

New Testament

Ngomba Language

Ngomba - Bible - New Testament

Matäo	3	
Málékúshi	74	
Lúkashi	119	
Jâη	195	
Dwa'ne-Gaηntúu Yésu Kelísto	249	
Pw-Lóma	320	
1 Kólêηte	354	
2 Kólêηte	386	
Dgalât	407	
Éfêze	419	
Filipe	431	
Kolbsíyêη	439	
1 Tesaloník	447	
2 Tesaloník	453	
1 Timotée	457	
2 Timotée	466	
Títe	472	
Filemôη	476	
Ébeluu	478	
Jâk	502	
1 Pyê	510	
2 Pyê	519	
1 Jâη	524	
2 Jâη	532	
3 Jâη	534	
Jwíde	536	
Menu é ndá' ncwët	539	

Ngomba - Bible - New Testament

Matüo

Matüo 1

Ʋemâangapnjwet-Yésu (Lúkashi 3.23-38)

- ¹Melik-petát mâangapnjwet-Yésu Kelísto wi a nüu njwet-foo Nдавît, wi a nüu njwet-Ábelehâm güu púolaae:
- ²Ábelehâm ka pí Esak, Esak pí Yakôp, Yakôp pí Jwída póp pópémá pé.
- ³Jwída pí Falês póp Zala, má wop pó Tamâl, Falês pí Eslom, Eslom pí Álâm.
- ⁴Álâm pí Amínadap, Amínadap pí Naasoh, Naasoh pí Salmónh,
- ⁵Salmónh pí Bóoz, má pé Bóoz pó Laap, Bóoz pí Obêd, má pé Obêd pó Lwíd, Obêd pí Jesé,
- ⁶Jesé pí foo Nдавît, foo Nдавît ka pí Salémö, mbo má pé Salémö ka pó nzwé Wíli.
- ⁷Salémö pí Lobwám, Lobwám pí Ábya, Ábya pí Asaf,
- ⁸Asaf pí Jcsafád, Jcsafád pí Jólám, Jólám pí Oziyas,
- ⁹Oziyas pí Jwatánh, Jwatánh pí Ashaz, Ashaz pí Ezékyas,
- ¹⁰Ezékyas pí Manasé, Manasé pí Amôh, Amôh pí Jcsíyas,
- ¹¹Jcsíyas pí Yékóniya póp pópémá pé. É pó hká êyá pé gwëete paíslayêl, póp tsú' ganťsánh-ntsö, pé lok wóp hgh Mbabelône.
- ¹²Yá ku-pwo lee, Yékóniya pí Salatyel, Salatyel pí Zolobabel,
- ¹³Zolobabel pí Abiyûd, Abiyûd pí Elíyakim, Elíyakim pí Azol,
- ¹⁴Azol pí Sadók, Sadók pí Akim, Akim pí Eliyud.
- ¹⁵Eliyud pí Eleyazál, Eleyazál pí Mátánh, Mátánh pí Yakôp,
- ¹⁶Yakôp pí Ycsêp, Ycsêp pó ndúu Malíya, Malíya pó má pé Yésu wí pé fúhne hgh Nzá'ghka.
- ¹⁷É lok ítemte mbó mezuh ntsöpenékwa né negém te éfú nüu Ábelehâm hgh hkhú nüu Nдавît, mben mbó mezuh ntsöpenékwa né negém te éfú nüu Nдавît hkhú nüu hká yi pé ka gwëene paíslayêl, póp tsú' ganťsánh-ntsö, pé lok wóp hgh Mbabelône, mbáate pé pen hghwëe mezuh ntsöpenékwa né negém lá hgh hkhú nüu Nzá'ghka.

Pé pí Yésu

¹⁸Yɔ pá' é ka læene pɔ'ɔ, la pé pí Yésu Kelístɔ. Má we Malíya ka pɔ, mbo Yɔsêp kaŋ wé, te pé pé m ηgo a zɔ' wé, a pét ké gɛ te ñkúu njé' yé, pé go m̄vukne ñjɔ a pɔ shũute, mbo Zwíkne Léene gene a shuŋ.

¹⁹Ndúu me Yɔsêp pɔ ηu nénwín lá, ñké mbɔɔ mbó ñkɔŋ necw̄et nũu wé tsetset lá' pɔ, pɔ'ɔ mbó ñkwaŋe pɔ pá' a gɛ ñdɛ'ne wé pɔ tset ntsem te ηu pɔɔ jí,

²⁰mbét ñkwaŋe kwaŋéne, ñdé ñjɔ ñjɔ Cü'-Sé fún wé, ñcú mbɔ wé ηgo: «Yɔsêp, gu wí ɔ nũu njw̄et-fɔɔ Ndavít, cw̄ée nzwé wu Malíya ñní' ndá ké pɔk, mbí'ηgo a shũute pá'a, mbo Zwíkne Léene gene.

²¹A gɛ ñtáa mbí mɔɔ mbéene, ɔ cw̄i lík yé ηgo Yésu, ñdɔk ñcú ηgo éfún wé pɔ'ɔ, mbí'ηgo jé gɛne ñge pɔɔ-lá' pɔp luk ndɔɔ-menu kepɔŋ mɔp. Yésu lɔk ñcú ηgo luk.»

²²Mɔ menu lɔk mbuute pá'a nũu sw̄iŋe yí Tsapɔɔ ka lɔkne ntsu-Ñgémndü' we ñcú ηgo:

²³«Pé gɛ ñdá' ñgɔ ñjɔ, mɔɔηgoɔ pét ké jí ηu mbéene mbó shũute, mbí mɔɔ mbéene, pé cw̄i lík yé ηgo Emánwêl, é lɔk ñcú ηgo Sé tsetset pekne.»

²⁴Cü'-Sé cú pɔ'ɔ, Yɔsêp pɔ te ñjɔme, ñge yúu mi a cúne mbɔ wé, ñcw̄ée nzwé we ñní' ndá.

²⁵Lá pɔp mé ké ñdá' mbɔɔ nɔɔ, te a ge mbí mɔɔ êwá, Yɔsêp cw̄i lík yé ηgo Yésu.

Matüo 2

Pají nu nũu pecü'ó'-saŋ fú gún-sá'ne m ñtɔ ñjɔ Yésu

¹Pé go mbí Yésu tásɔŋ-Mbétéléhem tset pak-ηgoŋ-Judê, é pɔ ñká Elôde mbóne fɔɔ. É pɔ ñká êyá, pecó pají nu nũu pecü'ó'-saŋ fú lá' pɔp gún-sá'ne m ñtɔ Yelúsalem,

²mbó ñkát mbíkne ηgo: «Fɔɔ-payúda wí pé ka píne lá pɔ gɔ? Pek ka tɔ lá' pek gún-sá'ne m ñjɔ saŋ we, pek tɔ pá'a negá meku' mé.»

³Pɔp pɔ ñkát mbíkne pɔ'ɔ, nu êyá vu metúuté fɔɔ Elôde, mbuu ñtsu' tú yé, tsu' tú-pɔɔ tsuɔ tset tásɔŋ-Yelúsalem.

⁴Fɔɔ Elôde gɔɔ ñké éfún petátndá-panɔŋpɔ' pɔp pakyé'te nepúu-Môsêe tset lá', mbíkne wɔp ηgo: «Pé ka ñwa'ne tset ñwa'ne-Sé ηgo pé gɛ ñdá' mbí Nzá'ñkɔ wí Sé ka ka'ne lá go?»

⁵ Póp swíi wé ηγο: «Pé ka ηwa'ne tset ηwa'ne-Sé ηγο pé γα ἰδά' ἰβί wé Mbételehêm, πο tset ηγοη-Judê wα, mbí'ηγο πρηγémndüó'-Sé ka ηwa'ne ηγο:

⁶ «É γα nüu gu Mbételehêm, tset pak-ηγοη-Judê, α κά πό tsetset metúsαη-payúda ἡγώ ἰβό πο ndwíknzαα πό, mbí'ηγο φα wí a γα ἰδά' ἔσα' παα páislayél γα ἰδά' ἰcwet πο tsetset παα.»

⁷ Elôde zú' πό'α, ἔfύη παjí nu nüu πεcüó'-σαη, πόρ πέπόρ τῆα ntsem, a πίκηη wóp ηγο: «Παα ka ze nejáα wα cüó'-σαη τε ἔfύ shán?»

⁸ Póp πέετε ἔswíi wé. A γώ ἡκέ ἡtúu wóp Mbételehêm, ἡcú mbö πόρ ηγο: «Παα γα ἡca nút ἡdαα móa êwá τε ἡjáα wé, ἡtó ἔswíi wáa, η γα yáa ἡγά meku' μέ.»

⁹ Παjí nu nüu πεcüó'-σαη zú' nu yí φα Elôde cúne, ἡcáα sêndúη, ἡben ἡze nejáα cüó'-σαη wí πόρ ka jáαne lá' πόρ lá. A πό mbi ἡnen πόρ nen, ἡγα τε ἡkúu za' yí móa zú'u ἡγώ ἡtáα, mbαα kíi ἡηatne πό.

¹⁰ Póp pen jáα cüó'-σαη êwá, ἡtsáate τε', ἡnen τε

¹¹ ἡjé' ἡkúu tset ndá, ἡjáα móa πόρ má we Malíya, ἡkwí'le sé, ἡγά meku'-móa ἡben ἡta' παα yóp, ἡní' shαη-móa né yúu pá' tán-ηgól πόρ yeó tænden lii nté yépa.

¹² Póp náη τε ἡbó ἡben nzαα, Sé lok ηjaα ἔswíi wóp ηγο: «Póp páa nepen ἡδε nejáη φα Elôde.» Póp γώ ἡκέ ἡtsá' ἡδε πο ndúη nde' la ἡben né lá' πόρ.

Πέ lok móa ἡka ἡγα tset ηγοη-Εγίπο

¹³ Póp πό τε ἡγα, Yαsêp lé ηjaα, ἡjáα wecá Cüó'-Sé tó, ἡcú mbö wé ηγο: «Lo sé, ἡtíi móa, παα πόρ πέ mápfu kaα, ἡγα né tset ηγοη-Εγίπο, ἡnáη zú'u. Mα, η γα ἡγε ἔswíi wú né ἡká yi α γα ἡben nzαα. Mbí'ηγο Elôde γα ἡdαα móa wá nejáwí wé.»

¹⁴ Yαsêp lo sé πο netú', ἡtíi móa, πόρ πέ mápfu γα né tset ηγοη-Εγίπο,

¹⁵ ἡdá' ἡnáη zú'u τε φα Elôde pfú. Mαne menu lok ἡbuute nüu pá' Tsapαα Sé ka zá'ne ἡjí ἡdαα ntsu-ἡgémndüó' we ἡcú ηγο: «Mα, η γα ἡγε Móa waa fú tset ηγοη-Εγίπο ἡben nzαα.»

Elôde γε πέ jwíte πόα mbót Mbételehêm

¹⁶ Elôde πό τε ἡjáα ηγο παjí nu nüu πεcüó'-σαη ka fákle wé, ἡzáη lónη τε', ἡγώ ἡtúu παα ηγο πόρ γα túsαη-Mbétélehêm τε mba mepat-túsαη, ἡbuu ἡjwíte mbónküs tsαα pine πόρ ku'ne ηgu' yépa mba pi πόρ pét ké ku' ηgu' yépa, ἡdαα ἡdαητε πό'α, nüu ἡká yi πόρ ka swíine wé ηγο cüó'-σαη ka cwet lá.

¹⁷ É lok πό'α, ἡbuute nüu nu yí Yelemî, ἡgémndüó'-Sé ka zá'ne ἡjí ἡcú ηγο:

¹⁸ «πέ zú' πέ πό túsαη-Láma ἡca ηγου,

ἡbó ἡkáα' nenú, ἡdaa. É πό Lashel a laane mbónküs πέ, mbí'ηγο πόρ pfúte. A ποα ἡbó ἡkαη ηγο πέ jíi ἡki-mík μέ πό.»

Pé lok mów éfú tset ηγωη-Εγίρτω mben nzuu

- 19** Elôde ka pó te ípfú, Yôsêp lé njwô Egíρtw, njúw wecô Cüw'-Sé tó,
- 20** ícú mbô wé ηγω: «Lô sé, ítíi mów, pww póρ pé mápfu pen nzuu né tset ηγωη-Íslayêl. Mbí'ηγω pww pine póρ ka pó ídôw nejwí mów ka pfúte mw.»
- 21** Yôsêp lo sé, ítíi mów, póρ pé mápfu pó mben nzuu né tset ηγωη-Íslayêl,
- 22** a zú' ηγω Alkelawís tsé'ne ésá' pak-ηγωη-Judê, te éfú pá' tát we Elôde ka pfúne, mbó ícú' negw Judê, ηγε ídé njwô, Tsarwô gá wé né ntík. A tsú' ηγωw né tset pak-ηγωη-Ngalilee,
- 23** ηγωw te ηkúu zú'u, mbó ítswé tset yecô táswη, pé fúη né Năazalet, é lok mbuute núu pá' ηgémndüw'-Sé ka zá'ne njí ícú nu núu Nzá'ηkw ηγω: «pé gw ídá' éfúη wé né ηu-Năazalet.»

Matüo 3

Jâη Mbaptíshi sé éswii nu-Sé

(Málékúshi 1.2-6; Lúkashi 3.1-6; Jâη 1.19-23)

- 1** É ze ínnáη, Jâη Mbaptíshi ηwak kôηtet-Judê, mbó ésá' Nkwη ηγω:
- 2** «Pww kúpme mat www, mbí'ηγω ηká yi Sé gw ésá' nefôw né kwé'le te mbó mbáate.»
- 3** Jâη lok pó'w, mbó ηu wí Ngémndüw'-Sé Esăya ka cúne nu nté wé ηγω: «Ngi-ηu kó' éfú kôηtet, ícú ηγω: “Pww niite sêndúη-Tsarwô, ηγε melêendúη mé táw ndáηndwη.”»
- 4** Jâη ka pó kôηtet, ímma' ndwí, mbô pé ka lok menuk-kamêl mbá', ídôk ηγup-naa ítsó lú' yé, pé yúujé pó ηgwíime ηγε lumónaa.
- 5** Pww pó éfú Yelúsalem, mba tset Judê tsww, mba núu pak-ηγωη yí é mbww-ηki-Juudeη gúu ító njúw Jâη,
- 6** ítúw mbi pwwtsww, mbém menu kewη móρ, a nu' wóp tset ηki-Juudeη.
- 7** Jâη júw pá' pww núu nôw-pafalísay póρ pww núu nôw-pasadukay tóne yóp te ízáa, pá' a gw ínu' wóp ηki, a cú mbô póρ ηγω: «Njwêet menó, patáa mezúη, wô penne éswíi wúw nekaw ηgüw' yi pww lwone te é pó ηγωw mvu núu pww?
- 8** Pww ge wô menu sá'ne mí é nyetne ηγω pww kúpme mat.
- 9** Pww páa nelok wô nda' ntsu wúw ícú ηγω: “Pek njwêet-Ábelehâm. Lá η ké éswíi wúw, Sé ku' neshot meηgw' mw ídôk ηγε njwêet-Ábelehâm.”
- 10** Pé zee mó ídá' ítíi nzaa nelok ηkúw' mba yété tá lá yi é ká pó ízém ntáa sá'ne pó, éfú sé kúw' wé, ηké ímma' wô múk.

11 Mɔ, η gw̃ee yáa pɔ nda' nenu' wáa tset ηki, nelɔk ányet ηgɔ pɔa kúpme mat. Lá ηu wí a nzɔa mɔ mbó ntó, gɔ ntó yé nní' pɔa mbɔ Zw̃ikηe Léenéne, nní' pɔa tset múk. A tsa wáa, te η ká ku' nesɔt metap mé pɔ.

12 A gɔ ntó ntíite yúu pine pé lakne ηká!. Nní' ye sá'ne tset ηken. Ntsá' kyanηe mbɔt tset múk wí é ké lá' mbé pɔ.»

Pé nu' Yésu ηki

(Málékúshi 1.9-11; Lúkáshi 3.21-22; Jâη 1.29-34)

13 Yésu gɔɔ ηké éfú Ngalilee ntó ntsuηki-Juudeη, ηjɔ Jâη nepɔ yi Jâη gɔ ánu' wé ηki.

14 Jâη pɔ nda', mbó ncú mbɔ wé ηgɔ: «Gu gw̃eene nenu' wáa ηki, ɔ pen ntó ηgɔ mɔ nu'ne wú tset ηki?»

15 Lá Yésu pɔt mbɔ wé ηgɔ: «Pém ηgɔ é pɔ pɔ'ɔ, ηkɔne, púu ge pɔ'ɔ, mbí'ηgɔ é píkηe ηgɔ púu ge yúu tsɔa yí Sé píkηene é lɔk mbó ndáηndɔη.» Jâη gɔɔ ηké mbém,

16 ánu' wé ηki. Yésu pɔ te ncw̃et, ntsu-tánépú tsó'ne ntáa. A jɔ Zw̃ikηe-Sé fú tánépú ncúη mbó pá' puute lá, ntó nnáη núu wé.

17 Ngi-ηu fú tánépú ηgɔ: «Yɔ Mɔɔ waa, η kɔη wé te!, a yáa tsáate.»

Matüɔ 4

Sáta kwa'ne Yésu

(Málékúshi 1.12-13; Lúkáshi 4.1-13)

1 É ge pɔ'ɔ Zw̃ikηe-Sé fú zú'u, ndɔk Yésu ηgɔ kɔηtet, pá' Sáta gɔ ηkwa'ne wé.

2 A nán zú'u lé'ldá megéménékwa ké kwét yúu te ηjí zán wé.

3 Sáta tó ηkwa'ne wé, ncú ηgɔ: «Pá' ɔ mɔɔ-Sé lá, gɔɔ ηké ncú mbɔ meηgɔ' mɔ ηgɔ é shɔtne ntsá' yúujɔ ɔ jɔ.»

4 Yésu tsó' ηgɔ: «Pé ka ηwa'ne tset ηwa'ne-Sé ηgɔ: “Nu ké lɔk pɔ nda' yúu mi a kwétne la mbó gú pɔ. A ndɔk pɔ sw̃iηe yí é cw̃etne ntsu-Sé.”»

5 Sáta lɔk Yésu ηgɔ né tɔsón-Yelúsalem, ntík wé ndü ndêk yi é zɔ'-nɔηpɔ',

6 Ncú mbɔ wé ηgɔ: «Pá' ɔ mɔɔ-Sé lá, kít ntáa sé, mbí'ηgɔ pé ka ηwa'ne tset ηwa'ne-Sé ηgɔ: “Sé gɔ ésw̃ii pecüó' pé pá' pɔp gɔ ηge núu gu, pɔp gɔ ndɔk mbó mɔp ntíi wú te ɔ pɔɔ tém ku yú núu ηgɔ' pɔ.”»

7 Yésu tsó' mbɔ wé ηgɔ: «Pé ka pen ηηwa'ne tset ηwa'ne-Sé ηgɔ: “Mbáa ηu nekwa'ne Tsapɔa Sé we kwa'néne ηgɔ a ge yúu núu wé.”»

8 Sáta pen ndɔk wé ηgɔ, ntík wé ndü necó neηkó' ni é gɔ te tá, ntáa zú'u, ányet wé né ηgɔη né ηgɔη yi é ndü mbí mba yúu mi pɔp lɔkne ηgú',

9 ncú mbɔ wé ηgɔ: «ɔ laa ηkwí'le sé mbi mɔ ηgú'le wáa, ηgá né gu.»

10Yésu cú mbǎ wé ηγω: «Sátta, fú nejóη mǎ kwé'le, mbí'ηγω pé ka ηwa'ne tset ηwa'ne-Sé ηγω: “Nju gú'le pǎ nda' Tsapwǎ Sé we zenéjǎ mben ízú' pǎ nda' ntsu wé.”»

11Sátta gǎwǎ ηké íná Yésu. Pécǔó'-Sé tǎ, mbǎ íniite yúu ídǎk ídíηe wé.

Yésu pen Ngalileε íze fa' yé
(Málékúshi 1.14-15; Lúkáshi 4.14-15)

12Pé ka ní' Jâη ndátsán, Yésu ge ízú', ηγω né Ngalileε,

13ηkúu Nǎazalet ηγε mben ηγω ítsú' ínáη pǎ Kapreenawúm. É pǎ tǎsǎη mbǎ mbwǎ nekǎη-ηki-Ngalileε, lá' yi Zabulǎη pǎp Neftalí tǎóténe wé íní' sǎη.

14É pǎ pǎ'ǎ, la nu yi Esǎya Ngeṁndǎó'-Sé ka cúne lǎk mbuute. A ka cú ηγω:

15«pǎwǎ pǎwǎ-ηγωη-Zabulǎη mba pǎwǎ pǎwǎ-ηγωη-Neftalí, pǎwǎ wí pǎwǎ mbwǎ- nekǎη-ηki, mbǎ núu yecǎ ηjǎn-ηki-Juudeη, pǎwǎ pǎwǎ-Ngalileε, pǎwǎ wí pǎwǎ pé pǎwǎ-lá'-pakéjǎ Sé pǎ naηne

16Pǎwǎ wí pǎwǎ ka naηne tset nzénzǎwǎ, yǎwǎ ηjǎ tsuη ηkie. Mónem sǎ' te mbǎ ítǎ núu pǎwǎ pine pǎp ka naηne tset ηγωη-nzénzǎwǎ zǎ' yí neví mbǎne ínǎk wǎp.»

17Yésu pǎ Kapreenawúm pǎ'ǎ, íze neswíi nu-Sé, mbǎ ícú ηγω: «Pǎwǎ kúrme mat wǎwǎ, mbí'ηγω ηká yi Sé ηwǎ éśǎ' nefǎwǎ né kwé'le te mbǎ mbáate.»

Yésu tsǎ' pǎwǎ pénekwa ídǎk ηγε ganke pé
(Málékúshi 1.16-20; Lúkáshi 5.1-11)

18Yésu ge mbǎ ínen mbwǎ nekǎη-ηki-Ngalileε, ηjǎwǎ pǎwǎpémǎ pépǎ. Símo wí pé penne éfúη wé ηγω Pyê, mba Ndeléya wí a mówǎ pé Símo êwǎ. Pǎp pǎ íma' meηkǎ ηki. Mbí'ηγω pǎp mbǎ pama'shú.

19Yésu cú mbǎ pǎp ηγω: «Pǎwǎ tǎ, ícǎwǎ nzǎwǎ mǎ, n dǎk wǎwǎ ηγε palǎwǎ pǎwǎmesǎη.»

20Pǎp gǎwǎ íná meηkǎ móp ícǎwǎ nzǎwǎ yé.

21Pé na' ízee ínen, Yésu pen ηjǎwǎ pécǎ pǎwǎpémǎ pépǎ Jǎk pǎp Jâη, pǎp pǎ pǎwǎ-Zebédée, pǎp pé tǎa wǎp pǎ tset kanú' mbǎ íniite meηkǎ móp, a fúη wǎp.

22Pǎp gǎwǎ íná kanú' mba tǎa wǎp ícǎwǎ nzǎwǎ yé.

23Yésu ge mbǎ ηgǎ ínen zǎ' tsǎwǎ tset Ngalileε, ízǎ' pǎwǎ né nu-Sé tset mendǎ-cú'le-payúda, éśǎ' Nkǎwǎ sǎ'ne wí é swíine pǎwǎ pǎ' nefǎwǎ-Sé pǎne, mbǎ ηγε ηu wí a gǎwǎene pǎ yété nté gǎwǎ lá ke yété nté lǎ' wǎ, fíite.

24É pǎ pǎ'ǎ, pé lǎk lík yé éśat ηγωη-Silii tsǎwǎ. Pé pǎ ídǎk pǎwǎ tsǎwǎ pine megǎwǎ nté né nté mbǎne núu pǎp, pǎwǎ pine mezwíkηe kepǎη ka pǎ mbúune wǎp, mba pǎvu tú, pǎp ganǎkwí'le ítǎ, Yésu ge pǎp fíite.

25Lá' menwǎ menwǎ fú Ngalileε, éfú tset metǎsǎη negém, éfú Yelúsalem, éfú Judê te mba núu yecǎ ηjǎn-ηki-Juudeη, ícǎwǎ nzǎwǎ yé.

Matüo 5

Υέσου σέ ήδε'λε nu-póttú

(Málékúshi 3.13; Lúkáshi 6.12-13, 20)

- ¹Υέσου jáo nɔɔ-lá', ήκó' ndü neηκó', ήνάη σέ, gaηku pé tó ήkŵéete wé.
- ²A ze nelé'le nu mbö póp ηγο:
- ³«Περόττú ραο pine póp jίne ηγο póp mbi-Sé mbɔɔ yecó yúu ku', mbí'ηγο póp já pii nefɔɔ-Sé.
- ⁴Περόττú ραο pine póp σέ ήκίí, mbí'ηγο Sé γα ήγε ήjí ηki-mík móp
- ⁵Περόττú ραο pine póp κά γε ga'ga' pó, mbí'ηγο póp γα ήγε ήjá ηγοη.
- ⁶Περόττú ραο pine póp σέ ήtsuη ήtsáa nege yúu mi Sé kɔηne, mbí'ηγο Sé γα ήγε póp γε yúu mi póp tsuηne ήtsáa.
- ⁷Περόττú ραο pine póp σέ ήtsáa mejáhη pecó ραο, mbí'ηγο Sé γα ήγε ήtsáa mejáhη móp γúu.
- ⁸Περόττú ραο pine póp gŵeene tám sá'ne, mbí'ηγο póp γα ήγε ήjáo Sé.
- ⁹Περόττú ραο pine póp gene ηγο mbótne pó γú, mbí'ηγο pé γα ήdá' éfúη wóp ηγο pó-Sé.
- ¹⁰Περόττú ραο pine pé σέ ήzá' ku yóp mbí'ηγο póp σέ ήγε pá' Sé píkηéne, mbí'ηγο póp γα ήγε ήjá pii-nefɔɔ-Sé.»
- ¹¹Ραα περόττú nü ηκά yi pé γα mbó ήzɔɔte wáa, mbó ήzá' ku yáa, ήtík sóɔ nté né nté tú ραα melá' wáa.
- ¹²Ραα tsáate ήzɔp ήnηη, mbí'ηγο Sé niite máma tsó'fa' mbó ήɔk ήzŵí'le wáa tá nepú. Ραα zee ήjí ηγο é pen mbó pɔ ndúηndηη pá', pé ka zá'ne ku-ρηγémndá'-Sé pine póp ka piitene ήtó lá ραα tó.

Ŋgwáhη póp kye'-múk

(Málékúshi 9.50; 4.21; Lúkáshi 14.34-35)

- ¹³Ραα pónne ηgwáhη ndü mbí. Ŋgwáhη pé'ne mbó yi é laa ήtsá' ήdepele lepeleéne, mbo é laa mbó pé γε ηγóku la é pen ήdαα? É pɔɔ pen ήku' nü yecó nu pó, pé tsá' ήgŵee pɔ nepɔɔt píi, pé lɔk meku ήnηηte.
- ¹⁴Ραα pónne kye'-ndü mbí. Pé laa ήkút tásɔη ndü neηκó', mbo é laa mbó é pɔɔ læme.
- ¹⁵Πέ ké mɔɔ pen ήdyet lâm, ήɔk kékóɔ ήkŵíipe pó. Pé lyet lâm, ήtík pɔ ndü tápele, é kye' ραο tsαα pi póp ndá.
- ¹⁶É pó'ɔ la é píkηe ηγο ραα pó kye'-pαɔmesɔη te póp jáo nu sá'ne yi ραα σέ ήγε, ήgú'le Táa wαα wí a tánépú.

Nu-nepáa

¹⁷Κῶ ρῦ kwanje ηγο η ka τό nepík nepá-Μῶsêe ke πο nu yí peηgémndüó'-Sé ka ηwa'nene ε? Νγαη, mo ηkaa τό nepík πό, η ka τό πο nege meshá μέ tsuη ícwet.

¹⁸Λά η ké éswíi wá, kwa' nénwín, nepú πόρ tsétsá' laa ndá' hnánη πο ηγόku lá, móo mózú'-nu ηγο píte ke mba móo móyúu ηκαη-ηwa'ne ποo núu nepá-êná pé. É ké mbó πο πό'ε, te ηkúu ηká yi mba këólá yi nepá-úne puutene.

¹⁹Πό'ε lá, ηu wí a gane núu nepá, éfaane πο yeó móo mance' mben nízi' pecó ρῦ nege yóp pá' jí, pé gη ndá' ηγά wé te nzη tset nu-nefo-Σé. É pen ηgη núu ηu wí a tíkne ku núu, mben nízi' pecó ρῦ nege πό'ε, pé ndá' ηγά wé te mbi tset nu-nefo-Σé.

²⁰É yété la n úne mbó ρῦ ηγο: «Ρῦ laa mboo gwêe nepá-úne ndee pakyé'te nepá-Μῶsêe πόρ pafalísay πό, mbo ρῦ ké lá' ηkúu núu nu-nefo-Σé πό.»

Neloo tá' ntsu

(Málékúshi 11.25; Lúkashi 12.57-59)

²¹Ρῦ ka zú' ηγο pé ka cú mbó pemánηgarnjwët pekηe ηγο: «Κῶ ηu lá' ηjwí ηu, n cú ηγο: “Νu laa ηjwí ηu, mbo pé gη ndók wé ηgη mbi nzá'mentsaη.”»

²²Λά n cú yáa mbó ρῦ ηγο: «Νu laa hnánη lónη núu móomá we, mbo pé gwêe nelok wé ηgη mbi nzá'mentsaη. Νu wí a fúnne móomá we né gηgη, pé gwêe nelok wé wí a fúnne ηgη mbi-cú'le-pasá'lá'. Νu wí a fúnne móomá we ηγο pəot ε kéjísé, a ku' ηu wí mbó Σé ma' wé múk.

²³Πό'ε lá, ηu laa ndók yúu-πο' yé ntó zú' yi pé noηne πο' zú'u negá mbó Σé, ηkwíite ηγο a ka faane nu mbó móomá we,

²⁴ηγαη ná yúu-πο' pé zú'u, nze ηgη ηjəo móomá we πόρμέ mek yíyá nu, la a pen nzη ηγά yúu-πο' pé mbó Σé.

²⁵Νu laa mbó ηká ηu né nzó, πόρμέ pét sêndúnη negη zú'-ntsaη, a loo shé πόρμέ mek ntsaη, te é ποo πό'ε πό, mbo a gη ηkúu mbó tátndá-pazá'ntsaη, a gá ηγαη mbó papyép ndátsáη, πόρ gη míma' wé tsáη.»

²⁶É swíi wá, kwa' nénwín, ηγαη gη ndá' ηγο ícwët tsáη, tōηe mba këólá yi pé sé ηká mbó wé te yeó ποo pé.

Nu-gáa

(Matéo 18.8-9; Málékúshi 9.43, 47-48)

²⁷Ρῦ ka zú' ηγο pé ka cú ηγο: «Κῶ ηu lá' ηge gáa.»

²⁸Λά n cú yáa mbó ρῦ ηγο: «Νu laa ndíηe mangé ntsáa a jí ηγο é tset tám jí ηu mbéene, mbo a ndá'mó ηge gáa.

²⁹Lík yú yé πό tη laa ntsúne wú ε faane nu, ε tsó' míme' te ηga sesa. Mbi pá' mbo yeó tá' núu mekem mbη mú pé, pé pen ηké mboo lá' míma' wú tset múk πό.

30 Πό yú yé t̃a laa n̄ts̄ũne wú ɔ faane nu, ɔ zá' m̄me' te ŋga sesa. Mbi p̄á' m̄bó yecó tá' n̄u mekem mb̃a mú pé, pé pen ḡké m̄bɔɔ lá' m̄ma' wú tset múk p̄ó.»

Nu n̄u maṅgé p̄óp ndúu me nefyakhe

(Mat̄o 19.7-9; Málékúshi 10.11-12; Lúkashi 16.18)

31 Pé ka pen ḡcú ŋɔ: «Ŋu laa ḡḡa nezun̄ nzwé we, a gá ŋwa'ne nelɔk n̄zun̄ wé.»

32 Lá n cú yáa mb̄ɔ p̃a ḡɔ: «Ŋu laa n̄zun̄ nzwé we, ké p̄ó yi maṅgé ge gáa, mb̄o a ts̄ũne wé nege gáa p̄á' a laa ḡḡa n̄zɔ' wecó ŋu. Ŋu pen n̄zɔ' maṅgé w̄i ndúu me zun̄ne wé, mb̄o a ge gáa.»

Nu n̄u nekaa nu

33 P̃a ka pen ḡzú' ḡɔ pé ka cú mb̄ɔ pemáṅḡap̄njw̄et pekhe ḡɔ: «Ŋu laa ḡdá' ḡcú nu te ḡɔk lík-Sé ḡkaa, ḡḡaḡ ge ȳyá nu.»

34 Lá, n cúne mb̄ɔ p̃a ḡɔ: «Kɔɔ p̃a cú nu te ḡɔk lík-Sé ḡkaa. Kɔɔ p̃a lɔk t̄n̄épȳ ḡkaa, mb̄í'ḡɔ é z̄' kɔ'-nefɔɔ-Sé.

35 Kɔɔ p̃a lɔk tsétsá' ḡkaa, mb̄í'ḡɔ é netík meku-Tsar̄o Sé. Kɔɔ p̃a lɔk Yelúsalem ḡkaa, mb̄í'ḡɔ é t̄s̄ɔḡ fɔ we gwé.

36 Kɔɔ ké ḡɔk tú yú ḡkaa nu, mb̄í'ḡɔ m̄bó ɔ p̄ɔ ge tá' nuk-tú yu fúk p̄ó, ḡké mb̄ɔ ge nuk fúfú s̄a p̄ó.»

37 Ǿḡḡa w̃a p̄ó p̄ó Ǿḡḡa, ḡḡaḡ w̃a p̄ó p̄ó ḡḡaḡ, yi pé k̄w̄i'ne n̄u fú mb̄ɔ Satta.

Nu n̄u netsó' pen-nu

38 P̃a ka zú' ḡɔ pé ka cú ḡɔ: «Ŋu laa m̄bík lík-ŋu, é p̄íkhe ḡɔ pé p̄ík yé, ŋu tsó' nesɔḡ-ŋu, é p̄íkhe ḡɔ pé tsó' né gúu.»

39 Lá n cú yáa mb̄ɔ p̃a ḡɔ: «Kɔɔ p̃a tsó' pen-nu-ŋu w̄í a gene nu kep̄ɔḡ n̄u p̃a ḡḡa yecó. Ŋu laa n̄ts̄wáa p̄ó netúute ŋu, a shot yecó gúḡ a mekhe n̄ts̄wáa.

40 Ŋu lɔk nefen ŋu z̄'-nts̄aḡ, p̄á' a ḡa ḡḡw̄ee ndw̄í-ḡḡaḡ yi ma'ne c̄w̄ée, ḡḡaḡ ná p̄óp ye fák mb̄ɔ wé.

41 Ŋu laa ḡɔk t̃a éfyét ŋu ḡɔ a tí pi' yé, ḡɔk ḡnen yúu tá' kílm̄íta né kem, a lɔk ḡnen n̄u yúu kílm̄íta yétát.

42 Ŋu gá yúu mb̄ɔ ŋu w̄í a sé ḡɔɔ yúu mb̄ɔ wé. Kɔɔ ŋu ké n̄tém ḡkwen ḡḡa mb̄ɔ ŋu w̄í a p̄íkheḡe ḡɔ a fɔ wé né yúu.»

Ŋu kɔḡ ḡḡaḡmbuu we

43 P̃a ka zú' ḡɔ pé ka cú ḡɔ: «Ŋu kɔḡ m̄ɔm̄á we ḡmesɔḡ, m̄baa ḡḡaḡmbuu we.»

44 Lá, n cú yáa mb̄ɔ p̃a ḡɔ: «P̃a kɔḡ ḡḡaḡmbuu p̄a. [P̃a c̄'e Sé n̄u tú-p̄a pine p̄óp z̄'a'ne ku ȳa.]

⁴⁵Puu laa h̄ge p'ɔ, mbo puu gu mbó kwa' p'ɔ-Tāa wuu wí a t̄népú. A ge m̄nem we tá nü puu kep̄e mba nü puu s̄'ne, mben h̄ge mb̄e ló nü puu pine p'ɔp̄ gw̄ene nep̄u né mba pine p'ɔp̄ ká gw̄ee.

⁴⁶Puu laa h̄k̄e p'ɔ ndá' puu pine p'ɔp̄ k̄e wuu, mbo pé gu mben h̄gá pa'lá mb̄ puu nü k̄ó? Pacw̄ee ntsup-palóma pen mbó h̄ge y'ɔp̄ p'ɔ p'ɔ.

⁴⁷Puu laa h̄ce'le p'ɔ nda' p'ɔp̄émá puu, mbo puu ge k̄ó yi fí? Pa ké jí Sé pen mbó h̄ge y'ɔp̄ p'ɔ p'ɔ.

⁴⁸P'ɔ lá, puu p'ɔ pa ké ló', p'á' Tāa wuu wí a t̄népú ké ló'!»

Mat̄e 6

Nté nelok h̄gá yúu mb̄ p̄kegyúu

¹Yésu pen h̄cú h̄ḡ: «Puu laa mbó h̄gu h̄ge yúu mi nep̄u-Sé p̄k̄ene, puu lak tú yuu nege za' lá' zú'u, nü nté yi pé gu mbó nd̄h̄e wuu. Puu laa h̄ge p'ɔ, mbo Tāa wuu wí a t̄népú ké ge h̄tsó' fa' yuu p'ɔ.

²ɔ laa mbó h̄gu h̄gá h̄k̄ap mb̄ pakéyúu, k̄o ge p'ɔ p'á' pé gu t̄u mbó h̄j̄. Gaḡnyetmbuu gene p'ɔ. P'ɔp̄ kúu ndá-cú'le, h̄t̄u mba metú-ndúh̄ lá h̄gá yúu, p'ɔ, h̄ḡ puu gw̄'le w'ɔp̄. Lá e sw̄í wuu, kwa' n̄n̄w̄ín, p'ɔp̄ ka lá'mó h̄c̄w̄ee tsó'fa' y'ɔp̄.

³Lá é gu nü gu, mbo ɔ laa h̄gu h̄gá h̄k̄ap mb̄ pakéyúu, ɔ p'áa nege te mb̄e s̄u nu jí.

⁴É lee p'ɔ, yúu mi ɔ ḡne, é p'ɔ p'ɔ tset ntsem, Tát wu Sé wí a j̄one yúu mi pé ḡne tset ntsem, ge h̄tsó' fa' yú.»

Nté nece'le Sé

⁵Puu laa mbó h̄ce'le Sé, k̄o puu ge p'á' gaḡnyetmbuu, p'ɔp̄ k̄e net̄u tset mendá-cú'le mba metú-ndúh̄ lá h̄ce'le Sé, p'á' puu tsuu gu h̄j̄ w'ɔp̄. Lá e sw̄í wuu, kwa' n̄n̄w̄ín, p'ɔp̄ ka lá'mó h̄c̄w̄ee tsó'fa' y'ɔp̄.

⁶Lá h̄gu nü puu, mbo hu laa mbó h̄gu h̄ce'le Sé, a kúu tset l̄mndá l̄w̄méne, h̄k̄w̄ipe ntsundá, h̄n̄h̄ p'ɔ nd̄w̄me l̄w̄méne lá h̄ce'le Tát we wí pé h̄j̄ wé p'ɔ. Tát wu wí a j̄one yúu mi ɔ gene za' l̄w̄méne, a gu h̄ge h̄tsó' fa' yú.

⁷Puu laa mbó h̄ce'le Sé, k̄o puu cú nu ké zá' p'á' puu pine p'ɔp̄ ká jí Sé p'ɔ, p'ɔp̄ kwaḡe p'ɔ h̄ḡ p'ɔp̄ gu h̄t̄h̄ z̄o te' lá pé zú'.

⁸K̄o puu f̄'ne w'ɔp̄, mbí'h̄ḡ Tāa wuu sé h̄jí yúu mi é sé h̄j̄ák mb̄ puu, te puu ḡo h̄d̄o a p'ɔ h̄jí.

⁹Puu laa mbó h̄ce'le Sé puu cú h̄ḡ: «Tát wek, gu wí ɔ p'one t̄népú. Ge puu mes̄e jí h̄ḡ a nda' gu mbó Sé.

¹⁰Ge nef̄o nú tó. Ge pé p'ɔ h̄zú' ntsu wú nd̄ tsétsá', p'á' pé sé h̄zú' t̄népú.

11 Gá yék yúujú yi é gu ḡku' nũu pek ló'ne,

12 likhe mefaane mék, ḡgá mbǒ pek, pá' pek sé ḡdikhe yék ḡgá mbǒ pɔ pi póp gene nũu pek lá.

13 Kɔɔ ná wɛk pek kúu tset ḡkwa'ne, cŵée wék mbǒ Sáttá. Mbíḡgɔ gu pónɛ fɔɔ, metuu tsuu pen mbó pɔ mú, pé sé ḡgú'le pɔ nda' wú meḡgu' meḡgu'. É pǒ'ɔ.»

14 É pǒ'ɔ, mbó yi puu laa ḡzɛe ḡdikhe mefaane pecó pɔɔ, lá mbo Tǎa wuu wí a tǎnépú gu ḡge ḡdíke mǎu gúu.

15 Lá puu laa ḡké mboɔ likhe mefaane pecó pɔɔ pǒ, mbo Tǎa wuu ḡgu ḡge ḡdikhe mǎu gúu pǒ.

Neɔɔ kɔɔne ḡnǎḡ njí

16 Puu laa ḡkɔɔ kɔɔne ḡnǎḡ njí necɛ'le Sé, kɔɔ puu kɔk shé wúu pá' gaḡnyetmbuu. Póp kɔk shé wóp, ḡdɔk ḡnyet ḡgɔ póp sé ḡnǎḡ njí necɛ'le Sé. Lá e sŵíi wúu, kwa' nénwín, póp ḡdá'mó ḡgŵɛɛ tsǒ'fa' yóp.

17 Lá ḡgu nũu puu, mbo ḡu laa mbó ḡnǎḡ njí necɛ'le Sé, a é suk shé wé, éshɛp tú yé.

18 É lɛɛ pǒ'ɔ, wɛcǒ ḡu pɔɔ jí ḡgɔ ɔ sé ḡnǎḡ njí necɛ'le Sé pǒ. Tát wu Sé zɛɛjé wí pé ká pǒ ḡjúɔ wé pǒ zɛɛne ḡjí. Já wí a sé ḡjúɔ yúu mi ɔ gene ndɔɔme lɔɔméne gu ḡge ḡtsǒ' fa' yú.

Puu lŵɛ' yúu tɔɔnden yúu neǒḡ Sé

(Lúkáshi 12.33-34)

19 Kɔɔ puu cú'le yúu tɔɔnden yúu ndũ tsétsá'. Zú' yí saa póp gwétkáa gu ḡkwét tsuu, ḡké mboɔ pǒ'ɔ pǒ, pɛtsǒḡ pǔ' ndá, ḡtíi.

20 Puu cú'le yúu tɔɔnden yúu pɔ neǒḡ-Sé, zú' saa póp gwétkáa ká púupe yúu pǒ. Pɛtsǒḡ pen ḡké mboɔ ku' ne pǔ' ndá ḡtíi yúu pǒ.

21 Jíne ḡgɔ yúu tɔɔnden ḡu laa mbó gǒ lá, mbo tǎm yé gu mbó pɔ zú'u.

Lík-ḡu lâm wí a lɔkne ḡjúɔ zú'

22 Mík-ḡu mbǒ wé mbó pá' lâm wí a lɔkne ḡjúɔ zú', mík mú laa mboɔ sǎu, mbo ɔ gu ḡjúɔ zú' sǎ'ne.

23 Lá mík mú pen mbó te sǎu, mbo ɔ gu ḡtsǔ' mbó pɔ tset nzénzúu. Mík mú pǒ te sǎu pá' pé cúne laa, mbo ɔ gu ḡtsǔ' mbó pɔ tset fé m nzénzúu.

É pɔḡ nezáp tǎm nũu Sé

(Lúkáshi 16.13)

24 É laa mbó wɛcǒ ḡkwaɔ pɔɔ fa' mbǒ petáfa' pépá tá' ḡká pǒ. A gu ḡzú' ntsu tá', ḡdɔ'ne nezá' ntsu wɛcǒ. A gu ḡkɔɔ tá' ḡu, mbáa wɛcǒ. É laa mbó puu pɔɔ mbó ḡzáp tǎm nũu Sé, mben mbó ḡzáp nũu ḡká pǒ.

25 N dɔk ɛsɔ́wí wáa ηγο: Kɔɔ paa náη m̀bú' mbaa yaa ηγο pek ga ηkwét kúɔ́, pek ga ndɔk ηki gɔ́ ηnɔ́? Pek ga ndɔk ndwí gɔ́ m̀ma'? Waa nepɔ́ gú ká tsa yúupejé pɔ́ ɔɔ? Mbaa ηu pen mbɔɔ pɔ́ yúu taaunden ntsa mendwí pɔ́ ɔɔ?

26 Paa líηe pesháη lá ηjáɔ, pɔ́p lɔɔ m̀bi yúu pɔ́, ηké mbɔɔ ndak yúu ηgá ndá pɔ́, pɔ́p ká gwɛɛ ntaη pɔ́, Sé wí a tánépu zwíkne wɔ́p. Paa mbɔ́ Sé m̀bɔ́ yúu taaunden te', ntsa pesháη.

27 A wɔ́ a núu paa wí m̀bɔ́ a s̄i ndɔk pɔ́ pá' a pú'ne mbaa ye, ηku' nekwi' tá' lé' núu melé'ldá' mé?

28 Te paa pú' mbaa yaa núu nu mendwí melá' kúɔ́? Paa líηe metɔ́ɔtɔ́ mi é núu negíi ηká' ηjáɔ. Negíi lɔɔ éfa' fa' pɔ́, ηké mbɔɔ m̀bá' mendwí pɔ́.

29 Lá η ké ɛsɔ́wí wáa, negíi ma' ndwí te mba fɔɔ Salémɔ ka lá' m̀bɔ́ núu we negú' tsaa tsaa, mbɔɔ lá' m̀ma' ndwí te é pɔ́η pá' yɔ́p pɔ́.

30 Te Sé laa m̀ma' ndwí s̄'ne núu negíi wí a júkne ηká' lɔ́'ne, njí kie pé kúɔ́' ntsɔ́ múk, mbɔ́ é ga ηkúu núu paa la a zák ndwí k̄i? É pɔ́ pɔ́ ηγο: «Paa ká záp tám núu Sé ηká' tsaa pɔ́.

31 Pɔ́'ɔ lá, paa pen m̀bú' mbaa yaa, ηcú ηγο pé ga ηkwét kúɔ́? Pé ga ndɔk ηki gɔ́ ηnɔ́? Pé ga ndɔk ndwí gɔ́ m̀ma'?

32 Pa ké jí Sé náηne ηgwɛɛ yíyá nté kwaηe. É ga núu paa, mbɔ́ Tãa waa Sé jí yúu mi é ga c̄wélé wáa.

33 Paa luηmbi ηzú' pɔ́ nu-nefɔɔ-Sé, pɔ́p yúu mi Sé sé ηkɔ́η, a tsú' ηgá m̀má meyúu ndɔk ηkwí' kwí'ne.

34 Pɔ́'ɔ lá, kɔɔ paa pú' mbaa yaa núu nu-lé'ldá'-zón. Lé'ldá'-zón, ga ηge ntsɔ́ né mé menu. Yéte ηgá' lá ku' núu yé lé'ldá'.

Matüo 7

Kɔɔ paa tɔ́ melɔ́'-pɔɔ, kɔɔ paa fúɔ́ne

(Lúkashi 6.37-42)

1 Kɔɔ paa náη ntsɔ́ melɔ́'-pɔɔ, m̀bɔ́k Sé netɔ́ yáa lɔ́'.

2 É ga éfú pɔ́ núu nté yi paa lɔkne ntsɔ́ lɔ́' pecɔ́ pɔɔ, la Sé péε fa' netɔ́ yáa lɔ́' gúu. Paa jí ηγο: Sé ga ntsáa ηní' paa yáa pɔ́ pá' paa zeεne ηní' yé pecɔ́ pɔɔ.

3 É pen ηge ηgɔ́ku ɔ́ pɔ́ ηjáɔ mɔ́ ηgɔɔ-píi yi é vune lík-mɔ́ɔmá wu, lá kem-ntsɔ́wí nɔɔ lík gu, ɔ́ pen ηké mbɔɔ m̀bɔ́ ηjáɔ pɔ́ ɔɔ?

4 Mbɔ́ ɔ́ ge ηgɔ́ku, lá ηcú mbɔ́ mɔ́ɔmá wu ηγο: «Mɔ́ɔmá, tsú' n c̄wεεte ηgɔɔ-píi yá yi é lík gu laa, ηgɔ́ ηcú, mbɔɔ m̀bɔ́ ηjáɔ kem-ntsɔ́wí mi é nɔɔne tset yú pɔ́ ɔɔ?» Lá é zeε m̀bɔ́η negwɛɛ jínu.

⁵Ŋkɔŋmík! Piite ñcŵeete kem-yúu mi é lík gu, te mbó ñtsuŋ ñjéɔ zɛ' lá ŋku' necŵeete ŋgɔ-píi tset lík-móómá wu.

⁶Ɔɔ ɾɛɛ gá yúu mi é yé Sé, mbɔ mnú mbo ɾɔɾ mben éshɔtne ñnémtɛ wáɛ. Ɔɔ ɾɛɛ ma' túkci yáɛ mbi menjínaa. Mbo ɾɔɾ gɛ ñnɛŋte né meku.

É ɾɔŋ nesá' tɛɛ ŋge yúu

(Lúkáshi 11.9-13)

⁷ɾɛɛ lɔɔ, Sé gɛ ŋgá mbɔ ɾɛɛ. ɾɛɛ lɔɔ, Sé gɛ ŋge ɾɛɛ jéɔ. ɾɛɛ ɾú'te ntsundá, a gɛ ñtsó' ŋgá mbɔ ɾɛɛ.

⁸Jíne ŋgɔ ŋu laa ñdóɔ yúu, mbo ɾé gɛ ŋgá mbɔ wé, ñdɔɔ, mbo a gɛ ñjéɔ, mben mbú'te ntsundá, mbo ɾé gɛ ñtsó' ŋgá mbɔ wé.

⁹ɾɛɛ ɾúɔlá mbó ɾetát mbóŋkúɔ, móɔ wɔ tsetsɛt ɾɛɛ laa ñdóɔ mbelêet, mbo a gɛ ŋgá ŋgɔ' mbɔ wé?

¹⁰Móɔ wɔ lɔɔ mbar shú, mbo a gɛ ŋgŵeɛ nó ŋgá mbɔ wé?

¹¹ɾɛɛ wí ɾɛɛ fɛ'néne nu te' jí neɾá yúu sɛ'ne mbɔ mbóŋkúɔ ɾɛɛ, te ŋká yesé'ɛ nŵu Táa wɛɛ wí a tɛnéɾú? A gɛ ŋgá yúu sɛ'ne mbɔ ɾɔɾ pi ɾɔɾ lɔɔne mbɔ wé.

¹²Yúu mi ɾɛɛ sé ñtsáa ŋgɔ ɾé ge nŵu ɾɛɛ lá, ɾɛɛ ge kwa' yéte gúu nŵu ɾɛɔɔ ɾɔɔ. ɾɛɛ laa ŋge ɾó'ɔ, mbo é gɛ mbó yúu mi neɾɛɛ-Mɔsêe mba meŋwa'ne ɾeŋgémndúɔ'-Sé ɾíkŋene.

Mesêndúŋ mémbá

(Lúkáshi 13.24)

¹³ɾɛɛ tsú' nelɔɔ sêndúŋ-tɛnéɾú, ñdeɛ ɾɔ nŵu ntsuŋká' wí é káɾɛ káɾéne. Ntsuŋká' wí é gú'ne te', gɛ ɾɔ né lá'-nevé. Sêndúŋ wí é gɛne lá'-nevé gú' te', nezáa ɾɔ sé ñdeɛ ɾɔ wíwá.

¹⁴Lá ntsuŋká' wí é gɛne lá'-luk kéme ká gú'. Sêndúŋ ɾen ŋkáɾɛ, ɾaleɛ wíwá ká záa.

ɾé jí tɛ nŵu mentáa mé

(Lúkáshi 6.43-44)

¹⁵ɾɛɛ lak tú yáɛ nŵu ɾɔɾ pí ɾɔɾ cɔtne nu ŋgɔ ɾɔɾ ɾeŋgémndúɔ'-Sé. ɾɔɾ júk ñtɔ nejóŋ ɾɛɛ ŋgɔ ɾɔɾ menjinɔ, lá kwaŋe yɔɾ ɾɔ yé menaŋgwe.

¹⁶ɾɛɛ gɛ ñjí wɔɾ nŵu ŋgene menu móɾ. ɾé lɔɔ ŋkáɾ nyet nŵu tɛ-ndwíndwí ɾó, ndúŋndɛŋ ɾá' é laa mbó ɾé ɾɔɔ káɾ neɾi nŵu tɛ-neŋgám ɾó.

¹⁷Tɛ sɛ'ne zém ɾɔ ntáa sɛ'ne, lá tɛ keɾɔŋ zém ɾɔ ntáa keɾɔŋ,

¹⁸mbo tɛ sɛ'ne ɾɔɔ zém ntáa keɾɔŋ ɾó, tɛ keɾɔŋ ké mboɔ zém ntáa sɛ'ne ɾó.

¹⁹Tɛ tsɛɛ yi é ká ɾó ñzém ntáa sɛ'ne ɾó, ɾé káɔ' ñtɔɔ múk.

20 Pó'w, pua ga hge hgo hji pa pine pop cotne nu hgo pop pehgémndüó'-Sé, é lee po nü mat wop.

Necú mben hge

(Lúkashi 13.25-27)

21 É ga nü pa pine pop fúhne wáa hgo: «Tsarwa, Tsarwa pop petsua ké lá' hji pii-neföw-Sé pó. Nda' pa pine pop gene yúu mi Tãa mo wí a tñépy sé hkw hgo pé ge.»

22 É ga ndá' mbó lé' yi mo hge hzá' tsañ, pa te hzáa cú hgo: «Tsarwa! Tsarwa! Pék hkaa mbó hñok po lík yú éswíi nu-Sé pó w? Pék hkaa pó hñok po lík yú hzuñ mezwikhe kepñ pó w? Pék ka pó hñok po lík yú hge ndaakájú nu pó w?»

23 Ñ gó hke hcu mbö pop hgo: «Mo hkaa mo zee hji wáa pó, pua pafu' menu kepñ, pua fú nejóñ mo htsúute.»

Nepó ndá é nté yépa

24 «Ñu laa hto htsét wáa, hñwí'le swíhne yáa, hge pá' é sé mbíhne, mbo hgañ fí wecó hñinu

wá wí, a ka tsá' nekút ndá yé, hñúñ zé' te hñú mómá hgo', hñík ndá ndü.

25 Mbñ ge hñó, hga hki tó, fefüot tsá'ne, hñéme nü ndá. Nda' pwo vu, mbíhgo pé ka tík ndá nü hgo'.

26 Lá ñu wí a zú'ne swíhne yáa, mbo ge pá' n cúne pó, mbo hgañ fí po gagañ ñu wí a ka kútne ndá yé ké tññ cü.

27 Mbñ ge hñó, kúñ tó, fefüot tsá'ne hñéme nü ndá éyá, é kéme mbüotne sé pá'a hkaa-shüó'.

Nté yi Yésu lokne hzi' pa né yúu

(Málékúshi 1.22; Lúkashi 4.32)

28 Yésu zí' pa né mone menu te mbótne hñáñ, lá' puu mma yé nté nezí' pa né yúu,

29 mbíhgo a hkaa pó hge pá' pakyé'te nepúu-Möséé pó. A mbó hzi' te hji yúu mi a gene.

Matüo 8

Yésu ge wecó hgañka'páp fiite

(Málékúshi 1.40-45; Lúkashi 5.12-16)

1 Yésu pen hgo éfú ndü neñkó' mpfúu, nwo-lá' te hñáa cüo nzua yé.

2 Wecó hgañka'páp tó hkwí'le sé mbi yé, hcu hgo: «Tsarwa n jí hgo o laa hkwñ, mbo o ku' nege e fiite.»

³Yésu zú!, ícakle pɔ́ ḡgǔwɛɛ wé, ícú mbɔ́ wé ḡgɔ: «N̄ kɔ́ḡ pɔ́'ɔ, fíite.» N̄ka' gɔ́ɔ ḡmme n̄u wé, a gɔ́ɔ éfíite.

⁴Yésu cú mbɔ́ wé ḡgɔ: «Páa neké ḡkǔwíi te ḡu zú!, lá ké ḡgɔ ḡnyet mbɔ́ yu, mbɔ́ nɔḡḡɔ', ḡben ḡgá yúu mi nɛpúu-Mɔ́sɛ́e sé ḡbíḡḡe mbɔ́ ḡu wí ḡka' mɛne n̄u wé, pɔ́ tsɔ́ jí ḡgɔ ɔ́ fíite.»

Yésu ge mɔ́ḡkǔɔ́-fa'-wɛɔ́ tátndá-ntsɔ́-Palóma fíite

(Lúkáshi 7.1-10; Jân 4.43-54)

⁵Yésu gɔ́ te ḡkúu túsɔḡ-Karɛɛnawúm. Wɛɔ́ tátndá-ntsɔ́-Palóma zá' wé, ḡbú' ḡbó mbɔ́ wé,

⁶ícú ḡgɔ: «Tsapɔ́, mɔ́ḡkǔɔ́-fa' waa nɔ́ ndá, ḡbɔ́ kǔwí'le gǔwɛɛ wé, a pɔ́ ḡjɔ́ ḡḡɔ́' tɛ'.»

⁷Yésu cú mbɔ́ wé ḡgɔ: «Mɔ́ ḡgɔ zú'lu ḡḡe a fíite.»

⁸Lá tátndá-ntsɔ́ pǔɔ́ ḡgɔ: «Tsapɔ́, n zaḡe ḡu wí é laa ḡbó ɔ́ tɔ́k te ḡkúu ndá yé. Tɔ́u pɔ́ pá'a, ícú né ntsu wú mɔ́ḡkǔɔ́-fa' waa fíite.

⁹N cú pá'a, ḡbó yáa nɔ́u-ḡu, ḡzú' ntsu wé. ḡben ḡgǔwɛɛ yáa palɔ́'ntsɔ́ nɔ́u mɔ́, pɔ́p pɔ́ ḡzú' wáa. N daa ícú mbɔ́ wɛɔ́ ḡgɔ: “Gɔ́!” A gɔ́, ícú mbɔ́ wɛɔ́ ḡgɔ: “Tɔ́!” A tɔ́, ḡben ícú mbɔ́ ḡkwaá waa ḡgɔ: “Ge pá'a!” A ge.»

¹⁰Yésu zú! yɔ́ sǔwíḡe yí é cǔwɛtne ntsu-tátndá-ntsɔ́ ḡḡɔ́'tɛ wé, éshɔ́tne ícú mbɔ́ lá' yí é nɔ́u yé ḡgɔ: «É sǔwíi wɔ́u, kwa' nénwín, ḡba tset ḡgɔḡ Paíslayêl, ḡ ká jɔ́ wɛɔ́ ḡu wí a záḡne tɔ́m n̄u mɔ́ pá' jɔ́ pɔ́.

¹¹Mɔ́ ḡzɛɛ ḡben éswíi wɔ́u ḡgɔ pɔ́ te ḡzáa gɔ́ ḡdá' éfú meshé meshé ndú tsétsá', ḡtɔ́ ḡkúu tset ḡgɔḡ fí wí Sé sá'ne, pɔ́p pé Ábelehâm, né Esak, ḡba Yakôp tɛmte ḡjɔ́ ndína.

¹²Pɛgɔ́u gɔ́ ḡbó zú'lu, ḡbɔ́ pé cǔwɛɛte pɔ́ píne nɛfɔ́ ḡbó nɔ́p ḡgá píi tset féḡ nɔ́zɛnzúu. Pɔ́p pɔ́ zú'lu ḡbó ḡdaa, ḡbó ḡkwét mɛsɔḡ.»

¹³Yésu pen ícú mbɔ́ tátndá-ntsɔ́ ḡgɔ: «Pen né ḡjé' wu! Pá' ɔ́ záḡne tɔ́m n̄u mɔ́ lá, yúu mi ɔ́ tsáane gɔ́ ḡbó pɔ́'ɔ.» Ícú pɔ́'ɔ, mɔ́ḡkǔɔ́-fa'-tátndá-ntsɔ́ gɔ́ɔ éfíite pɔ́ ḡká êyá, ḡká êyá.

Yésu ge mákwí'-Pyê fíite

(Málékúshi 1.29-34; Lúkáshi 4.38-41)

¹⁴Yésu fú zú'lu ḡgɔ ndá-Pyê, ḡkúu zú'lu ḡjɔ́ mákwí'-Pyê nɔ́, ḡbɔ́nút pɔ́ n̄u wé.

¹⁵Yésu gǔwɛɛ pɔ́ yé, ḡbɔ́nút zá'ne. A lo sé ḡniite yúu ḡdɔ́k ḡdíḡe wé.

¹⁶Ntsuḡkǔwé' ge ḡbó, pé loḡ pɔ́ te ḡzáa píne mɛzǔwíḡḡe kɛpɔḡ sé ḡgáane wɔ́p ḡtɔ́ ḡbi Yésu, a cú nu tá' ḡká. Mɛzǔwíḡḡe kɛpɔḡ fú n̄u pɔ́ ícǔwɛt, gaḡḡɔ́ pen éfíite gúu.

17 Ἐ ἰοκ πό'ῶ, ἴμβυτε νῦν nu yí Ngémndäö'-Sé Esäya ka cúne ηγο: «Jé ka tíne meló' mekhe mbí', ἴμβεν ἑφύ νῦν πεκηη ἵcῶεετ μεγοῶ mekhe ἴmbí'.»

Nté nelok ἵcúῶ nzuu Yésu

(Lúkashi 9.57-62)

18 Yésu jáῶ pá' lál' cúlléne nejónη yé te ἵzáa, ἵcú mbö gaηku pé ηγο πόρ πέπόρ túu nῦn yecó ηjén-ηki.

19 Wecó ηkyé'te nepá- Mōsēe tó nejónη yé ἵcú mbö wé ηγο: «Cíca, ὦ ga ηga γó lá, η ké ἴmbó pῶ nzuu wu.»

20 Yésu püῶt mbö wé ηγο pekwet gῶee membé, peshéη pen ἵgῶee meηkaa mór. Lá Móῶ-ηu ká gῶee za' yí é laa ἴmbó a jwíite zú'u pó.

21 Wecó tá' nῦn pῶῶ pí πόρ nzuu yé cú mbö wé ηγο: «Nde tsé' n zee ηga ἵtῶíi tãa ma.»

22 Yésu püῶt mbö wé ηγο: «Cúῶ pῶ nzuu ma, ἵná pepfú πόρ tῶíi pepfú πόρ.»

Yésu ge fefüῶt πόρ ηki na'

(Málékúshi 4.35-41; Lúkashi 8.22-25)

23 Yésu ἵkúu tset kanú', gaηku pé kúu yóp tsetú.

24 ἴmbó ηga, é γó ἴmbó yecó ηká máma fém vu ndü ηki, ἵze netsé'ne ἵtíi ηki tíne te é tsé' ἵdῶῶ pῶ nekῶípe kanú'. É go ἴmbó Yésu pó ἵdῆ.

25 Póp tó nejónη yé, ἴmbó ἵjῶme wé, ἵcú ηγο: «Tsapῶῶ, cῶee wék mbö nevú. Pékhe pfú te ἵdem.»

26 A cú mbö πόρ ηγο: «Pῶῶ pók kῶó? Pῶῶ loῶ ἵzáp tám nῦn Sé ηká tsῶῶ pó!» ἵcú πό'ῶ, ἵdῶ sé, ἵcúók fém πόρ ηki. Za' na' ηgo kēm.

27 Póp petsῶῶ temte ἵmmaa, ἵcú tsetset πόρ ηγο: «Yῶ yété nté ηu te mba fém πόρ ηki zú' ntsu wé?»

Yésu ge pῶῶ pépá píne mezῶikhe kepῶη nῦn πόρ fíite

(Málékúshi 5.1-20; Lúkashi 8.26-39)

28 Yésu ga te ἵkúu nῦn yecó ηjén. É pó ηgoη-pῶῶ-ηgandala, pecó pῶῶ pépá píne mezῶikhe kepῶη ka kúune nῦn πόρ fú za' pé tῶíne pῶῶ zú'u ἵcῶet ἵzá' wé, mbo πόρ ka fῶ' ma nu fῶ'ne te ηu pῶῶ ἴμβεν ἵdῆe ῶíwá shé pó.

29 Póp kíi ἵcú mbö Yésu ηγο: «ῶ loῶ nege ηgókku nῦn pek, móῶ-Sé? ῶ ka tó za'ne pῶ nezál' ἵj' ἵní' wék tset ηgῶó' kekῶó?»

30 Ἐ γó ἴmbó yecó kat-menjínaa pó mbῶῶ zú'u ἴmbó ἵkát ἵkwét yúu.

31 Mezῶikhe kepῶη pú' mbó mbö Yésu ηγο: «ῶ laa ἵzuη wék, ὦ péῶm pek ga ἵkúu nῦn kat-menjínaa mí.»

32Yésu cú mbǎ pǎp ηγω: «Pwá gwá!» Pǎp gǎw ήκέ έφύ nǔu pwá pá ήcwet, ήgw ήkúu nǔu menjínaa. Pé gǎ ήjǎw, kat-menjínaa έμά fú zú'u ήkwηte, ήtákwη, ήzǎt mbǎwǎtne tset nekηη-ηki, ήnǎ ηki ήpfúte.

33Pwá pí pǎp ka pǎ mbyép menjínaa jǎw pǎw, ήtákwη ήkwǎte, ήgw tǎwǎη mbǎ mbέete mba kǎwǎlǎ yi έ λεene, mben mbέete yé pwá píne mezwíkηe κερǎη ka pǎne nǔu pǎp lá.

34Lǎ' zú', έφύ tǎwǎη ήcwet, ήtǎ nejǎw Yésu, mbǎ te ήjǎw wé, mbú' mbǎ mbǎ wé ηγω a fú lǎ' pǎp ήgw.

Matǎw 9

Yésu γε ηγαηkwǎ'le fiite

(Mǎlékúshi 2.1-12; Lúkáshi 5.17-26)

1Pǎp cú pǎw, Yésu kúu tset kanú', ήtúu ηki mben né tset tǎwǎη yǎp.

2ήkúu zú'u, pé lǎk wecǎ ηγαηkwǎ'le ήtǎ, a nǎw ndǔ páηte. Yésu jǎw nté yi, mbέene yí pǎp lǎkne wé ήtǎ, lǎkne ήzáp tǎm nǔu wé, ήcú mbǎ ηγαηkwǎ'le ηγω: «Mǎw waa kǎw pǎk! Pé likηe menu κερǎη mú ήgǎ mbǎ gu.»

3Pecǎ pakyé'te nepwá-Mǎsέe pǎ zú'u, ήzú', mbǎ ήcú tsetset pǎp ηγω: «Nju wǎ kan kǎ'-Sé mbǎa!»

4Yésu jí yúu mi pǎp sé ήkwawηe, ήcú mbǎ pǎp ηγω: «Pwá γε ηgǎku ήgǎwεe yǎ nté kwawηe κερǎη tset tǎm yǎw?»

5Pwá jǎw ηγω έ zawηe pǎ necú mbǎ ηu ηγω: “Pé likηe menu κερǎη mú”, κε pǎ necú ηγω: “lǎ sé ήnen?”

6η gw ήκέ ήnyet wǎw ηγω: Mǎw-Nju gǎwεe metwá ndǔ tsétsǎ' yǎ, nelǎk ήdikηe menu κερǎη pwǎmesǎη ήgǎ mbǎ pǎp.» Pǎw lǎ, ήcú mbǎ ηγαηkwǎ'le ηγω: «Lǎ sé, ήtíi páηte wu, ήdǎk ήgw né ηjé' gu.»

7ηu έwǎ lǎ sé, ήgw né ηjé' yé.

8Lǎ' jǎw yǎ nu mbǎk Sé, ήgú'le wé nǔu pá' a gǎne yǎ nté metwá mbǎ pwǎmesǎη.

Yésu cú mbǎ Matǎw ηγω a cǎw nzwá yé

(Mǎlékúshi 2.13-22; Lúkáshi 5.27-39; 15.1)

9Yésu fú zú'u ήgw, ήγω ήδεε zǎ' yí pé cwέene ntsup-Palǎma zú'u, wecǎ ηu nǎη, lík yé pǎ ηγω Matǎw. Yésu cú mbǎ wé ηγω: Tǎ púu tsǎ'ne ήnen. A lǎ sé, ήcǎw nzwá yé.

10Yésu γε mbǎ ndǎ-Matǎw mbǎ ήkwét yúu, pecǎ pacwέe ntsup-Palǎma te ήzáa, pǎp pecǎ gwη-tswé κερǎη, tǎ ήkwέete Yésu pǎp gwηku pé, pǎp pépǎp nǎη sé mbǎ ήkwét yúu.

11Pafalísay jǎw pǎw, mbíkηe gwηku-Yésu ηγω: «Tǎa wǎw kwét yúu pǎp pacwέe ntsup-Palǎma ήγε pecǎ pwá κερǎη melǎ' kǎw?»

12Yésu zú' pǎ' póp cúne, ésak neket mbǒ póp ηγω: «Mbo ηu pɔɔ pɔ tɛɛ, ηγω ηδɔɔ ηgemefu pɔ, ηu γɔɔ la ηδɔɔ wé.

13É yété lá mɔ sé ηcú mbǒ pɛɛ ηγω γɛne ηzί' yúu mi é ka c̄wetne tsu-Sé, a ηcú ηγω: Mɔ, η κɔη ηγω pɛɔ tsáamejɛ́η pecó, ηtsa pɔ' wí pé lɔkne ηγú'le wáa. Yésu γɔ m̄mekne n cú ηγω: Mɔ ηkaa tó nefúη pɛɔ póp kwanne ηγω póp nénwín pɔ, mɔ m̄bó ηtó nté pɔ γaηmefaaηe ηγω póp pen mbǒ Sé.»

Νεκωη κωηηε ηνάη ηjí nté nu-Sé

(Málékúshi 2.18-22; Lúkashi 5.33-39)

14Gaηku-Jáη γε ητό, m̄bíκηη Yésu ηγω: «Pek pé pafalísay náη ηκωη κωηηε ηνάη ηjí, pú pɛɔ ké m̄bɔɔ pɔ'ɔ γε melá' k̄ɔ́?»

15Yésu tsó' mbǒ póp ηγω: «Te é laa m̄bó pé γɛ nelúη-ηu, a pét ηνάη náηηηe pesúu pé pi pé lá'ne éfúη náη tset nemɛk melá' k̄ɔ́? Lá pé γɛ ηdá' éfú mbǒ póp yecó lé' ésa' wé, pɔ'ɔ lá, póp náη ηji ηká éyá.»

16Yésu pen ésak neket ηcú ηγω: «É laa m̄bó ηu pɔɔ lɔk yúu-ndwí fí ηδɔk ηtsét nepɛ́ n̄u ndwen ndwí pɔ. N̄u laa ηγε pɔ'ɔ, mbo yúu-ndwí fí γɛ ηk̄wí' ésa ndwí, nepɛ́ k̄wí' ηγú'.

17Pé lɔ ηδw̄e' melu' tset ká'le-ηγup, mboɔ ní' melu' mí pé pét ηtsó' tset ndwen ká'le pɔ. Pé laa ηγε pɔ'ɔ, mbo melu' fí γɛ éfɔ', éśáa ndwen ká'le êwá, pé śáa melu', éśáa ká'le. É píκηη ηγω pé ní' melu' fí pɔ tset ká'le fí, melu' póp ká'le luk.»

Yésu γε wecó maηgέ fiite, m̄ben ηz̄wíime wecó mɔɔ maηgέ

(Málékúshi 5.21-34; Lúkashi 8.40-56)

18Yésu pɔ ηcú nu mbǒ póp pɔ'ɔ, wecó ηkém tó, ηnɔɔ meku wé ηcú ηγω: «Mɔɔ waa we maηgέ pét m̄pfú pɔ ηk̄ɔne, lá tó ηzáp pɔ yú n̄u wé a γɔɔ ηduk.»

19Yésu lɔ sé, póp gaηku pé c̄ɔɔ nzɛɛ yé.

20Póp pɔ ηγω, wecó maηgέ pɔ tsetset lá', ηγw̄ee γɔɔ-másɔɔ, mbo é gáne wé gáneηe ηγú' ntsǒppá né negém. A na'te, éfú nzɛɛ, ηtó ηγw̄ee necóη-ndwí-Yésu,

21mbí'ηγω a ka pɔ ηcú tset tú yé ηγω: «N daa ηcakle pɔ yáa te s̄iη ηγw̄ee pɔ ndwí yé, mbo η γɛ éfiite!»

22Yésu shɔtne, ηj̄ɔ́ wé, ηcú mbǒ wé ηγω: «Máa, kɔɔ pók, nté yi ɔ lɔkne ηzáp tám yú n̄u mɔ laa, γε ɔ fiite.» A γɔɔ éfiite pɔ ηká éyá ηká éyá.

23Yésu γɛ te ηkúu ηjé' nd̄m̄ êwá, ηj̄ɔ́, mbo papú' yúu ηδɔk ηtwíi m̄pfú, ηdá'mó ηtó te ηt̄ɔ́te, lá' pen m̄bó ηzáa neswíi. Yésu cú mbǒ póp ηγω: «

24Pɛɛ γɛte, mɔɔ maηgέ ká pfú, a lé léne.» Lá' zú' ηγwe wé gwene.

25Pé fú ndá ηc̄w̄eeηe pɛɔ. Yésu kúu ndá, ηγw̄ee pɔ-mɔɔ maηgέ êwá, a γɔɔ ηδɔ sé.

26Pé lɔk γɔ nu ésat zɛ' n̄u ȳyá pak-ηγωη.

Yésu γε pefumík pépá fiite

27 Yésu fú zú'u mbó h̄ḡa, p̄ecó p̄ef̄umík p̄epá c̄áɔ nz̄u yé, mbó h̄gá h̄gi t̄á h̄cú h̄gɔ: «N̄u n̄u n̄jw̄et-fɔɔ Ndav̄it tsáa mej̄á h̄ mék!»

28 A ḡa te h̄kúu ndá, p̄ef̄umík pá t̄ó h̄k̄w̄éete wé, a p̄ík̄h̄e wóp h̄gɔ: «P̄u kw̄a h̄e h̄gɔ é laa mbó h̄ ḡe yúu mi p̄u p̄ík̄h̄ene laa?» Póp gɔ: «Ǿɔ h̄ mb̄á Tsap̄aɔ ɔ ku' n̄ege.»

29 Póp'ɔ lá Yésu gɔɔ h̄ké h̄zár p̄ó n̄u mík móp, h̄cú h̄gɔ: «É p̄ɔ h̄ h̄gɔ mba k̄áɔ lá p̄ó p̄á' p̄u zár̄ne t̄ám n̄u mɔ h̄kw̄a h̄e h̄gɔ é ḡa mbó.»

30 Mík móp gɔɔ h̄ké h̄j̄áɔ z̄a'. Yésu tɔ' wóp te mb̄u h̄gɔ: «Mb̄áa w̄u n̄eké h̄ge te h̄u jí pá' é lēene.»

31 Lá póp jé' te h̄kúu p̄ii h̄ɔk lík-Yésu ésat z̄a' ts̄u n̄u ȳi yá pak-lá'.

Yésu ḡe w̄ecó ntsa'mbú' cú nu

32 P̄ef̄umík gɔ éfú ndá h̄c̄w̄et, p̄é lɔk w̄ecó h̄u h̄t̄ó mbi Yésu, m̄ɔ ȳecó z̄w̄ik̄h̄e k̄ep̄ɔ h̄ ka ḡe a ts̄á' ntsa'mbú'.

33 Yésu p̄ó te h̄z̄u h̄ ȳi yá z̄w̄ik̄h̄e k̄ep̄ɔ h̄, ntsa'mbú' êwá gɔɔ h̄ze n̄ecú nu. Lá' j̄áɔ h̄ma, mbó h̄cú h̄gɔ: P̄é h̄kaa m̄ó z̄e h̄j̄áɔ yɔ n̄t̄é nu t̄set h̄gɔ h̄-paíslaȳél p̄ó.

34 Lá pafalísay cú yóp h̄gɔ: «Fɔɔ-mez̄w̄ik̄h̄e k̄ep̄ɔ h̄ ḡene la Yésu ku' n̄ez̄u h̄ mez̄w̄ik̄h̄e k̄ep̄ɔ h̄.»

Yésu tsáa mej̄á h̄-nɔɔ-lá'

(Málékúshi 6.34; Lúkáshi 10.2)

35 Yésu p̄ó h̄d̄e t̄set met̄áɔ h̄ ts̄u mba t̄set melá', h̄kúu mba gɔ lá h̄ḡa ndá-cú'le, h̄z̄i' p̄aɔ né nu-Sé, ésa' N̄k̄u s̄á'ne w̄í é cúne pá' n̄efɔɔ-Sé p̄óne, h̄ge megɔɔ n̄t̄é né n̄t̄é f̄iite n̄u p̄aɔ, meló' n̄t̄é né n̄t̄é me mb̄u-p̄aɔ,

36 h̄j̄áɔ nɔɔ-lá', mej̄á h̄ móp k̄ó wé, mb̄i' h̄gɔ póp ka p̄ó p̄á' nɔɔ-menjin̄ɔ mí n̄tsiine ká p̄ó gú p̄ó. Póp p̄ó mej̄á h̄ mej̄á h̄, m̄ɔ póp tsá h̄te.

37 Póp'ɔ, a gɔɔ h̄ké h̄cú mb̄ɔ ḡa h̄ku p̄é h̄gɔ: «Yúu p̄ine p̄é ḡu h̄e h̄ká' n̄elɔk z̄áa t̄e', n̄den ḡa h̄fa' p̄en k̄áɔk.

38 É p̄ɔ h̄ h̄gɔ p̄u p̄ú' mbó mb̄ɔ h̄ḡa h̄ká' a k̄w̄i' ḡa h̄fa' p̄ine póp ḡa mbó h̄ɔk yúu p̄é.»

Mat̄áɔ 10

Ḡa h̄t̄úu-Yésu nts̄oppá né n̄egém

(Málékúshi 3.13-19; Lúkáshi 6.12-16)

1 Yésu ḡe éfú h̄ ḡa h̄ku p̄é nts̄oppá né n̄egém, h̄gá met̄u mb̄ɔ póp n̄elɔk h̄z̄u h̄ mez̄w̄ik̄h̄e k̄ep̄ɔ h̄, mba n̄elɔk h̄ge megɔɔ n̄t̄é né n̄t̄é me n̄u p̄aɔ, mba n̄ege meló' n̄t̄é né n̄t̄é me mb̄u-p̄aɔ.

²Melík-gaḡntúu-Yésu ntsǒppá né negém êyá p̄wɔ: Nduḡmbi Símo wí pé penne éfúḡ wé ḡḡ Pyê. Wecó p̄ó Ndeléya mbó mówá pé Pyê. Pécó p̄ó Jâk mów-Zebédée p̄ó p̄ mówá we Jâḡ,

³ḡḡ Filîp p̄ó Patelemî, ḡḡ Tómáshi p̄ó Mat̄ä, wí a mbóne ḡcwéentsup Palóma ḡḡ Jâk mów-Alfê p̄ó Tadée,

⁴ḡḡ Símo mów-ḡḡḡ p̄ó Jwida Iskalyot wí a ka gene éfen Yésu.

Yésu túu p̄wɔ pé ntsǒppá né negém

(Málékúshi 6.7-13; Lúkáshi 9.1-6; 10.4)

⁵Yésu ḡó ḡtúu gaḡntúu p̄one ntsǒppá né negém, ḡcú mbó p̄ó ḡḡ: Kcɔ p̄wɔ ḡ tset melá' p̄wɔ p̄ine p̄ó ká p̄ó Payúda p̄ó, kcɔ p̄wɔ kúu tset metúwḡ Pasamalii.

⁶P̄wɔ ḡ ḡdɔw Paíslayêl, p̄ó p̄úune p̄á' menjinjɔ.

⁷P̄wɔ ḡ ḡnen mezu' mezu' éśá' éśwíi p̄wɔ ḡḡ: Nefɔw-Sé kwé'le te mbó mbáate.

⁸P̄wɔ ḡ ḡḡ gaḡḡwɔ fíite, ḡḡ p̄epfú ḡzwíime, ḡḡ p̄egaḡka'-p̄áp fíite, ḡzḡ mezwíkḡe keḡḡ. Pé ḡá mbó p̄wɔ níine, p̄wɔ p̄en ḡḡá yáw níine.

⁹Kcɔ p̄wɔ ní' ḡkár p̄aa, te mba p̄á' é laa mbó p̄ó láa lá.

¹⁰Kcɔ p̄wɔ ḡ ḡcúw sêndúḡ ḡdyep p̄aa, kcɔ p̄wɔ p̄ée ḡkúrme-ndwí, kcɔ p̄wɔ p̄ée ḡkúr-metap, kcɔ p̄wɔ twé' ntwí. N cú p̄á'a mbíḡḡ ḡu laa mbó éfa' ḡó lá, mbɔ yúujá pé ḡ éfú zú'u.

¹¹P̄wɔ ḡ te ḡkúu tset túwḡ ke tset njé' wɔ, p̄wɔ túḡte nejí ke ḡu wí a ḡ kúkḡe wáw ḡ ḡcwét zú'u wɔ, mbó te ḡjáw wé, p̄wɔ nádḡ p̄ó njé' ye te ḡdá' éfú tset yáḡ lá' ḡḡ.

¹²P̄wɔ ḡ te ḡkúu ndá-ḡu, p̄wɔ cú ḡḡ: «Sé ní' mbótne tset yɔ ndá.»

¹³P̄wɔ p̄ine p̄ó tset yáḡ ndá laa ḡkúkḡe wáw, mbɔ Sé ḡ ḡní' mbótne nū p̄ó! Lá mbó yi p̄ó laa mbɔw wáw kúkḡe, mbɔ mbótne yáw ḡ mben nū p̄wɔ.

¹⁴P̄wɔ laa ḡkúu njé'-ḡu ke p̄ó tset yecó túwḡ wɔ, pé la' nekúkḡe wáw, ḡdɔ' nezú' swíḡe yáw, p̄wɔ éfú zú'u ḡḡ, ḡḡ ḡḡ mbú' p̄éḡḡ nū meku máw ḡme'.

¹⁵Mɔ éśwíi wáw, kwa' nénwín, lé' yi Sé ḡ ḡdá' mbó ḡzá' metsaḡ-p̄wɔmesḡ, ḡḡwó'-p̄íḡá p̄wɔ záa ḡtsa yé p̄wɔ-Sɔdóm p̄ó yé p̄wɔ-ḡḡwɔ.

Pé ḡ ḡḡ ḡkúwḡe gaḡku-Yésu

(Málékúshi 13.9-13; Lúkáshi 12.11; 21.12-19)

¹⁶Tsuḡne ḡzú' n túu wáw p̄ó p̄á' é laa mbó pé túu mbí tsetset menaḡḡwe. P̄wɔ ké ḡḡ ḡnen ḡdɔ' p̄á' nó, mben mbó p̄embú' p̄á' puute lá.

¹⁷P̄wɔ lak tú yáw, mbíḡḡ p̄wɔmesḡ ḡ ḡḡ éfen wáw pé ḡak wáw, ḡdɔk ḡḡwaa ḡtswáa wáw tset mendá-cú'le móp.

18 Πέ γα ἰδά' ἡἡακ wάα mbi πειγόμενα πόρ πεῶω μελά' wάα. Ραα lək ἡγῶεε shé nelək éswii wóp mba pakéjì Sé, ηυ wí mɔ já.

19 Πέ γα ἰβό τε ἰβό ἰδək wάα ἡγα, kɔɔ pαα pύ' mβαα γαα ηγɔ pαα γα ἰτό zύ'u cú ηγɔ kḗɔ ɔɔ? É γα ἰβό ἡκά êyά, Sé γά wάα né swiηε,

20 mβí'ηγɔ pαα ἡγαιε ἰζεε ἰδά' ἰ cú nu pó. Zwikηε-Táa wαα γαιε ἰδά' ἰδək wάα ἰ cú nu.

21 Ἡυ γα ἡγῶεε mόwμά we ἡγά πέ jwí, Tά-mόw gῶεε mόw ne ἡγά πέ jwí, mβόηkḗɔ γα ἰδά' ἰδɔ sé ἰtsá' gaηmbuu petát πόρ, ἡγε πέ jwí wóp.

22 Ραɔ tsαα γα ἰδά' ἰβαα wάα μελά' wάα, lá ηυ wí a sαkne ké káa γα ἡγε ἰduk.

23 Πέ zá' ku γάα tset γɔ túɔɔη, pαα kαɔ ἡγα tset yecó. Ἡ γα éswii wάα, kwa' nénwín, pαα ké lá' ἡkúu μεtúsɔη-Íslayêl te ἰmnek ké pó yi Mόw-Ἡυ tó pó.

24 Nzí'yúu ká tsa cíca we pó, ἡkwaa pen ἡké mβɔɔ tát we tsa.

25 Πά' πέ piiténe éfύη ηγαηnda ἡγɔ: Belzebúl, πέ γα ἡkúu núu pαɔ-nda πέ, la ἰná ké fύη wóp pó'ɔ, kekḗɔ? Yúu mi é gene cíca, yíyá yúu γα ἰδά' ἡγε ηυ wí a sé ἰzί' nu yé, ἰβó yi kḗɔ lá ge táa πέ ἡkwaa lá, mβɔ yíyá yúu γα ἰβεν ἰδά' ἡγε ἡkwaa gúu.

Κɔɔ pαα πόκ pαɔmesɔη, pαα γε nu-neῶɔ Sé cῶet mántáa

(Lúkáshi 12.2-9)

26 Πό'ɔ zύ'ne, kɔɔ pαα πόκ pαɔmesɔη, pαα ma' pɔ Ἡkαα wάα. Nu yí é lαɔméne, pαα gῶεε nege é cῶet mántáa, nu-ntsem pαα gῶεε nege πέ jí.

27 Nu yí n cúne mβḥ pαα tset nzénzáα, za' laa ἡγε fúk pαα cú. Nu yí n demte pɔ netúute pαα, pαα γε ἡkó' zán la éśá' yíyá nu.

28 Κɔɔ pαα πόκ pαɔmesɔη, πόρ ku' pɔ nda' nejwí mβap-mβαα, ἰβεν ἡké mβɔɔ ku' nekúu zwikηε pó. Ραα πόκ pɔ nda' Sé, mβí'ηγɔ ἰβó a temte mβap-mβαα πόρ zwikηε ἡgwétne, ἰβεν ἡku' nema' tset múk.

29 Ραα jí ηγɔ πέ fen petswíkɔt pépá é pɔɔ ku' yecó yúu pó. Te mba pó'ɔ, ἰβó wecó tá' pɔɔ vu sé ké pó yi Táa wαα Sé pémnε pó.

30 É γα núu pαα, mβɔ Sé sé ἡjí ndwen-menuk-tú múα.

31 Πό'ɔ lá, pαα páa nepen ἰβók, pαα mβḥ Sé ἰβó yúu tαunden ἰtsa petswíkɔt te ἰzáa.

32 Jíne ηγɔ ηυ laa ἰ cú mbi lá' ηγɔ: «α ηυ waa.» Mβɔ η γα ἰδά' ἰ cú yáa mbi Táa mɔ wí a túnépú ηγɔ: «Ἡυ wá waa ηυ.»

33 Lá ηυ laa ἰmμηε wáa mbi lá', mβɔ mɔ Mόw-Ἡυ η γα ἰδά' ἰmμηε yáa wé mbi Táa mɔ wí a túnépú.

34Ɔwɔ pɛɛ kwanɛ ɲɔɔ ɲ ka tɔ ɲɔɔ mbótne pɔ ndũ tsétsá! Mɔ ɲkaa lɔk mbótne ɲtɔ pɔ, ɲ ka lɔk pɔ fyakɛ ɲtɔ.

35Ɔ ka tɔ ma' fyakɛ tsetset ɲu pɔp tát wɛ, tsetset mɔɔ manɲé pɔp má wɛ, tsetset nzwé-mɔɔ pɔp mándúu mɛ.

36Gaɲmbuu-ɲu ɲɛ ɲcwɛt pɔ tset tsenndá yɔp.

Gaɲku-Yésu pém nepfú pá' jú

(Lúkashi 14.26-27)

37Ɔ ka tɔp tát wɛ ke pɔ má wɛ ɔɔ, tɛ ɲdɛɛ wáa, mɔɔ ɲgaɲ ká ku' nepɔ waa ɲu pɔ. Ɔ ka tɔp mɔɔ nɛ wɛ mbéene ke wɛ manɲé ɔɔ tɛ ɲdɛɛ wáa, mɔɔ a ká ku' nepɔ waa ɲu pɔ.

38Ɔ laa mɔɔ tii yé tɛ mbáɲte pánɲéne, ɲdɔk mbém nepfú la ɲcáɔ nzwɛ mɔ pɔ, mɔɔ mbɔ a pɔɔ ku' nepɔ ɲgaɲku waa pɔ.

39Ɔ laa ɲɔɔ a ɲɛ mbáa wɛ nepɔ, mɔɔ a ɲɛ mbé, lá ɲu wí a pen mbém nepɛ melá' wáa ɲɛne mbɔ gú.

Ɔu laa ɲkúkɛ wáɛ, mɔɔ a kúkɛ pɔ wáa

(Málékúshi 9.41)

40Ɔu kúkɛ wáɛ, mɔɔ a kúkɛ pɔ wáa, ɲu pen ɲkúkɛ wáa, mɔɔ a kúkɛ pɔ ɲu wí a ka túune wáa.

41Ɔu kúkɛ tál' Ɔgémndüɔ'-Sé pá' Ɔgémndüɔ'-Sé, mɔɔ pé ɲɛ ɲdá' ɲgá wé né tsɔ'fa' pá' wé Ɔgémndüɔ'-Sé. Ɔu pen ɲkúkɛ ɲu wí a ɲwɛene nepɛɛ-Sé pá' ɲu wí a zú'néne Sé, mɔɔ pé ɲɛ ɲdá' ɲgá tsɔ'fa' yé pá' yé ɲu wí a zú'néne Sé.

42Mɔ ɛswíi wáɛ, kwa' nénwín, ɲu gá pɔ nda' ntú'-ɲki wí é sé ɲgɔwɛ mbɔ mɔyúu mɔɔ, ɲdɔk pá' wíwá mɔɔ ɲgaɲku waa ɲgá, mɔɔ yé tsɔ'fa' ɲgɛ ɲdá' mbé pɔ.

Matüɔ 11

Gaɲntúu-Jâɲ Mbaptíshi

1Yésu ka cú yɔ nu mbɔ gaɲku pé ntsɔppá né negém tɛ mbótne ɲnánɲ, éfú zú'u ɲgɛ, ɲnen ɲzíl' pɛɔ né yúu mben ɛsá' Ɔkɛɛ sá'ne tset metúɔɔɲ ɲu yíyá pak-ɲɔɔɲ.

2É pɔ ɲká éyá, Jâɲ Mbaptíshi pɔ ndántɔsánɲ, ɲzú' pé pɔ ɛswíɲɛ ɲu menu mí Kelístɔ gene. A túu pecɔ gaɲku pé ɲɔɔ pɔp ɲɛ mbíkɛ Yésu ɲɔɔ,

3a Nzálɲkɛ wí pé sé ɲzwí'le wé lá ke pɔp mben ɲzwí'le pɔ wɛɔɔ ɲu ndɛ' ɔɔ?

4Pɔp ɲɛ ɲjúɔ Yésu, a pɛɔt mbɔ pɔp ɲɔɔ: «Pɛɛ ɲɛ mbéete yúu mi pɛɛ zú'ne mba yi pɛɛ júɔne ɛswíi Jâɲ,

⁵Éswíi wé ηγω: Pefumík sé ηjáo zɛ', papüó'te meku pó ηnen sá'ne, gajηka' pó éfiite, pembú'-metúuté pó ηzú' zɛ', pɛpú pó ηjɛɔme, pé sé éśá' Nkɛɛ sá'ne nu-Sé mbɔ pɛpúη.»

⁶Póttú ηu wí a ké kɔɔte nüu mɔ mvu sé pó!

⁷Gajηntúu-Jâη gɛ, Yésu tsú' ηcú nu nté Jâη, mbɔ lá' yi póp mbóne zú'u, mbíkηe wóp ηγω: «É mbó ηkámbi pɛɛ gó ηgɛ ηkôηte nejáo Jâη, mbó ηkwaηe nejáo kúó? Keka' yí fɛfüɔt sé ηtsá'ne lá? Njajη.

⁸Te pɛɛ ka pó ηgɛ pɔ nejáo kúó? Nju wí a ma'ne mendwí-ηkáp lá? Lá pama' yíyá nté mendwí nâη pɔ ntó'?»

⁹Te pɛɛ mbó ηgɛ nejáo pɔ wɔ? Njémndüó'-Sé kîi? Óɔη lá η ké éswíi wáɛ, a ka pó já, lá ηtsa mba ηjémndüó'-Sé.

¹⁰Jâη êwá zɛɛ mbó ηu wí Sé ka tsú' necú nu nüu wé, ηcú pé ηwa'ne ηγω: «Zú' η gɛ ηtúu mántúu waa a piite ηtó, mbó ηniite sêndúη yú la ɔ tó.»

¹¹Yésu pɛn ηkwí' ηcú ηγω: «E swíi wáɛ, kwa' nénwín, wɛɔ ηumesɔη ηkaa zɛɛ mbó gú te ηδεε Jâη Mbaptíshi pó. Lá é pɛɔlaa, mɔ ηu wí a kúókne nüu nufɔɔ-Sé ni é zɛne laa, gú ηδεε Jâη.

¹²É lɔk mbó ηγω te éfú nüu ηká-Jâη Mbaptíshi, ηkúu ηkôɔne, pé sé ηzuη ηkúu nüu nu nefɔɔ-Sé.

¹³É pá'a, mbí'ηγω Môsêe póp pɛηjémndüó'-Sé pɛtsɛɛ ka cú nu nté ηγωη-nefɔɔ-Sé te ηkúu nüu ηká-Jâη.

¹⁴Pɛɛ laa mbɛn mbó ηkɔη nejí ηu wí Jâη já, mɔ mɔ, η gɛ ηké éswíi wáɛ ηγω a lɔk mbó Elíya wí a ka pó ηgɛ mbɛn ηtó.

¹⁵Nju laa ηgɔwɛε metúuté nelɔk ηzú' nu a zú'.»

¹⁶Yésu pɛn ηcú ηγω: «Te mɔ ηdɔk kúó mbéε fɛ' nüu pɛɔ píne póp ndü mbí ηkôɔne? Póp fí mbóηkúó pi póp náηne ndü zán, mbó ηzɔp tɛtɛt póp, ηgá gwát ηγω:

¹⁷“Pɛk ka pú' nelúη pɛɛ pɔɔ nɛη, ηtíi nevú pɛɛ pɔɔ laa.”

¹⁸Yá kwa' pá' póp ka gene nüu Jâη. A ka tó mbɔɔ yúu kwét, mbɔɔ melu' nó, póp cú ηγω mezwíkηe kɛpɔη mbɛɛ ye.

¹⁹Móɔ-Nju ké ηtó yé ηkôɔne, mbó ηkwét yúu mbɛn ηnó melu', póp cú ηγω pé líηe wé la ηjáo, ηu wá pó ηkwétyúu, mbó nénómelu', mbó súu-pacwéentsup-Palóma mba wɛ pɛɔɔ pɛɔ kɛɛnéne. Lá pé sé ηjáo jínu yi é yé Sé ηδεε pɔ nüu mɛfa' mí é gene.»

Μεtúɔη mí póp lɛ'ne nezü' nu-Sé

(Lúkashi 10.12-15)

20Yésu cú p'ó'w, íze nela' p'wə-metúswə pí a ka gwəne zú'u, íge meɲkə'ne nu te é zɔ́a, p'wə êpá ké mbɔɔ shɔtne íc'wə nzwə S'é p'ó.

21A cú mbɔ́ p'óp ηgw: «Ndɔɔ tú p'wə p'wə-Kɔlazîη, mba tú p'wə p'wə-Mbetsayída, menu mɔ mí pé ka gwəne tsetset p'wə, é mbó pé'ne mbó pɔ tset túsəη Til p'óp Sidəη, mbo p'óp ka lál'mó íkúp mat, ímmək, ésa mepaa ímma', ízɔ́' p'fú ídɔk ídúη.

22É yúu mi é gwəne n cú ηgw: É gw ídá' mbó lé' yi S'é íηak p'wəmesəη, yí ηgǘ' lɛe yé p'wə-Til p'óp yé p'wə-Sidóη,

23Ígwə nüu p'wə p'wə-Karɛɛnawúm, p'wə kwaηe ηgw S'é gw íka' wúu ka'ne te p'wə kúu nɛpú p'ó wɔ? E swíi wúu ηgw: Nɲaη, a gw íkɔk wúu kɔkne p'wə gw te íkúu lál'-pɛp'fú sé. Mbí'ηgw meɲkə'ne menu mi pé ka gwəne lál' p'wə, a mbó pé'ne íge pɔ Sɔdóm, mbo Sɔdóm yé pɔ gú te íkúu ló'ne

24É yúu mi é gwəne n cú ηgw: É gw ídá' mbó lé' yi S'é íηak p'wəmesəη, yúu ηgǘ' lɛe yé p'wə-Sɔdóm.»

Pi'-Yésu zaηe zaηe

(Lúkáshi 10.21-22)

25Yésu gw ícú ηgw: «Táa mɔ, Tsap'wə, gu wí ɔ sál'ne túnɛpú mba tsétsá', η gá p'álá mbɔ́ gu p'ál ɔ ka nyetne mɔne menu mbɔ́ pɛgɛgwə, íd'wə mbɔ́ pajínu p'óp p'wə p'íne p'óp ka zí'ne.

26Wəη mbáa Táa mɔ, ɔ ka jéw ηgw ɔ gw íge yɔ nu p'ó p'ó'w.»

27Yésu pɛn ícú ηgw: «Táa mɔ ka ná mba kúú lá nüu mbó máa, mbo sáa ηu p'wə jí mɔw p'ó, nda' Táa jíne wé. Nju ké mbɔɔ jí Táa p'ó, nda' mɔw ne jíne wé, mbɛn íge ηu wí mɔw kəηe nɛnyet Tát wɛ mbɔ́ wé.

28P'wə pɛtsəu p'íne p'wə tíne pi' nüu mbaandyəη é jɔt wúu te p'wə káa, p'wə tó ítsét wáa, η gw p'wə j'wíite.

29P'wə tí mbaandyəη-pi' yáa ízáp mbǘ' p'wə, mbɛn mbém ηgw n zí' wúu p'ál' p'wə gw íge, mbí'ηgw m bó'tne, túm yáa pɛn íké mbɔɔ c'wək. N gw ígá zə' yí p'wə gw fíite túm yúu zú'u.

30Yáa pi' zaηe nɛtíi, mbaandyəη-pi' yáa p'ótne mbǘ' p'wə.»

Matüo 12

Yésu gwəne nu nüu lé'ηji-Payúda

(Málékúshi 2.23-28; Lúkáshi 6.1-5)

1É gw mbó yecó lé'ηji-Payúda, Yésu p'ó ídɛɛ tset ηkál'-mesáηntsúu, gaηku pé, p'ál' njí ka p'ó ízáη wóp lá, p'óp nɛn éswɛ mesáηntsúu íkwét.

2Pɛcɔ́ p'wə nüu pafalísay jéw p'ó'w, ícú né Yésu ηgw: «Líηe la íjúw p'ál' gaηku pú gwəne yúu mi nɛp'wə ká p'ó mbíkηe ηgw pé gw lé'ηji-Payúda p'ó.»

³Yésu tsó' mbö póp ηγο: «Puu ηκαα μό έφύη zu'-ηwa'ne-Sé yi é le'léne yúu mi fɔɔ Ndavít ka gene pɔ́ ke? Pá' é ka pɔ́ yecɔ́ lé', ηjí zán wóp pé puɔ́ pé.

⁴A kúu tset zu'-nɔɔpɔ́, mbéε mbelêet yí pé gáne mbö Sé, ηkwét te ηgá yé gan ku pé, lá nepuu cú ηγο nda' panɔɔpɔ́ gwéene nekwt!

⁵Ke puu ηκαα μό έφύη tset ηwa'ne-Môsêe, ηγο é lé'ηji-Payúda, panɔɔpɔ́ pi póp gwéene fa' zu'-nɔɔpɔ́ ké mbɔɔ jwiite, lá é pɔɔ ndɔk mbó ηγο póp faane nepuu pɔ́.

⁶Pó'ɔ, η ké éswíi wuu, wecɔ́ ηu za'ne mefa' mé ntσα me zu'-nɔɔpɔ́-Sé.

⁷Puu pé'ne ηjí yúu mi zu'-ηwa'ne yi é cúne ηγο: N kɔɔ tsáa mejéη, ntσα yúu-pɔ́ yí pé lɔkne ηgú'le wáa lɔkne ncú, mbɔ puu ká záp nu tú-puɔ́ pɔne, pi póp ká faane nu pɔ́.

⁸Yésu pen ncú mbö póp ηγο: Mɔɔ-Ŋu zεene ηgwéε necú yúu mi mbó pé ge núu lé'ηji-Payúda.»

Yésu ge ηu wí pɔ́ yé ka pfúne fiite

(Málékúshi 3.1-6; Lúkáshi 6.6-11)

⁹Yésu fú zú'u, ηgu ηkúu tset ndá-cú'le póp.

¹⁰Wecɔ́ ηu mbéene pɔ́ yé ndá éyá, mbɔ pɔ́ yé ka pfú. Puɔ́ pi póp mbóne ndá mbó ndɔɔ yúu mine póp gu éfú núu ndɔk éfen Yésu, mbíkηe wé ηγο: «É núu nepuu nekηe pé'ε mbó pé ge ηu fiite lé'ηji ke ηgáη?»

¹¹Yésu tsó' mbö póp ηγο: «A wɔ́ a tsetset puu, mbó yi a laa ηgwéε mɔɔ-ηjinɔ́ pɔ́ wémɔ́', a vu tset táa lé'ηji, a ná ké fú tsetú ηgɔɔ ncwéete wé?»

¹²Ŋumesɔɔη yúu tænden ntσα ηjinɔ́, pɔ́'ɔ lá, pé laa ηge nu sá'ne núu ηumesɔɔη lé'ηji, mbɔ pé ká faane nepuu pɔ́.»

¹³Yésu cú mbö pfúpɔ́ ηγο: «Sen pɔ́ yú.» A sen, pé júɔ́ é pen ntente pá' yecɔ́.

¹⁴É tsa pafalísay, póp fú ndá-cú'le ncwét, ncú'le ndɔɔ shé pá' póp gu ηge la ηjwí Yésu.

Ŋganfa' wí Sé ka tsó'ne

¹⁵Yésu pɔ́ te ηjí, éfú zú'u ηgu. Lá' cɔ́ nzuu wé te nzáa. A ge ganɔɔɔ tsuu pí é tset nɔɔ-lá' fiite.

¹⁶A pen ntɔ́' wóp te mbuu, ηγο póp páa negε te pé ηjí ηu wí a jú.

¹⁷Pó'ɔ, nu yí Sé ka lɔkne ntsu-Ŋgémndɔ́' we Esäya ncú, é lɔk mbuute.

¹⁸A ka cú ηγο: «Yɔ́ ηganfa' waa wí η ka tsó'ne.

N kɔɔη wé te', jú gene túm yáa tsáate. Mɔ́ ηge ηní' Zwíkηe yáa núu wé, a gu ηnyet nté nesá' lá' yi é ndúηnduη mbö melá' mi é ká pɔ́ paíslayêl pɔ́.

19A ké ge ndɔɔ mela' pɔ, ɲké mɔɔ cú nu te ɲgi yé kɔ' tɛ pɔ. Pé ké mɔɔ zú' a tɛɛ metú-ndúɲ ɲgá sɔwɲe pɔ.

20A ké ndá' mɔɔ pɛ́ɔ' keka' yí é ɲɔ'néne pɔ, ɲké mɔɔ pík múk nũu lâm wí é gɛ mbé pɔ, ɲké ndá' ɲge pɔ pɔ'ɔ, te ɲge ɲgɔ nu nénwín jɛ lá' tsɛɛ.

21Meɲgɔɲ tsɛɛ ndũ mbí tsɛ́' ndɔk pɔ wé ɲnánɲ.»

Yésu sé éfú nũu pɛɔ, ɲzɔɲ mezwíkɲe keɔɲ

(Málékúshi 3.20-30; Lúkáshi 11.14-23; 12.10)

22Pé lɔk wecó ɲu ɲtɔ mbi Yésu, mɔɔ zwíkɲe keɔɲ ka ge a fɛ, mben ɲtsɛ́' cípú'. Yésu ge ɲu êwá ffitɛ, ɲgɔɔ ɲze neswínɲe, mba nejɛɔ zɛ' sɛ́'ne.

23Lá' tsɛɛ jɛɔ ɲmaa te', ɲcú ɲgɔ: «Lé'cɔ a ɲu nũu ɲjwɛt-fɔɔ Ndavít pé pyéɲne lá.»

24Lá pɛɔ-falísay zú' pɔ'ɔ, ɲcú ɲgɔ: «Belzebûl, tátndá-mezwíkɲe keɔɲ gene la Yésu ku' nezɔɲ mezwíkɲe keɔɲ.»

25Yésu jí kwanɲe yɔp, ɲcú mbɔ́ pɔp ɲgɔ: «Pɛɔ-tá' lá' laa éshɔtne ɲdɛ́ɔ' ntso tsetset pɔp, mɔɔ yíyá lá' gɛ mbé. Pɛɔ-tá' tɛ́ɔɲ ke tá'-tsenndá ɔɔ pen éshɔtne ɲdɛ́ɔ' ntso tsetset pɔp, mɔɔ yíyá tɛ́ɔɲ ke yíyá tsénndá ɔɔ gɛ mbé.

26Nefɔɔ-Sátta pen mbó pɔ kwa' pɔ'ɔ, pɛɔ pé laa éfyakɲe, ɲze neshɔtne ɲdɛ́ɔ' ntso tsetset pɔp, mɔɔ nefɔɔ né gɛ mbé.

27Pɛɛ cú ɲgɔ n dɔk pɔ metɛɛ-Belzɛbul la ɲdɔk ɲzɔɲ mezwíkɲe keɔɲ, te pá' pɛ́ɛ pɛɔ pen ɲzɔɲ yɔp mezwíkɲe keɔɲ lii, pɔp pen ɲdɔk yɔp metɛɛ gɔ lá ɲzɔɲ? Kwa' pɛɔ pɛ́ɛ êpá nyet wɛ́ɛ ɲgɔ pɛɛ cú pá'a éfaane faanéne.

28Lá ɲgɛ nũu mɔ, mɔɔ n dɔk pɔ metɛɛ-Zwíkɲe-Sé la ɲzɔɲ. É lɔk ɲnyet ɲgɔ Sé ɲdɛ́ɔ'mɔ́ ɲtɔ, te mbó fɔɔ ndũ yɔ mbí.

29Te é laa mbó ɲu ge ɲgɔku la mbɛ́ɔ' ndá-ɲu ntɛɛ, ɲtíi yúu pé ké pɔ yi a piite ɲkút wé? A piite te ɲkút wé, ɲku' nekúu ndá ɲtíi yúu pé tsɛɛ.

30ɲu læ' pá' pekɲe gɛ mbó né nu, mɔɔ a lɔk mbáɛɛɛ nu yáa, ɲu pen ɲdɛ́' necwélé wáa, pekɲe cú'le pɛɔ páa, mɔɔ a tsɛ́' ɲták wɔp ésat satne.

31Pɔ'ɔ, lá n cú mbɔ́ pɛɛ ɲgɔ é laa mbó Sé lá' ɲdikɲe menu keɔɲ pɛɔmesɔɲ tsɛɛ, ɲgá mbɔ́ pɔp, te mba meswínɲe tsɛɛ mí pɔp lɔkne ɲzɔɔte wé. Lá ɲu ké ɲzɔɔte Zwíkɲe-Sé, mɔɔ pé ɲgɛ ndá' ɲdikɲe ɲgá mbɔ́ wé pɔ.

32ɲu laa éswínɲe keɔɲ nũu Móɔ-ɲu, mɔɔ Sé gɛ ndá' ɲdikɲe ɲgá mbɔ́ wé. Lá ɲu ké éswínɲe keɔɲ nũu Zwíkɲe Léénéne, mɔɔ pé ké likɲe ɲgá mbɔ́ wé ɲkɔɔne mba nũu yecó kem-ɲká pɔ.»

Pé jí tɛ́ nũu mentáa mé

(Lúkáshi 6.43-45)

33 Yésu pen ηγω: «Tú laa mbó tú sù'ne, mbo é gu ízém pɔ ntáa sù'ne. Tú ké mbó yi keɔɔ, mbo é gu ízém pɔ ntáa keɔɔ. Pé zee híjí yíyá tǎ pɔ núu mentáa mé.»

34 Njwɛt-menó, mbo pɔ pɔ keɔɔ pá'a, ícú nu sù'ne ηγókú? Nju cú pɔ nu yí é tset tǎm yé.

35 Pɔ jí ηγω: «Nju laa ηgǔwee tǎm sù'ne, mbo a gu ηgǔwee ntsu sù'ne, ηgǔwee tǎm keɔɔ, mbo sǔwɛ keɔɔ guɛne ícǔwɛt ntsu wé.»

36 E sǔwíi wǎ: «É gu ídá' lé' yi Sé ízá' metsaη-pɔɔmesɔη, wǎwá ηu gǔwee nepéete megegeɔ sǔwɛne mí é ka cǔwɛtne ntsu wé.

37 Sé gu ídá' ídɔk pɔ nu yí é ka cǔwɛtne ntsu mba wǎ lá, ízá' ntsaη yé, a pɔɔ vu, a luk. Íkéké mǔvu a kúu ηgǔó'.»

Yésu íá' nege ηkǎ'ne nu

(Málékúshi 8.11-12; Lúkáshi 11.29-32)

38 Yésu cú yɔ nu te mbótne ínnáη, pɛcɔ pakyé'te nepǎ- Mǔsêe póp pɛcɔ pafalísay cú mbǔ wé ηγω: «Cíca, pek sé ítsáa ηγω ɔ ge tá' ηkǎ'ne nu.»

39 Yésu pǔɔt ηγω: Pɔ pí póp ndǔ mbí ηkǔɔne pɔ keɔɔ, mben íkéké ítɔ pɔ tú mbǔ Sé mbó mbíkηe ηγω pé ge tá' ηkǎ'ne nu póp jíá. Lá pé ígɔ ínyet wóp né yecó yúu pǔ, te ndí' nda' nu yí é ka gene Yónáashi Njémndǔó'-Sé.

40 Ndúηndɔη pá' Yónáashi ka náηne tset nepem-mámá shú lé' petát lá; Mǔɔ-Nju gu ídá' íge yé lé' petát tset tsétsá'.

41 Lá e sǔwíi wǎ, é gu ídá' lé' yi Sé íηak pɔɔmesɔη, pɔ Niniive lo sé ítɔ ítǎ, ízáp nu tú-pɔ píne póp ndǔ mbí ηkǔɔne. Mbí'ηγω Yónáashi ka cú nu mbǔ póp, póp zú', íkúp mat wɔp. Pǔ'ɔ, ηkǔɔne ηu wí a penne éswíi wǎ né nu ló'ne pɔ pɔ pém, tsa Yónáashi.

42 É gu ídá' lé' yi Sé íηak pɔɔmesɔη, máafɔ gwé-pɔ-Shéba lo sé ítɔ ítǎ, ízáp nu tú-pɔ píne póp ndǔ mbí ηkǔɔne, mbí'ηγω a ka zú' ηγω jínu-fɔ Salémɔ lee yé pɔtsɔ, éfú te lá' yé ídɔ sé ítɔ, ídɔk mík mé íjú yé. Pǔ'ɔ ηkǔɔne, ηu wí a penne éswíi wǎ né nu ló'ne pɔ pɔ pém, yé jínu tsa yé fɔ Salémɔ.

Menu-ηu wí a tɔne tú mbǔ Sé pa' menu-ηu wíne zǔwíkηe keɔɔ cǔwɛtne núu wé mben mben nzɔ

(Lúkáshi 11.24-26)

43 Nju laa ηgǔwee zǔwíkηe keɔɔ mbɔ yé, é ge ícǔwɛt, íkát zǎ' zúpelene ídɔ zǎ' yí é gu mbáame zú'u, ídɔ mbo jíá,

44 mbo a ηgókú íkéké ícú ηγω, é pɔη ηγω m ben nzɔ tset ndá yaa yí η ka zeeɛne mbó zú'u. A laa mben nzɔ íjú é tǎ níne, mbo pé ka zǎk, níiite yúu tsetú,

45 mbo a gu ígɔ ígúu mecɔ mezǔwíkηe keɔɔ saambá, é pǔ mi póp záane só te ítsa wé, póp pépóp pen nzɔ íkúu núu ηu êwá, ídɔk wé íge ndá yɔp. Pǔ'ɔ,

ngüö'-ngan zaa ntša pá' é ka zεene mbó. É ga ndá' mben mbó pɔ ndáηndηη p'ɔ, nüu nu-pwɔ píne póp ndü mbí ηkðone mbó pé kepɔη.

Má pé Yésu póp pɔɔpémá pé pé wɔ?

(Málékúshi 3.31-35; Lúkashi 8.19-21)

⁴⁶Yésu ka pét éswíηe mbö lá' swíηéne, má we póp pɔɔpémá pé tɔ, ntáη píi mbó ndɔɔ nejáɔ wé.

⁴⁷Ŋu tɔ ncú mbö Yésu ηgɔ: «Má wu póp pɔɔpémá pú píi mbó ntšáa necú nu mbö wu.»

⁴⁸Yésu tsó' mbö ηu êwá ηgɔ: «Wɔ́ mamá waa, pé wɔ́ pɔ pɔɔpémá páa?»

⁴⁹Ŋcú p'ɔ, ndɔk pɔ nnyet gan̄ku pé, ncú ηgɔ: «Mamá waa póp pɔɔpémá páa páɔlá.»

⁵⁰Ŋu ge yúu mi Tãa mɔ wí a tñéprú sé ηkɔη, mɔ wíwá ηu móɔmá waa we mbéene, mbó we mangé, mbó mamá waa.

Matüɔ 13

Sakneket nüu ηu wí a pine yúu

(Málékúshi 4.1-9; Lúkashi 8.4-8)

¹Yésu pen ncw̄et ndá lé' êyá, ηgɔ ηnánη mbuu-nekɔη-ηki.

²Nɔɔ-lá' tɔ ncú'le nejóη yé te n̄záa tɛ', p'ɔ a kúu tset kanú', nnánη. Nɔɔ-lá' tãη mbuu-ηki.

³A lɔk mesakneket éswíi wóp né menu te é zaa záane. Ŋcú mbö póp ηgɔ: «Wecɔ ηu ka lá' ηgɔ ma' mbiyúu,

⁴ntɔ nema', mecɔ memban̄ vu s̄endún̄, pesháη tɔ ndakle ηkwét.

⁵Mecɔ memban̄ vu nüu zɔ'-meh̄gɔ', zɔ' yí tsétsá' ká pɔ zú'u tɛ' pɔ, éfé'ne éśá', mbí'ηgɔ é ka zápmε zápmεne.

⁶Mónem ge ntá s̄á'ne, ntɔ é zúu mbí'ηgɔ meh̄an̄ ηkaa latne sé pɔ.

⁷Mecɔ memban̄ vu tset negíi kepɔη, negíi kepɔη ge ndɔ sé éféme mîmá.

⁸Mecɔ memban̄ vu nüu zɔ'-tsétsá' s̄á'ne, éśá' ηgú', n̄zém. Mecɔ metsén pɔ ηgá mban̄ ηkɔ, mecɔ gá mban̄ megéménéntúkú, mecɔ gá mban̄ megéméntát.

⁹Ŋu laa ηḡwεε metúuté nelɔk n̄zú' nu a zú'.»

Yúu mi é gene la Yésu lɔk pɔ sakneket swíηe

(Málékúshi 4.10-12; Lúkashi 8.9-10)

¹⁰Gan̄ku-Yésu tɔ nejóη yé mbíkηe wé ηgɔ: «Ŋ lɔk pɔ sakneket ncú nu mbö lá' Melá' k̄úɔ?»

11 Yésu p̄əɔt mbɔ́ póp ηγω: «Sé ka γε ηγω p̄əɔ wɔ jíne nu nénwín n̄u nefɔɔ-Sé ni é ka l̄əɔméne, ḡɣə n̄u póp a pɔɔ γε ηγω póp jí pó.

12 N̄u ḡw̄ee yúu, mbɔ́ pé ɣə ḡk̄w̄i' yecó mbɔ́ wé a lɔk ḡḡw̄ee te é z̄áa. Lá ḡké ḡɣə n̄u ηu w̄i a ká ḡw̄ee yúu pó, mbɔ́ pé ɣə ḡc̄w̄ee mózə' w̄i a zeeḡe ḡḡw̄ee.

13 Yúu mi é ɣene lá n dɔk pɔ saknek̄et ḡcú nu mbɔ́ póp, é ηγω póp líηe zə', ḡké mbɔɔ j̄áɔ, ḡzú' ḡké mbɔɔ zú' tset we pó.»

14 É lɔk mbuute pá' N̄gémnd̄üɔ'-Sé Es̄aya ka ηwa'nene ηγω Sé cú ηγω: «p̄əɔ ɣə ḡɣe mbó ḡzú' ḡké mbɔɔ zú' tset we pó,

mbó ḡdíηe zə' ḡké mbɔɔ yúu j̄áɔ

15 Mbí'ηγω t̄ám p̄əɔ-lá' pón̄e ka s̄ək póp ka z̄əne metúuté móp, ḡk̄w̄iipe mík móp, ḡdɔk mbɔɔ ḡk̄əη nelɔk mík móp ḡj̄áɔ zə' pó, nelɔk metúuté móp ḡzú' nu pó, t̄ám yóp pɔɔ pák̄le. Póp pɔɔ k̄əη nekúr̄me mat wɔp pó,

ḡdɔk mbɔɔ ḡk̄əη ηγω η γε póp fiite pó.»

16 Lá é ɣə n̄u p̄əɔ, mbɔ́ p̄əɔ pepóttú, mbí'ηγω mík m̄áɔ sé ḡj̄áɔ zə', metúuté m̄áɔ pó ḡzú' zə'.

17 Lá η ké és̄w̄ií w̄áɔ, kwa' nénwín, p̄eḡgémnd̄üɔ'-Sé te ḡz̄áa, mba pecó pazú'ne Sé ka tsáa nej̄áɔ menu mí p̄əɔ j̄éɔne laa te', mbɔɔ j̄áɔ, ḡtsáa nezú' menu mí p̄əɔ zú'ne laa, mbɔɔ zú'.

Yésu kyé'te saknek̄et n̄u mbiyúu

(Málékúshi 4.13-20; Lúkashi 8.11-15)

18 Pó'ɔ lá, p̄əɔ wɔ z̄w̄i'le nu yí saknek̄et n̄u ηu w̄i a pine yúu lɔkne ḡcú:

19 Mb̄əɔ-s̄énd̄úη yi mecó membaη vune zú'u, p̄əɔ p̄ine póp zú' nu-nefɔɔ-Sé, mbɔɔ zú' te ḡzú' pó. Sátt̄a tó, éfú tset t̄ám yóp ḡc̄w̄eeɛe.

20 Zə'-meηγω' p̄əɔ p̄ine póp zú'ne nu-Sé, éfé'ne mbém né tsáate,

21 Lá mbɔɔ ná é lat meηaη t̄ám póp pó, mbí'ηγω póp pó p̄əɔ-lé'ldá'. Pé pó te ḡze nek̄úne wóp, ḡnyet wóp né ηḡüɔ' melá' nu-Sé póp ɣóɔ ḡme'.

22 Mbiyúu mi é vune tset negíi kep̄əη, nu-p̄əɔ p̄ine póp zú'ne s̄w̄iηe-Sé, ḡɣe ḡze nem̄ək menu-ηjí, ḡze nezáp t̄ám yóp n̄u ḡkáp. Yíyá yúu γε s̄w̄iηe-Sé me t̄ám póp ké pii.

23 Mbiyúu mi é vune n̄u tsétsá' s̄á'ne nu-p̄əɔ p̄ine póp zú'ne s̄w̄iηe-Sé te ḡtsuη ḡzú'. Póp pá' metsén-yúu mi mecó ɣáne membaη ηk̄ə, mecó ɣá megéménéntúkú, mecó ɣá megéméntát.

Saknek̄et n̄u mbiyúu s̄á'ne póp yi kep̄əη

24 Yésu pen és̄w̄ií wóp né yecó saknek̄et ηγω: «Nu-nefɔɔ-Sé pó pa' nu-ηu w̄i a ka pine mbiyúu s̄á'ne ḡká' yé.

25 Lá pé pó te ndé, ngaṅmbuu we tó mbi yúu keṛṛṛ tsetset yi sá'ne yi é fíne yi sá'ne éyá, ḡḡ.

26 Ḥḡe pó'ṛ yúu ge éśá', ḡḡ' te ḡḡá metsó'. Pé ḡ'ṛ yúu keṛṛṛ pó tsetú.

27 Gaṅfa'-ḡḡḡḡká' wá tó ḡcú mbḡ wé ḡḡṛ: “Nde, ṛ ḡkaa pi ṛṛ mbiyúu sá'ne tset ḡká' wú pó ṛṛ? Mbiyúu keṛṛṛ pen éfú ḡó zú'u?”»

28 A ṛḡṛt mbḡ ṛṛṛ ḡḡṛ: «É fa' wecṛ ḡḡḡḡmbuu. Gaṅfa' pé ṛíkḡe wé ḡḡṛ: “Te ṛ ṛém ḡṛṛ ṛek ḡḡ ḡtsó' yúu keṛṛṛ éyá?”»

29 A ḡṛ ḡḡáḡ, ḡbó ṛḡḡ tó netsó' yúu keṛṛṛ éyá, ḡtemte ḡtsó' wṛṛ yúu sá'ne.

30 ṛḡḡ ná ṛṛṛ yúu sá'ne temte ḡḡ' te ḡkúu ḡká' nelṛk yúu. É ḡbó ḡká' yḡyá n cú mbḡ ṛalṛk yúu ḡṛṛ ṛṛṛ piite ḡtsó' yúu keṛṛṛ, ḡkúte meká' meká' ṛá' pé ḡḡ ḡtṛṛ múk, ḡḡḡ nūu yúu sá'ne ṛṛṛ lak ḡní' tset ḡken wáa.

Sakneket nūu yecṛ nté nesaa-sésúk ṛṛṛ nu fente

(Málékúshi 4.30-32; Lúkáshi 13.18-19)

31 Yésu pen ḡcú yecṛ sakneket mbḡ ṛṛṛ ḡḡṛ: «Nu-nefṛṛ-Sé ḡóṛ ḡbó ṛa' yecṛ nté nesaa-sésúk

yí ḡḡ ka ṛine ḡbi ye ḡká' yé.

32 Yḡyá nté nesaa-sésúk kḡṛk ḡtsa membaḡ-yúu tsḡḡ, lá é ka ge éśá', ḡḡ' te ḡḡḡ tḡ ḡtsa yúupeḡḡ ṛi é ḡká' tsḡḡ, ḡtsá' tḡ, ḡtṛk mbḡ, ṛesháḡ tó ḡbá' meḡkaa mṛṛ tsetú.»

33 Yésu pen ḡcú ṛṛ sakneket ḡḡṛ: «Nu-nefṛṛ-Sé ṛṛ ṛá' mṛzḡ' fente yi maḡḡé lṛkne éfente falḡn yi a fḡ'ne túkáḡ yétát ḡtsep, ḡbú' ṛú'ne te mṛzḡ' fente éyá ge, falḡn yi tsepne éyá kṛ' tsḡḡ.»

Melá' kḡṛ Yésu lṛk sakneket ḡcú nu?

(Málékúshi 4.33-34)

34 Yésu ké ḡdṛk ṛṛ sakneket ḡcú mṛne menu mbḡ lá'. A ḡkaa ṛṛ ḡcú yecṛ nu né ṛṛṛ ké sakneket leḡ nūu ṛṛ.

35 A ḡbó ḡḡe pó'ṛ, neṛṛ yi nu ṛṛ yí ḡḡémndḡṛ-Sé ka cúne laa ḡḡ ḡbuute. A ka cú ḡḡṛ: «Mṛ ḡḡe ḡdṛk mesakneket éśwíi wṛṛ né nu.

ḡḡ ḡḡe éśwíi wṛṛ né menu mi é lṛṛmḡne te éfú ḡká' yi pé ka niitḡne ṛíi mbi.»

Yésu sé ḡkyé'te nu nūu mbiyúu mi é yi keṛṛṛ

36 Yésu ḡóṛ ḡké ḡná lá' ḡkúu ndá, gaḡku pé kḡéete wé, ḡbíḡḡe wé ḡḡṛ: «A kyé'te sakneket nūu mbiyúu yi keṛṛṛ yá éśwíi wṛṛ.»

37 A cú mbḡ ṛṛṛ ḡḡṛ: «ḡḡ wí a ṛine yúu sá'ne a Mṛṛ-ḡḡ.»

38 ḡká' ṛṛ ndḡ mbi, mbiyúu sá'ne ṛṛ ṛḡṛ ṛine Sé sá'ne wṛṛ, mbiyúu yi keṛṛṛ ṛṛ ṛḡṛ ṛine Sáttá sé éśá' wṛṛ.

39 Nḡaḡmbuu wí a pine mbiyúu keṛṛṛ, pó Sáтта êwá. Neloḡ yúu pó ndwíknzɔ́ lé'mbí, ḡaḡfa' pó peḡḡó'-Sé.

40 Ndáḡndɔ́ ḡá' pé tsó'ne yúu keṛṛṛ ḡtɔ́ múk lá, é ḡɔ́ ḡdá' ḡben ḡbó ḡṛ ḡó'ɔ́, nũ ndwíknzɔ́ lé'lá'.

41 Móṛ-Nu ḡɔ́ ḡdá' ḡtúu peḡḡó' pé, póp fú tsetsset ḡɔ́ pé ḡc̄w̄eete ḡḡaḡ ḡkwa'ne mba ḡɔ́ keṛṛṛ,

42 ḡma' wóp tset máma' múk, póp ḡṛ zú'u ḡbó ḡdaa, ḡbó ḡkwét meṛṛṛ.

43 É ḡṛ ḡbó ḡó'ɔ́, ḡɔ́ píne póp zú'ne Sé ḡṛ tset ḡḡṛṛ wí Tãa wṛp Sé sá'ne, ḡbó ḡḡwaḡe ḡá' mónem lá. Nu laa ḡḡw̄eete metúuté nelḡḡ ḡzú' nu a zú'.

Sakneket nũ yúu tɔ́nden póp túkci

44 Yésu pen ḡcú ḡḡṛ: «Nu-neḡṛṛ-Sé pen ḡbó ḡṛ ḡá' ḡeḡṛ yúu tɔ́nden yi é lɔ́m̄ene tset weḡṛ ḡká', ḡu ḡṛ te ḡḡá, ḡben ḡd̄w̄e', ḡd̄ḡḡ netsáate ḡkɔ́ ḡḡɔ́ éfen yúu pé tsɔ́, ḡd̄ḡḡ ḡkáṛ ḡtó ḡzúu wíwá ḡká'.

45 Nu-neḡṛṛ-Sé pen ḡbó ḡṛ ḡá' nu-ntáḡmetáa wí a lɔ́ne túkci sá'ne.

46 A ḡṛ te ḡḡá ḡeḡṛ túkci yi é cókne ḡkáṛ te', ḡḡɔ́ éfen yúu pé tsɔ́ tsɔ́, ḡd̄ḡḡ ḡkáṛ ḡtó ḡzúu yéte.»

Sakneket nũ meḡkɔ́-meshú

47 Yésu pen ḡḡṛ: «Nu-neḡṛṛ-Sé pen ḡbó ḡṛ ḡá' nu-meḡkɔ́ mi ḡu ma'ne tset neḡḡḡ-ḡki, meshú kúu tsetú nté nté.

48 Meḡkɔ́ ḡṛ te ḡdúu, pé shuḡ ḡd̄ḡḡ ḡḡɔ́ meḡkɔ́-ḡki, ḡbótne ḡnánḡ sé, ḡtíite meshú sá'ne, ḡnín' tset peḡúḡ, ḡme' meḡṛ mi mbo é ḡṛṛ c̄w̄élé ḡu ḡṛ.

49 É ḡɔ́ ḡdá' ḡbó ḡṛ ḡó'ɔ́, nũ ndwíknzɔ́ lé'mbí. Peḡḡó'-Sé ḡɔ́ ḡdá' ḡtó, éfú tsetsset ḡḡḡnu nénwín, ḡd̄ḡḡ ḡɔ́ keṛṛṛ,

50 ḡma' wóp tset neḡḡḡ-múk. Póp ḡṛ zú'u ḡbó ḡdaa, ḡbó ḡkwét meṛṛṛ.»

Yúu tɔ́nden yé ḡḡṛ' mba yé ḡḡṛ' ḡṛ

51 Yésu píkḡe ḡḡḡku pé ḡḡṛ: «Te ḡɔ́ zú' mɔ́ menu tsɔ́?» Póp ḡḡṛ ḡḡṛ: «Ḳṛḡ, peḡ zú'.»

52 A cú ḡḡṛ: «ḡɔ́ ké ḡḡí ḡḡṛ ḡkyl̄te neḡḡḡ-Mó̄sêe wí a pémm̄e nu-neḡṛṛ-Sé a ḡṛ ḡṛ ḡá' weḡṛ nd̄m̄ wí yúu ḡḡṛ' póp yé ḡḡṛ' ḡṛ tset ntaḡ yé. A nánḡ te meḡkɔ́ ḡe ḡṛḡ, a ḡɔ́ nũ ḡc̄w̄eete nté yi a kṛḡne.»

ḡɔ́-Názal̄et ḡkaa pémm̄ nu-Yésu póp

(Málékúshi 6.1-6; Lúkáshi 4.16-30)

53 Yésu lḡk meṛsakneket ḡcú nu mbó ḡɔ́ te ḡbótne ḡnánḡ, éfú zú'u ḡḡɔ́

⁵⁴né lá' póp, ñkúu zú'u, mbó ñzí' pɔɔ né nu-Sé tset ndá-cú'le-payúda. Pɔɔ píne póp zú'u zú' s'wíŋe yé, mma ná cú ŋɔ: «A lok yɔ jínu né metɔɔ nelok ñge meŋka'ne menu éfú gó?»

⁵⁵A ká pó mɔɔ-kápénda pó? Lík-má we ká pó ŋɔ Malíya pó? A ká pó mɔɔmá-Jâk, né Yɔsêp, mba Símo né Jwíde pó?

⁵⁶Póɔpémá pé pé paŋgé tsɔɔ ká pó pɔ tsetset peŋe pó? A lok yɔ nté menu éfú pɔ gó?»

⁵⁷Póp cú pá'a, ñgwák wé. Yésu gó ñké ná cú mbɔ póp ŋɔ: «Pé gá meku'-Ŋgémndüó'-Sé za' tsɔɔ, te é tsú' nda' lá' póp, ñge pɔɔ-tsénnda yóp.»

⁵⁸Pó'ɔ, Yésu pɔɔ kíi ñge meŋka'ne menu zú'u te é záa pó, mbí'ŋɔ póp ñkaa záa tɔm núu wé pó.

Matüo 14

Pé gɔ jwí Jâŋ Mbaptíshi

(Málékúshi 6.14-29; Lúkáshi 9.7-9; 3.19-20)

¹É pó ñká éyá, Elôde wí a ka pó ésa' pak-ŋɔŋ-Ŋgalilée zú' pá' pé kwíine lík-Yésu nté menu mi a sé ñge,

²gó ñké ná cú mbɔ petsiinda pé ŋɔ: «Nu wí pé cúne a Jâŋ Mbaptíshi, mbo a z'wíime. É yúu mi é gene, la a ku' nege meŋka'ne menu.»

³Elôde cú pó'ɔ, mbí'ŋɔ a ka ge pé g'wée Jâŋ, ñkút wé ñní' wé ndátsáŋ, mela' Elôdíya wí a mbóne nzwé-Fílîp, mɔɔmá pé Elôde êwá.

⁴É gɔ mbó, mbo Jâŋ ka pó ñkakŋe wé ŋɔ: «Nepɔɔ ká pó mbém ŋɔ a zó' Elôdíya pó.»

⁵Elôde zú', ñze nelɔɔ shé nejwí Jâŋ, lá mbó mbók mík-payúda. Mbí'ŋɔ póp petsɔɔ ka pó ñjí ŋɔ Jâŋ Ŋgémndüó'-Sé.

⁶É ge mbó lé'-ndína, nelok ñkwíite lé' yi pé ka píne fɔɔ Elôde. Mɔɔ-Elôdíya we maŋgé nɔŋ mbi pɔɔ-ndína. Nu pɔŋ fɔɔ Elôde,

⁷te a cú te ñkaa ŋɔ: A laa ndóɔ pɔ kúɔ mbɔ wé ɔɔ, mbo a gɔ ñgá.

⁸Má pé mɔɔ maŋgé tsɔɔne mɔɔ maŋgé êwá, ŋɔ a gɔ ná cú ŋɔ a sé ñkɔŋ tú-Jâŋ Mbaptíshi tset káŋ pɔ ñkɔŋe.

⁹Fɔɔ zú' mbuu mɔɔk te'. Lá nepó yi a lá' ná cú mbi pɔɔ pé te ñkaa ge, a cú ŋɔ pé gá tú-Jâŋ mbɔ mɔɔ maŋgé êwá,

¹⁰ŋgó ñké ntúu ŋu, a gɔ ndátsáŋ, ñzá' tú-Jâŋ,

¹¹ñní' tset káŋ ndok ntó ñgá mbɔ mɔɔ maŋgé êwá, a c'wée, ñgɔ ñgá mbɔ má we.

12 Gaṅku-Jâṅ zú', ḡḡ ndátsáṅ n̄tí pfú yé ṅdɔk ḡḡ n̄t̄wí. Tε é ku', póp ḡ έswíi Yésu né nu yí é leene.

Yésu sé ṅzwík pɔ ntsá' yétaa

(Málékúshi 6.30-44; Lúkáshi 9.10-17; Jâṅ 6.1-15)

13 Yésu zú' ḡ nu, ḡkúu tset kanú' ṁbó ḡḡ né zɔ' yi ḡu ká pó zú'u pó. Lá' jí, éfú tset metúswɛt, ṅnen mbɔ-mekɔ ḡki ṁbiite ṅzá' wé.

14 A kúu zú'u, éfú tset kanú' ṅcwɛt, ḡjúw nɔɔ-lá', mejúḡ móp kó wé. A ze neḡe gaṅḡwɔ p̄ine póp tsetset póp f̄iite.

15 É ḡe ṁbó ntsuḡkwé', gaṅku-Yésu tó nejúḡ yé ṅcú ḡḡ: «Pekḡe za'ne k̄ḡtet, mɔ za' pen mó ṅde. Cú mbɔ pɔ, póp ḡ zɔ' yí menjé' zú'u, ṅdɔw yúupejá ṅzúu.»

16 Yésu tsó' mbɔ póp ḡḡ: «É ká pó pɔ ḡḡ póp ḡ ḡḡ yecó zɔ' pó. Pɔ ḡḡḡne yúu póp kwét.»

17 Póp p̄ɔt mbɔ wé ḡḡ: «Pek ḡwɛe pɔ nda' mbel̄et ntá' yetaa za'ne ḡḡe membaḡ shú membá.»

18 Yésu cú mbɔ póp ḡḡ: «Pɔ lɔk ṅtó, ḡḡá mbɔ mɔ za'ne,

19 ṅcú pó'w, ṅcú mbɔ lá' ḡḡ: “Póp p̄ɔ' neḡíi ṅnán ṅd̄, ṁbéε mbel̄et éyá ntá' yetaa, né meshú m̄imá mbaḡ yépa, ṁbɔ' tú yé ṅd̄ḡe t̄, ḡḡémte Sé, ṁb̄ɔ'ṅte ḡḡá mbɔ gaṅku pé, póp gaḡ mbɔ lá'.”»

20 Lá' kwét, ṅzwét. Pé cú'le meḡfu', é lúu tset petúḡ ntsɔppá né neḡém.

21 Pɔ p̄ine póp ṁbó ḡkwét yúu ka pó mbéene yúu ntsá' yétaa, ké sán paḡḡé póp mbóḡk̄ú.

Yésu sé ṅnen nd̄ ḡki

(Málékúshi 6.45-52; Jâṅ 6.16-21)

22 Yésu ḡḡ ṅcú mbɔ gaṅku pé ḡḡ: Póp kúu tset kanú' ṁbiite ṁbó mbi, ṅtúu né yecó ṅj̄ḡ, a tsú' nzwɛ ṅdeeme nɔɔ-lá' póp ḡ.

23 Yésu tsú' ṅdeeme nɔɔ-lá', ḡkó' nd̄ neḡkó' nece'le Sé. Tú' ḡe ḡḡ s̄ɔ, a tsú' ṁbó zú'u pɔ zenej̄,

24 mɔ kanú' zεe ṅnen te ṁbó swɛ-ḡki. ḡki pó ḡḡḡne pɔ pé, mbí'ḡḡo fef̄ɔt ka pó ṅtó pɔ mbi né mbi.

25 É ḡe ṁbó ḡkó'ḡj̄, Yésu pó náne wóp, ṁbó ṅnen nd̄ ḡki.

26 Gaṅku pé, júw pá' a sé ṅnen nd̄ ḡki, ṅze neḡók, ḡkwaḡe ḡḡo é jújúḡ-ḡu, ṁbó ṅtɔ ḡḡu.

27 Lá Yésu ḡḡ ṅcú mbɔ póp ḡḡ: Pɔ pótne ṅnán, a pó mɔ, kɔw pɔw pók.

28 Pyé ḡḡ ḡké ṅcú mbɔ wé ḡḡ: «Tsaḡɔ a laa ṁbó kwa' ḡu, w ḡe n nen nd̄ ḡki ṅtó ṅzá' wú.»

²⁹Yésu cú mbö wé ηγω: Tó! Pyê c̄w̄et tset kanú!, mbó ñnen ndü ηki neγ̄m̄ ízá! wé.

³⁰Lá ñjúo fef̄üot pó ñtsá'ne te!, a pók, ñze nemene tset ηki, ñḡóo ñké ñkíi ηγω: «Tsap̄m̄, m pfú ee!»

³¹Yésu ḡóo ñcakle pó yé ñkwáp wé, ñcú mbö wé ηγω: O záp t̄ám̄ nüu mo po móz̄m̄! O ḡóo ñm̄m̄'le ñge pá'a?

³²Pópme kúu tset kanú!, fef̄üot zá'ne.

³³P̄m̄o p̄íne póp tset kanú! pi mekw̄í'le móp mbi Yésu ñcú ηγω: «É kwa! nénw̄ín, o móo-Sé.»

Yésu ge gan̄ḡoo pak-ηγωη-Jenezalêt fiite

(Málékúshi 6.53-56)

³⁴Póp túu ηki te ñkúu nüu ñj̄án ye Jenezalêt,

³⁵ñḡóo ñpf̄úu te ñt̄á̄m̄ sé, pé lii Yésu, ñḡóo ñk̄m̄te, ñγ̄m̄ tset menjé! ts̄m̄ ñge pé lok gan̄ḡoo ts̄m̄ ñtó.

³⁶M̄bú! mbó mbö wé ηγω a s̄ii mbém, póp ḡw̄ee po nda! necóη-ndw̄í né. P̄m̄o ts̄m̄ pí póp ka ḡw̄eene necóη-ndw̄í êná fiite.

Mat̄üo 15

N̄oηηγωη-páisl̄ayêl

(Málékúshi 7.1-23)

¹É pó yecó lé!, pecó pafalísay póp pakyé'te nep̄m̄-M̄s̄êe fú Yelúsalem ñtó nejóη Yésu, mbík̄ηe wé ηγω:

²«Melá! k̄üo gan̄ku pó ká nen nüu n̄oη-p̄m̄o-ñkámbi pó oo? Póp ge pá'a ñkwét yúu ké suk mbó móp nüu nté yi mat-lá! wek̄ηe sé mbík̄ηe pó oo?»

³Yésu p̄äot mbö póp ηγω: «É γ̄m̄ nüu p̄m̄, p̄m̄ lok tswé-lá! w̄m̄ ñgwák nep̄m̄-Sé melá! k̄üo?»

⁴Sé ka cú ηγω: «Ge meku!-tát wu póp má wu, mb̄en ñcú ηγω: “Ñu laa ñz̄ote tát we ke má we oo, pé jw̄í ηγαη.”

⁵É γ̄m̄ nüu p̄m̄, p̄m̄ cú ȳm̄ ηγω: m̄o ηu cú mbö tát we ke má we oo ηγω, m̄ba k̄üo lá yi é laa mbó a lok ñc̄w̄élé wé tsá! yé Sé.

⁶Ñu piite te ñcú pó'o, m̄o a ké pen ñd̄ok yúu pé ñḡú'le tát we pó oo? Pó'o, p̄m̄ lok mat-lá! w̄m̄ ñgwák sw̄íηe-Sé.»

⁷P̄m̄o pan̄k̄oη-mík! Es̄äya Ngémnd̄üó'-Sé, ka pó fáa ñcú p̄e'ne sw̄íinu, pá! a ka cúne nüu mat-lá! w̄m̄ ηγω Sé cú ηγω:

⁸«P̄m̄o po lok po nda! ntsu wóp ñḡú'le wáa, t̄ám̄ yóp ká pó nüu mo pó.

⁹Πόρ σέ ήγγύ'λε wáa lá nu ká pó nüu pó, nté nu yí πόρ ní'ne tú hízì' pɔɔ né yúu te' lá, é pó pɔ yé pɔɔmesɔŋ.»

Yúu mi é páwépene ηu mbi Sé

(Málékúshi 7.14-23)

¹⁰Yésu fúnη lá!, ícú mbɔ πόρ ηγο: «Pɔɔ zwí'le, ítsuη hízì',

¹¹yúu mi é fúne ntsu-ηu ήκúu nepem wé, ká páwepé wé pó, yi é c̀wɛtne ntsu wé páwepene wé.»

¹²Gaηku-Yésu góɔ ήκέ kwé'le mbɔ yɔp ítɔ́ mbíkηe wé ηγο: «Te ɔ sé híjí ηγο: Nu yí ɔ cúne lá gáne pɔɔ-Falísay te!?»

¹³Yésu pɔɔt mbɔ πόρ ηγο: «Pé ga ήγε ítsɔ́' mba kɔ́ɔ lá yi Tɔ́a mɔ wí a tɔ́népú ηkaane pi.»

¹⁴Pɔɔ ná wóp! Póp pefamík píne πόρ gwɛene pó pecɔ́. Fɔ́mík laa ήgwɛe pó wecɔ́, mbo póρme pépá ga ícɔ́ɔ tset gem.

¹⁵Pyê góɔ ήκέ ícú mbɔ Yésu ηγο: «Kyé'te kem-nu yá és̀wíi wék.»

¹⁶Yésu pɔɔt mbɔ wé ηγο: «Níjí ηγο yáɔ jínu pét ítu' tu'ne pá' yé pecɔ́ pɔɔ?»

¹⁷Yúu fú ntsu-ηu híde, ήκúu nepem yé, mben éfú nepem yé íc̀wɛt, ήκúu tset kot.

¹⁸Lá, yúu mi é fúne ntsu-ηu íc̀wɛt, é fú tset tɔ́m yé, yéte ní'ne ló' nüu ηgaη.

¹⁹Mbí'ηγο mekwaηe kepɔη zee íc̀wɛt pɔ tset tɔ́m-ηu, mîmá tsɔ́nnéne ηu a j̀wí wecɔ́, ήγε gap, mbéene lɔɔ paηgέ, paηgέ lɔɔ mbéene, a j̀ɔɔ, ícɔt nu zɔ' yí pé ηakne metsaη zú'u, ήgúune ηu.

²⁰Jɔ́ɔ yúu mi é ní'ne ló' nüu ηu, lá mbó yi ηu laa ήjɔ́ yúu ké suk mbó pá' mat-lá' wekηe sé mbíkηe, é pɔɔ ní' ló' nüu wé pó.

Wecɔ́ maηgέ we túu záp tɔ́m yé nüu Yésu

(Málékúshi 7.24-30)

²¹Yésu ge éfú zú'u ήgɔ nüu yecɔ́ pak-ηγοη, shɔ́ tɔ́sɔη-Tíi πόρ Sidɔη,

²²ήκúu zú'u, wecɔ́ maηgέ Kãnahân fú zú'u ítɔ́, íze negá gwát, ícú ηγο: «Tsapɔɔ, ηu nüu nj̀wɛt-fɔɔ Ndavít! Tsáa mejɔ́η máa zwíkηe kepɔη sé ήgáane móɔ waa we maηgέ te!.»

²³Lá Yésu zú!, mboɔ pɔɔt. Gaηku pé tɔ́ nejɔ́η yé, mbú' mbó mbɔ wé, mbú' mbó ηγο: «Ge maηgέ wá ga, a sé ítsu' tú yekηe né gwát yé.»

²⁴Yésu cú yé ηγο: «Sé ka túu wáa pɔ nda' mbɔ paíslayél póρ píune pá' menjinjo mí é ka péne tset nj̀wɛtndá-paíslayél.»

²⁵Lá maηgέ êwá tɔ́, ήkwí'le sé mbi yé, ícú ηγο: «Tsapɔɔ c̀wéélé wáa!»

²⁶Yésu pɔɔt ηγο: «É ká pɔη nec̀wéé yúupejɔ́ mbóηkɔ́ɔ, mma' mbɔ mvú pó.»

27Maṅgé êwá p̄əɔt ηγο: «Nde, ɔ cú swĩinu lá, mvú lo ndakle mesaa-yúu mi é fúne ndũ tápele-t̄aa wɔp m̄vute sé.»

28Yésu gɔɔ ḡké ḡtsó' ηγο: «Máamaa! ɔ záp t̄ám nũu mɔ te'. É pɔη ηγο yúu mi ɔ sé ḡtsáa puute!» Yésu cú p̄ɔ'ɔ, mɔɔ-maṅgé wá gɔɔ éfiite pɔ kwa' ḡká êyá.

Yésu ge gaṅgɔɔ te ḡz̄áa fiite

(Málékúshi 7.31)

29Yésu ge éfú zú'lu, ḡḡu né mb̄u nek̄aη-ηki ni é Ngalilee, ḡkó' te ḡkúu ndũ nek̄ó', ḡnán̄ sé.

30Nɔɔ-lá' t̄ɔ, ḡḡó ḡt̄ɔ, ḡdɔk gaṅp̄əɔ'te meku, p̄ɔp pefamík, ḡḡe gaṅ-kwí'le, p̄ɔp cípú', mba p̄eɔɔ gaṅgɔɔ te ḡz̄áa. P̄ɔp lɔk wɔp ḡt̄ɔ mbi Yésu p̄ɔ'ɔ, a ge p̄ɔp fiite p̄ets̄u.

31Cípú' cú nu, gaṅkwí'le fiite, gaṅp̄əɔ'te meku nen s̄á'ne, pefamík j̄úɔ z̄u' s̄á'ne. Lá' j̄úɔ ḡmmaa te', ḡḡémte Sé-paíslyael.

Yésu pen ḡbó ḡz̄wík m̄amá nɔɔ-lá'

(Málékúshi 8.1-10)

32Yésu fúη gaṅku pé, ḡcú mb̄ɔ p̄ɔp ηγο: «Mej̄úη lá' yɔ kó wáa te', mbí'ηγο é ḡk̄ɔne ḡbó lé' petát, p̄á' p̄ɔp ké ḡbó pɔ nek̄ɔη mɔ, ḡké mbɔɔ p̄ét ḡḡw̄ee ȳeɔɔ yúu mi é laa ḡbó p̄ɔp kwét p̄ɔ, ḡbó yi n daa ḡn̄á wɔp p̄ɔp ḡu njí, mbɔ p̄ɔp ké ḡw̄ee met̄u nelɔk ḡḡu te ḡkúu p̄ɔ.»

33Gaṅku pé cú mb̄ɔ wé ηγο: «Mbɔ pek lɔk mbel̄êet gó, k̄ɔηtet yɔ, ḡdɔk ḡz̄wík nden lá' yɔ te p̄ɔp zwét?»

34Yésu pík̄ηe wɔp ηγο: «P̄u ḡw̄ee mbel̄êet zá'a ntá' yes̄á'ú?» P̄ɔp p̄əɔt ηγο: «Pek ḡw̄ee mbel̄êet ntá' saambá, ḡben ḡḡe mba mbóntá'-m̄emban̄ shú.»

35Yésu cú ηγο lá' nán̄ sé,

36ḡḡó ḡké ḡc̄w̄ee mbel̄êet êyá ntá' saambá né meshú má, ḡḡá pa'llá mb̄ɔ Sé, ḡb̄əɔ'te ḡḡá mb̄ɔ gaṅku pé, p̄ɔp gaṅ mb̄ɔ lá'.

37P̄əɔts̄u ḡkwét te ḡzwét, pé pen ḡcú'le p̄fu' é lúu petúη saambá.

38P̄u p̄íne p̄ɔp ka kwétne yúu ḡbó mb̄ee ne ntsá' yénék̄wa, ké sán̄ paṅgé p̄ɔp mbóηk̄úɔ.

39Yésu cú lá' ḡu, a kúu tset kanú', ḡḡu né tset pak-ηḡɔη Magadaη.

Mat̄u 16

Pafalísay p̄ɔp pasadukay sé ḡbíκηe tá' ḡk̄u'ne nu

(Málékúshi 8.11-13; Lúk̄ashi 12.54-56)

1Pafalísay p̄ɔp pasadukay t̄ɔ ḡz̄wí' ntsu-Yésu, ḡbíκηe wé ηγο a ge tá' ḡk̄u'ne nu yí é nyetne ηγο Sé túune wé.

²Yésu tsó' mbö póp ηγω: «É ɣɛ ntsuŋkwé' wí nepú shɔtnene mban ɣɛ cú ηγω: “Njí ɣɛ hkie lé'lá' júk mbɔɔ.”»

³É pɔ mbá'mba'á wí nepú pan ésu sɛne ɣɛ cú ηγω: «lé'lá' ké ɣe hjuk mbɔɔ pɔ.» ɣɛ pɔ te ndíɛ nepú, hɔɔó ní pá' lé'lá' ɣɛ hɛ mbó pɔ'ɔ, lá hɛ nu yú mi Sé sé hnyet ηkɔne ɣɛ pɔó jí yú mi yíyá yú lɔkne h́cú pɔ melá' káó?

⁴ɣɛ wá wí ɣɛ ndü mbí ηkɔne ɣɛ ɣɔ keɔɔ, mben h́ké mbó ntɛ tú mbö Sé tɛne mbó mbíkɛ ηγω n nyet ηkɛ'ne nu. Lá pé ké ɣe hnyet wɛ né yecó yú pɔ, te ndí' nda' nu yí é ka ɣene Yónáashi. Yésu cú pɔ'ɔ, h́ná wɔp zú'u hɛ.

Fente-pafalísay póp pasadukay

(Málékúshi 8.14-21)

⁵Pɔ'ɔ, póp ɣe ntú neka-ηki, hɔɔó ntú, ɣanɔ-Yésu likɛ neɛe mbelêet.

⁶Yésu ɣe mbó h́cú mbö póp ηγω: «ɣɛ lak tú yɛ, mbáa fente ɣɔ-falísay póp ɣɔ-sadukay.»

⁷ɣanɔ pé zú', hɔɔó h́ké mbó h́cú tsetset póp ηγω, líkɔ a cú pá'a, mbíηγω pekɛ lá' ndíkɛ ké pée mbelêet.

⁸Yésu jí pá' póp sé h́kwanɛ pɔ'ɔ, h́cú mbö póp ηγω: «ɣɛ ká záɔ tɛm nu mɔ sɛ'ne pɔ. ɣɛ kwanɛ pɔ nu-mbelêet yí ɣɛ ká ɣwɛe melá' káó?

⁹ɣɛ lɔk mbét pɔ ké jí nu pɔ ɔɔ? Njí ηγω ɣɛ ká kwíite mbelêet yá ntá' yetaa, pá' η ka lɔkne h́zwík mbéene ntsá' yétáa lá pɔ ke? ɣɛ mbó lé' éyá pá'a ndak mekem mé, é cwet petúɔ pesú'ɛ láa,

¹⁰h́jí ηγω ɣɛ ká kwíite mbelêet yá ntá' saambá, pá' η ka lɔkne h́zwík mbéene ntsá' yénékwá lá pɔ ke? ɣɛ mbó lé' éyá pá'a ndak mekem mé, é cwet petúɔ pesú'ɛ láa.

¹¹É pen hɛ ηγω, ɣɛ pɔó zú' ηγω n dá' mbɔ h́cú nu nu mbelêet ηká yí pɔ ɔɔ?» M ben h́cú ηγω: «ɣɛ páa fente-Pafalísay póp pasadukay.»

¹²É lee pɔ'ɔ, ɣanɔ-Yésu ɔɔó h́ké h́zú' ηγω, a lá' mbɔ h́cú ηγω póp páa fente lɔk h́niite mbelêet pɔ. A lá' h́cú pɔ ηγω póp páa yú mi pafalísay póp pasadukay zí'ne ɣɔ.

Pyê kíe' ηγω Yésu Nzá'ηku

(Málékúshi 8.27-30; Lúkáshi 9.18-21)

¹³Yésu ɣɛ te h́kúu tset pak-ηγω-Sézalê wí Filíp ka pɔne ésa', mbíkɛ ɣanɔ pé ηγω: «Lá' pá'a mbó sé h́cú ηγω Mɔɔ-Nu wɔ?»

¹⁴Póp pɔɔt ηγω: «Pecó ɣɔ sé h́cú ηγω ɔ Jân Mbaptíshi, pecó pɔ h́cú ηγω ɔ Elíya, pecó pɔ h́cú yóp ηγω ɔ Yelemí, ke pɔ wecó ncwíɔɔ-Sé.»

¹⁵Yésu píkɛ wɔp ηγω: «Kwa' ɣɛ yɛ cú ηγω mɔ wɔ?»

¹⁶Símɔ Pyê pɔɔt ηγω: «ɔ Nzá'ηku, mɔɔ-Sé wí a ɣú.»

17 Yésu góo ñké ñcú mbö wé ηγο: «Símɔ mɔɔ-Jâη, ɔ pótú, mbí'ηγο ημεσɔη ká ne γε, lá ɔ jí γɔ nu nénwín pɔ. Tãa mɔ wí a tǎnépú nyetne wú.»

18 Nη γη ñké mben éswíi wú, kwa' nénwín, ηγο: «O Pyê, ñdɔk ñcú ηγο ηγο', η γη ñγε ñtík cú'le-pɔɔ páa ndũ ηγο' êyá. Te mba neví pɔɔ lá' ñku' nenw'ne yíyá cú'le pɔ.

19 Nη γη ñγε ñgá metsó' nelɔk ñtsó' ndúη-nefɔɔ-Sé mbö wu. Yúu mi ɔ γη ñγε ñdɔ'ne ndũ tsétsá', pé γη ñdɔ' tǎnépú. Yúu mi ɔ γη mbém ndũ tsétsá' pé γη ñγε mbém tǎnépú.»

20 Yésu cú pɔ'ɔ, ñgɔɔ ñké ñkwen gaηku pé ηγο, kɔɔ pɔp kwíi te ηu nde' jí ηγο a Nzá'ηka.

Yésu sé mbú pá' a γη ñγε ñpfú mben ñzwíime

(Málékúshi 8.31–9.1; Lúkáshi 9.22-27)

21 É fú ηká êyá, Yésu Kelístɔ ze nesáane sáanéne mbú mbö gaηku pé ηγο: «É sé mbíkηe ηγο a γη Yelúsalem. A γη ñkúu zú'u ñjɔ ηgɔ'ɔ te' mbö pekém-lá', pɔp petátndá-paηɔηpɔ', mba pakyé'te nepáa-Mɔsêe, pɔp γε pé jwí wé. A pen ñzwíime núu neví núu mbáate lé' petát.»

22 Pyê góo ñké éfúη wé ntsem, ñze nekakηe wé, ñcú mbö wé ηγο: «Tsapɔɔ, kɔɔ Sé pé m yíyá nté nu γε wú! Mbɔ é pɔɔ pɔ pɔ'ɔ pɔ.»

23 Yésu shɔtne, ñcú mbö Pyê ηγο: «Fú nzɔ mɔ ñtsáute Sáta! O tsú' ñtaate wáa taatene. O ká pɔ ñkwaηe pá'a, é pɔ pá' Sé sé ñkwaηe pɔ, yá pɔ pɔ kwaηe-pɔɔmesɔη.»

É pɔη gaηku-Yésu pé m nepfú pá' já

24 Yésu pen ñcú mbö gaηku pé ηγο: Nη laa ñγη mbó wáa ηu, a gwák túmbɔ yé, ñtíi yé tǎ mbáηte páηténe ñdɔk mbém nepfú, la ñcúɔ nzɔ mɔ.

25 Nη wí a γη ñzee ñdɔɔ nepáa yé luk, pónne ηu wí a γη mbé ye luk êyá. Lá ηu wí a mbé we luk mbí' wáa, wíwá ηu γη ñdá' mbó pɔ gú.

26 Pé laa ñzee ñtíi mbí γɔ tsɔ ñgá mbö ηu, lá ké mbó yi é γη ñdɔk pɔp tú yé pɔ, mɔ γη cwélé wé núu kúɔ? A laa mbó ηu lɔk kúɔ ñdɔk ñkúpme tú wé?

27 Pɔη jí ηγο: «Mɔɔ-Nη γη ñγε ñtɔ pɔp pecú' pé, ñtɔ pɔ'ɔ, tset negú'-Tát we, a tsó' fa' mba wö lá, pɔ núu ηgene menu mé.

28 E swíi wáa, kwa' nénwín, pecɔ mɔɔ ntá' núu pɔ píne pɔp za'ne ηkɔɔne ké γε mpfú, ké pɔ yi pɔp jɔ pá' Mɔɔ-Nη tónne pá' fɔɔ pɔ.»

Matüɔ 17

Yésu sé ñnyet nepwáηe we mbö pecɔ gaηku pé

(Málékúshi 9.2-13; Lúkáshi 9.28-36)

¹É læe lé! pénéntúkú, Yésu fak Pyê, ñge Jâk, né Jâñ a pò mójómá pé Jâk, ñdók wóp ñgũ ñkó! ndũ necó máamá neñkó!. Póp pépóp pò zú'u zene póp.

²Póp jáo lii-Yésu shotne mbi póp, shá wé ñwanje pá! mójnem lá. Mendwí mé fúk te ñkye! zã!

³Póp jáo, mbo Mõsêe póp Elíya vukhe vukhene ñcwet, póp pé Yésu pò éswíñe.

⁴Pyê góo ñvukhe vukhene, ñcú mbõ Yésu ñgõ: «Tsarũ, é põñ pá! pekhe za'ne laa. Pém n ñek metap méntát, tá! pò yú, tá! pò yé Mõsêe, yecó pò yé Elíya.»

⁵A pét ñcú cúne, yecó láa, yi é ñwanje ñwanjéne ñcúñ ñkwiipe wóp, ñgi-ñu fú tsetú ñcú ñgõ: «Yõ Mój waa, ñ kõñ wé te!, a yáa tsáate, pũ zú! ntsu wé.»

⁶Gañku-Yésu góo ñzú! yõ nu, ñnu sé, ésõp shá wóp sé, mbó mbók te!

⁷Yésu tó, ñzáp pò nõu póp, ñcú ñgõ: «Pũ lo sé, kõ pũ pen mbók.»

⁸Póp pũ! tú yóp mbáate, ñtsũ! ñjãõ põ Yésu zenejã.

⁹Póp pépóp ge mbó éfú ndũ neñkó! ñcúñ, a kwen wóp ñgõ, kõ póp kwíi te ñu nde! fé'ne ñjí yúu mi póp jáõne, te ñdá! ñkúu ñká yi Mój-Ñu ñzwíime nõu neví.

¹⁰Póp zú! pò'õ, mbíñhe Yésu ñgõ: «Te melá! kũó pakyé'te nepũ-Mõsêe cú ñgõ Elíya gũ ñdá! mbiite ñtõ?»

¹¹Yésu pũõ ñgõ: «É nénwín, Ngémndũó!-Sé Elíya mbó ñgũ ñtõ, nezáp mba kũó lá nõu yé zã!

¹²É swíi wũ ñgõ Elíya ka tó mó lá, pũ põ wé pémm, ñnyet wé né ñgũó! pá! póp kõñe, póp gũ ñge mben ñnyet Mój-Ñu né ñgũó! põ pò'õ.»

¹³Yésu cú pò'õ, gañku pé góo ñké ñzú! ñgõ a lá! pa'a põ Jâñ Mbaptíshi.

Yésu ge wecó mój wí a mvugwá! fiite

(Málékúshi 9.14-29; Lúkáshi 9.37-43)

¹⁴Póp gũ te ñkúu zã! yí lá! ka põñe zú'u, wecó ñu tó ñkwí'le mbi Yésu,

¹⁵ñcú mbõ wé ñgõ: «Nde, séswíi, tsáa mejáñ mój waa wõ, a mvugwá! A jáo ñgũó! te!, a záa ñnu tset múk, te mba tset ñki.

¹⁶Mõ mbó ñdók wé ñtõ mbi gañku pú, lá póp põ ku' nege a fiite pò.»

¹⁷Yésu zú! pò'õ, ñgõ: «Yě! Pũ pũ-ñgu! yõ, pũ pekétú. Pũ ká záp tãm nõu Sé pò, é pá'a pekhe ñdá! ñnáñ te ñkúu põ sháñ? Ñ gũ ñdá! ésak nõu menu múũ te ñkúu põ sháñ? Pũ lok mój êwá ñtõ za'ne ñgá mbõ mõ.»

¹⁸Póp lok wé ñtõ, Yésu cúõk zwíñhe kepõñ êyá, a cwet nõu mój êwá, a góo éfiite põ ñká yíyá.

¹⁹Póp gañku pé ge mbó zene póp, póp píkhe wé ñgõ: «Kũó lá'ne ñge ñgõ, pek põ ku' nezõñ zwíñhe kepõñ êyá pò õ?»

20 A p̄əɔt mb̄ɔ p̄ɔp ηɔɔ: «É p̄ɔ'ɔ, mbí'ηɔɔ p̄əɔ záp t̄ám n̄u Sé p̄ɔ m̄ɔzə' ηɔɔ p̄íte. P̄əɔ laa s̄ii n̄záp t̄ám ȳəɔ n̄u Sé é k̄üók p̄ɔ m̄ɔzə' p̄á' nesaa-sésúk, mb̄ɔ é laa mb̄ɔ p̄əɔ cú mb̄ɔ neηk̄ɔ' n̄ɔ ηɔɔ: “Tsó'ne η̄gə n̄t̄ə zí'ne, é gə n̄t̄ə zú'u. Mb̄ɔ é laa mb̄ɔ yecó nu p̄ɔɔ lá' n̄tsa w̄əɔ p̄ɔ.”»

[**21** É gə n̄u ȳiγá nté z̄wíkɛ keɔɔ, mb̄ɔ ηu p̄ɔɔ zuη ȳiγá nté z̄wíkɛ keɔɔ te a c̄wɛt ké júk n̄ji n̄cɛ'le Sé p̄ɔ.]

Yésu pen mb̄ɔ mb̄ú ηɔɔ a gə η̄gɛ mp̄fú mb̄en n̄z̄wíime

(Málékúshi 9.30-32; Lúkáshi 9.43-45)

22 É p̄ɔ yecó lé', gəηku-Yésu temte n̄cú'le Ngalilee, Yésu cú mb̄ɔ p̄ɔp ηɔɔ: «Pé gə éfen M̄ɔɔ-N̄u mb̄ɔ p̄əɔmɛɔɔɔ.

23 P̄ɔp gə a p̄fú, é gə mb̄ɔ mbáate lé' petát a z̄wíime n̄u nevé.» Gəηku pé zú', n̄temte m̄mæk te'.

Nez̄wí' ntsu-Yésu n̄u ntsup-zə'-nɔɔp̄ɔ'

24 Yésu p̄ɔp gəηku pé gə te η̄kúu Kapɛenaw̄um, pac̄w̄ée ntsup-zə'-nɔɔp̄ɔ' tó mb̄íkɛ Pyê ηɔɔ: «T̄aa w̄əɔ η̄gá yé ntsup-zə'-nɔɔp̄ɔ' p̄ɔ ke?»

25 Pyê tsó' ηɔɔ: A gá gáne, n̄cú p̄ɔ'ɔ, η̄kúu ndá, mb̄ét p̄ɔ ké η̄á' ntsu wé, Yésu cú mb̄ɔ wé ηɔɔ: «Sím̄ɔ, ɔ kwaηe yú ηɔɔ k̄üó. É nd̄ü mbí yɔ pé'le, pé w̄ɔ ma'ne ntsup-nt̄ü' p̄ɔp m̄ecó mentsup, mb̄ɔ p̄efɔɔ? Palá' pé ke palá'-nt̄ü'?»

26 Pyê p̄əɔt ηɔɔ: «P̄əɔ-lá'-nt̄ü' gáne. Yésu cú mb̄ɔ wé ηɔɔ: P̄əɔ-lá' ká l̄ok η̄ḡw̄ee neγá yecó yúu p̄ɔ, é p̄ɔ'ɔ p̄ɔ ke?»

27 Lá k̄ɔɔ p̄úu gə nu p̄ák pac̄w̄ée ntsup. Gə η̄ki m̄ma' mba'. ɔ gə η̄ḡw̄ee nduηmbi mbaη shú, η̄ié' ntsu wé, η̄j̄éɔ pak-ηkáp, n̄c̄w̄eeɛe n̄d̄ɔk η̄gə m̄ma' yúu ntsup.

Mat̄üɔ 18

W̄ɔ pé'ne mb̄ɔ ηu gwé tset nef̄ɔɔ-Sé

(Málékúshi 9.33-37; Lúkáshi 9.46-48)

1 É p̄ɔ ηká ȳiγá, gəηku-Yésu tó mb̄íkɛ wé ηɔɔ: «W̄ɔ ηu gwé tset nu-nef̄ɔɔ-Sé.»

2 Yésu fúη m̄óyúu m̄ɔɔ, n̄tík wé mbi p̄ɔp,

3 n̄cú ηɔɔ: «Tsú'ne ε s̄w̄ii w̄əɔ, kwa' n̄énw̄ín, p̄əɔ laa mb̄ɔɔ kúpme mat w̄əɔ, te n̄tsú' mb̄ɔ p̄ɔ p̄á' mb̄ɔηk̄üó p̄ɔ, mb̄ɔ p̄əɔ ké lá' η̄kúu tset nu-nef̄ɔɔ-Sé p̄ɔ.

4 N̄u w̄í a k̄ɔkne mb̄əɔ yé η̄gá sé te n̄tsú' p̄á' gəgəɔ yɔ lá, a ηu w̄í a we gwé tset nef̄ɔɔ-Sé.

5 N̄u laa n̄d̄ɔk lík yáa η̄kúkɛ m̄óyúu m̄ɔɔ p̄á' w̄ɔ laa, mb̄ɔ ηgəη kúkɛ p̄ɔ wáa.»

Du lak tú yé nege wecó ηu faane s̄éndún

(Málékúshi 9.42-48; Lúkáshi 17.1-2)

⁶Lá ñu wí a ñké ñtsúune wecó tá' nũ pɛgɛɣɛ ɔne pi ɔpɔp zápne tãm nũ mɔ, ñtsúune wɔp neɔp yi ɔpɔp ɣɛ éfaane nu, mbo mbi pá' mbo pé cɛɣe máma ñɔp' lɔŋ-ŋgaŋ, ñtsúu wé, íma' tset mí zu'-nzenzúu.

⁷Ndɔɔ tú-pɔɔ píne ɔpɔp ndũ yɔ mbi, ñge pɔɔ faane menu! É nénwín menu êmá ñdá' ñják ɔp. Lá pɔktú ké mbó ñu wí a ɣɛ ñge ñɔɔ ñu faane sêndúnj!

⁸Pó'ɔ lá, é laa ñtsú' yi ɔp yú ke ku yú ɔɔ, tsúune wú, ɔ faane nu, ɔ zá' íme' te ñga sesa. Mbi gu neɔp ñkempɔ ke kemku ɔɔ, ñdá' mbó gú, ñtsa pá' é laa mbó, ɔ gwëe mbó mú membá ke meku mú membá ɔɔ, ñdá' ñkúu tset múk wí é ké lá' mbé ɔp.

⁹É laa ñtsú' yi lík yú tsúune wú, ɔ faane nu, ɔ tsó' íme' ñga sesa. Mbi gu neɔp pelík ñdá' mbó gú, ñtsa gu neɣwëe mík membá, ñdá' ñkúu tset múk.

Ñu gwëe nelɔɔ móɔmá we wí a faanêne sêndúnj

(Lúkáshi 15.1-7)

¹⁰Pɔɔ lak tú yúu neɣwák wecó tá' nũ gégé mbóŋkúɔ ɔne. Jíne ñɔɔ, pɛcú'ó'-Sé píne ɔpɔp líŋéne wɔp tũu mbi Sé túnɛpú ñká tsuu. [

¹¹Móɔ-Ñu ka tó ɔp nelɔɔ pɔɔ píne ɔpɔp ka péne ñge ɔpɔp luk.]

¹²Pɔɔ tsú' m bíkɣe wúu né yɔ nu: «Ñu laa mbó pé'ne ñgwëe menjinjɔ mé ñka, tá' pé, mbo a ɣɛ ñge pá'a? Mbo a ké ná mecó ntsɔpénérfu'ú né megéménérfu'ú ndũ neŋkó', ñɣɛ ñdɔɔ wí a péne ɔp ɔɔ?»

¹³Tsú'ne ε swíi wúu, kwa' nénwín, a laa ñdɔɔ wíwá te ñjúɔ, mbo a ɣɛ ñtsáate nũ wíwá, ñtsa pɛcú ntsɔpénérfu'ú né megéménérfu'ú pi ɔpɔp ká pé.

¹⁴É ke mbó ɔp ɔp'ɔ nũ Tãa wuu wí a túnɛpú, a ká kɔɣ ñɔɔ wecó tá' nũ mbóŋkúɔ pé pé ɔp.

Nté nelɔk ñtɔ meló' tset cú'le-pɔɔ-Sé

¹⁵Móɔmá wu laa ñge nu keɔɔɣ nũ gu, ɔ ɣɛ ñjúɔ wé, pɔɔne tũu pépá, ɔ swíi wé. A zú', te mbém mefaane mé, mbo ɔ cwëete wé nũ sêndúnj keɔɔɣ.

¹⁶Lá ñké mboɔ zú' ɔ lɔɔ tá' ñu ke pɔɔ pépá ɔɔ, ñjí ñɔɔ pé ɣɛ ñɔɔ éswíi yɔ nu pajɔ ñjúɔ ɔp sé pépá ke petát ɔɔ.

¹⁷Lá a ké ñdɔ' nezá' nu yi ɔpɔp cúne, ɔ lɔk yɔ nu ñɣɛ cú'le-pɔɔ-Sé. A pen ñdɔ' nezá' nu yí cú'le cúne, ɔ tsú' ñdíŋe wé ɔp pá' ñu wí a ká Jí Sé ɔp, ke ɔp pá' pé líŋéne ñcwéentsup-Palóma ɔɔ.

¹⁸Ñ ɣɛ éswíi wúu, kwa' nénwín, ñɔɔ: «Pɔɔ laa ñjúɔ nu te ñdɔ' yíyá nu ndũ tsétsá', mbo pé ɣɛ mben ñdɔ'ne túnɛpú. Pɔɔ ke ñjúɔ nu te mbém ndũ tsétsá', mbo pé ɣɛ mben mbém yíyá nu túnɛpú.»

¹⁹Kwa' nénwín, m ben éswíi wúu ñɔɔ: «Pɔɔ pépá tsetset pɔɔ laa mbó tá' ntsu ndũ tsétsá' za'ne, ñdɔɔ ɔp kúɔ lá mbɔ Tãa mɔ wí a túnɛpú, mbo a ɣɛ ñgá mbɔ ɔpɔp.

20Za' yí pɔ pɛpá ke pɔ petát zú'u, ńcú'le zú'u nũ lík yáa, mbo η ɣɛ mbó tsetsɛt póp.»

Saknekɛt nũ ηkánzó ké tsáa mejúη

21Pyê ɣóɔ ηké ńtɔ mbíkɛ Yésu ηɣo: «Nde, móɔmá mɔ laa éfaane nu mbɔ mɔ, n dikɛ ηgá mbɔ wé ηká yesú'? Nká saambá kíi.»

22Yésu cú ηɣo ηgaη, η ká cú ηɣo ηká saambá nda' pɔ, n cú ηɣo ηká megém saambá ηká saambá.

23É yété lá nu-nɛfɔɔ-Sé fí nu-wɛcɔ fɔɔ wí, a ka pɔ ηkɔη ηɣo gaηfa' pé tɔ póp pɛpóp sáη yúu pé pi é mbɔ póp, póp pa' ηgá mbɔ wé.

24Mbó te ńze, pé lɔk wɛcɔ tá' ńtɔ mbi yé, pópme ɣwɛɛ ηkáp te é pɔ mileyâ

25A pɔɔ ɣwɛɛ ηkáp nɛlɔk ńtɔηe nzó yé pɔ, fɔɔ cú ηɣo pé fɛn wé, éfɛn nzwé wɛ, póp mbóηküs pé, te mba küs lá yi a ɣwɛɛne, ńdɔk ńtɔηe nzó ye.

26Lá ηgaη zú' mnu sé mbi fɔɔ, ńcú ηɣo: «Zaamɛtáa, pé na' sɛk ńzwí'le wáa, η ɣɛ ηge ńtɔηe te é me!»

27Mejúη mé kɔ fɔɔ, a ná ηkáp yé mbɔ wé, ńná wé a ɣɛ.

28Lá ηgaηfa' wá fú mbi fɔɔ ηgɛ ηkúu sɛndúη, mbuute wɛcɔ súu nɛ ηgaηfa', mbo wíwá ηgaηfa' ka tɔ ńcwéɛ ηkáp yé te é pɔ ηkáp pak ηkɛ. A puute wé pɔ'ɔ, ηgɣwɛɛ wé, ńtík ηgak lóη wé, ńcú ηɣo: «Gá ηkáp yaa yá pɔ ηkɔɔne.»

29Nu wá vu mbi yé, mbú' mbɔ mbɔ wé ńcú ηɣo: «Na' sɛk ńzwí'le wáa, η ɣɛ ηge ηgá ηkáp yu.»

30A læ', mbɛn ńdɔk wé ηgɛ ńma' ndátsáη.

31Pɛcɔ gaηfa'-fɔɔ júɔ, é púk wóp, te póp ɣɛ mbéɛte yúu mi é læɛne éswíi fɔɔ.

32Fɔɔ cú pé ɣɛ ηgɣwɛɛ wíwá ηu ńdɔk ńtɔ, a cú mbɔ wé ηɣo: «Ké tsáa mejúη, n dá' ńtsáa mejúη mú, ńná ηkáp yaa mbɔ wu, mbí'ηɣo ɔ lá' mbú' mbɔ mbɔ mɔ.

33Melá' küs ɔ ká tsáa mejúη súu nu, pá' n dá'ne ńtsáa mú pɔ ɔɔ?»

34Yɔ nu tsuη ńzán fɔɔ, a túu pé ɣɛ ńní' wé tsáη, mbó ńnyɛt wé né ηgüs' te ηkúu ηká yi a ńtɔηe ye nzó.

35Yésu lwikle ńcú ηɣo: «É ndúηnduη pá' Tãa mɔ wí a tánípú, a ɣɛ ηge nũ mba wɔ lá tsetsɛt pɔ, pá' a laa mbɔɔ likɛ mɛfaane móɔmá wɛ né ηɣoη tãm yé tsɔ pɔ.»

Matüɔ 19

Nu yí Yésu sé ńcú nũ nu-láandá

(Málékúshi 10.1-12)

¹Yésu ka gá mɔne mentík mbɔ ɔ te mbótne ínná, éfú Ngalilɛe íncwɛt, índɔk shá Judê ígɔ, núu yecó nján-ɔki-Juudɛɣ.

²Lá! cɔ́ ɔ nzɔ́ yé te ínzáa. A kúu zú'u ígɛ gaɣgɔ́ tsetset ɔ́p fíite.

³Ɔ núu ɔɔ-pafalísay tó mbó índɔ́ nekwa'ne Yésu, mbíkɛ wé ɣgɔ: «Tɛ é ɔ'é neɔ́ nekɛ ɔ́m ɣgɔ ɣu zuɣ nzwé we te mba núu yéte nu yí a faanéne?»

⁴Yésu ɔ́kɛ wóɔ ɣgɔ: «Ɔ ká fúɣ ɣwa'ne-Sé ínzú' ɔ́ kekú? Ɔ ká ɣwa'ne ɣgɔ: Sé ká ɔ́ɣ ɣgɔ́ mbóɔ ɣu mbéene ɔ́p maɣé.

⁵É yúu mi é ɣene ɣu náɣ te éfak mbɔ́ ye núu tát we ɔ́p má we, ígɔ́ ndat mbɔ́ ye núu yé nzwé we, ɔ́pme temte ítsú' tá' ɣu.

⁶É fú núu ɣká yíyá ɔ́p ɔ́ɔ ɔ́en mbó ɔ́ ɔ́p tsú' mbó ɔ́ tá' ɣu. Ɔ'ɔ́ lá, ɣmesɔ́ ɔ́a nefak yúu mi Sé temténe.»

⁷Pafalísay ɔ́kɛ wé ɣgɔ: Tɛ melá' kú, Mɔ́sɛe ká cú ɣgɔ: «ɔ́ gá ɣwa'ne mbó maɣé nelɔk ízɣ wé.»

⁸Yésu tsó' mbó ɔ́p ɣgɔ: «Mɔ́sɛe ká ɔ́ ícú ɔ́'ɔ́, mbí'ɣgɔ a ká júɔ ɣgɔ ɔ́ tɔ́ tɔ́ mbó Sé te é tsa. Lá a ɔ́m ɣgɔ ɔ́ zuɣ ɔ́ezwé ɔ́, mbo é ká fú ɔ́ɣne ɣgɔ́ íké mboɔ ɔ́'ɔ́ ɔ́.

⁹Ɔ swíi wá, ɣu laa ízɣ nzwé we ké ɔ́ ɔ́ ɣgɔ a ɣe ɣap, ízó' wecó, mbo ɣgaɣ ɣe ɔ́ ɣap.»

¹⁰Gaɣku-Yésu cú mbó wé ɣgɔ: «Láandá laa mbó ɔ́ ɔ́a, mbo mbi ɣu nenáɣ ké zó'.»

¹¹Yésu tsó' mbó ɔ́p ɣgɔ: «Ɔ tsɔ́ ká nekú' neɔ́m ɣɔ nu ɔ́. Ndí' nda' ɔ́ ɔ́ Sé tó́téne wóɔ.»

¹²Yúu mi é ɣene ɔ́ ɔ́ zó', ɔ́ te ínzáa: É ɣ núu ɔ́cɔ́ ɔ́, ɔ́p ɔ́ kú' nezó' ɔ́ te éfú ɔ́ lé' nzenɛ, ígɔ́ núu ɔ́cɔ́, mbo ɔ́mesɔ́ ká ɣene, mbɛn ígɔ́ núu ɔ́cɔ́, mbo ɔ́p ká ɔ́m neɔ́ ɔ́'ɔ́, nté nu-nefɔ́-Sé. Ɔu wí a júɔ neɔ́m ɣɔ nu ɔ́m.

Yésu ɔ́p ɣéɣé mbóɣkú

(Málékúshi 10.13-16; Lúkáshi 18.15-17)

¹³Ɔ ɣe mbó índɔk mbóɣkú ítɔ́ mbi Yésu neɔ́ yí a ɣ ígɔ́ ízár mbó núu ɔ́p, mbó íce'le Sé. Lá gaɣku ɔ́ ɔ́ ítɔ' wóɔ.

¹⁴Yésu cú ɣgɔ: «Ɔ ná mbóɣkú ɔ́p tó íkwéete wáa, kɔ́ ɔ́ zuɣ wóɔ, ɔ́ ɔ́ne ɔ́p ɔ́a' mbóɣkú ɣwéene nu núu nefɔ́-Sé,

¹⁵ícú ɔ́'ɔ́, ízár mbó mé núu ɔ́p, te é kú' a fú zú'u ígɔ́.»

Móɔsuu ɣgaɣyú

(Málékúshi 10.17-31; Lúkáshi 18.18-30)

¹⁶Wecó ɣu ɣe ítɔ́ neɔ́ɣ Yésu, mbíkɛ wé ɣgɔ: «Cíca, é laa mbó ɣ ɣe kúɔ́ nu sá'ne la ígwee luk kéme?»

17 Yésu píkhe wé ηγο: «Melá! kǎó ɔ píkhe wáa né nu núu yúu mi é pɔɔne? Nu sǎ'ne pɔ pɔ wémó'. Ɔ laa mbó h́kɔɔ ηγο pǎ Sé pɔne, ɔ gwéε mēnepǎ mé.»

18 Nu êwá píkhe ηγο: «É mété mēnepǎ?» Yésu pǎɔt ηγο: «kɔɔ jwí ηu, kɔɔ ge gar, kɔɔ jǎ, kɔɔ tík sɔɔ tú-ηu.»

19 Gá meku'-tát wu, pɔp má wu, kɔɔ mɔɔmá wu ηumεɔɔn pá' ɔ kɔɔ túmbǎ yú.»

20 Mɔɔsuu êwá cú mbǎ wé ηγο: «Mɔ, n dɔ h́ké ntswé h́gwéε mēnepǎ êmá gwéεne tsǎ, kǎó pétne h́ják wáa?»

21 Yésu pǎɔt mbǎ wé ηγο: «Ɔ laa mbó h́dɔɔ nemekhe h́dwikle, ɔ gǎ éfen yúu pine ɔ gwéεne tsǎ, h́gá h́káp mbǎ pakéyúu, h́gɔɔ h́ké h́dá' h́gwéε yúu tǎnden tǎnépú. Gǎ h́ge pɔ'ɔ, mben h́tɔ h́cúɔ nzǎ mɔ.»

22 Mɔɔsuu zú' yɔ swíηe, shǎ wé pfúu, a tém ηkwen yé h́gǎ, mbí'ηγο a ka gwéε yúu tǎnden tǎ'.

23 Yésu cú mbǎ gan̄ku pé ηγο: «E swíi wǎ, kwa' nénwín, ηγο É ten mbǎ ηgan̄yúu nepém ηγο Sé tsǎ'ne ésd' wé.»

24 η gǎ mben h́niite éswíi wǎ ηγο, é zaηe mbǎ shǎ́ nesó tset ntwéε-sá', h́tsa ηgan̄yúu nepém ηγο Sé tsǎ'ne ésd' wé.

25 Gan̄ku pé zú' yɔ nu, é kǎ'ne wɔp tǎ', pɔp cú ηγο tǎ é laa mbó pá'a, mbɔ wǎ gǎ h́dá' h́duk?

26 Yésu líηe wɔp tǎ h́cú ηγο: «É tsa pɔ pǎmεɔɔn, Sé ku' nege mba kǎó lá.»

27 Pyê cú mbǎ Yésu ηγο: «Tǎ pek ka ná yúu tsǎ, h́cúɔ nzǎ gu pá'a, tǎ yék nu gǎ h́dá' mbó ηgɔku?»

28 Yésu pǎɔt ηγο: «Tsǎ'ne ε swíi wǎ, kwa' nénwín, pé gǎ h́dá' h́kúu tset ηgɔɔn fí, Mɔɔ-ηu náη ndǎ kɔ'-nefɔɔ né ni é gwéε negú', pǎ pǎ ntsǔppá né negém pi pǎ ka cǎɔne nzǎ mɔ, pen h́nánη yǎ ndǎ mekɔ' ntsǔppá né negém, h́ηak pǎ-Íslayêl, ηjwεtndá ntsǔppá né negém.»

29 Mba wǎ lá wí a ka náne mēndá, h́ná pɔɔpémá pé pé mbéεne mba pé paηgé, ke pɔ tát we, ke pɔ má we, ke pɔ mbóh́kǎ́ pé, ke pɔ meηká' mé ɔɔ, nté lík yáa, a gǎ h́dá' mben h́gwéε yíyá yúu ηká ηkǎ, mben h́gwéε luk ké mε.

30 Lá nezáa patǎ mbi ηkɔɔne, gǎ h́dá' h́tsǎ' patǎ nzǎ, nezáa patǎ nzǎ ηkɔɔne h́dá' mbó patǎ mbi.

Matǎ 20

Saknekεt núu gan̄fa' pí pé fúηe wɔp núu fa' meku meku

1 Yésu pen ηγο: «nu-nefɔɔ-Sé gɔɔ mbó pɔ pá' nu-wεcɔ ηu wí a ka méεne mbá'mba'á, h́gǎ lɔɔ gan̄fa' pínε a gǎ h́ní' ηká' yé.»

²Póp pé ganfa' niite pá' a gu ḡgá tá' pak-ḡkáp mbö tá' ḡu nüu lé'lá'. A góo ḡké ḡcú póp gu né ḡká' yé.

³Nem yénépfu'ú pen ḡku', a pen ḡcŵet ḡjé' yé, ḡjáo pecó ganfa' pen ḡtáa mefyakḡe-ndúḡ, mböo pó ḡḡe yecó yúu pó.

⁴A cú mbö póp ḡḡo: «Paa gu yáa ḡká' mo éfa' fa'. N gu ḡḡe ḡdḡḡte yáa tsó'fa' nüu fa' yáa.»

⁵Píipá paa gu né ḡká'. Nganḡká' ge mbó nüu tŵep, mben ḡcŵet ḡjé' yé, ḡḡe mbó mbótnjí nüu nem petát, mben ḡcŵet, ḡjáo ganfa' ḡká' kḡs o, ḡcú po pó'o.

⁶A ge mbó ntsuḡkŵé' nüu nem yétáa, ḡcŵet, ḡjáo pecó ganfa' tḡate, a píkḡe wóp ḡḡo: «Melá' kḡs paa tḡa za'a te éfú mbá'mba'á ké pó ḡḡe yecó yúu?»

⁷Póp pḡot ḡḡo: «É gó mbó, mbo wecó ḡu ká fúḡ wék nüu fa' pó.» A cú mbö póp ḡḡo: «Paa gu yáa ḡká' mo éfa' fa'.»

⁸ḡká netsó' fa' ku', ḡganḡká' cú mbö ḡu wí a líḡéne yúu pé ḡḡo: «Fúḡ ganfa', ḡḡá ḡkáp yop, ze nüu paa pḡne e fúḡne wóp nüu fa' po nzaa lá, ḡḡa ḡkúu nüu paa pḡne n dá' ḡze nüu póp.»

⁹Paa pḡne póp ze yóp fa' nüu nem yétáa ntsuḡkŵé' tó, pé gá tá' pak-ḡkáp mbö mba wö lá nüu póp.

¹⁰Paa pḡne póp lá'ne mbiite ḡze fa' gó ḡtó yóp, mbó ḡkwaḡe ḡḡo yop ḡkáp gu na' ḡzáa, lá pé pen ḡḡá po tá' pak-ḡkáp mbö mba wö lá nüu póp.

¹¹Póp go ḡcŵéé lóḡ wop pó ḡzáḡ nté ḡganḡká'.

¹²Póp pó ḡcú ḡḡo: «Paa pḡne tó po nzaa, póp fa' po nda' nüu tá' nem, o ké mben mbíi wóp po pá' pek lá, lá mbo pek lá' ḡze fa' mbá'mba'á, pek ké ḡjúk éfa' po ké jwíite, mónem pó ḡtöo wék.»

¹³Nganḡká' tsó' mbö wecó tá' ḡu nüu póp ḡḡo: «Súu waa, ḡ ká faane yecó nu mbö gu pó. Púu lá' ḡniite te mbó tá' ḡu, pá' o gu cŵéé tá' pak-ḡkáp nüu lé'lá'.»

¹⁴Ko ḡkáp yu, éfú nejóḡ mo ḡtsḡate. É gu nüu ḡu wí a tó po nzaa, mbo n jáo ḡḡo ḡ gu ḡḡá ndḡḡndḡḡ yúu mi ḡ gáne mbö gu mbö wé.

¹⁵N gŵee nelok ḡkáp yaa ḡḡe yúu mi ḡ kḡḡne, é ká pó pó'o pó ke? Ke o záḡ lóḡ nté po nu yí o jḡone m bó ḡganḡ-pḡḡtám o?

¹⁶Yésu pen ḡcú ḡḡo: «É pó'o lá gan nzaa gu ḡdá' ḡtsá' pa pó mbi, gan mbi tsá' pa pó nzaa.»

Yésu pen mbó mbú pá' a gu mpfú mben ḡzŵíime

(Málékúshi 10.32-34; Lúkáshi 18.31-34)

¹⁷Yésu pó mbaa né Yelúsalem, ḡdöo ganḡku pé ntsöppá né negém, póp pépóp pó ḡnen, a cú mbö póp ḡḡo:

18 «Ρῡῡ tsuη ἰζύ' sá'ne, pekηe sêndúη mβó mβῡῡ né Yelúsalem pá'a, ἡkúu zú'u, pé fen Móv-Ŋu mbḏ petátndá-panovpó' póp pakýé'te nepῡῡ-Mḓsêe. Póp ηak wé, ἰζáp ηgɔ a gῡ mpfú,

19 ἡgá wé mbḏ pῡɔ póp ká pó payúda pó, póp zovte wé, ἡdɔk ηgwaa ἡtswáa wé, ἡkῡii wé nῡu tá mbáηte páηtêne. A pen ἡzῡíime nῡu nevú nῡu mbáate lé' petát.»

Μά πέ Jâk póp Jâη sé ἡdóv zῡ' gwé nté wóp

(Málékúshi 10.35-45; Lúkashi 22.25-27)

20 Μά πέ Jâk póp Jâη, póv-Zebédée, lɔk wóp ἡtó mbi Yésu, ἡkῡí'le sé nelóv yecó yúu mbḏ wé.

21 Yésu píkηe wé ηgɔ: «Ḑ tsáa ηgɔ η ge ηgókú?» A pῡovt ηgɔ: «Mv sé ἡtsáa ηgɔ v pé m mbḏ mv ηgɔ, v gῡ ἡge mβó fɔv, mbóηkῡó páa pvne pépá náη nejóη gu, tá' pó nῡu gúη-pó yú ye tῡῡ, wecó pó nῡu gúη-pó yú ye ηkῡepme.»

22 Yésu tsó' ηgɔ: «Ρῡῡ ká jí yúu mi pῡῡ lóvne pó. Ρῡῡ ku' nenó ntú'-ηgῡó' yi η gῡ nenó?» Póp pῡovt ηgɔ: «Pek ku' nenó.»

23 Yésu cú mbḏ póp ηgɔ: «Ḑvη pῡῡ gῡ ἡge ἡnó ntú' yaa. Lá, ἡgῡ nῡu netsῡíkηe ηu nῡu gúη-pó yáa ye tῡῡ ke pv ye ηkῡepme v, mβv mv ká né gῡee negá mbḏ ηu pó. Táa mv sé jíne pῡv pí a ka niitêne yíyá zῡ' ἡdɔk mbyép wóp.»

24 Pécó gavku-Yésu negém pó te ἡζύ' nu yí póv-Zebédé cúne, ἡζáη lóη nté wóp.

25 Yésu fúη wóp petsῡῡ, ἡcú mbḏ póp ηgɔ: «Ρῡῡ sé ἡjí ηgɔ petáa-ηgovη sé ésá' lá', ἡnó' pῡv kv'ne, pemápῡv pó éfyét lá' fyétne.

26 Lá é ké mβov pvη ηgɔ é pó tsetset pῡῡ mβó pó'v pó. Ŋu laa mβó ἡkvη nepó ndám tsetset pῡῡ, mβv é pvη ηgɔ a tsú' móηkῡó wῡῡ.

27 Ŋu nῡu pῡῡ laa mβó ἡkvη nepó ndám tsetset pῡῡ, mβv é pvη ηgɔ a pé m nepó ηkwaa wῡῡ.

28 Ndῡηndῡη pá' Móv-Ŋu ηkaa tó ndῡ tsétsá', pv pá' pῡvmesovη gῡ éfa' mbḏ wé pó, a ka tó pv nefá' mbḏ pῡvmesovη, éfa' fa' te mβen ἡgá tú yé nelɔk ἡtsú' pῡv te ἡζáa.»

Yésu ge pefumík pépá júv zῡ'

(Málékúshi 10.46-52; Lúkashi 18.35-43)

29 Yésu póp gavku pé ge mβó éfú tset tsáovη-Yelíko ἡcῡwet, kv-lá' cáv nῡῡ yé.

30 Pécó pefumík pépá pi póp náηne mβῡῡ-sêndúη, zú' ηgɔ Yésu sé ἡdêe zú'u, ἡze negá gwát, ἡcú ηgɔ: «Tsapῡv ηu nῡu ηjῡet-fov Ndavít tsáa mejáη mék.»

31 Pῡv te ἡζáa kakηe wóp ηgɔ póp na', lá póp gvó mekηe ἡgá' negá gwát ἡcú ηgɔ: «Tsapῡv, ηu nῡu ηjῡet-fov Ndavít tsáa mejáη mék.»

32 Yésu tῡῡ éfúη wóp, mβíkηe wóp ηgɔ: «Ρῡῡ tsáa ηgɔ η ge ηgókú nῡu pῡῡ?»

³³ Pórp püət ηγω: «Tsarɛɔ, γε ηγω mík mék júɔ zɛ!.»

³⁴ Yésu tsáa mejúη mór, ízáp mbó mé nüu mík mór, é góɔ íze nejúɔ zɛ!, pórp cɛɔ nzɛɛ yé.

Matüɔ 21

Yésu sé íkúu Yelúsalem pá' fɔɔ

(Málékúshi 11.1-11; Lúkáshi 19.28-40; Jân 12.12-19)

¹ Yésu pórp gan̄ku pé gɛ te mbó íkúu Yelúsalem, mbét mbó shú Mbɛdfajée, zɛ! nejkó'-metá-megwét-ɔliive. A góɔ íké ítúu gan̄ku pé pépá,

² ícú mbɔ́ pórp ηγω: «Pɛɛ gɛ tset lá' yá yi é mbi pɛɛ lá, pɛɛ gɛ íγω íkúu zú'u íjúɔ njakáashi, mbɔ́ pé ícɛηe, móɔ ne pɔ́ nejóη yé, pɛɛ kíe' wór, ídɔk wór ítɔ́, ígá mbɔ́ mɔ.»

³ Pɛɛ laa mbó íkíe!, ηu cú nu, pɛɛ püət ηγω: «Nde tsáane. Mbɔ́ a gɛ ígɔɔ íná pɛɛ lɔk ígɛ.»

⁴ Mɔne menu pɔ́ pá'a ídɔk mbuute nüu nu yi Ngémndüɔ'-Sé ka lá'ne ícú ηγω:

⁵ pɛɛ cú mbɔ́ pɛɔ pí pórp tset túɔɔη-Syóη ηγω: «Pórp líηe íjúɔ pá' fɔɔ wɔp sé ítɔ́ né nejóη pórp,

mbó ηgan̄-mbótne,

ínánη ndü njakáashi, a pɔ́ móɔ njakáashi.»

⁶ Gan̄ku-Yésu gɛ íkúu zú'u, íηe mba kúɔ́lá pɔ́ pá' Yésu lá'ne ícú,

⁷ ídɔk njakáashi pórp móɔ ne ítɔ́, ízáp mendwí-fák mór ηkwen móɔ-njakáashi, Yésu nánη ndü wecó.

⁸ Nezáa pɛɔ san̄te mendwí mór ndü sêndúη, pecó pɛɔ fak mepó-tá ítɔ́ ésan̄te sêndúη gúu.

⁹ Lá' pɔ́ mbi, yecó pɔ́ nzɛɛ, ínen ícú ηγω: «Wûwíi!» Mbɔ́ ηu nüu njwɛt-fɔɔ Ndavít. Mbótne pɔ́ mbɔ́ ηu wí a tóne nüu lík-Tsarɛɔ. Wûwíi mbɔ́ Sé te tánépu.

¹⁰ Yésu gɛ te íkúu Yelúsalem, túɔɔη puu ítsɛ'ne, pɛɔ pɔ́ mbíkηe ηγω: «Wɔ́ ηu pɔ́ wɔ́?»

¹¹ Lá' püət ηγω: «A Yésu Ngémndüɔ'-Sé, a fú túɔɔη-Názalɛt nüu pak-ηγωη-Ngalilee.»

Yésu zun̄ pafen yúu zɛ'-nɔηpɔ́

(Málékúshi 11.15-19; Lúkáshi 19.45-48; Jân 2.13-16)

¹² Yésu gɛ te íkúu tset zɛ'-nɔηpɔ́, íkem pafen yúu pórp pazúu, ítsúɛ mejkó'-metáa-pakúpme ηkáp ímma' sé, ímben ítsúɛ mejkó'-pafen puute ímme',

¹³ ígɔɔ ícú mbɔ́ pórp ηγω: É tset ηwa'ne-Sé, Sé cú ηγω: «pé gɛ ídá' éfúη ndá yaa ηγω: Ndá-cɛ'le Sé lá pɛɛ sé ídɔk íηe ηkaa-petsóη.»

14 Pefumík mba ganpüó'te meku pen ító nejón Yésu tset zä'-nohpö', a ge póp fiite.

15 Petátndá-panohpö' póp pakyé'te nepü-Möšêe, jú meñkæ'ne menu mi Yésu gene, mben ízú' pá' mbóñküs tset zä'-nohpö' ízop ícú ηγο: «Wúuwíi, mbö ηu nüu njwet-föw Nдавít, ízán lón,»

16 ηγοó ηκέ mbíkñe Yésu ηγο: «Te o sé ízú' yúu mi mbóñküs sé ícú lá?» Yésu tsó' mbö póp ηγο: «Mo sé ízú'!» Mben ηγο: Pæ ηkaa mó éfún ηkan-ηwa'ne-Sé yi é cúne ηγο: «mbóñküs te mba pów mbót, mbó ndok ntsu wóp ηγú'le wú pá' o ka tsáne pó ke?»

17 Ícú pó'w, íná wóp, éfú túsöñ ícwet ηγη né Mbetani, ηkúu zú'u ídé.

Yésu ní' ndöw nüu yecó tú-ηgëm

(Málékúshi 11.12-14, 20-24)

18 Njí ge ηkie póp gó mben né túsöñ, njí zán Yésu.

19 A jú tú-ηgëm mbæ-sëndún, ηγη netsén nú, íjúw pó nda' mefu nüu, ícú mbö tú êyá ηγο: «O ké lá' mben ízém ntáa pó!» Tæ êyá gó ízúu.

20 Ganñku pé júw pá' é zúune, é tsa wóp, póp cú ηγο: «É ge ηγοóku la tú yó túw pó ηká yó ízúu?»

21 Yésu püot mbö póp ηγο: «E swíi wæ, kwa' nénwín, pæ laa ízáp tám nüu Sé, te mböw mæ'le, mbö pæw gæ ku' nege yúu mi η gene nüu tú-ηgëm laa te íðee pó'w.» Mbö é laa mbó pæw ku' necú mbö neñkó' no ηγο: «Fú zá'a ηγη ítæw tset ηki ké nepat! É zú' ntsu wæ.»

22 Pæw laa ízáp tám nüu Sé, mbú' mbó mbö wé ídöw mba këó lá, mbö a gæ ηγά.

Yésu lok lík wö éfa'?

(Málékúshi 11.27-33; Lúkashi 20.1-8)

23 Yésu pen mben tset zä'-nohpö' te íze nezí' pæw né nu-Sé, petátndá-panohpö' póp pelám tset lá' tó mbíkñe wé ηγο: «O lok lík wö ηγη mone menu? Kwa' wö túune wú ηγο o ge pó'w?»

24 Yésu tsó' mbö póp ηγο: «Mba mó yáa η gæ mbíkñe wæw né tá' nu. Pæw püot mbö mó, η góó ηké éswíi wæw kwa' né ηu wí a ka túune wáa nege mone menu.»

25 Wö ka túune Jân nenú' pæw ηki? Sé ke ηmesöñ? Póp zú', ηkwañe tsetset póp ηγο: «Pekñe laa ηγο Sé ka túune wé, mbö a gæ mbíkñe wekñe ηγο te melá' këó pekñe ηkaa péw nu yí Jân ka pó ícú pó w?»

26 Mben ηγο pæmesöñ, mbö lá' ké ge íná wekñe pó, mbí'ηγο pæw tsæw sé íjí ηγο Jân ka pó Nğémndüó'-Sé.

27 Póp kwañe pó'w, ítsá' ítsó' mbö Yésu pó ηγο: «Pek ká jí.» Yésu cú mbö póp ηγο: «Mba mó yáa η ké swíi wæw né ηu wí n dokne lík yé ηγη mone menu pó.»

Sakñeket nüu mbóñküs-ηu pépá

28 Yésu pen ícú ηγω: «Pɛɛ zú' yɔ nu, éswíi wáa né nu yí pɛɛ ka kwanjéne. Wecó ηu ka lá' ηgwéε mbóηküs pɛ pɛpá, ícú mbɔ nduηmbi ηγω: “Móɔ waa, gɛ ηká' ló'ne ηjúk zú'u éfa'.”»

29 A püɔt ηγω: «N dɛ!» Mben ínánη, ηkíi yúu mi a lál'ne ηγε a cú pól'ɔ, ηgɛ né ηká'.

30 Tãa wɔp pen ícú pɔ tá' nu mbɔ wecó móɔ, wíwá móɔ püɔt ηγω: «Ǿɔη tãa mɔ, η gɛ ηgɛ,» lá, ícú pól'ɔ, ηké mbɔɔ zú'u gɛ.

31 Pól' lá, wɔ núu mbóηküs pɔne pɛpá ka gene yúu mi tãa wɔp sé ηkɔη? Pɛtátndá-panɔηpɔ' póp pelúm tset lá' püɔt ηγω: É nduηmbi. Yésu góɔ ηké ícú mbɔ póp ηγω: «E swíi wɛɛ, kwa' nénwín, pacwéε ntsup-Lóma póp ganjáa panjé sé ηjɛ pii nekúu núu nu-nɛfɔɔ-Sé íntsa wɛɛ,»

32 É lɔk mbó ηγω Jâη ka tó ínyet wɛɛ né sêndúnη wí Sé sé ηkɔη ηγω pɛɛ nen núu, pɛɛ lɛ' lɛ'ne nu yí a cúne. Lá Pacwéε ntsup mba ganjáa panjé ké mbém yóp, pɛɛ pen ηké mbɔɔ jɛɔ pól'ɔ, ηkúp mat wɛɛ, mbém yɛɛ pól'.

Sakneket núu pɛɔ pí pé ka ní'ne ηká' mbɔ póp

(Málékúshi 12.1-12; Lúkashi 20.9-19)

33 Yésu cú ηγω: «Pɛɛ pen ízú' yecó sakneket. Wecó ndúm ka lá' ηgwéε zɛ'-ηká' yé, ηgɛ tsetú mbi metɛ mi pé kíε mentáa mé ndɔk íniite melu', mbóɔ tãanjá' ndɔk ηkíite, ηgɛ tset ηká' mbu' güs núu ηγω' zɛ' yí pé gɛ kíε mentáa zú'u, mbóɔ zɛ' yi pé gɛ ηkól' íntɛ tsetú lá mbyép ηká', ηγε pól'ɔ, féε ηká' mbɔ paniite melu', ηgóɔ ηké ηgɛ né túu.»

34 Nká nekáp ntáa-tá γε ηku', a túu ganfa' pé mbɔ pɛɔ pí póp ηká' ηγω póp gɛ ícwéε mé mentáa-tá ndɔk íntó.

35 Póp gɛ te ηkúu zú'u, pɛɔ pí póp ηká' yé ka vu núu nduηmbi íntswáa wé, ηjwí mbáate, mben ndɔk meηγω' ítémtɛ mbáate yétát ηjwí.

36 Ndúm wá pen ítúu pecó ganfa' te póp záa íntsa pé mbi. Lá pɛɔ pá pen ηγε pɔ pá' póp zεε ηγε núu pecó ganfa' lá.

37 É gɔ ndwíkle, ndúm êwá túu kwa' móɔ ne, mbó ηkwanη ηγω a gɛ ηkúu zú'u, póp γε meku' mé.

38 Lá pɛɔ pá jɛɔ móɔ-ndúm wá, ícú tsetset póp ηγω: «Njándá we pɛɔlá a tóne laa. Pɛɛ tó pekηε jwí wé ηjɛ ηká',»

39 ícú pól'ɔ, ηgwéε wé, éshuη wé ndɔk éfú ηká' ícwet, ηgɛ ηjwí!

40 Yésu píκηε ηγω: «Te ndúm wɔ gɛ ηγε íntó, ηγε ηgóku núu pɛɔ pí a ka ní'ne ηká' mbɔ póp?»

41 Pé püɔt ηγω: «A gɛ íntó ηγε pé jwíte pɛfút êpá, mben íní' ηká' mbɔ pecó pɛɔ pɛnde', píne é gɛ ηγε ku' ηká' yi pé kíεne melu', póp gá mé.»

⁴²Yésu pen ícú mbǎ póp ηγω: «Puu ηκαα μο κά φύη za'-ηwa'ne-Sé pó ɔɔ?» É cú ηγω: «Nǵo' yí papóɔndá ka me'ne, ka tsá'ne ηγω' yí é pi'ne ndá. Tsarɔɔ ka gene póɔ,

é pó mamá nu sá'ne mík pekne?

⁴³É póɔ, la ε swíi wáa ηγω pé ga cǔéé za' yáa tset nefɔɔ-Sé, ηǵá mbǎ yecó túu yi é ga ηǵe yúu mi Sé sé ηkɔη.» [

⁴⁴Nǵo' éyá yi ηu laa mǔv nuu, mbo ηgaη ga mbǔó'te, é pen mǔv nuu ηu, mbo é ga ηǵo' ηgaη.]

⁴⁵Petátndá-panɔηpo' póp pafalísay zú' yo sakneket, ndii ηγω Yésu cú mbǎ póp,

⁴⁶ndɔɔ shú negwéε wé, lá mbók mík-lá', mbí'ηγω lá' ka pó ηjí ηγω Yésu Nǵémndǔó'-Sé.

Matüo 22

Sakneket nüu ndína-láandá

(Lúkashi 14.15-24)

¹Yésu pen ndɔk po sakneket, ícú mbǎ lá' yi é sé ízwí'le swíηe yé ηγω:

²«Puu jíó pá' nefɔɔ-Sé póne. É pó po pá' nu-wecó fɔɔ wí a ka lá'ne níiite mamá ndína nüu nu-láandá móo ne we mbéene.

³Ŋká nejá yúu ge ηku', a túu petsiindá pé, ηγω póp ga ndɔɔ pɔɔ píne a ka cúne mbǎ póp pá' póp ga ító póp pépóp kwét yúu. Lá petsiindá pé ga ηjíó wét ηu lá nüu póp, a læ læ'ne netó.»

⁴A pen túu pecó petsiindá pé, ícú mbǎ póp ηγω: «Puu cú mbǎ pɔɔ píne η ka φύηne wóp ηγω pé níiite yúupejǔ te ítík sé, ηγω n cú pé jwí pefɔη páa, ηjwí meyúume ku máa mi é gú'ne te', ηγω yúu ndá'mó ítáa sé, póp tó pé já ndína-láandá.»

⁵Pɔɔ pí pé ka φύηne wóp nüu ndína-láandá pɔɔ lɔk nu yi póp cúne éfúη yecó nu pó, wét ηu lá læe po wé ndúη. Wecó ηu ga né ηká' yé, wecó ηǵa né táη mentáa we.

⁶Pecó gwéε petsiindá fɔɔ épa, ηǵáane wóp, ηjwíte wóp.

⁷Nu pák fɔɔ. A túu palǔó'ntso pé, ηγω póp ga ηjwíte pefút épa, ítɔɔ túsoη yóp,

⁸mǔben ícú mbǎ petsiindá pé ηγω: «Pé ndá'mó ítík yúupejǔ-láandá sé. Pɔɔ píne η ka zeene éfúη wóp ηκαα pi póp ku'ne nek wét pó.»

⁹Puu góɔ ηké ηǵa ηkɔɔne nüu metú-ndúη, ηjíó mba wét ηu zú'u lá, éfúη wé φύηne.

¹⁰Petsiindá pé pá ga ítáa nüu metú-ndúη, ηjíó mba wǎ lá, éfúη wé, ke a pó ηu sá'ne ɔɔ, ke ηu kepɔη ɔɔ. Pé temte níí' wóp po tset ndá-ndína, te é líu.

11 Fɔɔ ge ɲkúu tset ndá-ndína neǵéɔ lá' yi é tóne nũ láandá, ɲkúu zú'u, ɲǵé wecɔ ɲu mbéene, mbo a ká ma' ndwí láandá pɔ

12 A cú mbɔ wé ɲɔɔ: «Súu waa, ɔ ge ɲɔ́ku ɲkúu za'ne ké ma' ndwí láandá?» ɲu êwá pɔɔ jí nu yí a ɲa ɲcú pɔ.

13 Fɔɔ ɔ́ɔ ɲké ɲcú mbɔ pɛtsiindá pé ɲɔɔ: «Paa kút meku mé, ɲkút mbó mé, mma' wé píi, tset nzénzúu. A ɲa ɲnánɲ zú'u ɲbó ɲdaa, ɲbó ɲkwét mesɔɲ.»

14 Yésu mekɲe ɲɔɔ: «É pɔ'ɔ, mbí'ɲɔɔ Sé sé éfúnɲ paa te ɲzáa lá pagaa te ɲkúu pɔɔ zɔa.»

Pé zwí' ntsu-Yésu nũ nu ntsup-Kása

(Málékúshi 12.13-17; Lúkashi 20.20-26)

15 É ge pɔ'ɔ, Paa-falísay ge cú'le, ɲdɔɔ pɔ' é laa ɲbó pɔp fú nũ nu yi Yésu cúne ɲgwee wé,

16 ɲtúu pɛcɔ ntá' paa nũ ɲaɲku yɔp, mba pɛcɔ ntá' paa nũ ku-paa-fɔɔ Elɔde ɲɔɔ: Pɔp ɲa ɲcú mbɔ Yésu ɲɔɔ: «Cíca, pek sé ɲjí ɲɔɔ ɔ cú nu, ɲben ɲde'le pɔ nu yí é túne ndúɲnduɲ, ɲcú ké pɔk ɲu, ɲben ɲké mboɔ líɲe ɲumesɔɲ pɔ nũ shá pɔ, ɲde'le nu nénwín pɔ pɔ' Sé sé ɲbíɲe ɲɔɔ pé ge pɔ'ɔ.

17 Swíi wek pɔ' ɔ kwanéne yú nũ yɔ nu: Nɛpúu neɲe pɛ'le ɲbéem ɲɔɔ pekɲe ma' ntsup-Kása-Palóma ke ɲɔ́ɲ?»

18 Lá Yésu jí kwanɲe keɔɲ yɔp, ɲcú mbɔ pɔp ɲɔɔ: «Paɲkɔɲ-mík, paa kwa'ne wáa melá' kúɔ?»

19 Paa nyet wáa né ɲkáp yi pé lɔkne ɲɔ́ɲ ntsup. Pɔp lɔk pak-ɲkáp ɲtɔ, ɲnyet wé.

20 A píkɲe wɔp ɲɔɔ: «Yɔ shá wɔ yi é nũ ɲkáp? Yɔ pɔ lík wɔ yi é nũ?»

21 Pɔp pɔɔt mbɔ wé ɲɔɔ: “É shá-Kása, lík pen ɲbó pɔ yé.” Yésu ɔ́ɔ ɲké ɲcú mbɔ pɔp ɲɔɔ: “É laa ɲbó pɔ'ɔ, paa ɲá yúu mi é yé Kása mbɔ Kása, ɲɔ́ɲ yé Sé mbɔ Sé.”»

22 Pɔp zú' pɔ' a pɔɔtne pɔ'ɔ, é tsa wɔp. Pɔp ná wé zú'u, ɲɲa.

Pé zwí' ntsu-Yésu nũ nezwíime nũ nevwú

(Málékúshi 12.18-27; Lúkashi 20.27-40)

23 É pen ɲbó pɔ lé' êyá, pɛcɔ ntá' paa nũ nɔɔ-pasadukay ɔ́ɔ ɲké ɲtɔ neǵɔɲ Yésu. Pasadukay paa pí pɔp ká pém ɲɔɔ pɛpfú ɲa ɲɲe zwíime nũ nevwú pɔ. Pɔp píkɲe mbɔ Yésu ɲɔɔ:

24 Cíca, Mɔsêe ka cú ɲɔɔ: «ɲu laa ɲzɔ' maɲɲé, ɲpfú ké ná yúu, mbo mɔ́ɔmá we gwéee nesuk mpfúk, pɔpme pí mbɔɲkúɔ, ɲdɔk ɲnɔɲ ɲjwét mɔ́ɔmá we.»

25 Pɔ'ɔ, pɛcɔ pɔ́ɔpémá ka pɔ gú, ɲbó mbéene saambá, nduɲmbi zɔ', ɲpfú ké ná yúu, mbáate suk mpfúk, ɲben ɲpfú yé ké ná yúu,

²⁶mbáate yétát pen suk mpfúk wá, mpfú pɔ ké ná yúu, pɔ pɔ'ɔ, te pɔp saambá temte ńzɔ' wîwá maṅgé, ńké mpfú pɔ ké ná yúu.

²⁷É gɔ ńdŵikle, maṅgé pfú yé.

²⁸Pá' pɔ pɔne saambá ka temte ńzɔ' maṅgé wɔ laa, pé gɔ ńdá' ńzŵíime nŷu neví, a pɔ nzwé wɔ?

²⁹Yésu pɔɔt mbɔ pɔp ṅgɔ: «Jínu yáa sé fúkle wáa mbí'ṅgɔ pɔa ká jí yúu é tset ṅwa'ne-Sé pɔ, mben ńké mbɔɔ jí pá' metɔa-Sé pɔ'ɔ, pɔ.»

³⁰Pɔa zee ńjí ṅgɔ: «Nká yi pɔpfú gɔ ṅge ńzŵíime lá, mbéene né paṅgé pɔɔ pen ńzɔ' pɔ. Pɔp gɔ ṅge ńtsú' ńnán yɔp pɔ pá' pɛcɔ'ɔ'-Sé tɔnépú lá,»

³¹ṅgɔ nŷu pɔpfú pá' pɔp gɔ ṅge ńzŵíime, mbɔ pɔa ṅkaa mɔ fúṅ yúu mi Sé ka cúne pɔ ke, a ṅkaa cú ṅgɔ:

³²«Mɔ Sé-Ábelehâm, mbó Sé-Esak, mbó Sé Yakôp pɔ ɔɔ? Sé Sé-pɔɔntɔa.» Yésu pen ńcú ṅgɔ: «Sé ká pɔ Sé-pɔpfú-pɔa pɔ, Sé Sé-pɔɔntɔa.»

³³Nɔɔ-lá' yi é mɔbóne zú'u ka pɔ ṅgɔ'ɔ'te nté yi Yésu lɔkne ńzí' pɔa né yúu pɔ'ɔ.

Nepúu gwé

(Málékúshi 12.28-34; Lúkáshi 10.25-28)

³⁴Pafalísay pɔ te ńzú' pá' Yésu jɔ'ne ntsu-pɔa-sadukay, ńtemte ńcú'le ńtán menaṅ.

³⁵Wecó ṅu tsetset pɔp, pɔ ṅkyé'te nepúu-Sé te mbó wét, tó ṅkwa'le Yésu, mbíkṅe wé ṅgɔ:

³⁶«Cíca, é nŷu menepúu-Sé pé'ne yé'té pɔ ye gwé.»

³⁷Yésu pɔɔt mbɔ wé ṅgɔ: «Kɔṅ Tsapɔa Sé wu, né ṅgɔṅ tɔm yú tsɔa, mba né wu nepó, ńzáp kwanṅe yú nda' nŷu wé»,

³⁸é nepúu né gwé ńdɔk mbó nduṅmbi.

³⁹Nepúu mbáate yé'pá ni é fíne nɔ pɔ ṅgɔ: «É sé mbíkṅe ṅgɔ ɔ Kɔṅ ṅumesɔṅ pá' túbmbɔa yú.»

⁴⁰Nepúu-Môsêe tsɔa mba menu mi pɔṅgémndɔ'ɔ'-Sé ka cúne fú pɔ nŷu menepúu mɔne membá.

Nu-Nzá'ṅka pɔp fɔɔ Ndavít

(Málékúshi 12.35-37; Lúkáshi 20.41-44)

⁴¹Pafalísay pɔ te ńcú'le, Yésu píkṅe wɔp né tá' nu ṅgɔ:

⁴²«Pɔa kwanṅe yáa ṅgɔ nzá'ṅka wɔ? ṅgɔ a mɔɔ wɔ?» Pɔp pɔɔt mbɔ wé ṅgɔ: «A ṅu nŷu njwɛt-fɔɔ Ndavít.»

⁴³Yésu píkṅe ṅgɔ: «É pen ṅge pá'a, mbɔ Zwíkṅe Léene'ne ka jɛ fɔɔ Ndavít a fúṅ Nzá'ṅka ṅgɔ Nde,»

⁴⁴τε ήκύ ηγω: «Tsarwə Sé cú mbǒ waa Nde ηγω: Tó Náh nūu gún-pó yáa yé taw, τε ήδά' ήκúu ηκά yi mǒ ήγε ɔ ήnawητε gaηmbuu pú.»

⁴⁵Τε fəw Nдавit ka pó έφύη wé né we Nde pá'a, a pen mbó mów ne ηγόku?

⁴⁶Έ ga tsetset pafalísay, ηu pɔw ku' nesii mbǎɔt pɔ tá' nu nūu nu yí Yésu píkηéne pó. Έ fú lé' έyá ηu pɔw pen, ήgŵee saktám, nepíkηe wé né yecó nu pó.

Matəw 23

Yésu cú ηγω kɔw pé γε pá' pafalísay póp pakyé'te ηwa'ne-Sé

(Málékúshi 12.38-39; Lúkáshi 11.43-46; 20.45-46)

¹Yésu γε ήκύ mbǒ nɔw-lá' τε mba mbǒ gaηku pé ηγω:

²«pakyé'te nepwə-Mǒsêe póp pafalísay gŵee nekyé'te nepwə-Mǒsêe.

³Πό'w, έ sé mbíkηe ηγω pwə zú' ntsu wóp, ήγε kǔw lá yi póp sé ήκύ mbǒ pwə. Lá kɔw pwə fə'ne tswé wɔp. Mbí'ηγω yúu mi póp zí'ne pwə póp ká pó ήγε yé'té pó.

⁴Πóp cú'le pi' yi έ jɔtne te', ήzáp ηkambüɔ'-pwəmesɔη, lá ήdɔ' nepó yi kwa' póp ga sīi ήdɔk mónce' tǔpó ήηá' mba ηá'ne.

⁵Πóp pó ήγε kǔw lá mbó ήdɔw ηγω pé jáw wóp. Έ yúu mi έ gene póp ga nūu pɔw metó'le mi pé ní'ne swíηe-Sé tsetú ήkút nūu nezíi mba nūu pɔ lá, ήγε móp έ gú' te'. Póp pen ήγε ηγω mecóη-ndwí móp mi pé ma'ne ήdɔk ήce'le Sé sak τε ήtsa.

⁶Πóp kúu zɔ' mendínaa, ήnánη pɔ nūu zɔ'-peliám, ήkúu mendá-cú'le ήkaη yóp zɔ' pɔ mbi.

⁷Πóp kɔη ηγω pé tǔw zán, ήce'le wóp né meku', pwə pen ήnánη έφύη wóp né cíca.»

⁸Λά ήgə nūu pwə, kɔw pwə γε ηγω pé fún wǔw ηγω cíca, mbí'ηγω pwə pɔ pɔwπέmá, mben ήgŵee pɔ tá' cíca wémó'.

⁹Κɔw pwə fún wecó ηu ndū tsétsá' ηγω tǎa wəw, mbí'ηγω pwə gŵee pɔ tá' tát wémó' a pen mbó pɔ tǎnépú.

¹⁰Κɔw pwə pé m pé fún wǔw ηγω ntǔwmbi, mbí'ηγω ηu wí a tǔwne mbi a pó wémó', mbó Nzá'ηka wí Sé ka ka'ne.

¹¹Έ pɔη ηγω ndám tsetset pwə lɔk mbəw ye pɔ pá' ηkwaaw wəw lá.

¹²Ίíne ηγω, ηu ήηá' mbəw ye, mbɔ Sé ga ήkɔk wé ήgá sé, ηu pen ήkɔk mbəw ye ήgá sé, mbɔ Sé ga ήka' wé.

Yésu sé ήκύ ηγω tswé-pakyé'te nepwə-Mǒsêe póp we pafalísay ká pɔη

(Málékúshi 12.40; Lúkáshi 11.39-50; 20.45-47)

¹³Pwə pepúktú, pwə pakyé'te nepwə-Mǒsêe póp pwə pafalísay. Pwə pakɔηmík, pwə sé ήkíite ntsundá wí pwəmesɔη leene nūu la ήkúu tset nu-nefɔw-Sé, kwa' pwə yúw sé mbɔw ήkúu pɔ, ήké mbɔw ήná pwə pí póp sé ήkɔη nekúu tsetú kúu zú'u pó.

14(Ρῡῡ περύκτῦ, ρῡῡ pafalísay póp ρῡῡ pakyé'te nepúῡ-Mōsêe, ρῡῡ gaḡ-mefukle, ρῡῡ gῡῡene pefúk ḡcῡéé mendá móp, ḡtsú' nece'le Sé, ḡcú nu é sak, nelok éfú mík-ρῡῡ, póp kwanḡ ḡḡ ρῡῡ ρῡῡ sú'ne. É ḡῡ ḡḡee póp, ρῡῡ lá' ḡkúu tset ḡḡῡ' ḡwé.

15Ρῡῡ περύκτῦ, ρῡῡ pafalísay póp ρῡῡ pakyé'te nepúῡ-Mōsêe, ρῡῡ paḡkῡḡmík. Ρῡῡ sá' tῡῡ ḡkát ḡtúu meḡki ke nepó ḡḡῡ meḡḡḡ neḡe tá' ḡu wí a ká jí Sé póp cῡῡ nzῡῡ ρῡῡ ḡjí Sé. Lá a ke mób te ḡké ḡcúῡ nzῡῡ ρῡῡ, ρῡῡ ḡe a tsú' ḡu wí a ku'ne nekúu pῡ tsetset múk te ḡḡee wῡῡ.

16Ρῡῡ περύκτῦ, ρῡῡ wí ρῡῡ pefumík, mben mób ḡḡῡee póp-pecó ρῡῡ, ḡnyet wóp né sḡndúḡ. Ρῡῡ yeó ḡká ḡzί' ρῡῡ ḡḡḡ ḡu laa ḡḡok zῡ'-nῡḡpῡ' ḡkaa Sé, mḡḡ a ká tíi ndῡῡ póp. Lá mób yi a lok tῡn-ḡḡḡl yi é tset zῡ'-nῡḡpῡ' ḡkaa Sé, mḡḡ a tíi ndῡῡ.

17Ρῡῡ ká póp peḡeḡῡῡ mób pefumík póp pé'ε, é ḡῡ nῡu tῡn-ḡḡḡl póp zῡ'-nῡḡpῡ' kῡῡ leε kῡῡ? Zῡ'-nῡḡpῡ' ká né ḡe lá tῡn-ḡḡḡl tsú' yé Sé póp ke?

18Ρῡῡ cú ḡḡḡ ḡu laa ḡḡok zῡ' yί pé nῡḡne póp zú'u, ḡkaa Sé, mḡḡ yeó melá' ká póp ḡú póp. Lá ḡké ḡḡok póp yi é ndῡ ḡkaa Sé, mḡḡ a tíi ndῡῡ.

19Pefumík, é ḡῡ nῡu zῡ' yί pé nῡḡne póp zú'u, póp póp, kῡῡ tsa kῡῡ? Zῡ' yί pé nῡḡne póp zú'u ká né ḡe póp tsú' wé Sé póp ḡḡ?)

20Póp, ḡu laa ḡḡok zῡ' pé nῡḡne póp zú'u ḡkaa Sé, mḡḡ a lok yíyá zῡ' mba yúu mi é ndῡ ḡkaa.

21ḡu wí a lokne zῡ'-nῡḡpῡ' ḡkaa Sé, a lok zῡ'-nῡḡpῡ' mba Sé wí a zú'u ḡkaa.

22ḡu laa ḡḡok tῡnépú ḡkaa Sé, mḡḡ a lok kῡ'-Sé, mba Sé wí a náḡne ndῡ ḡkaa.

23Ρῡῡ περύκτῦ, ρῡῡ pakyé'te nepúῡ-Mōsêe póp ρῡῡ pafalísay, ρῡῡ paḡkῡḡmík, ρῡῡ gaḡte yúu-ná' yῡῡ te mba nzap ḡῡῡ, ḡji neḡém, ḡḡá tá' ḡji mbῡ Sé, lá, ḡḡwákte menu mi nepúῡ-Sé zί'ne, é póp kwa' menu mí é cῡé'léne. Nu pá' neswíi nu nénwín, netsáa mejῡḡ, neḡú'le pῡ nda' Sé, lá yéte pῡne yúu mi é mób mḡbíkḡe ḡḡḡ ρῡῡ ḡe. Ρῡῡ ḡe póp, lá ḡké mḡḡḡ yeó ḡéḡé yúu likḡe.

24Ρῡῡ wí ρῡῡ pefumík, mben mób ḡḡῡee póp pecó ρῡῡ, ḡnyet wóp né sḡndúḡ. Ρῡῡ pók nemi ḡjinji nῡu yúu mi ρῡῡ ḡῡ ḡnó, mben mmi shῡῡ.

25Ρῡῡ περύκτῦ, ρῡῡ pakyé'te nepúῡ-Mōsêe póp ρῡῡ pafalísay, ρῡῡ paḡkῡḡmík. Ρῡῡ tuk mbῡῡ-ntú' lok ḡnó melu' mba ye káḡ, lá yúu mi ρῡῡ lokne tsῡḡ póp ḡáte ḡḡῡee pῡne tsetú.

26ḡu-Falísay, ḡ fῡmík, ḡ laa mḡbiite ḡtuk tset ntú', te é léene, mḡḡ nzempíi ḡῡ mḡbáate ḡḡéene.

27Ρῡῡ περύκτῦ, ρῡῡ pakyé'te nepúῡ-Mōsêe póp ρῡῡ pafalísay, ρῡῡ paḡkῡḡmík, ρῡῡ póp pá' meshi, mi pé lok mbῡῡḡ ḡzῡ' te é póp fúk. Nzem píi síi te', lá metswíi-pepfú póp melῡῡ yúu pῡne tsetú.

28 Έ πεν μβό πο ndúhnduh pá' pua pónne yáa gúu, hge pua pó mbi-puameson, mbó puo-Sé te', lá mbó pankehnik, kwanhe kepon pó tám pua te ndúu.

29 Pua pepúktú, pua pakyé'te nepúu-Mšêe póp pua pafalísay, pua pankehnik, pua sé niite mbóo meshi núu mezu' mi pé ka twíine penghémdüó'-Sé zú'u, pua sé níni' mesuu núu meshi puo píne póp ka gó mpfú mbó hgwéne nepúu-Sé sá'ne.

30 Te é ku' pua cú ηγο: «Pek mbó pé'ne mbó yék zú'u núu ηká-pemâanpanjwét pek, mbo pek ηkaa pép ηγο pé jwí penghémdüó'-Sé pó.»

31 Pua lok pó'w, mbém ηγο pua póo-puo píne póp ka jwíténe penghémdüó'-Sé.

32 Pó'w lá, pua lok fa'-pemâanpanjwét púa, hge né mbi.

33 Pua njwét-menó, mbó pemásém-nó, mbó pua ge pá'a ndá' níni ké kúu tset múk?

34 Pua ké nzú', η ga hge ntúu penghémdüó'-Sé, póp pajínu, póp pakyé'te ηwa'ne-Sé. Pua jwíte pecó, hkwii pecó núu tú mbánne pánténe, ntswáa pecó né meηgwaa tset mendá-cú'le máu, éfú metáson metáson níni wóp.

35 Pó'w, meci-pepú' petsua mi pé ka tswetne ndú tsétsá' temte ncúnú núu pua. Nefú núu meci-Abê wí a ka pó nzú'ne Sé, hge hkwii núu mé Sakalíya, móo-Mbalashi, wí pua ka jwíne wé nzua nekelemúk-pó' la pé kúu ndá-nonpo'.

36 E swíi wáa, kwa' nénwín, pé ga ndá' mba' ndoo-menu êmá, hga mbó puo píne póp ndú mbí ηkónne.

Nu yí Yésu ka cúne núu Yelúsalem

(Lúkashi 13.34-35)

37 Nká ku' Yésu cú ηγο: «Puo-Yelúsalem, puo-Yelúsalem, pua wí pua jwíne penghémdüó'-Sé jwíne, ndok meηgo' ntém puo píne Sé túune wóp mbó pua njwíte, ηká yesú'w pá' n dōone necú'le wáa, pá' mōhger cú'le póo pé mepar yé, pua ké ndu' lú'ne?

38 Έ ηkónne pá'a zu' yí pua ka kútne negú'le Sé tsetú, wíwá Sé ga hkwé é túu níine.»

39 Έ yété lá η ga éswíi wáa ηγο: «Te éfú ηkónne, pua ké pen hkwé wáa pó, te ndá' hkwii lé' yi pua ga ncú ηγο: Sé pó né ηu wí a tōne núu lík yé.»

Matüo 24

Yésu cú η go pé ga ntáa ésat zu'-nonpo'

(Málékúshi 13.1-2; Lúkashi 21.5-6)

1 Yésu fú zu'-nonpo' ncwét mbó hge, ganke pé tó nejóη yé, ncú ηγο a líne nté yi pé ka kútne zu'-nonpo' lá hkwé.

²Lá Yésu cú mbö póp ηγω: «Puu ka júo zai êyá pó oo? Lá η ké ésŵíi wáa, kwa! nénwín, yecó lé! ga ηγε mbó, pé kem te ηγω! poo pen ízápme núu yecó pó.»

Nu ηγüó' yi é ga ndá' mbiiite ntó la Móo-Du tó

(Málékúshi 13.3-13; Lúkáshi 21.7-19)

³Yésu ga te ínnáη ndü neηkó'-metá-megwét-oliive, gaηku pé fak mbuu yop ntó mbíkηe wé ηγω: «Sŵíi wék né ηká yi yo nu ga ndá' ηγε. Sŵíi wék né lii yi pé ga ndá' ndok níj ηγω o sé ntó, mba yi é ga ηγε pé jí ηγω lé! yi píi mbí ga ímme ku!»

⁴Yésu püot mbö póp ηγω: «Puu lak tú yáa, mbáa ηu nefúkle wáa.»

⁵Mbíηγω puo te ínzáa ga ηγε tík lík yáa mbi, mba wö lá núu póp pó cú ηγω: «A Nzá'ηka, ícú p'ó' ndok fu puo te ínzáa.»

⁶Puu ga ndá' zú'u pé p'ó' ícú nu núu mentso mi é cŵetne núu wáa shé ke ηga sasa oo, lá koo puu ké ndá' ícúo'. É sé mbíkηe ηγω yíyá yúu piite ndeete, lá é poo g'ó' ndok mbó ηγω píi mbí me p'ó'.

⁷Lá! ga ndá' ndo sé, ndüó' yecó, f'otúu lo sé, ndüó' wecó, tsétsá' ga ndá' mbuu tsá'ne núu mezai te ínzáa, c'á' pen ínvu núu mezai te ínzáa.

⁸Mone menu ga ndá' ndok mbó pá' maηgé wí a zene nenéme lá.

⁹Pé g'wée wáa ηgá pé nyet wáa né ηgüó', ηγε pé j'wí wáa. Melá' tsuu ga ndá' mbuu mbaa wáa melá' wáa.

¹⁰É ga ndá' mbó p'one te puo te ínzáa tsetset puu poo pen ízáp t'ám núu mo p'ó, póp shotne éfen membua móp, éshotne mbaa membua móp.

¹¹Pηηgémndüó'-Sé pé cotnu cŵet te ínzáa, éfúkle nezáa puo.

¹²Menu kepoη k'wí' ínzáa, te ηγε ηγω nezáa puo poo pen ηk'oη Sé te ηk'oη p'ó.

¹³Lá, ηu wí a ésuk sukne ké kaa gaηe ηγε nduk.

¹⁴É píκηe ηγω Pé lá! íc'wí wo ηkaú sá'ne-nu-nefo- Sé mba g'ó' lá ndü tsétsá', nepó yi melá' melá' tsuu ga ínzú', la píi mbí g'ó' ηké ímme.

Nu núu ηgüó' gwé

(Málékúshi 13.14-23; Lúkáshi 21.20-24)

¹⁵É ga ndá' mbó ηká yíyá, puu júo ηu wí ηgémndüó'-Sé Ndaníyê ka fúηe wé ηγω ηka'ne ntákzai. A tó ntáa kwa! tset zai yí Sé zú'u. ηu fúη zai-ηwa'ne yo, a sá' tuu neniite zú'.

¹⁶É poη ηγω, pé laa ndá' mbó te íjúo wé, puo píne póp Judê k'á' ndok we meηkó' ηga nduome.

¹⁷ηu wí a ga ndá' mbó ndü tetáa yi é ndü ndá, páa nep'úu ηγω a ga mbée yúu ndá lá ndok ηka.

¹⁸ηu wí a ga ndá' mbó ηká', páa necú ηγω a ga mben ndá mbée ndwí-fák ye.

19Yëe ngüö' paŋgé pîne póp gɛ ndá' mbó shüute, mba pîne póp gɛ ndá' mbó ññóh pócómbót nüu mîmá melé' ee!

20Pɛɛ ce'le Sé ngó kóɔ nekɔo êyá lá' mbó ñká cɛpɛp mbɛɛ, ke pɔ lé'ñji ɔɔ.

21Mbí'ngó ngüö' yi é gɛ ndá' ñkúu pɔɔ, gɛ ndá' ñzáa te', te mbo pé ñkaa mó jüɔ yecó p'ɔ' p'ɔ, te éfú pá' Sé ka nɔɔne ngóɔ, ñgɛ ñkúu ñkóɔne, pé ké mboɔ lá' mbɛn ñjúɔ yecó p'ɔ' p'ɔ.

22Lá mbó yi Sé ñkaa p'ɔ pé'ne, ñzee mboɔ jüɔ ngó a gɛ ñcŵeete mîmá melé' p'ɔ, mbo é laa mbó sáa ñu lá' mbóɔ luk. Lá a ka lók nu-pɔo pîne a ka tsó'ne, la ñcŵeete melé'lá' êmá.

23P'ɔ' lá, ñu laa ñké ndá' ñcú mbó pɛɛ ngó: «Nzá'ñkɛ p'ɔɔ za'ne, ke pɔ ngó a p'ɔɔlíne zí'ne ɔɔ kóɔ pɛɛ pé'm,

24mbí'ngó pɛnzá'ñkɛ pé cɔtnu, póp pɛngémndüö'-Sé pé cɔtnu gɛ ndá' ñcŵet, ñnyet memá melii, ñge meñkɛ'ne menu nelók fu pɔo te ñzáa, te mbó yi póp mbó pé'ne ñku', mbo é laa mbó póp fu mba pɔo pîne Sé ka tsó'ne.»

25É p'ɔ'laa, mbo ñ ké ñzá' ñjí éswíi wɛɛ.

26P'ɔ' lá, pé laa ñcú mbó pɛɛ ngó: «Pɛɛ jüɔ, Nzá'ñkɛ p'ɔɔlíne kóɔɔtet, kóɔ pɛɛ gɛ zú'u, ñcú mbó pɛɛ ngó: Pɛɛ jüɔ, a p'ɔɔ ñdɔɔme za'ne, kóɔ pɛɛ pé'm.»

27Jíne ngó menéé-mbɛɛ ge ngó ñwan, éfú nesá'-nem, ñgɛ ñkúu mbénem, é ndúñndɛɛ pá' pé ndá' ñjúɔ Móɔ-Ñu pá' a tóne.

28P'fú-yúu nüu zɛ', pɛgúm cú'le zú'u.

Móɔ-Ñu gɛ ñge ñtó

(Málékúshi 13.24-27; Lúkáshi 21.25-28)

29Mîmá melé' ngüö' gɛ ndá' ñgó ñdeɛ, nem shɔtne sɛɛ, saɔ p'ɔɔ pɛn ñtá p'ɔ, pɛc'ó'-saɔ fú tɛ nɛpú ñnvute sé, mba k'ó' lá yi é nɛpú puu ésatne.

30Lii-Móɔ-Ñu g'ɔɔ ñké ñcŵet nɛpú. Meñgóɔ meñgóɔ mí é ndü tsétsá' k'úɔ' nɛvú ñdaa, pé g'ɔɔ ñké ñjúɔ Móɔ-Ñu p'ɔ tset láa tɛ nɛpú mbó ñtó, ñgŵeɛ nɛɔwáɔne mba mámá metɛɛ,

31ñtúu pɛc'ó' pé, ñká yi pé tóɔne mámá ntaɔ-neɔɔ-shɛɔ, ñdók ñcú'le pɔo pé pi a ka tsó'ne ndü mbí mesák ménékwa, póp fú meshé meshé ñtó.

Nu nüu tɛ-ñgɛm

(Málékúshi 13.28-31; Lúkáshi 21.29-33)

32Pɛɛ péɛ fɛ' nüu tɛ-ñgɛm, pɛɛ p'ɔ te ñjúɔ mefu mé kune te mbɛn ñze netóp, pɛɛ jí ngó, ñká luu sé ñtó.

33Ndúñndɛɛ p'ɔ' pɛɛ laa ndá' mbó te ñjúɔ mɔne menu, pɛɛ jí ngó: Móɔ-Ñu tó te mbó ntsundá.

34 Ɛ sŵii wáa, kwa' nénwín, pɔ́ pínɛ póp ndũ mbí ñkòɔne ké ge ndá! mǫ́fúte te mme ké pɔ́ yi mɔne menu tsaa tó pɔ́.

35 Nɛpú póp tsétsá! ga ñge mme lá sŵiɛ yáa lá! mbɔɔ pé.

Sé zéne jú jí ndwíknzaa lé!
(Málékúshi 13.32-37; Lúkáshi 17.26-30, 34-36)

36 Lá, é ké ñga nũu lé! êyá, pɔ́ ñká yi mɔne menu ga ñge mbó ñdeɛ, mba sãa ñu ké jí te mba pɛcã' -Sé pi póp tãnépú, te mba móɔ -Sé, nda! Tãa zenejá jíne.

37 Móɔ-Ñu ga ndá! ñgɔ́ ñtɔ́, menu mí é ka gene ñká Nɔwe pen ñge.

38 Ñki ka gɔ́ ñkó! ñjá za!, pɔ́mɛsɔɛ pɔ́ ñkwét yúu, mbó ñnó melu!, mbó ñdáa ndá, ñgá pɔ́ póp láandá, te ñkúu lé! yi Nɔwe ka kúune tset páɛ,

39 Lá! zɛɛ mbɔɔ mbó mɔmɔk yɛcɔ́ nu pɔ́, te ñki ge ñkó!, mbuu mbík wóp pɛtsaa. Móɔ-Ñu ga ndá! ñgɔ́ ñtɔ́ é pen mbó pɔ́ pɔ́.

40 Mbéene yépa ga ndá! mbó ñká!, pé lɔk tá! ñga, ñná wɛcɔ́.

41 Paɛgé pépa pɔ́ ñgɔ́ yúu ndũ luɛ, pé lɔk tá! ñga, ñná wɛcɔ́.

42 É yéte lá paa páa neme! ku, mbí'ñgɔ́ paa ká pɔ́ ñjí lé! yi Tsarɔ́ waa ga ñtɔ́ pɔ́.

43 Jíne sá'ne ñgɔ́, ñgaɛndá mbó pé'ne, ñjí ñká yi ntsón ga ñtɔ́, mbɔ́ é laa mbó a lé ké lé, nɛpyép te ntsón pɔ́ kúu ñjé! yé pɔ́.

44 É Pó'ɔ lá, mba paa yáa, paa niite mbaa yaa mbyép, mbí'ñgɔ́ Móɔ-Ñu ga ñge ñtɔ́ ñká yi paa mbyép pɔ́.

Nu-ñgaɛfa' sá'ne póp we keɔɛ
(Lúkáshi 12.41-48)

45 Ñgaɛfa' wí a zú'neɛ, mbɛn ñgŵɛɛ jínu a pá'a? A wí táfa! we ka ní'ne pɔ́ pé mbɔ́ wé, pá! a ga ñtsá! ñgá yúupejá mbɔ́ póp nũu ñká yi é sé mbíkɛ.

46 A pótú pá! táfa! we laa ñgɔ́ mbɛn nzaa, ñjáɔ a pɔ́ éfa! yíyá fa!.

47 Ɛ sŵii wáa, kwa' nénwín, táfa! we ga ñní! yúu pé tsaa tsaa mbɔ́ wé.

48 Lá ñké mbó yi a laa mbó ñgaɛfa' keɔɛ, ñcú lón yé ñgɔ́: «Táfa! waa ké fé'ne ñtɔ́ pɔ́,

49 ñze netswáa pɔ́ pínɛ póp pépóp fa'ne, póp pepálé-melu! cú'le ñkwét yúu, mbɛn ñnó melu!.»

50 Mbɔ́ táfa! we ga mɔvukɛ vukɛné ñtɔ́, nũu ñká yi a ká pɔ́ ñjí pɔ́,

51 ñtɔ́, ñní! ñgã' tó yé te!, ñzɔɛ wé, a ga né za! yi pé zɔɛne pɛɛkɔɛmík ñgá zú'u, ñnáɛ zú'u mbó ñdaa, mbó ñkwét mɛsɔɛ.

Matü 25

Sakneket pɔɔŋgɔɔ negém

- ¹Yésu pen ícú ηγɔ: «Pɔ'ɔ lá, nu-nεfɔɔ-Sé gɛ ídá' éfi nu-pɔɔŋgɔɔ negém pi pɔp ka tíne mekye' mɔp, ηgɛ nezá' ηu mbéene wí a gɛ ízɔ'.
- ²Pé pétaa pɔ tsetset pɔp mbɔɔ jínu gwéε, pé pétaa gwéε jínu.
- ³Pi pɔp ηkaa jínu gwéε ka gɔ ítíi mekye' mɔp, mbɔɔ gwéε mecɔ megwét tset yecɔ yúu nde' pɔ.
- ⁴Pi pɔp ka gwéεne jínu ka gɔ ítíi mekye' mɔp, mben íní' mecɔ megwét tset yecɔ yúu nde' ηgwéε.
- ⁵Ŋu wí a gɛ ízɔ', pɔɔ fé'ne ítɔ pɔ, pɔp náη te felɔk gwéε wɔp pɔp léte.»
- ⁶Tɔtú' ge ku', pé zú' ηu lɔk ηgi tenne ηγɔ: «Ŋu wí a gɛ ízɔ' pɔɔ a tóne laa, pɔɔ cɔwet ηgɛ ízá' wé.»
- ⁷Pɔɔŋgɔɔ pá pεtsɔ gɔɔ íjɔɔme, mba wɔ lá ka' ηkɛ-lâm yé.
- ⁸Pi pɔp ká gwéε jínu pɔ lá, cú mbɔ pi pɔp gwéεne jínu ηγɔ: «Mék mekye' sé mbé, pɔɔ gá wék ne mɔzɔ' nũu megwét máu lá.»
- ⁹Pi pɔp gwéεne jínu pɔɔt ηγɔ: «Pek ké gá pɔ, pek laa ηgá, mbɔ mék gɛ íják. Pɔɔ gɛ pɔ ndá-metáa ízúu máu.»
- ¹⁰Pɔp gɛ nezáu, ηu wí a zó'ne tsú' ítɔ, pɔp pé pɔɔŋgɔɔ píne yecɔ yúu ηkaa mbɔ íják wɔp pɔ kúu ndá-ndína-láandá, pé jɔɔ' ntsundá.
- ¹¹Pé náη te ízú' pá' pεcɔ pɔɔŋgɔɔ pí pɔp lá'ne ηgɛ zúu megwét lá pú'tene ntsundá, mbɔ ícú ηγɔ: «Nde, Nde, pé tsɔ' ntsundá ηgá mbɔ pek.»
- ¹²Lá a cú mbɔ pɔp ηγɔ: «Lá ε swíi wáɔ, kwa' nénwín, η ká pɔ íjí wáɔ pɔ.»
- ¹³Yésu mikηε ηγɔ: «É yété lá pɔɔ páa neme' mbɔɔ yɔɔ, mbí'ηgɔ pɔɔ ká pɔ íjí lé' pɔ, ηké mbɔɔ mbɔ íjí ηká yi Mɔɔ-Ŋu gɛ ídá' ítɔ pɔ.»

Sakneket nũu gaŋfa' pétát

(Lúkashi 19.11-27)

- ¹⁴É gɛ ídá' mbɔ pɔ pá' nu-ηu wí a ka tsú' neγɛ nenεn, éfúη gaŋfa' pé, íná ηkáp ye mbɔ pɔp,
- ¹⁵índɔηte yé mba wɔ lá pɔ nũu wé, íná ηkáp pak ηkɛ yétáa mbɔ nduηmbi, íná ηkáp pak ηkɛ yépa mbɔ mbáate, íná pak ηkɛ mbɔ mbáate yétát, ηgɔɔ ηké ηgɛ.
- ¹⁶Ŋgaŋfa' wí pé ka náne ηkáp pak ηkɛ yétáa mbɔ wé, tsú' ηgɔɔ fé'ne ítáη yé, te íjú yecɔ pak ηkɛ yétáa.
- ¹⁷Ŋu wí pé ka náne yé pak ηkɛ yépa, pen íjú yé yecɔ pak ηkɛ yépa.
- ¹⁸Lá, ηu wí pé ka náne pak ηkɛ mbɔ wé lá, gɛ ítúη gem tset tsétsá', ídwe' ηkáp tát we tsetú.

19 Ntí na' ésak, tát pé ganfa' pɔne pɛtát pen nzɛɛ, éfún wóp mbíkne pá' póp ka tsɛ'ne íge nũ nkáp p'ɔ.

20 Nju wí a ka náne nkáp pak nkɛ yétáa mbɔ wé tó, ínyet yé yecó pak nkɛ yétáa, ícú ngɔ: «Nde ɔ ka ná nkáp pak nkɛ yétáa mbɔ mɔ, η ge pak nkɛ yétáa zápmɛ nũ.»

21 Tát we cú mbɔ wé ngɔ: «É pɔη, ɔ nganfa' sɛ'ne, ɔ ka ge yúu mi η ka pó ízwí'le mbɔ gu, pá' ɔ ka pɔane mów móyúu sɛ'ne lá, η ge íní' yúu mbɔ gu tɛ'. Tó púu tsáate.»

22 Nju wí a ka náne nkáp pak nkɛ yépa mbɔ wé lá tó yé, ícú ngɔ: «Nde, ɔ ka ná nkáp mbɔ mɔ pak nkɛ yépa, jáw yecó pak nkɛ yépa yi é zápméne nũ.»

23 Tát we cú mbɔ wé ngɔ: «É pɔη, ɔ nganfa' sɛ'ne, ɔ ka ge yúu mi η ka pó ízwí'le mbɔ gu, pá' ɔ ka pɔane mów móyúu sɛ'ne lá, η ge íní' yúu mbɔ gu tɛ'. Tó púu tsáate.»

24 Lá ηu wí a ka náne nkáp pak nkɛ mbɔ wé lá tó yé, ícú ngɔ: «Nde, η ka pó íjí ngɔ ɔ ηu íten tɛ', íkáp yúu zɛ' yí ɔ íkaa zú'u ma', mbɔ' yúu zɛ' yí ɔ íkaa zú'u pi.

25 N ka pó mbók wú, íge ídwɛ' mɛpak-nkáp mú tset tsétsá', é páɔlaane! Nkáp yu páw.»

26 Lá, tát we pɛɔt mbɔ wé ngɔ: «ɔ nganfa' kɛpɔη, mbó ndón, ɔ ka pó íjí ngɔ n dɔ íkáp yúu zɛ' yí mɔ íkaa zú'u ma', mbɔ' yúu zɛ' yí mɔ íkaa zú'u pi.

27 ɔ ka pó íjí p'ɔ, kɔw ge, ɔ pɔw ge ígá nkáp yaa mbɔ patáη nkáp pá' η ge íge ígɔ ítɔ ícwéɛ, pii zápmɛ nũ p'ɔ wɔ?

28 Pɛɛ cwéɛ nkáp éyá pak nkɛ mbɔ wé, ígá mbɔ ηu wí a gwɛene ntsá' mbɛɛ,

29 mbí'ngɔ ηu laa ésa' tɛɛ lá ígwɛɛ yúu, mbɔ pé ge íkwí', a gwɛɛ é záa, lá ηu ké mbɔw sa' tɛɛ p'ɔ, mbɔ pé ge éfú mbɔ wé cwéɛ mba mózɛ' yí a gwɛene.

30 Pɛɛ gwɛɛ nganfa' ké ku' nũ yecó nu wá, íma' wé pii tset fé m nzénzáɛ. A náη zú'u ndaa, mbó íkwét mɛwɔη.»

Mów-Nu ge íge ítɔ íhak pɛw ndũ mbí

31 Mów-Nu ge mbó te ítɔ tset negú' we, te póp pɛɔ' pé p'ɔne, a náη ndũ kɔ' yé, mbó fɔw wí yecó yúu ká tsa wé p'ɔ.

32 Melá' tɛɛ cú'le mbi yé, a tíite pɛw, éfak pá' mbyép mbí fak menjinjɔ nũ mbí ntɛɛ lá,

33 ítík menjinjɔ nũ gún-p'ɔ yé yi tɛɛ, ítík mbí ntɛɛ nũ gún-p'ɔ yé yi íkwɛpɛ.

34 Fɔw g'ɔw íké ícú mbɔ pɛw pí póp nũ gún-p'ɔ yé yi tɛɛ ngɔ: «Pɛɛ wíne tãa mɔ ka ní'ne mbótne nũ pɛɛ, pɛɛ tó íkúu tset nefɔw ní Sé ka lá' íniite ndɔk ízwí'le wáɛ te éfú nenɔη ngɔη.

35 Mbí'ngɔ, njí ka pɔ́ ńzán wáa, pɛɛ gá yúu η kwét, gák yáa pɔ́ shí, pɛɛ gá ηki n nɔ́, η ka pɔ́ ηgɛɛ pɛɛ kúkɛ wáa.

36 Mɔ́ ηkaa ndwí ma' pɛɛ gá ndwí, m ma'. N η ka pɔ́ ηgɔɔ, pɛɛ tɔ́ ńtsa' gɔɔ yáa. N ka pɔ́ ndátsán, pɛɛ tɔ́ ńdíɛ wáa.»

37 Pɛɔ́ êpá pi pɔ́p ka gene yúu mi Sé sé ηkɔɛ zú' pɔ́ɔ, mbíkɛ ηgɔ: «Tsapɛɔ, njí ka zán wú shán, te pek jáɔ wú ηgá yúu ɔ kwét? Gák yú shí shán, te pek jáɔ wú ηgá ηki, ɔ ńńó?

38 Ɔ ka pɔ́ ηgɛɛ pá'a shán, te pek kúkɛ wú? Ɔ ηkaa ndwí shán ma' la pek gá ndwí ɔ ma'?

39 Ɔ ka pɔ́ shán mbó ηgɔɔ, mbó ndátsán shán te pek tɔ́ ńdíɛ wú?»

40 Fɔɔ pɛɔt mbɔ́ pɔ́p ηgɔ: «E swíi wáa, kwa' nénwín, mba yéte ηká ɔɔ yi pɛɛ ka gene mɔne menu, núu wét mɔ́ mɔ́ɛ wí a mɔ́má mɔ́ lá, mɔɔ pɛɛ ka pɔ́ ηgɛ pɔ́ núu mɔ.»

41 Ɔgɔ́ ηké mben ńcú mbɔ́ pɛɔ́ pí pɔ́p núu gúɛ-pɔ́ yé yi ηkwɛpɛ, é yéte: «Pɛɛ gaɛndɔɔ, pɛɛ fú nejóɛ mɔ́ ηgɛ te ηga sak, ηkúu tset múk wí é ké lá' mbé pɔ́, wí pé ka niitene nté Sáttá pɔ́p pekú' pé.

42 Mbí'ngɔ njí ka zán wáa, pɛɛ pɔɔ gá yúu η kwét pɔ́, gák yáa shí, pɛɛ pɔɔ gá ηki n nɔ́ pɔ́.

43 N η ka pɔ́ ηgɛɛ, pɛɛ pɔɔ wáa kúkɛ. Mɔ́ ηkaa ndwí ma', pɛɛ pɔɔ gá ndwí m ma' pɔ́. N η ka pɔ́ ηgɔɔ, mben ηgɛ mbó ndátsán, pɛɛ pɔɔ wáa líɛ.»

44 Pɔ́p gúu pen ńcú ηgɔ: «Tsapɛɔ, pek ka jáɔ wú shán, njí pɔ́ zán wú, ńjɔ́ wú shán, gák yú pɔ́ shí, ńjɔ́ wú shán, ɔ pɔ́ ηgɛɛ, ńjɔ́ wú shán ɔ pɔ́ ké ma' ndwí, ńjɔ́ wú shán, ɔ pɔ́ ηgɔɔ, ńzú' shán ɔ pɔ́ ndátsán, pek pɔɔ wú cwéle?»

45 Fɔɔ tsó' mbɔ́ pɔ́p ηgɔ: «E swíi wáa, kwa' nénwín, mba yéte ηká lá yi pɛɛ ηkaa ge mɔne menu núu wét mɔ́ mɔ́ɛ wí a mɔ́má mɔ́ pɔ́, mɔɔ pɛɛ ηkaa pen ηgɛ yúu núu mɔ́ pɔ́.»

46 Pɔne pɛɔ gɔ́ ηké ηgɛ né zɛ' yí pɔ́p gɛ ńdá' ńtswé zú'u, ńjɔ́ pɔ́ ηgɔ́' ké mɛ. Pɛɔ́ pí pɔ́p ka gene yúu mi Sé sé ηkɔɛ, pɔ́p kúu tset luk ké mɛ.

Matüo 26

Pé sé ńdɔɔ nejí Yésu

(Málékúshi 14.1-2; Lúkáshi 22.1-2; Jân 11.47-53)

1 Yésu ka zí' nu-Sé mbɔ́ pɛɔ́ te mbótne ńńán, ńcú mbɔ́ gaɛku pé ηgɔ:

2 «Pɛɛ zɛɛ mbó ńjí ηgɔ, é tsú' ńják pɔ́ lé' pépá pé já ndína-Páska. Nká yi pé gɛ éfen Mɔ́-Ŋu, pé kwíi wé núu tú mbánɛ páɛtɛne.»

³É pó pɔ nũ melé' êmá, petátndá-panɔŋpɔ' pɔp pekém-lá' cú'le ntɔ'-Kayífa, a pɔ ɔŋpɔ' we gwé,

⁴ńcú'le pɔ'ɔ, ńzáp ŋɔ pɔp ɔɱ ésóte ńgŵee Yésu, ńjwí wé.

⁵Lá pɔp pɔ ńcú ŋɔ kɔɔ pé ké ńgŵee wé lé'-ndína, mbók lá' neták zɛ'.

Wecó maŋgé lɔk laménda a ńzɔ' tú-Yésu

(Málékúshi 14.3-9; Jân 12.1-8)

⁶É pó ŋká êyá Yésu pɔ Mbetani, ndá-Símôŋ, ŋgaŋka'páp,

⁷ńnánŋ sé mbó ńkwét yúu, wecó maŋgé kúu yé ndá, ńgɔ ńtɔ nejónŋ Yésu ńgŵee ndánŋ, yecó laménda yí é cúɔk ŋkáp tɛ' pɔ tsetú, a tswete tú-Yésu.

⁸Gaŋku-Yésu júɔ, é pák wɔp tɛ', pɔp swíite ŋɔ: «A zee mbáɱpe yɔ laménda melá' kúɔ?»

⁹É ndaa mbó pé fen, ńcwéee mámara ŋkáp, ńgá mbɔ pepúnŋ.»

¹⁰Yésu jí kwanŋe yɔp, ńcú mbɔ pɔp ŋɔ: «Pɱ gáane melá' kúɔ? A ge pɔ nu sá'ne nũ mɔ.

¹¹Pɱ ɔɱ mbó ńjɔɔ pepúnŋ pɔ ŋká tsɱ, lá ńgɔ nũ mɔ, mbɔ pekŋe ké pɔ ŋká tsɱ pɔ.

¹²Maŋgé wɔ lɔk yɔ laménda a ńzɔ' mbɱ yaa, ńɔk ńzá' njí ńzɔ' wáa la pé taa ńní' wáa neshi.

¹³E swíi wáɱ, kwa' nénwín, mba gɔ lá yi pé ɔɱ ńdá' ńcwí Nkɱ sá'ne-Sé zú'u ndũ mbí ɔɔ, pé ɔɱ ńdá' mben mbó ńcú yúu mi maŋgé wá gene, ńɔk kwíite wé.»

Jwida ɔɱ éfen Yésu mbɔ petátndá-panɔŋpɔ'

(Málékúshi 14.12-16; Lúkáshi 22.7-13)

¹⁴Wecó tá' ŋu nũ pɔɔ ntsɔppá né negém, lík yé pɔ Jwida Iskalyɔt, ɔɱ ńjɔɔ petátndá-panɔŋpɔ',

¹⁵ńcú mbɔ pɔp ŋɔ: «N daa ńnyet wáɱ pá' pɱ ɔɱ ńge la ńgŵee Yésu, pɱ gá kúɔ mbɔ mɔ?» É ge pɔ'ɔ, pɔp gá ŋkáp pak megéméntát mbɔ wé.

¹⁶A cwéee, ńze nelɔɔ shá pá' a ɔɱ éfen Yésu mbɔ pɔp.

Yésu túu gaŋku pé neniite yúu-Páska

(Málékúshi 14.12-21; Lúkáshi 22.7-14, 21-23; Jân 13.21-30)

¹⁷É ge mbó nduŋmbi lé'lá' nũ ŋgap yí pé mbó ńkwét mbelêet ké fente, ńɔk ńjɔ ndína-Páska, gaŋku-Yésu tɔ mbíkŋe wé ŋɔ: «ɔ kɔŋ ŋɔ pek ɔɱ gɔ, ńniite yúujá-Páska zú'u?»

¹⁸Yésu cú mbɔ pɔp ŋɔ: «Pɱ ɔɱ túɔŋ, ńjɔɔ mákeke, ńcú mbɔ wé ŋɔ: Cíca cú ŋɔ pek swíi wú ŋɔ yé ŋká pá'a mbó ńku', a sé ńkɔŋ ŋɔ pɔp gaŋku pé jú wɔp ndína-Páska pɔ njé' wu.»

- 19 Gaŋku pé ge pɔ ndáŋndɛŋ pá' a cúne, níiite yúupejɛ́-Páska zú'u.
- 20 É ge mbó ntsuŋkwé! Yésu póp gaŋku pé ntsɔppá né negém nán sé nekwét yúu.
- 21 Póp pɔ ɛ́kwét yúu, Yésu cú ηγω: «E swíi wáa, kwa' nénwín, wecó tá' ηu tsetset paa ga éfen wáa.»
- 22 Póp zú!, mbuu mɛmak, mba wɔ lá tsetset póp píkɛ ηγω: «Nde, mbó é pɔ mɔ?»
- 23 Yésu pɔɔt mbɔ póp ηγω: «Nju wí pɔ yéɛɛ ga mbuute tset kán, a ηu wí a ga éfen wáa.»
- 24 Mɔɔ-Nju ga mɛpɛ́, é pɔ pá' pé ka cúne tset ηwa'ne-Sé, lá, pɛktú ηu wí a éfen wé. Mbi pɛ́ pé ɛ́kaa ɛ́ga mbí wé pɔ.
- 25 Jwida, ηgaŋmenan ɛ́wá, píkɛ yé Yésu ηγω: «Cíca ɔ lá' wáa kekúɔ?» Yésu pɔɔt mbɔ wé ηγω: «Gu ké né ɛ́cú!»

Yúupejɛ́-Tsarɔ

(Málékúshi 14.22-26; Lúkáshi 22.15-20; 1 Kólêŋte 11.23-25)

- 26 Póp pépóp pɔ ɛ́jɛ́ yúupejɛ́, Yésu pée mbelêet, ɛ́gá pa'lá mbɔ-Sé, mbúɔ'te ɛ́gá ɛ́gá mbɔ gaŋku pé, ɛ́cú ηγω: «Paa ko ɛ́kwét, yɔ mbar-mbaa yaa,»
- 27 mben ntíi ntú'-melu', ɛ́gá pa'lá mbɔ Sé, ɛ́gá ɛ́gá mbɔ gaŋku pé, ɛ́cú ηγω: «Paa ko ɛ́nɔ pɛtsaa.
- 28 Mbíηγω yɔ mɛci máa, é mɛci mí Sé lɔkne ɛ́gwat kaa, é mi é tswetne núu tú-pɔ te ɛ́záa, pá' Sé ga ɛ́dɔk ɛ́dikɛ menu kepɔη mɔp.
- 29 E swíi wáa, η ké lá' mben ɛ́nɔ mɔne melu' pɔ, te ɛ́dá' ɛ́tsá' ɛ́nɔ pɔ mɛ fí ηká yi pɛkɛ ɛ́tsá' mbó pɔ tset nefɔɔ-Táa mɔ.»
- 30 ɛ́gɛ pɔ'ɔ, póp pépóp gɔɔ ɛ́ké ɛ́zɔp mɛŋki ɛ́dɔk ɛ́gú'le Sé, ηká ku' póp c̄wɛt, ɛ́ga né ndú nɛŋkɔ'-mɛtɛ́-mɛg-wét-ɔliive.

Yésu cú ηγω Pyê ga ɛ́gɛ muɛ wé

(Málékúshi 14.27-31; Lúkáshi 22.31-34; Jáη 13.36-38)

- 31 Póp pɔ ɛ́ga, Yésu cú mbɔ póp ηγω: «É ga ɛ́gɛ mbó nɛtú' lɔ'ne, paa pɛtsaa tɛmte mɛe' wáa ɛ́kɔ, é puute pá' pé ka ηwa'néne ηγω Sé cú ηγω: Mɔ, η ga ɛ́dá' ɛ́jwí mbyéɛ mbí, mɛŋjinɔ mé sat tet.»
- 32 Yésu pɛn ɛ́cú ηγω: «Mɔ, η ga ɛ́gɛ mbó te ɛ́zwíime núu nɛvú, mbiite Ngalilee ɛ́zwí'le wáa.»
- 33 Pyê cú mbɔ wé ηγω: «Pɛcɔ pɔ laa mɛe' wú ɛ́kɔ pɛtsaa, mɔ é laa mbó m bɔɔ wú mɛ'.»
- 34 Yésu pɔɔt mbɔ wé ηγω: «Lá η ké ɛ́swíi wú, kwa' nénwín, mɔŋkúɔ' ga ɛ́gɛ ɛ́gá ɛ́tɔŋ nɛtú' lɔ'ne, mɔ ɔ muɛ wáa ηká yétát.»

35 Pyê cú mbõ wé ηγο: «Pé laa íζεε ítemte wûu mbó ñdɔk ηγα πο nejwí, mbo é laa mbó m boɔ wú muηe!» Pfu' gaηku pé petsuu pen ñcú yóρ πο p'ɔ.

Yésu sé ñce'le Sé Ngêtsémanê
(Málékúshi 14.32-42; Lúkáshi 22.39-46)

36 Yésu póp gaηku pé ga te ηkúu yecó za'-ηká' yí pé fúηne ηγο Ngêtsémanî, a cú mbõ póp ηγο: «Puu náη za'ne, η ga zí'ne ñce'le Sé,»

37 éfak pyê póp mbóηkúó Zebédê pépá, póp pepóp ga, a ze nezú' kékáη tám yé, nevú kwét wé,

38 ηγócó ηké ñcú mbõ póp ηγο: «Tám yáa pá'a mbó ñmuk πο núu nté yi mbó m pfú pfúne. Puu náη za'ne, mbáa ηu wekηe neme' mbuu ye ñdé,»

39 ñcú p'ɔ, ñná' ηγα mbi, ηkɔkηe ñnɔ sé, ésɔρ shá wé sé, mbó ñce'le Sé ñcú ηγο: «Táa mɔ, é laa mbó yi mbó é p'ɔ p'ɔ, ɔ ge yo ntú'-ηγúó' fú nejóη mɔ ñtsúute! Lá, kɔɔ ge waa nekɔηte, ge πο wu nekɔηte.»

40 Yésu ce'le Sé p'ɔ, mben nzuu né nejóη gaηku pé, ñjúɔ póp p'ɔ ñdé. A cú mbõ Pyê ηγο: «Puu fáa mboɔ ku' pá' mbó pekηe temte ésuk felók mba núu tá' nem p'ɔ p'ɔ!»

41 Kɔɔ puu pen ñdé, puu ce'le Sé, mbók menu nekwa'ne wáa, puu vu. Tám-ηu tenté te' lá, mbar-mbuu pót pótne.»

42 Yésu pen éfú nejóη póp ηγα núu mbáate yépá, ñce'le Sé ñcú ηγο: «Táa mɔ, é laa mbó yi yecó nege te kwé'le yo ntú' nejóη mɔ ká p'ɔ gú p'ɔ, ηké mbó yi η ké ñnó nóne, ɔ ge pá' ɔ kɔηne,»

43 ñcú p'ɔ, mben mben nzuu, ñjúɔ póp p'ɔ ñdé léne, mbí'ηγο é ka g'ó mbó, mbo felók gwéε wóp te'.

44 Yésu ná wóp, mben ηγα ce'le Sé núu mbáate yétát, mben ñcú πο nu yí a zeene ñcú,

45 ηγε p'ɔ, mben éfú zú'u mben nzuu, ηkwéete gaηku pé, ñcú mbõ póp ηγο: «Puu tsuη ñdé, ñjwiite sú'ne. Puu g'ó ηké ñjúɔ, ηká ku!! Pé ga éfen M'ɔɔ-Ŋu mbõ puɔ kepɔη.»

46 Puu lo sé pekηe ga! Ŋu wí a fenne wáa mbõ póp páɔlá a tóne laa!

Pé gwéε Yésu
(Málékúshi 14.43-50; Lúkáshi 22.47-53; Jâη 18.3-12)

47 Yésu pét ñcú cúne, Jwida, wí a wec'ó tá' núu gaηku pé ntsóppá né negém tó, lá' p'ɔ nzuu yé te ñzáa, ηgwéε meni-ntsɔ póp pesuu, mbó puɔ píne petátndá-panɔηp'ɔ póp pekém-lá' túune wóp.

48 É g'ó mbó, mbo Jwida ka swíi wóp pá' a ga ηge la póp lii Yésu, yíyá lii p'ɔ ηγο a laa ñce'le ηu, ñmáa wé póp jí ηγο a jé ηγócó ηgwéε wé.

49Jwida tó é pɔɔ láate a gɔɔ ńtsúute mbɛɛ ye, ńtɔ neǝjɔn Yésu, ńcú nɔɔ: «Nde, n ce'le,» ńgɔɔ ńmáa wé.

50Yésu tsól mbɔ wé nɔɔ: «Súu waa, ge pɔ yúu mi ɔ tɔne nege.» Lá' gɔɔ ńké ńtɔ ńgɔwé Yésu.

51Wecó tá' nɔ nũu pɛɔ pínɛ pɔp pé Yésu lá'ne ńbɔ, sɔn níi-ntsɔ tset mbáa nelɔk ńkákɔ' nɔnɔfa'-nɔnɔpɔ' we gwé, kɔwéete netúute né, ńzwá.

52Yésu cú mbɔ wé nɔɔ: Ní' níi yu tset mbáa, nɔ wí a sɔnne níi gɛ ńdá' ńpɔfú pɔ níi.

53ɔ ká pɔ ńjí nɔɔ é lá' ńbɔ pé'ne ńbɔ nu-ntsɔ, mbɔ n dá' éfún Táa mɔ a gɔɔ ńtúu pɛcɔɔ' pé, te pɔp leɛ ntsá' ne ntsá'.

54N daa ńké ńge pɔɔ, yúu mi pé ka nɔwá'ne tset nɔwá'ne-Sé ge pá'a la ńbuute? Pé ka nɔwá'ne tsetú nɔɔ: Menu gɛ ńdá' ńdeete pɔ pá' é leeténe nɔkɔne laa.

55ńge pɔɔ, Yésu gɔɔ ńké ńcú mbɔ lá' nɔɔ: «Pɛɛ gɔ ńtɔ neɔwé wáa, ńgɔwé meníi-ntsɔ pɔp pɛsɛɛ pá' nɔká yi pɛɛ gɛ gwéete ntsɔn pá'a nɔkɔ? Mɔ ńbɔ lé' tsɛɛ ńbɔ pɔ tsetset pɛɛ zɛ'-nɔnɔpɔ', ńbɔ ńzɔ' pɛɔ né nu-Sé! Pɛɛ ké mbɔɔ wáa gwéete.

56Lá menu mí é leeténe laane lɔk ńbuute nũu nu yí pɛnɔémndɔɔ'-Sé ka nɔwá'ne.» Pé gwéete Yésu pá'a, nɔnɔku pé pɛtsɛɛ me' wé ńkɔɔ.

Yésu mbi pasá'lá'

(Málékúshi 14.53-65; Lúkáshi 22.54-55, 63-71; Jân 18.13-14, 19-24)

57Pɛɔ pínɛ pɔp gwéete Yésu lɔk wé ńgɛ né ntól-Kayífa. A pɔ nɔnɔpɔ' we gwé. Mbɔ pakyé'te nɛpɛɛ-Mɔsêe pɔp pɛkém-lá' temte ńcú'le zú'u.

58ńgɛ nũu Pyê, a cɔɔ nɔwá Yésu lá ńké ńbɔ pɔ nɔga sɛsa, ńgɛ te ńtɔk ńkúu tetáa-nɔnɔpɔ' we gwé, ńgɛ ńnánɔ sé tsetset nɔnɔfa', ńbɔ ńdɔɔ neǝjɔ pá' yɔ nu gɛ ńdɔwɔkle pɔɔ.

59Pɛtátndá-pannɔnɔpɔ' pɔp pasá'lá', pɔ ńdɔɔ cɔtnu yí pɔp gɛ ńzáp tú-Yésu la ńdɔk ńge pé jwí wé.

60ńké ńbɔɔ ńbɔ ńjɔ pɔ. Te mba pá' nɔnɔcɔtnu ka tɔne te ńzáa ńbɔ ńzáp menu tú-Yésu. É tsú' nelɔwɔkle, pɛcɔ pɛɔ pépá tɔ ńcú nɔɔ:

61«Nɔ wá lá ka cú nɔɔ: A ku' nekem ndá-nɔnɔpɔ', ńdɔk lé' pɛtát ńkút.»

62Nɔnɔpɔ' we gwé gɔɔ ńké ńdɔ sé ńbíknɛ Yésu nɔɔ: «ɔ na' na'ne ee? ɔ ká pɔ ńzú' menu mí pé cúne nũu gu lá pɔ ke?»

63Lá Yésu pɔɔ tsóp. Nɔnɔpɔ' we gwé cú mbɔ wé nɔɔ: «Lɔk lík-Sé wí a nɔwá, ńkaa éswíi wék nɔɔ ɔ Nzá'ńkɛ wí a mɔɔ-Sé ke ɔ ká pɔ ńjɔ pɔ ɔɔ?»

64Yésu tsól mbɔ wé nɔɔ: ɔ cú, lá n ké niite éswíi wáɛ, te éfú nɔkɔne, pɛɛ gɛ ńge ńjɔ Mɔɔ-Nɔ nánɔ nũu gún-pɔ tɛɛ-Nɔnɔ-mɛtɛɛ tsɛɛ, ńben ńjɔ a pɔ éfú tset láa tɔnépú ńtɔ.»

⁶⁵Nɔŋpɔ' we gwé zú' pɔ'ɔ, éshɔtne ésate mendwí mé, ńcú ηγω: «A zɔɔte Sé, pekhe pen ńdɔɔ pɔ yéte nte pajú ńjúɔ. Kwa' pɔɔ yɔɔ zú' pá' a zɔɔtene Sé.»

⁶⁶Pɔɔ Kwanhe yɔɔ ηγω kúɔ? Lá' pɔɔt ηγω: «A ηu wí mbɔ pé jwí wé jwíne.»

⁶⁷Pɔp gɔɔ ńké ńtwik méte shú-Yésu, ńkwen wé, pecɔ pɔɔ pɔ ńtem mbɔ netúute yé,

⁶⁸ńcú ηγω: «Nzá'ηkɔ, kíe' ηu wí a tswáane wú.»

Pyê muɛe Yésu ńká yétát

(Málékúshi 14.66-72; Lúkáshi 22.56-62; Jân 18.15-18, 25-27)

⁶⁹É gɔ mbɔ pɔ'ɔ, Pyê náη tetáa. Wecɔ ηgaŋfa' we maŋgé tɔ, ńcú mbɔ wé ηγω: «Mba gu yú pɔɔ pé Yésu ηu-Ŋgalilee wá mbɔ ńnen.»

⁷⁰Pyê muɛe wé te lá' pɔ ńzú' zú'ne tsɔɔ ńcú ηγω: «Ŋ ká jí nu yí ɔ lɔɔne necú pɔ!»

⁷¹Ŋgɔɔ ńké ńgɔ ńnáη né ntsuŋká!. Wecɔ ηgaŋfa' we maŋgé jú wé, ńcú mbɔ pɔɔ píne pɔp mbɔne zú'u ηγω: «Ŋu wɔ pɔp Yésu ηu-Nǎazalet ka pɔne.»

⁷²Pyê pen ńmuɛe, ńcú te ńkaa ηγω: «η ká jí ηu êwá pɔ.»

⁷³Pé na' ńnáη, pɔɔ pí pɔp mbɔne zú'u tɔ nejɔŋ Pyê, ńcú ηγω: «É ká pɔ nu lɔɔne pɔ, ɔ wecɔ ηu wɔp. Yu nte neswíŋe gene la pek cú pɔ'ɔ.»

⁷⁴A gɔɔ ńké ńze negɔ: «Sé jwí wáa, zaŋ yáa, η ká pɔ ńjí ηu êwá pɔ.» Ŋgɔ ńcú pɔ'ɔ, mɔŋkúɔ' pɔ ńtɔŋ.

⁷⁵Pyê gɔɔ ńkwíite pá' Yésu lá'ne ńcú mbɔ wé ηγω mɔŋkúɔ' gɔ ńge ńgɔ ńtɔŋ, mbo ɔ muɛe wáa ńká yétát, éfú tetáa ńcwet, ńkíi te'.

Matüɔ 27

Pé lɔk Yésu ńgɔ mbi Pilato

(Málékúshi 15.1; Lúkáshi 23.1-2; Jân 18.28-32)

¹Ŋjí ge ńkie, ηγωη petátndá-panɔŋpɔ', pɔp pekém-lá' mɔɔ mbá'mba'á, ńcú'le ńzáp ηγω pɔp gɔ ńge pé jwí Yésu,

²pɔ'ɔ lá, ńge pé kút wé, ńdɔk wé ńgɔ ńgá mbɔ ηgómnaa Pilato.

Jwida cɔŋe

(Dwa'ne-Gaŋntúu Yésu Kélísto 1.18-19)

³Jwida wí a ka fenne Yésu zú' pá' pé zá'ne ntsaŋ ηγω pé gɔ ńjwí Yésu, ńgɔɔ ńké ńze nemɔk yúu mi a ka gene, mbéε ńkáp yi a ka cwéene pak megéméntát nüu yɔ nu lá, ńdɔk ńgɔ ńjúɔ petátndá-panɔŋpɔ' pɔp pekém-lá',

⁴ńcú mbɔ pɔp ηγω: «Ŋ ka ge nu keɔŋ pá' η ka gáne mbú' ηγω pé jwí wé.» Pɔp zú' mbɔt ηγω: «Pek ká gwéε nu nüu pɔ, é zú' né gu.»

⁵Pɔ'ɔ lá, Jwida ma' ńkáp za'-nɔŋpɔ', éfú zú'u ńgɔ, ńgɔɔ ńké ńgɔ ńcɔŋe.

⁶Petátndá-panɔɔpɔ' lakte ηkáp, ícú ηɔɔ: «Mbo pekɛ ke mbɔɔ ní' yɔ ηkáp núu ηkáp-zɛ'-nɔɔpɔ' pɔ, mbí'ηɔɔ é ηkáp-meci-ηu.»

⁷Póp kwanɛ te mbó tá' ntsu, ndɔk ηkáp ηɔɔ ízúu yecó ηkáp' wí pé ka pɔ éfúη ηɔɔ ηkáp'-mbɔɔmekɛη-tɛ́á', ízúu pɔ'ɔ, ndɔk ηɔɔ zɛ' yí pé t'wíne pɛɔɔ zú'u.

⁸Te éfú ηkáp' yíyá, pé tsɛ́' éfúη wíwá ηkáp', pɔ ηɔɔ ηkáp'-meci te ηkúu ló'ne.

⁹Yíyá nu ge pɔ'ɔ, mbuute núu pá' Nɔ́émndüó'-Sé Yelemî ka cúne ηɔɔ: «Póp ka c'wée ηkáp' pak megéméntát, é pɔ nden wí paíslayêl ka záɔne ηɔɔ é pɔ ηkáp'-tú-ηɔɔη.»

¹⁰Póp ka gá yíyá ηkáp' ndɔk ízúu ηkáp'-mbɔɔmekɛη-tɛ́á', é pɔ yúu mi Tsarɔɔ ka lál'ne ícú ηɔɔ pé ge.

Yésu mbi Pilato

(Málékúshi 15.2-15; Lúkáshi 23.2-5, 13-25; Jân 18.29-40; 19.4-16)

¹¹Yésu kúu mbi Nɔ́ómnaa Pilato, a píkɛ wé ηɔɔ: «ɔ fɔɔ-payúda ɔɔ?» Yésu pɔɔt mbɔ́ wé ηɔɔ: «ɔ cú pɔ'ɔ.»

¹²Petátndá-panɔɔpɔ' póp pekém-lá' pɔ ítik menu tú-Yésu te é záa záne, a ké mbɔɔ mbó mbüɔt pɔ.

¹³Pilato, cú mbɔ́ wé ηɔɔ: «ɔ ká pɔ ízú' nden menu mí pé cúne núu gu pɔ ke?»

¹⁴Lá Yésu pɔɔ pɔɔt. Nɔ́ómnaa jéɔ é puu ηkɛ'ne wé tɛ'.

Pé zá' ntsan ηɔɔ pé ɔɔ íjwí Yésu

(Málékúshi 15.6-15; Lúkáshi 23.13-25; Jân 18.39; 19.16)

¹⁵É ka pɔ mbó lé'-ndína-Páska, Nɔ́ómnaa tsó' ηɔɔtsán wí lál' píkɛne.

¹⁶É ɔɔ mbó ηkáp' yíyá, wecó ntɔɔ ηɔɔtsán pɔ tset ndátsán, pé fúη wé ηɔɔ Yésu Panepáashi.

¹⁷Lá' tɔ́ ícú'le. Pilato píkɛ ηɔɔ: «Pɔɔ kɔɔ ηɔɔ η ɔɔ núu pɔɔ pɔne íná pɔ Yésu Panepáashi ke pɔ Yésu wí pé fúηne ηɔɔ Kelísto?»

¹⁸Pilato ka pɔ ícú pɔ'ɔ, mbí'ηɔɔ a ítsuη mbó íjí ηɔɔ pé kó' pɔ lóη núu Yésu la éfen wé.

¹⁹Pilato ka pɔ íjɔk nu-Yésu, nzwé we túu ηu ηɔɔ a ɔɔ, ícú mbɔ́ wé ηɔɔ a lak tú yé núu ntsan-ηu wá, ηɔɔ a pá'a mbó mbú', ηɔɔ ηɔɔ s'wíi wé ηɔɔ a lál' ndé lál', ndé ηɔɔ núu wé é gáne wé tɛ'.

²⁰Petátndá-panɔɔpɔ' póp pekém-lá' pɔ ítsɔɔne lál' ηɔɔ póp píkɛ ηɔɔ Pilato tsó' pɔ Panepáashi ηɔɔ pé jwí Yésu.

²¹Nɔ́ómnaa pɛn ícú mbɔ́ lál' ηɔɔ: «N ɔɔ íná tál' ηɔɔtsán mbɔ́ pɔɔ. Pɔɔ kɔɔ ηɔɔ η ɔɔ núu pɔɔ pɔne pépá, íná wɔ́?» Póp ɔɔ Panepáashi!

22 Pilato pen mbíkhe ηγο: «Te mo pá'a ηγε po ηγόku nüu Yésu wí pé fúhne ηγο Kelísto?» Pwotsuu püot ηγο: «Pé kwii wé nüu tã mbánte páhténe!»

23 Pilato píkhe wóp ηγο: «Kwa' nu kepoh yí a gene pó po kãó?» Lá lá' kwii' ηγά gwát, núcu po ηγο: «pé ké ηkwii wé kwiine!»

24 Pilato jáo ηγο yecó nege ká pó gú pó, mbó ηjáo ηγο mbo é shotne pwo ták za', ηγócó ηké ntíi ηki, ésuk mbó mé mbi-lá', núcu ηγο: «N ká gwëe nu nüu nu-ηu wá pó, é sé ndíhne po wá.»

25 Pwotsuu püot ηγο: «Meci ηu wá ntún nüu pek te mba nüu mbóhköó pek.»

26 Pó'ó lá, Pilato gócó ηké ncwëete Panepáashi ndátsáh, ηγε pé lok ηgwaa ntswáa Yésu, mben ηγά wé ηγο pé lok wé ηgu, ηkwii wé nüu tã mbánte páhténe.

Palüó'ntso sé ηzöte Yésu
(Málékúshi 15.16-20; Lúkáshi 23.11; Jân 19.2-3)

27 Palüó'ntso-palóma gócó ηké ndok Yésu ηgu ntó'-ηγómnaa, póp petsuu cú'le ηzeme wé nní' soη,

28 ηtemte ésot mendwí mé, ntú' mma' po ndwí-neföo nüu wé,

29 mben ndok menzóη mbá' co' ésó tú yé, nní' keka' nüu pó yé yi taa, mbó ηkwí'le mbi yé, ηzöte wé núcu ηγο: «Zaamócó, föo payúda!»

30 Mbó ntwik mété nüu wé, ncwëe keka', ntswáa tú yé,

31 ηzöte wé te ηkaa, éfú nüu wé ésot ndwí-neföo, mben mma' kwa' mé mendwí nüu wé. É ku' póp lok wé éfú zú'u ncwëet, nege ηkwii nüu tã mbánte páhténe.

Pé kwii Yésu nüu tã mbánte páhténe
(Málékúshi 15.21-32; Lúkáshi 23.26-43; Jân 19.17-27)

32 Palüó'ntso lok wé éfú tãsoη ncwëet, nnen te mbuute wecó ηu Silêne, pé fúh wé ηγο Símo, pé éfyét wé ηγο a tíi tã mbánte páhténe-Yésu.

33 Póp gu te ηkúu yecó za' yi pé fúhne ηγο Nγoηγócá, ndok núcu ηγο: «Za'-metswí-tú.»

34 Póp kúu zú'u, ndok yecó yúu mi é lwi lwine éfente melu', ηγά ηγο Yésu nó. Yésu zwí' mboo koh nenó pó.

35 Palüó'ntso gócó ηké ηkwii wé nüu tã mbánte páhténe, mma' ntíite ndok ηgap mendwí mé, ηγά yé mba wó lá tsetset póp.

36 É ku', póp náη sé mbó mbyép Yésu.

37 Pé ηwa'ne yúu mi a faanéne ηkwii tã nüu za' yi tú yé mbóne zú'u ηγο: «Yo Yésu, föo-payúda.»

38 Póp ka pen ηkwii petsóη pépá nüu metá mbánte páhténe, tá' pó nüu gúη-pó-Yésu yi taa, wecó pó nüu gúη-pó ηkwëpme.

- 39 Palae sêndúnj ka pó ñhíjje wé gúu, ñzɔɔte Yésu,
- 40 ñcú ñgɔ: «ɔ ka pó ñdɔɔ nekem ndá-nɔɱpɔ', ñdɔk lé'ldá' petát ñkút. Kwa' gu zee ñcŵée tú yú, pá' ɔ laa mbó mɔɔ-Sé, éfú nũ tɛ mbáɱte páɱtêne mɱpɱú.»
- 41 Petátndá-panɔɱpɔ', pɔp pakýé'te nepɱ-Mšéé, pɔp pekém-lá' pó ñzɔɔte yɔp Yésu gúu ñcú ñgɔ:
- 42 «A ka ge pecó pɱɔ luk, lá a ká ku' necŵée yé tú mbɔ nevú pɔ! A laa mbó fɔɔ-paíslayêl, a éfú nũ tɛ mbáɱte páɱtêne ñkɔɔne mɱpɱú pek jáɔ, ñzáp tám yúk nũ wé.
- 43 A ka záp tám yé nũ Sé, Sé laa mbó ñkɔɱ wé te éswíi nu, a ge a luk ñkɔɔne!»
Já ñkaane zee ñcú ñgɔ: «A mɔɔ-Sé pɔ ɔɔ?»
- 44 ñgɱ nũ petsónj pi pé ka kŵiine wɔp nũ metá mbáɱte páɱtêne nejóɱ Yésu pɔp pen mbó ñzɔɔte yɔp wé pɔ pɔ'ɔ.

Yésu pɱú

(Málékúshi 15.33-41; Lúkáshi 23.44-49; Jân 19.28-30)

- 45 Tŵep ka pó te ñku', zɱ' tsɱɱ ndũ ñgɔɱ puu sɱɱ, te ñdá' ñkúu nũ nem yétát mbótɱjí.
- 46 É pó nũ nem yétát êyá, Yésu kíi né ñgi tenne ñcú ñgɔ: «Eloyí, Eloyí lama sabataníi,» ñdɔk ñcú ñgɔ: «Sé waa, Sé waa, ɔ me' wáa melá' kãɔ?»
- 47 Pecó pɱɔ pí pɔp mɱbóne zú'u zú', ñcú ñgɔ: «A pɱɔlá a sé éfúɱ Elíya laa!»
- 48 Wecó tá' ñu nũ pɔp gɔɔ ñkɱɔ, ñgɱ ñdɔɔ kuntsáa, ñtsep tset cícɔk melu', ésókle nũ tú-keka', ñcakle ñní' ntsu-Yésu ñgɔ a fíite.
- 49 Pecó pɱɔ pó ñcú ñgɔ: «Pɱɱ tsá' pekɱje jáɔ ke Elíya gɱ ñtó éfú nũ tɛ mbáɱte páɱtêne ñkɔk wé ɔɔ!»
- 50 Yésu pen ñkíi né ñgi tenne ñgɔɔ ñcúɔ.
- 51 Yésu cúɔ pɔ'ɔ, ndŵí yi pé ka lɔkne ñkɱɱ yecó zɱ' tset zɱ'-nɔɱpɔ' fú tɛ éśáne pak pépá te ñkúu sé. Tsétsá' tsá'ne, meɱgɔ' sáate,
- 52 metú-meshi tsó'ne ñtɱɱ, pepɱú pi pɔp ka záɱne tám yɔp nũ Sé jɱɔme te ñzáa,
- 53 éfú tset meshi cŵeete. Yésu ge mbó te ñzŵíime nũ nevú, pɔp kúu Yelúsalem, túsɔɱ-ndéene Léeneéne, pɱɔ te ñzáa jáɔ wɔp.
- 54 Yésu ka pɱú pá'a, tátndá-palüó'ntsɔ pɔp palüó'ntsɔ pí pɔp ka pó mbyép Yésu jáɔ pá' tsétsá' púune ñtsá'ne, mben ñjáɔ mba kũólá yi é sé ñdeé, ñcúɔ' te', ñcú ñgɔ: «Ñu wɔ mbó kwa' mɔɔ-Sé.»
- 55 Paɱgé te ñzáa tɱɱ ñga sesa mbó ñdíje, mbɔ pɔp ka pó nzɱɱ-Yésu te éfú Ñgalilee, ñnen ñtóɔte wé.

⁵⁶É mbó tsetsset póp, yó pó Malíya-Makdala, ýge Malíya má pé Ják póp Yôsêp, mben ýge má pé póc-Zebédée.

Pé ní' Yésu tset neshi

(Málékúshi 15.42-47; Lúkáshi 23.50-56; Jân 19.38-42)

⁵⁷É ge mbó ntsuñkwé! wecó nganyúu tó, lík yé pó ngó Yôsêp, a pó nu-tásõh-Alimaté, mbó a tsú! yé gúu wecó nu-Yésu.

⁵⁸A gu njúo pilato, ndóo pfú-Yésu negu ndwé! Pilato péem, ncú ngó pé gá né jú.

⁵⁹Pé kíe!, Yôsêp cwéee, ndok póc-ndwí fí h́káte pfú yé,

⁶⁰ntíi wé ndok h́gu nni! tset neshi ni a ka pét ésu! núu ngó!, é pó né Yôsêp. A ní' Yésu tsetú, ntsúu máma ngó! ndok njúo! ntsu-neshi êná h́gu.

⁶¹A ka gó nni! Malíya-Makdala póc wecó Malíya náh sé nepáate neshi, mbó njúo.

Palüó'ntso sé mbyép neshi-Yésu

⁶²Njí ge h́kie, é pó lé'nji-Sé yi pé ka pó yecó lé! mbó nniite lá. Petátndá-panõhpó póc pafalísay temte ncú'le njé'-Pilato,

⁶³ncú mbõ wé ngó: «Zaametáa, pek sé h́kwíite yecó nu.» Nganõotnu wá ka pét ntuu, ncú ngó: «N gu ndá! h́zwíime núu nevú núu mbáate lé! petát.»

⁶⁴É póc, lá pek sé mbíkhe ngó o cú palüó'ntso pyép neshi te h́kúu núu mbáate lé! petát. Te é póc póc póc, mbo mbó ganhu pé tó h́o pfú yé, h́góc h́ké h́gu éswíi lá! ngó a zwíime núu nevú! Ýyá cõtnu mekhe mbúk te ntsa yi mbi.

⁶⁵Pilato cú mbõ póc ngó: «Palüó'ntso púolá.» Puu gu ýge pé pyép neshi pá! puu kõhe!

⁶⁶Póp gu ndok yecó yúu nnah ngó! yí pé lánne ndok njúo! neshi, h́góc ntík palüó'ntso, póc póc mbyép, mbók yúu negu núu neshi.

Matüo 28

Yésu zwíime núu nevú

(Málékúshi 16.1-10; Lúkáshi 24.1-12; Jân 20.1-10)

¹Lé'nji-Payúda ge ndee, é pó mbám'ba'á núu nduhmbi lé! núu ngaplá!, Malíya-Makdala póc wecó Malíya póc h́gu nejúo neshi,

²h́góc h́kúu zú'u, nzú! tsétsá! puu ntsú'ne te!. Mbí'ngó Cüo'-Sé éfú tánépu ncúh, ntó h́kiime ngó! yí pé ka lókne njúo! ntsu-neshi, h́kóc nnáh ndü ngó! éyá.

³A ka pó h́kye! zé! pá! menéee-mbuh lá, mendwí mé pen mbó fúk te h́hwanje.

⁴Papyép neshi júo póc, h́gwet, mbók, mvute nnõõte sé pá! pepfú lá.

⁵Cüo'-Sé cú mbõ panhé épa ngó: «Kõõ puu póc, n jí ngó puu tó lóo Yésu wí pé ka kwíine wé núu tá mbánte páhténe lá.»

⁶A ká pět mbó za'ne pó, a zwiime nüu neví pá' a ka cúne lá. Pua tó ndíne za' yí pfú yé mbóne zú'u la njá.

⁷Pua góo hgu éswíi ganhu pé hgo a zwiime nüu neví, hgo a piite Ngalilee mbó nzwí'le wua pé póp, pua gu hkuú zú'u la njá wé. Yo nu yí mo mbó hgwé nevwí wua.

⁸Pangé pó góo éfú mbua neshi hgu necú yo nu mbó ganhu-Yésu. Cwo' pět mbó pó nüu póp, lá póp pó ntsáate tsáténe,

⁹ntó nenene, mbuute Yésu. A cú mbó póp hgo. «N ce'le wua!» Póp pi mekwí'le mbi yé, hgwé meku mé, hgu'le wé.

¹⁰Yésu góo hke ncú mbó póp hgo: «Koo pua pók.» Pua gu ncú mbó póopémá páa, hgo póp gu né Ngalilee, hgo póp gu njá wáa pó zú'u.

Swiite-papyép neshi

¹¹Pangé pó sendúh mbó hgu, pecó palüó'ntso nüu pi póp ka pó mbyép neshi gu túsö, mbéete mba küó lá yi é leene, éswíi mánzö-petátndá-panöhpó'.

¹²Petátndá-panöhpó', fúh pekém-lá', póp pepóp cú'le nnáh sé, hkwahé, hga mbüó'-hkar mbó palüó'ntso,

¹³ncú mbó póp hgo: «Pua cú pó hgo pua lá' mbó ndé netú', ganhu-Yésu tó njó pfú yé ndök hgu.

¹⁴Ngómnaa laa hke nzú', mbo pek gu njí nu yí pek gu éswíi wé, mbók wua nejúo hguó'.»

¹⁵Palüó'ntso cwéé hkar, hge pá' pé cúne mbó póp. É pó'ó lá yo nu góo ésat za' tsetset payúda. Pé cú pó yété te hkuú ló'ne.

Yésu sé ntúu puo pé ndü mbi

(Málékúshi 16.14-18; Lúkáshi 24.36-49; Ján 20.19-23; Dwa'ne-Ganhtúu Yésu Kelísto 1.6-8)

¹⁶Ganhu-Yésu ntsöpmó' né negém ge pó'ó hgu né Ngalilee, hko' ndü nejkó' ni Yésu ka póne zú'u, mbo a ka le'le mbó póp, hgo póp pépóp gu ndá' mbuute zú'u.

¹⁷Póp pó te njá Yésu, hkwí'le sé, hgu'le wé, lá pecó puo pó tsetset póp, mbó mmu'le mu'léne.

¹⁸Yésu tó nejöh póp, ncú mbó póp hgo: «Sé ka gá metua tsua mbó mo nelök ésa' yúu mi é ténépú mba yi é ndü tsétsá'.»

¹⁹Pó'ó lá, pua gu túu né túu, ndök puomesö hge ganhu páa, nnu' wóp hki nüu lík Tát, mba Móo, mba zwikhe Léénéne,

²⁰nzí' wóp netík ku nüu menu tsua mi mo nzí'ne wua. Pua jí hgo, kwa' mo, h gu ndá' mbó pó tsetset pua te ntséllé lá' me.

Málékúshi

Málékúshi 1

Nu-Jâη M̄baptíshi

(Mat̄eo 3.1-12; Lúkáshi 3.1-6, 15-18; Jâη 1.19-28)

- ¹Nzene N̄k̄ua S̄á'ne nüu Yésu Kelísto móo-Sé, p̄áólá.
- ²É ka ze pa' Sé ka cúne tset ηwa'ne-ηgémndüó' Esäya ηgo: «Zu'u, η ga ndá' ntúu mántúu waa
a pó mbi mbó níniite ndúη w̄i o ndee nüu.»
- ³Nḡi-ηu kó' éfú k̄ηtet, ícú ηgo: «P̄ua niite s̄endúη w̄i Tsap̄uo ndee nüu, ηge mel̄endúη mi a ndee nüu t̄ua ndúηnd̄uη.»
- ⁴É gó nd̄wikle wecó ηu ge íc̄wet k̄ηtet lík yé pó Jâη. Mbó ésá' mb̄ó l̄á' ηgo, p̄óp kúp̄me mat w̄op, a nu' w̄óp ηki, Sé lik̄ηe menu kep̄oη m̄óp ηgá mb̄ó p̄óp.
- ⁵P̄uo ts̄ua fú tset pak-ηgoη-Judê mbó ntó, te mba p̄uo ts̄ua Yelúsalem tó nejúo Jâη êwá ηjúo wé pó'w, mbém menu kep̄oη m̄óp, a nu' w̄óp tset ηki-Juudeη.
- ⁶Jâη ka pó k̄ηtet pó'w, m̄ma' nd̄wí, mbo pé ka lok menuk-naa w̄i pé fúηne ηgo sham̄o mbá', nd̄ok ηgup-naa nt̄só lú' yé. A ka pó ηkwét ηḡw̄ime m̄ben ηjú lumónaa.
- ⁷A ka pó ésá' mb̄ó l̄á' ícú ηgo: «Wecó ηu nz̄ua mo mbó ntó, a tsa wáa, η ká ku' mba neηó'ne sé, ηkíe' meηk̄u-metap mé pó.
- ⁸É ga nüu mo, mbo n nu' w̄ua po tset ηki. Lá a ga ntó n̄nu' w̄ua po mb̄ó Zw̄ik̄ηe Léeneéne.»

C̄w̄eηki-Yésu

(Mat̄eo 3.13-17; Lúkáshi 3.21-22)

- ⁹É ka pó nüu melé' êmá, Yésu pó N̄azalet, tset pak-ηgoη-Ngalilee éfú zú'u ntó ηjúo Jâη, a nu' wé tset ηki-Juudeη.
- ¹⁰Yésu pó éfú ηki íc̄wet, ηjúo ntsu-tánépú góo nt̄só'ne nt̄ua, Zw̄ik̄ηe Léeneéne cúη, mbó pa' puute l̄á, ntó nt̄ua nüu wé.
- ¹¹Nḡi fú tánépú ícú ηgo: «O póne móo waa, η k̄oη wú te', o ηk̄u-t̄am yáa.»
- ¹²Zw̄ik̄ηe tó nüu Yésu pó'w, nt̄s̄uane wé, a góo ηga né k̄ηtet.
- ¹³Póp meyúumeku póne zú'u, a n̄η n̄ηne lé'l̄á' megéménékwa, Sáta póne ntó ηkwa'ne wé ηgo a faane nu. Pec̄o'w-Sé pó ntóote wé.

Nu yí Yésu ka pó nízi' p̄uo

(Mat̄eo 4.12-17; Lúkáshi 4.14-15)

- ¹⁴Pé ka pó te ηḡw̄ee Jâη, ηḡoó ní' wé ndátsán, Yésu ga né Ngalilee. Mbó íc̄w̄i N̄k̄ua S̄á'ne-Sé ícú ηgo:

15 «Nká pá'ne mbo é ku' te Sé gu íze nenyet nefɔɔ né. Pɔɔ kúpme mat wɔɔ, mben mbém Nkɔɔ Sɔ'ne êwá.»

16 Yésu ge mbó ñnen mbɔɔ netɔɔ-ɲki-Ngalilee, ñjɔ mbéene yépa, a pɔ Símo pɔp ntsɔ'zɔɔ we Ndeléya. Pɔp pɔ pama' meshú, mbó ñma' meɲka ɲki.

17 A cú mbɔ pɔp ɲɔ: «Pɔɔ tɔ ñcɔɔ nzɔɔ mɔ, mɔ ɲge pɔɔ tsɔ' ñcú'le pɔ pɔɔmesɔɲ.»

18 Pɔp gɔɔ ñná meɲka mɔp, ñcɔɔ nzɔɔ yé.

19 A ná' ñnen, ñjɔ pɛcɔ pɔɔ pépa, Ják pɔp ntsɔ'nzɔɔ we Jâɲ, pɔɔ-Zebédée, pɔp pɔ tset kanú' mbó ñniite meɲka mɔp.

20 A gɔɔ éfúɲ wɔp gúu, pɔp gɔɔ ñná tát wɔp Zebédê pɔp gaɲfa', tset kanú', ñcɔɔ nzɔɔ yé.

Ɔu wí yecɔ z̄wíkɲe keɔɲ ka ḡwɛene wé, mbó mbúune wé

21 Pɔp pɛpɔp gu te ɲkúu Kapeenawûm, é pɔ lé'-nejwiite-payúda, Yésu gu ndá-cú'le, ɲze nezí' pɔɔ né nu-Sé.

22 A mbó ɲge pa' ɲu Sé túune wé, mbɔɔ ɲge pa' pakýé'le nepɔɔ-Sé pɔ, lá' zú' s̄wɲe yé, ñmaa te'.

23 A mbó s̄wɲe wɛcɔ ɲu pɔ yé ndá-cú'le êyá, mbo yecɔ z̄wíkɲe keɔɲ ka ḡwɛe wé, a náɲ te ɲgíet ɲɔ:

24 «Yésu mɔɔ-Názalet, pɛkɲe ḡwɛe k̄ɔ? Ɔ ka fáa ɲtɔ pɔ nepík wék? Mɔ sé ɲjí wú. Ɔ fú neɲɔɲ Sé.»

25 Yésu cúɔk yíyá z̄wíkɲe keɔɲ ñcú mbɔ wé ɲɔ: «Ná', éfú n̄u ɲu wá ñc̄wet!»

26 Z̄wíkɲe keɔɲ êyá puu ɲtsɔ'ne wé tsɔ'neɛ, te ɲgɔ éfú n̄u wé ñc̄wet, ɲtɔɔ ɲguɲ te'.

27 É kɔ'ne lá' tsɔɔ, te léɛm yɔp sáane, pɔp píkɲe tsetset pɔp ɲɔ: «Te yɔ nu ɲgókú? A pɔ éśá' Nkɔɔ Sɔ'ne te ñc̄ɔ'k mezwíkɲe keɔɲ, pɔp zú' ntsu wé.» É pa'a mbó pɔ yecɔ nu fí kek̄ɔ? A sé ɲzɔ' pɔɔ pa' ɲu Sé túune.

28 Pɔ'ɔ lá, lík yé gɔɔ ésat lá' tset pak-ɲɔɔɲ-Ngalilee tsɔɔ.

Yésu sé ɲzɔɲ meɲɔɔ te ɲzɔɔ

(Mat̄ɔ 8.14-15; Lúkáshi 4.38-39)

29 Yésu pɔp gaɲku pé gɔɔ éfú ndá-cú'le ñc̄wet. Pɔp Ják ɲge Jâɲ gu ndá pé Símo pɔp Ndeléya.

30 Mák̄wɲi'-Símo ka nɔɔ, mbɔɔnút pɔ n̄u wé. Yésu kúu zú'u pé gɔɔ éśwíi wé.

31 A k̄wé'le ɲt̄ɔɔ mbi yé, ɲḡwɛe pɔ yé, ɲge a lɔ sé. Mbɔɔnút zá'ne, a gu ñniite yúujé ɲgá mbɔ pɔp.

32Ntsunḡwé' ge mbó, te mbo mónem pé mó, pwo zú'u ze netíi ganḡo tsuu, mba pwo pine mecó mezwíkhe keḡo ka ḡwenee wóp, ndok ntó njá Yésu.

33Pwo-túsḡ ḡwá tsuu cú'le ntsundá.

34Yésu ge meḡo nté né nté nüu pwo te nízá me, mben nzuḡ mezwíkhe keḡo te nízá nüu pwo. A ḡkaa pé m te yecó zwíkhe keḡo ḡyá cú nu pó, mbíḡḡo póp ka pó njí ḡu wí a já.

Yésu swíi nu-Sé ḡgalile

(Lúkashi 4.42-44)

35Njí ka pó ḡkie, zú' pét ésu sáune, Yésu lo sé, éfú ndá ncwet, ḡḡ né ḡkóḡtet, nze nec'le Sé.

36Símḡ póp pecó ḡganḡu-Yésu tsu' nzuu mbó ndo wé,

37ndo wé loḡne te njá wé, ncú mbó wé ḡḡ: «Pwo tsuu sé ndo wú.»

38A püot mbó póp ḡḡ: «Pekhe pen ḡḡ zú' nde', tset mecó melá' mi é shé z'ne, ncwi ḡkúu S'ne-Sé mba zú'u, mbíḡḡo é ncwetne ndá má.»

39A cú p'ó, mbó nne zú' tsuu tset pak-ḡḡ-ḡgalile, ḡkúu tset mendá-cú'le, ncwi ḡkúu S'ne-Sé, mben nzuḡ mezwíkhe keḡo nüu pwo.

Yésu ge wecó ḡganḡa' fiite

(Matḡo 8.1-4; Lúkashi 5.12-16)

40Wecó ḡganḡa' ge ntó ḡkwí'le mbi Yésu, mbu' mbó mbó wé ncú ḡḡ: «Ḳ laa ḡḡ, mbo o ku' neḡe e fiite.»

41Mejḡ mé kó wé, a cakle pó ḡḡwé wé, ncú ḡḡ: «Ḳ kḡ p'ó, fiite.»

42ḡka' ḡḡ mme nüu wé, a fiite.

43ḡḡ p'ó, a zuḡ wé ncú ḡḡ a fú zú'u ḡḡ;

44mben ncú ḡḡ: «Páa necú sáa nu mbó ḡu. ḡ ḡnyet pḡ mbuu yu mbó kḡḡ, mben nḡḡ p'ó wí neḡú-Móse sé mbíkhe mbó ḡu wí ḡka' mēne nüu wé, ge p'ó, pwo jí ḡḡ o fiite.»

45Lá a ḡ, ndok nu ḡyá ésat zú'. É pó pḡne te Yésu pḡ mben ésanēne, ḡkúu yecó túsḡ pó, ntsú' ḡḡḡ pḡ sēndúḡ, zú' yí pwo ká pó zú'u pó. Pé ké mbó éfú zú' tsuu ntó tḡne njá wé.

Málékúshi 2

Yésu ge ḡganḡwí'le fiite

(Matḡo 9.1-8; Lúkashi 5.17-26)

1É lee mecó melé', Yésu pen mben Kapeenawûm. Pé zú' ḡḡ a ndá,

2lá' púu ncú'le zú'u te netík ku pḡ pen mbó ḡú pó, te mba ntsundá, a ze neswíi wóp né nu-Sé.

³Ʋεcɔ Ʋαc lɔk ŋɔaŋkɔwí'le ntɔ́ ŋjɔ́ wé, mbɔ mbéene yénékwa tsetsset pɔp lǘɔŋe wé.

⁴Lá' pen ŋzáa záane, te pɔp Ʋαc ku' nenyet wé mbɔ́ Yésu pɔ́, ntso' zɔ' ndü tú-ndá, ndɔŋte zɔ' yi Yésu zú'u, éfú zú'u ŋkɔk ŋɔɔ wɔp né pán̄te we ntík mbi yé.

⁵A jɔ́c nté yi mbéene éyá lɔkne ŋzáp tɔ́m nüu wé, ŋcú mbɔ́ ŋɔaŋkɔwí'le ŋɔɔ: «Mɔ́c waa, pé likhe menu keɔɔŋ mú ŋgá mbɔ́ wu.»

⁶Ʋεcɔ pakyé'ite neɲɔ́- Mɔ́sêe náŋ zú'u ŋzú', ŋkwaŋe tú pɔp ŋɔɔ:

⁷«ŋu wɔ swíŋe ŋgɔ́ku láa! A zɔɔte Sé. Sé zénejá ku'ne nelikhe menu keɔɔŋ ŋu.»

⁸Yésu gɔ́c ŋjí yúu mi pɔp sé ŋkwaŋe, mbíkhe wɔp ŋɔɔ: «Ʋαc ge pa'a ŋgŵee yá nté kwaŋe tú Ʋαc?

⁹Ʋαc jɔ́c yáŋ ŋɔɔ é zaŋe Ʋαc necú mbɔ́ ŋɔaŋkɔwí'le ŋɔɔ pé likhe menu keɔɔŋ mé, ke Ʋαc necú ŋɔɔ a lɔ sé ntíi kúu wé ndɔk ŋgɔ́?

¹⁰Ŋ gɔ́ ŋké ŋnyet wáŋ ŋɔɔ, Mɔ́c-Ŋu gŵeene nelikhe menu keɔɔŋ-Ʋαcmeɔŋ.» Yésu píkhe pá'a, ŋcú mbɔ́ ŋɔaŋkɔwí'le ŋɔɔ:

¹¹«Lɔ sé ntíi pán̄te wu ndɔk ŋgɔ́ né njé' yu.»

¹²Pɔ́'ɔ lá, a gɔ́c ndɔ́ sé ntíi pán̄te we, ndɔk mbɔ́ ŋgɔ́, lá' pɔ́ ndíŋe, táa lík mba wɔ́ lá cŵet, é pɔ́ ŋkɔ'ne wé. Pɔp pɔ́ ŋgú'le Sé ŋcú ŋɔɔ: «Ʋεk ŋkaa mɔ́ zee ŋjɔ́c yɔ́ nté nu pɔ́!»

Yésu fúŋ Lévi

(Mat̄ɔ 9.9-13; Lúkashi 5.27-32)

¹³Yésu ka pen mben nzɔ́ gúŋ-netɔŋ-ŋki-Ŋgalilee. Lá' pɔ́ ntɔ́ ŋkŵéete wé, a pɔ́ ŋzí' wɔp né nu-Sé.

¹⁴A pɔ́ ŋnen, ŋjɔ́c Lévi mɔ́c-Alfê, a náŋ zɔ' yi a ka pɔ́ ŋcŵée ntsup Ʋαc-Lɔ́ma zú'u. Yésu cú mbɔ́ wé ŋɔɔ: «Tɔ́ Ʋαc tsá'ne ŋnen.» Lévi lɔ sé ŋcɔ́c nzɔ́c yé.

¹⁵Yésu pɔp gaŋku pé ge ŋgɔ́ njé'-Lévi nejá yúu. Pɔp Ʋαc te ŋzáa pɔ́ ŋjá yúu, nezáa wɔp pɔ́ Ʋαcŵée ntsup, te mba Ʋαc píne Payúda ka pɔ́ éfúŋ wɔp ŋɔɔ Ʋαc keɔɔŋ, mbí'ŋɔɔ nté Ʋαc êpá mbɔ́ nzɔ́c Yésu te'.

¹⁶Ʋεcɔ Pakyé'ite neɲɔ́- Mɔ́sêe pi pɔp mbónne tsetsset Ʋαc-falísay, jɔ́c pa' Yésu pɔp Ʋαc êpá sé ŋjá yúu, mbíkhe gaŋku pé ŋɔɔ: «É ge ŋgɔ́ku la Ʋαc pé nté Ʋαc Ʋαc temte káŋ ŋjá yúu?»

¹⁷Yésu zú', ésak neket mbɔ́ pɔp ŋɔɔ: «Mbɔ ŋu Ʋαc pɔ́ sá'ne ŋgɔ́ ndɔ́c ŋgemefu pɔ́, ŋu gɔ́c la ndɔ́c wé. Mɔ́ ŋkaa tɔ́ Ʋαc nefúŋ Ʋαc pi pɔp kwaŋe ŋɔɔ pɔp Ʋαc sá'ne ŋɔɔ pɔp pen mbɔ́ Sé pɔ́. Ŋ ka tɔ́ nté Ʋαc gaŋmefaaŋe.»

Pé píkhe Yésu né nu nüu nekɔŋ kɔŋne ŋnáŋ njí, ŋcɔ'le Sé

(Mat̄ɔ 9.14-17; Lúkashi 5.33-39)

18É ka pɔ yecó lé', gan̄ku-Jân Mbaptíshi pɔp Pafalísay pɔ ɛ́kɔŋ kɔŋne ɛ́nán̄ njí, ɛ́cɛ'le Sé. Pɛcɔ pɔɔ tɔ mbíkɛne Yésu ɛ́gɔ: «Gan̄ku-Jân Mbaptíshi pɔp pé Pafalísay kɔŋ kɔŋne ɛ́nán̄ njí, ɛ́cɛ'le Sé. Pú pen ɛ́kɛ́ mbɔɔ ɛ́ge yɔp pɔ'ɔ pɔ, melá' kǎɔ?»

19Yésu tsó' mbɔ pɔp ɛ́gɔ: «Tɛ é laa mbó pé gɔ ɛ́nɛŋ nelúŋ-láandá-ɛ́nu, a pé tɛ́nán̄ náŋne, pɔɔ pi pé lá'ne ɛ́fúŋ náŋ njí ɛ́gɔku? Pɔp pɛpɔp laa mbét ɛ́nán̄ náŋne, mbɔ pɔp gɔ ɛ́kɛ́ ɛ́kwét pɔ yúu.

20Lá pé gɔ ɛ́ndá' ɛ́fú mbɔ pɔp yecó lé' ɛ́sá' wé, pɔp gɔɔ ɛ́kɛ́ ɛ́nán̄ njí ɛ́ká ɛ́yá.»

21Mben ɛ́ndɔk saknekɛt ɛ́cú ɛ́gɔ: «Mbɔ ɛ́nu pɔɔ lɔk yúu-ndwí fí, ɛ́ndɔk ɛ́ntsét nɛpá nũu ndɛn ndwí pɔ. Nju laa ɛ́ge pɔ'ɔ, mbɔ yúu-ndwí fí gɔ ɛ́kwí' ɛ́sa ndɛn ndwí, nɛpá kwí' ɛ́gú'.»

22Mben ɛ́gɔ: «Pé laa mbó ɛ́gɔ ɛ́ndwɛ' melu' tset

ká'le-ɛ́gɔp, mbɔ pé ké ní' melu' mi pé pé tɛ́ntsó' tset ndwen ká'le pɔ. Pé laa ɛ́ge pɔ'ɔ mbɔ melu' fí gɔ ɛ́fɔ' ɛ́sáa ndwen ká'le, pé gɔ mbé melu' mbé ká'le. É sé mbíkɛne ɛ́gɔ pé ní' melu' fí pɔ tset ká'le fí.»

Yésu gwɛene nu nũu lé'ɛ́nji-payúda

(Mat̄eo 12.1-8; Lúkashi 6.1-5)

23É ge mbó yecó lé'ɛ́nji-payúda, Yésu pɔp gan̄ku pé pɔ ɛ́ndɛ tset ɛ́ká'-mesáŋtsúu, gan̄ku pé ze neswɛ mesáŋtsúu ɛ́má.

24Pɛcɔ pafalísay jɛɔ, ɛ́cú mbɔ wé ɛ́gɔ: «Líŋe yú lá ɛ́jɛɔ! Gan̄ku pú ge yúu mi nɛpá nɛkɛne tɔ' nɛge nũu lé'ɛ́nji melá' kǎɔ?»

25A tsó' mbɔ pɔp ɛ́gɔ: «Pɔ ɛ́kaa mɔ fúŋ zɔ'-ɛ́wa'ne-Sé yi é le'léne yúu mi fɔɔ Ndavít ka gene pɔ ke? N cú pa' ɛ́ká yi njí ka záŋne wé, nu tsa wɔp pɔɔ pé.

26É mbó ɛ́ká yíyá, Abiyataa pɔ tátndá-panɔŋpɔ', Ndavít kúu ndá-ɛ́nɔŋpɔ', mbéé mbelɛt yi pé gáne mbɔ Sé, ɛ́kwét tɛ ɛ́gá yé pɔɔ pé, lá nɛpá nɛkɛne píkɛne ɛ́gɔ nda' panɔŋpɔ' kwétne. Lá, fɔɔ Ndavít ka péé ɛ́kwét tɛ ɛ́gá yé gan̄ku pé.»

27Yésu pen ɛ́cú mbɔ pɔp ɛ́gɔ: «Sé ka ge lé'ɛ́nji ɛ́ndɔk ɛ́cwélé ɛ́numɛɔŋ. A ɛ́kaa pɔ ɛ́ge ɛ́numɛɔŋ ɛ́gá mbɔ lé'ɛ́nji pɔ.

28É pɔ'ɔ lá, Mɔɔ-Nju zeene ɛ́gwɛɛ nɛcú yúu mi é laa mbó pé ge tɛ mba nũu lé'ɛ́nji-payúda.»

Málékúshi 3

Yésu ge ɛ́nu fíite lé'ɛ́nji-payúda

(Mat̄eo 12.9-14; Lúkashi 6.6-11)

1Yésu ge mben ɛ́gɔ tset yecó ndá-cú'le-payúda, wɛcɔ ɛ́nu pɔ yé ndá ɛ́yá, mbɔ pɔ yé ka pfú.

2Pɛcɔ pɔɔ pɔ zú'u, mbó ɛ́ndɛŋtɛ wé nɛjɛɔ ke a gɔ ɛ́ge ɛ́nu ɛ́wá fíite lé'ɛ́nji ɛ́yá ɔɔ, pɔp fú nũu, ɛ́fen wé mbɔ panakntsɛŋ.

- ³A cú mbö pfúpó êwá ηγο: «Lo sé ntó ntámbi,
- ⁴Yésu cú mbö pwo êpá ηγο Pwá swíi wáa: Nerpáw nekhe pé'ie ícú ηγο pé ge kúó lé'ñji? Ηγο pé ge nu swíne ke nu kepoh? Ηγο pé ge ηu luk ke po ηγο pé jwí wé?» Sãa ηu wop pwo tsóp.
- ⁵Yésu ma' mík ndok ndíηe wóp wémó' wémó', nzáη lónη, mbwá ye pó cite mbí' twá tú yóp, a cú mbö ηu mbéene êwá ηγο: «Sen pó yú!» A sen. Pé jáó é tente.
- ⁶Pafalísay góó éfú ndá-cú'le ícwet, ηγω póp pwo-Elôde cú'le nelwo shé pa' póp gwá ηγε lá ηjwí Yésu.

Lá' fú shú né shú ntó, ηjwó Yésu

- ⁷Yésu póp gahku pé ge éfú zú'lu ηγω né mbwá máma mí-Ngalilee. Nwo-lá' te nzáa cwó nzwá yé, éfú gúη-pak-ηγοη-Ngalilee mba gúη-pak-ηγοη-Judê,
- ⁸te mba táswη-Yelúsalem. Pécó fú yóp gúη-pak-ηγοη-Idumée, pécó fú te mba ηjwá-ηki-Juudew, ηγε pwo pi póp nán mbáate táswη-Tíi póp táswη-Sidow. Póp tó pó'w, nejwó wé, mbí'ηγο póp ka pó nzwá' mba kwó lá yi a gene.
- ⁹Yésu jáó pó'w, ícú mbö gahku pé ηγο, póp niite mówmo kanú', a kúu tsetú, mbók lá' nefyét wé.
- ¹⁰É gó mbó, mbo a ge pwo te nzáa fíte, te pwo tsww pi gwo mbóne núu póp náate wé, nzwáp mbó núu wé.
- ¹¹Pwo pi mezwíηe kepoh ka pó mbúune wóp ka pó te ηjwó wé, nncw meku wé, ndok ηgi tenne ícú ηγο: «O Móo Sé.»
- ¹²Lá a pó ntó' wóp te mbwá te' ηγο póp pwa nege pé jí ηu wí a já.

Yésu tsó' gahntúu pé ntsöppá né negém

(Matëo 10.1-4; Lúkashi 6.12-16)

- ¹³É pó yecó lé', Yésu kw' ndü nekwó', éfúη pwo pi a ntsó'ne wóp. Póp tó,
- ¹⁴a gwá tsetset póp ntsó' pwo ntsöppá né negém, nepó yi póp pépóp gwane ntsú' mbó, mben ícwí lík yóp ηγο gahntúu, nenánη ntúu wóp póp cwí Nkwá Sú'ne-Sé,
- ¹⁵mben ηku' nezuh mezwíηe kepoh mi é púunene pwo.
- (¹⁶Pwo ntsöppá né negém pine a ka tsó'ne pwo: Yo mbó Símo, a cwí lík yé ηγο Pyê,)
- ¹⁷yo pó Jáκ póp mówma we Jáη, póp pó mbóηkwó Zebédê. Yésu cwí lík yóp ηγο Mbwanêgés, é lok ícú ηγο, pów-nefan ni é kweneéne.
- ¹⁸Yésu pen ntsó' Ndeléya, póp Filîp, ηγε Patelémî né Matëo, póp Tómashi, ηγε Jáκ mów-Alfê, ηγε Tadée né Símo nzwáηlá',
- ¹⁹mben ηγε Jwida Iskalyot wi a ka ntáane éfen Yésu.

Pwo zowte Yésu ηγο a gahku-Sátta

(Matëo 12.22-32; Lúkashi 11.15-23; 12.10)

- 20 Ǻǵe pǵ'ɔ, Yésu kúu ndá, lá' pen ńcú'le ńzáa zǵane te pǵp ǵaŋku pé pǵɔ jǵɔ mba ńká te ńkwét yúu pǵ.
- 21 Pǵɔ-tsénndá pé Yésu zú' yǵ nu, ńdɔ sé, ńcǵɔ sǵndúŋ pa' pǵp ǵa ńǵa ńǵwǵe wé, mbó ńkwaŋe ńǵɔ tú yé ǵáane.
- 22 Mbo pecó pakyé'te nepǵǵ-Mǵsǵe lá' éfú Yelúsalem ńcúŋ ńtǵ, ńcú yǵp ńǵɔ: «Mbelzébúl tátndá mezwíkŋe kepǵŋ pǵne nǵu wé. Mben mbó ńcú ńǵɔ: A lǵk pǵ metǵǵ mé la ńdɔk ńzuŋ mezwíkŋe kepǵŋ.»
- 23 Yésu fúŋ wǵp pǵp tǵ, a sak nekɛt mbǵ pǵp ńǵɔ: «Lá é nénwín ńǵɔ é laa mbó Sáttá shǵtne ńzuŋ túmbǵǵ yé ńǵɔ kǵó?
- 24 Pǵɔ ta' lá' laa éshǵtne ńdǵɔ' ntsɔ tsetset pǵp, mbo yǵyá lá' ǵa mbé.
- 25 Pǵɔ ta' tsénndá pen ńma' fyakŋe tsetset pǵp, mbo yǵyá tsénndá ǵa tákŋe.
- 26 Sáttá laa éshǵtne ńdǵɔ' túmbǵǵ yé, ke fyakŋe pǵne tset né nefɔɔ ɔɔ, mbo nefɔɔ né ńná ké ǵe ńtǵǵ pǵ, mbo yé nu ǵa ńme.
- 27 Mba wecó ńu ká pǵ ǵú wǵi é laa mbó, a pǵɔ' ndá-ńu ntǵǵ, ńtǵi yúu pé ké pǵ yi a piite ńkút wé pǵ. A piite te ńkút wé, ńku' nekúu ndá, ńtǵi yúu pé tsǵǵ.
- 28 Ǻ ké éswǵi wǵǵ, kwa' nénwín, é laa mbó Sé lá' ńdikŋe menu kepǵŋ pǵɔmesɔŋ tsǵǵ ńǵá mbǵ pǵp, te mba meswǵŋe tsǵǵ mi pǵp lǵkne ńzɔɔte wé.
- 29 Lá, ńu laa ńzɔɔte Zwíkŋe Léenéne, mbo yecó nelá' ńdikŋe ńǵá mbǵ ńǵaŋ ké pen mbó ǵú pǵ, mbí'ńǵɔ a ǵe pǵ'ɔ, nu kepǵŋ éyá ǵǵŋ tú yé ké lá' ńme.»
- 30 Yésu ka pǵ ńcú mbǵ pǵp pǵ'ɔ, mbí'ńǵɔ pǵp cú ńǵɔ metǵǵ mé fú pǵ mbǵ zwíkŋe kepǵŋ.

Kwa' tsénndá pé Yésu Yéte
(Matǵɔ 12.46-50; Lúkáshi 8.19-21)

- 31 Ǻǵǵ ńmekŋe, má pé Yésu pǵp pǵɔpémá pé tǵ, ńtǵǵ ntsundá, ńtǵu ńu ńǵɔ a ǵa éfúŋ wé ńǵá mbǵ pǵp.
- 32 La' nǵŋte Sé, ńtǵɔ'le Yésu ńní' sɔŋ, pé cú mbǵ wé ńǵɔ: «Pé cú ńǵɔ má wu pǵp pǵɔpémá pú píi mbó ńdɔɔ wú.»
- 33 A tsǵ' ńǵɔ, kwa' máma' waa wǵ, kwa' pǵɔpémá páa pǵ pé wǵ?
- 34 ńcú pǵ'ɔ, éshǵtne ńdíŋe pǵɔ pi pǵp tǵɔ'tene wé ńní' sɔŋ, ńcú ńǵɔ: «Kwa' máma' waa pǵp kwa' pǵɔpémá páa pǵɔlaa pǵp nǵŋtǵne.»
- 35 Jíne ńǵɔ ńu laa ńǵe yúu mi Sé sé ńkǵŋ, mbo ńǵaŋ máma' waa, mbo mǵɔmá mǵ, we ńu mbéene mba we maŋǵé.

Málékúshi 4

Saknekɛt nǵu mbiyúu
(Matǵɔ 13.1-9; Lúkáshi 8.4-8)

¹Yésu ka pen íze nezí' pɔɔ né nu-Sé mbɛɛ-ɲki-Ŋgalilee, nɔɔ-lá' tó neǰóŋ yé te ízǎa te', p'ɔ'ɔ lá, a kúu tset kanú' yi é tset ɲki, ńńáŋ. La' tɛɛ mbɛɛ-ɲki.

²A ka lɔk sakneket ńzí' w'ɔp né menu te é zǎa zǎane, ńbó ńzí' w'ɔp ńcú ɲɔɔ:

³«Pɛɛ z'wí'le ńzú', wec'ɔ ɲu ka ɠa ma' mbiyúu,

⁴ńt'ɔ nɛma', mec'ɔ membaŋ vu mbɛɛ-s'ɛndúŋ, pesh'ɛŋ t'ɔ ńdakle ɲkwét.

⁵Mec'ɔ membaŋ vu n'ũu zɛ'-meŋɔ', zɛ' yí tsétsá' ká p'ɔ zú'u te' p'ɔ, éfé'ne ésdá' mbí'ɲɔɔ é ka zǎpme zǎpmeɛ.

⁶Mónem ge ńtá s'ɛ'ne, ńt'ɔɔ, é zúu, mbí'ɲɔɔ meŋaŋ ɲkaa latne sé p'ɔ.

⁷Mec'ɔ membaŋ vu tset neǰíi keɔŋ. Neǰíi keɔŋ ge ńdɔ sé, éféme mîmá, é p'ɔɔ zém.

⁸Mec'ɔ membaŋ vu gúu n'ũu zɛ'-tsetsá' s'ɛ'ne, ɲgú', ésdá s'ɛ'ne. Mec'ɔ metsén p'ɔ ɲgá mbaŋ meǰéméntát, mec'ɔ gá meǰéménéntúkú, mec'ɔ gá ɲka.»

⁹Yésu g'ɔ mekŋe ńcú ɲɔɔ: «Ŋu laa ɲg'w'ɛɛ metúuté nelɔk ńzú' nu, a zú'.»

Yésu lɔk sakneket éswíŋe melá' kúó?

¹⁰La' ge ɲgɛ, pɔɔ pi p'ɔp ka zɛɛne ńbó neǰóŋ Yésu p'ɔp ɠaŋku pé nts'ɔppá né neǰém tsɛ' n'zɛɛ, ńbíkŋe wé ɲɔɔ a kyé'te mesakneket má éswíi w'ɔp.

¹¹A cú mb'ɔ p'ɔp ɲɔɔ: «Sé ka ge ɲɔɔ pɛɛ w'ɔ jíne nu nénw'ín n'ũu nef'ɔɔ né ni é l'ɛm'ɛne. Lá é ɠa n'ũu p'ɛc'ɔ pɔɔ pi p'ɔp ká p'ɔ n'ũu y'ɛɛ ku p'ɔ, p'ɔp zú' y'ɔp p'ɔ nda' ɲɔɔ pé lɔk sakneket ńcú nu.»

¹²É p'ɔ'ɔ lá, ńbó pa' pé ka ɲwa'neɛne ɲɔɔ: «P'ɔp ɠa ńbó ńdíŋe zɛ', ɲké ńb'ɔɔ yúu j'ɛ'ɔ

ńbó ńzú' zɛ', ńb'ɔɔ zú' te ńzú' p'ɔ.

É pé'ɛ ńb'ɔɔ p'ɔ'ɔ p'ɔ, m'ɔ p'ɔp ńben mb'ɔ Sé,

a likŋe menu keɔŋ m'ɔp.»

Nu yi sakneket n'ũu mbiyúu lɔkne ńcú

¹³Yésu pen ńcú mb'ɔ p'ɔp ɲɔɔ: «Pɛɛ ká zú' y'ɔ sakneket p'ɔ pa'ne, te ńben ńzú' mec'ɔ p'ɔ ɲɔ'ɔku?»

¹⁴Ŋu wí a pine yúu, a pi swíŋe-Sé.

¹⁵Mbiyúu mi é vune mbɛɛ-s'ɛndúŋ, lɔk ńbó pɔɔ pi p'ɔp zú'ne swíŋe-Sé, Sáttá g'ɔɔ ńt'ɔ, éfú tset t'ám y'ɔp ńc'w'ɛɛte.

¹⁶Mbiyúu mi é vune zɛ'-meŋɔ' lɔk ńbó pɔɔ pi p'ɔp zú'ne swíŋe-Sé, éfé'ne ńbém né tsáate.

17Lá, é pɔɔ lat meŋaŋ tset tɔ́m pɔ́p pɔ́, mbí'ŋgɔ pɔ́p pɔ́ pɔɔ-lé'ldá, pé pɔ́ te ńze nekúne wɔ́p, ńnyet wɔ́p né ŋgüó' melá' nu-Sé, pɔ́p gɔ́ɔ mme'.

18Mbiyúu mi é vune tset negíi keɔŋ, lɔk mbó pɔɔ pi pɔ́p zú'ne sŵíŋe-Sé,

19ŋge ńze nemɔk menu ndŷ mbí, ŋkáp ze nefúkle wɔ́p, pɔ́p pɔ́ ńtsáa meɔ́ meyúu te ńzáa, yíyá yúu ge sŵíŋe-Sé me tɔ́m pɔ́p ké zém ntáa.

20Mbiyúu mi é vune nüu tsétsá' sŷ'ne, lɔk mbó pɔɔ pi pɔ́p zú' sŵíŋe-Sé, mbém, mben mbó ŋge pa' nu-Sé píkŋene, ńdɔk ŋgɔ mbi, pɔ́p lɔk mbó pa' mbiyúu mi yecó mbaŋ pɔ́ éśá' ńtɔ́ ŋgá membaŋ megéméntát, yecó gá megéménéntúkú, yecó gá ŋkɔ.»

Sakneket nüu lâm

(Lúkáshi 8.16-18)

21Yésu pen ńcú mbɔ́ pɔ́p ŋgɔ: «Te é laa mbó ŋu lɔk lâm ńtɔ́, mben ńdɔk kékɔ́ ŋkŵíipe, ke ńtík pɔ́ ntsenŋkúu? Pé ké tík pɔ́ nüu zɔ́! yi pé ńjɔ́ pɔ́ɔ?

22Küó lá yi é læɔméne ŋkɔ́ne, é pɔ́ pɔ́ yi pé gɔ́ ńnyet pé júɔ, nu yi é ŋkɔ́ne mbó ntsem, pé gɔ́ kíe' éśwíi mántáa.

23Ŋu laa ŋgŵee metúuté nelɔk ńzú' nu, a zú'!»

24Yésu pen ńcú mbɔ́ pɔ́p ŋgɔ: «Pɔɔ laa ńzŵí'le nu-Sé pɔɔ zú' te ńzú'. Nu yi pɔɔ niite ńzú' sŷ'ne, nden ŵi ŋu lɔkne ńní' tú ńzú' nu-Sé, é yét lá a gɔ́ ńdɔk ŋgá jínu mbɔ́ ŋgaŋ, te mben ŋkŵi'.

25Ŋu ŵi a gŵeeene yúu, pé gɔ́ ŋge ŋkŵi', ŋu ŵi a ká gŵee, pé cŵée mózɔ' ŵi a zene ŋgŵee.»

Sakneket nüu mbiyúu mi é sé ŋgú'

26Yésu pen ńcú ŋgɔ: «Nefɔɔ-Sé pɔ́ pa' mbiyúu mi ŋu ma'ne naŋ yé lá,

27a pɔ́ te ńma', ŋgɔ, ke a sé ńdé léne ɔɔ, ke a ká pɔ́ ńdé pɔ́ ɔɔ, mbo yúu sé ŋgú' nenem pɔ́p netú', a pɔɔ jí yúu mi é gene lá é gú pɔ́.

28Tsétsá' zénejí gene mbiyúu éśá', ŋgú', éśáa metsó', ńmu'te.

29Metsó' ge ńtɔɔ, ŋgaŋ-naŋ tsɔ' ńtúu pɔ́ pɔɔ ŋka' nelak yúu, mbí'ŋgɔ ŋká nelak yúu ku'.»

Sakneket nüu mónesaa-mbi-yúu

(Matüo 13.31-32; Lúkáshi 13.18-19)

30Yésu pen ńcú ŋgɔ: «É laa mbó pekŋe lɔk küó mbée fɔ' pa' Nefɔɔ-Sé pɔ́ne, mbó pekŋe lɔk yéte sakneket ńde'le?

31É gɔ́ɔ éfi mbiyúu mi é küókne pa' yecó nté nesaa-sésúk. Pé gɔ́ ma', é küók ńtsa meɔ́ membi-yúupejí pine pé pine ŋka'.

³² Lá pé ké mbó te mbi, é sá', ígú' íntsa mecó yúupejé tsu yi é tset nka', ítók pemá mbó, ígú', íntú' te mbó yi é laa mbó peshéyí pó ító mbá' menkaa móp tsetú.»

³³ Yó pa' Yésu ka pó ízì' pwo né yúu p'w, ídók pwo mesakneket pa' mone, la swíi nu-Sé, éswíi núu nté yi mbó lá' ku' nezú'.

³⁴ A íkaa pó éswíi wóp né nu ké lok pó sakneket pó, mbó nka' yi póp ganaku pé tsú'ne mbó, a íkyé'te éswíi wóp pa' é lokne ícú.

Yésu ge fém zá'ne

(Matüo 8.23-27; Lúkashi 8.22-25)

³⁵ É ge mbó ntsunkwé' lé' éyá, Yésu cú mbó ganaku pé ngwo: «Pekne túu nka, ígwa núu yecó njén.»

³⁶ Ganaku pé ná nwo-lá' zú'u, íkwéete wé tset kanú' yi a mbóne tsetú mbó ízì' pwo né nu-Sé, ídók wé ígwa. Póp yecó pekanú' ka temte mbó ígwa,

³⁷ yecó máma fém náy te íze netsu'ne, nka m'wó mbu'ne íkúu tset kanú', te é tsu' ígwa pwo nelúu,

³⁸ Yésu pó nzuu, íjwó'ne núu yúu mbó íd'é, ganaku pé p'wome wé ícú ngwo: «Nde, íjí ngwo wó ká p'wó pa' pekne gwa m'p'fú laa p'wó ke?»

³⁹ A jwome, ícüó'k fefüot póp nka, ícú ngwo: «É ku' pa'a, puu ná'!» Fém g'wó ízd'ne, nka p'wó pen ítsu'ne p'wó.

⁴⁰ A g'wó ícú mbó ganaku pé ngwo: «puu zee mbók küó, puu fáa mbét p'wó ké zá'p t'ám núu wo ke.»

⁴¹ Póp íkwí' ícüó', mbó ícú tsetset póp ngwo, yó líi-nyu p'wó p'wó ng'wóku? Te mba fém póp nka zú' ntsu wé?

Málékúshi 5

Yésu ge ny wí mezwíkhe kepon ka p'wó mbúune wé fiite

(Matüo 8.28-34; Lúkashi 8.26-39)

¹ Yésu póp ganaku pé túu nka te íkúu núu yecó njén, é p'wó ng'wó-pwo-Ngalazaní,

² mbó éfú tset kanú' ícwet, wecó ny g'wó ícwet ító mbi yé, éfú mvu'-mengo', é p'wó za' yi pé twíine pep'fú zú'u, mbó ny, mbo zwíkhe kepon ka gwéee wé, mbó mbúune wé.

³ A ka p'wó ítswé p'wó mvu'-mengo' émdá, ny pen mb'wó g'wó wí é laa mbó a pen íku' nekút wé p'wó, te mba né cên p'wó.

⁴ A p'wó, mbo pé ka zee íní' k'w' meku yé, ídók cên íkút mbó mé, a mb'wó'te k'w', ízd'ite mecên te wecó ny p'wó pen íku' núu wé p'wó.

⁵A pó nenem, ke netú' ɔɔ, mbó, éfú mvu'-menɔɔ' ɔ́ɔ ndũ nenkó' ɔ́ɔgiet, mbó ndɔk mepak-menɔɔ' ɔ́ɔgwat mbɔɔ ye.

⁶A tɔɔ nga sesa, ɔ́ɔ́ɔ Yésu pó'ɔ, ɔ́ɔ́ɔate wé ɔ́ɔ́ɔ ɔ́ɔ́ɔ meku wé,

⁷ɔ́ɔ́ɔk ɔ́ɔgiet tɔ́ɔne ɔ́ɔ́ɔgiet ɔ́ɔɔ: «Yésu mɔ́ɔ-Sé wí a pi'ne mba kɔ́ɔ lɔ́, ɔ́ɔ́ɔ́ɔ kɔ́ɔ́ɔ mbɔ́ mɔ́? Séswíi, n ɔ́ɔk lík-Sé mbu' mbɔ́ mbɔ́ wu ɔ́ɔɔ, ɔ́ɔ́ɔ práa není' wɔ́ɔ tset ɔ́ɔ́ɔ'?»

⁸ɔ́ɔ́ɔ êwá ka gó ɔ́ɔ́ɔ pó'ɔ, é pó, mɔ́ɔ Yésu cú mbɔ́ mezwíkɔ́ɔ keɔɔɔ ɔ́ɔɔ póɔ fú nũu wé ɔ́ɔ́ɔwɔ́ɔ.

⁹Yésu píɔ́ɔɔ ɔ́ɔ́ɔ êwá ɔ́ɔɔ: «Lík yú ɔ́ɔɔ wɔ́?» A pɔ́ɔt mbɔ́ wé ɔ́ɔɔ: «Lík yáa ɔ́ɔɔ menu, mbí'ɔ́ɔɔ pek mezwíkɔ́ɔ keɔɔɔ ɔ́ɔ́ɔ́ɔ zɔ́ɔne,»

¹⁰ɔ́ɔ́ɔniite mbu' mbɔ́ mbɔ́ Yésu ɔ́ɔɔ: «Séswíi, kɔ́ɔ a zuɔ́ɔ mesé êmá te póɔ fú lɔ́' éyá ɔ́ɔɔ.»

¹¹É ka gó mbó, yeɔ́ɔ kat-menjínaa pó zú'u, ndũ nenkó' mbó ɔ́ɔkát ɔ́ɔ́ɔ yúu ɔ́ɔkwét.

¹²Mezwíkɔ́ɔ keɔɔɔ pu' mbɔ́ mbɔ́ Yésu ɔ́ɔ́ɔ ɔ́ɔɔ: «Ge pek kúu pɔ́ɔ nũu menjínaa mɔ́.»

¹³Yésu péɔm, mezwíkɔ́ɔ keɔɔɔ góɔ ɔ́ɔk éfú nũu ɔ́ɔ́ɔ êwá, ɔ́ɔ́ɔwɔ́ɔ ɔ́ɔkúu nũu menjínaa. Kat-menjínaa tákɔ́ɔ éfú ndũ nenkó' mbɔ́ɔtne ɔ́ɔkí, ɔ́ɔ́ɔ ɔ́ɔkí mɔ́púte. Póɔ ka pó yúu ntsá' yéɔ́ɔ.

¹⁴Pɔ́ɔ pi póɔ ka pó ɔ́ɔtsiine menjínaa ɔ́ɔ́ɔ pó'ɔ, ɔ́ɔkɔ́ɔ, ɔ́ɔɔ ɔ́ɔ́ɔk nu yi póɔ ɔ́ɔ́ɔne, ésat tásɔ́ɔ, te mba lɔ́'. La' kɔ́', ɔ́ɔ́ɔ ɔ́ɔ́ɔ yúu mi é gene,

¹⁵ɔ́ɔ́ɔ te ɔ́ɔkúu nejɔ́ɔ Yésu, ɔ́ɔ́ɔ ɔ́ɔ wí mezwíkɔ́ɔ keɔɔɔ ka pó nũu wé te ɔ́ɔ́ɔ zɔ́ɔne lá, a náɔ́ɔ mma' mendwí, mɔ́ɔ jínu ye pen, póɔ pɔ́k te'.

¹⁶Pɔ́ɔ pó zú'u, mɔ́ɔ póɔ lɔ́' ɔ́ɔ́ɔ yúu mi é gene ɔ́ɔ́ɔ êwá mba menjínaa. Póɔ pó mbéete éswíi pɔ́ɔ pine póɔ tóne nzɔ́ɔ.

¹⁷Pé zú', ɔ́ɔ́ɔ pu' mbɔ́ mbɔ́ Yésu ɔ́ɔɔ a fú lɔ́' póɔ ɔ́ɔɔ.

¹⁸Yésu sé ɔ́ɔkúu tset kanú' pa' a ɔ́ɔ́ɔ ɔ́ɔ́ɔ' ɔ́ɔɔ ye ɔ́ɔne, ɔ́ɔ wá wí a fíitene lá, pu' mbɔ́ mbɔ́ wé ɔ́ɔɔ a péɔm, póɔ mé ɔ́ɔ.

¹⁹Yésu la', ɔ́ɔ́ɔ mbɔ́ wé ɔ́ɔɔ: «Pen né ɔ́ɔ́ɔ' wu, ɔ́ɔkɔ́ɔete pɔ́ɔ pú, éswíi wóɔ né má nu sá'ne yí Tsapɔ́ɔ gene nũu gu, éswíi wóɔ pa' a tsáane mejɔ́ɔ mú.»

²⁰ɔ́ɔ́ɔ êwá góɔ ɔ́ɔk éfú ɔ́ɔɔ, ɔ́ɔ́ɔ ɔ́ɔnen tset melá' êmá tsɔ́ɔ, mbó éswíi nu yi Yésu lɔ́'ne ɔ́ɔɔ nũu wé. Pɔ́ɔ tsɔ́ɔ zú' é kɔ́'ne wóɔ te'. Pé fúɔ́ɔ yíyá pak-lá' ɔ́ɔɔ Metáɔ́ɔɔ-Negém.

Nu mɔ́ɔ-Yayelo póɔ mangé wí a ka gwéene ndwí-Yésu

(Matéo 9.18-26; Lúkashi 8.40-56)

²¹Yésu lɔ́k kanú' ɔ́ɔ́ɔ ɔ́ɔk te ɔ́ɔkúu nũu yeɔ́ɔ ɔ́ɔ́ɔ. Máma ɔ́ɔ́ɔ-lɔ́' cú'le nejɔ́ɔ ye. A pét mbó pɔ́ɔ mbɔ́ɔ-ɔ́ɔkí,

- 22 wecó ñu tó, lík yé pó ñgɔ Yayéɓ, a pó wecó ta' nũu pelám tset ndá-cú'le-payúda, mbó te ñjɔ́ Yésu, ñgɔ́ ñnɔ́ meku yé,
- 23 mbú' mbó ñgɔ: «Sésŵíi mɔ́ waa we maɳgé tsɛ' mbó pɔ ntsu-nenú, tó, ñzáp mbó mú nũu wé, a fíite nduk.»
- 24 Yésu pé m, póp mé cɔ́ sêndúnj mbó ñgɛ, lá' pó sêndúnj te', mbó éfyét Yésu.
- 25 Wecó maɳgé pó yé tsetset, mbó ñgɔ́, ñgŵee gɔ́ másɔ́, mbo é gáne wé gánene ñgu' ntsɔ́ppá né negém.
- 26 Mbo a ka nen mó ñjé'-gaɳfu te ñkáa, mbɛ́ɛɛ ye ñkáp te é me, ñké mbɔ́ fíite, te ñtsɛ' pɔ́ɔ, gɔ́ kŵi' kŵi'ne.
- 27 A ka zú' pa' pé cúne ñgɔ́ Yésu sé ñge pɔ́ fíite, a na'te éfú nzɛɛ ntó ñgŵee ndŵí-Yésu,
- 28 mbó ñcú tɛ́m yé ñgɔ: «N daa ñgŵee pɔ́ nda' ndŵí-Yésu, mbo ñ gɛ fíite,»
- 29 ñgɔ́ ñgŵee, gɔ́ yé gɔ́ ñzá'ne, a pen ñzú', mbo a fíite.
- 30 Yésu gɔ́ ñzú' pa' mecó metɛɛ cŵetne mbɛɛ yé, éshɔtne ñdíne lá', mbíɳne ñgɔ: «Wɔ́ kuune ndŵí yaa?»
- 31 Gaɳku pé pɔ́ɔ ñgɔ: «ɔ́ jɔ́ lá' pó éfyét wú nden wɔ́, ɔ́ pen mbíɳne ñgɔ́ wɔ́ kuune ndŵí yu ɔ́?»
- 32 Yésu shɔtne mbɛɛ ye mbó mbáte, ndɔ́ nejí ñu wí a kuune wé.
- 33 Maɳgé êwá tsɛ' ñgwet gwetne, mbí'ñgɔ́ a ka jí yúu mi é leene nũu wé, ñgɔ́ ñké ntó, ñnɔ́ meku-Yésu, éŵíi wé kwa' nu yí é leene tsɛɛ.
- 34 Yésu cú mbɔ́ wé ñgɔ: «Mɔ́ waa, pa' ɔ́ záɳne tɛ́m yú nũu mɔ́ lá, ɔ́ fíite, gɛ né mbótne, gɔ́ yú me.»
- 35 Yésu pét ñcú nu mbɔ́ maɳgé êwá cúne, pecó ntá'-pɔ́ fú ñjé'-Yayéɓ, ntó éŵíi wé ñgɔ́ mɔ́ ne ñdá'mó ñpfú, ñgɔ́ kɔ́ a pen mbákle Nde.
- 36 Yésu zú' pa' ñká yi a ká zú' lá, ñcú mbɔ́ Yayéɓ ñgɔ: «Kɔ́ pɔ́k, záɳ pɔ́ tɛ́m yú nũu mɔ́.»
- 37 Yésu póp Yayéɓ pó ñgɛ, Yésu pɔ́ pé m ñgɔ́ wecó ñu cɔ́ nzɛɛ póp pó, nda' Pyé ñge Já k póp mɔ́má we Jáñ.
- 38 Póp gɛ te ñkúu ndá-Yayéɓ, Yésu jɔ́ pé pó zú'u mbó mbákle za', pɔ́ pó ndaa, pecó pó ñgíet.
- 39 Yésu kúu ndá ñcú mbɔ́ póp ñgɔ: «Pɛɛ pákle za', ndaa nden wá melá' kɔ́? Mɔ́ ká pfú, a lé léne.»

⁴⁰Πόρ ζύ', ήγγε wé gwene. A ge pwo tsuu fú ndá ncwēt, te é tsu' nda' Tá-móo πόρ μάμόο, ήγε gan̄ku pé êpá. Πόρ περόρ κύu tset lûmndá, za' yi móo ncōne ζύ'u.

⁴¹Υέσυ gwēe πό-μόο, ήκύ mbō wé ηγο: «Talíta kum,» ήdōk ήκύ ηγο: «Μόο μαηγή, lo sé.»

⁴²Μόο γόο ήβu' mbuu ye, ήdō sé ήze nenēn. Πόρ ήu é kē'ne wóp te'. Μόο ka πό μόο ηγου' ntsōppá né negém.

⁴³Υέσυ tō' wóp ηγο πόρ páa negē te wecó ηu nde' ή yúu mi é gene, ήben ήκύ ηγο pé γá yúu a ή.

Μάλékúshi 6

Πwo-Nāzalat lu' nepém Υέσυ

(Matōo 13.54-58; Lúkashi 4.16-30)

¹Υέσυ ka fú ζύ'u, ήγγε né lá' yi a ka γú'ne ζύ'u, πόρ gan̄ku pé póne.

²Λé'-nji yóp ge ήbó, a γε ndá-cú'le πόρ, ήze nezí' pwo né nu-Sé, pwo te ήzáa ζύ' swī'ne yé, ήmaa te', ήbó ήκύ ηγο: «A lok mo menu tsuu éfú po γó? Wō gáne yo nté ήnu mbō wé, mba metuu nelok ήγε yo ηkē'ne nu?»

³A cá πό kápēndaa, ήbó móo-Malíya πό o? ήbó móomá pé ήk, ήγε Jōsé, ήγε Jwīde mba Símo πό o? Pōpémá pé pé pan̄gé cá πό po tsetset pekēne πό?» Ncú πό'ō, ήdu' nepém wé.

⁴Υέσυ cú mbō πόρ ηγο: «Pé ge meku'-ηγémndü'-Sé za' tsuu, te é tsu' nda' za' yí a ka γú'ne, pé gwák wé tsetset pópémá pé mba ndá πόρ.»

⁵É ka πό póne te Υέσυ pōo ge mecó meηkē'ne menu ζύ'u πό, te ήdí' nda' pa' a ka zá'ne mbó mé nüu pecó ntá'-gan̄gōo, ήγε πόρ fīite.

⁶É kē'ne Υέσυ te', pa' πόρ cá zá'p tēm nüu wé πό.

Υέσυ túu pwo pé ntsōppá

(Matōo 10.1, 5-14; Lúkashi 9.1-6)

Υέσυ γε éfú ζύ'u, ήγγε ήze nenēn tset melá' shé ζύ'u, ήbó ήzí' pwo né nu-Sé.

⁷Éfú' pwo pé ntsōppá né negém. Ntúu wóp pépá pépá, ήgá metuu mbō πόρ nelok ήzuη mezwīkēne kepōη.

⁸ήκύ mbō πόρ te ήgōé' ηγο: «Kōo puu γó ήγγε ήbēe yecó yúu, te ήdí' nda' ntwí. Kōo puu gwēe yúu pejé, ήbáa ηu nepēe pa. Kōo ηu gwēe mba ηkáp.

⁹Zwīkne metap ήu, lá kōo puu gwēe mendwí mémhá.»

¹⁰Υέσυ pen ήκύ mbō πόρ ηγο: «puu laa ήγγε te ήkúu tset tá' lá', puu náη po tset ndá yi pé ήγε ήgá mbō puu te ήγε éfú ζύ'u ήγγε.

11Pwɔ yecó lá' laa ndɛ' nekúkɛ wɛɛ, ndɛ' nezú' s̄wɪɛ yɛɛ, pɛɛ fú zú'u ɲɔɔ ɲɛɛ, mbú' p̄ɛp̄ɛp-mɛku mɛɛ, nelɔk ɲnyet wɔp ɲɔɔ nu yí p̄ɔp gene, é tsɛ' ɲdíɛ pɔ wɔp.»

12P̄ɔp mbó ɲɛɛ, ɲnen éśá' ɲɔɔ: «É sé mbíkɛ ɲɔɔ pɛɔ tsɛɛ kúpɛ mat.»

13Mbɛn mbó ɲzɔɲmɛz̄wɪkɛ kɛpɔɲtɛ ɲzɔɔ, ɲci mɛgwét n̄u pɛɔɲɔɔ tɛ ɲzɔɔ p̄ɔp f̄iɛtɛ.

Nu-fɔɔ El̄ɔde p̄ɔp J̄ɔɲ Mbapt̄ishi

(Mat̄ɔ 14.1-2; Lúkashi 9.7-9)

14Fɔɔ El̄ɔde zú' yé pa' p̄ɛ cúɛ menu mi Yésu gene, mbí'ɲɔɔ lík-Yésu ka sat zɛ'. Pɛcó pɛɔ p̄ɔ ɲcú ɲɔɔ J̄ɔɲ Mbapt̄ishi z̄w̄iɛ! É yúu mi é gene la a ku' nɛɛ mɛɲkɛ'ne menu.

15Pɛcó pɛɔ cú ɲɔɔ a Elíya. Pɛcó cú ȳɔp ɲɔɔ a wɛcó ɲɔɔmnd̄ɔɔ'-Sé p̄á' p̄ɛ ɲkámbi.

16Fɔɔ El̄ɔde zú' mɔɛne menu, ɲcú yé ɲɔɔ: «A J̄ɔɲ w̄í ɲ ka gene p̄ɛ za' tú yé lá, a z̄w̄iɛɛ.»

17É ka ɔ́ ɲbó, mbɔ fɔɔ El̄ɔde ka ɔɛ p̄ɛ ɔ́wɛɛ J̄ɔɲ, ɲkút wé ɲɛɛ ɲma' ndátsáɲ, mɛlá' El̄ɔdíya w̄í a ɲbóɛ nzwé-mɔ́ɔmá wɛ Fil̄ɪp, la a ɲtí wé.

18J̄ɔɲ ɲcú mb̄ El̄ɔde ɲɔɔ: «Nɛp̄ɛɛ ká p̄ɔ ɲbém ɲɔɔ ɔ t̄i nzwé-mɔ́ɔmá wu p̄ɔ.»

19É ka fú p̄ɔ'ɔ, la El̄ɔdíya za' ɲkwaa yɛ, mbó ɲdɔɔ shɛ nɛɛ p̄ɛ j̄w̄í wé, ɲké mbɔɔ mbó ɲku' p̄ɔ.

20Mbí'ɲɔɔ fɔɔ El̄ɔde ka p̄ɔ ɲbók J̄ɔɲ, mbó ɲjí ɲɔɔ a ndéɛɛ Léɛɛɛɛ, ɲɛɛ pɔ nu yí é t̄ɛɛɛ nd̄ɔɲnd̄ɔɲ, p̄ɔ'ɔ lá, a p̄ɔ ɲt̄ɔ'le wé t̄ɔ'leɛɛ, mbɛn ɲn̄ɔɲ ɲkɔɲ nɛz̄w̄í'le s̄wɪɛ yé tɛ', mba p̄á' é mbó ɲɔ́ɔɛ wé.

21Yecó lé' ɔɛ ɲbó, shɛ c̄wɛt mb̄ El̄ɔdíya, lé' éyá p̄ɛ p̄ɔ ɲj̄ɛ máɲá ndína ntó' nelɔk k̄w̄iɛtɛ lé' yí p̄ɛ ka p̄iɛ fɔɔ El̄ɔde, mbɔ fɔɔ El̄ɔde fún̄ pɛkém, éfún̄ pɛtátndá-pal̄ɔ'nt̄ɔɔ, mba pɛmáɲɔɔ t̄ɛt ɲɔɲɲ-Nɲɔalilɛɛ.

22P̄ɛ p̄ɔ ɲɛɛ ndína, mɔ́ɔ-El̄ɔdíya êwá wɛ mɔɲɔ́ɛ tó ɲn̄ɔɲ yúu, ɲn̄ɔɲ tɛ nu pɔɲ fɔɔ El̄ɔde p̄ɔp pɛɔ pi a lá'ne éfún̄ wɔp. Fɔɔ cú mb̄ mɔ́ɔ mɔɲɔ́ɛ êwá ɲɔɔ: «Píkɛ yú yúu mi ɔ kɔɲɛ ɲɔɔ n dɔk éśɔɲ wú, tɛ é pɔɲ wú,

23ɲcú tɛ ɲkaɔ ɲɔɔ: K̄ɔ́ lá yí ɔ ɔɛ mbíkɛ, ɲ ɔɛ ɲɔ́ɔ mb̄ ɔɛ. ɔ laa ɲzɛɛ mbíkɛ pɔ ɲɔɔ p̄u ɔɔ nɛfɔɔ ná t̄ɛt̄ɛt m bém p̄ɛmɛ.»

24Mɔ́ɔ mɔɲɔ́ɛ êwá c̄wɛt, ɲɛɛ mbíkɛ má wɛ ɲɔɔ: «N cú ɲɔɔ fɔɔ lɔk k̄ɔ́ éśɔɲ wáa?» Má wɛ p̄ɔɔt ɲɔɔ: «ɔɛ mbíkɛ pɔ ɲɔɔ p̄ɛ zá' tú-J̄ɔɲ Mbapt̄ishi ɲɔ́ɔ mb̄ ɔɛ.»

25Mɔ́ɔ k̄ɔ́ ɲɛɛ nɛj̄ɔɲ fɔɔ ɲcú mb̄ wé ɲɔɔ: «ɲ kɔɲ tú-J̄ɔɲ Mbapt̄ishi, t̄ɛt p̄ak-káɲ, pɔ ɲk̄ɔɛɛ.»

26 Fɔɔ zú', shá wé gɔɔ mɔ́fúu, lá nepɔ́ yi a lá' ícú mbi pɛgɛ pɛ te ɛ́kaa ge a pɔɔ jí nelɛ' pɔ́.

27 A gɔɔ ńtúu mɔ́ɔpú', ńcú ɛgɔ a gɛ ńdɔk tú-Jâɛ ńtɔ́. Mɔ́ɔpú' gɛ ndátsáɛ ńzɔ́' tú-Jâɛ,

28 ńńí' tset káɛ ńdɔk ńtɔ́, ɛ́gá mbɔ́ mɔ́ɔ maɛgɛ éwá, a cŵéé ɛ́gɛ ɛ́gá mbɔ́ má wɛ.

29 Gaɛku-Jâɛ ge ńzú' ɛgɔ pɛ jwí tãa wɔ́p, ńtɔ́ ńtíi pfú yé ńdɔk ɛ́gɛ ńtŵí.

Yésu zŵík pɔɔ ntsá' yétaa

(Matɔ́ɔ 14.13-21; Lúkáshi 9.10-17; Jâɛ 6.1-15)

30 Gaɛntúu-Yésu épa gɛ te mben, ńtɔ́ ńcú'le nejóɛ yé, mbɔ́ mbéete yúu tsɛɛ yi pɔ́p geɛ, éswíi wé te mba yúu mi pɔ́p zínɛ pɔɔ.

31 A cú mbɔ́ pɔ́p ɛgɔ: «Pɛɛ tɔ́ pɛkɛ lɔɔ zɛ' yi ɛu ká pɔ́ zú'u pɔ́, pɛɛ ndí' ńjwíite.» A cú pɔ́ɔ, mbí'ɛgɔ lá' te ńzɔ́a ka pɔ́ ńdeete, pɛcɔ́ pɔ́ ɛ́gɛ, pɛcɔ́ pɔ́ ńtɔ́, te pɔ́p gaɛku pɛ pɔɔ gwéé ɛ́ká nekŵét yúu pɔ́.

32 Pɔ́p pɛpɔ́p kúu tset kanú', mbɔ́ ɛ́gɛ nŵu zɛ' yi menjé' ká pɔ́ zú'u pɔ́.

33 ńgɔ́ ɛ́gɛ, lá' te ńzɔ́a jéɔ wɔ́p, ńdíɛ wɔ́p, ńzɔ́'te ńnen né meku, éfú metáswɛɛ tsɛɛ ńcŵét, mbiite nŵu yeɔ́ ńjân, ńzŵí'le wɔ́p.

34 A kúu zú'u, éfú tset kanú' ńcŵét, ńjéɔ nɔɔ-lá', mejéɛ mɔ́p kɔ́ wé, mbí'ɛgɔ pɔ́p mbɔ́ pa' nɔɔ-menjinjɔ mi ntsiine ká pɔ́ gú pɔ́ lá. A ze nezí' wɔ́p né menu te ńzɔ́a.

35 Za'-ńjí ge ńdeɛ, gaɛku pɛ tɔ́ nejóɛ yé, mbɔ́ ńcú ɛgɔ: «Pɛkɛ zɔ́'ne kôɛtet, mbo za' leɛ,

36 cú mbɔ́ pɔɔ pɔ́p gɛ tset menjé' mba tset melá' mi é mbɛɛ zɔ́'ne, ńzúu yúu pɛjé.»

37 A tsó' mbɔ́ pɔ́p ɛgɔ: «Pɛɛ ɛ́gáɛ yúu pɔ́p kwét.» Pɔ́p pɔ́ɔt yɔ́p ɛgɔ: «É pa'a pɛk gɛ mbéɛpɛ máma ɛ́káɔ, te é pɔ́ ɛ́ku' mendéníe ɛ́ka yépa, lá ńdɔ́' ńdɔk ńzŵík lá' yɔ́ keküɔ́?»

38 Yésu píɛɛ wɔ́p ɛgɔ: «Pɛɛ gwéé mbelêet ntá' yésú'ú? Pɛɛ gɛ ńdíɛ pɛkɛ jéɔ.» Pɔ́p gɛ ńdíɛ, mben nzɛɛ éswíi wé ɛgɔ: «Pɛk gwéé mbelêet ntá' yétaa ɛ́ge meshú mbaɛ yépa.»

39 A cú mbɔ́ pɔ́p ɛgɔ: «Pɛɛ ge pɔɔ náɛte ndŵ neɛíi pɔ́tnéne menɔɔ menɔɔ.»

40 Pé kɔ́kɛ ńnáɛte sé menɔɔ menɔɔ, mecɔ́ meɛkaɛ pɔ́ pɔɔ megéméntaa, mecɔ́ pɔ́ pɔɔ ɛ́ka.

41 Yésu cŵéé mbelêet éyá ntá' yétaa pɔ́p meshú éma mbaɛ yépa, mbɛ' tú yé, ɛ́gá pa'lá mbɔ́ Sé, mbéɔ́'te mbelêet ɛ́gá mbɔ́ gaɛku pɛ, nepɔ́ yi pɔ́p gɛ ɛ́gapte mbɔ́ lá', mben ɛ́ge pɔ́ pɔ́ɔ, nŵu meshú.

42 Pɔ́p pɛtsɛɛ kwét, ńzŵét.

43 Πέ lakte mekem mbelêet mba meshú mi é vu'ne, é lúu petúη ntsöppá né negém.

44 Ρῶο pi póp ka kwétne mbelêet, ka záa te!, te nda' mbéene pó yúu ntsa' yétáa.

Υέσου nen ndũ ηki

(Matüo 14.22-33; Jân 6.16-21)

45 Υέσου γόο ηκού mbö gaηku pé ηγο póp kúu kanú!, míbiite mbó mbi, nútúu né yecó nján, nüu gúη-Mbetsayída, a tsɛ' nzɛɛ ndeeme lá! póp ga.

46 Υέσου læeme lá! te Ρῶο γό ηγα, a kó! ndũ necó neηkó! necel'ε Sé.

47 Τύ! γε ηγο sɛɛ, mbo kanú! ga te mbó sɔη-ηki, Υέσου pét nútúu po sé zéneηá,

48 lá ηké ηjúo pa! ηki sé ηγάane wóp, mbí'ηγο fefüɔt ka pó éfú po mbi ne mbi nútó. É γε mbó ηkó'ηjí, Υέσου pó náane wóp, mbó ηnen ndũ ηki, te ηdɔɔ nelut wóp,

49 póp jáo pa! ηu sé ηnen ndũ ηki, ηkwaηe ηγο é jíjáη-ηu, ηze negá gwát né tɛɛ.

50 Póp pɛtsɛɛ ka pó ηjúo wé pa! a tóne, ηcɔɔ!, lá Υέσου γόο éfúη wóp, éswíi wóp ηγο: «Ρῶο pótne ηnánη, a pó mo, kɔɔ Ρῶο pók.»

51 A cú pó'ɔ, ηkúu tset kanú!, fefüɔt zád'ne, é tsa wóp te!,

52 mbí'ηγο jínu yóp mbét nútú! tu'ne, ηzee ηγο mbó, mbo póp ηkaa zú! yúu mi Υέσου ka lɔkne nu-mbelêet ηnyet pó.

Υέσου γε peηγοɔ nján-Jenezalêet fiite

(Matüo 14.34-36)

53 Póp túu ηki, te ηkúu nüu nján ye Jenezalêet, ηcɛηe kanú!, éfú tsetú ηcɔwɛt,

54 ηcɔwɛt te ηγο nútúu sé, pé γόο ηdii Υέσου,

55 ηkɔɔte ηga tset menjé! ηdɔɔ gaηγοɔ, ηtíi wóp ndũ mekúu ηdɔk nútó né za! yi pé zú'ne ηγο a zú'u.

56 A pó ηdee mba γó lá, ke po túsɔη ɔɔ, ke po tset menjé! ɔɔ, pé pó ηtíi peηγοɔ ηdɔk nútó, ηnɔη za! yi a ga ηdee zú'u, mbu! mbó mbö wé ηγο a péη póp gwèe po nda' necóη-ndwí né. Ρῶο pi póp kuune necóη-ndwí êndá, fiite tsɛɛ.

Μάλékúshi 7

Νερού-Ρῶο meɔη póp νερού-Sé

(Matüo 15.1-20)

1 É pó yecó lé!, peccó Ρῶο pi póp fúne Yelúsalem tó ηcú'le nejónη Υέσου, mbó pafalísay póp pakyé'te νερού-Möšêe,

2 ηjúo gaηku-Υέσου pó ηjá yúu né ló! nüu mbó móρ, mbó mi póp ká suk.

3 Pafalísay póp payúda tsɛɛ lɔɔ kwét yúu ké piite ηzate ηki nüu mbó móρ te ηkúu nüu ηkwen-pó yóp, pa! ηnɔη Ρῶο-ηkámbi sé mbíkηe pó,

⁴ήγη mentáa te mben, mbiite ncwēete ló' nüu póp, lá h́jé yúu. Póp pen h́gwēe mecó menepúu te é źda, mi ncwēgwē ka źapne, ndok h́nyet wóp né nté nesuk ló' nüu mentú' mba nüu mekēh, mba nüu mekáh, (te mba nüu mekúu).

⁵É lee p'ó'w, la pafalísay póp pakyé'te nepúu-Mōsēe êwá píkhe Yésu h́gw: «Ganhku pú jé yúu né ló' nüu mbó móp. Póp ká nen nüu ncw-pw-ηkámbi pó ndok h́ge pa'a?»

⁶Yésu tsó' mbō póp h́gw: «Puu pankeh-mík.» Esāya, Ngémndüw'-Sé ka pó f́da h́cú pe'ne sẃinu, pa' a ka h́wa'ne nté mat wuu h́cú h́gw: «Pw pónne lok pō nda' ntsu wóp h́gémte waa, tám yóp ká pó nüu mō pó.

⁷Póp sé h́gú'le wáa, lá nu pōw nüu pó, nté nu yi póp sé h́z'í' menu-pwmeswē mbō pw h́gw é nu yáa.»

⁸Yésu cú mbō póp h́gw: «É yé'té yi puu pa'ne nepúu-Sé h́gá nzuu, h́tsu' h́gwēe pō né pwmeswē lá.»

⁹Puu jí neme' nepúu-Sé, h́tsuw h́gwēe pō ncw-lá' wuu s'ne.

¹⁰N cú mb'í'hgw Mōsēe ka cú h́gw: «Ge meku'-tát wu póp má wu, mben h́cú h́gw hu laa h́zwote tát we ke pō má we w, pé j'w'í h́gah.»

¹¹Lá é gu nüu puu, puu cú yúu h́gw: Nu laa h́cú mbō tát we ke má we w h́gw: «Kūó lá yi é laa mbó a lok h́cwé'élé wé tsu' mbó pō Kolban, ndok h́cú h́gw: É tsu' yé Sé,

¹²mbō puu gu mbém h́gw a ká pen h́gwēe necwé'ele tát we póp má we pó.»

¹³Puu z'í' ncw-lá' wuu p'ó'w, ndok h́me' sẃi'ne-Sé. Puu pen mbó h́ge lii-menu êmá te é źda źdane.

Kwa' yúu mi é púwene hu mbi Sé

(Matüo 15.10-20)

¹⁴Yésu pen éfúh lá' h́cú mbō póp h́gw: Puu petsuu h́tú'wēe metúuté, h́tsuw h́z'ú' nu y'í h́gw h́cú.

¹⁵Yecó yúu mi mbó é fú nzempíi, h́kúu nüu hu te h́n'í' ló' nüu wé ká pó gú pó, yi é fúne tset tám yé ní'ne ló' nüu wé.

¹⁶[Nu laa h́gwēe metúuté nelok h́z'ú' nu, a z'ú'.]

¹⁷Yésu ge h́ná lá', h́gw te h́kúu ndá, ganhku pé píkhe wé h́gw a kyé'te nu yi a fúne necú, ésw'íi wóp.

¹⁸A cú mbō póp h́gw, h́jí h́gw yúu jínu pét tú' tu'ne pa' yé pecó pw p'w? Yúu mi é fúne nzempíi h́kúu nüu hu, ká ní' ló' nüu wé pó.

¹⁹É ká kúu tset tám h́gah pó, é kúu pō tset nepem né, h́cwet h́kúu tset kot. Yésu lok h́cú h́gw: yúu mi pé jé j'ne ká pó yi é mbi Sé mbó yi é ní'ne ló' nüu hu pó,

²⁰մբեն նսւ դո, զս մի է ԿճԵԿԵ Էմ դս նի՛նԵ Լ՛ ռս Ե՛.

²¹ՄԵԿԿԿԵ ԿԵԿԵ Բս ԿճԵ Էմ դսԵԿԵ, Լ՛ ղԷճսԵ ԵԵԵԵ ԿճԵ ԼճԵ ԿԿԵ, ԿԿԵ ԼճԵ ԵԵԵԵ, ղԷճսԵ դս ղ Եճ, ղԷճսԵ դս ղ ԵճԵ ԵԵԵԵ,

²²մԵճ դԵԵ Եճ, մԵճ դԵԵԵ ԿԵԵճ, դԵԵԵ ղԷճԷ Էմ, դԵԵԵ ԲսԿԵ, դԿսս ԵԵԵԵԵ ԿԵԿԵ, դԿճ՛ ԼճԵ, ղԷԿ Եճ Էճ-դս, դԵճ՛ ԵԵԵԵ, ղԵճ՛ ղԷԿ ԷԵԵԵ.

²³ՆԵԿԵ ԵԵԵԵ ԿԵԿԵ ԵԵԵԵ ԿճԵ ԿճԵ Էմ դսԵԿԵ, Լ՛ ղԷճ՛ Լ՛ ռս Ե՛.

ՄԿԵ-Էճ Էճ Էմ ռս Եճս

(ՄԵԵճ 15.21-28)

²⁴Եճս ԵԵ ԷԲս շս՛ս դԵԵ ռս ԵԵԵԵ ԿԵԿԵ, ղԷ ԷճԵԵ-ԷԿ, դԿսս ԿճԵ ԵԵԵԵ ղԵճ, դԿԵ մԵԵճ մԵճ դԿԵ դո ԿԵ ղԵ դո ղ շս՛ս Կճ. Լ՛ ԿԵ ԿԵ ղԵ ղԵ.

²⁵ԵԵԵԵ ԵԵԵԵ Կճ Ե՛ շս՛ս, ԵԵճ շԷԿԵ ԿԵԿԵ Կ՛ ԵԵԵԵ Եճ ԵԵ ԵԵԵԵԵ, մԵճ մԵԵԵԵ Ե՛. Ա շս՛ Ե՛ Կճ Եճս Էճ, ղ ղճԵԵ Ե՛, ղԵԵճ ԵԵԵԵ Ե՛,

²⁶մԵԵ՛ մԵճ ԵԵճ Ե՛ դո ղ շԷԿԵ ԿԵԿԵ Էճճ, ղ ղճ Եճ ԵԵ. ՄԿԵ Էճճ Կ՛ ԿԵ ղԵԵճ Եճճ-Եճճ Կճ. Ա Կ՛ Եճճ-ԲԷճԷճ, ԿճԵ դոԵԵ-ՏԷԷ.

²⁷Եճս Էճ՛ ԵԵճ Ե՛ դո: «ՃԵ ղճԷ՛ԼԵ ԵԵճԵԵճ ղԵ զս ԵԵ ղճԷԷ, Է Կ՛ ԿճԵ ԵԵԵԵԵ զս ԿԵԵճ ԵԵճԵԵճ ղԵճճ՛ ԵԵճ Կճճ-Եճճ Կճ.»

²⁸ՄԿԵ Էճճ Կճճ դո: «ՏԵԵԵճ, Ե Կ՛ ԷճԷճ ռս, Լ՛ Կճճ-Եճճ ԿԵ ղԵԿԵ ԵԵճճ-Եճս մի ԵԵճԵԵճ Է՛ դԿԷԷ զս, Է յԵԵ Է՛.»

²⁹Եճս Կ՛ ԵԵճ Ե՛ դո: «Ն շս՛ ղԷ՛ յի Ե ԼԵԵԵ ղԷճ՛, ԲԷ՛նԵ դԵԵ, Է ԼԵԵ ռս ղԷճԵ զս, շԷԿԵ ԿԵԿԵ Բս ռս Եճ ռս ղճԷԷ.»

³⁰Ա ԿԵ ղԵ՛ Ե՛ ղԵճ, Եճ ԿճԷԵ ղԵԵճ ղԵճ Կսս ԵԵճ շԷԿԵ ԿԵԿԵ Բս ռս Ե՛ ղճԷԷ.

Եճս ԵԵ ղԷճ՛Եճ՛ ԲԷԷ

³¹Եճս Բս ԷԿ, մԵճ մԵԵԵ ղԵ ԵԵԵ ՄԷ-ՆԵԵԷԷԷ, ղԵԵԵ Ե՛ ԷճճԵ-ՏԵԵԵ, մԵճ ղԵԵ ԿճԵ ԿԵԿԵ-Լ՛-ԵԵԷԵԵԵ ԵԵԵԵ.

³²ԿԵ ԼԵԵ ԵԵԵԵ դս ղԷճ ԵԵԵ Ե՛, ղ Կճ ԵԵճ՛-ԵԵԷԷԷ, մԵԵԵ մԵԵճ ղԵ ԵԵԷճԵ ԵԵ Է ԿճԵ Կճ, ԿԵԵԵ Կճ՛ ԵԵճ ԵԵճ Եճս դո ղ ճԵ ԵԵճ Ե՛ ռս Ե՛ ղ ԲԷԷԵ,

³³Եճս ԼԵԵ Ե՛ ԷԲս ԿճԵ ղճ-Կճ ղճԷԷ, ղԷճ՛ Կճճ-ԷճԵճ ԿԵ ԿճԵ ԵԵԷԷԷ Ե՛, ղԷԵԵ Էճճ ԵԵ ղԵ՛ Ե՛, ղճճ ռս Լ՛ճ Ե՛,

³⁴դԵճճ դԿԵ մԵԵ՛ մԷԵ Ե՛ ղԵճԵ Է՛, ղԵճԷ, ղճճ դո: «ԷԲԵԵ!» ղԵԵԵ ղճճ դո: «Տճ՛նԵ!»

³⁵ԵԵԷԷԷ Ե՛ Եճճ ղԷճ՛նԵ, Լ՛ճ Ե՛ ԿԷ՛նԵ, ղ ՃԵ ԵԵԵճ ռս ԿԵ ԵԵ՛.

³⁶Եճս Կ՛ ԵԵճ Կճճ Կճճ Լ՛նԵ ղԵԵԵ Ե՛ ղԷճ դո: «Եճ Կճճ Կ՛ ԵԵ դս շս՛.» Լ՛ դԿԵ մԵճ ղԷճ՛ Եճճ դոԵԵ Լ՛, Կճճ ԿԵ մԵճ Էճճ՛ Եճ ռս ղ՛նԵ.

³⁷ Pwɔ tsuu pɔ ńzú! mmaa te ńcú ηγω a γε yé mba kää lá, é pɔ pɔ sá'ne. A γε pé mbú'-metúuté zú! nu, mba pécípu! pen éswíηe.

Málekúshi 8

Yésu sé ńzwík pwɔ ntsa' yénékwa

(Mattho 15.32-39)

¹ É pen mbó pɔ nũ melé! êmá, pwɔ tɔ, ńzáa te! mben ńcú'le nejóη Yésu. Pa! pɔp ka pen ńké mboɔ yúu kwétne gwēe lá, Yésu fúη gaηku pé, ńcú mbɔ pɔp ηγω:

² «Mejáη lá! yɔ kɔ wáa te! mbí'ηγω é ηkɔɔne mbó lé! petát pa! pɔp ké mbó pɔ nejóη mɔ, ńké mbɔɔ mbét ηgwēe yecɔ yúu mi é laa mbó pɔp kwét pɔ,

³ mbó yi n daa ńná wóp njí, pɔp pen nzuu né menjé! mɔp, mbo pɔp ηγω ηgwēe metuu nelɔk ηγω te ńkúu pɔ. Pécɔ pwɔ tsetset pɔp wɔ éfú te ηγα sɛsa.»

⁴ Gaηku pé tsó! mbɔ wé ηγω: «É laa mbó pé lɔk yúu pejá gɔ kɔηtet zá'a, te pɔp kwét te ńzwét?»

⁵ Yésu píkηe wóp ηγω: «Puu zee ηgwēe mbelêet ntá! yésú'ú?» Pɔp pɔɔt ηγω pɔp gwēe mbelêet ntá! saambá.

⁶ Yésu cú ηγω lá! náη sé, a cwēe mbelêet êyá ntá! saambá, ηgá pa'lá mbɔ Sé, mbú'óte ηgá mbɔ gaηku pé, pɔp ηγαpte mbɔ lá!

⁷ É gɔ mbó pɔp pen ηgwēe mecɔ mbo pɔɔ-meshú, lá é pɔɔ záa. Yésu pen cwēe ηgá pa'lá mbɔ Sé nũ, ηgá ηγω pɔp gap mbɔ lá!

⁸ La! kwét yúu te ńzwét. Pé pen ńdak mekem mi é vu'ne, é lúu petúη saambá.

⁹ La! yi é penne ńkwét pɔ pwɔmesɔη yúu ntsá! yénékwa. Yésu γε pɔ'ɔ ńcú pɔp gw.

¹⁰ A gɔɔ ńkúu tset kanú!, pɔp gaηku pé gw né pak-ηγωη-Ndalmanúta.

Yésu la' negge ηkw'ne nu

(Mattho 16.1-4)

¹¹ Pwɔ tset nɔɔ-pafalísay tɔ nejóη yé mbó ńdɔɔ nu nũ yé, ńtsúune wé ηγω a γε ηkw'ne nu ηγω a nyet ηγω Sé ka túune wé, ηγω a nyet wóp né nté yi é nyetne ηγω Sé túune wé.

¹² Yésu zú! te ńjwí, mben ńcú mbɔ pɔp ηγω: «pwɔ pi pɔp tset njí ηkɔɔne sé mbíkηe ηγω η γε ηkw'ne nu, ńdɔɔ negge pa'a? Lá, puu tsu' ε swíi wuu kwa! nu nénwín, pé ká pɔ ńgw ńnyet wuu né yecɔ yúu pɔ.»

¹³ Yésu cú pɔ'ɔ, ηgɔɔ ńná pwɔ-falísay zú'u, ńkúu tset kanú!, ńtúu ηki ηγω né yecɔ njún.

Yésu cú zá'a ηγω pwɔ páa mat paηkɔη-mík

(Mattho 16.5-12)

14Yésu póp gan̄ku pé ka gó ntúu ŋki ŋgɛ né yecó nján, póp pó tset kanú!, ŋgɛwe pɔ nda' ta' mbelêet wémó!, mbo póp lá! ndikɛe ké pée yecó te é zaa.

15Póp pepóp pó ŋgɛ pólɔ, Yésu cú mbɔ́ póp ŋgɔ: «Pɛɛ lak tú yáɛ, mbáa fente-pafalísay mba ye fɔɔ Elôde.»

16Póp zú! pa' a kwíine fente pólɔ, ŋgɔɔ ŋké nze necú tsetset póp ŋgɔ: «Lá a ká cú pɔ pa' pekɛe ká gɛwe mbelêet pó ɔɔ?»

17Yésu jí pa' póp sé ŋkwaɛe pólɔ, mbíɛɛe wóp ŋgɔ: «Pɛɛ ke ŋkwaɛe nu pɔ núu mbelêet yí pɛɛ ká gɛwe melá! kúɔ? Pɛɛ lɔk ntemte mbét pɔ ké jí nu pó ɔɔ? Pɛɛ fáa mbét pɔ ké zú! te n̄zú! ke kúɔ? Jínu yúu ge pa'a n̄jɔ'ne pa'a?»

18Pɛɛ gɛwe mík, mben ŋké mboɔ jí nelɔk n̄júɔ zɛ! pó kekúɔ? N̄gɛwe metúuté mben mboɔ nu zú! pó kekúɔ? N̄jí ŋgɔ pɛɛ ká kwíite nu púɔ?

19Mɔ, ŋ ka p̄ɔ'ɛte mbelêet yíyá ntá! yétaa pɛɛ lɔk n̄zɔ́k pɛɔ ntsa' yétaa, mben ndakle mekem mé é lúu petún̄ pɛɛɛ'ɛ pɛɛ tii?» Póp p̄ɔɔt ŋgɔ: «Pfu! ka lúu petún̄ ntsɔppá né negém.»

20Yésu pen ŋgɔ: «M ben mb̄ɔ́'ɛte yecó ntá! saambá, pé lɔk n̄zɔ́k pɛɔ ntsa' yénékwa, pfu! lúu petún̄ pɛɛɛ'ɛ?» Póp cú ŋgɔ: «É ka lúu petún̄ saambá.»

21A píkɛe wóp ŋgɔ: «Te pɛɛ pen mbét pɔ ké zú!»

Yésu ge famík júɔ zɛ!

22Yésu póp gan̄ku pé ka kúu Mbetsayída, pé lɔk wecó famík ntó, mbu' mbó mbɔ́ wé ŋgɔ a záp mbó mé núu wé a fiite.

23A gɛwe pól-famík, ndɔk wé éfú tset lá! n̄cɔ̄wet, ndɔk mété ntsep mík mé, n̄záp mbó mé núu wé, mbíɛɛe wé ŋgɔ: «Te ɔ sé n̄júɔ yúu?»

24A líɛe zɛ!, mbó n̄cú ŋgɔ: «Mɔ sé n̄júɔ pɛɔmesɔɛ, póp sé n̄nen, lá ŋké mbó pɔ pa' metú lá.»

25Yésu pen n̄záp mbó núu mík-ŋu êwá, a tsuɛ n̄díɛe zɛ!, mbo a fiite, te mbó n̄cɛ nút n̄júɔ mba kúɔ lá.

26Yésu cú ŋgɔ a pen né njé! yé, lá, kɔɔ a ké ndee we tset lá! êyá.

Pyé jí ŋgɔ Yésu Nzá'ŋku

(Mat̄ɔ 16.13-23; Lúkashi 9.18-22)

27Yésu fú zú!u n̄cɔ̄wet, póp gan̄ku pé pó ŋgɛ né melá! mi é shá t̄ɛsɔɛ-Sézalê we Filîp, póp pépóp pó ŋgɛ, a píkɛe wóp ŋgɔ: «Pɛɔ pa'a mbó n̄cú ŋgɔ mɔ wɔ?»

28Póp p̄ɔɔt ŋgɔ: «Pecó pɛɔ sé n̄cú ŋgɔ ɔ Jân Mbaptíshi, Pecó pó n̄cú ŋgɔ ɔ Elíya, pecó pɛɔ pó n̄cú yóp ŋgɔ ɔ wecó ta' núu pɛɛgémnd̄ɔ'!-Sé pé ŋkámbi a z̄wíiméne.»

29 A píkhe wóp ηγω: «Kwa! paa yáa cú ηγω mo wǎ?» Pyê tsó' ηγω: «ɔ Nzá'ηka wí Sé ka ka'ne.»

30 Yésu tó' wóp te', ícú ηγω kɔɔ póp ηkǎwíi te ηu nde' jí ηu wí a já.

Yésu sé ícú nté nevé yi a ga ηge mpfú

31 Éfú nüu, íze nezí' wóp né yúu, ícú ηγω: «É sé mbíkhe ηγω Móɔ-Ŋu jáɔ ηgǎó' te', pekém-lá' me' wé, mba petátndá-panɔηɔ' póp pakyé'te nepáa-Móse, é ge pǎ'ɔ, pé jwí wé. A pen ízwíime nüu nevé nüu mbáate lé' petát.»

32 Yésu leeleene ícú mone menu pa'a, Pyê góɔ ína' éfúη wé ntsem, íze nekakhe wé.

33 Lá Yésu shɔtne, ndíηe gaηku pé, ícǎók Pyê, ícú né já ηγω: «Fú nzaa mo ítsáute mbáa Sáta, ɔ ká kwanhe pa'a, é pǎ' pa' Sé sé ηkwanhe pǎ', yá pǎ' pǎ' kwanhe-paɔmesɔη.»

34 Ŋgɔɔ ηké éfúη lá' mba gaηku pé, ícú mbǎ póp ηγω: «Ŋu laa ηga mbó waa ηu, a gwák túmbaa yé, ítíi yé tá mbáηte pǎηtêne ndɔk mbém nepfú, lá ícǎɔ nzaa mo.»

35 Ŋu wí a ga zee ídɔɔ nepáa yé luk pǎne ηu wí a ga mbé yé luk êyá. Lá ηu wí a mbé yé luk melá' wáa mba melá' Ŋkaa Sá'ne yi a ga necwí, mbo a ga ídá' mbó gú.

36 Pé laa ízee ítíi píimbí yɔ tsaa ηgá mbǎ ηu, lá é pɔɔ pǎ yi é ga ídɔk pǎ tú yé pǎ, mbo é ga cǎélé wé nüu kǎɔ?

37 É laa mbó ηu lɔk kwa' kǎɔ ídɔk ηkúp tú yé?

38 Ŋu laa ηkó sáa nepó waa ηu, mba neswíi nu yáa mbǎ paa pɔne pí póp ndǎ mbí ηkɔɔne, mbó njwet-paa kepɔη laa, mbó pakéjí Sé, mbo Móɔ-Ŋu ga ídá' mben ηkó yé sáa nelɔk wé ηge we ηu, ηká yi a ga ídá' mben nzaa tset negú'-Tát we, póp pecǎó'-Sé pǎne.

Málékúshi 9

1 Yésu pen ícú mbǎ póp ηγω: «E swíi waa, kwa' nénwín, ηγω pecó ntá' nüu paa pí póp zá'ne ηkɔɔne ké ge ípfú ké pǎ yi póp lɔk mík íjǎɔ Nefɔɔ-Sé pa' é tǎne né neηwáηe we pǎ.»

Lii-Yésu shɔtne

(Matéo 17.1-9; Lúkashi 9.28-36)

2 É lee lé' pénétúkú, Yésu fak Pyê ηge Jáκ póp Jáη, ídɔk wóp ηga ηkó' ndǎ yecó máamá neηkǎ'. Póp pépóp pǎ zú'u zéne póp, póp gó ndíηe, lii yé shɔtne.

3 Mendwí mé tsu' íηwanhe ηwanhéne, fúk te yecó yúu mi é laa mbó ηu lɔk ésuk ndwí ndǎ tsétsá' te é fúk pǎ'ɔ, ká pǎ' gú pǎ.

⁴Gaṅku-Yésu píipá petát jáɔ, mbo Elíya póp Mōsêe c̄w̄et íttá, póp pé Yésu pó ésw̄íɛ.

⁵Pyê góɔ m̄vukɛ vukɛɛne ícú mbɔ̄ Yésu ηɔɔ: «T̄ãa w̄ek, é p̄ɔɛ pa' pekɛ z̄á'ne laa. Pé m̄ pek n̄ak metap méntát, ta' pó wú, ta' pó w̄e Mōsêe, w̄ecó pó w̄e Elíya.»

⁶A ka pó íttá' ícú yé pa'ne, lá mbɔɔ ní yúu mi a cúne yéte pó, mbo c̄w̄' ḡw̄ee wóp te'.

⁷Póp gó níj̄ɔ, yecó láa cúɛ, ḡk̄w̄íɛ wóp. Ngi-ηu fú tsetú ícú ηɔɔ: «Yɔ Móɔ waa, η k̄ɔɛ wé te'. P̄w̄ zú' ntsu wé,»

⁸ḡɔ mekɛ, gaṅku-Yésu pɔɔ kí níj̄ɔ p̄ecó p̄w̄ pó, nda' póp pé Yésu tsá'ne mbó.

⁹Póp p̄épóp ḡe mbó éfú ndü neḡkó' ícúɛ, a t̄' wóp ηɔɔ k̄ɔɔ póp kíe' yúu mi póp jáɔne lá, te ndá' ḡkúu ḡká yi Móɔ-Ḥu ízw̄íɛe nüu nevé.

¹⁰Póp p̄ém pa' a cúne pó'ɔ, ḡké mbó mbíkɛ tsetset póp p̄ɔ ηɔɔ: «A cú ηɔɔ ízw̄íɛe nüu nevé, ízw̄íɛe nüu nevé nd̄ɔk ícú ηɔɔ k̄ɔɔ?»

¹¹Póp p̄en mbíkɛ Yésu ηɔɔ: «T̄e pakýé'te neḡw̄-Mōsêe cú ηɔɔ Elíya ḡw̄ ndá' mbíite íttó pé'e m̄elá' k̄ɔɔ?»

¹²A p̄w̄ɔt mbɔ̄ póp ηɔɔ: «É nu, ηḡémnd̄ɔ' -Sé Elíya ndá' mbíite íttó nezáp mba k̄ɔɔ lá nüu yé z̄w̄, íz̄ee ḡɔ mbó, mbo pa' pé ka p̄enne ḡḡw̄a'ne tset ḡw̄a'ne-Sé ηɔɔ: Móɔ-Ḥu ḡw̄e ndá' níj̄ɔ ḡḡw̄' te', pé k̄w̄ne wé, pé ḡw̄a'ne pó'ɔ, nd̄ɔk ícú ηɔɔ k̄ɔɔ?»

¹³Lá, ε sw̄íi w̄w̄ pa'a, mbo Elíya êw̄á ka ké m̄ó íttó, p̄w̄m̄es̄ɔɛ ḡe nüu wé pa' póp k̄ɔɛne, é pó nd̄úɛnd̄w̄ pa' pé ka ḡw̄a'ne tset ḡw̄a'ne-Sé nté wé.

Yésu zuɛ zw̄íkɛ keḡɔ nüu w̄ecó móɔ

(Mat̄ɔ 17.14-21; Lúkáshi 9.37-43)

¹⁴Yésu gó m̄ben n̄w̄w̄ z̄w̄' yí p̄fu' gaṅku pé zú'u, níj̄ɔ lá' t̄á'le wóp ní' s̄ɔɛ, gaṅku pé póp pakýé'te neḡw̄-Mōsêe pó zú'u íz̄ɔɛ yecó nu.

¹⁵La' pó te níj̄ɔ Yésu c̄w̄et nüu póp, póp índ̄áate ḡḡw̄ íce'le wé.

¹⁶A p̄en mbíkɛ gaṅku pé ηɔɔ póp z̄ɔɛ k̄ɔɔ ɔɔ?

¹⁷W̄ecó ηu c̄w̄et tsetset lá', íttó' mbɔ̄ wé ηɔɔ: «Nde, n d̄ɔk móɔ waa íttó nejáɔ wú. É pó, mbo zw̄íkɛ keḡɔ ka ḡw̄ee wé, tsét ntsu wé.

¹⁸Zw̄íkɛ keḡɔ êw̄á laa mbó nd̄ɔ sé nüu wé, a pó gó lá, é tíi wé níma' p̄ɔ sé, a ten, éfu' méte, ḡkw̄ét mes̄ɔɛ mé. N t̄ɔ pa'ne, mbu' mbó mbɔ̄ gaṅku pú ηɔɔ póp zuɛ zw̄íkɛ keḡɔ êw̄á, póp p̄ɔɔ nüu ku'.»

¹⁹Yésu cú mbɔ̄ póp ηɔɔ: «É k̄ɔɔ p̄w̄ p̄ɔɔ ízáp t̄ám nüu Sé pó, é pa'a m̄ó ndá' índ̄á tsetset p̄w̄ te ḡkúu sh̄íne lá p̄w̄ z̄áp t̄ám ȳw̄ nüu Sé? Ḥ ḡw̄ ndá' s̄ak nüu menu m̄w̄ te ḡkúu p̄ɔ sh̄ín? P̄w̄ l̄ɔk móɔ êw̄á íttó, ḡḡá mbɔ̄ m̄ɔ.»

20Pé lok wé ntó ñgá mbō wé, zwiŋke keponj êyá zú' ják-Yésu, ntíi mów êwá ntém sé, a katne sé, nze nefu' mété.

21Yésu píkhe Tá-mów ηγο: «Yó goo pa'a mbó nūu mów te éfú shán?» A cú ηγο: «Te éfú ηká mbóηkūó.»

22A pen mbó te zwiŋke keponj êyá gwēe wé, mbó mma' wé gó lá, mma' ma'ne, ke tset múk ɔɔ, ke tset ηki ɔɔ, ndɔɔ pɔ shá né ké ηjwí wé jwíne. Séswíi tsáa mejúη mék, ñcwélé wék, ηge a fíite pa' ɔ laa ηku'.

23Yésu pa' yé ηγο: «ɔ pen ηγο pa' ɔ laa ηku' ηγο ku? Nu ká tsa ηu wí a zárne tám nūu Sé pó.»

24Tá-mów gów fé'ne ñcú ηγο: «ɔɔη! N záb tám yáa nūu Sé, cwélé wáa, η kwí' ñzáp tám nūu wé.»

25Yésu jáɔ, lá' pó ñndáate ηkwí' ntó tóne, a cūók zwiŋke keponj êwá, ñcú ηγο: «Gu zwiŋke keponj wí é tsétne ntsu-ηu, ñzæne póp metúuté mé, η gó ηjúɔ, mbɔ ɔ fú nūu mów wá ñcwet, mbáa nelá' mben mben nzæ ηkúu nūu wé.»

26Zwiŋke keponj êwá tíi mów mma' sé ñtsu'ne wé, ηge a kíi né ηgi tenné, éfú nūu wé ñcwet. A tsu' ñnɔw sé ηge pɔ pa' pfi-ηu lá, te pé pó ñcú pɔ ηγο a pfi.

27Lá, Yésu gwēe pó yé ñcwélé wé, ηge a lo sé ñtáæ tæne.

28Yésu póp gaηku pé ge mben te ηkúu ndá, mbó zéne póp, póp píkhe wé ηγο: «Ku lá'ne ηge lá pek pɔɔ ku' nezun yɔ zwiŋke keponj êyá pó ɔɔ?»

29Yésu pæɔt mbō póp ηγο: «Pé lok pɔ nda' nec'e'le Sé lá ñdɔk ηge yíyá nté zwiŋke keponj fú nūu ηu ñcwet.»

Yésu pen ñcú nté nevú yi a ga mǫpfi

(Mat̄eo 17.22-23; Lúkashi 9.43-45)

30Póp pé Yésu fú zú'u mbó ηga, ñdeε tset ηgoη-Ŋgalileε, a pen ηké mbɔɔ mbó ηkɔη ηγο pé jí zæ' yí a zú'u pó,

31mbó ñzí' gaηku pé né yúu, mbó éswíηe ηγο: «Pé ga éfen Mów-Ŋu mbō pæɔmesɔη póp ge a pfi. Lá mbaate lé' petát a zwíime.»

32A cú pó'ɔ, gaηku pé ké mbɔɔ zú' sá'ne pó, lá mben mbó mbók né píkhe wé né nu nūu.

Ne pó ndúm é nege pa'a?

(Mat̄eo 18.1-5; Lúkashi 9.46-48)

33Póp ga te ηkúu Kapreenawûm, ηkúu ndá, Yésu píkhe wóp ηγο: «Pæ; lá' mbó ñnen sêndúη ñzɔη kōó pe'ne?»

34Póp pɔɔ tsóp, mbí'ηγο póp lá' mbó sêndúη, mbó ñzɔη ñdɔɔ ηu wí a tsetset póp mbó we gwé nūu póp petsæ.

35Yésu náη sé, éfúη gaηku pé ntsǒppá né negém, ésǔwí wóp ηγω: «Nu wuu laa mbó ndɔɔ netuu mbó nduηmbi, mbo é pɔη ηγω a pé m nepó nzuu, éfa' mbǒ pɔɔ tsuu,»

36ńcú pǒ'ɔ, éfúη mǒyúu mǔɔ, ńtík wé pɔ mbi pǒp, ńtíi wé ηgǔwee, ńcú ηγω:

37«Nu lɔk lík yáa, ηkúkηe mǒyúu mǔɔ pa' wɔ laa, mbo ηgaη kúkηe pɔ wáa. Nu pen ηkúkηe wáa, mbo ηgaη ká kúkηe pɔ nda' wáa pǒ, a kúkηe pɔ ηu wí a ka túune wáa.»

Du wí a tǔɔtene pǒp wí a la'ne

(Lúkashi 9.49-50)

38Jáη náη te ńcú mbǒ Yésu ηγω: «Táa wek, pek lá' ηjǔɔ wecǔ ηu pǒ ndɔk lík yú ńzuη mezǔwikηe kepɔη núu pɔɔ, pek lɔɔ neto' wé, mbi'ηγω a ká pǒ yé nzuu gu pa' pek pǒ.»

39Yésu pǔɔt ηγω: «Kɔɔ puu tɔ' wé nege pǒ'ɔ, é laa mbó ηu pɔɔ lɔk lík yáa, ηge ηka'ne nu, mben ηgǔɔ ηkǔwíi lík yáa kepɔη pǒ.

40Nu wí a ká la' nu yékηe pǒ, wekηe ηu.

41E swíi wáa, kwa' nénwín, ηu laa ηγω ηgá mǔzɔ' ηki mbǒ puu, ηgá, mbi'ηγω puu pɔɔ páa, mbo yé tsǔfa' ńdá' mbé pǒ.»

Yúu mi é laa mbó é ge ηu pǒp Sé fakηe

(Matǔo 18.6-11; Lúkashi 17.1-2)

42«Lá, ηu wí a ηké ńtsúune wecǔ ta' ηu núu pegeguu páa pi pǒp zápne tǔm núu mɔ, nelɔk ηge ηγω a faane nu, mbo ηgǔɔ' yi é gu ńdá' ηkúu ηgaη, gu mbó yi é ńzáa, te mbii pǒ nda' pa' é laa mbó pé cηe máma' ηγω' lónη-ηgaη, ńma' wé tset mí.

43Pǒ yú laane mbó ńtsúune wú ńní' tset mefaane, ɔ za' ńme', mbi nepó ηkempǒ, lá ηké ńdá' mbó gú, ńtsa negǔwee mbó membá, lá mben ηkúu tset zɔ' yí múk zú'u, mbó yi é ńdá' mbé yeɔ l'é' pǒ,

44[é zɔ' yí mentǔɔt mí é ńdá' ńpfú pǒ nu'ne pepfú-pɔɔ zú'u. Múk wí é kǔne zú'u, é ńdá' mbé pǒ.]

45Ku yú laane mbó ńtsúune wú ńní' tset mefaane, ɔ za' ńme', mbi gu nepó kemku lá ńdá' ηké mbó gú, ńtsa negǔwee meku mú membá lá pé ma' wú tset múk,

46[é zɔ' yí mentǔɔt mi é ńdá' ńpfú pǒ kwét pepfú-pɔɔ zú'u. Múk wí é kǔne zú'u, é ńdá' mbé pǒ,]

47mben mbó yi lík yú sé ńtsúune wú, ɔ faane nu, ɔ tsǔ' ńme', mbii nepó pelík la ηkúu núu nu-Nefɔɔ-Sé, ńtsa pa' é laa mbó ɔ gǔwee mík mú membá pé pen ńma' wú tset zɔ'-múk,

⁴⁸zɔ' yí mentüt mí é ndá' mǫfú pɔ kwétne pɛpǫ-pɔ zú'u. Múk wi é káne zú'u, é ndá' mbé pɔ.»

⁴⁹Pɔ sé jí ηγɔ múk ɔ ndá' niite mba wǔ lá ndúndu pa' pé lɔkne ηγwáh níite yúu-pɔ'.

⁵⁰Ngwáh sé mbó yúu sá'ne lá, é laa mbó te mbɔ mbét ndɔ pɔ pé pen ndɔk küó ηγε lá é pen ndɔ? É pɔη ηγɔ kwa' ηγwáh sá'ne pɔ lóη pɔ, pɔ'ɔ, mbótne pɔ tsetset pɔ.

Μάλékúshi 10

Yésu sé hízi' pɔ né nu nüu láandá

(Matëo 19.1-12)

¹Yésu fú zú'u, ícú sêndúη, ndɔk shá-Judê, ηγɔ nüu yecó njún-ηki-Juudeη. La' pen ícú'le nejóη yé te ízáa, a pen íze nezí' wóp né nu-Sé pa' é mbóne mat mbǔ wé.

²Pafalísay tó yóp, mbó ηkwa'le wé, mbíkηe wé ηγɔ: «Te é p'ne nepú nekeη péη ηγɔ ηu zuη nzwé we?»

³Yésu píkηe wóp ηγɔ: «Mǔsêe ka cú tset nepú ηγɔ pɔ ge pɔ ηγóku?»

⁴Póp pǔɔt ηγɔ Mǔsêe ka péη ηγɔ ηu mbéene zuη nzwé we, lá ηké ηγɔ ízuη wé, mbíite ηηwa'ne ηwa'ne nelɔk ízuη wé.

⁵Yésu cú mbǔ póη ηγɔ: «Mǔsêe ka gá níná nepú mbǔ pɔ, mbí'ηγɔ a jú pɔ tɔ tú mbǔ Sé te é tsa.»

⁶É ka ké éfú nɔηηγɔη, mbɔ pɔ'ɔ pɔ. É tset ηwa'ne-Sé ηγɔ: «Sé ka pɔ ηu mbéene póη maηgé.»

⁷Pé ka pen ηηwa'ne ηγɔ: «É yúu mi é γεe, ηu náη te éfak mbɔ ye nüu tát we póη má we, ηγɔ ndat mbɔ ye nüu ye maηgé.

⁸Póp mé temte ítsá' ta' ηu.

É lee pɔ'ɔ, póη pɔ pen mbó pɔ p'érá pɔ, póη tsɔ' ta' ηu.

⁹Pɔ'ɔ lá, ηumesɔη páa nefak yúu mi Sé temtene.»

¹⁰Póp ge mben te mbó ndá, gaηku pé pen mbíkηe wé né nu nté nu éyá.

¹¹A swíi wóp ηγɔ: «Nju laa ízuη nzwé we, ízó' we nde', mbɔ a γε gáa.

¹²Maηgé pen ícwet nüu ndúu me, ηγɔ ízó' wecó ηu nde', mbɔ a γε gáa.»

Yésu póη gégé mbóηküó

(Matëo 19.13-15; Lúkáshi 18.15-17)

¹³Pɔ pɔ ndɔk pɛcó mbóηküó ító nepó yi Yésu ɔ ízáp mbó tú póη, lá gaηku pé pɔ ító'.

14 Yésu jáw pól, é pɔw wé pɔŋ, a cú mbɔ gaŋku pé ηγω: «Pɔɔ ná gégé mbónkɔ́ póp tɔ́ ḡkḡéete wáa! Kɔw pɔɔ kí' wóp netɔ́! Pɔw pi póp pa' mbónkɔ́ gḡeene nu núu Nefɔw-Sé.

15 E swíi wáɔ, kwa' nénwín, ηu laa mbɔw tsɔ' pa' móyúu mów, mbém ηγω Sé tsá'ne ésd' wé pól, mbɔ a ndá' ḡkúu tset ηγωη-nefɔw-Sé pól.»

16 A cú pól, ḡcwéee wóp ḡgḡee, ḡzáp mbó núu póp, fée wóp mbɔ Sé.

É sá'ne nená yúu tsɔɔ, ḡcúw nzɔɔ Yésu

(Matḡw 19.16-30; Lúkashi 18.18-30)

17 Yésu ge ḡtáɔ sēndúŋ mbó ḡgɔ, wecó ηu kḡ́ ḡtɔ́ ḡkḡí'le mbi yé, mbíkŋe wé ηγω: «Cíca, gu pónne kwa' ηu sá'ne. Ŋ gɔ ḡge yáa ηgókú lá ḡgḡee luk kéme?»

18 Yésu píkŋe wé ηγω: «Ŋ fún wáa ηγω ηu sá'ne melá' kḡ́? A nda' Sé pól, mbɔ ηu sá'ne ká pól gú pól.

19 Ŋ ká pól ḡmɔŋe nepɔ́ɔ-Sé ni é cúne ηγω: Kɔw jwí ηu, mbáa nege gap, kɔw jḡw, kɔw tík sów tú-ηu, kɔw fu ηu, gá meku'-tát wu póp má wu.»

20 Ŋu êwá pḡɔt mbɔ Yésu ηγω: «Nde, te éfú pa' η ka pétne mbó pɔ mówsuu, n do ḡké ḡtswé ḡgḡee menepɔ́ɔ êmá gḡeene tsɔɔ.»

21 Yésu pen ḡdíŋe wé, nu yé pɔŋ wé, a cú mbɔ wé ηγω: «Tá' yúu wémó' pét ḡják yi ɔ gɔ ḡge. Gɔ, éfen yúu pú tsɔɔ, ḡgap ḡkáp mbɔ pakéyúu, ndá' ḡgḡee yúu tɔ́nden tḡnépú. Gɔ ḡge pól, ḡben ḡtɔ́ ḡcúw nzɔɔ mɔ.»

22 Ŋu wá zú' yɔ swíŋe, shá wé gɔw ḡpfúu. A tém ḡkwen yé, ḡgɔ ḡgɔ, ḡcúŋe tú yé cúŋene, mbí'ηγω a ka gḡee yúu tɔ́nden te'.

23 Yésu tsɔ' nzɔɔ éshɔtne ḡdíŋe pɔw pi póp ka tḡ́'lene wé ḡní' sɔŋ, ḡcú mbɔ gaŋku pé ηγω: «É ten pa' é laa mbó ḡgaŋyúu péem ηγω Sé tsá'ne ésd' wé.»

24 Gaŋku pé zú' yɔ swíŋe, é kɔ'ne wóp te'. Yésu pen ḡcú mbɔ póp ηγω: «Mbónkɔ́ páa, ηu nepém te Sé tsá'ne ésd' wé ten te'.

25 É zaŋe mbɔ máma naa, shḡ́ nesó tset ntḡee-sá', ḡtsa ḡgaŋyúu nepém ηγω Sé tsá'ne ésd' wé.»

26 Yɔ nu mekŋe ḡkɔ'ne gaŋku pé. Póp cú ηγω, te é laa mbó pɔ pa'a, mbɔ wɔ́ gɔ ndá' ḡduk?

27 Yésu líŋe wóp te ḡcú ηγω: «É tsa pɔ pɔwmesɔŋ, é laa mbó é pɔw Sé tsa, mbí'ηγω a ku' nege mba kḡ́ lá.»

28 Pyê cú mbɔ Yésu ηγω: «Te pek ka ná yúu tsɔɔ, ḡcúw nzɔɔ wu pa'a lá?»

29 Yésu pḡɔt ηγω: «Lá e swíi wáɔ, kwa' nénwín, é laa mbó ηu pɔw ná ndá yɔ, ná pɔ́pémá pé pé mbéene mba pé paŋgé, ná má we póp tát we, ná mbónkɔ́ pé póp meŋká' mé, melá' wáa mba melá' Ŋkɔɔ Sá'ne wí a gɔ necwí,

30τε μβέτ κέ ze pɔ ηκῶνε negw̃ee yecó ηκά ηku pó, pé gu ηkáune wé, lá, Sé ké ηγε a fú pɔ ηκῶνε ηgw̃ee mendá, ηgw̃ee pɔw̃pémá, ηgw̃ee pemá pé, ηgw̃ee mbónkúó pé, ηgw̃ee meηká' mé, mben ndá' mbó tset ηγωη fí, ηgw̃ee luk kéme.

31Lá pecó nezáa pɔw̃ pi póp tũune mbi ηκῶνε gu ndá' ntsɔ' pendw̃iknzɔ, pa pó nzɔ tsɔ' pa pó mbi.»

Yésu pen ncú mbaate ηκά yétát nté nevú ni a gu mpfú

(Mat̃o 20.17-19; Lúkashi 18.31-34)

32Yésu póp gañku pé ge mbó s̃endúη mbó mbɔ né Yelúsalem, a tík tú yé, mbó mbi póp mbó ηgu, lá, wɔ negu Yelúsalem êwá tsú' tú yóp, mben ηγε pɔw̃ pine póp pepóp s̃endúη tsɔ' ncɔ' cɔ'ne. Yésu éfak gañku pé ntsɔppá né negém, póp tó né nejóη ye. A ze nesw̃íi wóp né yúu mi é gu ηγε wé, ηγω:

33«Pɔw̃ tsuη ηzú' s̃ɔ'ne, pekηe s̃endúη mbó mbɔ né Yelúsalem pa'a, ηkúu zú'u, pé fen Mɔw̃-Ŋu mbɔ petátndá-panoηpɔ' póp pakyé'te nepɔw̃-Mɔs̃êe, póp ηak wé, ηzár pa' a gu mpfú, ηgá wé mbɔ pɔw̃-túu nde'.

34Póp zɔw̃te wé, nt̃wik mété nũu we, ndɔk ηgwaa ntswáa wé, ηjw̃í wé, a pen ηzw̃íime nũu nevú nũu mbáate lé' petát.»

Nelɔw̃ nepó ndúm

(Mat̃o 20.20-28; Lúkashi 22.25-27)

35Jâk póp Jâη, pɔw̃-Zebédée kw̃é'le mbɔ wɔp ñtó né nejóη Yésu, ncú mbɔ wé ηγω: «Tãa wɛk, s̃és̃w̃íi, pek laa ndɔw̃ yúu mbɔ wu, ɔ pém ηgá yîyá yúu mbɔ pek.»

36Yésu píkηe wóp ηγω: «Pɔw̃ kɔη ηγω η ge ηgóku mbɔ pɔw̃?»

37Póp p̃ɔt ηγω: «Tãa wɛk, pek tsáa ηγω ɔ laa ηγε mbó tset negú' wu, ɔ ts̃w̃íkηe wék nejóη wu, ta' ηu pó nũu gúη-pó yú ye tɔw̃, wɛcó ηu pó nũu gúη-pó yú ye ηkw̃epme.»

38Yésu tsó' mbɔ póp ηγω: «Pɔw̃ ká jí yúu mi pɔw̃ lów̃ne pó. Pɔw̃ ku' nenó ntú'-ηgüó' yi η guηe nenó? Ke pɔw̃ ku' pɔ nepém ηγω pé nu' w̃ɔw̃ tset ηgüó' yi pé guηe tsetú nenú' wáa?»

39Póp p̃ɔt ηγω: «Pek ku'.» Yésu cú mbɔ póp ηγω: «É ñenw̃ín ηγω pɔw̃ gu ηnó ntú' yi η guηe nenó, pé gu mben nu' w̃ɔw̃ gúu tset ηgüó' yi η guηe nejú.»

40Lá, é gu nũu nets̃w̃íkηe ηu nũu gúη-pó yáa ye tɔw̃ ke pɔ ye ηkw̃epme ɔw̃, mbo mɔ káne gw̃ee negá mbɔ ηu pó, yîyá zɔ' é yé pɔw̃ pi Sé ka niiténe ndɔk r̃byép wóp.»

41Pecó gañku-Yésu negém pó te ηzú' nu yí Jâk póp Jâη cúne, ñze nezáη lóη nté wóp.

42Yésu fúη wóp pétsɔw̃, póp tó, a cú mbɔ póp ηγω: «Pɔw̃ sé ηjí ηγω pefɔw̃-pakéjî Sé gó ésá' lá', mbó ηnɔ' pɔw̃ nɔ'ne, pemá pɔw̃ pó éfyét lá' fyétne.

⁴³ Lá, é ké mbɔɔ pɔŋ ŋɔ é pɔ tsetset pɔɔ mbɔ pɔ'ɔ pɔ. Nu laa mbɔ ŋkɔŋ nepɔ ndũm tsetset pɔɔ, mbɔ é pɔŋ ŋɔ a shɔtne ñtsɛ' mɔŋkɔɔ wɔɔ.

⁴⁴ Nu laa mbɔ ñdɔɔ nepɔ we gwé tsetset pɔɔ, mbɔ é pɔŋ ŋɔ a pém ŋkwaapɔtsɔɔ.

⁴⁵ Mbí'ŋɔ Mɔɔ-Nu ŋkaa zɛ ñtɔ ndũ tsétsá' pɔ pa' pɔɔmesɔŋ gɔ éfa' mbɔ wé pɔ, a ka tɔ pɔ nefa' mbɔ pɔɔmesɔŋ, éfa' fa'ne te mben ŋgá tú yé nelɔk ñcŵée tú-pɔ te ñzáa.»

Nu-fumík Mbaltímê

(Matüɔ 20.29-34; Lúkáshi 18.35-43)

⁴⁶ Yésu pɔp gaŋku pé gɔ te ŋkúu Yelíkɔ, mbɔ ñdɛɛ, mámá nɔɔ-lá' cŵet, ñcúɔ nzɔɔ. Wɛcɔ fumík náŋ mbɔɔ-sêndúŋ, mbɔ ñdɔɔ ndɔɔ, lík yé pɔ ŋɔ Mbaltímê, a pɔ mɔɔ-Timêɛ.

⁴⁷ A zú' ŋɔ Yésu mɔɔ-Názalet læne, ŋka' ŋgi ye ŋgá tɛ, ñze necú ŋɔ: «Yésu gu wí ɔ nũ njwɛt-fɔɔ Ndavít, tsáa mejúŋ máa.»

⁴⁸ Pɔɔ te ñzáa kakŋe wé ŋɔ a ná', lá a gɔɔ mmeŋŋe ŋgá', ŋgá ŋgi ye tɛ ŋɔ: «Nu nũ njwɛt-fɔɔ Ndavít, tsáa mejúŋ máa.»

⁴⁹ Yésu tɔɔ ñcú ŋɔ: «Pɔɔ fúŋ wé.» Pɔp cú mbɔ fumík ŋɔ: «Sá' tɔɔ ñdɔ sé, a sé éfúŋ wú.»

⁵⁰ Fumík lɔ sé, ñjé' ndwí-fák ye mma' nzɔɔ, ŋgɔ ñtsét Yésu.

⁵¹ Yésu píkŋe wé ŋɔ: «ɔ tsáa ŋɔ ŋ ge ŋgɔku nũ gu?» Fumík pɔɔt ŋɔ: «Nde n tsáa nepɛn ñjɔɔ zɛ'.»

⁵² Yésu cú mbɔ wé ŋɔ: «Pa' ɔ záb tɛm nũ mɔ lá, ɔ fíite, tsɛ' ŋgɔ yú gɔne.» Fumík gɔɔ ñze nepɛn ñjɔɔ zɛ', ñcúɔ nzɔɔ Yésu pɔp pɛpɔp gɔ.

Málékúshi 11

Yésu kúu Yelúsalem

(Matüɔ 21.1-11; Lúkáshi 19.28-40; Jân 12.12-19)

¹ Yésu pɔp gaŋku pé gɔ te mbɔ ŋkúu Yelúsalem, mbét mbɔ pɔ nepat-Mbetfajé pɔp Mbetani, zɛ'-neŋkɔ'-metá-megwét-ɔliive, Yésu túu gaŋku pé pɛpá,

² ñcú mbɔ pɔp ŋɔ: «Pɔɔ gɔ tset lá' yá yi é mbi pɔɔ lá. Pɔɔ gɔ ŋkúu zú'u, ñjɔɔ mɔɔ-njakáashi wí pé lá'ne ñcɔŋŋe, a pɔ wí ŋu ŋkaa mɔ ndũ náŋ, pɔɔ kíe', ñdɔk ñtɔ.

³ Pɔɔ laa mbɔ ŋkíe' ŋu píkŋe wɔɔ ŋɔ: Pɔɔ kíe' njakáashi wá ñdɔk ŋgɔ né gɔ, pɔɔ pɔɔt ŋɔ: Tsapɔɔ lá'ne mbɔ ñtsáa, a ké láate, mba' zá'ne.»

⁴ Gaŋntúu êpá gɔ ŋkúu zú'u, ñjɔɔ njakáashi, mbɔ pé lá' ñcɔŋŋe wé ntsumbulú, mbɔɔ-sêndúŋ, pɔp kíe' wé.

⁵Ʋecó Ʋwɔ pi Ʋóp mbóne zú'u Ʋíkɛe wóp ηγω: «Ʋwɔ kíe' njakáashi wá ndɔk ηγω né gó?»

⁶Ʋóp Ʋwɔt Ʋa' Yésu lá'ne ícú mbɔ Ʋóp. Ʋé ná wóp Ʋóp lɔk ηγω.

⁷Ʋóp lɔk njakáashi êwá ítɔ́, ηγω ηγά wé mbɔ Yésu, ízáp mendwí-fák móp ηkwɛn yé, Yésu kɔ' ínánɛ ndũ,

⁸mbó ndɔk ínen, Ʋwɔ te ízása sanɛte mendwí-fák móp sêndúɛ. Ʋecó Ʋwɔ fakte yóp Ʋɔ mefu-tá ηka', ndɔk ítɔ́ ízál' wé.

⁹La' Ʋó mbi, mbó nzɔwɔ yé ízɔp ηγω: «Wúwíi mbótne Ʋó mbɔ ηu wí, a tóne nũ lík-Tsapwɔ.

¹⁰Mbótne Ʋó mbɔ ηu wí a tóne

íjé nefɔɔ-tát wekɛe, fɔɔ Ndavít. Wúwíi Ʋó mbɔ Sé te tánéɲú!»

¹¹Yésu kúu Yelúsalem, ηγω zɔ'-nɔɲɔ', mbó ηkát, íjé mba kúɔ́ lá yi Ʋé ηγω é zú'u ηγε. Ʋóp ganɛku Ʋé ntsɔppá né negém gɔɔ mbɛn nzɔwɔ né Mbetani, mbí'ηγω é ka gó mbó, mɔɔ za' læe.

Yésu ní' ndɔɔ nũ tá

(Mat̄eo 21.18-19)

¹²Njí ge ηkie, Ʋóp Ʋó éfú Mbetani mbɛn, njí zánɛ Yésu.

¹³A ma' mík, íjé tɔ́-ηgɛm, mefu mé Ʋó mefé, a gwɛ netsén nú ηγω ke a gwɛ íjé nɔ́a nũ ɔɔ, ηkúu zú'u, íjé é Ʋó Ʋɔ nda' mefu. É zee ηγω mbó é Ʋɔɔ ηká yi ηgɛm zémne Ʋó.

¹⁴A cú mbɔ tá êyá ηγω: «Nju ké lá' mbɛn íjé mentáa mú Ʋó, ηγω ícú, ganɛku Ʋé Ʋó ízú!»

Yésu fú zɔ'-nɔɲɔ' ηkɛm Ʋatánɛ mentáa

(Mat̄eo 21.12-17; Lúkashi 19.45-48; Jân 2.13-16)

¹⁵Ʋóp gwɛ te ηkúu Yelúsalem, Yésu gwɛ zɔ'-nɔɲɔ', íze neták Ʋwɔ pi Ʋóp zú'u éfen yúu Ʋóp Ʋazúu, ítsɔwɔ mekúu-metáa-Ʋakúp ηkáp ímma' sé, ηkɛm meɲkɔ'-Ʋafen Ʋepuute,

¹⁶ítɔ́ te wecɔ́ ta' ηu Ʋɔɔ Ʋɛn ítíi yúu ndɔk ídɛe zɔ'-nɔɲɔ' Ʋó,

¹⁷íze nezí' wóp né yúu ηγω: «Ke ηγω Sé ka cú tset ηwa'ne yé ηγω: Ʋé gwɛ ídá' éfúnɛ ndá yaa ηγω ndá yi ηγωɛ né ηγωɛ cɛ'léne Sé zú'u. Lá Ʋwɔ ka shɔt ndɔk ηge ηkaa-Ʋetsóɛ.»

¹⁸Ʋetátndá-Ʋanɔɲɔ' Ʋóp Ʋakýé'te neɲwɔ-Mɔ́sêe ge ízú', íze nelɔɔ shé Ʋa' Ʋóp gwɛ ηge lá íjwí wé. Ʋóp ka Ʋó mbók ηγω nu yé gwɛ íjé lá', mbí'ηγω lá' tsɔwɔ ka Ʋó ígɔ́'te yúu mi a ka Ʋó ízú' Ʋwɔ.

¹⁹É ge mbó ntsunɛkwé', Yésu Ʋóp ganɛku Ʋé Ʋɛn éfú tɔ́ɔɛ ícɔ́wɛt.

Ʋwɔ záp tɔ́m yúu nũ Sé

(Matëo 21.20-22)

20 Πόρ γε μβό mba'mba'á μβό ήδεε, ήήά, mbo tá-ηγεēm êyá zúu te ήκúu núu μεηαη μέ.

21 Pyê λίηε tá êyá, kŵíite yúu mi é ka læene, ή cú mbō Yésu ηγο: «Τάα wek, ήά pa' tá yá yi ɔ ka ní'ne ndɔɔ núu lá zúune te ήμε.»

22 Yésu tsól' mbō πόρ ηγο: Ρηη záρ tím yáη núu Sé.

23 E swíi wáη, kwa' nénwín, ηu wηη laa ή cú mbō neηkól' ηγο fú za'a, ήγη ήtáη tset ηki ké ndwíkle, ή cú ké πό ήmη'le, ή záρ tím núu Sé, mbo Sé γη μβέμ é πό πό'ɔ.

24 Yúu mi é γεηε lá ε swíi wáη ηγο: Kúó lá yi ρηη sé ήε'le Sé ήδóɔ, ρηη πέμ ηγο ρηη ήδά'μό ήgŵee, Sé γά mbō ρηη.

25 Ηκά yi ɔ sé ήε'le Sé lá, μβό yi ηu faane nu mbō wu, ɔ likηε ήγά mbō ηγαη. É læe πό'ɔ, lá Τάα wηη wí a ténérú, likηε μήη μεfaane ήγά mbō ρηη.

26 [Ρηη laa ήκέ mboɔ likηε μεfaane peɔ́ ρηɔ πό, mbo Τάα wηη wí a ténérú ké likηε μήη γúu πό.]

Ρέ ρίκηε ηγο Yésu cú ηu wí a lɔkne lík yé éfa' mefa'

(Matëo 21.23-27; Lúkashi 20.1-8)

27 Yésu πόρ gaηkupé peη ήγη te ήκúu Yelúsalem, a kúu zə'-noηpo', μβό nente, peátndá-panoηpo' πόρ pakyé'te neρúη-Mōsêe mba pekém-lá' kŵé'le ήtó,

28 ήβίκηε wé ηγο: «ɔ lɔk lík wō ήγε mɔne menu? Wō túune wú nege yíyá yúu?»

29 Yésu pa' mbō πόρ ηγο: «Ρηη tsə' mba mɔ yáa, m bíkηε wáη né ta' nu wémól', ρηη püɔt lá ε swíi wáη kwa' né ηu wí a ka túune wáa nege mɔne menu.

30 Jâη wí a ka πό ήnu' ρηɔ ηki ka πό pe'ne, Sé túune wé nefá' mîmá mefa' ke ρηɔmesoη? Ρηη swíi wáa.»

31 Πόρ zú', ήkwaηε tsetset πόρ ηγο: «Ρεκηε laa ηγο: Sé ka túune wé, mbo a γη ήβίκηε wekηε ηγο: Τε μελά' kúó peκηε ήκαα πέμ nu yí Jâη ka πό ή cú πό ɔɔ?

32 Lá ήβεν ήκέ ή cú ηγο ρηɔmesoη, mbo hêe!» Πόρ kwaηε kékánη, mbí'ηγο πόρ ka πό ήβók lá', é zee ήγο ήβó, ρηɔtsəη πό ήkwaηε ηγο Jâη ka πό kwa' ηgémndüɔ'-Sé.

33 Πόρ kwaηε πό'ɔ, ήtsə' ήtsól' po ηγο: «Ρεκ κά ήí.» Yésu cú mbō πόρ ηγο, é laa ήβó πό'ɔ, mbo mba mɔ yáa, η ké swíi wáη né ηu wí n dɔkne lík yé ήγε mɔne menu πό.

Μαλέκúshi 12

Saknekɛt núu ηu wí a ka ní'ne ηka' wé mbō ρηɔ

(Matëo 21.33-46; Lúkashi 20.9-19)

¹Yésu tsó' p'ó'w, híze nelok sakneket ícú mbǒ póp ηγω: «Wecó ndám ka gwēe ηκα' wé, ηγω tsetú, míbi metá mi pé kíe mentáa mé ndok níiite melu', mbóo tákaká' ndok ηkíiite, ηγω tset ηκα', mbu' gwó núu ηγω' zú' yí pé gw kíe mentáa zú'u, mben mbóo ta' sesa ndá wi pé gw ηkó' ntúu tsetú lá mbyép ηká', ηγε p'ó'w, ní' ηká' mbǒ paniite melu' ηgóo ηγω né nenen.

²ηκά nekáp ntáa ku', a túu ta' ηγαηfa' we mbǒ p'w pi póp ηκα' ηγω a gw íc'wēe mé mentáa-tá ndok ntó.

³Póp kúu zú'u, ηgwēe ηγαηfa' wá, ítswáa wé, hízuη wé, a pen mbó fēe.

⁴ηγαηka' pen ntúu wecó ηγαηfa' we mbǒ póp. A kúu zú'u, póp zóote wé, ítswáa wé tú yé.

⁵A pen ntúu wecó ta'. Wíwá ηu tó ηká yíyá, póp jwí wé. A pen ntúu pecó te póp záa. Pé gwēe pecó ηjwíte, ítswáa pecó.

⁶ηu wí a ka pétne mbǒ wé, ka tsu' mbó p'w nda' móo ne wí a ka p'ó' ηk'wé wé te'. A g'ó ndwíkle, ntúu wíwá móo mbǒ póp, mbó ηkwaηe ηγω, é gw ηγε pa'a lá, póp ge meku' móo waa.

⁷Lá a ηkúu zú'u, p'w pá cú tsetset póp ηγω: Njéndá we p'wólá wi a tóne lá, pekηe jwí wé, ηjé ηká',

⁸í'cú p'ó'w, mínu núu wé, ηgwēe wé ηjwí, éshuη p'fú yé, ndok éfú ηká' ηγω míme!.»

⁹Yésu píkηe ηγω: «P'w j'wó y'wú ηγω ηγαηká' gw ηγε ηg'óku núu póp? A gw ntó ηγε pé jwíte p'one paniite melu', a ní' ηká' mbǒ pendé!.»

¹⁰É laa mbóo k'wó p'ó, mbó p'w ka fún mó zú'-ηwa'ne-Sé yi é cúne ηγω: «ηγω' yí pap'óondá ka me'ne ka ts'w'ne ηγω' yí é pi'ne ndá.»

¹¹Tsap'w ka gene p'ó'w.

É p'ó m'ámá nu s'w'ne mík pekηe.

¹²Pasá'lá' zú' pa' Yésu cúne y'w sakneket, ndii ηγω a cú mbǒ póp, ndóo sh'w negwēe wé lá mbók mík-lá', ésoo, ní' wé zú'u, ηgwete.

Nu núu n'ema' ntsup ηgá mbǒ Kása

(Mat'w 22.15-22; Lúk'ashi 20.20-26)

¹³Póp ge ntúu p'w núu. N'w-pafalísay, póp n'w-Elóde ηγω póp gw ndóo pa' é laa mbó póp fú núu nu yí Yésu cúne ηgwēe wé.

¹⁴Píipá p'w tó ícú mbǒ wé ηγω: «Cíca, pek sé ní' ηγω w' cú nu, é p'ó n'énwín, mben ícú ké p'ók ηu, w' ká líηe ηmes'wη p'w núu sh'w p'ó, nde'le nu n'énwín p'w pa' Sé píkηene ηγω pé ge p'ó'w, swíi wék, te é pe'ne nep'w-lá' nekηe pé m' ηγω pekηe ma' ntsup ηgá mbǒ Kása-Palóma ke ηgáη?»

¹⁵Yésu j'wó pa' póp p'w p'w pan'k'wηmík, ítso' mbǒ póp ηγω: «P'w ηkwa'le wáa melá' k'wó? P'w lok pak-ηkáp ntó nínyet wáa.»

16 Póp lok pak-ηκάp ήτό, a píkηe wóp ηγο: «Yó shá wǒ wí é nüu ηκάp? Yó lík wǒ yí é nüu?» Póp tsó' mbǒ wé ηγο: «É yé Kása, lík pen mbó pǒ yé.»

17 A cú mbǒ póp ηγο: «É laa mbó pǒ'ǒ, pɛɛ gá yúu-Kása mbǒ Kása, ηγά yé Sé mbǒ Sé.» Póp zú' nté yí a lokne mbǔǒt, é kǎ'ne wóp te!. Ntsu wóp zúu.

Nu nüu nezwíime nüu neví
(Matüo 22.23-33; Lúkáshi 20.27-40)

18 Pasadukay tó nejón Yésu. Pasadukay pɛɔ pine póp ká pém ηγο pɛpfú gɛ ηγε ήzvíime nüu neví pǒ. Póp píkηe mbǒ Yésu ηγο:

19 «Nde, Mǒsêe ka ηwa'ne tset nepɛɛ nekηe ηγο: Nu laa ήzǒ' maηgέ, ήpfú ké ná yúu, mbǒ móǒmá we gwēe nesuk mpfúk ήdǒk ήnǒη ηjwēt-móǒmá we êwá.»

20 Pǒ'ǒ, pɛcǒ pǒǒpémá mbó gú, mbó mbéene saambá, nduηmbi zǒ', ηγε ήpfú ké ná yúu.

21 Mbáate suk mpfúk, mben ήpfú yé pǒ ké ná yúu. Mbáate wíwá tó mben ésuk yé mpfúk, ήdá' ήpfú pǒ ké ná yúu.

22 Póp saambá lá' ήzǒ' maηgέ êwá, ήdá' ήpfú pǒ ké ná yúu. É gǒ ήdwikle maηgέ pfú yé.

23 Pá' póp saambá ka zǒ'ne maηgέ wǒ laa, pé gɛ ήdá' ήzvíime nüu neví a pǒ we wǒ?

24 Yésu tsǒ' mbǒ póp ηγο: «Kǒǒ jínu yɛɛ pǒ fúkle wɛɛ pá'a, te é ká pǒ pǒ nu yí pɛɛ ká jí yúu é tset ηwa'ne-Sé pǒ, mben ήké mbǒǒ jí pa' metɛɛ-Sé pǒne pǒ ǒǒ?»

25 Pɛɛ jí ηγο pé gɛ ήdá' ήzvíime nüu neví, mbéene mba paηgέ pǒǒ pen ήzǒ' pǒ. Póp tsɛ! mbó pǒ pa' pɛcǒǒ'-Sé pi póp tǎnépú.

26 É gɛ nüu pɛpfú pi póp ήzvíime nüu neví, mbǒ pɛɛ ηkaa mó éfún yúu mi Mǒsêe ka ηwa'néne, ήde'le yúu mi Sé ka cúne mbǒ wé, zɛ! yí yecǒ móyúu tǎ ka pǒne zú'u, múk pǒ nüu pǒ ke? Sé ka pǒ ήcú ηγο: «Mǒ, Sé-Ábelehâm, mbó Sé-Ésak, mbó Sé-Yakǒp.»

27 Yésu pen ήcú ηγο: «Sé ká pǒ Sé-pɛpfú-pɛɔ pǒ, a Sé-pɛɔntɛɛ. Pɛɛ laa ήkwaηe pa' pɛɛ kwaηéne laa, mbǒ pɛɛ faane te!»

Nepɛɛ ni é tsane mecǒ
(Matüo 22.34-40; Lúkáshi 10.25-28)

28 Yésu póp pǒne pɛɔ pǒ ήzǒη pá'ne, wɛcǒ ηu tsetset pakyé'te nepɛɛ-Mǒsêe pǒ yé zú'u, mbó te ήzú' pa' Yésu pǔǒtne sɛ'ne, ηgǒǒ ήτό né nejón wé, mbíkηe wé ηγο: «Nepɛɛ-Sé ni é pi'ne mecǒ tsɛɛ, é néte?»

29 Yésu pǔǒt ηγο: «Nepɛɛ ni é pi'ne mecǒ, pǔǒ: Paíslayêl, pɛɛ zú', Tsapɛɔ Sé wekηe, jǎ zénejú pǒne Tsapɛɔ.»

30 Kǒη Tsapɛɔ Sé wu né ηgǒη tǎm yú tsɛɛ, né kwaηe yú tsɛɛ, né metɛɛ mú tsɛɛ.

31 Nεpύμ mbάate yέpά pό ηγο: «Έ sé mbίkηe ηγο ɔ kɔη mόɔmά wu ηumεɔη pa' túmbμ yú, necó nεpύμ kά pen mbό gú te ndee mɔne membά pό.»

32 Nkyέ'te nεpύμ-Mōsêe cú mbō Yésu ηγο: «Έ pɔη Nde, ɔ lɔk ésŵíi nu ηγο Sé zénejú, wεcό tsapμ kά pen mbό gú pό.

33 Έ pɔη ηγο ηu kɔη wé né ηγοη tám yé tsμ, né jínu yé póp μετμ mé tsμ, mben ήkɔη mόɔmά we ηumεɔη pa' túmbμ yé. Nγαη ge pό'ɔ, é pɔη Sé ítσα netɔ meyúumeku ήgά mbō wé, ítσα mba yúu-pɔ' yi mbɔ a gά mbō wé.»

34 Yésu jáɔ pa' a lɔkne jínu mbūɔt, ncú mbō wé ηγο: «Wu ηγα nekúu tset Nεfɔɔ-Sé kά pét ésak pό.» Έ fú ηkά yíyά ηu pɔɔ pen fμ' nepíkηe Yésu né yecó nu pό.

Nu-Nzá'ηkμ póp fɔɔ Nдавít

(Mattho 22.41-46; Lúkashi 20.41-44)

35 Yésu pét zμ'-nɔηpɔ' mbό nízi' pμ né nu-Sé, ncú ηγο: «Pμ kwanηe yúμ ηγο pakyé'te nεpύμ-Mōsêe zí' pμ ηγο: Nzá'ηkμ wí Sé ka ka'ne gμ ndά' mbό ηu nū njwεt-fɔɔ Nдавít pe'ne, é lɔk mbό ηgókú?»

36 Mɔ sé ήjí ηγο: Zwíkηe-Sé ka tsúune fɔɔ Nдавít, kwa' jú né túmbμ yé cú ηγο: «Tsapμ Sé cú mbō waa Tsapμ ηγο: Tó ήnάη nū gúη-pó yάa yi tμ, te ndά' ήkúu ηkά yi mɔ fen gajmbuu pú mbō wu, te ɔ tík meku mú tú póp.»

37 Kwa' fɔɔ Nдавít fúηne Nzá'ηkμ ηγο we Tsapμ, lá a pen mbό ηu nū njwεt ye ηgókú? Lá' yi é lá'ne mbό zú'u, zú' nu yí Yésu cúne, é pɔη wóp te'.

38 Yésu pen nízi' wóp ηγο: «Pμ lúɔ' pakyé'te nεpύμ-Mōsêe pa'te'. Póp kɔη nema' mesesa mendwí ndɔk ήjúk ήkát, ήkɔη ηγο pé tó ήce'le wóp ndū zán,

39 mben ήkúu zμ' mendínaa, ήkɔη nenάη pɔ nū zμ' pelám, ήkúu mendά-cú'le, ήkan yóp zμ' pɔ mbi,

40 mben ndɔk jínu ncwéee yúu pepfúk, ítσά' nec'e'le Sé, ndɔk necú nu é sak, éfú mík-pμ, Sé gμ ndά' ήzáp yɔp ηgüɔ' é ten te'.»

Yúu mi mpfúk mangé gáne mbō Sé

(Lúkashi 21.1-4)

41 Yecó zμ' pό zμ'-nɔηpɔ' yí pμ gune zú'u ήní' ntsup-Sé. Yésu ge ncúη ήnάη sé mbό ndíηe pa' pé ní'ne, nezάa gajyúu pό ήní' ηkáp zάane.

42 Wεcό mpfúk mangé tó yé, mbό mbún, ήní' pak-ηkáp yέpά, yi é ká ku' yecó yúu pό.

43 Yésu jáɔ, éfún gajku pé, ncú mbō póp ηγο: «E swíi wμ, kwa' nénwín, mpfúk mangé wɔ, mbό mbún ní' ηkáp zά'ne, ítσα pμ tsμ.»

44 Mbíηγο pecó pμ zεe ító yóp, ήní' pɔ μεtú-ηkáp móp, lá ήgμ nū mpfúk mangé wά, a zεe mbό pɔ mbún lá, a ní' yé nda' yúu mi a gwεene nelɔk ήzúu yé yúu.

Málékúshi 13

Yésu cú pa' pé gɛ ndá' íkɛm ndá-nɔŋpɔ'

(Matüo 24.1-2; Lúkáshi 21.5-6)

¹Yésu gɛ mbó éfú ndá-nɔŋpɔ' ícŵɛt, wɛcɔ ta' ŋgaŋku wɛ cú ŋgɔ: «Táa wɛk, kɛ ndíŋɛ pɔ mɛŋgɔ' mi pé ka lɔkɛne íkút zɛ' yɔ lá íjɛ́, zɛ' éyá gú tɛ!.»

²Yésu tsó' mbɔ wé ŋgɔ: «Kɔɔ líŋɛ pɔ pa' pé ka kútɛne é gú pa'ne lá. Yɛcɔ lé' gɛ íŋɛ mbó, pé kɛm tɛ ŋgɔ' pɔɔ pɛn ízárɛmɛ núu yɛcɔ pɔ.»

Yésu cú nu núu takɛɛ yí é gɛ íŋɛ ícŵɛt

(Matüo 24.3-14; Lúkáshi 21.7-19)

³Póp gɛ tɛ íkúu ndü nɛŋkɔ'-mɛtá-mɛgwɛt-ɔliivɛ, Yésu náŋ sé tɛ mbó íjɛ́ zɛ'-nɔŋpɔ'. Pyé póp Ják, íŋɛ Jáh póp Ndeléya fak mbɛɛ yɔɔ, ítɔ mbíkɛne wé ŋgɔ:

⁴«Sŵíi wék ŋká yí yɔ nu gɛ ndá' íŋɛ. Sŵíi wék né lii yí pé gɛ ndɔk níj ŋgɔ ŋká ku!?»

⁵Yésu zɛ nɛsŵíi wóp ŋgɔ: «pɛɛ lak tú yáɛ, mbáa ŋu nɛfɛ'ne wáɛ.

⁶Pɛɔ tɛ ízáa gɛ íŋɛ ítík lík yáa mbi, mba wɔ lá núu póp cú ŋgɔ a Nzá'ŋkɛ wí Sé ka ka'ne, ícú pɔ'ɔ, ndɔk fu pɛɔ tɛ ízáa.

⁷Pɛɛ lá' mbó tɛ ízú' pé pɔ ícú nu núu mentsɔ mi é cŵɛtɛne núu wáɛ shé, kɛ ŋga sɛsa ɔɔ, kɔɔ pɛɛ cɔɔ'. É sé mbíkɛne ŋgɔ yíyá yúu piitɛ ndɛɛ, lá é gɔɔ ndɔk mbɔɔ pɔ ŋgɔ níj mɛ pɔ.

⁸Lá' gɛ ndá' ndɔ sé ndüɔ' yɛcɔ, fɔɔtúu lɔ sé ndüɔ' wɛcɔ, tsétsá' gɛ ndá' tsá'ne núu mɛzɛ' tɛ ízáa, cɛ pɛn ínvu. Mɔne menu lɔk mbó nzɛne ŋgɔɔ'. Lá íkɛ́ mbó pɔ pa' mɔɔ nɛmɛnɛ mɔŋgɛ shüutɛ lá.

⁹Pɛɛ lak tú yáɛ, pé gɛ íŋɛ ndɔk wáɛ íŋɛ zɛ' yí pé zá'ne ntsaŋ zú'u, ítswáa wáɛ mba tset mɛndá-cúlɛ-payúda, ndɔk wáɛ íŋɛ mbi pɛŋgómnaa póp pɛfɔ-mɛlá' mɔne, ŋgɔ pɛɛ sŵíi nu yáa mbi póp.

¹⁰É kɛ́ mbó mbíkɛne ŋgɔ pé piitɛ ícŵi Ŋkɛɛ Sú'ne mbɔ mɛŋgɔŋ tsɛɛ.

¹¹Pé laa íŋɛ mbó tɛ íŋgŵɛɛ wáɛ, íŋɛ né ŋak wáɛ, kɔɔ pɛɛ pu' mbɛɛ yɛɛ ŋgɔ pɛɛ gɛ ítɔ zú'u ícú ŋgɔ kɔɔ ɔɔ, pɛɛ gɛ yáɛ gɛne. Sé gɛ íkúu zú'u ŋká yíyá, níí' nu ntsu pɛɛ, pɛɛ cú. N cú pa'a, mbí'ŋgɔ, pɛɛ gɛ íŋɛ tɛ íkúu zú'u, pɛɛ pɔɔ pɛnɛ ícú nu pɔ. Zŵíkɛne-Sé tsá'ne ícú nu núu yáɛ zɛ'.

¹²Ŋu gɛ íŋɛ íŋgŵɛɛ mɔɔmá wɛ íŋgá pé jwí, Tá-mɔɔ gŵɛɛ mɔɔ nɛ íŋgá pé jwí, mbóŋkɔɔ gɛ ndá' ndɔ sé ítɛ' gaŋmbuu pɛtát póp, íŋɛ pé jwí wóp.

¹³Pɛɔ tsɛɛ gɛ ndá' mbáa wáɛ mɛlá' wáa, lá ŋu wí a ndá' suk kɛ́ káa gɛne íŋɛ nduk.»

Yésu sé ndɛ'ɛ lii ŋgɔɔ' gwé

(Matüo 24.15-31; Lúkáshi 21.20-28; 17.23-24)

14«É ɣɛ ńdǎ' mbó ɲká yíyá, pɛɛ jǎ́ yúu pɛ́ɛne yí pé fúɲne ɲɔ ɲkɛ'ne ták tó ńtúɛ zɛ' yí é ńdaa mbó é pɔɔ zɛɛ ńtúɛ zú'lu pó. (Nju fúɲ zɛ'-ɲwa'ne yɔ, sǎ' tɛɛ neniite ńzú'). É pɔɲ ɲɔ, pé laa ńdǎ' mbó te ńjǎ́ wé, pɛɔ pi póp Judê ńkɛɔ ńdɔk we meɲkɔ' ńɲɛ ńdɛɔme.

15Nju wí a ɣɛ ńdǎ' mbó ndǔ tetǎa yi é ntsɔ'ndǎ,
pǎa neɲfúu ɲɔ a ɣɛ mbéɛ yúu ndǎ lá ńkɛɔ.

16Nju wí a ɣɛ ńdǎ' mbó ɲka', pǎa neɔú ɲɔ a ɣɛ mbɛn ndǎ yé mbéɛ ndwí-fák ye.

17Yěɛ ɲɔǎ' ɛɛ! Te paɲɲé pi póp ɣɛ ńdǎ' mbó shǔute, mba pi póp ɣɛ ńdǎ' mbó ńńɔɲ pɔɔmbót nǔ mîmǎ melé' ɣɛ ńdǎ' mbó pa'a!

18Pɛɛ ɛɛ'le Sé ɲɔ yɔ nu ɲó ńtǎ, é pɔɔ pó ɲká mbɛɲ pó.

19Mbí'ɲɔ ɲɔǎ' yi é ɣɛ ńdǎ' ńkúu pɛɔ lé' êyǎ ɣɛ ńdǎ' ńzáa te', te mbo pé ɲkaa mǎ zɛɛ ńjǎ́ yɛɔ pǎ' pó. Te éfú pa' Sé ka ɔɲne ɲɔɲ, ńɲɛ ńkúu ɲkɔɔne, pé ké lá' mbɛn ńjǎ́ yɛɔ ɲɔǎ' pǎ' pó.»

20Lá mbó yi Tsapɛɔ-Sé ɲkaa pó pɛ'ne ńzɛɛ mbɔɔ jǎ́ ɲɔ a ɣɛ ńcǔwɛɛte mîmǎ melé' pó, mbo é ńdaa mbó wɛɔɔ ɲu lá' mbɔɔ luk. Lá a ka lɔk nu-pɛɔ pi a ka tsó'ne wǎp ńdɔk ńɲɛ pɛɔ pé, la ńcǔwɛɛte melé' êmǎ.

21Pǎ' lá, ɲu ké ńdǎ' ńcú mbǎ pɛɛ ɲɔ jǎ́, Nzǎ'ɲkɛ pǎ́ zǎ'ne, ke ɲɔ jǎ́, a pǎ́ɔline zǎ'ne ɔɔ, pɛɛ pǎa neɲém.

22Mbí'ɲɔ ɲaɲ-cɔtnu ɣɛ ńɲɛ ńcǔwɛt, pɛɔɔ cú ɲɔ: «Mɔ nzǎ'ɲkɛ Sé ka ka'ne, pɛɔɔ pó ɲɔ póp pɛɲɲémndǔ'-Sé, ńnyɛt melii, ńɲɛ meɲkɛ'ne menu nelɔk mbúɛɛpe tú-pɛɔ, te mbó mbo póp lɔk mbúɛɛpe mba ye pɛɔ pi Sé ka tsó'ne.

23Lá é ké ńɲɛ nǔ pɛɛ, mbo ɲ ké ńzá' ńjí éswíi wǎɛ né nu yí é sé ńtǎ, pɛɛ lak tú yǎɛ.»

Móɔ-Nju ɣɛ ńdǎ' mbɛn nzɛɛ

24Lá, é ɣɛ ńdǎ' mbó nǔ mîmǎ melé', te mbo yɔ ɲɔǎ' leɛ mǎ, pé jǎ́ mǎnem shɔtne sǎɛ, saɲ pɔɔ pɛn ńtǎ pó.

25Pɛɔǎ'-saɲ fú tǎ neɲú mǎvute sé, Yéte yúu sǎ'ne yi é nefɲ puu ńtǎkɲɛ.

26Pé ɲóɔ ńké ńjǎ́ Móɔ-Nju pó tset láa, mbó ńtǎ, ńɲwɛɛ neɲwǎɲɛ mba mǎmǎ meɛɛ.

27Ntúu pɛɔǎ'-Sé, póp cú'le pɛɔ pé pi a ka tsó'ne ndǔ mbí mesǎk ménékwa, póp fú meshú meshú ńtǎ.

Yúu mi é laa mbó tǎ ɲɲém zǎ' wɛkɲɛ

(Matɛɔ 24.32-36; Lúkǎshi 21.29-36)

28Pɛɛ péɛ fɛ' nǔ tǎ ɲɲém. Pɛɛ pó te ńjǎ́ meɲu mé kune, lá mbɛn ńze neɔp, pɛɛ cú ɲɔ: «Nká-luu sé ńtǎ.»

²⁹Ndúhnduη p'ó'w, p'uu ndá' mbó te njúo mone menu ze neleete, p'uu jí ηγο ηκά yi M'ó-Ŋu ga ntó, kwé'le te mbó mbáate, é tó te mbó neje'ndá.

³⁰E swíi w'uu kwa' nénwín, ku-p'uo pi p'óp ndũ mbí ηk'óne, ké ge ndá' m'pfúte te mme, ké p'ó yi mone menu tsuu tó p'ó.

³¹Nefah p'óp tsétsá' ga ηge mme, lá swíηe yáa lá' mbo p'é.

³²Lá, é ké ηga núu y'íyá lé', p'óp ηκά yi mone menu ga ηge ndee, mbo s'aa ηu ké jí, te mba pec'ú'-Sé pi p'óp t'énépú, te mba m'ó-Sé. Nda' T'aa z'enejé jíne.

³³P'uu ké ndak tú y'uu, k'oo p'uu f'úone, ndé. Mbí'ηγο p'uu ká p'ó níjí ηκά yi m'ímá menu ga ηge ntó p'ó.

³⁴Menu ηκά éyá ga ηge mbó pa' nu-ηu wí a tsu' negu nenen, fée ndá ye mbó ηgaηfa' wé, ηgá fa' yí w'íwá ηu ga nt'sá' mbó éfa', ncú mbó ηu wí a pyérne ntsuηká' ηγο k'oo a f'úone ndé.

³⁵Mba p'uu y'uu, k'oo p'uu f'úone ndé. Mbí'ηγο p'uu ká p'ó níjí ηκά yi ηgaηjé' sé ntó p'ó. Ke a ga ntó p'ó mbót'njí w'w? Ke p'ó tset netú' w'w? Ke p'ó ntsuηkwé' w'w? Ke p'ó mba'mba'á w'w?

³⁶A laa m'vukηe vukηene ntó ηκά k'úo lá, mbo é ká p'óη ηγο a g'ó kwéete w'uu, p'uu p'ó ndé p'ó.

³⁷Nu yi n cúne mbó p'uu laa, n cú mba mbó p'uo tsuu. K'oo ηu f'úone ndé.

Málékúshi 14

Pekém sé ndoo shé nejwí Yésu

(Mat'eo 26.1-5; Lúkashi 22.1-2; Jân 11.45-53)

¹É ge mbó nt'sá' nják lé' pépá pé jí ndína wí pé ka p'ó éfúη né Páska, mbó melé' mi pé ka p'ó ηkwét mbelêet ké fente. Petátndá-pan'ηp'ó' p'óp pakyé'le nep'uu-M'ósêe p'ó ndoo shé pa' p'óp ga ésó ηg'w'ee Yésu, njwí wé,

²ηk'wanηe tsetset p'óp ηγο: «É ká p'óη ηγο é p'ó núu lé' ndína p'ó, mbók lá' neták za'!»

Wecó mangé lok laméndaá h'zó' Yésu

(Mat'eo 26.6-18; Jân 12.3-8)

³Yésu ge mbó Mbetani, ndá-Sím'ôη wí pé ka p'ó éfúη wé ηγο ηgaηka' páp, hnánη sé mbó ηkwét yúu, wecó mangé kúu yé ndá, ηg'w'ee t'ó'le yecó laméndaá s'ú'ne yí pé ka lokne yecó tú-negíi

ηge é pen nc'úók ηkáp te!. A lok ntó, nt'uu nej'óη Yésu, nt'só' t'ó'le éyá, ntswete laméndaá núu tú-Yésu.

⁴Pecó p'uo pi p'óp mbóne zú'u j'úo é p'úk w'óp, p'óp swíite ncú ηγο: «A zee mbúupe yo laméndaá melá' k'úo?»

⁵Πέ λά' mbó pɛ'ne éfen, mbo pé cŵée mba mendeniyɛ ɲkɛ yétát te ɲgá mbɔ pɛpúɲ.» Ǽnú pa'a, ɲze necúte nté maɲgé êwá.

⁶Λά Υέσου cú ɲgɔ: «Pɛɛ ná wé, pɛɛ sŵíite melá' kǔs? A ge pɔ nu sá'ne núu mɔ.

⁷Pɛɛ gɛ mbó ɲgŵɛɛ pɛpúɲ pɔ ɲká tsɛɛ, mbó yi pɛɛ laa ɲkɔɲ pɔ ɲká kǔs lá, pɛɛ ge nu sá'ne núu pɔp. Λά ɲgɛ núu mɔ, mbo pɛkɲɛ ké pɔ pɔ ɲká tsɛɛ pɔ.

⁸Maɲgé wɔ ge yé yúu mi a ku'ne nege, ɲzá' ɲjí ɲdɔk laméndaa ɲzɔ' wáa, la pé táa ɲní' wáa tset neshi.

⁹Ɛ sŵíi wáɛ, kwa' nénwín, mba gó lá yi pé gɛ ɲdá' cŵi Ʋkɛɛ Sá'ne wáa ndũmbí, pé gɛ ɲdá' mbɛn mbó ɲcú yúu mi maɲgé wɔ gene ɲdɔk ɲkŵíite wé.»

Jŵida fen Υέσου

(Mat̄eo 26.14-16; Lúkashi 22.3-6)

¹⁰Ǽgɔ mbó wɛcɔ ta' ɲu núu pɛɔ-Υέσου ntsɔppá né negém, lík yé pɔ Jŵida Iskalyɔt pɛn ɲgɛ ɲjúɔ mánzɔɲ-pɛtátndá-paɲɔɲpɔ', pɔp pɛpɔp kwaɲɛ pa' a gɛ ɲge lá éfen Υέσου mbɔ pɔp.

¹¹Pɔp zú', é pɔɲ wɔp, te pɔp pɛ wé né ɲkáp yi pɔp gɛ ɲgá mbɔ wé. Jŵida gɔɔ ɲké ɲze nekwaɲɛ ɲká yi a gɛ éfen Υέσου mbɔ pɔp te yɛcɔ lól' pɔɔ cŵɛt.

Υέσου pɔp gaɲku pé sé ɲjú Páska

(Mat̄eo 26.17-19; Lúkashi 22.7-13)

¹²Nduɲmbi lé' ndína-Mbelêet ké fɛntɛ pɔ te ɲku', mbó lé' yi pé gwatne menjinjo ɲdɔk ɲjú ndína-Páska, gaɲku-Υέσου píkɲɛ wé ɲgɔ: «Ɔ kɔɲ ɲgɔ pɛk gɛ gó ɲniite zɛ', ɔ jú Páska zú'u?»

¹³A túu gaɲku pé pépá, ɲcú mbɔ pɔp ɲgɔ: Pɛɛ gɛ tásɔɲ, pɛɛ gɛ ɲkúu zú'u, ɲjúɔ ɲu mbéɛɛ, a gŵɛɛ tɔɔ-ɲki, pɛɛ cɔɔ nzɛɛ yé,

¹⁴te a kúu ndá, pɛɛ kúu yáɛ, ɲcú mbɔ ɲgaɲndá ɲgɔ: «Nde cú ɲgɔ pɛk píkɲɛ wú ɲgɔ lúmndá ŵi pɔp gaɲku pé gɛ ɲjú Páska zú'u, é wét ɔɔ?»

¹⁵A gɛ ɲnyet wáɛ né mámara lúmndá, ndũ ndêk we tá. Te mbo pé ɲdá'mó ɲniite sá'ne, é zɛ' yí pɛɛ gɛ niite pékɲɛ yúu ndína zú'u.

¹⁶Gaɲku pé gɛ te ɲkúu tásɔɲ, ɲjúɔ mba kǔs lá pɔ pa' Υέσου lánɛ ɲcú. Pɔp niite yúupejú-Páska zú'u.

¹⁷É ge mbó ntsuɲkŵé', Υέσου pɔp pɛɔ pé ntsɔppá né negém cú'le zú'u.

¹⁸Ǽnánɲ sé, ɲze nejú yúu. Υέσου cú ɲgɔ: «Ɛ sŵíi wáɛ, kwa' nénwín, wɛcɔ ta' ɲu tsetset pɛɛ gɛ fen wáa, te mbó pɔ ɲu ŵí pɛkɛ temte káɲ.»

¹⁹Pɔp zú', ɲtemte ɲmɛk. Mba wɔ lá núu pɔp pɔ mbíkɲɛ Υέσου ɲgɔ: «Mbo a pɔ mɔ?»

²⁰Υέσου cú mbɔ pɔp ɲgɔ: «Ɛ sŵíi wáɛ ɲgɔ a wɛcɔ ta' ɲu tsetset pɛɛ ntsɔppá né negém, te pɛkɲɛ temtɛɛ káɲ.

21 Μόω-Νυ γα μίφύ, έ πό πα' πέ ka cúνε tset ηβα'νε-Σέ, λά, nduu κερω ηυ wí a έfen Μόω-Νυ. Mbi μβό πα' πέ ηκαα ήγα μβί wέ πό.»

Nu yúupejé Ndéene Léene

(Matéo 26.26-30; Lúkashi 22.19-20)

22 Πόρ πεπόρ πό ήjá yúupejé, Yésu πέε mbeléet, ήγά pá'λά μβό Σέ, μβüó'te ήγο ήγά μβό πόρ, ήcú ηγο: «Ραα ka. Yó mbar-mbαα γάα.»

23 Μβεν ήtíi ntú'-melu', ήγά pá'λά μβό Σέ, ήγά μβό πόρ, πόρ temte ήνό πόρ petsαα.

24 A cú μβό πόρ ηγο: «Yó meci máa, έ meci mi Sé lokne ήgwat kaa, έ tswetne nüu tú-ραο τε ήzáa.

25 E swíi wάα, kwa' nénwín, η ké lá' mβen ήνό melu' πό, τε ήdá' ήtsá' ήνό πο μέ fí tset ηγοη-νεφαο-Σέ.»

26 Πόρ πεπόρ γόω ήké ήζωρ μεηκι ήδωκ ήγύ'le Sé. Ηκά ku', πόρ cwet, ήγα né ndü neηκό'-μετά-μεgwét-oliive.

Yésu cú ηγο Pyê ga ήγε μυηε wé

(Matéo 26.31-35; Lúkashi 22.31-34; Jâη 13.36-38)

27 Πόρ πό ήγα, Yésu cú μβό πόρ ηγο: «Ραα petsαα γα ήμε' wάa, ήka. Έ lok mβuute πα' πέ ka ηβα'νε ηγο Sé cú ηγο: “Μω, η γα ήdá' ήjwí mbyép mβí, menjinjo μέ sat tet.”»

28 Yésu pen ήcú ηγο: «Η γα ήγε μβό τε zwíime nüu neví, mβiite Ηgalilee ήzwí'le wάα.»

29 Pyê cú μβό wέ ηγο: «Ρεcό ραο laa ήμε' wú ήka petsαα, m bωω wú me'.»

30 Yésu tsó' μβό wέ ηγο: «Lá η ké έswíi wú, kwa' nénwín, mδηkúó' γα ήγε ήγο a tóη tóηne netú' ló'ne ηκά γέpa, mβω ω μυηε wάa ηκά γέtát.»

31 Pyê pen mβá' μβό wέ kwa' né μετα ηγο: «Pé laa ήζεε ήtemte wúu μβό ήδωκ ήγα πο nejwí, m bωω wú μυηε.» Ρεcό γαηku πέ petsαα pen ήcú γόρ πο πό'ω.

Yésu tset ηκα'-Ηgêtsémané μβό ήce'le Sé

(Matéo 26.36-46; Lúkashi 22.40-46)

32 Yésu πόρ γαηku πέ γα τε ήkúu γεcό ζω' yí πέ φύηne ηγο Ηgêtsémané, a cú μβό πόρ ηγο: «Ραα náη zá'ne, η γα ήce'le Sé.»

33 ήcú πό'ω, έfak Pyê, ήγε Jâk πόρ Jâη, πόρ πεπόρ γα. A ze nezú' πα' cω' gwéene wé, neví kwét wé,

34 ήcú μβό πόρ ηγο: «Tám γάa πα'a μβό ήmαk πο nüu nté yi μβό m pfú pfúne. Ραα náη zá'ne, mβáa ηυ neμε' mβαα γε ήdé.»

35 ήcú πό'ω, ήna' ήγα mβi, ήvu sé μβό ήce'le Sé ήcú ηγο ke έ laa μβό a πα'ne γο ηκά κερω ω, a πα'ne,

36 ἄβό ἵκού ἡγο: «Ρααρά, Τάα μο, γεκό nu κά tsa wú πό. Ρα'νε γο ἡγᾶό' yi έ τότε nuu mo laa. Λά, κωο γε πο waa nekote, γε πο wu.»

37 Ἰέσου ἵκε'λε Σέ πό'ω, ἄβεν nzuu nejónη ganke πέ, ἡἵω πόρ πό ἡδέ λένε. Α κύ mbō Pyê ἡγο: «Σίμο, ο λέ ω? Ο fáa mbōo ku' nená' suk felók mba nuu ta' nem πό keküó?

38 Κωο pua pen ἡδέ, pua ce'le Σέ ἄβók menu-njí nekwa'ne wáa pua faane nu. Τάm-ἡu tente te!, lá mbua πότ πότne,»

39 ἄβεν έφύ nejónη πόρ ἡγα ce'le Σέ, ἵκού πο γύu mi a lá'ne ἡζεε ἵκού.

40 Ἰἡγε ἄβεν ἄβεν nzuu, ἡἵω πόρ πέτ ἡδέ λένε, mbí'ἡγο έ ka γó ἄβó, mbo felók gwēe wóp te!. Πόρ juome, ἄβωο pen ἡjí nu yí πόρ ga έswíi wé πό.

41 Α ga, ἡγε ἄβεν ἡτό nuu mbáate ἡκά yétát, ἵκού mbō πόρ ἡγο: «Ρua tsuḡ ἡδέ, ἡἵwiite sá'ne. Έ zápmε. Ἰκά ρα'ne, mbo έ ku!. Πέ ga έfen Μόο-Ἰu mbō pua kepoḡ.

42 Ρua lo sé pekḡe ga. Ἰu wí a fenne wáa mbō πόρ páolá a τότε.»

Πέ gwēe Ἰέsu

(Matteo 26.47-56; Lúkashi 22.47-53; Jáḡ 18.2-11)

43 Ἰέsu πέτ ἵκού cúne, Jwida wí a wecó ta' nuu pua πέ ntsōppá né negém τό. Λα' πό nzuu yé te ἡzáa, ἡgwēe meníi-ntsō πόρ pesuu, ἄβó pua pi petátndá-panoḡpól' πόρ pakyé'te nepáa-Mōsēe, mba pekém-lá' túune.

44 Έ γó ἄβó, mbo ἡganmenanη ka swíi wóp pa' a ga ἡγε lá πόρ lii Ἰέsu. Yíγá lii πό ἡγο: Α laa ἵκε'le ἡu, ἡmáa wé, πόρ jí ἡγο a jú, ἡγóω ἡgwēe wé, ἄβεν ἡniite ἡgwēe wé sá'ne lá ἡdók ἡga.

45 Jwida πό te ἡτό te ἡkúu nejónη Ἰέsu, ἵκού ἡγο: «Nde, n ce'le,» ἡγóω ἡmáa wé.

46 Ρεκό pua γóω ἡké ἡgwēe Ἰέsu.

47 Wecó ta' nuu pua pi πόρ πέ Ἰέsu ka πόne, soḡ níi-ntsō, ἡma' nelok ἡkúo' ganfa'-tátndá-panoḡpól', έ kwéete netúute né, ἡzwá.

48 Ἰέsu ríkḡe pua έpá ἡγο: «Ρua γó ἡτό gwēe wáa, ἡgwēe meníi-ntsō πόρ pesuu pa' ἡκά yi pua gwēe ntsónη pa'a ἡgókú?

49 Ἰ ka πό lé' tsuu, ἄβó πο tsetset pua za'-noḡpól', ἄβó ἡzíl' pua né nu-Sé. Ρua ké mbōo wáa gwēe. Λά, γo nu τό ἡdók ἡγε γύu mi πέ ka ἡwa'ne tset ἡwa'ne-Sé puute.»

50 Ganke πέ júo pa' πέ gwēene wé, ἡtemte ἡme' wé pétsuu ἡkúo.

51 Τε έ tsu' πο wecó móosuu, a cúo nzuu yé, mbo a lok πο nda' πό-ndwí ἡkáte mbuu ye. Πέ gwēe wé.

52 Α fú mbō πόρ έswene, ἡme' ndwí ye ἡkúo ké ma' ndwí.

Πασά'λά'-Ρayúda ze neḡak Ἰέsu

(Matteo 26.57-68; Lúkashi 22.54-55, 63-71; Jáḡ 18.12-14, 19-24)

53 Πόρ λοκ Υέσου ήγμα νέ ντό'-νοηπο' we gwé. Mbo petátndá-panoηπο', πόρ πεκέμ-λά' πόρ pakyé'te nepw-Mōsêe lá' ήntemte ήκού'le zú'u.

54 Pyê cúo nzuu Υέσου, lá ήκέ μβό πο ηγα sesa, ήγμα γέ τε ήδεε ήκού tetáa-νοηπο' we gwé, ήνάη γέ sé mbuu múk wí papyép za'-νοηπο' lá'ne ήniite πόρ περόρ πό ήζόκ.

55 Πετátndá-panoηπο' πόρ pasá'λά' tsuu πό ήδoo nu yí pé ga ήzáp tú-Υέσου lá ήδok ήγε pé jwí wé, ήκέ μβoo μβό ήjáo πό.

56 Pwó te ήzáa tik menu tú γέ te'. Pé péete te', é ké mboo puute.

57 Πεκό pwó lo γόρ sé, ήτίκ sóo tú ye ήκού ηγο: «Πεκ ka zú' a cú ηγο:

58 A ga ήδά' ήkem za'-νοηπο' yí pwomesoη ka lokne mbó móp ήκού, ήδok lé' petát ήκού we nde', te é poo pen μβό yi pwomesoη lokne mbó móp ήκού πό.»

59 Te mba πό'w, ta' ntsu ké mboo tsetset πόρ cwet.

60 Νοηπο' we gwé lo sé tsetset lá', μβίκηε Υέσου ηγο: «O ná' na'ne? O ká πό ήζú' menu mí pé cúne núu wu lá πό κε?»

61 Υέσου ná' na'ne, mboo tsóp. Νοηπο' we gwé cú mbó wé ηγο: «O Nzá'ηka wí Sé ka ka'ne, móo-Sé?»

62 Υέσου tsó' ηγο: «Mo jí. Pwu ga ήγε ήjáo Móo-ηu náη núu gúη-πό tuu-Sé wí yecó nu wé ká tsa. Mben ήjáo a fú tset láa tánépu ήτό.»

63 Νοηπο' we gwé zú' πό'w, ésate mendwí mé, ήκού ηγο: «Πεκηε pen ήδoo po yéte nte ήcwéentáη

64 Pwu zú' pa' a kaηne ko'-Sé pa'a, ήkwaηe yuu ηγο küó?» Pwó tsuu cú ηγο: «A πό po ηu wí é laa μβό pé jwí wé jwíne.»

65 Πεκό pwó ze netwik méte núu wé, ήκού shú wé, μβό ήtswáa wé, ήκού mbó wé ηγο: «Lok nu-ηgémndüo'-Sé wu êwá, ήkye' ηu wí a tswáane wú.» Papyép za' πό ήtswáa metúute mé.

Pyê muηe Υέσου

(Matüo 26.69-75; Lúkashi 22.56-62; Jáη 18.15-18, 25-27)

66 Pyê náη tetáa, wecó ta' núu paηgé pi πόρ ka πό éfa' ntó'-νοηπο' we gwé τό.

67 Pyê πό ήζόκ múk, a tsuη ήδίηε wé te ήκού mbó wé ηγο: «Mba gu gúu, pwu Υέσου-Názalet wá ka póne ήnen.»

68 Pyê muηe, ήκού ηγο: «Mo, η ká jí, m ben ήκέ μβoo ήζú' yúu mi o loo necú πό,» éfú tetáa, ήγμα νέ ntsuηká', [móηküó' τόη.]

69 Maηgé êwá ge mben ήjáo wé, ήζε neswíi pwó pi πόρ περόρ μβόne zú'u ηγο: «ηu wá, a wecó ηu wop.»

⁷⁰Pyê pen múmɔne muɔéne. Pé ná' ínnáɔ, pɔɔ pi póp mbónne zú'u, pen ícú yóp mbɔ Pyê ηγο: «É ká pɔ nu lɔɔne lɔɔnéne pɔ, ɔ wecɔ ηυ wɔp. Ɔ zee mbó yú ηυ-Ŋgalilee.»

⁷¹Pyê cú te ηkaa Sé ηγο: «Sé jwí wáa, zan yáa, η ká pɔ íjí ηυ wí pɔɔ kwiine lík yé pɔ.»

⁷²Lá mɔηkúš' gɔɔ mben ítɔɔ, é lɔk mbó ηká yépa. Pyê gɔɔ ηkwiite pa' Yésu lá'ne ícú mbɔ wé ηγο: «Mɔηkúš' ga ηge ηγο a tɔɔ tɔɔne ηká yépa, mɔɔ ɔ muɔe wáa ηká yétát.» Pyê gɔɔ éfú tetáa ícwet, ndaa.

Málékúshi 15

Yésu mbi Pilato

(Matüo 27.1-2, 11-26; Lúkashi 23.1-5, 13-25; Jáη 18.28-40; 19.4-16)

¹Ŋjí ge mbó ηkie, petátndá-panɔηpɔ', póp pekém mba pakyé'te nepáɔ-Mɔsêe, póp pasá'lá' petsɔɔ máɔ mba'mba'á, ηge cú'le, ηkút Yésu, ndɔk wé ηga ηgá mbɔ Pilato.

²Pilato píkne wé ηγο: «Ɔ fɔɔ-payúda?» Yésu tsó' mbɔ wé ηγο: «Ɔ cú pɔ'ɔ.»

³Petátndá-panɔηpɔ' pɔ ítik menu tú-Yésu te é záa záane.

⁴Pilato pen mbíkne wé ηγο: «Ɔ na' na'ne?» Ɔ ká pɔ ízú' nden menu mí pé cúne núu gu pɔ ke?

⁵Yésu pɔɔ tsóp, é kɔ'ne Pilato te'.

⁶É ka pɔ mbó lé' ndína-Páska, Pilato tsó' ηgaηtsán wí lá' píkne wé.

⁷É gɔ mbó ηká yíyá, wecɔ ηυ pɔ ndátsán, pé fúɔ wé ηγο Panepáashi, póp pecɔ pɔɔ pé pɔ zú'u, mɔɔ póp pepóp ka ma' va' tésɔɔ, te íjwí ηυ.

⁸Lá' ga íjɔɔ Pilato, íze nepíkne wé ηγο a ge pá' a ka pɔ ítswé ηge ηká-ndína.

⁹Pilato tsó' mbɔ póp ηγο: «Pɔɔ kɔη ηγο n ná fɔɔ-payúda?»

¹⁰A ka pɔ ícú pɔ'ɔ, mbíηγο, a ka pɔ íjí ηγο petátndá-panɔηpɔ' ka kɔ' pɔ lɔɔ núu Yésu lá' ndɔk wé ítɔ éfen mbɔ wé.

¹¹Petátndá-panɔηpɔ' zú' a cú pɔ'ɔ, póp tsáɔne lá' ηγο póp píkne ηγο Pilato cwéete pɔ Panepáashi ηgá mbɔ póp.

¹²Pilato pen mbíkne lá' ηγο: «Te pɔɔ pá'a ηkɔη ηγο η ge pɔ ηgɔku núu ηυ wí pɔɔ fúɔne ηγο fɔɔ-payúda ɔɔ?»

¹³Lá' pen ítemte ηgá gwát, ícú ηγο: «Kwii wé núu tɔ mbáηte páηtêne.»

¹⁴Pilato píkne wóp ηγο: «Kwa' nu kepɔη yí a gene é kúš'?» Lá, lá' pen ηkwi' ηgá gwát ηγο: «Ké ηkwii wé kwiine!»

15Pilato jáw ηγω α γα ήγε γύυ μι έ πωηνε λά', ήτςό' Panepáashi ndátsáη ήνά, ήβεν ήγε πέ λκ ηγωα ήτswáa Yésu. A γά wέ ηγω πέ λκ wέ ήγα ήkwii núu tá mbáητε páηtέne.

Palüo'ntso sé ήηηε Yésu

(Matüo 27.27-31; Jáη 19.1-3)

16Palüo'ntso λκ Yésu ήγα ήkúu zán, ήcú'le pecó γáηku póp pétsu.

17Póp ma' ndwí-neföw núu Yésu, ήβεν ήdök menzöη ήbá' cö', έso tú yé ηγω α föw,

18ήγöw ήké ήze necé'le wé, ήbó ήcú ηγω: «Pé gémté föw-payúda!»

19Μbó ήdök keka' ήtswáa tú yé, ήbó ήtwik méte núu wé, pecó pwo γó ήbó ήtó ήkwí'le sé, pecó póp ήηó'ne mbi yé, ήgémte wé.

20Póp zöwte wé te ήkaa, έfú núu wé έso ndwí-neföw, ήmma' kwa' mé mendwí núu wé, ήdök wé έfú zú'u ήcwet ήga. Negu ήkwii wé núu tá mbáητε páηtέne.

Pé kwii Yésu núu tá mbáητε páηtέne

(Matüo 27.33-44; Lúkashi 23.26-43; Jáη 19.16-24)

21Póp ka póp ήdök wé ήga, ήbuute wecó ηu, α fúne né tet, lík yé póp ηγω Símo, α póp ηu wí α ka fúne tásoη-Siléne ήtó, ήbó táa πέ Laksánda póp Lwifwis. Palüo'ntso gwé wé, ήdök tu έfyét wé ηγω α tíi tá mbáητε páηtέne-Yésu.

22Póp λκ Yésu ήga né zü' yí πέ fúηne ηγω ηγωηγöta, ήdök ήcú núu swíηe-payúda ηγω: «Zü' káatú.»

23Póp kúu zú'u, ήdöw negá melu' mí πέ λkne yecó fu yi πέ fúηne ηγω mii έfente mbö wé, α læ' nenó.

24Póp kwii wé núu tá mbáητε páηtέne, ήbéε mendwí mé, ήmma' ήtíite ήdök ήgapte ήgá yé mba wö lá.

25Póp ka póp ήkwii wé núu tá mbáητε páηtέne pö'w, núu nem yénepfulú mba'mba'á.

26Pé ka ηwa'ne γύυ μι α faanéne, ήkietne núu tá mbáητε páηtέne. Έ cú ηγω föw-payúda.

27Póp ka pen ήkwii pecó petsöη pépá núu metá mbáητε páηtέne. Tá' póp núu gúη-pö-Yésu yi tu, wecó póp núu gúη-pö ηkwépmé.

28Έ λκ ήbuute pa' ηwa'ne-Sé ka cúne ηγω: «Pé ésáη wé tsetset pefút.»

29Paléε sëndúη ka póp ήnwetne wé gúu, ήmma' lám ήbó ήcú ηγω: «Gu wí ö ήkem zü'-noηpö' ήdök lé' lá' pétát ήkút,

30kwa' gu zεε cwéé tú yú, έfú núu tá mbáητε páηtέne ήpfúu lá.»

31 Petátndá-panɔŋpɔ' pɔp pakyé'te nepáa-Môsêe, pɔ ízɔɔte Yésu gúu, éshɔtne ícú tsetset pɔp ŋɔ: «A ka ge pecó pɔɔ luk, lá a ká ku' necwée yé tú mbɔ nevú pɔ.

32 Nzá'ŋkɛ wí Sé ka ka'ne, fɔɔ-paíslyael, fú nüu tɛ mbáŋte páŋtêne ŋkɔɔne ípɔfúu, pek jáɔ, ízáp tám yák nüu wé.» Pɔɔ píne pé ka temtêne wɔp pepɔp ŋkwii nüu metú mbáŋte páŋtêne ka pen íbɔ ízɔɔte yɔp wé zɔɔtene.

Yésu pfú

(Mat̄eo 27.45-56; Lúkashi 23.44-49)

33 Twɛp ka pɔ te ŋku', zɛ' tsɛɛ tset ŋɔɔŋ puu sɛɛ, te ndá' ŋkúu nüu nem yétát mbótɔnjí.

34 É pɔ nüu nem yétát êyá, Yésu kii né ŋgi tenne ícú ŋɔ: «Elɔyí, Elɔyí lama sabatanî,» ndɔk ícú ŋɔ: «Sé waa, Sé waa, ɔ me' wáa melá' káɔ?»

35 Pecó pɔɔ pi pɔp íbɔne zú'u, zú' ícú ŋɔ: A pɔɔlá íbɔ éfúŋ Elíyalá!

36 Wecó tá' ŋu nüu pɔp káɔ ŋgɛ íntsep ŋkutsáa nüu cícɔk melu', éśɔkle nüu tú-keka', ícakle íní' ntsu-Yésu, ŋɔ a fíite, íbɔ ícú ŋɔ: «Pɛɛ tsú' pekŋe jáɔ ke Elíya gɛ ítɔ, éfú nüu tɛ mbáŋte páŋtêne ŋkɔk wé ɔɔ.»

37 Lá, Yésu kii né ŋgi tenne, ícúɔ.

38 Tám-Yésu cúɔ pɔ'ɔ, ndwí yi pé ka lɔkne ŋkɔŋ yecó zɛ' tset ndá yi é zɛ'-nɔŋpɔ', fú tɛ éśáane te ŋkúu sé.

39 Tátndá-palüó' ntsɔ wí a ka tɛane íbɔ ndíŋe tɛ mbáŋte páŋtêne-Yésu, jáɔ nté yi a lɔkne ícúɔ, ícú ŋɔ: «Ŋu wɔ íbɔ kwa' mɔɔ-Sé.»

40 Pecó paŋgé ka tɛɛ yɔp pɔ ŋga sesa íbɔ ndíŋe. Malíya-Makdala pɔp Salɔmée, ŋge Malíya má pé Jsée íben íbɔ we Jâŋ we mbáate pɔ tsetset pɔp,

41 íbɔ paŋgé pi pɔp ka cúɔne nzɛɛ Yésu, ŋká yi a ka pɔne Ŋgalilee, ínen ícwélé wé. Pecó paŋgé pɔ pi pɔp pé Yésu pétsɛɛ ka temtêne ŋkɔ' te ŋkúu Yelúsalem.

Pé ní' Yésu tset neshi

(Mat̄eo 27.57-61; Lúkashi 23.50-55; Jâŋ 19.38-42)

42-43 É ge íbɔ ntsuŋkwé', wecó ndám tɔ. Lík yé pɔ ŋɔ Yɔsêp. A pɔ ŋu-Alimatêe. A ka pɔ ŋu tsetset pasá'lá', íbɔ ŋu pé ge meku' mé te'. A náŋ yé íbɔ íbyép ŋɔŋ-nefɔɔ-Sé. Pá' é ka gɔ íbɔ lé'-neniite mbɛɛ lá lé'ŋji-payúda ze mbótɔnjí êwá lá, Yɔsêp êwá suk, ŋgɛ íjɔɔ Pilatɔ, ndɔɔ pfú-Yésu negɛ ndwé'.

44 Pilatɔ zú' ŋɔ Yésu ndá'mɔ ípɔfú, ímmaa te', éfúŋ tátndá-palüó'ntɔɔ, íbíŋge wé ŋɔ é nénwín, mbo Yésu pfú ɔɔ

45 A swíi wé ŋɔ a ndá'mɔ ípɔfú. Pilatɔ gɔɔ ŋké íbém ŋɔ Yɔsêp gɛ íkíe' pfú-Yésu.

⁴⁶Yɔsêp ɔa ńzúu pɔ-ndwí, ńɔa nũu tá mbánte pánténe, ńkɔk pfú-Yésu ńdɔk ndwí êyá ńkáte wé, ńtíi ńdɔk ńɔa, ńní' tset neshi ní pé ka sá'ne nũu máma ńɔɔ', mben ńtsu yecɔ ńɔɔ' ńdɔk ńjɔ' ntsu-neshi êná.

⁴⁷A ka ɔɔ ńní' pfú-Yésu zú'u, Malíya Makdala, pɔp Malíya má pé Jɔséé pɔ ńjɔ.

Málékúshi 16

Yésu zwíime nũu neví

(Mat̄o 28.1-8; Lúkashi 24.1-11; J̄an̄ 20.1-2)

¹Lé'-nji-payúda êyá ɔe ńde, Malíya-Makdala pɔp Salɔmé, ńɔe Malíya má pé J̄ak, ɔa ńzúu laménda nelo ńzɔ' pfú-Yésu.

²Njí kie, te mónem pɔ ésa', pɔp má ńɔa né zɔ'-neshi. É mbɔ nduɔmbi lé' nũu ńɔaplá'.

³Pɔp ka pɔ ńnen, mbɔ mbíkne tsetset pɔp ńɔɔ: «Te wɔ ɔa ńkúu zú'u ńkiime máma ńɔɔ' ntsu-neshi ńɔá mbɔ pɔp ɔɔ?»

⁴ńɔa te ńkúu zú'u, ńjɔ, mbo pé lá' éfú ntsu-neshi ńkiime máma ńɔɔ' êyá.

⁵Pɔp jé' ńkúu tset neshi, ńjɔ wecɔ mɔɔsuu ná ńũu gún-pɔ tɔ, máma' fúfú ndwí. Pɔp jɔ wé mbók te'.

⁶Lá, a cú mbɔ pɔp ńɔɔ: «Kɔɔ pɔk, pɔa lo Yésu mɔɔ-Názalet wí pé ka kwiine wé nũu tá mbánte pánténe lá? A zwíime nũu neví, a ká pé t zá'ne pɔ. Pɔa jɔ, ɔa zɔ' yí pé ka nɔne pfú yé zú'u.

⁷Pɔa ɔa ńkɔne éswíi ɔa ńku Yésu mba mbɔ Pyê ńɔɔ a piite Ngalile, mbɔ ńzwí'le wɔa pa' a ka swíine wɔa ńɔɔ pɔa ɔa ńdá' ńjɔ wé zú'u lá.»

⁸Panɔé êpá ɔɔ mbuu mbók pókne, ńcwet ńkɔ, ńteple te mbɔɔ pen ńku' necú nu mbɔ ńu pɔ, mbo cɔ' ɔwéé wɔp.

Yésu zwíime nũu neví te pé jɔ wé

⁹Yésu ka zwíime nũu neví, mba'mba'á nduɔmbi lé' nũu ńɔaplá', mbiiite ńnyet mbɔa ye mbɔ Malíya-Makdala wá wí mezwíkne keɔɔ saamba ka ɔwéene wé mbɔ mbúune wé lá; Yésu cwéé wé mbɔ pɔp lá.

¹⁰A ɔɔ ńké ńɔa mbéete éswíi ɔa ńku-Yésu. Pɔp mbɔ tset nemak, mbɔ ńkí.

¹¹Pɔp zú' ńɔɔ a zwíime nũu neví te Malíya jɔ wé a pɔ pɔ ntɔ, pɔp pɔɔ pé.

¹²A ka ɔe pɔɔ, mben ńnyet mbɔa ye nũu yecɔ nté, mbɔ pecɔ ɔa ńku pé pépá, pɔp pɔ sêndún mbɔ ńɔa né tset lá'.

¹³Pɔp jɔ wé pɔɔ, mben nzɔa éswíi pecɔ pɔ, pɔp pen ńké mbɔɔ yɔp pé.

¹⁴ńɔɔ ńdwikle Yésu ɔe mben ńnyet mbɔa ye mbɔ ɔa ńku pé ntsɔpɔ' né negém pétsɔ. Pɔp pɔ ndá ńkwét yú. A kakne wɔp nũu pá' pɔp lá' mboɔ pé, mben ńdɔ' mba nepém nu ntsu-pɔ pí a zwíiméne ńnyet mbɔa ye mbɔ pɔp pɔ.

15 Ǻǵǵǵ ǵķέ ńćú mbǵ ńǵǵ ǵǵǵ: «Pǵǵ ǵǵ zǵ' tsǵǵ ndǵ mbí, ńćwí Nķǵǵ Sǵ'ne mbǵ mba wét ǵmesǵǵ lǵ ķé vu' wećǵ.

16 Nǵ wí a ńémne, ńé nu' wé ǵķi, Sé ǵe a luk. Nǵ wí a lǵ'ne neńém, a ǵǵ ńđǵ' ńvu ntsǵǵ.

17 Pǵǵ ńí ńǵǵ ńémne nu yǵǵ, ǵǵ ńđǵ' ǵǵe meńķǵ'ne menu: ńǵǵ ǵǵ ńđǵ' ńđǵķ líķ yǵǵ ńzǵǵ mezwíkǵe ķeńǵǵ mi é ńúunéne ńǵǵ, ńǵǵ ǵǵ ńđǵ' ńćú meswíǵe mi ńǵǵ ǵķǵǵ zí,

18 ńǵǵ ńđǵ' ńđǵķ mbǵ mǵǵ ǵǵwǵe ńǵ, ńbǵ yi ńǵǵ laa ńǵǵ mećǵǵ, yecǵ yúu ńǵǵ wǵǵ ǵe, ńǵǵ ǵǵ ńđǵ' ńzǵǵ mbǵ mǵǵ nǵǵ ǵǵǵǵǵ ńǵǵ fíite.»

Yésu ķó' né tǵnéńú

(Lúkǵshi 24.50-53; Dwa'ne-Gǵǵntúu Yésu Keńísto 1.9-11)

19 Tsǵǵǵ Yésu ka ćú mbǵ ńǵǵ te ńbǵǵne ńńǵǵ, Sé ǵǵ' wé ńđǵķ ǵķǵ' né tǵnéńú. A ńńǵ nǵǵ ǵǵǵ-ńǵ yé yi tǵǵ.

20 Gǵǵķu-Yésu fú zú'u, ǵǵǵ, ńze neswíi nu-Sé zǵ' tsǵǵ. Tsǵǵǵ ńǵ ńđíǵe wǵǵ, ńćwéélé wǵǵ, ńtǵǵte wǵǵ, ńǵǵ ǵe meńķǵ'ne menu, mi é nyetne ǵǵǵ swíǵe yǵǵ fú mbǵ Sé.]

Lúkáshi

Lúkáshi 1

Nzene-nu

¹Netuunden Teofil, o jí ηγο pwo te n̄z̄aa tíi mó fa' necú'le menu mi é ka læene tsetset pekhe te ηηwa'ne,

²ηηwa'ne kwa' pá' pwo pi póp ka j̄wone pá' nu yo ka zene, mben ηj̄wó pá' é ka nenne p'w.

³Pá' é ka go m̄bó, mba mo yáa, η ka ké mó ηkát ntúηte ndóo yo te éfú netsén-nu lá, η ka j̄wó ηγο é p'ón ηγο n niite yo s̄'ne, ηní' tset yo ηwa'ne, ηgá mbō wu.

⁴η γε pá'a nelok ηγε ηγο o gw éfúη ndok ηjí ηγο menu mi pé ka z'ne wú é zú'u m̄bó kwa' p'w.

Wecó C̄wó'-Sé gw m̄büot ηγο pé gw ndá' m̄bí J̄an̄ Mbaptishi

⁵É ka p'ó ηká yi Elôde m̄bóne f̄w-ηgón-J̄widê, Wecó noηp'ó p'ó gú, lík yé p'ó ηγο Sakalíya, a p'ó ηgaηfa' tsetset pwo pé Ábya. Nzwé we m̄bó yé gúu n̄u ηj̄wet-Ál̄h, tátndá-panoηp'ó, lík yé p'ó ηγο Lísape.

⁶Sakalíya p'óp nzwé we ka p'ó pwo, ηgw̄ee nep̄u-Sé kwa' s̄'ne, ηzú' ntsu-Sé, mben ηγε p'ó yúu mi a sé ηkōη te l'ó p'w ηc̄wet p'ó.

⁷P'óp ηkaa móo gw̄ee, mbí'ηγο Lísape ka p'ó ηkén maηgé, mbo p'óp pen mó nden.

⁸ηká yi cú'le-fa' yé pé Sakalíya ndéene te ηké ηku', a p'ó ndá-nenoηp'ó Yelúsalem m̄bó ηnónη p'ó.

⁹Panoηp'ó ka gw̄ee mat nema' ntíite ndok ηkaη tá' ηu tsetset p'óp w̄i a gw ηkúu tset ndá-nenoηp'ó, ηt̄w lii nelok ηgémte Sé, ηγε p'ó, yecó lé', Sé tsó' Sakalíya.

¹⁰A go m̄bó ndá net̄w l̄i êyá, lá' p'ó píi te n̄z̄aa, m̄bó ηce'le Sé p'óp pets̄u.

¹¹Sakalíya go ηj̄wó, wecó C̄wó'-Sé c̄wet mbi yé m̄vukhe vukheene, ηt̄u nekelemúk, n̄u gúη p'ó t̄u.

¹²Sakalíya j̄wó wé, lé̄m yé sáane, p'ók gw̄ee wé.

¹³Lá C̄wó'-Sé cú mbō wé ηγο: «Sakalíya, k̄w k̄i m̄bók, Sé zú' mó nu yi o júkne ηce'le wé n̄u, te a ηγε ηc̄w' nzwé wu Lísape, p̄uene m̄bí tá' móo mbéene, o c̄wi lík yé ηγο J̄an̄.

¹⁴Móo êwá ηγε ndá' m̄bó mbō wu, m̄bó kwa' yúu-tsáate, pwo te n̄z̄aa pen ηtsáate n̄u pá' pé pine wé.

¹⁵A ηγε ndá' m̄bó mbō Sé m̄bó ηu te'. A ndá' m̄bōo melu' ηnón p'ó, te mba k̄wó lá yi m̄bó ηu nó m̄bá. A ηγε ndá' n̄zee ηγο ηc̄wet nepem-má we, mbo Z̄wikhe Léeneηe j̄é mó wé.

- 16 A ἤγε ἤγε πῶ-isláyêl te ἰζάα shot tám yóp, ἴβεν mbǎ Tsapῶ Sé wóp.
- 17 Sé ἤγε ἰδά! ἤγά wé né μετῶ, a lók ἴβó yé pá! Είλῖα, ἠγέμndüó'-Sé, nelók ἴβó mbi ἰδóó pá! a γε ἤγε ἠγο petát gῶεε kwanḡe sá'ne nüu mbóḡkǎó póp, é pen ἤγε ἴβάate patῶtú gῶεε jínu-πῶ pi póp pókne Sé. Pó'w, Sé lók ἴνῖite πῶ pi póp γε ἰδά! ἠku! negá meku! mbǎ wé.»
- 18 Sakalíya zú! pó'w, ἴβίκηε Cǎó'-Sé ἠγο: «Τε mǎ ἤγε ἠḡó kǎó la ἠjí ἠγο é ἤγε ἰδά! ἴβó nu? M bó mó nden ἠu, nzwé waa pen ἴden ye!»
- 19 Cǎó'-Sé pǎot ἠγο: «Mǎ ἠγδάpeliya, n zú! pǎ mbǎ Sé. Jǎ túune wáa ἠγο n tó éśá! wǎ ἠkῶ sá'ne mbǎ wu.
- 20 É nu yi é ἤγε ἠtsun ἠcῶet nüu yé ḡká, lá pá! o ká pém lá, o ḡῶ ἠtsǎ! ἴβó pǎ cípú! te yǎyá ḡká γε ἠku!»
- 21 Lá! yi é ἴβóne píi ἠzῶí'lé Sakalíya ka jǎó, mǎ a láate tset ndá te é tsa, é kῶ'ne wóp.
- 22 A pǎ te ἠcῶet, ἴβóo pen ἠku! necú nu mbǎ póp pǎ, ἠtsǎ! ἠdók pǎ mbó ἠde'le nu. Póp ḡóó ἠjí ἠγο a tó ndá, Sé ἠíe! mǐk mé, a jǎó yeśó ḡkῶ'ne nu. A fú pó'w, ἠtsǎ! ἴβó pǎ cípú!
- 23 Sakalíya pǎ te ἴmḡek mé melé'-fa' ndá-nenḡpǎ! Yelúsalem, ἴβεν né ἠjé! ye.
- 24 Mǎne menu ka læe, nzwé we Lísape ḡóó éshun, ἠnánḡ pǎ ἠdῶme læoméne nüu pesanḡ pétaa, ἴβó ἠcú tset tám yé ἠγο:
- 25 «Yǎ nu yi Tsapῶ kéne ἠdíḡe wáa te ἤγε nüu mǎ, nelók ἠcῶeete sǎῶ yi é júkne ḡkó wáa tsetset pῶmesḡe pá! mǎ yáa móó ká gῶεε.»
- Cǎó'-Sé cú mbǎ Malíya ἠγο a ἤγε ἴβí móó mbéene**
- 26 Lísape shun te ἴβó pesanḡ pénéntúkú, Sé túu cǎó! we ἠγδάpeliya tset yeśó tǎsḡe-ἠgalilee yi pé fúnḡe ἠγο Nǎzalet,
- 27 mbǎ wecó móḡḡḡo wi pé fúnḡe wé ἠγο Malíya, mǎ pé ka pǎ wé mbǎ Yǎsêp, ḡu nüu tsénndá-fǎo Ndavît, te pé ἠnánḡ sé nüu.
- 28 Cǎó'-Sé ḡῶ te ḡkúu ndá póp, ἠcú mbǎ wé ἠγο: «N ce'le wú, mba Malíya, mbótne-Sé nüu wu, Tsapῶ lók wú ἤγε yúu, a sé ἠdíḡe wú te!»
- 29 Malíya zú!, é tsa wé te!, a kwanḡe ἠγο: «Yǎ nté ce'le é pá'a ἠdók ἠcú ἠγο kǎó?»
- 30 Cǎó'-Sé cú ἠγο: «Malíya, kǎo pók, Sé cǎo' wú.
- 31 Zú!: o ḡῶ ἴβó shǔute, ἤγε ἴβí tá! móó mbéene, ἠcῶi lík yé ἠγο Yésu.
- 32 A ἤγε ἰδά! ἴβó ḡu ḡwé, pé éfúnḡ wé ἠγο móó-Sé ḡganḡmetῶ tsῶῶ. Kwa! jǎ Tsapῶ Sé penne ḡgá nefǎo-ḡganḡjῶet yǎp Ndavît né jǎ.
- 33 A ἰδά! ἴβó éśá! ḡjῶet-Ísláyêl tsῶῶ; nefǎo né pǎo lá! ἴmḡe pǎ.»

34 Malíya zú' pɔ'ɔ, ńcú mbɔ Cüɔ'-Sé ηγω: «Te yo nu ɣɛ ńdá' ńdeε ηγω ku, pɔ' m bét ké jí ηu mbéene laane?»

35 Cüɔ'-Sé püɔt mbɔ wé ηγω: «Zwíkηε Léeneεne ɣɛ ńcún ηkúu nũu wu, Sé wi a pi'ne mba kúɔ lá ńɔk né metɛɛ mé ηkwíipe wú te yo nu puute. É læete pɔ'ɔ, la pé γε éfún mɔɔ wi ɔ ɣɛ mbí ηγω Ndéene Léeneεne, mben éfún wé ηγω mɔɔ-Sé.

36 Zεε ηjáo mɔɔmá wu Lísape. Pé sé éfún wé ηγω ηkén maηgé, a ké mó ńden te' lá, é ηkɔɔne mbó pesaη pénéntúkú pɔ' a shũute, lá a ηγε ńtáa mbí mɔɔ mbéene.

37 É lɔk mbó ηγω mbó nu pɔɔ Sé tsa.»

38 Malíya püɔt ηγω: «Mɔ pɔ ηγαηfa'-Tsapɛɔ: É pɔη ηγω a γε menu mi ɔ swíiné waa lá, é puute nũu mɔ.» A cú pɔ'ɔ, Cüɔ'-Sé ɔɔ ηké ηɣɛ.

Malíya ɣɛ ηɣwá Lísape

39 É pɔ mîmá melé', Malíya lɔ sé, ńnen pɔ né metɛɛ ńɔk yi meηkɔ' Jwídê mbɛɛ ηɣɛ né yeɔ túsɔη,

40 ηɣɛ te ηkúu ηjé'-Sakalíya, ηkúu ndá, ńce'le Lísape.

41 Lísape zú' ce'le-Malíya, mɔɔ ηatne nepem yé, Zwíkηε Léeneεne ńcún ηkúu nũu wé.

42 A ka' ηgi ye ηgá tɛ ńcú mbɔ Malíya ηγω: «ɔ ɣwεε mbótne-Sé te ńtσα paηgé pɛtsɛɛ. Mbótne pen mbó nũu mɔɔ wi ɔ γε ńtáa mbí.

43 Má pé Tsapɛɔ waa tɔ ηɣwá waa pá'a, m bó yáa wɔ?

44 Jáo pá' n deene te ńzú' ce'le yú, mɔɔ ηatne, ńtsáate nepem mɔ.

45 ɔ pɔttú, mbí'ηγω ɔ ka pé m ηγω menu mi Sé ka ɣene ɔ jí, ńtáa mbuute.»

46 Malíya zú' ńcú ηγω: «Mɔ sé ηgá ɣú'le mbɔ Tsapɛɔ,

47 tám yáa sé ńtsáate te' nũu Tsapɛɔ Sé Nzá'ηkɛ waa.

48 A kwíite wáa, lá η ké mbó pɔ nzɛɛ nũu pɛɔ pi pɔp zú'ne ntsu wé: pɛɔmesɔη nũu mezun mezun ηγε ńdá' ńtsɛ' éfún wáa né pɔttú,

49 mbí'ηγω Sé ηγαηmetɛɛ tsɛɛ ké ηγε ηkɛ'ne nu sá'ne nũu mɔ. Sé Sé!»

50 «A lɔ ηγε nu sá'ne nũu pɛɔ pi pɔp gémtene wé,

mben ηγε nũu pɔɔ pɔp nũu mezun mezun

51 A nyet metɛɛ mé, ηγε pemámá menu. A sat panyet mbɛɛ.

52 A kɔk pɛfɔɔ ndũ kɔ'-nefɔɔ nɔp

ńtswíkηε pepún ndũ.

53 A lɔk yúu sá'ne ńzwík ɣaηηji ku',

ńzun ɣaηyúu pɔp ɣɛ mbó fɛε

- 54 A tó ñcwélé pɔɔ-Íslayêl, gaŋfa' pé A ká likɛ nenyet pɔŋtám yé pɔ,
 55 é yúu mine a ka ka'ne mbɔ pɛmáŋgaɲɲwɛt pɛkɛ, mba mbɔ Ábelehâm pɔp
 nɲwɛt ye mezuɲ mezuɲ.»
- 56 Malíya ka cú pɔ'ɔ, pɔp Lísape lo ñnán yúu pesaɲ pɛtát, la a pen nzɛɛ.

Pé ge mbí Jâɲ

- 57 Ñká nepí-Lísape ka ku', a pí mɔɔ mbéene.
 58 Pɛtäalá' pɔp pɔɔpɛmá pé zú' pá' Tsapɔ tsáane mejúɲ mé, ñgá wé né mɔɔ,
 pɔp pɛ pɔp tsáate.
 59 Mɔɔ ge ñgwɛe lé' pénéfóm, pɛ tɔ nepú' wé mben ñcwi lík yé, mbó ñdɔɔ nefúɲ
 wé ɲɔ Sakalíya pá' tát we.
 60 Lá má we læ' ñcú ɲɔ: «Pé éfúɲ wé ɲɔ Jâɲ.»
 61 Pɔp ten ndɛ'; ñcú ɲɔ: «Sáa ɲu ká pɔ tsetset pɔɔpɛmá pɛɛ lík yé pɔ pá'a pɔ.»
 62 Ñdɔk mbó mbíkɛ Sakalíya pá' a kɔɲe ɲɔ pé éfúɲ mɔɔ pɔ'ɔ.
 63 A píkɛ yúu mine a ge ɲwa'ne yúu nũ, pé gá, a ɲwa'ne lík yé ɲɔ Jâɲ. Pɔp jéɔ
 é kɛ'ne wɔp tɛ'.
 64 Pɔp gɔɔ ñjéɔ ntsu-Sakalíya ñtsó'ne tɛ a gɔɔ mben ñze necú nu, mbó ñgú'le Sé.
 65 Pɛtäalá' ka zú' ɲɔ Sakalíya pen ñcú nu mmaa tɛ'. Yɔ nu ké ñgɔɔ ésat lá', tɛ pé
 tsɛ' mbó mba gɔ lá shɛ menkɔ' Pajwidê éswíi pɔ yété.
 66 Mba wɔ lá wi a ka zú'ne mɔne menu lwɛ' pɔ tset tɛm yé. Pɔp pɔ mbíkɛ ɲɔ:
 «Yɔ nté mɔɔ pá'a ñdá' mbó ku?»
 É zɛɛ ɲɔ mbó Tsapɔ pɔ ñdɔk metɛɛ mé ñtɔɔtɛ wé.

Zɔɲki-Sakalíya

- 67 Zwíkɛ Léenéne já tát we Sakalíya, a cú nu pá' ɲgémndüɔ'-Sé lá, ɲɔ:
 68 «Mbótne mbɔ Tsapɔ Sé pa Íslaêl, pá' a tóne ñcwélé pɔɔ pé, ñtsú' wɔp ndá-
 kwaɔ.
 69 A túu Nzá'ɲkɛ we gwé mbɔ pɛkɛ. A cwɛt nũ nɲwɛtndá-ɲgaŋfa' wé, fɔɔ
 Ndavít,
 70 é pɔ nu yine a ka lá' ñcú tɛ ntí gú,
 óɲɲ, a ka lok ntsu-pɛgémndüɔ' pé ñcú ɲɔ:
 71 “Mɔ ñge ñdá' ñcwɛɛtɛ wɛɛ mbɔ pɛgaɲ mbuu pɛɛ, mba nũ mbó pɔ pi pɔp
 sé mbɔɔ ñkɔɲ nejúɔ wɛɛ pɔ.”
 72 Yɔ pá' pɔŋtám-Sé ka zɛne nũ pɛmâaŋgaɲɲwɛt pɛkɛ,
 é pen mbó ló'ne, kwíite kaa yine kwa' Sé pɔp pɛ pɔp ka gwatne,

⁷³kwíite pá' a ka cúne te h́kaa mbǎ Ábelehâm, mâangapnjwët wekhe. A mbó ñcú nté wekhe ηγω:

⁷⁴A h́ge ñdá' ñcwεεte mbóh́kǎó pǎu, núu mbó-gaηmbuu póp, la póp ké mbóo h́ku' negú'le wé ké pók.

⁷⁵Póp tsú' pǎo pé, h́ge pǎ we nekǎη núu meηγωη melé' lá' móp ndǔ tsétsá'.»

⁷⁶Sakalíya pen ñcú ηγω: «É ga núu gu móo waa, mbó pé h́ge ñdá' éfún wú ηγω ηgémndǎó'-Sé, Sé wi a pi'ne mba kǎó lá. Tsapǎo go mben h́tó, mbó o piite mbó mbi

ñniite sêndún yé.

⁷⁷Ɔ ge h́táa h́ge pǎo pé jí ηγω

a kwé'le mó te mbáate pá' a ge h́dikhe menu kepǎη móp, h́ge póp luk,

⁷⁸mbí'ηγω a sé h́díηe wekhe sǎ'ne, mben mbó h́tsáa mejǎη mekhe te'. A ge h́túu ηu wi a h́ge pekhe luk, ηgaη fú tǎnépú h́tó mbó kye',

⁷⁹h́kye' pǎo pi póp náηne tset nzénzǎu, nevú pen mbó h́nǎk wóp,

h́cakle wóp h́ní' tset mófite.»

⁸⁰H́ga núu Móo-Sakalíya, a pótne h́gú' núu mbap-mbǎu mba né jínu yé. Pók, h́ge h́ga h́nán kǎηtet, ñdá' h́tswé pǎ zú'u te h́kúu lé' yine a ka nyetne shǎ wé mbǎ pǎo-Íslayêl.

Lúkashi 2

Nepí-Yésu

(Matéo 1.18-25)

¹É ka go mbó, mbó Agúshi, wi a mbónne Kása-Palóma ηwa'ne ηwa'ne, h́záp ηγω pé sǎη ηγωη pǎo tsǎu pi a sé étsá' wóp.

²É lok mbó nduηmbi nesǎη pǎo pók. Kilinyús pǎ ηká yíyá, mbó Nηgómnaa tset ηγωη Siliya.

³Mba wǎ lá gók h́ké mbó mben nesá' póp, h́ge pé sǎη wé.

⁴Yǎsêp fú tǎsǎη-Náazalet, tset ηgón-ηgalilé, h́tó tset ηgón-ηwidê, tǎsǎη-Mbétéléhem, núu zǎ' yine pé ka pine fǎo Ndavít zú'u, mbó h́ga zú'u pók, mbí'ηγω a ηu núu njwët ndá-fǎo Ndavít.

⁵Póp nzwé we Malíya go h́ga pé sǎη wópme, a pǎ shǔute.

⁶H́kúu zú'u, móo ze neném Malíya.

⁷A pí móo netú we, a pǎ móo mbéene. A lok yúu-ndwí h́káte wé, h́ní' tset ηkǎp-yúujǎ-meγúumeku, mbó póp lá' h́ják yóp zǎ' nelé tset ndá-pεgǎu.

- ⁸É pó ηκά êyá, papyép mbí shé zú'lu pó ndé píi mbyép mbí yóp,
- ⁹ήγο ήjú, Cü'-Sé cwet mbi póρ, vuvuk-Tsarwo gwεε wóp, zu' puu ήκίε'ne, póρ tsü' mbók póκne.
- ¹⁰Lá Cü'-Sé êwá cú mbö póρ ηγο: «Κω ρεε πόκ! N τό ρο νερέ wüu né nu sú'ne, é πό yi é γε ήγά máμά tsáate tset ηγοη wüu.
- ¹¹Πέ lé táσση-fwo Nдавít ló'ne, mbí ηu wi a γε ήγε ρεε luk. A Kεlístw, mbó Tsarwo wi Sé ka ka'ne.
- ¹²Yúu mi ρεε γε ήτό ήδók ήjí wé, é ηγο: Ρεε γε ήτό ήjú mós mbót, mbo pé lok yúu-ndwí ήkút wé, ήνωη wé tset ηκωρ-yúujá-meyúumeku.»
- ¹³A cú te ήγο ήmekηe, kat-pecü'-Sé te ήzáa pen éfú ténépú ήτό ήkwi' núu wé, póρ πεπόρ ζω, ήγύ'le Sé mbó ήcú ηγο:
- ¹⁴«Gύ'le πό mbö Sé te ténépú, mbótne πό mbö ρεωmesση ndü tsétsá!. Sé κση wóp.»
- ¹⁵Pecü'-Sé ka lee te ήben né ténépú, papyép mbí cú tsetset πόρ ηγο: «Ρεκη γε te ήkúu Mbételehê, la ήjú nu yi é cwetne zú'lu liine, nu yi é cwetne te Tsarwo túu ηγο pé τό éswii wekηe láa.»
- ¹⁶Πόρ cú pá'a, ήγός ήδw sé ήγε né tεε te ήkúu zú'lu, ήjú Malíya πόρ Ywsêp, ήjú mós mbót, a now tset ηκωρ-yúujá-meyúumeku,
- ¹⁷ήbό te ήjú wé, ήze νερέετε ηγοη menu tsεε mi Cü'-Sé swíine wóp nté wé.
- ¹⁸Mba wó lá πό ήzú' mone menu ntsu-papyép mbí, ήmaa te'.
- ¹⁹ήγε núu Malíya, a lwé' menu êmá ρo tset tém yé, ήbό ήkwaηe nu núu.
- ²⁰Papyép mbí go ήben nze, ήnen ήζωρ ήδók ήγύ'le Sé, ήgémte wé mbí' menu mi πόρ zú'ne, πόρ pen ήjú mba kúó lá πό ρo pá' Cü'-Sé lá'ne éswii wóp.

Lík-mós

- ²¹Πέ ka pí mós, é go ήbό lé' penéfóm, pé pú' wé, ήcwí lík yé ηγο Yésu, é πό lík yi Cü'-Sé ka gáne la má we lá' éshuη wé.

Πέ γε nyet Yésu zu'-Sé

- ²²Lé' nesuk ló'-mápfu núu Malíya πόρ Ywsêp ka πό te ήbό ήku', pá' νερέε-Möšêe ka πό ήbíkηe, Ywsêp πόρ Malíya tíi mós ήδók ήγε né Yelúsalem nenyet wé mbö Tsarwo.
- ²³É zεe ήγο ήbό, mbo pé ka ηwa'ne tset ήná νερέε ηγο ηu laa ήbí mós netú we, a πό mós mbéene, a gá wé mbö Tsarwo.
- ²⁴Malíya πόρ Ywsêp τό yóp nenowpó' pá' νερέε-Sé sé ήbíkηe ηγο πε gá πεpuute pépá ke pemókóη sêndúη pépá.

Símōη gémtε Sé núu tú Yésu

25 Έ πό ηκά έγά, wecó ηυ πό Yelúsalem, lík yé πό Síμῶη, a πό ηυ, ήγῶεε νερού-
Sé mben nízú' ntsu wé. Mbo a lo ήjúk ήzŵí'le ηυ ŵi a gu ήδά' ήτό, pwo Íslaêl lok
po wé ήτῶ, Zŵikηe Léeneéne πό tám yé.

26 Mbo a ka lá' ήzá' ηjí έswíi wé ηγο a ké lá' ήpfú ké po yi a ήzáp lík núu Nzá'ηka
ŵi a túune πό.

27 Zŵikηe Léeneéne ge, a gu ndá-nḡηpo', é pen mbó po ηκά yíyá, mbo Yḡsêp póp
Malíya lok mów ήτό nege yúu mi νερού-Sé ka πό mbíkηe.

28 Síμῶη cwéé wé, ήγῶεε wé mbó we, mbó ήgémte Sé, ήcú ηγο:

29 «Tsapwo, ηkḡḡne pá'a,

mbó ḡ ná ηgaηfa' wu a pótnē ήpfú pá' ḡ ka cúne.

30 ḡḡη, n dḡk mík máa ήjúḡ pá' ḡ gu ήge pḡḡmesḡη luk.

31 Luk yi ḡ ka lá'ne ήniite ήzáp nenyet mbḡ ηγοη né ηγοη.

32 Έ πό kye' yi é gu ήge pé jí wú zu' tsḡḡ. Pó'ḡ, ḡ lok ήγά gú'le mbḡ Íslaêl, lá' yú.»

Nu yi Sé ní'ne ntsu-Síμῶη, a cú núu Yésu

33 Yḡsêp póp Malíya zú' menu mi Síμῶη cúne núu mów é ka'ne wóp.

34 Síμῶη ní' mbótne núu póp mben ήcú mbḡ Malíya ηγο: «Mów nu wo pá'a mbó
ŵi Sé gu ήδεε nzḡḡ ye ήge sḡḡ kḡ pwo te ήzáa Íslaêl wo, mben ήge pé gá meku'
nelúm-pwo, mbí'ηγο a ηυ ŵi Sé lok po wé ήnyet yúu mi é gene, la pḡḡmesḡη ké
ήgwák wé gwákne.

35 Έ lee pó'ḡ, la mekwaηe mi é melḡη-pwo cwet mántáa. Έ gu núu gu Malíya, mbo
nu gu ήδά' ήge wú te ḡ zú' é πό po pá'a pé lok móníi έsḡp tám yú lá.»

Ána gémtē Sé nté Yésu

36 Wecó ηgémndü' we maηgé ka pen mbó yé Yelúsalem ηκά έγά, lík yé ka πό
Ána. A πό mów-Fanuel núu ηjwētndá-Asêe. A mbó nízú' nu mbḡ Sé έswíi lá'. Έ ka
go mbó, mbo a ka zḡ', ήge nda' ηgu' saambá, ndúu me pfú.

37 A ka tsú' ήpfúk pó'ḡ, ήké mbḡḡ ήtŵí ndá-nenḡηpo' πό, ήden te ήtsú' ήkḡη
kḡηne ήnáj ηjí ηki, ήgú'le Sé, ήtswé ήgú'le wé nenem mba netú',te ήdá' ήgῶεε
ηgu' ntsḡpénékwa megéménéfóm.

38 Yecó lé' a tḡ ndá-nḡηpo' pá' a lo ήζεε ήτό. Ḥgo kúu zú'u ηκά έγά, mbo pé lok
mów ήτό, a júḡ wé, ήgémte Sé, ήgḡḡ ήké ήze neswíi nu núu wo mów mbḡ pwo tsḡḡ
pi póp ka πό mbyép lé' yine Sé ήge ήdá' ήcwéé Yelúsalem.

Nté yi Yésu lokne ήgú' Nāzalet

39 Yḡsêp póp Malíya ge έswíi nu yi póp tḡne núu te ήmek pá' νερού-Tsapwo ka
πό mbíkηe, mben nzḡḡ né Ḥgalilee, túsḡη póp Nāzalet.

40 Mɔ́w pɔ́ ɛ́gú!, jínu yé pɔ́ ɛ́kwí! tɛ!, a pen mbó níjí yúu mi Sé sé ɛ́kɔ́ŋ ɛ́gɔ́ pɔ́wɛsɔ́ŋ ge, Sé pen mbó né jɛ́.

Yésu gŵɛɛ ɛ́gu! ntsɔ́ppá

41 Yɔ́sɛ́p pɔ́p Malíya ka pɔ́ ɛ́gɔ́ŋ ɛ́gu! tsɛɛ mbó ɛ́gu Yelúsalem nejá ndína Páska.

42 Yésu ge mbó tɛ ɛ́gŵɛɛ ɛ́gu! ntsɔ́ppá pɔ́p pé pɔ́p gɛ pá! mat-lá! wɔ́p ka pɔ́ mbíkɛɛ pɔ́ɔ.

43 Pɔ́p já ndína tɛ é me, ɛ́gɔ́ mben nzɛɛ. Mɔ́w gɔ́ŋ Yelúsalem, pɔ́p pɔ́w jí.

44 Pɔ́p ka pɔ́ ɛ́kwaŋɛ ɛ́gɔ́ a tsetset ku yɔ́p, tɛ ɛ́nen tá! lé!. ɛ́nen pɔ́ɔ, ɛ́díŋɛ wé tsetset pɔ́w-ɛ́jwɛt ndá yɔ́p pɔ́p pesúu,

45 ɛ́ndá! mbɔ́w wé jɛ́ɔ, kékáŋ tɛ mben Yelúsalem, ɛ́nen ɛ́dɔ́w wé.

46 É gɔ́ ɛ́ku! lé! péttát, pɔ́p jɛ́ɔ wé ndá-nenɔ́ŋpɔ́!. A náŋ tsetset pakyé!tɛ neɛɛɛ-Sé, mbó ɛ́zú! menu mi pɔ́p mbóne ɛ́nú, mben mbó mbíkɛɛ wɔ́p né meɔ́.

47 Pɔ́w pi pɔ́p ka pɔ́ ɛ́zú! swíiŋɛ yé mbó ɛ́gɔ́ɔ!tɛ jínu yé mba ye nté netsɔ́ nu.

48 Yɔ́sɛ́p pɔ́p Malíya pɔ́ tɛ ɛ́jɛ́ɔ wé, ɛ́mmaa tɛ!. Má we cú mbɔ́ wé ɛ́gɔ́: «Mɔ́w waa, ɔ́ gɔ́ ɛ́ŋɛ yɔ́ nu nŵu pek pá!a, mbí!ku? ɔ́ tsɔ́ léɛm yek tát wu. Pek júk nelɔ́w wú, mbó mbók ɛ́gɔ́ ke yecɔ́ yúu gene wú ɔ́ɔ?»

49 A pɔ́wɔt mbɔ́ pɔ́p ɛ́gɔ́: «Pɛɛ pen ɛ́dɔ́w wáa pɔ́ɔ, melá! ku? Pɛɛ ká pɔ́ níjí ɛ́gɔ́ é pɔ́ŋ ɛ shep menu-Táa mɔ́ pɔ́ ɔ́ɔ?»

50 A ka pɔ́wɔt pɔ́ɔ, pɔ́p pɔ́w gɔ́ɔ ɛ́zú! nu yi a lɔ́kɛ ɛ́nú pɔ́.

51 É lee pɔ́ɔ, pɔ́p pé pɔ́p pen nzɛɛ né Názaleɛt, a pɔ́ ɛ́zú! ntsu wɔ́p. Má we ké ɛ́dŵɛ! mɔ́ne menu tsɛɛ pɔ́ tset tám yé.

52 Yésu pɔ́ ɛ́gú!, jínu yé pɔ́ ɛ́kwí!, Sé pɔ́ né jɛ́. Pɔ́wɛsɔ́ŋ pɔ́ ɛ́kɔ́ŋ wé.

Lúkashi 3

Jâŋ cúne ɛ́gɔ́ pɔ́w kúɛme mat wɔ́p

(Matéo 3.1-10; Málékúshi 1.1-6)

1-2 Jâŋ mɔ́w Sakalíya lá! ɛ́tswé kɔ́ŋtɛt tɛ Sé túu wé ɛ́gɔ́ a gɛ ɛ́swíi nu yé. É pɔ́ ɛ́gu! ɛ́yá, mɔ́ Kása Tíbee wí a mbóne ɛ́sá! ɛ́gɔ́ŋ né ɛ́gɔ́ŋ, mɔ́ a náŋ nŵu kɔ́! ɛ́gu! ntsɔ́pétaa né negém. Pɔ́ŋnti Piláto pɔ́ ɛ́gɔ́mnaa ɛ́gɔ́ŋ-Jwíde, Elóde pɔ́ sá! ɛ́gɔ́ŋ-Ngalilé, mɔ́wɛmá we Filíp pɔ́ sá! Itwílíya pɔ́p Télakɔ́nít, Lisaniyas pɔ́ne ɛ́sá! Abilên. Ána pɔ́p Kayífa pɔ́ petátndá-panɔ́ŋpɔ́!

3 Jâŋ gɔ́ɔ ɛ́gu! tset melá! mi é ɛ́kaŋ-ɛ́ki Juudeŋ, ɛ́nen sá! lá! ɛ́gɔ́: Pɔ́p kúɛme mat wɔ́p ɛ́nu! wɔ́p ɛ́ki, Sé likɛɛ menu keɔ́ŋ mɔ́p ɛ́gá mbɔ́ pɔ́p.

4 É lɔ́k mbuute nŵu nu yí Esáya, ɛ́gémndɔ́ɔ!-Sé ka ɛ́wa'nene ɛ́gɔ́: «Ngi-ɛ́nu kó! ɛ́fú kɔ́ŋtɛt ɛ́nú ɛ́gɔ́: Pɛɛ niite sêndúŋ Tsapɔ́w, ɛ́ŋɛ meléendúŋ mé tám ndáŋndɔ́ŋ!

- ⁵Ndwíkhe mefú! tsuu mi é nüu, ñkwok membát póp meñkó! tsuu, ésen ndún ñó'néne é túu ndúñnduñ, ñkwak melút mi é ndü sêndún ésanje!
- ⁶Lá é lee póló, pwo petsuu jó pá! Sé gu ñge pekhe luk.»
- ⁷Jâñ cú póló, pwo te ñzáa póló pá! a ñnu! wóp ñki. A póló ñcú mbö póló ñgo: «Njwët-menó, patáa mezún! Wö swíine wáa nekwo ñgüó! yi pwa lóone te é póló ñgu ñkúu nüu pwa?»
- ⁸Pwa kúp póló mat, ñge menu sá'ne mi é nyetne ñgo pwa kúpme. Pwa pía nelok nda! ntsu wáa ñcú ñgo: Pék póló-Ábeleham. Lá ñ ké éswíi wáa: Sé ku! neshot meñgo! mone ñdok ñge njwët-Ábeleham.
- ⁹Pé ké móló ñze ñtíi nzaa nelok ñkúó! mba yéte tú lá yi é sé mböw ñzém ntáa-sá'ne póló, éfú sé ñkúó! wé ñma! póló múk.»
- ¹⁰Lá! zú! mbíkhe wé ñgo: «Te pek ñge pá'a?»
- ¹¹A tsóló mbö póló ñgo: «Ñu waa láa ñgwëe mendwí mémbá, a gá tá! mbö ñu wi a ze mböw yecó gwëe. Ñu wi a gwëene yúujé, gá ye ñu wí ñi sé ñzán wé.»
- ¹²Pacwéentsup-Pwólóma ka tóló pá! pé ge ñnu! wóp ñki, mbíkhe ñgo: «Cíca, te pek gu ñge yek ñgo ku?»
- ¹³Jâñ tsóló mbö póló ñgo: «Pwa cwëe nda! yúu mi nepúu-Sé sé mbíkhe, kwó pwa kwí!»
- ¹⁴Palüó'ntso pen mbíkhe yóló ñgo: «Ñgu nüu pek, pek ñge pá'a?» A püot ñgo: «Kwó pwa lok metuu mba cotnu éfyét ñu ñcwëe ñkáp ye. Pwa zwí'le póló nda! ñkáp-fa! yuu.»
- ¹⁵Pá! é ka go mbóló lá! póló ñzwí'le Nzá'ñka wí Sé ka ka'ne lá, mba wö lá póló mbíkhe tset tám yé ñgo: Ke Jâñ lok mbóló póló jó?
- ¹⁶Lá a püot mbóló póló pétsuu ñgo: «Mó, ñ gwëe yáa póló nda! nenu! wáa ñki. Lá kwa! ñu gwé sé ñtí; a lee wáa te!, ñ ká ku! nekyé! meñka-metap mé póló. A gu ñtí ñní! pwo tset mbóló-Zwíkhe Léenéne, mben ñní! pwo tset múk.»
- ¹⁷A gu ñtí éfák yúu mi pé póló'ne, ñní! yi sá'ne ñken, ñtsá! kyañe, mbüot tset múk wi é ñgu ñdá! mbé póló.
- ¹⁸Jâñ póló ésa! Ñkwa sá'ne póló, mben ñgá mentík te ñzáa mbö lá!
- ¹⁹A ka kakhe mba ñgómnaa Elóde nté pá! a ka tíine Elódiya wi a mbónne nzwé-móomá we, mben ñkakhe wé nté mecó menu kepöñ te ñzáa.
- ²⁰Elóde go mekhe ñcóp, ñcú pé gwëe Jâñ ñma! ndátsán.
- Yésu tóló, pé nu! wé ñki**
- ²¹Jâñ ka ké ñgo ñkúu tsán, mbö é mbóló yecó lé!, a nu! pwo ñki te é me, Yésu tóló yé, a nu! wé gúu ñki. Pá! a mbóló ñgú'le Sé, ntsu-tá nepú tsóló'ne ntáa.

22Zwìkhe Léenéne cúnj pá' puute lá, íttá nũu ye, ngi fú tǎnépú ngɔ: «Ɔ móɔ waa, η kɔη wú te', ɔ yáa tsáate.»

Pem̄angapnjw̄et-Yésu

23Yésu ka gɔ íze nesá' Nk̄u sǎ'ne, é ítsǎ' mɔ́yúu a ḡw̄ee ngu' megéméntát, pé pɔ́ ñkwanɛ ngɔ a móɔ-Yɔsêp. Yɔsêp pɔ́ móɔ-Elîi.

24Elîi pɔ́ móɔ-Matat. Matat pɔ́ móɔ-Lévi. Lévi pɔ́ móɔ-Mêlshi. Mêlshi pɔ́ móɔ-Janây. Janây pɔ́ móɔ-Yɔsêp.

25Yɔsêp pɔ́ móɔ-Matatías. Matatías pɔ́ móɔ-Ámɔs. Ámɔs pɔ́ móɔ-Nawûm. Nawûm pɔ́ móɔ-Eslí. Eslí pɔ́ móɔ-Nagây.

26Nagây pɔ́ móɔ-Maat. Maat pɔ́ móɔ-Matatías. Matatías pɔ́ móɔ-Sémên. Sémên pɔ́ móɔ-Yɔsêk. Yɔsêk pɔ́ móɔ-Jóda.

27Jóda pɔ́ móɔ-Yɔánaη. Yɔánaη pɔ́ móɔ-Lésa. Lésa pɔ́ móɔ-Zɔɔbabel. Zɔɔbabel pɔ́ móɔ-Salatiêl. Salatyel pɔ́ móɔ-Nelí.

28Nelí pɔ́ móɔ-Mêlshi. Mêlshi pɔ́ móɔ-Adí. Adí pɔ́ móɔ-Kɔsam. Kɔsam pɔ́ móɔ-Elmándam. Elmandam pɔ́ móɔ-Et.

29Et pɔ́ móɔ-Yésu. Yésu pɔ́ móɔ-Eliyézee. Eliyéze pɔ́ móɔ-Yɔlîm. Yɔlîm pɔ́ móɔ-Matat. Matat pɔ́ móɔ-Lévi.

30Lévi pɔ́ móɔ-Simeyôη. Simeyôη pɔ́ móɔ-Jw̄ída. Jw̄ída pɔ́ móɔ-Yɔsêp. Yɔsêp pɔ́ móɔ-Yɔnâm. Yɔnâm pɔ́ móɔ-Eliyákim.

31Eliyákim pɔ́ móɔ-Meléya. Meléya pɔ́ móɔ-Ména. Ména pɔ́ móɔ-Matata. Matata pɔ́ móɔ-Natâη. Natâη pɔ́ móɔ-Ndavît,

32Ndavît pɔ́ móɔ-Jesé. Jesé pɔ́ móɔ-Ɔbêt Ɔbêd pɔ́ móɔ-Mbôɔz. Mbôɔz pɔ́ móɔ-Salla. Salla pɔ́ móɔ-Naasôn.

33Naasɔη pɔ́ móɔ-Amínadap. Amínadap pɔ́ móɔ-Admin. Admin pɔ́ móɔ-Aanî. Aanî pɔ́ móɔ-Éslɔm. Eslɔm pɔ́ móɔ-Pelês. Pelês pɔ́ móɔ-Jw̄ída,

34Jw̄ída pɔ́ móɔ-Yakôp. Yakôp pɔ́ móɔ-Ésak. Ésak pɔ́ móɔ-Ábelehâm. Ábelehâm pɔ́ móɔ-Telá. Telá pɔ́ móɔ-Nahôɔ.

35Nahôɔ pɔ́ móɔ-Seluk. Seluk pɔ́ móɔ-Lagáɔ. Lagáɔ pɔ́ móɔ-Falek. Falek pɔ́ móɔ-Hebêe. Hebêe pɔ́ móɔ-Salla.

36Salla pɔ́ móɔ-Kaynam. Kaynam pɔ́ móɔ-Áfaksât. Alfaksât pɔ́ móɔ-Sêm. Sêm pɔ́ móɔ-Nɔwé. Nɔwe pɔ́ móɔ-Lamêk.

37Lamêk pɔ́ móɔ-Matúsala. Matúsala pɔ́ móɔ-Henɔk. Henɔk pɔ́ móɔ-Yalêt. Yalêt pɔ́ móɔ-Malelêl. Malelêl pɔ́ móɔ-Kaynam.

38Kaynam pɔ́ móɔ-Énɔs. Enɔs pɔ́ móɔ-Set. Set pɔ́ móɔ-Ádam. Ádam pɔ́ móɔ-wi Sé ka pɔ́ɔné wé.

Lúkashi 4

Sáttá kwa'ne Yésu kòh̄t̄et

(Mat̄eo 4.1-11; Málékúshi 1.12-13)

¹Jâh̄ ka pò te ñnu' Yésu ñki, a fú mb̄u-ñki Juudeh̄ ñḡu. Zw̄ik̄he Léen̄ene kúu n̄u wé, ñd̄ok wé ñḡu né kòh̄t̄et.

²Ñtswé zú'u lé'lá' megéménékwa, Zw̄ik̄he Léen̄ene pò ñt̄s̄'le wé, Sáttá tó mbó ñkwa'le wé kwa'néne. Yésu ge ñn̄h̄ zú'u, ñdá' mb̄ōo yúu kwét te é tsú' neme; ñji záh̄ wé te'.

³Sáttá tó ñcú mb̄ō wé ñḡo: «Pá' o m̄ōo-Sé lá, ké ñḡōo ñcú mb̄ō ñḡo' ȳo ñḡo é sh̄otne ñtsú' yúujú o j̄á!»

⁴Yésu pa' mb̄ō Sáttá ñḡo: «Pé ka ñwa'ne tset ñwa'ne-Sé ñḡo: Ñu ké l̄ok p̄o nda' yúu mine a j̄áne la mbó gú p̄o.»

⁵Sáttá pen ñd̄ok wé ñḡu ñtík yecó z̄u' te t̄á, ñt̄u zú'u ñge a j̄á̄o meh̄ḡoñ mi é nd̄u tsétsá' ts̄u t̄á' ñká,

⁶ñcú mb̄ō wé ñḡo: «Pé ka gá meh̄ḡoñ m̄o mb̄ō m̄o, m ben ñku' negá mb̄ō mba w̄lá wi ñ k̄oñe. Ñ ḡu ñze ñḡá nef̄ōo mb̄ō wu, gu tsú'ne ñd̄ok ñḡw̄e yúu s̄'ne yi é tsetú ts̄u.

⁷N cú p̄o nda' ñḡo o pi mekw̄'le mú mbi m̄o, ñḡú'le wáa pá' Sé, é ké ñḡōo ñtsú' yú.»

⁸Yésu tsó' mb̄ō wé ñḡo: «Pé ka ñwa'ne tset ñwa'ne-Sé ñḡo: Ñu gú'le p̄o nda' t̄a w̄p̄ Sé j̄á zene j̄á, m̄ben ñzú' p̄o nda' ntsu wé.»

⁹Sáttá ḡōo ñd̄ok Yésu ñḡu né Yelúsalem ñk̄ōne, ñtík wé nd̄u nts̄'-ndá-nen̄oñp̄o', Ñcú mb̄ō wé ñḡo: «O laa mbó m̄ōo-Sé, o fú zá'ne, ñkít, ñc̄á̄o sé! Mbí'ñḡo

¹⁰pé ka ñwa'ne tset ñwa'ne-Sé ñḡo: Sé ḡu ñcú pec̄ú' p̄é tó ñd̄w̄te wú.

¹¹Pé ka pen ññwa'ne ñḡo: P̄op̄ ḡu ñd̄ok mbó m̄op̄ ñtíi wú te o p̄ōo t̄em ku yú n̄u ñḡo' p̄o.»

¹²Yésu tsó' mb̄ō Satta ñḡo: «Pé ka pen ññwa'ne tset ñwa'ne-Sé ñḡo: M̄báa gu nekwa'ne Tsap̄u Sé wu kwa'néne ñḡo a ge yúu n̄u gu!»

¹³Sáttá kwa'ne Yésu te m̄mik menté, ñj̄á̄o kékáñ, ñná wé, ñḡu, mbó ñzw̄'le ñká nde' yi a ḡu ñge m̄ben ñt̄o n̄u wé.

Yésu ḡu ñze fa' yé ñḡoñ-Ñgalilé

¹⁴Yésu ḡo m̄ben né Ñgalil̄e, zw̄ik̄he-Tsap̄u Sé pò ñḡá wé né met̄u, ñd̄ok ñnyet mefa'-Sé. Lík yé sat ȳiyá pak-ñḡoñ,

¹⁵mbí'ñḡo a ka pò ñz̄í' p̄u né nu-Sé ndá-cú'le-Payúda, p̄u pets̄u pò ñḡá meku' mé.

Yésu pò ésá' Nkua sù'ne
(Matäo 13.53-58; Málékúshi 6.1-6)

16Yésu lá' ínnáñ te mben Năazalet, zú' yi a ka gú'ne zú'u. Lé'-nji yóp ku', a gu ndá-cú'le Payúda pá' a lo ízere ígu. Nká ku', a lo sé nefúñ nwa'ne-Sé.

17Pé pée nwa'ne-Esäya ngémndüó'-Sé, ígá mbö wé. A níe' nüu zú' yi pé ka nwa'ne zú'u ngó:

18«Zwíkñe-Tsaruo nüu mo, mbí'ngó a ka zó' wáa,
ítúu wáa ngó ñ gu, ésá' Nkua sù'ne mbö ganğüó',
ítúu wáa ngó ñ gu ésá' mbö ganğsán ícú ngó: Pé gu ícŵeete wóp ndá-kwaa,
ítúu wáa ngó ñ gu, íge pefumík jáo zú',
ngó ñ gu, ítóote nzua puo pine pé sé éfyét wóp,

19mben, ítúu wáa ngó ñ gu ésá' mbö lá' ngó yo ngu' yi Tsaruo gu ítsáa mejúñ puo pé.»

20Yésu ka fúñ yíyá zú' te é me, íkáte nwa'ne, ígá mbö ñu wí a fa'ne ndá zú'u, ícúñ, ínnáñ sé nekyé'te. Pua pine póp mbóne ndá-cú'le tík mík nüu wé, mbó ízwí'le.

21A góo íké íze nekyé'te, ícú ngó: «Menu mi puu fú za'ne nezú' tset nwa'ne-Sé laane, é puute ló'ne.»

22Póp zú' swíñe yi é cŵetne ntsu wé. É pò mbóñ wóp, mben mbó íka'ne wóp. Póp ze nepíkñe, ícú ngó: «Yó ka pò móo-Yosêp pò oo?»

23Yésu puot mbö póp ngó: «Pua gu ígŵee kwañe-sakneket necú ngó: Ngemefu zoñ tú mbua yu! Pek zú' ndaakájúo menu o ígñe Karreenawúm, pen íge za'ne lá' puu lá.»

24Yésu pen íkwí' ícú mbö póp ngó: «Lá ñ ké ésŵíi wáa nénwín, pé lóo mbém nu-ngémndüó'-Sé lá' póp pó.»

25Lá e swíi wáa, kwa' nénwín, é mbó nká yi Elíi, ngémndüó'-Sé, pefúk panğé pò tset ngóñ-Paísiaél te'. Mbua lá' ínnáñ ngu' yétát né pesañ pénéntúkú ké ló, te máma cú mvu tset lá'-puo-Islaél tsua.

26Táa Sé ké ndá' mbóo ítúu Elíi njé'-ñu wop pó, ícú, a cŵet ígu puo ndá-mpfúk manğé-Selépta tset ngóñ-Sidóñ.

27É lá' mbó nüu nká yi ngémndüó'-Sé Elizêe, peganka'-páp pò tset ngóñ-Paísiaél te ízáa, Elizêe íkaa ké íge wecó tá' nüu póp fíite pó, te ndí' nda' Naamân ñu-Silíi.

28Pua petsua pine póp mbóne ndá-cú'le zú' pó'o, lóñ wop kó'.

29 Póp lo sé petsuu, ígwëe Yésu ndok wé éfú tásɔŋ, ícwët te íkúu ndü tú-nɛŋkó', zɛ' yi pé ka kútne tásɔŋ wɔp zú'u, mbó ndɔɔ nefu ndü nɛŋkó' ítsuu wé mma' tset fú'.

30 Lá Yésu tók tsetset póp ndee ndúŋ wé, ígɛ.

Yésu ge wɛcɔ ŋu wí zwíkɛ keɔŋ nüu wé fiite

(Málékúshi 1.21-28)

31 Yésu ge pól', ícúŋ ígɛ né Kapɛɛnawúm, é pɔ wɛcɔ tásɔŋ nüu ŋɔŋ-Ŋgalilé. Lé'-nji yóp ku', a pɔ ízíl' pɛɔ né nu-Sé.

32 Pé maa ye nté nezíl' pɛɔ né yúu, mbí'ŋɔ Sɛ ka pɔne ígá wé né metuu la a lok ícú nu.

33 Wɛcɔ ŋu pɔ yé ndá-cúl'ɛ zú'u, yɛcɔ zwíkɛ keɔŋ pɔ nüu wé, ínnáŋ te ítsu'ne wé, a lok ŋɔ tɛnne mbó íkíí ícú ŋɔ:

34 «Yésu mɔɔ-Názalet, pɛkɛ gwëe káɔ? ɔ ka fáa ítɔ pɔ nɛpík wék? Mɔ sé íjí, ɔ fú mbɔ Sɛ, mbó mɔɔ nɛ.»

35 Yésu cók yíyá zwíkɛ keɔŋ, ícú mbɔ wé ŋɔ: «Na', fú nüu ŋu wɔ ícwët!» Zwíkɛ keɔŋ éyá éshɔt ŋu éwá, mma' sé tsetset pɛɔ ígɔ íkɛ éfú nüu wé ícwët ké ge yúu keɔŋ nüu wé.

36 Pɛɔ petsuu ka júɔ pól', ícú', íze neshɔtne mbíkɛ tsetset póp ŋɔ: «Swíŋɛ-ndúm wɔ p'á mbó ŋɔ ku láa? A tuu te ícú nu mbɔ mezwíkɛ keɔŋ póp fú nüu ŋu ícwët.

37 Lík-Sɛ ké ígɔ ésat yíyá pak-ŋɔŋ.»

Yésu ge gɔŋɔ te ízáa fiite

(Matéo 8.14-17; Málékúshi 1.29-34)

38 Yésu cwët ndá-cúl'ɛ, ígɛ njé' Simôŋ, ígɔ íkúu zú'u, mɔ wɛcɔ ntuu lyɔknút ka gwëe Mákwi'-Simôŋ. Pé púl' mbó mbɔ Yésu ŋɔ a cwélé wé.

39 A tɔ íŋɔ'ne mbuu kúu, ndok tuu ícú nu, gɔɔ gɔɔ ízá'ne. Mákwi'-Simôŋ éwá gɔɔ ndɔ sé, íniite yúujé ígá mbɔ póp.

40 Tú' ka gɔ ésuu, pɛɔ pine pɛgɔŋ gɔɔ nté nté mbónɛ mɛndá móp lok wóp tɔ. Yésu záp mbó nüu mba wét ŋɔɔ lá, a fiite.

41 Mezwíkɛ keɔŋ pɔ ígɔ éfú nüu nelám wɔp ícwët, íkíí ícú ŋɔ: «ɔ mɔɔ-Sɛ.» Lá Yésu cók wóp, mbɔɔ péɛ ŋɔ póp cú nu pɔ, mbí'ŋɔ póp ka jí ŋɔ Yésu Nzá'ŋkɛ-pu' wí Sɛ ka ka'ne mbɔ pɛɔmɛɔŋ.

Yésu ncwíŋkuu sú'ne Jwíðé

(Málékúshi 1.35-39)

42 Njí kie, Yésu fú tásɔŋ ícwët, mbó ndok wé kɔŋtet ígɛ, lá' cwët íze nɛmɔɔ zɛ' mbó ndɔɔ wé. Íkwéete wé pól', ndɔɔ nɛgwëe wé ŋɔ kɔɔ a ná wóp, ígɛ.

⁴³ Lá Yésu cú mbǒ póp ηγο: «N gǔee nepen ηγη tset mecó metúsɔη, ésá! Nkɛɛ sá'ne wí Sé ka túune wáa nesá!, nege pɛɔmesɔη jí ηγο γɔ ηká yi Sé ze nenyet nefɔɔ né.»

⁴⁴ Ncú pǒ'ɔ, nze nenɛn tset mɛndá-cú'le-Payúda, tset ηγóη-Jwidê ésá! Nkɛɛ sá'ne.

Lúkashi 5

Yésu tsó' peluηmbi gaηku pé

(Mat̄o 4.18-22; Málékúshi 1.16-20)

¹ Yésu pǒ yecó lé!, ntuɛ mbɛɛ netɛη-ηki pé fúηne Jenezalêt. Nɔɔ-lá! te nízáa tǒ nejóη ye nezú! nu-Sé, nízáa záane te pé tsɛ! éfyét wé fyétne.

² Yésu ma! mík, nǔɔ pelǎnɔi pépá mbɛɛ-ηki, mbɔ pama'shú fú tsetú ncwɛt, mbó ηki ésuk meηkɛ lɔk ríma! shú mǒp.

³ Yésu kúu tset yecó, é pǒ yé Simôη, mbú! mbó mbǒ wé ηγο a ná! ndɔk wé ηγη né tset ηki. A péɛ, Yésu cúη nánáη tset lǎnɔi, nze nelé'le nu-Sé mbǒ lá!

⁴ Ncú nu te é me, a cú mbǒ Simôη ηγο: «Lɔk lǎnɔi, mbɛn ηγη te ηkúu tsetsɛt ηki, za! shine; pɛɛ ηkúu zú'u, ríma! meηkɛ máɛ tset ηki nelɔk ηgǔee meshú!»

⁵ Simôη tsó' ηγο: «Nde, pek lé pɔ nejúɔ ηgǔó!, nɛmɔɔ ηki, ηké mbɔɔ yecó sáa yúu gǔee. Lá, pá! kwa! gu cúne ηγο pé pen ríma! meηkɛ ηki lá, η ga ríma!»

⁶ Ncú pǒ'ɔ, pǒp pɛɔ pé ga ríma! meηkɛ tset ηki, ndɔk ηgǔee meshú é záa záane te pǒp pǒ ésuη, meηkɛ mǒp ze nezá'te.

⁷ Pǒp júɔ kékáη, ríma'te pǒ ndɔk ηkyɛp pɛcǒ gaηku γǒp pi pǒp mbónɛ tset wɛcǒ lǎnɔi, ηγο pǒp tǒ ncwélé wǒp. Pǒp tǒ, pǒp pɛpǒp ní! meshú tset pelǎnɔi pépá, pelǎnɔi êpá lúu te ntsɛ! mɛne pɔ ηki.

⁸ Simôη Pyê júɔ γɔ nu júɔne, te ηγη nncɔ meku-Yésu, ηgǔee mekwí'le mé, ncú mbǒ wé ηγο: «Tsapɛɔ, séswíi, fú nejóη mɔ ηγη! Mɔ pá! mbó ηu kepɔη.»

⁹ A ka γɔ mbɛn cú pǒ'ɔ, mbɔ nepɔk gǔee wǒp pɛɔ pé, nté ndɛn-meshú mi pǒp gǔeeɛɛ.

¹⁰ Te mba Jáη pǒp Jáκ, pǒɔ-Zebede, pesúu-Simôη, pen ηgǔɔ mbók γǒp tɛ!. Lá Yésu cú mbǒ Simôη ηγο: «Kɔɔ pǒk tɛ!, te éfú ló'ne, ɔ ga nna negǔee meshú ntsɛ! ncú'le pɔ pɛɔmesɔη.

¹¹ Pǒp zú! pǒ'ɔ, ndɔk pelǎnɔi mbɛn né mbɛɛ ηki, ηkúu zú'u, ηgǔɔ nna mba kǔó lá zú'u, ncúɔ nzɛɛ Yésu.»

Yésu ge tá' ngaηηka' fiite

(Mat̄o 8.1-14; Málékúshi 1.40-45)

12Yésu pɔ́ yecó lé!, mbó tset yecó túsɔŋ. Wecó ŋu pɔ́ zú'u, mbo ŋka' ka puu mó ñjé wé te!. A júó Yésu, ñtɔ́ ñncɔ́ kepkép mbi wé, mbú! mbó mbɔ́ wé ŋɔ: «Tsarɔ, n jí ŋɔ ɔ laa ŋkɔŋ, mbó ɔ ku' nege e fiite.»

13Yésu zú!, ñcakle pɔ́, ŋkuple wé, ñcú ŋɔ: «Ŋ kɔŋ pɔ́'ɔ, fiite!» Ñɔe pɔ́'ɔ, ŋka' gɔ́o ñme núu wé.

14Yésu tɔ́ wé ŋɔ: «Páa nekŵíi te ésŵíi ŋu! Gɔ́ ñnyet pɔ́ mbɔ́ yu mbɔ́ panóŋpɔ́, ñben ŋgá yúu mi neɔ́-Mɔ́sɛ́e sé mbíkhe mbɔ́ ŋu wí ŋka' ñmene núu wé te pɔ́o pɔ́o gɔ́o ŋké ñjí ŋɔ ɔ fiite! Pɔ́'ɔ é pɔ́ máamá lii.»

15Yésu ka tɔ́ we pɔ́'ɔ, pé ké mbó ŋkŵi' ŋkŵíite wé kŵíiténe, te lá' pen ŋkŵi' ñtɔ́ nezú! sŵiŋe yé mba neɔ́ yi a gɔ́ ñzɔŋ meɔ́o móp.

16Lá, Yésu ñnánhe te ñɔ́ sé ŋgɔ́ zɔ́! yi ŋu zú'u pɔ́ mbó ñce'le Sé.

Yésu zɔŋ ŋgaŋkŵí'le

(Matɔ́ 9.1-8; Málékúshi 2.1-12)

17Yésu pɔ́ yecó lé!, mbó ñde'le nu-Sé, pɔ́o-Falísay pɔ́p pakyé'te neɔ́-Sé tɔ́ ñnánhe nejóŋ yé, éfú núu melá' mi é tset ŋɔŋ Ŋgalilee pɔ́p Jwíde te mba túsɔŋ Yelúsalem. Metɔ́-Tsarɔ Sé pɔ́ núu Yésu, a lok ñzɔŋ meɔ́o.

18Pé náŋhe te ñjé mbéene lok wecó ŋgaŋkŵí'le ñtɔ́, mbo pɔ́p lok páŋte ñtíi wé, ñɔ́o ndúŋ nekúu ndá ñtík wé mbi Yésu.

19Lá! fyétnhe ntsu ndá fyétnéne te pɔ́p júó kékáŋ, ñtsɔ́! ñɔ́ok wé ñɔ́ok ndúŋ yi é ge ñɔ́e ndú tetáa yi é ndú ndá, ŋkúu zú'u, ñtsɔ́'te yúu mi pé ka lokne mbáa ndá, éfú zú'u ñcakle ŋɔ ɔ ndú páŋte we, ñnóŋhe wé mbi Yésu.

20Yésu júó nté yi pɔ́o pɔ́ne lokne ñzáp tɔ́m núu wé, ñcú mbɔ́ ŋɔ ɔ ŋɔ: «Ŋu wɔ́, pé likhe menu keɔŋ mú ŋgá mbɔ́ wu.»

21Pakyé'te neɔ́-Mɔ́sɛ́e pɔ́p pɔ́o-Falísay zú!, ñze neɔ́ŋhe ŋɔ: «Yɔ́ wɔ́ wí a gwákne Sé? Sé zéné jú ku'ne nelikhe menu keɔŋ-ŋu.»

22Yésu gɔ́o ñjí yúu mi pɔ́p sŵíiténe núu, mbíkhe wɔ́p ŋɔ: «Mbíkúo pɔ́o gwéne yɔ́ nté kwaŋhe tset tɔ́m pɔ́o?

23Pɔ́o júó yúu ŋɔ yét zaŋene núu necú mbɔ́ ŋu ŋɔ pé likhe menu keɔŋ mé ke pɔ́o necú ŋɔ a lo sé ñnen?

24Pɔ́'ɔ, nenyet pɔ́o jí ŋɔ móo-ŋu gwéne metɔ́ ndú tsétsá' nelok ñdikhe menu keɔŋ-pɔ́o meɔ́o ŋgá mbɔ́ pɔ́p. N cú mbɔ́ wu ŋɔ, Lo sé, ñtíi páŋte wu ñɔ́ok ŋgɔ́ né ñjé' yu!»

25A gɔ́o ñɔ́ sé tsetset lá!, ñtíi páŋte, ŋɔ ŋké ñben né ñjé' yé, ñnen mbó ŋgú'le Sé.

26Pɔ́o pɔ́o ka júó é ku'ne wɔ́p, pɔ́p pɔ́ mbók, ñben mbó ñcú ŋɔ: «gú'le mbɔ́ Sé! Pɔ́o júó ndaakájúó ló'ne!»

Yésu fúŋ Lévi ŋgɔ a cǎo nzɛɛ yé

(Mat̄eo 9.9-13; Málékúshi 2.13-17)

27Yésu ge pǎ'ɔ́ ñc̄wɛt mbó ŋgɛ, ñjǎo wɛcǎo ŋu wí pé fúŋne wé ŋgɔ Lévi, a pǎ ñc̄wéentsup-Palóma, a náŋ zɛ' pé c̄wéene ntsup-pɛɔ-Lóma zú'u. Yésu cú mbó wé ŋgɔ: «Cǎo nzɛɛ mɔ!»

28Lévi ná yúu tsɛɛ, ñdɔ sé, ñcǎo nzɛɛ yé.

29Lévi ge éfúŋ mǎmá ndína ndá ye nté Yésu. Pǎc̄wéentsup tó te ñzǎa te mba pɛcǎo pɛɔ pine pɛɔ-Yúda ka pǎ éfúŋ wǎp ŋgɔ pɛɔ kɛpɔŋ. Pǎp pé Yésu témtɛ ñjǎ yúu.

30Pɛcǎo Falísay pǎp pɛcǎo pakyé'tɛ nɛpɛɛ-Mǎsɛɛ jǎo pǎ'ɔ́, mbó éswíite, mbíkɛŋe gaŋku-Yésu ŋgɔ: «Mbí'ku pɛɛ pǎc̄wéentsup pǎp pɛcǎo kɛpɔŋ tɛmtɛ yúu ñjǎ?»

31Yésu pǎ' mbó pǎp ŋgɔ: «Mbó ŋu pɔɔ pǎ ntɛɛ ŋgɛ ñdɔɔ ŋgemɛfu pǎ. Ŋu gɔɔ la ñdɔɔ wé.

32Mɔ ŋkaa tó pɔ nɛfúŋ pɛɔ ndǎŋndɛŋ pǎ. Ŋ ka tó nté pɛɔ kɛpɔŋ ŋgɔ pǎp kúpmɛ mat wɔp.»

Nejúk nji nté nu-Sé

(Mat̄eo 9.14-17; Málékúshi 2.18-22)

33Pafalísay pen ñcú mbó Yésu ŋgɔ: «Gaŋku-Jǎŋ lo ñnǎŋ nji, mbɛn mbú' mbó mbó Sé. Pɛk pɛɔ pen ŋge pɔ pǎ'ɔ́. Lá, pú pɛɔ ké mbɔɔ pǎ'ɔ́ ge. Pǎp kwét mbɛn ñnó ŋgɔŋ ŋká tsɛɛ.»

34Yésu pǎc̄t mbó pǎp ŋgɔ: «Mbó pé gɛ nɛlúŋ ŋu, a pét ñnǎŋ ñnǎŋne, pɛɔ pine a fúŋne wǎp ñnǎŋ nji?

35Lá, pé gɛ ñdá' éfú mbó pǎp yɛcǎo lé' ésa' wé, pǎp gɔɔ ŋké ñze nɛnǎŋ nji ŋká êyá.»

36Yésu pen ésak nɛkɛt ŋgɔ: «Mbó ŋu pɔɔ sa yúu-ndwí nŋu ndwí fí ñdɔk ñtsét nɛpǎ nŋu ndɛn ndwí pǎ. Ŋu laa ŋge pǎ'ɔ́, mbɔ a ñdɔk mbáɛpɛ ndwí fí, yúu-ndwí fí yi a lá'ne ñzá' ké mbɔɔ puu nŋu ndɛn ndwí pǎ.»

37Pé laa mbó ŋgɛ ñd̄wɛ' melu' tset kǎ'le-ŋgɛp, mbó pé pɔɔ ní' melu' mi pé pét ñtsǎ' tset ndɛn kǎ'le pǎ. Pé laa ŋge pǎ'ɔ́, mbɔ melu' fí gɛ éfɔ', ésa' ndɛn kǎ'le. Pé pé melu', mbé kǎ'le.

38É sé mbíkɛŋe ŋgɔ pé ní' melu' fí pɔ tset kǎ'le fí.

39É laa mbó ŋu pɔɔ nó melu' mi é sé ñten tɛ é ḡwɛɛ ntsu wé, a pen ñtsǎa nɛnó melu' mi pé pét ñtsǎ' pǎ. A gɛ ñtsǎ' ñtsǎa pɔ mi é tɛnɛ.

Lúkáshi 6

Yésu ḡwɛɛɛ nu nŋu lé'ŋji-Payúda

(Mat̄eo 12.1-8; Málékúshi 2.23-28)

¹É m̄bó yecó lé'-nji-payúda, Yésu póp gan̄ku pé pó nde tset ηκά'-mesáηtsá, gan̄ku pé nen éswē mesáη êmá, éswé' mbó póp, ηkwét.

²Pecó p̄w n̄u n̄w-Pafalísay píkηe wóp ηγw: «Mbí' ku p̄w ge yúu mi pé ka p̄w nege lé'ηji?»

³Yésu p̄wot mbó póp ηγw: «P̄w ηkaa mó fún̄ z̄w' ηwa'ne-Sé yi é le'léne yúu mi f̄w Ndavít ka gene p̄w ké? Ke ηγw a m̄bó yecó lé', ηji záh wé póp p̄w pé,

⁴a kúu tset ndá-nen̄ηp̄w', m̄béē mbelêet yi pé gáne nel̄ok ηgémte Sé, ηkwét te ηgá ye gan̄ku pé, lá nep̄w cú ηγw nda' pan̄ōηp̄w' ḡwēene nekwté p̄w ké?»

⁵Yésu fú n̄u, ηḡwó ηké ηcú mbó póp ηγw: «M̄w-ηu ten te nde lé'ηji-payúda.»

Yésu z̄w wecó ηu wí p̄w yé ka pfúne

(Mat̄w 12.9-14; Málékúshi 3.1-6)

⁶É pen m̄bó yecó lé'ηji-Payúda, Yésu kúu ndá-cú'le -Payúda, m̄bó nde'le nu-Sé. Wecó ηu mbéene p̄w yé ndá zú'u, mbw p̄w yé yi t̄w ka pfú.

⁷Pafalísay póp pakyé'te nep̄w-M̄sêe nád̄ sé m̄bó nd̄ηte Yésu ηγw ke a ḡw ηge ηu fiite lé'ηji w̄, la ndeete n̄u ηj̄w yúu mine póp nd̄ok éfen wé.

⁸Lá Yésu piite ηjí kwan̄e yóp, ηcú mbó pfú pó êwá ηγw: «L̄w sé ntó nt̄w mbi lál.» A l̄w sé ntó.

⁹Yésu cú mbó pakyé'te ηwa'ne-Sé póp pafalísay ηγw: «N̄ ḡw m̄bíkηe w̄w tá' nu. É pe'ne nep̄w nekηe ηcú ηγw pé ge k̄wó lé'ηji yekηe? N̄w pé ge nu sw̄'ne ke nu kep̄w? N̄w pé ge ηu fiite ke p̄w ηγw pé j̄wí wé?»

¹⁰M̄bíkηe te náa' cí, nd̄ηe wóp wémó' wémó', te é ku', a cú mbó ηgan̄ḡw ηγw: «Sen p̄w yú!» A sen, pé j̄wó é tente.

¹¹Pafalísay póp pakyé'te nep̄w-M̄sêe j̄wó, é p̄k wóp te'. Póp shotne m̄bíkηe tsetset póp ηγw: «Pekηe ḡw ηge ηγw ku né Yésu w̄?»

Yésu tsó' gan̄túu pé nts̄ppá né negém

(Mat̄w 10.1-4; Málékúshi 3.13-19)

¹²Yésu p̄w yecó lé', ηḡw nd̄w nep̄kó' necē'le Sé, te ndé zú'u léne.

¹³Njí kie, a fún̄ gan̄ku pé, ηḡw tsetset póp, n̄tsó' p̄w nts̄ppá né negém, ηc̄wi lík yóp ηγw gan̄túu pé.

¹⁴W̄ m̄bó Sim̄ōη wí Yésu ka c̄wi yecó lík yé ηγw Pyê, ηge Andeléya, mów̄má wē, ηge J̄ak, ηge J̄āη, ηge Fil̄p, ηge Batēlem̄i,

¹⁵ηge Mat̄w, ηge Tómáshi, ηge J̄ak mów̄-Alfê, ηge Sim̄ōη wí póp ka p̄w éfún̄ wé ηγw n̄z̄ηl̄á',

¹⁶ηge J̄w̄ide mów̄-J̄ak, ηge J̄w̄ida Iskal̄yot wí a ka táane éfen Yésu.

Yésu ésw̄i nu-Sé m̄ben ηge meḡw fiite

(Mat̄w 4.23-25; Málékúshi 3.7-11)

17Yésu póp gaṅntúu pé pi a tsó'ne, fú ndũ neṅkó' ícúnj te ḡkúu sé, ḡjáo pecó gaṅku pé pó zú'u te ḡzáa póp nɔɔ-lá', mbo pé fú núu ḡḡóṅ-Jwídê, éfú tásɔṅ Yelúsalem, éfú metásɔṅ Tíi póp Sidôṅ mi é ḡkaṅ-ḡki.

18Póp pétsuu tó p'ó'ɔ nezú' s'wíṅje Yésu, mba pa' a ḡ ḡḡe meḡɔɔ móp fíite. Pɔ pine mezwíkḡe keṛɔṅ ka pó mbuu póp a ḡzɔṅ wóp.

19Pɔ tsuu ka pó ḡɔɔ nekuu wé, mbí'ḡḡo metuu ka pó fú núu wé, ḡzɔṅ wóp pétsuu.

Nu pepóttú póp pepéktú

(Matḡo 5.1-12)

20Yésu ka pɔ' mík mé, ḡdíṅje gaṅku pé, ḡcú mbó póp ḡḡo: «Puu pepóttú, puu píne puu pepúṅ, mbí'ḡḡo nefɔɔ-Sé é mbó puu.

21Puu pepóttú puu pi puu sé ḡp'fú nji ḡkóɔne, mbí'ḡḡo puu ḡḡe ḡzwét. Puu pepóttú puu pi puu ḡkóɔne ḡbó ḡkíi, mbí'ḡḡo puu ḡḡe ḡḡwe.

22Puu pepóttú, núu ḡká yi puu c'áɔ nzuu m'ɔɔ-ḡu, pé pen ḡbó ḡmbaa wuu, ḡbó ḡkúune wuu, ḡbó ḡzɔɔte wuu, ḡbó ḡmbúupe lík yuu.

23Yɔ nu laa ḡbó te ḡbó ḡḡe wuu, puu tsáate, ḡzɔp ḡnɔṅ, ḡjí ḡḡo Sé niite m'ámá tsó'fa' ḡbó ḡɔk ḡzwí'le wuu. Puu zee ḡjí ḡḡo é pen ḡbó pɔ ndáṅndɔṅ pá' petáa póp ka pó ḡḡe yóp núu pepḡémnd'ɔ'-Sé.

24Lá, puu kwa' pepéktú puu pine puu gaṅyúu, mbí'ḡḡo puu ké ḡḡw'ee m'uu meyúu s'ne pɔ nda' ḡkóɔne.

25Puu pepéktú, puu pine puu ḡkóɔne ḡkwét ḡzwét, mbí'ḡḡo puu ḡ ḡdá' ḡp'fú nji. Puu pepéktú puu pine puu sé ḡḡwe ḡkóɔne, mbí'ḡḡo puu ḡ ḡdá' ḡts'á' ḡn'áṅ pɔ tset nemak ḡben ḡbó ḡkíi.

26Puu pepéktú pá' é laa ḡbó pɔ p'ó ḡk'wíi lík yuu pɔ s'ne, é zee ḡbó pɔ pá' petáa póp ka pó ḡḡe núu pepḡémnd'ɔ' pé keṛɔṅ.

Puu kɔṅ gaṅmbuu páu

(Matḡo 5.38-48)

27Lá, n cú mbó puu pine puu sé ḡzú' s'wíṅje yáa ḡḡo, puu kɔṅ gaṅmbuu páu, ḡḡe pɔ nu s'ne núu pɔ pine póp paane wuu.

28Puu tsáa pɔ nu s'ne núu tú pɔ pine póp sé ḡtsáa nu keṛɔṅ núu puu! Puu p'ú' ḡbó mbó Sé núu tú-pɔ pine póp sé s'wíṅje keṛɔṅ núu lík yuu!

29Nju laa ḡtswáa p'ó netúute wu, ɔ shot yecó ḡúṅ, ḡḡá a meḡḡe ḡtswáa! Nju laa ḡḡw'ee wú ḡc'w'ee ndwí-fák yu, ɔ meḡḡe éscɔt yi tsetú, ḡḡá mbó wé!

30Mba w'ó lá t'ó ḡɔɔ yúu mbó ḡu, ɔ ḡá mbó wé! Nju laa ḡt'ó ḡb'ee yúu yú ḡɔk ḡḡe, ɔ páa neká!

31Yúu mi puu sé ḡtsáa ḡḡo pé ḡe núu puu lá, puu ḡe kwa' y'íyá núu pecó pɔ!

32 Pɛɛ laa ɛkɔŋ pɔ nda! pɛɔ pine pɔp kɔŋne wɛɛ, mbo pɛ ɣɛ mben ɛgá pɔ'la mbɔ pɛɛ nɔ kɛɔ? Pɛɔ kɛpɔŋ zɛɛ ɛkɔŋ yɔp pɔ pɛɔ pine pɔp kɔŋne wɔp.

33 Pɛɛ laa mbɔ ɛgɛ nu sɛ'ne pɔ nda! nɔ pɛɔ pine pɔp ɣɛne nu sɛ'ne nɔ pɛɛ, mbo pɛ ɣɛ mben ɛgá pɔ'la mbɔ pɛɛ nɔ kɛɔ? Mba pɛɔ kɛpɔŋ nɛ ɛgɛ yɔp pɔ pɔ'ɔ.

34 Pɛɛ laa ɛfo yúu pɔ mbɔ pɛɔ pine pɛɛ jine ɛgɔ pɔp ɣɛ ɛgɛ mba!, mbo pɛ ɣɛ mben ɛgá pɔ'la mbɔ pɛɛ nɔ kɛɔ? Mba pɛɔ kɛpɔŋ nɛ ɛfo yɔp yúu pɔ mbɔ pɛɔ kɛpɔŋ, mbɔ nɛ ɛgɔ pɔp ɣɛ ntáa mben mba! pɔ yɛt ɛgá mbɔ pɔp.

35 Yúu mi ɛ pɔŋne ɛgɔ pɛɛ ɣɛ pɔ ɛgɔ: Pɛɛ kɔŋ ɣaŋmbuu pɛɛ, ɛgɛ pɔ nu sɛ'ne nɔ pɔp! Pɛɛ fo yúu mbɔ ɛgɔ ke sɛŋ ɛgɔ ɛgɔŋ ɛgɛ mba! Pɛɛ laa mbɔ ɛgɛ pɔ'ɔ, mbo Sé ɣɛ ndá! ɛgá wɛɛ né máma tsɔ'fa! Pɛɛ pen mbɔ pɛɔ-Sé wí a pi'ne mba kɛɔ lá, kwa! jɛ sé ɛgɛ nu sɛ'ne nɔ pɛɔŋkɛpɛm, mba nɔ ɣaŋsɔɔ.»

Pɛɛ lak tú yúu netɔ melɔ'-pɛɔ

36 «Pɛɛ tsáa mejɛŋ pɛɔ pɔ! tɔa wɛɛ sé ntɔa mejɛŋ pɛɔ tsɛɛ!»

37 «Kɔɔ pɛɛ náŋ ntɔ lɔ'-pɛɔ mbɔk Sé netɔ yúu lɔ'! Kɔɔ pɛɛ náŋ ɛkɛɛne pɛɔ mbɔk Sé nekɛɛne wɛɛ! Pɛɛ náŋ ndikɛ mefaane-pɛɔ, sé likɛ mefaane máɛ.

38 Pɛɛ náŋ ɛcɔwélé pɛɔ, Sé ɣɛ ɛcɔwélé wɛɛ. Pé ɣɛ ɛgɛ ɛnɛ! yúu tset paa-ɛgɔ te ɛ lúu pé tsɛ'ne, ndwíkɛ te membaŋ tswene sé! Pɛɛ jí ɛgɔ Sé ɣɛ ntáa ɛnɛ! paa yúu pɔ pɔ! pɛɛ zɛne ɛnɛ! yɛ pɛɔ pɛɔ.»

39 Yésu pen ɛsak nekɛt ɛgɔ: «Tɛ ɛ laa mbɔ fumík ɣwɛɛ pɔ wɛɔ, pɔpɛ né nɛ? Nɛgáŋ! Mbo pɔp pɛpá ɣɛ ɛgɛ mɛnu tset ɛgá.

40 Mben ɛgɔ: Nzí'fa! ká tsa tɔafa'wɛ pɔ. Lá, nzí'fa! wí a zí' fa! te mɛk, ɣɛ yɛ pɔ! tɔafa' wɛ lá.

41 ɛ pen ɛgɛ pɔ'a, ɔ pɔ ɛjɛ mɔɔmɔ ɛgɔ-píi yi ɛ vune lík mɔɔmá wu, lá kɛm-yúu nɔ lík yú, ɔ pen mbɔɔ jɛɔ?

42 Mbo ɔ ɛgɛ pɔ!, la ɛcú mbɔ mɔɔmá wu ɛgɔ: “Mɔɔmá, tsɛ! n cɔwɛɛte ɛgɔ-píi yi ɛ lík yú lá”, ɛgɔ cú ɛká yíyá mbɔɔ pɔ ɛjɛ kɛm-yúu mi ɛ nɔɔne nɔ lík yú pɔ ɔɔ? ɔ ɛgɔŋtɛnu! Piite ɛcɔwɛɛte kɛm yúu mi ɛ lík ɣu, te mbɔ ntɛŋ ɛjɛ zɛ! lá ɛku! nɛcɔwɛɛte ɛgɔ-píi tset lík mɔɔmá wu!»

Pɛ jí tɛ nɔ mentáa mé

(Matɛɔ 7.16-20)

43 Yésu pen ɛcú ɛgɔ: «Tɛ sɛ'ne ká zém ntáa kɛpɔŋ pɔ. Tɛ kɛpɔŋ pen mbɔɔ ntáa sɛ'ne zém.

44 Pé jí yíyá tɛ pɔ nɔ mentáa mé. Pé lɔɔ ɛkáp ndwíndwí nɔ tɛ nyet pɔ. Ndɛŋndɛŋ pa! ɛ laa mbɔ pé pɔɔ káp nepi nɔ tɛ nɛŋǎm pɔ.

⁴⁵Pɛɛ jí ηγο ηυ laa ήγωεε tám sá'ne, mbo a ɣɛ ήγωεε ntsu sá'ne; ήγωεε tám κερω, mbo swine κερω ɣɛ ícwet ntsu wé, mbí'ηγο ηυ cú ɔ nu yi é tset tám yé.»

Ngan̄ku we nēnwīn

(Mat̄eo 7.24-27)

⁴⁶Yésu pen ícú ηγο: «Melá'kūó ɔɛ sé éfún wáa né “Tsapɔ! Tsapɔ!” Mben mbɔɔ ké ήγε yúu mi n cúne ɔɔ?»

⁴⁷Ŋu laa ntó, ítsét wáa, ízwí'le swine yáa, ήγε pa' é sé mbíkne, mbo a ɣɛ éfi ηυ wí η ɣe nyet wɛɛ laa.

⁴⁸Ngan̄ ɔɔ pá' wecó ηυ wí a ka tsɛ' nekút ndá, mbiite ntún ɔɔ' túne te ήkúu nūu māmá ηγο' la mbóɔ cándá, la ntík ndá ndū. Mbɛη ɣe ídó, ήɣɛ ηki tó ítéme nūu cándá, lá ήké mbɔɔ ku' nege te é ηatne ɔɔ, mbí'ηγο ɔɔ pá' ka niite ήkút ndá sá'ne.

⁴⁹Lá, ηυ wí a zú'ne swine yáa, ήɣɛ, mbɔɔ ɣe pa' n cúne ɔɔ, mbo ηgan̄ ɔɔ pá' wecó ηυ wí a ka kút yé ndá ɔɔ ké ɔɔ cɛ. Mbɛη ɣe ídó, ήɣɛ ηki tó ítéme nūu ndá, é kéme mbɔɔtne sé. Ndá éyá ka tsɛ' nekeme, ήkeme ɔɔ tsɛɛ.

Lúkashi 7

Yésu ɣe ηkwaa-wecó tátndá-palü'ntso-Palóma fiite

(Mat̄eo 8.5-13; Jân̄ 4.46-54)

¹Yésu cú nu mbó lá' te mbótne ínan̄, mben nzɛ né Καρενωúm.

²Wecó tátndá-palü'ntso-Palóma ɔɔ túson̄ êwá, ήγωεε ηkwaa we, ήκων wé te'. Ŋkwaa we êwá ɔɔ, mbo a vu ɔɔ, ítsɛ' ípfú pfúne.

³Tátndá-ntso zú' ɔɔ pá' ήkwí lík-Yésu, a ɣúu pekém-Payúda ηγο ɔɔ ɔɔ ɣɛ mbú' mbó mbó wé, a tó ícwéé mónkūó we mbó nevú.

⁴ɔɔ ɔɔ te ήkúu nejon̄ Yésu, ítsun̄ mbú' mbó mbó wé ícú ηγο: «Tátndá-ntso wí a túune wek, a ku' ηυ wí é laa mbó ɔ cwélé wé.

⁵A κων lá' yekne κωνne te mbo a ka kút ndá-cú'le mbó pek.»

⁶Yésu zú', ídó sé, ɔɔ ɔɔ ɔɔ ɣɛ, ήɣɛ te ítsɛ' nekúu njé'-tátndá-ntso êwá, mbuute pecó ɔɔ pine tátndá-ntso túune. ɔɔ ɔɔ mbó wé ηγο: «Tsapɔ, tátndá-ntso mbaa ήγο, κω pákle mbɛɛ yu ηγο ɔ ɣe ήɣɛ ndá ye, ηγο a ká ku' ηυ wí mbó ɔ tók te ήkúu ndá ye ɔɔ.»

⁷É yúu mi é gene, la kwa' jɛ ɔɔ tsó' meku mé ntó íjé wú ɔɔ. Ŋγο séswíi, táɛ pá', ícú né ntsu, mónkūó we fiite;

⁸ηγο a cú pá'a mbó yé nzɛ ηυ, ízú' ntsu we, mben ήγωεε yé palü'ntso nzɛ yé, ɔɔ ɔɔ ízú' wé, ηγο a laa ícú mbó wecó ηγο: «ɣɛ», a ɣɛ, ηγο: «Tó», a tó, mben ícú né ηkwaa wé ηγο: «ɣe pá'a', a ɣe.»

⁹Yésu zú' yɔ swĩne yi é c̄w̄etne ntsu-tátndá-ntsɔ, ɣḡw̄ɔ'te wé, éshɔtne ńcú mbɔ lá' yi é nz̄u yé ɣɔ: «E sw̄ii w̄u, mba tset ɣḡɔ-Ʋaíslyêl, ɣ ká j̄w̄ wecó ɣu w̄i a záɓ t̄m n̄u mɔ ɓa' j̄ ɓɔ.»

¹⁰Ʋw̄ɔ ɓine tátndá-ntsɔ-Palóma túune w̄ɔɓ ɣe m̄ben te ɣkúu ndá, ɣj̄w̄, mɔ ɣɔw̄ f̄iite.

Yésu ɣe m̄w̄-mpfúk mangé z̄w̄ime

¹¹Yɔ nu lee, Yésu c̄w̄ s̄endúɣ, m̄bó ɣɣe né t̄sɔɣ yi ɓé f̄uɣne ɣɔw̄ Naȳn, ɓɔɓ ɣaɣku ɓé ɣɣe n̄w̄-lá' ɓɔ ɣnen.

¹²Ʋɔɓ ɣe te ɣts̄é' nekúu t̄sɔɣ, ɣj̄w̄, mɔ ɓé t̄i ɓf̄ú-wecó m̄w̄ mbéene, ɣd̄ɔk ɣɣe netw̄ii. Mɔ a m̄bó nda' m̄w̄ mbɔ má we, a ɓɔ mpfúk. Lá' ɓɔ nz̄u yé te ɣz̄áa.

¹³Tsɔɓw̄ Yésu j̄w̄ mpfúk êwá, mej̄ɣ ɣé kó wé, a cú mbɔ wé ɣɔ: «K̄w̄ ɓen ɣk̄ii!»

¹⁴ńcú ɓɔ'w̄, ɣk̄w̄é'le, ɣt̄ɔ ɣkúu ɣk̄ɔɓ-ɓf̄ú, ɓw̄ɔ ɓine ɓɔɓ ka t̄ine t̄u, Yésu cú ɣɔ: «M̄w̄suu, n cú ɣɔ w̄ ɣw̄me.»

¹⁵A lee te ńcú, a ɓa' mb̄u ye ɣnánɣ ɣnánɣne, ɣze nesw̄iɣe, Yésu ɣw̄ee wé ɣɣá mbɔ má we.

¹⁶Lá' yi é m̄bóne sé ka j̄w̄, ɓɔk ɣw̄ee w̄ɔɓ ɓets̄u, ɓɔɓ ɣú'le Sé, ńcú ɣɔ: «Mámá ɣɣémnd̄w̄-Sé t̄ɔ lá' ɓekɣe, Sé t̄ɔ ńc̄w̄élé ɓw̄ ɓé.»

¹⁷Ʋé ka l̄k menu mi Yésu ɣene ésat ɣḡɔ-J̄widê, te mba mecó melá' sh̄é zú'u.

Ʋaɣntúu-J̄ɣ Mbaptíshi

(Mat̄ɔ 11.2-11)

¹⁸Ʋaɣku-J̄ɣ Mbaptíshi zú' yɔɓ m̄ menu ts̄u, ɣt̄ɔ, m̄béete ésw̄ii wé. J̄ɣ f̄uɣ ɓw̄ ɓéɓa tsetsɔt ɓɔɓ,

¹⁹ɣt̄úu w̄ɔɓ ɣɔw̄ ɓɔɓ ɣe m̄bíkɣe Yésu ɣɔw̄ a Nz̄á'ɣk̄a w̄i ɓé ka ɓɔ ɣz̄w̄i'le lá, ke ɓé m̄ben ɣz̄w̄i'le ɓɔ wecó ɣu nde' w̄ɔ?

²⁰Ʋɔɓ ɣe te ɣkúu nej̄ɔɣ Yésu, ńcú mbɔ wé ɣɔ: «J̄ɣ Mbaptíshi túune wek ɣɔw̄ ɓek t̄ɔ m̄bíkɣe wú ɣɔw̄ w̄ ɓa'a m̄bó Nz̄á'ɣk̄a w̄i ɓé ka ɓɔ ɣz̄w̄i'le lá, ke ɓé m̄ben ɣz̄w̄i'le ɓɔ wecó ɣu nde' w̄ɔ?»

²¹É ka ɣó m̄bó, Yésu ɓɔ ɣz̄w̄ meɣw̄ te ɣz̄áa, m̄bó ɣt̄ɔ meló' nte né nte, m̄bó ɣz̄uɣ mezw̄ikɣe keɓɔɣ mi é mb̄u ɓw̄, m̄bó ɣɣe ɓefumík j̄w̄ z̄u'.

²²A ts̄ó' mbɔ ɓɔɓ ɣɔ: «Ʋu ɣe m̄béete ésw̄ii J̄ɣ né yúu mi ɓu j̄w̄ne, mba yi ɓu zú'ne ɓé cú, ésw̄ii wé ɣɔw̄ ɓefumík se ɣj̄w̄ z̄u' s̄á'ne, ɓeɓw̄'te meku ɓɔ ɣnen s̄á'ne, ɣaɣɣka' ɓɔ f̄iite, ɓembú'metúuté ɓɔ ɣz̄ú' z̄u', ɓeɓf̄ú ɓɔ ɣz̄w̄ime, ɓeɓúɣ ɓɔ ɣz̄ú' Ʋk̄u s̄á'ne.»

²³Ʋóttú ɣu w̄i a ká káa nez̄áɓ t̄m n̄u mɔ ɓɔ.

24 Gañntúu Jâñ Mbaptíshi ɣɛ, Yésu tsɛ́' ícú nu nté Jâñ mbɔ́ lá' yi é zú'u, mbíkɛ ɔ́p ηɔ: «É mbó ηká Jâñ ɣɛ ɣɛ kôñtet ñjɛ́ kɛ́? Keka' yi fefɛ́ɔt sé ñnɛ'ne lá? Nɔ́ɔñ.

25 Lá ɣɛ mbó ñɣɛ ɔ́ nejɛ́ ɔ́? Nɔ́ wí a ma'ne mendwí-ηkáɔ́ láa? Lá pama' yíyá nté mendwí, mben ñɣwɛɛ yúu-mesuu ñnán ɔ́ ntó'.

26 Lá ɣɛ mbó ñɣɛ ñjɛ́ ɔ́ ɔ́? Ncwíñkɛɛ-Sé kíi? Óɔñ, lá η ké éswíi wɛɛ, a mbó jɛ́ lá ñɔɛ mba ncwíñkɛɛ-Sé!

27 Jâñ zene mbó ηu wí Sé ka tsɛ́' necú nu nũu wé, ícú pé ηwa'ne ηɔ: Zu'u, η ɣɛ ñtúu mántúu waa, a piite ñtɔ́, mbó ñniite sêndún ɔ́ lá ɔ́ tɔ́.»

28 Yésu pen ñkwí' ícú ηɔ: «E swíi wɛɛ, wɛɔ́ ηu ηkaa zee mbó ɔ́ te ñɔɛ Jâñ Mbaptíshi ɔ́. Lá a ke laa mbó, mbɔ́ ηu wí a ze ηkôñne nejɛ́ nu nefɔ́-Sé, a laa ñké ñzɛɛ ñkɛ́ɔ́k kɛ́ɔ́kne ɔ́ ηɔ ku ɔ́, mbɔ́ a ɔ́ttú ñɔɛ Jâñ laa.»

29 ɣɛ ɔ́pɛtsɛɛ ka zwí'le nu-Jâñ, te mba ɔ́acwéentsup-Palóma, cú ηɔ: «Yu mi Sé gene, ɔ́kɛ zú' lá, é nénwín!» Ícú ɔ́ɔ́, ñɣe Jâñ nu' ɔ́p ηki.

30 Lá ñɣɛ nũu Páfalísay, ɔ́p ɔ́akyé'te neɔ́ɛ-Sé, mbɔ́ ɔ́p ka me' ɔ́p yíyá nu me'ne, la é ɔ́ yi Sé ka niite nté ɔ́p, ñme' ɔ́ɔ́, mbɔ́ ɔ́pém Jâñ nu' ɔ́p ηki ɔ́.

31 Yésu pen ícú ηɔ: «Te mɔ́ ñɔ́k kɛ́ mbéɛ ɔ́' nũu ɔ́ pine ɔ́p ndũ mbí ηkôñne? ɔ́p ɔ́'ne fí ɔ́ewɔ́?

32 ɔ́p fí ɔ́ɔ́ pi ɔ́p náñne ndũ zán, mbó ñzɔ́p tsetset ɔ́p ñtɔ́ meló' ηɔ: Pɛk ka ɔ́' nelún, ɣɛ ɔ́ɔ́ nɛñ. Pɛk ka tíi nevé, ɣɛ ɔ́ɔ́ laa.

33 ɔ́ kwa' ɔ́' pé ka gene nũu Jâñ Mbaptíshi. A ka tɔ́, mbɔ́ ɔ́ yúu kwét, mbɔ́ melu' nɔ́, ɣɛ cú ηɔ zwíñkɛ ɔ́p sé mbákɛ wé.

34 Mɔ́-ηu ké ñtɔ́ yé ηkôñne, mbó ñkwét yúu, mben mbó ñnɔ́ melu', ɣɛ cú ηɔ pé líñe wé lá ñjɛ́, ηu wálá ɔ́ ñkwét yúu, mbó nénómelu', mbó súu ɔ́acwéɛ ntsup-Palóma, mba we ɔ́acwé ɔ́p ɔ́p.

35 Lá ɔ́ ɔ́pɛtsɛɛ pine ɔ́p ɔ́pémne ɔ́ jí nu lɔ́k ñnyet ηɔ a ɣe menu sá'ne Sé.»

Yésu ɣɛ ndá-Simón, a ɔ́ ηu Falísay

36 Wɛɔ́ ηu Falísay ɣe éfún Yésu ηɔ a tɔ́ ɔ́pémé jɛ́ yúu. Yésu tɔ́ te ñkúu ndá, náñ sé nejɛ́ yúu.

37 Wɛɔ́ mañgé ɔ́ tɛ́ɔñ, mbó ñɣwɛɛ lík ɔ́p, ñzú' ηɔ Yésu ndá-ηu Falísay, niite laméndaa tset mɔ́ mɔ́ndán wí é ɔ́ ɔ́ ηɔ' ñɔ́k ñtɔ́,

38 ñkúu ndá, ñtɛ́ nɔ́ Yésu, nejón meku mé, ñze nekíi, ñkíi kíine te ηki-mík mé c̄wɛt íc̄ɔ́te nũu meku-Yésu. Pé ɔ́ ñjɛ́ mañgé êwá ɔ́ ñɔ́k, ñtáa ésentɛ, ñɔ́k laméndaa yíyá ñzɔ́'.

39 Nju-Falísay wí a lál'ne éfún Yésu jwó p'w, hkwawhe tám yé ηγω, ηu wə pé'e mbó kwa' ηgémndüó'-Sé, mbo a jí lii maηgέ wí a zápnε pó núu wé lá, mbo a jí ηγω a maηgέ kepɔη.

40 Yésu góó ínú mbó wé ηγω: «Simôη, puu gwεε swiηε.» A cú ηγω: «Cíca, mo sé ínú!»

41 Yésu cú ηγω, wεcó ηu ka lál' mbó h́ká ηkáp mbó pɔə pépá, nduηmbi gwεε nepa' ηkɔ yetaa, mbáate gwεε yé nepa' nda' megém ntaa.

42 A ka ká, h́jwó póp pɔə ku' netɔηε pó, a cú ηγω a ké lál' mben h́ká ηkáp yíyá pó, h́góó íná mbó póp. O jwó yú ηγω wét ηu núu póp pépá ge h́kɔη ηγαη-ηkáp êwá te'?

43 Simôη tsó' ηγω: «N kwawhe ηγω a ge mbó ηu wí ye ηkáp ka záne.» Yésu cú ηγω: «O swíi nu.»

44 Mben éshɔtne, ndíηε maηgέ êwá, mben ínú mbó Simôη ηγω: «O sé h́jwó maηgέ wɔ? Mo ndá' mó h́kúu ndá zá'ne, o pɔə gá wáa ηki n dɔk suk meku pó, lá maηgέ wɔ lɔkne ηki mík mé suk meku máa, mben ndɔk menuk-tú mé ítuk.

45 O ká cε'le wáa, éseute wáa pó. Lá é gwε núu wé, mbo te éfú pa' a lál'ne h́kúu ndá zá'ne, a senté meku máa ké káa.

46 O lál' mbɔə lɔk mózɔ' megwét ízɔ' tú yáa pó, lá a lál' ndɔk laménda a ízɔ' meku máa.»

47 É lee p'w, lá ε swíi wú ηγω, maηgέ wɔ h́nyet yɔ nté kɔηε pa'a, mbí'ηγω pé ndikηε menu kepɔη mé mi é ka záa mó te', h́gá mbó wé. Lá h́gwε núu ηu wí a jwó ηγω menu kepɔη mé mi pé likηéne ké mbɔə zεε ízáa te' pó, mbo yé ηkɔηε gwε mben mbó pɔ mózɔ'.

48 Yésu góó h́ké ínú mbó maηgέ êwá ηγω: «Pé likηε menu kepɔη mú h́gá mbó wu.»

49 Pɔə pine póp pépóp mbóne ndá mbó h́jwó yúu zú', íze nepíkηε tsetset póp ηγω: «Wɔ ηu pen mbó pɔ wɔ te ndikηε menu kepɔη-ηu?»

50 Yésu pen ínú mbó maηgέ êwá ηγω: «O luk ndɔə-menu kepɔη mú, mbí'ηγω o záp tám yú núu mo. Gwε né mbótnε.»

Lúkashi 8

Panγé pine póp nzwε Yésu póp gaηntúu pé

1 Yésu ge mbó h́nen tset metásoη mba tset melá' ésa' Nkwε swí'ne ndɔk nde'le pa' nu-nεfɔə-Sé póne. Póp pé gaηku pé ntsɔppá né negém póne.

2 Pεcó mbóntá'-panγé pó yóp tsetset, mbó pine a ka zɔηε megɔə núu póp, h́ge pine a ka zuηε mezwíkηε kepɔη mi é mbóne núu póp mbó mbákke wóp. Yɔ mbó Malíya wí a fúne Makdala mbo Yésu ka zuη mezwíkηε kepɔη saambá núu wé,

³ήγε Jâane, nzwé-Shuza wi a mbóne mbyépn̄taŋ-fɔɔ Elôde, te mba Susánaa, ήγε peɔ́ paŋgé. Póp pétsuɔ́ pó nzuɔ́ Yésu ndɔk meýúu mi póp gw̄eene ítóte Yésu póp gaŋku pé nüu fa' yóp.

Saknek̄et nüu mbiyúu

(Mat̄eo 13.1-9; Málékúshi 4.1-9)

⁴Yésu pó ñnen pó'ɔ, nɔɔ-lá' fú meshá meshá ító. A ge ndɔk saknek̄et ñcú ηɔɔ:

⁵«Wecó ηu ka lá' ήgɔ́ m̄ma' mbiyúu, ító nema', mecó membaŋ vu ηkaŋ-sêndúŋ, pé lɔk meku ñn̄aŋte, pesháŋ tánefaŋ tó ñtsúk m̄mi tsuɔ́.

⁶Mecó membaŋ vu nüu zu'-meŋɔɔ', ító nesá', ñják ηki, ήɔɔó ñzúu.

⁷Mecó membaŋ vu tset negíi keɔɔŋ, póp pepóp lɔ sé, negíi keɔɔŋ féme m̄má.

⁸Mecó membaŋ vu nüu zu' tsétsá' sá'ne, ήgú', ήγε ñzém, mba nété netsén lá gá mbaŋ ηka. Yésu cú pó'ɔ, ηɔɔ, ηu wí a gw̄eene metúuté nelɔk ñzú' a zú'!»

Küó gene lá Yésu lɔk pɔ saknek̄et sw̄iŋe?

(Mat̄eo 13.10-13; Málékúshi 4.10-12)

⁹Gaŋku-Yésu ge mbíkhe wé ηɔɔ a kyé'te yúu mi yɔ saknek̄et lɔkne ñcú ésw̄ii wóp.

¹⁰A cú mbɔ́ póp ηɔɔ: «Sé ka ge ηɔɔ pɔ́ jí nu nénw̄ín nüu nefɔɔ-Sé yí é ka læoméne. Lá é gɔ́ nüu peɔ́ pɔ́ póp zú' yóp pɔ́ nda' saknek̄et negaa wé, ήké mbɔɔ zú' yúu mi pé lɔkne ñcú pó. É lɔk mbuute nüu pá' pé ka ηwa'ne tset ηwa'ne-Sé ηɔɔ: Póp ge mbó ñdíŋe zu' mbɔɔ jáɔ, mbó ñzú', lá mbɔɔ zú' te ñzú' pó.»

Yésu kyé'te saknek̄et nüu mbiyúu

(Mat̄eo 13.18-23; Málékúshi 4.13-20)

¹¹A tsá' nekyé'te yɔ saknek̄et ñcú ηɔɔ: «Yúu pine lɔk mbó sw̄iŋe-Sé.

¹²Mbiyúu mi é vune ηkaŋ-sêndúŋ, é pó pɔ́ pine póp zú' sw̄iŋe-Sé, lá Sáttá tó éfú t̄m póp ñcw̄eete, mbók nepó yi póp gɔ́ mbém, Sé ge póp luk.

¹³Mbiyúu mi é vune zu'-meŋɔɔ' pó pɔ́ pine póp zú' sw̄iŋe-Sé, éfé'ne mbém né tsáate lá é pɔɔ lat meŋaŋ pó, mbó pɔ́ lé' lá', ηḡɔ́' pó te ító, póp gɔɔ me'.

¹⁴Mbiyúu mi é vune tset negíi keɔɔŋ, lɔk mbó pɔ́ pine póp zú', ήγε ñze nemɔk menu nji nji, ñze nekwaŋe ηkáɔ́ póp nenáŋ sá'ne ndü tsétsá', sw̄iŋe-Sé gɔɔ mbé ké ge yecó yúu tset t̄m póp.

¹⁵Mbiyúu mi é vune nüu tsétsá' sá'ne lɔk mbó pɔ́ pine póp zú' sw̄iŋe-sé, mbém né t̄m sá'ne, ήγε pa' é sé mbíkhe, mben mbó ésa' tuɔ́ negw̄ee ηká tsuɔ́, mben mbó ñzém ntáa.»

Saknek̄et nüu lám (kyé')

Pɔ́ lɔk tú yúu nüu nté yi pɔ́ lɔkne ñzú' nu-Sé

(Málékúshi 4.21-25)

16 Mbo ɲu pɔɔ lyet kye' ɲɔk kékɔ́ ɲkŵíɲe pɔ́, ndaɲɲɲɲ pa' é laa mbó pé pɔɔ lyet kye' ɲtík ntsenɲkúu pɔ́. Pé lyet kye' ɲtík ndŷ tápele, la ɲu gó ɲkúu ndá mbó ɲjéɔ kye'.

17 Pɲɲ jí ɲgɔ, yúu mi é ló'ne mbó ɲɲɔme, é gɲ ɲdá' ɲcŵet pé jéɔ, yecó nu ká pɔ́ yi é laa mbó é laɔme te pé pɔɔ lá' ɲjí te éswíi pé jéɔ pɔ́ pɔ́.

18 N dɔk éswíi wáɲ ɲgɔ pɲɲ lak tú yáɲ nŷu nté yi pɲɲ lɔkne ɲzú' swíɲe-Sé, ɲu laa ɲgŵee yúu, mbo pé ge ɲkŵi'. Lá ɲké ɲgɲ nŷu ɲu wí a ká gŵee yúu pɔ́, mbo pé gɲ ɲcŵée mɔ́zɲ' yí a kwanɲene ɲgɔ a gŵee la.

Má pé Yésu pɔ́p pɔ́ɔpémá pé pɲwɔ́?

(Matĕo 12.46-50; Málékúshi 3.31-35)

19 Pó'ɔ lá, má we pɔ́p pɔ́ɔpémá pé tó nejéɔ wé, ɲké mbɔɔ ku' netó te ɲkúu zɲ' yi a zú'u pɔ́, nté lá' nezáa.

20 Pé tó, ɲcú mbɔ́ Yésu ɲgɔ: «Má wu pɔ́p pɔ́ɔpémá pú pɔ́p píilíne mbó ɲdɔɔ nejéɔ wú.»

21 A tsó' ɲgɔ: «Má waa pɔ́p pɔ́ɔpémá páa pɲɔ pɲe pɔ́p zú'ne nu-Sé, Mben ɲge pa' swíɲe éyá sé mbíɲe.»

Yésu ge fɛfüt na'

(Matĕo 8.23-27; Málékúshi 4.35-41)

22 Yésu pɔ́p gaɲku pé lá' yecó lé' ɲkúu tset kanú', a cú mbɔ́ pɔ́p ɲgɔ: «Pekɲe gɲ te ɲkúu nŷu yecó ɲjɲn.» Pɔ́p pepɔ́p gɲ.

23 Pɔ́p pɔ́ ɲgɲ, Yésu pɔ́ ɲdé. Pé gɔ ɲjéɔ yecó māmá féɲ tó, ɲze neɲɲ' ɲki, é pɔ́ ɲkó' ɲkúu tset kanú' te é tsɲ' mɔ́zɲ' é líu. Pɔ́p pɔ́k neɲɲ ɲki,

24 ɲjɲɔme wé, ɲcú ɲgɔ: «Tsarɲɔ, Tsarɲɔ, pekɲe pɲú te ɲdem.» Yésu jɲɔme, ɲdɔ sé, ɲcŷók féɲ pɔ́p ɲki. Féɲ zál'ne, ɲki tɲɲ, zɲ' na' ɲgɔ kem.

25 A píɲe wɔ́p ɲgɔ: «Nepém wɲɲ pɔ́ pɔ́ gó?» Lá pɔ́p pɔ́ mbók pɔ́kne, é pɔ́ ɲkɲ'ne wɔ́p. Pɔ́p shɔtne ɲcú tsetset pɔ́p ɲgɔ: «Yɔ líi ɲu pɔ́ pɔ́ ɲgɔ ku te ɲcú nu mba féɲ pɔ́p ɲki zú' ntsu wé?»

Yésu zɔɲ ɲu wí mezŵikɲe keɲɔɲ ka kúune nŷu wé

(Matĕo 8.28-34; Málékúshi 5.1-20)

26 Pɔ́p pé gaɲku pé gɲ te ɲkúu Jélazanî, ɲgɔɲ yí pé fúne ɲjɲn ye ɲgón-ɲgalilé, é pɔ́ nŷu yecó ɲjɲn.

27 Yésu cŵet tset kanú', wecó ɲu-tɲsɔɲ cŵet ɲzá' wé, mbó, mbo mezŵikɲe keɲɔɲ ka púune wé te a tsɲ' ɲnen pɔ́ ké zŵík ndŵí, mben ɲdé pɔ́ zɲ' yi pé tŵíine pepɲú zú'u, mbo a ka lá' mɔ́ ɲme' ɲjé' ye.

28 A jéɔ Yésu pó'ɔ, ɲtó ɲnɔɔ meku wé, ɲkíi ɲdɔk ɲgi tenne ɲcú ɲgɔ: «Yésu mɔ́ɔ-Sé wí a pí'ne mba kŷó lá, ɔ cŵée kŷó mbɔ́ mɔ́? M bú' mbó mbɔ́ wu, kɔɔ ní' wáa tset ɲgŷó!»

²⁹Ñcú p'ó'w, mbí'ngɔ é ka gɔ mbó, mbo Yésu cók yíyá Zwíkɛ keɔɔɔ ɛgɔ é fú nüu wé ñc̄wɛt. Zwíkɛ keɔɔɔ éyá ka p'ó pa'a, mbo é zee ñt'ó, mbú'ure wé. Mbó é laa mbó te ñḡw̄ee wé, a lo sé ñk̄ɔ pé zuɔ wé ñḡw̄ee, ñdɔk meɔk̄-twín ñkút wé, ñní' k'ó' meku wé. A zál'te ñk̄-tún, mbú'ó' k'ó' zwíkɛ keɔɔɔ éyá lo'k wé ñk̄ɔ p'ó né k̄ɔtɛt.

³⁰Yésu píkɛ ɛu êwá ɛgɔ: «Lík yú w'ó?» A cú ɛgɔ: «P'ɔ te ñzáa.» A mbó ñcú p'ó'w, mbí'ngɔ mezwíkɛ keɔɔɔ êmá mbó nüu wé te ñzáa záane.

³¹Mezwíkɛ keɔɔɔ êmá p'ú' mbó mbó Yésu ɛgɔ, kɔɔ a ñtúu wóp tset ḡɔ z'á- ñḡɔ'.

³²É gɔ mbó, yecó kat-menjínaa p'ó zú'u, mbó ñkát ñkwét yúu ndü neɔk'ó'. Mezwíkɛ keɔɔɔ êmá p'ú' mbó mbó Yésu ɛgɔ a pé'm, p'óp g'ɔ ñkúu tset menjínaa. A pé'm.

³³P'óp g'ó' ñké éfú nüu ɛu êwá ñc̄wɛt, ñg'ɔ ñkúu nüu menjínaa. P'óp k'ɛɛte ñtákɛ, ñzɔt ñkiime mbú'ɔtne tset k'ɔ ne'k'ɛ-ɛki, ñn'ó ñki m'p'fúte.

³⁴P'ɔ pine p'óp ka p'ó m'byép menjínaa j'á' p'ó'w, ésatne ñk̄ɔ, ñg'ɔ éswíi y'ɔ nu tset t'ásɔɔ mba tset melá'.

³⁵Lá' zú', ñg'ó' ñc̄wɛt, ñt'ó ne'j'á' nu éyá. ñg'ɔ te ñkúu z'á' yi Yésu ka p'óne zú'u, ñj'á' ɛu wí mezwíkɛ keɔɔɔ lá'ne ñc̄wɛt nüu wé lá, a náɛ ne'j'ó' Yésu, mbo a fíite, jínu yé pen te a ma' ndwí. P'óp j'á' p'ó'w, ñg'ó' ñts'á' mbók p'ókne.

³⁶P'ɔ pine p'óp mbó ñj'á' nzenɛ-nu péete pa' é lá'ne ñdɛe la ɛu wí mezwíkɛ keɔɔɔ ka p'óne nüu wé lá, fíite.

³⁷P'ɔ nüu wíwá sh'á péts'ɔ ze ne'p'ók, mbók p'ókne te mbú' mbó mbó Yésu ɛgɔ a fú nüu wóp sh'á ñg'ɔ. Yésu g'ó' ñké ñkúu tset kanú' ne'g'ɔ,

³⁸mbó ñg'ɔ, ɛu wí mezwíkɛ keɔɔɔ lá'ne ñc̄wɛt nüu wé lá, p'ú' mbó mbó wé ɛgɔ p'óp'mé ñg'ɔ. Lá Yésu la' ñcú mbó wé ɛgɔ:

³⁹«Pen p'ó né njé' yu, éswíi lá' né má'má nu s'á'ne yí Sé gene nüu gu.» ɛu êwá g'ó' ñké ñg'ɔ, ñdɔk nu yi Yésu lá'ne ñg'ɔ nüu wé la ésat lá'.

Yésu sá' g'ó' p'óp ne'vú

(Mat'eo 9.18-26; Málékúshi 5.21-43)

⁴⁰Yésu pen nz'ɔ te ñkúu nüu yecó nj'ɛn, lá' p'ó zú'u, mbo p'óp ñdá' m'ó ñze ne'z'wí'le wé, p'óp j'á' wé, ñg'ó' ñts'á'ate te'.

⁴¹Wecó tátndá-cú'le-Payúda t'ó, lík yé p'ó ɛgɔ Yayé'lo, ñn'ɔ meku-Yésu, mbú' mbó mbó wé ɛgɔ a t'ó te ñkúu ndá ye,

⁴²ɛgɔ nda' m'ó' ne wém'ó' ts'á' m'p'fú p'fúne. Mbó m'ó' ma'ngé, te ñḡw̄ee ɛgu' nts'ó'ppá. Yésu zú' p'ó'w, ñdɔ sé p'óp'mé g'ɔ. Mbó ñg'ɔ p'ó'w, lá' z'á' nz'ɔ ye, ñtíi wé, ñtík s'ɔɔ te z'á' ts'á' k'á'ure k'á'urene.

43Wecó maṅgé pɔ́ yé tsetset, ḡḡwēe ḡɔ́ másɔ́, mbo é gáane wé gáanene ḡu' ntsɔ́ppá né negém, ḡké mbɔɔ zád'ne, mbo pape mefu ka zɔḡ mɔ́ yɔ́p kékáḡ te ḡkáa. A fen pé yúu tsuu tsuu pɔ́ nūu, ḡké mbɔɔ fíite.

44A na'te, éfú nzuu, ntó ḡkuple necóḡ-ndwí-Yésu. Gɔɔ yé ḡɔ́ ḡme.

45Yésu píkḡe ḡḡɔ: «Wɔ́ kuune wáa?» Mba wɔ́ lá pɔ́ ḡmuḡe muḡéne. Pyê cú ḡḡɔ: «Nde, pé sé éfyét wú nden pá'ne, ɔ́ píkḡe ḡḡɔ pé cú ḡḡɔ a wɔ́?»

46Yésu tsúḡ ḡcú ḡḡɔ: «Ḥu kuu wáa. N zú' pa' metuu cwetne nūu mɔ.»

47Maṅgé êwá jáɔ́ pá' Yésu píitene ḡjí, ḡze negwet, ntó ḡnɔɔ meku-Yésu, ḡḡɔ́ ḡbéete mbi lá', éswíi wé yúu mi é gene la a kuu wé, ḡkuple wé pɔ́'ɔ́ éfíite.

48Yésu cú mbɔ́ wé ḡḡɔ: «Mɔ́ waa, nté yi ɔ́ lɔkne ḡzáp tám nūu mɔ́ ḡe ɔ́ fíite, ḡu né mbótne!»

49Mbɔ́ ḡcú mbɔ́ wé pɔ́'ɔ́, ḡu fú ḡjé'-Yayélo ḡcú mbɔ́ Yayélo ḡḡɔ, kɔɔ pen ḡbákke Tsapuu níine, mɔ́ nu pfú.

50Yésu tá netúute ḡzú', ḡcú mbɔ́ Yayélo ḡḡɔ: «Kɔɔ pɔ́k, záp pɔ́ tám yú nūu mɔ́! Mɔ́ nu ḡu éfíite.»

51Yésu ḡu te ḡkúu ḡjé'-Yayélo, ntɔ́' ḡḡɔ kɔɔ wecɔ́ ḡu nde' kúu ndá te ḡdí' nda' Pyê, ḡḡe Jâk, pɔ́p Jâḡ, ḡḡe Tá-mɔ́ pɔ́p Mámɔ́.

52Lá' ka ḡɔ́ ḡbɔ́, mbo pɔ́p ze nelaa nenú. Yésu cú ḡḡɔ: «Kɔɔ pé pen ḡkíi, mɔ́ ká pfú, a lé léne.»

53Pé zú' ḡḡwe wé ḡwene, mbí'ḡḡɔ pɔ́p ka pɔ́ ḡjí ḡḡɔ a tsuḡ ḡpfú.

54Lá, Yésu ké ḡḡu ḡuḡe te ḡkúu pɔ́ za' yi mɔ́ ka nɔɔne zú'u, ḡkuple pɔ́ yé, ḡdɔk ḡḡi tenne ḡḡɔ: «Mɔ́ wáa, jɔ́me!»

55Jjújḡ we ḡɔ́ ḡben, a pu' mbuu ye. Yésu cú ḡḡɔ pé ḡá yúu a já.

56Tá-mɔ́ pɔ́p Mámɔ́ jáɔ́, é ku'ne wɔ́p. Lá Yésu tɔ́' ḡḡɔ kɔɔ pɔ́p ké swíi ḡu né yúu mi é leene.

Lúkashi 9

Yésu túu puɔ́ pé ntsɔ́ppá né negém (Matḡo 14.13-21; Málékúshi 6.30-44; Jâḡ 6.1-15)

1Yésu ḡe ḡcú'le puɔ́ pé ntsɔ́ppá né negém, ḡḡá metuu mbɔ́ pɔ́p, pɔ́p ku' nelɔk lík-Sé ḡzuḡmezwíḡḡe keḡḡ tsuu mi é mbuu puɔ́, mba neḡe meḡɔɔ fíite.

2ḡké ḡḡɔ́ ntúu wɔ́p ḡḡɔ pɔ́p ḡu swíi pa' nu-nefɔɔ-Sé pónne, ḡben ḡḡe ḡaḡḡɔ́ fíite,

3ḡben ḡcú mbɔ́ pɔ́p ḡḡɔ: «Kɔɔ puɔ́ ḡḡu ḡḡwēe yúu. Kɔɔ ḡu twē' ntwí, kɔɔ ḡu pée paa, kɔɔ ḡu sáḡ yúu pejáj, kɔɔ ḡu pée ḡkáḡ, kɔɔ ḡu ma' mendwí mémbá.

⁴P^u g^a te ñkúu z^a! pé laa ñcú ñg^o p^u lé tset yét ndá lá, p^u ké ñtswé p^o ndá êyá te ñdá! ñg^a.

⁵Mba g^üó lá yi p^u ñkúu zú'u pé l^a! necwée w^u, p^u fú zú'u, ñg^o ñg^a, ñkwet p^ép^ép⁻meku p^u nelok éswíi wóp ñg^o é ts^a! ñdíñe p^o wóp.»

⁶Yésu cú p^ó'o póp g^ó ñké ñg^a, ñkát melá! melá!, ñnen ésa! Nk^u sá'ne wi é fúne mb^ö Sé, mben mbó ñge gan^go fíite.

F^o Elôde zú' pé kwíi lík-Yésu, lém yé sáane

⁷F^o Elôde wi a mbó ésa! pak-ñg^oñgalíliya zú' pé kwíi nu n^ü mefa! mi pé sé éfa! n^ü lík-Yésu, é gáane wé te!, ñzee ñg^o mbó, p^u p^ó ñcú ñg^o Yésu êwá, a Jâñ wi a ka z^wimene.

⁸P^ecó p^u p^ó ñg^o a Elíi wi a penne ñcwet, p^ecó cú yóp ñg^o a w^ecó ñgémnd^ü'-Sé we ñká mbi wí a penne ñkó!

⁹Elôde p^ó ñcú yé ñg^o: «É g^a n^ü Jâñ, mb^ö kwa' m^o ka cúne pé zá! tú yé. W^o ñu pen mbó p^o w^ö wi n zú'ne pé cú menu n^ü wé p^o nden w^o?» Mbó ñd^ó ñej^ü Yésu la ñjí.

Yésu z^wík p^u ntsá' yetaa

¹⁰Gañtúu-Yésu ge mben nz^u, mbéete pa! póp fa'ne p^ó'o, éswíi wé. Yésu zú', mben éfak wóp, póp p^epóp tée n^o, ñg^a né shá tús^oñ-Mbetsayída.

¹¹Lá! jí, ñcúo nz^u ye. A me mbém, ñnen éswíi wóp né nu n^ü nef^o-Sé, mben ñge p^u p^éts^u pine póp ka p^ó ñtsáa nefíite fíite.

¹²Tú! ge mbó s^u, gan^{ku}-Yésu nts^öppá né negém t^ó ñcú mb^ö wé ñg^o: «Pek^u zá'ne pa'a k^oñtet, cú p^u, G^a tset menjé! k^em^ba tset melá! k^em^ba tset met^üs^oñ mi é za'ne ñd^ó yúu ñkwét, mben ñd^ó z^a! nelé!»

¹³Yésu tsó! mb^ö póp ñg^o: «P^u g^une ñgá yúu póp kwét.» Póp cú ñg^o: «Pek g^wee mbelêet zá'ne nda! ntá! yétaa, ñge shú mban yépa, ke ^o l^o ñg^o pek g^a ñzúu yúu ñgá mb^ö póp?»

¹⁴É mbó p^ó'o, ñmes^oñ p^ó sé te!, te mbéene nda! mbó yúu ntsá! yetaa. P^ó'o, Yésu cú mb^ö gan^{ku} pé ñg^o: «P^u ge póp nán sé megéméntaa, megéméntaa.»

¹⁵Póp ge póp nán sé.

¹⁶Yésu pée mbelêet yíyá ntá! yétaa né meshú mîmá mban yépa, mb^a! tú yé ñdíñe t^é, ñgá pá'lá mb^ö Sé; mb^ü'te ñgá mb^ö gan^{ku} pé, nepó yi póp ñgap mb^ö lá!

¹⁷Lá! kwét, ñzwét. Pé lakte pfu!, é lúu petúñ nts^öppá né negém.

Pyê cú ñg^o Yésu Nzá'ñku
(Mat^ho 16.13-21; Málékúshi 8.27-31)

18 Yésu pɔ́ yecó lé', pɔ́p gan̄ku pé fyak̄ne ḡḡ zɛ' yi ɲu ká pɔ́ zú'u pɔ́, pa' a ge ḡce'le Sé. A pík̄ne wɔ́p ḡḡ: «Lá' pa'a mbó ḡcú ḡḡ mɔ́ pɔ́ wɔ́?»

19 Pɔ́p pɛ̀ɔt ḡḡ: «Pecó pɛ̀ɔ sé ḡcú ḡḡ ɔ́ Jâḡ Mbaptíshi, pecó pɔ́ ḡḡ ɔ́ Elîi, pecó pɔ́ ḡcú ḡḡ ɔ́ wecó tá' ɲu nũu pɛḡḡmndṹ- Sé pé ḡká mbi, wi a zẁíine.»

20 Yésu pík̄ne wɔ́p ḡḡ: «Kwa' pɛ̀ɔ yáa cú ḡḡ mɔ́ wɔ́?» Pyê tsó' ḡḡ: «ɔ́ Nzá'ḡka wî a fúne mbó Sé.»

21 Yésu tɔ́ wɔ́p te', ḡḡ kɔ́ pɔ́p cú te ɲu nde' zú',

22 mben ḡcú mbó pɔ́p ḡḡ: «É pík̄ne ḡḡ mɔ́-ɲu ge ḡḡ ḡḡ' te', ḡḡ Pɛkém-lá'- Payúda pɔ́p pɛtátdá-paḡḡḡ' mba pakýé'te nɛpɛ̀ɔ-Mɔ́sêe ge ḡdɛ' wé, ḡḡ pé jwî wé, lá mbádate lé' pɛtát a zẁíime nũu nevú.»

Necó nzeu Yésu

(Mat̄o 16.24-28; Málékúshi 8.34–9.1)

23 Yésu ge ḡcú mbó pɛ̀ɔ pɛtsɛ̀ ḡḡ: «Ḳu laa ḡtsáa nɛpɔ́ waa ɲu, a me' túmbɛ̀ yé, ḡtíi yé tɛ́ meká' ḡdɔk mbém nɛpfú, lá ḡcú nzeu mɔ́.

24 Pɛ̀ɔ jí ḡḡ, ɲu wî a ge ḡze ḡdɔ́ nɛpáa we nɛpɔ́, pɔ́ne ɲu wî a ge mbé we nɛpɔ́ êwá, lá ɲu wî a pɛne we nɛpɔ́ melá' wáa, mbo wîwá ɲu ge ḡdá' ḡduk.

25 Pé laa ḡze ḡḡ ḡtíi ḡḡḡ yɔ́ tsɛ̀ ḡḡ mbó ɲu, te mba pɔ́' a pɔ́ pɔ́ ḡḡ mbé we nɛpɔ́ pɛne pɔ́, mbo é ge ḡc̄wélé wé nũu k̄ó? Nda' nɛge, a kúu pé.

26 Ḳu laa ḡkó sɛ̀ nɛpɔ́ wáa ɲu, mba neswîi nu yáa, mbo mɔ́-ɲu ge ḡdá' ḡkó sɛ̀ nɛlɔk wé ḡḡ we ɲu ḡká yi a ge ḡdá' mben nzeu né nɛgú' we wî é we Sé lá, mba pɛc̄ó' pé.

27 Pɛ̀ɔ tsúḡ ḡḡ, pecó pɛ̀ɔ pine pɔ́p zá'ne ḡk̄ɔne ké ge ḡpfú ké pɔ́ yi pɔ́p lɔk mík ḡḡ nɛfɔ́-Sé pɔ́.»

Yésu nyet nɛḡwáḡe we mbó pecó gan̄ku pé

(Mat̄o 17.1-8; Málékúshi 9.2-8)

28 Yésu cú yɔ́ nu, é ge mbó lé' pɛnéfóm, a fak Pyê ḡḡ Jâḡ pɔ́p Jâk, pɔ́p pɛpɔ́p kó' ndũ necó nɛḡkó' pa' a ge ḡce'le Sé;

29 ḡkúu zú'u, a pɔ́ ḡce'le Sé, lii-shá wé ké ḡḡ ḡkúpme, mendwî mé ḡḡ éfúk te ḡḡḡ.

30 Pé ḡḡ pɛ̀ɔ pɛpá c̄wet, pɔ́p pé Yésu pɔ́p swíḡe. A pɔ́ Mɔ́sêe pɔ́p Elîi,

31 Mbo pɔ́p lɔk nɛḡwáḡe-Sé ḡtɔ́, pɔ́p Yésu pɔ́p éswíḡe nu nũu ndúḡ Yelúsalem, pa' a ge ḡtɔ́ zú'u ḡpfú.

32 É ḡḡ mbó, mbo Pyê pɔ́p pecó pɛ̀ɔ lé mɔ́ te', pɔ́p ḡḡ ḡnvuk̄ne, ḡḡ nɛḡwáḡe-Yésu pɔ́ ḡkye' zɛ', Yésu pɔ́p pɛ̀ɔ pá pɛpá tɛ̀ zú'u.

33 Pɔ́p pɛpɔ́p ka tsɛ̀ mbó ḡḡ pɔ́ éfyak̄ne, Pyê gwet gwetne te ḡcú mbó Yésu ḡḡ: «Táa wɛk, pɛk̄ne laa ḡtsá' ḡnán̄ pɔ́ zá'ne, é pɔ́ sá'ne. Pé m̄ pek kút mentap

méntát, tá' pɔ́ yú, yecó pɔ́ yé Mɔ́sêe, yecó pɔ́ yé Elîi.» Pyê cú yé pɔ́'ɔ, mbɔɔ́ ñjí yúu mi a cúne pɔ́.

34 Mbét ñcú cúne, yecó láa cún ñkwíipe wóp. Gaŋku-Yésu jáɔ pa' láa kwíibéne wóp, ñgɔɔ́ mbók.

35 Ngi-ŋu fú tset láa êyá, ñcú ŋgɔ: «Yɔ́ mɔ́ɔ wáa wí ñ kaŋne, pɔ́ zú' ntsu wé.»

36 Ngi yîyá swîŋe te ñna' cí, pɔ́p tsú' ñjáɔ Yésu tɔ́ zú'u pɔ́ zenéjɔ́. Gaŋku-Yésu ka jáɔ mɔ́ menu pa'a, éfú zú'u, mbɔɔ́ gɔ́ éswíi ŋu nde' ñká êyá pɔ́.

Yésu zɔŋ wecɔ́ mɔ́ɔ wí mezwíkŋe keɔŋ ka pɔ́ mbákŋe wé

(Mat̄eo 17.14-18; Málékúshi 9.14-27)

37 Njí ge ñkie, Yésu pɔ́p gaŋku pé petát gɔ́ éfú ndŷ neŋkɔ́' êná ñcún, mbɔ́ lá' c̀wet mɔ́ te ñzáa, ñtɔ́ nezá' wé.

38 Ŋu fú tset nɔɔ-lá' mbú' mbɔ́ mbɔ́ wé né ŋgi tenne ŋgɔ: «Nde, séswíi, líŋe mɔ́ɔ waa wɔ́ ñjáɔ, a mɔ́ɔ mbéene, mbɔ́ nda' jɔ́ mbɔ́ mɔ́.

39 Yecó zwíkŋe keɔŋ lɔ́ ñnán te ñg̀wé wé, a kíi, ñgwet, ñtsɔ́'ne wé, a ñkwét ntsu wé, éfu' metwé. É g̀wé wé, ñdá' ñgɔ́ ñná wé, mbɔ́ a p̀sɔ́'te mɔ́ wé te'.

40 M bú' mbɔ́ mbɔ́ gaŋku pú ŋgɔ́ pɔ́p zuŋ zwíkŋe keɔŋ êyá, lá pɔ́p pɔ́ɔ núu ku'.»

41 Yésu zú' pɔ́'ɔ, ñcú ŋgɔ: «Yɔ́! Pɔ́ɔ ŋgu' yɔ́, pɔ́ ká záp tɔ́m núu Sé pɔ́, ñge pɔ́ nu keɔŋ. É pa'a peŋŋe ñdá' ñnán te ñkúu pɔ́ shéne, e suk núu menu mɔ́? Lɔ́k mɔ́ nu êwá ñtɔ́ né zá'ne.»

42 Tá-mɔ́ɔ pɔ́ ñdɔ́k wé ñtɔ́, zwíkŋe keɔŋ êyá pen ñg̀wé wé ñtém sé, é tsɔ́'ne wé né tɔ́. Yésu cók zwíkŋe keɔŋ êyá, a ná mɔ́ɔ a fíite. Yésu g̀wé pɔ́ yé, ñgá wé mbɔ́ tát-we.

43 Lá' yi é mbónne zú'u, jáɔ yɔ́ nu, maa pa' metɔ́ Sé lɔ́kne ñgú' pɔ́'ɔ.

Yésu pen ñcú nte nenú yi a ge ñp̀fú yéte

(Mat̄eo 17.22-23; Málékúshi 9.30-32)

Lá' pɔ́ ñg̀sɔ́'te menu mi Yésu gene tɔ́. A ge ñcú mbɔ́ gaŋku pé ŋgɔ:

44 «Pɔ́ tsún ñzú' nu yi ñ ge ñcú laa sɔ́'ne, mben ñkwíite. Pé sé ñgɔ́ nefen mɔ́ɔ-ŋu mbɔ́ pɔ́mésɔŋ.»

45 Lá gaŋku pé pɔ́ɔ tsún ñzú' yɔ́ nu sɔ́'ne pɔ́, mbɔ́ yecó yúu jáɔ' jínu yɔ́p nepɔ́ yi pɔ́p ké zú' pɔ́. Wecɔ́ ŋu wɔ́p ké mbɔɔ́ suk te mbíkŋe wé ŋgɔ́ ɔ́ lɔ́ necú ŋgɔ́ kɔ́ pɔ́, mbí'ŋgɔ́ pɔ́p ka tsɔ́' mbók pɔ́kne.

Wɔ́ pe'ne mbók kwa' máŋu?

(Mat̄eo 18.1-5; Málékúshi 9.33-37)

46 Yecó fe' nán te ésa' tsetset gaŋku-Yésu, pɔ́p pɔ́ ñdɔ́ ŋu wí a tsetset pɔ́p mbók máŋu.

47 Yésu jí kwanŋe yí é tɔ́m pɔ́p, éfún mɔ́yúu mɔ́ɔ, ñtík wé nejóŋ yé,

48 ńcú mbǒ gan̄ku pé ηγο: «N̄u laa ńdɔk lík yáa, ńdɔk ńcŵée mɔ́yúu mɔ́ wɔ, mbo ηgaη cŵée pɔ wáa. N̄u pen ńcŵée wáa, mbo a ká cŵée pɔ wáa nda' pɔ, a cŵée pɔ ηu ŵi a ka túune wáa.» P̄u jí sá'ne ηγο ηu ŵi a tsetset p̄u mbɔɔ nyet mb̄u ye pɔ pɔne kwa' máηu.

Du laa mbɔɔ nu-Yésu ták, mbo ηgaη cŵélé wé cŵéléne

(Málékúshi 9.38-40)

49 J̄aη gɔ́ɔ ńké ńcú mbǒ Yésu ηγο: «T̄a wɛk, pek lá' ńj̄ɔ wɛcɔ ηu pɔ ńdɔk lík yú ńz̄uη mez̄wik̄e kepɔη n̄u p̄u, pek lɔ́ netɔ' wé, mbí'ηγο a ká pɔ yé nz̄u wu pa' pek pɔ.»

50 Yésu tsó' ηγο: «Kɔɔ p̄u tɔ' wé nege pɔ'ɔ. N̄u ŵi a ká ták nu yekeηe pɔ a wɛkeηe ηu.»

Pɛcɔ pasamal̄i lu' Yésu lá' pɔp

51 N̄ká yi Sé ge ńtíi Yésu ńdɔk mb̄en né tán̄épu ge ńku', Yésu j̄ɔ ηγο é zápm̄e pa' a ge ńḡu Yelúsalem, ńgɔ́ɔ ńké ńdɔ sé ńc̄ɔ s̄endúη ké pɔk,

52 ńγο ńḡu, m̄biite ńtúu p̄u, pɔp ḡu te ńkúu tset yeɔ́ lá'-Samal̄i, ńdɔɔ z̄u' lá a tɔ́.

53 P̄u-lá' êpá zú' ηγο Yésu ńdeɛ ńḡu né Yelúsalem, ńd̄u' neɔ́ z̄u' mbǒ wé.

54 Pɛcɔ gan̄ku pé pépá, J̄ak pɔp J̄aη j̄ɔ yɔ, ńcú mbǒ Yésu ηγο: «Tsap̄u wɛk, ɔ pép̄ ηγο pek pík̄e múk, éfú tán̄épu ńcúη, ńtɔ́ m̄bík̄ p̄u pɔne?»

55 Yésu shɔtne ńdíηe wɔp, ńc̄ɔk wɔp. [P̄u jí ηγο mɔ́ɔ-ηu ńkaa ké ńtɔ́ nege p̄u mesɔη kúu pé pɔ, a ka tɔ́ pɔ nege pɔp luk.]

56 ń̄ge pɔ'ɔ pɔp pépɔp tsu' ńdɔk pɔ wɛcɔ ndúη-lá' we nde' ńdɔk ńḡu.

Du gɔ́ ńc̄ɔ nz̄u Yésu m̄me' mba k̄ɔ́ lá

(Mat̄hɔ 8.19-22)

57 Pɔp pɔ s̄endúη m̄bɔ́ ńḡu, wɛcɔ ηu tɔ́, ńcú mbǒ Yésu ηγο: «ɔ ge ńḡu ḡɔ́ lá, η ke m̄bɔ́ pɔ nz̄u gu.»

58 Yésu tsó' mbǒ wé ηγο: «P̄end̄m̄ ḡw̄eɛ m̄emb̄á nelé zú'lu, pesh̄áη pen ńḡw̄eɛ meηkaa mɔ́p, lá mɔ́ɔ-ηu ká ḡw̄eɛ z̄u' yi m̄bɔ́ a z̄wiite zú'lu pɔ.»

59 Yésu cú mbǒ wɛcɔ ηu ηγο: «C̄ɔ́ nz̄u mɔ́, puu tsá'ne ńnen.» N̄gaη cú ηγο: «T̄a wɛk, piite ńná wáa η ḡu net̄w̄i t̄a mɔ́.»

60 Yésu tsó' mbǒ wé ηγο: «N̄ná pep̄fú pɔp t̄w̄i pep̄fú pɔp. ń̄ḡu n̄u gu, ɔ ḡw̄eɛ pɔ neɔ́ ésw̄i pa' nu-nefɔɔ-Sé pɔne.»

61 Wɛcɔ ηu pen ńcú mbǒ Yésu ηγο: «T̄a wɛk, η ge ńc̄ɔ nz̄u gu. Lá, tsá' n z̄eɛ ńḡu ńdeɛme p̄u ts̄ennda' yeke lá ńtɔ́.»

62 Yésu cú mbǒ wé ηγο: «N̄u laa ńze nez̄á' naη, m̄ben m̄bɔ́ ńdíηe nz̄u, mbo a ká pɔ ηu ŵi a ku' nefa' n̄u nu-nefɔɔ-Sé pɔ.»

Lúkashi 10

Yésu túu gan̄ku pé ntsǝppá megém saambá

(Mat̄eo 10.5-14, 40; Málékúshi 9.37; Lúkashi 9.48; Jân̄ 13.20)

- 1**Yɔ nu lee, Yésu tsó' pɛcɔ gan̄ku pé ntsǝppá megém saambá, ntúu wɔp pépá pépá ηgɔ pɔp piite mbó mbi n̄nen tset metásɔη pɔp mezu' mi a ηge ndee zú'u.
- 2**Pɔp gɔ ηge, a cú mbɔ pɔp ηgɔ: «Yúu mi pé ge ndak tset ηká' zaa te', nden gan̄fa' pen ηkǝk.» É pɔη ηgɔ pɔp rú' mbó mbɔ ηgan̄ká' a kwí' gan̄fa' pine pɔp gene ndak yúu pé.
- 3**Pɔp wɔ, n túu wáa pɔ pa' mbó pé túu pɔɔ-mbí tsetset menaangwe.
- 4**Kɔɔ pɔp gɔ ηge mbée ηkáp, kɔɔ pɔp pée paa, kɔɔ pɔp pée metap nelɔk ηkúrme mecɔ. Pɔp laa mbó ηge, kɔɔ pɔp júk s̄endúη ntúu n̄ce'le pɔɔ.
- 5**Pɔp laa ηge te ηkúu ndá ηu, pɔp piite ncú ηgɔ: «Sé ní' mbótne tset yɔ ndá.
- 6**Pɔp cú pɔ'ɔ, ηu wí a kɔη ηgɔ mbótne pɔ ndá ye, mbo mbótne ge ηkúu núu yé. Lá é pɔɔ pɔ'ɔ pɔ, mbo é ge mben ηkúu núu pɔp.
- 7**Pɔp laa mbiiite te ηkúu tset ndá, pɔp náη pɔ tset ndá êyá, pɔp páa nepen ηge yecɔ zu' nde', pé gá mba kǝ lá zú'u pɔp kwét, mben n̄nó, ké kɔ s̄áa, mbí'ηgɔ ηu laa éfa' fa', mbo a ge n̄jé pii-fa!.»
- 8**Pɔp laa ηkúu tset yét tásɔη lá, te pɔɔ c̄wée wáa, pɔp gá pɔ kǝ lá, pɔp já.
- 9**Gan̄gɔɔ pɔ zú'u pɔp ge pɔp fiite, ncú mbɔ lá' ηgɔ: «N̄ká yi Sé ge n̄ze nenyet nefɔɔ né práate te mbó nejóη pɔp.»
- 10**Lá, pɔp laa ηké ηkúu tset yecɔ tásɔη, pɔɔ-zú'u la' nec̄wée wáa, pɔp fú zú'u ηge te ηkúu ndú zán, ncú mbɔ lá' ηgɔ:
- 11**«Pek rú' pépép yáa núu meku mek ηgɔ é pen nzaa ηkúu tú pɔp, lá pɔp ke n̄jí ηgɔ ηká yi Sé ge n̄nyet nefɔɔ né práate te mbó nejóη pɔp.»
- 12**«Jóη, ε sw̄íi wáa, é ge ndá' mbó lé' yi Sé ηηak pɔɔmesɔη, tsán̄η p̄pá pɔɔ zaa ndee ye pɔɔ-Sɔdóm.»
- 13**Yésu pen ηgɔ: «Ndóɔ tú pɔp pɔɔ-Kolazîη, mba tú pɔp pɔɔ-Mbatsayída. Menu maamaane mi pé ka gene lá' pɔp, é ka pɔ pe'ne mbó pɔ tset tásɔη Tíi pɔp Síɔɔη, mbo pɔp ka lá' mɔ ηkúrme mat, m̄m̄ak, ésa mepaa m̄ma', n̄zɔ' p̄fú, ndɔk n̄tsun̄ m̄m̄ak.
- 14**Pɔp jí s̄á'ne ηgɔ: É ge ndá' mbó lé' yi Sé ηak pɔɔmesɔη, yáa tsán̄η lee yi pɔɔ Tíi pɔp pɔɔ Síɔɔη,
- 15**ηge núu pɔp pɔɔ-Kap̄eenawúm, pɔp kwan̄η ηgɔ Sé ge ηka' wáa te pɔp kúu nepú pɔ? E sw̄íi wáa ηgɔ ηgán̄! A ge ηkɔk wáa kɔkne, pɔp ge te ηkúu lá' pep̄fú sé.»

16Yésu pen ícú mbǒ gan̄ku pé ηγω: «N̄u laa mbém s̄w̄iηe yáa, mbɔ a pé m̄ po s̄w̄iηe yáa. N̄u laa nd̄a' wáa, mbɔ a l̄a' pɔ wáa, nd̄ɔk pɔ'ɔ, nd̄a' ηu w̄í a ka ntúune wáa.»

Pɔ ntsǒppá megém saambá pen nzuu

17Pɔ ntsǒppá megém saambá pine Yésu ka túune lá, gɔ, ηγω mben nzuu ínen ítsáate t̄e', ícú mbǒ Yésu ηγω: «Tsapɔ, fa' ínen t̄e' t̄e pek lɔk lík yú, ícú nu mbǒ mez̄w̄ikηe kepɔη, pɔp zú' ntsu w̄ek.»

18Yésu tsó' mbǒ pɔp ηγω: «Puu s̄w̄íi nu, n dá' mbó nd̄íηe, ηj̄ú pa' Sátta ηwan̄éne pa' menéε-mb̄aη l̄á, éfú t̄án̄épyú ítsó'ne m̄nu sé.

19Puu zú', η ka gɔ ntúu wáa p̄á'a, ηgá wáa né metuu nelɔk ín̄aηte menó pɔp pemáηgáasé, mben ηgá wáa né metuu nelɔk ítsa sátta ηgan̄mbuu, mba yecó yúu pɔɔ wáa γε.

20Mba pɔ'ɔ, kɔɔ puu tsáate pɔ pa' mez̄w̄ikηe kepɔη zú'ne ntsu wáa, puu tsáate pɔ pa' Sé ηwa'ne ne melík m̄áa tset ηwa'ne t̄án̄épyú.»

21Yésu mbó ícú yɔ nu, z̄w̄ikηe Léen̄éne γε t̄ám yé ítsáate t̄e', a cú ηγω: «T̄áa mɔ, Tsapɔ, gu w̄í ɔ s̄á'ne t̄án̄épyú mba tsétsá'. N̄ gá p̄á'lá mbǒ gu pa' ɔ nyetne mɔ menu mbǒ p̄egeḡuu, nd̄uɔ mbǒ gan̄j̄ínu pɔp pɔɔ pine pɔp ka z̄í'ne ηwa'ne t̄e' l̄á. Óɔη mba T̄áa mɔ, ɔ ka j̄úɔ ηγω ɔ γε ηγε yɔ nu pɔ pɔ'ɔ.»

22Yésu pen ícú ηγω: «T̄áa mɔ ná mba k̄úɔ l̄á n̄úu mbó máa. Mbɔ w̄ecó ηu pɔɔ jí mɔɔ pɔ, nd̄í' nd̄á' t̄át jíne wé. N̄u ké mbɔɔ T̄át jí, nd̄í' nd̄á' mɔɔ nejí wé, mben ηγε ηu w̄í mɔɔ kɔηne nen̄yet T̄át we mbǒ wé.»

23Yésu pen éshotne, ícú nda' mbǒ gan̄ku pé ηγω: «Puu p̄epóttú t̄e' pa' puu sé ηj̄úɔ yúu mi puu j̄úɔne laa.

24Lá η ke ésw̄íi wáa, nez̄áa p̄eηgémnd̄úɔ'-Sé, mba p̄efɔɔ ka ítsáa nej̄úɔ menu mi puu j̄úɔne laa t̄e', l̄á mbɔɔ j̄úɔ, ítsáa nezú' menu mi puu sé ízú' laa, l̄á mbɔɔ zú'.»

Kɔη Sé, mba mɔɔmá wu

25W̄ecó ηkyé'te nep̄áa-M̄s̄êe zú' s̄w̄iηe-Yésu t̄e nd̄ɔ sé, ηkwa'le wé, mbíηe wé ηγω: «Cíca, é píηe ηγω η γε yáa ηγω ku l̄á ηḡw̄ee luk kéme?»

26Yésu zú' pɔ'ɔ, ícú mbǒ wé ηγω: «Ó f̄úη yú ηwa'ne-Sé ízú' pɔ ηγω ku?»

27A p̄üɔt ηγω: «É f̄úη ízú' ηγω: Kɔη Tsapɔ Sé wu né ηγωη t̄ám yú tsuu, ítík pɔ wé mbi n̄úu yú k̄úɔ l̄á, mben nd̄ɔk metuu mú tsuu éfa' mbǒ wé, ízáp kwan̄e yú nda' n̄úu wé, mben ηkɔη mɔɔmá wu ηumesɔη p̄á' t̄úmbuu yú l̄á.»

28Yésu cú mbǒ wé ηγω: «Ó p̄üɔt s̄á'ne, γε pɔ'ɔ, puu Sé l̄á'ne ítsá' ín̄áη.»

29N̄u êwá pɔ ízɔη t̄ú yé, ícú ηγω: «É p̄úɔ l̄á t̄e mbɔη, l̄á mɔɔmá mɔ ηumesɔη p̄á'a mbó wǒ?»

30 Yésu lok sakneket mb̃öot ηγω: «Wecó ηu ka lá! éfú Yelúsalem, mbó ncúné né Yélikó, petsónη g̃wεε wé s̃endún, nc̃wée yúu pé, ésot mendwí ñu wé, ñtswáa wé mb̃ö'te te a ts̃a' ηγω p̃o nepfú p̃óp me! wé ηk̃a.»

31 «Wecó nc̃oηp̃o! we Yúda γε mbó ndεε zú'u, ηj̃á ηu êwá nc̃o sé, a l̃á', ndok yecó gún-ndún, ndok ndεε.

32 É pen ηγω ndáate, wecó ηu ñu nj̃wet-Lévi, w̃i p̃óp fa'ne ndá-neñoηp̃o!, tó yé te ηkúu zú'u, ηj̃á ηu êwá nc̃o, a pen ηγε yé p̃o p̃ó'c, ndí!, ndok yecó gún-ndún, ndok ndεε.

33 Lá, wecó ηu-Samal̃i p̃ó ηγω né neñen, ηγω te ηkúu zú'u, ηj̃á wé, mej̃áη mé kó wé.

34 A tó nejónη wé, ndok melu' suk mef̃áη mé, ndok megwét nc̃ö', ndok yúu ndwí ηkút, te ηká ku' a nt̃i wé nd̃ naa w̃i a g̃o nt̃, nnánη nd̃, ndok wé ηγω te ηkúu ndá yi p̃eg̃a p̃iine, lá ndé zú'u, ndé lá! ndíηε wé.

35 Nj̃i γε ηkie, a j̃á ηγαηndá, nd̃c̃o ηkár pak pépá, ηgá mb̃ wé, ncú ηγω: K̃o ηkár ỹo, ñts̃á! mbó ndok ñz̃oη ηu w̃o. É laa ñts̃á! ηk̃ö'k te c̃ k̃w̃i' p̃o láa lá, m̃o m̃o ηγε ts̃a' nep̃en nz̃a, ts̃ó!, ηgá mb̃ gu.»

36 Yésu cú p̃ó'c, mb̃en mb̃íkηε ηkyé'te nep̃a-Sé êwá ηγω: «O kwañe yú ηγω é ga ñu p̃a p̃one petát, p̃á'a w̃ p̃one ñu, mbó pa! mócmá ηu w̃i petsónη ka g̃wεene wé laa?»

37 A cú ηγω: «Ñ kwañe ηγω a ηu w̃i a ka tsáane mej̃áη mé, ñz̃oη wé.» Yésu cú mb̃ wé ηγω: «Ga, kwa! gu yú nánη ηγε yú p̃ó'c.»

Μάατα p̃óp Malíya kúkηε Yésu ndá p̃óp

38 Yésu p̃óp gaηku pé γε nc̃á s̃endún mbó ηγω, ηkúu tset yecó lá!. Wecó mañgé w̃i pé fúñe wé ηγω Μάατα kúkηε wé ndá γε.

39 Μάατα ka g̃wεε mócmá we we mañgé, lík yé p̃ó ηγω Malíya. Yésu tó te nnánη sé, Malíya tó nnánη nejónη yé, mbó ñzú! sw̃iηε yé.

40 Μάατα p̃ó mbú! mb̃a ye neniite yúuj̃á, nnánη te nt̃ nejónη Yésu ncú mb̃ wé ηγω: «Tsap̃a, te c̃ j̃á yú ηγω é p̃ónη pa! Malíya lá'ne ηγω nnánη zá'a, ηg̃ó nná fa! mb̃ m̃o zéne m̃o? Cú ηγω a tó nc̃wélé wáa lá!»

41 Yésu cú ηγω: «Μάατα, Μάατα, c̃ p̃ú! mb̃a yu, mbó ηj̃á ηg̃ö'! ñu meyúu te ñzáa.

42 Lá tá! yúu gú, mbó yé t̃a nd̃en, Malíya kaη ỹiγá, mbó ηu p̃o fú mb̃ wé nc̃wεete p̃ó.»

Lúkashi 11

Yésu sé ñz̃i' gaηku pé nec̃e'le Sé

(Mat̃o 6.9-13)

¹Yésu pò yecó lé!, mbó yecó zɛ! mbó ñcɛ'le Sé, ñcɛ'le wé te mbótne ñnáñ, wecó ñgañku we tó ñcú mbɔ wé ñgo: «Tsarɛɔ, Jâñ ka zí' gañku pé necɛ'le Sé, zí' wek gúu necɛ'le Sé la.»

²Yésu góɔ ñké ñcú mbɔ gañku pé ñgo: «Pɛɛ laa mbó ñcɛ'le Sé, pɛɛ cú ñgo: Tãa wek, ge ñgo pɛɔmesɔñ jí ñgo a nda' gu mbó Sé, mben ñge nefɔɔ nú tó

³mbó lé! tsɛɛ, ñgá yek yúu já yi é ge ku' nũu pek ló'ne

⁴likɛ menu keɔñ mek ñgá mbɔ pek, mbí'ñgo pek sé ñdikɛ yek ñgá mbɔ pɛɔ pine póp faanéne nu mbɔ pek lá. Kɔɔ pé m ñgo pek kúu tset ñkwa'ne.»

⁵Yésu pen ñcú ñgo: «Pekɛ lok yɔ mbéé fɛ! ɔ gwɛɛ súu nu, ñgɛ ñjé! ye netú!, ñcú mbɔ wé ñgo: Súu waa, seswíi gá wáa né mbelêet ntá! yétát.»

⁶N tãa pá'a, mbo wecó súu waa fú nenɛn, ñtɔ ñkɔ́wéete wáa ndá pɔ ñkɔ́ɔne, mben mbɔɔ gwɛɛ yecó yúu mi mbó n dɔk ñdi wé pó.

⁷Líkcó súu nu góñ ndá ñtsó! ñgo: «Kɔɔ pen mbákɛ wáa, mɔ ñdá! mó ñjüó! ntsundá, pek pé mbóñkúó páa ñdá! mó ñnɔɔ kúu. Te é laa mbó m bɔɔ pen ñgo ñge ñdɔ sé ñgá mbelêet mbɔ gu pó.»

⁸Yésu cú ñgo, pɛɛ jí sá'ne ñgo, súu nu laa ñzɛɛ ñdɔ mba sé ñgá mbelêet mbɔ gu, mbo a ká lo sé ñgá nté pó, pá! ɔ súu ne pó. Mbo a tsá! ñgá nté pɔ ñgo ɔ náñ ñtɔ mbákɛ wé pɔ ké káa.

⁹É pó'ɔ lá ε swíi wáa ñgo: «Pɛɛ lóɔ, Sé ge ñgá mbɔ pɛɛ. Pɛɛ lɔɔ, Sé ge ñge pɛɛ jáɔ. Pɛɛ púl'te ntsundá a ge tsó! ñgá mbɔ pɛɛ.»

¹⁰Jíne ñgo ñu laa ñdɔɔ yúu, mbo pé ge ñgá mbɔ wé, ñdɔɔ, mbo a ge ñjüó, mben mbú'te ntsundá, mbo pé ge tsó! ñgá mbɔ wé.

¹¹Pɛɛ petát-mbóñkúó, móɔ wɔ tsetset pɛɛ laa ñdɔɔ [mbelêet, a gá ñgo! mbɔ we, ke pɔ]

mbap-shú, a gwɛɛ nó ñgá mbɔ wé?

¹²Móɔ wɔ pen ñdɔɔ nepuu-ñgép, mbo a ge ñgwɛɛ ñgaasé, ñní! mbɔ wé?

¹³Pɛɛ pɛɔ fɛ! nu keɔñ te!, lá ñjí negá yúu sá'ne mbɔ pɔɔ pɛɛ. Te ñká yésú'ɛ nũu Tãa wɛɛ wí a túnépu? A ge ñgá Zwíkɛ Léenéne mbɔ pɛɔ pine póp lóɔne?»

Yésu pò éfú nũu pɛɔ ñzɛñ mezwíkɛ keɔñ

(Mat̄hɔ 12.22-30; Málékúshi 3.20-27)

¹⁴É pò yecó lé!, Yésu zɛñ zwíkɛ keɔñ yi é ka kúune nũu wecó ñu, ñdɔk wé ñge tá! ntsa'mbú!. Zwíkɛ keɔñ pò te éfú nũu ñgañ ñcɔ́wet, a ze necú nu, lá! jáɔ maa te!.

15 Lá pɛcɔ pɛɔ tsetset pɔp pɔ ɲcúte ɲcú ŋɔ: «Belzebûl, tát-ndá mezwíkɛ kepɔŋ jɛ gene lá Yésu ku' nezun mezwíkɛ kepɔŋ.»

16 Pɛcɔ pɛɔ pɔ ɲtsúune Yésu tsúunéne, mbó ɲdɔɔ ŋɔ a nyet ŋkɛ'ne nu ŋɔ Sé túune wé.

17 Lá, Yésu jí kwanɛ yóp, ɲcú mbɔ pɔp ŋɔ: «Pɛɔ tá' lá' laa shotne ɲdɔɔ' ntso tsetset pɔp, mbo yíyá lá' ge mbé. Mendá kéme mbɔɔtne nũu mecɔ.

18 Nefɔɔ-Sátta pen mbó pɔ kwa' pɔ'ɔ. Pɛɔ pé laa éfakɛ, ɲze neshotne ɲdɔɔ' ntso tsetset pɔp, mbo nefɔɔ né ge mbé. Pɛɔ cú ŋɔ, n dɔk pɔ metɛɛ Belzebûl la ɲzun mezwíkɛ kepɔŋ.

19 Te pá' pɛɔ pɛɔ pen ɲzun yóp mezwíkɛ kepɔŋ laa, te pɔp pen ɲdɔk móp metɛɛ gɔ la ɲzun? Kwa' pɛɔ pɛɔ êpá ɲnyet wɛɛ ŋɔ pɛɔ cú pá' éfaane faanéne.

20 É gɛ nũu mɔ, mbo n dɔk pɔ metɛɛ Sé ɲzun, yɔ lɔk ɲnyet wɛɛ ŋɔ Sé ɲdá' mó ɲtɔ te mbó fɔɔ tset yɔ mbí.

21 Pɛɔ sé ɲjí yɛɛ ŋɔ ŋu laa ɲgɔwɛe yúu ntɔɔ, mben ɲgɔwɛe metɛɛ nelɔk mbyép njé' ye, mbo é laa mbó yúu yé pɔɔ pé.

22 Lá wɛcɔ ŋu wí a pen ɲten ɲdee wé laa ɲtɔ, mbo wɛcɔ nege ké pen mbó gú ŋká êyá pɔ. Mbo wíwá ŋu ge ɲtɔ ɲgɔwɛe wé, ɲcɔwéé yúu ntɔɔ pé pi a mbó ɲdɔk ɲten lá. Mbuu ɲtú' yúu pé, pɔp pé pɛɔ gartɛ.

23 Ŋu laa ɲdɛ' pá' pekɛ ge mbó né nu, mbo a lɔk mbɛɛɛ nu yáa. Ŋu pen ɲdɛ' necwélé wáa, pekɛ cú'le pɛɔ páa, mbo a tsú' ɲtáɔk wóp ésat satne.»

Mbó zwíkɛ kepɔŋ cɔwet nũu ŋu, mben ɲge mben mben nzɛɛ
(Mattho 12.43-45)

24 Yésu pen cú ŋɔ: «Zwíkɛ kepɔŋ laa ɲnánɛ mbɛɛ ŋu te ɲge ɲcɔwet, mbó é ɲkát nũu zɛ' zúpléne, ɲdɔɔ zɛ' yi é ge mbótne ɲnánɛ zú'u, mbo é laa mbɔɔ jɛɔ, é cú ŋɔ: É pɔŋ ŋɔ m ben nzɛɛ tset ndá mɔ yi ŋ ka zene mbó zú'u lá.»

25 É laa mben nzɛɛ, ɲjɛɔ, mbo pé zɛk ndá mben niite,

26 mbo é ge ɲgɛ ɲgúu mecɔ mezwíkɛ kepɔŋ saambá, é pɔ mine é ɲzáa sóɔ te ɲdee wé, pɔp pepɔp pen nzɛɛ ɲkúu nũu ŋu êwá, mben ɲdɔk wé ɲge ndá yɔp. Ŋgɔɔ'-ŋgɔŋ záa ɲdee pá' é ka zene mbó.

Pepóttú pe'ne mbó pé wɔ?

27 Yésu ka pɔ ɲcú pɔ'ɔ, wɛcɔ mangé tsetset lá' ka' ŋgi ye, ɲgá tɛ, ɲcú ŋɔ: «Mangé wí a ka nánɛ sé mbí wú, mben ɲnónɛ wú, a póttú.»

28 Yésu pá' ɲcú mbɔ wé ŋɔ: «ɔ mbó ɲgɛ ɲcú pɔ ŋɔ: “Pepóttú é pɛɔ pine pɔp zú' swíŋe-Sé, mben ɲge pá' a sé mbíkɛ.”»

Pé píkɛ Yésu ŋɔ a ge nu maamaane, pé jɛɔ
(Mattho 12.38-42)

29 Yésu pɔ s̄wíiŋe pɔ'ɔ, lá' pɔ ɛ́kwí' ɛ́kɔ' kɔ'ne, a gɔɔ ɛ́kɛ́ ɛ́cú mbɔ́ pɔp ɛgɔ: «Pɛɔ pine pɔp tset mbí ɛ́kɔ'ne pɔp ká pɔŋ. Pɔp sé mbí'kɛ ɛ́wá ɛgɔ n nyet lii. Lá pé ké nyet wɔp yecó yúu pɔ, te ɛ́dí' nda' nu yi é ka gene Yónáshi.

30 Pɛɔ jí pá' Sé ka lɔkne Yónáshi ɛ́nyet lii mbɔ́ pɛɔ Niniive, Sé gɛ́ mben ɛ́ge ndáŋndɛɛ pɔ'ɔ, ɛ́dɔk Mɔɔ-ɛnu ɛ́nyet nu mǎamaane mbi pɛɔ pine pɔp tset mbí ɛ́kɔ'ne.»

31-32 Pɛɔ Niniive ka zú' s̄wíiŋe-Yónáshi, ɛ́kúpme mat wɔp, ɛnu wí a penne ɛ́s̄wíi wáɛ né nu lɔ'ne pɛɔ pɔɔ ɛ́zú' pɔ, a læe Yónáshi. É pɔ'ɔ lá ɛ́ s̄wíi wáɛ ɛgɔ Sé ge ɛ́dá' mbó te mbó ɛ́ɛak pɛɔmesɔŋ, pɛɔ Niniive pɔne ɛ́tɔ́ ɛ́táɛ ɛ́zár nu tú pɛɔ pine pɔp tset mbí ɛ́kɔ'ne. Nu-máafɔɔ-pɛɔ-Shéba pen mbó pɔ pɔ'ɔ. A ka zú' ɛgɔ jínu fɔɔ Salémɔ tsa ne pɛɔ tsɛɛ, ɛ́fú te lá' yé, ɛ́dɔ sé ɛ́tɔ́, ɛ́dɔk mík mé ɛ́jɛ́ɔ yé. ɛnu wí a penne ɛ́s̄wíi wáɛ né nu lɔ'ne pɛɔ pɔɔ péɛm pɔ, yi jínu tsa yi fɔɔ Salémɔ. É pɔ'ɔ lá ɛ́ s̄wíi wáɛ ɛgɔ, Sé ge ɛ́dá' mbó te mbó ɛ́ɛak pɛɔmesɔŋ, mafɔɔ-pɛɔ-lá'-Sheba ɛ́pá tɔ́ ɛ́táɛ ɛ́zár nu tú pɛɔ pine pɔp tset mbí ɛ́kɔ'ne.

Yésu kye'-múk wí é kye'ne zɛ'

(Matúo 5.15; Málékúshi 4.4-21)

33 Pé ká lyet kye' pá'a ɛɛgɛ ɛ́tík zɛ' læɔméne pɔ, [mben mbɔɔ ké ɛ́dyet te é ku' pé tíi lunɔ́ɔ ɛ́dɔk ɛ́kwíiŋe pɔ.]

Pé lyet kye', ɛ́tíi ɛ́tík pɔ ndú tápele, zɛ' yi é ɛ́ɛ'néne né tɛ́, nepɔ́ yi pɛɔ ge ɛ́gɔ ɛ́kúu ndá, ɛ́jɛ́ɔ é pɔ ɛ́kye' zɛ'.

34 Mík mú mbɔ́ gu mbó pá' kye' yi ɔ lɔkne ɛ́jɛ́ɔ zɛ'. Mík mú laa mbɔɔ s̄ɛɛ, mbó ɔ ge ɛ́jɛ́ɔ zɛ' s̄ɛ'ne. Lá mík mú pen mbó te s̄ɛɛ, mbɔ ɔ ge ɛ́tsɛ́' mbó pɔ tset nzénzɛ́ɛ.

35 É lɔk mbí'kɛ ɛgɔ ɔ lak tú yú, mbáa mík mú nelɔk wú ɛ́gɛ tset nzénzɛ́ɛ.

36 ɔ laa ɛ́tík ku yú ɛ́dii, mben mbó ɛ́kɔɔ menu mi é mbó pɔ menu nzénzɛ́ɛ s̄ɛ'ne, mbɔ ɔ ge nen n̄u nu nénwín kwa' pá' ɛnu ḡwɛɛ kye' ɛ́dɔk jɛ́ɔ s̄ɛndúŋ s̄ɛ'ne lá.

Yésu sé ɛ́kɔkɛ Pafalísay pɔp pakyé'te nepɛɔ-Mɔ́sɛɛ

37 Yésu cú nu te mbótne ɛ́nánŋ, wecó ɛnu n̄u nɔɔ-pafalísay fúnŋ wé njé' ye, pá' pɔp mé ge jɛ́ yúu. Pɔp me pɔ te mbó ɛ́jɛ́ yúu,

38 ɛnu-Falísay jɛ́ɔ pá' a ɛ́kaa suk mbó mé pá' nepɛɔ-lá' nɔp sé mbó mbí'kɛ pɔ, é ɛ́kɛ'ne wé te'.

39 Yésu jí, ɛ́tsɔ́' mbɔ́ wé ɛgɔ: «Pɛɔ Pafalísay pɛɔ ná tset ntú', pɔp tset kánŋ, ɛ́suk yáɛ pɔ mbɛɛ ye. É pen mbó pɔ ndáŋndɛɛ pá' pɛɔ ká suk s̄ɔɔ yi é t̄m pɛɔ pɔ, mben ɛ́nánŋ ɛ́kwaŋe pɔ nep̄wɛɛ yúu pɛɔ ɛ́c̄wɛɛ ɛ́jɛ́.

40 Pɛɔ pɛɛgɛɛ! Nda' ɛgɔ Sé wí a ka niiténe nzempíi jɛ́ ka penne ɛ́niite tset mbɛɛ mba wɔ́ lá?

41 Yúu mi é mbó mbɔŋ ηγο ραα γε πό πο νεπέε yúu sá'ne yi é tset mekáŋ máa, ηγά mbɔ pekeyúu, πόρ jí yóp. Ραα γε ηγε πό'ɔ, lá tám wáa ke mbɔɔ ndéene mbi Sé.»

42 Pafalísay ndɔɔ tú ραα! Ραα lo ηγαρτε yúu ná' yáa te mba nzap yáa njí negém, ηγά tá' njí mbɔ Sé. Lá, ραα sé ndíkŋe negε nu sá'ne mbɔ ραα meɔŋ, mben ndíkŋe nekɔŋ Sé. Lá yíγá póne yúu mi é ka πό mbíkŋe ηγο ραα γε. Ραα γε πό'ɔ, mbɔɔ wecɔ gégé yúu likŋe.

43 Ndɔɔ tú ραα Pafalísay! Ραα lo ηkúu ndá-cú'le, ηκαη yáa za' πο mbi, ηκɔŋ ηγο pé τό ηce'le wáa ndũ zán.

44 Ndɔɔ tú ραα, ραα fí meshi ké melii mi ηu laa ηnen ndũ, mbɔ a γε ηdutne ké jí, ηtíi ló'.

45 Wecɔ tá' ηu nũ pakýé'te nepáa-Mɔsêe zú' te ηcú mbɔ Yésu ηγο: «Cíca, te ɔ jí ηγο ɔ cú pé'ne ηdɔk ηtém sáa nũ pek gúu?»

46 Yésu pá' ηγο: «Te mba ραα yáa pakýé'te nepáa-Mɔsêe, ραα ká πό sá'ne πό. Ndɔɔ tú ραα, mbí'ηγο ραα lo ηtíi pil', ηzáp tú-ραα meɔŋ é πό ηtsa wóp, ραα ποɔ lok mɔnce' tópɔ ηdɔk ηkwí' ηcwéle wóp πό.»

47 E swíi wáa, kwa' nénwín, ndɔɔ tú ραα. Petát ραα ka jwíte peηgémndüɔ'-Sé, ραα tsá' nzua mbɔɔ meshi móp, ραα júk ntswii, mben mbɔɔ kwíte nu yi πόρ ka cúne πό,

48 ηγε πό'ɔ, ηdɔk ηnyet ηγο yúu mi petát ραα ka gene, ka πόη. Pé jwíte peηgémndüɔ'-Sé, ραα tsá' nzua mbɔɔ meshi móp, ηjúk ntswii.

49 Mbɔ Sé ka zá' njí ηdɔk jínu yé ηcú ηγο: «N γε túu peηgémndüɔ' páa te mba peγαηntúu páa mbɔ πόρ, πόρ γε ηgŋee pecɔ jwíte, ηnyet pecɔ né ηgüɔ'.»

50 Te éfú pá' Sé ka niiténe mbí yɔ, πόρ jwí peηgémndüɔ' pé te é záa te', meci móp petsaa ga ηké ηtswetne πο tú ραα pine πόρ tset mbí ηkɔŋe.

51 Ραα pine Sé gene ηdá' mbíkŋe meci móp mbɔ ραα pine πόρ ndũ mbí ηkɔŋe πόρ zεε ηzáa te'. Te éfú nũ me Áβεε wí pé ka piite nũ wé nejwí, ηga ηkúu nũ me Sakalíya wí pé ka jwí wé πο ntsu ndá-κɔŋπο', mbaa nekelemúk yúu-πο'. Sé ga ηdá' mbíkŋe wóp petsaa πο mbɔ ραα pine πόρ tset mbí ηkɔŋe.

52 Ndɔɔ tú ραα pakýé'te nepáa-Mɔsêe, ραα ka kíite sêndúŋ wí ραα meɔŋ leene nũ lá ηjí yúu mi Sé cúne, ηda' kwa' wáa gúu nelee nũ, mben ηtaate ραα pine πόρ sé ηtsáa nelee πό'ɔ.

53 Yésu go éfú ndá ηcwet, pakýé'te nepáa-Mɔsêe πόρ pafalísay πό mbi, ηtsá' mbɔ mbíkŋe wé né menu πο éfyétne fyétnéne,

54 ηγε πό'ɔ, ηdɔɔ nekwa'ne wé te mbó a cú nu éfaane yecɔ, πόρ lok éfen wé.

Lúkashi 12

Yésu cú mbǎ pɔ́ pé ηγο πόρ páa ηκῶη-μίκ-Páfalisay

(Matῆo 10.19-20, 28-33)

¹Yésu pó swīηe pó'ɔ, lá' pó ηkῶi' ηκό' ító nejónη wé, zɛ' fyétne fyétnéne te pé pó ηnῆηte meku pɔ́. A gó cú nu mbǎ lá', mbiite ícú mbǎ gan̄ku pé ηγο: «Pɔ́ lak tú yáa, mbáa fente pɔ́-Falisay, kῶ pɔ́ tsɛ' gan̄mefúkle pá' πόρ.

²Yúu mi é lónηe mbó ndɔ́me é yi é ndá' ícῶet pé já. Yecó nu ká pó yi mbó é lɔ́me te pé lá' mbῶ jí pó pó.

³É pó'ɔ, lá mbó yi pɔ́ laa ndé netú', ésókle ntsu wáa sé, ícú nu, mbo zɛ' gɔ́ ηγε éfúk pé zú'. Nu yi pɔ́ lemténe pῶ netúute, tset lúmndá, mbo pé ge ndá' ηκό' zán ésd' yá nu.»

Du wí é píkηe ηγο pé πόκ wé

⁴«N cú yῶ nu mbǎ pɔ́ pesúu páa ηγο kῶ pɔ́ πόκ pɔ́mesῶη. Pόρ ku' pῶ nda' nejwí ηu mben mbῶ ké ku' negge te ítók pó'ɔ pó.

⁵Lá mῶ éswíi wáa ηu wí pɔ́ gwéε nepók wé: Pɔ́ πόκ pῶ nda' Sé mbí'ηγο mbó a jwí ηu, mben ηku' nema' wé tset múk. É pó'ɔ lá, n cú ηγο pɔ́ πόκ pῶ nda' Sé.

⁶Ke ηγο pé lῶ éfen petswíkῶt, pé laa ícú'le pecó mba pétaa pé fen láa? Lá mba pó'ɔ, Sé ke mbῶ wecó nῶu póρ likηe.

⁷É mbǎ Sé, pɔ́ pó yúu tɔ́ nden ítsa petswíkῶt. A ka zεε mó ndá' ésdῆ menuk-tú máa te ηjí nden. Pό'ɔ lá, pɔ́ páa nepen mbók yecó yúu.

⁸Lá m ben éswíi wáa yῶ nu; ηu laa mbém ηkῶne mbi lá' ηγο a waa ηu, mbo mó-ηu ge mbém wé gúu mbi pecῶ'-Sé

⁹Lá, mbo ηu laa ímῆηe wáa ηkῶne mbi lá', mbo mó-ηu ηγε ímῆηe wé gúu mbi pecῶ'-Sé.»

¹⁰«Nῶ laa éswíηe kepῶη nῶu Mó-ηu, mbo Sé ge ndá' ndikηe ηgá mbǎ wé, lá ηké ízῶte Zwíkηe Lééne, mbo pé ké pen ndá' ndikηe ηgá mbǎ ηgan̄ πό.»

¹¹«Pɔ́ jí ηγο, yecó ηká gɔ́ ηγε ku', pé gwéε wáa, ηgɔ́ ηηak wáa ke pῶ ndá-cú'le-Payúda ῶ, ke pῶ mbi pefῶ ῶ, ke pῶ mbi pasá' lá' ῶ. Pé laa mbó te mbó ndῶk wáa ηgɔ́, kῶ pɔ́ pú' mbɔa yɔ́ ηγο pɔ́ ge ító zú'u ícú ηγο kῶ? Nῶzῶη tú yáa ηγο ku ῶ?»

¹²É gɔ́ ηγε mbó ηká éyá, Zwíkηe Lééne swíi wáa nu yi pɔ́ ge ícú.»

Saknekɛt nῶu negwéε yúu ndῶ mbi

¹³Wecó ηu tsetset lá' cú mbǎ Yésu ηγο: «Cíca cú mbǎ mócmá mῶ ηγο a gap yúu tát wekηe ηgá yáa.»

¹⁴Yésu tsó' mbǎ wé ηγο: «Wǎ ka záρne wáa nepak mentsan̄ máa, ke pῶ negap yúu páa ηgá mbǎ pɔ́?»

15 Μben ícú mbǒ pɔɔ tsɛɛ ηɔɔ: «Pɛɛ lak tú yáɛ! Pɛɛ páa necú'le yúu, íkéké íkwí' kwí'ne. Nεpɔɔ we ηu ká gwéε yecó nu núu yúu mi ηɔɔη gwéεne pó, te mba pá' a ízene ígwéε pɔ kǔó lá!»

16 Índɔk saknekεt ícú mbǒ póp ηɔɔ: «Wεcó ηɔɔηyúu ka lá' mbó gú, metsétsá' mé lá' mbó yecó ηɔu' íkók' yúujá te!»

17 A ze nekwaηε ηɔɔ: «Mɔ íγε íγε ηɔɔ ku lá ídwe' yúu páa pɔne? Zɛ' kǔók mó,

18 ínnánη te ícú ηɔɔ: N jí pá' η γε íγε. N γε ésat μεηκεν μάα, íkút kwa' mi é gú'ne te', ídak yúu ηká', cú'le póp fu' yáa, íní' tsetú,

19 shɔtne ícú ne tú mbɛɛ yáa ηɔɔ: Súu, fu' sé núu μεηɔu' te ízáa, zwiite! Íkwét! Ínó! Ítsáate pá' ɔ kɔηε!»

20 Lá, Sé cú mbǒ wé ηɔɔ: «ɔ gɛgɛɛ, η γε ídɔk wú ígɛ pɔ kwa' netú' ló'ne. Yúu pi ɔ cú'léne tset μεηκεν lá tsé' pé wǒ?»

21 Yésu cókηε ícú ηɔɔ: «Yɔ nu yi é gene ηu wí a lakne fu' ícú'le né fú'lóη lá, lá mben mbó núu mík-Sé mbɔɔ ηɔɔηyúu pó.»

É pónη netík pɔ Sé mbi núu mba kǔó lá

(Matéo 6.25-34)

22 Yésu pen ícú mbǒ ɔaηku pé ηɔɔ: «N dɔk éswíi wáɛ ηɔɔ kɔɔ pɛɛ nánη mbú' mbɛɛ yɛɛ núu nu yúupejé ηɔɔ, pɛɛ γε íkwét kǔó? Ke mba núu nu ndwí ηɔɔ, pɛɛ γε mma' kǔó?»

23 Pɛɛ jí sá'ne ηɔɔ, wɛɛ nepó lee yúujá, mbɛɛ-ηu pen mbó yúu tɛɛ nden ítsa mendwí.

24 Pɛɛ líηε pesháη lá íjéɔ. Póp lóɔ mbí yúu pó, íkéké mbɔɔ ídak yúu ígá ndá pó, póp ká gwéε ntaη pó, μεηκεν móp ká pó gú pó. Sé pónε ízwík wóp. Pɛɛ mbǒ Sé, mbó yúu tɛɛ nden ítsa pesháη.

25 É laa mbó pɛɛ pɔɔ lɔk pɔ pá' pɛɛ sé mbú' mbɛɛ yáɛ, ku' nekwi' tá' lé' núu melé' lá' máɛ pó.

26 Lá é laa mbó yi pɛɛ ká ku' nege móɔ móyúu pó'ɔ pó, pɛɛ pen mbú' mbɛɛ yáɛ núu yecó yúu melá'kǔó?

27 Pɛɛ líηε μεtɔtɔɔ mi é núu negíi ηká' íjéɔ nesíi. Negíi lóɔ éfa' fa' pó, íkéké mbɔɔ mbá' mendwí pó. Lá η ke éswíi wáɛ, negíi ma' ndwí, lá mbɔ fɔɔ Salémɔ ka lá' mbó núu we negú' tsɛɛ tsɛɛ mbɔɔ lá' mma' ndwí te é pónη pá' móp pó.

28 Sé laa mma' ndwí sá'ne núu negíi wí a júkne ηká' ló'ne, ní kyεε pé kǔó' ítɔɔ múk, mbɔ é γε íkúu núu pɛɛ lá a zák ndwí kíi? Pɛɛ ká záp tám núu Sé ηká tsɛɛ pó!

29 É laa mbó pó'ɔ, kɔɔ pɛɛ pen mbú' mbɛɛ yáɛ ηɔɔ pé γε íkwét kǔó, pé γε ínó kǔó?

30Pakéjì Sé ònàḡḡe ḡḡwēe yīyá nté kwanḡe. É ḡ nūu pḡḡ, mbo Tāa wḡḡ Sé jí yūu mi é ge cḡéḡé wḡḡ.

31Pḡḡ lóo pḡ rá' yḡḡ kwanḡe ge ḡtḡḡ pḡ nūu nu-nefḡḡ-Sé, a ké ḡtsḡ' ḡḡá yé yūu ḡḡk ḡkḡi' kḡi'ne.

32Pḡḡ pḡá, pḡḡ pḡ pḡ mbḡntá', lá kḡḡ pḡḡ pḡk! Mbí'ḡḡḡ Tāa wḡḡ Sé ka ḡḡḡ ḡḡḡ a ge ḡḡá mbḡtne-nefḡḡ mbḡ pḡḡ.

33Pḡḡ fen yūu mi pḡḡ ḡwēene, ḡḡá ḡkár mbḡ pḡkeḡyūu, ḡḡk ḡḡwēe pḡḡpḡḡ-ḡkár pi mbḡ é pḡḡ tḡkte, ḡḡk ḡḡwē' fu' yḡḡ neḡḡḡ Sé. É zḡ' yi é laa mbḡ zú'u, é pḡḡ me, pḡtsḡḡ pḡḡ ku' neḡḡ pḡ, shḡḡ'ḡḡḡ' pḡḡ ku' neḡḡ pḡ.

34Pḡḡ laa ḡḡwē' ḡkár yḡḡ ḡḡó lá, mbo tḡm yḡḡ ge mbḡ pḡ zú'u.

É pḡḡ pḡḡ pine pḡḡ pé Yésu ḡnàḡ mbḡ ḡzḡ'le wé

(Matḡḡ 24.45-51)

35Pḡḡ niite mbḡḡ yḡḡ, ḡdyet meḡye', ḡtḡkte!

36ḡnàḡ rá' pḡḡḡfa' pine pḡḡ sé ḡzḡ'le Tāfa' wḡḡ wḡi a ḡḡḡne zḡ' nelúnḡ. Pḡḡ lé lá' ḡzḡ'le wé rá' a ge ḡtḡ mbḡ'te ntsundá, pḡḡ ḡḡḡ ḡtsḡ'.

37Pḡḡḡtḡḡ ḡḡḡfa' pi tāafa' wḡḡ ḡḡ ḡtḡ, mbo pḡḡ ká lé. Óḡḡ, e sḡwii wḡḡ, é pḡ nénwín, a ge ḡtém ndwí-fá', cú pḡḡḡfa' pé ḡnàḡ sé, a lḡk yūu ḡḡe, ḡḡḡḡ pḡḡ kwét.

38Lé'cḡ tāafa' tḡ pḡḡḡtḡ' ke pḡ ḡkḡ'ḡḡ' ó, ḡtḡ ḡḡḡ pḡḡ pḡt pḡ ké lé, mbo pḡḡ pḡḡḡtḡḡ.

39Pḡḡ pḡn ḡḡ' sḡ'ne ḡḡḡ ḡḡ mbḡ pḡ'ne ḡḡḡ ḡnàḡ ḡḡ' ye ḡḡ' ḡká yi pḡtsḡḡ ge ḡtḡ, mbo é laa mbḡ a lé ké lé, mbyéḡ te pḡtsḡḡ pḡḡ kúu ḡḡ' yé pḡ.

40Pḡ'ḡ, mba pḡḡ yḡḡ, pḡḡ niite mbḡḡ yḡḡ mbyéḡ, mbí'ḡḡḡ Mḡḡ-ḡḡ ḡḡ ḡḡe ḡtḡ, lá pḡḡ ká pḡ ḡḡ' ḡká pḡ.

ḡḡḡfa' pḡḡ ndḡḡ

41Pyé zú' pḡ'ḡ, ḡcú mbḡ Yésu ḡḡḡ: «Tḡḡḡḡ, ḡ sakneket ḡḡ ḡká pḡ'a pḡ nda' mbḡ pḡk ke mbḡ pḡḡ tsḡḡ?»

42Yésu tsḡ' mbḡ wé ḡḡḡ: «ḡḡḡfa' we nénwín, wḡi a ḡwēene jínu, a pḡ'ne mbḡ wét? ḡḡḡfa' wḡi tāafa' ḡḡe ḡḡḡ ḡḡḡ, ḡcú mbḡ wé ḡḡḡ: Fa' yi n nyetne mbḡ ḡḡ pḡḡ laa, tsḡ' ḡḡá yūuḡḡ mbḡ pḡcḡ ḡḡḡfa' nūu ḡká yi é sé mbíḡḡe?»

43Tāafa' we laa ḡḡá' ḡḡḡ mbḡn nḡḡḡ, ḡḡḡ mbo a tsḡ' éfa' yīyá fa', mbo a pḡḡtḡḡ.

44E sḡwii wḡḡ, kwa' nénwín ḡḡḡ, tāafa' we ge meḡḡe yūu pé tsḡḡ tsḡḡ ḡḡá mbḡ wé, a lwé'.

45Lá ḡḡḡfa' laa ḡtsḡ' nḡḡḡ ḡcú ḡḡḡ: «Tāafa' waa ké fé'ne mbḡn pḡ, ḡḡḡḡ ḡkḡ ḡze netswáa pḡcḡ ḡḡḡfa', pé mbḡene pḡḡ pé pḡḡḡ, ḡkwét yūu, ḡnó melu' mbá.

46 Ἐ πό πό'ῶ, mbo täafa' we laa mvukhe mvukhène ntó nüu ñká yi a ká pó ñjí pó. A ntó ñjéó pó'ῶ, ñní' tsáñ tú yé te', ñzun wé, a ɣe ne zæ' yi pé zunne pæo kepon ñgá zú'u.»

47 Nɣaŋfa' wí a jí yúu mi täafa' we sé ñkɔŋ, mben ñké mbɔɔ yecó yúu niite, ñké mbɔɔ ge yúu mi täafa' we sé ñkɔŋ pó, pé ge ñdá' ñtswáa wé te'.

48 Lá ñké mbó yi nɣaŋfa' laa mbɔɔ ñjí yúu mi täafa' we sé ñkɔŋ nɔɔ a ge pó, mben ñge yúu mi mbó pé fú nüu ñtswáa wé te', mbo pé ké ge ñtswáa wé te' pó. Pé laa ñgá yúu mbó ñu é záa, mbo pé ge ntáa mben ñcŵée é záa, pé pen ñní' yúu mbó ñu te é záa, mbo é nden pé ge ñdá' mben mbíkhɛ.

Nu-Yésu ge mma' fyakhe tsetsɛt pæo

49 Yésu pen ñcú mbó ɣaŋku pé nɔɔ: N ka tó nema' múk ndü tsétsá'. M ben mbó ñtsun ñtsáa nepó ñjéó pa' é ɣwɛene te mbó ñká.

50 Ἐ sé mbíkhɛ nɔɔ pé ge ñnu' wáa tset nɔɔ' pá' pé nu' ñu ñki lá. Yíyá lé' laa ñdá' mbét ké læe, m bɔɔ sá'ne zú'!

51 Pæo kwanɛ nɔɔ ñ ka tó, ñdɔk mbótne ntó ndü tsétsá'? N ka lɔk pɔ fyakhe ntó.

52 Te éfú ñkôone, é ge ñtsú' ñɣu nüu pæo petaa pine póp temtène ndá ñnánɛ, fyakhe pó sé. Pæo petát tæu mbó tá' ntsu, pe pépá puute mbaa wóp. Pe petát paa pe pépá gúu.

53 Támɔɔ ɣu ñge ñdæ' nezú' nu mɔɔ né we mbéene, mɔɔ mbéene læ' nezú' nu tát we. Mámɔɔ ge ñdæ' nezú' nu mɔɔ né we maŋgé, mɔɔ maŋgé læ' nezú' nu má we. Nzwé mɔɔ ge ñdæ' nezú' nu mándúu me, mándúu læ' nezú' nu nzwé-mɔɔ.

Ἐ πόη ñu jí pá', a ge tæu yé nzæu Sé pó'ῶ

(Matteo 16.2-3)

54 Yésu pen ñcú mbó lá' nɔɔ: «Pæo pó te ñjéó mbæñ fú nüu yecó shé ñkó'ne, pæo ɔɔ ñcú nɔɔ mbæñ ge ñdó, é ke ñdɔ,

55 mben ñjéó fefüot shotne te ñtsú' éfú pɔ shé-ntsæu ñtsæ'ne, pæo cú nɔɔ luu ge ñtá, é ke ñtá.

56 ɣaŋmefúkle, pæo líne nepú póp tsétsá' ñjí yúu mi é ge ñge. Ἐ pen ñge pá'a pæo jéó menu mi é sé ñdæe ñkôone, mben mbɔɔ jí yúu mi é lɔkne ñcú pó ɔɔ?»

57 Melá'küó pæo pɔɔ jí nejéó yúu mi pé laa ñge é pó sá'ne pó ɔɔ?

58 N dá' nɔɔ, ñu póp ñu laa ñgŵee nzó, a pó ñdɔɔ nege pé jéó' wé ndátsáñ, mbo nɣaŋ ge ñzŵí'le wé, póp me ɔɔñ sêndúnɛ ñniite. A laa mbɔɔ pó'ῶ ge, mbo pé ge ñdɔk wé ñɣu mbi tátndá-paŋakntsáñ, a ñak wé ñní' wé ndátsáñ.

59 Lá e swíi wæu, nɣaŋ ge ñdá' ñɔɔ ñcŵet tsáñ, ñtɔñɛ mba küó lá yi pé sé ñká te yecó pɔɔ pé.

Lúkashi 13

Ἐ ρόη ρωο τσμε με' mat κερωη

¹Ἐ ρό ηκά yîyá, πεσό ρωο τό μβό μβέετε menu mi é ka læene swíi Yésu, éswíi wé pá' Pilátu ka gene pé jwíte ρωο-Ἰγαλίγια, ηκά yi ρόρ ka ρό ηγά yúu ρó' mbö Sé.

²A zwí'le te é ku', a tsó' mbö ρόρ ηγω: «Ρωο lək ηκωηη ηγω ρωο-Ἰγαλίγια pîpá ka ρό μρφύ ρό'w, ndək mbö γαημέφαα ntsa πεσό kíi?

³Ἰγάη, é nu ρό. Jíne ηγω ρωο laa ηκέ μβωω κύρμε wωω mat ρό, mbo ρωο γε ηγε μρφύτε yúu ρó pá' ρόρ lá.

⁴Ζεηη ηκwíte ρωο ntsöpénéfóm né negém pine máma ndá ka kéme jwíte wóp Silóé lá. Ρωο kωηη ηγω pîpá ρωο ka lək mbö ρωο κερωη ntsa πεσό ρωο-Υελúsalem τσμε ρόω?

⁵Ἰγάη, é ká ρó nu ρό. Ρωο laa ηκέ μβωω κύρμε wωω mat ρό, mbo ρωο γε μρφύτε yúu ρó pá' ρόρ.»

Nu tú yi é ká ρó ηζém ρó

⁶Yésu góo ηκέ ncú yw sakneket ηγω: «Wecó ηu ka pi tú mbélé ηκά' ye, ηγε ηνάη τε nító nekáp, μβωω yúu jáw,

⁷ncú mbö ηγαηfa' ηγω: Ἐ ηκōone ndək mbö ηγου' yétát pá' mo sé nító ndóo ntáa núu tú yw μβωω ηjáo ρó, káo' mma' sé, mbí' káo é jé za'-tsétsá' níne?

⁸Ἰγαηfa' pa' ηγω: “Táa mo, pé ná' ηná wé yw ηγου', mo ηγε nítún netsén né, ndək kyaηη ntsáp.

⁹Ρό'w, ke é laa mbö é lá' ηγου' láane ηζém mentáa jó? Ἰκέ μβεν μβωω ζém w cú η káo'.”»

Yésu γε wecó maηgέ fiite lé'ηji-Payúda

¹⁰Ἐ ρό γεσό lé'ηji-Payúda, Yésu ρó ndá-cú'le-Payúda mbö nde'le nu-Sé mbö lá'.

¹¹Wecó maηgέ ρó yé zú'u, mbo é γε ηγου' ntsöpénéfóm né negém pá' γεσό zwíkηη κερωη ka gwēene wé mböó' ηkwen yé. Te wecó nepen mbu' mωω ye nítúu túanne ρωω gú ρó.

¹²Yésu jáw wé, éfún wé, ncú mbö wé ηγω: «Goo yú yw mme, w luk!»

¹³Ἰnú ρό'w, ηzáp mbö mé tú-maηgέ êwá. A góo mbu' mωω ye nítúu ndáηnduη, ηgú'le Sé.

¹⁴Lá fow tset yîyá ndá-cú'le Payúda jáw ρό'w, nu záη wé, mbí'ηγω Yésu γε ηu fiite lé'ηji. A cú mbö lá' ηγω: «Melé'-fa' pá'a mbö pénéntúký, ρωο nán ηdək péγωω púu nító núu mîmá melé' pé zow wóp, koo ρωο τό lé'ηji!»

15 Lá Yésu tsó' mbö wé ηγο: «Puu gaηcotnu, wö nüu puu ká pó ηgu lé'ñji wekηe, ηkíe' fōη we, ke po Njakáashi we pó, ndok ηgu a nó ηki pó wö?»

16 ηgu nüu maηgé wö wí a nüu njwet-Ábelehâm, mbo Sátta ka góo ηkút wé, te é ηkōone ndok mbó ηgu' ntsōpénéfóm né negém, é ηkaa mbó mbíkηe ηγο η kíe' ηka kepoη nüu we ló'ne, mba pa' yo lé'ñji pó wö?»

17 Yésu pó ícú pó'w, súu kó gaηmbuu pé, lá nelúm puo zú'u mbó ítsáate tsáaténe nüu mo menu sú'ne tsuu mi Yésu gene.

Sakneket yi é le'léne pá' nu-Sé lokne mbó pó'w

(Mattho 13.31-33; Málékúshi 4.30-32)

18 Yésu pen ícú ηγο: «nefōo-Sé pe'ne mbó pá'a, mbó n dok kōó mbée fu'?

19 É góo éfi po yecó nté nesaa-sésúk yi ηu ka péene mma' ηká' yé, é ge sá', ηgú', te ítsá' tá, ítók mbó mé, pesháη tó mbá' meηkaa móp tset pepó pé.»

20 Yésu pen ícú ηγο: «Mo mben ndok kōó mbée fu' nüu nefōo-Sé?»

21 É pen mbó po pá' mózú' fente wi maηgé lokne éfente falîn te é ge falîn êyá tsuu kó'.»

Wö ge ηkúu nüu nu-nefōo-Sé?

22 Yésu ka pen ítúu sêndúη mbó ηgu Yelúsalem, ndee tset metúsōη póp melá' te ízáa, ínen nde'le nu-Sé mbö puo.

23 ηkúu yecó zu', wecó ηu píkηe wé ηγο: «Tsapuo, te é pá'a, Sé ndá' ηge mbóntá' puo lukne kíi?» Yésu tsó' mbö puo pétsuu ηγο:

24 «Puu lóo shé po netók nüu ntsundá wí é káupe kábéne. Puu jí sá'ne ηγο puo te ízáa ge ndá' ndóo nekúu tsetú lá mben ηké mbōo ku'.»

25 ηká ge ndá' ηku', ηgaηndá lo sé íjüó' ntsundá, puu pi puu pét píi lá, puu ze nepú' ntsundá, mbó mbú' mbó mbö wé ηγο: «Tsapuo, tsó' ntsundá pek kúu ndá. Lá, a cú mbö puu ηγο: η ká pó íjí puo pine puu pét pó!»

26 «Puu ze necú mbö wé ηγο: “Ke ηγο pekηe mbóne ítemte yúu ηkwét, ítéme melu' mbó ínó pe'ne lá? O ηkaa pó ínen ndü mesêndúη mek mba tset metúsōη mek, nde'le nu-Sé po?”»

27 Lá, a pen ícú mbö puu ηγο: «η ká pó íjí puo pine puu pét pó. Puu fú ntsundá mo ηgute, puu gaηmezem!»

28 Puu góo ηké íze nekíi, lóη wuu pó kó'. É go mbó, mbo puu ma' mík íjúo Ábelehâm, íjúo Ésak, mba Yakōp, mba peηgémndüó'-Sé petsuu. Póp pó tset nefōo-Sé. Mbo pé júo' wuu píi.

29 É ηge ndá' mbó ηká êyá, pé fú nesá'-nem, éfú mbénem, éfú kōη, éfú ntsúu, ító ícú'le tset nefōo-Sé, mbó ηge máamá tsáate.

30 Pɛɛ jí ηγω ρεκό paluηmbi ηκῶνε γε ἰδά' ἰτςά' pá l̥wɪknzɛɛ, ρεκό pá l̥wɪknzɛɛ ηκῶνε lá' ἰμβό pá luηmbi.

Yésu líηe Yelúsalem mejúη mé kó wé

31 Yésu pó ἰκύ πό'ɔ, ρεκό ρɛɔ-Falísay tó ἰκύ mbɔ́ wé ηγω: «Fú zá'ne ἡγη, mbí'ηγω fɔɔ El̥ɔde sé ἰδόɔ neǰwí wú.»

32 Yésu cú mbɔ́ póρ ηγω: «Pɛɛ ɣɛ ἰκύ mbɔ́ pa'ηkwɛn êwá ηγω: m bét ἡgŵɛɛ ɣo lé', mba zón nelok ἰzuη mezwíkηe κερɔη mi é mbɛɛ ρɛɔ, ἰβεν ἡγε ɣaηɔɔ fíite. É ἰμβό núu mbáate lé' pétát, meκηe fa' ɣáa.

33 Lá, é póη ηγω m bó ἡγη. Zón m βεν ἰμβό ɔɔ sêndúη, te mba wεcó zón. É sé ἰμβίκηe ηγω η ɣɛ te ἡkúu Yelúsalem, mbí'ηγω é ká póη ηγω pé jwí ηgémndüɔ' zɛ' nde' ké pó ɔɔ Yelúsalem pó.»

34 Ἡká ku', a maa ηγω: «Payelúsalem, Payelúsalem, ρɛɛ ρɛɔ píne ρɛɛ ἡjwíne pηgémndüɔ'-Sé jwíne, ἰδοκ meηɔ' ἰtémte ρɛɔ pine Sé túune mbɔ́ ρɛɛ jwíte, é ἡká yésú' pá' n dɔɔne necú'le ɔɔ ρáɛ, pá' mōηgép cú'le ɔɔ pé tset μεpáp mé, ρɛɛ ké ἰdu' lɛ'ne?

35 Tsá'ne η κε éswíi wáɛ, ndá-nenɔηpɔ' ɣáɛ γε tsɛ' fém ndá, mbo Sé me' wáɛ. Pɛɛ ɔɔ pηn ἡjɔɔ wáa pó, te ἰdá' ἡkúu lé' ɣi ρɛɛ γε cú ηγω: mbótne-Sé pó né ηu wí a tóne núu lík Tsapɛɔ.»

Lúkashi 14

Yésu ɣe wεcó ηɔɔ fíite lé'ηji Payúda

1 É pó ɣεcó lé' ηji-Payúda, Yésu ɣɛ ηjé' wεcó tátndá-Pafalísay neǰɛ ɣúu. Pɛɔ pine ɔɔρ ἰμβόne zú'u pó ἰμβάte wé páteɛ,

2 ἡgɔ́ ἰμβό wεcó ηu túɛ mbi ɣé, mbo kó'te ka ɣwɛɛ wé.

3 Yésu píκηe Pafalísay ɔɔρ pakyé'te neρɛɛ-Sé pine ɔɔρ ἰμβόne ndá ηγω: «É núu neρáɛ nekηe pe'ne, ἰμβό ɣi mbo pé γε ηu fíite lé'ηji weκηe κε ηgáη?»

4 Lá ɔɔρ pεtsɛɛ na'. Pó'ɔ lá, Yésu ɣwɛɛ ηɔɔ êwá, ἡγε a fíite, ἰκύ a ɣɛ.

5 A píκηe wóp ηγω, wɔ́ tsetset ρɛɛ, ἰμβό ɣi móɔ ne κε fɔη we ɔɔ laa ἰnvu tset neρá-ηki lé'ηji weκηe, a ná ké ɣwetne éfú tsetú ἰcŵɛɛte wé?

6 É leɛ wóp, ɔɔρ zák pɛɔt.

Sé pém ɔɔ nu-ηu wí a ɣáne mbɔ́ sé

7 Yésu jɔɔ pá' ρɛɔ pine pé ka fúηne wóp pó ἡkúu ndá, ἰδόɔ ɔɔ zɛ' ɣi ɣwé lá ἡnáη, ésak neket mbɔ́ ɔɔρ ηγω:

8 «Ἡu laa ἰdá' éfúη wú núu tsáate-láandá, ɔ kúu zú'u, ɔ páa nelóɔ ɔɔ nduηmbi-zɛ' lá ἡnáη, ἰμβók wεcó ηu wí a leɛne wú neρen ἡtó nzɛɛ.»

⁹Nganndá wi a fúnne wú nũu yíyá tsáate góo ntó ícú mbö gu ηγο: «Ló sé, ndám wo ínnáη, mbo sáη ge íkó wú neló sé íγη ínnáη nzηη.

¹⁰É yét lá mbó ηu laa ndá! éfún wú nũu tsáate, o tó ínnáη yú po nzηη. O ínnáη zú'u, ηu wí a lánne éfún wú kúu ndá, íjáo o pó nzηη, a ícú mbö gu ηγο: “Súu waa, tó ne mbi, mbo a lok íka! nden wú mbi pηo pétsηη pine pηη póp póne ndá.”

¹¹É p'ó, lá m b'ó ηγο ηu laa íjád! mbηη ye, mbo Sé ge íkók wé ígá sé, íké íkók mbηη ye ígá sé, mbo Sé ge mb'η! wé ítik tíkne.»

É p'óη pé fúnη pepúnη gúu nũu tsáate

¹²Yésu pen ícú mbö ηu wí a lánne éfún wé ηγο: «O laa ndá! mbó éfún tsáate, nenem ke ntsunkwé! óo, koo éfún pesúu pú, ke p'ópémá pú óo, ke pηo nũu netséndá nηη óo, ke mba petáalá! pú póp ganηkáp óo, mbí'ηγο póp gη íge mben éfún yú zη!, ndók tsó! ésú! wú.

¹³O laa ndá! mbó éfún tsáate, o fúnη pekeyúu, éfúnη pekáo, éfúnη pekemku, éfúnη pefumík.

¹⁴O laa íge p'ó, mbo o p'óttú, mbí'ηγο é laa mbó póp p'oo tsó! sá! wú p'ó, p'ó, Sé lá! ítsó! fa! yú, íká yi pηo pé ge ndá! z'wíime nũu nevú.»

Sakneket nũu pá! tsáate-Sé ge ndá! mbó p'ó

(Mattho 22.1-10)

¹⁵Pé zú! yo swíηe te wecó ηu wí póp pepóp ka náηne sé mbó íjé yúu cú mbö Yésu ηγο: p'óttú a ηu wí a ge ndá! jé yé yúu tset nefoo-sé!

¹⁶Yésu tsó! mbö wé ηγο: «Wecó ηu ka lá! mben niite máma tsáate, ícú mbö pηo te ízáa.

¹⁷Íká nejé yúu ge íku!, a túu móηküs we ηγο a gη éfún wóp ηγο póp tó ηkóne.

¹⁸Lá, póp pétsηη p'ó ndóo mbētntánη nelok ítwí tsáate. Nduηmbi cú ηγο: N ka zúu íká!, é p'óη η gη íjáo, seswíi, swíi wé ηγο η ké tó p'ó.»

¹⁹Wecó cú ηγο: «N ka zúu pefóη negém nelok éfa! fa!, mo sé ndóo negη ízwí! íjáo, seswíi cú ηγο a páa ne lá! wáa.»

²⁰Wecó go: «Mo mbét lá ízó!, mbó m b'oo tó.»

²¹Móηküs êwá pen nzηη, éswíi tát we pá! póp cúne, é zán wé te!, a pen ítúu móηküs êwá, ícú mbö wé ηγο: «Kηo netηη, íγη túsóη ítáη ndü zán, ínen nũu mendúnη, éfúnη pekeyúu, éfúnη pekáo, mba pefumík póp pekemku pηη póp tó.»

²²A gη te mben, ícú mbö tát we ηγο: «Táa mo, η ge yúu mi o lánne ícú, n ní! mó pηo ndá, lá zη! pét po gú.»

²³Tát we zú! ícú mbö wé ηγο: «Gη metú-ndúnη ηkóne, mba nũu meléndúnη tset lá!, wét ηu wi o jáoηe, o lok tηη, éfúnη wé ηγο a tó, íní! wóp te ndá yo lúu.

24Jí sá'ne ηγο, mbó sáa ηu núu pwo pine η ka piite ícú mbō póp lá, pwo zwi' sáa yúu núu yúujw tsáate pone pó.»

É pónη ηγο ηγαηku Yésu me' mba küó lá, cúo nzuu yé

25Yésu pó yecó lé!, ícúo sêndúη mbó ínen, pwo te ízáa pó nzuu yé. A shotne ícú mbō póp ηγο:

26«Nju laa ícúo nzuu mo, ké kow wáa íntsa tát we, íntsa má we, íntsa nzwé we, íntsa mbóηküó pé, íntsa pópémá pé pe mbéene mba pe paηgέ, íntsa mba kwa' tú mbuu wé pó, mbo a ké ku' nepó ηγαηku waa pó.

27Nju laa mbow tíi yé tã mbáηte páηténe ndok mbém nepfú, la ícúo nzuu mo pó, mbo mbó a pwo ku' nepó ηγαηku waa pó.»

28Pó'w lá, ηu wuu laa mbó ηgw ηkút máma ndá, mbo a gw íze ínáη sé ηkwaηe yúu-fa!, níí nden ηkáp yi mbó a lok ηkút te íjéó é ku' núu wé,

29mbók nenow cá, ndá tsa wé. Pé lá! íjúk íjéó ηgwe wé ηγο:

30«Jéó pá! wecó ηu wá ka zene ndá, mbow ku' nemekηe pó.»

31Ke po fowúu wi a sé niite mbuu ye negw ídúó! wecó fowúu wi a lokne ntso kem wé, mbo a ge ésáη pé pwo jóo ηγο ke é laa mbó a lok pwo ntsá! negém, ηgw ídúó! wecó fow wí a lál'ne ndok pwo ntsá! megémémbá ító nelúó! wé né ntso jó?

32A laa íjéó, é tsa wé, mbo fow wí a lál'ne ndok ntso ító ge mbét po ηga sesa, a túu nenkém, a gw mbú! mbó mbō wé ηγο a swíi wé né yúu mi é laa mbó a gá lá ηgwéε mbótne.

33Pó'w Yésu cú mbō póp ηγο: «É ndáηndaw pó'w, mba wō lá tsetset pww laa mbow piite íná yúu tsuu yi a gwéene pó, mbo a ké ku' nepó ηγαηkuwaa pó.»

Lá ηγαηku-Yésu tsu' leple-ηgwán

(Málékúshi 9.50)

34Ngwán yúu sá'ne, lá é laa ítsú! ndeple lepeléne, mbo pé ηge ηγο ku te é pen ídúu?

35É ká pen ηku' núu yecó yúu pó, mbó é pwo tsétsá! cwéélé, pé ké mbow lok ηge mekyaηe pó, pé tsu' íme! me'ne. Nju laa ηgwéε metúuté nelok ízú! nu, a zú!

Lúkashi 15

Sakneket núu ηjinjo wí pé ka penne íjéó

(Matéo 18.12-14)

1Pacwéentsup-Palóma póp pécó pwo pi pé ka pó íkúune wóp mbó ító petsuu, nejónη Yésu nezú! nu yé.

2Pafalísay póp pakyé!te nepuu-Mósêe jóo pó'w, mbó ícúte tsetset póp ηγο: «Nju wi lo ícú!le pwo kepow te póp pepóp temte íjé yúujw.»

³Yésu ké ńgǔ́ ńdǔk sakneket ńcú mbǔ pǔp ńgǔ:

⁴«A wét ńu tsetset pɛɛ wí a laa ńgǔ́wɛɛ menjinjo mé ńkɛ, ńgɛ tet tsiine wǔp, tál wémǔ' pɛ, mbɔ a ńge pǔ'a? Mbɔ a ké ná pɛcǔ ntsǔpɛ́nɛ́pful'ú megéménɛ́pful'ú tet, ńgɛ ńdǔ́ wíne a pɛne lá te ńjǔ́ wé pǔ́ ɔɔ?»

⁵A ge ńdǔ́ te ńjǔ́, ńgǔ́ ńtsáate, ńtíi wé ńzáp ńkambǔ́' wɛ,

⁶ńdǔk mbɛn te ńkúu njé' ye. ńkúu njé' ye pǔ'ɔ, éfúń pɛsúu pé mba pɛtǔalá' pé ńcú mbǔ pǔp ńgǔ: Pɛkɛ tsáate mbí'ńgǔ́ n jǔ́ njinjo waa wí a ka pɛne lá.

⁷É pǔ'ɔ, lá ɛ swíi wáɛ ńgǔ: Tál ńu kɛpɔɔ laa ńkúp mat wɛ, pé tsáate tǔnɛ́pú tɛ', ńtsa pǔ' é laa mbǔ́ pé tsáate nǔu pɛɔ ntsǔpɛ́nɛ́pful'ú megéménɛ́pful'ú pi pǔp jǔ́ɔne ńgǔ́ pǔp nɛ́nwín te mbǔ́ pǔp pɔɔ kíi ńkúp mat wɔp pǔ́.»

Sakneket nǔu pak-ńkáp yi mańgɛ ka pɛnne ńjǔ́

⁸Pɛɛ pɛn ńzú' yɛcǔ, mańgɛ laa ńgǔ́wɛɛ ńkáp ye pak nɛgém, tál pak pé, mbɔ a ńge pǔ'a? Mbɔ a ké lyet kye' ńzɛk ndá, ńta' kyaɔɛ, mbǔ́tne ńdǔ́ te ńdá' ńjǔ́ pǔ́ ɔɔ?

⁹A ge ńjǔ́, éfúń pɛsúu pé mba pɛtǔalá' pé, ńcú mbǔ́ pǔp ńgǔ: «Pɛɛ tǔ pɛkɛ tsáate, mbí'ńgǔ́ n jǔ́ pak-ńkáp yaa yi é ka pɛne lá.

¹⁰Tsǔ́'ne, ɛ swíi wɛɛ: É pɛn mbǔ́ pǔ́ pǔ'ɔ, pɛcǔ́'-Sé tsáate nté tál ńu kɛpɔɔ wɛmǔ́ wí a kúpne mat wɛ.»

Sakneket nǔu mǔ́ wí tát wɛ ka pɛnne ńjǔ́ wé

¹¹Yésu pɛn ńcú ńgǔ: «Wɛcǔ ńu ka gǔ́wɛɛ pɔɔ pé mbéene pɛpá.

¹²Wɛ mbáate náń te ńcú mbǔ́ wɛ ńgǔ: Tǔa mɔ, gɛ nǔu yúu pɛkɛ, ńgǔ́ wáa ntǔɔt ńkǔ́ɔne.» Tát wɛ lɔk yúu pé ńgǔp wǔp pɛpá.

¹³É gɔ ńdɛɛ mɛcǔ melé', mǔ́ éwá fɛn pé yúu, ńdǔk ńkáp ńgɛ né túu; ńtǔ zú'u, mbǔ́ɛpɛ ńkáp éyá,

¹⁴mbǔ́ɛpɛ ńkáp te é gɔ ńmɛ, cǔ́ vu tset wíwá ńgǔ. A ze neják ye kwétne.

¹⁵ńtɛpɛ te ńgɛ ńkúu fa' mbǔ́ wɛcǔ ńu-ńgǔ́ éwá. A túu wé ńká' nɛpyép menjínaa. A túu wɛ pǔ'ɔ

¹⁶A gɛ mbǔ́ mbyép, ńnán ké kwét yúu. Njí zán wé, te a tsáa yúu-menjínaa, lá ńu pɔɔ sǔa fǔɔpɛ nǔu yúu-menjínaa mbǔ́ wé gá.

¹⁷A náń te ńkwaɔɛ tǔm yé ńgǔ: «Gańfa'-Tǔa mɔ njé' pɛk ńjǔ́ yúu te ńmɛ' yɛcǔ, m bǔ́ za'ne ńpǔ́ njí laane!

¹⁸Mɔ ńge éfú za'ne mbɛn nzɛɛ né njé'-Tǔa mɔ, ńtǔ ńcú mbǔ́ wé ńgǔ: Tǔa mɔ, ń ka ge nu kɛpɔɔ mbǔ́ Sé, mba mbǔ́ gu.

¹⁹Pǔ'ɔ, ń ká pɛn ńku' pǔ' é laa mbǔ́ ɔ́ fúń wáa né mǔ́ nu pǔ́. Síi ńdǔk wáa ńge wɛcǔ ńgańfa' wu lá.»

20 «Ŋkwanje pɔ'ɔ, ńcá sêndúŋ, mbó mben né njé' pɔp. Tát we tɛɛ ńjé wé, te a pét pɔ ŋga sesa, meɣíŋ mé kó wé, a náate wé, éseŋte wé, ŋgɔ: Yɔ kwa' gu laa?»

21 Mɔ́ cù mbɔ́ tát we ŋgɔ: «Táa mɔ, ŋ ka ge nu keɔŋ mbɔ́ Sé, mba mbɔ́ wu, ŋ ká pen ńku' pɔ' é laa mbó ɔ́ fúŋ wáa né mɔ́ nu pɔ́.»

22 Lá, tát we cù mbɔ́ pɛgaŋfa' ŋgɔ: «Pɛɛ fé'ne ńgɛ ńdɔ́ ndwí sɛ'ne ńdɔk ńtɔ́ ńma' mbɛɛ yé, ńdíŋe fyɛt ńzɔ́k núu mɔ́ tɔ́pɔ́ we, ńdɔ́ metap ńzɔ́k meku yé!

23 Pɛɛ lɔ́ mɔ́-fɔŋ wíne a gú' tɛ' lá, ńjwí pɛkɛ kwét, ńtsáate,

24 mbí'ŋgɔ mɔ́ waa wɔne ka pfú, a pen mbene, a ka pé, m ben ńjé wé.» A cù pɔ'ɔ, pɔp gɔ́ ńze netsáate.

25 «É gɔ́ mbó, mɔ́ ne we ndám pét pɔ́ ŋká! Ŋgɔ́ mbó mben, ńgɛ te ńtsɛ' nekúu lá, ńzú' pé pɔ́ lá' ńzɔp ńneŋ.

26 A fúŋ wecɔ́ ŋgaŋfa', mbíkɛ wé ŋgɔ: A ku lá'?»

27 Ŋgaŋfa' cù ŋgɔ: «Mɔ́má wu tsɛ' nzɛɛ ńtɔ́ te mbó pɔ́ sɛ'ne. Tát wu jwí mɔ́-fɔŋ wí a gú' tɛ' lá, pé sé ńdɔk ńtsáate.»

28 Ndu we zú' pɔ'ɔ, ńzáŋ lɔŋ te ńdɛ' nekúu ndá. Tát we cɔ́wɛt píi, mbú' mbó mbɔ́ wé ŋgɔ a kúu ndá.

29 A tsó' mbɔ́ wé ŋgɔ: «Táa, ɛ fa' mbɔ́ wu ŋgu' yésɛ'ɛ? Mɔ́ ńdá' mɔ́ ńké éfaane neɔ́ɛ nú? Lá ɔ́ mɔ́ mɔ́ ńgá waa mɔ́-mɔ́mbí nda' ŋgɔ pɛk pesúu páa jwí ńdɔk ńtsáate?

30 Mɔ́ nu wí pɔp pɛkwala kwétne ŋkáp yu, a lee te ńtɔ́, ɔ́ gɔ́ ńjwí mɔ́-fɔŋ wí a gú' tɛ' nté wé?»

31 Tát we cù ŋgɔ: «Mɔ́ waa, pɔ́u júkɛ. Kɛ́ lɔ́ yi ŋ gɔ́wɛne pɔ́ yú.

32 Lá, é mbó mbɔŋ ŋgɔ pɛkɛ tsáate kwa' sɛ'ne, mbí'ŋgɔ mɔ́má wu wɔne ka pfú, a pen mbene, a ka pé, m ben ńjé wé.»

Lúkashi 16

Saknekɛt núu ŋgaŋfa' wí a ka pɔ́ ńtáa zúŋ

1 Yésu pen ńcú mbɔ́ gaŋku pé ŋgɔ: «Wecɔ́ ŋgaŋyúu ka lá' ńgɔ́wɛ ŋgaŋfa' wí a líŋéne yúu pé tsɛɛ. Pé lá' lé' éswíi wé ŋgɔ ŋgaŋfa' éwá tsɛ' mbɛɛpe yúu pé pɛɛpɛne.»

2 A fúŋ wé mbíkɛ wé ŋgɔ: «N zú' pé cù ŋgɔ ɔ́ tsɛ' ńge pɔ́ ńgɔ ku láa? Pɔ́tne ésaŋ yúu pi ŋ ka ní'ne mbɔ́ wu éswíi wáa. Mɔ́, ŋ ká pen ńkɔŋ ŋgɔ ɔ́ líŋe meyúu mɔ́ pɔ́.»

³Nganfa' êwá zú' ñkwanɛ ɲɔ: «Mɔ ɲɛ ɲɛ ɲɔ ku pa' tãafa' waa ge ɲzun wáa laa? N daa ɲɔ ɲ ge ɲzú' nan, n dɔk tɛ ɲɔ? Ntsú' ɲɔɲndɔ, mɔ é ɲ mbó nu-sú nũ mɔ.»

⁴Ñnánɛ te ɲcú ɲɔ: «N jí pa' mɔ ɲɛ ɲɛ te ɲká yi pé c̄wɛɛtɛne wáa nũ fa' lá, pɔ c̄wɛɛ wáa s̄'ne menjé' mɔp.»

⁵Ñɛ pɔ'ɔ, éfún mba wɔ lá wí a ka ɲwɛɛne nɛpa' yúu mbɔ tãafa' wɛ, mbíkɛ nduɲmbi ɲɔ, ɔ pá'a ɲɲwɛ láa yi ɔ ge ɲtsó' mbɔ tãafa' waa?

⁶A cú ɲɔ ɲ ɲwɛɛ nɛɲá mɛɲwét pân ɲkɛ, ɲɔɲfa' cú ɲɔ: «Ñwa'ne yi ɔ ka ɲwa'neɛ pɔ laa, ɲtsú' ɲɲwa'ne pɔ mɛɲém ntaa ɲkɔɲɛ.»

⁷Ñcú mbɔ wɛɔ ɲu ɲɔ: «ɔ pá'a ɲɲwɛ láa yi ɔ ge ɲtsó' mbɔ tãafa' waa?» A cú ɲɔ: «mɛs̄ɲntsú' paa ɲkɛ.» A cú ɲɔ: «Ñwa'ne yú pɔ, ɲwa'ne mɛɲém yénéfóm ɲkɔɲɛ.»

⁸Táfa' ge ɲjɔ nte yi ɲɔɲfa' kɛɔ wɛ lɔkɛ ɲtáa zún pɔ'ɔ, ɲtsú' mbém pémne ɲɔ jínu yé gú. Yésu cú mbɔ pɔp ɲɔ: «É nɛn̄wín ɲɔ pɔ-mbí yɔ jí nɛtáa zún ɲdɔk niite menu tsetset pɔp, ɲɛɛ pɔ pine pɔp zápne t̄m yóp nũ Sé.»

É ká pɔɲ ɲɔ ɲkáp sá'ne pɔ pine pɔp nɔɔ Sé pɔ

⁹Yésu cú mbɔ pɔp ɲɔ: «Pɔ lɔk yúu yúu ndũ tsétsá' yɔ yi é fúklɛne wɔ, ɲkúu kwa' s̄u yi é ɲtswé ké mɛ, é lá' ɲtú ɲká yi yíyá yúu ká pé t̄m gú pɔ, pɔp lɔk wɔ ɲkúu tset mendá mi é ɲdá' mbé pɔ, pɔ tswé mbó zú'u.»

¹⁰Pé laa ɲní' mɔ mɔyúu mbɔ ɲu, a páa s̄'ne, mɔ é ɲ ɲtɔ mbó yi é záɛne, a pɛn mbáa pɔ pɔ'ɔ, ɲní' mɔ mɔyúu mbɔ ɲu a pɔ páa s̄'ne pɔ, mɔ é ɲ ɲtɔ mbó yi gwé a pɔ páa s̄'ne pɔ.

¹¹Pɔ laa mbɔ ku' nɛpaa yúu yi yɔ ɲjí kɛɔ pɔ, mɔ é laa mbó wɔ ní'ne kwa' yúu yi tɛ ndɛn mbɔ pɔ?

¹²Pɔ laa mbɔ jí nɛpaa yúu ɲu ndɛ' pɔ, mɔ wɔ ɲ ɲdá' ɲɲá yi é kwa' yúu mbɔ pɔ?»

¹³«É laa mbó wɛɔ ɲɔɲfa' pɔ fa' mbɔ pɛ tãafa' pépá pɔ. A laa ɲɛ pɔ'ɔ, mɔ a ge mbáa wɛɔ, ɲkɔ wɛɔ, ɲké mbɔ pɔ'ɔ pɔ, mɔ a ge ɲcɛɲɛ nɔɔ wɛɔ, mbɛn ɲɲwák wɛɔ. Mbó pɔ pɔ mbó ɲzáp t̄m nũ Sé, mbɛn mbó ɲzáp nũ ɲkáp pɔ.»

Pafalísay kɔɲ ɲkáp ɲtsa nu-Sé

¹⁴Yésu cú pɔ'ɔ, Pafalísay pine pɔp mbónɛ zú'u zú', sɔ, ɲɲwɛ wé mbí'ɲɔ pɔp ɲzú' ɲkáp tɛ'.

¹⁵A cú mbɔ pɔp ɲɔ: «Pɔ pá wí pɔ júkɛ éfúkle pɔ ɲɔ pɔ pɔ s̄'ne, lá, Sé ké mbó ɲjí pa' t̄m yúu pɔne. Pɔ jí ɲɔ: Nu yi pɔmɛɔɲ jɔɲɛ ɲɔ é nu tɛ', é mbi Sé mbó nu-sú.»

Nɛɔ-Sé lɛɛ nɛpɔ nɛ ɲkámɛ

(Matüo 11.12-13)

16 Yésu pen ícú ηγω: «Jâη ka ηγω ítú, pé pó ízú' pɔ nepá-~~M~~öšêe, póp menu-
peηgémndüó'-Sé, pé ηkôone mbó éśá' Nkua sü'ne ndok mbú ηγω nefɔɔ-Sé ze
netó. Mba wǒ lá sé éśá' taa nepém ηγω Sé tsú'ne éśá' wé.

17 Lá η ká pó ndok ícú ηγω nepá-~~M~~öšêe me pó, nepú póρ tsétsá' gɛ ídá' me, lá
śa yúu lá' mbɔɔ pé nüu nepá êná pó.»

18 «É pó'ɔ lá n dok ícú ηγω: Nju laa ízuη nzwé we, ízú' wecó, mbɔ póρ wîwá pó
pɔ nüu nu-gap. Nju wí a pen ízú' maηgέ wî ndúu me zuηne wé, mbɔ a ge pɔ
gap.»

Sakneket nüu nu-ηγαηkáp póρ Lazâa

19 Yésu pen ícú ηγω: «Wecó ηγαηkáp ka lá' mbó gú, ínáη ímma' mendwí mi é
póηne, mben ícúók ηkáp te', mbó lé' taa, ínáη yé pɔ tset tsáate gwé.

20 Wecó mbúη pó yí gú, lík yé pó ηγω Lazâa. Mefáη puu mbó nüu wé te', a nɔɔ
ntsundá-ηγαηkáp êwá,

21 mbó ítsáa ηγω ke é laa mbó ηγαηkáp ηkwét yúu te pé me' pful, a lakte óɔ, lá,
ínoɔ zú'lu, mvú póne ítú mbyaη mefáη mé.

22 Nγαηηgüó' ge ípfú, pecüó'-Sé tó ítíi wé, ηgɛ ítik nejóη Ábelehâm. Nγαηkáp
ge ípfú yé, pé tíi wé ítwí.

23 A kúu lá' pepfú, mbó íjúɔ ηgüó' te', ímma' lík ηga sesa, íjúɔ Ábelehâm, Lazâa
ínáη nejóη yé.»

24 Nγαηkáp ze nekíi mbú' mbó mbǒ ícú ηγω: «Tâa mɔ Ábelehâm, tsáa mejúη
máa, ítúu Lazâa, a cɔɔ' móɔ tîpɔ we nüu ηki ndok ítú, ícúókηe nüu lám yáa.
Mbí'ηγω mɔ sé íjúɔ ηgüó' tset múk wɔ te'.»

25 Ábelehâm tsó' mbǒ wé ηγω: «Móɔ waa, kwíite pa' ɔ ka pét ndü mbí mbó tset
fu', Lazâa pó íjúɔ ηgüó', é pen mbó ηkôone, Lazâa pó tset fu', ɔ pó íjúɔ ηgüó'.

26 É zee ηγω mbó, máma sém pó tsetset pekηe, te mbó yi ηu laa éfú zá'ne ídóɔ
negɛ zá'a, a pɔɔ ku', éfú zá'a ídóɔ netó zá'ne, a pɔɔ ku'.»

27 Nγαηkáp cú mbǒ wé ηγω: «Tâa mɔ, m bú' mbó mbǒ gu, mbɔ ɔ túu Lazâa, a gɛ
tset netséndá nék.

28 Mbí'ηγω póρpémá páa pé mbéene lá' pétaa. N tsáa ηγω Lazâa pen ηkák
netúute nóρ, ηgá wóp né ntík mbók pa' póρ gɛ ídá' mben ítú ηkúu yóp tset yɔ
zɛ' ηgüó'.»

29 Ábelehâm tsó' mbǒ wé ηγω: «Póρpémá pú gwéee Mšêe, mben ηgwéee me
peηgémndüó'-Sé. Póp zú' wóp.»

30 Nγαηkáp cú ηγω: «Nγáη, mbáa Tâa mɔ Ábelehâm, é nu lá, ηu laa éfú lá'-pepfú
mben ítú éśwíi wóp, mbɔ póρ ge ízú', é kúpme mat wɔp.»

31 Lá Ábelehâm cú mbö wé ηγο: «Póp laa mbö zú' s'winge-Mösêe mba yi peηgémndüó'-Sé pó, mbo ηu laa íζεε íz'wíime z'wíimene, ító éswíi wóp pö k'öó lá, mbo póp ké péμ.»

Lúkashi 17

Pa' ηu-Yésu laa mbó a lú'le mefaane

(Matüo 18.6-7; Málékúshi 9.42)

1 Yésu pen ícú mbö gaηku pé ηγο: «Yúu mi mbó pé fú nüu éfaane nu, é laa mbó é pöo zák. Lá, péktú ηu wí a ge íγε ηu faane nu.»

2 Mbi pa' mbo pé c'ηe máma' luη lóη-ηgaη, ímma' wé tset Mí, ítsa pa' mbó pé ná wé, a ge te wecó tá' nüu pegege' p'á lee nz'ηe yé la éfaane nu.

3 P'ηη ke ídak tú y'ηη. M'öómá pé ηu laa íγε nu kepöη nüu wé, a pótn'e éswíi wé, mbo a laa mbém mefaane mé, a lik'ηe ígá mbö wé.

4 Ík'é íjúk tá' lé' íγε nu kepöη nüu wé pö mba ηká saambá, ímben ító ηká saambá, mbém mefaane mé mbö wé, mbó a ídik'ηe ígá mbö wé.

Pa' é laa mbó ηu wí a péμne Yésu lok ízáp t'ám yé nüu Sé pó'ö

(Matüo 17.20)

5 Gaηntúu-Yésu cú mbö wé ηγο: «Tsap'ηö, c'wélé wek nek'wí' ízáp t'ám yek nüu Sé!»

6 Yésu cú ηγο: «Nesaa-sésúk yúu ík'üók te', ηu w'ηη laa íζεε ízáp t'ám yé nüu Sé mba m'özm' pó'ö, mbo a ge ícú mbö t'á yi é t'ηne laa ηγο: Tsó'ne íg'η ít'ηη tset Mí, mbo é ízú' ntsu wé.»

P'ηö pine póp pé Yésu g'w'ee nefa' yóp tet

7 P'ek'ηe péε f'η' ηγο ηu w'ηη g'w'ee ηgaηfa', a laa íjúk tet ízú' naη, ke íjúk ítsiine pö meyúumeku óö, íγε ímben nz'ηη, mbo j'á wí a t'áafa' lá, ge ícú mbö wé ηγο: «G'η índáη sé ne'ηη íkwét yúu?»

8 Ke ηγο a ge cú mbö wé pö ηγο: “Kúp'μe me'ndwí, níite yúuj'á p'á t'ík mbö m'ö, íz'wí'le η kwét, ímben ínó melu' lá ö ke mböo íkwét yú yúu ímben ínó mú melu' pó öö?”

9 A ké ígá p'á'lá mbö ηgaηfa', mbí'ηγο a ge yúu mi a cúne pó.

10 Mba y'ηη fa' ke ímben mbó pö pó'ö. P'ηη laa ídá' éfa' fa' yi pé cúne mbö p'ηη te ím'ík, p'ηη cú pö nda' ηγο: “P'ek yek pö pegaηfa' níine, pek ge pö yúu mi pé l'á'ne ícú ηγο pek ge.”»

Yésu ge gáηka'páp negém fíite

11 Yésu ka pét mbó pö s'éndúη mbó íg'η Yelúsalem, ídee nüu nepat-lá'-Pasamaliya póp Paηgalíliya.

12 Íg'η te íkúu tset yecó lá', gaηka'páp negém z'á' wé, lá ít'ηη pö ηga s'esa,

- 13 ἡκίη né tɛɛ ícú ηγω: «Yésu, Nde, tsáa mejáη mek.»
- 14 Yésu jáw wóp, ícú mbǎ póp ηγω: «Pɛɛ ɣɛ ínyet mbɛɛ ɣɛɛ mbǎ panónηpɔ'!» Póp cɛ́w sɛ́ndúη, mbó ἡɣɛ, ἡjɛ́w, mbɔ ηka' me núu póp.
- 15 Wecó tá' núu póp jáw pa' a fíiténε, mben nzɛɛ, ἡka' ηgi ɣε ἡgá tɛ́ ndɔk ἡgú'le Sé.
- 16 Ἴtɔ́ ἡnɔ́w kekép mbi Yésu, ἡgá pá'lá mbǎ wé. Nɣaη mbó ηu-Samalíi.
- 17 Yésu ké ícú ηγω: «pɛ́w negém fíte, pε pénépfu'ú pó pɔ gó?
- 18 Póp fíte pɛtsɛɛ, lá nda' wɔ tónε negá pá'lá mbǎ Sé pɛ́w? Mben mbó ηu-Samalíi?»
- 19 Pó'w, Yésu gɔ́w ἡké ícú mbǎ ηu-Samalíi êwá ηγω: «Lɔ sé ἡɣɛ, Sé ɣε ɔ luk, nté pa' ɔ záp tɛ́m ɣú núu mɔ.»

Nefɔw-Sé tsetset pɛɛ

- 20 Pɛcó pafalísay ɣε mbíkηε Yésu ηγω: «Sé ɣε ἡdá' ἡze nɛsá' mbí pɔ sháne? A tsó' mbǎ póp ηγω: “Nefɔw-Sé ká ɣɔ ἡze pé pó ndɔk mík ἡjɛ́w pó.”
- 21 Mbɔ pé pɔw cú ηγω: “É pɛ́w zá'ne ke pɔ nɛcú ηγω, é píi zí'ne pó. N zεε ícú pa'a, mbɔ nefɔw-Sé ἡdá' mó mbó tsetset pɛɛ.” »

Lé' yi Mɔ́w-ηu ɣɛ ἡɣε mben nzɛɛ

- 22 Yésu pen ícú mbǎ ɣaηku pé zéne póp ηγω: «Yecó ηká ɣɛ ἡɣε mbó pɛɛ tsáa pa' pɛɛ pé Mɔ́w-ηu ɣɛ mben ἡjúk pɔ nda' tá' lé',ké mbɔw wé jáw.»
- 23 Pɛ́w ɣɛ ἡdá' mbó ícú mbǎ pɛɛ ηγω: «A pɛ́w zá'ne ke pɔ ηγω a pɛ́w liine zí'ne ɔ́. Pɛɛ práa nezɣte, kɔw pɛɛ kát ἡkɛ́w mendáɔlé.
- 24 Mɔ́w-ηu ɣɛ ἡzεε ἡdá' ἡɣɔ ἡtɔ́ pé jáw wé pa' menée-mbɛη mi é leene ηγω ηwaη, éfú núu mbú-ηɣɔη ἡkúu núu nɛcó, mbuu ἡkye' zɛ' tsɛɛ.
- 25 Lá, é ɣɛ ἡké ἡzεε ἡɣɔ mbó pó'w, Mɔ́w-ηu ze mbiiite ἡjɛ́w ηgɛ́ɔ' pa'a te', pɛ́w pine póp ndú mbí ηkɔ́ne læ' wé.
- 26 A ɣɛ ἡdá' ἡɣɔ ἡtɔ́ menu mi é ka ɣene ηká Nɔwé pen ἡɣε.
- 27 É mbó ηká êyá, pɛ́wmesɔη pó ἡkwét ɣúu, mbó ἡnó melu', mbó ἡdáa ndá, ἡgá pɔ́w póp láandá, te ἡkúu lé' yi Nɔwé ka kúune tset páη. Nki ἡkó' mbuu mbík wóp pétsɛɛ.
- 28 É ɣɛ ἡdá' mben mbó pɔ pa' menu mi é ka ɣene núu ηká Lôt: Pɛ́w mesɔη ka pó ἡkwét, mbó ἡnó, mbó ἡzúu, mbó éfen, mbó mbée ɣúu, mbó ἡkút mendá.
- 29 Te ἡdá' ἡkúu núu lé' yi Lôt ka fúne tɛ́sɔη Sɔdɔm te ἡc̄wɛt. Sé fú tɛ́népú, ἡtúu mbɛη múk póp mekaa, mbuu mbík lá' êyá te é me.
- 30 É ἡɣε mben mbó pɔ pó'w, núu lé' yi Mɔ́w-ηu ɣɛ ἡdá' m̄vukηε vukηene ἡtɔ́.

31 Ἐ ἵδω ἄβό λέ' ἔγá, ηυ ῥί α γε ἵδά' ἄβό ndũ tetáa yi é ndũ ndá pɔɔ fú zú'u ἵcύη ηγο α γε ἄβέε γύυ lá ἵκω πó. Νυ ῥί α ἵκά' πɔɔ ηἵέ' γέ pen.»

32 Ρῦῦ kŵíite nzwé-Lɔt.

33 Νυ ῥί α γε ἵγε ἵδóω νεράα we νερό γε ἵγε ἄβέ we νερό ἔwά, ηυ ῥί α πέμνε νερέ, ἵά γεἵγε ἵγε ἄβό γύ.

34 Ὀω η swíi wáῦ, é γε ἵδά' ἄβό netú' λέ' γἵγá, ἄβό yi pɔɔ nɔɔ kúu πέρά, mɔɔ πέ γε ἵδɔk tá' ηυ ἵγε ἵνά wecɔ́,

35 ἄβό yi παγγέ πέρά ἄβό ἵγο' ηgesáη ndũ lun ἵcŵéene, mɔɔ πέ γε ἵδɔk tá' ἵγε, ἵνά wecɔ́,

36 [ἄβό yi mbéene ἵκά' πέρά, mɔɔ πέ γε ἵδɔk tá' ἵγε, ἵνά wecɔ́].

37 Γαηku-Υέsu γóω ἵκέ ἄβίκηε wé ηγο: «Tsapɔɔ, γɔ nte nu γε ἵδά' ἵγε γó?» Α tsɔ́' mbɔ́ pɔp ηγο: «Pfu γύυ γε ἵγε ἄβό γó lá, pegúm cú'le zú'u.»

Lúkashi 18

Sakneket nü mpfúk mangé póp ηakntsah kepɔη

1 Υέsu sak necɔ́ nekɛt, ἵδɔk ἵde'le mbɔ́ γαηku πέ pa' é pɔηne necɛ'le Sé ἵκά tsῦῦ ké káa.

2 ἵcύ ηγο: «Wecɔ́ ηakmentsah ἄβό tset yecɔ́ tásɔη, ἄβɔω Sé pók, ἄβεν ἄβɔω ἵδίη ηumesɔη pa' yecɔ́ γύυ πó.

3 Wecɔ́ mpfúk mangé pen ἄβό γέ γύ, ἵνάη ἵtó ἵκά tsῦῦ, ἵcύ mbɔ́ wé ηγο: Νak γáa ntsah, éfak wek ηγαηmbuu waa.»

4 ἵκέ ἵδά' ἄβό ἵtó tóne α πɔɔ ἵδίηε wé πó, te ἵδά' yecɔ́ λέ' ἵkwanη tɛm ye ηγο: «Mɔ, η ká pók Sé πó, ἄβεν ἵκέ ἄβɔω λίηε wecɔ́ ηumesɔη pa' yecɔ́ γύυ πó.

5 Lá, mangé wɔ ka lá' mó ἵze nepákle wáa te ἵkúu ló'ne, mɔ, η γε ἵzá' ntsah ye, α πɔɔ pen ἄβό ἵtó, ἵtsú' tú γáa πó.»

6 Υέsu fú nü ηγο: «Ρῦῦ tsúη ἵzú' yi nu yi ηakntsah wɔ cúne, lá ἄβό ké pók Sé.

7 Te ἵκά yésú' nü Sé? Α γε ἵγε pá' lá ἄβɔω fé'ne ἵtó ἵcŵélé pɔɔ pine α ka tsó'ne wóp ἵδɔk ἵγε πέ πɔ? Lá póp πó ἵkíi éfúη wé nenem póp netú'?

8 Tsú'ne η ke swíi wáῦ, α ké láate netɔ́ ἵcŵélé wóp πó. Lá, te é pa'a, Móω-ηυ ἵγε ἵγο ἵtó ndũ tsétsá', ἵjéω pɔɔmesɔη πó ἵzáp tɛm nü Sé?»

Nu-ηυ-Falísay póp ἵcŵéε ntsup

9 Υέsu pen sak necɔ́ nekɛt ἵcύ nu nü pɔɔ pine póp kwanη ηγο nda' póp gene γύυ mi Sé sé ἵkɔη, ἄβεν ἵtsú' ἵgwák pecɔ́ pɔɔ gwákne,

10 ἵcύ ηγο: «Pecɔ́ pɔɔ πέρά ka lá' ἄβῦῦ ndá-nenɔηpɔ́' necɛ'le Sé. Tá' πó ηυ nü nɔɔ-Pafalísay, wecɔ́ πó ncŵeentsup-Palóma.

11Nu Falísay ḡkúu zú'lu, ḡtáa mántáa mbó ḡgú'le Sé ḡḡo: Óo! Sé, ḡ gá pállá mbó gu te!, nté pa' o ka ge m boco pó pa' pecó pwe mesoḡ pó. Póp petsóḡ, póp ká pó ḡge yúu mi o sé ḡkwo pó, éfúkwe pezwe póp. N gá pállá mbó gu, mbíḡḡo ḡ ká pó pa' ḡcweé ntsup-Palóma wá pó.

12Mo, n do ḡkwo kwoḡe ḡjúk ḡḡi ḡká ye pá núu ḡḡaplá!, ḡben ḡḡap yúu páa ḡḡi neḡém, ḡḡá tá! ḡḡi mbó gu.

13Ncweé ntsup éwá táa ye po te nzaa, ḡboco ku! neḡa! tú ye ḡdíḡe tá pó, ésoḡ tú ye sé ḡcú ḡḡo: “Óo! Sé, tsáa meḡḡḡ máa, mo yáa po ḡu keḡoḡ!”»

14Yésu ma! tú yo nu ḡḡo: «Tsáḡe ḡ ke swíi wáa, wo ḡcweé ntsup ka gó ḡben ne ndá ye, Sé pocó pét ḡbó ḡdá! wé pó. Lá, ḡḡa núu ḡu-Pafalísay éwá, Sé ke ḡbó ḡdá! wé lá'ne. É pó'o, lá ḡbó yi ḡu laa ḡḡá! mbaa ye, mbo pé ḡa ḡkwo wé, ḡkwo mbaa ye, mbo Sé ḡa ḡḡá! wé.»

Yésu kwo ḡḡé ḡbóḡkúo

(Matéo 19.13-15; Málékúshi 10.13-16)

15Pecó pwe ge ḡdwo mba pocómbót, ḡtó mbi Yésu ḡḡo a záḡ mbó tú póḡ, ḡḡku pé jéo ḡbó ḡtó! píḡá pwe.

16Lá Yésu cú pé lwo wóp ḡtó tóne. A cú ḡḡo: «Paa ná ḡḡé ḡbóḡkúo póḡ tó ḡkwéete wáa, kwo paa ták wóp! Pwe pine póḡ pa! ḡbóḡkúo lá, ḡweene nu núu nefoo-Sé.

17E swíi wáa, kwa! nénwín, ḡu laa ḡboco tsá! pa! móo móyúu móo, ḡbéḡ ḡḡo Sé tsá'ne ésdá! wé pó, mbo a ké ḡwee nu núu nefoo-Sé pó.»

Nu-ḡḡaḡyúu póḡ Yésu

(Matéo 19.16-30; Málékúshi 10.17-31)

18Wecó ḡkém-Payúda tó ḡbíḡḡe Yésu ḡḡo: «Cíca we sá'ne, é laa ḡbó ḡ ge ḡḡo ku lá ḡḡwee luk kéme?»

19Yésu tsó! ḡbíḡḡe wé ḡḡo: «O fúḡ wáa ḡḡo ḡu sá'ne melá'kúo? É ká Pó nda! Sé pó, mbo wecó ḡu sá'ne ká pó ḡú pó.

20O ká pó ḡḡḡḡe neḡáa-Sé pó, Sé ka záḡ ḡḡo: Kwo ge ḡap, kwo jwí ḡu, kwo jéo, kwo tík sóo tú ḡu, gá meku! tát wu póḡ má wu.»

21Nu éwá tsó! ḡḡo: «Te éfú pa! ḡ ka pétne móosuu, n do ḡké ḡtswé ḡḡwee neḡáa éná ḡweene tsaa.»

22Yésu zwí'le lá ḡtsó! mbó wé ḡḡo: «Tá! yúu yeḡó! ké ḡbéḡ ḡják mbó wu. ḡa éfen yúu pí tsaa, ḡḡap ḡkáḡ mbó peḡeyúu, ḡḡe ḡdá! ḡḡwee yúu taa nden táḡeḡú. ḡa ḡḡe pó'o, ḡben ḡtó ḡcúo nzaa mo.»

23A zú!, shá wé pfúu, mbíḡḡo a ka ḡwee yúu-ḡkáḡ te!.

24Yésu jéo nté yi shá wé lwoḡe ḡḡfúu, ḡcú ḡḡo: «É ten pa! é laa ḡbó ḡḡaḡyúu péḡ ḡḡo Sé tsá'ne ésdá! wé.

25 Ἐ ζαῖέ mbö shüó nesó tset mbé-sá', ítsa ἡγαῖγύου νερέμ ἡγο Σέ tsé'ne ésdá wé.»

26 Ρῆο pine πόρ ka πό ἡζύ' γο nu cú ἡγο: «Τε é laa ἡβó πό', mbo wö ἡνε ἡδά' ἡduk?»

27 Ἰέσου cú ἡγο: «Nu yi é tsane ρῆομεσῶ, é ká tsa Σέ πό.»

28 Ρῆέ cú mbö Ἰέσου ἡγο: «Τε pek ka ná yek mba küó lá, ἡκούο nzuu wu pa'a lá?»

29 Ἰέσου tsó' ἡγο: «Tsé'ne ε swíi wéu, kwa' ἡénwín, ἡu laa ἡνά ndá γε, ἡνά nzwé we, ἡνά πόορεμά πέ, ἡνά tát we πόρ má we, με' mbóηküó πέ, nté nefóo-Σέ,

30 mbo ἡγαῖ ἡγε ἡβεν ἡγῶεε γῆγá γύου τε ἡδεε yi a ka ἡάνε, ἡδά' ἡβó tset ἡγοῖ fí, ἡγῶεε luk kéme.»

Ἰέσου πεν ἡκού nté neví yi a γε ἡδά' ἡpfú yéte

(Matéo 20.17-19; Málékúshi 10.32-34)

31 Ἰέσου fak gaḡku pé ntsöppá né negém, πόρ πεπόρ túu, a cú mbö πόρ ἡγο: «Ρῆου ζύ' sá'ne, pekḡe séndúḡ ἡβó ἡβῆu né Yelúsalem pa'ne, ἡkúu zú'u, mba küó lá yi πεḡémndüó'-Σέ ka ἡwa'ne ne nté Móo-ἡu puute zú'u.

32 Πέ éfen wé mbö pakéjé Σέ pine πόρ sá'ne lá' γο, πόρ ζοote wé, ἡtém sáu núu wé, ἡtwik méte núu wé,

33 ἡdök ἡgwaa ἡtswáa wé, ἡγε πέ jwí wé, a πεν ἡzwíime núu neví núu mbáate lé' pétát.»

34 Lá, Ἰέσου cú pa'a, gaḡku pé πόζ zú' yecó γύου núu nu yi a cúne πό, swíḡe yé ke ἡteple wóp teplene, πόρ πόζ zú' nu yí a lokne ἡκού sá'ne πό.

Ἰέσου τό Ἰελικό ἡγε fumík júo zu'

(Matéo 20.29-34; Málékúshi 10.46-52)

35 Ἰέσου ḡu τε ἡβó ἡkúu túsoḡ-Yelíko, wecó fumík ἡνάḡ mbῆu séndúḡ ἡβó ἡdóo ndóo,

36 ἡζύ' pa' lá' sé ἡzotne éswíḡe ἡδεε, a píḡḡe ρῆο ἡγο: «É küó?»

37 Ρῆο tsó' mbö wé ἡγο: «A Ἰέσου móo-Názaleḡ wí a leene.»

38 A ḡóo ἡze nekíi né ḡḡi tenne ἡκού ἡγο: «Ἰέσου ἡu núu ἡjwet-fóo Ndavít, tsáa mejúḡḡ máa.»

39 Ρῆο pine πόρ ἡβóne mbi ἡnen, πό ἡkakḡe wé ἡγο a na'. Lá a meḡḡe ἡḡá ḡḡi γε tú ἡγο: «Ἰέσου, ἡu núu ἡjwet-fóo Ndavít tsáa mejúḡḡ máa.»

40 Ἰέσου túu ἡκού ἡγο πέ lok wé ἡtó ἡḡá mbö wé, a τό τε ἡkúu nejóḡ yé, Ἰέσου píḡḡe wé ἡγο:

41 «O tsáa ἡγο ἡ γε ἡḡo ku núu ḡu?» Fumík êwá cú ἡγο: «Tsarῆo, n tsáa nepen ἡjúo zu'.»

⁴²Yésu cú mbǒ wé ηγο: «Pen ήjáo zα! Pa' ɔ zápnε tám yú nüu mo lá, ɔ fiite!»

⁴³Fumík êwá góo mbεn ήjáo zα!, ήcáo nzαα Yésu, ήnen ήgú'le Sé, lá! jáo yo nu, ήgóo ήze né puu ήgú'le Sé.

Lúkashi 19

Yésu póp Sakíyo

¹Yésu kúu Yélikó, mbó ήjé! tásɔη,

²Wεcó ηu cǔεt, lík yé pó ηγο Sakíyo, a pó tátndá-pacǔéentsup-Palóma, mbó ηgaηyúu te'.

³A cǔεt pólɔ, mbó ήdóo nejáo yé ηu wí Yésu wét, lá mbɔɔ mbó ήjáo shé pó, mbí'ηγο a mbó tetu' ηu, lá! pen mbó nzαα Yésu te'.

⁴A kǔó ήgα mbi, nüu shé yi Yésu mbó ήgα ήδεε zú'u, ήkó! ήzápnε tǔ-síkɔmô, mbýép pa' a gα ήγο ήδεε a jáo wé.

⁵Yésu gα te ήkúu zú'u, mbα! tú yé ήdíηε wé, ήcú ηγο: «Fé'ne ήpfúu mbáa Sakíyo, é póη ηγο, n dé pɔ ndá gu ló'ne.»

⁶Sakíyo góo ήpfúu, ήtáα sé, ήdɔk tsáate ήkúkηε Yésu.

⁷Lá! ka jáo pa' pópme gαne, ésǔíite ηγο: «A pǔo liine, a gαne ndá-ηu kepɔη ήdé lii!»

⁸Pópme γε mbó ndá, Sakíyo tǔα mbi yé ήcú ηγο: «Tsapαɔ, mo ήgapte yúu páa nji yépa, ήgá tá! nji mbǒ pekeyúu, mbó yi η ka lɔk gáte ήcǔée yúu-ηu, mbo mo ήtsó! ήgá mbǒ ηgaη ηká yénékwa.»

⁹Yésu zú!, ήcú ηγο: «Sé γε yo ndá luk ló'ne, mbí'ηγο Sakíyo pen mbó yé wεcó móɔ-Ábelehâm!

¹⁰Móɔ-ηu ka zεε ήtó pɔ nelóo pαɔ pine póp ka kúune pé, ήγε póp luk.»

Sakneket nüu ganfa' petát

(Matéo 25.14-30)

¹¹Yésu pó ήcú nu, lá! pó ήzǔí'le te ήcú mbó ήkwaηε ηγο nefɔɔ-Sé gα ήgóo ήtó pɔ ηká êyá, ήzεε ήγο mbó, mbo a gα te ήtsǔ! ήkúu pɔ Yelúsalem. Yésu lɔk sakneket ήcú mbǒ póp ηγο:

¹²«Wεcó móɔntó! ka lá! ήdɔ sé, ήgα te túu pa' pé gα ήdɔk wé ήγε fɔɔntǔɔ! lá, a pen nzαα, mbó ésá! yé pak-lá!»

¹³A go ήgα, éfúη ganfa' pé negém, ήgá pak-ηkáp é yi tαα nden mbǒ mba wǔ lá, ήcú mbǒ póp ηγο: «Pαα tsǔ! mbó ήtáη ηkáp yo te n dá! mbεn.»

¹⁴ήgóo ήké ήgα. Lá, palá! êpa, lɔk pa' póp ka pó mbaa wé paane, ήtúu pαɔ zα! yi a gαné né zú'u, ηγο póp gα ήcú ηγο: «Pεk ká pó ήkɔη ηγο ηu wálá sá! wek pó.»

15 Lá a gɛ te ɛ́kúu zú'u, pé ke ɛ́dɔk wé ɛ́ge pɔ fɔɔ, a pen nɛɛ ɛ́kɔne, ɛ́fúŋ gaŋfa' pé pine a ka gáne ntɛɔt-metáa mbɔ́ pɔp lá, nepɔ́ yi pɔp gɛ ɛ́swii wé pa' pɔp ka tsá'ne nɛɛ ɛ́táŋ te ɛ́ pɔ́ pɔ́ɔ.

16 Nduŋmbi tɔ́, ɛ́tɛɛ mbi yé ɛ́cú ɛ́go: «Zaa móɔ, n táŋ ɛ́káp yi ɔ́ ka gáne mbɔ́ mɔ́ lá, te ɛ́jɛ́ pak negém.»

17 Fɔɔ tsó' ɛ́go: «É pɔ́ŋ, ɔ́ ɛ́gaŋfa' we sá'ne. Pa' ɔ́ práne mónce' yúu sá'ne lá, mɔ́ ɛ́gá metáŋ negém ɔ́ pɔ́ne ɛ́sá'.»

18 Mbáate tɔ́ yé ɛ́cú ɛ́go: «Méntáa, n táŋ ɛ́káp yi ɔ́ ka gáne mbɔ́ mɔ́ lá, te ɛ́jɛ́ pak pétaa.»

19 Fɔɔ tsó' mbɔ́ wé ɛ́go: «É gɛ núu gu, mɔ́ mɔ́ ɛ́dɔk wú ɛ́ge ɛ́gómnaa wí ɔ́ gɛ ɛ́sá' metáŋ méntaa.»

20 Wecó tɔ́ ɛ́cú ɛ́go: «Méntát, tá' pak-ɛ́káp yu yá pɛ́ɔ, ɛ́ ka lɔk yúu-ndwí ɛ́kút ɛ́dwé'.

21 ɛ́zɛɛ ɛ́dwé' pɔ́ɔ, pɔ́ mbí'ɛ́go ɛ́ ka pɔ́ mbók wú pɔ́kne. ɔ́ ɛ́u ɛ́cɔ́k te', ɔ́ lɔ́ mbéɛ yúu pɔ́ zɛ' yi ɔ́ ɛ́kaa zú'u nɔŋ, mben ɛ́káp yúu mi ɔ́ ɛ́kaa pi.

22 Fɔɔ tsó' mbɔ́ wé ɛ́go: ɔ́ ɛ́u ɛ́gaŋfa' keɔŋ. ɛ́ ge ɛ́dɔk pɔ́ ntsu wú ɛ́hak wú. ɔ́ ka jí ɛ́go mbak-nu yaa ten te', ɛ́go n dɔ́ mbéɛ yúu zɛ' yi ɛ́ ká nɔŋ, ɛ́tsó' yúu zɛ' yi ɛ́ ká pi.

23 Melá'kɛ́ɔ ɔ́ ɛ́kaa ké ɛ́ní' ɛ́káp yaa mbâŋ pɔ́, zɛ' yi mɔ́ ɛ́ge mben ɛ́go ɛ́tɔ́ ɛ́cɔ́wéɛ, pii zápmé núu pɔ́ ɔ́ɔ?»

24 ɛ́gɔ́ɔ ɛ́ké ɛ́cú mbɔ́ pɛɔ́ pine pɔ́p mbóne zú'u ɛ́go: «“Pɛɛ gwéɛ wé, ɛ́cɔ́wéɛ ye ɛ́káp, ɛ́gá mbɔ́ ɛ́u wí a jíne pii pak negém.”»

25 Pɔ́p zɔŋ ɛ́go: «“Méntát, a ɛ́dá' mó ɛ́gwéɛ pak negém!”»

26 Fɔɔ tsó' ɛ́go: «“É swii wɛɛ, ɛ́u laa ɛ́sá' tɛɛ te ɛ́gwéɛ yúu, mɔ́ pé ge ɛ́kwi'. Lá ɛ́u ké mbɔ́ɔ sá' tɛɛ pɔ́, mɔ́ pé ge ɛ́fú mbɔ́ wé ɛ́cɔ́wéɛ mba mózɛ' yúu mine a gwéɛne.”»

27 É gɛ núu gaŋmbuu práa, pɛɔ́ prá pine pɔ́p ka pɔ́ ɛ́dɛ' ɛ́go ɛ́ ké pɔ́ fɔɔ wɔp pɔ́ lá, pɛɛ lɔk wɔp ɛ́tɔ́ zá'ne, ɛ́gwat wɔp mbi mɔ́.

Yésu kúu Yelúsalem

(Matɛɔ 21.1-11, 15-17; Málékúshi 11.1-10; Jáŋ 12.12-16)

28 Yésu cú yɔ́ saknekɛt mbɔ́ lá' te ɛ́mmik, ɛ́dɛɛ mbó mbi, mbó mbɛɛ ne Yelúsalem.

29 ɛ́gɛ te mbó ɛ́kúu nepáate Mbetfajée pɔ́p Mbetani, mbɛɛ-neŋkól'-metá-megwét-ɔ́líve, ɛ́túu gaŋku pé pépá,

30 ɛ́cú mbɔ́ pɔ́p ɛ́go: «Pɛɛ gɛ tset lá' yɔ́ yi ɛ́ mbi pɛɛ láa. Pɛɛ gɛ ɛ́kúu zú'u, ɛ́jɛ́ móɔ-njakáashi wí pé cɛŋéne, a pɔ́ wí ɛ́u ɛ́kaa mó ndú ɛ́nánŋ. Pɛɛ kye' ɛ́dɔk ɛ́tɔ́.

31 Pɛɛ laa mbó ñkyé', ñu píkɛ wɛɛ ñɔ pɛɛ kye' njakáashi wɔ melá'küs' óó? Pɛɛ tsó' ñɔ Tsarɛɔ lá'ne mbó ñtsáa.»

32 Pɛɔ pine a túune wóp ɔɛ te ñkúu zú'u, ñjɛɔ mba kɛɔ lá pɔ pɔ pa' Yésu lá'ne swíi wóp.

33 Póp pɔ ñkyé' ɔaɔ-njakáashi êwá cú ñɔ: «Pɛɛ kye' mɔɔ-njakáashi wɔ melá'küs'?»

34 Póp tsó' ñɔ: «Tsarɛɔ lá'ne mbó ñtsáa.»

35 Póp lɔk njakáashi ñtɔ te ñkúu nejóɔ Yésu, ñzár mendwí-fák móp ñkwen yé, ñɔe a kó' ñnán ndũ.

36 Yésu pɔ ñɔ, pɛɔ pɔ saɔte mendwí móp ndũ sêndúɔ, a nen ndũ.

37 A ɔɛ te mbó éfú neɔkó'-metá-Ŋlíve ñcúnɔ, ɔaɔku pé pi póp mbóne nɔɔ ye te mbó póp lá' mɔ ñze netsáate, lɔk ñɔi tenne ñgú'le Sé nũ menu maa maane mi póp ka jɛɔne Yésu ɔe,

38 mbó ñcú ñɔ: «Mbótne pɔ mbɔ Fɔɔ wí a tóne nũ lík-Tsarɛɔ. Sé tɔnépú mbó Nɔaɔ-mbótne,

gú'le pɔ mbɔ wé wí a te tɔnépú.»

39 Pɛcɔ Páfalísay pine póp mbóne yóp zú'u, fú tsetset lá', ñcú mbɔ Yésu ñɔ: «Cíca, ɔe ɔaɔku pú na'!»

40 Yésu tsó' ñɔ: «É swíi wɛɛ: póp laa ñna', mɔɔ meɔɔ' ɔe mbákɔe za'!»

41 Yésu ɔɛ te mbó ñkúu Yelúsalem, ñdíɔe túsɔɔ ñze nekíi,

42 mbó ñcú ñɔ: «Pɛɛ Payelúsalem, pɛɛ ló'ne, mbɔɔ mbó ñjí yúu mi mɔɔ é ɔa wɛɛ né mbótne pɔ, é pɛɔ mík pɛɛ. Lá é lɔɔme mɔ, mbó pɛɛ pɔɔ pen ñjɛɔ pɔ.»

43 Yɛcɔ ñká ɔɛ ñɔe mbó, ɔaɔmbuu pɛɛ tɔ, ñkút ñká' ñdɔk kíite wɛɛ, éfú meshá meshá ñtɔ ñnɔ' wɛɛ.

44 Póp ɔɛ ñɔe ñtɔ, ñɔ' wɛɛ, póp pɔɔ pɛɛ tsɛɛ, mben ésat túsɔɔ yáɛ te mbɔɔ ná ñɔ' pen ñzárme nũ yɛcɔ pɔ. É zɛɛ mbó pɔ'ɔ, mbí'ñɔ pɛɛ ka muɔe ñká yi Sé ñtɔ neɔe nu sú'ne nũ pɛɛ.

Yésu zɔɔ patáɔmetáa tset ndá-nɛɔɔpɔ'

(Matɛɔ 21.12-13; Málékúshi 11.15-19; Jâɔ 2.13-16)

45 Yésu fú zú'u, ñɔ te ñkúu tset ndá-nɛɔɔpɔ', ñze neták pafen yúu,

46 mbó ñcú mbɔ póp ñɔ: «É tset ñwa'ne-Sé, Sé cú ñɔ: “Ndá yaa ɔɛ ñɔe mbó ndá-nɛɔ'le Sé. Lá pɛɛ ka shot ñdɔk ñɔe ñkaa-petsóɔ.”»

47 Yésu pen mbó lé' tsɛɛ, mbó pɔ tset ndá-nɛɔɔpɔ' ñzíl' pɛɔ ne nu-Sé, petátndá-panóɔ pɔ', póp pakyé'te neɔ'ɔ-Môsêe mba pekém-Payúda pɔ ñdɔɔ neɔe pé jwí wé.

⁴⁸ Lá ndóó kékán, mbí'ngó lá' tsuu ka pó ntík metúuté te' nzwí'le nu yi Yésu cúne.

Lúkashi 20

Pe kém-lá' píkne Yésu né lík-ny wí a lokne éfa'

(Matteo 21.23-27; Málékúshi 11.27-33)

¹ Yésu pó yecó lé', mbét mbó pó tset ndá-nenonpó' mbó nízi' puo né yúu ndok ésdá' Nkua s'ne mbó lá', petátndá panon pó' póp pakyé'te nepuu-Móseé póp pekém tset lá' tó.

² Mbíkne wé ngó: «S'wii wek, o lok lík wó hge mo menu? Kwa' wó túune wú ngó o ge p'ó'?»

³ Yésu tsó' mbó póp ngó: «Mba mo yáa, h ge mbíkne wuu né tá' nu. Pua swii wáa:

⁴ «Cwée hki-Jâh ka pó éfú mbó Sé ke pó mbó puomeson?»

⁵ Póp zú', hkwane tsetset póp ngó: «Pekne laa hge, Sé ka túune wé, mbo a ge mbíkne wekne ngó te melá'küó pekne hkaa pé m nu-Jâh pó o?»

⁶ Mben hge, é fú mbó puomeson, mbo lá' gu ndok menpó' ntém wekne njwí, mbí'ngó póp tset yóp tú mbó nízi' ngó Jâh ka pó ngémndüó'-Sé.»

⁷ Hkwane pa'a, ntsú' ntsó' pó ngó, póp ká jí ny a mbó ndok wé ntuu pó.

⁸ Yésu cú yé mbó póp ngó: «Mba mo yáa, h ké swii wuu ny wí n dokne lík yé hge mo menu p'ó.»

Sakneket yi é nyetne ngó pasá' lá' gu njwí Yésu

(Matteo 21.33-46; Málékúshi 12.1-12)

⁹ Ncú p'ó', hze nelok sakneket ncú mbó lá' ngó: «Wecó ndum ka lá' hgwé hka' wé, hgu tsetú mbi metá mi pé kíe mentáa mé ndok níiite melu', njú' mbó puo, ndo sé hgu nenon, hgu ntó zú'u hnánh te!.»

¹⁰ Nká-neká mentáa-tá ge hku', a túu wecó ny núu ganfa' pé mbó puo pine póp hka' hge a gu ncwée yúu mi é cwetne hka'. A kúu zú'u, pone ganfa' kepon gwé wé ntswáa, nzuh wé a pen mbó fëe.

¹¹ A pen ntúu wecó, póp pen ntswáa wíwá, nzwote wé, nzuh wé a pen mbó fëe.

¹² Ngan-hká' pen ntúu mbáate yetát, póp kú'ote wíwá, ní' mefúh núu wé, nzuh wé.

¹³ P'ó' lá', ngan-hká' góo hke hkwane ngó: «Mo hge hge ku pe'ne? Nnánh te hge: “Mo, h ge ntúu Móo waa wí h konge wé te!. Póp gu hge pá' lá' hge meku' mé.”

¹⁴ Móo gu hkúu zú'u, puo póp hka' júo wé, ncú tsetset póp ngó: “Njéndá we puo liine a tóne. Pekne jwí wé, njú hka'!”

¹⁵ Ncú p'ó', éshuh wé ndok éfú hka' ncwet, njwí wé.» Yésu cú mó menu, mbíkne ngó: «Pua júo yuu ngó ngan-hká' hge ntó hge hge ku núu póp?»

16A ἡγε ἰτό ἡγε πέ ἰῳίτε ῳόρ. A ní ἡκά' mbǒ paniite melu' pendε'. Lá' zú' pǒ'w, ἡcú ἡγο: «Ἡγάῃ, ἡbó é pǒw pǒ pá' pǒ!»

17Yésu ḡwó ἡκέ ἡdíῃε ῳóρ τε ἡcú ἡγο: «Te ῳw ἡκαῃ-ἡῳa'ne ῳí é tset ἡῳa'ne-Sé pa'ne ἡdǒk ἡcú ἡγο kǔó: Ἡḡw' yi papǒw ndá ka me'ne, ka ἡtsu'ne ἡḡw' yi é pi'ne ndá?»

18Ἡu ῳí a vune nǔu ῳíyá ἡḡw', ἡἡῳí'le mbuu yé tsuu. É ke ἡben ἡnu nǔu ἡu, mbw é ḡa ἡḡw' wé tsuu.»

Πέ kwa'ne Yésu mbí' nu ntsup-palóma

19Pa' petátndá-panóῃ pǒ' pǒp pakyé'ite nepuu-Mǒsêe, ka zú'ne ῳw saknekεt, ἡdii ἡḡw a cú pǒ mbǒ pǒp lá, pǒp lǒw shá negwēe wé ἡká êyá, lá ἡbók mík-lá'.

20Ἡḡwó ἡze nepó ἡbáte wé, ἡtúu pe ἡánáῃ nzuu ye, lá pǒp pǒ ῳóρ nzuu ye pǒ pa' puo sá'ne, lá ἡbó ἡzῳí'le pa' a ḡe éfaane ntsu wé, la pé lǒk ἡḡwēe wé ἡḡá mbǒ ἡḡómnaa-Palóma.

21Pǒp tó ἡbíῃe Yésu ἡḡw: «Nde, pek sé ἡjí ἡḡw w sé ἡcú nu, ἡben ἡbó ἡde'le pǒ nu yi é tǔne ndǔἡnduἡ, w ká líῃe puo pǒ nǔu shá pǒ, ἡde'le nu nénwín, pǒ pa' Sé sé ἡbíῃe ἡḡw pé ḡe pǒ'w.

22Sῳíi wek: “Nepuu nekῃe pe'ne ἡbéῃ ἡḡw pekῃe ma' ntsup-kása-Palóma ke ἡḡáῃ?”»

23Yésu jí ἡḡw pǒp zῳí' pǒ ntsu we, ἡcú mbǒ pǒp ἡḡw:

24«Pu ἡnyet wáa né pak-ἡkáρ.» Πé ḡá mbǒ wé. A píῃne ἡḡw: «Yw shá-wǒ ῳi é nǔu ἡkáρ? Yw pǒ lík wǒ yi é nǔu?» Pǒp tsó' mbǒ wé ἡḡw: «É we Kása, lík pen ἡbó pǒ yé.»

25Yésu ké ἡḡwó ἡcú mbǒ pǒp ἡḡw: «É laa ἡbó pǒ'w, pu ḡá ῳúu mi é yé Kása mbǒ Kása, ἡḡá ye Sé mbǒ Sé.»

26Pǒp zú' pa' a tsó'ne pǒ'w, é ku'ne ῳóρ, pǒp pǒw ἡwó yeś lǒ' nǔu sῳíῃe yi a cúne mbǒ lá' pǒ, ἡḡák shá negwēe wé, ἡtsú' ἡna' na'ne.

Πέ kwa'ne Yésu nté nezῳíime nǔu nenú

(Matῳo 22.23-33; Málékúshi 12.18-27)

27Pecó mbóntá' puo nǔu nǒw-Pasadukay ἡtó neḡóῃ Yésu, Pasadukay puo pine pǒp ἡkaa ἡbéῃ ἡḡw pepfú ḡa ἡdá' ἡzῳíime nǔu nenú pǒ.

28Ἠcú ἡḡw: «Cíca, Mǒsêe ka ἡῳa'ne tset nepuu nekῃe ἡḡw: “Ἡu laa ἡzǒ' maḡḡé, ἡben ἡpfú ké pǒpme ḡwēe mǒw, mbw mǒwma we ḡwēe nesuk mpfúk, pǒpme pí mbóḡkǔó ἡdǒk nῳῃ njwεt-mǒwma êwá.”

29Sῳíi wek: pecó pǒwpeῃmá ka pǒ, ἡbó mbéene saambá, nduḡmbi zó', ἡḡe ἡpfú ké ná mǒw.

30Mbáate suk mpfúk, ἡben ἡpfú yé ké ná mǒw.

31 Mbáate yetát pen ésuk mpfúk êwá, ípfú pɔ ké ná móɔ. Pɔ pɔ'ɔ, te pɔp saambá zɔ' wíwá maɲgé, ɲké ípfú pɔ ké ná móɔ.

32 É gó ńdŵikle maɲgé êwá pfú yé.

33 Pa' pɔp saambá ka temte ńzɔ' maɲgé wɔ laa, pé gɛ ńdá' zŵíime nŵu neví, a pɔ we wɔ ɲká êyá?»

34 Yésu tsɔ' mbɔ pɔp ɲɔɔ: «É nŵu ɲkɔɔne, mbéene mba paɲgé sé ńzɔ'.

35 Lá ɲgɛ nŵu pɛɔ pine Sé jéɔne ɲɔɔ a gɛ ńzŵíime wɔp, pɔp kúu yɔp tset ɲɔɔ ɲí, wecɔ neɔ' pɔɔ pen mbét gú pɔ.

36 ńze ɲgɔ mbɔ pɔp pɔɔ ɲgɛ mben ɲge ípfú pɔ. Pɔp tsɔ' mbɔ pɔ pa' pɛɔ' -Sé lá, ńtsɔ' pɔ-Sé, mbí'ɲgɔ Sé cŵéé wɔp mbɔ neví.

37 Kwa' Mɔsêe ka læ læene ńde'le ɲɔɔ pɛɔ gɛ ńdá' zŵíime nŵu neví. É nŵu zɔ' ɲwa'ne yi a ka ɲwa'ne nŵu nu-móɔ' neɲí wí a ka jéɔne múk pɔ ɲká nŵu lá é pɔɔ mbɔ shí pɔ, a fúɲ Tsapɛɔ ɲgɔ, Sé Ábelehâm, mbɔ Sé Ésak, mbɔ Sé Yakôp.

38 Yésu pen ńcú ɲgɔ, Sé ká pɔ Sé-pepfú pɛɔ pɔ, A Sé-pɛɔ ntɛɛ. Mbí'ɲgɔ é gɛ mbɔ Sé, mbo pɛɔ pɛtsɛɛ ntɛɛ.»

39 Yésu tsɔ' pɔ'ɔ, wecɔ ɲkyé'te neɲí-Mɔsêe túɲte ńcú ɲgɔ: «Nde ɔ tsɔ' kwa' sɛ'ne.

40 Te éfú pɔ'ɔ, ɲu pɔɔ pen ɲgŵee suktám neɲen mbíkɲe wé né yecɔ nu pɔ.»

Nu-Fɔɔ Ndavít pɔp Nzá'ɲkɛ
(Matɔ 22.41-46; Málékúshi 12.35-37)

41 Yésu pen ńcú mbɔ pɔp ɲgɔ: «Pɛɛ kwaɲe yáɛ ɲgɔ pé zí' pɛɔ ɲgɔ Nzá'ɲkɛ wí Sé ka lá'ne ɲka' ɲgɔ a gɛ ńdá' mbɔ ɲu nŵu ɲjŵet-Fɔɔ Ndavít pe'ne ńdɔk mbɔ ɲgɔ ku?»

42 Fɔɔ Ndavít kwa' jé ńcú tset ɲwa'ne-mezɔpɲki ɲgɔ: Tsapɛɔ Sé cú mbɔ waa Tát ɲgɔ: «Tɔ ńnáɲ nŵu gúɲ-pɔ yáa yi tɛɛ,

43 ńzŵí'le n dɔk gaɲmbuu pú, ɲge ntíkne meku mú.

44 Lá Fɔɔ Ndavít fúɲne wé tát pa'a, mbo a pen mbɔ Nzá'ɲkɛ, mben mbɔ ɲu nŵu ye ɲjŵet ɲgɔ ku?»

45 Yésu ge ńtswé mbɔ ɲgá ntík mbɔ gaɲku pé, lá' tɛɛ yine é mbɔne zú'u pɔ ńzú'. A cú ɲgɔ:

46 «Pɛɛ lúɔ' pakyé'te neɲí-Mɔsêe. Pɔp kɔɲ nema' mesesa ndŵí ńdɔk mbɔ ɲkát, mben ɲkɔɲ ɲgɔ pé ce'le wɔp ndŵ zán. ńkúumendá-cú'le, ɲkaɲ yɔp zɔ' pɔ mbi. Pɔp kúu zɔ' metsáate, ńnáɲ pɔ nŵu zɔ' pelám.

47 Pɔp kéne mben ńdɔk jínu ńcŵéé yúu pepfúk, ńtsɔ' nece'le Sé, ńdɔk neɔ' nu é sak éfú mík pɛɔ. Sé gɛ ńdá' ńzáp yɔp tsáɲ é ten te'!»

Lúkashi 21

Yúu-pɔ' mbúŋ mpfúk maŋgé

(Málékúshi 12.41-44)

¹Yésu pét mbó pɔ ndá-nenɔŋpɔ', éshɔtne mbó ndíŋe zɛ', njáɔ pá' gaŋyúu sé ní' yúu-pɔ' tset zɛ' yi pé ní'ne yúu pɔ' zú'u.

²Njáɔ wecɔ mbúŋ mpfúk maŋgé tɔ yé, ní' pak ŋkáp yé'pá yi é ká ku' yecɔ yúu pɔ'.

³Yésu cú ŋɔ: «Lá ε swíi wáɛ, kwa' nénwín, mpfúk maŋgé wɔ, mbó mbúŋ, ní' ŋkáp, ndee pɔɔ tsɛɛ.

⁴Pɔɔ te nízáa gá pɔ metú-ŋkáp mɔp. Lá ŋgɛ núu wɔ mbúŋ maŋgé, a gá nda' yí yúu mi a gwéene nelɔk nínáŋ ndŷ ŋɔɔŋ.»

Yésu cú ŋɔ pé ŋge ntáa nták ndá-nenɔŋpɔ'

(Matúo 24.1-8; Málékúshi 13.1-8)

⁵Pecɔ gaŋku pé nán te ndíŋe ndá-nenɔŋpɔ', mbó ŋgɛɔ'te ncú ŋɔ: «Lá é pɔɔ pɔŋ, yecɔ nté meŋɔ' sá'ne mi pé ka lɔkne ŋkút, mba yecɔ nté yúu sá'ne yi pé ka gáne pé lɔk ŋkwíi!» Yésu cú mbɔ pɔp ŋɔ:

⁶«Kɔɔ pɛɛ jáɔ pɔ pá' é pɔŋne laa, yecɔ lé' gɛ ŋge mbó, pé puu nták, te ŋɔ' pɔɔ pen nízápme ndŷ yecɔ pɔ.»

⁷Pɔp píŋŋe wé ŋɔ: «Nde, yɔ nu gɛ ndá' ŋge shá'ne? Pé lɔk kúɔ la ní' ŋɔ yí'pá ŋká sé ŋku'?»

⁸A tsó' ŋɔ: «Pɛɛ lak tú yáɛ, mbáa wáɛ nefá'ne mat-pecɔ pɔɔ. Mbí'ŋɔ pɔɔ te nízáa gɛ ŋge ntík lík yáa mbi, mba wɔ lá núu pɔp pɔ ncú ŋɔ mɔ pɔŋne Nzá'ŋkɛ, ŋká ku'. Pɔp laa ncú pɔ'ɔ, kɔɔ pɛɛ zú' te ncúɔ nzɛɛ pɔp.

⁹Pɛɛ laa mbó te nízú' pé pɔ ncú nu núu mentsɔ mi é cɔwetne, ke pɔ núu pákɛ yi é shɔtnene mɔvɔ tset melá' ɔɔ, kɔɔ pɛɛ pɔk. É sé mbí'ŋŋe ŋɔ yí'pá yúu piite ndee, lá é lɔk mbɔɔ nyet pɔ ŋɔ njí gɔɔ mme pɔ.»

¹⁰Yésu pen ncú mbɔ pɔp ŋɔ: «Lá' gɛ ndá' ndɔ sé ndúɔ' yecɔ, Fɔɔ túu lɔ sé ndúɔ' wecɔ.

¹¹Tsétsá' gɛ ndá' mbuu ntsɛ'ne núu mezɛ' te nízáa, gwá' pɔp cɛ' vu tset mepak-ŋɔŋ te nízáa. Meten menu ge, meyúu mi pé gɛ njáɔ mbók pɔkne ncɔwet nepú.»

¹²Mɔne menu gɛ nízee ndá' ŋɔ ntó, pɛɛ piite njáɔ pé gwéee wáɛ, nnyet wáɛ ne ŋgɔɔ', éfen wáɛ, pé ŋak wáɛ mendá-cú'le-Payúda, ní' wáɛ tsánŋ. Pé gɛ ndá' ŋŋak wáɛ mbi pefɔɔ pɔp penɔgómnaa, mbí'ŋɔ pɛɛ zú' ntsu wáa.

¹³Lá é ke ndee pɔ'ɔ, ndɔk ŋgá wáɛ shá neswíi ŋu wí mɔ já.

¹⁴Kɔɔ pɛɛ zá' njí mɔmɔk ŋɔ pɛɛ gɛ ndá' ŋkúu zɛ'-fe' mefe' nízɔŋ tú yáɛ ŋɔ ku ɔɔ?

15Μο ήγενε ήζεε ήδά! ήγά ήνου yi ραα γε ήδσκ ήτσό! nu. Ραα tsό! nu te γαηmbuu ράα ρσσ ζση, ήκέ ήμβσσ κή ήκύ γεσό nu ρό.

16Κwa' ρασ ράα γε ήδά! ήζάρ nu νύυ ραα, mba kwa' ρετάρ ράα ρόρ ρεμά ράα, τε mba ρόρρέμά ράα, ρόρ ρασ pine ρόρ ράατενε wάα, mba ρεσúυ ράα. Ρόρ λσκ wάα ήγα, ρέ ηακ wάα, jwίτε ρασ τε ήζάα tsetset ραα.

17Ρασ tsαα γε ήδά! mbuu ήβαα wάα melá! wáa.

18Λά, γεσό τά! nuk ké ήμβσσ tsό!νε tú ραα τε ήμέ ρό.

19Ραα ήδά! ήδσκ nesακ wάα ήgwέε luk kéμε.

Υúυ mi έ ga ήγε ήγε Yelúsalem

(Matäo 24.15-21; Málékúshi 13.14-19)

20Ραα ήγε ήβό τε ήύσσ paläo'ntsσ τó ήζεμε Yelúsalem τε ήbuute, ραα ή ήγω ηκά yi ρέ γε έsat tásση sé ήku!

21Nkδσνε λά, έ ρήη ηγω ρασ pine ρόρ Jwídê ήκασ ήδσκ wέ μεηκό! ήγα ήδασμε, ρασ pine ρόρ tset tásση-Yelúsalem fú zú'u ήcwet, ρασ pine ρόρ tet ράα nepen ήβεν nzαα né tásση.

22Έ λσκ ρό'σ, ήβό λέ! yi Sé ή'νε ηgwό' tú ρασ Yelúsalem. Menu mi ρέ ka ηwa'neνε tset ηwa'ne-Sé λσκ ήbuute.

23Υέε ηgwό' έ! Te ραηγέ pine ρόρ ga ήδά! ήβό shüute, mba pine ρόρ ga ήδά! ήβό ήνόη ρόσmbót nüu mímá melé! ga ήδά! ήβό ηγω ku? Sé ga ήδά! ήζάη λόη nüu ρασ lá! ρσ. Ρασ tsαα ήσσ kwa' máμά ηgwό'.

24Ρέ λσκ μεηί-ntsσ ήgwat ρασ, ήgwέε ρεσό, έsat melá! melá! ρόρ tsά! ρεkwaα. Υσ nté yi ρασ melá! mi ρόρ κά ή Sé ρό, ga ήδά! ήbuu έsat Yelúsalem ρό'σ, ήνω! ρασ zú'u τε γόρ ηκά lá! ήμε.

Μόσ-ηυ ga ήγε ήτό

(Matäo 24.29-35; Málékúshi 13.24-31)

25Έ ga ήδά! ήβό ηκά έyά, ρέ ήσσ melii cwet nüu mónem, ήcwet nüu saη mba nüu ρεσüó!-saη. Nki ké ndwikle ραανε, ήbuu ήtsά'νε τε ρασ tsαα pine ρόρ ndü tsétsá! vukηe ήbuu ήβόκ τε!

26Ρασμέσση ήδσ ήβό ήβόκ yúυ mi έ ga ήτό ndü tsétsá!, έshάη. Mba küó lá yi έ neρú, puu táκηe.

27Ρέ ké ήgwό ήύσσ Μόσ-ηυ ρό tset láa ήβό ήτό, ήgwέε Neηwάηe mba máμά μεταα.

28Μσ menu laa ήδά! ήβό τε ήζε neτό, ραα zwί!e yάα ρσ ké ρόκ, mbí'ηγω ηκά yi Sé γε ήcwέετε wάα tset ηgwό' sé ήku!

29Ncú ρό'σ, έsak neket ηγω: «Ραα ήηe tá-zσ ρόρ μεσό μετά lá ήύσσ,

30έ ρό τε ήζε neτόρ, ραα ή ήγω ηκά luu sé ήτό.

31 Ndáñnduñ p'ó, p'ua laa ndá' mbó te ñjé mɔ menu ze neleete, p'ua jí ηγο ηκά yi Sé gu ñnyet nefɔ né ndũ mbí sé ñku'.

32 E swíi wá, kwa' nénwín, p'wo pine póp ndũ mbí ηkɔne ké ge ndá' m'pfúte te me ké p'ó yi mɔ menu tsua tó p'ó.

33 Ne'pú póp tsétsá' gu ñge me, lá swíñe yáa lá' mbɔɔ pé.

34 P'ua lak tú yáa nüu netsá' ñjúk ñkwét pɔ yúu, ñnó melu' te mbá, mbó m'mak menu nji nji ndũ mbí, mbók jínu yáa ne'pé, lé' lá' M'ó-Ñu gó ñt'ó, p'ua p'ɔɔ mbó mbyép wé p'ó,

35 É p'ó mb' p'ua pa' gwak lá. P'ua jí ηγο menu-yíyá lé' gu ndá' m'vukñe vukñene ñg'w'ee p'wo tsua ndũ tsétsá'.

36 P'ua p'áa nelé, mbó ñc'le Sé ηκά tsua, a gá wáa né metua nelok ñdee mɔ menu mi é sé ñt'ó láa, mba nelok ñt'ua ké kó s'ua mbi M'ó-Ñu.»

37 Yɔ p'á' Yésu ka p'ó ñz'í' p'wo né yúu tset ndá-nenɔp'ɔ' lé' tsua, mbó ntsuñkwé', ñgu ndũ neñk'ó' ni pé fúñe ηγο neñk'ó'-metá-megwét-Ōlíive, ñd'ɔɔ za', ñdé zú'u.

38 Njí gó ηγο é kyene laane, lá' tsua máa mba'mba'á, ñt'ó tset ndá-nenɔp'ɔ', ne'j'ñ Yésu nezú' swíñe yé.

Lúkashi 22

Ŋg'ó'-Yésu sé ñgu ñze

(Mat'eo 26.1-5, 14-16; Málékúshi 14.1-2, 10-11; Jâñ 11.47-53)

1 Lé' tsáate-Payúda yi pé ka p'ó éfúñ né Páska ge mbó ñku', ñd'ok ñze ηgar yi póp ka p'ó ñkwét yecó nté mbelêet ké fente.

2 Petátndá panóñp'ɔ' póp pakyé'te ne'p'ua-M'ôsêe p'ó ñd'ɔɔ sh'ú nege pé jw'í Yésu, lá mbó mbók mík-lá'.

3 Sáta kúu tset tám Jw'ída, a p'ó wecó tá' ηu nüu p'wo nts'ppá né negém, wí yecó lík yé ka penne mbó ηγο Iskalycɔ.

4 A g'ó ñké ñgu ñjé Petátndá panóñp'ɔ' póp pat'ua mbi nüu ne'pyép ndá-nenɔp'ɔ', póp pe'póp ñkwañe pa' a gu ñge lá éfen Yésu mb' póp.

5 É puu mb'ɔñ w'óp, te póp pé m ηγο póp gu ñgá ηkáp mb' we.

6 A pé m, ñg'ó ñze nel'ɔɔ sh'ú pa' a gu éfen Yésu mb' póp te lá' p'ɔɔ jí.

Yésu túu gan'ku pé neniite wɔp tsáate-Páska

(Mat'eo 26.17-19; Málékúshi 14.12-16)

7 Lé' Páska êwá g'ó ñké ñt'ó, mbó lé' yi pé ka p'ó ñgwat p'ɔɔ-njinjɔ-tsáate.

8 Yésu túu Pyê póp Jâñ, ñcú mb' póp ηγο: «P'ua gu niite yekñe yúu-Páska, pekñe j'á.»

⁹Póp píkhe wé ηγω: «᾽ κωη ηγω: “Pek ga gäó niite?”»

¹⁰A cú ηγω: «Puu zú' sá'ne, puu ga ηγω te ηkúu tásow, ηjáo ηu mbéene gwéε tá-ηki, puu cúo nzuu ye, te a kúu ndá puu kúu yáa.

¹¹Ŋcú mbö ηγαηdá ηγω: “Cíca cú ηγω pek píkhe wú ηγω lúmndá yi pórgaηku pé ga ηjá Páska zú'u wété óo?”

¹²A ga ηnyet wáa māmá lúmndá ndü ndék we tá, te mbó pé ndá' mó ηniite sá'ne, é za' yi puu ga niite yekeηe yúu-tsáate zú'u.»

¹³Póp ga ηkúu zú'u, ηjáo mba kúó lá pó po pa' Yésu swíine wóp. Póp niite yúujá-Páska zú'u.

Yúujá-Tsapu

(Matüo 26.26-29; Málékúshi 14.22-25; 1 Kolêηte 11.23-25)

¹⁴Ŋká ge ηku', Yésu pórgaηtúu pé tó ηnáj sé,

¹⁵mbó ηkwét yúu, a cú mbö pórga ηγω: «Ŋ ka zee ηtsáa te' pa' pekhe ga ηjá wo Páska lá n jáo ηgüó'.

¹⁶Tsá'ne ε swíi wáa sá'ne: “Mó ndá' mben ηjá wecó Páska pó, te ndá' ηkúu ηká yi nu wo tsáate puutene, Sé tsá'ne mben ésd' mbí.”»

¹⁷A ka swíi wóp pó'w, ηgócó ηké ntíi ntú' melu', ηgá pá'lá mbö Sé, ηcú mbö pórga ηγω: «Puu ko ntú' yo ηnó te mmek wáa.

¹⁸Puu jí ηγω mó ndá' mben ηnó melu' pó te ndá' ηkúu ηká yi Sé ηtsa'ne ésd' mbí.»

¹⁹A ka pen mbéε mbelêet, ηgá pá'lá mbö Sé, mbüó' ηγω ηgá mbö gaηku pé ηcú ηγω: «Yó mbap-mbpu yaa yi pé gáne nüu tú yáa. Puu tsá' mbó ηge pa'ne ηdök ηkwíite wáa.»

²⁰Póp ka kwét yúujá te mmek, Yésu tíi ntú' melu' ηcú ηγω: «Ntú' yo pa'ne mbó kaa fí yi Sé lokne meci máa ηgwat. É tswetne nté wáa.»

²¹Ŋ ke ηcú pa'ne ηu wí a ge éfen wáa pó po za'ne te pekhe pó temte ηjá yúu.

²²É nu ηγω Móo-Ŋu ga ηpfú pa' Sé ka lá'ne ηzáp, lá ndócó tú ηu wí a ga ηcakle wé ηgá pé jwí wé.

²³Póp zú' pó'w, mbuu maa, éshotne mbíkhe tsetset pórga ηγω: Wö pa'ne mbó tsetset pórga ηku' nefu' yo nté nu óo?

Wö ndám?

²⁴Gaηku-Yésu ge ηze nezow nu, ηdócó ηu wí a tsetset pórga mbó ndám.

²⁵Yésu cú mbö pórga ηγω: «Puu pen ηjí yáa ηγω pefocó pá ké jí Sé mbó ésd' melá' mórg, mbó ηnóc' puo, ηké ηkow po ηγω pé fún wóp ηγω page nu sá'ne.

²⁶Lá, koo puu fu'ne wóp. Te ηtsú' pó'w, ηu wí a tsetset puu mbó ndám shotne ηtsá' móo, ηu wí a pen ηtáa mbi puu, mbó ésd' wáa, a pó po pa' ηgaηfa' wpu lá.

27 **Ρ**ϣε εσῶίι wάa: “Έ γϣ νῦ ηυ ῶί a νάηνε Σέ μβό ήκῶέτ γύυ πόρ ηυ ῶί a λά'νε ήνέε ήτίι τίκ ρε'νε, ῶῖ πό ndám?” Νυ ῶί a ήνάηνε σέ ήκῶέτ ηέ κáne πό ndám πό ῶῖ? Λά, η κέ μβό tsetset ρϣε, μβό πό ηυ ῶί a fa'ne mbῶ ρϣε.»

28 **Ρ**ϣε πόρ ka ήνάηνε νεζόη μῶ νῦ ηκά ηγῶό' γaa.

29 Έ γέτ λά, ndúηndηη pa' Tάa μῶ ka γáne nefῶῶ mbῶ μῶ λά, η γε ήδά' ήγά nϣε nefῶῶ.

30 **Η**κά yi μῶ ήγε μβό Fῶῶ λά, ρεκηε temte γύυ ήηέ, ήνό, ρϣε pen ήνάη ndῦ mekῶ'-nefῶῶ, ήηak ηjwεtndά-Íslayêl ntsῶppά né negém.

Υέσυ κάκ νετύυτε-Σίμῶη Pyê

(Matῶῶ 26.31-35; Málékúshi 14.27-31; Jâη 13.36-38)

31 **Υ**έσυ pen ήκύ mbῶ Pyê ηγο: «Σίμῶη, Σίμῶη, Sáttá ήδά' μῶ ήδόῶ neτa' wϣε ρετϣε ήτίιτε, pa' πέ ta'ne mekúu ήτίιτε λά.

32 Λά, η ce'le Σέ νῦ tú γύ, νεπό yi ῶ κέ puu ήκάa κάane νῦ neζáp tám νῦ μῶ πό. Ὁ γε ήβεν μβό τε ήtsuη ήζáp tám γύ νῦ μῶ, μβό ήní' tám-πόρémά pύ.»

33 **Pyê** cú ηγο: «Tsarϣῶ, έ laa μβό πό νεκúu tsáη, mbῶ a púu, ήτό ήκέ μβό πό neνύ, mbῶ a púu.»

34 **Υ**έσυ cú ηγο: «Pyê, tsá' η κέ εσῶίι wύ: Mῶηkῶó' γϣ ήγε ήγο ήτόη neτú' ló'ne, mbῶ ῶ muηε μῶ wά ηκά γέτάτ.»

Υέσυ swíi gaηku πέ nté yi πόρ γϣ ήδῶk niite tám γόρ

35 **Υ**έσυ pen ήβίκηε gaηku πέ ηγο: «**Ρ**ϣε kῶίιτε ηκά yi η ka túune wϣε ηγα sesa, pϣε ka γϣ κέ μῶῶραa κέ paalyepne κέ metap, ρϣε ke ήtswé ήnen ρε'ne, ήδά' ήjáκ kῶó?» Πόρ cú ηγο ηγáη, γύυ ηkaa záκ.

36 **A** cú ηγο: «Έ ηκῶῶne pa'ne, mbῶ έ κύρμε τε ηυ laa ήgῶεε μῶῶραa-ηκάp we, a πέε, ήgῶεε paalyepne ye, a lyep. Νυ ῶί a κά gῶεε ήíi-ntsῶ πό, a fen ndῶí-fák ye ήδῶk ήzúu γε.»

37 **N** cú pa'ne, nu γί πέ ka ηwa'neνε nté wάa σέ ήγϣ ήbuute. Πέ ka ηwa'ne tset ηwa'ne ηγο: «Πέ γϣ ήδά' έσáη wé tsetset pefút. Mba kῶó λά ke μβό pa'ne ήze zene nepuute.»

38 **Gaηku** πέ cú mbῶ wé ηγο: «Tsarϣῶ, meníi-ntsῶ máa σέ membά.» **Υ**έσυ cú ηγο: «**ρ**ϣε ná pá'!»

Υέσυ γϣ ndῦ neηkῶ'-metú-megwét-Ὀλίιβε, nece'le Σέ

(Matῶῶ 26.36-45; Málékúshi 14.32-41)

39 **Υ**έσυ ka cú πό'ῶ, ήcῶet, πόρ gaηku πέ ήγϣ né ndῦ neηkῶ'-metú-megwét-Ὀλίιβε, pa' έ ka πόne mat mbῶ we.

40 Πόρ ka γϣ τε ήκúu zú'u, a cú mbῶ πόρ ηγο: «**Ρ**ϣε ήce'le Σέ μβók νεκúu tset ηkwa'ne έ tsa wϣε.»

41 Ἦ cú pó'ɔ, ἡνά wóp ἡβεν ἡτάυ nema' ηḡɔ', ἡκούη ἡκῳί'le sé, ἡβó ἡcé'le Sé ἡκού ηḡɔ:

42 «Tãa mɔ, ɔ laa ἡḡá, ɔ pa'ne wáa nüu yɔ ηḡä'ɔ' yi, é sé ἡτό nüu mɔ laa. Lá, mɔ ἡκού ηḡɔ ɔ ge pɔ waa nekɔηte pó. Ge pɔ wu nekɔηte.»

43 Ἦκού pó'ɔ, tá' Cü'ɔ'-Sé tɔ ἡβó ἡτόɔte wé.

44 Nevú pó ἡκῳét wé, a ἡκῳí' ἡcé'le Sé ἡní' tú, te zi'ne tsá'ne ἡcῳet nüu we, ἡcῳte sé, éfí pɔ metyak-meci lá.

45 Ἦcé'le Sé te ἡβóτne ἡνάη, ἡβῳ' ἡβῳῳ ye, ἡβεν ne nejónη ḡaηku pé, ἡḡɔ ἡτό, ἡβɔ póp muk mó te ἡκáa ἡδέte.

46 A cú ηḡɔ: «Pῳῳ náη ké lé, ἡβók nekúu tset ηkwa'ne, é tsa wáῳ.»

Pé ḡῳee Yésu

(Matῳ 26.47-55; Málékúshi 14.43-49; Jãη 18.2-11)

47 A ka pét ἡκού cúne, nɔɔ-lá' tɔ, te Jῳída wí a ἡβóne wecɔ tá' ηu tsetset ḡaηku pé ntsɔppá né negém pó mbi, ἡκῳé'le ἡτό né nejónη Yésu, ἡτάηte wé, ἡcé'le wé.

48 Yésu cú mbɔ we ηḡɔ: «Jῳída, ɔ ḡῳ ἡdɔk pɔ netáηte la ἡcakle Móɔ-ḡu pɔ?»

49 ḡaηku-Yésu póp ἡβóne nejónη ye jãɔ yúu mi é ge ἡδεε, ἡbíκηe wé ηḡɔ: «Tsapῳ, pek lɔk meníi ἡdῳ'!»

50 Wecɔ ηu wɔp ḡɔɔ éɔη níi nelɔk ἡκῳ' ηu ἡτό nekῳ', ἡcῳeete netúute-ηḡaηfa'-tátndá-panɔηpɔ' nüu ḡúη-pɔ tῳῳ.

51 Lá Yésu kakηe wé ἡκού ηḡɔ: «pῳῳ póτne ἡνάη, é ke ἡḡɔɔ ἡku' pá'.» ἡḡɔɔ ἡzáp pó yé nüu netúute êná, é fiite.

52 Yésu ḡɔɔ ἡké ἡκού mbɔ petátndá-panónηpɔ' póp petátndá papyép ndá-nenɔηpɔ' póp pekém-lá' pine póp tónη negῳee wé ηḡɔ: «Pῳῳ ḡɔ ἡτό negῳee wáa, ἡḡῳee meníi-ntsɔ póp pesῳῳ pa' ηká yi pῳῳ ḡῳ ḡῳee tsónη pa'ne ηḡɔ ku?»

53 Lá mɔ, η ka pó lé' tsῳῳ, ἡké ἡβó pɔ tsetset pῳῳ tset ndá-nenɔηpɔ', pῳῳ ke ἡβɔɔ lɔɔ negῳee wáa pó. Lá, yῳῳ ηká pῳɔ, ἡβɔ é ḡɔɔ mó ἡké ἡku', ἡβó ηká yi Fɔɔ-menu-nzénzῳῳ tɔ mó te ἡβó éῳá' lá' ye.»

Pyê muηe Yésu

(Matῳ 26.57-58; Málékúshi 14.53-54; Jãη 18.15-16)

54 Póp ḡῳee Yésu ἡdɔk ἡḡῳ ne ηjé' tátndá-panónηpɔ', Pyê cῳɔ nzῳῳ póp, lá ἡké ἡβó pɔ ηḡa sesa.

55 Póp kúu zú'u, pé niite múk sɔη-tetáa ἡνάη sé ἡβó ἡzók. Pyê tɔ yé ἡνάη tsetset póp.

56 Wecɔ móɔ maηḡé wí a ἡβó fa' ηjé' êyá, náη te múk kye' zῳ', a líηe Pyê pá' a náηne zú'u, ἡκού ηḡɔ: «ḡu wí pé ḡῳeeηe wé lá, póp ηu wɔ ἡkéne ἡβó ἡnen.»

57 Pyê la', ícú mbǒ wé ηγω: «Maηgέ wα, η κά πό ήjí wé πό!»

58 Έ pen ηγγό ήdáate, wεcό ηu mbέene líηe yí wé te ícú ηγω: «Ό yú wεcό ηu wαp.»
Pyê tsó' mbǒ ηγαη ηγω: «Nη wα! Nγαή, έ κά πό nu πό.»

59 Πέ ná' ήνάη, wεcό ηu nde' cú yé te ήkaα Sé ηγω: «Έ κά πό nu λαωμέne πό, ηu wα mbó tsetset πόp, pαα zεe ήjáo pa' a ηu-Nγαlíεe pa' jά.»

60 Pyê tsó' ηγω: «ηu wα! Nη κά jí nu yi α pá' ήdαk ícú πό.» Pyê pét ícú cúne, mǒηkǔó' góα ήtónη.

61 Yésu shαtne ήdíηe Pyê, mík mópne puute. Pyê góα ήkǔwíte nu yi Tsαpαα lá'ne ícú mbǒ wé ηγω: «Mǒηkǔó' ga ήγε ήγω ήtónη ló'ne, mbα α muηe wáα ηká yétát.»

62 Pyê fú tetáα ícǔwet, mbuu ήkíi te'.

63 Pαα pine πόp ka gǔeene Yésu ka πό ήtswáα wé, mbó ήzααte wé.

64 Πόp ka pen ήkút shá wé, mbó ήtswáα wé, mbíkηe wé ηγω: «Kyé' ηu wí a tswáane wú.»

65 Πόp ka πό πό'α, mben mbó ήkǔwí' ήnyakle wé.

Πέ ze neηak Yésu

66 Njí ge mbó te ήkíe, pekém tset lá' πόp petátndá-panónηpα', mba pakyé'te nepúα-Mǒsέe cú'le, ícú pé lαk Yésu ήtó zu'-cú'le-ηγωη.

67 Πόp píηe wé ηγω: «Ό laα mbó Nzά'ηkα, α swíi wek.» Yésu tsó' mbǒ πόp ηγω: «Mα swíi wáα pαα pαα péμ,

68 mben mbíkηe wáα né nu, pαα pαα tsó'.

69 Te mba πό'α, έ ηkǔone pa'a, mbα έ ke ήγγó ήku' pa' Sé ηγαημεtαα tsαα ga ήní' Móα-Nη nǔu gúnη-pó ye yi tαα.»

70 Πόp petsαα ka zú' ícú ηγω: «Ό lαk mbó móα-Sé pα?» Yésu tsó' ηγω: «Έ cǔwet pα ntsu pαα, mα kwa' wét.»

71 A ka cú πό'α πόp góα shαtne ícú tsetset πόp ηγω: «Te έ laα mbó pa'ne, pekηe ke mben ήdóα wεcό ηu wí a ícú nu nǔu wé kekǔó? Kwa' pekηe tsuηe ήzú' nu yi έ cǔwetne ntsu wé.»

Lúkashi 23

Yésu mbi Nγómnaα Pilátu

(Matáo 27.2, 11-14; Málékúshi 15.1-5; Jāη 18.28-38)

1 Gaη-cú'le cú πό'α, ήdα sé petsαα, ήdαk Yésu ήgα né mbi-Pilátu.

2 Nζε nefen wé ηγω: «Pek jáα ηu wα πό ήjúk ήkát tset ηγωη wek mbáupe tú-lá', ήtα' wóp nema' ntsup-ntǔα', ήgá mbǒ kása-Palóma. A pen mbó ícú ηγω a Nzά'ηkα wí Sé ka ka'ne mbǒ pek, ήdαk ícú ηγω a fαα.»

- ³Pilátu píkhe Yésu ηγω: «᾽ fɔɔ-Payúda pɔ?» Yésu tsó' mbɔ́ wé ηγω: «᾽ cú pɔ'ɔ.»
- ⁴Pilátu cú mbɔ́ Petátndá-panóηpɔ' mba mbɔ́ lá' ηγω: «Mɔ́ sé mbɔɔ́ ηjéɔ́ yúu mi ηu wɔ́ faanéne te mbó pé cú ηγω a vu ntsaη pɔ.»
- ⁵Lá póp tsúη ηnɔɔ́ nɔɔ́ne, ηnú ηγω: «A sé mbó ηkát éswete pɔɔ́ ηγω póp tɔɔ́ tú. A ka ze Ngalilée, ηkúu Jwídê, é pɔ́ɔ́ laa a lɔkne ηtó tóne te ηkúu zá'ne laane.»
- ⁶Pilátu zú' pɔ'ɔ́, mbíkhe ηγω: «A ηu-ηgalílee pɔ?»
- ⁷Póp cú ηγω óɔη. A túu Yésu ηgá mbɔ́ fɔɔ́ Elôde, mbí'ηγω jé ka póne ésá' yîyá pak-ηγωη, ηγω mbó, mɔ́ a ka tɔ́ te mbó Yelúsalem nũ mîmá melé'.
- ⁸Elôde jéɔ́ Yésu, mbuu ηtsáate te', mbí'ηγω a ka pó ηtswé ηzú' pé péete menu nũu wé te', a pó ηtsáa nejéɔ́ wé. A jéɔ́ wé pɔ'ɔ́, ηkwaηe ηγω, líkɔ́ Yésu ge yecó n daa ká jéɔ́ nu, a jéɔ́.
- ⁹Mbíkhe wé né menu te é záa te', a ké mbɔɔ́ yecó tsó'.
- ¹⁰Petátndá-panóηpɔ' póp pakyé'te nepɔɔ́-Mɔ́sêe pó zú'u, mbuu mbó ηzáp menu tú Yésu te'.
- ¹¹Elôde póp pemákáa pé zɔɔte Yésu, ηgwe wé te ηtíi ndwí-nefɔɔ́ ésɔ́ nũu wé, ηtúu ηγω, pé pen ηdɔk wé mben ηgá mbɔ́ Pilátu.
- ¹²É ka gó mbó Pilátu póp Elôde pó né mbuu, te éfú lé' éyá póp tsú' pesúu.

Pé gá Yésu ηγω pé gɔ́ ηjwí wé

(Matɔ́ 27.15-26; Málékúshi 15.6-15; Jâη 18.39-40; 19.4-16)

- ¹³Pé lɔk wé ηkúu zú'u, Pilátu fúη panóηpɔ' pegwé, mba pasá' lá',
- ¹⁴ηnú mbɔ́ póp ηγω: «Pɔɔ́ lá' ηγω ηdɔk ηu wɔ́ ηtó mbi mɔ́, ηnú ηγω a sé mbúupe tú-lá'. N ηak wé pɔ́ mbi pɔɔ́. N gɔ́ nũu menu mi pɔɔ́ lí'ne ηnú nũu we, η ká jéɔ́ yecó mefaane pɔ́.
- ¹⁵Te mba fɔɔ́ Elôde ká jéɔ́ mefaane nũu wé pó, lá a pen wé ηgá mbɔ́ mɔ́. N dɔk ηnú ηγω ηu wɔ́ ká faane yecó nu pó, te mbó pé jwí wé jwíne pó.»
- ¹⁶É pɔ'ɔ́ lá, η ge tsú' ηnú pé tswá wé tswáne, ηgɔ́ ηná wé a gɔ́.
- ¹⁷[É ka pó ηká ndína-Páska, Pilátu gwéε necwéete tá' ηgaηtsáη ηgá mbɔ́ lá'.]
- ¹⁸Lá, lá' ze nezɔtne tɔɔ́ mbó éswíηe ηγω: «Ge pé jwí ηu wɔ́, ɔ́ ná Banabas mbɔ́ pek.»
- ¹⁹Banabas êwá mbó tsáη nté va' yi a ka ma'ne túsɔη, mben nté pa' a ka jwíne ηu.
- ²⁰Pilátu pó ηdɔ́ nená Yésu náne, lá é lee pɔ'ɔ́, a pen ηnú nu mbɔ́ lá' cúne.
- ²¹Lá lá' tɔɔ́ ke mbó ηkwí' mbíkhe pɔ́ swíηe ηnú ηγω: «Kwii wé nũu tɔ́ mbáηte páηténe, ke ηkwii wé pɔ́ nũu tɔ́ mbáηte páηténe.»

22 Pilátu cú nu nũu mbáate yetát ηγο: «Nu κερωη a gene pa'ne mbó kũó? Nj ká jéw yecó nu yi a faanéne te mbó pé jwí wé jwíne pó. Mɔ́ ñcú pé lɔk ηgwaa ñtswáa wé, n ná wé a gũ.»

23 Lá' ke ñdɔk pɔ ηγι tenne, ñnũũ nũũne ηγο pé kwii wé nũu tũ mbánte pánténe, te é tsa Pildtu.

24 A ñzá' ntsaη pa' lá' sé ñkɔη.

25 Ñná ηu wí póp ka pó mbíkηe. Nju wí a ka kúune tsáη nté va' mba nejwí ηu, mben ñkúu nũu Yésu, ñtsá' ñgá wé mbɔ́ póp ηγο póp lɔk wé ñgũ ñge yúu mi póp mbó ñkɔη nege.

Πέ lɔk Yésu ñgũ nege pé jwí wé

(Mat̃o 27.32-44; Málékúshi 15.21-32; Jãη 19.17-22)

26 Pé lɔk Yésu ñcũw sêndúη, ñnen te mbuute wecó ηu-sileene, wí pé ka pó éfúη wé né Símd̃η, a pó éfú ñká'. Palüó'ntso gwëe wé, ñdɔk tũũ ñgá tũ Mbañte pánténe-Yésu ηγο a tíi ñdɔk ñcũw nzũũ póp.

27 Lá' mbó nzũũ te ñzáa, paηgé pó tsetset póp ñkíi ñtũη ηgũó'-Yésu.

28 Yésu nen te éshɔtne, ñdíηe wóp ñcú ηγο: «Nzwíi-Yelúsalem, kɔw pũũ laa wáa, pũũ laa pɔ yũũ tú mba yi mbóηkũó́ pũũ.»

29 Pũũ jí ηγο melé' lá' sé ñtɔ́, yi pé gũ ñcú ηγο: «Pepóttú peηkén paηgé, pa' póp ñkaa zee mbí pó, mɔ́ póp ñkaa mó mów nóη.

30 É gũ ñdá' mbó pónne te pũw cú mbɔ́ membát ηγο: “Pũũ kɔkηe éfyét wek.” Ñcú mbɔ́ neηkó' ηγο: “Pũũ cúη mbɔw wék.”

31 Ñtsáa nepfú pó'w, mbí'ηγο pé laa ñge pa'ne nũu tũ fé, mɔ́ pé gũ ñtɔ́ ñkúu nũu tũ zúune ñge ηγο ku?»

32 Pé ka gó ñdɔk Yésu ñgũ, mbáate petsónη pépá nũu we, pa' pé gũ ñtemte ñjwí wóp pepóp.

33 Ñgũ te ñkúu nũu yecó zũ' yi pé ka pó éfúη ηγο káatú, ñkwii Yésu nũu tũ mbánte pánténe, mben ñkwii mba petsónη pá pépá, nũu móp metá Mbañte pánténe. Tá' pó nũu gúη-pó-Yésu yi tũũ, wecó pó nũu gúη-pó ñkwepme.

34 Yésu cú ηγο: «Tãa mɔ́, likηe mefaane móp, mbí'ηγο póp ká pó ñjí yúu mi póp gene pó.» Palüó'ntso pine póp mbónne zú'u ma' ñtíite te ñdɔk ñgap mendwí mé.

35 Lá' ka tũũ mbó ñdíηe pa' pé kwíine Yésu. Pasá' lá' pó ñzɔwte Yésu ñcú ηγο: «A ka cwéε pecó pũw ntsu-nenú, a pen ñcwéε kwa' yé tú, pa' a laa ñcú te éswíi nu ηγο a Nzá'ηkũ wí Sé ka tsónne.»

36 Palüó'ntso ka pó mben ñtuηe wé gúu, ñkwé'le mbũũ yɔp ñtɔ́ nejónη yé, ñgá cícók melu' mbɔ́ wé.

37 Mbó ñcú ηγο: «O laa mbó kwa' fɔw-Payúda, w cwéε tú yú mbɔ́ nenú.»

38 Πέ ka ηwa'ne ntɔŋ-nevú wé ḡkwii tú yé.

39 Wecó tá' nũu petsón pine pé ka kwiiine wóp pé Yésu nũu metá Mban̄te pánténe pó ḡzɔɔte wé ηγο: «Πέ cú ηγο ɔ Nzá'ηka-pu' pɔ́ɔ? Cwéé tú yú mbɔ nevú, ḡcwéé yek lá.»

40 Wecó zú' pɔ́ɔ, ḡkakɛ wé ηγο: «Πέ temte ḡkwii wekɛne pé ηu wálá nũu tá mbán̄te pánténe, ɔ júɔ pɔ́ɔ, ɔ ká pók Sé pó. É ga nũu pũu, mbo pé kwii wũu, é pó kwa' nénwín.

41 Pũu pfú menu mũu. Lá ḡga nũu wé, mbo a ká faane yecó pó.»

42 A kakɛ wé pɔ́ɔ, mben mbú' mbó mbɔ Yésu ηγο: «Yésu, ɔ laa ḡdá' ḡtɔ nũu nefɔɔ nú, ɔ páa nelikɛ wáa.»

43 Yésu tsó' ηγο: «E swíi wú, é kwa' nénwín, ηγο kwa' ló'ne puu gaane mbó tset za' mbótne-Sé.»

44 Mbót nem ge ḡku', mónem pé, tú' puu súu tset ηγοη tsuu te ḡkúu nũu nem yétát mbót njí.

45 Ndwí yi pé ka lokne ésáa ndá-nenɔŋpɔ', sane tsetset, éfú tá ḡkúu sé.

46 Yésu náη nũu tá mbán̄te pánténe, te ḡkíi né ηgi tenne, ḡcú ηγο: «Táa mo, η gá zwikɛ yáa nũu mbó mú. ḡcú pɔ́ɔ, ḡgɔɔ ḡké ḡcɔɔ.»

47 Tátndá-palüó'ntso-Palóma zú'u ka júɔ mba kúɔ lá yi é leene, te yi mbüɔt pó necú ηγο: «Ŋu wo ḡkaa faane.» Swiηe yé éyá gá meku' mbɔ Sé.

48 Pɔɔ tsuu pí póp ka náaténe ḡjúɔ mo menu, ka tsu' nepen nzuu, mba wɔ lá zwík ηγοɔ.

49 Ŋγοη pesúu-Yésu, te mba paηgé pine póp ka fúne Ŋgalilee cɔɔ nzuu ye, ka túu pɔ te nzuu la ḡjúɔ mo menu.

Yɔsêp ní' pfú-Yésu tset neshi

(Mat̄o 27.57-61; Málékúshi 15.42-47; Jân̄ 19.38-42)

50-51 Wecó ηu m̄bó gú Yelúsalem, pé fúη wé ηγο Yɔsêp, mbo pé ka pí wé tset yecó tásɔŋ-Payúda yi pé fúηne ηγο Alimatêe, mbó ηu sú'ne, ḡkú'le nepuu-Sé te', mben ḡtswé mbó ḡzwí'le ḡká yi Sé ga ésá' mbí. A m̄bó mba tsetset cú'le-pekém-ηγοη pine póp ka pónne ésá' lá'. Lá, a ḡkaa pémm nu yi pecó pelám ka zárne mben ḡge nũu Yésu pó.

52 Yɔsêp êwá ga ḡjúɔ Pilátu, ḡdɔɔ pfú-Yésu mbɔ wé, a pémm.

53 A ga, éfú nũu tá mbán̄te pánténe ḡkɔk wé, ḡdɔk pó-ndwí ḡkáte wé, ḡga ḡní' tset neshi ni pé ka sú'ne ḡzeme zemene, nũu ηγο' gwé, lá mben mbét ké ní' wecó ηu tsetú.

54 A ka pó ḡní' pɔ́ɔ mbótñjí Feládêe, póp pó niite mbuu pa' lé'ñji yóp sé ḡga ḡze.

55Paṅgé pine póp Yésu mbónne ḡnen te éfú Ngalilee, ka cúo nṣuu Yôsêp te ḡkúu neshi, ḡjé pa' a nṣone pfú-Yésu p'ó,

56ḡg'ó ḡké mben tásṣṣ, niite laménda s'ú'ne, mba mecó megwét nelók ḡz'ó' pfú-Yésu. Lé' nji ze, póp p'ó'ne ḡjwiite pa' nṣuu ka p'ó mbíkṣe.

Lúkáshi 24

Yésu z'wíime n'uu neví

(Mat'eo 28.1-9; Málékúshi 16.1-8; J'ah 20.1-10)

1Nduṅmbi lé', n'uu ḡgaplá' ge mb'ó, paṅgé êpá m'uu mba'mba'á, ḡd'ók laménda yi póp ka niiténe ḡg'uu né z'ú'-neshi.

2ḡg'uu te ḡkúu z'ú'u, ḡjé, mbo pé ka fú ntsu-neshi, ḡts'uu má' má' ḡg'ó' yí é mbónne z'ú'u.

3Póp jé' ḡkúu tsetú, ḡké mb'oo pfú-Tsar'uo Yésu jé.

4Póp ka t'uu ḡdíṣe z'ú' é p'ó ḡk'ne w'óp, póp g'ó ḡjé p'uo pépá c'w'et, m'ua mend'wí é fúk te ḡwaṣe.

5Póp p'ók te ḡts'ú' ḡdíṣe p'ó sé, lá p'uo êpá p'íkṣe w'óp ḡg'ó: «P'uu t'ó tsetset p'epfú sé, ḡd'ó ḡu wí a n'uu melá'k'ú? »

6A ká p'et z'á'ne p'ó, a z'wíime n'uu neví. P'uu zee ḡk'wíite nu yi a ka p'ó ḡcú mb'ó p'uu ḡká yi p'uu pép'óp ka p'etne Ngalilee.

7A ka cú ḡg'ó: É sé mbíkṣe ḡg'ó pé fen M'óo-N'uu mb'ó p'uo kep'ṣṣ, póp k'wii wé n'uu t'ú mbáṅte páṅt'ene, a z'wíime n'uu neví n'uu mbáate lé' p'etát.»

8Póp z'ú' p'ó, ḡg'ó ḡké ḡk'wíite ḡg'ó, é menu mi Yésu ka zee ésw'íi w'óp,

9é'fú z'ú'u, ḡg'uu mb'éete menu ts'uu mi é leene, ésw'íi gaṅku pé nts'p'm'ó' né negém mba mb'ó p'ec'ó p'uo n'uu ku y'óp.

10Paṅgé êpá mb'ó Malíya wí a mb'ó ḡn'áṅ Makdala, ḡge J'áne, mba Malíya má pé J'ák, póp p'ec'ó paṅgé. Póp p'éete menu ê' má ésw'íi gaṅt'úu-Yésu.

11Póp z'ú' é p'ó p'ó pa' n'j'uo lá, póp p'oo p'ém.

12Lá, Pyê lo sé, ḡk'uo te ḡkúu z'ú'-neshi, ḡḡ'ó'ne sé, ḡjé p'ó nda' y'uu-nd'wí yi pé ka lokne ḡkáte pfú-Yésu, é n'oo n'uu y'ec'ó g'úṅ. ḡg'ó mben, é nen ḡk'ne wé, a p'oo mb'ó ḡj'í y'uu mi é leene p'ó.

Yésu c'w'et mbi gaṅku pé pépá, s'énd'úṅ-Emawís

13É ka pen mb'ó p'ó lé' éyá, p'ec'ó p'uo pépá, n'uu ku-Yésu lo sé Yelúsalem, mb'ó ḡg'uu né y'ec'ó lá' yi pé f'úṅne ḡg'ó Emawís. Neg'uu te ḡkúu z'ú'u p'ó nenen háwa y'épá.

14ḡnen mb'ó sw'íṅne n'uu menu ts'uu mi é ka leene.

15 Nká póp ka pó s̄w̄iŋe, mbó ńz̄oŋe lá, Yésu góo ńt̄o yé ńk̄w̄éete wóp s̄endún̄, póp pepóp pó ńnen.

16 Lá, yecó yúu taate, póp p̄o wé lii.

17 Yésu píkŋe wóp ŋo: «P̄u nen ńz̄oŋe p̄o k̄ó p̄e'ne?» Póp zú' ńt̄u, ńma' mej̄úŋ, ésáŋe tú.

18 Wecó tá' n̄u póp, lík yé p̄o ŋo Keléopas píkŋe wé ŋo: «P̄o ts̄u Yelúsalem jí yúu mi é ka gene Yelúsalem n̄u melé' mo, te é ts̄ú' p̄o nda' gu kek̄ó?»

19 A píkŋe wóp ŋo: «K̄ó ńgene?» Póp cú ŋo, pek lá' mbó ńma p̄o menu mi é ka gene Yésu ŋu-N̄azalet. A mbó kwa' ŋémnd̄ú'-Sé we gwé, n̄u mefa'-mé, mba n̄u s̄w̄iŋe yé mbi Sé mba mbi p̄o mes̄oŋ.

20 Pa' Petátndá-panóŋp̄o' póp pasá' lá' pek ka cakle wé mb̄ Pilátu ŋo pé ɣ̄ ńŋak wé, ńj̄w̄í wé. Pé ka góo ńké ńk̄w̄ii wé n̄u t̄u Mban̄te páŋt̄ene.

21 Lá mbo pek mbó ńkwaŋe ŋo jú gene ńdá' ńzá' ŋka-ŋḡú', lón-Islaél. Mo menu ɣe, é ŋk̄oŋe mbó lé'lá' yétát.

22 É ká pó nda' p̄o' p̄o, pecó paŋgé tsetset pek lá' ńka'ne wek. Póp lá' ńm̄u ńk̄'ńj̄í ló'ne, ńɣ̄u za' yi pé ka l̄we'ne wé zú'u,

23 mb̄o p̄fú yé jú, mb̄en nz̄u és̄w̄ii wek ŋo póp kúu zú'u, Pec̄ú'-Sé c̄wet mbi póp, ńcú ŋo Yésu p̄o nt̄u!

24 Pecó p̄o pek lá' ńzú' p̄o' ńdo sé, mb̄en ńɣ̄u yóp neshi, ńj̄ú é p̄o p̄o nd̄úŋnd̄u pa' paŋgé êp̄á l̄'ne és̄w̄ii wóp, lá póp ké mb̄o Yésu jú.

25 Yésu góo ńké ńcú mb̄ póp ŋo: «P̄o ké jínu. P̄u ká pó éfé'ne mbém menu ts̄u mi p̄eŋémnd̄ú'-Sé ka ŋwa'ne p̄o.»

26 P̄u ká jí ŋo, é ka pó mbíkŋe ŋo Nz̄á'ńka piite ńj̄ú ŋḡú' lá ńkúu tset negú' we p̄o ke?

27 ńcú p̄o' ńze nek̄yé'te menu ts̄u mi é tset ŋwa'ne-Sé mbó ńdíŋe wé, és̄w̄ii wóp, ńze n̄u meŋwa'ne-M̄s̄é, mbáate ńkúu tset mé p̄eŋémnd̄ú'-Sé.

28 Póp pé póp ɣ̄ te mbó ńkúu lá' yi póp pép̄á ka pó ńɣ̄u zú'u. Póp jú a loo p̄o pa' a mb̄en ńnen te ŋga sak.

29 Lá póp ɣ̄w̄e wé, ŋo póp pepóp lé, mbíŋo tú' ts̄ú' és̄u s̄ú'ne, za' lee mó. A pém póp pepóp kúu ndá yi póp ka pó ńɣ̄u ne zú'u.

30 Nká nej̄á yúu ɣe ńku', póp n̄ŋ sé, a pée mbel̄éet, ńgá pá'lá mb̄ Sé, mb̄ú'te ńgá mb̄ póp.

31 Póp' mík móp góo ńké ńdéene póp lii wé, a góo mbé.

32 Póp sh̄otne ńcú tsetset póp ŋo: «Yó l̄k mbó yúu mi é l̄'ne ńge lá s̄w̄iŋe yé kúute w̄u ńká yi pekŋe l̄'ne mbó s̄endún̄ a p̄o ńkyé'te nu-Sé és̄w̄ii w̄u l̄!»

33 Póp lo sé pɔ ŋká êyá, ícáɔ sêndún, mben mben Yelúsalem, ñkwéete gan̄ku-Yésu ntsǒpmɔ' né negém, mbo póp pecó pɔɔ-Yésu cú'le.

34 Ñkwéete wóp p'ɔ, póp s̄wíi wóp ŋɔ: «É nénwín ŋɔ Nde z̄wíime n̄u neví, Símd̄ŋ lá'ne ñjáɔ wé.»

35 Póp pen mbéete yóp yúu mi póp lá'ne ntó sêndún ñjáɔ, ŋɔ póp lá' ñgá ñdii wé, mbo a pée mbelêet te mbó ñgar.

Yésu c̄wet mbi gan̄ku pé

(Jân 20.19-23)

36 Póp pét és̄wíŋe s̄wíŋene, Yésu góɔ íc̄wet ntáɔ tsetset póp, íc̄'le wóp ŋɔ: «Mbótne pó né pɔɔ!»

37 Lém yóp sáane. Póp pók, ñze mbó ñkwaŋe pɔ ŋɔ é jíj̄ŋ-ŋu.

38 Lá Yésu cú mbǒ póp ŋɔ: «Lém yáɔ sé nt̄s̄ó'ɔne ts̄ó'néne melá'k̄úɔ? Pɔɔ m̄'le m̄'léne melá'k̄úɔ?»

39 Pɔɔ líŋe mbó máa ne meku máa lá ñjáɔ, a kwa' mɔ. Pɔɔ mɔɔte wáa lá ñzú', jíj̄ŋ-ŋu ká ḡwee mbap-mbɔɔ pó, ñké mbɔɔ metswí ḡwee, pɔɔ ke ñjáɔ pa', m ben ñḡwee mbap-mbɔɔ ne metswí.»

40 A gó ícú mbó ñnyet wóp né mbó mé póp meku mé.

41 Póp pó nt̄s̄áate te' lá é pét ñk̄'ne wóp k̄'néne, póp cú ŋɔ ke é nu ɔɔ? Yésu píkŋe wóp ŋɔ: «Pɔɔ ḡwee yúu kwétne z̄á'ne?»

42 Póp lóɔ kém-shú yi t̄ɔne ñgá mbǒ wé.

43 A c̄wée, ntáɔ pɔ mbi póp ñkwét.

44 A ka kwét te ím̄ek, ícú mbǒ póp ŋɔ: «Pɔɔ j̄ɔ yúu mi ŋ ka pó és̄wíi wáɔ, ñká yi pekŋe ka pétne ñjúk. Ŋ ka s̄wíi wáɔ ŋɔ é sé mbíkŋe ŋɔ yét k̄úɔ lá yi pé ka ŋwa'ne ne n̄u mɔ lá puute. Menu êmá tsɔɔ mi é tset ŋwa'ne-M̄s̄êe, mba tset yi pen̄gémnd̄úɔ'-Sé póp yi mezoŋki.»

45 Ñgá ñké nt̄s̄ó' jínu yóp, ñge póp zú' menu mi é tset ŋwa'ne-Sé.

46 Ícú ŋɔ: «É tset ŋwa'ne-Sé mbó ŋɔ: Nzá'ŋk̄ ḡwee ne lá' ñjáɔ ŋḡúɔ', m̄p̄fú, lá Sé pen ñz̄wíi wé n̄u neví n̄u mbáate lé' pétát.

47 É sé mbíkŋe ŋɔ pé lá' ñd̄k lík yáa, ícú nu-Sé mbǒ lá' ŋɔ mba wǒ lá kúpme mat we, Sé likŋe menu kepɔŋ mé. P'ɔ, é ke ñze Yelúsalem.»

48 Pɔɔ ḡane ñké mbó pajá ñjáɔ, nelɔk menu êmá ésat lá'.

49 Pɔɔ jí ŋɔ ŋ ge ntó ntúu yúu mi T̄áa mɔ ka ka'ne negá mbǒ pɔɔ. Pɔɔ ke ñz̄wí'le pɔ t̄s̄ɔŋ te ñkúu ñká yi metɔɔ-Sé ḡa éfú t̄népú ícúŋ ñkúu n̄u pɔɔ.

Yésu kó' ne t̄népú

50 Yésu cú p'ó, ndək wóp ncwēt, h̄ḡa te n̄ts̄é' nekúu Mbetani, h̄ka' mbó h̄ḡá t̄é, h̄ní' mbótne n̄u p'óp.

51 A p'ó h̄ní' mbótne n̄u p'óp p'ó, mbó h̄k'ó' h̄ḡa né t̄án̄é'p̄ú.

52 P'óp ts̄é' n̄t̄áa zú'u mbó h̄ḡú'le wé, te é ku', p'óp lək tsáate mben nz̄aa né Yelúsalem.

53 H̄ḡa te h̄kúu zú'u, h̄ké n̄ts̄é' h̄n̄áη p̄o tset ndá-nen̄c̄ηp̄o' h̄ká ts̄aa, h̄ḡú'le Sé.

Jâη

Jâη 1

Yésu S̄wîηe-kye' m̄ben m̄bó s̄wîηe-luk

¹P̄ĩmbí ka gó ñze, s̄wîηe p̄o p̄o gú, ȳyá s̄wîηe p̄óp Sé m̄bóne gú. É pen m̄bó p̄o Sé.

²P̄óp Sé m̄bóne te éfú p̄o nzenε.

³K̄äó lá gó m̄bó gú, ñdeε p̄o n̄u wé. Yecó yúu p̄o p̄o gú ké p̄o yi é leε p̄o n̄u wé p̄o.

⁴Luk ka p̄o n̄u wé, luk êyá p̄o kye' yí é kye'ne p̄womes̄η.

⁵Kye' p̄o ñkye' nzénz̄u, nzénz̄u ké m̄bó kúrme.

⁶Sé ge ñtúu wecó ηu, lík yé p̄o ηgo Jâη.

⁷A tó m̄bó j̄ñj̄ú, nes̄w̄i yúu mi a j̄ine nté kye' êyá, nep̄o yi mba w̄ lá ga ñzú' s̄wîηe-Jâη, ñzár t̄m yé n̄u kye' êyá.

⁸J̄á ηkaane l̄ok kye' ñtó p̄o, a ka tó yé p̄o nes̄w̄i p̄wó né nu n̄u kye'.

⁹S̄wîηe êyá ka p̄o kwa' kye' yí é t̄ne nd̄mbí nek̄yé' p̄wots̄u.

¹⁰J̄á s̄wîηe m̄bó nd̄mbí, lá p̄womes̄η ké m̄bó wé jí. La m̄bó Sé ka l̄ok p̄o s̄wîηe êyá la m̄bu' ηgoη.

¹¹É ka tó kwa' ηgoη p̄óp, p̄wó-ηgoη wóp p̄o wé kúk̄ηε.

¹²Lá, p̄wó ts̄u pí p̄óp ñzárne t̄m n̄u wé, a l̄ok wóp ñge p̄wó-Sé.

¹³Nep̄o p̄wó-Sé, p̄o p̄o n̄u nek̄η we ηumes̄η p̄o. Nep̄o p̄wó-Sé, Sé k̄ηne ȳyá nté nep̄i.

¹⁴S̄wîηe ka ts̄ú' ηumes̄η, ñtó ñts̄wé t̄set̄set pek̄ηε, pek̄ηε j̄ú nek̄ú' we, é p̄o nek̄ú' M̄ó wém̄' w̄i a f̄ine m̄b̄ T̄ä, ñḡwεε p̄oη t̄m, ñnyet p̄o nu nénw̄in.

¹⁵Jâη ge ñcú yúu mi a j̄ine n̄u ηu êwá, ñd̄ok ηgi tenne ηgo: «Yá ηu w̄i η ka p̄o ésw̄i w̄u lá, pá' η ka p̄o ñcú ηgo: N̄u nz̄u m̄bó ñtó, a leε wáa, m̄b̄'ηgo pé ka gó m̄b̄ wáa, a p̄o p̄o gú.»

¹⁶Ngan̄ ka ké ñtó, ñd̄ok pá' a ḡwεene p̄oη t̄m, ñgá fu' níine yek̄ηε p̄ets̄u te', ñc̄u ésh̄otne ñc̄u, m̄b̄'ηgo a ḡwεε ηk̄oηε te'.

¹⁷Sé ka leε n̄u M̄s̄éε, ñgá nep̄u, nu nénw̄in p̄óp fu' níine yek̄ηε pen ñdeε p̄o n̄u Yésu Kelíst̄o.

¹⁸Wecó ηu ηkaa Sé j̄ú, lá nda' M̄ó wém̄' w̄i a sé m̄bó nej̄óη T̄ä, ka gene pé jí wé.

Jâη sé ñc̄w̄i D̄k̄u w̄i a ḡwεene

- 19 Jâh γε ήκού nu nté Yésu. Έ πό yecó ηκά, pasá'ldá'-payúda píne πόρ Yelúsalem túu pançhpo' πόρ pɔ nũ njwɛt-Lévi, ηγο πόρ γμ μβίκηγε Jâh ηγο: «A πό wɔ?»
- 20 Jâh sáane sáanéne ήκού mbɔ pɔtsɔ kέ mɔ'le ηγο: «Nj ká πό Nzá'ηku wí Sé ka ka'ne πό.»
- 21 Πόρ πίκηγε wé ηγο τε ο πό wɔ? O πό Eliya keküó? Jâh cú ηγο ηγάη. Πόρ cú ηγο, ο πό ηγémndüó'-Sé wi pé sé ήzwí'le lá keküó? Jâh cú ηγο ηγαη.
- 22 Πόρ γόο ήκέ ήκού mbɔ wé ηγο: «Swíi wék né ηu wí ο já, ήjí ηγο pek γμ ήgwεε nu yí pek γμ ήtó έswíi pɔ píne πόρ lá'ne ήtúu wék.» Kwa' gu né tú yú, ο kwanη ηγο ο wɔ?
- 23 Jâh lok swíηγε yí ηγémndüó'-Sé Esäya ka cúne ήtso' ηγο: «Mɔ ηu wí a kôηtet, ήbó έsá' ήκού ηγο: pɔ saηte sêndúη-Tsarɔ é túu ndáηndɔη.»
- 24 Pɔ píne pé ka túune wóp mbɔ Jâh lá, mbó pafalísay.
- 25 Πόρ pen μβίκηγε Jâh ηγο: «Lá ο ká πό Nzá'ηku πό, ήκέ mbɔo Eliya πό? Ηκέ mbɔo ηγémndüó'-Sé wi pé sé ήzwí'le πό, τε melá' kúó ο nu' pɔ ηki?»
- 26 Jâh tsó' mbɔ πόρ ηγο é γμ nũ mɔ, mbɔ n nu' pɔ pɔ nda' tset ηki. Wecó ηu kέ ήbó tsetset pɔ, pɔ péτ kέ jí wé.
- 27 Yé nu γμ ήβάατε yáa, n ze ήbɔo ku' neηó'ne sé ήkíe' ηku-metap mé πό.
- 28 Pé ka πό μβίκηγε Jâh ne mɔne menu pa'ne Mbetani, nũ yecó njún-ηki-Juudη zɔ' yí a ka πό ήnu' pɔ ηki zú'u.

Yésu móo-njinjo-Sé

- 29 Njí γε ήkíe, Jâh jáo Yésu πό ήtó, a cú ηγο: «Yɔ Móo-Njinjo wí Sé lokne έfe' ndɔo-menu mí pɔ ka gene.»
- 30 A já wi η ka πό έswíi wɔ lá, pá' η ka πό ήκού ηγο: «Nj a nzɔ mɔ ήbó ήtó, a leε wáa, mbí'ηγο pé ka γó ήbí wáa, a πό pɔ gú.
- 31 Kwa' mɔ ηkaa πό ήjí ηu wí a γμ ήγε ήbó já πό. Lá η ka τό yáa, ήbó ήnu' pɔ ηki nelok ήγε paíslayêl jí wé.»
- 32 Jâh pen ήκού yecó nu yí a jíne nũ Yésu, ηγο: «Nj ka jáo zwíκηγε-Sé fú tánépu ήcúη ήnánη nũ wé, ήbó pá' Puute lá.
- 33 Kwa' mɔ η ka zεε mbɔo ήbó ήjí wé πό, lá Sé wi a ka túune wáa ηγο η γμ ήnu' pɔ ηki, já ήcúne mbɔ mɔ ηγο: O γμ ήγε ήjáo zwíκηγε-léenéne τό ήnánη nũ ηu. A já wi a γμ ήγά pɔ mbɔ zwíκηγε léenéne.»
- 34 N jáo, lá mɔ sé έsá' έswíi pɔ ηγο já póne móo-Sé.

Pelumbi ganhu-Yésu

- 35 Njí γε ήkíe, Jâh πόρ pecó ganhu pé pépá péτ ήbó pɔ zɔ' yí a ήbóne zú'u.

- 36 A ma' lík, ñjúo Yésu pá' a sé ñdee, ñcú ηγω: «Yɔ Mɔ́o-Njinjo-Sé.»
- 37 Gaηku-Jâη pérépá zú' yɔ swiηe, ñcúo nzuu Yésu.
- 38 Yésu shɔtne, ñjúo pá' póp nzuu yé, mbíκηe wóp ηγω: «Puu lɔɔ kúó?» Póp püɔt mbɔ́ wé ηγω: «Labi (ñdɔk ηγω cíca), ɔ tswé gó?»
- 39 Yésu cú ηγω: «Puu tó, puu ga ñjúo.» Póp góɔ ñké ηγω ñjúo zu' yí a tswéne zú'u. É gó mbó, mbó nüu nem yénékwa mbótnjí, póp pérépó náη te yíyá lé'lá' me.
- 40 É ka ga nüu puɔ pérépá píne póp ka zú'ne swiηe-Jâη, ñcúo nzuu Yésu lá, lík wecó tá' ηu ka pó ηγω Ndeléya, a pó mɔ́omá-Símɔη Pyê.
- 41 Ndeléya êwá ga mbiiite éswíi mɔ́omá we Símoη, ñcú mbɔ́ wé ηγω: «Pek júo Nzá'ηku, wi Sé ka ka'ne a pó Kelístɔ.»
- 42 Ñdɔk Símoη, ηγω nejóη Yésu, Yésu tsuη ñdíηe Símoη te ñcú mbɔ́ wé ηγω: «O Símoη mɔ́o-Jâη. Pé ga ηγε éfúη wú ηγω Kefas», é lɔk mbó ñcú ηγω Pyê.
- 43 Njí ge ñkie, Yésu záp ηγω a ga ηγω tset pak-ηγωη-Ngalilee, mbó ηγω, mbuute Filîp, ñcú mbɔ́ wé ηγω cúo nzuu mɔ.
- 44 Filîp êwá ka pó ηu-Mbetsayída, túsɔη pé Ndeléya póp Pyê.
- 45 Filîp ga ñjúo Natanayêl, ñcú mbɔ́ wé ηγω: «Pek júo ηu wí pé ka ηwa'néne nu nüu wé tset ηwa'ne-nepúu-Môsêe, mba tset meηwa'ne-peηgémndüó'-Sé lá. Pek júo wé, a pó Yésu, mɔ́o-Yɔsêp, mɔ́o-Năzalet.»
- 46 Natanayêl cú mbɔ́ wé ηγω: «Te pé ka zee mɔ ñjúo yúu sá'ne fú Năzalet?» Filîp tsó' mbɔ́ wé ηγω: «Tó, ɔ ga ñjúo.»
- 47 Yésu júo pá' Natanayêl sé ñtɔ, ñcú nu nüu wé ηγω: «Yɔ kwa' mɔ́o-Íslayêl wí nu ηkɔηkɔ ká pó nüu wé pó.»
- 48 Natanayêl píκηe Yésu ηγω: «O jí wáa gó?» Yésu püɔt mbɔ́ wé ηγω: «Filîp lá' ηγω éfúη wú pá'a m bó ñjúo wú júone. O lá' ñnánη netsén-tá-ηgěm.»
- 49 Natanayêl tsó' ηγω: «Labi, ɔ mɔ́o-Sé, ɔ fɔɔ-paíslayêl.»
- 50 Yésu püɔt mbɔ́ wé ηγω: «O pémo ηkɔne, mbí'ηγω n cú ηγω n dá' ñjúo pá' ɔ náηne netsén ηgěm. O ga mben ñjúo menu mí é gú'ne ñdee mîmá.»
- 51 Yésu pen ñkwi' ñcú ηγω: «Lá e swíi wúu, kwa' nénwín, puu ga ηγε ñjúo ntsu-túnépú tsó'ne ñtúu, pecüó'-Sé pó éfú zú'u, ñcúη ñtɔ nüu Mɔ́o-Ŋu mben ñkó' né túnépú.»

Jâη 2

Yésu shuɔt ηki ñdɔk ηγε melu'

- 1 É lee lé' pétát, yecó láandá pó túsɔη-Kána, tset pak-ηγωη-Ngalilee, má pé Yésu pó zú'u.

- ²Pé pen éfúŋ Yésu gúu póp gan̄ku pé, zɛ'-láandá êyá.
- ³Melu' ge míme, má pé Yésu cú mbǎ wé ηγο: «Pɛɔ ká pen ηγwεε melu' mi póp ga ínó pǎ.»
- ⁴Yésu pǎɔt mbǎ wé ηγο: «Máamaa, ɔ cŵée kǎs mbǎ mɔ? Yáa ηká pét ké ku'.»
- ⁵Pǎ'ɔ lá, má we ga ícú mbǎ pali pɛɔ ηγο a laa ícú ηγο: «Pɛɔ ge pǎ kǎs lá pɛɔ ge.»
- ⁶Mecó mekaŋ-ηγο' pǎ zú'u ménéntúkú. Mi Payúda tú'ne ηki tsetú ndɔk mbɛɛte mbɛɛ yɔp la ηgú'le Sé. Pá' nepɛɛ-lá' nóp ka pǎ mbíkŋe. É ka pǎ te mbɔ pé ní' ηki mba léta ηka tset tá'.
- ⁷Yésu cú mbǎ pali pɛɔ ηγο: «Pɛɔ ní' ηki tset mekaŋ má te é lúu.» Póp ní' ηki tsetú te é lúu.
- ⁸Yésu gǎɔ ηké ícú mbǎ póp ηγο: «Pɛɔ shók wecó ηkɔɔne, ηga ηgá mbǎ ηu wí a ntaŋ-ndína.» Póp shók ηga ηgá mbǎ wé.
- ⁹A zŵí' ηki wí é shɛɔtnéne ítsú' melu', mbɔɔ pǎ ní' zɛ' yí mîmá melu' fúne zú'u pǎ, lá pali pɛɔ píne póp lá'ne ítú' ηki pǎ ní'. Ŋu wí a ntaŋ-ndína, fúŋ ηu wí pé gene láandá yé,
- ¹⁰ícú mbǎ wé ηγο: «Pé lo mbíite ηgá pǎ melu' sɛ'ne, te pé nó te', lá pé gá mi é na' míme meene. Lá ηga núu gu, mbɔ yɔ yú ηká yi ɔ gáne melu' sɛ'ne mbǎ pɛɔ?»
- ¹¹Yɔ pá' Yésu ka zene nege menu máamaane. É ka pǎ Kána, tset pak-ηγοŋ-Ŋgalilee, Yésu lɔk pǎ'ɔ, nde'le negú' we. Gan̄ku pé záp tǎm núu wé.
- ¹²Yɔ nu lee, Yésu póp má we, póp pǎɔpémá pé, ηge gan̄ku pé, ga né tǎɔŋ-Kapeenawúm, ηkúu zú'u, ínánŋ pǎ mecó melé'.

Yésu zuŋ pafen yúu ndá-nɔŋpǎ'

- ¹³Ndína-Páska-payúda ka pǎ mbáate, Yésu gǎɔ ηké mbɛɛ né Yelúsalem,
- ¹⁴ηkúu tetáa-ndá-nɔŋpǎ', íjɛɔ pɛɔ pǎ tsetú mbó éfen pefɔŋ, pɛcǎ pǎ éfen menjinjɔ, pɛcǎ pǎ éfen pepuute, mba pakúp ηkáp náŋte sé.
- ¹⁵Pǎ'ɔ lá, Yésu gǎɔ ηké ndɔk meŋka íniite ηgwaa, éfú tset tetáa-ndá-nɔŋpǎ', ízuzŋ pɛɔ êpá póp menjinjɔ móp, póp pefɔŋ, ítsɛɛ meŋkǎ' móp míme', ηkáp pɛɔtne sé,
- ¹⁶ícú mbǎ pafen pepuute ηγο: «Pɛɔ lɔk yúu má éfú za'ne ηga! Pɛɔ pǎa nelɔk zɛ'-Tǎa mɔ ηge zɛ'-metáa.»
- ¹⁷Gan̄ku-Yésu gǎɔ ηké ηkŵíite zɛ'-ηwa'ne-nden kaa yi é cúne ηγο: «Mɔ, η kɔŋ zɛ' yú kɔŋne te η ga ndá' ípfú pǎ núu.»
- ¹⁸Pasá'lá'-payúda gǎɔ ηké ícú mbǎ Yésu ηγο: «Ge ndaakájɛɔ nu mbi pek ndɔk ínyet wék ηγο pé ka gá wú né metɛɛ nege yúu mi ɔ gene laa.»

19Yésu tsó' mbö póp ηγο: «Puu kem ndá-nohpó' yo, n dok lé' petát, mbu' ntík tíkne.»

20Póp cú mbö wé ηγο: «Pé ka lok ηγου' ntsöpenéntúkú né megéménékwa, ηkút ndá-nohpó' yo, ηgu nüu gu, o cú ηγο mbó o lok lé' petát mbu' ntík o?»

21Lá, Yésu cú pá'a, ndá-nohpó' yi a kwíine pó po túmbuu ye.

22É yété lá a ka zwíime nüu nevú, ganhu pé kwíite ηγο a ka cú yo nu, ηgócó ηké mbém, mben mbém yi ηwa'ne-nden kaa ka cúne nüu wé.

23Yésu pét mbó po Yelúsalem, pé pó ηjé ndína-páska-payúda, lá' jé menu māamaane mi a gene, puo te nzáa záp tám nüu wé.

24Lá Yésu póc me' mbuu ye mbö póp pó, mbí'ηγο a sé ηjí pá' póp póne petsuu.

25A ηkaa pó ntsáa ηγο pé kyé'te kyé'téne éswii wé pó. Kwa' jé mbó ηjí yúu mi é tset tám-ηumesoη.

Jâη 3

Yésu póp Nikodêm

1Wecó ηkém-payúda ka pó tsetset pafalisay, pé fúη wé ηγο Nikodêm.

2A ge ntó yecó netú', ηjé Yésu, ncú mbö wé ηγο: «Cíca, pek jí ηγο Sé ka túune wú ηγο o gu nzi' puo né yúu. Mbí'ηγο é laa mbó ηu póc ge menu māamaane mi o gene laa ké pó yi Sé túune wé pó.»

3Yésu püot mbö wé ηγο: «Lá e swii wú, kwa' nénwín, é laa mbó ηu póc jé nefo- Sé ké pó yi pé pen mbí wé yecó ηká pó.»

4Nikodêm cú mbö Yésu ηγο: «É laa mbó ηu pó ndám pé pen mbí wé ηgókú? Te é laa mbó a pen ηkúu nepem-má we pé pen mbí wé?»

5Yésu püot ηγο: «Lá e swii wú, kwa' nénwín, é laa mbó ηu póc kúu tset nu-nefo- Sé ké pó yi a lee nüu ηki, mba Zwíkηe Léenéne la pé pí wé fí fí pó.

6ηu wí ηu mbéene póp maηgé píne wé, a pó po ηumesoη, ηu wí Zwíkηe Léenéne píne wé, a ηu-Zwíkηe Léenéne.»

7Páa nēmaa pá' n cúne mbö gu ηγο pé gwēe nepen mbí wuu fí fí.

8Fefüot lee zu' yí a kōηne, o zú' pá' a leene, lá ηké mbóc jí zu' yí é fúne zú'u pó, ηké mbóc jí zu' yí é gūne né zú'u pó. É pen mbó po pól, nüu ηu wí Zwíkηe Léenéne píne wé.

9Nikodêm gócó ηké mbíkηe Yésu ηγο: «É gó mbó pól, ndee ηgókú?»

10Yésu püot mbö wé ηγο: «O Íslaêl mbó tá' cíca te pé jí wú te', o pen mbóc yo nu jí?

- 11 Lá ε swíi wú, kwa' nénwín, pek cú nu nüu yúu mi pek sé híjí, ícú yi pek sé híjí nüu yúu mi pek ka jéone, lá pwa' ká ké mbém nu yí pek cúne pó.»
- 12 Mɔ́ éswíi wáa né nu nüu yúu mi é leene ndü tsétsá', pwa' pɔɔ pém. N daa éswíi wáa né nu nkóone nüu yúu mi é leene ténépú, mbo pwa' ga' hge hgo'ku la mbém?
- 13 Numesɔɔ hkaa mó kó' ténépú pó, nda' Mɔ́-Ŋu wí a ka fúne zú'u ícúɔ.
- 14 Ndáɔndɔɔ pá' Mɔ́sêe ka kútne nó nüu tá' tɛ́, hka' hga' tɛ́, kɔɔtet lá, é sé mbíkhe hgo' pé ge hka' Mɔ́-Ŋu pɔ' pɔ'.
- 15 É lee pɔ'ɔ, hu wí a záɔne tɛ́m yé nüu wé, gwéee luk kéme.
- 16 Mbí'hgo' nté yi Sé ka lɔkne hkaɔ píimbí pɔ'ɔ ka pɔ' te a gá Mɔ́ ne wémó', nepó yi wét hu lá wí a záɔne tɛ́m yé nüu Mɔ́ ne êwá, ké lá' ítíi ndɔɔ kéme pó, a ga' ndá' hgwéee pɔ' luk kéme.
- 17 Mba pɔ'ɔ, Sé hkaa zee ítúu Mɔ́ ne ndümbí hgo' a ga' hga' hge pwa' mesɔɔ pó. A ka túu wé nepó yi a ga' hga' hge pwa' mesɔɔ luk.
- 18 Ŋu laa ízáɔ tɛ́m yé nüu wé, mbo pé hga' hge hga' wé pó. Ŋu wí a ké mboɔ záɔ tɛ́m yé nüu wé pó jí hgo' pé hka' mó wé, mbí'hgo' a ká záɔ tɛ́m yé nüu mó- Sé wémó' pó.
- 19 Pé ndá' hga' hge pwa' mesɔɔ nté nu-kye' yi é ka tóne ndümbí, lá pwa' mesɔɔ kɔɔ pɔ' nzénzáa ítsa kye' éyá, mbí'hgo' hge menu móɔ ká pɔɔ.
- 20 Ŋu laa hge nu keɔɔ, mbo hga' mbaa kye' paane, mboɔ kɔɔ nenén zɛ' yí kye' zú'u pó, mbók hgo' menu mé ícwét mántáa.
- 21 Lá, hu wí a sé ínen nüu séndúɔ-nu-nénwín, a ítɔ zɛ' yí kye' zú'u, híjí hgo' pé ga' híjɔ hgo' hge menu mé fú pɔ' nüu pɔ' a sé ízú' ntsu-Sé.

Jâh Mbaptishi póp Yésu

- 22 Yɔ nu lee, Yésu póp ga' hka' pé ga' né tset pak-hgo'ɔ-Judê, póp pepóp na' íze ínáɔ, Yésu pɔ' ínu' pwa' hka'.
- 23 Jâh pɔ' yé Enɔn, mbwa' Salím mbó ínu' pwa' hka' gúu, mbí'hgo' hka' ka pɔ' zú'u tɛ'. Pwa' pɔ' ítɔ, a nu' wóp hka'.
- 24 É ka gó mbó, pé pét ké ní' Jâh ndátsáɔ.
- 25 Yecó lé', hu-payúda póp wecó ga' hka'-Jâh náɔ te íze neɔɔ nu nüu nu nepwa' mbwa' la hgu'le Sé.
- 26 Ga' hka'-Jâh ga' híjɔ Jâh, ícú mbɔ wé hgo' Cíca, ɔ sé hkwíite hu wá wí pwa'ne ka pɔ' nüu yecó njén-hka'-Juudeɔ lá? Ŋu wá wí ɔ ka cúne nu yí ɔ jíne nüu wé lá? A sé ínu' yé pwa' hka' nkóone, te lá' menɔɔ menɔɔ pɔ' hga' híjɔ pɔ' wé.
- 27 Jâh tsó' mbɔ póp hgo': «Mbo hu pɔɔ gwéee yúu ké pɔ' yi Sé gáne mbɔ wé pó.

28 Kwa' pɛɛ yáa sé níiite níj ɲɔ ɲ ka cú ɲɔ ɲ ká pɔ Nzá'ɲka wí Sé ka túune pɔ. Mɔ pɔ ɲ wí pé ka túune ɲɔ m bó mbi yé.

29 ɲu wí a zó'ne maɲgé pɔne ndúu-maɲgé. Súu-ndúu táa nejóɲ ndúu, a cú nu, a zú' ɲgi ye, nu pɔɲ wé te'. Mɔ sé ńtsáate yáa pɔ pɔ'ɔ, mben ńtsáate te ńmik tám yáa.

30 É sé mbíkɲe ɲɔ yé nu gó ɲkwi' ɲɲ né mbi, yáa pɔ mben né nzɛɛ.»

31 ɲu wí a fúne tánéprú, a lee pɔɔ pɛtsɛɛ. ɲu wí a ndũ tsétsá' a ɲu-tsétsá', mben ńcú nu pɔ nũ menu mí é ndũ tsétsá'. Lá, ɲu wí a fúne tánéprú a lee pɔɔ tsɛɛ.

32 A cú nu yí a jíne nũ yúu mi a ka jáɔne mba yi a ka zú'ne, lá ɲu pɔɔ péɛm.

33 ɲu wí a péɛmne nu yí a cúne, lɔk ńnyet ɲɔ Sé nénwín nũ mba káó lá.

34 ɲu wí Sé túune wé, a cú menu mí é fúne mbɔ Sé, mbí'ɲɔ Sé gá Zwíkɲe yé mbɔ wé ké ndwíkle.

35 Táa Sé kɔɲ Mɔɔ ne, mɔɔ a ka ní' yúu tsɛɛ nũ láapɔ-Mɔɔ ne.

36 ɲu laa ńzáp tám yé nũ mɔɔ-Sé, ɲgaɲ gwɛe luk kéɛɛ. ɲu wí a ké mɔɔ záp tám yé nũ mɔɔ-Sé pɔ, a ké lá' ɲgwɛe kwa' luk pɔ. Sé ké mbét ɲkwi' ńzán lɔɲ nũ wé zánɲe.

Jâɲ 4

Yésu pɔp maɲgé-Samalîi

1-3 Pafalísay zú' pé pɔ ńcú ɲɔ nden pɔɔ píne pɔp sé ńcáɔ nzɛɛ Yésu lee pé Jâɲ, a pen mbó ńnu' pɔɔ ɲki é záa ńtsa pé Jâɲ. ńze ɲké ɲɔ ńcú pɔ'ɔ, kwa' Yésu ze ńmɔɔ ńnu' pɔɔ ɲki pɔ, gaɲku pé pɔne ńnu' wɔp. Yésu jí ɲɔ pafalísay zú', éfú tset pak-ɲɔɔɲ-Judê ńcáɔ sêndúnɲ nepen tset pak-ɲɔɔɲ-ɲgalileɛ.

4 É pɔ mbíkɲe ɲɔ a jé' wé tset pak-ɲɔɔɲ-Samalîi.

5 A ga te ɲkúu tset yecó táɔɔɲ-pasamalîi, wí pé fúɲne ɲɔ Sikaa, é pɔ mbɛɛ ɲká' wí Yakôp ka gáne mbɔ mɔɔ ne Yɔsêp.

6 ɲki túɲne wí pé ka pɔ éfún né ɲki-Yakôp pɔ zú'u. Yésu gó ɲkúu zú'u, twɛp tsɛ' ɲku' ku'ne, mɔɔ a nen te ɲkáa, ɲkɔkɲe ńnáɲ sé mbɛɛ-ɲki êwá.

7 Wecó maɲgé-samalîi tó netú' ɲki, Yésu cú mbɔ yé ɲɔ: «Séswíi, gá ɲki n nó.»

8 É gó mbó, mɔɔ gaɲku-Yésu ga táɔɔɲ nezúu yúupejé.

9 Maɲgé-Samalîi cú mbɔ Yésu ɲɔ: «ɔ ɲu-Payúda, mben ńdɔɔ ɲki nóne mbɔ mɔ maɲgé-Samalîi ɔɔ?» A ka pɔ ńcú pɔ'ɔ, mbí'ɲɔ payúda pɔp Pasamalîi ɲkaa mbó ńzú'ne pɔ.

10 Yésu p̄üt mb̄ wé ηγω, ɔ pé'ne níjí fu' yí Sé gáne, mben níjí ηu wí a cúne mb̄ gu ηγω: «Gá ηki n nó, mbo gu ts̄'ne nd̄ɔ́ ηki nóne mb̄ wé, a gá wú ηki wí é gáne luk.»

11 Maηgé êwá cú mb̄ Yésu ηγω: «Nde, ɔ zεε mboɔ luηgáa ḡwεε, ηki pen mb̄ tset sé te' pá'a, w̄iwá ηki wí é gáne luk pen éfú pɔ gó?

12 Níjí ηγω ɔ tsa t̄aa wek Yakôp wí a ka gáne wɔ ηki túηne mb̄ pek kek̄ü? N̄gɔ́ ηgá, n̄zεε n̄nó wé, mb̄óηk̄ü pé p̄óp meyúumeku pen n̄nó wóp.»

13 Yésu p̄üt mb̄ wé ηγω: «N̄u nó w̄iwá, gák yé ké mben éshí shíne.

14 Lá ηu laa nó ηki wí mɔ gáne mb̄ wé, mbo gák yé ké lá' mben éshí pɔ. Mbo ηki êwá ḡ ηkúu mb̄ yé, n̄ts̄' pɔ nesá' ηki, z̄a' yí ηki ḡ mb̄ éfú zú'u n̄cún̄, ηgá wé né luk kéme.»

15 Maηgé êwá p̄üt mb̄ wé ηγω: «Nde, gá w̄iwá ηki mb̄ mɔ, gák yáa pɔ lá' mben éshí pɔ. M bɔɔ pen n̄tɔ́ za'ne n̄tú' ηki pɔ.»

16 Yésu p̄üt mb̄ wé ηγω: «Ḡ éfún̄ ndúu mu p̄uene tɔ.»

17 A p̄üt mb̄ wé ηγω: «N̄ ká ḡwεε ndúu pɔ.»

18 Yésu p̄üt mb̄ wé ηγω: «ɔ ge s̄'ne necú ηγω ɔ ká ḡwεε ndúu pɔ. ɔ ka ḡwεε te p̄óp pɔ pétaa, lá ηu wí p̄uene n̄áηne ηk̄ɔ́ne ká pɔ ndúu mu pɔ. ɔ cú pá'a é c̄wet.»

19 Maηgé êwá ḡɔ́ ηk̄é n̄cú mb̄ wé ηγω: «Nde, n̄ j̄áɔ ηγω ɔ ηgémnd̄ü'-Sé.»

20 N̄ gɔ mba, petát pek ka pɔ ηgú'le Sé nd̄ neηk̄ɔ́ nɔ, p̄u payúda p̄u ts̄' n̄cú pɔ ηγω: Z̄a' negú'le Sé pɔ pɔ nda' Yelúsalem pé'ne pé zú' yé w̄?

21 Yésu cú mb̄ wé ηγω: «Máa, pé m nu yí mɔ n̄cú. N̄ká sé ηku' pá' p̄u ké pen ηgú'le T̄aa nd̄ nɔ neηk̄ɔ́ pɔ, mba Yelúsalem pɔ.

22 P̄u gú'le Sé ké jí wé. Lá, Pek payúda pek gú'le Sé wí pek sé níjí, mbí'ηγω Sé lee n̄u payúda la ηge p̄u luk.

23 Lá, ηká sé ηku', te é zεε mó ηku' ku'ne, pá' kwa' pagú'le Sé ḡ ηγω ηgú'le Sé Tát, n̄ɔk pɔ Z̄wik̄e yé, la ηgú'le wé tset nu n̄n̄wín. Mbí'ηγω é nté pagú'le pi Sé sé n̄ɔɔ.

24 Sé pɔ pɔ z̄wik̄e, é sé mbí'ηγω ηγω p̄u p̄ine p̄óp gú'léne wé, gú'le tset nu n̄n̄wín n̄u nté yi Sé pí'ηene.»

25 Maηgé êwá cú mb̄ wé ηγω: «N̄ jí ηγω Nzá'ηk̄ Sé ka ka'ne wí pé fún̄ne ηγω Kelísto sé n̄tɔ́. A ḡ n̄tɔ́, ηkyé'te mba k̄ü lá és̄wíi wék.»

26 Yésu cú mb̄ wé ηγω: «Mɔ wí p̄u s̄wíηéne laa, mɔ j̄á.»

27 Yésu pɔ n̄cú p̄ɔ́, gaηku pé tɔ́, n̄j̄áɔ p̄óp maηgé êwá pɔ és̄wíηe, é k̄'ne wóp te'. Lá, s̄aa ηu wɔp ké mboɔ ku' nepík̄e wé ηγω é nu k̄ü ɔɔ pɔ, ke necú ηγω p̄ópme s̄wíηe k̄ü ɔɔ pɔ.

- 28 Μαηγή êwá ná tǎw-ηki yé zú'u, mben tǎw, ícú mbǎ lá' ηγω:
- 29 «Pǎw tó ηjǎw wecǎ ηu wí a swíine wáa né menu tsǎw mí η ka gene. Te a ká pó pǎ Nzǎ'ηkǎ wí Sé ka ka'ne pó wǎ?»
- 30 Lá' fú tǎw ícǎw, ítǎ ne nejǎ-Ýésu.
- 31 Ýγω ítǎ pǎ'w, gaηku pé pó ndǎwakle wé ícú ηγω: «Cíca, kwét móyúu lá.»
- 32 Lá a pǎw mbǎ póp ηγω: «Ý gwǎe yecǎ yúujǎ yi η ga ηjǎ, é pó yi pǎw ká pó ηjí pǎ.»
- 33 Gaηku pé zú' pǎ'w, éshǎtne mbíkηe tsetset póp ηγω: «Wecǎ ηu tsǎ' ndǎk yúujǎ ítǎ ηgǎ mbǎ wé kekǎ?»
- 34 Ýésu cú mbǎ póp ηγω: «Ýáa yúujǎ pó pǎ nege yúu mi ηu wí a ka túune wáa sé ηkǎ, mba nemekηe fa' yí a ka gǎne mbǎ mǎ.»
- 35 Pǎw ηkaane mbó ícú ηγω: «É tsǎ' ηjǎk pesaη pénékwa, pé lak yúu pó wǎ? Lá, η ga éswíi wǎw gúu ηγω: “Pǎw líηe lá ηjǎw, yúu tǎw te ítsǎ' mbíkηe pǎ nelak.”»
- 36 Ýu wí a lakne yúu, a sé ícǎwé tsǎ'fa' yé, é pó pǎ' a sé ícú'le yúu íní' tset luk kéme. Nepǎ yi ηu a pine póp ηu a lakne ga temte ítsǎate.
- 37 Pǎ'w, sakneket yí é cúne ηγω: «Ýu a pine yúu gú, ndǎkyúu pó gú é nénwín.
- 38 Ý ka túu wǎw nelǎk yúu mi pǎw ηkaa jǎw yecǎ ηgǎ' núu mbi pó, pecǎ pǎw ka jǎw ηgǎ', pǎw ka tǎ yǎw, ítsǎ' ηjǎ pii-fa' yǎp jǎne.»
- 39 É ka fú núu swíηe-maηγή êwá yi a ka pó ícú ηγω: «A swíi wáa né mba kǎw lá yi η ka gene, Pǎw-Samalíi te ízáa pi póp mbóne núu yíyǎ tǎw zǎp tǎm núu Ýésu,
- 40 é pǎ'w lá, póp tǎ te ηkúu nejǎ Ýésu, mbú' mbó mbǎ wé ηγω póp pépǎp tsǎ'ne ínǎη. Ýésu péw, ínǎη zú'u lé' pépǎ.»
- 41 Pǎw pen ηkǎwí' ízáp tǎm núu wé te ízáa, nté swíηe yé.
- 42 Mbó ícú mbǎ maηγή êwá ηγω: «Pek ká pét ízáp tǎm núu Ýésu nté pǎ swíηe yú nda' pó, pek zǎp tǎm núu wé ηkǎne, mbí'ηγω pek yék tsuη ízú' swíηe yé, la ηjí ηγω a ηu wí a ga ηge pǎwmesaη píne póp ndǎmbí luk.»
- Ýésu ge mów wecǎ ηgaηfa'-ηgǎmnaa fiite**
- 43 Lé' pépǎ yǎ pó te ndee, Ýésu fú zú'u, mbó ηga tset pak-ηγω-Ýgalilee.
- 44 Mbǎ jǎ né túmbǎw yé ka cú ηγω: «Pé lǎw ηgǎ meku'-ηgémndǎ' -Sé lá' póp pó.»
- 45 Lá ηga te ηkúu Ýgalilee, paηgalilíya kúkηe wé sǎ'ne. Mbí'ηγω póp ka ga ndína Yelúsalem, ηkúu zú'u, ηjǎw mba kǎw lá yi a mbó ηge.
- 46 A pen te ηkúu Kána póp Ýgalilee, é pó tǎw yi a ka shǎtne ηki zú'u ndǎk ηge melu' lá. Wecǎ ndǎm tset fa'-ηgǎmena pó tǎw-Kapeenawúm, mów ne pó ηgǎw.

⁴⁷A zú' ηγω Yésu fú Judê ntó Ngalilee, ηγω ήήε wé, mbú' mbó mbǒ wé ηγω a cúη ntó, ηγε móo ne wí a tsú' mǫfú pfúne fiite.

⁴⁸Yésu cú mbǒ wé ηγω: «Pεε laa mbóo jéε menu mǎamaane mi é nyetne metεε- Sé pó, póp meηkε'ne nu pó, pεε poo lá' ηzáp tǎm núu mo pó!»

⁴⁹Nganfa'-ηγómnnaa êwá cú mbǒ wé ηγω: «Séswíi, Nde, cúη ήήε móo waa la a pfú.»

⁵⁰Yésu cú mbǒ wé ηγω: «Gε!» Móo nu fiite. Wó ndém pém nu yí Yésu cúne mbǒ yé, ηγω.

⁵¹A pét po sêndún ηcún ηγω, ηganfa' we tó ηzá' wé, éswíi wé ηγω móo nu fiite.

⁵²A píkηe wóp né ηká yi a fiiténe, póp cú mbǒ wé ηγω: «É mbó mbótnjí zón núu tá' nem, mbεεnúτ zǎ'ne núu wé.»

⁵³Tá-móo zú', é lok mbó kwa' ηká yá yi Yésu ka cúne mbǒ wé ηγω: «Móo ne fiite lá.» A góo ηké ηzáp tǎm yé núu Yésu, póp pεo pé tsεε tsεε ndá yé.

⁵⁴Yésu γε γo nu mǎamaane, ηká yi a fúne Judê mben Ngalilee pá'a, é lok mbó nu mǎamaane mbáate yépa yi a gene.

Jân 5

Yésu γε wecó ηgankwí'le fiite

¹Yó nu lee, ηká yecó ndína-payúda pó ηku', Yésu pεε ηγω né Yelúsalem.

²É gó mbó, yecó gέε-ηki suk mbεε pó Yelúsalem, pé fún núu swíηe pεo-Hebelé ηγω Betésda, é pó mbεε ntsundá-menjinjo, mbo pé ka lok meηgo' mbóo membop-ndún méntaa ndok ηzeme ηki êwá.

³Gan-megoo nté né nté noote núu membop-ndún êmá. Pefamík, pepúó'te meku, mba gankwí'le noote zú'u, [mbó ηzwí'le pá' ηki γε ηtsé'ne.

⁴Mbí'ηγω, wecó Cü'-Sé ka pó ηnánη mbó ηcún mbεεne ηki, ηγω wí a piiténe ηkúu tset ηki ηká yi é tsé'néne, a fiite núu yé goo mba pá' é laa mbó po yété nté lá.]

⁵Wecó ηu pó zú'u, mbo a goo goone ηgu' ntsǫpénéfóm né megéméntát.

⁶Yésu jéε pá' a noone, ηjí ηγω a tswé zú'u te', mbíkηe wé ηγω te o sé ηkεη nefiite?

⁷Ngoo püot ηγω: «Nde, waa ηu wí é laa mbó a tíi wáa ηní' tset ηki ηká yi é sé ηtsé'ne ká pó gú pó. N ηakηe te ηγω ntó, mbo wecó ηu piite mó ηki.»

⁸Yésu cú mbǒ wé ηγω: «Lo sé, mbée máta wu, ηnen.»

⁹ηu wá góo éfiite po ηká êyá, mbée máta we, ηze nenen. Yó nu gó ηδεε pá'a, é pó lé'ηji-payúda.

10 Pasá'lád'-payúda cú mbǒ ñu wí a fíiténe lá ηγω: «᾽Ο κά gwεε netíi máta ndǒk ñnen pá'a pǒ. Mbí'ηγω yǒ lé'ñji.»

11 A tsǒ' mbǒ pǒp ηγω: «Ñu wí a gene ε fíite cú mbǒ mǒ ηγω: Péε máta wu, ñnen.»

12 Pǒp píkηe wé ηγω: «Ñu wí a cúne mbǒ wu ηγω péε máta wu ñnen a wǒ?»

13 Lá ηu wí a lál'ne éfíite lá ké mbǒw mbǒ ñjí ηγαη pǒ. Mbí'ηγω Yésu lál' ñcú pǒ'ǒ, mbé tsetset lál' yi é mbǒne zú'u.

14 Yésu ge ñjúw wé tset ndá-nǒηpǒ', ñcú mbǒ wé ηγω: «᾽Ο lál' éfíite sǎ'ne, kǒw lál' mben ηγε nu κερǒη mbǒk yecǒ ηγǎǒ' nepen ηkúu wú, te ñtsa yi ǒ ka zεene mbǒ tsetú.»

15 Ñu wá gǎ éswíi pasá'lád'-Páyúda ηγω ηu wí a ka zǒηne wé lá, ka pǒ Yésu.

16 Pǒp zú' pǒ'ǒ, ñze nepaa Yésu, mbí'ηγω a lál' ηγε yǒ nu, lé'ñji yǒp.

17 Yésu tsǒ' mbǒ pǒp ηγω: «Tǎa mǒ pét éfa' pǒ fa'ne te ηkúu ηkǒǒne, mba mǒ yáa m ben mbǒ éfa' pǒ fa'ne.»

18 É fú ηká êyá, payúda mekηe ηgá' nelǒw yúu mi pǒp gǎ éfú nǔu ñjwí Yésu, mbí'ηγω a ηkaa faane pǒ nepǎu lé'ñji yǒp nda' pǒ, a ka pen mbǒ ñcú ηγω Sé kwa' Tát we, ñdǒk pǒ'ǒ, ñcú ηγω pǒp Sé pǒ pǒ ndǎηndǎη.

Μετᾱ-Μόω-Σέ

19 Yésu pen ñcú mbǒ pǒp ηγω: «Lá ε swíi wǎu, kwa' nénwín, móω-Σέ κά ge yecǒ yúu pǒ né yé tú pǒ, a ge pǒ yúu mi a sé ñjúw Tát we ge. Kǎǒ lá yi Tǎa gene, Móω pen ηγε pǒ yété.

20 Mbí'ηγω Tǎa kǒη Móω te', ñnyet wé né mba kǎǒ lá yi a gene. A pen mbǒ ηgǎ ñnyet wé né yúu mi é gú'ne te pǎu júw é tsuη ηkǎ'ne wǎu.

21 Pá' Tát we gene pǎǒ pí pǒp pfúne zwíime pǒ gú lá, é ndǎηndǎη pá' Móω pen ηku' yé nege ηu wí jú móω kǒηne pǒ gú.

22 Sé Tát, lǒw ñzá' ntsaη ηu pǒ, a ka ná yíyá zǎ' mbǒ Móω ne.

23 É lee pǒ'ǒ, pǎǒtsǎu gá meku'-Móω ne pǒ ndǎηndǎη pá' pǒp sé ηgá mé Tǎa we. Ñu wí a cá gá meku'-Móω-Σέ pǒ, ηγαη lok mbǒw ηgá meku'-Tát we wí a ka túune wé pǒ.

24 Lá ε swíi wǎu, kwa' nénwín, ηu laa ñzú' swíηe yáa, mben ñzáp tǎm nǔu ηu wí a ka túune wáa, mǒw ηγαη gwεε luk kéme. Pé ké ge mben ηηak wé pǒ, a luk nevú ñtsǎ' ηgǎwεε pǒ luk kéme.

25 Lá ε swíi wǎu, kwa' nénwín, ηká sé ηku', é zεe mó ñdá' ηku', pá' pepfúsé gǎ ñzú' ηgi móω-Σέ, pǎǒ pí pǒp zú'ne yíyá ηgi luk.

26 É pǒ'ǒ mbí'ηγω Sé Tát wí a nesá'-kwa' luk, a ka gá mímá μετᾱ mbǒ móω ne.

27 A ka pen ḡgá wé né metuu nelok ḡzá' metsaḡ-pwamesoḡ, mbí'ḡgḡ jé póné Mḡḡ-Nu.

28 Lá, kḡḡ é ká'ne wáa ká'néne, mbí'ḡgḡ ḡká sé ḡku' pá' pepfúsé petsuu pine póp nḡḡne tset meshi ḡu ḡzú' ḡgi yé,

29 ḡḡḡḡ ḡké éfú tset meshi ḡcḡwet. Pwḡ píne póp ka pḡ ḡḡe nu sá'ne zḡíime núu neví ḡcḡéé kwa' luk, lá pwḡ píne póp ka pḡ ḡḡe nu kepoḡ zḡíime ḡvu ntsaḡ.»

ḡ ká ḡe yecḡ nu pḡ né yáa tú pḡ.

30 ḡ ké zá' ntsaḡ-ḡu ké píkḡe Sé pḡ. É yaa nté neḡak, é pḡ nénwín, mbí'ḡgḡ ḡ ká pḡ ḡḡḡ pḡ neḡe yúu mi ḡ kḡḡne pḡ, ḡ ḡe yáa pḡ yúu mi ḡu wí a ka túune wáa sé ḡkḡḡ.

Menu mí é nyetne ḡḡ Yésu kwa' mḡḡ-Sé

31 Mḡ ḡbḡ pḡ'ne ḡbḡ ḡcú pḡ nu yí n jíne né túmbuu yáa, mḡḡ é laa ḡbḡ pḡ pḡ yíyá nu pém.

32 ḡu nde' cúne nu yí a jíne núu mḡ, m ben ḡbḡ ḡjḡ ḡḡḡ nu yí a cúne núu mḡ é nénwín.

33 Pwḡ ḡkaa túu pwḡ mbḡ Jâḡ pḡ ḡḡ? A ka cú nu nénwín yí a jíne núu mḡ.

34 É ḡu núu mḡ, mḡḡ ḡ ká pḡ ḡtsáa ḡḡḡ ḡumesoḡ cúne nu yí a jíne núu mḡ pḡ. Lá, n cú yḡ nu neḡḡ yi pwḡ ḡu ḡḡḡe núu ḡduk.

35 Jâḡ ka pḡ pḡ pá' kyé' yí pé lyetne ḡtík é pḡ ḡkyé' zḡ' lá. É kyé' zḡ', nu pḡḡ wáa lá é pḡḡ náḡ.

36 Lá mḡ, ḡ ké ḡbḡ pá'a ḡḡwḡe yecḡ nu yí é tsane yé Jâḡ: Mefa' mí Tāa mḡ ka ḡáne ḡḡḡ e fa', kwa' mefa' éḡá nyetne ḡḡḡ Tāa mḡ ka túune wáa.

37 Tāa mḡ wí a ka túune wáa, kwa' jé sé ḡcú nu yí a jíne núu mḡ. Pwḡ ḡkaa ḡḡi ye zú', ḡké mḡḡ shé wé jéḡ.

38 Sḡwḡḡe yé ká pḡ túm pwḡ pḡ, mbí'ḡgḡ pwḡ ḡkaa záḡ túm núu mḡ wí a ka túune pḡ.

39 Pwḡ mḡḡ ḡwa'ne nden kaa-Sé te', mbí'ḡgḡ pwḡ sé ḡkwaḡḡe ḡḡḡ pwḡ ḡu ḡḡḡe núu ḡḡwḡe luk kéme. Yéte ké ne cú ḡu wí mḡ jé pḡ!

40 Lá, Pwḡ pen ḡké ḡbḡḡ ḡbḡ ḡkḡḡ neḡḡ mbḡ mḡ ḡḡwḡe kwa' luk pḡ.

41 ḡ ká pḡ ḡtsáa yecḡ neḡwáḡḡe wí é fúne mbḡ pwḡmesoḡ pḡ.

42 Lá, mḡ póné ḡjḡ wáa, pwḡ túm pwḡ mḡḡḡ Sé kḡḡ.

43 ḡ ka lok lík-Tāa mḡ ḡtḡ, pwḡ lu' neḡém yáa nu. Lá ḡbḡ yi wecḡ ḡu nde' laa ḡtḡ ḡkḡḡne pḡ núu yé lík, mḡḡ pwḡ ḡu ḡbém yé nu.

⁴⁴Mbo pɛɛ záp tám nũu mo ηγόku? Pɛɛ loɔ po ηγο ημεσοη γάνε νεηwάηε wecɔ́, pɛɛ ká loɔ ηγο Sé zénéjéú γάνε νεηwάηε wɛɛ pɔ́, a nda' jé mbó Sé.

⁴⁵Kɔɔ pɛɛ kwanηe ηγο η ɣɛne ndá' ntúɛ mbi Tãa, ízáp nu tú pɛɛ. Nzápnu tú pɛɛ ɣɛ ndá' mbó po Mɔ́sêe wí pɛɛ kwanηe yúɛ kúó lá ntík po nũu wé.

⁴⁶Pɛɛ ka zee mbó pé'ne mbém nu yí Mɔ́sêe ka cúne, mbo pɛɛ péɛm yáa, mbí'ηγο a ka ηwa'ne nu nté wáa.

⁴⁷Pá' pɛɛ ká pɔ́ mbém nu yí Mɔ́sêe ka ηwa'néne pɔ́ lá, pɛɛ ɣɛ ηγε pá'a lá mbém nu yí n cúne?

Jâη 6

Yésu zwík nɔɔ-lá'

¹Mɔ menu læe, Yésu túu yecɔ́ máma pólful'-ηki ni é Ngalilee, pé pen éfúη ηγο máma-pólful'-Tibéliyáde ηγε né yecɔ́ nján.

²Nɔɔ-lá' pɔ́ ícúɔ́ nɔɔ yé te', mbí'ηγο pɛɔ ka pɔ́ íjéɔ menu mǎamaane mi a ka pɔ́ ηγε nũu ɣaηɔɔ.

³Yésu ηkó' ndũ necɔ́ neηkó', pɔ́p ɣaηku pé nán sé.

⁴É gɔ́ mbó, ηká yi payúda ɣɛ íjé ndína wɔp wí pé fúηne ηγο Páska (Mbo pé jéɔ nũu mekem membá nũu meηkanη ntsɔ́pétát) pɔ́ ηku'.

⁵Yésu nán te mbɛ' tú yé íjéɔ máma nɔɔ-lá' pɔ́ ítɔ́ né nejóη yé, a cú mbɔ́ Filîp ηγο: «Pekηe ɣɛ ηγε gɔ́ ízúu mbelêet la ndɔk ízwík wɔp?»

⁶A ka pɔ́ ícú pɔ́'ɔ, ndɔk ηkwa'le wé kwa'néne. Kwa' jé Yésu pɔ́ íjí yúu mi a ɣɛ mben ηγε.

⁷Filîp pɛɔt ηγο: «Pé laa ízúu mbelêet po yé mendénie ηka yépa, ηu wɔp kwét mbo é ηkúu nũu lám yé?»

⁸Wecɔ́ ηgaηku-Yésu pɔ́ zú'u, lík yé pɔ́ ηγο Ndeléya, a pɔ́ móɔmá pé Símoη Pyé. A cú mbɔ́ Yésu ηγο:

⁹«Wecɔ́ móɔ mbéene za'ne, ηgwee mbelêet

ntá' yetaa, ηγε meshú mbanη yépa, yîyá yúu ké ηku' kúó nũu nden lá' yo?»

¹⁰Yésu cú ηγο: «Pɛɛ ɣe lá' nánηe sé.» Neɣí mbó zú'u. Pɛɔ nánηe sé, mbó mbéene yúu ntsá' yétaa.

¹¹Yésu pée mbelêet, ηgá pa'lá mbɔ́ Sé, ηgap mbɔ́ lá', mben ηγε po pɔ́'ɔ nũu meshú, mba wɔ́ lá kwét yúu pá' a kɔηe.

¹²Pɛɔ tsɛɛ kwét yúu te ízwét, Yésu cú mbɔ́ ɣaηku pé ηγο: «Pɛɛ lak mekem mé mi é vu'ne te yúu poɔ pé.»

13 Póp lak mekem mé mi é vu'ne nüu mbelêet yi pwo kwétne ntá' yétáa lá, é lúu tset petúŋ ntsǒppá né negém.

14 Lá' jéó nu máamaane yi Yésu gene, ícú ŋgɔ: «Nju wɔ kwa' ŋgémndüó'-Sé wí pé ka pó ízwí'le ŋgɔ a tó ndümbí.»

15 Yésu jéó shé yi póp sé ndɔɔ negwëe wé ndɔk wé ŋge fɔɔ, mben íná wóp ŋgɔ né ndü neŋkó' zéneje.

Yésu sé ínen ndü ŋki

16 É ge íbó ntsuŋkwé', gaŋku-Yésu cúŋ ŋgɔ né mbɛɛ máamá netɔŋ-ŋki-Ngalilee.

17 Póp kúu tset yecó máamá kanú'. Íbó ŋgɔ né Kareenawúm nüu yecó njún. Mbo tú' sɛɛ mɔ, lá Yésu pét pɔ ké kwéete wóp.

18 Yecó máamá fefüt pó ítsú'ne te', ŋki pó íbɛɛne.

19 Póp lok kanú' ínen yúu pekílumíta pétaa ke pénétúkú ɔɔ, íjéó Yésu pó ínen ndü ŋki ítɔ, póp pók.

20 Lá Yésu cú mbǒ póp ŋgɔ: «kɔɔ pɛɛ pók, a pó mɔ.»

21 Póp pó ídɔɔ negɛ a kúu tset kanú', ígǒ íjéó, mbo pé kúu mɔ mbɛɛ-ŋki.

Yésu yúujú yi é gáne luk

22 Njí ge íkie, lá' yi pé lɔ'ne íná nüu yecó njún-ŋki kwíte ŋgɔ kanú' lá' íbó sé nda' wémó', gaŋku-Yésu pen ŋgɔ ídɔk ŋgɔ, póp pé Yésu pɔɔne pó. Póp gɔ pɔ zéne póp.

23 Mecó mekanú' pen éfú Tibéliyáde, ítɔ zɛ' yí Yésu ka tɛɛne zú'u, ígá pa'lá mbǒ Sé nüu mbelêet, ígapte póp kwét lá.

24 É gó íbó, mbo lá' yíyá jéó ŋgɔ Yésu ká pét zú'u pó, gaŋku pé pen mboɔ pét yóp zú'u pó, póp gǒ íké íkúu tset mekanú' émdá, ídɔk we Kareenawúm nepó ídɔɔ Yésu.

25 Ígɔ te íkúu nüu yecó njún, íjéó wé, ícú mbǒ wé ŋgɔ: «Cíca, ɔ tó te íkúu za'ne ŋká kǒ.»

26 Yésu püt mbǒ póp ŋgɔ: «Lá e swíi wɛɛ, kwa' nénwín, pɛɛ ka pó sii ídɔɔ wáa pɔ mbí'ŋgɔ pɛɛ ka jéó menu máamaane mi ŋ ka gene, é nyet metɛɛ-Sé pó, pɛɛ lɔ wáa nté pɔ pá' pɛɛ ka kwétne mbelêet te ízwét lá.

27 Kɔɔ pɛɛ sá' tɛɛ nüu yúupejé pi é ké lɔate, pɛɛ sá' tɛɛ pɔ nüu yúupejé pi ŋu jé, é gá luk kéme. Mɔɔ-Nju gɔne ígá yíyá yúupejé mbǒ pɛɛ, mbí'ŋgɔ Tãa Sé ka cɔ' líi yé nüu wé.»

28 Póp cú mbǒ wé ŋgɔ: «Pek gɔ íge ŋgókú la íge yúu mi Sé sé íkɔŋ?»

29 Yésu püt mbǒ póp ŋgɔ: «Yúu mi Sé sé íkɔŋ ŋgɔ pɛɛ ge, é nezáp tám nüu mɔ wí Sé ka túune.»

- 30 Πόρ pa' ηγω: «Nu māamaane yi ɔ ga ḡge pæk jǎɔ fú nũu ḡzǎp tǎm nũu gu é kǎɔ? Yũu mi ɔ ga ḡge é ku?
- 31 Pemǎngapɔnjwɛt pek ka kwét yũu mi pé fũhne ηγω māane, kǎhɛt. É lǎk m̄buute nũu pǎ! ηwa'ne-nden kaa sé ḡcũ ηγω: “A ka gǎ wǎp né yũupejǎ pi é fũne tǎnepũ.”»
- 32 Yésu pǎɔt mbǎ pǎp ηγω: «Lá ε swĩi wǎm, kwa' nénwĩn, Mǎsêe ηkaa gǎ yũujǎ pi é fũne tǎnepũ mbǎ pǎp. Tǎa mǎ séné ḡgǎ kwa' yũujǎ pi é fũne tǎnepũ mbǎ pǎm.»
- 33 «Mbĩ'ηγω yũujǎ pi é fũne mbǎ Sé, a ηu wĩ a fũne tǎnepũ ḡcũ, ḡge pǎɔmesɔη ndũmbĩ gw̄ee kwa' luk.»
- 34 Lá! gǎɔ ḡké ḡcũ mbǎ wé ηγω: «Nde, nǎη ḡgǎ yĩyǎ yũujǎ mbǎ pek ηká tsǎm.»
- 35 Yésu pǎɔt mbǎ pǎp ηγω: «Yũujǎ pi é gene ηu pǎ gũ, mǎ. ηu laa ḡtǎ ḡtsét wǎa, mbo njĩ ké lá! m̄ben ḡzǎη wé pǎ. ηu laa ḡzǎp tǎm yé nũu mǎ, mbo gǎk yé ké lá! m̄ben éshĩ pǎ.
- 36 Lá, η ka swĩi wǎm, pǎm ka jǎɔ wǎa, ḡké mboɔ zǎp tǎm nũu mǎ pǎ.»
- 37 Mba wǎ lá wĩ Tǎa mǎ gǎne mbǎ mǎ, a ga ḡtǎ ḡtsét wǎa. M ben ḡké mboɔ lá! wecǎ lé! ḡcw̄eete ηu wĩ a tǎne ḡtsét wǎa, ḡgǎ pí pǎ.
- 38 Mbĩ'ηγω mǎ ηkaa fũ tǎnepũ ḡtǎ pǎ nege yǎa yũu mi η kǎhne pǎ, η ka tǎ nege yũu mi ηu wĩ a ka túune wǎa sé ḡkǎη.
- 39 Yũu mi ηu wĩ a ka túune wǎa sé ḡkǎη, é pǎ pǎ ηγω kǎɔ mǎ ná te wecǎ tá! nũu pǎɔ pí a ka gǎne mbǎ mǎ pé. Nd̄wiknzǎm lé'lá! ḡdá! m̄bǎ, n zwĩime wǎp nũu nevw̄.
- 40 Yũu mi Tǎa mǎ sé ḡkǎη é pǎɔlaa: «ηu laa ḡjǎɔ mǎɔ ne, ḡzǎp tǎm yé nũu wé, mbo ηgaη ḡgw̄ee luk kéme. N dá! nd̄wiknzǎm lé'lá! ḡzwĩime wé nũu nevw̄.»
- 41 Payũda gǎɔ ḡké ḡze necũte nzǎm Yésu, mbĩ'ηγω a cú ηγω a yũujǎ yi é fũne tǎnepũ.
- 42 Πόρ pen m̄bǎ ḡcũ ηγω ηu wǎ kǎ pǎ Yésu mǎɔ-Yɔsêp pǎ ɔɔ! Pekηe kǎ pǎ ḡjĩ tǎt we pǎp má we pǎ ɔɔ! É pen ḡge ηgǎku la a swĩi wekηe ηkǎɔne ηγω a ka fũ tǎnepũ ḡcũη?
- 43 Yésu tsǎ! mbǎ pǎp ηγω: «Kǎɔ pǎm pen ḡcũte!
- 44 Wecǎ ηu laa m̄bǎ a pǎɔ tǎ ḡtsét wǎa ké pǎ yi Tǎa mǎ wĩ a ka túune wǎa zeene éshuη wé pǎ. Mǎ, m ben ḡdá! nũu nd̄wiknzǎm lé'lá! ḡzwĩime wé nũu nevw̄.»
- 45 Pé ka ηwa'ne tset ηwa'ne-pɛηgémndũɔ'-Sé ηγω: «Sé né tú mbǎm yé ga ḡdá! ḡzĩ! nu yé mbǎ pǎɔ tsǎm. ηu laa ḡzũ! nu yi é fũne mbǎ Tǎa, m̄bém yũu mi a zĩ'ne pǎɔ, mbo wĩwǎ ηu ga tǎ ḡtsét wǎa.

46 Săa ŋu ŋkaa mə Tăa jáw, te ndí' nda' mə wí ŋ ka fúne nejón yé. Mə ka jáwne Tăa Sé.

47 Lá ε swíi wáa, kwa' nénwín, ŋu laa nízáp tám nŋu mə, mbə ŋgaŋ ɣə ɣgŋwe luk kéme.

48 Yúujá yi é gene pé pɔ gú a pɔ mə.

49 Pəmáŋgarŋjwət páa ka kwét yúujá yi pé fúŋne ŋgɔ mâane kòŋtet, mben mɔfú pfúne.

50 Lá, yúujá pi é fúne ténérú ícúŋ, é yi ŋu laa íjá, a pɔɔ pen mɔfú pɔ.

51 Kwa' mə, mə yúujá yi é ku'ne nege pé pɔ gú, é yi é fúne ténérú ícúŋ. Ŋu laa íjá yíyá yúujá, mbə a ɣə ndá' mɔbɔ pɔ gú meŋgu' meŋgu'. Yúujá yi ŋ ɣə ɣgá, é mbar-mbɔa yaa.

Ŋ ɣə ɣgá lá é lee pɔ'ɔ, pɔwmesɔŋ ndũmbí pɔ gú.»

52 Ícú pɔ'ɔ, pasá'lá'-Payúda pɔ ízɔŋ tsetsɛt pɔp tɛ' ícú ŋgɔ: «Ŋu wá ɣə ɣge ŋgɔku lá ɣgá mbar-mbɔa ye pekŋe kwét?»

53 Yésu tsó' mbɔ pɔp ŋgɔ, lá ε swíi wáa, kwa' nénwín, pɔa laa mbɔɔ kwét mbar-mbɔa-Mɔɔ-Ŋu, ínɔ meci mé pɔ, mbə pɔa ké ge ɣgŋwe kwa' luk pɔ.

54 Ŋu laa ɣkwét mbar-mbɔa yaa, ínɔ meci máa, a gŋwe luk kéme. Ŋ ge ízwíime ŋgaŋ nŋu neví ndwíknzɔa lé'.

55 Mbí'ŋgɔ mbar-mbɔa yaa yúujá sá'ne, meci máa pɔ kwa' yúu nóne.

56 Ŋu laa kwét mbar-mbɔa yaa, ínɔ meci máa, mbə a temte nŋu mə, n temte yáa gúu nŋu wé.

57 Tăa mə ka túune wáa, a nesá'-luk. N dɔk pɔ pɔ'ɔ, mɔbɔ gú, é ndáŋndɔŋ pá' ŋu laa ɣge ɣkwét mbar-mbɔa yaa, mbə a ɣə ndɔk pɔ pɔ'ɔ, mɔbɔ gú.

58 Yɔ pa' yúujá pi é fúne ténérú pɔne, é ká pɔ pá' yi petát pɔa ka kwétne ɣké mben mɔfú pfúne pɔ. Ŋu laa íjá pɔ yúujá yi é fúne ténérú, mbə ŋgaŋ ɣə ndá' mɔbɔ pɔ gú.

59 Yésu ka pɔ ícú mɔne menu, ŋká yi a ka pɔ ízí' pɔw né nu-Sé tset ndá-cú'le-payúda Kapreenawúm.

Netik ku nŋu nu pémtám

60 Gaŋku-Yésu zú' swíŋe yé, nezáa pɔw ze necú ŋgɔ: «Swíŋe yá ten te ítsa! É laa mɔbɔ wɔ zwí'le?»

61 Yésu jí ŋgɔ gaŋku pé sé ícúte nté nu yí a cúne, mbíkŋe wɔp ŋgɔ swíŋe yáa sé mbákŋe wáa pákléne ke?

62 Lá pɔa laa ɣgɔ íjá Mɔɔ-Ŋu pen ɣkɔ' ɣgɔ né zɔ' yí a ka zeene mɔbɔ zú'u, pɔa ge pɔ ŋgɔku?

⁶³Zwìkhe-Sé gene pé tsuη m̀b́ gú. Njumeson né tú yé ká ku' nege yecó yúu ṕ. S̀wìne yí η gáne mb̃ p̃ fú mb̃ Zwìkhe-Sé, yìyá s̀wìne gene la pé ṕ gú.

⁶⁴Tε mba ṕ'ɔ, pecó p̃ tsetset p̃ ká ṕ mbém ṕ. É ǵ m̀b́, mbo Yésu ka lál' ḿ ní p̃ pine ṕp ká ṕ ǹzáp t̃m núu wé ṕ, mben ní ηu wí a g̃ ηge éfen wé.

⁶⁵Yésu pen ǹcú ηgɔ, é yúu mi é m̀b́ ηge la n cú mb̃ p̃ ηgɔ, é laa m̀b́ ηu p̃ɔ t́ ηk̀wéete wáa ké ṕ yi T̃a mɔ gene ηgɔ ηgaη t́ ṕ.

⁶⁶É fú ηká êyá, nezáa gaηku-Yésu k̃́, ṕp pepóp p̃ɔ pen ñnen ṕ.

⁶⁷Yésu ge ǹcú mb̃ p̃ nts̃ppá né negém ηgɔ: «P̃ ká ṕ ηk̃η ỹu neg̃ ṕ ke?»

⁶⁸Símɔ Pyê p̃ɔt mb̃ wé ηgɔ: «Tsap̃, pek g̃ ηg̃ ηk̀wéete p̃ w̃? ɔ gw̃e s̀wìne yí é gáne luk kéme.

⁶⁹Pek ka lál'ḿ m̀bém, mben m̀b́ ní ηgɔ ɔ kwa' ηu wí a fúne nejóñ Sé.»

⁷⁰Yésu p̃ɔt mb̃ ṕp ηgɔ: «P̃ wɔ nts̃ppá né negém, mɔ ηkaa ne tsól' w̃u ṕ ɔɔ? Wecó ηu ké m̀b́ tsetset p̃, m̀b́ ηu-Sátta.»

⁷¹Yésu cú ṕ'ɔ, ndá' J̃wida, m̀ɔ-Símɔ Iskalyɔt. J̃ ka ṕne ηg̃ ηge éfen Yésu, te mba ṕ' a m̀b́ne tsetset p̃ nts̃ppá né negém.

Jâη 7

Ṕɔpémá-Yésu ká ṕ ǹzáp t̃m núu wé ṕ

¹Yɔ nu lee, Yésu ṕ p̃ tset pak-ηgɔη-Ngalilee, m̀b́ ηkát ñnen, a p̃ɔ m̀b́ ηk̃η neg̃ tset pak-ηgɔη-Judê ṕ, mbí'ηgɔ pasál'lá'-payúda ka ṕ ndɔɔ nejwí wé.

²É ǵ m̀b́, ndína-payúda yi pé fúηne ηgɔ ndína-mentap ṕ m̀báate.

³Ṕɔpémá-Yésu cú mb̃ wé ηgɔ: «Fú za'ne ηg̃ né Judê lá gaηku pú pi ṕp zú'u j̃ɔ yóp menu mi ɔ sé ηge.

⁴ηu laa m̀b́ ηk̃η ηgɔ pé jí wé, a p̃ɔ l̃u yúu mi a sé ηge ṕ. Pá', ɔ sé ηge memá menu lá, ge lál' jí wú.»

⁵Ṕp cú mbí'ηgɔ kwa' ṕp ṕɔpémá-Yésu ηkaa ṕ ǹzáp t̃m núu wé ṕ.

⁶Yésu p̃ɔt mb̃ ṕp ηgɔ: «Yáa ηká pét ké ku', lá ηg̃ núu p̃, mbo ηká k̃́ lá é mb̃ p̃ m̀b́ p̃ s̃'ne.

⁷Mbo p̃-ndũmbí p̃ w̃u paa. Lá ηg̃ núu mɔ, mbo ṕp paa wáa, mbí'ηgɔ η ka ṕ éswíi wóp né s̀wíne ηgɔ ηgene nu yóp ká p̃η.

⁸P̃ g̃ne m̀b̃ ηg̃ za' ndína. É g̃ núu mɔ, mbo η ké g̃ né zú'u ṕ, yáa ηká ká ku'.»

⁹Ŋcú mbǒ pǒp pǒ'ɔ, mben ńńáŋ Ŋgalileε.

Yésu sé ńde'le nu-Sé ndá-ncɔŋpɔ'

¹⁰Pǒwǒpémá pé pen mbó te mbɛɛ né zɛ'-ndína, a gǒw ńké ńcúw yé sɛndúŋ. Lá ńnen pɔ ɛsǒte sǒtɛne.

¹¹Pé pǒ te mbó ńjɛ ndína, pasá'ládá'-payúda pǒ ńkát ńdɔw wé, mbíkɛŋe ɛŋɔ: «Yésu pǒ pɔ gǒ?»

¹²Ládá' pǒ ɛswíŋe metsu metsu nté Yésu. Pɛcǒ pɛɔ pǒ ńcú ɛŋɔ a kwa' ŋu. Pɛcǒ pǒ ńcú ɛŋɔ a fu pɛɔ funɛ.

¹³Lá ŋu ké mbɔw ńcú nu nũu wé te ɛŋi ye kǒ' tǎ pǒ, mbók pasá'ládá'-payúda.

¹⁴Ndíina Pé t ké me, Yésu ɛɛ né ndá-ncɔŋpɔ', ńze nezí' pɛɔ né yúu.

¹⁵É kɛ'ne payúda, pǒp cú ɛŋɔ: «A ɛ ɛŋǒku ńjɛ ɛwa'ne-nden kaa pǎ'a, lá mbɔ a ɛkaa sekút zɛ'?»

¹⁶Yésu tsǒ' mbǒ pǒp ɛŋɔ: «Yúu mi n zɛ'ne pɛɔ ká fú mbǒ mɔw pǒ, ɛ fú pɔ mbǒ Sé wí a ka túune wáa.»

¹⁷Ŋu laa mbó ńkɔŋ nege yúu mi Sé sé ńkɔŋ, mbɔ ɛŋaŋ ɛɛ ńjɛ, ke yúu mi n zɛ'ne pɛɔ fú pɔ mbǒ Sé wɔ, ke ɛ pǒ pɔ yáa swíŋe wɔ.

¹⁸Ŋu laa mbó ńcú nu, mbó yi ɛ pǒ pɔ swíŋe yé, mbɔ a lɔw pɔ we neǵú'. Lá mbó yi ŋu laa mbó ńdɔw neǵú' Sé wí a ka túune wé, mbɔ ɛŋaŋ swíi nu nɛnwín, yecǒ nu ńjɛ'ne ńjɛ'ne'ne pɔw nũu wé pǒ.

¹⁹Mǒsɛε ɛkaane gá neɔ'ɛ mbǒ pɛɛ pǒ wɔ? Te wǒ nũu pɛɛ wɔ mbó ńnen nũu? Pɛɛ pen ńdɔw neɛwí wáa melá' kǔw?

²⁰Ládá' pɛɔt mbǒ Yésu ɛŋɔ: «zwíkɛŋe keɔŋ nũu gu! Wǒ sé ńdɔw neɛwí wú?»

²¹Yésu pen ńtsǒ' mbǒ pǒp ɛŋɔ: «Ŋ ka ɛ pɔ nda' tǎ' yúu, ɛ gáane wɛɛ pɛtsɛɛ.

²²Neɔ'ɛ mǔw mbéene ká fú mbǒ Mǒsɛε pɔ, ɛ fú mbǒ pɛmáŋɛpɛŋjwɛt Pɛɛ. Lá Mǒsɛε ka zɛ' wɛɛ neɔ'ɛ mǔw. Lá pɛɛ sé mbú' mba lé'ŋi.

²³Te ɛ laa mbó yi mbɔ pɛɛ pú' mǔw lé'ŋi, mbók pǎ' pɛɛ ɛfaane neɔ'ɛ-Mǒsɛε, pɛɛ pen ńzán lón nũu mɔw ɛŋɔ ɛ ɛ ŋu fíite lé'ŋi melá' kǔw?

²⁴Kɔw pɛɛ ɛak nu-ŋu ké jí netsén, pɛɛ ɛak pɔ tset nu nɛnwín.»

Te Yésu Nzá'ɛkɛ?

²⁵Pɛcǒ ntá'-pɛɔ-Yelúsalem pǒ ńcú ɛŋɔ: «Yá ká pǒ ŋu wá wí pé lɔwne neɛwí wé lá pǒ wɔ?

²⁶Kwa' jɛ, sé sáane sáane'ne ńcú nu, ŋu ka pǒ ńtsǒp pǒ. Lé'cǒ pasá'ládá' pɛkɛŋe jɛw ɛŋɔ a Nzá'ɛkɛ nɛnwín wí Sé ka ka'ne.

27 Lá, wîwá ñu pé'ne pek pó ñjí zɛ' yi a fúne zú'u. Lá ñgɛ núu Nzá'ñkɛ wî Sé ka ka'ne, mbo ñu ké ge ñjí zɛ' yi a fúne zú'u pó.»

28 Yésu pó ñká êyá, mbó tset ndá-nɔɔpɔ' mbó ñzíl' pɛɔ né yúu, ñcú né ñgi tenne ñgɔ: «Pɛɛ tsuñ mbó ñjí wáa, mben mbó ñjí zɛ' yi ε fúne né zú'u? Mɔ ñkaa záɓne ñgɔ ñ gɛ ñtɔ pó. Lá Sé wî a ka túune wáa, a ñu wî a laa ñcú nu, mbo é nu nénwín. Pɛɛ ká pó ñjí wé pó.

29 Ñ ké mbó ñjí wé. E fú pɔ né neɔɔñ yé, mbo jú ka túune wáa.»

30 Póp zú' yɔ nu, ñdɔɔ negwéé wé, lá ñu ké mboɔ pó núu wé záɓ, mbí'ñgɔ yé ñká ka pét ké ku'.

31 Nezáa pɛɔ tset nɔɔ-lá' ké mbó ñzáɓ tɛm núu wé záɓne, mbó ñcú ñgɔ, te Nzá'ñkɛ wî Sé ka ka'ne gɛ ñge ñtɔ mben ñge mecɔ menu määmaane te é lee mi ñu wá sé ñge lá?

Pasá'lá' túu ñgɔ pé gɛ ñgɔwéé Yésu

32 Pafalísay zú' pá' lá' sé éso'kle ntsu sé ñkwíi lík-Yésu, póɓ gɛ ñjúɔ petáɓndá-panɔɔpɔ' póɓ pepóp túu papyép ndá-nɔɔpɔ' ñgɔ póɓ gɛ ñgɔwéé Yésu.

33 É gó mbó Yésu pó ñcú mbó lá' ñgɔ ñ gɛ mben ñná' ñnáñ, la ñ gɛ ñtsét Tãa wî a ka túune wáa.

34 Pɛɛ gɛ ñge mbó ñdɔɔ wáa, mben ñké mboɔ wáa júɔ, mbí'ñgɔ zɛ' yi ñ gɛne né zú'u, pɛɛ ká ku' netɔ zú'u pó.

35 Payúda ze necú tsetset póɓ ñgɔ: «A pá'a ñgɛ ñgɛ pɔ gó, te pek pɔɔ wé júɔ? A gɛ ñgɛ ñkwéete pɔ pɛɔ pekñe pí póɓ ka satne zɛ', ñgɛ lá'-panɔɔlék kekúó? Ke a gɛ pɔ nezí' panɔɔlék?

36 Yɔ nté swíñe pá'a ñdɔk ñcú ñgɔ kúó, pá' a cúne ñgɔ pɛɛ gɛ ñdɔɔ wáa mben ñké mboɔ wáa júɔ, mben mboɔ ku' netɔ zɛ' yí mɔ zú'u pó ɔɔ?»

Ntsɛm sú'ne

37 É pó ndwíknzɛɛ lé'-ndína, yi é máamá lé'lá', Yésu lo sé ñtɛɛ tsetset pɛɔ, ñcú né ñgi tenne ñgɔ: «Gák-ñu laa mbó shí, a tɔ ñtsét wáa, ñnó ñki.

38 Ñu wî a záɓne tɛm yé núu mɔ lá, ñki gɛ éfú tset tɛm yé ñcwét mbó cúñ pá' ñki wî é fúne nesá' lá. É pó yúu pé ka ñwa'néne tset nden kaa.»

39 A ka pó ñcú pó'ɔ, ñdá' Zwíknɛ-Sé yi pɛɔ pine póɓ záɓne tɛm núu wé ka pó ñgɛ ñcwéé. É gó mbó, Zwíknɛ Léénéne êyá pét ké tɔ, mbí'ñgɔ Yésu ka pét ké kúu tset negú' wɛ.

Tákñe vu tsetset lá' nté Yésu

40 Lá' zú' swíñe-Yésu, pecɔ pɛɔ tsetset póɓ cú ñgɔ a kwa' ñgémndúó'-Sé.

41 Pecɔ pó ñcú ñgɔ jú pónne Nzá'ñkɛ wî Sé ka ka'ne. Lá, pecɔ pó ñcú yóp pɔ ñgɔ Nzá'ñkɛ wî Sé ka ka'ne laa mbó a pɔɔ fú Ñgalilee pó.

⁴²Nté ηγο πέ ka ηwa'ne tset ηwa'ne-nden kaa ηγο: «Nzá'ηkε wí Sé ka ka'ne γη ndá' éfú pɔ nü ηjwɛtndá-fɔɔ Ndavít, ηγο Nzá'ηkε wí Sé ka ka'ne γη ndá' éfú pɔ Mbételehêm wí é lá' πέ fɔɔ Ndavít.»

⁴³Nu-Yésu γόο ήκέ mma' tákηe tsetset πόρ.

⁴⁴Peçó pɔɔ nü πόρ πό ndɔɔ negwɛe Yésu, lá wecó ηu wóp ké mboɔ ku' nezáp πό nü wé πό.

Payúda ká πό ήzáp tím nüu Yésu πό

⁴⁵Papyép ndá-nɔηpɔ' pínε πέ lá'ne ítúu wóp pen nzɔɔ ήkwéete petátndá-panɔηpɔ' πόρ pafalísay, πόρ píkηe wóp ηγο πόρ ká lok Yésu ító πό melá' kúó?

⁴⁶Papyép ndá-nɔηpɔ' püɔt ηγο: «Pek ηkaa mɔ zú' wecó ηu swíηe pá' ηu êwá πό!»

⁴⁷Pafalísay γόο ήκέ ήcú mbɔ πόρ ηγο: «Njí ηγο a shot tú yáɔ gúu πό ɔɔ?

⁴⁸Káa wecó tá' nü pekém pek, ké mba tá' nü pafalísay ηkaa mó záp tím nü ηu wá πό!

⁴⁹Nɔɔ-lá' yá yi é ká jí nepɔɔ πό, gaηndɔɔ.

⁵⁰Pafalísay πό ήzɔη pá'a, wecó ηu wɔp, Nikɔdêm, mbó ηu wí a ka γηne ήjáo Yésu. A nán te ήcú mbɔ yeçó ku yóp ηγο:

⁵¹«É nü nepɔɔ nekηe pé'ε, πέ cú ηγο ηu vu ntsaη ké πό yi πέ zú' nu yí é cwetne ntsu wé, mben ήjí yúu mi a γεne?»

⁵²Lá peçó pɔɔ tsó' mbɔ wé ηγο: «ɔ yú ηu-Ngalileε kekúó? ɔ laa ήdɔɔ sú'ne, mbo ɔ γη ήjáo ηγο wecó ηγémndüó'-Sé ηkaa mó cwet Ngalileε πό.»

⁵³Πόρ γε πό'ɔ, éshyeme, mba wɔ lá γη né ηjé' yé.

Jân 8

Ŋgaη gáa maηgé

¹Yésu fú yé zú'u, ήγη né ndü neηkó'-metá-megwét-ɔliive,

²ήγε mma' mbá'mba'á mben ndá-nɔηpɔ'. Lá' πό ító né nejóη yé, a nán sé, mbó ήzí' wóp né yúu.

³Pakyé'te nepɔɔ-Môsêe πόρ pafalísay nán te ήdɔk wecó maηgé ító, mbo πέ kem wé a πό ήγε gáa. Πόρ tík wé mbi pɔɔ tsɔɔ.

⁴Ícú mbɔ Yésu ηγο: «Cíca, πέ kem maηgé wɔ, a πό ήγε gáa.

⁵Môsêe ka ηwa'ne tset ηwa'ne nepɔɔ, ήgá mbɔ pekηe ηγο pekηe lok meηgo' ítémte nté paηgé pá' wɔ ήjwí. ɔ cú yú ηγο kúó?»

⁶Πόρ cú πό'ɔ, é πό pɔ ηkε nelɔk ήgwɛe wé. Πόρ lɔɔ mbëtntánη nelɔk éfen wé. Lá Yésu ηjónε sé, ήze nelɔk móɔ-tôπό we, ήηwa'ne yúu sé.

⁷Πόρ κέ μβό μβίκηε wé píkηεε, a náη τε μβμ' mβμ yé ícú mβđ πόρ ηγο: «Nju wí a tsetset pμμ, mβo a ηκαα mα nu κερoη γε, a piite íζε nelok ηγο' ítéμ wé.»

⁸Ícú πό'o, μβεν ήηó'ne sé, μβεν íζε nelok mόo-tôpó we, ήkate yúu sé.

⁹Ρμo zú' yα swíηε, íζε negute pα wémó'o wémó'o, íζε núu pelám. Te a tsμ' Yésu zénéjμ, μαηgé êwá κέ μβét ítáμ pα zú'u.

¹⁰Yésu pμ' mβμ yé, ícú mβđ wé ηγο: «Máama, πόρ πό gό? Sαa ηu ká téμ wú πό oα?»

¹¹A püot mβđ wé ηγο: «Sαa ηu mβáa Nde.» Yésu cú mβđ wé ηγο: «Mba mα yáa, η κέ téμ wú πό. Gμ, kαα lá' μβεν ήγε nu κερoη.»

Yésu kye'-ndümbí

¹²Yésu pen íζε nezí' yúu mβđ lá', ícú ηγο: «Kye' yi é kye'ne zμ' ήgá mβđ pμoμesαη ndümbí a πό mα. Nju laa ícúo nzμμ mα, mβo ηγαη κέ lá' ínen tset nzénzμμ πό. Mβo a gwεε kye' yi é kye'ne sêndúη kwa' luk.»

¹³Pafalísay cú mβđ wé ηγο: «O cú nu yí o jíne núu túmbμμ yú, é pαα nénwín πό.»

¹⁴Yésu tsó' mβđ πόρ ηγο: «N daa íζεε μβό ícú nu yi n jíne núu túmbμμ yáa lá, nu yi n cúne κέ μβό nénwín, mbí'ηγο mα sé ήjí zμ' yí η ka fúne zú'u, μβεν μβό ήjí zμ' yí η gμne né zú'u. Lá ήgμ núu pμμ, mβo pμμ ká πό ήjí zμ' yí ε fúne né zú'u πό, μβεν ήké μβoα ήjí zμ' yí η gμne né zú'u πό.»

¹⁵Pμμ ηak pμo pα núu nté yé pμoμesαη. É gμ núu mα, mβo n dαα ήηak ηu πό.

¹⁶N daa zεε ήηak pα ntsαη, mβo waa neηak we nénwín, mbí'ηγο n zεε μβoα zéne mα πό. Pεκ Táa mα pónε. A já wí a ka túune wáa.

¹⁷Pé ka ηwa'ne tset ηwa'ne-nerμμ núμ ηγο: «Pμo pépá laa ícwet, μβό tá' ntsu núu nu, mβo pé gμ μβém ηγο é nénwín.

¹⁸Mα pá'a ícú nu yí n jíne núu túmbμμ yáa, Táa mα wí a ka túune wáa, a pen μβό ícú yé nu yí a jíne núu mα.»

¹⁹Πόρ píkηε wé ηγο: «Tát wu gό?» Yésu püot ηγο: «Pμμ ká πό ήjí wáa πό, μβεν μβoα μβό ήjí mba Táa mα πό. Pμμ ka zεε μβό pé'ne μβό ήjí waa, mβo pμμ ka pen ήjí Táa mα gúu.»

²⁰Yésu ka gό ícú mαne menu pá'a, μβό tset ndá-κoηpα', μβό ízί' pμo né nu-Sé, μβό mβμ zμ' yi pé ní'ne ηkáp yi pé gáne mβđ Sé zú'u. Nju κέ mβoα wé gwεε, mbí'ηγο é ka gό μβό, mβo yé ηká ká ku'.

Yésu sé ícú ηγο a ήγε ήgμ ήkŵéete Tát we

²¹Yésu pen ícú mβđ lá' ηγο: «N gμ ήgμ, pμμ tsμ' μβό ήkát ndαα wáa. Lá, pμμ ήpφú núu nu κερoη yμμ. Pμμ ká ku' negμ zμ' yi η gμne né zú'u πό.»

22 Payúda zú' p'ó'w, ícú ηγω: «Já gune íjwí mbuu ye keküó? Mbí'ηγω a cú ηγω: "Puu ká ku' negu zú' yi η gune né zú'u p'ó."»

23 A pen ícú né p'óp ηγω: «É gu nüu puu, mbo puu puo-ndü tsétsá!, m bó ηu túnépú. Puu puo ndü mbí, mo m boo ηu yo mbí p'ó.»

24 É yúu mi é lá'ne íge la n cú mbö puu ηγω: Puu gu íge ípfú tset menu kepöη máu. Mbí'ηγω puu laa íbéem ηγω ηu wí pé fúηne wé ηγω Mo gú a mo p'ó, mbo puu gu ípfú tset menu kepöη máu.

25 P'óp píkηe wé ηγω: O p'ó p'ó wó? Yésu püot mbö p'óp ηγω: Mo ηu wá wí η ka lá' íze neswíi wáu te éfú nzene lá.

26 N gwee menu mi η gu ícú mbö puu te é záa záane, mba mi η gu íηak wáu nüu. Lá n cú mbö puo ndümbí p'ó yúu mi η ka zú'ne mbö ηu wí a ka túune wáa. A ké ícú yé p'ó nu nénwín.

27 Yésu cú pá'a, p'óp p'óo jí ηγω nu yí a cúne mbö p'óp, a cú p'ó nüu Sé T'áa p'ó.

28 Yésu cú mbö p'óp ηγω: Puu laa íge íka! Móo-ηu te ígá t'í nüu t'í meká!, mbo puu gu íké íjí ηγω Mo ηu wí «mo já», a p'ó mo, íben íjí ηγω mo íge yecó yúu p'ó né yáa tú p'ó. N cú p'ó yúu mi T'áa mo ka z'í'ne wáa.

29 ηu wí a ka túune wáa, pekηe p'óne, a ká ná wáa zéne mo p'ó, mbí'ηγω mo ηká k'üó lá, íge p'ó yúu mi é p'öηe wé.

30 Yésu cú mone menu puo te ízáa ze nezáp tám nüu wé.

Kwa' njwet-Ábelehâm

31 Yésu cú mbö payúda p'íne p'óp zápne tám nüu wé ηγω: «Puu laa íkú'le swíηe yáa, mbo puu gu íbó kwa' gan'ku páa.

32 Mbo puu gu íjí nu nénwín, nu nénwín ítsú' wáu.»

33 P'óp püot mbö wé ηγω: «Pek puo nüu njwet-Ábelehâm, pek ηkaa zee íbó pek'waa wecó ηu p'ó. O ge pá'a ícú ηγω nu nénwín gu ítsú' wek?»

34 Yésu püot mbö p'óp ηγω: «Lá e swíi wáu, kwa' nénwín, puotsuu pine p'óp gene nu kepöη, p'óp pek'waa nu kepöη.

35 N'kwaa ké lá' ítswé p'ó njé! ηu wí a gwéene wé p'ó, Móo-íjé! ídá'ne ítswé zú'u.

36 É p'ó'w, lá íbó yi móo-Sé laa ícwéete wáu ndá-kwaa, mbo puu gu éfú zú'u ícwet, kwa' nénwín.

37 Mo sé íjí ηγω puu njwet-Ábelehâm, lá puu sé ídoo nejwí wáa, mbí'ηγω puu sé ídú' swíηe yáa l'ne.

38 Mo, n cú p'ó yúu mi η ka jéone mbö T'áa mo, lá puu pen íge yáu p'ó yúu mi puu ka zú'ne mbö t'áa wuu.»

39 Πόρ püot mbö wé ηγο: «Täa wek a Ábelehâm.» Yésu cú mbö πόρ ηγο: «Ρῦε πέ'νε μβό πόρ-Ábelehâm, mbo ρῦε γε πά' jé.»

40 Ε swíi wáa né nu nénwín yi η ka zú'ne mbö Sé, ρῦε pen μβό ηκῶνε μβό ἰδῶ nejwí wáa, mba Ábelehâm ηkaa πόρ γε.

41 Ρῦε fa' πο mefa' wῦε tát, πόρ püot mbö wé ηγο: «Πεκ κά πό πόρῶγα πό, πεκ gwéε πο τά' Tát wémó', a πό Sé.»

42 Yésu cú mbö πόρ ηγο: «Sé lá'ne πέ'νε μβό täa wῦε, mbo ρῦε κῶη wáa. Η ka zεε έφύ πο mbö Sé ἰτό. Η γό μβό za'ne jé cúne. Μῶ ηkaane záρ ηγο η γῦ ἰτό πό, jé ka túune wáa.

43 Ρῦε pen ἡκέ μβῶ μβό ἰζύ' swíηe yáa πό melá' kῶó? Μbí'ηγο ρῦε κά ku' nezwí'le swíηe yáa πό.»

44 Wῦε tát a sáttá, ρῦε pen mbö ἡκῶη nege yúu mi a sé ἰtsáa. Έ γῦ nüu wé, mbo τε έφύ nzene, a πό πο ηjwíηu. A ηkaa mó ἡnen tset nu nénwín πό. Μbí'ηγο a κά gwéε nu nénwín tset tám yé πό, τε káa mózῦ'. A πό τε μβό ἡcöt nu, έ πό πο kwa' swíηe yé, mbí'ηγο a ηγαη cötnu, μβό ηu wí jé ka κῶηne cötnu.

45 Lá ἡγῦ nüu mῶ, ρῦε ποῶ ἡzáρ tám nüu mῶ πό, mbí'ηγο ε swíi nu nénwín.

46 Μβό wö tsetset ρῦε le'le nu κερῶη yi mῶ ἡγε mῶ? N daa μβό yi ε swíi nu nénwín, mbo ρῦε pen ἡκέ μβῶ μβém πό melá' kῶó?

47 Ηu wí a ηu-Sé a zwí'le swíηe-Sé. Ρῦε pen μβῶ ἡzwí'le swíηe yáa πό, mbí'ηγο ρῦε κά πό ρῶ-Sé πό.

Yésu πόρ Ábelehâm

48 Payúda cú mbö Yésu ηγο: «pek laa έφύη wú ηγο ηu-Samalíi, mbo pek κά έfaane πό. Mba necú ηγο zwíηe κερῶη nüu wu.»

49 Yésu tsó' mbö πόρ ηγο: «zwíηe κερῶη κά πό nüu mῶ πό. Η γε yáa πο meku'-Täa. Ρῦε pen ἡκέ μβῶ ἡγε meku' máa πό.

50 Η κά πό ἰδῶ πο waa negú' πό. Wecó ηu nde' πόne μβό ἰδῶ waa negú', jé γῦne ἡzá' ntsaη.

51 Tsé'ne ε swíi wáa, kwa' nénwín, ηu laa ἡnen nüu swíηe yí n cúne, mbo ηγαη ké lá' ἡpfú πό.»

52 Payúda cú mbö Yésu ηγο: Έ nüu ηκῶνε, mbo pek jí ηγο zwíηe κερῶη nüu gu. Ábelehâm ka pfú, पेηgémndῶó'-Sé pen ἡpfú yóp, ῶ pen μβό ἡcú ηγο: Ηu laa ἡnen nüu swíηe yú, mbo a ké lá' ἡpfú πό.

53 Ἠjí ηγο ῶ lok ἡγú' ἡtsa tát wek Ábelehâm kíi? A ka pfú, पेηgémndῶó'-Sé pen ἡpfúte yóp. ῶ kwanηe ηγο ῶ πό πο kῶó?

54 Yésu tsó' mbö πόρ ηγο: Η κά πό ἰδῶ waa negú' πό, n daa ἡγε πό'ῶ, waa negú' ποῶ yecó nu πό. Ηu wí a gáne negú' waa a täa mῶ. Ρῦε πό ἡcú yáa ηγο a Sé wῦε.

⁵⁵Ñkéké mbɔɔ mbó ñjí wé pɔ, lá mɔ sé ñjí wé. N daa ηγω Ν κά πó ñjí wé pɔ, mbɔ mɔ ñtsú! ηγαη cɔtnu pá! pɔɔ. Lá mɔ sé ñjí wé, mben mbó ñnen nũ s̄w̄iηe yé.

⁵⁶Tám tát wɔɔ Ábelehâm ka pɔ ñtsáate ηγωη ήκά tsɔɔ yi a ka pɔ ñtsáa nejúo ήκά yi mɔ ήγε ñtɔ. A ka ké ήjúo, ñtsáate te'.

⁵⁷Payúda cú mbɔ Yésu ηγω: Gu w̄i ɔ zεε mbét pɔ ké gw̄εε ηγου' megéméntaa, ɔ ka júo Ábelehâm?

⁵⁸Yésu tsól mbɔ pɔp ηγω: Tsú'ne ε s̄w̄i wɔɔ, kwa' nénw̄ín, Ábelehâm ka gó mbó gú, mbɔ ka pɔ mó gú.

⁵⁹Pɔp zú! pɔ'ɔ, ñdak meηγω' nelɔk ñtémtε Yésu ήjw̄í. A só mbé, ésó éfú tset ndá-nɔηγω' ñc̄w̄εt.

Jâη 9

Du w̄i pé ka gɔ mbí wé a pɔ fumík

¹Yésu γε mbó ñδεε yecó zɔ', ήjúo wεcó fumík, mbɔ pé ka pí wé a pɔ pɔ fɔ.

²Gaηku-Yésu píkηe wé ηγω: «Cíca, wɔ ηu ka gó ñc̄w̄εt nepeem, mbó fumík, mbɔ w̄ɔ gene nu kepɔη? Jú ke mamá we, ke tát we?»

³Yésu p̄ɔɔt ηγω: «É cá pɔ pɔ ηγω já ke pɔo pine pɔp ka píne wé ka faane yecó nu pɔ. A fɔ é pɔ pɔ ηγω Sé ñδεε nũ wé ñde'le mefa' mé.»

⁴É sé mbíkηe ηγω, ñjí laa mbét gú pá'a, pekηe fa' mefa'-Sé w̄i a ka túune wáa. Tú! gɔ ésúɔ, wεcó ηu pɔo pen ήku' nefa' fa' pɔ.

⁵Ηκά yi m bétne ndũmbí, mɔ, m bó kye' ndũmbí.

⁶Yésu cú pɔ'ɔ, ñtw̄ik mété sé, ñtɔp̄te tsétsá' ñdɔk ñzól'tε mík-fɔ.

⁷Ñcú mbɔ wé ηγω: «gɔ suk tset ḡúo-ηki-Silɔwé. Silɔé lɔk ñcú ηγω netúu ηu». Fumík gɔ zú'u ésuk shé wé, ήγω mben nzɔɔ mbó ήjúo zɔ'.

⁸Gaη-nepat-ñjé' pé, ήγε pɔo píne pɔp ka pɔ ήjúo pá' a lɔone ndɔɔ júo wé ηk̄ɔone ñcú ηγω: «Yá cá pɔ ηu w̄i a mbóne ñnáη sé ñdɔɔ ndɔɔ pɔ ɔɔ?»

⁹Pɔo pɔ ñcú ηγω a já, pecó cú ηγω ηγάη, a fí wé fíne, ηu êwá pɔ ñcú ηγω: «A kwa' mɔ.»

¹⁰Pɔp píkηe wé ηγω: «Mík mú γε ηγωku la ήηíe'ne?»

¹¹A tsól ηγω ηu w̄i pé fúηne wé ηγω Yésu, a tɔp̄te tsétsá', ñdɔk ñzól'tε mík máa, ñcú mbɔ mɔ ηγω η gɔ Silɔé ésuk shé wáa, η gɔ zú'u ésuk shé wáa, ήgɔw̄o ήké ήjúo zɔ'.

¹²Pɔp píkηe wé ηγω: «Nju êwá gó?» A tsól ηγω, cá jí.

Pafalísay sé mbíkηe fumík né nu

- 13 Πέ γόο νόοκ ηυ ωί α κα πό φυμίκ λά, ήγε μβι νόο-Pafalísay.
- 14 Ήγγό μβό πό'ο, μβό Υέσυ λά' ήγγό ήτόπτε τσέτσά', νόοκ ήγε μίκ-ηυ έώά ήίε'νε, έ πό λέ'ηγι-payúda.
- 15 Pafalísay πίκηε wέ γύυ πά' έ λά'νε ήδεε πό'ο, λα α πό ήΐόο ζα'. Α cú μβό πόπ ηγγό: «Α λά' ήόοκ τσέτσά', ήζό'τε μίκ μάα, η γε έςυκ. Μό ηκόονε μβό ήΐόο ζα'.»
- 16 Ρεόό ντά'-Pafalísay cú ηγγό, ηυ ωί α γεεε γίγá nu, Σέ ζεεεε μβόο wέ túυ, μβί'ηγγό έ μβό λέ'ηγι. Ρεόό ραό πόπ cú ηγγό, μβό ηυ κερωη γε πά'α λά ήγε γίγá ντέ μενυ máamaane? Τάκηε γόο ήκέ μνυ tsetset πόπ.
- 17 Πόπ πεν μβίκηε ηυ έώά ηγγό: «Ο cú γύ ηγγό κüó nüυ ηυ ωί α λά'νε ήήίε' μίκ μύ?» Α cú ηγγό: «Α Νγέμνδäó'-Σέ.»
- 18 Pasá'λά'-payúda, ké μβόο μβό μβέμ ηγγό νδäm έώά μβό φα α πεν έφίτε πό. Έφύη τάτ we πόπ μά we,
- 19 μβίκηε wόπ ηγγό: «Υά μόο wαα ωί ραα cúνε ηγγό πέ κα γό μβί wέ α πό φα οο? Λά α πεν ήγε ηγγόκυ λά ήΐόο ζα' ηκόονε?»
- 20 Τάτ we πόπ μά we τσό' ηγγό: «Α kwa' μόο wek, πεκ sé ήΐί ηγγό α κα cwet μβό φυμίκ.
- 21 Λά ήγε nüυ πά' έ γεεε λά α πό ήΐόο ζα' ηκόονε, μβό πεκ κά ήί nu nüυ πό. Κε wό λά'νε ήγε μίκ μέ ήίε'νε οο, μβό πεκ πεν ké μβόο ήΐί πό. Ραα πίκηε wέ, α κά πέτ μβό πο μόο necú nu γί έ λίέεε wέ πό.»
- 22 Τάτ we πόπ μά we, πό ήcú πό'ο, μβί'ηγγό πόπ κα πό μβόκ pasá'λά'-payúda. Έ γό μβό, μβό payúda κα záβ ηγγό ηυ λαα μβέμ ηγγό Υέσυ Nzά'ηκα ωί Σέ κα κα'νε, πέ φύ νδά-cú'le ήζυη ηγαη.
- 23 Έ γύυ μι έ γεεε τάτ we πόπ μά we cú ηγγό ραα πίκηε wέ, α κά πέτ μβό πο μόο πό.
- 24 Pafalísay πεν έφύη ηυ ωί α μβόνε φα λά, ήcú μβό wέ ηγγό: «Τάμ μβι-Σέ, ήcú nu νένwín. Πεκ sé ήΐί ηγγό ηυ έώά ηυ κερωη.»
- 25 Α τσό' μβό πόπ ηγγό: «Ή κά ήί κε α ηυ κερωη πό, κε α κά πό ηυ κερωη πό πό. Υάα γύυ μι μό sé ήΐί, πό πο ηγγό, η κα πό φυμίκ, μό ηκόονε μβό ήΐόο ζα'.»
- 26 Πόπ πίκηε wέ ηγγό: «Α λά' ήγε ηγγόκυ nüυ gu? Α λά' ήγε ηγγόκυ λά μίκ μύ ήίε'νε?
- 27 Α πüot ηγγό: Μό ήδά'μό έswíi wάα, ραα ποο zwí'le. Ραα κωη νεπό yi μό μβεν ήcú cúνε μελά' κüó? Ήΐί ηγγό ραα sé ήτςάα γάα netsú' gaηku πέ κε κüó?»
- 28 Πόπ γόο ήζε νεζοοτε wέ, μβό ήcú ηγγό: «Gu πόνε ηγαηkuwe, πεκ πό πο gaηku-Mōsêe.
- 29 Πεκ sé ήΐί ηγγό Σέ κα cú nu μβό Mōsêe, λά ήγε nüυ wά ηυ, μβό πεκ κά πό ήΐί nefú né πό.

30 Fumík êwá cú mbö póp ηγω: Pæú cú pá'á, é ká'ne wáa te' pá' pæú ká pó híjí nefú né pó. Lá, mbö a íkê íjíé' mík máa!»

31 Pékηe petsæú jí ηγω Sé ká pó ízú' ηγι-ηυ κερων πό, lá mbó yi ηυ laa íγε meku'-Sé, mben mbó íγε yúu mi Sé sé íκων, mbö Sé γæ ízú' ηγι γε.

32 Pé ηkaa mó zú' ηυ wí a íjí'ne mík-ηυ wí pé ka γó mbí wé a pó fumík pó mbáa!

33 Ηυ êwá lá' mbó pé'ε, mbö Sé ηkaane wé túu, mbö a lá' mböú ku' nege yecó yúu pó.

34 Póp tsó' mbö wé ηγω: «πέ ka pí wú tset nu κερων, ο γæ nezí' wék né yúu kíi!» Íγγóó éfú ndá-cú'ε ízuy wé íγγá pí.

Kwa' pefumík

35 Yésu γε ízú' ηγω póp fú ndá-cú'ε ízuy fumík, íγæ ícú mbö wé ηγω: Ο záb tám núu Móú-Ηυ?

36 Ηυ êwá pæot ηγω: «A wö Nde? Lá n záp tám núu wé?»

37 Yésu cú mbö wé ηγω: «Ο sé íjáo wé, jí cúne nu mbö wu pá'á.»

38 A γóó ícú ηγω: «N záb tám núu gu mbáa Tsapæú, ícúη íkwí'le sé mbi yé.»

39 Yésu ícú ηγω: «Η ka tó ndü yó mbí neηak, nepó yi pæú pine póp sé íjáo zæ' γæ mbó ítsú' pefæ, pefæ jíú zæ'.»

40 Pécó ntá'pæú tset nco-pafalísay píne póp mbóne zú'u, zú' yó nu, mbíkηe Yésu ηγω: «Pé ká cú cúne pó, ηγω ο cú pefæ pá'á te ésáη wék núu keküó?»

41 Yésu tsó' mbö póp ηγω: «Pæú ké mbó pé'ne mbó pefumík, mbö pæú ka pó ídök íγε yecó nu κερων πό. Lá pá' pæú cúne ηγω: Pék sé íjáo zæ' lá, menu κερων máú lök íγγóη núu pæú.»

Jâη 10

Sakneket núu mbyép mbi

1 Yésu pen ícú ηγω: «Lá ε swíi wæú, kwa' nénwín, ηυ laa íjé' pö ndü ηká' te mböú lee pö ntsuηká' la íkúu tset ηká'-mbí pó, mbö ηγαη ntsóη, mben mbó fút.

2 Mbyép mbi sá'ne lee pö ntsuηká'.

3 Ηυ wí a pyépe ntsuηká', a tsó' ntsuηká', menjinjózú' ηγι-mbyép mbi. A lök melík móp éfúη wóp, ídök wóp ícwet.

4 Mbyép mbi γε menjinjó mé fú ηká' ícwet te ímme, a pó mbi, póp pó nzæú, mbí'ηγω menjinjó lii ηγι γε.

5 É laa mbó póp pco cáo nzæú-ηυ nde' pó, póp γæ íkæú wé kæone, mbí'ηγω póp ká lii ηγι pæú nde' pó.»

⁶Yésu cú yɔ sakneket mbɔ́ póp, lá póp ké mbɔɔ zú' yúu mi a lokne ícú pó.

Yésu mbyép mbí we sá'ne

⁷Yésu pen ícú mbɔ́ póp ηγο: «Lá ε swíi wáa, kwa' nénwín, ntsuηká'-menjinjo pó pɔ mɔ.

⁸Pwɔ tsuu pine póp ka piiténe ítɔ́, la n tó yáa, pó pɔ petsónη, mben mbó pefút. Lá menjinjo ka ké mbɔɔ ηgi yɔp zú'.

⁹Ntsuηká' pó pɔ mɔ, ηu laa ndee núu mɔ ηkúu ηká', mɔ ηγαη γα ηγε nduk. A γα mbó ηkúu ηká', ícwet pá' a kɔηne, mbó ηjéɔ yúu kwétne.

¹⁰Ntsónη tó yé pɔ nejɔ, pɔ nejwí, pɔ nepúupe. Nη ka tó nepó yi pwɔmesɔη γα ηgwee luk yí é kwa' yété te ndúkne.»

¹¹Mbyép mbí we sá'ne pó pɔ mɔ. Mbyép mbí we sá'ne, gá tú yé nté njinjo yé.

¹²ηu wí a lep yé pɔ ηkáp, lá menjinjo pɔɔ mé pó, a ká pó kwa' mbyép mbí pó. A náη te ηjéɔ naaηgwe tó, a me' wóp ηkɔɔ. Naaηgwe gwée wecɔ́, ηγε pful sat za'.

¹³Wíwá ηu me' menjinjo ηkɔɔ, mbí'ηγο a ka tó pɔ nelep ηkáp. Mejéη-menjinjo ká pó ηkó wé pó.

¹⁴Mbyép mbí we sá'ne a mɔ, mɔ sé ηjí menjinjo máa, póp pen mbó ηjí wáa.

¹⁵Ndúηnduη pá' Táa mɔ sé ηjí wáa, m ben mbó ηjí Táa mɔ. Nη gá tú yáa nté menjinjo máa.

¹⁶M ben ηgwee mecɔ́ menjinjo mí póp ká pó tset ηká' wɔ pó. É pó mbíkne ηγο η γα ndɔk wóp ítɔ́. Póp gúu γα ηγε ηzú' ηgi yaa, é lee pɔ'ɔ, kat-njinjo pó wémɔ́, mbyép pó wémɔ́'.

¹⁷Táa mɔ kɔη wáa, mbí'ηγο η gá tú yáa la ηγε mben ícwée.

¹⁸Sáa ηu zee mbɔɔ ku' necwée luk yáa pó, mɔ kɔηne ηgá tú yáa. Nη ku' negá, ηγε mben ícwée. É yúu mi táa mɔ ka cúne ηγο η γε.

¹⁹Yɔ swíηe pen ímma' tákne tsetset payúda.

²⁰Nezáa pwɔ tsetset póp pó ícú ηγο: «zwíkne kepɔη ka gwée wé. A páie. A cú kúɔ́ te pwɔ zwí'le?»

²¹Pecɔ́ pó ηγο: «Yá ká pó swíηe-ηu njwet-zwíkne kepɔη ka gwéene wé pó. Mɔ zwíkne kepɔη ηié' mík-pefu?»

Payúda ía' Yésu

²²Pé pó Yelúsalem mbó ηjé ndína nelɔk ηkwíite pá' pé ka penne níiite za'-nenɔη pɔ' yí pé ka pwɔpene, é pó ηká-fák, (nze núu pesaη ntsɔppá ηkúu núu pesaη pépá)

²³Yésu pó ηkát nente tset ndá-nɔηpɔ', za' pé fúηne ηγο tetáa-Salemɔ.

24 Payúda tšó'le Yésu ní' sɔŋ, mbíkɛ wé ŋɔ: «pek ɣá nzwí'le te kúu pɔ ŋká kšó lá ɔ swíi wék né ŋu wí ɔ jɛ? ɔ laa mbó Nzá'ŋkɛ wí Sé ka ka'ne, ɔ jép jérne éswíi wék.»

25 Yésu pšɔt mbš póp ŋɔ: «Mɔ ndá' mɔ éswíi wɛ, lá pɛ pɔɔ mbó mbém pɔ. Mefa' mí mɔ sé ndɔk lík-Táa mɔ ŋge nde'le ŋu wí mɔ jɛ.

26 Lá pɛ ká pɔ nzáp tám núu mɔ pɔ, mbí'ŋɔ pɛ ká pɔ tset kat-menjinɔ máa pɔ.

27 Menjinɔ máa zú' ŋgi yaa. N jí wóp, póp cúɔ nzɛ mɔ.

28 Ŋ gá luk kéme mbš póp, póp ŋɣá ndá' mben ntíi ndɔɔ kéme pɔ. Sáa ŋu pen mbɔɔ ku' nefú mbš mɔ ésa' wóp pɔ.

29 Táa mɔ ka gá wóp mbš mɔ. A gwɛɛ metɛ ntsa yúu tsɛ, sáa ŋu ká ku' nefú mbš Táa mɔ ésa' wóp pɔ.»

30 Pek Táa mɔ pɔ pɔ tá' ŋu.

31 Payúda pen ndak meŋɔ', nelɔk ntémte Yésu nǰwí.

32 Lá Yésu pen ncú mbš póp ŋɔ: «Ŋ ka ge pɛ júɔ mefa' sá'ne te é záa záne mi é fúne mbš Táa mɔ, pɛ lak meŋɔ' nelɔk ntémte wáa nǰwí pá'a mbí' yété núu?»

33 Payúda tsó' mbš wé ŋɔ: «Pek ká pɔ ndɔɔ nelɔk meŋɔ' ntémte wú nǰwí, nté pɔ yecó fa' sá'ne pɔ, é pɔ pɔ ŋɔ ɔ zɔɔte Sé. Gu wí ɔ pɔ pɔ ŋumesɔŋ, ɔ tsá' ncú pɔ ŋɔ ɔ Sé.»

34 Yésu tsó' mbš póp ŋɔ: «Pé ŋkaa ŋwa'ne tset ŋwa'ne-nden kaa yáa ŋɔ Sé cú ŋɔ: Mɔ, n cú ŋɔ pɛ mesé pɔ?»

35 Pekɛ petsɛ sé ní' ŋɔ yúu mi pé ka ŋwa'néne tset ŋwa'ne-nden kaa ŋɣá ndá' ŋkúpme pɔ. É laa mbó yi Sé ka cú ŋɔ pɛ píne a cúne nu yé mbš póp mesé,

36 mɔ m ben ntáa pá'a mbó ŋu wí Táa mɔ Sé ka tsó'ne ntúu ndú yɔ mbí, mbí'ŋɔ n cúne ŋɔ mɔ mɔɔ-Sé, pɛ cú ŋɔ n zɔɔte Sé?

37 N daa mbɔɔ fa' mefa' Táa mɔ pɔ, kɔɔ pɛ záp tám núu mɔ.

38 Lá mbó yi n daa fa', é zee mbó ŋɔ pɛ ké záp tám núu mɔ pɔ, pɛ pém mefa' émá. É lee pɔ'ɔ, pɛ jí sá'ne ŋɔ Táa mɔ né mɔ, m bó né jɛ.

39 Póp pen ndɔɔ shé negwɛ wé, lá a swikle tset mbó móp.

40 Yíyá nu lee, Yésu pen mben núu yecó njún-ŋki-Juudeŋ, za' yí Jâŋ ka zene nenu' pɛ ŋki zú'u lá, nnáŋ zú'u.

41 Pɛ te nzáa tó nejóŋ yé, mbó ncú ŋɔ: «Jâŋ ŋkaa ge yecó nu máamaane pɔ, lá kšó lá yi a ka cúne núu ŋu mbéene wɔ ka pɔ nu nénwín.»

42 Pɛ te nzáa núu pɛ pine póp mbóne zú'u záp tám núu Yésu.

Jân 11

Yésu ge Lazâa zwiime nüu nevú

¹Wecó ñu ge mvu gɔɔ, lík yé pɔ ɱɔ Lazâa. Pɔp pɔɔpémá pé pé paɱgé pépá, Mákta pɔp Malíya pɔ ńtswé tset lá'-Mbetani.

²Wɔ Malíya pɔ wí a ka lá'ne ńɔɔk laménda, ńzɔ' Nde te é ku', a pen ńɔɔk menuk-tú mé ńtuk meku mé lá. Móɔmá we Lazâa vu gɔɔ pá'a,

³paɱgé êpá pépá túu ńcú mbɔ Yésu ɱɔ: «Nde, súu nepe wu sé ɱgɔɔ te!»

⁴Yésu zú' pɔ'ɔ, ńcú ɱɔ: «Yɔ gɔɔ ká pɔ yi é ɱ ńɔɔk wé pɔ. Pé ɱ ńde nũu ńjéɔ metɱ-Sé, mben ńde nũu ɱgá meku' mbɔ móɔ-Sé.»

⁵Yésu ka pɔ ɱkɔɱ Mákta, pɔp Malíya mba Lazâa.

⁶Ńké ńzú' gɔɔ pá'a, mben ńnáɱ zɱ' yí a m̄bóne zú'u lé' pépá.

⁷É ge pɔ'ɔ, a cú mbɔ gaɱku pé ɱɔ: «Pekeɱ pen ne Judê.»

⁸Gaɱku pé p̄ɔt ɱɔ: «Cíca, ntí ká sak pá' payúda ka pɔ ńɔɔ nelɔk meɱgɔ' ńtém wú ńjwí pɔ. ɔ ɱ mben mben zú'u ɔɔ?»

⁹Yésu cú ɱɔ: «Tá' lé'lá' ká gw̄ee nem ntsɔppá né neɱém pɔ ɔɔ? Ñu laa ńnen nenem, mbo a ké kɔɔte pɔ, mbí'ɱgɔ kye' ńjí sé ɱge pé jéɔ zɱ'.

¹⁰Ñu laa ɱké mbó ńnen netú', mbo a ɱ kɔɔte, mbí'ɱgɔ yúu mi é ɱ ɱkye' zɱ' ɱgá mbɔ wé ká pɔ gú pɔ.»

¹¹Yésu cú yɔ nu, mben ɱɔ: Súu wekeɱ Lazâa se ńdé, lá ɱ ɱ ɱgɱ jɱɔme wé.

¹²Gaɱku pé ńcú mbɔ wé ɱɔ: «Nde, é laa mbó yi a lé, mbo a ɱ éfiite.»

¹³Ńgɔ mbó pɔ'ɔ, Yésu pɔ éswíi wɔp ɱɔ Lazâa pfú. Lá pɔp pɔ ɱkwaɱe yɔp pɔ ɱɔ a cú ɱɔ a sé ńdé léne.

¹⁴Pɔ'ɔ lá, Yésu sáane sáanéne, ńcú mbɔ pɔp ɱɔ: «Lazâa pfú.

¹⁵É pen mbɔɱ wáa te' pá' a gɔ ɱpfú, m bɔɔ sé pɔ. Sé gene ɱɔ é pɔ pɔ'ɔ, nté wáɱ, ńjí ɱɔ pɱ ɱ éfú nũu, niite ńzáp t̄m nũu mɔ. Lá pekeɱ ɱ ɱkɔɔne te ɱkúu zú'u.»

¹⁶Tómáshi wí pé ka pɔ mben éfúɱ wé ɱɔ móɔnefák, cú mbɔ pecɔ gaɱku-Yésu ɱɔ: «Pɱ tɔ pekeɱ pɔp ɱ, ńtemte ɱpfú.»

Yésu ge ɱ zwiime, mben ɱge a pɔ gú

¹⁷Yésu ɱ te ɱkúu zú'u, ńjéɔ, mbo Lazâa nɔɔ tset neshi lé' pénékwa.

¹⁸Pá' nefú Yelúsalem ɱgɱ Mbetani ka pɔ pɔ yúu pekílu pétát lá,

¹⁹nezáa payúda gɔ mbó, mbo pɔp tɔ ńjé'-Mákta pɔp Malíya, nezíi ɱki-mík móp, nté móɔmá wɔp wí a ka pfúne.

20 Mákta pɔ te ńzú' ηγω Yésu sé ńtɔ́, ηγγɔ́ ńdɔ́ sé ηγμα ńzá' wé, Malíya tsɛ́' ńńán ηɔ́ ndá.

21 Mákta tɔ́ ńcú mbɔ́ Yésu ηγω: «Nde, ɔ́ ka pɔ́ p'é'ne mbó za'ne, mbó mɔ́ɔ́má mɔ́ ηkaa pfú.

22 Lá te mba ηkɔ́ɔ́ne, n jí ηγω ɔ́ laa mbíkηe kɛ́ɔ́ mbɔ́ Sé lá, mbó a γη ηγά gáne.»

23 Yésu pɛ́ɔ́t ηγω: «Mɔ́ɔ́má wu γη ηγε ńz'wíime nũu nenú.»

24 Mákta pɛ́ɔ́t ηγω: «N jí ηγω a γη ηγε ńz'wíime nũu ndwíknzɛɛ́ l'é'lá' pá' pɛpfú γη ńdá' mbó ńz'wíime.»

25 Yésu pɛ́ɔ́t mbɔ́ wé ηγω: «Mɔ́ ηu wí a gene pé z'wíime nũu nenú, mbó ηu wí a gene pé pɔ́ gú. Nju laa ńzáp tɛ́m nũu mɔ́ mpfú mba pfúne, mbó a γη ηγε mbó gú.

26 Nju wí a p'é'ne ntɛɛ́, ńzáp tɛ́m yé nũu mɔ́, a kíi ńdá' mpfú pɔ́. Te ɔ́ pém yɔ́ nu?»

27 A cú ηγω: «Ǿɔ́η mbáa Tsapɛɔ́. Mɔ́, m bém ηγω ɔ́ Nzá'ηka wí Sé ka ka'ne, mbó mɔ́ɔ́-Sé wí pé ka pɔ́ ńz'wí'le ηγω a ńtɔ́ ndũmbí.»

Yésu pɔ́ ńdaa

28 Mákta cú pá'a, ηγμα éfúη mɔ́ɔ́má we Malíya, tsɔ́'ne ntsem mbɔ́ wé ηγω: «Cíca píi mbó ηγω ɔ́ tɔ́.»

29 Malíya zú' pɔ́'ɔ́, ηγγɔ́ ńdɔ́ sé né tɛɛ́ neγη ńjɛ́ɔ́ wé.

30 Yésu ka p'é'ne pɔ́ zɛ́' pɔ́p Mákta lá'ne ńtɛ́ɛ́ zú'u éswíηe, te mbó a ká tɔ́k te ηkúu tset lál' pɔ́.

31 Payúda pine pɔ́p lá'ne mbó ndá nezíi ηki-mík Malíya, jɛ́ɔ́ pá' a fúne ndá ńc'wɛt né tɛɛ́, ńcɛ́ɔ́ yɔ́p nzɛɛ́ wé, mbó ηkwanηe ηγω a γη tú-neshi ńńán zú'u lál' ńdaa.

32 Malíya γη te ηkúu zɛ́' yí Yésu ka pɔ́ne zú'u, mbó te ńjɛ́ɔ́ wé, ηkwí'le sé mbi yé, ńcú ηγω: «Nde, ɔ́ ka pɔ́ p'é'ne mbó za'ne, mbó mɔ́ɔ́má mɔ́ ηkaa pfú.»

33 Yésu jɛ́ɔ́ pá' a sé ńdaa, payúda píne pɔ́p pé pɔ́p temtene ńtɔ́ pen mbó ńdaa yɔ́p, ńjwí, mbɛɛ́ ye kwí' cite.

34 A cú ηγω: «Pɛɛ́ ka lwé' pfú yé gɔ́?» Pɔ́p pɛ́ɔ́t mbɔ́ wé ηγω: «Nde, tɔ́ ńjɛ́ɔ́.»

35 Yésu laa.

36 Payúda cú ηγω, pɛɛ́ jɛ́ɔ́ pá' a ka pɔ́ ηkɔ́η wé.

37 Pɛcɔ́ ntá' pɛɔ́ tsetset pɔ́p pɔ́ ńcú yɔ́p ηγω: «Jɛ́ wí a ka ηíe'ne mík-pɛfɛ́, kɛ́ɔ́ ka gene, a pɔ́ɔ́ ku' nege wɔ́ ηu pɔ́ɔ́ pfú pɔ́ ɔ́ɔ́?»

Lazáa z'wíime nũu nenú

38 Yésu pen ńjwí, ηγμα zɛ́'-neshi, é pɔ́ yecɔ́ mvu' zɛ́', mbó pé ka lɔ́k ηγω' ńjɛ́ɔ́' ntsu wé.

39 Yésu cú ηγω: «Puu kwé'le ηγω' yá.» Mákta, fé pfú, mbüt ηγω: «Nde, a gu mbó ηkôone ntsá' ndem lemne. Mbí'ηγω é ηkôone mbó lé' pénékwa pá' a ka pfúne.

40 Yésu tsó' mbö wé ηγω: N dá' mböw cú mbö gu ηγω w laa nízáp tám nüu mō, mbo w gu njáw negú'-Sé pō w?»

41 Pé pō te kwé'le ηγω', Yésu pu' tú yé, ndíηe té, ncú ηγω: «Táa mō, η gá pa'lá pá' n cel'éne wú, w zú'.»

42 Mō sé njí ηγω, n cú nu ηká kúó lá, w zú' ηγι yaa. Lá n cú pá'a nté pō puō píne póp támne nejōη mō laa, ηγω póp pémm ηγω gu ka túune wáa.

43 Ncú pō'w, ndōk ηγι tenne ηγω: «Lazâa, cwet.»

44 Mpfú cwet. Mbo pé ka lok yúu-ndwí nzáu meku mé mba mbó mé, póp shá wé. Yésu cú mbö póp ηγω: «Puu kíe' wé, ηkíe' wé nná a gu.»

Pé sé ntáa menaη nzuu Yésu

45 Nezáa payúda pí póp lá'ne ntó njé' pé Malíya, píne póp jōone yúu mi Yésu gene, záp tám yóp nüu Yésu.

46 Lá pecó ntá' puō tsetset póp gu mbéete yúu mi Yésu gene, éswíi pafalísay.

47 Petátndá-panōηpō', póp pafalísay gōw éfúη cú'le-pasá' ηγωη, ntó tsetú ncú ηγω: «Pekηe gu ηγε ηgōku? Nu wō sé ηγε menu māamaane te'.

48 Pekηe laa nná wé a lok ηgu mbi, mbo puōtsuu gu nízáp tám nüu wé. Palóma tó, nták ndá-nōηpō' Yelúsalem, mba ηγωη wekηe.»

49 Wecó tá' ηu ka pō tsetset póp, lík yé pō Kayífa. A pō tátndá-panōηpō' nüu yîyá ηgu'. A cú ηγω: «Puk yecó yúu nüu nu yí puu cúne laa ká zú'!

50 Puu ká jūw ηγω é pōη mbö puu pá' é laa mbó tá' ηu wémó' pfú nüu tú-lá', ntsa lá' tsuu nepuu tákηe pō ke?»

51 A ka pō ncú pō'w, jé pōone ncú pō, pá' é ka gō mbó jé pōne tátndá-panōηpō' nüu yîyá ηgu' lá, a cwí Nkuu-Sé ηγω Yésu gu mpfú nüu tú-lá'-payúda.

52 É pōw pō nda' nüu tú-payúda zéne póp pō, é pen mbó nelōk ntemte puō-Sé pi póp za' tsuu, póp tsá' tá' ku.

53 É fú lé' éyá, pekém-payúda záp ηγω póp gu ndōw shá te njwí Yésu.

54 Yésu fú ηká yîyá mbōw pen sáane sáanéne ndee tsetset payúda pō. A lok yecó lá' yi é luóméne, shá kōηtet, ηgu tset yecó túsōη yi pé fúηηe ηγω éfelayim, póp gaηku pé náη zú'u.

55 Ndíina-Páska-payúda ka pō ntó, nezáa payúda pō éfú tset lá' nzá' njí mbiite Yelúsalem, nepuute mbuu yōp.

⁵⁶Πόρ πό ἰδῶ Ἰέσου, ἴβεν ἡγο ἰκού'ε tset ndá-nῶηπο' Yelúsalem, ἴβό ἔshῶtne ἴβίκηε tsetset πόρ ηγο: «Ρῶη kwanε ηγο α γῶ ἰτό ndína wῶ? Mbῶ α zεε ἴβῶ τó.»

⁵⁷Ἐ ka γó ἴβó, mbῶ petátndá-panῶηπο', πόρ pafalísay ka cú ηγο, ηυ laa ἴβó ἡjí zῶ' yí Ἰέσου zú'lu, α κίε', pé γῶ ἡγῶεε wé.

Jâη 12

Maliya lok laméndaα ἰzó' meku-Yésu

¹Ἐ γε ἰtsῶ' ἡják lé' pénéntúkú, ἔ πό lé' ndína Páska Payúda. Yésu γῶ né Mbetani, zῶ' yí Lazâa wí a ka zῶimene wé nüu nevú lá ka πό ἰtswé zú'lu.

²Πé γε ἔfúη ndína nüu lík-yé, Lazâa πό wecó tá' ηυ nüu pῶ πί πόρ pé Ἰέσου ka πό ἡjῶ yúu, Mákta πό ἡgap yúujῶ.

³Maliya nán τε ἰtíi kem-líta laméndaα yí ἔ cók ἡkáp te', mbῶ pé ka lok wecó negíi wí pé fúηne ηγο ἡd ἡniite. A lok ἰzó' meku-Yésu, ἡdók menuk-tú mé ἡtuk. Jáκ-laméndaα kó' ἴbúu ἡjῶ ndá.

⁴Wecó Nghanku-Yésu, Júdas Iskalyῶt wí a ka πό ἡγῶ ἡγε ἔfen Yésu cú ηγο:

⁵«Melá'kῶs pé lá' mbῶ fen γῶ laméndaα ἡcwéε mendeníye ἡkῶ yétát, ἡgá mbῶ pepúη πό ῶ?»

⁶Júdas ἡkáα ἴbó ἡcú πό'ῶ, síi ἴbῶ ἡtsáα pepúη πό, lá a ka πό ntsóη, mbí'ηγο jῶ ἡbóne ἡgῶεε móῶpaa-ἡkáp γῶρ pé Ἰέσου, pé πό ní' ἡkáp tsetú a jῶ.

⁷Yésu γóῶ ἡké ἡcú ηγο: «Ná maηgέ wá pá'a, ná wé, α zá' ἡjí ἡzó' pfú yáα, lá pé γε ἡní' wáα tset neshi.

⁸Πepúη γῶ ἴbó tsetset pῶη πο ἡká tsῶη. Lá ἡγῶ nüu mo, mbῶ pekηε ké γε ἴbó πο ἡká tsῶη πό.»

⁹Ἐ γó ἴbó, mbῶ Payúda τε ἡzáα zú' ηγο Yésu Mbetani, ἡtó zú'lu, ἡké ἴbῶ síi ἡtó πο nejῶ Yésu πό, ἡtó πο nejῶ Lazâa wí Ἰέσου ka zῶiméne wé nüu nevú lá.

¹⁰Πetátndá-panῶη πο' jῶ πό'ῶ, ἡzáp ηγο pé loῶ shῶ nejwí mba Lazâa.

¹¹Πόρ ἴbó ἡdῶ negε πό'ῶ, mbí'ηγο nezáα Payúda ka fú πο nüu nu-Lâazâa, ἡtsῶ' ἡkῶ wóp kῶne, ἡzáp tῶm πο nüu Ἰέσου.

Yésu kúu Yelúsalem pá' fῶ lá

¹²ἡjí γε ἡkie, lá' yí ἔ tóne ndína-Páska zú' ηγο Yésu sé ἡtó né Yelúsalem,

¹³ἡgóῶ ἡké ἡkῶ' mezáη-netῶ, ἡdók ἡcwet tῶsῶη, ἡγῶ nezá' wé, ἴbó ἡcú né ηγι tenne ηγο: «Ozána»

mbótne mbῶ fῶ wí a lokne lík-tsapῶ ἡtó. Sé póne fῶ Paíslayêl.

14Yésu jáw mɔ́w-njakáashi, ñkɔ́' ñnánɔ́ nŭu. É pɔ́ pá' pé ka ñwa'néne tset ñwa'ne-nden kaa ñwɔ́:

15Pwɔ́-túsɔ́w-Siyóɔ́, kɔ́w pwɔ́ pɔ́k, pwɔ́ jáw pá' fɔ́w wɔ́w sé ñtɔ́, A nánɔ́ nŭu mɔ́w-Njakáashi.

16Gan̄ku-Yésu jáw yɔ́ nu, mbɔ́w gɔ́w éfé'ne ñzú' pɔ́. Lá, Yésu ge mbó te ñkúu tset neɔ́' we t́nerú, la pɔ́p gɔ́w ñké ñkŭíite ñwɔ́ pé ka ź' ñj́ ñwa'ne ýyá nu nté wé, mben ñkŭíite ñwɔ́ lá' ka ge nŭu wé pɔ́ pá' pé ka ñwa'néne.

17Lá' ka gɔ́w ñtɔ́ ñź' Yésu, mbó pwɔ́ pí pɔ́p ka pɔ́ne sé ñká yi Yésu ka cúne mbɔ́ Lazáa ñwɔ́ a fú tset neshi ñcŭet, a zŭíime tset nevé, pɔ́p lɔ́k ýyá nu ésat zɔ́'.

18É yúu mi é ka gene lá lá' cŭet, ñgɔ́ nezá' Yésu, mbí'ñwɔ́ pɔ́p ka zú' pá' a gene yɔ́ nu mǎamaane.

19Pafalísay jáw pɔ́'w, ñcú tsetset pɔ́p ñwɔ́: pwɔ́ ká jáw? Yecó yúu mi é laa mbó pekne ge ká pɔ́ gú pɔ́. Lá' tsɔ́' mbó pɔ́w nzwɔ́ yé.

Pecó pwɔ́-Ñgelek sé ñdɔ́w nejáw Yésu

20Pecó ntá'pwɔ́-ñgelík, ka pwɔ́w ñtɔ́ Yelúsalem nejáw ndína, ñgú'le Sé.

21Pɔ́p tɔ́ ñjáw Filíp, ñu-Mbetsayída nŭu pak-ñwɔ́w-Ñgalíliya, ñcú mbɔ́ yé ñwɔ́: Nde, pek sé ñtsáa nejáw Yésu.

22Filíp gɔ́w éswíi Ndeléya, pɔ́pmé pépá gɔ́w ñcú mbɔ́ Yésu.

23Yésu tsɔ́' mbɔ́ pɔ́p ñwɔ́ ñká yi pé gɔ́w ñjáw neɔ́' we Mɔ́w-ñu é ku'.

24Lá é swíi wáw, kwa' nénwín, mbi yúu laa mbɔ́w vu sé te ñpɔ́fú pɔ́, mbɔ́ é gɔ́w ñké mbó pɔ́w yémɔ́'w. Lá ñké ñpɔ́fú, mbɔ́ é gɔ́w ésd́', ñgá memban̄ te é źa źane.

25Ñu laa ñkɔ́w we neɔ́, mbɔ́ a gɔ́w mbé neɔ́ éwá. Ñu ké ñgwák nu nŭu we neɔ́ ndú yɔ́w mbí, mbɔ́ a gɔ́w ñdá' ñgŭwe luk ké me.

26Ñu laa mbó éfa' mbɔ́w mɔ́, a cŭɔ́w nzwɔ́w mɔ́. Zɔ́' yí ñ gɔ́wne zú'u lá, ñgan̄fa' waa gɔ́w mbó yé zú'u. Ñu laa mbó éfa' mbɔ́w mɔ́, mbɔ́ Tǎa mɔ́w gɔ́w ñge ñgá meku' mé.

Yésu sé mbú nevé né

27Yésu pen ñwɔ́: «Mɔ́w pá'ne, mbɔ́w lémm yáa sáane. Ñ gɔ́w ñké ñcú ñwɔ́ ku? N cú ñwɔ́ Tǎa mɔ́w ge n duk yɔ́w ñká kíi? Mɔ́w mbó ñze ñtɔ́w nté pɔ́w yɔ́w ñká.»

28Tǎa mɔ́w, gú'le lík yú. Ñgi-ñu gɔ́w ñké éfú neɔ́' ñcú ñwɔ́: «Ñ gú'le mɔ́w. Ñ gɔ́w mben ñgú'le fí fí.»

29Lá' yi é ka pɔ́ne zú'u zú' ýyá ñgi ñcú ñwɔ́: «É nefan̄ ní é kwenéne.» Pecó pwɔ́w cú ñwɔ́: «Cŭɔ́'-Sé cú nu mbɔ́w wé.»

30Yésu cú mbɔ́w pɔ́p ñwɔ́: «Ýyá ñgi ká cú nu pá'a ñdɔ́k ñnyet lii yé mbɔ́w mɔ́w pɔ́, é nyet pɔ́w mbɔ́w pwɔ́w.

31 Nká ku' pǎ! Sé ɣa ɛ́ɛak yɔ pǐmbí. É ɛ́kǎ yi Sé ɣa ɛ́c̄w̄eete mɔ́ontó' yɔ pǐmbí, ɛ́gǎ wé pǐi.»

32 É ɣa n̄u mɔ, mbɔ pé laa ɛ́ge ɛ́ka' wǎa n̄u tǎ mekǎ' te ɛ́gǎ tǎ, mbɔ ɛ́ ɣa shuɔ pɔɔ tsɔɔ ɛ́gǎ neǰɔɛ mɔ.

33 Yésu ka pǔ ɛ́dɔk yɔ sw̄iɛ, ɛ́dɛ'le nté nevé ni a ɣa ɛ́ge ɛ́p̄fú yéte.

34 Lá! tsó! mbɔ wé ɛ́gɔ: «Pek ka zú! tset ɛ́wa'ne-nep̄ɔ ɛ́gɔ: Nzǎ'ɛ́kɔ w̄i Sé ka ka'ne ɣa ɛ́dá' mbó pɔ gú. ɔ pen ɛ́ge pǎ'la la ɛ́cú ɛ́gɔ, pé ɣa ɛ́ka' Mɔ́-ɛ́u n̄u tǎ mekǎ' ɛ́gǎ tǎ ɔɔ? Mɔ́-ɛ́u éwǎ wǎ?»

35 Yésu tsó! mbɔ pǔp ɛ́gɔ: «Kye' ké ge mben mbó tsetset pɔɔ te ntí sak pǔ. Kye' pé t sé, pɔɔ nen, mbók nzénzúɔ nek̄w̄éete w̄ɔɔ. É mbí'ɛ́gɔ ɛ́u sé ɛ́nen tset nzénzúɔ, mbɔɔ ɛ́jí zɔ' yi a ɣa né zú' pǔ.

36 Kye' laa mbét tsetset pɔɔ, pɔɔ zǎp tǎm n̄u kye', ɛ́dɔk ɛ́tsǎ' pǔɔ-kye'. Yésu cú yɔ nu te é ku', a ɣa ɛ́d̄ɔme n̄u zɔ' yi pǔp ké ge ɛ́jǎɔ wé pǔ.»

Payúda kǎ zǎp tǎm n̄u Sé pǔ

37 Yésu ka pǔ ɛ́ge menu maane te' mbi pɔɔ lá, pǔp ké mbɔɔ ɛ́zǎp tǎm n̄u wé pǔ.

38 É lɔk mbuute n̄u nu yi ɛ́gémnd̄ɔ́'-Sé

Ésǎya ka cúne ɛ́gɔ: «Tsapɔɔ, wǎ ka ké ɛ́zǎp tǎm n̄u nu yí pek ka cúne? Te Tsapɔɔ ka pǔ ɛ́nyet metɔɔ mé pɔ mbɔ pé wǎ?»

39 Ésǎya ka pen ɛ́cú yúu mi é ɣa ɛ́ge la Payúda pɔɔ zǎp tǎm n̄u Sé pǔ, a ka cú ɛ́gɔ:

40 «Sé ka ge mík mǔp fɔ. A ka jǎɔ' jínu yǔp, nepó yi pǔp ké lɔk mík ɛ́jǎɔ zɔ' pǔ, pǔp pɔɔ lɔk jínu yǔp ɛ́jí nu pǔ;

é leɛ pǔ'ɔ, pǔp pɔɔ kúrpe mat wɔp a ge pǔp fíite pǔ».

41 Ésǎyacú nu za'ne n̄u Yésu, mbí'ɛ́gɔ a ka zǎ' ɛ́jí ɛ́jǎɔ nepú' Yésu.

42 Pé ka zɛɛ mbó ɛ́gwák Yésu gwákne lá, pepó nezǎa pekém-Payúda zǎp tǎm n̄u wé. Lá ɛ́ge pɔ ɛ́d̄ɔme lew̄méne, mbók pafalísay nezuzɔ wǔp ndá-cú'le.

43 É mbó pǔ'ɔ, mbí'ɛ́gɔ pǔp ka kɔɛ meku' mi pɔɔmesɔɛ ɛ́ne mbɔ pǔp, ɛ́tsa mi é fúne mbɔ Sé.

44 Yésu náɛ te ɛ́cú né ɛ́gi tenne ɛ́gɔ: «N̄u laa ɛ́zǎp tǎm n̄u mɔ, mbɔ ɛ́gɛɛ kǎ zǎp pɔ nda' n̄u mɔ pǔ. A pen ɛ́zǎp n̄u ɛ́u w̄í a ka túune wǎa.

45 N̄u w̄í a jǎɔne wǎa, a pen ɛ́jǎɔ ɛ́u w̄í a ka túune wǎa.

46 Mɔ ɛ́jǎɔ kye', ɛ́ ka tǔ nd̄mbí nepó yi ɛ́u laa ɛ́zǎp tǎm n̄u mɔ, a pɔɔ góɛ tset nzénzúɔ pǔ.

⁴⁷Nju laa zú' s̄wĩne yáa mbɔɔ gw̄ee, mbo mo kéne ñak wé pɔ. Mbí'ngɔ mo ñkaa tɔ ndũmbí neñak pɔɔ pɔ. Ñ ka tɔ nege pɔɔ luk.»

⁴⁸Nju laa m̄me! wáa, nd̄u! s̄wĩne yáa, mbo ñgañ gw̄ee ñu wí a gɔ ññak wé. S̄wĩne yí ñ ka cúne ḡane ndá! ññak wé nd̄wiknz̄u lé!

⁴⁹É mbí'ngɔ mo ñkaa cú pɔ nu yí é fúne mbɔ mo pɔ, ñ ka cú pɔ nu yí T̄aa mo wí a ka túune wáa ka cúne ñgɔ n cú, mba nu yí ñ gɔ ñcú nu n̄u.

⁵⁰M ben mbó ñjí ñgɔ Ñk̄u wí a ka féene mbɔ mo é luk ké me. É pɔ'ɔ, nu yí n cúne, n cú pɔ pɔ! T̄aa mo ka cúne.

Jâñ 13

Yésu suk meku-gaṅku pé

¹É ka ts̄u! pɔ pɔ! ñjí gɔ kie pé já ndína-Páska, Yésu pɔ ñjí ñgɔ yíyá ñká ku! pɔ! a gɔ éfú nd̄u yɔ mbí ñḡu ñk̄w̄éete Tát we. Pá! já Yésu ka pɔ ñk̄ɔñ pɔɔ pí pɔp ndũmbí mbó pé lá, a k̄wí! ñk̄ɔñ wɔp te m̄mek̄ne.

²Ntsuñk̄w̄é! ge mbó, pɔp pé pɔp nán sé nejá yúu. É gó mbó, mbo Sáttá lá! mo ñní kwañe nefen Yésu tset t̄am Júdas Iskalyot, móo-Símɔ.

³Yésu pɔ ñjí ñgɔ Tát we ka ní! met̄u nelok ñge yúu ts̄u mbɔ wé, mben mbó ñjí ñgɔ a ka fú mbɔ Sé, a pen mbó ñḡu né nejóñ Sé.

⁴Ñnán te nd̄ɔ sé, é̄sɔt nd̄wí-fák yé, ñnɔñ sé, mbée táwete ñz̄u lú! yé.

⁵Ñge pɔ'ɔ, ñní! ñki tset kán, ñze nelok é̄suk meku gaṅku pé, nd̄ɔk táwete wí a ka z̄uñe lú! yé ñtuk.

⁶Ñḡu te ñkúu n̄u Símm̄ñ Pyê, a cú mbɔ wé ñgɔ: «Nde ḡane é̄suk meku máa!»

⁷Yésu tsó! mbɔ wé ñgɔ: «Yúu mi mo sé ñge, é laa mbó ɔ pɔɔ zú! ñk̄ɔñe pɔ. Lá ñké ñḡu ñzú!»

⁸Pyê cú mbɔ wé ñgɔ: «Zañ yáa, é laa mbó ɔ pɔɔ meku máa é̄suk.» Yésu tsó! mbɔ wé ñgɔ: «N daa mbɔɔ é̄suk, mbo p̄u ké pen mbó n̄u yecó nu pɔ.»

⁹Símm̄ñ Pyê cú mbɔ wé ñgɔ: «É laa mbó pɔ'ɔ, mb̄aa Nde, kɔɔ suk pɔ nda! meku máa, ɔ temte é̄suk mbó máa pɔp tú yáa.»

¹⁰Yésu cú mbɔ wé ñgɔ: «É ká pɔ mbík̄ne ñgɔ pé pen é̄suk mb̄u ñu wí a suk mo pɔ, (ndí! nda! meku mé). Mbí'ngɔ ñgañ ndéene mó. P̄u pɔ'a, mbo mb̄u ȳu leene, lá é ká pɔ ȳu p̄ets̄u pɔ.»

¹¹Ñcú pɔ'ɔ, mbí'ngɔ a ka pɔ ñjí ñu wí a gɔ ñge éfen wé lá ñcú ñgɔ mb̄u ȳu p̄ets̄u ká leene.

¹²Yésu suk meku móp te mbótne ñnán, m̄ma! nd̄wí yé, mben ñnán sé nejá yúu, ñcú mbɔ pɔp ñgɔ te p̄u zú! yúu mi é fúne nege n̄u p̄u?

- 13 Pɛɛ fúɲne wáa ηɔ Cíca, éfúɲ wáa ηɔ Tsarɛɔ, ńcú swíinu mbí'ηɔ mɔ jɛ́.
- 14 É laa mbó yi kwa' mɔ Tsarɛɔ, mbó Cíca, ε suk meku múu, mɔ é píkɲe ηɔ pɛɛ yúu, pɛɛ pɔ́ é suk meku múu pɛɛ né pɛɛ.
- 15 Mbí'ηɔ, n nyet wáa né fɛ' nɛpɔ́ yi pɛɛ yúu pɛɛ ɣɛ́ ηɲe pá' pɛɛ jɛ́ɔne η ɣe laa.
- 16 Lá ε swíi wáa, kwa' nénwín, nzí'fa' ká gú' ńdeε táfa' we pɔ́, ηɲaηntúu ké mɔɔ gú' ńdeε ηu wí a lál'ne ntúu wé pɔ́.
- 17 Pá' pɛɛ sé ńjí ηkɔ́ne lá, pɛɛ laa ηɲe pɔ́ɔ, mɔ pɛɛ pɛpɔ́ttú.
- 18 Ɔ ká ké ńcú ɔ nu mbɔ́ pɛɛ pɛtsɛɛ pɔ́, mɔ sé ńjí pɛɔ pí η ka tsó'ne wɔ́p. Lá é pɔɲ ηɔ yúu mi pé ka ηwa'néne tset ηwa'ne-nden kaa puute. Pé ka ηwa'ne ηɔ ηu wí pɛkɲe sé ńtemte yúu pɛjɛ́ ńjɛ́ ka tsɛ́'ne ηɲaηmbuu waa.
- 19 N zál' ńjí éswíi wáa ηkɔ́ne la mɔ menu ɣe ntɔ́, pɛɛ lɔk pɔ́ɔ mbém ηɔ mɔ gú.
- 20 Lá ε swíi wáa, kwa' nénwín, ηu laa ηkúkɲe ηu wí n túune wé, mɔ a kúkɲe pɔ́ wáa. Ɔu wí a pɛnne ηkúkɲe wáa, a kúkɲe pɔ́ ηu wí a túune wáa.

Yésu cú ηɔ Júdas ɣɛ́ éfen wé

- 21 Yésu cú pɔ́ɔ, lé m yé sáane tɛ', a sáane sáanéne ńcú ηɔ: «Lá ε swíi wáa, kwa' nénwín, wecɔ́ tál' ηu núu pɛɛ ɣɛ́ éfen wáa.»
- 22 Gaηku-Yésu zú', mba wɔ́ lá shɔ́tne ńdíɲe mɔ́má we, pɔ́p pɔ́ɔ jí ηu wí a lál' jɛ́ pɔ́.
- 23 Wecɔ́ tál' núu gaηku Yésu wí a ka pɔ́ ηkɔ́ne wé tɛ', pɔ́ nejɔ́ yé mbó ńjɛ́ yúu.
- 24 Sí mɔ̂η Pyê nɔ́' mík ńdɔ́k ńcú ηɔ: «É píkɲe ηɔ a cú ηɲaη.»
- 25 Wíwá ηɲaηku lemte netúute-Yésu, mbíkɲe wé ηɔ: «Tsarɛɔ, ηɲaη wɔ́?»
- 26 Yésu tsó' ηɔ: «A ηu wí η ɣɛ́ ńcɛ́' mbɛ́ɔ'-yúu pɛjɛ́, ηɲá mbɔ́ wé.» Ɔcú pɔ́ɔ, mbéε mbɛ́ɔ'-yúu, ńcɛ́'ɔ'. Ɔ́gá mbɔ́ Jwida Iskaɲɔ́t, mɔ́ɔ-Símɔ́.
- 27 Jwida pɔ́ tɛ ńcwéε, Sáttá kúu tset tám yé. Yésu ɲɔ́ɔ ηké ńcú mbɔ́ wé ηɔ: «éfé'ne ηɲwetne ηɲe yúu mi ɔ́ ɲwεene neɲe.»
- 28 Sáa ηu núu pɛɔ pí pɔ́p pɛ́pɔ́p mbóne ńjɛ́ yúu, pɔ́ɔ zú' nu yí Yésu lɔ́ne necú pɔ́.
- 29 Pɛcɔ́ pɛɔ pɔ́ ηkwaɲe ηɔ a cú ηɔ Jwida ɣɛ́ ńzúu ɲɔ́p pé pɔ́p yúu-ndína, Kε pɔ́ ηɔ a gá yúu mbɔ́ pɛpúɲ ɔ́, mbí'ηɔ jɛ́ mbóne ηɲwεε mɔ́ɔpaa-ηkáp wɔ́p pɛ́pɔ́p.
- 30 Jwida cwéε mbɛ́ɔ́'-yúujɛ́ pɔ́ɔ, ηɲɔ́ɔ éfú ndá ńcwet. Mɔ́ tú' lál' sáa.

Yésu gá nɛpúu ne fí

- 31 Jwida pɔ́ tɛ éfú ndá ńcwet, Yésu cú ηɔ: «É ηkɔ́ne pá'ne, pé gá neɲú' mbɔ́ Mɔ́ɔ-Ɔu. Mɔ́ɔ-Ɔu ka gá neɲú' mbɔ́ Sé.

32(Πά! Μόω-Νυ κα γά νεγύ! mbǒ Sé lá), Sé ne túmbuá yé gu íge ígá negú! mbǒ wé, lá é tsu' pɔ mózɔ' a gá.»

33Mbónkǎó páa, pekhe ké pen ínáη te ntí sak pɔ. Pɔ gu íge mbó kát ndɔɔ wáa pá! η ka cúne mbǒ Payúda ηgɔ: «Zɔ' yí η guhe né zú'u, pɔ ké ku' netɔ zú'u pɔ. Mɔ mben ícú yíyá nu mbǒ pɔ ηkɔne.»

34η gu ígá nepáu ne fí mbǒ pɔ, é pɔ ηgɔ: «Pɔ kɔhe pɔ né pɔ. Pá! η ka kɔhe wá lá, pɔ yá kɔhe pɔ né pɔ.

35Pɔ laa ηkɔhe pɔ né pɔ, mɔ pɔ tsuá gu íjé ηgɔ pɔ gaηku páa.»

Yésu cú ηgɔ Pyê gu íge muhe wé

36Síwóη Pyê píkehe wé ηgɔ: «Tsapɔ, ɔ gu pɔ né gɔ.» Yésu tsó! mbǒ wé ηgɔ: «Zɔ' yí η guhe né zú'u, ɔ ká ku' neɔɔ nzuá mɔ ηkɔne pɔ. ɔ gu ítáa la ícú nzuá mɔ.»

37Pyê cú mbǒ Yésu ηgɔ: «Tsapɔ, kǎó gu íge la m bɔɔ gɔɔ ícú nzuá wú pɔ ɔɔ? η gu ígá tú yáa nté wú.»

38Yésu tsó! ηgɔ: «ɔ cú ηgɔ ɔ gu ígá tú yú nté wáa? Lá mɔ éswíi wú, kwa' nénwín, mɔηkǎó' gu íge ígɔ ítónη ló'ne, mɔ ɔ muhe wáa ηká yétát.»

Jâη 14

Yésu sêndúnη wí pé lehe núu íjé Tǎa

1Yésu pen ícú mbǒ gaηku pé ηgɔ: «Kɔɔ tám yáa pen mbákke. Pɔ záp tám yáa núu Sé, mben ízáp tám yáa núu mɔ.

2Mezɔ' nenáη ndá-Tǎa mɔ te ízáa. Mɔ ígu íniite zɔ' yáa. É lá! mbɔɔ pɔ'ɔ pɔ, mɔ η ká swíi wáa ηgɔ mɔ ígu íniite zɔ' yáa pɔ.

3N daa íge ígu te íniite zɔ' yáa, mɔ η gu mben nzuá ndɔɔ wáa pekhe gu. É lehe pɔ'ɔ, zɔ' yí η guhe né zú'u, pɔ pen mbó yáa zú'u.

4É gu núu zɔ' yí η guhe né zú'u, mɔ pɔ sé íjé sêndúnη.»

5Tɔmáshi cú mbǒ wé ηgɔ: «Tsapɔ, pek ká pɔ íjé zɔ' yí ɔ guhe né zú'u pɔ. Pek gu íge pá! lá íjé sêndúnη?»

6Yésu tsó! mbǒ wé ηgɔ: «Mɔ sêndúnη wí é guhe mbi Sé, mbó nu nénwín, mben mbó luk kéme yi Sé gáne. É laa mbó ηu pɔɔ gu mbi Tǎa mɔ ké lehe pɔ núu mɔ pɔ.

7Pɔ pé'ne íjé wáa, mɔ pɔ jí Tǎa mɔ gúu. η ké ícú pá'ne pɔ pɔ ηkɔne mbó íjé wé. Mɔ pɔ jé wé.»

8Filîp zú!, ícú mbǒ Yésu ηgɔ: «Tsapɔ, nyet wék né Tát wu êwá é ku' pɔ'ɔ.»

9Yésu cú mbǒ wé ηgɔ: «Filîp, pekhe náη nden wɔ, ɔ pét pɔ ké jí wáa kíi? ηu wí a jéne wáa lá, a jé Tǎa mɔ. ɔ ge pá! lá ηgɔ nyet wék né Tát wu êwá?»

10 Ɔ ká pɔ́ mbém ηγο μο νέ Tǎa μο, pekhe temte mbó pɔ́ tá' yúu pɔ́ Ke? Nu yí ε swíine wáa ká pɔ́ éfú mbɔ́ μο pɔ́. Tǎa μο wí a νέ μο já lɔkne wáa éfa' mefa' mé.

11 Ε swíi wáa ηγο μο νέ Tǎa μο, pekhe temte mbó pɔ́ tá' yúu, paa péem ηγο é pɔ́b, ízεε mbó yi paa ké péem nu yí n cúne pɔ́, paa zεε ídíηε pɔ́ mefa' mí paa jáone ε fa', mbém.»

12 Lá ε swíi wáa, kwa' nénwín, ηu laa ízáp tǎm yé núu μο, mbo a ga éfa' yé mefa' mí μο sé éfa', te mé gú' íntsa máa, mbí'ηγο η ga νέ nejóη Tǎa μο.

13 Paa ga ídɔk lík yáa ídɔ́ kǎ́ mbɔ́ Sé lá, mbo η ga íηε. É lee pɔ́b, μο Móo, n nyet negú'-Tǎa μο.

14 Paa laa ídɔk lík yáa ídɔ́ yúu mbɔ́ Sé, mbo η ga íηε yíyá yúu.

Yésu ka' negá zwíkhe Léenéne

15 Paa laa íkɔη wáa, mbo paa ga íηε ígǔεε nepáa náa.

16 Ɔ góo íké mbú' mbó mbɔ́ Tǎa μο, a gá wecɔ́ Ncwéentán mbɔ́ paa, wí paa pé pɔ́p gahe ítsú' mbó ηká tsaa.

17 Ncwéentán êwá pɔ́ pɔ́ zwíkhe yí é lé'léne nu nénwín núu Sé. Paa-ndǔmbí ká ku' nekúkhe zwíkhe êyá pɔ́, mbí'ηγο pɔ́p ká pɔ́ íjǎ́ mefa' mé pɔ́, mben íké mbɔ́ pɔ́ íjí wé pɔ́. Lá paa pɔ́ íjí wé, mbí'ηγο a nejóη paa, mben mbó núu paa.

18 Mɔ́ íηga íná wáa paa tsú' pɔ́pɛcí pɔ́. Mɔ́ sé ítɔ́ νέ nejóη paa.

19 É tsu' pɔ́ mózú', paa-ndǔmbí pɔ́p pɛn íjǎ́ wáa pɔ́, lá íηga núu paa, paa pɔ́ íjǎ́ wáa jáone, mbí'ηγο μο pɔ́ ntaa. Paa ga mben mbó yáa ntaa.

20 É pɔ́ lé' êyá, paa jí ηγο pek Tǎa μο temte mbó pɔ́ tá' yúu, mben íjí ηγο paa νέ μο, m bó tǎm paa.

21 Ɔu laa ígǔεε nepáa náa, mbó ínen núu, mbo ηgaη ηu wí a sé íkɔη wáa. Tǎa μο ga íkɔη ηu wí a kɔηne wáa, mba μο yáa m ben íkɔη wíwá ηu, íηε a jí wáa.

22 Jwíde, pé ké mbɔ́ ícú Iskalɔt pɔ́, cú mbɔ́ Yésu ηγο: «Tsapaa, é ga mbó ηγο ku la ɔ́ ge nda' pek jáone wú, paa tsaa pɔ́p já́ wú pɔ́ ɔ́?»

23 Yésu tsó' mbɔ́ wé ηγο: «Ɔu laa íkɔη wáa, mbo a ga ígǔεε swíηε yáa. Tǎa μο pɛn íkɔη wé, pek Tǎa μο tɔ́ ítsét wé, ítsú' ínáη pɔ́ tset tǎm yé.

24 Ɔu laa mbɔ́ wáa íkɔη, mbo a ké gǔεε swíηε yáa pɔ́. Swíηε yi paa zú'ne laa zεε mbɔ́ fú pɔ́ mbɔ́ μο pɔ́. É fú pɔ́ mbɔ́ Tǎa μο wí a ka túune wáa.»

25 «Ε swíi wáa νέ mɔne menu ηká yi pekhe pétnε mbó laa.»

26 «Paa ga ítsú' nzaa, Tǎa μο lɔk lík yáa, ítúu Ncwéentán waa, é pɔ́ zwíkhe Léenéne. É tɔ́ ízί' wáa νέ yúu tsaa, íηε paa kwíite kǎ́ lá yi η ka pɔ́ éswíi wáa.»

27 «Κω ρυ tsu' nzuu tãm yũu pen m̄vukɛ, kɔɔ ρυ cɔɔ'. N̄ ɣu ñní' mbótne tset tãm yũu, é pɔ mbótne yi é fúne nüu mɔ, é ká pɔ yi pé lɔɔne ndũ yɔ mbí pɔ.»

28 Ρυ zú' pá' n cúne ηɔɔ: «Μω ήɣυ la m̄ben m̄ben nzuu ñjũ wũ. Ρυ κέ m̄bɔ pé'ne m̄bɔ ήκɔη wáa, mɔ ρυ ñtsáate tsáatene pá' η ɣυne né nejóη Tãa, mbí'ηɔɔ Tãa gú' ñtsa wáa.»

29 «N zá' ñjĩ éswĩ wũ la yĩyá nu ɣe ñtɔ, é ɣu m̄bɔ te ñtɔ, ρυ záp tãm nüu mɔ.»

30 «Τε fúne ηkɔɔne pekɛ κέ pen ήɣe éswĩηe pɔ. É mbí'ηɔɔ fɔɔ wĩ a sá'ne yɔ píimbí sé ñtɔ. A ká ɣw̄ee shá neɣe yúu nüu mɔ pɔ.»

31 «Lá pé pé m̄ ηɔɔ a tɔ pɔ'ɔ, ρw̄mesɔη ndũmbí jí ηɔɔ η κɔη Tãa mɔ, mɔ sé ήɣe pɔ yúu mi a cúne ηɔɔ η ɣe. Ρυ lɔ sé pekɛ fú za'ne ήɣυ.»

Jãη 15

Yésu kwa' netsén-tá

1 Yésu pen m̄bée yɔ fũ' ñcú ηɔɔ: «Μω kwa' netsén-tá ni pé kίe mentáa mé ñdɔk ñniite melu'. Tãa mɔ pɔ ηu wĩ a fa'ne nüu.»

2 «A ñjũ pɔtá wĩ é latnéne nüu mɔ m̄bɔ ñzém ntáa pɔ, ήkũ', ñtɔ nüu yi é sé ñzém mentáa, ñniite ήkwak yĩyá, é tsuη ñzém mentáa sá'ne.»

3 «Yúu mi η ka zί'ne wũ ka lá' mɔ ήɣe ρυ pɔ sá'ne.»

4 «Ρυ latne nüu mɔ, pá' n datnéne yáa nüu ρυ! Pɔtá laa mɔɔ latne nüu netsén-tá pɔ, mɔ é κέ ku' nezém mentáa pɔ. É ndũηndũη pá' ρυ laa mɔɔ temte nüu mɔ pɔ, ρυ pɔɔ ku' neɣe yecɔ yúu te é pɔη pɔ.»

5 Netsén-tá a mɔ, mbótá pɔ ρυ. N̄u wĩ a latnéne mbũ ye nüu mɔ, n datne mbũ yaa nüu ye gúu, a ηu wĩ a ɣene yúu sá'ne te'. É mbí'ηɔɔ pekɛ laane mɔɔ pɔ, ρυ pɔɔ yecɔ yúu ɣe.

6 «N̄u laa mɔɔ latne mbũ ye nüu mɔ pɔ, a pɔ pá' pɔtá wĩ pé kũ'ne, m̄ma' nzuu ηká' é zúu. Pé lak ñtɔɔ múk.»

7 «Ρυ laa ñdatne mbũ yũ nüu mɔ, swĩηe yáa pɔ tset tãm ρυ, ρυ lɔɔ yúu mi ρυ κɔηne, mɔ pé ɣu ήɣá yĩyá yúu mbɔ ρυ.»

8 «Yúu mi é laa m̄bɔ é ɣe pé gú'le Tãa mɔ, é pá' é laa m̄bɔ ρυ ɣe yúu sá'ne te', m̄ben m̄bɔ ɣaηku páa.»

9 «Pá' Tãa mɔ κɔηne wáa lá, mba mɔ yáa, η κɔη wũ. Ρυ lat mbũ yũ nüu mɔ nüu nté yi η ɣu ήκέ m̄bɔ ήκɔη wũ κɔηne.»

10 «Ρυ laa ήɣw̄ee nepũ náa, mɔ η ɣu m̄bɔ ήκɔη wũ κɔηne. Ndũηndũη pá' η ka ɣw̄eene nepũ-Tãa mɔ a pen m̄bɔ ήκɔη wáa κɔηne.»

11 «N cú yɔ nu mbɔ ɾɸɸ nɛpɔ yi tsáate yí é tset tám mɔ ɾɸ mben mbó tset tám yúɸ, ɾɸɸ ɾwɛɛ kwa' tsáate.»

12 Nɛɾɸɸ náa ɾúɔlaane: «ɾɸɸ kɔɾe ɾɸɸ né ɾɸɸ ɾá' η ka kɔɾne wúɸ lá.»

13 «Wɛcɔ ηu ké ɾɛn ηɾɾwɛɛ ηkɔɾe te é ɔɛɛ yi ηu wí a ɾáne ye luk nũu tú-ɾɸɔ ɾí a kɔɾne wɔɾ ɾó.»

14 «ɾɸɸ laa ηɾe yúu mi m bíkɾéne wúɸ, mɔɔ ɾɸɸ tsú' mbó ɾɔ ɾɛsúu ɾáa.»

15 «M bɔɔ ɾɛn éfúɾ wúɸ ηɾɔ mbóɾkúó ɾó, mbí'ηɾɔ mɔɔ-fa' ká jí yúu mi táfa' we sé ηɾe ɾó. É fúɾ wúɸ ηɾɔ ɾɛsúu ɾáa, mbí'ηɾɔ ηɾɔɾ nu tsɸɸ yí η ka zú'ne mbɔ Tãa mɔ, η ɾe ɾɸɸ jí.»

16 «ɾɸɸ ηkaa né tsó' wáa ɾó, mɔ ka tsó'ne wúɸ, nútúu wúɸ ηɾɔ ɾɸɸ ɾɸ éfa' fa' yáa. Yúu mi ɾɸɸ ɾene ndá' mbó ɾɔ ɾú, mɔɔ lá' mbé ɾó. É ɔɛɛ ɾó'ɔ, mbó yi ɾɸɸ laa ndɔk lík yáa ndóɔ ɾɔ ku mbɔ Tãa lá, mɔɔ a ɾɸ ηɾá mbɔ ɾɸɸ.»

17 «Yúu mi η ké ne mbíkɾe wúɸ, é ɾó ɾɔ ηɾɔ, ɾɸɸ ɾwɛɛ ηkɔɾe ɾɸɸ né ɾɸɸ.»

ɾɸɔ-ndũmbí sé mbaa ɾɸɔ-Yésu

18 «ɾɸɔ-ndũmbí laa mbó mbaa wúɸ, ɾɸɸ jí ηɾɔ ɾóɾ ka ɾiite mbaa wáa ɾúu.»

19 «ɾɸɸ ka ɾó ɾé'ne mbó ɾɸɔ-ndũmbí, mɔɔ ndũmbí kɔɾ wúɸ te', mbí'ηɾɔ ndũmbí kɔɾ yúu mi é yé. Lá ɾɸɸ ké mɔɔ ɾɸɔ-ndũmbí ɾó, mɔ ka tsó'ne wúɸ, éfyak wúɸ nũu ɾɸɔ-ndũmbí. É yúu mi é ɾene ndũmbí ɾaa wúɸ.»

20 ɾɸɸ kŵíite nu yí η ka cúne mbɔ ɾɸɸ ηɾɔ: «mɔɔ-fa' ká ɾú' ndɛɛ táfa' we ɾó, é laa mbó yi ɾóɾ ka ɾaa wáa, mɔɔ ɾóɾ ɾɸ mben mbaa wúɸ ɾúu ɾɔ ɾó'ɔ, mbó yi ɾóɾ ka ɾwɛɛ sŵiɾe yáa, mɔɔ ɾóɾ ɾɸ mben ηɾɾwɛɛ yúɸ ɾɔ ɾó'ɔ.»

21 «ɾóɾ ɾɸ ηɾe ɾó'ɔ nũu ɾɸɸ mbí'ηɾɔ ɾɸɸ ɾɸɔ ɾáa, ɾóɾ ɾɛn ηkɛ mbɔɔ mbó ηjí ηu wí a ka túune wáa ɾó.»

22 «Mɔ mbó ɾé'ne, mɔɔ tɔ, m bɔ ɾé'ne ɾɛk ɾé ɾóɾ ɾɔɔ sŵiɾe, mɔɔ yeɔɔ menu keɾɔɾ ká ɾó nũu ɾóɾ ɾó. Lá é ké mbó ηkɔɔne ɾá'ne yeɔɔ nu mɔɔ ɾóɾ cú ndɔk ícŵéɛ tú yóɾ nté menu keɾɔɾ móɾ ká ɾó ɾú ɾó.»

23 «Ŋu laa mbaa wáa, mɔɔ a ɔk mbaa Tãa mɔ.»

24 «Mɔ mbó ɾé'ne ηkɛ mɔɔ ɾe mefa' mí weɔɔ ηu ηkaa zeɛ ηɾe tsetset ɾóɾ ɾó ɾó, mɔɔ ɾóɾ ηkaa ɾwɛɛ menu keɾɔɾ ɾó. Lá é nũu ηkɔɔne yí ɾóɾ jíɔne lá, ɾóɾ ké mben mbó mbaa wáa ɾaane mba Tãa mɔ.»

25 «É ɾó'ɔ, ndɔk mbuute nũu nu yí ɾé ka cúne tset ηwa'ne-ɾɛɾɸɸ nóɾ ηɾɔ ɾóɾ ka ɾaa wáa ɾɔ ne sóɔ.»

26 «Ncŵéentán ŵi η ɾɸ ηɾe éfú nejóɾ Tãa mɔ túu mbɔ ɾɸɸ, é zŵikɾe yí é fúne mbɔ Tãa mɔ, é ɔ'ɔ nu nénŵín nũu Sé. Já ɾane ηɾe éswíi nu yí a jíne nũu mɔ.»

27 Pɛɛ yáɛ pɛn ɛ́kwíi nu yí pɛɛ jíne nũu mo, é pɔ pɔ pá' pɛkɛ pɔne te éfú nzenɛ.

Jâɛ 16

1 ɛ swíi wáɛ né mɔne menu nepó yi pɛɛ ké tsu' nzɛɛ míme' nezáp tám nũu mo pɔ.

2 Pé gɛ ɛ́ge éfú tset mendá-cúlle-Payúda ɛ́zɛ wáɛ. ɛ́ pɔ pɔ nda' pɔ'ɔ pɔ. Nká sé ɛ́ku' pá' ɛ́ gɛ ɛ́ge mbó ɛ́jwí tá' ɛ́ tsetset pɛɛ, ɛ́kwaɛ ɛ́go a nɔɛ pɔ pɔ' mbi Sé.

3 Póp gɛ ɛ́ge pɔ'ɔ, mbí'ɛ́go póp ká jí Tãa pɔ, ɛ́ké mbɔɔ wáa jí.

4 Lá, ɛ́ ké mbíite éswíi wáɛ, lá ɛ́ká éyá ge mbó, pɛɛ kwíite ɛ́go ɛ́ ka zɛɛ éswíi wáɛ.

Fa'-zwikɛ Léɛnéɛ

ɛ́ ka gó ɛ́ze, mbɔɔ swíi wáɛ né yɔ nu pɔ, mbí'ɛ́go ɛ́ ka pét tsetset pɛɛ.

5 Mo ɛ́kɔne pá'ne, ɛ́gɛ né nejóɛ Tãa wí a ka túune wáa. Mo sé ɛ́gɛ, wɛcɔ ɛ́ wɛɛ ké mbɔɔ píkeɛ wáa ɛ́go: «ɔ gɛ pɔ né gó pɔ pɔ ɔɔ?»

6 Pɛɛ ké mbó mímak makne, mbí'ɛ́go ɛ́ swíi wáɛ ɛ́go ɛ́ gɛ ɛ́gɛ.

7 Lá ɛ́ ké mbó éswíi wáɛ pá'ne pɔ né nu nɛnwín, ɛ́go é nu sá'ne mbɔ pɛɛ ɛ́go ɛ́ gɛ. ɛ́ mbí'ɛ́go n daa mbɔɔ gɛ, mbɔ Nɛwéentáɛ wɛɛ ké tɔ ɛ́tsét wáɛ pɔ. Lá ɛ́ ké mbó te ɛ́gɛ, mbɔ ɛ́ gɛ ɛ́tɔ ɛ́túu wé ɛ́gá mbɔ pɛɛ.

8 A gɛ mbó te ɛ́tɔ, ɛ́tsɛɛ ɛ́nyet mbɔ pɛɔ-ndũmbí ɛ́go póp ge pɔ nu keɔɛ, ɛ́go póp ka pɔ ɛ́jí yúu mi nu ndáɛndɛɛ é yét pɔ, mbɛn ɛ́ké mbóɔ ɛ́jí yúu mi neɛak, é yét pɔ.

9 Nu keɔɛ yí a gɛ ɛ́tɔ ɛ́nyet wóp, é pá' póp ɛ́kaa záɛ tám nũu mo pɔ.

10 Pɛɔ-ndũmbi jéɔ ɛ́go póp sé éfaane nũu nu ndáɛndɛɛ, mbí'ɛ́go mo sé mbɛn né nejóɛ Tãa mo, pɛɛ pɔɔ pɛn ɛ́jéɔ wáa pɔ.

11 Pɛɔ-ndũmbi jéɔ ɛ́go póp sé éfaane nũu nu neɛak, mbí'ɛ́go fɔɔ wí a sá'ne yɔ njí ka vu ntsaɛ.

12 M ben ɛ́gwéɛ menu mí ɛ́ gɛ éswíi wáɛ te', lá mbó pɛɛ pɔɔ zú' ɛ́kɔne pɔ.

13 Zwikɛ yí é lé'léne nu nɛnwín nũu Sé gɛ ɛ́ge ɛ́tɔ, ɛ́ge pɛɛ jí nu nɛnwín tsɛɛ, mbí'ɛ́go jé lé'léne nu nɛnwín, é ké ge ɛ́cú pɔ yé nu pɔ. Zwikɛ yí é lé'léne nu nɛnwín nũu Sé gɛ ɛ́ge ɛ́cú pɔ nu yí é zú'ne, mbɛn éswíi wáɛ né menu mí é sé ɛ́tɔ.

14 ɛ́ gɛ ɛ́ge nyet waa neɛú', mbí'ɛ́go é gɛ cwéɛ mbɔ mo lá ɛ́z'í' wáɛ.

¹⁵Mba kǔ́ó lá yi é mbǔ Tǎa mǔ é yáa. É yúu mi é gene, la n cú ηγο: «Zwíκηe-nenwín gǔ ηγε nǔzú! swíηe yáa, nǔ́ó éswíi wǔ́u.»

Nefú nǔu nemǔk ηkúu nǔu tsáate

¹⁶É nǔ́sú! mǔ́zǔ! pǔu pǔ́ǔ pen ηjǔ́ǔ wáa pǔ́, é pen ηké ηgǔ́ nǔ́dáate pǔu pen ηjǔ́ǔ wáa.

¹⁷Pecó ntá!-gan̄ku-Yésu gǔ́ǔ ηké nǔ́cú tsetset pǔ́p ηγο: «A lǔk nǔ́cú ηγο ku?» A cú ηγο: «É nǔ́sú! mǔ́zǔ! pekηe pǔ́ǔ pen ηjǔ́ǔ wé pǔ́, é pen nǔ́δεε mǔ́zǔ! pekηe pen ηjǔ́ǔ wé, mǔ́ben ηγο, a gǔ́ né nejǔ́η Tǎt we.

¹⁸Wǔ́ mǔ́zǔ! mǔ́zǔ! wí a cúne lǔk nǔ́cú ηγο ku? Pekηe kǎ pǔ́ nǔ́zú! yúu mi a lǔ́one necú pǔ́.»

¹⁹Yésu jǔ́ǔ pǎ! pǔ́p sé nǔ́ǔǔ nepíkηe wé né nu, nǔ́cú mbǔ́ pǔ́p ηγο: «E swíi wǔ́u ηγο é nǔ́sú! mǔ́zǔ! pǔu pǔ́ǔ pen ηjǔ́ǔ wáa pǔ́, é pen ηké ηgǔ́ nǔ́dáate, pǔu pen ηjǔ́ǔ wáa. Yét gene lá pǔu lǔ́ nepíkηe wáa né nu kíi?

²⁰Lá ε swíi wǔ́u, kwa! nénwín, pǔu gǔ́ ηγε nǔ́daa, nǔ́swáa mbǔu yǔu, pǔ́ǔ-ndǔmbí pǔ́ nǔ́sáate yǔ́p tsáaténe. Pǔu nǎη tset nemǔk; lá nemǔk wǔu êwá ge éshǔtne nǔ́sú! pǔ́ tsáate.»

²¹Maηgέ pǔ́ te mǔ́bǔ́ nǔ́néme, nǔ́ze nezú! kerǔ́η, mbí'ηγο ηká ηgǔ́ǔ' ku!. Lá, ηké mǔ́bǔ́ te mǔ́bí mbǔ́ǔ pen ηkwíite ηká yi mǔ́ǔ ka pǔ́ nǔ́ném wé pǔ́, mbǔu yé tsǔ! mǔ́bǔ́η pǔ́ηne nǔ́e pǎ! tǎ! ηumesǔ́η tǔ́ne ndǔ́ tsétsǎ!.

²²É ndǔ́ηndǔ́η pǎ! pǔu ηkǔ́ǔone mǔ́bǔ́ mǔ́mǔk mǔ́kne, lá η gǔ́ ηγε mǔ́ben ηjǔ́ǔ wǔ́u, pǔu gǔ́ǔ ηké nǔ́sú! nǔ́sáate tsáaténe. Wecó ηu pǔ́ǔ ku! nesa! yǔ́u tsáate pǔ́.

²³É ge mǔ́bǔ́ lé! êyǎ, pǔu pǔ́ǔ pen ηgǔ́wéε yecó nu yí pǔu gǔ́ mǔ́bíκηe wáa pǔ́. Lá ε swíi wǔ́u, kwa! nénwín, pǔu laa nǔ́ǔk lík yáa nǔ́ǔǔ yúu mbǔ́ Tǎa mǔ́, mbǔ́ a gǔ́ ηgǎ.

²⁴Lá ηkúu ηkǔ́ǔone, pǔu ηkaa zεε nǔ́ǔk lík yáa nǔ́ǔǔ yecó yúu mbǔ́ Sé pǔ́. Pǔu lǔ́ǔ a gǎ mbǔ́ pǔu, tsáate niite nǔ́ǔú tset tǔ́m yǔ́u.

Yésu tsa pímbí

²⁵N dǔk pǔ́ saknekēt nǔ́cú mǔ́ menu. Yecó ηká gǔ́ ηγε mǔ́bǔ́, m bǔ́ǔ pen nǔ́ǔk pǔ́ saknekēt nǔ́cú nu mbǔ́ pǔu pǔ́. N tsǔ! ésdáne sǎánéne éswíi wǔ́u né nu yí é líηéne Tǎa mǔ́.

²⁶Lé! êyǎ, pǔu lǔk lík yáa nǔ́ǔǔ yúu mbǔ́ Sé. N kǎ pǔ́ éswíi wǔ́u ηγο η gǔ́ ηγε mǔ́bǔ́! mǔ́bǔ́ mbǔ́ Tǎa mǔ́ ηgǎ mbǔ́ pǔu pǔ́.

²⁷É mbí'ηγο kwa! jǔ́ Tǎa mǔ́ kǔ́η wǔ́u. A kǔ́η wǔ́u, mbí'ηγο pǔu ka kǔ́η wáa, mǔ́ben mǔ́bǔ́ mǔ́béη ηγο ε fú mbǔ́ Sé.

²⁸N ka fú mbǔ́ Tǎa mǔ́, nǔ́ǔ ndǔmbí, m ben mǔ́bǔ́ ηkǔ́ǔone mǔ́bǔ́ éfú ndǔmbí ηgǔ́ netsét wé.

- 29** Gan̄ku pé ńcú η̄ɔ: «Júo pá' ɔ sáane sáanéne ńcú nu ké lɔk sakneket.
- 30** Pɛk jí η̄kɔ̄one η̄ɔ ɔ jí mba kǔó lá, te míbiite ńjí yúu mi pɛk lɔɔ nepíkɛ wú. É yúu mi é gene pɛk pé̄m η̄ɔ ɔ fú mbǔ Sé.»
- 31** Yésu tsó' mbǔ póp η̄ɔ: «N̄jí η̄ɔ pɛɛ mbém η̄kɔ̄one pǔo!»
- 32** N̄ká sé ńku', te é zee ńku' ku'ne, pá' pɛɛ ɔ ńtáɔne ésat za'. Mba wǔ lá lɔk yé gún̄, ńná wáa zéne mɔ, lá η̄ ké mbɔɔ zéne mɔ pɔ, pɛk Tǎa mɔ pón̄e.
- 33** N zá' ńjí éswíi wáa né mɔne menu é lee pǔo', mbótne pɔ tǔm pɛɛ. Pɛɛ ɔ η̄ge ńjúo η̄gǔó' ndǔmbí, lá kɔɔ pɛɛ cǔo'. N̄ ka tsa píimbí.

J̄an̄ 17

Yésu sé mbú' mbó mbǔ Sé n̄u tú-gan̄ku pé

- 1** Yésu ka cú yɔ nu te mbótne ńnáη̄, mbú' tú yé, ńdíη̄e tǎ, ńcú η̄ɔ: «Tǎa mɔ, η̄ká ku', ge pé júo negú' Mɔɔ nu, Mɔɔ nu ɔ η̄ge yé, pé júo negú' wu.
- 2** ɔ ka gá metɛɛ mbǔ wé nelɔk ńdíη̄e pɛɔmesɔη̄, ńjí η̄ɔ a ɔ η̄gá luk ké me, mbǔ pɔ tsɛɛ pí ɔ ka gáne mbǔ wé.»
- 3** Luk ké me êyá, é pɔ pá' póp ɔ η̄jí wú, gu wí ɔ kwa' nda' Sé we nénwín zéne gu, mben ńjí η̄u wí ɔ ka túune wé, a pɔ Yésu Kelísto.
- 4** N̄ ka ge pé júo negú' wu ndǔ tsétsá'. M mek fa' yí ɔ ka gáne mbǔ mɔ.
- 5** É n̄u η̄kɔ̄one mbáa Tǎa mɔ, m bó ńdɔɔ η̄ɔ ɔ pen η̄gá waa negú' wí η̄ ka ḡwɛene neǔɔη̄ gu, é negú' wí η̄ ka ḡwɛene neǔɔη̄ gu, te yɔ ńjí pét ké pɔ gú.
- 6** ɔ ka fú ndǔmbí, éfyak pɛɔmesɔη̄, η̄gá mbǔ mɔ, η̄ ka zí' wóp neǔɔ η̄u wí ɔ jú. Póp ka pɔ pɔ pú, ɔ pen η̄gá wóp mbǔ mɔ. Póp ka ké ńzú' swíη̄e yú, η̄ḡwɛe.
- 7** Póp η̄kɔ̄one mbó ńjí η̄ɔ, kǔó lá yí ɔ ka gáne mbǔ mɔ lá, fú mbǔ gu.
- 8** N̄ ka ké ńcú menu tsɛɛ mí ɔ ka ní'ne mbǔ mɔ mbǔ póp, póp pé̄m, ńtsuη̄ ńjí η̄ɔ é fú neǔɔη̄ gu, mben ńjí η̄ɔ gu ka túune wáa.
- 9** Mɔ pá'ne mbú' mbó mbǔ gu n̄u tú yóp, m bú' mbó mbǔ gu pɔ n̄u tú-pɔ pí ɔ ka gáne mbǔ mɔ, póp kwa' pɔ pú. N̄ ká pɔ mbú' mbó mbǔ gu n̄u tú-pɔ-ndǔmbí pɔ.
- 10** Mba kǔó lá yí é mbǔ mɔ é yú. Ndǔη̄ndɛη̄ pá' Mba kǔó lá yí é mbǔ gu é yáa. Póp pɔ sé né η̄ge pé júo waa negú'.
- 11** É n̄u η̄kɔ̄one, é tsú' mɔza', m bɔɔ pen mbó ndǔmbí pɔ, mbí'η̄ɔ η̄ ɔ mben né neǔɔη̄ gu. Lá η̄gɛ n̄u póp, mbɔ póp ké mbét mbó pɔ ndǔmbí. Tǎa mɔ a nda' gu mbó Sé-me'ku', lɔk metɛɛ mú, metɛɛ mí ɔ ka gáne mbǔ mɔ lá, mb̄yé̄p wóp, ńjí η̄ɔ póp ɔ mbó tá' η̄u, ndǔη̄ndɛη̄ pá' p̄u tá' η̄u lá.

12É mbó ñká yi pek pé póp ka pónɛ, m bó ñdɔk metɛɛ mú, metɛɛ mí ɔ ka gáne mbɔ mɔ lá, mbyép wóp. Ñ ka tää'le wóp te wɛcɔ tá' ñu nüu póp pɔɔ pé. Ñu wí é ka pɔ mbíkɛ ñgɔ a pé ka péne. É lɔk mbuute nüu nu yí pé ka ñwa'néne tset ñwa'ne-nden kaa.

13É nüu ñkɔɔne mɔ sé ñtó né nejóɗ gu. Lá ñ ké ñtáɛ ndümbí ñcú yɔ swiɛ ne pɔ yi póp gɛ ñgɔwɛe yɔ tsáate tám póp, kwa' tsáate.

14Ñ ka cú nu yú mbɔ póp, pɛɔ-ndümbí paa wóp mbí'ñgɔ póp zɛɛ mbɔɔ pɛɔ-ndümbí pɔ pá' mba mɔ yáa ñ ká pɔ ñu-ndümbí pɔ.

15Ñ ká pɔ mbú' mbɔ mbɔ gu ñgɔ ɔ fú ndümbí ñcwɛete wóp pɔ, m bú' mbɔ mbɔ gu pɔ ñgɔ ɔ páa wóp nüu Sáttá ñgenu ke pɔɗ.

16Póp ká pɔ pɛɔ-ndümbí pɔ, ndúɗndɛɗ pá' mɔ yáa ñ ká pɔ ñu ndümbí pɔ.

17Lɔk nu nénwín yú ñge póp tsɛ' pɛɔ pú te éswíi nu. Swiɛ yú é nénwín.

18Pá' ɔ ka túune wáa ndümbí lá, mba mɔ yáa n túu wóp ndümbí gúu.

19Ñgɛ nüu mɔ, ñ gá mbɛɛ yaa mbɔ gu nté wóp, ñjí ñgɔ póp gɛ éfú nüu nu nénwín, ñtsɛ' pɛɔ pú te éswíi nu.

20Ñ ká pú' mbɔ mbɔ gu pɔ nda' nüu tú yóp pɔ, m bú' mbɔ mbɔ gu mba nüu tú-pɛɔ pí póp gɛ ñge ñdɛɛ nüu swiɛ yóp, ñzáp tám nüu mɔ.

21M bú' mbɔ mbɔ gu ñgɔ ɔ ge póp tsɛɛ pɔ tá' ñu, pá' gu Tãa mɔ ɔ temte nüu mɔ, n temte nüu gu. Séswíi, ge pek pé póp pɔ tá'. É lɛɛ pɔ'ɔ, pɛɔ-ndümbí pém ñgɔ ɔ ka túune wáa.

22Negú' wí ɔ ka gáne mbɔ mɔ lá, é wíwá wí ñ ka gáne mbɔ póp, póp gɛ temte mbɔ tá' pá' púu temtene lá.

23M bó né póp, ɔ pɔ né mɔ. Póp gɔwɛɛ tá' ntsu. Pɛɔ ndümbí gɔɔ ñké ñjí ñgɔ ɔ ka túu wáa, mbɛn ñjí ñgɔ ɔ kɔɗ pɛɔ pɔ pá' ɔ kɔɗne wáa.

24Tãa mɔ, ɔ ka gá wóp mbɔ mɔ. M ben mbɔ ñkɔɗ ñgɔ póp pɔ zɛ' yí ñ gɛne né zú'u, ñjúɔ waa negú', negú' wí ɔ ka gáne mbɔ mɔ, mbí'ñgɔ ɔ ka kɔɗ wáa te ñzɛɛ mbét pɔ ké niite mbí.

25Tãa mɔ, ɔ ñu ndúɗndɛɗ, pɛɔ ndümbí ñkaa wú jí, lá ñ ké mbɔ ñjí wú, pɔ pɛɔ ké ñjí ñgɔ gu ka túune wáa.

26Ñ ka zí' wóp ne jí ñu wí ɔ jɛ', mɔ ñké mbɔ ñge póp pɔ ñjí wú jine, ñkɔɗe póp né póp pá' ɔ kɔɗne wáa, m ben mbɔ tám póp.

Jâɗ 18

Pé gɛ ñgɔwɛe Yésu

- ¹Yésu ka cú p'ó'w, p'óp pé gan̄ku pé ḡa, ḡkúu tset fú', ḡtúu net̄aḡ-ḡki-Sedeloḡ, ḡḡa n̄u wec'ó ḡḡn. Yec'ó ḡká' p'ó zú'u, p'óp pé gan̄ku pé kúu tsetú.
- ²É ka g'ó mb'ó Jwida wí a ḡa fen wé p'ó ḡjí z̄a' éyá kwa' sá'ne, mbí'ḡg'ó Yésu p'óp gan̄ku pé mb'ó ḡnánḡ ḡcú'le zú'u.
- ³Jwida nán̄ te ḡt'ó, mb'ó mbi tsetset palü'ó'nts'ó-Lóma p'óp papyép ndá-n'ḡḡp'ó', pí petátndá-pan'ḡḡ p'ó' p'óp pafalísay lál'ne ḡtúu. P'óp ḡwe mekye' múk, né túlúkánḡ, mba yúu-nts'ó.
- ⁴Yésu jí nu yí é sé ḡt'ó n̄u wé, ḡt'ó mbi p'óp ḡcú ḡḡ: «P̄aḡ loḡ w'ó?»
- ⁵P'óp ts'ó' mb'ó wé ḡḡ: «Yésu we Năazalet.» A ts'ó' mb'ó p'óp ḡḡ: «A m'ó.» ḡḡ ḡcú p'ál'ne, Jwida wí a lál'ne éfen wé p'ó tsetset p'óp.
- ⁶Yésu p'ó te ḡcú mb'ó p'óp ḡḡ: A m'ó, p'óp pen nz̄aḡ ne nz̄aḡ, ḡnvute sé.
- ⁷Yésu pen mbí'kḡe w'óp ḡḡ: «P̄aḡ loḡ w'ó?» P'óp cú ḡḡ: «Yésu we Năazalet.»
- ⁸Yésu ts'ó' mb'ó p'óp ḡḡ: «E swíi w̄aḡ ḡḡ a m'ó. É laa ḡké mb'ó yi p̄aḡ t'ó loḡ w'áa, p̄aḡ ḡnán̄ p'ó p̄aḡ p'óp ḡa.»
- ⁹É ka p'ó p'ó'w, swíḡe yí Yésu lál'ne ḡcú mb'ó Sé l'ok ḡmbuute. É p'ó ḡcú ḡḡ: «Wec'ó tál' n̄u p̄aḡ pí ḡ ka gán̄e mb'ó m'ó lál', ḡkaa pé.»
- ¹⁰Sím'ḡḡ Pyê wí a ka ḡwēene níi-nts'ó g'óḡ ḡké é'ḡḡ níi tset mb'áa, ḡzwá netúute ḡḡaḡfa' tátndá-pan'ḡḡ p'ó' n̄u gún̄ p'ó t̄aḡ. Lík ḡu éwá ka p'ó ḡḡ Malkus.
- ¹¹Lá Yésu cú né pyê ḡḡ: «Ní' níi yu mb'áa!» ḡ ké n'ó ḡḡ'ó' yí T̄aḡ m'ó gán̄e ḡḡ n'ó p'ó ḡḡ?

Pé l'ok Yésu ḡḡaḡ né ḡḡ'á-tátndá-pan'ḡḡ p'ó' Áana

- ¹²N'ḡḡ-palü'ó'nts'ó, p'óp petátndá-pan'ḡḡ p'ó' p'óp papyép z̄a'-n'ḡḡp'ó', pí pekém-Payúda lál'ne ḡtúu, g'óḡ ḡké ḡḡwēe Yésu, ḡḡkút wé.
- ¹³P'óp kút Yésu p'ó'w, ḡd'ok wé ḡmbiite ḡḡaḡ nt'ó'-Áane. Áana mb'ó p'ó'w, mb'ó ták'wíl-Kaifa wí a ka p'ó ḡḡu' éyá, mb'ó tátndá-pan'ḡḡ p'ó'.
- ¹⁴J̄á Kayífa, p'ó ḡu wí a ka cúne mb'ó pekém-P̄aḡ-Yúda ḡḡ: «Mbi p'á' é laa mb'ó tál' ḡu p'fú n̄u tú lál'»

Pyê ḡa muḡe ḡḡ a ká p'ó ḡḡaḡku-Yésu p'ó

- ¹⁵Sím'ḡḡ Pyê p'óp wec'ó ḡḡaḡku-Yésu ka p'ó nz̄aḡ Yésu. P'á' tátndá-pan'ḡḡ p'ó' ka p'ó ḡjí wíwá ḡḡaḡku-Yésu lál', pé g'ó ḡd'ok Yésu ḡt'ók né tset nt'ó'-tátndá-pan'ḡḡ p'ó', a p'ó yé p'ó nz̄aḡ.
- ¹⁶Pyê g'óḡ píi ḡt'áḡ, ntsu-nt'ó'. Wec'ó ḡḡaḡku-Yésu wá wí tátndá-pan'ḡḡp'ó' ka p'ó ḡjí wé lál', ḡa ḡcú nu mb'ó maḡḡé wí a pyé'pne ntsu-nt'ó', ḡḡe pyê kúu tset nt'ó'.

17Maṅgé êwá w̄i a pyéṛne ntsu-ntó' cú mbǎ Pyê ḡḡ: «Ḷ ká pó yú wecó tá' nũ ḡaṅku ḡu wá pó ɔɔ?» Pyê tsó' ḡḡ: «Ḷ ká pó ḡaṅku we pó.»

18É ḡó m̄bó, mbo ḡaṅfa' póp papyép ndá-nḡḡḡ' lá' ḡniite múk. Fák pó ḡkó, póp pó ḡzók múk. Pyê t̄t̄t̄ yé póp pé póp pó ḡzók múk.

19Yésu pó ḡká êyá m̄bó mbi nḡḡḡ' we ḡwé. A pó m̄bíḡḡe wé né nu nũ ḡaṅku wé, mba nũ yúu mi a z̄'ne p̄ɔ.

20Yésu tsó' mbǎ wé ḡḡ: «Ḷ ka pó sáane sáanéne ḡcú nu mbǎ lá', ḡ ka pó ḡz̄' p̄ɔ tset mendá-cú'le, mba tset ndá-nḡḡḡ', z̄t̄ yí Payúda cú'léne zú'u. M̄ḡ ḡkaa m̄bó ḡcú yecó nu p̄ḡ ḡd̄ɔ l̄ɔm̄éne pó.

21Melá' ku ɔ p̄íḡḡene wáa né menu? P̄íḡḡe nu yí ḡ ka cúne mbǎ p̄ɔ p̄í póp ka pó ḡzú'. Póp sé ḡniite ḡj̄i yúu mi ḡ ka cúne.»

22Yésu cú p̄'ɔ, wecó tá' nũ papyép ndá-nḡḡḡ' w̄í a m̄bóne zú'u t̄ém pó netúute yé, ḡcú ḡḡ: «Yá p̄' ɔ tsó'ne nu mbǎ Nḡḡḡ' we ḡwé?»

23Yésu tsó' mbǎ wé ḡḡ: «É laa m̄bó yí n cú keḡḡ, ɔ sw̄ii wáa né yúu mi é nũ m̄bó yi keḡḡ, ḡké m̄bó yí n cú s̄'ne, mbo ɔ pen ḡtswáa wáa melá'k̄üó?»

24Aana cú, te Yésu p̄ét p̄ḡ meḡḡ, pé l̄ok wé ḡḡ ḡḡá mbǎ Kayífa, nḡḡḡ' we ḡwé.

25Pyê ké m̄bét m̄bó ḡzók p̄ḡ múk, pé cú né j̄ú ḡḡ: «Gu yú, ɔ ká pó wecó tá' ḡaṅku ḡu wá pó ɔɔ?» Pyê muḡe, ḡcú ḡḡ ḡ ká pó ḡaṅku we pó.

26Wecó tá' ḡaṅfa'-Nḡḡḡ' we ḡwé, m̄bó m̄ɔm̄á pé ḡu wá w̄i pyê ka zwáne netúute né lá, cú mbǎ pyê ḡḡ: «M̄ḡ ḡkaa j̄ú w̄t̄t̄ pé póp tset ḡká' p̄ɔ?»

27Pyê pen ḡmuḡe. M̄ḡk̄üó' ḡó ḡt̄ḡ.

Yésu mbi Pilátɔ

28Pé fú ntó'-Kayífa, ḡd̄ok Yésu ḡḡ né ḡj̄é'-ḡḡómnaa-P̄ɔ-Lóma. É pó mba'mba'á. P̄ekém p̄í póp l̄okne Yésu ḡt̄ ké mbo ɔp̄ ndá ḡḡómnaa kúu, m̄bók net̄ii lól, é t̄ɔ wóp neḡá ndína-Páska.

29Pilátɔ k̄w̄éete wóp p̄ii, ḡcú ḡḡ: «P̄t̄t̄ éfen ḡu w̄ɔ melá'k̄üó?»

30Póp tsó' ḡḡ: «Ḷḡu êwá lá' m̄bó pé'le m̄bɔɔ nu keḡḡ ḡe, mbo pek ká l̄ok wé ḡt̄ mbi wú pó.»

31Pilátɔ ḡó ḡcú mbǎ póp ḡḡ: «P̄t̄t̄ l̄ok wé ḡḡ ḡḡak wé z̄éne p̄t̄t̄, p̄á' neḡt̄t̄ n̄t̄t̄ ḡk̄ḡḡe p̄'ɔ.» P̄ekém tsó' ḡḡ: «Neḡt̄t̄ n̄t̄ḡḡe ká péḡ ḡḡ pek j̄w̄i ḡu pó.»

32É l̄ok m̄buute nũ nu yí Yésu ka ts̄' necú nté yí a ḡ ḡḡe ḡp̄fú ḡcú.

33Pilátɔ ḡó m̄ben ndá, ḡḡe Yésu t̄ó, a p̄íḡḡe wé ḡḡ: «Ḷ f̄ɔ-Payúda ɔɔ?»

34Yésu tsó' ḡḡ: «Kwa' gu ké né ḡkwaḡe ḡcú, ke pecó p̄ɔ sw̄ii wú ḡḡ m̄ḡ f̄ɔ?»

³⁵Pilátɔ tsó' ηγω: «Ɔ zú' ηγω mɔ ηυ Payúda? Palá' pɛɛ pɔp pekém-panɔηpɔ' fenne wú mbɔ mɔ. Ɔ ka γε ku?»

³⁶Yésu tsó' ηγω: «Náa nefɔɔ ká pɔ né yɔ mbí pɔ. Nefɔɔ náa pé'ne mbó né yɔ mbí, mɔ pɛɔ páa lá' mɔɔ ná nzɛɛ yaa, te pé ní' wáa mbɔ pekém-Payúda pɔ. Lá, n zεε ícú ηγω náa nefɔɔ ká pɔ né ndũmbí yɔ pɔ.»

³⁷Pilátɔ píkηε wé ηγω: «Ɔ lɔk mbó fɔɔ pɔ ɔɔ?» Yésu tsó' ηγω: «Gu cúne pɔ'ɔ, mɔ fɔɔ. Zú' yúu mi é ka gene pé pí wáa, mben ízú' yúu mi é ka gene n tɔ ndũmbí. Nη ka tɔ necú yúu mi n jíne nũ nu nénwín. Nη pɔ nũ nu nénwín, ízú' ηgi yaa.»

³⁸Pilátɔ cú né já ηγω: «Nu nénwín é yét?» Ncú pɔ'ɔ, mben éfú ndá ícɔwet, ηγη íjɛɔ pekém-Payúda píi.

Ncú né pɔp ηγω: «N zεε mbɔɔ íjɛɔ yúu mi pé gɛ ídεε nũ la ícú ηγω ηυ wɔ vu ntsaη pɔ.

³⁹Lá, pá' é mat mbɔ pekηε nepɔ ηká-ndína-páska, ítsó' tá' ηgaηtsáη lá, pɛɛ kɔη ηγω n tsó' fɔɔ-Payúda ηgá né pɛɛ?»

⁴⁰Pɔp pen ηgá gwát, ícú ηγω: «Nγáη, kɔɔ tsó' wá ηυ, tsó' pɔ Balabas, ícú pá'ne Balabas êwá pɔ kwa' ntɛɛ ntsóη.»

Jâη 19

¹Pilátɔ gɔɔ ηkε ηgá Yésu ηγω pé lɔk ηgwaa ítswáa wé.

²Palá'ntɔɔ lɔk menzóη mbá' cɔ'-nefɔɔ, éɔɔ tú-Yésu, mbée pepaη ndwí mma' nũ wé.

³Mbó íkwé'le ítɔ nejóη yé, ítuηε wé ηγω: Pé cε'le fɔɔ-Payúda! Ntém mbó metúuté wé.

⁴Pilátɔ pen ícɔwet píi ícú mbɔ pekém-Payúda ηγω: «Nη gɛ ídɔk ηυ êwá ítɔ ηgá mbɔ pɛɛ. Pɛɛ ké íjί ηγω η ká jɛɔ yecó yúu mi a faanéne pɔ.»

⁵Yésu gó ícɔwet, ítɔ' cɔ'-menzóη, mma' paη ndwí. Pilátɔ cú mbɔ pekém-Payúda ηγω: Nη wá pɛɔlá.

⁶Lá petátndá-panɔη pɔ' pɔp papyép zɛ'-nɔηpɔ' jɛɔ Yésu, íze negá gwát ηγω: «Kwii wé nũ tɛ mbáηte páηténe, kwii wé nũ tɛ mbáηte páηténe.» Pilátɔ cú mbɔ pɔp ηγω pɛɛ kɔ wé, kwa' pɛɛ kwiiine wé nũ tɛ mbáηte páηténe. Nη ká pɔ íjɛɔ yúu mi pé gɛ ídεε nũ, la íjwí wé pɔ.

⁷Pekém tsó' mbɔ wé ηγω: A faane nepɛɛ nɛkηε. Pé gɛ íjwí wé nté nepɛɛ ni a faanéne. A cú ηγω a mɔɔ-Sé.

⁸Pilátɔ pɔ te ízú' pɔ'ɔ, ηgɔɔ mmeκηε ícɔɔ'.

⁹Mben íkúu ntó', mbíkηε Yésu ηγω: «Ɔ ηυ gó? Lá Yésu zεε mɔɔ tsóp.»

10Piláto góo ñké ñcú mbö wé ηγο: N cú nu ɔ pɔɔ ñtsó' pɔ ɔɔ? Ɔ ká pɔ ñjí ηγο η ku' nege pé ná wú, pá' m ben ñku' nege, pé kwii wú nüu tá mbáñte páñtène pɔ ɔɔ?

11Yésu tsó' mbö wé ηγο: «Sé laa mbét ké gá metuu mbö gu, ɔ pɔɔ ku' nege yecó yúu nüu mɔ pɔ. É yúu mi é ka gene la ηu wí a ka fenne wáa mbö gu, yé nu keɔɔ ηεε yú.»

12Piláto ze ηká êyá nelɔɔ shá pá' a gu ñná Yésu. Lá Payúda ze negá gwát ηγο: «Ɔ laa ñná wé, mbɔ ɔ ká pɔ súu-kása-palóma pɔ. ηu wí a cúne ηγο a fɔɔ, a pɔ ηgañmbuu-Kása.»

13Piláto zú' pɔ'ɔ, ñdɔk Yésu éfú ntó' ñcwet, ñnán ηndü kɔ'-nzá'ntsah, za' yí pé ka lɔkne meηgo' ñnɔη, pé fúñ nüu swiñe-pɔɔ-Hebelá ηγο ηgabáta.

14É pɔ lé' yi pé niitène ndína-Páska, é ka pɔ ntuu nem. Piláto cú mbö Payúda ηγο: «Fɔɔ wuu púɔlá.»

15Payúda gá gwát ηγο: «Pé ñjwí wé, pé ñjwí wé. Ñge pé kwii wé nüu tá mbáñte páñtène.» Piláto cú mbö pɔp ηγο: «Mɔ guñe ñkwii fɔɔ wuu nüu tá mbáñte páñtène?» Petátndá-panɔη pɔ' tsó' ηγο: «A nda' Kása pɔ, mbɔ pek ká gwéε wecɔ fɔɔ pɔ.»

16Piláto góo ñké ñgá Yésu mbö pɔp, pá' pé gu ñgu ñkwii wé nüu tá mbáñte páñtène.

Pé kwii Yésu nüu tá mbáñte páñtène

Pé góo ñké ñdɔk Yésu ñgu.

17Ñgɔ éfú túsɔη ñcwet, kwa' já tíine tá mbáñte páñtène yé, pɔp pé pɔp pɔ ñgu né yecó za', pé fúñ ηγο tswíi-tú. É pɔ nüu swiñe-pɔɔ-Hebelá, mbó ηgoñgóta.

18Pɔp kúu zú'u, ñkwii wé nüu tá mbáñte páñtène, mben ñkwii pecɔ pɔɔ pépá nüu mɔp metá mbáñte páñtène. Tá' pɔ nüu gúñ pɔ-Yésu yé tuu, wecɔ pɔ nüu gúñ yé kwεpme. Yésu pɔ tsetset.

19Piláto ge pé ηwa'ne yúu, ñkwii nüu tá mbáñte páñtène-Yésu. É pɔ nüu mbó ηγο: Yésu ηu-Näzalet, fɔɔ-Payúda.

20Za' yí pé ka kwiiine Yésu zú'u ka pɔ nepat túsɔη-Yelúsalem. Payúda te ñzáa pɔ ñdeε zú'u éfúñ yúu mi pé ηwa'néne. É pɔ nüu swiñe pɔɔ-Hebelá, mbó nüu swiñe-palóma mba nüu swiñe pɔɔ-ηgelek.

21Petátndá-panɔη pɔ'-Payúda góo ñké ñgu ñjáɔ Piláto ñcú mbö wé ηγο: É ká pɔη neηwa'ne ηγο fɔɔ-Payúda pɔ, ηwa'ne pɔ ηγο a ka cú ηγο a fɔɔ-Payúda.

22Piláto tsó' ηγο: «Yúu mi mɔ ηwa'ne, mɔ ñdá' mɔ ñηwa'ne.»

23Palüó'ntsɔ ka kwii Yésu nüu tá mbáñte páñtène te mbótne ñnán, mbée mendwí mé, ñgapte ñji yénékwa. Mba wö lá péε ye ñji, te é tsá' ndwí yé yi gwé, yi pé ηkaa tém témne pɔ. Pé ka pá' pá'ne, éfú tá ñkúu sé.

24 Palüó'ntso cú tsetset póp ηγο: «Κωο πεκηε sa γο. Πεκηε ma' nííte, ηυ wí a ήjí, πεκηε γά mbǒ wé.» Έ lók mbuute nüu nu yí pé ka ηwa'néne tset ηwa'ne-nden kaa ηγο: «póp sé ήγατε mendwí máa tsetset póp, ήma' nííte nüu ndwí yaa yi gwé.» Υο γύυ mi palüó'ntso ka gene.

25 Μά pé Yésu póp móomá we we maηγέ, ήγε Malíya nzwé-Kelópas, mba Malíya-Makdala ka táu mbuu tá mbáητε páηténe-Yésu.

26 Yésu ήúo pá' má we táuηe neήóη ηγαηku we wí a ka pó ήkωη wé te', ήcú mbǒ má we ηγο: «Máamaa, móo nu páolá.»

27 Μben ήcú mbǒ ηγαηku we wá ηγο: «Má wu páolá.» Έ fú ηká êyá, ηγαηku we wá lók má pé Yésu ήγα né ηjé' γε.

Yésu pfú

28 Mone menu ka lee, Yésu jí ηkōone ηγο mba kǔó lá ku', ήcú ηγο: «Gák yáa shí, ήcú pá'ne nepó yi γύυ mi pé ka ηwa'néne tset ηwa'ne-nden kaa ga mbuute.»

29 Necó nekηη ka pó zú'u, mbo pé ní' cícók melu' tsetú. Pé tsep kúntsáa tsetú, ésóklee nüu tú-keka', ήcaklee ήní' ntsu-Yésu.

30 A fiite ήcú ηγο: «Nu tsuu me», ήγóo ήké ήcóηe tú yé, ήpfú.

Wecó ndüó'ntso lók nekωη ésop gúη ηgíi-Yésu

31 Pé ka pó lé' êyá mbó ήniite lé'ηji-Payúda, é pen mboo pωη ηγο é pó lé'ηji, mepfú-pωo pó nüu μετά mbáητε páηténe pó, yíyá nu zee mbó ήγα mbó ηji gwé te'. Πεκέμ-Payúda ga ήήúo Pilátō, ήbú' mbó mbǒ wé ηγο a γε pé pǔó'te meku-pωo pí póp nüu μετά mbáητε páηténe, póp pfúte, pé fú nüu μετά mbáητε páηténe ήkωk wóp.

32 Palüó'ntso góo ήké ήtó ήbǔó'te mefúu-nduηmbi, mba me mbáate ηυ wí pé temte ήkwi wóp pé Yésu.

33 ήγα te ήkúu nüu Yésu, ήήúo, mbo a ήdá' mó ήpfú. Póp pωo pen ήbǔó'te mefúu mé pó.

34 Lá wecó tá' nüu palüó'ntso lók nekωη, ésop gúη-ηgíi-Yésu. Mecí póp ηki góo ήcōwet zú'u.

35 ηυ wí a swíine wúu a ήcōéentán ηüu kǔó lá yí é ka leeηe. Έ pó kwa' pá' é ka leeηe. Kwa' ήé ne tú yé pó ήniite ήjí ηγο a cú nu néηwín, ήcú pá'ne nepó yí paa yúu ga ήzáp tám nüu γο nu.

36 Mone menu mbó ήδεete pá'ne pá' γύυ mi pé ka ηwa'néne tset ηwa'ne-nden kaa ga mbuute. Pé ka ηwa'ne ηγο: «Pé ηkaa ké ήbǔó' yecó tswíi-mbuu yé pó.

37 Pé ka pen ήηwa'ne ηγο: póp ga ήdá' mbó ήdíηe ηυ wí póp lókne nekωη ésop wé.»

Pé ní' Yésu tset neshi

³⁸Mone menu ka lɛɛ, Yɔsɛp, ŋu-tʉsɔŋ-Alimatɛ, a ɣɛ ɲjɛɔ Pilato, mbʉ' mbɔ mbɔ wɛ ɲɔ a pɛm, a kɔk pʉfʉ-Yɛsu nʉu tʉ mbɔŋte pɔŋtɛne. Yɔsɛp wʉwɔ ka pɔ wɛcɔ ɲɔŋku-Yɛsu, lɔ mbɔ ɛsɔte sɔtɛne, mbɔ mbɔk Payuda. Pilato pɛm, Yɔsɛp ɣɛ kɔk pʉfʉ Yɛsu.

³⁹Nikɔdɛm wʉ a ka pɔ wɛcɔ netʉ', ɲtɔ ɲɣɛ ɲjɛɔ Yɛsu lɔ, ɲtɔ yɛ, ɲɣwɛɛ yɛcɔ ntɛ lamɛndaɔ yʉ pɛ ka tsup metʉ megʉi ɲdɔk ɲɣɔ', mʉmɔ megʉi pɔ mʉi pɔp alɔwɛs. ɛ pɔ yʉu kilɔ megɛm yɛtɔt.

⁴⁰Pɔp yɔsɛp tʉi pʉfʉ-Yɛsu, mbɔ ɲkɛmte lamɛndaɔ nʉu, ɲdɔk yʉu ndwʉi ɲzɛɛ, pɔ Payuda mbɔ ɲɣɛ lwɛ' pʉfʉ-ɲu, ɲɣɛ pɔ'ɔ.

⁴¹Yɛcɔ ɲkɔ' ka pɔ nɛpat zɛ' yʉ pɛ ka kʉwiine Yɛsu nʉu tʉ mbɔŋte pɔŋtɛne zʉ'u. Nɛcɔ neshi nɛ fʉ pɔ tset ɲkɔ' ɛwɔ, mbɔ pɛ ɲkaɔ mɔ zɛɛ ɲnʉ' ɲu tsetʉ pɔ.

⁴²Pɔ' Payuda ka pɔ ɲniite mbɛɛ yɔp ntɛ lɛ'ɲji yɔp lɔ, za'-ɲji pɔ ɲdɛɛ, pɛ tʉi pʉfʉ-Yɛsu ɲdɔk ɲɣɛ ɲnʉ' tset neshi ni pɛ ka pɛt ɛsɛ' nʉu ɲɣɔ'. Mbʉ'ɲɣɔ ɛ ka pɔ pɔ nɛpat zʉ'u.

Jɔŋ 20

Du kɔ pɛt tset neshi pɔ

¹ɛ ɣɛ mbɔ Sɔndii, nduŋmbi lɛ'lɔ' nʉu ɲɔaplɔ', lɔ mbɛt mbɔ pɔ mba'mba'ɔ, zɛ' pɛt kɛ fʉk, Malʉya-Makdala ɣɛ zɛ'-neshi, ɲkʉu zʉ'u, ɲjɛɔ mbɔ pɛ lɔ' ɛfʉ ntsu-neshi, ɲkwɛ'le ɲɣɔ'.

²A kʉɔ, ɲɣɛ ɲjɛɔ Sʉmɔŋ Pyɛ pɔp wɛcɔ ɲɔŋku-Yɛsu wɔ wʉ a ka pɔ ɲkɔŋ wɛ tɛ' lɔ, ɲcʉ mbɔ pɔp ɲɣɔ: «Pɛ lɔ' ɛfʉ tset neshi ɛnɔ, ɲcwɛɛte pʉfʉ-Tsɔpɛɔ. Pɛk kɔ pɔ ɲji zɛ' yi pɛ lɔ'ne ɲzɔp zʉ'u pɔ.»

³Pyɛ pɔp wʉwɔ ɲɔŋku cʉwɛt, ɲɣɛ zɛ'-neshi.

⁴Pɔp pɛpɔ ka tɛmte mbɔ ɲkɛɔ ndɔɔlɛ, lɔ ɲɔŋku-Yɛsu ɛwɔ zɔ' mbi pyɛ, mʉbiite zɛ'-neshi.

⁵ɲtɔɔŋɛ tʉ yɛ, ɲjɛɔ yʉu ndwʉi, ɛ pɔ tset neshi, lɔ ɲkɛ mbɔɔ tsetʉ kʉu.

⁶Sʉmɔŋ Pyɛ wʉ a ka pɔne nzɛɛ ɲzɔŋte ɲtɔ, ɲjɛ' ɲkʉu tset neshi.

⁷ɲjɛɔ yʉu ndwʉi yi pɛ ka zɔpne nʉu tʉ-Yɛsu, ɛ pɔ yɛ kɔtɛne, nɔɔ nʉu yɛ zɛ'.

⁸Wɛcɔ ɲɔŋku-Yɛsu wʉ a lɔ'ne mʉbiite ɲtɔ kʉu yɛ tsetʉ, ɲjɛɔ yʉu mi ɛ lɛɛne, mʉbɛm ɲɣɔ ɛ sʉwiinu.

⁹ɛ ka pɔ mba ɲkɔ ɛyɔ, Pɔp pɛt kɛ zʉ' yʉu mi ɲwa'ne-nden kɔɔ ka lɔkne ɲdɛ'le ɲɣɔ Yɛsu ɣɛ ɲdɔ' zʉwiime nʉu nɛvʉ.

¹⁰ɛ lɛɛ pɔ'ɔ, ɲɔŋku-Yɛsu pɛn nzɛɛ.

Malʉya-Makdala jɛɔ Yɛsu

- 11** Malíya tó ntámbu neshi, mbó h́kíi, h́kíi lá ntáwóne tú yé, ndíne tset neshi.
- 12** Njéu pecüó'-Sé pépá, póp ma' fufú ndwí, nnáñ zé' yí pé ka nōne pfú-Yésu zú'u. Tá' nán nū zé' yí tú yé ka pōne zú'u, wecó nán nū zé' yí meku mé ka pōne zú'u.
- 13** Póp cú mbō wé ηγω: «Mámóo ɔ kii küó?» A pūot mbō póp ηγω: «Pé tii pfú-Tsaruo waa, m ben mbōo mbó h́jii zé' yí pé lá'ne h́zár zú'u pó.»
- 14** Mbét ncú cune, éshōtne, njéu Yésu táb zú'u, lá a ké mbōo h́jii ηγω a Yésu pó.
- 15** Yésu cú né jé ηγω: «Mámóo, ɔ kii ku? ɔ loo wó?» Lá a h́kwanne ηγω ke a pó po ηu wí a pyéne h́ká'ηgáate ɔo, ncú né jé ηγω: «Nde, é laa mbó yí gu lá'ne tii pfú-Yésu, ɔ le'le wáa ne zé' yí ɔ nōne zú'u, η ga, tii.»
- 16** Yésu fún wé ηγω Malíya, a shōtne éfún wé nū swīne pwo-Ebelé ncú ηγω Labuni, ndok ncú ηγω cíca.
- 17** Yésu cú mbō wé ηγω: «Koo láate wáa, mbíηγω n zee mbét ké kó' te h́kúu nejón Tāa. Ké ηga njéu pōpema' pāa, ncú mbō póp ηγω: Mō kó' né nejón Tāa wí a pen mbó Tāa wuu. Nejón Sé waa wí a pen mbó Sé wuu.»
- 18** Malíya-Makdala ga njéu ganke-Yésu, éswíi wóp ηγω a jéu Tsaruo, ηgōo h́ké nnáñne nu yí a cune mbō wé.

Ganke Yésu jéu wé

- 19** É pó h́ká ntsunkwé', pō lé' éyá yí é ka pó sōndii, ndunmbi lé'lá' nū ηgap lá', ganke-Yésu nán ndá, mbo póp lá' njéu' ntsundá, mbók Payúda. Yésu cwet ntámbu tsetset póp, ncú né póp ηγω: «Mbótne pó né puu.»
- 20** A cú pób, h́nyet wóp ne mbó mé, mba gún mbuu yé. Ganke pé jéu wé, h́tsáate te' pá' póp jéone Tsaruo.
- 21** Yésu pen ncú mbō póp ηγω: «Mbótne pó né puu. Pá' Tāa ka túune wáa lá, mō h́túu wuu gúu.»
- 22** Ncú pób, éfák zwikne-ntsu wé nū póp, ncú ηγω: «Puu cwéé zwikne Léene.
- 23** Puu laa ndikne menu kepon pwo h́gá mbō póp, mbo Sé ga ndikne yé likne. Puu laa ndu' nelikne menu kepon pwo h́gá mbō póp, mbo Sé ga ndu' yé l'ne nelikne.»

Tómáshi jéu Yésu

- 24** Wecó ηu nū pwo ntsōppá, lík yé pó ηγω Tómáshi, ndok ncú ηγω móonefák, a ηkaa jí h́ká yí Yésu ka tōne pó.
- 25** A ge ntó, ganke-Yésu cú mbō wé ηγω: «Pek lá' njéu Tsaruo.» Tómáshi tsó' mbō póp ηγω: «N daa mbét ké jéu cū fún yí memban ka h́ní'ne nū mbó mé pó, mbét ké éso'kle tōpó waa nū zé' memban, mbét ké éso'kle pó yáa nū gún ηgíi wé pó, m boo péem.»

²⁶É γε ίδεε lé' pénéfóm, gan̄ku-Yésu pen ícú'le sé, Tɔmáshi pɔ́ yé tsetset pɔ́p, é gɔ́ mbó, mbo pɔ́p jɔ́' mentsu-ndá, Yésu c̄w̄et ítɔ́ tsetset pɔ́p ícú mbɔ́ pɔ́p η̄gɔ́: «Mbótne pɔ́ né pɔ́.»

²⁷Ícú mbɔ́ Tɔmáshi η̄gɔ́: «Ésókke mɔ́ t̄pɔ́ wu za'ne. Líne mbó máa. Ésókke pɔ́ yú, ésókke n̄u gúη η̄gí wáa. Kɔ́ pen ím̄á'te, pé m η̄gɔ́ a kwa' mɔ́.»

²⁸Tɔmáshi tsó' mbɔ́ wé η̄gɔ́: «Tsapɔ́ waa, mbó Sé waa.»

²⁹Yésu tsó' mbɔ́ wé η̄gɔ́: «Ɔ gɔ́ η̄ké mbém, mbí'η̄gɔ́ ɔ́ jɔ́ wáa. Pɛpɔ́ttú s̄á'ne pɔ́ p̄ine pɔ́p pé m ke zee íjɔ́.»

Yúu mi é gene la pé η̄ηwa'ne yɔ́ η̄wa'ne

³⁰Yésu ka pen η̄ge menu m̄amaane te é zaa záane mbi gan̄ku pé. Pé η̄kaa m̄imá tset yɔ́ η̄wa'ne η̄wa'ne.

³¹Lá pé ka ké η̄ηwa'ne m̄one p̄á'ne nepɔ́ yi pɔ́ gɔ́ mbém η̄gɔ́ Yésu Nzá'η̄kɔ́ wí Sé ka ka'ne, mbó Mɔ́ Sé, mbó yi pɔ́ laa mbém, a γε pɔ́ η̄ḡw̄ee luk kéme.

Jâη 21

Yésu pen íc̄w̄et mbi gan̄ku pé

¹Yésu γε mb̄en ínyet mb̄u yé mbɔ́ gan̄ku pé. É gɔ́ mbó pɔ́p pɔ́ nepat η̄ki-Tibeliyáde. Yúu mi é ka leene é p̄á.

²Pɛcɔ́ gan̄ku-Yésu ka temte ícú'le tá' zɔ́. Yɔ́ ka pɔ́ Sí m̄ōη Pyê, né Tɔmáshi m̄ónefák, η̄ge Natanayêl m̄ó-t̄úsɔη-Kana tset pak-η̄gɔ́η-Ngalilee, né mbóηk̄úó Zebedê, mba pɛcɔ́ gan̄ku-Yésu pépá.

³Sí m̄ōη Pyê nán̄ te ícú mbɔ́ pɔ́p η̄gɔ́: «N̄ gɔ́ η̄gɔ́ m̄ma' meshú.» Pɔ́p cú mbɔ́ wé η̄gɔ́: «Pek̄e ké ne η̄gɔ́.» Pɔ́p gɔ́ η̄kúu tset kanú', lá íd̄é lá' m̄m̄ɔ́ η̄ki, mb̄ɔ́ s̄a yúu ḡw̄ee.

⁴Njí γε η̄kie, Yésu c̄w̄et ítɔ́ η̄kan̄ η̄ki, lá gan̄ku pé pɔ́ jí η̄gɔ́ a jú pɔ́.

⁵A cú mbɔ́ pɔ́p η̄gɔ́: «Pɔ́ p̄áa, te pɔ́ zee η̄ḡw̄ee mba tá' mbaη shú?» Pɔ́p cú η̄gɔ́ η̄gáη.

⁶A cú mbɔ́ pɔ́p η̄gɔ́: «Pɔ́ ma' mekɔ́ mb̄u kanú', n̄u gúη pɔ́ t̄u. Pɔ́ gɔ́ η̄ḡw̄ee meshú.» Pɔ́p ma' meηkɔ́, η̄ḡw̄ee meshú te nepen éfú η̄ki éshuη meηkɔ́ pen mb̄ɔ́ gú pɔ́.

⁷Ngan̄ku wí Yésu ka pɔ́ η̄kɔ́η wé te' cú mbɔ́ pyê η̄gɔ́: «A p̄áa mbó Tsapɔ́!» Pyê zú' η̄gɔ́ a Tsapɔ́, mb̄ée nd̄wí yé yi a lá'ne é̄sɔt, m̄ma', η̄ḡɔ́ η̄ké íjé' η̄kúu η̄ki.

⁸Pɛcɔ́ gan̄ku-Yésu lɔk kanú' mbó ítɔ́, mbó éshuη meηkɔ́, mbo meshú kúu tsetú te ídúu. Pɔ́p η̄kaa zee s̄i mbó pɔ́ te sɔ́η-η̄ki pɔ́. Nefú mb̄u η̄ki η̄kúu zɔ́ yi pɔ́p ka p̄one zú'u ka pɔ́ yúu míta η̄kɔ́.

⁹Πόρ τό έφύ tset kanú! ícw̄et te ítúá sé, íjúo megü'le-múk, mbo pé záρ meshú íγε mbelêet ndũ.

¹⁰Yésu cú mbõ πόρ ηγο: «Ρυυ lok mecó meshú mi ρυυ ḡw̄eene lá ítú.»

¹¹Símôη Pyê pen íkúu tset kanú!, éshuη meηk̄a m̄ma! sé, meshú πό tsetú memá má mbaη ηk̄a né ntsõpétát né megém yétaa, é zee ízáa nden w̄o lá meηk̄a ké mboó ésaηe.

¹²Yésu cú mbõ πόρ ηγο: «Ρυυ τό íkwét yúu.» Sãa tá! ηu nüu gaηku-Yésu πόρ s̄ak te mbík̄ηe ηγο o w̄õ πό o? Mbí'ηγο πόρ ka πό íjí ηγο a Tsar̄u.

¹³Yésu kwé'le ítú, mbée mbelêet ígá né πόρ, mben ígá meshú mbõ πόρ.

¹⁴Yésu nyet mbyy yé mbõ gaηku pé pá'ne, é lok mbó ηká yétát pá! a c̄w̄etne mbi πόρ te έφύ pá! a ka z̄w̄íméne nüu nevú.

Yésu πόρ Pyê

¹⁵Πόρ kwét yúu te é ku!, Yésu cú mbõ Símoη Pyê ηγο: «Símoη, móo-Jâη, te o k̄oη w̄áa te ít̄sa ρ̄uo πό?» A p̄uot ηγο óoη, mbãa Tsar̄u, o jí ηγο η ηk̄oη wú. Yésu cú mbõ wé ηγο: «Tsiine πόo-ηjinjo páa.»

¹⁶Μben mbík̄ηe wé nüu mbáate yépa ηγο: «Símoη, móo-Jâη, te o k̄oη w̄áa? A tsó! ηγο óoη, mbãa Tsar̄u, o jí ηγο η k̄oη wú.» Yésu cú ηγο: «pyép ηjinjo yáa.»

¹⁷Μben mbík̄ηe wé nüu mbáate yétát ηγο: «Símoη móo-Jâη te o k̄oη w̄áa?» Shé pyê k̄oηe, mbí'ηγο Yésu pík̄ηe wé te ηká yétát ηγο te a k̄oη wé o. A tsó! ηγο: «Tsar̄u, o jí ηγοη nu tsyy, o jí ηγο η k̄oη wú.» Yésu cú mbõ wé ηγο: «Tsiine ηjinjo yáa.»

¹⁸Lá η ké ésw̄ii wú, kwa! nénw̄ín, o ka pét móosuu, gu πόne íkút tap yú, mben mbó íḡu z̄a! yí o k̄oηe, o ḡu íké mbó te íden, ít̄sá! íka! πό mbó mú, ígá t̄á la ηu nde! kút tap yú, íd̄ok wú íḡu z̄a! yí o ká πό ík̄oη πό.

¹⁹Yésu cú πό'ó, íd̄ok íde'le nté nevú ni pyê ḡu íge m̄pfú yét, é lok ígú'le Sé. Yésu cú πό'ó, m̄mek̄ηe ηγο: «C̄úo nzyy mo.»

Yésu πόρ ηgaηku we w̄i a k̄oηe wé te!

²⁰Pyê sh̄otne, íjúo ηgaηku w̄i Yésu k̄oηe wé te! lá, w̄i pé ka πό íj̄á yúu, a ηóne netúute-Yésu mbík̄ηe wé ηγο Tsar̄u w̄õ ḡuηe éfen wú?

²¹Pyê j̄úo wé πό'ó, mbík̄ηe Yésu ηγο: «Tsar̄u, íḡu nüu w̄o ηu, mbo k̄úo ḡu íge íge wé?»

²²Yésu tsó! mbõ wé ηγο: «N daa ík̄oη ηγο a πό πό gú te n dá! mben nzyy, mbo yú nu nüu mbó k̄úo? C̄úo yú πό nzyy mo.»

²³Yésu cú yo nu nüu w̄iwá ηgaηku we pá'ne, papém Yésu tsyy tsá! mbó ésw̄iite sw̄iiténe ηγο w̄iwá ηgaηku we ké lá! m̄pfú πό. Lá, mbo Yésu ηkaa cú ηγο a ké lá!

ńpfú pɔ pɔ. Mbɔ a cú pɔ ɲɔ, a laa ńkɔɲ ɲɔ wîwá ɲu pɔ pɔ gú te a lá' mben ńtɔ, mbɔ yé nu-pyê núu mbó kää ɔɔ.

²⁴Wîwá ɲaɲku-Yésu wî pé cúne, ka jú mɔne menu, jú ka ɲwa'néne. Pɛk pen mbó ńjí ɲɔ nu yí a cúne é nénwín.

²⁵Yésu ka pen ńge mecó menu te é zaa zaaɲe. Ʋ kwanɲe ɲɔ pé ka pɔ pɛ'ne mbéete ńɲwa'ne, mbɔ mbó meɲwa'ne zaa te mbɔ kúu tset mbí yɔ tsuu pɔ.

Dwa'ne-Gaṅtúu Yésu Kelísto

Dwa'ne-Gaṅtúu Yésu Kelísto 1

Yésu ka' Zwíkhe Léenéne mbō pwo pé

¹Táunden Teofil! Mo, η ka ηwa'ne nduṅmbi ηwa'ne, ḡgá mbō gu ḡdɔk mbéete menu mi Yésu ka gene, mba mi a ka zí'ne mbō pwo te éfú nzene fa' yé,

²ḡgwa ḡkúu nūu lé' yi Sé gene a kó' né tǎnépú. A ka gó ḡkó', ḡdee nūu Zwíkhe Léenéne, ḡde'le yúu mi gaṅtúu pi a ka tsó'ne gwa ḡtsá' mbó ḡge.

³A ka jáɔ ḡgüó' la ḡpfú, ḡge ḡzwíime nūu nevé, ḡdɔk menté te ḡzáa, ḡnyet mbwa ye mbō póp, ḡgɔ a gú, te mbo é pó póp pɔɔ pen ḡmwa'le pó, ḡc̄wet mbi póp c̄wetne nūu melé' megéménékwa, mbó éswíi wóp né nu nūu nu-nefɔɔ-Sé.

⁴Póp pépóp ge mbó yecó lé' a sá' mbō póp ḡgɔ: «Pwa ke ḡnánη pɔ Yelúsalem! Pwa ké ḡnánη pɔ zú'u, ḡzwí'le yúu mi Tǎa ka ka'ne negá mbō pwa.» É pó pǎ' η ka swíine wáwa ḡgɔ:

⁵«Jǎṅ ka nu' pwo ḡki, lá ḡgwa nūu pwa, mbo é tsá' mecó melé', Sé nu' wáwa tset Zwíkhe Léenéne.»

Yésu kó' né tǎnépú

⁶Gaṅtúu ka cú'le pǔ'ɔ, mbíkhe Yésu ḡgɔ: «Nde, yɔ lɔk mbó ḡká yi ɔ gwa ḡge la nefɔɔ pen mbō Íslaél keküó?»

⁷Yésu tsó' mbō póp ḡgɔ: «Pwa zee mboɔ gwēe nejí ke é ḡká pó, ke lé' yi mǐmǎ menu gwa ḡge pó. Tǎa zéné jǎ' ka kwanéne ḡzǎp.

⁸Pwa ḡjí pɔ nda' ḡgɔ Zwíkhe-Sé gwa ḡge ḡtɔ nūu pwa, ḡgá wáwa né metwa. Pwa lɔk ḡku' neswíne mba kǔó lá yi pwa jíne nūu mo! Nze Yelúsalem éswíi swíine ḡmek Judê. Mben éfú Samalíi, éswíi swíine ḡkúu za' yi tsétsǎ' l'wíkléne zú'u.»

⁹Yésu ka cú yɔ nu te mbótne ḡnánη, póp tǎwa mbó ḡdíne wé líḡéne, a kó' né tǎnépú. Yecó láa pɔɔ wé, a pé mík póp.

¹⁰A pó ḡkó', póp tǎwa ḡké mbó ḡdíne nepú líḡéne. Pecó pwo pépǎ' góɔ ḡc̄wet ḡtǎwa nejóṅ póp, ḡma' mefúfú ndwí,

¹¹ḡcú mbō póp ḡgɔ: «Panḡalíliya, pwa tǎwa ḡdíne tǎnépú melá' kǔó? Yésu pǔ'ɔlá, mbo Sé fú mbō pwa ésd' wé ḡdɔk ḡgwa né tǎnépú, a gwa ḡge mben mben nzwa pɔ nūu nté yi pwa jǎɔne a lɔk ḡgwa lá.»

Pé tsó' ηu ḡdɔk ḡkúp tú-Jwida

¹²Gaṅtúu-Yésu góɔ ḡké éfú ndū neḡkó'-metá-megwét-ɔliive mben nzwa né Yelúsalem. Nefú ndū ḡnǎ neḡkó', ḡgwa ḡkúu zú'u, é pó yúu kíɔmíta yépa.

¹³Póp ḡkúu Yelúsalem, ḡkó' ndū ndêk we tǎ, ḡkúu tset lǔmndá wí póp ka pó ḡcú'le zú'u. Yɔ mbó Pyê, ḡge Jǎṅ póp Jǎk, ḡge Ndeléya. Yɔ pó Filíp, ḡge Tó máshi,

πόρ Patelemî mba Matäo. Yo πό Jâk mόo-Alfê, ήγε Síμōη wí pé ka πό έφύη wé ηγο mόo-ηγοη, πόρ Jwíde mόo-Jâk.

14Πόρ πέτςαυ κα πό ήδoκ τά' zwíkηe ήe'le Sé ké twí yecó lé', πόρ pé Malíya má pé Yésu, ήγε pecó παηγή mba πόοπέμά-Yésu.

15Έ γε μβό yecó lé', πόοπέμά cú'le sé, te μβό yúu παo ηκα né megémémhá Pyê lo sé, ήtáυ tsetsset πόρ ήcú ηγο:

16«Πόοπέμά, έ μβό μβίκαη ηγο yúu mine Zwíkηe Léenéne ka lokne ntsu-fō Ndavít μβú, pé ηwa'ne tset ηwa'ne-Sé puute. Έ nu yí a ka zá'ne njí ήcú nté Jwída wí jâ kéne ήcwet ήnyet ndúη la pé gwēe Yésu.»

17La mbo Jwída êwá μβό wecó τά' ηu núu nōo wek papém Yésu. Te μben ήgwēe yé túfa' yi a ga ήγε tsetsset pekηe.

18A ήcwēe ηkáp-sōo, ήdōk ήzúu ηká', ήkúu zú'u, μvu sé mbi ne mbi. Te nepem né sá'. Metó mé cwet ésat za'.

19Yelúsalem tsay ka zú' yo nu, te ήcwi lík ηká' ηγο: «Akeldama, ήdōk ήcú ηγο: “ηká'-meci.”

20Έ zee ήγο μβό mbo pé ka ηwa'ne tset ηwa'ne mezōηki ηγο:

Έ ποη ndá ye ήtsú' fem ndá.

Μbáa ηu nelá' μben ήnánη tsetú,

μben ήηwa'ne ήdōk ήdwikle ηγο wecó ηu nde' ήjâ za' yé.»

21-22Έ yété lá é sé μβίκαη ηγο pekηe tsó' τά' ηu tsetsset παo pine pekηe pepóp μβό ήjúk ήnen nzay Tsapao Yésu, te έfú ήká' yi Jân ka πό ήnu' παo ηki ήkúu núu lé' yi Sé ka lokne Yésu έfú tsetsset pekηe ήga, ήdōo τά' ηu, pekηe pepóp puute πέτςαυ έswíi yúu mi pekηe jíne núu Nde wekηe Yésu pá' a ka zwíiméne núu nevú.

23Πέ ka tík παo pépá sé. Yo mbó Yōsêp wí pé ka πό μben έφύη wé ηγο Mbalsabas, yecó lík yé pen μβό ηγο Jwístwís. Wecó ηu πό Matíyas.

24Πέ gōo ήké ήe'le Sé ήcú ηγο: «Tsapao, gu wí o jíne tām παotsay lá, ga núu παo ποne pépá, ήnyet wek né ηu wí o tsó'ne wé.

25Wíwá ηu tsú' ηγαηtúu Yésu, ήtáυ núu za'-Jwída μβόne zú'u la mme' ήga né yé za' lá.»

26ήe'le Sé te μbótne ήnánη, mma' ήtíte nelōk ήdōo ηu wí Tsapao tsó'ne wé, é vu núu Matíyas. Pé kwil wé núu nōo-papém Yésu ntsōpmō' né negém.

Όwa'ne-Gaηtúu Yésu Kelisto 2

Zwíkηe-Sé tó núu papém Yésu

1Λέ'-ndína yi pé fúηne ηγο Παηntekôt

γε ήτό, παρέμ Υέσου cú'le τά' zα' pétsαα ndά.

²Πέ νάη τε ήζύ' zα' fύ tήνέρύ ήζε nenα'ne, ήνα'ne pá' ηκά yi ntαα fém sé ήδεε λά, ήνα'ne να'néne τε ήjá ndά yi πόρ ka νάηne ζύ'u.

³Πόρ jáo γεκό yúu cωet, μβό pá' lήm-múk lá, έσάane ήtάα núu mba wě lá tsetset πόρ.

⁴Zwíκηe-Lέeneéne já wóp pétsαα. Πόρ ze neswίηe meswίηe-melá' nde', έswíi pá' Zwíκηe Lέeneéne gáne μεtαα ηγο πόρ swίηe πό'ω.

⁵Έ γό μβό, payúda pine πόρ γεne meku'-Sé, fύ tset μεηγοη tαα πό ήνάη Yelúsalem.

⁶Πόρ ζύ' pá' zα' να'néne πό'ω, ήndate ήτό ήcú'le τε μβό πο κάte. Έ πό ήκα'ne wěλά, a ζύ' παρέμ Υέσου lək πο kwa' swίηe γόρ lá' yi a fúne né ζύ'u ήcú nu.

⁷Έ πό ήκα'ne wóp πόρ nen μβό saηte mík ήcú ηγο: «Παο pine πόρ swίηéne laa ká πό πο παo-ηgalilee tαα πό ω?»

⁸Έ pen ήγε ηγόku wě lá núu pekηe tsά' ήζύ', πόρ swίηe πο kwa' swίηe-lá' ye?

⁹Παο pine πόρ fúne Pálte mba pé Medes, ήγε pé Elam tsetset pekηe za'ne. Mba παο pine πόρ náηne Mezopotamíi ήγε pi πόρ Judé. Παο-Kapadocs mba παο-Pōη ήγε παο núu pak-ηγοη Azíi πό πο sé.

¹⁰Pafú Filíjii πόρ Panfílí πόρ Egípto, pafú Siléne núu pak-ηγοη-Líbíi, pafú Lóma mbó ήνάη zá'ne πό πο sé.

¹¹Πόρ payúda pi πόρ léne núu melé' mōne. Peco παο tsetset pekηe πό payúda píηgυρ, pecó πό παο pi πόρ ka péμne nu-Sé-payúda. Κέ tάα pafú Kelét πόρ Alábíi. Έ γε ηγόku pekηe petαα ζύ' kwa' núu meswίηe mekηe mi é menté menté, pá' παο ποne cúne pá' mefa'-Sé gú'ne πό'ω?»

¹²Έ puu ήκα'ne wóp te'. Πόρ kwanηe mbét ké mekηe, ήtsά' shōtne mbíkηe tsetset πόρ πο ηγο: «Yō nu lək ήcú ηγο kěó?»

¹³Lá pecó παο πό ήgwe παρέμ Υέσου έπά gwene, ήcú ηγο: «Te παο ποne ká pá melu' πό ω?»

Pyé sé ήcú nu mbě lá'

¹⁴Pyé πόρ gaηntúu ntsōpmō' góo ήké ήdo sé. Pyé lək kwa' ηgi tenne ήcú mbě lá' ηγο: «Παα payúda, te mba παο tαα pine πόρ Yelúsalem ló'ne, παα zwí'le, mo έswíi wάα né yúu mi é yété.»

¹⁵Παο ποne ká pá melu' pá' παα kwanηéne lá πό. Yō zee mbét μβό πο nem yénepfú'u mba'mba'á.

¹⁶Nu yi Juél, ηgémäö'-Sé ka zá'ne njí ήcú pa'ne ήdoκ mbuute.

¹⁷A ka cú ηγο Sé cú ηγο: «Ndwíknzαα lé' ga ήdá' μβό ήku', n ní' Zwíκηe yáa núu ηumesōη tαα; mbóηkěó páα pé mbéene mba pé paηgέ ga ήdá' ήtsά'

pacwĩnkũ páa. Mɔ ńge ńjĩe' mĩk-ńgwasuu yũ póp jũ meyũ mǎa tset ńjũ, pɛlwen pũ pine póp tsetset pũ jũ menu mǎa tset ńjũ.»

18 Ɔɔ, mɔ ńge ńtǎa nũ mĩmǎ melé', ńge Zwĩkɛ yǎa kũ nũ pũ póp kɔɛne wǎa pé mbéene mba pé paɛgé. Póp tsú' pacwĩnkũ páa.

19 Mɔ ńdá' ńge ndaakájũ nu c̄wet tǎnɛpũ. Menu mǎamaane c̄wet ndũ tsétsǎ'. Pé jũ meci, ńjũ múk, ńjũ pá' ndĩndĩ lǎaméne,

20 L'é'lǎ'-Tsapũ ɔ ńdá' ńgɔ ńtɔ, lík-mónem zɛ ɛshɔtne ɛsũ, lík-saɛ shɔtne mbaɛ pá' meci lǎ. Yĩyǎ l'é'lǎ' ɔ ńdá' mbó kwa' l'é'-nu, ɛ pó l'é' yi Sé ńnyet yũ mi a yéte.

21 Ɛ ńké mbó pǎ, pũ tsũ pine póp kíine ɛfũ Tsapũ, póp luk.

22 Pyê pen ńcũ ɛgɔ: «Paĩslayêl, pũ tík metúuté mũ ńzú' nu yɔ yĩ mɔ ńcũ laane. Yésu mɔɔ-Nǎzalet, a pa'ne mbó ɛ wĩ Sé ka tsuɛne ńnyet mbɔ pũ ɛgɔ jũ ka túune wé. A ka lɔk pá' a ka leene nũ wé ńge menu mǎamaane tsetset pũ, ńge ndaakájũ, mben ńnyet wũ né melii-menu nté né nté. Tɛ pũ tsuɛ mbó ńjĩ.

23 Yɔ ɛ wĩ pé ka ní'ne mbɔ pũ, ɛ pó pɔ pá' Sé ka lǎ'ne ńkwaɛ ńzǎp. Pũ ka ké ńge pakéji Sé k̄wii wé nũ tǎ mbǎɛte páɛtɛne, ńjwĩ wé.

24 Lǎ Sé ka kǎ' meɛka-nevũ nũ wé, ńzwĩime wé mbí'ɛgɔ a ka zɛ ńten pá' ɛ laa mbó nevũ kũ'le wé ndǎtsǎɛ.

25 Pũ zɛ ńzú' nu yi fɔɔ-Ndavĩt ka cúne nté wé, a ka cú ɛgɔ: Mɔ mbó ńjũ Tsapũ, a pó mbi mɔ ńká tsũ,

a pó nũ gũɛ pó yǎa yi tũ, mbó ńtɔɔte wǎa, nɛpó yi tũm yǎa kíi m̄vukɛ pó.

26 Ɛ yéte lǎ tũm yǎa nǎɛ ńtsǎate, ɛgi tsǎate zɛ ńc̄wet ntsu mɔ. N daa ńzɛ ńp̄fũ p̄fũne, mbɔ p̄fũ yǎa ɔ ńɔɔ mbó m̄byɛp wú Sé pyɛpne,

27 mbí'ɛgɔ ɛ laa mbó ɔ pɔɔ me' wǎa lǎ'-pɛp̄fũ pó,

mben ńké mbɔɔ pém ɛgɔ ɛ wĩ ɔ ka tsó'ne wé l̄ɔ tset neshi pó.

28 Ɔ ka nyet wǎa né mes̄ɛndũɛ mi mɔ ńdɛ nũ la ńduk. Mɔ ńge ńtɔ mbó zǎ' yĩ ɔ zú'u, nu pɔɛ wǎa. N tsǎate tɛ'.»

29 Pyê pen ńcũ ɛgɔ: «Pɔɔpémǎ páa, pũ pém ɛgɔ ɛ sǎane sǎanéne ɛswĩ wũ né nu nũ m̄aɛɛp̄ɛɛw̄et wɛkɛ fɔɔ Ndavĩt. A ka p̄fũ, pé twĩ wé lǎ neshi né ke mbó pɔ lǎ' za'ne tɛ ńkũ ló'ne pó ɔɔ!

30 Lǎ a mbó Njémdũó'-Sé, mben mbó ńjĩ nu yĩ Sé ka ka'ne mbɔ wé tɛ ńkaa ɛgɔ jũ Sé ɛne ńdá' ńge, mɔ wĩ a c̄wetne nũ ńjwɛt yɛ nǎɛne nũ kɔ'-nɛfɔ né.

31 Ɛ mbó pǎ, mbɔ fɔɔ-Ndavĩt zǎ' ńjĩ ńjĩ ɛgɔ Nzǎ'ɛkũ ɔ ńdá' ńzwĩime nũ nevũ. Ɛ yéte lǎ a ka cú nu yi ɛ fũne necũ laa nũ Nzǎ'ɛkũ ɛgɔ Sé ńkaa mbó ńgũ m̄me' wé, a gɔɛ lǎ'-pɛp̄fũ pó, mben ńké mbɔɔ pém ɛgɔ a l̄ɔ tset neshi pó.

³²Nzá'ηkɛ a Yésu. Sé ka zwiime wé nüu neví, pek wo petsuu sé éswíi yɔ nu, é pɔ nu yí pek ka jéone.

³³Sé ka ge, a kó! te nnán nüu gún pɔ yé yi tɛ. É ηkɔne pá'a, mbo Tát wé Sé cɔkɛ Zwikɛ Léene mbɔ wé, é pɔ pá! jé Sé ka ka'ne. Yúu mi pɛ zú'ne mben njúo láa, é Zwikɛ Léene éyá yi Yésu tswetne nüu pɛ pé.

³⁴Fɔɔ Nдавít ké mboɔ tánépu kó!. Lá ηké ícú nu nté Nzá'ηkɛ ηɔ: Tsarɛ Sé cú mbɔ waa Tsarɛ ηɔ: Tó nnán nüu gún-pɔ yáa yi tɛ.

³⁵Nzwi'le n dɔk gaɲmbuu pú, ηge ntíkne-meku mú».

³⁶Pó'ɔ lá, ηɔɲ njwɛtndá-Íslayêl, pɛ gwɛe netsuη níj sá'ne ηɔ, Yésu wí pɛ ka kwiine wé nüu tá mbáηte páηtɛne lá, a jé wi Sé ka lokne wé ηge Tsarɛ, mben ndɔk wé ηge Nzá'ηkɛ wi Sé ka ka'ne.

³⁷Pɛ zú! yɔ swiηe, é puu ηka'ne wɔp te!. Pɔp ríkɛ Pyê pɔp pɛcɔ gaɲntúu ηɔ: «Pɔɔpémá, te pek ga ηge ηɔkú?»

³⁸Pyê pɛɔt mbɔ pɔp ηɔ: «Pɛ kúpmɛ mat. Wét ηu lá nüu pɛ pém pé nu! wé ηki nüu lík-Yésu Kelístɔ. Nepɔ yi Sé ga ndikɛ menu keɔɲ mé ηgá mbɔ wé. Sé gɔɔ ηké ηgá Zwikɛ Léene mbɔ pɛ.

³⁹Mbí'ηɔ yúu mi Sé ka ka'ne, a ka pɔ ηka! mbɔ pɛ, mba mbɔ mbɔηkúɔ pɛ. A ka pɔ ηka! mba mbɔ pɛ pine pɔp náηne ηga sɛsa, ηɔɲ pɛ tsɛ pi Tsarɛ Sé wekɛ ga ηge éfúη wɔp netsá! pɛ pé.»

⁴⁰Pyê ka pen ítsuη ícú nu mbɔ pɔp nelɔk éswíi wɔp né yúu mi a sé níj nüu Yésu, mbó nní! metɛ mɔp ícú ηɔ: «Pɛ fú tsetset pɛ pine pɔp ndú mbí ηkɔne pi pɔp ka faane sɛndúη ícwɛt níj ηɔ pɛ ga nduk.»

⁴¹Pɛ te ízáa ka zú! nu yí Pyê cúne, mbém, pé nu! wɔp ηki. Pé ka nu! pɛ ηki lé! éyá te mbo é pɔ yúu ntsá! yétát. Pɔp kwi! tsetset papém Yésu.

Nɛnán-pɛ-Yésu

⁴²Papém Yésu ka pɔ ntó ηká tsɛ ké twí, gaɲntúu pɔ níj! wɔp né nu-Sé, mbó ntemte nnán pá! pɔɔpémá lá, mbuute ηkwét yúu. Mben ícú'le ícɛ'le Sé.

⁴³Sé ka pɔ ndɔk gaɲntúu ηge menu māamaane mba meηka'ne menu. Pɛ tsɛ jé pɔ'ɔ, ηgá meku! Sé.

⁴⁴Papém nu-Yésu tsɛ ka gwɛe pɔ tá! tám, ntemte yúu pɔp temtɛne.

⁴⁵Pɔp ka pɔ éfen metsétsá! mɔp mba yúu tɛunden yɔp, ndɔk ηkáp ntó pé gaɲte ηgá ye mba wɔlá pɔ pá! é ga ηku! nüu yé nu.

⁴⁶É ka pɔ ηɔɲ lé! tsɛ, neleeme wɔp pɔ ηɔ pɔp cú'le Zɛ'-nɔɲpɔ!. Pɔp kúu mendá mbɔtne ηkwét yúu, níj yúupejé pɔ né tsáate. Mba wɔlá gwɛe pɔ tám sá'ne.

⁴⁷Pɔp ka pɔ ηgú'le Sé te!. Lá! tsɛ kɔɲ yɔp nté nenán. É pɔ lé! tsɛ, Tsarɛ pɔ ndɔk pɛ pi a gene pɔp luk, ndɔk ηkwi! nɔɔ yɔp.

Ɖwa'ne-Gaḡntúu Yésu Kelístɔ 3

Pyê lok lík-Yésu ḡge wecɔ ḡgaḡkwí'le fiite

¹É pɔ yecɔ mbótɲí, te nem yétát ḡká yi Payúda ce'lléne Sé pɔ ḡku'. Pyê pɔp Jâḡ pɔ ḡḡ ḡḡ Zɔ'-nɔḡpɔ'.

²É ḡó mbó, mbo pé ka pɔ ḡtíi wecɔ ḡgaḡkwí'le ḡdɔk ḡtɔ lé' tsɔɔ, ḡtswíkḡe wé ntsupu' wí pé fúḡne ḡḡ: «Ntsundá-mesuu» Pá' a ḡḡ ḡdɔɔ yúu mbɔ pɔ pi pɔp leene zú'u ḡḡ tset Zɔ'-nɔḡpɔ'. Wíwá ḡu pɔ wí pé ka ḡó mbí wé a pɔ pɔ ḡgaḡkwí'le.

³A jɔɔ Pyê pɔp Jâḡ pɔ ḡde ḡḡ tset Zɔ'-nɔḡpɔ', a lo ḡkáḡ mbɔ pɔp.

⁴Pyê pɔp Jâḡ tík mík nūu wé. Pyê cú mbɔ wé ḡḡ: «Líḡe wek.»

⁵ḡgaḡkwí'le niite ḡtík mík nūu pɔp, mbó mbyép, mbó ḡkwaḡe ḡḡ é ḡḡ ḡḡe ḡḡku ɔɔ pɔp ḡá yúu mbɔ wé.

⁶Pyê cú mbɔ wé ḡḡ: «ḡ ká ḡwēe sã ḡkáḡ pɔ, ḡké mboɔ tɔn-ḡḡól ḡwēe, lá yúu mi ḡ ḡwēene, mɔ ḡḡá mbɔ ḡu. N cú nūu lík-Yésu Kelístɔ mɔɔ-Názale: Lo sé ḡnen.»

⁷ḡcú pɔ'ɔ, ḡḡwēe pɔ yé yi tsɔ, mbó mbɔ' wé, meku mé pɔp meläɔ'-meku mé ḡó ḡtente.

⁸A lo sé ḡtsɔ, ḡze nenene. Pɔp gaḡntúu-Yésu temte ḡde ḡḡ tset Zɔ'-nɔḡpɔ'. A nen ḡkíte, mbó ḡḡémte Sé.

⁹Lá' yi é mbóne zú'u jɔɔ pá' a sé ḡnen mben mbó ḡḡémte Sé.

¹⁰Pɔp niite ḡdíḡe ḡjɔɔ a pɔ pɔ kwa' ḡgaḡkwí'le wí a lo ḡnáḡ ntsundá-mesuu ḡdɔɔ yúu lá, é kɔ'ne wɔp pɔp ma, mbí' yúu mi é ḡene wé.

Pyê sé ḡcú nu mbɔ lá' tset Zɔ'-nɔḡpɔ'

¹¹Ndám êwá ké mboɔ mbó éfú neḡḡ Pyê pɔp Jâḡ ḡkwé'le pɔ, lá' tsɔ pɔ ma, ḡndáte ḡtɔ ḡcú'le neḡḡ pɔp ntsupu', é pɔ yi pé ka pɔ éfúḡ né «tetá-Salem.»

¹²Pyê jɔɔ pá' pɔp sé ḡcú'le neḡḡ pɔp pɔ'ɔ, ḡcú mbɔ lá' ḡḡ: «Pɔ-Íslayêl, pɔ ma pá' a fiitene mbí'küɔ? Pɔ sé ḡdíḡe wék pɔ pá' ḡká yi pek lok pɔ mek metɔ ke pɔ mek mefa' nɔɔ Sé lá ḡdɔk ḡḡe wɔ ḡu nen nté küɔ?»

¹³É pɔ pɔ ḡḡ Sé-Ábelehâm, mbó Sé-Esak, mba we Yakôp, mbo Sé-pemâḡgaḡḡwēt pekḡe, ka ḡáne neḡú' mbɔ ḡgaḡfa' we Yésu. Mbo pɔ ka fen wé mbɔ pasá'lá', ḡmuḡe wé mbi Pilátu. Lá, mbo a ka ḡak ntsaḡ Yésu êwá te ḡzáḡ ḡḡ pé ná wé.

¹⁴Pɔ ka muḡe ḡu wí Sé ka tsó'ne, a pɔ nda' ḡu wí a ndúḡndɔḡ, mben mbú' mbɔ mbɔ pilátu ḡḡ a ná ḡwíḡu mbɔ pɔ.

15 Pɛɛ ka ge pɔ'ɔ, ɲjwí ɲu wí jɛ gene la pé pɔ gú. Lá Sé ké ɲzwíime wé nũu neví te pek jɛ́o wé né mík mék, pek sé é́sá' é́swíi wɛ́ɛ.

16 É nũu ɲkɔ́ɔne, pɛɛ sé ɲjɛ́o ɲgaɲ-kwí'le wɔ, mben mbó ɲjí wé. É lee pɔ nũu wek nezáp tɛ́m nũu Yésu êwá la lík yé gá metɛɛ mbɔ́ wé, a lok ɲɔ́ɔ sé ɲtɛ́ɛ mbi pɛɛ. É lee pɔ nũu nezáp tɛ́m nũu Yésu la a fíite pá' pɛɛ sé ɲjɛ́o laa.

17 Pɔ́ɔpémá páa, n tsuɲ mbó ɲjí sɛ́'ne ɲɔɔ yúu pɛɛ pé pefɔɔ pɛ́ɛ ka gene nũu Yésu ka lok mbó pɔ gɛɛne.

18 La Sé fú nũu ɲge nu yi a ka zɛ́'ne ɲjí ɲɔ́k ntsu-pacwíɲkɛɛ pé pɛ́tsɛɛ ɲcú é puute. Yíyá nu pɔ ɲɔɔ Nzá'ɲkɛ wí Sé ka ka'ne ka pɔ ɲgɛ ɲdá' ɲjɛ́o ɲgɛ́ɔ'.

19 Pɔ́ɔ lá, pɛɛ ké ɲkúp mat wɛɛ, mbém Yésu Kelísto. Sé likɲe menu keɔɔ mɛ́ɛ.

20 É lee pɔ'ɔ, Tsapɛɔ ge pɛɛ pɔ tset mófíite. A ge ɲtúu Nzá'ɲkɛ wí a ka zɛ́'ne ɲjí ɲtsɔ́' wé nté tú yɛ́ɛ, a pɔ Yésu.

21 É nũu ɲkɔ́ɔne Yésu ké ɲgwɛe pɔ nenáɲ tɛ́népú. Te ɲdá' ɲkúu lé' yi Sé gɛ ɲdá' ɲge kɛ́ɔ lá shɔ́tne ɲtsɛ́' mbó pɔ yi fí. Pá' a ka lɛ́'ne ɲɔ́k ntsu kwa' pacwíɲkɛɛ pé pi a ka tsɔ́'ne ɲcú te ntí sak.

22 Mɔ́sɛ́e ka zee ɲcú ɲɔɔ: «Tsapɛɔ Sé wɛɛ gɛ ɲdá' ɲtúu wecɔ́ ɲgémdǘ' wɛ. A pɔ pá' mɔ, ɲcwɛt pɔ tsetset pɛɛ. A laa nda' ɲcú ɲɔɔ pɛɛ ge ɲɔ́ku ɔɔ pɛɛ zú'.»

23 É gɛ nũu ɲu wí a ké lál' ɲzú' ntsu wíwá ɲgémdǘ'-Sé pɔ, pé fú tsetset pɛɔ pi Sé ka tsɔ́'ne, ɲcwɛete wé, ɲjwí wé.

24 Pɛɲgémdǘ'-Sé pi pɔp ka cúne nu te éfú nũu Samíe, ɲkúu nũu pine pɔp ka pɔ́atene nzɛɛ ye pɛ́tsɛɛ, pɔp ka le'le yɔp pá' mɔ melé' gɛ ɲdá' mbó pɔ'ɔ.

25 Yúu mi Sé ka pɔ ɲɔ́k ntsu-pɛɲgémdǘ' ɲka' ka pɔ yɛ́ɛ. Kaa Sé ka gwatne pɔp Ábelehám pɔ yɛ́ɛ gúu kaa éyá pɔ ɲɔɔ: «Mɔ ɲdá' ɲdeɛ pɔ nũu ɲjwɛt yu lál' ɲní' mbɔ́tne nũu metsénndá tsɛɛ mi é ndũ tsétsá'.»

26 É yéte lá Sé ka gɔ ɲtsɔ́' ɲgaɲfa' wé ɲtúu, ɲzee mbiite nté pɔ tú yɛ́ɛ, ɲtúu wé ɲɔɔ a tɔ ɲní' mbɔ́tne nũu pɛɛ, ɲge mba wɔ́ lál' tsetset pɛɛ me' mefa' keɔɔɲ.

ɲwa'ne-Gaɲntúu Yésu Kelísto 4

Pé ɲak Pyé pɔp Jâɲ mbi pasa'lál'-payúda

1 Pyé pɔp Jâɲ ka pét ɲcú nu mbɔ́ lál' cúne, panɔɲpɔ' ɲge tátndá-papyép Zɛ́-ɲɔɲpɔ' pɔp pasadukay tɔ́.

2 Nu tsuɲ mbó mbɛ́k wɔp te', mbí'ɲɔɔ Pyé pɔp Jâɲ ka pɔ ɲzíl' lál' ɲɔɔ Sé gɛ ɲge ɲzwíime pɛɔ nũu neví pɔ ndɛ́ɲndɛɲ pá' a ka zwíimene Yésu.

3 Pɔp gwɛe wɔp. É gɔ mbó ɲtsɛ́' mbó pɔ ntsuɲkwé'. Pɔp ní' wɔp ndátsáɲ nepó yi pɔp gɛ ɲdé zú'u te ɲjí kie.

⁴É γό μβό, mbo é gu nüu pwo pi póp zú'ne swíñe-Pyê póp Jâñ, nezda pé. Te póp pó ñká êyá temte nüu pecó papém Yésu mbó mbéene yúu ntsá' yétáa.

⁵Njí ka kie, pasá'lá'-payúda póp pelám, póp pakyé'te nepw-Mōsêe cú'le zú'u Yelúsalem.

⁶Pwo pi póp mbóne yóp zú'u, yo mbó Ána, tátndá-panoñpó', ñge Kayífa, mba Jâñ né Laksánda, póp pwo tsuu nüu tsénndá-tátndá-panoñpó'.

⁷Póp cú, pé lok Pyê póp Jâñ ntó mbi póp. Póp píkñe wóp ñgo: «Metuu ka fú gó puu lok ñge wo ñgañgo fiite? Pwu mbó pa'ne ndok lík wó la ñge p'ó'?»

⁸Zwíññe Léeneéne já Pyê. A góo ñké ñcú ñgo: «Pefo-lá' póp pekém,

⁹pek ka ge nu sú'ne nüu tá' ñkwó. Pé pen mbó ló'ne mbó mbíññe wék pá' pek ka gene lá a fiite.»

¹⁰Pwu petsuu te mba paíslayêl te míme, é ñké mbó mbíññe ñgo puu jí tá' nu. Yíyá nu pó ñgo pek ka lok po lík-Yésu Kelísto móo-Nāzalet la ñge nu wo fiite pá' puu jáñne laa. A Yésu Kelísto wá wi puu ka kwiine wé nüu tá mbáñte páñtène lá. Sé ka ké ñge a zwíime nüu neví.

¹¹Já lokne mbó ñgo' yi ñwa'ne-Sé cúne nu nüu wé ñgo: «Ñgo' yí puu papóondá ka me'ne, ka tsú'ne ñgo' nelwí-ndá.»

¹²«Pwo ké ñgwēe nelee po nüu Yésu lá nduk, mbí'ñgo wecó ñu nde' ká pó ndú yo mbí mbó wi Sé ka ñzárne wé nepó yi pekñe gu ndee nüu wé nduk pó.»

¹³Pwo pine póp ka náñne sé mbó ññak wóp, jáo nté yi Pyê póp Jâñ lokne ñcú nu ké pók é kw'ne wóp, mbí'ñgo póp ka pó ñjí ñgo póp po pemee pwo, mbo póp ñkaa ké ñz'í sekút te' pó. Póp góo ñké ñdii ñgo póp ge p'ó', mbí'ñgo póp pé Yésu ka pó ñtemte ku ñnen.

¹⁴Mbó ñjáo pá' ñu wí a ka fiitène túñne nejóñ Pyê póp Jâñ, póp pwo pen ñjí yecó nu yi póp gu ñcú pó,

¹⁵ñcú pé ge póp fú zw'-ntsañ ñcwet. Póp kwanje pá' póp gu ñge,

¹⁶ñcú ñgo: «Pekñe gu ñtsuñ ñge ñgóku nüu pwo pōne? Pwo tsuu, Yelúsalem wo sé ñjí yo nu māamaane yi póp ka gene. Te é laa mbó pekñe pwo muñe.

¹⁷Lá, pekñe vukñe wóp, mbapme wóp, ñgo kwo póp pen ñkwí' ndok lík-Yésu ñcú nu mbó wecó sãa ñu lá' za'ne. É lee p'ó', yo nu pwo pen ésat zw' pó.»

¹⁸Póp fúñ Pyê póp Jâñ, ñcú mbó póp ñgo: «Mbaa wuu nepen ñkwí' lík-Yésu. Kwo puu pen ñz'í nu yé mbó pwo.»

¹⁹Lá Pyê póp Jâñ tsó' mbó póp ñgo: «Yúu mi Sé sé ñkwo pó ñgo pé zú' po ntsu wuu ke wé? Pwu jáo yuu ñgo kúó?

20 Ἐ γῆ νῦν πεκ, μβο εἰ λαα μβό πεκ ποῶ νά' νῦν nu yí πεκ ka zú'ne μβεν ἡῖό ποῶ.»

21 Pazá'ntsah pen ἡνιιτε μβαρμε wóp, ἡνά wóp póp γῆ. Μβο póp λοῶ shé wí póp γῆ éfú νῦν ἡδῶκ ἡνυετ wóp né ηἡῖό', μβοῶ ἡῖό ντέ λά'. Μβί'ηγο ποῶ tsuu ka pó ἡἡέμτε Sé νῦν yúu mi é ka leene.

22 Ἐ pen ἡγο μβό ηυ wí a ka fiitene νῦν ντέ yi māamaane laa, leε mo ηγου meḡéménékwa.

Παρέμ Υἱέσῳ sé ἡcé'le Sé

23 Πέ ka pó te ἡνά wóp, Pyê póp Jáη γῆ ἡκῶέετε ποῶ póp. Μβέετε menu mí petátndá-panḡηποῶ' póp pasá'lá' lá'ne ἡcú mbō póp, éswíi wóp.

24 Πóp zú' pó'ḡ, ἡἡῖό ἡcú'le sé ἡδῶκ tá' ntsu ἡze necé'le Sé ἡcú ηγο: «Tsapuo, gu ka niitene nepú póp tsétsá', ἡνιιτε ηἡki, ἡνιιτε mba kḡó lá yi é νῦν moḡe meze'.

25 Ὁ ka ge Zwíkηe Léeneḡe ἡἡ māḡηḡapḡjwēt wek foḡ Nдавít wí a μβόne ηḡḡḡfa' wu, a cú ηγο: Túu né túu ka' metswíi móp mbi Sé melá' kḡó? Melá' melá' λοῶ nu pa'ne é pó melá' kḡó?

26 Πεfoḡ ndü tsétsá' sé ἡνιιτε ntsḡ, pasá'lá' pen μβό ἡcú'le yóp ἡtáη ηγο póp γῆ ἡdḡó' Tsapuo Sé né ntsḡ, mba ηυ wí a ka zó'ne wé ἡdῶk ἡἡe foḡ.

27 Ἐ kwa' nu. Elóde póp Póηḡtí Pilátu cú'le tset tḡsḡη yḡ póp patúu te mba mecḡ metsénndá-Íslayêl, ἡcú'le pó'ḡ, nelḡó' Yésu, ηḡḡḡfa' wu wí ḡ ka tsó'ne, ἡzḡ' wé.

28 Πóp ka táη wé pó'ḡ, ἡἡe kḡó lá yi gu Sé, ka lá'ne ἡzá' ḡj ἡkwaḡe ἡzáp ηγο é γῆ ἡdá' μβό pó'ḡ.

29 Ὁḡη Tsapuo, líηe ηkḡḡne la ἡἡḡó pá' póp sé μβαρμε wek. Gá saktám mbō ḡḡḡfa' pú, póp swíi nu yú ké pók.

30 Σεn pó yú nelḡk ἡἡe ποῶ fiite, nelḡk ἡἡe menu māamaane póp meηkḡ'ne νῦν lík-Yésu, ηḡḡḡfa' wu wí ḡ ka tsó'ne.»

31 Πóp ka cé'le Sé te μβóḡne ἡnáη, zḡ' yí póp ka cú'léne zú'u tsé'ne. Zwíkηe Léeneḡe ἡἡ wóp pétsuu. Póp ze neswíi nu-Sé ké pók.

Παρέμ Υἱέσῳ ka pó ἡḡwéε tá' paa

32 Νḡḡ-ποῶ-Yésu ka pó ἡḡwéε ποῶ tá' ntsu, ἡḡwéε ποῶ tá' tḡm. Sáa ηυ νῦν póp ηkaa pó ἡḡwéε yúu ηγο é pó ποῶ yé pó. Póp ka pó ἡtemte yúu temtene.

33 Sé ḡá máma metuu mbō ḡḡḡntúu-Yésu ηγο póp loḡ ἡkwi' ésa' νῦν ντέ yi ποῶ γῆ ἡzú' ḡj ηγο Sé ka zwíimene Tsapuo Yésu νῦν neví. Sé sé ἡnί' μβóḡne νῦν παρέμ Υἱέσῳ petsuu pá'te'.

34 Sáa ηυ νῦν póp ηkaa pó ἡἡák yúu pó, mbí'ηγο ποῶ tsuu tsetset póp pi póp ka ḡwéene mendá póp meηká' ka pó ἡḡḡ éfen ἡdῶk ηkáḡ ἡtḡ,

³⁵ήνωη meku gaηntúu. Pé gap ήγά yé mba wǒ lá pá' é ga ήku' núu yé nu.

³⁶Wecó ηu pó zú'lu, lík yé pó ηγο Ycsêp, mbó ηu núu njw̄et-Lévi, mbo pé ka pí wé ηγοη-Shíipele. Gaηntúu ka pó mben éfún wé ηγο Panepáashi, é lok ícú ηγο: «Nju wí a ní'ne metuu-pw̄.»

³⁷A ka fen wé ηκά', ndok ηκάp ήτό ήνωη meku-papém Yésu.

Ŋwa'ne-Gaηntúu Yésu Kelísto 5

Cotnu-Ananíyas póp nzwé we Safila

¹Lá wecó ηu wí pé ka pó éfún wé ηγο Ananíyas póp nzwé we Safila ga éfen zə'-ηκά' wóp,

²ήkwaηe, ήzá' yecó gún-ηκάp ήd̄w̄e', ήga ήνωη pfu' meku-gaηntúu-Yésu.

³Pyê píkηe wé ηγο: «Ananíyas, melá' k̄s̄ ɔ pém Sáttá j̄ú wú te ɔ fu Z̄wíkηe-Sé? Melá' k̄s̄ ɔ fen ηκά' wú, ήḡw̄ee yecó gún-ηκάp?

⁴Ηκά' mbó pɔ wú, la ɔ fen. ɔ pen éfen, ηκάp pó pɔ yú. ɔ pen ήge ηgókú ήḡw̄ee yɔ nté kwaηe tset tám yú? ɔ ká cotnu pɔ mbǒ pw̄omesɔη pó. ɔ cotnu pɔ mbǒ Sé.»

⁵Ananíyas zú' yɔ sw̄iηe, ήgókó m̄vu sé z̄wíkηe yé t̄ú. Pw̄o petsuu pi póp ka zú'ne yɔ nu pók.

⁶Έ γó mbó, mbo a lá' mpfú p'ɔ, p'ɔs̄uu lo sé ndok p'ɔ-ndw̄í ήkáte pfú yé, ήtíi wé ήga ήt̄w̄í.

⁷Έ γó ήδεε yúu nem yétát, nzwé we tó ήjé' ήkúu ndá. Mbɔɔ mbó ήjí yúu mi é leene pó.

⁸Pyê píkηe wé ηγο: «Sw̄íi wáa, pw̄u lá' éfen ηκά' pɔ pa'ne?» A cú ηγο: «ǉɔη, pek lá' éfen pɔ pá'a.»

⁹Pyê cú mbǒ wé ηγο: «Pw̄u lok yété s̄uktám la ήtó ήkwa'le Z̄wíkηe-Tsapw̄o? Zú' p'á' pw̄o ntsundá ήnente, póp fú netw̄íi ndúu mu. Lá póp ga ήtíi wú gúu ndok ήga ήt̄w̄íi núu.»

¹⁰A gókó m̄vu sé mbi Pyê, mpfú. P'ɔs̄uu kúu ndá, ήj̄úɔ pá' a pfúne, ήtíi pfú yé ndok ήga ήt̄w̄íi nejónη yé ndúu me.

¹¹Yɔ nu lee cúle-pw̄o-Kelísto mba pecó pw̄o pí póp ka zú'ne yɔ nu pók te'.

Gaηntúu sé ήge menu māamaane

¹²Gaηntúu ka pó ήge menu māamaane póp meηkə'ne menu menté menté tsetset lá'. Póp pw̄o-Kelísto petsuu ka pó ήtó ícú'le núu zə' yí pé ka pó éfún ηγο tetáa-Salemɔ.

¹³Nju nde' ké mbɔɔ fə' nekúu tsetset póp pó, lá pw̄o tsuu ké mbó ήḡw̄o'te ηgene menu móp te'.

14 Mbéene te n̄záa póp panjé ka pó n̄záp tám n̄u Tsarɔ́ ɛ́kúu tset n̄ɔ́ yóp. É pó lé! tsɔ́ nden wóp pó ɛ́kúu!

15 Pé ka gɔ́'le nu yóp gɔ́'lene te pé lok mekúu póp pemáta n̄tíi penjɔ́ n̄nɔ́ wóp ɛ́kaɛ-s̄éndún̄ nepó yi Pyé ga ɛ́gɔ́ ndee, mójjɛ we tème n̄u wecó.

16 Pɔ́ te n̄záa ka pó mben éfú tset melá! mi é mbɔ́ Yelúsalem ndɔ́k penjɔ́ mba pɔ́ pí mezwikɛ keɔ́n̄ ka pó mbúune wóp, n̄tí ɛ́jɔ́ gaɛntúu. Póp ge póp petsɔ́ fíite.

Pelám tset lá! sé n̄nyet gaɛntúu né ɛ́gɔ́!

17 Tátndá-panjɔ́' póp pɔ́ pí póp ka pó n̄tɔ́te nu yé ze nekó! lɔ́n̄ n̄tí gaɛntúu. Patɔ́te nu yé yíyá pó n̄u n̄ɔ́ yi pé ka pó éfún̄ ɛ́gɔ́ yé pasadukay.

18 Póp pepóp túu pɔ́, póp ḡw̄ee gaɛntúu n̄n̄í! wóp ndátsán̄ yi pé ka pó n̄n̄í gaɛtsán̄ tsɔ́ zú'u.

19 Lá é ge mbó netú!, wecó c̄ú!-Tsarɔ́ tó, n̄tsó! ndátsán̄, ɛ́ge gaɛntúu c̄wet, a cú mbó póp ɛ́gɔ́:

20 «Pɔ́ ga n̄túu nd̄ zán yi é tset Zɔ́'-n̄ɔ́jɔ́' ésw̄íi lá! né menu mi é lín̄éne luk fí.»

21 Póp zú! n̄tsu wé. Njí kie, póp méu ɛ́ga Zɔ́'-n̄ɔ́jɔ́', n̄ze nezí! nu-Sé mbó lá!

ɛ́gɔ́ mbó mbo tátndá-panjɔ́' póp Pasadukay n̄n̄ te n̄cú'le pasá'lá'-Íslayél n̄u nu nezá! n̄tsaɛ. Póp pepóp túu gaɛfa! ɛ́gɔ́ póp ga ndátsán̄ nd̄ɔ́ gaɛntúu-Yésu nd̄ɔ́k wóp n̄tí.

22 Lá gaɛfa! ga ɛ́kúu ndátsán̄, mbo wóp j̄ɔ́, mben n̄zɔ́ ésw̄íi pɔ́ pi póp lá'ne n̄túu wóp ɛ́gɔ́:

23 «Pek ga te ɛ́kúu zú'u, ɛ́jɔ́ metsu-ndátsán̄ tsuɛ mbó mé j̄ɔ́'ne. Papyép zɔ́' ké n̄túu pɔ́ n̄tsundá. Pek tsó! metsundá, ɛ́kúu tsetú, ɛ́ké mbo ɛ́u tset ndá j̄ɔ́.»

24 Tátndá-papyép Zɔ́'-n̄ɔ́jɔ́' póp petátndá-panjɔ́' zú! yɔ́ nu é kɔ́'ne wóp. Póp pɔ́ jí yúu mi é lá'ne ɛ́ge gaɛntúu-Yésu pó.

25 Wecó tá! ɛ́u gɔ́ ɛ́jé! ɛ́kúu ndá, n̄cú ɛ́gɔ́: «Pɔ́ pá pi pɔ́ ka n̄í'ne wóp ndátsán̄ lá, pɔ́ jí ɛ́gɔ́ póp nd̄ zán Zɔ́'-n̄ɔ́jɔ́', mbó n̄zí! lá! né yúu.»

26 Tátndá-papyép zɔ́' póp pɔ́ pé ga nelɔ́k wóp n̄tí. Lá ɛ́ké mbɔ́ lok tɔ́ ɛ́ḡw̄ee wóp pó. Mbí'ɛ́gɔ́ lá! ka pó zú'u tɛ!. Póp pó mbók pá! pé ga nd̄ɔ́k meɛgɔ́' n̄témte wóp ɛ́jw̄íte.

27 Póp lok papém Yésu n̄tí, n̄tík wóp mbi pasá'lá!. Tátndá-panjɔ́' píkɛ wóp ɛ́gɔ́:

28 «Pek ɛ́kaa tɔ́' w̄ɔ́ n̄pen n̄zí! nu-ɛ́u wá mbó pɔ́ pɔ́? Pɔ́ pen nd̄ɔ́k nu yé ésat Yelúsalem tsɔ́. Pɔ́ ka lɔ́ pa'ne ɛ́gɔ́ pé gó pek jí nu n̄u nevú we pó ɔ́?»

29 Lá Pyê póp pecó ganntúu püöt ηγο: «É píkηe ηγο pé zú' ntsu-Sé, ítσα nezú' ntsu-pwomesoη.

30 Sé-pemâηganjwēt pekηe, ka ge Yésu wí pwe ka kwiine wé nüu tã mbãηte pãηtêne lá, zwíime nüu nevú.

31 Sé ka ge a kól né tãnepú, a tswíkηe wé nüu gún-pó yé yi twe, pó'w, ndok wé ηγε fow, mben ndok wé ηγε Nzá'ηka. Sé ka ge pó'w, nepó yi pwo-Íslayêl ga kúpme mat wop, a likηe menu kepoh móp.

32 Pek cú pá'a mbó pajé njúo nüu mwne menu. Zwíkηe Léeneηe yi Sé sé ηgá mbö pwo pi póp sé nzú' ntsu wé tsáunéne wek necú.»

33 Pekém zú' pá' póp cúne pó'w, nzán lón, nze nekwanηe nejwí ganntúu-Yésu.

34 Lá wecó ηu wop, pé fúnηe wé ηγο Ngamalíyêl, lo sé ncú ηγο pé ge ganntúu ná' ncwēt píi. Pó'w, mbó ηu tset nwo-pafalísay, mbó ndúm nüu nekyé'le nepwe-Möse, lá' gá meku' mé te'.

35 Ganntúu-Yésu cwēt, Ngamalíyêl cú ηγο: «Paíslayêl, pwe lak tú yáw nüu nu yí pwe lwone nege nüu pwo pálá.

36 Pwe kwíite pá' Tedas ka kwanηe ηγο a ηu te' ncwēt, ncú'le pwo yúu ηka yénékwa nüu ye nwo, pé jwí wé, póp satne te mme, ésat ze'.

37 É lá' mbó ηká yi pé ka pó ésanη lá', Jwida ηu-Ngalilee cwēt yé gúu. Pé cwó nwe yé te'. Pé pen njwí wé gúu, pwo pé tákηe ésat ze', Yóp me.

38 N dok pá'a éswíi wéw ηγο, pwe ná pwo pálá, póp ga, mbí'ηγο yúu mi póp kíene zil'ne nüu laa fú pö mbö pwomesoη, mbó yúu mi póp niitêne, ga ndok pö ndaa ndaa mme.

39 Nké éfú mbö Sé, mbo é laa mbó pwe pwo ku' neták pó. Pwe páa pá' é laa mbó pwe lwó' Sé né ntsö.» Póp péw nu yi Ngamalíyêl cúne,

40 éfúnη ganntúu-Yésu, ncú pé lok ηgwaa ítswáa wóp. Póp tó' wóp nepen ndok lík-Yésu ncú nu, ηγε nná wóp póp ga.

41 Póp gó éfú tset cú'le-pasá' lá' ncwēt, nnen ítswáate tsáatêne. Mbí'ηγο Sé jwó ηγο póp ku' nejwó ηgüó' nté nu-lík-Yésu.

42 Póp ga pó'w, mbó lé' tswé tset Ze'-nwoηwó', mba tset mendá mendá, mbó nzí' pwo né yúu, mbó ésa' Nkwe Sá'ne, ncú ηγο Yésu Nzá'ηka wí Sé ka ka'ne.

Dwa'ne-Ganntúu Yésu Kelístö 6

Pé tsó' pwo saambá pá' póp ga ncwélé ganntúu-Yésu

1 É ka pó nüu yíyá ηká, nwo-papém Kelístö pó ηkwí' te'. Yecó gún pó payúda pi póp swiηene Ngelék, yecó pó yi paswíηe swiηe-Hebelwe. Paswíηe Ngelék ze

necúte nü paswíŋe swíŋe-Hebeluu ηγο: «Póp lo ηγαρ yúujá lé' tsuu, mbɔɔ ηγά yé pɛpfúk póp pó.»

²Gaηntúu-Yésu ntsǒppá né negém góɔ ηκέ έφύη cú'le-papém Kelístɔ pɛtsuu ícú ηγο: «Έ κά pɔη ηγο pɛk ná neswíi nu-Sé, ítsú' mbó ηγαρ pɔ yúu pɛjé pó.

³Pó'ɔ lá mbáa pɔɔpémá, puu gu tsetset puu, ndɔɔ pɔɔ saambá pá' póp gu mbó έfa' yíyá fa'. Puu tsú' netsó', ndíŋe pɔɔ pi tswé wɔp pɔηne. Pɔɔ pi Zwíkŋe-Sé ka jé mɔ tám yóp. Póp pen ηgwéε jínu. Pɛk íní' fa'-yúupéjé mbó póp,

⁴ηgu nüu pɛk, pɛk ke níj yék pɔ necé'le Sé, mben mbó έswíi pɔɔ pɔ né nu yé.»

⁵Papém Kelístɔ zú', é pɔη wóp te'. Póp góɔ ηκέ ítsó' Etiyên. A pó ηu ízár tám yé nüu Sé te', mbɔ Zwíkŋe-Sé ka ηjé mɔ wé. Pé pen ítsó' Filîp, ítsó' Pɔlɔkɔl, ítsó' Nikanɔl, ítsó' Timɔn, ítsó' Palmenas póp Nikɔla wí a mbó ηu-Antíyɔshe. Mbɔ a ka pém nɔηηɔɔη-payúda la ηkúu nüu nɔɔ-papém Kelístɔ.

⁶Póp ka tsó' pɔɔ pɔne, ndɔk wóp ítɔ ínyet mbó gaηntúu. Gaηntúu cé'le Sé, ízár mbó tú póp.

⁷Swíŋe-Sé ka pó ηkwí' έsat pɔ zɔ'. Nɔɔ-pazár tám nüu Yésu pó ηkwí' ízáa Yelúsalem. Panɔηpɔ' te ízáa záp tám nüu Yésu.

Pé gwéε Etiyên

⁸Etiyên wí pé ka tsó'ne wé lá, a mbó ηu, mbɔ Sé ka twíkɛe pó yé, mbó ηγά wé né metuu. A lɔk ηŋe meηkɔ'ne menu póp menu máamaane tsetset pɔɔ.

⁹Pɛcɔ ntá' pɔɔ ge íze nezɔη nu yí Etiyên cúne. Yecɔ gúŋ pó payúda pi póp fúne Silêne mba Alekzaηndɛlí, mbó pɔɔ pi póp tsetset ndá-cú'le yi pé ka pó έφύη ηγο: «Ndá-cú'le-Pacwɛtndá-kwaa.» Yecɔ gúŋ pó payúda pi póp fúne tset ηɔɔη-Silisí mba nüu pak-ηɔɔη Azî.

¹⁰Póp pɛpóp pó ízɔη pó'ɔ, wɛcɔ ηu pɔɔ ηak wé te ηjé pó, mbí'ηγο Zwíkŋe-Sé ka pó ηγά wé né jínu nelɔk ícú nu.

¹¹Póp jéɔ kékáŋ, έφύη pɔɔ, ícú mbó póp ηγο póp cú ηγο póp ka zú' pá' Etiyên swíŋene keɔɔη nüu Mǔsêe mba nüu Sé.

¹²Póp ge pó'ɔ, ndɔk ítwíte lá', mba pɛkém mba pakyé'te nepúu-Mǔsêe, míma' wóp nzuu Etiyên. Póp gwéε wé, ndɔk wé ηgu mbi cú'le-pasá' lá' pá' pé gu ηŋak wé.

¹³Pîpá pɔɔ lɔk mba pɛcɔ gaηcɔtnu, ηgu zú'u. Póp tɔ ícú ηγο: «Ŋu wɔ júk pɔ neswíŋe keɔɔη nüu ndá-nɔηpɔ' yekŋe yi é Yelúsalem wɔ, mba nüu nepúu-Mǔsêe.

¹⁴Pɛk ka zεε ízú' a cú ηγο Yésu ηu-Năazalet jé gɔne ηŋe ηkem Ndá-nɔηpɔ' yekŋe, mben ηkúp mat wí Mǔsêe ka gáne mbó pɛkŋe.»

¹⁵Pasá' lál pine póp mbóne ndá cún pétsæ góó h́ké mbó ntík mík núu Etiyên, h́gó h́jé shé wé tsá' mbó pó pá' wé Cüó'-Sé lá.

Dwa'ne-Ganntúu Yésu Kélisto 7

Swíne-Etiyên

¹Tátndá-panoŋpó' píkhe Etiyên h́gó: «Nu yi n zú'ne pé cú núu gu laa nu?»

²Etiyên püot h́gó: «Petát páa, pópémá páa, pæ zú' nu yi η gæ h́cú laa. É mbó h́ká yi mâŋgarŋjwët wekhe Ábelehâm ka pét Mezopótamî, la h́ge h́gæ h́nán Halan, Sé wi a gwëene vuvuk nyet mbæ ye mbö wé,

³h́cú mbö wé h́gó: Ná tsénndá yæ, éfú tset h́góŋ wæ h́cwët, h́gæ né yecó lá' yi η gæ h́nyet wú.

⁴Ábelehâm góó h́ké éfú h́góŋ-Shaldée zæ' a mbó h́nán, h́gæ h́nán Halan, h́nán zú'u te tát wé lá' mpfú. Sé ge a fú te Halan ntó né tset wó h́góŋ wi pæ tswéne zú'u h́kóne laa.

⁵A ka kúu za'ne, Sé pó h́ká' wé gá, te mba ntíkne-ku. Lá h́ké h́ka' mbö wé h́gó a gæ h́dá' h́gá wó h́góŋ mbö wé, é tsá' wé, mba wé mbóh́küs pé h́ká' yi a h́gæ h́dá' mbét mbó gú pó, h́ké h́gó h́ka' póló, Ábelehâm póó móó gwëe.

⁶Sé h́ké h́cú mbö wé h́gó: Mbóh́küs pú gæ h́dá' h́gæ yecó túu ntswé. H́kúu zú'u pé lók wóp h́ge pekwa, h́nyet wóp né h́güó' nyetne núu h́gu'ldá' h́kæ yénékwa.

⁷Lá mó Sé, η ké h́ak wîwá h́góŋ, h́záp h́güó' tú pîpá pæ pine póp lókne wóp h́ge pekwa lá. Lá njwëtndá yu fú zú'u h́cwët ntó, h́nán h́gú'le wá za'ne.

⁸Sé cú póló, póp Ábelehâm pen h́gwat mba ka, lii yîyá ka pó nepú' móó mbéene. É lee póló, lá Ábelehâm tía mbú' Esak pá' pé ka píne wé te é póló léló pénéfóm. Esak tía mbú' móó ne Yakôp. Yakôp tía mbú' póó pé pé mbéene pine é pemáŋgarŋjwët pekhe ntsóppá né negém lá.»

⁹«Pemáŋgarŋjwët pekhe ge h́díne móómá wop Yôsêp h́kén wé te éfen wé. A tsá' h́kwa tset h́góŋ-Egíptó.» Lá Sé ké mbó né jé,

¹⁰h́cwëete wé tset h́güó' tsæ yi é ka kúune wé, mben h́gá wé né jínu te Falahôŋ fô-Pæ-Egíptó, kóŋ wé, h́dók wé h́ge h́útlá' túmbæ pá' a gæ h́díne h́góŋ-Egíptó te mba menu mi é tsenntó'.

¹¹Wecó cú ge mnu tset h́góŋ-Egíptó mba tset lál'-Kānahân tsæ. Pæmesóŋ jé h́güó' tel. Pemáŋgarŋjwët pekhe ják yúupejé.

¹²Yakôp zú' pé gó yúupejé tset h́góŋ-Egíptó. A túu pemáŋgarŋjwët pekhe zú'u núu nduŋmbi negæ.

¹³Póp tía mben h́gæ zú'u núu mbáate yépa, Yôsêp pú mbæ ye mbö pópémá pé. Fó Falahôŋ lók éfú póló, h́jé tsénndá pé Yôsêp.

14Yɔsêp túu ηγο pé ɣa ñdɔɔ tát wé Yakôp, a lok njwɛt ye tsɛɛ ñtɔ. Póp pó ηká yîyá ñcú'le mbɔ pɛɔmesɔη ntsɔpɛ́taa né megémsaambá.

15Yakôp ɣa Egíptɔ, ñnánη zú'u te ñdá' mɔ́fú. Pɛmáηɣapɔnjwɛt pɛkɛηe ɣe mbɛn ñtáa mɔ́fúte yóp.

16Pé ɣe ñtíi mɛtswíi móp, ηɣa Sishêm ñní' tset neshi ni Ábelehâm ka lokne ηkáɣ ye ñzúu mbɔ pɔɔ-Amôl. É pó zɛ'-nelwɛ' pɛpɔ́fú.

17«Nká yi Sé ka pó ηɣa ηɣe yúu mi a ka ka'ne mbɔ Ábelehâm ka pó te mbɔ ηku', pɛɔ pɛkɛηe sáa njwɛt yɔɔp tset ηɣɔη-Egíptɔ yi póɔ mbɔ zú'u pá'a tɛ!.»

18Wɛcɔ fɔɔ ɣe ñtáa mbɔ é́sá' pɛɔ-Egíptɔ, mbɔ wí a ηkaa Yɔsêp jí,

19é́fúkɛ pɛɔ-lá' pɛkɛηe, ηɣe nu kɛɔɔη nũu pɛmáηɣapɔnjwɛt pɛkɛηe, te ñcú mbɔ póɔ ηγο póɔ ɣa tset nɛgíi mɛmɛ' pɔɔ mbɔt póɔ, póɔ pɔ́fúte.

20É pó ηká yîyá, pé pí Mɔ́sêe, a pó móɔ, kwáηshɛ́ wɛ læne tɛ'. Pé ñtsáp wé pɔ ndá-tát wɛ nũu pɛsaη pɛtát,

21ηɣe ηɣa mɛmɛ' wé. Móɔ-fɔɔ Falahôη wɛ maηɣé c̀wɛt nũu wé ñtíi wé ñdɔk ηɣa né njé' yé, ñtsáp wé ñdɔk ηɣe móɔ nɛ.

22Mɔ́sêe tswé zú'u, pé zí' wé né jínu-pɛɔ-Egíptɔ, ηɣú' te mbɔ ηu, ñtsɛ́' nɛcú nu ke nɛɣe ɔɔ, ηɣe pá' ηu wí a jíne yúu mi a ɣɛɛ.

23A ɣe mbɔ te ηɣwɛɛ ηɣu'lá' megéménékwa, kwanɛ nejúɔ pɔɔpémá pé paíslayêl tɔ tú yé.

24A kúu nejúη póɔ, ñjúɔ wɛcɔ ηu-Egíptɔ pó ñtswáa ηu-Íslayêl. A táɛ nzɛɛ-ηu-Íslayêl, ñjwí ηu-Egíptɔ.

25Mbɔ jínu yé swíi wé ηγο pɔɔpémá pé ɣa ñjúɔ wé, ñjí ηγο Sé túune wé ηγο a ɣa ñc̀wɛɛte wóp tset ηɣǘɔ'. Lá ηu wɔɔp pɔɔ jí.

26Njí ɣe ηkíe, a pɛn mbɛn zú'u, mbɔ ñtɔ, pɛɔ-Íslayêl pépá pó ñtswáane ηkɔt. A pó é́fak wóp, ñcú mbɔ póɔ ηγο: «Pɛsúu páa, pɛɛ pɔɔpémá, mbɛn éshɔtne ñtswáane ηkɔt tsetset pɛɛ melá' kú́ɔ?»

27Lá ηu wí a lá'ne ñze melá' pa'ne Mɔ́sêe ñcú mbɔ wé ηγο: «Kwa' wɔ́ ka lokne wú ηɣe fɔɔ pá' ɔ ɣa ηηak mentsaη mék?»

28ɔ lɔɔ nejúwí wáa pá' ɔ ñjwíne ηu-Egíptɔ zón lá kekǘɔ?»

29Mɔ́sêe zú' pɔ́ɔ, ηkɛɔ ηɣa né túu, tset ηɣɔη-Madíyan, ñnánη zú'u, ηɣe mbí pɔɔ mbéene pépá.

30«É ɣe ñdɛɛ ηɣu'lá' megéménékwa, Mɔ́sêe ɣa mbɛɛ neηkɔ' Sinayi, kôηtet, ñtɔ zú'u ñjúɔ Cɔ́ɔ'-Sé, a pó tset múk, wí é ka pó ηká nũu yɛcɔ móɔmɔ tá.»

31Mɔ́sêe júɔ wíwá múk, é kɛ'ne wé. A kwé'le né mbi mbɔ ñdíηe, ñzú' ηɣi-Tsarɛɔ cú mbɔ wé ηγο:

32«A mo Sé-pemângapnjwët pãu, Sé-Ábelehâm, Sé-Ésak, mben mbó Sé-Yakôp.» Mõsêe zú' mbók, ñze negwet. Mboɔ pen ñkɔɔ nelíne zã' êyá pó.

33Tsaɔpãɔ cú mbõ wé ñɔɔ: Sɔt metap mí é meku wu lá, mbí'ñɔɔ zã' yi ɔ túne zú'u lá, é zã' yáa yi mo Sé.

34N jáɔ ñgüó' pãɔ práa tset ñɔɔɔ-Égíptɔ, mben ñzú' pá' póp kíine. N cúɔ ñtɔ negɔ póp fú tset ñgüó' ñc̄wët. Nũu ñkôɔne lá, mo ñtúu wú ñɔɔɔ-Égíptɔ.

35Sé cú pólɔ, ñgɔɔ ñké ñtúu pɔ Mõsêe wá pá' a gã ñgã ñc̄wɛete paíslayêl tset ñgüó' yi póp ka pól ñjáɔ. Cüɔ'-Sé wí Mõsêe ka jáɔne wé tset pólɔ-metá lá pól ñtɔɔte wé. A pól ésa' Paíslayêl. Lá mbo póp ka læ' Mõsêe, te mbíkne wé ñɔɔ wõ ka záɔne wé ñɔɔ a ñtsã' fɔɔ wɔɔ, ññak mentsaɔ móp ɔɔ?

36Mõsêe êwá ka gã te ñkúu ñɔɔɔ-Égíptɔ, ñge meɔkã'ne nu, póp menu mãamaane. Já gɔɔne ñké ñge éfú zú'u ñc̄wɛete wóp, mben ñge mecó menu mãamaane mbãu paɔ ñki, ñtɔ kôɔtet, ñge yúu ñgu' megéménékwa.

37Jã Mõsêe ka penne ñcú mbõ pólɔ-paíslayêl ñɔɔ: «Sé gã ñdá' mben ñtúu wɛcó ñgémdüó'-Sé mbõ pãu. A pól pá' mo. A gã ñdá' ñc̄wët pɔ tsetset pãu.»

38Mõsêe penne mbó ñu wí a mbóne ñká yi pemáɔngapnjwët pekne ka cú'léne kôɔtet m̄bó ñtãu tsetset Cüɔ'-Sé póp mãɔngapnjwët wekne. Cüɔ'-Sé s̄wíne mbõ we mbó ñní' nu mbõ wé ndũ neɔkó' Sinayi. Kwa' já Mõsêe ka c̄wéé s̄wíne êyá yi é gene pé pól gú negá mbõ pekne.

39Lá pemáɔngapnjwët pekne pîpá, ñkaa kɔɔ nezü' ntsu-Mõsêe pól, mba'ne wé pa'ne. Te ñtsáa nepen mben ñɔɔɔ-Égíptɔ,

40ñcú mbõ Álɔɔ ñɔɔ: «Pek ká zee mbó ñjí yúu mi é gene Mõsêe êwá c̄wɛete wek tset ñɔɔɔ-Égíptɔ pól. Niite mecó mesé, é pól mbi pekne ñnyet wekne né ndú.»

41Póp pé pól niite tétók. A pól pá' mólɔ-fɔɔ lá. Póp gwat meyúume ku ñdɔk ñnɔɔ pól mbõ wé. Nu yíyá pɔɔ wóp nũu yúu mi pól lɔkne mbó móp ñniite te ñjá ndína nũu.

42Póp ka ge pólɔ, Sé tém ñkwen ye, ñná wóp. Póp ze negú'le yúu mi é nepú. Ndúɔndɔɔ pá' peɔgémdüó'-Sé ka pól ñgã ñtáa ñde'le nu yóp ñɔɔ: «Pólɔ-paíslayêl, pãu ka nen kôɔtet ñgu'lá' megéménékwa pé'le, ñgwat meyúume ku ñgá yúujã ñdɔk ñgú'le mo Sé wɔ?»

43Ñgaɔ! Lá pãu ñkaa ké ñtíi pɔ ntap-sé-Mólɔk

mben ñtíi cüó'-saɔ ñkôɔne, wí pé fúɔne ñɔɔ Lɛfaɔ

é pól yúu mi pãu ka niiténe pá' pãu gã ñgú'le.

É yúu mi é gã ñge é fú lá' ñzɔɔ wãu pãu gã te ñdut ñɔɔɔ-Mbabilône.

⁴⁴«Pemáŋgarŋjw̄et pekhe m̄bó k̄h̄tet p̄ó'ɔ, ɲḡw̄ee ntap w̄i é nyetne ɲɔ Sé tsetset p̄óp. Sé ka nyetne M̄s̄êe né nté yi a ḡu ɲd̄ok niite w̄iwá ntap p̄ó'ɔ, ɲcú mb̄ó wé ɲɔ a ké ɲniite p̄o nd̄h̄nd̄h̄ p̄á' a sé ɲj̄úó é p̄ó.»

⁴⁵P̄ó-ɲemaŋgarŋjw̄et pekhe ka ḡw̄ee yóp w̄o ntap ɲd̄ok ɲt̄ó te ɲkúu za'ne. É p̄ó n̄u ɲká yi Ȳs̄úá ka p̄ó é́sá' wóp, Sé p̄ó ɲzuɲ ɲw̄o tset m̄elá' lá p̄óp náɲ, w̄iwá ntap ka lá' m̄bó p̄o za'ne te ɲkúu n̄u ɲká yi f̄o Ndav̄it ka p̄ó é́sá' lá'.

⁴⁶Sé ka ɲk̄ɔɲ f̄o Ndav̄it te'. A p̄ú' m̄bó mb̄ó wé ɲɔ a p̄ém a kút ndá-n̄ɔɲp̄o' yé j̄á w̄i a Sé-Yak̄ôp.

⁴⁷Lá m̄óɔ ne f̄o Salém̄o ka lá'ne ɲts̄ú' la ɲkút ndá-n̄ɔɲp̄o' ɲḡá mb̄ó Sé.

⁴⁸É ké m̄b̄oɔ ɲd̄ok ɲcú ɲɔ Sé w̄i a pi'ne mba k̄úó lá laa m̄bó a náɲ tset za' yi ɲw̄omes̄ɔɲ kútne p̄ó. W̄ec̄ó Nc̄w̄iɲk̄uɲ we ka zee ɲcú ɲɔ:

⁴⁹Tsap̄w̄o cú ɲɔ: «T̄úner̄ú k̄o'-nef̄oɔ ná tsétsá' p̄ó ɲtíkne m̄eku m̄á ɲu ḡu ɲkút za' yáa m̄me'? Z̄a' yi é laa m̄bó n tswé zú'u zee m̄bó gú?»

⁵⁰M̄o ɲkaane niite yúu ts̄uɲ p̄o?

⁵¹Et̄iyên ka p̄éete te é ku', a cú mb̄ó pasá'lá' ɲɔ: «P̄uɲ t̄uɲ tú te'. T̄úm ȳúu p̄óp k̄waɲe nu ȳúu p̄ó p̄o we ɲw̄o pi p̄óp ká jí Sé p̄ó. P̄uɲ ɲen m̄ó ɲd̄u' nu yí Z̄w̄ik̄ɲe-Sé cúne, ɲd̄ok ɲge p̄o p̄á' pemáŋgarŋjw̄et ɲúu.

⁵²S̄w̄íine wáa ne lík-Ngémnd̄úó'-Sé w̄i pet̄áa ɲkaa wé k̄uɲne. P̄óp ka j̄w̄íte ɲw̄o pi p̄óp ka za'ne ɲjí m̄bó m̄b̄ú ɲɔ ɲu w̄í a nd̄h̄nd̄h̄ zéneɲú ḡuɲe ɲge ɲt̄ó. ɲu nd̄h̄nd̄h̄ êwá a Ȳésu, a ka ké m̄ó ɲt̄ó, ɲu w̄o j̄w̄í wé.

⁵³N cú ɲu w̄o w̄í C̄ü'-Sé ka l̄okne neɲúu-Sé ɲt̄ó ɲḡá mb̄ó ɲu, ɲu ké m̄b̄oɔ n̄u nen.»

Pé j̄w̄í Et̄iyên

⁵⁴Pasá'lá' ka zú' p̄ó'ɔ, ɲkwét mes̄ɔɲ m̄óp. P̄óp lo sé nz̄uɲ Et̄iyên.

⁵⁵Z̄w̄ik̄ɲe-Sé j̄á Et̄iyên. A ɲu' tú yé ɲdíɲe t̄úner̄ú, ɲj̄úó neɲú'-Sé, m̄ben ɲj̄úó Ȳésu, a t̄uɲ n̄u gúɲ-p̄ó-Sé yi t̄uɲ.

⁵⁶Et̄iyên cú ɲɔ: «M̄o sé ɲj̄úó p̄á' ntsu-t̄úner̄ú ts̄ó'neɲe ɲt̄úu. M̄óɔ-ɲu t̄uɲ n̄u gúɲ-p̄ó-Sé yi t̄uɲ.»

⁵⁷P̄óp zú' p̄ó'ɔ, ɲz̄uɲne metúuté m̄óp, ɲḡíet né t̄uɲ, ɲj̄é' m̄b̄úɔtne n̄u wé,

⁵⁸éshuɲ wé, ɲd̄ok wé éfú t̄ús̄ɔɲ ɲc̄w̄et, ɲze nel̄ok meɲɔ' ɲtémte wé neɲw̄í wé. É ḡó m̄bó, m̄b̄o ɲw̄o pi p̄óp lá'ne ɲzú' s̄w̄iɲe-Et̄iyên, lá' é́s̄ot mend̄w̄í-fák m̄óp, ɲd̄w̄e' mb̄ó w̄ec̄ó m̄óɔsuu w̄í pé fúɲne wé ɲɔ S̄ól.

⁵⁹P̄óp ka ḡó m̄bó ɲd̄ok meɲɔ' ɲtémte Et̄iyên, a c̄e'le Sé ɲcú ɲɔ: «Tsap̄w̄o Ȳésu, z̄w̄ik̄ɲe yáa ɲéólá n̄u m̄bó mú.»

⁶⁰A ka cú p'ó, mívu sé né mekwí'le mé, ígíet né tɛɛ ηγο: «Tsarɛɔ, kɔɔ sáη yúu mi pɛɔ pɔne gene» ícú p'ó, m'p'fú.

Dwa'ne-Gaηntúu Yésu Kelístɔ 8

Sól sé ízá' ku-pɛɔ-Kelístɔ kepon

¹É ka fú lé' éyá, pé ze nenyet nɔɔ-papém Yésu né ηgɔ́' Yelúsalem te'. Póp kɛɔ, ésat zɛ' núu shá Judê póp Samalíi te é tsá' pɔ nda' gaηntúu-Yésu Yelúsalem.

²É ka gó mbó, mbo pecó pɛɔ pí póp gene meku'-Sé ka ní' pfú-Étiyên tset neshi, mben ndaa nevú né te'.

³Sól pó ézá' yé tɛɛ pɔ nepík cú'le-papém Yésu, mbó íkúu mendá mendá ndɔɔ papém Yésu, ígɔ́'εε mbéene póp paηgέ, éshuη wóp ígá pé ma' wóp ndátsáη.

Filíp swíi nu-Sé Samalíi

⁴Papém Yésu pi póp ka satne zɛ', gɛ zɛ' tsɛɛ tset lá', ínen ícwi Nkɛɛ Sú'ne wí Sé ka ka'ne.

⁵Filíp gɛ tset yecó tásɔη-Samalíi, íkúu zú'u, ézá' nu-Nzá'ηkɛ.

⁶Lá' ka pó ítsuη ízwí'le swíηe yi é ka pó ícwet ntsu-Filíp. Mbí'ηγο póp ka pó ízú' pé kwíi menu mǎamaane mi a mbó íγε, mben mbó íjéɔ mecó né mík.

⁷Pɛɔ te ízáa pi mezwikηe kepon ka pó mbúune wóp ka pó éfiite. Mezwikηe kepon gó mbó éfú núu póp ícwet ígíet né tɛɛ. Gaηkwí'le póp gaηpɔ́'te meku te ízáa ka pó éfiite yóp.

⁸Pé pó tset yíyá tásɔη, ítsá' ítsáate tsáaténe te'.

⁹Wecó ηu pó tásɔη-Samalíi éwá, lík yé pó ηγο Símwη. Yé fa' pó nege nekaη. Pɛɔ-Samalíi pó ndíηe wé mma maane. A pó ηγο a máma ηu,

¹⁰Pɛɔ tsɛɛ te éfú núu ηgwasuu ígɛ íkúu núu pelwen pɛɔ pó ícηηe nzɛɛ yé ícú ηγο: «Nju wɔ ηu wí pé fúηηe ηγο máma metɛɛ sé.»

¹¹Póp ka pó ítsuη ícηηe núu swíηe yé, mbí'ηγο te éfú te lé', a pó ndɔk nekaη íγε menu mi é tsuηηe íkɛ'ne pɛɔ kɛ'néne.

¹²Lá ηká Filíp ka tóne yé, mbó ícwi Nkɛɛ Sú'ne-Yésu Kelístɔ, mbó íkyé'te pá' nefɔɔ-Sé pónne. Pɛɔ te ízáa, mbéene póp paηgέ zwí'le swíηe yé, mbém, íγε pé nu' wóp ηki.

¹³Mba Símwη éwá zú', mbém yé, pé nu' wé ηki. A pɔɔ pen éfú nejón Filíp íkwé'le pó, mbó íjéɔ menu mǎamaane póp ηkɛ'ne nu yi Sé læne núu Filíp íγε é kɛ'ne wé te'.

¹⁴Gaηntúu-Yésu ge ínáη Yelúsalem, ízú' pá' pɛɔ-Samalíi pémmne swíηe-Sé, ítúu Pyé póp Jáη mbó póp.

- 15 Πόρ γα ήκúú zú'u, ήέ'ε Sé núu tú-pîpá pα-Samalîi nelok ήγε ηγο Sé ní Zwîkηe yé núu πόρ,
- 16 mbí'ηγο Zwîkηe-Sé ka pét ké kúu núu sãa tá' ηu wαp. Pé ka nu' wóp tset ηki pα nda' núu lík-Tsapα Yésu.
- 17 Pyê πόρ Jân záp mbó tú πόρ, Zwîkηe Léeneéne góo ήké ήκúú núu πόρ.
- 18 Símwη ήú pá' ηγαηntúu-Yésu sé ήzáp mbó tú-pα, Zwîkηe Léeneéne kúu núu πόρ, mbú wóp né ηkáp,
- 19 ήγο mbú ήcú ηγο: «Pα γε η ku' yáa pá' m bó ήzáp mbó tú-ηu, Zwîkηe-Sé kúu núu ηγαη.»
- 20 Lá Pyê cú mbö wé ηγο: «Te pα ηkáp yu yíyá lakηe, mbí'ηγο o pa'ne ήkwaηe ηγο é laa mbó o lok ηkáp ήzúu yúu mi Sé gáne mbö pα níne.
- 21 O ká pó ηu wí é laa mbó pekηe temte nu pó. Menu mi pé gene za'ne, o nu núu ká gwεε, mbí'ηγο tám yú mbi Sé, mbαo tám ndáηndαη pó.
- 22 Ké ήkúpme kwaηe kepαη yi é tám yú lá, ήέ'ε Tsapα ke mbo a likηe, ήgá mbö wu núu pá' o zεene ήkwaηe pá'a lá.
- 23 Mα sé ήjú ηγο kégyü' ka cαp wú mbúupe tám yú. O tsú' ηkwaα-nu kepαη.»
- 24 Símwη tsó' ηγο: «Kwa' pα ce'llene Tsapα núu tú yáa. É lee pó'o, nu yí pα cúne pαo γε yúu núu mα pó.»
- 25 Gaηntúu-Yésu êpá pépá lok nesá' swîηe-Tsapα Samalîi êwá ήγε pé jí ηu wí Yésu jú, mben nzα né Yelúsalem, ήnen sêndúη ήcwi Nkα Sá'ne tset mecó melá'-pasamalîi.

Du-Étíyópîi záb tám yé núu Yésu

- 26 Wecó cüó'-Tsapα γε ήτό, ήcú mbö Filîp ηγο: «Lo sé ήdαk shé ntsúα ήγα, ήcúη núu sêndúη wí é fúne Yelúsalem ήγα né Ngaza. Pé ká pó fé'ne ήδεε zú'u pó.»
- 27 Filîp góo ήdα sé, ήcú sêndúη, ήnen te ήcwet núu wecó ηu-Étíyópîi, a pó ηu, mbo pé ka shó wé, mbo a ka ga Yelúsalem ήgú'ε Sé. A mbó ηutlá'-túmbúα, lá'-maηgέ wí a ka pó ésá' Étíyópîi. Lík-nefα-maηgέ êwá pó ηγο Kaηndas. ηu-Étíyópîi êwá ka póne mbyép ntaη-fα.
- 28 A ka pó éfú Yelúsalem mben, ήnánη tset kálék, mbó éfúη ηwa'ne-Ngémndüó'-Sé Esäya.
- 29 Zwîkηe-Sé cú mbö Filîp ηγο: «Náane kálék wí.»
- 30 Filîp náane kálék te ήkwéete, ήzú' ηu-Étíyópîi êwá pó éfúη ηwa'ne-Ngémndüó'-Sé Esäya. Filîp píkηe wé ηγο: «Te o fúη pá'a te mbó ήzú' yúu mi pé lokne ήcú?»

31 A tsó' ηγο: «É laa mbó η γε ηγοku la nízú' ké pó yi ηυ kyé'te éswíi wáa?» Ἰγόςο ήκέ έφύη Filíp ηγο a kó' nító nínáη nejón ηέ tset kálék.

32 É gó mbó, mbo za'-ηwa'ne yí a mbó έφύη έ yi έ cúne ηγο: «Pé ka pó ndók wé ήgα, a pɔɔ kwák,

ńnen yé pɔ pá' njinjɔ wi pé lokne wé ήgα negwat,

ńna' pɔ pá' móɔ-njinja wi pé sé ήkóɔ menuk mé.

33 Pé ka tém súα tú yé, nízá' ye ntsaη kepɔη.

Mbó pé ke mben ήkwíite njwɛt yé, έφύ gó pá' pé ka zá' wé zá'ne ήjwí.»

34 Ἰυ-Étýópñi êwá píkηe Filíp ηγο: «Séswíi, gó ηkyé'te swiηe yo. Ngémndüó'-Sé cú nu pá'a núu wó? A cú pɔ núu túmbαα yé ke núu ye wecó ηυ nde!?»

35 Filíp gó ncú nu nelok ncwi Nkαα Sá'ne núu Yésu, nze pɔ kwa' núu yo za'-ηwa'ne êyá.

36 Pópme ka pét nnen nenne, ncwɛt núu yecó za', ηki pó zú'u. Ἰυ-Étýópñi êwá cú mbó Filíp ηγο: «Ἰki pɔɔlá, é laa mbó kúó kí' te pé pɔɔ wáa ηki nu!?»

37 [Filíp pɔɔt ηγο: «O laa nízáp tím yú núu Yésu Kelísto, mbo yecó yúu ké kí' wú pó.» Ἰυ-Étýópñi wá tsó' ηγο: «M bém ηγο Yésu Kelísto móɔ-Sé.»]

38 Ἰγόςο ncú, pé γε kálék túα. Póp Filíp temte mpfúu, ncún, ήkúu ηki. Filíp góɔ ήké nnu' wé ηki.

39 Póp ka pó te έφύ ηki ncwɛt, Zwíkηe-Tsapαɔ lok Filíp ήgα te ηυ-Étýópñi pɔɔ pen ήjú wé pó, ήké ήγο mben ncúɔ sɛndún, nnen ntsáate tsáaténe.

40 É gα núu Filíp, a gó ήjúɔ, mbó túsɔη-Azóɔ, έφύ zú'u, ήγο ήkúu túsɔη-Sézalê, nnen ncwi Nkαα Sá'ne tset metúsɔη tsαα mi a leene zú'u.

Dwa'ne-Gaηntúu Yésu Kelísto 9

Tsapαɔ Yésu fún Sól

(Dwa'ne-Gaηntúu Yésu Kelísto 22.6-16)

1 Sól ka pó ηká êyá, mbét nzααpapém Tsapαɔ Yésu, nízá' pɔ ηkwaα ηγο a gα ήjwíte wóp, ήgα ήjúɔ Tátndá-panɔηpɔ',

2 mbíkηe wé ηγο a ηwa'ne meηwa'ne ήgá mbó wé. A lok ήgα Ndamas, ήgá mbó patúmbi núu mendá-cú'le-payúda mi é zú'u. A píkηe p'ɔ, nelok ήgwεε pá' a laa nító zú'u, ήjúɔ pα pi póp núu sɛndún-Yésu êwá, ke é pó pɔ mbéene ɔɔ, ke paηgέ ɔɔ, a ku' negwεεte wóp, ήkút wóp, ndók mben né Yelúsalem.

3 Sól pét mbó pɔ sɛndún, te mbo a gα te ntsú' nekúu Ndamas, ήgósó ήjúɔ yecó yúu fú tánípú, ήkye' wé te'.

⁴A tsó'ne mvu sé, nízú' ngi-nyu cú mbǒ wé ηγω: «Sól, Sól, ɔ tsó' ku yáa keɔɔŋ mǎdǎ' kǎǎ?»

⁵Sól píkhe ηγω: «A gu wǎ Nde?» Nγαη pǎɔt ηγω: «Mɔ Yésu. ɔ tsó' pa'ne pɔ ku yáa keɔɔŋ.

⁶Lá, ke ndɔ sé ηγμα né tǎsɔŋ. ɔ gamma ηkúu zú'u, pé swíi wú né yúu mi é sé mbíkhe ηγω ɔ γε.»

⁷Pɔ pi póp pé Sól ka pɔ ínen, tǎu nízú' yíyá ηgi, ηké mbɔɔ ηu jǎɔ, mben mbɔɔ ku' necú yecó nu pɔ.

⁸Sól lo sé, íníe' mík mé lá mbɔɔ pen íjǎɔ zǎ' pɔ. Pé gwéε pɔ yé ndɔk wé ηγμα né Ndamas.

⁹A kúu zú'u, ínnǎŋ lé' petát ké pen íjǎɔ zǎ'. Mbɔɔ sǎa yúu jǎ, ηké mbɔɔ ηki nɔ.

¹⁰Wecó ηγαηku-Tsarɔ pɔ Ndamas, pé fúnj wé ηγω Ananíyas. Tsarɔ ηíe' mík mé tset njɔ, a jǎɔ wé, fúnj wé ηγω: «Ananíyas!» A pǎɔt ηγω: «M bǎɔ mbǎa Tsarɔ.»

¹¹Tsarɔ pen ηγω: «ɔ gamma ndɔ sé ηγμα núu ndúnj wí pé fúnhe ηγω ndúnj ndǎŋndǎŋ, ηkúu ndǎ wecó Jwida, mbíkhe wé né ηu wí pé fúnhe wé ηγω Sól, a pɔ móɔ-tǎsɔŋ-Tǎlsɔ. A zú'u mbó ícǎ'le Sé.

¹²Mbɔ n nyet wé ηγω wecó ηu gamma ítɔ pé fúnj wé ηγω Ananíyas. A kúu ndǎ, ízǎp mbó tú yé lá a gɔɔ ηké mben íjǎɔ zǎ' tset njɔ.»

¹³Ananíyas pǎɔt ηγω: «Tsarɔ, n zεε nízú' pɔ te ízǎa kwíi ηu wí ɔ cúne lá. Mɔ yáa íjǎ nu keɔɔŋ yi a ka gene núu pɔ pú Yelúsalem.

¹⁴A pen ηγω mbó za'ne pǎ'a, mbɔ petátndǎ-panɔŋpɔ' túune wé. Tε a gwéε pǎ' é laa mbó a gwéε ηγωŋ pɔ tsɔ pi póp fúnhe lík yú, ηkút wóp.»

¹⁵Lá Tsarɔ cú mbǒ Ananíyas pɔ ηγω: «Gamma íjǎɔ ηu êwǎ íjǎɔ, mbí'ηγω a mbǒ mɔ mbó kwa' yúu-fa'. A gamma ηγε ηγω pɔ pi póp kǎ pɔ paíslayêl pɔ jí wǎa, mba pefɔɔ, tε mba pɔɔ-Íslayêl.

¹⁶Kwa' mɔ η gamma ízεε ηγε ηγω, a jí nden ηgǎǎ' yi a gamma íjǎɔ nté nu yáa.»

¹⁷Ananíyas gɔɔ ηké ηγμα tε ηkúu ndǎ êyǎ, ízǎp mbó tú Sól, ícú mbǒ wé ηγω: «Móɔmǎ mɔ Sól, Tsarɔ Yésu túune wǎa. A Yésu wí a ka nyetne mbɔ yε mbǒ gu ηká yi ɔ mbónε sêndúnj mbó ítɔ né za'ne lá. A túu wǎa ηγω Sé γε ɔ pen íjǎɔ zǎ'. Zwíkhe Léénéne jǎ wú.»

¹⁸Ntsu gɔ cǎɔ sé, yecó yúu gɔɔ éfú mík yé ícǎwet mbó pa' mega'le-shú lá. A pen ízε nejǎɔ zǎ', ηgɔɔ ηké ndɔ sé, pé nu' wé ηki.

¹⁹A γε mbó tε ηkwét yúu, metɔ mé pen ítɔ.

Sól sǎ' Dkɔ-Yésu tǎsɔŋ-Ndámás

É ge pólɔ, Sól nán Ndamas êwá yecó nden melé!, tsetset pɔɔ-Kelístɔ.

²⁰É gó mbó, mbo a ηκαα ké ńzwí'le lá ńze nepó ηkúu mendá-mecú'le-payúda mi é zú'u, mbó ésdá ηgɔ Yésu móɔ-Sé pól.

²¹Mba wǎ lá zú' pól a cúne, mmaa te!. Pé pól ńcú ηgɔ: «Yá pól wǎ! A ká pól ηu wá wí a mbóne Yelúsalem ηge pɔɔ pi pól sé ηgú'le Sé, éfún lík-Yésu, jáɔ ηgǔ' ló pɔɔ? A ηκαα tó za'ne negw̄εε wóp, ηkút ηgɔ ηgá mbǎ petátndá-panɔηpól ló pɔɔ?»

²²Sól ke ńniite ηkwí' ńcú nu pɔ ké pól. Ntsun ηde'le mbǎ payúda pi pól Ndamas ηgɔ Yésu Nzá'ηkɔ wí Sé ka ka'ne, ηge pól, pól pɔɔ pen ńjí yecó nu yi pól gɔ ńcú mbǎ wé pól.

²³É lee mecó melé! lé!, payúda êpá záp nege pé jwí Sól,

²⁴ńtsú! mbyép metsupu! mi pé leene núu lá éfú túsɔη ńcwet, mbyép netú!, mbyép nenem. Nepó yi a laa ńdeε pé jwí wé. Lá Sól piite ńjí.

²⁵Gaηku pé ge mbó yecó netú!, ńní! wé tset máma kekak, éfú ndǔ ηká! wí pé ka lɔkne ηkíite túsɔη, ńdɔk kekak ηkɔk wé, ńtík núu yecó nzem a gɔ.

Sól gɔ ńcwí Dkɔu-Yésu Yelúsalem

²⁶Ŋge pól, Sól gɔ te ηkúu Yelúsalem, ηkúu zú'u ńdɔɔ nekúu tsetset papém Yésu. Lá pɔtsɔu pól mbók wé pólne, ńzeε ηgɔ mbó, sáa ηu pɔɔ mbó mbém ηgɔ Sól tsun mbém Yésu pól.

²⁷É pól te Panepáashi lɔk wé ηgɔ, ńtɔ ńnyet wé mbǎ gaηntúu-Yésu, ńtɔ ńnyet wé, mbéete éswíi wóp ηgɔ Sól ka jáɔ Tsapɔ Yésu sêndún-Ndámás, te kwa! Tsapɔ cú nu mbǎ wé, Panepáashi pen éswíi wóp pól Sól ka lɔkne lík-Yésu ńcwí Nkɔu Sú'ne Ndamas ké pól.

²⁸É fú ηká êyá, Sól kúu yé tsetset gaηntúu. Pól pépól tsú'ne mbó ńnen tset túsɔη-Yelúsalem. Sól pól ńdɔk lík-Tsapɔ Yésu ńcwí Nkɔu Sú'ne ké pól.

²⁹A jáɔ payúda pi pól swiηene Ngelék, pól pépól zɔη nu núu nu-Yésu zɔηne te ηgól mmekηe pól tsú! ńdɔɔ pɔ shá nejwí wé.

³⁰Póɔpémá pól te ńjí pól, ńdɔk Sól ηgɔ Sézalê ńcakle, ηkúu zú'u ηge a lɔk we túsɔη-Tálsɔ ηgɔ.

³¹É pól ηká yíyá, ηgɔη papém Yésu tsɔu nán tset mófiite. Pé pɔɔ pen ηgáane wóp núu pak-ηgɔη-Judê pól. Te mba tset pak-ηgɔη-Ngalilee te mba Samalíi. Pól petsɔu pól ńtɔɔte membɔu mól, ηkwí! ńtente, mbó ńzú! ntsu-Tsapɔ. Zwíκηε-Sé pen mbó ńtɔɔte wóp, mben ηge nden wóp kwí! ńzáa.

Yésu lɔk Pyê ηge tá! ηgaηkwí'le fiite

³²Pyê ge mbó yecó ηká mbó ńnen tset lál, mbó yecó lé!, ηgɔ njé!-papém-Yésu pi pól tswéne Lida,

³³ήκúú zú'lu, ήήú wεcό ηυ, πέ φύη γέ ηγω Ένέε. Mbo a nco kúu-gco ηγου' γένέfóm, mbó ηγαηkŵí'le.

³⁴Pyê cú mbō wé ηγω: «Ένέε, Yésu Kεlísto γε o fíite. Lo sé, kwa' gu niiténe kúu wú.» Ένέε gco ήdcó sé.

³⁵Ngon pwo tsuu pi póp tswéne Lida, te mba patswé tset fú'-Salon, ήú wé, mbo a fiite, póp shot tám yóp ήcúo nzuu Tsapwo.

Pyê ce'le Sé Tapíta ήzŵíime

³⁶Wεcό maηgέ pó Jop, lík yé pó ηγω Tapíta, ήdcok ήcú ηγω Ndolkas núu cú-ηgelek, é lok ήcú ηγω ήgáp núu cú wekηe. A pó, mbo a ka pémm nu-Yésu, mbó ήká tsuu ήγε pco nu sú'ne, mben ήtócote pakéyúu.

³⁷Yεcό gco gwεe wé, núu melé' êmá, a pfú. Pé suk pfú yé, ήtíi ήkó' ndũ ndêk we tã, ήncōη zú'lu.

³⁸papémYésu zú' ηγω Pyê Lida, pá' ηγα nefú Lida ήkúu Jop pen ήké mbocō sak lá, papémYésu πέ Jop túu mbéene yépa. Póp ga ήcú mbō Pyê ηγω: «fé'ne ήkŵé'le ήtó te ήkúu ηjé' pek.»

³⁹Pyê gco ήzú', póp pépóp cúo sêndúnη ké láate, ήga te ήkúu zú'lu, πέ lok wé ήga tset lúmndá wí é ndũ ndêk we tã. A kúu tsetú, pepfúk paηgέ tsuu tó ήcú'le nejōη wé, mbó ήdaa, mbó ήmma' mejúnη ήnyet wé né mekem-ndŵí né mecó mendŵí mi Tapíta ka pétne ntuu, ήtém ήgá mbō póp.

⁴⁰Pyê fú ndá ήcŵεete pwo tsuu, ήcúnη ήkŵí'le sé, ήce'le Sé, mben éshotne ήdíηe mpfú, ήcú ηγω: «Tapíta, lo sé.» Tapíta gco ήníe' mík, mbó te ήήú Pyê, ήgco mbu' mbuu ye ήnánη nánηe.

⁴¹Pyê gwεe pó yé, ήγε a lo sé. A éfúnη papém Yésu póp pepfúk, ήnyet Tapíta mbō póp, a pó sú'ne.

⁴²Ngon pwo pi póp mbóne túsōη-Jop, zú' yco nu yi é leene, pwo te ήzáa záp tám núu Tsapwo.

⁴³Pyê ná' ήtswé Jop, mbó ήnánη ndá-wεcό Símdōη wí a te mbi núu nenéε meηgup-meγúumeku.

Dwa'ne-Gaηntúu Yésu Kεlísto 10

Kólnéε φύη Pyê ηjé' yé

¹Wεcό ηυ pó túsōη-Sézalê, lík yé pó ηγω Kólnéε, a pó wεcό tá' tátndá-palüó'ntso-palóma mbó ésa' pwo ηka. Pé φύη yíyá nco ηγω nco yé Itáli.

²A pó ηυ, póp njwεt yé tsuu γε meku' Sé, mbó ήzú' ntsu wé. A pen ήcŵéle payúda pi póp pepúnη te é záa záane, ήnánη ήce'le Sé ήká tsuu.

³É pó yecó lé!, nüu yúu nem yétát mbótnjí, Sé híe! mík mé. A jáo wecó Cüo'-Sé tó ntsét wé ndá, éfúñ wé ηγο: «Kólnéé!»

⁴A pü' tú yé, ndíñe Cüo'-Sé, mbó mbók, ícú mbö wé ηγο: «É kúó Tsapü?» Cüo'-Sé tsó' mbö wé ηγο: «Sé zú' pá' o júkne íce'le wé, mben njúo mba yúu mi o sé ηγε nüu pepúñ ndok ícwéle wóp. Sé ká likñe wú pó.

⁵Ñkóñe lá, túu püo póp gü Jop, ndoo wecó ηu wí pé fúñne wé ηγο Símoñ. Yecó lík yé pen mbó ηγο Pyê.

⁶A náñ ndá wecó ηu. Yé lík pen mbó ηγο Símoñ. Nñanfa' nüu meñgup-meyúumeku, yé ndá pó mbüñ ηki.»

⁷Cüo'-Sé cú nu mbö wé te ηgü, Kólnéé tsú' éfúñ ganfa' pé pépá, ηγε tá' ndüó'ntso. A pó wí pópmé zee ntswé. A pen mbó ηu ηγε yé meku'-Sé.

⁸Kólnéé fúñ wóp pó'o, mbéete mba kúó lá yi é leene, éswíi wóp, la ntúu wóp Jop.

Sé híe! mík-Pyê, a jáo yecó nu

⁹Njí ge ηkie, póp pét mbó po sêndúñ, é pó yúu ntüu nem, te mbo póp gü te ntsú' nekúu túsñ-Jop. É gó mbó, mbo Pyê kó' nüu zü' yí é ntsó'ndá, mbó po pá' tetáa lá necé'le Sé.

¹⁰Njí ze nezán wé, a tsáa nejú yúu. Pé gó mbó níiite yúu mi a gü njú, Sé níe! mík mé a jáo yecó yúu mi é fúne mbö Sé,

¹¹njúo ntsu-tánépu tsó'ne ntüu, yecó yúu fú zú'u ícúñ, mbó ntó né sé, mbó pá' máma pó-ndwí yi pé gwéene nüu melwí ménékwa lá.

¹²Nté né nté meyúumeku pó tsetú. Menaa meku ménékwa, meyúumeku mi póp shuñne nepem nóp po sé, ηγε peshúñ.

¹³Ñgi ηu cú mbö wé ηγο: «Pyê, lo sé, njwí ηkwét.»

¹⁴Pyê püot ηγο: «Nñan mbáa Tsapü. Mo ηkaa mó zee njú yúu páune pó, mben ηké mboo kwét yúu-ló' pó.»

¹⁵Pyê pen ízú' ηgi êyá nüu mbáate yépa, é cú mbö wé ηγο: «Yúu laa mbó te Sé cwéete ló' nüu, koo pen níi nji nüu.»

¹⁶A ke ízú' po pó'o, te é pó ηká yétát. Pé góo ndok yíyá yúu mben né tánépu.

¹⁷Pyê tsú' ηkwanje é tsa wé. A pó mbíkñe ηγο: «Yúu mi e fúne nejúo, é pá'a ndok ícú ηγο kúó?» É gó mbó, mbo püo pine Kólnéé lá'ne ntúu wóp, pó ηkát mbíkñe ηγο: «ndá-Símoñ gó?» Lá mbó ηká êyá ntsú' mbó po ntsundá,

¹⁸éfúñ mbíkñe ηγο: «Símoñ wí pé penne éfúñ wé ηγο Pyê lá tswé za'ne?»

¹⁹É gó mbó Pyê ke mbét ηkwanje po nu yí a jáoñe. Zwíkñe-Sé swíi wé ηγο: «Püo petát za'ne mbó ndoo wú.

²⁰Lo sé, ícúñ püu póp gü. Koo zññ mbí'ηγο mo túune wóp.»

21Pyê ñcúñ ñkwéete pwo êpá, ñcú mbö póp ηγω: «Pwá sé ñdwo ηυ! A mw. Pwá tó melá' küö?»

22Pwo êpá cú mbö wé ηγω: «Kôlnée túune wek, mbó wecó tátndántso-Palóma, mbó ésá' pwo ηkw. A ηυ ndúñndwη, mbók Sé. Payúda petswá kwíi lík yé pò swíne. Tá' Cüö'-Sé ka tó ñcú mbö wé ηγω: “Túu pé gw éfúñ Pyê, a tó ndá wu, o zwí'le nu yí a gw éswíi wú.”»

23Pyê ge póp kúu ndá, póp pepóp lé.

Pyê gw ndá-Kôlnée

Njí ge ñkie, Pyê póp pwo pá petát cüo sêndúñ. Pecó ntá'pwo tsetset pócópémá pé túsoñ-Jop gw ñcakle wóp.

24Yíyá lé' lee, póp gó ñkúu túsoñ-Sézalê, mbo Kôlnée ñdá'mó ñcú'le njwætndá yé te mba pesúu nepe pé ñdök ñzwí'le Pyê.

25Pyê tó te mbó ñkúu ndá, Kôlnée tó ñzá' wé, ñnw meku yé, ñge meku' mé.

26Lá Pyê pw' wé, ñcú ηγω: «Ló sé, mw yáa pò ηumesoñ pá' gu.»

27Ñcú p'w, póp mé gó mbó ñnen ñgw né ndá, ñnen mbó éswíñe. Ntók ñkúu ndá, Pyê júo mbo pwo cú'le ndá te ñzáa záane.

28A cú mbö póp ηγω: «Pwá sé ñjí yáw ηγω nepwá-payúda tó' ηυ wop nepó súu-ηυ wí a ká pò ηυ-Yúda pó. Te mbúw mba wé nekúu ndá yé. Lá, Sé ka nyet wáa né wecó yúu. A ka nyet wáa ηγω η ká gwéew nekúwne wecó ηυ ηγω a ká pò ηυ-Sé pó ñdök ñcú ηγω a gwéew ló' mbi Sé pó.

29É yúu mi é gene, η góo ñdó sé ké zwo, pá' pwá túune éfúñ wáa. Nkôone lá, pwá ge n jí yúu mi pwá fúñne wáa za'ne nté yété.»

30Kôlnée tsó' mbö Pyê ηγω: «É ñkôone mbó lé' pénékwa, pá' é mbóne núu nem yétát mbótnjí pá' ñkôone laane, m bó ndá mw mbó ñce'le Sé, ηγω ñjúo wecó ηυ vukñe vukñene ñcwet ñtúw mbi mw, ñma' mendwí é pó ññwanñe ηwanñéne,

31ñcú mbö mw ηγω: Kôlnée, Sé zú' ñce'le yú. A ká likñe yúu mi o gáne mbö pepúñ ñdök ñcwéle wóp lá pó.

32Túu pwo, póp gw Jop, ñge Símdñ wí pé penne éfúñ wé ηγω Pyê tó. A tswé ndá-Símdñ wí yé fa' neniite meñgup-meyúumeku, ndá êyá pó mbw ηki ké ndwíkle.

33A ka cú p'w, η góo ñtúu pwo nelwo wú. O ge swíne pá' o tóne lá. É ñkôone pá'a, pekñe petswá túw mbi Sé. Pek túw pá'a, mbo pek niite mbw yek nezú' nu yí Tsapwo Sé ní'ne mbö gu ηγω o swíi wek.»

Pyê sé ñcú nu ndá-Kôlnée

34Pyê góo ñké ñcú ηγω: «Mw ñkôone pá'a, mbo η góo mw ñké ñjúo kwa' nénwín, ηγω Sé ká tíite pwomesoñ pó.»

35 Nju laa h̄ge meku'-Sé, mben h̄ge yúu mi é ndá̄hnd̄ah mbi Sé, mbó pɔ̄ ηu yéte ηgɔ̄h ɔɔ, mbɔ nu yé gɔ̄ mbɔh Sé pɔ̄hne.

36 Sé ka túu sw̄ih̄e yé mbɔ̄ pɔ̄ɔ-Íslayêl. É pɔ̄ Nkɛɛ Sáf̄ne, h̄cú nu n̄u mbótne yí pé læene n̄u Yésu Kelístɔ̄ w̄í a Tsapɔ̄-pɔ̄ tsɛɛ h̄ḡw̄ee.

37 Wɔ̄ Nkɛɛ w̄íwá ka ráatene n̄u w̄i Jâh̄ ka gó nu' pɔ̄ ηki, mbó ésá'. Pɛɛ sé h̄jí ηgɔ̄ yɔ̄ nu ka ze Ngalilɛɛ, mben h̄gɔ̄ ésat zɛ' tset Judê tsɛɛ.

38 Pɛɛ pen mbó h̄jí ηgɔ̄ Sé ka gá metɛɛ-Zw̄ik̄h̄e Léenēne mbɔ̄ Yésu móɔ-Năzalet h̄dɔk pɔ̄ɔ, h̄cɔ' wé mben mbó h̄t̄ɔ̄'le wé. A gɔ̄ zɛ' tsɛɛ, mbó h̄ge menu sáf̄ne, mbó h̄c̄w̄ee pɔ̄ tsɛɛ pí pɔ̄p mbóne gah̄tsáh̄ n̄u mbó-Sátta mbí'ηgɔ̄ Sé ka pɔ̄ né j̄é.

39 Pek wɔ̄ t̄ɛɛ pa'ne mbɔ̄ pek ka lɔk m̄ík m̄ék h̄j̄ɔ̄ mba k̄ú̄ lá yi a ka gene tset lá'-payúda mba Yelúsalem. Pé ka gó h̄j̄w̄í wé, h̄k̄w̄ii wé n̄u t̄ɛ mbá̄h̄te pá̄h̄t̄ene.

40 Lá, é ka pɔ̄ n̄u mbáate lé' petát, Sé zw̄íime wé n̄u nevé, h̄ge a c̄w̄et h̄nyet mbɛɛ ye.

41 A ηkaa nyet mbɔ̄ lá' tsɛɛ pɔ̄, a ka nyet pɔ̄ mbɔ̄ pek paj̄h̄j̄ɔ̄ pi Sé ka piitene h̄tsó'. A ka zw̄íime n̄u nevé pɔ̄ɔ, pek pépɔ̄p j̄é yúu mben h̄nó.

42 A ka pen h̄t̄úu wék ηgɔ̄ pek gɔ̄ ésá' Nkɛɛ Sáf̄ne w̄i Sé ka ka'ne mbɔ̄ lá', h̄ge pɔ̄p jí ηgɔ̄ j̄é Yésu kwa' ηu w̄í Sé ka tsó'ne ηgɔ̄ a zá' ntsah̄-pɔ̄ ntɛɛ pɔ̄p pepfú sé.

43 J̄é zeene mbó ηu w̄í peh̄gémnd̄ú̄'-Sé petsɛɛ ka pɔ̄ h̄de'le, pá' pɔ̄p ka pɔ̄ h̄cú ηgɔ̄ mba w̄ɔ̄ lá w̄i a zá̄pne t̄m̄ yé n̄u Yésu, Sé gɔ̄ h̄dik̄h̄e menu kepɔ̄h̄-ηgah̄ h̄gá mbɔ̄ wé, nté wé.

Sé túu Zw̄ik̄h̄e Léenēne, h̄gá mbɔ̄ pɔ̄ pí pɔ̄p ká pɔ̄ payúda pɔ̄

44 Pyê pét h̄cú nu cúne, Zw̄ik̄h̄e Léenēne h̄cúh̄, h̄kúu n̄u ηgɔ̄h̄ pɔ̄ petsɛɛ pi pɔ̄p sé h̄zw̄í'le nu yí a sé h̄cú.

45 Yésu pɔ̄p papém pi pɔ̄p lá'ne h̄t̄ó h̄cakle Pyê, pɔ̄p m̄bó payúda. Pɔ̄p j̄ɔ̄ yɔ̄ nu é kɛ'ne wóp tɛ', pá' Sé gáne Zw̄ik̄h̄e Léenēne mbɔ̄ pɔ̄ pí pɔ̄p ká pɔ̄ payúda pɔ̄ pɔ̄ pá' a ka pɔ̄ h̄gá mbɔ̄ pɔ̄p gúu!

46 Pɔ̄p zee mben mbó h̄zú' pɔ̄p pɔ̄ h̄dɔk sw̄ih̄e pɔ̄p ηkaa mó zí' h̄gá negú' mbɔ̄ Sé. Pyê j̄ɔ̄ pɔ̄ɔ, h̄tsɛ' h̄cú pɔ̄ ηgɔ̄:

47 «Nk̄ɔ̄h̄ne yi pɔ̄p h̄d̄á'mó h̄c̄w̄ee Zw̄ik̄h̄e Léenēne pá' pek lá, é h̄daa mbó ηu pen h̄t̄ó' nenu' wóp ηki ke k̄ú̄?»

48 H̄cú pɔ̄ɔ, h̄cú ηgɔ̄ pé nu' wóp ηki n̄u lík-Yésu Kelístɔ̄. H̄ge pɔ̄ɔ, Pɔ̄p pétsɛɛ ge mbík̄h̄e wé ηgɔ̄ pɔ̄p pepɔ̄p pen h̄ná' h̄náh̄ mecó mbɔ̄ melé'.

Dwa'ne-Gah̄ntúu Yésu Kelístɔ̄ 11

Pyê péete ntsu wé mbi papém Yésu Yelúsalem

- ¹Γαηntúu-Yésu, póp pópémá pi póp Judê læe te ñzú' pé pó ñcú ηγω, Ραο pi póp κά πό payúda πό ka ké mó mbém yóp nu-Sé.
- ²Pyê γε mbó te mben Yelúsalem, papém Yésu pi póp payúda ze neηak wé
- ³ñcú ηγω: «O ka kúu ndá-pαο pí póp κά πό Payúda πό te pαα πεpóp zεε ñjá mba yúupejá.»
- ⁴Pyê góo ñké mbéete mba kãó lá yi é ka læene, éswíi wóp te éfú nzene, ñcú mbó póp ηγω:
- ⁵«Mα mbó túsαη-Jαp, mbó ñce'le Sé, Sé ñíe' mík máa, n jáo ηκα'ne nu, n jáo yecó yúu má, é pó pá' máma pó-ndwí yi pé gwεene nú melwí ménékwa lá, é fú tñnépú ñcúη ñtó ñcóηε mbi μα.»
- ⁶N niite ñdíηε yúu mi é tsetú, ñjáo meyúume ku mi é ndü tsétsá' ñgwεε meku ménékwa πό tsetú, ñjáo meyúume ku tet πό tsetú, ñjáo mba mi póp shuηne nepem nóp pα sé, mba pesháη.
- ⁷Ŋ góo ñzú' yecó ηγι-ηυ fú tñnépú ñcú mbó μα ηγω: “Pyê, lo sé, ñjwí, ñkwét!”»
- ⁸N tsó' ηγω: «Ŋγαη mbãa Tsapαο! Yúu páηne, ke pα yi ló' αα, ηκαα ntsu wáa jé'.
- ⁹M ben ñzú' ηγι êyá nú mbáate yépa, cú ηγω: “Yúu laa mbó te Sé cwεete ló' nú kαα pen ñji ñji nú.»
- ¹⁰Ŋγε pα πό'α, te é πό ηκά yétát. Yúu êmá kó' ñgα né tñnépú.
- ¹¹É góo mbó pα ηκά yíyá, pαο petát tó ndá zα' yí pek ka póne zú'u. Mbα pé fú Sézalê ñtúu wóp mbó μα.
- ¹²Zwíκηε-Sé cú mbó μα ηγω: Lo sé pαα pépóp gα, kαα zαη.» Ραο pénetúku pαne pi n dαkne wóp ñtó za'ne laa, ka gα ñcakle wáa Sézalê. Pek pépóp temte ñkúu ndá-Kólnée.
- ¹³Kólnée péete éswíi wék ηγω: Já lá'ne mvukηε ñjáo Cão'-Sé tãu mbi yé, tset ndá ye, ñcú mbó wé ηγω, túu pαο póp gα Jαp, ñcú, wecó ηυ wí a zú'u, pé fúη wé ηγω Símdη, mben éfúη wé ηγω Pyê tó.
- ¹⁴A gα ñtó éswíi wú né menu mi Sé gα ñδεε nú ηγε pαα njwεtndá yu luk.
- ¹⁵N tó, ñgóo ñké ñze necú nu mbó póp pé pαο pine η gα ñtó, póp pó ndá, mbét ñcú nu mbó póp cúne, Zwíκηε Léenéne ñcúη ñkúu nú póp ndáηndαη pá' é ka kúune nú pekηε, nzene lá.
- ¹⁶Ŋ góo ñké kwíite swíηε-Tsapαο pá' a ka cúne ηγω: «Jáη ka nu' pαο ηki, lá ñgα nú pαα, mbα Sé gα ηγε ñnu' wãu mbó Zwíκηε Léenéne.
- ¹⁷Sé lαk πό'α, ñgá yóp yúu mi pekηε ka zápne tãm nú Tsapαο Yésu Kelístα, a gá mbó pekηε lá. N zεε mbó yáa pα wó, te mbó yi mbα n tó' Sé nege yúu?»

18 Papem Yésu pi póp Payúda zú' menu mone, mbótne nnáŋ, mben mbó h́gá pallá mbō Sé ncú ηγω: «É p̄ólá yi Sé ka gá shé mba mbō p̄o pi póp ká p̄o payúda p̄o, nekúpme mat, a ge póp gw̄ee luk kéme.»

Nu-Kelísto kúu Antíyoshe

19 É gó mbó, mbo pé ka póp te h́wí Etiyên pa'ne, h́ze netsó' ku papém Yésu kepōŋ. Póp fú Yelúsalem nc̄wet sat z̄a'. Pécó p̄o lók yi pak-ηγωŋ-Fenisíi. Pécó lók yi Shíipele. Pécó lók yi túsōŋ-Antíyoshe, h́kúu mba gó lá, ésw̄ii nu-Sé p̄o nda' mbō payúda.

20 Lá, pécó ntá'-papém Yésu tsetset póp pi póp mbónne p̄o-Silêne, mba pé Shíipele, ga te h́kúu Antíyoshe gúu, ésw̄ii nu-N̄k̄a S̄'ne-Tsar̄o Yésu mba mbō p̄o pine póp ká p̄o payúda p̄o.

21 Tsar̄o p̄o h́tōte wóp tōtene, p̄o te h́záa p̄o h́zár t̄m n̄u Tsar̄o Yésu, mbó éshōtne h́ts̄a' p̄o pé.

22 Yo nu vu netúute-p̄o-cú'le-Kelísto pi é Yelúsalem. Póp tsó' Panepáashi, h́túu wé Antíyoshe.

23 A ga te h́kúu zú'u, h́j̄o yé p̄a' Sé líh̄ene p̄o pi p̄o zárne t̄m n̄u wé p̄o'w, nu pōŋ wé te'. A ní' met̄a móp p̄ets̄a, ηγω póp ke h́j̄i p̄o nda' Tsar̄o, mben h́c̄eŋe p̄o n̄u wé.

24 Panepáashi êwá zee mbó ηu h́gw̄ee tswé s̄'ne. Mbo Zw̄ik̄e Léenéne ka j̄é m̄o wé. A pen h́zár t̄m yé n̄u Tsar̄o te'. P̄o te h́záa fú lé' êyá, h́ts̄a' p̄o-Tsar̄o.

25 Panepáashi pen h́ga túsōŋ-Tálsō, nelōō S̄l,

26 h́kúu zú'u, h́j̄o wé, h́d̄ok wé mben né Antíyoshe. Póp pépá h́ge papém Yésu temte h́nnáŋ Antíyoshe n̄u tá' ηgu'lá'. Póp p̄o h́z̄i' p̄o te h́záa né yúu. Pé ka ze p̄o Antíyoshe êwá nef̄ŋ papém Yésu ηγω: «P̄o-Kelísto.»

27 É p̄o h́ká ȳyá, p̄o fú lé' êyá, éfú Yelúsalem h́tō Antíyoshe, mbó p̄o pi póp náŋne h́c̄wi N̄k̄a w̄i é fúne mbō Sé.

28 Wecó tá' ηu p̄o tsetset póp, pé f̄ŋ wé ηγω Agabus. Zw̄ik̄e-Sé cú, a zá' h́j̄i ncú ηγω: «Wecó máma c̄é h́ge m̄nu nd̄ tsétsá' ts̄a». Ncú p̄o'w, w̄iwá c̄é ka ts̄ŋ m̄nu h́ká yi Kel̄de ts̄'ne mbó Kása gwé-Palóma.

29 Agabus cú pá'a, p̄o-Kelísto p̄o yecó lé' h́zár ηγω mba w̄ lá gá yé yúu mi a ku'ne n̄u, pé túu, h́d̄ok h́c̄w̄élé p̄ópémá pi póp tswéne tset pak-ηγωŋ-Judê.

30 Mba w̄ lá m̄ote paa yé. Pé cú'le h́gá mbō Panepáashi póp S̄l. Póp lók h́ga negá mbō pac̄w̄ée mbi tset cú'le-p̄o-Kelísto-Judê êwá.

Dwa'ne-Gaŋntúu Yésu Kelísto 12

Pé j̄wí J̄ak, h́gw̄ee Pyê

- 1 Έ πό ηκά yîyá, fɔɔ ɛlɔ̀de ze netsó' ku pecó gaη-cú'le-pɔɔ-Kelístɔ keɔɔη,
 2 ήτúú pé γα ήδɔk níi-ntsɔ ήjwí Jâk wí a móɔmá pé Jâη.
 3 A jáɔ, mɔɔ a γε πό'ɔ, έ πɔη payúda. A pen ήγε πέ gw̃ee Pyê gúu, ήγɔ ήg̃w̃ee wé πό'ɔ, έ πό ηκά yi πέ j̃ne ndína-mbelêet ké fente.
 4 ɛlɔ̀de cú πέ g̃w̃ee Pyê πό'ɔ, ήδɔk wé ήγα ήjɔ' ndátsáη. A niite palǘɔ'ntsɔ pénekwa ηκά yénékwa ήτίkte ηγɔ πόρ πό mbyép wé, mbó ήzví'le pá' ndína-Páska γα ήδεε, a tík wé mbi lá', πέ ηak wé.
 5 Πέ jáɔ' Pyê ndátsáη πό'ɔ, cúle-pɔɔ-Kelístɔ πό ήce'le Sé nüu tú yé ké káa.

Cü'-Tsapɔɔ γε Pyê fú ndátsáη ήcw̃et

- 6 Njí mbó ήγα ήkie, fɔɔ ɛlɔ̀de tík Pyê mbi lá', πέ ηak wé. Pyê πό netú', ήnɔɔ tsetset palǘɔ'ntsɔ pépá, mbó ήδέ. Mɔɔ πέ lɔk mec̃en membá ήkút mbó mé. Papyép zɔ' πό ntsundá, neɔyép wé.
 7 Wecó cü'-Tsapɔɔ vukηe vukηéne ήcw̃et zɔ' yí Pyê zú'u, zɔ' ky'e'ne tset ndá. Cü'-Sé pú'te gúη mbuu-Pyê, ήjɔɔme wé, ήcú mbɔ wé ηγɔ: «Lɔ sé né tuu!» Mec̃en góɔ ήké éfú nüu mbó mé ήkíe'ne mb̃ɔɔtne sé.
 8 Cü'-Sé pen ήcú mbɔ wé ηγɔ: «Zwík ndwí yu, ήzwík metap mú.» Pyê lɔ sé ήγε πό'ɔ. Cü'-Sé pen ήcú mbɔ wé ηγɔ: «Ma' ndwí-fák yu, ήcúɔ nzuu mɔ.»
 9 Pyê fú ndátsáη ήcw̃et, ήcúɔ nzuu yé. A πɔɔ mbó ήjí ηγɔ Cü'-Sé tsuη ήtɔ πɔ nec̃w̃eete wé πό, ήkwaηe ηγɔ Sé níe' πɔ mík mé lá a jáɔ mîmá menu tset ηjɔ.
 10 Cü'-Sé lɔk Pyê ήδεε mbi nduηmbi nɔɔ-palǘɔ'ntsɔ, mben mbáate ήδεε mbi yecó nɔɔ, ήγα te ήkúu ntsundá wí πέ ka lɔkne t̃n ήniite, πέ fú zú'u ήcw̃et ήkúu t̃sɔη. Ntsundá tsó'ne zéneɔj̃, mbi πόρ, πόρ góɔ ήcw̃et, ήcúɔ s̃endúη te ήná' ήze ήnen, Cü'-Sé góɔ ήná Pyê ήγα.
 11 Jínu yé góɔ ήké ήtɔ. A cú ηγɔ: «N góɔ mɔ ήké ήtsuη ήj̃ɔ s̃ú'ne ηk̃ɔɔne ηγɔ έ nu nénw̃ín, Tsapɔɔ túu cü' we, a tɔ ήcw̃ée wáa mbɔ fɔɔ ɛlɔ̀de. A pen ήcw̃ée wáa nüu nu keɔɔη tsuu yi payúda ka πό ήtsáa ηγɔ έ γε wáa.»
 12 Pyê kwaηe, ήγα né ndá-Malíya, má πέ Jâη wí πέ penne éfúη wé ηγɔ Málékúshi. Έ gó mbó, mɔɔ pɔɔ-Kelístɔ cú'le te ήzáa mbó ήce'le Sé.
 13 A pú'te ntsuηká' ήda' ηgi, wecó ηgaηfa' we maηgé, πέ fúηne wé ηγɔ L̃ɔde, a tɔ netsó',
 14 ήzú' ηgi-Pyê, ήdii. Έ πɔη wé πɔηne te a likηe netsó' ntsuηká', ήkɔ mben ndá ήcú mbɔ pecó pɔɔ ηγɔ: «Pyê pɔɔlá ntsuηká'!»
 15 Πόρ cú mbɔ wé ηγɔ: «D pále!» A cú ηγɔ: «N cú sw̃ínu.» A pɔɔlá ntsuηká'. Πόρ cú ηγɔ lé'cɔ, mɔɔ a πό πɔ Cü'-Sé wí a lɔ mbyép wé.
 16 Pyê ke mbú'te ntsuηká' pú'tene te πόρ tsó', ήj̃ɔ a πό j̃, έ kɔ'ne wóp te'.

¹⁷Pyê mal'te póp ndók ncú ηγο póp ná'. Póp ná', a ze nepéete éswí wóp pá' Tsaruo lál'ne ηγε lá a cwet ndátsán, mben ncú mbō póp ηγο: «Puu ga nde'le yo nu, mbō Ják mba mbō pecó pópémá, ncú p'w, ncwet, ηga né za' nde'!»

¹⁸Njí γε ηkie, palüó'ntso pwo Pyê jú, za' na'ne tsetset póp. Póp pwo jí yúu mi Pyê lál'ne ntsá' yéte póp.

¹⁹Fwo Elôde cú pé lwo wé za' tsuu, mbo wé jú. A píkne menu mbō palüó'ntso píne póp ka póp mbyép Pyê, ηγóc ηké ncú ηγο pé jwíte wóp. Elôde γε p'w, éfú tset pak-ηγοη-Judê ncwet, ηga né túsone-Sézalé, ηkúu zú'u, nná' nze nnán.

Fwo Elôde pfú

²⁰É mbó ηká êyá, Fwo Elôde póp nzáη lónη núu puo-túsone Tii póp túsone Sidone pá'a te'. Póp ka zú' p'w cú'le mbó tá' ntsu nega nájwó wé. É lee p'w, póp kút nepú'-Mbelátus, a póp ηu wí jé pyépane ndá-fwo, pá' a ga nnen kém wop ηγά, cók yi é tsetset póp pé fwo me. Ntsáa p'w, mbí'ηγο yúupejé pi pé ka póp nájú túsone-Tii póp túsone-Sidone, ka póp éfú po ηγοη-fwo Elôde.

²¹Pé tánη lé', fwo Elôde ma' ndwí nefwo né, ntó nnánη ndü kó'-nefwo né, mbó ncú nu mbō póp,

²²lá' póp ηgú'le wé ncú ηγο: «Numesone ka nepó ncú nu pá'a póp, o póp po wecó sé.»

²³Wecó cüó'-Tsaruo góc ntúu po ηká yíyá, mma' gwo núu fwo Elôde, mbí'ηγο a kaη meku' mí é póp po me Sé, ndók ηγε mé. Menó lú'le wé a pfú.

²⁴É ke ηga núu swíηe-Sé, é póp ηkwí' ésat za' ηga po né mbi.

²⁵Panepáashi póp Sól póp te mmik yóp fa' yi pé lál'ne ntúu wóp núu Yelúsalem, ηγο mben Antýoshe ndók Jánη wí pé fúηne wé ηγο Málékúshi ηga.

Dwa'ne-Gaηntúu Yésu Kelísto 13

Zwíηe-Sé túu Panepáashi póp Sól

¹É mbó tset cúle-puo-Kelísto yi é mbóne túsone-Antýoshe, penγémndüó'-Sé póp zú'u, ηγε pazí' puo né nu-Sé. Yo mbó Panepáashi, ηγε Símeγōη wí pé fúηne wé ηγο Shíshíηu, ηγε Lusius, móo-pak-ηγοη-Silêne, ηγε Manayen wí póp Elôde wí a mbóne ηγómnaa Ngalíliya ka gú'ne, mben ηγε Sól.

²Yecó lé', póp kōη kōηne nnánη njí ncé'le Sé. Zwíηe Léeneéne cú mbō póp ηγο: «Puu éfak Panepáashi póp Sól, nná wóp, póp fa' fa' yí η ka tsó'ne wóp nté yéte.»

³Póp zú' p'w ηkōη nnánη njí, ncé'le Sé te mbótne nnánη, nzáp mbó tú póp, nná wóp póp ga.

Panepáashi póp Sól ga né Shíipele

⁴Zwìkɛ Léeenéne túu Panepáashi póp Sôl p'ó'ó, póp gɛ né Selesi zɛ' mekanú' mbó ñtáɛ. Éfú zú'u ñkúu wecó máamá kanú' ñgɛ né Shíipele, é p'ó ηgɔɔ wí ηki ka zemene ñní' sɔɔ.

⁵Póp gɛ te ñkúu zú'u, ñc̄wɛt tset kanú' túsɔɔ-Salamine, mbó éswíi nu-Sé tset mendá-cú'le-payúda. Póp pé Jâη Málékúshi ka gene a p'ó ñc̄wélé wóp.

⁶Póp pé póp ge éfú zú'u ñjé' te ñkúu túsɔɔ-Pafɔs. Ñkúu zú'u ñc̄wéléne wecó ηu-payúda, pé fúηne wé ηgɔ Mbâl-Yésu. A p'ó ηgaηnekaη, ñjúk ñc̄ɔt nu mbɔ pɛɔ ηgɔ a Ngémndüó'-Sé.

⁷A p'ó ηu nũu pɛɔ pi póp nejóη-ηgómnaa Selgŵís Pɔɔs. Ngómnaa êwá p'ó ηu ñgŵee jínu te'. A cú pé gɛ éfúη Panepáashi póp Sôl ñgá mbɔ wé, mbí'ηgɔ a ka p'ó ñtsáa nezú' nu-Sé.

⁸Lá ηgaηnekaη êwá, lík yé p'ó Elímas nũu swíηe-ηgelék lɔk mbó ηgaηnekaη, ηu êwá p'ó mbáa Panepáashi póp Sôl, mbó ñdɔɔ netaate te ηgómnaa pɔɔ záp tám yé nũu Yésu p'ó.

⁹Zwìkɛ Léeenéne jú Sôl, wí pé penne éfúη wé ηgɔ Pôl lá. A tík mík nũu Elímas,

¹⁰ñcú mbɔ wé ηgɔ: «Móɔ-Sátta, ɔ ηgaη cɔtnu. ɔ jí pɔ nefúkle pɛɔ. ɔ ηgaηmbuu-nu sá'ne tsɛɛ, mba kúó lá yi Tsapɛɔ Sé gene é táɛ ndáηndɛη, ɔ g'ó ñké ñtáa, ñηó'te. Te ɔ ka ná wá nden p'á'a p'ó ɔɔ?

¹¹Tsuη ñzú' ηk̄ɔɔne, Tsapɛɔ Sé záp p'ó yé nũu gu. ɔ gɛ fɛ te é ná' ñnáη, ɔ pɔɔ pen ñjéɔ lík-nem p'ó.» Ñcú p'ó'ó, mík Elímas sɛɛ. A tsɛ' mbó pɔ tset nzénzɛɛ, ñze neshɔtne ñzeme zɛ', ñdɔɔ ηu wí a gɛ ñgŵee p'ó yé.

¹²Ngómnaa júɔ yúu mi é leene, ñzáp tám yé nũu Yésu. É g'ó mbó, mbɔ nu-Tsapɛɔ yi pé swíine wé, ní' metɛɛ mé te'.

Pôl póp Panepáashi gɛ né túsɔɔ-Antíyɔshe yi é mbɛɛ Pisidîi

¹³Pôl póp pɛɔ pi póp pé póp mbóne, ñkúu wecó máamá kanú' túsɔɔ-Pafɔs, ñgɛ né túsɔɔ-Pelje yi é tset ηgɔɔ-Panfilí. Jâη Málékúshi gɛ te ñkúu zú'u, ñná wóp mben né Yelúsalem.

¹⁴Pôl póp Panepáashi tsɛ' nɛɛ éfú túsɔɔ-Pelje, ñdɔk meku ñgɛ né túsɔɔ-Antíyɔshe yi é mbɛɛ Pisidîi. Lé'ñji-payúda ge ñku', póp gɛ ndá-cú'le, ñkɔkɛ ñnáη sé.

¹⁵Pé fúη swíηe-Sé tset ηwa'ne-nepɛɛ mba tset meηwa'ne-pηηgémndüó'-Sé, éfúη te mbótne ñnáη, pelém tset yíyá ndá-cú'le túu pé gɛ mbíkɛη wóp ηgɔ: «P'óɔpémá, pɛɛ laa ñgŵee swíηe nelɔk ñní' metɛɛ pɛɔ, pɛɛ gá.»

¹⁶Pôl lɔ sé, ñka' p'ó yé, ñcú ηgɔ: «Paíslayêl, te mba pɛɛ wí pɛɛ p'ókne Sé, pɛɛ zú'.»

17Σέ wək paíslayêl ka tsó' pemáŋgapnjwët pek, ḡge lá' yɔ sáa njwët yé, ḡká yi póp ka póp ḡtswé túu, tset ḡgɔŋ-ḡgíptɔ. Sé ge ḡdɔk pɔ tɛɛ lá éfú zú'u ḡcŵéete wóp,

18ésuk meku móp kôŋtet sukne, núu ḡgu'lá' megéménékwa,

19ḡge mbík melá'-pɛɔ-Kānahán saambá, ḡgapte tsétsá' yóp mbɔ pɛɔ pek.

20É póp ḡká yíyá, é lɔk mbó yúu ḡgu'lá' ḡkɛ yénékwa né megéméntaa pá' a ka tsó'ne wóp. A páate ḡgá papɛ' melá' mbɔ póp. Tɛ ḡdá' ḡgɛ ḡdŵikle núu ḡká-Ngémndü'-Sé Samîe.

21Pemáŋgapnjwët pek ge ḡdɔɔ fɔɔ, Sé gá Sawîl, móɔ-Kís mbɔ póp. A fú núu njwëtndá Mbězamen. A sá' lá' ḡgu'lá' megéménékwa,

22Σέ ge ḡme' wé, ḡtsó' Ndavît, ḡdɔk ḡge fɔɔ, ḡcú nu nté Ndavît ḡgɔ: «Mɔ, n jɛɔ Ndavît, móɔ-Jesé a póp lii-ḡu wí mɔ sé ḡkɔŋ. A ḡɛ ḡdá' ḡge yúu tsɛɛ yí ḡ kɔŋne.»

23Σέ pen ḡgɛ núu njwëtndá-fɔɔ Ndavît, ḡge pé pí Nzá'ḡkɛ pá' a ka ka'ne, ḡgɔŋ póp Yésu.

24Yésu ḡge ḡgɔ ḡtɔ, mɔ Jâŋ tɔ mɔ yé tɛ mbó ésá' sŵiŋe mbɔ lá'-Íslayêl ḡgɔ póp kúpme mat wɔp, ḡge pé nu' wóp ḡki.

25Jâŋ ge ḡtsú' nemekŋe fa' yé, mbíkŋe lá' ḡgɔ: «Pɛɛ pa'ne mbó ḡkwaŋe ḡgɔ mɔ wɔ? N ká póp Nzá'ḡkɛ pu' póp! Pɛɛ ke ḡzú' sɛ'ne, a nzɛɛ mɔ mbó ḡtɔ. N zɛɛ mbɔɔ ku' ḡu wí é laa mbó ḡ kíe' ḡkɛ-metap mé póp.»

26Pôl pen ḡcú ḡgɔ: «Pópémá, Sé cú yɔ nu pɔ mbɔ pekŋe pɛtsɛɛ. É nelɔk ḡge pekŋe luk. A túu yɔ nu mbɔ pɛɛ wí pɛɛ póp-Ábelehám, mba mbɔ pɛɛ wí pɛɛ pópne Sé.»

27Lá é ké mbó pá'a, mɔ pɛɔ-Yelúsalem póp pasá' lá' yóp ḡkaa ké ḡjí ḡu wí Yésu jɛ' póp, póp ḡkaa pen ḡké ḡzú' yúu mi sŵiŋe-pɛŋgémndü'-Sé cúne póp, lá' ḡben ḡké mbó éfúŋ ḡgɔŋ melé'nji móp tsɛɛ. É ka læe póp, póp ḡak Yésu pá' pé ḡɛ ḡjwí wé. Póp ka lɔk póp, ḡge yúu mi pɛŋgémndü'-Sé ka zá'ne ḡjí ḡcú puute,

28ḡják yúu mi póp ḡɛ ḡdeɛ núu ḡge pé jwí wé, ḡgɛ ḡjɛɔ Pilatɔ ḡgɔ a ké ḡjwí wé jwíne.

29Póp ka póp tɛ ḡge mba kúɔ lá' yi pé ka ḡwa'ne tset ḡwa'ne-Sé nté jɛ' Yésu, póp ge pé fú núu tɛ mbáŋte páŋtɛne ḡkɔk wé, ḡní' tset neshi.

30Lá Sé zŵíime wé núu nevú.

31A lɔk melé' tɛ ḡzáa, ḡnyet mbɛɛ ye mbɔ pɛɔ pí póp pé póp ka fúne Ngalilee ḡtemte ḡgɛ Yelúsalem. Píipá pɛɔ ḡkɔɔne mbó pé pajánjɛɔ mbi lá'.

32Pek yék, pek tɛɛ pa'ne, mbó mbú wɛɛ né yíyá nu sɛ'ne. É póp nu yí Sé ka lá'ne ḡka' mbɔ pemáŋgapnjwët-paíslayêl.

33 A ka ké ḡge yîyá nu puute tú pekhe pí pekhe mbóhküó póp. A ka ge Yésu zwiime nüu neví pá' pé ka ḡwa'nene tset ḡwa'nene-Mezorhki, é nüu mbáate pak pépá ḡḡ: «Ḷ Mó waa, te fú ló'ne n tsá' tát wu.»

34 Sé ka ge Yésu zwiime nüu neví. Pó'ḡ lá, a kii ndá' mben mben tset neshi pá' mbó a lüó póp. É póp nu yí Sé ka zeeene nzá' njí ncú ḡḡ: «Mó, ḡ ḡ ḡge ḡní' mbótne yaa nüu pḡḡ

é póp kwa' yîyá yi ḡ ka pḡne mbö fḡḡ Nдавît.»

35 É yété lá pé ka pen ḡwa'nene tset yecó zḡ'-ḡwa'nene-Sé ḡḡ: «Ḷ ké lá' ḡná ḡu wí ḡ ka tsó'ne wé, a lüó tset neshi póp.»

36 É ḡ nüu fḡḡ Nдавît, mbḡ a ka ge yúu mi Sé ka cúne ḡḡ a ge nüu yé ḡká, ḡge ḡp'fú. Pé ní' p'fú yé zḡ' yí pé ka ní'ne yi petát pé zú'u. A lüó tset neshi.

37 Lá ḡḡ nüu Yésu, mbḡ a ḡkaa ké ḡdüó tset neshi póp. Sé ka ké ḡge a zwiime nüu neví.

38 Pó'pémá, jíne ḡḡ pé swíi wḡḡ ló'ne ḡḡ mbḡ Sé likhe menu kepḡḡ pḡḡ pa'ne netwé'-Yésu.

39 Mba wö lá wí a zá'ne tám yé nüu Yésu éwá lá, Sé líhe wé a póp mbi yé mbó ndḡḡndḡḡ. Yḡ pen mbó yúu mi ne'pḡḡ-Mösé ḡkaa ku' nege póp.

40 Pó'ḡ lá, pḡḡ ke ḡdak tú yḡḡ, mbók yúu mi penḡémndüó'-Sé ka ḡwa'nene tset ḡwa'nene-Sé nege wḡḡ. Póp ka cú ḡḡ:

41 «Pḡḡ pagwák wáa mó Sé, pḡḡ líhe lá ḡjúḡ. Yúu mi mó ḡge ḡ ḡge te pḡḡ lákhe! Pḡḡ ḡ ḡze mbét mbó pḡ ndḡ tsétsá', ḡ ge yecó máma nu, te mbó yi pé mbó pé'le éswíi wḡḡ swíine, mbḡ é ḡdaa mbó pḡḡ pḡḡ pém.»

42 Póp ka mekhe, Pól póp Panepáashi fú ndá-cú'le ḡcwet. Pé pú' mbó mbö póp te' ḡḡ póp lá' lé'nji-payúda yi ḡḡap, mben ḡtó éswíi wóp né nu ḡḡá nüu yîyá nu.

43 Pé cwet ndá-cú'le, ḡḡ fyakhe, nezáa payúda, póp pḡḡ pí póp pókne Sé ḡ ḡcákle wóp. Pól póp Panepáashi pen ḡní' metḡḡ wóp ḡḡ póp ḡwé menu sḡ'ne mi Sé lḡkne ḡḡá luk yóp, ḡkú'le kwa' sḡ'ne.

44 ḡḡapnjí lee, lé'nji-payúda ge mbó, pḡḡ-tḡsḡḡ kó' te', ḡtó nezú' swíḡḡe-tsapḡḡ Sé.

45 Payúda júḡ nden lá' yi é kó'ne, ḡkó' lón, ḡze nesa shuk-nu yí Pól póp Panepáashi cúne, ḡze nezḡḡte wóp.

46 Pól póp Panepáashi ḡḡ éśáane sáane ḡcú mbö póp ḡḡ: «Pek ḡké zee ḡḡwé ne'pḡḡ éswíi nu-Sé pḡ mbö pḡḡ payúda. Pá' pḡḡ ké ḡda' lḡ'ne, ḡnyet ḡḡ pḡḡ ká ku' pá' mbó pḡḡ ḡwé luk kéme póp lá, pek ḡ ḡshḡḡne ḡḡ ḡḡḡ pḡḡ pí póp ká póp payúda póp,

⁴⁷mbí'ηγω Tsarɔ ka zεε ícú mbǒ pek ηγω: N dɔk wú ηγε kye' yí é ɔa íkye' ηγωη né ηγωη. Ɔ ηγω te íkúu zɔ' yí tsétsá' l'wíkléne zú'u,

íccú mbǒ lál' ηγω: Sé túu swíηe mbǒ pɔɔ yi é gene pɔɔ luk!»

⁴⁸Pɔɔ pí póp ká póp payúda póp zú' yɔ nu, ítsáate te', ηγú'le swíηe-tsarɔ. Pɔɔ pí póp tsetset póp, mbo Sé tsó' wóp pá' póp pé póp ɔa ηγwεε luk kéme, záp tám yóp núu Yésu.

⁴⁹Swíηe-tsarɔ pen mbó ésat yíyá pak-ηγωη tsɔɔ.

⁵⁰Lá payúda ɔóo íké ní' metɔ pεcóp panɔé pí póp túsɔη-Antíyɔshe êwá ηγwεε yúu. Mbo póp ka póp íce'le Sé pá' payúda, ní' metɔ mba pεcóp pekém pí póp túsɔη. Póp pé póp záa sóo núu Pól póp Panεράashi, ízuy wóp te póp fú lál' póp íké ηγω ɔɔne.

⁵¹Pól póp Panεράashi ɔóo éfú lál' êyá ícwεt, mbú' pépép núu meku móp nelɔk éswíi wóp ηγω é tsá' ídíηe pɔ wóp, ηγóo ηγω né Ikɔnyɔm.

⁵²É ke ηγω núu pɔɔ-Kelístɔ pé Antíyɔshe, póp tsá' túsɔη êwá, Zwíkηe Léεnéne jí wóp, póp náη tset tsáate.

Dwa'ne-Gaηntúu Yésu Kelístɔ 14

Pól póp Panεράashi Ikɔnyɔm

¹Pól póp Panεράashi pεtsɔ kúu Ikɔnyɔm, menu pen ídεete pɔ ndáηndɔη pá' é ka leeténe Antíyɔshe. Póp ɔa ndá-cú'le-payúda éswíi nu-Yésu. Lá nezáa payúda, te mba pɔɔ pí póp ká póp payúda póp pé m nu yé.

²Lá pεcóp payúda lɔ' nepém, ídɔwakle pɔɔ pí póp ká póp payúda póp, póp ze nelíηe pópémá kepɔη.

³Te ηγε pɔ ηγóku lál', Pól póp Panεράashi ze ínnáη Ikɔnyɔm, ítík pɔ Tsarɔ mbi, mbó ídεe leene íccú mbǒ pɔ ηγω Tsarɔ kɔη wóp. Tsarɔ pen mbó ídεe núu menu máamaane né ηkɔ'ne menu mi a lɔkne wóp ηγε, ínyet ηγω nu yí póp cúne núu pá' Yésu ka ɔáne fu níine-pɔɔ, é nénwín.

⁴Pɔɔ pí póp túsɔη sáane, ηɔapte nji yépa. Tá' nji cɔɔ nzɔɔ-payúda. Yεcóp cɔɔ nzɔɔ-papém Yésu.

⁵Payúda mba pɔɔ pí póp ká póp payúda póp, póp pekém-lál' póp, záp ηγω póp ɔa ídɔk metɔ íkúu núu, ítém ɔaηntúu-Yésu-êpá né meηɔɔ' íjwí.

⁶Póp pét íkwanηe kwanéne, Pól póp Panεράashi piite ízú', ηγóo íké íkɔɔ ηγω né tset pak-ηγωη-Likawɔni, íkúu zú'u ηγω túsɔη-Listεe póp Ndelbe, te mba tset mecóp metúsɔη mí é shá zú'u,

⁷ínen mbó ícwí pɔ Nkɔɔ Sú'ne wí Sé ka ka'ne.

Pól póp Panεράashi túsɔη-Listεe

⁸É mbó túsɔŋ-Listele, wɛcɔ ŋgaŋkwí'le pɔ zú'u. Mbo pé ka gɔ mbí wé a pɔ pɔ küó. Mbo a ŋkaa mɔ ká nen.

⁹A pɔ yecɔ lé!, mbó nzwí'le swiŋe yí Pól mbó ncú. Pól tík mík nüu wé, njáɔ a pɔ nzáp tám nüu Sé te mbó yi é laa mbó Sé ge a fiite.

¹⁰Pól lok ŋgi tenne ncú mbó wé ŋgɔ: «Lo sé, ndɔk meku mú ntáɔ táune.» Ŋgaŋkwí'le êwá zú!, ŋgú! sé ŋgɔ gúp, nze nenen.

¹¹Lá! jáɔ yúu mi Pól gene, ndɔk swiŋe-Likawɔni ncú ŋgɔ: «Pɔɔ prá mesé é shɔtne ne ntsá! prá pɔɔmesɔŋ, te ncúŋ mbó tsetset pekhe laa!»

¹²Mben ncú ŋgɔ Panepáashi sé Zéus. Pól pɔ sé wi pé fúŋne ŋgɔ Helmes, ncú pɔ'ɔ mbí'ŋgɔ Pól ka pɔne ncú nu ŋká tsɔɔ.

¹³Pé ka pɔ ndɛe nüu yecɔ ndá-nɔŋpɔ! yɔp lá ŋkúu túsɔŋ, é pɔ yi sé-Zéus. Nu wí a nɔŋpɔ! tset yíyá ndá-nɔŋpɔ!, gɔ ŋgɔwɛe pɛfɔŋ, ndɔk feléwaa níiite ŋkwii wɔp, ndɔk ntó tsundá-sé êwá. Pɔp pé lá! cú'le, ndɔɔ negwat pɛfɔŋ êpá ndɔk nɔŋ pɔ! mbi Pól pɔp Panepáashi.

¹⁴Pɔp zú! yɔ nu, ésatte mendwí mɔp ndɔk mbó ndɔ!, nndate ŋkúu tsetset lá! ŋgíet né tsɔ ncú ŋgɔ:

¹⁵«Pesúu pek, pɔɔ loɔ negge küó prá'a? Pek ké mbó pɔ pɔɔmesɔŋ prá pɔɔ! Pek tó pɔ necwí Nkɔɔ Sá'ne wi Sé ka ka'ne mbó pɔɔ, é pɔ ŋgɔ pɔɔ me! mesé máu mi é ká ku! yecɔ yúu pɔ, éshɔtne ntó ŋkwéete Sé wi a ntɔɔ. Já ka gene nepá pɔp tsétsá!, mba ŋki Mi, te mba yúu tsɔɔ yi é tsetú.

¹⁶A mbó ŋkámbi, nná túu né túu nüu mezun mezun, pɔp nen nüu mesêndúŋ mi pɔp kɔŋne.

¹⁷Lá, Sé ke mbɔɔ ná ké lok mɛfa! sá'ne mé nnyet wɔp ŋgɔ a gú pɔ, mbó éfú ténépú ntúu mɔŋ mbó pɔp, ŋge yúu zém, pɔp lak nüu ŋká yi é sé mbíkhe. A lok ŋge pɔp gwɛe yúu pejú te tám yɔp pɔŋ, mben nnáŋ ntsáate tsáatene.»

¹⁸Pɔp ka zú! yɔ swiŋe, Pól pɔp Panepáashi lá! njáɔ ŋgɔ'ɔ! nzɔɔ pɔp te!, te lá! pótne nnáŋ. La mɔɔ kii nɔŋ pɔ! mbi pɔp pɔ.

¹⁹Mba pɔ'ɔ, pɛcɔ payúda gɔɔ ŋge éfú Antýɔshe wí é mɔɔ Pisidii, pɛcɔ fú túsɔŋ-Ikɔníyum, pɔp puu ntó shɔt lá! te pɔp tsá! mbó pɔ nüu yɔp nzɔɔ. Pɔp pé pɔp lok meŋgɔ! ntémte Pól, te mbó ŋkwanhe pɔ ŋgɔ a pfú, éshun wé ndɔk éfú túsɔŋ, ŋgɔ mme!

²⁰Papém nu-Yésu tšó'le Pól nní! sɔŋ, a lo sé, pɔp pé pɔp pen né tset túsɔŋ. Njí ge ŋkie, pɔp Panepáashi ncwɛt ncúɔ sêndúŋ negɔ né túsɔŋ-Ndelbe.

Pól pɔp Panepáashi pen Antýɔshe we Siliya

21Pôl póp Panepáashi kúu Ndelbe, ícwí Nkwa Sú'ne wí Sé ka ka'ne, te pwa te ízáa tsá' pwa-Kelísto. Póp fú zú'u, mben mben Listele póp Ikonyom, ígwa gwene te íkúu Antíyoshe wí é mba Pisidíi,

22ínen ítótete tám-pwa-Kelísto ηγω κω póp káa núu nezáp tám núu Yésu, mbó ícú mbó póp ηγω: «É sé mbíkhe ηγω pekhe lee tset ηgüó' te ízáa la íjé pii-nefwo-Sé.»

23Tset metáson mwa, za' cúle-pwa-Kelísto zú'u póp tsó' pwa pí póp gwa ícwéé mbi tset yíyá cúle-pwa-Kelísto. Te é ku', póp kwh kwene, nda' yúu pejá, íce'le Tsarwa Sé, ígwo íké fée wóp mbó Tsarwa wí póp pémmene nu yé.

24Pôl póp Panepáashi ge éfú núu pak-ηγωη-Pisidi, íjé' ígwa te íkúu núu ye Panfílí,

25íkúu táswh-Pelje, éswíi nu-Sé. Te é ku' póp cúh né táswh-Atalíya,

26éfu zú'u íkúu tset wecó máma kanú', yi é gwa né Antíyoshe. Antíyoshe pó za' yí pé ka fúne zú'u, fée wóp mbó Sé ηγω a cwéle wóp, lá póp nen éfa' fa' yi é mene laa.

27Póp gwa te íkúu zú'u, ícú'le nwa-pwa-Kelísto tsaa, mbéete mba küó lá yi Sé leene núu póp íghe, éswíi wóp. Nezáa menu póp mbó ícú pá' Sé ka gáne shé mbó pwa pí póp ká pó payúda pó nezáp tám núu Yésu.

28Póp pé pwa-Kelísto ze ínnáη zú'u.

Ñwa'ne-Gaηntúu Yésu Kelísto 15

Pé cú'le Yelúsalem nelíηe nu núu pwa-Kelísto pí póp ká pó payúda pó

1Pecó pwa ge éfú Judê, ító Antíyoshe, íze nezí' pwa-Kelísto ηγω Sé laa mbó a pwa ge póp luk ké pó yi pé pú' wóp pá' nepwa-Mösêe sé mbíkhe pó.

2Pôl póp Panepáashi la'. Póp pé póp ze ízwh, íké mba pó tá' ntsu pó. É lee wóp te póp gaape tsetset, póp tsaa záη ηγω, é laa mbó Pôl póp Panepáashi, íghe pecó ntá'pwa gwa Yelúsalem, íjé' papém Yésu póp pacwéé mbi tset cúle-pwa-Kelísto nepó yi póp pé póp gwa ésaη nu ígá núu.

3Cúle-pwa-Kelísto yi Antíyoshe êwá gá yúu mi é sé mbíkhe mbó póp nelok ícúw sêndúη. Póp lee tset pak-ηγωη-Fenisíi, mba tset we Samalíi, ínen mbó ícú mbó pwa-Kelísto pé zú'u ηγω pwa pí póp ká pó payúda pó ka ké mó shotne te ítsá' mbó pwa nza Tsarwa, pówpémá zú' ítsáate te'.

4Póp gwa te íkúu Yelúsalem, gaηntúu-Yésu póp pacwéé mbi tset cúle-pwa-Kelísto mba pwa-Kelísto tsaa kúkhe wóp. Pôl póp Panepáashi péete mba küó lá yi Sé ka lokne wóp íghe, éswíi wóp.

⁵Lá pecó ntá' pafalísay, pi póp zápne tám yóp nüu Yésu, pó hkwí' yóp pɔ ηγο: «É píkhe ηγο pé pú' pɔ pi póp gó nízáp tám yóp nüu Yésu, mbɔɔ payúda pó, mben mbíkhe ηγο pé cú mbɔ póp ηγο póp nen pá' nερύα-Mɔsêe sé mbíkhe.»

⁶Póp cú p'ɔ, papém Yésu, póp pacwée mbi tset cúle-pɔ-Kelístɔ náj sé nelíhe nu h́gá nüu,

⁷ndá' h́kwanhe, é ten tenne. Te Pyê lo sé hcú ηγο: «Póɔpémá, pɔ sé h́j́ yáa pá' Sé ka tsó'ne wáa tsetset pɔ te ntí sak ηγο η ga hcwí Nkɔ Sɔ'ne wí Sé ka ka'ne mbɔ pɔ pí póp ká pó payúda pó pá' póp ga h́zú' h́záp tám yóp nüu Yésu.

⁸Sé wí a jíne tám pɔtsɔ, la nyet ηγο a pém ηγο póp pɔ pé, h́túu Zwíkhe yé nüu póp é já wóp gúu. Pɔ ndúhndɔh pá' a ka túune nüu pekhe é já wekhe.

⁹Sé h́kaa ké h́ge yecó sáa tɔh tsetset pek pepóp pó. A ka lee nüu pá' póp zápne tám nüu Yésu, ésuk nu kepɔh tám póp.

¹⁰Nkɔɔne, pɔ pen h́ge ηγοku mbó h́kwa'le Sé? Pɔ lo netí pi' yi petát pekhe h́kaa h́ku' netí pó, kwa' pekhe pen mbɔɔ nüu ku', h́záp tú póp kekɔɔ?

¹¹Yúu mi pekhe pe tsɔ sé h́niite h́j́, é pó pɔ ηγο pekhe ka gó h́duk, h́twé' pɔ pá' Tsapɔ Yésu gáne fu' níine yekhe. É pó pɔ ndúhndɔh pá' é leene p'ɔ, la póp luk yóp.»

¹²Pyê cú te mbótne h́nán, pɔ tsɔ ná'. Pé tsɔ' h́zwí'le pɔ nu yi Panepáashi póp Pól cúne. Póp pó mbéete menu mǎamaane póp mehkɔ'ne menu mi Sé ka lɔkne wóp h́ge, tsetset pɔ pí póp ká pó payúda pó, éswíi wóp.

¹³Póp péete te mbótne h́nán, Ják cú yé ηγο: «Póɔpémá páa, pɔ zwí'le nu yi mɔ hcú.

¹⁴Símɔ lo sé nekŵíite wekhe né nu yí Sé ka gene nüu pɔ pí póp ká pó payúda pó. Yíyá nu pó ηγο te éfú nzene, Sé záp ηγο a ga h́ga tsetset pɔ pí póp ká pó payúda pó, h́tsó' pɔ h́ɔk h́ge pɔ pí póp pé.»

¹⁵Yúu é leene lɔk hcwé'ne né nu yí Tsapɔ ka lǎ'ne h́ɔk ntsu-penǰémndüó' pé hcú. Pé ka ηwa'ne ηγο:

¹⁶Ntí ga h́ge sak, m ben h́tɔ.

Mben h́kút ndá-fɔ Ndavít yi é ka vune. Mɔ ndá' mben mbɔ' ndá ye yi pé ka kemne te é túu túune.

¹⁷Pɔ pí póp ká pó payúda pɔ jáɔ p'ɔ, h́ɔɔ Tsapɔ.

Óɔh, n cú túu né túu yi mɔ h́ge éfún wóp ηγο póp tsɔ' pɔ páa. Mɔ Tsapɔ Sé cúne p'ɔ. A lɔk pá'a h́ge menu mí a ka zápne.

¹⁸É pó menu mí a ka lǎ'mó h́ge pé jí.

¹⁹Ják pen hcú ηγο: «P'ɔ lǎ, N kwane yáa ηγο kɔɔ pé gáne pɔ pí póp ká pó payúda pó te é tsa. N cú pɔ pí póp zápne tám yóp nüu Sé.»

20 Lá, é pɔŋ ŋɔ pɛkɛ ŋwa'ne pɔ nda' ŋwa'ne ńdɔk ńcú mbɔ́ pɔp ŋɔ: Pɔp pɔ́a nekwét pɔ́fɔ'-mbar yi pé lɔkne ńnɔŋ pɔ́. Ŋɔ pɔp pɔ́a nekwét mbar-naa wí pé féme wé féméne. Ŋɔ pɔp pɔ́a mba nekwét meci néene. Ŋɔ pɔp pɔ́a necwé'ne mba wɔ́ lá pɔp pépɔp nɔɔ nɔɔne.

21 Kwa' nénwín te éfú meŋgu' meŋgu', ńkúu ló'ne, pé lɔ ńjúk pɔ nesá' neɔ́u- Mɔ́sɛ́e tset metáɔŋ mba tset ŋɔŋ melé'nji-payúda tsuu. Pé fúŋ pɔ níná neɔ́u tset mendá-cú'le mɔp.

Ŋwa'ne yí pé ŋwa'ne ne ńgá mbɔ́ pɔɔ-Kelístɔ pí pɔp ká pɔ payúda pɔ

22 Gaŋntúu-Yésu, pɔp pacwéé mbi ńge ŋɔŋ mecú'le-pɔɔ-Kelístɔ tsuu mi é Yelúsalem gɔ́ ńké ńzáp ŋɔ é pɔŋ pé gu tsetset pɔp, ńtsó' pɛcɔ́ ntá'pɔɔ, ńtúu wɔp pé Pól pɔp Panepáashi Antíyɔshe. ńkwanɛ pɔ'ɔ ńtsó' Jwíde wí pé penne éfúŋ wé ŋɔ Mbalsabas, ńben ńtsó' Sílas. Pɔɔ pɔne pépá pɔ pɔ pi pɔp cúne nu pé zú'.

23 Pé ge ŋwa'ne yí pɔp gu ńdɔk ńgu, ńŋwa'ne tsetú ŋɔ: «Pek papém Yésu, pɔp pacwéé mbi tset cúle-pɔɔ-Kelístɔ Yelúsalem, pek pɔ́pɛmá pɔ́u pek ce'le wá'u pɛtsuu, pɔ́u pɔ́pɛmá pi pɔ́u ká pɔ́ payúda pɔ́, pɔ́u wí pɔ́u ńtswéne tɔ́ɔŋ-Antíyɔshe, te mba pɛcɔ́ pɔ́ pí pɔ́p nɔ́u pak-ŋɔŋ Siliya, te mba pɔ́u pí pɔ́p nɔ́u pak-ŋɔŋ-Silísíya.

24 Pek ka zú' ŋɔ pɛcɔ́ ntá'pɔɔ ka fú tsetset pek, ńtɔ́ ńma' ntákɛ tsetset pɔ́u, ńdɔk swíŋe yɔp ńge te pɔ́u pɔɔ kíi ńjí tú yá'u pɔ́. Lá pek ŋkaa ne zee ńtúu wɔp ŋɔ pɔp gu ńcú pɔ'ɔ pɔ́.

25 É yúu mi é gene la pek pɛtsuu cú'le ńzáp ŋɔ pé tsó' pɔɔ, ńtúu wɔp mbɔ́ pɔ́u. Pɔp Panepáashi ńge Pól, pɛtuunden pɔ́pɛmá pekɛ, pɔp tɔ́ ńjɔ́ wá'u,

26 é pɔ́u pi pɔ́p ka pémne neɔ́fú nté nu-Tsarɔ́u wekɛ Yésu Kelístɔ.

27 Pek lɔk pá'a ńtúu Jwíde pɔp Sílas. Pɔp gu ńtá'u mbi pɔ́u, éswíi wá'u né yúu mi pek ŋwa'ne tset yɔ ŋwa'ne.

28 Pek zee ńɔ́ ńzáp yɔ nu, Zwíkɛ Léene ne pen ńzáp yé ŋɔ kɔɔ pé kwi' pi' mbɔ́ pɔ́u. Ndí' nda' neniite ńkú'le nɔ́ne neɔ́u ni pek gu ńcú laa kwa' sá'ne.

29 Pɔ́u pɔ́a nekwét pɔ́fɔ'-mbar yi pé lɔkne ńnɔŋ pɔ́. Pɔ́u pɔ́a nekwét mbar-naa wí pé féme wé féméne. Pɔ́u pɔ́a mba nekwét meci néene. Pɔ́u pɔ́a necwé'ne mba wɔ́ lá pɔ́u pepɔp nɔɔ nɔɔne. Pɔ́u laa ńzú' ntsu wek nɔ́u mɔ́ne menu ńkú'le, mbo pɔ́u ge sá'ne. Pek pɔ́pɛmá pɔ́u, pek ce'le wá'u.»

30 Pé ŋwa'ne pá'a, ńdɔk ńtúu pɔ́u pɔ́. Pɔp gu ńkúu tɔ́ɔŋ-Antíyɔshe, ńcú'le pɔ́u-Kelístɔ pɛtsuu, ńgá ŋwa'ne mbɔ́ pɔp.

31 Pɔp pɔ́ te éfúŋ yíyá ŋwa'ne, é ní' metuu mɔp. Pɔp tsáate pá'te'.

32 Pá' Jwíde pɔp Sílas ńbóne pɔ́u pi pɔ́p náŋne ńcwí ńkɔ́u wí é fúne mbɔ́ Sé lá, pɔp pé pɔp pen swíŋe pá'te'. Pɔp niite ńní' metuu mɔp, ńtɔ́te wɔp pɔp tente.

³³Póp pé póp pen íná' ínán̄ túsɔŋ-Antíyɔshɛ. Póp ge ɣɔ ɣɣ, pɔɔpémá niite ńdeeme wóp. Nɣɔ póp nen né ku sá'ne, nepen ɣkŵéete pɔɔ pí póp ka túune wóp.

³⁴[Lá Sílas záp pɔ ɣɔ a ɣɣ ɣɣ Antíyɔshɛ.]

³⁵Pól póp Panepáashi tsá' ínán̄ yóp pɔ zú'u. Póp nezda pɔɔ pɔ ɣkát ńz'í pɔɔ né yúu, mben mbó ńcŵi Nkɔɔ Sá'ne ńi Sé ka ka'ne-Tsarɔɔ.

Pól póp Panepáashi fakɣɛ

³⁶É ná' ínán̄ mɔzɔ', Pól cú mbɔ Panepáashi ɣɔ: «Púu pen nzɔɔ, ńdíɣe pɔɔpémá pi póp tset metúsɔŋ mí púu ka leene zú'u ɛsŵí nu-Tsarɔɔ, ńdíɣe ńjáo pá' póp ka tsá'ne mbó.»

³⁷Ŋɣó mbó mbɔ Panepáashi mbó ɣkɔŋ ɣɔ pópme lɔk Jân ńí pé penne ɛfúɣ wé ɣɔ Málékúshi lá ɣɣ.

³⁸Lá Pól pɔɔ ɣkɔŋ pɔ'ɔ pɔ, mbí'ɣɔ a ka lá' mme' wópme Panfílí. Jân Málékúshi ɣkaɔ pen ńcáo nzɔɔ póp póp pépóp fa' fa' pɔ.

³⁹Pól póp Panepáashi zɔŋ zɔŋne, mbɔɔ zú'ne, ɛ ten ɣɣó ńdŵikle tsetset póp fakɣɛ. Panepáashi lɔk Jân Málékúshi ɣɣ. Pópme kúu mǎmá kanú' ɣɣ né Shípele.

⁴⁰Pól tsá' ńtsó' yé Sílas, pópme ɣó ɣɣ, pɔɔpémá fée wóp mbɔ Tsarɔɔ ɣɔ a cŵélé wóp.

⁴¹A jé' we Siliya póp Silísí, ńnen ńní' metɔɔ mendá-cú'le núu neniite ńzáp tǎm yóp núu Tsarɔɔ.

Dwa'ne-Gaŋntúu Yésu Kelístɔ 16

Timɔtêe cúu ku-Pól póp Sílas

¹Pól ɣɔ te ɣkúu túsɔŋ-Ndelbe, ɣɣe ɛfú zú'u ńdɔk we Listele. Wecó ɣu-Kelístɔ pɔ zú'u, pé fúɣ wé ɣɔ Timɔtêe. Má we pɔ mɔɔ-Yúda, mbɔ a ka pém mɔ nu-Yésu. Mbɔ tát we mbó ɣu-Ŋɣelek.

²Timɔtêe pɔ ɣu, pɔɔ-Kelístɔ pi póp Listele mba Ikɔnyɔm kŵíi lík yé sá'ne tɛ'.

³Pól pɔ ɣkɔŋ ɣɔ póp Timɔtêe tém ku, ńzɛe mbiite ɣɣe pé pú' wé, ńjí ɣɔ payúda ɣɔ mbém wé, mbí'ɣɔ payúda pi póp núu yíyá pak-ɣɔŋ ka pɔ ńjí ɣɔ tǎa pé Timɔtêe ka pɔ ɣu-Ŋɣelek

⁴Póp Pól ɣó ɣké mbó ɣɔ ńnen tset metúsɔŋ ńcú pá' papém Yésu póp pacŵée mbi tset cúle-pɔɔ-Kelístɔ ye Yelúsalem, ka zárne, mbó ńcú mbɔ póp ɣɔ póp ɣŵee yíyá nu sá'ne.

⁵Pɔɔ-Kelístɔ pɔ ɣkŵi' ńzáp tǎm núu Sé ńdɔk ɣɣ pɔ né mbi. Nden wóp pɔ mbó lé' tsɔɔ, ɣkŵi' kŵi'ne.

Pé fúɣ Pól Maséndwan

⁶Pôl póp Sílas ke mbó ñnen nenne, Zwíkhe-Sé ge ñto' wóp negu tset pak-ηγοη Azii éswíi nu-Sé, Póp tsá' ñjé' tset pak-ηγοη Filíjii póp we Ngalât jé'ne,

⁷ήγου τε ñtsá' nekúu tset pak-ηγοη Misii, ñdoo shá negu Mbitinî. Lá Zwíkhe-Yésu poo péem ηγοη póp gu zú'u pó.

⁸Pó'w, te póp tsá' ñjé' Misii jé'ne, ñcún ηγου né túsou-Tólás.

⁹É ge mbó yecó netú', Sé ηié' mík-Pól, a jáo yecó ηku'ne nu. A jáo wecó ηu-Maséndwan táb, mbó mbú' mbó mbó wé ñcú ηγο: «Séswíi, tó te ηkúu Maséndwan, ñcwéle wék.»

¹⁰Pôl jáo pó'w, pek góo ñdoo shá ηγου Maséndwan, mbó ñtsuη ñjí ηγο Sé fúηne wék zú'u ηγο pek cwi Nkua Sá'ne wi Sé ka ka'ne.

Lítiya péem nu-Yésu

¹¹Pek kúu mamá kanú' túsou-Tólás, ηγου po ndáηnduη te ηkúu tset yecó lá' yi ηki ka zemene ñní' sou, pé fúη né Samotélas. Njí kie pek pen ñdok po kanú' ηγου né túsou-Néapólis,

¹²ñtó zú'u ñcwet tset kanú' ηγου né túsou-Fílîp. É pó mamá túsou tset pak-ηγοη-Maséndwan, mbo pé ka lok wé ηγε yecó túsou-Palóma Pek nán zú'u mecó nden melé'.

¹³Lé'ñji-payúda pó, pek fú túsou ñcwet, ηγου te ηkúu mbua yecó ηki, mbó ηkwanηe yék po ηγο pek gu ηγου te ηkúu zú'u, é ge ηγοku oo pek jáo za' yí payúda cú'léne zú'u ñce'le Sé. Ñkwéete pecó panjé zú'u, ñnán yék sé ñcú nu-Sé mbó póp.

¹⁴Wecó tá' pó tsetset póp, pé fúη wé ηγο Lítiya. Mbo a ka fú túsou-Tiyatil. A táηte yecó pepan ndwí é pou te'. Mbo a ka péem nu-Sé-payúda. Pek pó ñcú nu, a niite ñzwí'le kwa' sá'ne, mbí'ηγο Tsapuo ka tsó' tám yé pá' a gu ñtúóηe netúute né ñniite zwí'le nu yí Pól sé ñcú.

¹⁵Pé páate ñtemte ñnu' wóp ηjwētndá yé ηki. A páate ηγο éfúη wék ηjé' yé ñcú ηγο: «Pek laa ñjáo yék ηγο a péem nu-Tsapuo te éswíi nu, pek tó ñtswé ηjé' yé.» Ñcú pó'w, ñtsúuηe wék tsúuηéne nepém.

Pé ma' Pól póp Sílas ndátsán, túsou-Fílîp

¹⁶Pek fú lé' éyá ñcwet mbó ηγου za' yi pé ce'léne Sé zú'u, wecó móo manjé wi a mbóne ηkwaa tó ñzá' wék. Mbo yecó zwíkhe kepou ka kúu nuu wé, ηγε a ku' neswíi puo né menu mi é gu ñtáa lá ηγε wóp. Pazúu wé pó ñdok wé ñdep ηkáp te é zda zdane.

¹⁷A cúo nzuu pek Pól, ñnen ñcú né tuu ηγο: «Puo poue ganfa' mbó Sé wi a pi'ne mba kúo lá! Póp sé éswíi wuu pá' é laa mbó puu nen pó'w la ñduk.»

18A ké ḡge pɔ pɔ'ɔ, nũ melé' te ḡzáa. Pɔl gaape tsetset ḡzán lón, éshɔtne ḡcú mbɔ zwíkɛ kepɔɛ ḡɔ: «N dɔk lík-Yésu Kelístɔ ḡcú ḡɔ ɔ fú nũ manḡé wá ḡcwet!» Zwíkɛ kepɔɛ ḡɔ éfú nũ wé ḡcwet.

19Pɔ pí pɔp ka zúune wé, jɔ ḡɔ pɔp ká pen ḡku' nelɔk wé ḡdep ḡkáp pɔ, ḡḡɔ ḡké ḡḡwɛ Pɔl pɔp Sílas, éshuḡ wɔp ḡdɔk ḡḡ ndũ zán.

20ḡtík wɔp mbi pasá'lá' ḡcú mbɔ palóma pí pɔp ka pónɛ ésd' lá' ḡɔ: «Pɔ pɔne sé ḡma' takɛ tset tɔsɔɛ yekeɛ, ḡben ḡbɔ payúda.

21Pɔp sé ḡde'le pɔ né wɛcɔ mat we fí. É pɔ yi pekɛ Palóma ká pɔ ḡḡwɛ nepém pɔ, ḡben ḡké ḡbɔḡ ḡwɛ nenen pá' pɔp le'léne pɔ.»

22Lá' zán lón nũ Pɔl pɔp Sílas. Palóma pine pɔp ka pónɛ ésd' lá' ḡcú pé lɔk tɔw éshɔt mendwí mɔp, ḡdɔk ḡḡwaa ḡniite ḡtswáa wɔp.

23Pé tswáa wɔp kwa' sɔ'ne, ḡḡ ḡma' wɔp ndátsán, ḡcú mbɔ mbyép ndátsán ḡɔ a niite ḡbyép wɔp kwa' sɔ'ne.

24Pé cú pɔ'ɔ, ḡ wí a pyépe ndátsán ḡ ḡní' wɔp tset lúm wí é kwa' tsetset-ndátsán, ḡní' kɔ' nũ meku mɔp.

25Tɔw tú' ge ḡbɔ ḡku', Pɔl pɔp Sílas pɔ ḡce'le Sé, ḡzɔp ḡki ḡdɔk ḡḡ'le wé. Pɛcɔ ḡḡtsán pɔ ḡzú',

26ḡnán te ḡzú' tsétsá' tɔ'ne né tɔw te mesák-ndátsán nɔ'ne. Metsundá ḡɔ ḡtsɔ'ne ḡtɔwte. Mecên fú nũ ḡḡtsán tɔw kí'ne ḡbɔtne sé.

27ḡ wí a ka pɔ ḡbyép ndátsán jɔwɛ, ḡjɔ metsu-ndátsán pɔ pɔ mé tsɔ'ne. A ḡɔ sɔɛ móníi, ḡbɔ ḡdɔ nelɔk éshɔ mbɔ ye, ḡbɔ ḡkwaḡe pɔ ḡɔ ḡḡtsán lá' ḡcwet ḡkɔwte.

28Lá Pɔl kíi né tɔw ḡɔ: «Kɔ sɔp mbɔ ye, pek sé pétsɔw.»

29Mbyép ndátsán zú' ḡcú pé lɔk kye' ḡtɔ. A lɔk ḡkɔ ḡkúu tset ndátsán. ḡbɔ ḡcɔ' te ḡḡwet ḡwetne, ḡcú ḡnɔ meku-Pɔl pɔp Sílas,

30ḡben ḡge pɔp pé pɔp fú tset ndátsán ḡcwet, a píke wɔp ḡɔ: «Pé nde, m bɔ ḡge ḡḡku lá ḡduk?»

31Pɔp tsɔ' mbɔ wé ḡɔ: «Záp tɔm yú nũ Tsapɔ Yésu. A ge pɔw ḡwɛtndá ye luk.»

32Pɔl pɔp Sílas swíi nu-Tsapɔ mbɔ pɔp pé ḡwɛtndá ye.

33Pɔ ḡká yíyá ḡká yíyá, pɔ kwa' netú' éwá, mbyép ndátsán lɔk wɔp ḡkúu tset wɛcɔ lúmndá, éshɔ mefán mɔp, ḡcɔ'. Pɔp ḡɔ ḡnu' wɔp ḡwɛtndá ye tset ḡki.

34A pen ḡdɔk wɔp pépá ḡbɔ ḡḡ ndá ye, ḡḡ yúu pɔp jɔ. Pɔp pé ḡwɛtndá ye tsáate, mbí'ḡɔ pɔp záb tɔm yɔp nũ Sé.

³⁵Njí ge ḡkie, pasá'lá'-Palóma túu pemákáa ḡḡ póp ḡ ḡ́cú mbǒ ḡu wí a pyéḡne ndátsáḡ ḡḡ a ná ḡḡ pá póp ḡḡ.

³⁶ḡu wí a pyéḡne ndátsáḡ tǒ ḡ́cú mbǒ Pǒl ḡḡ: «Pasalá' pek cú ḡḡ n ná wḡḡ ḡḡ ḡḡ, mbǒ ḡḡ ḡ́cḡet ḡkǒḡne ḡḡḡ né mbótne!»

³⁷Lá, Pǒl cú mbǒ pemákáa ḡḡ: «Zú'ne, póp ka pét ḡḡ ké ḡak ntsaḡ yeḡ, ḡ́cú pé tswáa wék mbi lá'. Lá pek pǒ ḡḡ-ḡḡḡḡ-palóma. Póp ka tswáa wék pǒ'ḡ, te é ku' póp ní' wék tsáḡ. Póp ḡen mbǒ pǒ'a ḡ́dḡ nesótḡe sóténe ḡ́cḡeete wék. Pek la'. É píkḡe ḡḡ kwa' póp tǒne ḡ́cḡeete wék ndátsáḡ.»

³⁸Pemákáa ḡḡ mbéete ḡḡ nu éswíi pasá'ḡḡḡḡ-Palóma póp zú' ḡḡ Pǒl póp Sílas ḡḡ-lá'-Palóma mbók te',

³⁹kwa' póp tǒ, mbú' mbǒ ḡḡe póp fú ndátsáḡ ḡ́cḡet, mben mbú' mbǒ mbǒ póp ḡḡ póp fú tǒḡḡ ḡḡḡ.

⁴⁰Pǒl póp Sílas cḡet ḡkǒḡne, ḡḡḡ ne ḡjé'-Lítíya, ḡkúu zú'u, mbéete mba kǒ' lá éswíi pǒḡpémá, ḡní' metḡḡ wǒp, la ḡḡḡ.

Dwa'ne-Gaḡntúu Yésu Kélistǒ 17

Pǒl póp Sílas ḡḡ né Tesalǒnik

¹Pǒl póp Sílas lǒ sé ḡ́de wé tǒḡḡ-Afíḡolíya mba wé Apǒlónḡi, ḡḡḡ te ḡkúu tǒḡḡ-Tesalǒník, ḡḡḡ tǒ' ndá-cú'le-payúda pǒ zú'u.

²Pǒl kúu tset yíyá ndá-cú'le neḡḡḡ payúda, pá' é mbǒne mat mbǒ wé, nekúu mba yéte tǒḡḡ lá ḡḡḡ ndá-cú'le-Payúda. Póp pé payúda pǒ éfúḡ ḡḡa'ne-Sé éshyéé kḡḡ ḡḡḡ ná ḡelé'ḡḡi méntát.

³Pǒl pǒ ḡ́niite ḡkyé'te éswíi wǒp ḡḡ Nzá'ḡḡḡ wí Sé ka ka'ne, ka ḡḡḡe neḡḡḡ ḡḡḡ', ḡḡfú, mben ḡzḡḡime ḡḡu neḡḡ. Nzá'ḡḡḡ éwá Yésu wí a swíine wǒp laa.

⁴Pecǒ ntá' payúda zú' é kúute wǒp, póp péḡ, ḡ́cúu nḡḡ Pǒl póp Sílas, te mba pecǒ ḡḡḡelékíya te ḡzǒa pi póp ka péḡḡne nu-Sé wek. Te mba pecǒ ḡḡḡé cúḡḡéne pine póp tǒḡḡ, ḡḡḡ lá mbém yǒp.

⁵Lá payúda pine póp la'ne ḡḡḡ pǒ'ḡ, ḡkǒ' lǒḡ, ḡḡḡ metú-ndúḡ-ḡ́cú'le pa ké kúu ḡḡu nu, póp pé póp kuute lá', ḡḡḡa' va' tǒḡḡ. Póp ḡḡ ndá-Jásḡḡ nelḡḡ Pǒl póp Sílas pá' póp ḡḡ ḡḡḡḡe wǒp ḡḡḡ tík wǒp mbi lá',

⁶ḡkúu zú'u, mbḡḡ wǒp ḡḡḡ, ḡḡḡḡe Jásḡḡ póp pecǒ pǒḡpémá ḡ́dḡk wǒp ḡḡḡ te ḡkúu mbi pasá'lá', payúda lǒk ḡḡi tenne ḡ́cú ḡḡ: «ḡḡḡ ḡḡne ma' va' za' tsḡḡ. É ḡḡḡlá póp lǒkne ḡtǒ te ḡkúu za'ne laa!

⁷Jásḡḡ ḡḡemáa ḡkúkḡe wǒp ḡjé' yé. Póp sé mbǒ ḡḡḡák neḡḡḡ-Kása, ḡ́cú ḡḡ wecǒ fḡḡ gú, pé fúḡ wé ḡḡḡ Yésu.»

⁸ḡḡ swíḡe tákte tú-lá' te mba yi pasá'la' tǒḡḡ.

⁹É pó te pasá' lá' píkhe mbǎ Jásɔŋ póp pecó pǔpémá ηγο póp nɔŋ mbɔ'-ηκάρ sé lá pé ná wóp. É pó ηκάρ yi va' laa mben m̄nu túsɔŋ póp pé yiyá ηκάρ.

Pól póp Sílas kúu Mbelée

¹⁰Nzénzúu vu, pǔpémá γε Pól póp Sílas gu ne túsɔŋ-Mbelée, ηgu te ηkúu zú'u, ηgu ndá-cú'le-payúda.

¹¹Payúda pine póp n̄u yíyá túsɔŋ gw̄ee t̄m s̄'ne ndee pine póp Tesalɔnik. Póp pé m̄ sw̄íne-Pól póp Sílas né t̄m s̄'ne, mbó lé' tsuu, mbó éfún ηwa'ne-Sé, ntún̄te nu ηgá n̄u, ndɔɔ nejí ke nu yi póp sw̄íne wóp, é pó'ɔ ɔɔ.

¹²Pɔɔ te ηzáa tsetset póp fú pó'ɔ, ηzáp t̄m yóp n̄u Yésu. Te mba paŋgé-Ŋgelék pine póp gaŋyúu, mba mbéene te ηzáa pen ηzáp yóp.

¹³Lá payúda pé Tesalɔnik nán̄ te ηzú' pá' Pól Mbelée, mbó ηk̄w̄i' ésw̄ii nu-Sé, ηnáate ntó zú'u, ηze nema' va' ηdɔk ηní' metuu lá'.

¹⁴É γε pó'ɔ, pǔpémá gɔɔ ηγε Pól lɔk sh̄-ηki ké nd̄wikle ηgu. Sílas póp Timɔt̄e tsá' ηgón̄ Mbelée.

¹⁵Pɔɔ pí póp ka gu ne ηcakle Pól lɔk wé ηgu te ηkúu Atên, ηgo mben nzuu, Pól cú mbǎ póp ηgo póp γε Sílas póp Timɔt̄e fé'ne ntó ηk̄w̄éete wé túsɔŋ-Atên.

Pól sé ésw̄ii nu-Sé Atên

¹⁶Pól gó mbó ηz̄w̄i'le wóp Atên, mbó ηkát ηjúɔ yúu nté nté yi pɔɔ-túsɔŋ êyá gú'lene ηgo é mesé. É záa pá'te', mbuu ye cite.

¹⁷A pó ηgu ndá-cú'le-payúda, ηk̄w̄éete payúda mba papém nu-Sé wek mbó ésw̄ii wóp né nu, mbó lé' tsuu, ηgu nd̄ zán, ηjúɔ pɔɔ pi póp zú'u, mben ésw̄ii wóp né nu.

¹⁸Póp pecó pakwaŋe nu, ka pen mbó ésw̄íne, póp pó pɔɔ pi póp tsetset pɔɔ-érik̄w̄il mba pine póp tsetset pɔɔ-Setɔyisíyêŋ. É ka pó pó'ɔ, Pól pó ηcú nu-Yésu mbǎ póp, mba nu n̄u nez̄w̄ime n̄u neví. Pecó zú' pó'ɔ, mbíkhe ηgo: «Wá ηgaŋ-nesw̄ii cú ηgo k̄ɔ́ lá?» Pecó pó ηgo é fí pɔ pá' a sw̄ii wekhe né nu n̄u mecó mesé mendé'.

¹⁹Póp lɔk Pól ηgu mbi Ayelɔpaaje, é pó cú'le-pazá'ntsɔŋ túsɔŋ, ηkúu zú'u, mbíkhe wé ηgo: «É laa mbó pek jí yék nu fí êyá yi ɔ zí'ne pɔɔ lá?»

²⁰Menu mi ɔ sw̄íne wék sé ηk̄'ne wék k̄'néne. Pek sé ηkɔŋ netsuŋ ηjí pá' ɔ lɔkne ηcú.»

²¹É ka gó mbó pó'ɔ, mbí'ηgo pɔɔ pi póp túsɔŋ-Atên mba pɔɔ pi póp fúne túu ntó ntswé zú'u, ka pó ηká tsuu ηjúk yóp pɔ nezú' mben ηcú menu fí mi é pét lá ηc̄wet.

²²Pól gó ηké ηdɔ sé nt̄uu tsetset cú'le-pasá' túsɔŋ ηcú ηgo: «Pɔɔ-Atên, n júɔ pɔuu t̄uu n̄u mba k̄ɔ́ lá, mbó pɔɔ ηní' tú n̄u nu-Sé te'.

23 Mɔ sé ńnen tset túsɔŋ yáa, ńjáo mendá-mesé máa jáɔne, te ńjáo yecó pɔ gú, mbo pé ka ɲwa'ne núu ɲɔ: “Yɔ ndá-nɔŋpɔ' yi pek ká jí lík yé pɔ.” É pɔ'ɔ lá, yîyá Sé yi paa tswéne ńgú'le wé ké jí wé lá, n tɔ pá'a neswíi wáa né nu yé.

24 Sé wí a ka niiténe mbí ńge yúu mi é tsetú. Já pɔne Tsarɔo tánépu mba ndú tsétsá'. A lɔo ńtswé tset meza'-sé mi pɔomesɔŋ lɔkne mbó mɔp ńkút pɔ.

25 A ké mbɔɔ mbó ńzwí'le ɲɔ pɔomesɔŋ ge yecó yúu la a lɔk mbó yé gú pɔ. Yecó yúu ká pɔ ńják mbɔ wé pɔ. Já gáne zwíkɲe mbɔ pɔomesɔŋ, lá pɔp lɔk mbó gú, te ńgá mba kúɔ lá.

26 A ka fú núu tá' ɲu wémó', ńge melá' melá', nelɔk ńge ɲɔ pɔomesɔŋ nánɲ zɔ' tsaa ndú tsétsá'. ńzá' ńjí ńzár mekem-ńká mɔp mba meza' mi pɔp gɔ ńdá' ńnánɲ zú'u.

27 Sé ge pɔ'ɔ, nepɔ yi pɔomesɔŋ gɔ ńdɔɔ wé. Te mba pá' pɔp laa ńdɔɔ wé pɔ ńkɔpɔme ńkɔpɔme, mbo lé'cɔ pɔp ké ńjáo wé jáɔne. Pekɲe zee ńge ńnánɲ pá'a, a zee mbó nejóŋ mba wɔ lá tsetset pekɲe.

28 Pé zee ńcú ɲɔ: “Pekɲe lɔk pɔ wé lá mbó gú. Já gene pekɲe ɲatne. Já gene pekɲe pɔ gú.” Mba pecó pasakneket paa ka pen ńcú ɲɔ: “Pekɲe zee mbó pɔ pɔo núu ńjwɛt yé.”

29 Pekɲe lɔk mbó pɔo-Sé. Pɔ'ɔ lá, kɔɔ pekɲe kwanɲe ɲɔ Sé yecó yúu mi pɔo ka lɔk jínu, ńdɔk tán-ńgól, ke pɔ tán-ńkáp ɔɔ, ke ɲɔ' ɔɔ, ńdɔk ńniite wé.

30 Jíne ɲɔ Sé pen ńké mbɔɔ ésánɲ yîyá ńká yi ɲumesɔŋ mbó ńge pɔ'ɔ ńdɔk ńgaaɲe gaaɲene pɔ. Lá a ńkɔɔne, mbó éfúnɲ ɲɔɲ pɔo tsaa, tset melá' tsaa ɲɔ pɔp kúpɔme mat wɔp.

31 É zee ńge mbó pɔ'ɔ, mbo Sé záp lé' yi a gɔ ńdá' ńdɔk ɲu wí a ka tsɔ'ne wé, ńɲak mbí, ńké ńɲak pɔ núu nté yi é ndúnɲndɲ. A ka zwíime ɲganɲ núu neví nelɔk ńnyet mbɔ pɔtsaa ɲɔ a gɔ ńdá' ńge pɔ'ɔ.»

32 Panɲelék pɔ te ńzú' pá' Pól cúne ɲɔ ɲu ka zwíime núu neví, pecó pɔo pɔp pɔ ńzɔɔte wé, pecó cú né jí ɲɔ: «Pek gɔ ńdá' yecó lé' lá mben zwí'le nu yi ɔ cúne lá!»

33 Pól tsú' ńcwɛt tsetset pɔp ńgɔ gɔne.

34 Lá pecó ntá'pɔo ké ńcúɔ nzaa yé, ńtsú' pɔo-Kelísto. É gɔ tsetset pɔp, pé jáɔ Ndénís wí a mbóne tsetset pazd'ntsánɲ Ayelɔpaaɲe êwá, ńjáo wecó manɲé wí pé fúnɲe wé ɲɔ Ndamalís ńge mba pecó pɔo.

Dwa'ne-Gaŋntúu Yésu Kelísto 18

Pól túsɔŋ-Kɔleɲte

1 Yɔ nu lee, Pól fú túsɔŋ-Atên ńgɔ né túsɔŋ-Kɔleɲte,

- ²ήγα τε ήκúu zú'u, ήήó wecó ηu-Yúda wi pé fúηne wé ηγο Akilas. Mbo pé ka pí wé tset pak-ηγοη-Pôη. Póp nzwé we Pelesil pét lá ήτό, έφú né ηγοη-Italí. Mbo Kása Kelôde ka cú ηγο payúda tsuu fú túσoη-Lóma ήγα. Pôl ga ήγωά wóp.
- ³Πά' póp pé póp ka pó έφα' po tá' nté fa', έ pó ήniite mentap lá, Pôl tsú' ήtswé po njé' póp, póp pé póp temte έφα'.
- ⁴Ηγοη lé'ηji-payúda, Pôl ga ndá-cú'le póp, ήdoo shé neswíi payúda póp paηgelék né nu te póp zú' nu-Yésu.
- ⁵Sílas póp Timotêe γε mbó te έφú pak-ηγοη-Maséndwan ήτό, Pôl tsú' ήní' tú ye po nda' neswíi nu-Sé, mbó ήniite ήkyé'te, έswíi payúda ηγο Yésu póne Nzá'ηka wi póp tswéne mbyép.
- ⁶Lá payúda ten po ndu', ήzootε Pôl. A góo ήtsú' mbú' po pépép núu mendwí mé, ήcú mbó póp ηγο meci móp laa ήtswetne tú póp, mbo ye nu ká po núu pó. Ηγο a fú ηkôone, ήtsú' έswíi nu-Sé po mbó pwo pine póp ká pó payúda pó.
- ⁷Pôl cú pó'o, έφú ndá-cú'le ήcwet, ήγα né njé' wecó ηu, pé fúηne wé ηγο Tutius Jwistwis. A pó ηu, mbo a ka záp tám ye núu Sé wek. Nda ye góo mbó po mbuu ndá-cú'le-payúda.
- ⁸Kelíspus wi a ndúm tset ndá-cú'le-payúda póp njwetnda ye tsuu γε ήzáp tám yóp núu Tsapwo. Pé nu' wóp ηki. Pwo-Koleηnte te ήzáa zú' swíηe-Pôl mbém yóp nepó pwo-Kelísto. Pé nu' wóp gúu ηki.
- ⁹Έ pó yecó netú', Tsapwo cú ήníe' mík-Pôl ήcú mbó wé tset ηηgo: «Páa necwo! Swíi nu yáa swíine, koo ndá,
- ¹⁰mbí'ηγο púu nenne. Wecó ηu ká ku' negwéε wú te ήγε nu kepoη núu gu pó. N cú pá'a, mbí'ηγο pwo pi póp páa, túσoη za'ne te ήzáa.»
- ¹¹Pôl tswé Kólêηnte tá' ηgu' né pesaη pénétúkú, mbó ήzí' pwo né nu-Sé.
- ¹²Έ gó mbó yecó ηká, Ngalíyον tsú'ne ηgómnaa núu pak-ηγοη-Palóma yi pé fúηne ηγο Akây. Payúda náη te ήdo sé nzuu Pôl, ήgwéε wé ήdok ήγα za' yi pé ηakne ntsaη zú'u, έfen wé,
- ¹³ήcú ηγο: «Nu wo sé ήní' metuu pwo ηγο póp gú'le Sé núu nté yi nepúu nekηe ká pó ήkcoη pó.»
- ¹⁴Pôl zú' te mbó ήdoo nepüot, Ngalíyον góo ήzá', ήcú mbó payúda ηγο: «Payúda έ mbó pé'ε mbó nu nejwí ηu ke po yecó mamá nu kepoη yi ηu gene oo, mbo η ηak nu yúu.
- ¹⁵Lá pá' puu ké έshotne po tsetset puu, ήzcoη nu po núu meswíηe, póp melík mba nepúu ni έ pó po núu lá, έ líηe po wúu. N ka pó ήkcoη nepak yíyá nté metsaη pó!»
- ¹⁶Ηγαλίyον cú pó'o, έφú za' yi pé ηakne ntsaη zú'u, ήzuη wóp.

17Nu tsa wóp póp pétsuu tsú! ígwëe Sostên wi a ndám tset ndá-cú'le póp, íze pɔ zú' yi pé ñakne ntsaŋ zú'u netswáa wé. Ngalíyɔn pɔɔ tsóp.

Pól pen nzuu né Antíyɔshe we Siliya

18Pól ná! mben íze ínnáŋ Kólêhnte. Lá ídeeme pópémá, ígɔ Senkélé pá! a gɔ íkúu máamá kanú! ígɔ né Siliya. Pól póp Pelesíl ígɔ Akilas gɔne. Pól gó íkúu kanú!, íkɔɔ tú yé índɔk ícú ígɔ a gɔ yúu mi a ka ka'ne mbɔ Sé te índwíkle.

19Póp gɔ te íkúu Éfêze ícŵet tset kanú!, Pól ná Peleseka póp Akilas, ígɔ íkúu ndá-cú'le-payúda, neswíi payúda né nu-Tsarɔ.

20Póp píkɔne wé ígɔ póp pé póp ná! íze ínnáŋ. Lá a pɔɔ péem.

21Lá ígɔ ídeeme wóp ícú mbɔ póp ígɔ: «Sé laa mbém, mbɔ mɔ ítáa lá mben ítɔ íjé! pɔɔ.» A cú pá'a, ígɔɔ íké ígɔ íkúu kanú!, éfú Éfêze ígɔ.

22Kanú! gɔ íkúu Sézalê Pól pfúu mbuu né Yelúsalem, íce'le cúle-pɔɔ-Kelístɔ lá mben éfú zú'u ígɔ né Antíyɔshe,

23íkúu Antíyɔshe, ínná! íze ínnáŋ lá ígɔ, íjé! wé pak-ígɔŋ-Ngalât póp Filíjii, ínen íní! metuu pɔɔ-Kelístɔ.

Apolós zí! pɔɔ né nu-Sé túsɔŋ-Éfêze mba Kólêhnte

24Wecó íu-Yúda wí pé ka píne wé Alekzaŋdelíi, pé fúŋ wé ígɔ Apolós tó Éfêze, mbó íu ícú nu é ícŵet, mben íjí íwa'ne-Sé sá'ne.

25Mbɔ pé ka zí! wé né nu ígá núu sêndúŋ-Tsarɔ Yésu. A pɔ íní! tú kwa' sá'ne éswíi yíyá nu mben ízí! pɔɔ né nu-Yésu pɔ ndéŋndɔŋ pá! é pɔne. Lá ígɔ núu nu cŵéé íki, a jí yé pɔ pá! Jâŋ ka pɔ ínu! pɔ íki.

26A cú nu-Sé ndá-cú'le-payúda, éśáane sáane. Pelesíl póp Akilas zú' swíŋe yé índɔk wé ígɔ, íniite íde'le wé né nu ígá núu sêndúŋ-Tsarɔ.

27Apolós gɔ mbó ítsáa nefú Éfêze ígɔ núu pak-ígɔŋ-Akáy, pópémá zú' íní! metuu mé, íŋwa'ne íwa'ne ígá mbɔ wé, nepɔ yi a gɔ íkúu zú'u, ígá mbɔ pɔɔ-Kelístɔ pi póp zú'u póp kúkɔne wé sá'ne. A gɔ te íkúu zú'u, ícŵélé pɔɔ-Kelístɔ pá'te!, mbíígɔ Sé ka pɔ ítɔɔte wé,

28póp pé payúda ze ítáa mbi lá!, ízɔŋ nu ígá núu Yésu. A pɔ índɔk nu yi é fúne tset íwa'ne-Sé íniite nnyet ígɔ Yésu pɔne Nzá'íka wi Sé ka ka'ne, mbó índɔk ye swíŋe íjɔ! ntsu-payúda.

Dwa'ne-Gaŋntúu Yésu Kelístɔ 19

Pól sé ízí! pɔɔ-Éfêze né nu-Sé

1Apolós gó mbó Kólêhnte pá'a, Pól pɔ íjé! tset pak-ígɔŋ yi memá menkɔ' zú'u, ígɔ te íkúu Éfêze, íjé pɔcɔ ntá'pɔɔ-Kelístɔ pɔ zú'u,

²mbíkhe wóp ηγο: «Puu ka pó te ízáp tám nüu Yésu pé'e te Sé gá Zwíkhe Léenéne mbō puu?» Póp pūot ηγο: «Pek ηkaa mo zee ízú' pá' pé kwíine yecó Zwíkhe Léenéne pó.»

³Póp cú pó'w, Pól píkhe wóp ηγο: «Te nté nenu' wuu ηki ka pó po yéte?» Póp pūot ηγο: «É mbó yi nté Jâη ka póne ηgá.»

⁴Pól cú mbō póρ ηγο: «Jâη ka pó ínu' puo ηki ndok ínyet ηγο póρ péμ nekúpme mat, lá ηké mbó ícú mbō lá' ηγο póρ záρ tám yóp nüu ηu wí a nzuu yé mbó ító, ícú pó'w, ηgaη pó Yésu.»

⁵Puo êpá zú' yo swíηe, ηγε pé nu' wóp ηki nüu lík-Tsapuo Yésu.

⁶Pól pó te ízáp mbó tú póρ, Zwíkhe Léenéne kúu nüu póρ. Póp ze neswíηe meswíηe mí póρ ηkaa mo zee ízú' pó, mben mbó ícwí Nkpu wí é fúne mbō Sé.

⁷Puo êpá pétsuu mbó yúu ntsōppá né negém.

⁸Pól lok pesaη petát, ηké ηgu po ndá-cú'le-payúda éfêze êwá. Éswíi nu-Sé ésdáne sáanéne, éswíi puo pá' nefoo-Sé póne, ndoo shé nekyé'te te póρ péμ.

⁹Lá, pecó puo tuu po tú, ndu' nepém, ítúu po mbi lá' ηgwák nu nüu sêndúη-Yésu wí Pól sé ícú. Pól góo ηké íná wóp, éfak puo pi póρ péμne netsú' puo-Kelíto, ndok ηgu né zu'-sekút wek ηu wí pé fúηηe ηγο Tilanus, mbó ízú' wóp né yúu lé' tsuu,

¹⁰ηγε po pó'w, nüu ηgullá' yépa. Te puo tsuu pi póρ ítswéne tset pak-ηgoη-Azîi êwá, ke a ηu-Yúda oo, ke a ká pó ηu-Yúda pó oo, a zú' nu-Tsapuo.

Póo-Séva loo shé nelok lík-Yésu ízuzη mezwíkhe kepoη

¹¹Sé lee nüu mbó-Pól ηγε kwa' menu māamaane mi pé ηkaa mo jáo pó,

¹²te pé tsú' ndok yúu-ndwí lok ítuk shé yi é kuune Zu'-mbuu Pól, ηgu ηgá mbō gaηgoo. Megoo móρ ímme mbó yi, mezwíkhe kepoη nüu póρ póρ cwet.

¹³Pecó payúda pen mbó yóp zú'u, mbó puo pí póρ mbó ínen ízuzη mezwíkhe kepoη nüu puo, ge ndoo shé nelok lík-Tsapuo Yésu ízuzη mezwíkhe kepoη nüu puo, mbó ícú mbō mezwíkhe kepoη ηγο: «N dok lík-Yésu wí Pól cúne lá, ícú ηγο puo ícwet!»

¹⁴Yo nu pá'a, póo-tátndá-panoηpo'-payúda saambá, lík yé pó ηγο Séva, ka póne ηγε.

¹⁵Lá, zwíkhe kepoη tsó' mbō póρ ηγο: «Mo sé íjí Yésu, mben mbó íjí ηu wí Pól já, ηgu nüu puu, puu zee mbó pé wō?»

¹⁶ηu wí zwíkhe kepoη ka póne nüu wé lá, kem póo-Séva né ηkot, íten ítσα wóp, íní' mefúη nüu póρ, te póρ fú ndá ícwet ηkwo ké ndwí nüu póρ.

¹⁷Puo pi póρ túsōη-éfêze, payúda póρ puo pi póρ ká pó payúda pó, zú' yo nu, mbók, ícú ηγο: «Tsapuo Yésu kwa' gú te!»

18Nezáa pwo pé m nu-Yésu, mben mbó ntó ntúu tsetset pwo mbém sáane sáanéne ηγω yúu mi póp ka gene, ηkaa pωη.

19Pecó tsetset póp píne póp mbóne gaη-nekaη lók meηwa'ne-nekaη móp ntó pé tω pω mbi lá'. Pé tsík ηkáρ-meηwa'ne êμά, é pó pak-tán-ηkáρ ntsá' megéméntaa

20Yó pá' Tsarpwo ka pó ndók μετω μέ ηγε, swiηe yé pó ηkwi' ésat zα', mbó ηkwi' ηgwēe tω ndók ηγω né mbi.

Va' vu túσωη-Éfêze

21Mone menu ka lee, Pól záρ ηγω a γω ηγω Yelúsalem, ηγω ηγω ndee tset pak-ηγωη-Maséndwan póp Akây, mbó ncú ηγω: «É sé mbíkηe ηγω n daa ηγω te ηkúu zú'u, m ben ηγω Lóma.»

22Nkwaηe pób, nzá' njí ntúu Timotêe póp Elâte Maséndwan, póp pó pwo pine póp cwéléne wé. Lá kwa' jé né tú yé pen hná' nze hnáη tset pak-ηγωη-Azîi.

23É pó ηká yîyá wecó máma va' vu nté pwo pi póp núu sêndún-Yésu.

24É gó mbó wecó táalaa pó gú pé fún wé ηγω Ndelmételwís, a júk ndók tán-ηkáρ ntwí pecó póc-mendá ndók fα' máma ndá yecó sé yi pé ka pó éfún yîyá sé né Altemîs, ntwí pé fen, é gá ηkáρ mbō wé mba mbō patwí te'.

25A cú'le patwí póp pecó pwo pí póp ka pó éfa' yóp yîyá nté fa', ncú mbō póp ηγω: «Pesúu páa, pω sé njí s'ne ηγω pekηe zú' s'ne pá'a nté yó fa'.

26Lá, pω sé njúo yáa mben mbó nzú' yúu mi ηu wō wí pé fúnne ηγω Pól sé ncú. A sé éswíi pwo ηγω mesé mi pé lókne pō mbó hniite ká pó Sé pó. A cú pób, te nezáa pwo za'ne pé m. É ká pó pō nda' Éfêze pó. É tsú' pō mózα' é pó pō pak-ηγωη-Azîi tsω tsω.

27Yó nu lō nepúpe fa' yeκηe. A γω ηγε pób, pé pō pen ndók ndá-máma sé Altemîs éfún yecó yúu pó. Pwo pō pen ncú ηγω Altemîs a máma sé weκηe pó. Lá pωtsω sé ηgú'le wé tset pak-ηγωη-Azîi te mba zα' tsω ndū tsétsá'!»

28Lónη-pwo pí póp ka zú'ne yō swiηe, ka fō'. Póp ze nelók ηgi tenne nzeple ncú ηγω: «Altemîs, sé-pwo-Éfêze, gú!.»

29Túsωη tsω tsω táκηe. Lá' gwēe Ngaŵîs póp Alistak, póp pó pwo-Maséndwan pi póp Pól ka pó hnēn, éshuη wóp ndók ηγω né ndū yecó nté zán yi pé cú'léne zú'u, ηγε megaa.

30Pól pó ndōo nejé' ηkúu tset nō-lá', lá pwo-Kelístō tō wé.

31Pecó gaηfa'-ηγómnaa núu pak-ηγωη-Azîi, pine póp pesúu-Pól, póp túu pwo póp γω mbú' mbó mbō Pól ηγω a páa neγω zán.

32É gó mbó ñká êyá, mbo za' tákñe. Pone pwo pó za'ne ñgíet ne yop ñgi, pecó pó zí'ne ñgíet ne yop é pó pwo nde'. Nezáa pwo pwo ñjí yúu mi pé zee ñcú'le nté yéte pó.

33Pecó pwo fú tsetset lá!, ñkyé'te yúu mi é læene, éswíi wecó ñu pé fúñe ñgo Laksánda wi payúda lá'ne ñtsá'ne wé ñtík mbi. A kúu zú'u, ñka' pó yé ñgá tá, nelok éswíi lá' ñgo a gñee nu yi a ga ñcú.

34Lá lá! zú' ñgo a ñu-payúda, ñzéple ñgíet ne ñgi tenne, núu yúu nem yépa, ñgo: «Altemís, sé-pwo-Éfêze gú!»

35Wecó ñu wi a tásow, yé fa' pó ñeñwa'ne yúu, gó ñdwikle ñge te lá' ná!. A cú mbó póp ñgo: «Pwo-Éfêze, wó tsetset pekñe mbó ñmuñe ñgo tásow-Éfêze pyérne máma ndásé-Altémís, te mba tétók we wi a ka fúne ñepú ñvu?»

36Mbo ñu pwo swíñe yo lú!. É yéte lá n cú ñgo pwa ná!, ñgo ñge nu ñkwanje.

37Pwa lok pwo pónne ñtó za'ne, mbo póp ká pwañe yecó yúu núu ndás-é-Altémís pó, ñké mbow wé ñzowte.

38É laa mbó yi Ndalmétélwís póp ku-fa' yóp gñee nefen ñu pá! pé ga ññak wé, mbo pazá'ntsañ gú. Melé! mi pé ñakñe metsañ pen mbó gú. É za' yi póp gñeeñe ñega zú'u éfen ntsañ!

39Mbo yi pwa zee ñgñee yecó nu nde' yi pwa ga ñepíkñe, pwa lok ñtó tset cú'le yi pasá'lá! ñiiténe menu zú'u pá! ñepwa píkñeñe,

40mbo pwa ge pá'a te pé záp ntsañ tú pekñe ñgo pekñe ma' va!. Pó'w, éfú núu menu mi é gene ló'ne. Mbí'ñgo pé laa mbíkñe wekñe, pekñe pwo ku' neswíi yúu mi é gene lá lá! ñáame za'ne nden wo pó.»

41Ñu wi a tásow yé fa' pó ñeñwa'ne yúu lá, cú yo nu te mbótñe ñnán, ñcú ñgo lá! pen né menjé! móp.

Ñwa'ne-Gañntúu Yésu Kelísto 20

Pól sé ñnen tset pak-ñgow-Maséndwan mba tset ñgow-Ñgelek

1Va' ge mbó te ñme Éfêze, Pól cúle-pwo-Kelísto, ñní! metwa móp, ñdeeme wóp, ñcwo sêndúñ ñga né Maséndwan,

2ñkúu zú'u, ñjé! tset yíyá pak-ñgow, ñnen ñní! metwa pwo-Kelísto ñdók ñga né mbi, éfú zú'u ñga te ñkúu tset pak-ñgow-Ñgelek ñkúu zú'u,

3ñnán pesañ petát te mbó ñkwanje pá! a ga ñkúu máma kanú! ñga né Siliya, ñgóc ñzú! ñgo payúda sé ñdow ñejwí wé. Nnú! pó'w, ñtsá! ñzáp pwo ñgo a ga ñdók we Maséndwan mben né zú'u.

4Melík-pwo pi póp pé Pól ka pó ñnen núu yo ku-ñenen pá'laane: Yo mbó Sowate, mów-Pwílwis mbó mów tásow-Mbele, ñge Alistak póp Sekondus, póp pó pwo-

Tesalóník, mben hge Ngawîs wi a ka fúne Ndelbe, hge Timotêe, mben hge Tishik póp Tɔɔfine póp pɔ pɔ-pak-ηγοη-Azîi.

⁵Pɔne pɔ piite mbó mbi, mbyép wék Tólás.

⁶Ŋgɔ núu pek, pek ge hgo h́kúu yék mǎmǎ kanú' mbɔ-ηki-túsɔη-Filíp, mbo lé'ldá' yi payúda kwétne mbelêet ké fente ka lee mɔ, pek kúu kanú', n̄nen lé'ldá' petáa la h́kwéete wóp Tólás, n̄nán̄ zú'u tá' ηgar.

Pól Tólás

⁷É pɔ nduɔmbi lé'ldá' núu ηgarplá', pek cú'le zú'u nejá yúu pejá-Tsarɔ. Njí pɔ h́gɔ kie Pól gɔ. A pɔ éswíi nu-Sé mbɔ pɔpémǎ, h́ké éswíi wóp swíine te h́kúu tɔtú'.

⁸Pek pɔ pɔ'ɔ, mbo pek cú'le tset lúmndá wi é ndŭ ndêk we tá. Mbo pé lyet mekye' n̄tíkete ndá te é zǎa zǎane.

⁹Wecó móɔsuu pé fúhne wé ηgo Étíshe, nán̄ mbɔ tók-ndá. Pól ke h́kwí' h́cú nu é sak sakne, a lé te mbé, h́h́'ne éfú ndŭ ndêk mbáate yétát, h́jépm̄ mvu nzemp̄ii. Pé cú ηgo pé gɔ mbɔ' wé, h́jǎɔ mbo a pfú.

¹⁰Pól gɔ h́ké h́pfúu, mvu núu wé, n̄tíi wé h́gw̄ee mbó yé, h́cú ηgo: «kɔɔ pɔ pú' mbɔ yɔ, a pɔ sǎ'ne.»

¹¹Póp pé póp gɔ h́ké mben h́kɔ'. Póp pé póp já yúu pejá-Tsarɔ. A pen éswíh̄e swíh̄ene te njí kie, la a gɔ.

¹²É gɔ núu móɔsuu wá, pé lɔk wé mben nzɔ, a pɔ pɔ sǎ'ne, mbɔ-pɔ kíe'ne te'.

Pól fú túsɔη-Tólás h́gɔ né túsɔη-Milê

¹³Pek kúu mǎmǎ kanú' m̄biite Asɔs, mbí'ηgo Pól ka záp ηgo a gɔ n̄nen pɔ sé la kwéete wék zú'u la h́kúu mǎmǎ kanú'.

¹⁴A kwéete wék Asɔs, pek pepóp kúu mǎmǎ kanú' h́gɔ né Mitileene,

¹⁵éfú zú'u, mben ndɔk mǎmǎ kanú' h́gɔ, ndé ldá' n̄nen nenne te njí kie. Éfú zú'u, h́kúu mbɔ-túsɔη-Shío. Njí kie, pek túu ηki h́kúu túsɔη-Samɔs, yecó njí ge mbó kie, mbo pek gɔ te h́kúu Milet.

¹⁶Pek ka gɔ n̄nen yɔ nté, te ndee mbɔ-túsɔη-Éfêze leene, é pɔ ηgo Pól ka záp ηgo a ké ge h́júk ndáate tset pak-ηγοη-Azîi pɔ, mbó h́gwetne n̄tsáa nepó Yelúsalem lé'-Paηntekôt pá' a laa h́ku'.

Pól sé ndeeme pacwéec mbi tset cúle-pɔ-Kelísto pé Éfêze

¹⁷Pól kúu Milet, n̄túu pé gɔ éfúh̄ pɔ pi póp cwéene mbi tset cúle-pɔ-Kelísto yi éfêze.

¹⁸Póp tó te h́kúu nejón̄ yé, a cú mbɔ póp ηgo: «Pɔ jí pá' η ka lɔkne n̄nán̄ pɔ'ɔ. Te éfú lé' yi η ka tíkne ku tset pak-ηγοη-Azîi.

19N ka fa' fa'-Tsarɔ́ ké ɲá' mɔ́, ɲɔ́ fa' mbó ńdaa, mbó ńjáɔ ɲgɔ́, mbí'ɲɔ́ payúda ka pó ndɔ́ neɲwí wáa.

20Kɔ́ lá yi mbó é cŵélé wáa lá, ɲ ka zí' wáa. N ka náɲ nŵu Zɔ́-mecú'le ńzí' wáa né yúu, ɲkúu tset mendá mɔ́ ńzí' wáa né yúu, ńde'le nu-Sé mbó pɔ́.

21Nɔ́k pó'ɔ, éfúɲ payúda, mba pɔ́ pine póp ká pó payúda pó, ɲɔ́ póp shɔ́tne ńcáɔ nzɔ́ Sé, ńzár tám nŵu Tsarɔ́ wekɲe Yésu.

22Mɔ́ ɲkɔ́ɔne mbó ɲgɔ́ né Yelúsalem. Zwíkɲe-Sé ke né ńtsáɔne wáa ɲɔ́ ɲ gɔ́ zú'u. M ben ɲké mbɔ́ mbó ńjí yúu mi é gɔ́ ɲkúu zú'u, ɲge wáa pó.

23Lá mɔ́ mbó ɲkúu tset yété tásɔ́ lá, Zwíkɲe Léenéne sŵíi wáa ɲɔ́ ɲ gɔ́ ɲkúu zú'u ńjáɔ ɲgɔ́ te pé ní' wáa mba tsáɲ.

24Lá é gɔ́ nŵu mɔ́, mbɔ́ waa neɲ ká sii mbó pɔ́ yúu tɔ́nden mbó mɔ́ pó. Yúu mi mɔ́ sé ńtsáa, é pó pɔ́ ɲɔ́, é fa' fa' yi pé gáɲe mbó mɔ́ te ńmek. É pó nege ɲge mba kɔ́ lá yi Tsarɔ́ Yésu ka cúɲe ɲɔ́ ɲ ge. N cú nege ńcŵi ɲkɔ́ Sɔ́'ne wí Sé ka ka'ne mbó pɔ́mesɔ́ nelɔ́k éswíi wóp pá' Sé fú nŵu Yésu ɲgá fu' níɲe mbó pɔ́ pó'ɔ.»

25N ka lee tsetset pɔ́ pɔ́, ńnen ésa' pá' nu-nefɔ́-Sé pónɲe. M ben mbó ɲkɔ́ɔne, mbó ńjí ɲɔ́ pɔ́ ké lá' mben ńjáɔ shá wáa pó.

26É pó'ɔ, lá mɔ́ sé ńniite éswíi wáa ɲɔ́ ɲ ka ge mba kɔ́ lá yi ɲ ka ku'ne nege ńɔ́k ńcŵélé wáa. Nɔ́ wáa laa mbé, mbɔ́ yáa pó ká pó nŵu pó.

27É zee ɲɔ́ mbó, mbɔ́ ɲ ka sŵíi wáa né mba kɔ́ lá yi Sé ka zárɲe nege. Te mɔ́ yecó yúu ká laɔ.

28Pɔ́ páa yáa tú kwa' sɔ́'ne, mben mbáa ye nɔ́-menɲinɲɔ́ mi Zwíkɲe-Sé ka ní'ne mbó pɔ́ ɲɔ́ pɔ́ mbyéɲ. Pɔ́ líɲe cú'le-pɔ́-Sé sɔ́'ne. Jɔ́ wí a leeɲe nŵu mecí-Móɔ ne ɲge cú'le éyá tsá' pɔ́ pé.

29N jí ɲɔ́ ɲ gɔ́ mbó te ɲgɔ́, menaɲɲwe kúu tsetset pɔ́ ńzár nu.

30Pɔ́ ńcŵet mba tsetset pɔ́ ńtáa, ńze nezí' cɔ́tnu ńɔ́k shɔ́ pɔ́-Kelístɔ́ póp tsá' ńnen pɔ́ nzɔ́ póp.

31Pɔ́ páa neme' ku. Pɔ́ kŵíite ɲɔ́ ɲ ka lɔ́ ɲgu' yéatát, é pó pɔ́ netú', mbó pɔ́ nenem, m bɔ́ ɲgá ntík mbó mba wá lá tsetset pɔ́ ké káa. Te ɲɔ́ ɲgá, mbó ńdaa.

32N ké mbó ɲkɔ́ɔne pa'a mbó féɲe wáa mbó Sé mben mbó ńcú mbó pɔ́ ɲɔ́ pɔ́ zŵí'le sŵiɲe yé yi é nyetne pá' a gáɲe fu' níɲe yekɲe pó'ɔ. Yíyá sŵiɲe ku' nege pɔ́ kŵí' ńzár tám nŵu Sé. A lee nŵu ɲgá yúu sɔ́'ne yi a ka níteɲe ńzár nté pɔ́ pine póp pé tsɔ́.

33«Mɔ́ ɲkaa ɲkáɲ-ɲu tsáa. Mbɔ́ tɔ́n-ɲgɔ́l tsáa. Mbɔ́ mendwí-ɲu tsáa.

34Pɔ́ sé ńjí yáa ɲɔ́ ɲ ka lɔ́ pɔ́ mbó máa mɔ́, éfa' fa' te ɲgŵee yáa yúu te mba pɔ́ pine pek peɲóp nenne gŵee yóp yúu gúu.

35 ʒ ka pɔ́ ńnyet wáa ɲká tsaa nté yi é sé mbíɲɲe ɲɔ́ pé fa' pɔ́'ɔ, ńjí ɲɔ́ pé ga cwélé pa ké yúu. É pɔ́ɲ nekŵíite nu yi kwa' Tsarɔ́ Yésu ka cúne ɲɔ́: “ʒu a gáne yúu gŵee pɔ́ttú ńtsa ɲu a cwéene.”»

36 Pɔ́l ka cú nu te ɲɔ́ mbótne ńńáɲ, pɔ́p pɔ́p pɔ́tsaa pi mekwí'le sé, ńce'le Sé.

37 ʒmíkɲe, Pɔ́ pɔ́tsaa taɲte Pɔ́l, ńze nɛlaa.

38 Pɔ́p mek te' mbí'ɲɔ́ a ka cú mbɔ́ pɔ́p ɲɔ́: «Paa ké ge mben ńjɔ́ shé wáa pɔ́.» Pɔ́p ge pɔ́'ɔ, ɲga ńcakle Pɔ́l ntsu-mámá kanú' pá' a ɲga.

Dwa'ne-Gaɲntúu Yésu Kelístɔ 21

Pɔ́l ga né Yelúsalem

1 Pɛk pɔ́p pɔ́ te fakɲe tset nemak, pɛk kúu máamá kanú', ńjɛp jɛpne ɲga né Kɔs. Njí ge ńkie, pɛk ga te ńkúu Lɔ́de, éfú zú'u ɲga te ńkúu Patala ńpífu,

2 ńjɔ́ máamá kanú' wí é ga né Fénísíya, ńkúu tsetú ɲga.

3 ńnen nenne te mbó ńjɔ́ Shíipele, é pɔ́ ɲɔ́ɲ wí ɲki ka zemeɲe ńńí' sɔ́ɲ, pɛk lɔk yi gúɲ ntsáa, ńké ńnen nenne te ńtsá' nekúu ɲɔ́ɲ-Silii, ńná tsétsá' núu gúɲ-pɔ́ ɲkŵepme, mbanɲte núu gúɲ-pɔ́ taa. É pɔ́ za' yi patáɲ metáa ga ńtáa zú'u, ńkɔk yúu-metáa tset máamá kanú'.

4 Pɛk kúu zú'u ńpífu, ńjɔ́ pɔ́-Kelístɔ. Pɛk pɔ́p náɲ lé' saambá. ńkúu zú'u, Zwíkɲe-Sé swíi wɔ́p né nu, pɔ́p cú mbɔ́ Pɔ́l ɲɔ́: «Páa nega Yelúsalem.»

5 Yíyá ɲgar me, pɛk pen ńcɔ́ sɛndúɲ. Pɔ́-Kelístɔ pɔ́tsaa pɔ́p paɲgé né mbóɲkúɔ́ pɔ́p ga ńcakle wék. Pɛk pɔ́p ga te ńkúu mbaa-ɲki ké la, ńkwí'le sé, ńce'le Sé,

6 ńdeeme, pɛk gɔ́ ńkúu tset máamá kanú', pɔ́p pen né menjé' mɔ́p.

7 Pɛk fú Til êwá ɲga te ńkúu Pɔ́lemayis, ńce'le pɔ́pémá pine pɔ́p zú'u. Pɛk pɔ́p náɲ tá' lé'.

8 Njí ge ńkie, pɛk lɔ sé, ɲga te ńkúu Sézalê, ɲga ńjé'-Fílíp wí a Ncwíɲkaa sá'ne. A pɔ́ wɛcɔ́ tá' ɲu núu pɔ́ saambá pi pé ka tsó'ne Yelúsalem lá. Pɛk pɔ́p náɲ.

9 A gŵee mbóɲkúɔ́ pé pɔ́ paɲgé pénékwa, mbo pɔ́p kaa zó'. Pɔ́p pɛɲgémndǘ'-Sé náɲ cwí ńkaa wí é fúne mbɔ́ Sé mbɔ́ lá'.

10 Pɛk tɔ́ zú'u, te náɲ mecɔ́ melé' zú'u, wɛcɔ́ ɲgémndǘ' nde' wí a náɲne ńcwí ńkaa wí é fúne mbɔ́ Sé, pé fúɲ wé ɲɔ́ Agabus, a fú Judê ńtɔ́,

11 ńtɔ́ pɔ́'ɔ, nejɔ́ wék, ńtɔ́ mbéɛ ɲka-ndwí wí Pɔ́l lɔkne ńtsó ndwí ye, ńdɔk shɔtne ńkút meku mé pɔ́p mbó mé ńcú ɲɔ́: «Nu yi Zwíkɲe-Sé cúne pɔ́'laa: “Pé ga ńkúu Yelúsalem, payúda gŵee ɲgaɲ-ɲka-ndwí wɔ́, ńkút wé pá'a, ɲgá wé mbɔ́ pɔ́ pi pɔ́p ká pɔ́ payúda pɔ́.”»

12 Πεκ πόρπέμά πι πόρ Sézalê zú' pól'w, ntsun mbú' mbó mbö Pól ηγω a páa nepuu Yelúsalem.

13 Lá Pól tsó' ηγω: «Puu lók nelaa ndók mvukhe wáa melá' küó. N tée pá'a, mbo mo niite mbuu yaa te mbó yi pé laa h́kúu Yelúsalem, h́kút wáa kútne, h́jwí wáa jwíne nté Nde wekhe Yésu m bwo læ'.»

14 Πεκ λω shé pá' pek gu ntw' wé kékáη, mbótne h́nánη, ntsé' h́cú pω ηγω: «É pωη ηγω Tsapuo ge yúu mi a lánē h́záp ηγω é gu h́ge.»

15 É pen ηγω ndee mecó melé' zú'u, pek niite mbuu yek mbuu né Yelúsalem.

16 Pecó ntá'puo-Kelísto pé Sézalê gu h́cakle wék, h́kúu sēndúnη ndók wék h́gu njé' wecó ηu pé fúηne wé ηγω Naasōη. A pó ηu ηγωη-Shíipele, mbo a ka záp tám yé núu Yésu te mbo ntí sak. Πεκ gu zú'u pól'w, nelé njé' ye.

Pól gu h́gwá Ják

17 Πεκ kúu Yelúsalem pól'w, πόρπέμά cwéee wék né tsáate.

18 Njí ge h́kie, pek pé Pól gu njé'-Ják, h́kúu zú'u pacwéee mbi tset cúle-puo-Kelísto yi Yelúsalem tó yóp.

19 Pól ce'le wóp te é ku', a kwí' nde'le menu wemó' wémó' mi Sé ka lókne wé h́ge tsetset puo pi πόρ ká pó payúda pó éswíi wóp.

20 Pacwéee mbi tset cú'le-puo-Kelísto-Yelúsalem zú' yō nu é pωη wóp te'. Póp ka' lík-Sé h́gá tée, h́cú mbö Pól ηγω: Móómá wek, jéō yú. Mba kwa' Payúda ntsá' te h́záa ka ntsé' puo-Kelísto, mben mbó kwa' pakú'le nepuu-Mōsêe ké káa.

21 Lá πόρ ka pó h́zú' pé cú núu gu ηγω. O sé h́zί' mbö payúda pi πόρ túu né túu ηγω πόρ me' nepuu-Mōsêe. Nγω o sé h́cú ηγω kōō πόρ pen mbú' mbōh́kōō πόρ. Nγω o sé ntw' wóp nepen h́nen núu pá' mat-lá' wekhe sé mbíkhe.

22 O pá'a h́ge ηγókku? Póp ké jí ηγω o tó te mbó za'ne pó wō?

23 É yété, é pωη o ge yúu mi pek gu h́cú mbö wu. Puo za'ne pénékwa pi πόρ ka ka'ne nu mbö Sé.

24 Lók wóp h́gu, puu pepóp mbuute mbuu yuu mbi Sé. Gu h́zeene h́ké h́gá yóp h́káp yi πόρ gwéee negá núu, h́jí ηγω πόρ gu h́kōō tú yóp. O laa h́ge pól'w, mbo puo petsuu gu h́jáo ηγω nu yi pé péetēne núu gu é ká pó nu pó, h́jí ηγω o ké h́kú'le nepuu-Mōsêe kú'lēne.

25 É gu núu puo pi πόρ ká pó Payúda pó, mbo pek ka h́wa'ne mó h́wa'ne h́gá mbö πόρ, nelók éswíi wóp né yúu mi pek ka zápne ηγω πόρ pó h́ge, h́cú tsetú ηγω πόρ páa nekwét pfu'-mbar yi pé lókne h́nōη pól', mbáa nezwí' meci néene, mben mbáa nekwét mbar-naa wí pé féme wé féménē, ηγω πόρ páa necwē'ne mba wō lá πόρ pepóp nōō nōōne.

26 Ἰνὸς πρῶ, Πῶλ γὼς ἡκέ ἰδὼκ πρῶ πᾶ πένέκωα ἡγῃ. Νῆι κῆ, πρῶ πρῶτε μβῆα γῶρ μβῆ Σέ τε ἰβότνε ἰνᾶη, ἡγῃ tset Ζῆ'-νωηρῶ' μβῆ ἰνᾶ-Σέ, ἡκῆου ζῆ'ου ἰνὸς λέ' ἡ ἰεσῆκ ἰῶ' γῃ ἰνᾶ' ἰμῆε. Λέ' ἔγᾶ πρῶ ἡ πέ γῃ ἰνωη ρῶ' ἰτέ τῆ μβᾶ ῶ' ἰᾶ tsetset πρῶ.

Πέ γῶεε Πῶλ tset Ζῆ'-νωηρῶ' μβῆ ἰνᾶ-Σέ

27 Λέ' saambá ἡ Πῶλ πρῶ πρῶ πᾶ πένέκωα ἰκνε ἰμβῆτε μβῆα tsú' ἡγῃ ρῶ nekul'. Πρῶ ἰᾶ, πεῶ payúda πῆ πρῶ φῆνε ἰνω pak-ηγοη-Azîi ἡῶ Πῶλ πρῶ Ζῆ'-νωηρῶ', πρῶ μα' va' tsetset ἰῶ-ἰᾶ', ἡγῶεε Πῶλ,

28 ἡκα' ηγι γῶρ τῆ γῆτε ηγο: «Πρῶ-Íslayêl, πρῶ τῶ ἰνῶῆλέ ῶέκ! ἡ ῶᾶ πᾶ. Α ἰε ἰβῶ ἰνεη ζῆ' tsῆα ἰνῶ tsétsá' ἡκῶῆ πρῶ-ἰᾶ' πεκηε κερῶη, ἔσῶῆε κερῶη ἰνω ηερῶῆ-Môsêe. Τε μβᾶ ἰνω Ζῆ'-νωηρῶ' γῶ. Ἐ πᾶ, μβῶ α ζεε ἰδὼκ πρῶ πῆ πρῶ κᾶ πρῶ payúda πρῶ, ἰτῶ, ἰδὼκ ῶρῶ ἡκῆου tset Ζῆ'-νωηρῶ', ἰδὼκ πρῶ, ἰνῆ' ἰῶ' ἰνω.»

29 Ἰνὸς πρῶ, μβῆ'ηγο πρῶ κα ἡῶ Πῶλ πρῶ Τῶῶfine, μῶῶ-ἔφῆζε πρῶ τῆσῶη ἰβῶ ἰνεη. Πρῶ πρῶ ἡκῶηε ηγο Πῶλ ἰκ ῶέ ἰτῶ ἡκῆου tset Ζῆ'-νωηρῶ'.

30 Va' puu ἡῶ τῆσῶη tsῆα. Λᾶ' φῆ meshé meshé ἰνᾶᾶτε ἡκῶ ἰτῶ. Πρῶ κῶῆ' ἡκῆ'λε Πῶλ, ἔshuη ῶέ ἰδὼκ ἔφῆ tset Ζῆ'-νωηρῶ' ἰνῶῆτε τε ἡκῆου πῆ, πέ γὼς ἡῶ' metsupu'.

31 Payúda πρῶ πρῶ, ἰβῶ ἰδῶῶ ηεῶῶ Πῶλ. Λᾶ va' vu Yelúsalem πρῶ, γῶ nu vu ηετῆτε Τᾶῶndá-petáῶndá-ntsῶ-Palóma. Α ζῆ' ηγο va' ἡ τῆσῶη-Yelúsalem,

32 ἡγῶς ἰνὸς'λε palǘ'ntsῶ πρῶ petáῶndá πρῶ. Πρῶ περῶρ ἰνᾶτε ἰνὸς ἡ ζῆ' ἡ ἰᾶ' ἰνὸς'λε ζῆ'ου. Λᾶ' πρῶ τε ἡῶ πᾶ' Τᾶῶndá-petáῶndá-ntsῶ πρῶ palǘ'ntsῶ τῶνε, ἰβῶῶ πεη ἰῶswá Πῶλ πρῶ.

33 Α τῶ ἰνὸς πέ γῶεε Πῶλ ἰδὼκ μεῶῆη μεμβᾶ ἡκῆ' ῶέ, ἰβηη ἰβῆκηε ηγο: «ἡ ῶ ῶ' ῶ? Α γε ηγῶku?»

34 Λᾶ, ἰᾶ' πρῶ γῆτε ρῶ μεηγι μεηγι. Α ρῶ ῶεῶ nu ζῆ', ἰτέ ηεῶῶ. Α ἰνὸς ηγο πέ ἰκ Πῶλ ἡγῃ tset μᾶμᾶ ἡκᾶ'-palǘ'ntsῶ.

35 Πέ ἰκ Πῶλ ἡγῃ τε ἰῶῶ' ηεκῆου ζῆ'-μεῶῆῶε, ἰᾶ' ἰνῆκ ηεῶῶ ῶέ. Λᾶ palǘ'ntsῶ φῆ ζῆ'ου ἰῶῶ' ἰῶῆ ῶέ τῆνε.

36 Ἐ γὼ ἰβῶ, ἰᾶ' πρῶ ηζῆα γῆτε ἰνὸς ηγο: «Πέ ἡῶ ῶέ.»

Πῶλ ἰνὸς nu μβῆ ἰᾶ'

37 Πέ γῃ τε ἰῶῶ' ηεηῆ' Πῶλ tset ἡκᾶ'-palǘ'ntsῶ, α ἰνὸς μβῶ Τᾶῶndá-petáῶndá-ntsῶ ηγο: «Τε ἔ ἰᾶ ἰβῶ πέ πῆμ η ἰνὸς nu?» Νᾶῶ ἔῶᾶ tsῶ' ηγο: «ῶ ζεε ἡῶ ηεῶῶῆε ἰνὸς-ἡγελεκ κε?»

38 ἡῶ ηγο ῶ ἰκ ἰβῶῶ πρῶ ἡ-ἔγῆρῶ ῶᾶ ῶῆ α κα τῶνε ζᾶ'νε, ἰνωη ηζῶηε, ἰνὸς'λε πρῶ ἰῶῶ' ἡνέκωα ἰδὼκ ἰνὸς'λε κῶῆtet ἰᾶ' πρῶ κεκῶ'?»

39 Πῶλ πᾶῶ ηγο: «Μῶ ἡ-ῶῶ, πέ πῆ ῶᾶ tset τῆσῶη-Τᾶῶ, ἰνω pak-ηγοη-Silísíya. Μῶ ἡ-τῆσῶη ἡ πέ ἰᾶνε ἰᾶνεῆε ἡῶ ἰῶ ῶέ. Σῆῶῶ, γὼς ἰβῆμ η ἰνὸς nu μβῶ ἰᾶ' ἰᾶ.»

⁴⁰Τάτndά-petátndά-ntsɔ péɱ. Pól tɛɯ ndũ mesetwɛp, ɣka' pɔ yé ɣgá tá. Zɛ' gɔɔ ɣdée, a lɔk swíɣe-payúda ɣcú mbɔ lá' ɣɣɔ:

Dwa'ne-Gaɣntúu Yésu Kelístɔ 22

¹«Pɔɔpémá páa, petát páa, pɛɯ zwí'le. N ɣɛ mbéete ntsu wáa.»

²Payúda zú' pá' a sé ɣdɔk pɔ kwa' swíɣe-Ebelɛ ɣcú nu, ɣkwí' ɣna'. Pól cú ɣɣɔ:

³«Mɔ mɔɔ-Yúda. Pé pí wáa tásɔɣ-Tálsɔ, tset ɣɣɔɣ-Silisí. Lá mbɔ ɣ ka gú' pɔ Yelúsalem wɔ; lá Nɣamalíyêl

pɔne cíca waa. A ka ɣkwí' niite ɣzí' wáa né nepɛɛ-pemáɣɣapɣjwɛt pek. Mɔ mbó ɣkú'le nu-Sé ké káa pɔ pá' pɛɯ petsɛɛ ɣene ló'ne lá.

⁴N ka pɔ ɣtsó' ku panen nũ sêndúɣ-Yésu keɣɣɣ. Nɣɣe pé gwɛɛ mbéene pɔp pɣɣɣé ɣmma' ndátsáɣ, te mba pá' pé laa mbó pé tó zú'u ɣjwí wɔp jwíne.

⁵Táτndά-paɣɣɣpɔ', mba cú'le-pasá' lá' ɣɔ, sé ɣjí ɣɣɔ nu yi n cúne é nénwín. Pɔp ka zeene ɣgá meɣwa'ne ɣdɔk ɣtúu wáa ɣɣɔ ɣ ɣɛ ɣnyet mbɔ pɔɔpémá pekɣe payúda pi pɔp tset tásɔɣ-Ndámás. É pɔ ɣɣɔ ɣ gwɛɛ pɛɔ-Kelístɔ, ɣdɔk wɔp ɣmben nzɛɛ né Yelúsalem, nepɔ yi pé ɣɛ ɣɣɣe pɔp jɛɔ ɣɣú'!»

Pól sé ɣdɛ'le pá' Tsapɛɔ ka fúɣɣe wé nũ fa'

(Dwa'ne-Gaɣntúu Yésu Kelístɔ 9.1-19; 26.12-19)

⁶«N cúɔ sêndúɣ, ɣɣɛ te ɣtsá' nekúu Ndamas, é pɔ kwa' nenem. Yecó yúu gɔɔ éfú tɣnépú, ɣkye' wáa te'.

⁷M vu sé, ɣgɔɔ ɣzú' ɣɣi-ɣu cú mbɔ mɔ ɣɣɔ: “Sól, Sól, ɔ tsó' ku yáa keɣɣɣ melá' kɛɔ?”

⁸M bíkɣe ɣɣɔ a gu wɔ Nde? Tsapɛɔ pɛɔt ɣɣɔ: “Mɔ Yésu, mɔɔ-Názalet. ɔ tsó' pa'ne pɔ ku yáa keɣɣɣ.”

⁹Pɛɔ pine pek pepɔp ka pɔ ɣnen jɛɔ pá' yúu kyɛ'ne zɛ' lá, ɣké ɣmbɔɔ zú' ɣɣi-ɣu wí a cúne nu mbɔ mɔ pɔ.

¹⁰M bíkɣe wé ɣɣɔ: “Tsapɛɔ, ɣ ɣe ɣɣóku?” Tsapɛɔ ɣtsó' mbɔ mɔ ɣɣɔ: “Lɔ sé, ɣɣɛ Ndamas. ɔ ɣɛ ɣkúu zú'u lá pé swíi wú mba kɛɔ lá yi é sé ɣmbíkɣe ɣɣɔ ɔ ɣe.”

¹¹N ka gɔ mbó, mbɔ yúu puu ɣkye' mík máa te e fɛ. Pɛɔ pi pek pepɔp ka pɔ ɣnen gɔɔ ɣké ɣɣwɛɛ pɔ yáa, ɣcakle wáa tásɔɣ-Ndámás.

¹²Nkúu zú'u, wecó ɣu pɔ zú'u. Pé fúɣ wé ɣɣɔ Ananíyas. A pɔ ɣu ɣɣe meku'-Sé ɣmben ɣnen pá' nepɛɛ nekɣe sé ɣmbíkɣe. Payúda pi pɔp ɣtswéne tásɔɣ-Ndámás te ɣmik wɔp pɔ ɣkwíi lík yé pɔ sɛ'ne.

¹³Ananíyas tó te ɣkúu nepɔɣ mɔ, ɣcú mbɔ mɔ ɣɣɔ: “Mɔɔmá mɔ Sól, pen ɣze nepɔɣ zɛ'.” N gɔɔ ɣtɛɛ pɔ ɣká yíyá, mík máa ɣjɛ'ne te n tsuɣ ɣjɛɔ Ananíyas.

14A pen ícú ηγο: Sé pemáηγαρηjw̄et pekηe góo ízá' ηjí ítsó' wú, né lók wú ηγε ηu wí a γη ηjí yúu mi a ka ízárne nege, mba nege ɔ jác ηu wí a ndáηndηη zéneǰé, mba nezú' ηγι-wíwá ηu.

15Ɔ zee ítéη pá'a, ηḡw̄ee neγη za' tsηη ndũ tsétsá', és̄w̄íi pηo né nu yi ɔ jíne nũu ηu ndáηndηη êwá, yi ɔ jácne, mba yi ɔ zú'ne.

16Ɔ ηk̄ōne mbét ízw̄í'le k̄á. Lɔ sé ító pé lók lík yé ínu' wú ηki, ídɔk ésuk menu keɔη ηú.»

P̄l sé mbéete pá' pé ka túune wé mb̄ pηo pi póp ká pó payúda pó

17«M báate mben Yelúsalem, mbó yeɔó lé' mbó tetáa-Zη'-noηpɔ' mbó íce'le Sé, Tsapηo ηíe' mík máa.

18N jác wé, a cú mb̄ mɔ ηγο: “Fé'ne éfú Yelúsalem wɔ ηγη, mbí'ηγο pηo pi póp tswéne zú'u ké ge mbém nu yi ɔ γη és̄w̄íi wóp nté wáa pó.”

19N tsó' ηγο: “Tsapηo, póp sé ηjí s̄'ne pá' η ka pó ηkát tset mendá-cú'le móp ηḡw̄ee pηo pi póp zárne t̄m nũu gu, íní' wóp ndátsáη, mben ηγε pé lók ηgwaa ítswáa wóp.

20Pé ka gó ítswet meci Etiyên mbo a ka pó és̄w̄íi pηo né nu yi a jíne nũu gu, m bó yáa sé. Pek pηo pi póp ka jw̄íne wé ka pó tá' ntsu; lá póp pó íténte wé né meηgo' íjw̄í, m bó mbyép mendw̄í móp.”

21Lá Tsapηo ícú mb̄ mɔ ηγο: Lu, n túu wú pá'a ηga s̄esa, tsets̄et pηo nté né nté pi póp ká pó payúda pó.»

P̄l cú ηγο a mɔo-lá'-Palóma

22Payúda pi póp ka zw̄í'lene nu yi P̄l sé ícú, te ízú' a cú pá' a cúne laa, ka góo ηka' ηγι yóp, ηgá t̄é ícú ηγο: «Pé gwétne ηu wá. A ká gw̄ee nepó gú pó,

23ηγε pá'a, mbó ídíte ηγου, mbó ésa mendw̄í móp, ηηwat pépép r̄ma' t̄é.»

24Tátndá-petátndá-ntso-Lóma góo ηké ícú ηγο pé lók wé mben tset máma ηká'-pal̄ó' ntsɔ, ídɔk ηgwaa íniite ítswáa wé, íts̄̄ne wé a cú yúu mi lá' kuηe wé nũu.

25Ídɔk wé ηγη pó'o, pé ze nekút P̄l pá' pé γη ítswáa wé. A cú mb̄ tátndá-ntso wí a zú'u ηγο: «Pé γη ídíηe líηéne pηη tswáa mɔo-lá'-Palóma ké pó yi pé zee s̄íi ηηak wé pó ɔɔ? W̄ó cúne pó'o?»

26A zú' ínvukηe, ηk̄ō ηγη íjác Tátndá-wóp, ícú mb̄ wé ηγο: «Ɔ γη ηγε ηgókú? Nη mbéene wá mɔo-lá'-Palóma»

27Tátndá-wóp zú' yé, ító te ηkúu nejóη P̄l, mbíkηe ηγο: «S̄w̄íi wáa, pé cú ηγο ɔ mɔo-lá'-Lóma ɔɔ?» P̄l p̄ɔt ηγο: «Ɔoη.»

²⁸Τάτndά-πετάτndά-ntso cú mbǒ wé ηγο: «Μο, pé ka lá' ήγο mbém ηγο n tsá' mǒw-lá'-Lóma m býpe ηkáp núu te é pǒw kǎǒk.» Λά Pǒl pǔǒt yé mbǒ wé ηγο: «Έε! Έ γμ núu mo, mbo pé ka pí wáa m bó pǒw mǒw-lá'-Lóma.»

²⁹Ρμo pi pǒp lá'ne ήtúμ netswáa Pǒl, nelǒk ήγε a cú nu, fú nejónη wé ήkμo. Τάτndά-πετάτndά-ntso jí ηγο a lá' éfaane nege pé kút mǒw-lá'-Lóma né mecên, túμ ήtsá' mbók pǒkne.

Pǒl túμ mbi pasá'lá'-payúda

³⁰Njí ge ήkie, Τάτndά-πετάτndά-ntso lǒw netsuη ήniite ήjí yúu mi payúda ka gǒ éfen Pǒl, éfen nté yété, ήcú pé kíe' mecên núu wé, mben ήcú pé fúη petáτndά-panǒηpǒ' pǒp pecǒ panakntsauη-payúda, ήγε pé lǒk Pǒl ήcúnη ήtǒ ήtík wé mbi pǒp.

Dwa'ne-Gaηtúu Yésu Kεlístǒ 23

¹Pǒl niite ήtík mík mé núu pasá'lá' ήcú ηγο: «Pǒwǒpémá pǒa, n do ήjúk mbó pǒ mbi Sé né túm léenéne te ήkúu lǒ'ne. Yecǒ yúu ká pǒ tset túm mo mbó ήgáane wáa pǒ.»

²Ήcú pǒ'ǒ, Ananíyas, táτndά-panǒηpǒ' cú mbǒ pμo pi pǒp nejónη Pǒl ηγο pǒp tswáa wé ntsu wé.

³Pǒl gǒw ήké ήcú mbǒ wé ηγο: «Sé γμ tswáa pǒ wú ηgauη-mefukle. O pǔǒlá ήnánη sé mbó ήdǒk nepúμ ήηak wáa. O pen ήcú ηγο pé tswáa wáa. Έ yúu mi nepúμ sé mbíkηe.»

⁴Πé zú' pǒ'ǒ, pμo pi pǒp túμne nejónη Pǒl cú mbǒ wé ηγο: «O zǒǒte táτndά-panǒηpǒ' wi Sé ka záρne pǔǒ?»

⁵Pǒl tsǒ' ηγο: «Pǒwǒpémá pǒa, n zεε mbǒw jí ηγο yá táτndά-panǒηpǒ' pǒ. ηWα'ne-Sé zεε ήcú ηγο kǒw lá' έswíηe kepǒη núu fǒw-lá' wμμ.»

⁶Pǒl pǒ ήjí ηγο é tsetset pμo pine pǒp sé ήηak ntsauη yé, pecǒ pμo pǒ pasadukay, pecǒ pǒ pafalísay, ήgǒw ήké ήtúμ mbi pǒp ήdǒk ηgi tenne ήcú ηγο: «Pǒwǒpémá pǒa, mo ηu-falísay. Mba tǎa mo ka pǒ ηu-falísay. Mo sé mbyép lé' yi pepfú γμ ήdá' zwíime núu nevú. Πé za'ne ήηak wáa pá'a nté pǒ yíyá nu.»

⁷Pǒl kí' tú-nu mbét ké mekηe. Pafalísay pǒp pasadukay ze nezǒη. Cú'le gapme nji yépa.

⁸Έ zεε ήγο mbó, pafalísay cú ηγο pepfú γμ ήdá' ήzwíime, ηγο pecǔǒ'-Sé mba mezwíkηe kepǒη gú, lá ήγμ núu pμo sadukay pǒp pǒw mbém yǒp pǒ'ǒ pǒ.

⁹Ρμo tsμμ ze neswíi neswii. Pecǒ pakyé'te nepúμ-Mǒsέe tsetset Pafalísay lo sé ήcú né μεtμμ ηγο: «Πεk ká júǒ nu kepǒη yi ηu wá gene pǒ. Lé'cǒ, te yecǒ Zwíkηe ke pǒ wecǒ Cǔǒ'-Sé káne cú nu mbǒ wé pǒ wǒ?»

10 Pé gá' nezɔŋ. Tátndá-petátndá-ntsɔ-Lóma jáɔ mbók, ηγο πόρ γα ícite Pól mekem mekem, ícú mbǒ palǘɔ'ntsɔ ηγο πόρ fé'ne ípfúu, ηγε pé lok Pól éfú zɛ' yi pé ηakne ntsaŋ zú'u íc'wet, ηγο πόρ lok wé ηγα tset máma' ηká'-palǘɔ'ntsɔ.

11 É ge mbók netú', Tsapɛɔ tó ícú mbǒ Pól ηγο: «Sá' pɔ metɛɛ. ɔ ka cú ηu wí mo já Yelúsalem wɔ. É pen mbók mbíkηe ηγο ɔ pen ícú ηu wí mo já túsɔŋ-Lóma.»

Payúda sé ndɔɔ nejwí Pól

12 Njí ge ηkie, pecó payúda tík ntsem ηγε tá' ntsu, ítɛɛ mbi Sé ηkaa ηγο πόρ ké já yúu pɔ, ηké mbɔɔ ηki nó. Te ndá' ηjwí Pól.

13 Pɛɔ pine πόρ ka káane pá'ne ka lee pɛɔ megéménékwa.

14 Póp γα ηjɛɔ petátndá-panɔŋpɔ' πόρ pekém ícú mbǒ πόρ ηγο: «Pek lá' ítɛɛ mbi Sé ndɔk tá' ntsu ηkaa ηγο pek ké ge ηjɛ yúu ké pɔ yi pek jwí Pól pɔ.

15 É núu ηkɔɔne pá'a mbók mbíkηe ηγο; pɛɔ pecó pasá'lá' túu pé γα ηjé'-Tátndá-petátndá-ntsɔ, mbíkηe wé ηγο a ge pé lok Pól ítɔ mbi pɛɔ, ηγο pé tó éswíi wé ηγο pɛɔ sé ndɔɔ neniite éshyéε kɔŋ núu ntsaŋ-ηu êwá kwa' sɛ'ne, ηγα núu pek, mbo pek tɛɛ nejwí wé te a pɔɔ tó te ηkúu za'ne pɔ.»

16 Póp γó ícú pɔ'ɔ, wecó móɔ mbéene, mbók móɔ-móɔmá pé Pól we maŋgé, pɔ ízú' pɔ' πόρ lɛ'ne ηka, ndɔ sé ηγα tset máma' ηká'-palǘɔ'ntsɔ, ηkúu ndá ízá' njí éswíi Pól.

17 Pól zú', éfúŋ wecó tá' tátndá-ntsɔ, ícú mbǒ wé ηγο: «Lok móɔsuu wɔ, ηγα ícakle wé ηjé' tátndá wɛɛ. A g'wεε nu yi a γα neswíi wé.»

18 A lok wé ηγα ícakle ηjé'-tátndá wɔp, ícú ηγο: «Pól ηgaŋtsáŋ, a fúŋ wáa, ícú ηγο n dɔk wɔ móɔsuu ítɔ, ícakle wé mbǒ wu, ηγο a g'wεε nu yi a γα neswíi wu.»

19 Tátndá-petátndá-ntsɔ g'wεε pɔ móɔsuu pópme γα nzɛɛ. A píkηe wé ηγο: «ɔ g'wεε kúɔ yi ɔ γα neswíi wáa?»

20 A pɛɔt ηγο: «Payúda ηkút ηγο, njí γα kie, πόρ tó mbíkηe wú ηγο ɔ ge pé lok Pól ítɔ mbi pazá' ntsaŋ, é lok pɔ'ɔ, éfúkε wú ηγο πόρ lok neniite ndíŋe nu ηgá núu ye ntsaŋ kwa' sɛ'ne.

21 Lá πόρ laa ítɔ ícú ɔ páa nepém, mbí'ηγο pɛɔ te ndεε megéménékwa γα ndɛ' ηka nelok ηg'wεε Pól. Póp lá' ícú te ηkaa ηγο, πόρ laa íná ké jwí Pól, πόρ pɔɔ yúu zwí', ηké mbɔɔ ηki nó. Póp núu ηkɔɔne, mbo πόρ niite mbɛɛ yóp mbók ízwí'le pɔ ηγο ɔ pé.m.»

22 Tátndá-petátndá-ntsɔ zú' pɔ'ɔ, ícú mbǒ móɔsuu ηγο: «Kɔɔ pen éswíi wecó ηu nde' né nu yi ɔ lone sé neswíi wáa lá,» ícú a γα.

Pé túu Pól ηgá mbǒ Ngómnaa Felíshi

23 Tátndá-petátndá-ntsɔ pen ηγα núu petátndá-ntsɔ pé, ítsó' pé pépá, ícú mbǒ πόρ ηγο πόρ niite palǘɔ'ntsɔ ηka yépa, ηγε pakó' lǘɔ megémsaambá, né pag'wεε

mekɔŋ ŋkɛ yépa. Póp tɛ́u pa' nem yénépfú'lu netú' gɛ ŋge ŋgo ŋku' póp lo sé ŋgɛ né túɔŋ-Sézalê.

24 Mben ŋkwi' ncú ŋgo: «Pɛɛ pen níiite pecó pelüó pine Pól gɛ ŋkó' ndü ndɔk ñnen, mben ŋgɛ ñcakle wé mbi ŋgómnaa Feleshi te gi pɔɔ wé ka.»

25 A cú pól'ɔ, ŋŋwa'ne ŋwa'ne ŋgá mbö ŋgómnaa Feleshi, ncú tsetú ŋgo:

26 «A mɔ Kelôde Lisíyas. N ŋwa'ne yɔ ŋwa'ne ŋgá mbö gu ŋgómnaa Feleshi. Mâakwán wɛk, n ce'le.

27 É pá'a, mbo payúda ka gŵee ŋu wi n túune wé ŋgá mbö wu lá, mbó ndɔɔ nejwí wé. N zú' pé cú ŋgo a mɔɔ-lá'-Lóma n dɔk palüó'ntɔɔ páa ntó ñcwéee wé mbö póp.

28 M ben mbó ndɔɔ nepi mbɛɛ yaa níj yúu mi póp cwéene mbö wé, la ndɔk wé ŋgɛ mbi pasá'lá' póp.

29 Lá níjɔ ŋgo póp fen wé pɔ nüu yecó mɔzɛ' nüu nepɛɛ nóp ni póp pepóp ká swiŋe ñzú'ne nüu pɔ. M ben ŋké mbɔɔ jɔ yecó yúu mi mbó pé lee nüu níjwí wé ke ñní' wé pɔ tsáŋ pɔ.

30 Pé pen ntó éswíi wáa gúu ŋgo pecó payúda ge tá' ntsu ŋkaa nejwí ŋu êwá. É yúu mi é gene, ŋ gɔɔ ntúu wé ŋgá mbö gu ké láate. M bíkŋe mbö pɛɔ pi póp fenne wé ŋgo póp gɛ éfen ntsaŋ pɔ kwa' mbö gu.»

31 Palüó'ntɔɔ ge yúu mi tátndá wóp cúne mbö póp, ndé lá' ndɔk Pól ŋgɛ te ŋkúu Antípatelis.

32 Njí ge ŋkie, pecó palüó'ntɔɔ ná Pól mbö pɛɔ pi póp gŵeeene pelüó. Póp gɔ ndɔk wé ŋgɛ, panen sé pen nzɛɛ tset mamá ŋká' Yelúsalem.

33 Pakó' pelüó lok wé ŋgɛ te ŋkúu Sézalê, ŋgá ŋwa'ne mbö ŋgómnaa, mben ñná Pól mbö wé.

34 ŋgómnaa fúŋ ŋwa'ne, mbíŋe Pól ŋgo: «O fú nüu yété pak-ŋgoŋ?» Pól pɛɔt ŋgo: E fú nüu ŋgoŋ-Silisí.

35 ŋgómnaa cú mbö wé ŋgo: «N gɛ zwí'le te pɛɔ pi póp fenne wú tó lá m bíŋe wú né nu,» ncú pól'ɔ, ncú ŋgo pé gɛ ndŵe' Pól ntó'-mpfú fɔɔ Elôde.

Dwa'ne-Gaŋntúu Yésu Kelíto 24

Teltúlus sé éfen Pól mbi ŋgómnaa Feleshi

1 É lee lé' pétaa, Ananíyas, tátndá-panɔŋpɔ', cúŋ né Sézalê, póp pecó pekém-lá', ŋge Teltúlus, a pɔ ntóɔte nzɛɛ yóp zɛ'-ntsaŋ. Póp tó zú'u éfen Pól mbi ŋgómnaa Feleshi.

2 Pé ge Pól tó, Teltúlus ze necú nu tú yé ŋgo: «Nde, pek lá' za'ne ŋkôɔne ŋgo ñnáŋ kwa' tset mbótne, mbí' wú nüu menu mi ɔ ka lokne mamá jínu yú ñzáp ŋgo pé kúpme tset lá' yék.

³Pek sé ἡγο ἡἵ pii mîmá menu, zɛ' tsɛɛ, ἡká tsɛɛ m̀b́ ἡḡémte wú te ḡcú swíinu.

⁴Λά, ἡ κά πό ἡḡḡ netáɛ mbi Nde ḡdáate nũ swíḡe láaténe πό. Ἐ ἡε πό'ḡ, lá m b́ mbú' mb́ mbḡ Nde ἡγο a lɔk pḡḡ t́m ḡzwí'le nu yi ἡ ḡɛ ná' m̀b́éete éswíi wé.

⁵Pek ka ḡáḡ ἡu wɔ a πό ἡu wí é laa m̀b́ pé pók wé te'. A sé m̀ma' ntakḡe tsetset payúda tsɛɛ, zɛ' tsɛɛ ndũ tsétsá'. A pá'a m̀b́ tátndá-peć pafak mbɛɛ pi pé fúḡne wóp ἡγο Nazaleyêḡ.

⁶Ἐ ka zee ḡtsá' ḿzɛ' a záp yeć nu. A ka πό ἡḡɛ ḡní' ló' nũu Zɛ'-nḡḡpɔ' lá pek ḡwéee wé. [Pek ka πό ḡdḡḡ nelɔk kwa' neḡáɛ-lá' nekḡe ḡḡak wé.

⁷Λά Lisíyas, tátndá-peátndá-ntsḡ t́ ḡdḡk ḿmá metɛɛ éśá' wé mbḡ pek,

⁸m̀ben ḡcú ἡγο pɛɔ pi póp fenne wé lɔk ntsaḡ ḡt́ pḡ mbi gu]. Píkḡe ἡu wá né nu, te ḡ laa m̀bḡḡ ḡáḡ ἡγο menu mi pek fenne wé nũu é zú'u m̀b́ nénwín πό.»

⁹A cú pá'a Payúda t́ḡte nu yé ἡγο: «Ḳḡḡ a swíi nu.»

Pól sé m̀b́éete ntsu wé mbi ḡḡómnaa Feleshi

¹⁰ḡḡómnaa Feleshi lɔk yeć nté ḡcú ἡγο Pól cú nu. Pól cú ἡγο: «Ἐ ḡḡḡne m̀b́ meḡgu' te ḡzáa pá' ḡ sé éśá' lá' yḡ. Ἐ ἡε πό'ḡ, lá m̀b́ yi n daa ḡt́ɛ mbi gu m̀b́ ḡḡ ḡzḡ t́ yáa, m bḡḡ pók.

¹¹Nu yi ἡ ḡɛ ḡcú, ḡ ku' nelḡḡ yú né túmbɛɛ yú ḡḡáḡ ke é nénwín ḡḡ, é ló'ne pá'a ḡdḡk m̀b́ nda' lé' ntsḡppá né neḡém pá' ἡ ka ḡḡne Yelúsalem nece'le Sé.

¹²Mḡ ḡkaa ké ḡḡúu zú'u pek weć ἡu t́ɛ m̀b́ ḡzḡ yeć nu πό. ḡḡé m̀bḡḡ ní' metɛɛ lá' nema' va' πό, ke pḡ tset Zɛ'-nḡḡpɔ' πό, ke pḡ tset mendá-cú'le meḡḡe πό, ke pḡ tset t́sḡḡ πό πό.

¹³Menu má mi pɛɔ t́kne t́ mḡ lá, pé laa ἡγο pḡḡaḡ ṕéete póp pḡḡ jí neḡéete πό.

¹⁴Λά, nu yi ἡ ḡɛ ḡt́ɛ mbi gu, éśáane sáaneḡe m̀b́ém πό ἡγο e fa' pḡ mbḡ Sé-peḡḡaḡḡapḡḡwét pek peḡpḡ. Mḡ sé ḡnen pḡ nũu sḡndúḡ yi póp læ'ne ἡγο é we pɛɔ pi póp fakne mbɛɛ, te mba pá' mḡ sé m̀b́ém mba kḡḡ lá yi pé ka ḡwa'neḡe tset ḡwa'ne-neḡáɛ-Mḡsḡe mba tset meḡwa'ne-peḡḡémndḡḡ'-Sé.

¹⁵Ἐ ἡε πό'ḡ, yeć yúu πό ḡú yi mḡ sé ḡzwí'le. Te mba pɛɔ pi póp fenne wáa lá pen m̀b́ ḡzwí'le yóp pḡ yéte. Ἐ πό ἡγο Sé ḡɛ ḡdá' ḡzwíime pɛɔ pi póp ka ḡne nu ndḡḡndḡḡ, te mba pɛɔ pi póp ḡkaa ḡe πό'ḡ πό tsɛɛ.

¹⁶Ἐ yúu mi é ḡne la m b́ éśá' t́ɛ né t́m léeneḡe nenēn ndḡḡndḡḡ mbi Sé, mba mbi pɛɔmeḡḡ.»

¹⁷Pól pen ḡcú ἡγο: «ḡ ka náḡ t́u te'. Mḡ m̀b́ pá'a, mḡ m ben Yelúsalem pḡ neḡá ḡkáḡ pé tsupne ḡdḡk ḡcwéle lá' yék, mba neḡá yúu nelɔk ḡḡú'le Sé.

18Pó'ɔ, η ka pó tset Zɛ'-nɔŋpɔ', la póp tó zú'u ńjɛɔ wáa, ńgɔ mbó, mbo η ké éfú nege yúu mi mɔ ńdɔk suk pɛ nũu mɔ. Lá' ηkaa pó zú'u pó. Yecó ntakɛ pen ńké mbɔɔ ńc̄wɛt.

19É ka gó mbó pɛcó ntá'-payúda pi póp fúne nũu pak-ηgɔŋ-Azîi pó yóp zú'u. Lá é mbó pé'ε mbó yi η ka faane yecó nu, mbo pîpá pɛɔ zεene mbó za'ne nefen wáa mbɔ̃ gu.

20Pá' póp yóp ká pó sé pó lá, ke é laa mbó pɛɔ pɔne pi póp za'ne laa, cú yúu mi pé ka lɔkne wáa ńgɛ mbi pasá' lá' pekɛ pé'ε, pasá' lá' êpá jɛɔ ηgɔ ε faane ɔɔ?

21Tá' nu gú mbó yi η ka tɛ̃ne mbi póp, ńka' ηgi yaa tɛ ńcú é pó pá' η ka cúne ηgɔ, pé ka pó éfen wáa mbi póp lé' êyá mbi'ηgɔ m bém ηgɔ Sé gɛ ńdá' ńz̄wíime pɛp̄fú.»

22Pá' é ka gó mbó Feleshi tsuη mbó ńjí nu pé zí'ne nũu Yésu lá, a tsó' lé'-ntsɔŋ, ńcú mbɔ̃ payúda ηgɔ: «Lisíyas, tátndá-petátndá-ntsɔ gɛ ńtáa ńtɔ lá η ηak ntsɔŋ yɛɛ.»

23ńcú pó'ɔ, mben ńcú mbɔ̃ tátndá-ntsɔ ηgɔ a lɔk Pól ηgɛ ńd̄wɛ' ndátsáŋ, mbɔɔ ké ńkút wé pó, mbɔɔ ké ńtɔ' pesúu pé netó ńc̄wélé wé pó.

Pól ndátsáŋ

24É lee mecó melé', ηgɔmnaa Feleshi póp nzwé we Ndelw̄isil w̄i a móɔ-Yúda tó. Ŋgómnaa cú pé gɛ ńd̄ɔɔ Pól ńgá mbɔ̃ wé, pá' a gɛ ńz̄wí'le nu yi Pól gɛ ésw̄íi wé nũu nezáp tɛm nũu Yésu Kelístɔ.

25Pól tó te ńze nekýé'te nté yi ηu laa ńdɔk ńnáŋ, mbo ηgaŋ gɛ mbó ηu w̄i a gene yúu mi é nd̄ɛ̃nd̄ɛ̃ mík-Sé, mbó ńkyé'te mba pá' é laa mbó ηu gw̄εε mbɛɛ ye pó'ɔ, mbó ńkyé'te ésw̄íi wé ηgɔ Sé gɛ ńge ńηak pɛɔ tsɛɛ. Ŋgómnaa Feleshi zú' pó'ɔ, ńtsú' ńc̄ɔ' c̄ɔ'ne, ńcú mbɔ̃ Pól ηgɔ: É nũu ηk̄ɔne, fú nejóŋ mɔ ńgɛ. Ŋká gɛ mben ńku', lá m ben ńcú pé fún wú mbó mɔ.

26É gó mbó pó'ɔ, ηgómnaa Feleshi pen mbó ńtsáa ηgɔ Pól kút nepú' né. É yúu mi é gene a náŋ mbó ńcú pé ge Pól tó pópmé sw̄iŋe,

27mbó ńge pɔ pó'ɔ, te é gó mbó ηgu' yépá, pé lɔk ηgómnaa Pólíyus Festus ńkúp Feleshi. Pá' Feleshi ka pó ńkɔŋ nege yúu mi é gɛ mbɔŋ payúda lá, a ná Pól pɔ ndátsáŋ.

Dwa'ne-Gaŋntúu Yésu Kelístɔ 25

Pé sé ńηak Pól mbi ηgómnaa Festus

1Pé ka ts̄wíkɛ Festus nesá' yîyá pak-ηgɔŋ é lee lé' petát, a fú t̄sɔŋ-Sézalê êwá mbɛɛ ńgɛ Yelúsalem.

2Ŋkúu zú'u, petátndá-panɔŋpɔ' póp pekém-payúda tó éfen Pól mbi yé, mbuu ńní' meten ten menu nũu te'. Mbú' mbó mbɔ̃ wé ηgɔ:

³«Sés̄wii γε, P̄l tó τε ήκúú Yelúsalem,» ή cú p̄l'w, mbó ή d̄w nen̄w manzw̄w w̄i é gw̄ z̄a' P̄l s̄end̄úη ήjw̄i w̄é.

⁴Festus zú', ή ts̄ó' mb̄ p̄p̄ ηgw̄: «P̄l nd̄ats̄áη Sézalê. Kwa' m̄w yá η ké nán̄ za'ne te' p̄.

⁵Pekém-lá' p̄w̄ laane mbó p̄p̄ tó pek pep̄p̄ gw̄ τε ήκúú Sézalê, mbó yi ηu êwá, ka γε nu kep̄w̄, p̄p̄ fen ntsaη.»

⁶Festus γε p̄l'w, ή nán̄ tsetset p̄p̄ Yelúsalem yúu lé' penéfóm̄ ke lé' negém̄ yec̄w̄ nda', ήgw̄w̄ ήké mb̄en nzw̄w̄ né Sézalê. Njí γε ήkie, a nán̄ sé nep̄ak ntsaη, ή cú ηgw̄ pé γε P̄l tó.

⁷P̄l tó, Payúda cúη éfú Yelúsalem ήt̄, ήt̄w̄'le w̄é ήní' sw̄η, ήt̄ik̄ menu mi é ten̄ tenne tú w̄é τε é z̄a z̄ane. Nju w̄w̄ w̄i a gw̄ ήké mb̄éete τε metú cw̄et ké mb̄w̄w̄ gú p̄.

⁸P̄l p̄one ή cú ηgw̄: «M̄w̄ ηkaa nu kep̄w̄ γε. M̄w̄ ηkaa nep̄w̄w̄-payúda faane. M̄w̄ ηkaa ní' l̄' n̄w̄ Z̄w̄-n̄w̄p̄' p̄, ήké mb̄w̄w̄ sw̄iηe kep̄w̄ n̄w̄ Kása-Palóma p̄.»

⁹Festus pen mbó ή d̄w̄ neḡe pá' nu gw̄ mb̄w̄η payúda, mb̄ík̄ηe P̄l ηgw̄: «Te é laa mbó w̄ p̄ém̄ mb̄en Yelúsalem ήjí ηgw̄ N̄ gw̄ ήηak ntsaη yú?»

¹⁰P̄l ts̄ó' mb̄ w̄é ηgw̄: «N̄ t̄w̄w̄ p̄á'a z̄w̄-n̄tsaη-Kása. Pé gw̄ ήηak yaa ntsaη p̄w̄ za'ne. M̄w̄ ηkaa yec̄w̄ nu mb̄w̄ payúda faane. W̄ tsuη mbó ήjí.

¹¹É p̄é'e mbó yi ε faane yec̄w̄ nu, τε é p̄ mb̄ík̄ηe ηgw̄ pé jw̄i w̄á jw̄iηe, η ká p̄ ήz̄e ή d̄w̄ nep̄fú p̄. Pá' yec̄w̄ nu n̄n̄w̄in̄ ká p̄ n̄w̄ nu yi p̄p̄ z̄ap̄ne tú m̄w̄ lá p̄ lá, w̄ec̄w̄ ηu ká gw̄eε pá' é laa mbó a ήcak̄le w̄á ήgá mb̄w̄ p̄p̄ p̄. M̄w̄ sé mb̄ík̄ηe ηgw̄, pé z̄eε ήt̄w̄' ήηak yaa ntsaη p̄w̄ mbi Kása.»

¹²P̄l cú p̄l'w, Festus p̄p̄ p̄w̄w̄ pé pi p̄p̄ ḡane w̄é né ntík̄ t̄w̄te nu n̄w̄ ή cú mb̄w̄ P̄l ηgw̄: «Pá' w̄ p̄ík̄ηe ηgw̄ Kása ηak̄ne yú ntsaη lá, w̄ gw̄ ήké ήgw̄w̄ mbi yé.»

P̄l mbi f̄w̄ Angelípa

¹³«É lee mec̄w̄ melé', f̄w̄ Angelípa p̄p̄ m̄w̄w̄m̄a we we man̄gé w̄i pé fúηne w̄é ηgw̄ Mbelenís, tó tw̄sw̄η-Sézalê, nec̄'le Festus.

¹⁴P̄p̄ pep̄p̄ ná' ήz̄e ή nán̄, Festus péete nu-ntsaη P̄l és̄w̄i f̄w̄ Angelípa, ή cú ηgw̄: W̄ec̄w̄ ηu za'ne, mb̄w̄ ηgw̄m̄naa Feleshi ka gó ήgw̄w̄ a p̄ nd̄ats̄áη.

¹⁵N̄ ka gw̄ Yelúsalem, ήκúú zú'u, petátnd̄á-p̄an̄w̄p̄' p̄p̄ pasá'lá'-payúda fen w̄é mb̄w̄w̄ m̄w̄, ηgw̄ n̄ z̄ap̄ ηgw̄ a vu ntsaη.

¹⁶Lá n̄ ts̄ó' mb̄w̄ p̄p̄ ηgw̄ pek p̄w̄w̄-Lóma ká gw̄eε mat nez̄á' ntsaη-ηu la ήηak w̄é p̄. É p̄ík̄ηe ηgw̄ ηu w̄i pé fenne w̄é p̄p̄ p̄w̄w̄ pi p̄p̄ fenne w̄é puute sé. Nju w̄i pé fenne w̄é péete ntsu w̄é.

¹⁷N̄ ka cú p̄l'w, pek payúda êp̄á ήtem̄te ήt̄w̄ né za'ne. Njí kie, η gw̄w̄ éfúη ntsaη ké láate, ή cú pé l̄k̄ ηu êwá ήt̄w̄ mbi m̄w̄.

18 Pafen wé tó yóp. M bó h́kwanje ηγω πόρ fen wé nüu yecó ntɛɛ nu te!. Lá é ké mbɔɔ pó'ɔ c̄w̄et,

19 h́jɛ́ɔ πόρ pepóp pó h́zɔη nu pɔ nüu nu-sé wɔp. Mba nüu nu-wecó ηu w̄í pé fúnje wé ηγω Yésu. Mbɔ a ka pfú, Pól pen mbó h́cú ηγω a ntɛɛ.

20 η γόɔ h́teple, mbɔɔ jɛ́ɔ shɛ́ nezá! ntsaη πό, h́gaape tsetset, mbíkηe Pól ηγω a laa h́kɔη pé lɔk wé h́gɛ Yelúsalem la h́ηak wé nüu yɔ nu.

21 Lá Pól γó a gɛ h́gá ntsaη mbi, h́zee h́cú pó'ɔ, mbí'ηγω a sé h́kɔη ηγω Kása h́tsɛ'ne h́ηak wé. É læe pó'ɔ, la n cú pé ná! h́d̄w̄e! wé ndátsáη te h́kúu ηká yi mɔ h́túu wé h́gá mbɔ́ Kása.»

22 Fɔɔ Anηelípa zú! te h́cú mbɔ́ Festus ηγω: «Kwa! mɔ yáa, mɔ sé h́kɔη nezú! nu yi é gɛ h́c̄w̄et ntsu-ηu êwá.» Festus tsó! mbɔ́ wé ηγω: «ɔ gɛ h́gɛ h́zú! nu ntsu wé zón.»

23 Njí ge h́kie, fɔɔ Anηelípa πόρ móɔmá we Mbelenís nen pɔ saane saanéne, h́γω h́kúu tset mámá ndá-zán, nɔɔ-pemá pɛɔ t̄t̄'le wé. Póp petátndá-petátndá-ntso mba pekém pi πόρ t̄sɔη πό tsetset. ηγómnaa Festus cú pé lɔk Pól h́tɔ́.

24 Pól tó, a cú ηγω: «Naa kéma! fɔɔ Anηelípa, mba pɛɛ petsɛɛ pi pɛɛ tóne te h́nánη za'ne laa. Pɛɛ líηe ηu wá h́jɛ́ɔ. A t̄ɛɛ pá'a, mbɔ payúda te h́záa ka fenne wé mbɔ́ mɔ ηká yi mɔ h́gɛne Yelúsalem, mben h́tɔ́ za'ne Sézalê éfen wé. Lá mbó mbíkηe yóp pɔ ηγω pé ké h́jw̄í wé jw̄íne.

25 É gɛ nüu mɔ, mbɔ η ká jɛ́ɔ yecó yúu mi a ka gene te mbó pé læe nüu h́jw̄í wé jw̄íne πό. Kwa! jɛ́ ka píkηe ηγω Kása h́tsɛ'ne h́ηak wé. Lá n záp yáa ηγω η gɛ h́túu wé Lóma h́gá mbɔ́ wé.

26 η gɛ h́túu wé pá'a lá, h́ké mbɔɔ mbó h́jí yecó nu yi n tsuηne h́zú! te h́ηwa'ne nüu ηwa'ne, nelɔk h́túu wé h́gá mbɔ́ Kása πό. É yúu mi é gene n dɔk wé h́tɔ́ mbi pɛɛ. Lá, η ké h́tík wé pɔ mbi naa kéma! fɔɔ Anηelípa. Naa kéma!, kwa! gu píkηe wé né nu, ke é laa mbó n dík, h́ḡw̄ee nu yi η gɛ h́ηwa'ne tset ηwa'ne lá h́dɔk h́túu wé, h́gá mbɔ́ Kása ɔɔ.

27 N daa h́zee h́túu ηgaηtsáη, h́gá mbɔ́ Kása ké cú yúu mi a faanéne, é tsɛ́! mbó pɔ nu gɛgɛɛ.»

Ɖwa'ne-Gaηtúu Yésu Kelistɔ 26

Pól sé mbéete ntsu wé mbi fɔɔ Anηelípa

1 Fɔɔ Anηelípa cú mbɔ́ Pól ηγω: «Mɔ h́gá sw̄iηe mbɔ́ gu pá! ɔ gɛ mbéete ntsu wú nüu menu mi pé fenne wú nüu n zú!» Pól ma! mbó, h́ze nepéete ntsu wé, h́cú ηγω:

2 «Naa kéma!, mɔ ló'ne mbó h́tsáate te! net̄ɛɛ mbi fɔɔ mbéete ntsu wáa nüu menu mi payúda zápne tú mɔ,

³ńtsáate te!, mbí'ngɔ kwa! zaamɔɔ sé ńjí mat-lá! wɔp, mben mbó ńniite ńjí menu mi póp zɔɲne. É pɔ'ɔ, lá m bó mbú! mbó mbɔ zaamɔɔ ɲɔɔ a sɔk, ńtsun ńzú! nu yi mɔ ńcú.»

⁴«Payúda pɛtsɛɛ sé ńjí pá! n dɔ ńnánɲ pɔ'ɔ, te fúne pá! ɲ ka lɔne sé. Póp sé mbó ńjí pá! ɲ ka nánɲne tsetset pɔɔpɛmá pɔa Payúda, mba tset tásɔɲ-Yelúsalem.

⁵ɲ ka nánɲ nũu nté yi ɲu nũu nɔɔ-pafalísay naɲne pɔ'ɔ, póp pen mbó pɔɔ ńcɛɲe nũu neɔúɛ-nu-Sé yék te ńtsa pɛcɔ pɔɔ. Payúda laa ńkɔɲ, póp sɔwíi zaamɔɔ ɲɔɔ, nu yi n cúne laa, é nu nénwín. Póp zɛ ńjí wáa te éfú te lé'.

⁶ɲkɔɔne, yúu mi pé ɲakne wáa nũu é pɔ'ólá: Mbó yi Sé ka ka! nu mbɔ pɛmáɲɲapɲjwɛt pɛkɲe, m ben mbó ńzɔwí'le pá! é ɲɛ ńɲe puute.

⁷Menjwɛtndá mekɲe ntsɔppá né neɲém sé ńzɔwí'le yóp pɔ lé! yi Sé ɲɛ ńɲe yíyá nu puute. Te mbó nenem mba netú!, mbó ńcɛ'le Sé, ńké ńzɔwí'le pɔ yété. Zaa ɲɔmákɔp, payúda fen wáa pá'a nté pɔ ɲɔɔ mɔ sé ńzɔwí'le yíyá yúu.

⁸Pɛɛ wí pɛɛ sé ńzɔwí'le nu yí n cúne laa, pɛɛ ké ńdɛ! neɲém ɲɔɔ Sé laa mbó a ńzɔwíime pɔɔ nũu neví melá! kɔɔ?

⁹Mba mɔ yáa, ɲ ka pɔ ńkwaɲe ɲɔɔ, ɲ ɲɛ ńdɔk ntsɔ ńdɔú! Yésu mɔɔ-tásɔɲ-Názalet, nũu meshú tsɛɛ.

¹⁰É yúu mi ɲ ka gene tásɔɲ-Yelúsalem. ɲ ka ɲwɛɛ pɔɔ-Yésu te póp záa záane, ńma! ndátsáɲ, ńzɛɛ ńɲɔ ńɲe pɔ'ɔ, pɛtátnɔɔ-paɲɔɲpɔ! zɛɛne mbó ńtúu wáa né meɲwa'ne. Pé pɔ te mbó ńɲɛ ńjwíte wóp n záp waa ntsu nũu.

¹¹ɲ ka pɔ ńdɛɛ tset mɛndá-cú'le-payúda, ńnyet pɔɔ pé né ɲɲɔú! ɲ ka pɔ ńtsɛɛne wóp ɲɔɔ póp ńzɔɔte lík-Yésu. ɲ ka puu mbaa wóp paane te ńɲɛ mba tset meɲwá-lá! ndɛ!, ńdɔɔ wóp, ńnyet wóp né ɲɲɔú!»

Pól pen mbéete pá! Tsapɔɔ ka tsól'ne wé

(Dwa'ne-Gaɲntúu Yésu Kelístɔ 9.1-19; 22.6-16)

¹²«ɲ ka pɔ ńɲe pɔ pɔ'ɔ, te mbó yɛcɔ lé!, mbó ńɲɛ né tásɔɲ-Ndámás, ńɲwɛɛ meɲwa'ne mi pɛtátnɔɔ-paɲɔɲpɔ! lá'ne ńɲá mbɔ mɔ, ńdɔk ńtúu wáa zú'u.

¹³Naa kéma!, m bó sɛndúnɲ pɔ'ɔ nenem, ńjɔɔ yɛcɔ yúu fú tɛńɛpú, ńkyɛ! zɛ!, ńɲwaɲe te ńtsa lík-nem, ńkyɛ! wek pɔɔ pine pɛk pɛpóp mbónɛ sɛndúnɲ.

¹⁴Pɛk tsól'ne ńvute sé tsɛɛ. N zú! ɲɲi-ɲu lɔk sɔwíɲe pɔɔ-Hebelé ńcú mbɔ mɔ ɲɔɔ: “Sól, Sól, ɔ tsól! ku yáa keɔɔ melá! kɔɔ? ɔ pá'a mbó ńɲe fúɲ yu kwi! pá! naa wí pé sé ńdɔk ntsá-nekɔɲ ńtsɛɛne wé, a nen ńma! ku yé nɛɛ lá.”

¹⁵N cú ɲɔɔ: “A gu wɔ Ndɛ?” A pɔɔt ɲɔɔ, mɔ Yésu. ɔ tsól pa'ne pɔ ku yáa keɔɔ.

¹⁶Lá, ké ńdɔ sé ńkɔɔne ńtúu tɛɛne. N nyet mbɛɛ yaa mbɔ wu pá'a, mbí'ngɔ n tsól wú nelɔk wú ńɲe ɲɲaɲfa! waa. ɔ ɲwɛɛ neɲe pé jí yúu mi ɔ ɲɔɔne lól'ne mba menu mi ɲ ɲɛ ńɲe la ńnyet wú.

17N túu wú mbǒ payúda mba mbǒ pecó pɔ tset melá' nde!. Mɔ́ n̄zeɛ ɛ́kwíipe wú te póp pɔɔ ge yecó yúu n̄u gu pó.

18N túu wú pól', ɔ́ gɛ níe! mík móp, ɛ́ge póp fú tset nzénzɛ́ɛ́ ɛ́cwet, ɛ́kúu n̄u zɛ́ yi é sé fúk. É́ lɔk mbó ɛ́gɔ ɔ́ gɛ ɛ́ge ɛ́ge póp fú n̄u mbó-Sáttá ɛ́cwet, mben n̄u mbó-Sé, n̄zár tám yóp n̄u mɔ́, Sé likɛ menu kepɔɛ móp ɛ́gá mbǒ póp, mben ɛ́gá yóp zɛ́ tsetset pɔ́ pɛ́.»

Pól sé mbéete menu mi a ka gene te éfú Ndamas

19«Naa kéma! fɔ́ɔ́ Aɛ́gelípa, é ka fú pól', mɔ́ ɛ́kaa mɔ́ tɛ́ tú n̄u nu yi Sé ka ɛ́íe'ne mík mɔ́a zú! pó.

20Te n̄tsú! pól', mɔ́ ɛ́ ka ze n̄u pɔ́ɔ́-Ndámás necú nu yé, mbáate ɛ́kúu pɔ́ɔ́-pe Yelúsalem, éfú zú'u ɛ́kúu n̄u pak-ɛ́gɔɛ́-Judê tɛ́ɛ́, éfú zú'u ɛ́kúu n̄u pɔ́ pi póp ká pó payúda pó, mbó ɛ́cú mbǒ pɔ́ tɛ́ɛ́ ɛ́gɔ póp kúrme mat wɔ́p, mben mbǒ Sé, mbó ɛ́ge menu mi é nyetne ɛ́gɔ Póp kúrme mat.

21Jáɔ́ yúu mi é ka gene lá payúda ḡweɛ wáa tset Zɛ́'-nɔ́ɛ́pɔ́ te n̄dɔ́ɔ́ nejwí wáa.

22Lá m bét gú ló'ne pɔ́'a, Sé pónɛ ɛ́kwíipe wáa. M ben mbó éswíi mba k̄ó ló yi n jine n̄u wé, mbǒ pelám mba mbǒ mbóɛ́k̄ó. Pé ka zá' n̄jí ɛ́cú menu mi é gɛ́ n̄dá! lá n̄tɔ́ tset ɛ́wa'ne-peɛ́gémnd̄ó'-Sé, mba tset ɛ́wa'ne-M̄s̄êɛ. Mɔ́ mbó ɛ́cú pɔ́ yéte.

23Pé ka cú ɛ́gɔ, Nzá'ɛ́kɛ́ wí Sé ka ka'ne gɛ́ ɛ́ge n̄tɔ́, n̄jɔ́ ɛ́ḡó', ɛ́gɔ jé ḡne ɛ́ge mbó nduɛmbi ɛ́u nezwíime n̄u nevé, ɛ́gɔ jé ḡne ɛ́ge ɛ́cú swíɛ yi é gɛ́ kyé' payúda mba pɔ́ pi póp ká pó payúda pó, póp luk.»

Pól píɛɛ fɔ́ɔ́ Aɛ́gelípa ɛ́gɔ a záp yé tám n̄u Sé

24Pól pó mbéete ntsu wé pól', ɛ́gómnaa Festus c̄wéɛ swíɛ ɛ́ka' ɛ́gi ye ɛ́cú ɛ́gɔ: «Pól, ɔ́ pɔ́le. ɔ́ ká p̄u, n̄zíl' yúu zí'ne te é p̄ɛ́ɛ́pe tú yú.»

25Pól tsó' ɛ́gɔ: «Nde, ɛ́ ká pó pɔ́le pó. Menu mi n cúne é zú'u mbó pól'. Mɔ́ n zee ɛ́kwaɛ, la ɛ́cú.

26Te naa kéma! Aɛ́gelípa n̄ɛ́ pɔ́'a mbó n̄jí pɔ́ tɛ́ɛ́. É́ yúu mi é gene ɛ́ sáane sáanéne ɛ́cú nu ké pók, mbí'ɛ́gɔ n jí ɛ́gɔ, yecó nu yi é n̄u a pó m̄muɛ ká pó gú pó. É́ zee ɛ́gɔ mbó, mɔ́ m̄má menu ɛ́kaa ké n̄de pɔ́ zɛ́ l̄ɔ́m̄ne pó.

27Naa kéma! fɔ́ɔ́ Aɛ́gelípa, te ɔ́ pém menu mi peɛ́gémnd̄ó'-Sé ka zá'ne n̄jí ɛ́ɛ́wa'ne? N jí ɛ́gɔ é laa mbó naa kéma! pɔ́ɔ́ ná ké pém pó.»

28Fɔ́ɔ́ Aɛ́gelípa tsó' mbǒ Pól ɛ́gɔ: «ɔ́ kwaɛ ɛ́gɔ ɔ́ gɛ́ ná! n̄dɔ́k pɔ́ pɔ́'a ɛ́ge ɛ́ fé'ne n̄tsú! ɛ́u-Kelístɔ́ kek̄ó?»

29Pól tsó' mbǒ wé ɛ́gɔ: «Ke pé gɛ́ n̄dɔ́k pɔ́ nu yi é sak sakne ɔ́, ke pɔ́ mi é tú' tu'ne ɔ́, mɔ́ yáa yúu mi n dá! n̄dɔ́ mbǒ Sé pó pɔ́ ɛ́gɔ: Naa kéma! te mba pɛ́tɛ́ pi pɛ́tɛ́ sé n̄zú' nu yí n cúne ló'ne, pɛ́tɛ́ tsá' pɔ́' mɔ́. Te mec̄ên m̄ɔ́ne, pɔ́ɔ́ n̄u pɛ́tɛ́ pó.»

- ³⁰Ɖɔɔ Aηγελίρα, mba ηγόμεναα πόρ Mβελένις, πόρ πωο pi πόρ μβόνε ζύ'lu lo sé,
- ³¹ήγω ήκωετ, μβό ήκύ tsetset πόρ ηγω: «Νυ ωο ηκαα γε γεκό यू mi é laa μβό πέ lee nũ ήηώι wé πό, te mba není' wé tsάη.»
- ³²Πό'ω lá, Ɖɔɔ Aηγελίρα cú mbō Fεstus ηγω: «Νυ wά μβό πέ'ε mβωω cú ηγω Κάσα γηνε ήηακ wé πό, mβω πέ tsά' ήνά wé náνε a γη.»

Ɖwa'ne-Gaηtúu Yésu Kεlístɔ 27

Πέ túu Pól Lóma

- ¹Πέ γε μβό τε ήζάπ ηγω πεκ γη ήκύú máμά κανύ', ήγη tset ηγωη-Italî, ήní' Pól πόρ πεκό gaηtsάη mbō weκό tátndá-ntɔ. Lík yé πό ηγω Julíyus. A πό weκό tá' ηυ nũ ku-palüó'ntɔ pine πόρ μβόνε πέ Κάσα.
- ²Πεκ γό ήκύú weκό máμά κανύ', é πό we túɔη-Andelamíte, μβό ήγη mβηη μεtúɔη mi é mβηη-ηki, tset pak-ηγωη-Azîi. Πεκ πέ weκό ηυ πό tá' ku. Lík yé πό ηγω Alistak. Mβω πέ ka pí wé túɔη-Tεsalóník, tset ηγωη-Maséndwan, πεκ cάω sêndúη.
- ³Νjí γε ήγω ήκιε, πεκ kúu túɔ-Sidɔη. Julíyus gŵee túm sú'ne nũ Pól te ήνά wé a cŵet tset κανύ' ήγη ήγwά pesúu πέ πόρ kúu ήκwélé wé.
- ⁴Πεκ πεn éfú nũ yîyά túɔη te μβό ήγη, fefüɔt fú mbi né mbi ήtɔ' máμά κανύ' neγη ndúηndηη. Πεκ lúɔ' fefüɔt ήdɔk shá we Shíipele ήγη, é πό γεκό ηγωη, mβω ηki ka zeme ήní' ɔη.
- ⁵ήnen πω πό'ω, ήδεε máμά ηki wî é mβηη-ηγωη-Silísíya, πόρ ηγωη-Panfilî, ήγóω ήké ήκύú mβηη-túɔη-Míla, tset ηγωη-Silisî ήtáη.
- ⁶ήκύú ζύ'lu πό'ω, tátndá-ntɔ wí πεκ πεπόρ nenne lá, jáω weκό máμά κανύ' túɔη-Alekzaηndelii, ήdɔk shá-ηγωη-Itálíya ήγη. A γε πεκ kúu tset wîwά κανύ' ήγη.
- ⁷Fefüɔt γε πεκ lɔk melé'lá' te ήzáa, ήké ήnen πω ndáa ndaa. Te ήγω ήjáω túɔη-Sníide, mβω πεκ jáω ηγüó' te'. Féμ tɔ' wék neγη ndúηndηη te nda'. Πεκ tsá' ríbaηte ήdɔk πω Shá-kelête ήγη, é πεn μβό γεκό ηγωη wî ηki ka zemene ήní' ɔη. Πεκ kúu ζύ'lu, ήνά' ήdúó' féμ ήdɔk we Salemɔne, ήγη. É πό zα'-tsétsá'-Kelêt yi é ka swiklene ήκύú ηki.
- ⁸Πεκ πό ήnen memβηη-ηki-Kelêt, ήjáω ηγüó' te', ήγη te ήκύú nũ γεκό zα' yi πέ fúηne ηγω: Netáη máμά κανύ' we Sú'ne, é πό Shá-túɔη-Lasée.
- ⁹Πεκ γό ήκύú ζύ'lu πό'ω, mβω πεκ tswé sêndúη te'. Te mβω saη yénépfú'lu wî payúda ήkɔη kɔηne ήnáη njí lee mɔ. Πό'ω, μβό yi ηυ laa mβen ήdɔk máμά κανύ' ήnen nenne, a tsá' ήdɔω πω nevé we. É यू mi é ka gene, Pól zá' njí éswíi πω máμά κανύ' ηγω:

10 «Pesúu páa, mɔ sé ńjɔ́ ɲɔ ɓekɲe laa mben ɲɔ mbi, mbo é neɔá tú. Mbo máamá kanú' ɲɔ yúu-metáa mi é tsetú mbáɓɓe. Lé'cɔ ɓekɲe gúu ɓɔɔ luk.»

11 Pɔl cú ɓó'ɔ, tátnɔ́-ntsɔ zú', mbɔɔ yíyá nu ɓát, ńzú' ɓɔ nu yí é c̄wɛtne ntsu-ɲu wí a sá'ne ɓɔ ɓine ɓɔp fa'ne tset máamá kanú' te mba yi ɲɔaɲ-mámá kanú' cúne.

12 ńze ɲɔ mbó, zɔ' netúu ɓemámá kanú' yi é zú'u ɓɔɔ lii zɔ' yi é laa mbó ɓɔ tswé zú'u nũ ɲká-fém te nu ɓɔɲ wɔp ɓó. É leɛ ɓó'ɔ, ɓɔ ɓetsuu ɓi ɓɔp mbóne tset máamá kanú' tsɔ' ńzár ɓɔ ɲɔ ɓé fú zú'u ɲɔ, mbó ɲkwaɲe ɲɔ é laa ɲɔ shá, ɓɔp ɔ te ɲkúu nũ zɔ' netúu ɓemámá kanú' yi é tset ɲɔɔɲ-Kelét êwá ɓé fúɲ ɲɔ Fenis. Fenis ɓó túsɔɲ wí nelwí-tsétsá' ka tó zú'u ńc̄wɛt, yecó sák-túsɔɲ ɓó ńdíɲe gúɲ-Mbé nem yi kɔɲ, yecó líɲe gúɲ-Mbé nem yi ntsúu. ɓɔp tsáa ɓó'ɔ, nekúu zú'u ńdá' ńnáɲ te ɲká-fém leɛ.

Fém sé ɲɔáane máamá kanú' ɓé Pɔl

13 ɲkwaɲe ɓó'ɔ, mɔɔ mó fefüɔt ná' éfú shá ntsúu ńze netsu'ne, ɓɔ-mámá kanú' jí yɔp ɓɔ ɲɔ nu yi ɓɔp kwaɲéne ɔ ńnen, ɲɔɔ ńc̄wɛete máamá tɔn yi é ḡwɛene kanú' ɲki, ńtíi máamá kanú' ńɔk mbáɲte ɓɔ kwa' mbuu-ɲɔɔɲ-Kelét.

14 Lá, ɲɔ ńtɔ nenɛn, wecó máamá fém wí ɓé fúɲne ɲɔ Elakilɔɲ fú ndũ meɲkó' tset lá', ńze ńtsu'ne ɓó'ɔ, kwa' né tɔ.

15 Tsú'ne ńɔk máamá kanú' ńɔe shá we nde'. ɓek jɔ́ kékáɲ, ńtsú' ńná máamá kanú'. A lɔk wék ɲɔ né zɔ' yi fém kɔɲe.

16 A lɔk wék ɲɔ te mbó ńɔk we shá ntsúu mɔɔ móɲɔɔ wí ɓé fúɲne ɲɔ Kóɔda, mbo ɲki ka zeme ńní' sɔɲ. ɲɔɔ êwá ná' ɲkɔɲ fém nũ máamá kanú'. ɓek jé', ésá' tɔ te ɲɔwɛe móncɛ' kanú' wí ɓé lɔkne kɔk yúu-metáa tset máamá kanú' ɲɔá sé.

17 Mbó te ɲka' kanú' êwá ńzár tɔ máamá kanú', ɔaɲfa' ɔɔ ńɔk meɲkɔ ńzeme máamá kanú', ɲkút sá'ne, ɲkɔk máamá kem-tɔ wí ɓé cɔɲéne nũ máamá kanú', ńma' ɲki, mbók ɓá' é laa mbó fefüɔt lɔk wɔp ɲɔ ɔne te ésókɛ tset saɲsáɲ wí é lɔ ńcú'le tset ɲki mbuu-ɲɔɔɲ-Libíya.

18 Njí ɔe ɲkie, fém ké mbét ńtsú'ne ɓɔ né tɔ. ɔaɲfa' jɔ́ kékáɲ, ńc̄wɛete yecó yúu-metáa, ńma' ɲki nelɔk ɲɔ ɲɔ kanú' zaɲe.

19 Yecó njí ɔe mben ɲkie, kwa' ɓɔp shɔtne ńtsó' metú-mámá kanú' ɓɔp mendwí nũ, ńme' tset ɲki.

20 Fém ké ńtsu'ne ɓɔ ɓó'ɔ, nũ melé' te ńzáa. ɓé ɓɔ ɓen ńjɔ́ lík-nem ɓó, ɲké mbɔɔ ɓen ńjɔ́ c̄á'ɔ-saɲ ɓó. É ɓó ɓóne te ɓek ɓɔ ɓen ńjí ɲɔ ɓek ɔ ńduk ɓó.

21 ɓɔ náɲ njí nũ melé' teńzáa. Pɔl lɔ sé, ńtúu mbi ɓɔ tsuu ńcú ɲɔ: «Pesúu páa, ɓuu mbó ɓé'ɛ ńzú' ntsu wáa, mbo ɓekɲe ɲkaa ké éfú Kelét ɲɔ zɔ' ɓó. Mbo máamá kanú' ɲkaa ɓáɓɓe, yúu-metáa ɓen ɲké mbɔɔ kúu ɓé ɓó.

22Lá, é ké mbó ñkòone pá'a, mo sé mbíkhe wáa ñgo paa suk. Mbí'ñgo sãa ñu waa ñga mǎfú pó. Yúu mi é ga mbé pó pɔ nda' mǎmá kanú'.

23N cú pá'a, mbo é lá' mbó netú' ló'ne, Sé wí ñ gú'le, túu wecó cǎó' we mbó mo wí mo ñganfa' we.

24A tó ñcú mbó mo ñgo: Pól, páa ñepók. É sé mbíkhe ñgo pé ñak ntsaŋ yú mbi Kása. Sé ga ñdɔk pá' a gene nu sá'ne núu gu, ñná paa pine paa pepóp ñenne lá ñduk te wecó tá' ñu núu póp pɔ pfú.

25Pésúu páa, paa suk! N tém ñkwen yaa ñgá mbó Sé. Nu yi Sé lá'ne ñcú mbó mo laa, é ga mbuute pó'.

26Fém ga ñtíi wekhe pɔ pa'ne te ñga mǎma' wekhe tset wecó ñgoŋ wí ñki ka zemeŋe ñní' sɔŋ.»

27É mbó pó'., mbo fém tsá'ne tsá'neŋe penetú' ntsǎpénékwa né negém. Fém ké mbét ñtíi wék ñdɔk ñnen pɔ tset ñki-Mendítelanée. É ge mbó netú', paa pi póp fa'ne tá' mǎmá kanú' zú' é pó pá' ñká yi pek pepóp sé ñkúu núu yecó za'-tsétsá' lá.

28Póp cãhe yúu mi é sé ñjɔt núu tá' sɛsa ñka, ñkɔk mǎma' sé ñki, ñdɔk éfa' pá' ñki kɔkheŋe pó'., ñjáo é pó míta ntsǎpsaambá né megéméntát. Póp pen ñná' ñze ñnen, mǎma', ñjáo é cǔwet míta ntsǎpénéfóm né megémémbá.

29Póp tsá' mbók pókne ñgo é laa mbó, mǎmá kanú' wek kwen pemá meŋgo', ñgóc ñké kɔk pé mǎmá tán pi pé lɔkne ñkú'le mǎmá kanú' tá' za', yénékwa, mǎma' tset ñki nzaa mǎmá kanú', ñgo ñnáŋ, mbó ñtsáa ñgo ñj' fé'ne ñkie.

30Ñgóc ñzwí'le ganfa'-kanú' wek pó ñdɔɔ ñekaa, ñkɔk mónce' kanú' ñtík tset ñki, éswíi paa ñgo póp ga mbi mǎma' metán mi é ga ñgǔwee mǎmá kanú' é pɔɔ pen ñnen pó ñki.

31Pól jáo pó'., ñcú mbó tátndá-ntɔ-Palóma póp palüó'ntɔ ñgo: «Paa pónne laa mboɔ ndɔ pɔ tset mǎmá kanú' pó, mbo paa ké luk pó.»

32Ñjáo pó'., palüó'ntɔ góc ñké ñcite meŋka mi é lá'ne ñgǔwee kanú', ñná é ga ñki.

33Pé pó ñzwí'le ñgo ñj' kie, Pól ñní' tǎm-paa petsaa ñgo póp kwét móyúu, ñcú mbó póp ñgo: «É ñkòone ñdɔk mbó lé'lá' ntsǎpénékwa né negém pá' paa ka zene ñepyéŋ ñgo za' pɔŋ, mben ñké mboɔ mbó ñkwét sãa yúu pó.»

34É yúu mi é gene lá, n cú ñgo paa kwét yúu. Mbí'ñgo yété gaŋe ñge lá mbaa yaa tente paa luk. Yecó yúu ñga ñge wáa pó, te mba tá' nuk-tú yaa ñga mbé pó.

35Pól cú pó'., mbée mbelêet, ñtáa mbi paa tsaa, ñgá pa'lá mbó Sé, mbüó', ñze ñekwét.

³⁶ꞖꞖ tsꞖꞖ góꞖ ḡkḡ sꞖk. Mba wǒ lá kwét yé.

³⁷Ꞗḡk pó pó'ḡ, ḡbó tset máma' kanú', ḡmesḡḡ ḡkḡ yépa né ntsǒpénéntúkú né megémsaambá.

³⁸Póp pó te ḡkwét yúu te ḡzwét, ḡkḡk mepa-a-mejá tsꞖꞖ ḡma' ḡki nelḡk ḡge ḡḡo máma' kanú' zaḡe.

Máma' kanú' puu ḡbǒ'ḡte lá ꞖꞖ tsꞖꞖ ké ḡduk

³⁹Njí pó te ḡkie, pé júḡ tsétsá' lá ꞖꞖ pine póp fa'ne tset máma' kanú' Ꞗḡ jí zꞖ' yi póp tꞖꞖne zú'u pó. Lá ḡkḡ ḡjúḡ yecó zꞖ'-ḡki yi é swiklene ḡkúu núu saḡsáḡ. Póp záḡ ḡḡo é laa ḡgá shꝼ pé lḡk máma' kanú' ḡḡꝼ zú'u.

⁴⁰ḡcú pó'ḡ, ḡkíe' yúu mi é gḡeene máma' kanú' tá' zꝼ, ḡma' tset ḡki, ḡben ḡkíe' mba meḡkḡ mi é cḡḡéne núu yúu mi pé lḡkne ḡnyet máma' kanú' né ndúḡ, ḡbáate, ḡkíe' yecó máma' ndwí yi é mbi máma' kanú', nepó yi fém ḡꝼ ḡkúu tsetú tsꝼ máma' kanú' ḡgá mbꝼ-ḡki.

⁴¹Lá ḡbó ḡḡꝼ, mbi máma' kanú' só ḡkúu tset saḡsáḡ yi é cú'léne ḡkó' tset ḡki, ḡdél' te yecó negge Ꞗḡḡ pen ḡbó gú pó. Máma' fém tíi ḡki ḡḡk ḡtswáa nzꝼ máma' kanú' netꝼ ḡbǒ'ḡte.

⁴²É lee pó'ḡ, palǒ'ḡntsḡ lḡḡ neḡwíte gaḡtsáḡ, ḡbók pá' é laa ḡbó wecó tá' pú' ḡki ḡkḡḡ.

⁴³Lá, tátndá-ntsḡ pen mbḡḡ ḡbó ḡkḡḡ ḡḡo pé jwí Pól pó, ḡḡḡ' wóp negge yúu mi póp kwaḡéne, ḡcú mbǒ Ꞗꝼ pi póp jí nepú' ḡki ḡḡo póp piite ḡkúu ḡki, ḡbú' ḡki ḡcḡwet ḡgáḡ.

⁴⁴ḡben ḡḡo Ꞗecó ꝼ gó ḡcḡwet yóp, ke ḡcḡḡe ꝼ núu mekem-peláḡ ḡḡ, ke núu mekem yúu mi é tsó'tene núu máma' kanú' ḡḡ. Yḡ pá' é ka leene pó'ḡ, ꝼtsꝼ fú ḡki ḡkó' te wecó ḡu ꝼḡ pfú.

Dwa'ne-Gaḡntúu Yésu Kélistḡ 28

Pól tset ḡḡḡ-Malte

¹ꝼ fú ntsu-nevú ḡcḡwet pá'a, pé kúu ḡgáḡ, éswíi wék ḡḡo lík-ḡḡḡ wí ꝼk tꝼꝼne zú'u é ḡḡo Malte, ḡḡḡ wí ḡki ka zemene ḡní' sḡḡ.

²Palá' êpá, ge nu sá'ne núu ꝼk te ḡniite máma' múk, éfúḡ wék ḡḡo ꝼk tó ḡzók. É gó ḡbó, mbḡ mbḡḡ ze neló, fák pen ḡbó ḡkó.

³Pé pó ḡzók múk, Pól ḡwat gégé tsḡwíi nema' múk. Nó pó tsetú, ḡzú' ják-múk, ḡném pó yé ḡcḡḡe núu.

⁴ꝼ-lá' êpá júḡ pá' nó cḡḡéne núu pó yé, éshḡtne ḡcú tsetsset póp ḡḡo: «ḡu wḡ ḡꝼ ḡge ḡgókú ḡḡ, ḡbó njwíḡu. A luk ḡki lá, sé wek Jwitis júḡ ḡḡo a ké ná wé a pó gú pó.»

- ⁵ Lá Pôl sen pó yé, mmik ndũ múk. Nó cúη, mvu múk. Yúu pɔɔ Pôl γε.
- ⁶ Pɔɔ pá pó nzwí'le ηγο Pôl γα ήκó'τε mba nejá a vukηe vukηéne mvu mpfú, nze nepyép, mbyép pyépne ήjáo yecó yúu pɔɔ Pôl γε. Póp shotne swíηe ncú ηγο: «A wecó sé!»
- ⁷ Tsetsá'-ηútlá' túmbɔɔ pó mbɔɔ zú'u. Pé fún ηγαη né Pubilíyus. A jáo wék, ήkúkηe wék pá' pesúu pé lá. Pek nán ηjé' yé lé' petát.
- ⁸ É gó mbó tát pé Pubilíyus êwá nɔɔ ndá, mbó ήγɔɔ. Mbɔɔnút pó nüu wé, saakó' pó ήγε wé. Pôl γα ήjáo wé, ncé'le Sé ήzáp mbó tú yé, ήγε a fiite.
- ⁹ Pecó γαηγɔɔ zú', éfú meshá meshá tset ηγοη êwá, ntó ήjáo Pôl. A γε póp fiite.
- ¹⁰ Pɔɔ-zú'u ka γε meku' mék te'. Te lé' yi pek mbó ήγɔ ήγɔ, póp gá wék né mba kúú lá yi é laa mbó é kúu ndún-nenen ncwélé wék.

Pôl kúu túɔɔη-Lóma

- ¹¹ Pek ka tswé tset ηγοη êwá pesaη petát, ήγε ήγɔ, ήkúu yecó mamá kanú' wi pé fúnηe ηγο: Mesé mi póp mefák. É pó we túɔɔη-Alekzaηndelí, ήγο ήkúu zú'u, é pó ηká κερɔη, é ήγóη zú'u.
- ¹² Pek fú tset ηγοη-Malte, ήγɔ te ήkúu mbɔɔ-túɔɔη-Silakuze, mpfúu, nnán zú'u lé' petát.
- ¹³ ήγε éfú zú'u ndɔk kanú', ήkwane pɔ membɔɔ-ηki te ήkúu túɔɔη-Lejyó. Njí γε ήkie, wecó fefüɔt fú shá ntsúɔ nze netsɔ'ne, ncwélé wék, pek lɔk lé' pépá, ήkúu mbɔɔ túɔɔη-Puzɔles.
- ¹⁴ ήkúu zú'u, ήjáo pecó póɔpémá. Póp fún wék ηγο pek pepóp nán ηjé' póp tá' ηγαplá'. Yɔ pá' pek ka fúne zú'u nnen ne meku ήkúu túɔɔη-Lóma
- ¹⁵ É gó mbó, mbo pek ka pó ntó póɔpémá pi póp túɔɔη-Lóma zú', ncwét ntó ήzá' wék. Pecó zá' wék ndũ Metáa-Apíyus, pecó zá' wék zɔ' yi pé fúnηe ηγο Mendá Méntát mi é mé pegɔɔ. Pôl ka pó te ήjáo póɔpémá, ήgémte Sé, mben sɔk.
- ¹⁶ Pek kúu túɔɔη-Lóma pé pép ηγο Pôl póp tá' ndúú'ntɔɔ wi a γα mbó mbyép wé γα ntswé zɔ' yi Pôl κɔηne.

Pôl túɔɔη-Lóma mbó éswíi pɔɔ né nu-Sé

- ¹⁷ Pek kúu Lóma pó'ɔ, é lee lé' petát, Pôl fún pekém-payúda pi póp tswéne Lóma ηγο póp tɔ zɔ' yi a nánηe zú'u. Póp tɔ te nnán sé, a cú mbɔ póp ηγο: «Póɔpémá páa, n túɔ pá'a, mbo mɔ ηkaa yecó nu mbɔ palá' pekηe faane, mben ήké mboɔ yecó nu nüu mat-pemaηγαηnjwét pekηe faane. Lá, é púú'laa, mbo pé ka gwéee wáa túɔɔη-Yelúsalem, nní' wáa mbɔ Palóma laa.
- ¹⁸ Póp ka ηak wáa te mbó ndɔɔ nená wáa, é zee ήγο mbó, mbo póp ká jáo yecó yúu mi η ka gene te é laa mbó pé lee nüu ήjwí wáa pó.

19 Lá payúda pɔɔ péɓ. N jáɔ kékáŋ, ηγο é laa mbó pólɔ, mbo Kása-Palóma gɔne ηηak yaa ntsaŋ. Lá, ηké mbɔɔ ńcú pólɔ ńdɔk éfen lá' yekeŋe pól.

20 Yɔ yúu mi é lá'ne ηγε lá n tsáa nejɔ wɔɔ pekeŋe s̄wɔne. Pɔɔ jí yúu yúu mi paíslayêl lo ηjúk mbyép. Mecên mɔne pen mbó nüu mbó máa pá'a nté pɔ yúu mi pekeŋe pyépne.»

21 Payúda zú' te ńtsól' mbɔ Pól ηγο, pek ηkaa zεε ńc̄wée yecó ηwa'ne yi é fúne Judê ńcú nu nüu gu pól. Wecó mɔɔmá wekeŋe ké mbɔɔ tó za'ne mbéete yecó nu éswíi wék nüu gu pól, wecó ηu pɔɔ cú ηγο ɔ ge yecó nu kepɔŋ pól.

22 Lá pek sé ηkɔŋ ηγο ɔ tsuŋ ηkyé'te yúu mi é lón wu éswíi wék. Pek cú pá'a lá ηké ńzeε mbó ηjí ηγο pé mba gól lá, éswíne pɔ kepɔŋ nüu pafak mbɔɔ pi ɔ nüu lá.

23 Payúda cú pólɔ, pól pé Pól tán lé' yi pól pepól gɔ ηγε mben mbuute. Lé' êyá ge ηku', pól pen ńtót, ηkwéete wé zɔ' yi a náŋne zú'u, ηγο ńtót yíyá ku ńzáa te'. Pól kyé'te nu-nefɔ-Sé éswíi wól te éfú mba'mba'á ηkúu ntsuŋkwé', ńdɔɔ shé nege te pól niite ηjí ηu wí Yésu já, mbó ńc̄wεete menu tset meŋwa'ne neɔɔ-Mɔsêe mba tset meŋwa'ne -peŋgémndüó'-Sé.

24 Pecó pɔɔ tsetset pól zú' nu yi a cúne mbém. Pecó pɔɔ lɔ' lɔ'ne.

25 Pól tsú' neɔɔ, mboɔ pen éswíne ńzú'ne pól. Pól tsú' ńcú mbɔ pól pɔ ηγο: «Zwíkne-Sé ka pól ńcú s̄wíinu. A ka lok ntsu-Ŋgémndüó'-Sé Esäya ńcú mbɔ petát pɔɔ ηγο:

26 Gɔ ńcú mbɔ pɔɔ-ηγοŋ wɔ ηγο: Pé gɔ ηγε ńcú nu, pɔɔ zú' s̄'ne, ηké mboɔ jí yúu mi pé cúne pól; tsuŋ ńdíne, ηké mboɔ jáɔ

27 Óŋ, pɔɔ-ηγοŋ wɔ ká pól ηkɔŋ nezú' yecó yúu pól. Pól ka zɔne metúuté mól, pól ka tsét mík mól. Pól ká pól ηkɔŋ nelɔk mík mól ηjáɔ zɔ' pól, ηké mboɔ pól ηkɔŋ nelɔk metúuté mól ńzú' pól. Pól jáɔ' tɔm yól mbí'ηγο pól ηkɔŋ nezú' pól, ηké ηgeŋe pɔ pólɔ, ηjí ηγο pól ké pen mbɔ mɔ Sé, η ge pól fíite pól.»

28 Pól pen ńcú mbɔ pól ηγο: «Pɔɔ gwεε nejí ηγο, é ké mbó ηkɔŋne, mbo Sé ka túu Ŋkɔɔ S̄'ne wí é gene pé luk, mbɔ pɔɔ pi pól ká pól payúda pól. Ŋgɔ nüu pól, pól gɔ ńzú' mbém.»

[**29** A cú pólɔ, payúda gól éfú zú'u ηgɔ, ńnen ńzɔŋ nu êyá te ńc̄ɔk c̄ɔkne.]

30 Pól náŋ naŋne ηgu' yépa, tset ndá yi a ka c̄wéene mbó mbíi. Wét ηu lá wí a kɔŋne nejɔ wé, tó zú'u, pólpmé s̄wɔne.

31 A pól ésa' éswíi pɔɔ né yúu mi nefɔ-Sé yéte, mben ńtsuŋ ńzí' wól né ηu wí Tsapɔ Yésu Kelísto já pɔ s̄ane s̄anéne, wecó ηu pen ηké mboɔ wé tó'.

Ραο-Λόμα

Ραο-Λόμα 1

Γε'ε

¹Υο ηwa'ne fú mbö mɔ Pól, ηu wí a fa'ne fa'-Yésu Kelístɔ, Sé ka fúηne wáa ndɔk ηγε ηγαηntúu-Yésu Kelístɔ, ηzáp wáa ηγο η gu ηcwi Nkɛɛ Sá'ne wé mbö lá'.

²Ntí sak pá' Sé ka lá'ne ηka' wíwá Nkɛɛ Sá'ne te ηγε pacwíηkɛɛ pé pé ηkám̄bi ηwa'ne tset ηwa'ne yé.

³Wíwá Nkɛɛ cú nu nüu Mɔɔ ne Yésu Kelístɔ wí a Tsapɔ wekηe. A ka shotne ηtsá' ηumesɔη pé pí wé nüu ηjwɛtndá-fɔɔ Nдавít.

⁴Sé pen ndɔk Zwíkηe Léenéne ηγε a pó Mɔɔ né, ηgwɛε μετɛɛ. A lɔk pá' a ka gene a zwíime tsetset pepfú, mba pá' a ka ní'ne Zwíkηe Léenéne nüu wé.

⁵Sé ka lee pɔ nüu já Kelístɔ ηgá fu' níine yáa, ndɔk wáa ηγε ηγαηntúu-Yésu Kelístɔ nepó yi mɔ ηgu éswíi nu-Sé, tset μεηγοη tɛɛɛ. Ραο záp tám nüu wé, ηzú' ntsu wé, é lee pó'ɔ, póp gá meku' mbö Yésu Kelístɔ.

⁶Mba pɛɛ yáɛ, pɛɛ nüu nɔɔ-pɛɛ êpá, mbí'ηγο Sé ka fúηne wáɛ ηγο pɛɛ pó yáɛ pɛɛ-Kelístɔ.

⁷M ben ηgá yo ηwa'ne mbö pɛɛ tɛɛ pi pɛɛ túɔɔη-Lóma. Pɛɛ pi Sé kɔηne wáɛ, yéte ka gene a fúη wáɛ pá' pɛɛ gu mbó pɛɛ pé pi a tsó'ne. Mɔ sé ηtsáa ηγο Tát wekηe Sé mba Tsapɔ Yésu Kelístɔ pó mbó né pɛɛ, mbó ηní' mófíite tám pɛɛ.

Pól sé ηtsáa negu ηjúɔ pɛɛ-Kelístɔ pi póp Lóma

⁸M biite ndɛε nüu lík-Yésu Kelístɔ ηgá pá'lá mbö Sé waa nüu tú yáɛ pétsɛɛ, mbí'ηγο pé ndümbí zɛ' tɛɛ mbó ηcú nté yi pɛɛ lɔkne ηzáp tám nüu Yésu Kelístɔ.

⁹Mba ηká kúɔ lá yi mɔ sé mbú' mbó mbö Sé, m bɔɔ ná ké ké ηkwíite wáɛ pó. Sé sé ηjí pó'ɔ. N cú pá'a mbó ηu wí a sé fa' fa' yé né ηγοη tám yé tɛɛ, mbó ηcwi Nkɛɛ Sá'ne wí é líηéne Mɔɔ ne.

¹⁰Mɔ sé mben mbó mbú' mbó mbö Sé ηká kúɔ lá, ηdɔɔ mbö wé ηγο a ge pá' mɔ sé ηtsáa ηká tɛɛ negu lá' pɛɛ lá, é puute nüu we nekɔηte.

¹¹Mbí'ηγο mɔ sé ηtsuη ηtsáa netó ηjúɔ wáɛ, nepó yi η gu ηγε Zwíkηe Léenéne gá fu' níine yáɛ, μεtám máɛ kwí' ntente. Pɛɛ lɔk pó'ɔ ηkwí' ntente.

¹²N dá' ηzεε mbó ηgu ηcú pɔ ηγο n daa ntó mbó tsetset pɛɛ, yɛɛ nté nezáp tám nüu Sé gó ηní μετɛɛ máa, yaa nté ní' μετɛɛ máɛ gúu.

¹³Póɔpémá páa, pɛɛ jí sá'ne ηγο η ka tám te' netó ηjúɔ wáɛ lá shé ké mbɔɔ cwet te ηkúu ló'ne pó. N ka tsáa pó'ɔ netó éfa' tsetset pɛɛ te pɛɛ já yáɛ pii pá' η ka fa'ne tset mecó μεηγοη póp já pii.

14Σέ ka gá yɔ fa' mbɔ mɔ, é yété la η gŵee necwī Nkɛɛ Sú'ne mbɔ pɔɔ pɛtsɛɛ, mbɔ pɔɔ pi pɔp ka zí'ne jínu mba pine pɔp ηkaa zí', mba pají ηwa'ne mba pakéjǐ.

15Έ yúu mi é gene la n tsáa netó ícwī Nkɛɛ Sú'ne mbɔ pɔɔ gúu, pi pɔɔ tǎsɔŋ-Lóma.

Μετῶ-Νκῶ Σύ'νε

16Mbo súu pɔɔ wáa kó necwī Nkɛɛ Sú'ne pɔ, é μετῶ mí Sé lɔkne ἦγε pɔɔ pine pɔp zápne tǎm núu wé luk. Έ ze núu payúda ἦkúu núu pɔɔ pi pɔp ká pɔ payúda pɔ.

17Έ zee ἦγɔ mǔb, Nkɛɛ Sú'ne pɔ ἦγε pé jí pǎ' é leene pǔ'ɔ, la Sé lɔk pɔɔmesɔŋ éfúŋ pɔɔ pi pɔp ndúŋndɔŋ mbi yé. Έ lee pɔ nda' núu pǎ' pɔp zápne tǎm núu wé. Wecó ndúŋ nde' ka pɔ gú pɔ. Έ yúu mi pé ka ηwa'néne tset ηwa'ne-Sé ηγɔ: «Nju wí a mbi Sé mǔb ndúŋndɔŋ mbí'ηγɔ a záp tǎm núu wé gɔ ndǎ' mǔb gú.»

Ρῶmesɔŋ page nu kepɔŋ

18Σέ zee mǔb tǎnépú mǔb ḥnyet ηγɔ a sé ḥzǎŋ lón, mbí'ηγɔ pɔɔmesɔŋ muŋe wé, ḥnǎŋ ἦγε menu kepɔŋ. Pɔp sé ḥdɔk ηgene menu kepɔŋ mɔp éfème nu nénwín nefǎ' fa'. Sé sé ḥní' ndɔɔ tú pɔp,

19mbí'ηγɔ yúu mi mbo pé jí núu Sé, pɔp pen mǔb ḥjí yɔp. Sé ka sǎane sǎanéne ḥnyet wɔp né yúu êmǎ.

20Έ zee ἦγɔ mǔb, mbo te fúne pǎ' Sé ka niiténe ndǔmbí, pé fú pɔ núu yúu mi a ka niiténe, ḥjí ηγɔ a Sé, te mba pǎ' pé ká pɔ ḥjǎɔ wé né mík pɔ. Pé jí μετῶ mé mi é ἦgɔ ḥdǎ' ḥme pɔ. Έ lee pǔ'ɔ, mbo pɔɔmesɔŋ pɔɔ lá' ḥcú ηγɔ pɔp ηkaa mǔb ḥjí Sé pɔ pɔ.

21Pɔp jí Sé, lá pɔp ká pɔ ἦgú'le wé pɔ, ἦgémte wé pǎ' é sé mǔbíkŋe ηγɔ pé ge núu Sé pɔ. Te ḥtsǎ' pǔ'ɔ, mbo jínu yɔp ka fúkŋe wɔp pɔp faane ndúŋ, tǎm yɔp yi é gŵee pɔ gɔgɔ jínu ge pɔp vu tset nzénzǎɔ.

22Pɔp tó pɔ nesǎ' ηγɔ pɔp jí nu, ḥtsǎ' pepǎlé.

23Pɔp ná negú'le Sé wí a gŵeeene negú', mǔb ké pfú, ḥtsǎ' ἦgú'le pɔ yúu níine, meyúu mi é fíne ηmesɔŋ wí a ḥpǔfú, fí peshǎŋ, pecó fí meyúume ku mi é gŵeeene meku ménékwa, pecó fí meyúume ku mi é shuŋne nepem nɔp pɔ sé.

24Έ yúu mi é ka gene Sé ná wɔp pɔp ge menu shwét shwétne mi tǎm yɔp ka pɔ ḥtsǎa ḥdɔk negɛ pǔ'ɔ, éshɔtne mǔbúɔpe membɛɛ mɔp, ḥdɔk éshɔtne ḥtém súu núu pɔp.

25Pɔp ka ná nu nénwín yi é núu Sé, ḥcǎɔ nzɛɛ cɔtnu, é pɔ pǎ' pɔp tsǎ' ἦgú'le pɔ yúu mi Sé ka niiténe, ḥtsǎ' éfa' pɔ mbɔ mǐmǎ meyúu. Lá pé gŵee negú'le pɔ jǎ mbu'ηγɔŋ, ἦgú'le wé núu meŋgu' meŋgu', Έ pǔ'ɔ.

²⁶É yúu mi é ka gene Sé ná wóp póp ge yúu mi kwanje yóp tǎune nǔu lá é pó menu mi é ní'ne sǎu nǔu póp. Pezwé póp ná mbéene ítsǎ' ídɔɔ pɔ pecó panjé póp pepóp nɔɔ, yǐyá nté nege menu ká póp nté yi Sé ka zárne póp.

²⁷Mbéene pen íge yóp pɔ pǔ'ɔ, índá panjé, tǎm yóp éshí póp shɔtne ítsáa tsetsset póp pɔ pá' ηu mbéene póp wɛcɔ gu shɔtne índɔɔ, é pó nu sǎu nǔu póp. É pó pǔ'ɔ, Sé ní' ηgǎ' kwa' nǔu póp éfú nǔu tsǔwé kepepe yóp.

²⁸Pá' póp ka lǎ'ne nejí Sé lá, Sé ka ná wóp, jínu yóp yi é ká tǎu, tsǎ'ne ésdá' wóp póp tsǎ' íge pɔ yúu mi póp lá' mbɔɔ íge íge póp.

²⁹Menu mi Sé sé mbɔɔ íkɔpe póp jǎ wóp, póp ge menu kepepe, ígwéee kégǎ'ɔ, mbó pɔ ícǎ'k lón, nejǎ yúu-ηu íkǎ' lón nǔu jǎ wóp, póp jwíte pɔ, índá ítǎk pɔ mefe', ígwéee fúkle, kǎ' lǎ' sá' tú póp ɔ póp ge gene, ízáp menu tú-pɔ,

³⁰éshɔtne ítík sɔɔ tú póp né póp, mbó pepaηmbuu-Sé, ízɔɔte pɔ, mbó gaηjǎ'te, mbó panyet mbɔ, ídɔɔ meshǎ tsɔ neɔk íge nu kepepe, póp ká zú' ntsu-peɔa póp mba we pepá póp póp.

³¹Jínu jǎk wóp. Póp ka' nu mbɔɔ ge, tǎm yóp taa mɔ, póp pakétsáa mejǎ.

³²Póp sé ítsuη íjí ηgɔ é mbǔ Sé, pɔ pi póp gwéene mɔne mema, póp pɔ pi póp tǎune pá' pé gu íddá' íjwí wóp jwíne. Lá, póp ká faane mɔne menu faáne nda' póp, póp pen íní' metɔ-pɔ pi póp sé éfaane yóp mímá menu gúu.

Pe-Lóma 2

Nté yi Sé gu ídá' ídɔk ízá' ntsaη-peɔmepepe

¹Mbɔ ηu ze netó lǎ'-pɔ pi póp gene yǐyá nté menu, gu wí mbɔ ɔ tǔ, jí ηgɔ mbɔ ɔ pɔɔ ná ké vu yú ntsaη vune póp, te pá' ɔ laa ízɛe mbó pɔ wǔ lá. Pǔ'ɔ mbí'ηgɔ ɔ sé ítǔ lǎ'-pɔ lǎ' mben mbó íge yú pɔ pá' póp ídɔk éshɔtne ítók pɔ lǎ' ídɔk íkút mbɔ yu.

²Pekepe zɛe íjí ηgɔ Sé póp te mbó íηak pɔ pi póp gene yǐyá nté menu, íηak wóp pɔ pá' menu móp sé mbíkpe.

³Gu wí ɔ tǔne melǎ'-pɔ pi póp gene yǐyá nté menu, mben mbó íge yú pǔ'ɔ, ɔ kwanje ηgɔ ɔ gu íge pá' te íduk te Sé pɔɔ ní' ηgǎ' tú gu póp ɔɔ?

⁴ɔ sé íge pǔ'ɔ, ítsǎ' ídɔk ígwǎk Sé gwǎkne, mbó ícú ηgɔ a gwéee pɔηtǎm, a ká gɔɔ fé'ne cók póp, a gwéee kɔkmbɔ. Pǔ'ɔ, ɔ ká póp íjí ηgɔ a gwéee pɔηtǎm nzɔ gu pǔ'ɔ, pɔ neɔk íge ɔ kúpme mat póp ɔɔ?

⁵ɔ sé ídǎ' nezú' nu, ɔ ká póp íkɔpe nekúpme mat wu póp, ɔ lɔk pǔ'ɔ, éfúη mímá ηgǎ' yi Sé gu íge íní' tú gu, nǔu lé' yi a gu íddá' mbó íní' ηgǎ' tú-pɔ. É gu ídá' mbó lé' éyá pé jǎ pá' Sé ηakne menu mi é sé mbíkpe.

⁶Ítsǎ' fa' mba wǔ lá póp nǔu pa' ηgaη ka lɔkne éfa' pǔ'ɔ,

⁷ήγά luk kéme mbɔ ɸɔ pi pɔp ka lɔkne nege nu sá'ne ké káa, mbó ítsáa ηγο Sé gáne wɔp negú', ήγά mɔp meku', ήγε pɔp pɔ tset luk yí pé ké pen mɸfú núu pɔ.

⁸Λά ήκέ ήγα núu ɸɔ pi pɔp tɸú tú mbɔ Sé, ήδα' nu yi é nénwín, ήnen ɸɔ núu sêndúη wí Sé ká pɔ ήκɔη pɔ, pɔp jáɔ pá' Sé záηne lóη núu pɔp, mba pá' nu yɔp ɸáκne Sé.

⁹Ngäó' ga ήδά' ήκúu mba wété ηmesɔη lá wí a gene nu keɸɔη. Pó'ɔ é ze núu ηu-Payúda mbáate ήκúu núu ηu wí a ká pɔ ηu-Payúda pɔ.

¹⁰ήκέ ήγα núu ηu wí a gene nu sá'ne, mɔɔ Sé ήγά negú' mbɔ wé, ήγά meku' mbɔ wé, mben ήγά mbótne, ήtsá' negá, ήze núu ηu-Payúda mbáate ήγά mbɔ ηu wí a ká pɔ ηu-Payúda pɔ,

¹¹mbí'ηγο Sé ká gwêe tɔη tsetset ɸɔmesɔη pɔ.

¹²ɸɔ pi pɔp ká pɔ payúda pɔ, ήκέ mɔɔ neɸáɸ-Mɔsêe jí. Λά ήκέ ήγε nu keɸɔη, mɸvɔ ɸɔ ntsaη, te mba pá' nu neɸáɸ ké lee núu pɔ. Λά ήκέ ήγα núu ɸɔ pi pɔp gɔ ήγε nu keɸɔη, mbó ήjí neɸáɸ, pɔp vu ntsaη, nté mímá mbáɸ.

¹³Mbí'ηγο ηu zee mɔɔ zú' neɸáɸ-Sé zú'ne nda' ήtsá' ηu wí a mbi Sé mbó ndáηndɸη pɔ. ηu zú' mben ήγε pá' é píκηéne la ήtsá' kwa' wété.

¹⁴ɸɔ pi pɔp ká pɔ payúda pɔ, mben ήκέ mɔɔ neɸáɸ-Mɔsêe jí, ge ɸɔ yúu mi níná neɸáɸ-Mɔsêe sé mbíkηe, te ήγε pɔ ké pɔ yi pé zí' wɔp. Mbɸɸ yɔp lɔk pɔ'ɔ, ήzí' wɔp né menu mi é núu neɸáɸ mba pá' pɔp ká gwêe neɸáɸ-Mɔsêe pɔ.

¹⁵Pɔp lɔk pɔ'ɔ, ήnyet ηγο mefa' mi neɸáɸ sé mbíkηe ηγο pé fa', Sé ka ηwa'ne tset tɸm pɔp, te mbɸɸ yɔp pɔ mbém ηγο é nu nénwín. Kwaηe yɔp ga ηká yi é ga ήηak wɔp, ήdɔk ɸɔ mefa' êmá ήηak wɔp, ήγα ηká yi é mbe' mela' mɔp mben ήγε ɸɔ pɔ'ɔ.

¹⁶Υɔ pá' ηkɸɸ Sá'ne-Sé wí mɔ sé ήde'le ήcúne pá' Sé ga ήδά' ήzá' ntsaη mba wɔ lá. É ga ήδά' mbó yíyá lé', Sé cú mbɔ Yésu Kelíɔ, a ηak ɸɔ núu káɔ lá yi é lɔméné tset tɸm pɔp.

Payúda gwêe neɸáɸ-Mɔsêe lá mben mɸvɔ núu neɸáɸ vune

¹⁷É ga núu gu, ɔ sé ήniite ήcú ηγο ɔ ηu-Payúda, ηγο ɔ fú núu pá' ɔ kú'lléne neɸáɸ pɔ'ɔ, mbó ηu-Sé,

¹⁸ήjí yúu mi Sé sé ήκɔη, mɔɔ é ka fú núu pá' pé ka zí'ne wú né neɸáɸ ɔ jí yúu mi é ɸɔηe.

¹⁹ɔ tsuη mbó ήjí núu yú tú ηγο ɔ ηu wí a gwêene pɔ-fumík, mbó ήkye' ɸɔ pi pɔp tset nzénzúɸ,

²⁰mbó ήzí' yúu mbɔ pɔp pegega núu nu-Sé, mbó cíca peɸɸɸη núu nu yi é nénwín, mbí'ηγο ɔ sé ήjí, ɔ lɔk pá' ɔ jíne neɸáɸ, ήgwêe jínu yi é nénwín.

²¹É púolá te mbɔŋ. Lá melá' kúó gu wí ɔ sé nízi' pecó pɔɔ né yúu, ɔ ké mbɔɔ ge pá' yíyá yúu sé mbíkŋe pɔ ɔɔ? ɔ sé ésdá' mbɔ́ lá' ŋgɔ kɔɔ pé jüɔ, mben mbɔ́ níjɔ.

²²ɔ sé mbúu ŋgɔ kɔɔ pé ge gap, mben mbɔ́ ŋgegap, mbɔ́ ŋgɔ kɔɔ pé gú'le mesé, mben mbɔ́ ŋgɔ nūu mezu' mi pé gú'léne wóp zú'u, níjɔ yúu mi pé lokne ŋgú'le wóp.

²³Gu wí ɔ sé ŋhá'te te' ŋgɔ ɔ jí nepúu-Sé, mben éfaane nepúu éná, ɔ lok pɔ'ɔ, nízɔɔte Sé.

²⁴Pé ka zee ŋŋwa'ne tset ŋwa'ne-Sé ŋgɔ: «Pɔɔ pi póp ká pɔ payúda pɔ nízɔɔte lík-Sé, é ké éfú pɔ mbɔ́ pɔu.»

²⁵É nénwín ŋgɔ ɔ laa ŋnen nūu pá' nepúu sé mbíkŋe, mba nepɔ́ wí pé ka pú'ne wú pá' ɔ gu mbɔ́ ŋu-Sé a ge cŵélé. Lá ŋké mbɔɔ nen nūu pá' nepúu sé mbíkŋe pɔ, mbɔ́ pé ka zee mbú' mba wú lá, ɔ gu nítsú' mbɔ́ ŋu wí pé ŋkaa wé pú' pɔ,

²⁶mben mbɔ́ yi pɔɔ pi pé ŋkaa wóp pú', nen nūu pá' nepúu píkŋéne, mbɔ́ Sé ké tsú' nídíŋe wóp wí pé ŋkaa wóp pú' pɔ pá' pɔɔ pi pé pú'ne wóp pɔ ke?

²⁷Pɔɔ pi pé ka pínne wóp mbɔɔ wóp pú', póp pen mbɔ́ ŋge yúu mi nepúu-Mɔsêe sé mbíkŋe, póp gú' nídá' tó meló' múu, pɔu pi pɔu faane mímá mbúu, lá mbɔ́ pé ka ŋwa'ne ŋgá mbɔ́ pɔu, pɔu pen mbɔ́ pɔɔ pi pé ka pú'ne wóp.

²⁸Pé zee mbɔɔ pɔ níj kwa' ŋu-payúda, ŋu-Sé, níɔk pɔ yúu mi pé sé níjɔ nūu wé nzempíi pɔ, nejí ŋu wí pé ka pú'ne wé é ká pɔ pɔ nda' nejúɔ pá' pé ka zá'ne zu'-mbuú yé pɔ.

²⁹Lá kwa' ŋu-Payúda, ŋu-Sé, a pɔ pɔ ŋu wí pé ka pú'ne wé pɔ tset tám yé. É pɔ nepú' wí Zwíkŋe-Sé gene, te é pɔɔ pɔ wí é fúne nūu pá' pé ka ŋwa'néne tset nepúu pɔ. Jú pɔne ŋu wí Sé gáne meku' mé te pɔɔmesɔŋ pɔɔne gá.

Pɔɔ-Lóma 3

¹Te é laa mbɔ́ pá'a, ŋu-Payúda lok kúó nídee ŋu wí a ká pɔ ŋu-Payúda pɔ ɔɔ? Nepú' ŋu-Payúda pen ícŵéle wé nūu kúó?

²Pii ké mbɔ́ gú te', meshú meshú nūu nepɔ́ ŋu-Payúda. Nduŋmbi pɔ pá' Sé ka gáne sŵiŋe yé pɔ mbɔ́ payúda.

³É pen ŋgɔ nūu pá' pecó payúda ka nyetne yíyá sŵiŋe pé'e, é ge nídee pɔ'ɔ, Sé nyet menu mi a ka ka'ne mbɔ́ póp kekúó?

⁴Ŋgáŋ, mbɔ́ a pɔɔ pɔ'ɔ ge. Te mba pá' pɔɔmesɔŋ tsuu pɔ pɔ gaŋcɔtnu, jú Sé loɔ ŋké ícú nu mben ŋkúɔpme pɔ. É ndúŋnduŋ pá' pé ka ŋwa'néne tset ŋwa'ne Sé ŋgɔ: «Gu Sé pɔ te ícú nu pé gwéee nejí ŋgɔ sŵiŋe yú ndúŋnduŋ, mbɔ́ yi ŋu laa ŋŋak wú a pɔɔ wú jú.»

⁵Mbɔ́ pecó pɔɔ cú ŋgɔ: «Menu kepɔŋ mi pekŋe fu'ne nege pɔɔ jí ŋgɔ Sé ndúŋnduŋ, mbɔ́ pekŋe gu nítsó' mbɔ́ póp ŋgɔ kúó? Pekŋe gu ícú ŋgɔ Sé pɔ te

ῥῖḃ ḥḥí ḥḡḓ' tú pɛkɛ nte mɛfɛ'ne menu mekɛ, ká lɔkne ῥῖḃ ndúḥndɛ ḡ kɛkḓ'» N cú p'á ḡ nu yi pɛɔmesɔ ḡ ḥḥí.

⁶Ḥḡá ῥῖḃ pɛkɛ ḡ cú ḡ'ḡ ḡ, Sé pɛ'ne mɔɔ ḡ ndúḥndɛ ḡ, mɔ a ké ku' p'á ῥῖḃ a ḥak pɛɔmesɔ tsɛ pi ḡ ḡ ndú tsétsá' ḡ.

⁷Te ῥῖḃ ḥu zɛ ḥḥí ḥḡḡ a ḡ ḥḥé ḥḡḡ p'á mɔ sé ḥḥot nu, nu nɛnḡín yi é fúne mḡ Sé cḡet mántá, pɛ ḡ'le wé mḡ' ḡ'ḡ, Sé pɛ ḥḡak wá ḥḡḡ mɔ ḥu kɛḡ ḡ melá' kḡḡ?

⁸Ḥu laa ḥḥí p'á'ne, mɔ é laa ῥῖḃ pɛ cú ḥḡḡ: Pɛkɛ ḡ menu kɛḡ, ḥḡí ḥḡḡ nu sɛ'ne ḡ ḥḥḡet ḥḡḡ. Pɛcɔ pɛ sé éswíḥe ḥḡḡ lík yá ḥḡḡ mɔ cúne ḡ'ḡ. P'á p'á pi Sé ḡ ḥḡe ḥḡak w'ḡ.

Wecó ḥumɛsɔ ḡí a ḡe yú mi Sé sé ḥḡḡ ká ḡ ḡ ḡ

⁹Te é p'á'ne ῥῖḃ pɛkɛ cú ḥḡḡ kḡḡ? Ḥḡḡ é mḡ Sé pɛk pɛyúda lee pɛ pi ḡ ḡ ká ḡ pɛyúda ḡ k'í? Ḥḡá ḡ ká ḡ ḡ'ḡ ḡ. Mɔ ḥḡá'mḡ ḥḡe'le p'á nu kɛḡ ḡ ḡ mḡ pɛyúda mba pɛ pi ḡ ḡ ká ḡ pɛyúda ḡ.

¹⁰É lɔk ḡbuute ḥḡḡ p'á' pɛ ka ḥwa'ne tset ḥwa'ne-Sé ḥḡḡ: «Wecó ḥumɛsɔ ḡí a ndúḥndɛ ká ḡ ḡ ḡ. Ká tá' wemḡ'.

¹¹Wecó ḥu ḡí a ḡwɛene ḡínu ká ḡ ḡ ḡ. Wecó ḥu ḡí a tsuḡ ῥῖḃ ḥḡsá nɛjí sɛndúḥ-Sé a ká ḡ ḡ ḡ.

¹²P'ḡ pɛtsɛ ka mɛ' mḡ ndúḥ-Sé. P'ḡ pɛtsɛ ka p'ák mḡ. Pɛɔmesɔ ká ḡ ḡ ḡ nu sɛ'ne ḡ, ká tá' wemḡ'.

¹³Ntsu w'ḡ lem ḡ p'á' ḡk neshi ni pɛ f'ne lá. P'ḡ lɔk lúm y'ḡ éfúkɛ pɛɔmesɔ fúkléne. Nu yi é cḡetne ḥḡḡ mekup-ntsu m'ḡ ḡ ḡ p'á' lám-nḡ.

¹⁴Ntsu w'ḡ zɔ pɛ zɔne, ḥḥí' ḡ ndɔ.

¹⁵Ku y'ḡ zaḡe ḡ ḡḡ nɛnáane pɛ, ḥḡswet mɛci m'ḡ.

¹⁶P'ḡ lee ḡ lá, ḡbúpe yú ḡ tsɛ, pɛ tsú' ḡda.

¹⁷Mɔ p'ḡ ḡḡ lɔk mḡtne ḥḡ' zɛ' ḡ.

¹⁸P'ḡ ḡe y'ḡ nu ḡ ké ḡk Sé.

¹⁹Mɔne menu mi pɛ ka ḥwa'néne tset ḥwa'ne-nɛp'ɛ-Sé, pɛkɛ pɛ ḥḡí ḥḡḡ nu tsɛ y' nɛp'ɛ cúne, m biite ḥḥí mḡ pɛyúda pi nɛp'ɛ éndá sá'ne w'ḡ. P'á' p'ḡ pɛ ῥῖḃ y'ḡ ḡ ḡḡ-mɛfaane lá, ntsu mba wéte ḥumɛsɔ lá, ḡ ḡḡ'ne, mba w' lá pɛ t'ɛ mḡ Sé ῥῖḃ ḡ ḡ ḡí a vune ntsaḡ.

²⁰É p'á' mḡ'ḡḡ ḡ ké lá' ḡḡk p'á' a cúne ḥḡḡ a ḡe yú mi nɛp'ɛ sé mḡkɛ, tsɛ mḡ Sé ῥῖḃ ndúḥndɛ ḡ. Fa'-nɛp'ɛ zɛ ῥῖḃ nɛnyet pɛɔmesɔ ḥḡḡ p'ḡ ḡ ḡ ḡ ḡe nu kɛḡ.»

Nte yi Sé éfú ḥḡḡ ḥḡsá' ḥḡḡe ḡ a ḡ ndúḥndɛ mḡ wé

21 Lá é nũu ñkôone, mbo Sé kémó ñde'le nté yi a éfú nũu ñtsá' ñdíne ñu a pò pò ndáñnduñ mbi yé, é ké mbo nté yi é fúne nũu nepáa pò. Nwa'ne-nepáa-Môsêe te mba né pancwĩnkua-Sé ka cú nu nté wĩwá sêndúñ.

22 Pò pá' ñu laa ñzáp tãm nũu Yésu Kelístò, mbo Sé gu tsá' ñdíne ñgañ, a pò mbi yé mbó pò ndáñnduñ. É nda' ndúñ mbó pwa tsaa. Póp mbi Sé te' mbó pò tá' yúu,

23 mbí'ñgò póp petsaa ka zee ñge menu kepòñ te sáa neǵú' wĩ é neǵóñ Sé.

24 Lá, pá' Yésu Kelístò ka kémó ñtò, ñkíe' kãó'le-nu kepòñ nũu pwa lá, Sé tsá' fú nũu ñdíne pwa póp pò pwa pine póp ndáñnduñ mbi yé, é pò yúu mi a lókne ñgá fu' níine yóp.

25 Sé ka lók wé ñnòñ pò' pá' meci mé gu ésuk menu kepòñ-pwa pine póp zápne tãm nũu já Kelístò. Pá' ñu ka gwéene nepfú nũu menu kepòñ-pwa lá, é lók ñnyet ñgò Sé ge menu mé ndáñnduñ. É ka pò yecó ñká, pwa mesòñ pò ñge nu kepòñ, já Sé ge pò pá' ñká yi a ká pò ñjáo pò lá.

26 A ka pò ñká êyá mbó ésuk sukne ñzwí'le, lá é ñkôone, Sé nyet ñgò a ndáñnduñ, mben ñnyet ñgò a líne ñu wĩ a zápne tãm yé nũu Kelístò a pò pò ndáñnduñ mbi yé.

27 Te é pá'a yecó yúu mi mbo ñmesòñ pen ñdók ññá'te pò gú? Ñgáñ é ká pen mbó gú pò káa yecó yúu. Pó'w, melá' kãó? Mbí'ñgò yúu mi Sé zwí'léne, ká pò pò ñu necú ñgò a ge yúu mi nepáa sé píkne pò, é pò pò ñu nezáp tãm yé nũu Yésu.

28 Pék zee mbó ñjí yék ñgò: Sé gó ñdíne ñu a pò ndáñnduñ mbi yé, nté pò nũu pa' a zápne tãm yé nũu Yésu, é ká fú nũu pá' a gene yúu mi nepáa píkñéne pò.

29 É pe'ne mbó pò'w, mbo Sé tsá' mbó pò we payúda zéne póp, lá a pen mbó Sé-pwa pine póp ká pò payúda pò.

30 Mbí'ñgò Sé pò pò wémó'. A líne payúda pi póp zápne tãm nũu Yésu, póp tsá' mbó mbi yé mbó pò ndáñnduñ, já penne ñdíne pwa pine póp ká pò payúda pò, lá mbo póp záp tãm nũu Yésu, póp tsá' mbó mbi yé mbó pò ndáñnduñ.

31 Ñjí ñgò é pá'a mbó yi pekne laa ñzáp tãm nũu Yésu, mbo nepáa ká pét yecó nu pò kekúó? Ñgáñ é ká lók mbó pò'w pò. Te ñtsá' pò'w, mbo pekne lók pò'w, ñtík nepáa kwa' nũu zé' yé.

Pwa-Lóma 4

Fu'-nu yi é ka fúne nũu Ábelchâm

1 Te é pá'a pekne gu ñcú ñgò kãó, nũu nu-Ábelchâm wĩ a mâñgapanjwët wek payúda? A ka lók metaa-ñmesòñ ñgwéee kãó?

2 É ka pò pé'e Sé pò ñcú ñgò a ndáñnduñ mbi wé, éfú pò nũu mefa' sá'ne mé, mbo é láa mbó a lók ññá'te, lá wecó nepó wĩ mbo a lók ññá'te mbi Sé é ká pò gú pò.

³Ŋwa'ne-Sé zee ícú ηγο küó? É cú ηγο: «Ábelehâm ka zárne tãm yé nüu Sé, Sé fú nüu ítsú' ídíηe wé, a pó mbi yé mbó pó ndúηndηη».

⁴Pekeηe zee mbó íjí ηγο, ηu fa' fa', te pé gá ηkáp mbö wé mbí' yîyá fa', yîyá ηkáp é pɔɔ pó pɔ yecó yúu mi pé gáne mbö wé pɔ níine pó, é yi é píkηéne ηγο pé gá mbö wé.

⁵Lá íkéké ígɔ nüu ηu wí a ká lɔk pɔ mefa' mé pó, ízár pɔ nda' tãm yé nüu Sé wí a gene ηu kepɔη tsú' ηu wí a ndúηndηη mbi wé, Sé lɔk pó'ɔ, ítsú' ídíηe wé a pó pɔ ndúηndηη mbi yé.

⁶É pen mbó yúu mi fɔɔ Nдавít ka cúne. A ka cú nu nüu ηu wí Sé tsú'ne ídíηe wé a pó mbi yé mbó pɔ ndúηndηη, é ké mbɔɔ éfú nüu mefa'-ηγαη pó, wîwá ηu póttú.

⁷Fɔɔ Nдавít ka cú ηγο: «Pepóttú pɔɔ pi Sé likηéne mefaane móp ígwétne menu kepɔη móp.

⁸Póttú a ηu wí Tsapɔ ká pét íkwíite menu kepɔη mé pó.

⁹Te é pá'a wɔ nepó pepóttú, é pó pɔ yé pɔɔ pi pé íkaa pú' wóp pá' póp gɔ mbó pɔɔ-Sé ke é pen mbó mba we pɔɔ pi pé íkaa wóp pú'?» Pekeηe pá'a mbó ícú ηγο é ka gɔ nüu Ábelehâm, Sé lɔk pá' a zárne tãm nüu íjé Sé, ítsú' ídíηe wé a pó pɔ ndúηndηη mbi yé.

¹⁰A ka ge pó'ɔ, nüu wé ηká küó? É ka gó mbó, mbɔ pé pú' Ábelehâm ke pé ka pét ké pú' wé? É íkaa gó mbó, mbɔ pé pú' wé pó.

¹¹Pé ka gó mbú' Ábelehâm, Sé pó ídíηe wé a pó pɔ ndúηndηη mbi yé, mbí'ηγο a ka pó ízár tãm yé nüu Sé. Pé ka ge te ícɔɔ' lii-ηu wí pé pú'ne wé nüu wé. Yîyá lii ka lɔk íde'le ηγο Sé fú nüu pá' íjé Ábelehâm zárne tãm nüu wé, ídɔk wé íge ηu wí a ndúηndηη mbi yé. É fú pó'ɔ Ábelehâm tsú' tát pé pɔɔ tsɔɔ pi póp sé ízár tãm nüu Sé te mba pá' pé íkaa wóp pú', Sé tsú' ídíηe wóp póp pó ndúηndηη mbi yé.

¹²Ábelehâm ka pen mbó tát pé pɔɔ pi pé ka pú'ne wóp. Ŋ ká pó ída' pɔɔ pi pé ka pú'ne wóp é ku' pó'ɔ mbö póp pó. N cú pɔ pi póp pen mbó ízár tãm nüu Sé, pá' tát wekeηe Ábelehâm ka zárne yé gúu la pé ge mbú' wé.

Yúu mi Sé ka ka'ne ka puute nüu Ábelehâm

¹³Yecó nu pen mbó ηγο Sé ka ka' mbö Ábelehâm, mba mbö njwét yé ηγο a gɔ ídá' ígá ηγοη mbö póp. Sé íkaa mbó íka' pá'a, pó mbí'ηγο Ábelehâm ka pó íge yúu mi nepúɔ sé mbíkηe pó, é ka fú pɔ nüu pá' a zárne tãm nüu Sé, Sé tsú' ídíηe wé a pó pɔ ndúηndηη mbi yé.

¹⁴É ka pó pé'ne mbó yi pé gɔ éfú pɔ nüu pá' pé gene yúu mi nepúɔ sé mbíkηe, la ígwéne yúu mi Sé ka ka'ne, mbɔ nezár tãm nüu Sé pó pɔ fɛe, yúu mi Sé ka ka'ne pen mbɔɔ puute.

15 Nεpύu zεε ήγε λή-Sέ zήη zήηηε mbί'ηγο pω kά πό ήkύ'le πό. Έ ka πό πέ'ηε ηεpύu pω gύ πό, mβω pω kά faane ηεpύu πό'ηε πό.

16 Έ yύu mi έ γεηε, ηu λok πό ηεzάp tήm nύu Sé la ήgώεε yύu mi πέ ka kά'ηε. Sé λok πό'ω, ήgά πό fu' nίηε yέ, έ λεε πό'ω, mba wō lá wí a nύu ηjwēt-Ábelehâm gwēε yέ yύu. Te έ pω πό nda' pω pi πόp nάηηε ήzύ' yόp πό mbō ηεpύu πό, έ πεη mβó mba pω pi πόp zάpηε yόp πό tήm nύu Sé pá' Ábelehâm. A tát wekηε ηetsu pi pekηε pω-Sé.

17 Ndήηndηη pá' ηwa'ηε-Sé sé ήcύ nύu wé ηgo: «Mω, n zάp wú pá' o gη mβó māηgαpηjwēt-pω-melá' melá'». Ábelehâm mbi Sé wí jή Ábelehâm ka zάpηε tήm nύu wé, mβó māηgαpηjwēt wekηε, a πό Sé wí a γεηε ηepfύ πεη mβó gύ, έfύη yύu mi έ zεε mβω gύ πό, έ cōwēt ήtήu.

18 Sé ka ka' yύu mbō Ábelehâm, wecó ηepó wí έ laa mβó a kwaηε ηεgώεε έ ηkaa πό gύ πό, lá a ke ήzάp tήm yέ nύu Sé zάpηε, ήnάη mβó ήzwí'le yήγá yύu, ήγε ήtsh' tát ηe μεηgωη te ήzά. Έ λok mβuute nύu nu yi Sé ka cύηε mbō wé ηgo: «Jήω pá' ηjwēt yu gη ήdá' ήzά πό'ω».

19 Sé ka πό ήcύ yō nu mbō Ábelehâm έ tsh' πό mōz' a gwēε ηgu' ηka. Mβω mbu yέ taη te'. Nzwé we Sālaa πεη ήden te mβó yi έ ka laa mβó a pω πεη mβí πό. Lá Ábelehâm ké mβω kάa ηεzάp tήm nύu nu yi Sé cύηε πό.

20 A ηkaa m'le nύu nu yi Sé ka'ηε mbō wé πό. Te ήtsh' πό'ω, mβω ηεzάp tήm nύu Sé ka γε a tente, ήnάη mβó ήgύ'le Sé,

21 mβó ήtsuη ήjí ηgo Sé gwēε μεt'η nelok ήγε yύu mi jή Sé ka'ηε έ puute.

22 Έ yύu mi έ ka γεηε Sé λίηε Ábelehâm a πό ndήηndηη mbi yέ.

23 Lá πέ kά πό έsάη πό nda' wé zέηε jή la ήηwa'ηε ηgo: «Sé ηkaa λίηε wé, a πό ndήηndηη mbi yέ πό».

24 Πέ ka πό έsάη mba wekηε gύu, pi Sé ka πό ήgη ήγε ήdíηε wekηε, pekηε πό ndήηndηη mbi yέ, pekηε pi pekηε zάpηε tήm nύu jή Sé wí a ka γεηε Nde wekηε Yésu Kelisto fú lá'-ηepfύ ήzwíime.

25 Jή ka nί'ηε Kelisto mbō pω pá' a gη ήp'fύ mbí' menu kepōη μεkηε. A ka πεη ήzwíime wé nύu ηevú έfύ nύu ήtsh' ήdíηε wekηε pekηε πό ndήηndηη mbi yέ.

Pω-Lóma 5

Πεκηε πε Sé nάη sή'ηε

1 Pά' έ ka λεεηε nύu ηεzάp tήm nύu Yésu Kelisto, Sé tsh' ήdíηε wekηε pekηε πό πό ndήηndηη mbi yέ lá, pekηε πε Sé ηkōwηe ήnάη sή'ηε, mbí' Tsapω wekηε Yésu Kelisto.

2 Jή Yésu ka tsó'ηε sēndύη la Sé gά fu' nίηε yeκηε pá'a, te έ tsh' ήgó mβó πό mbō pekηε πό'ω έfύ nύu pá' pekηε zάpηε tήm nύu jή Yésu. Pekηε pá'a tsάte πό tήm

pekhe te', mbí'ngɔ pekhe náŋ mbó ńzŵí'le pá' Sé gɛ ńge ńgar yúu mi é nũu negú' we, ńgá yekhe.

³É ká pɔ pɔ nda' pɔ'ɔ pɔ, pek pen ńgŵee tsáate te mba ńká yi pek sé ńjɔ ńgɔ'ɔ', mbó ńjɔ ńgɔ ńgɔ'ɔ' gɛ ńge pek sɔk.

⁴Nesɔk ge pekhe tente. É lee pɔ'ɔ, pekhe náŋ mbó ńzŵí'le ńgɔ yúu mi sŵiŋe-Sé sé ńcú, jɛ Sé ńge ńge é puute nũu pekhe.

⁵Pekhe ké mbɔɔ ńzŵí'le pɔ'ɔ pɔ zɛ' níine pɔ, mbí'ngɔ Sé éfú nũu Zŵikhe yé yi a ka gáne mbɔ pekhe, ńnyet wekhe pá'te' ńgɔ a kɔŋ wekhe.

⁶É pɔ pá' é ka pɔne ńká yi pekhe ka zee mbét pɔ pa ké gŵee metɛɛ, Kelísto tɔ nũu ńká yi Sé ka zárne, ńpfú nũu tú-pɔ kɔŋ.

⁷É zee ńten te' la ńumesɔŋ pém nepfú nũu tú wecɔ, te mba pá' ŵíwá ńu laa mbó pɔ ńu ŵí a ká kú'le nepɛɛ pɔ. Líkcɔ mbɔ ńu pém nepfú mbí' ńu ŵi a gene menu sɛ'ne.

⁸Lá pɛɛ jɔ nté yi Sé ka lokne ńnyet pá' a kɔŋne wekhe pɔ'ɔ, é pá' Kelísto ka tɔne ńpfú nũu tú yekhe te pekhe zee mbét mbó pɔ pɔ kɔŋ.

⁹É nũu ńkɔne, mbɔ meci mé ge Sé tsɛ' ńdíŋe wekhe pekhe pɔ ndáŋndɛŋ mbi yé, mbɔ kɔɔ pen ńge te Kelísto lá' ńná ké ge pekhe luk ńgɔ'ɔ' yi é gɛ ńdá' éfú nũu pá' Sé sé ńzɔŋ lɔŋ?

¹⁰Pekhe pe Sé ka zee mbó pɔ gaŋmbuu, la Sé lok pá' Mɔɔ ne pfúne, ńmek mbuu yekhe pepɔp. É gɛ mben mbó nũu ńkɔne, a lok pá' Mɔɔ ne pɔ pɔ gú, ńge pekhe luk ńgɔ'ɔ' lukne.

¹¹Pekhe ké mbɔɔ ńdɔk pɔ nda' yíyá nu tsáate pɔ, pekhe pen ńtsáate nté pá' Sé lee ne nũu nu-Tsarɔ wekhe Yésu Kelísto ńge mbuu yi é ka pɔne tsetset pekhe pe Sé me.

Nu-Ádam pɔp Kelísto

¹²Nu kɔŋ ka gó kúu ndũmbí, ńdee pɔ nũu tá' ńumesɔŋ wémɔ', ŵi a ka faanéne nu, lík yé pɔ ńgɔ Ádam. Nu kɔŋ ka lok neví ńtɔ. Neví kúu nũu njwɛt-ńumesɔŋ tsɛɛ, mbí'ngɔ pɔ pɛtsɛɛ ka pɔ pɔ'ɔ, ńdɔk éfaane nu.

¹³Sé ka zee ńgɔ ńgá nepɛɛ mbɔ Mɔsɛɛ, mbɔ nu kɔŋ ka lál'mɔ ńkúu ndũmbí. É ka pɔ ńká yi nepɛɛ ka pét ké pɔ gú, Sé pɔɔ sáŋ nu kɔŋ-pɔɔmesɔŋ pɔ.

¹⁴Te mba pɔ'ɔ, éfú nũu ńká-Adam ńgɛ ńkúu nũu ńká-Mɔsɛɛ, neví gŵee pɔɔmesɔŋ ńgŵee mba pi pɔp ńkaa ge nu kɔŋ pá' Ádam ŵí a ka faanéne nepɛɛ ni Sé ka gáne mbɔ wé pɔ. Nu-Ádam fí yé ńu ŵi a ka pɔ ńgɛ la ńdá' ńtɔ.

¹⁵Lá é laa mbó pé pɔɔ lok yúu mi é fúne nũu mefaane-Adam mbée fɛ' nũu nden fu' yi Sé sé ńgar mbɔ pɔ pɔ níine pɔ, mefaane-tá' ńu wémɔ' ka ge neví kúu nũu pɔ tsɛɛ tsɛɛ lá, nté yi Sé ka tsáane pɔ ńgá fu' níine yɔp pɔ'ɔ, pen ńgɔɔ ńgú'

ńdeε wîwá nepó te!. Fu' yi é ka fúne nũu tá' ηu wî a Yésu Kelístɔ, Sé lɔk ḡgá fu' níine-pwɔ te ḡzɔ́a é gŵεε nden te!.

¹⁶Yúu mi Sé gáne, ka fa' fa' sá'ne. Yé fa' ká pɔ́ pá' yé nu kepɔ́η pɔ́. Nu kepɔ́η yi wɔ́ tá' ηu wémɔ́' ka faanéne, ka ge pwɔ tsɛu vu ntsaη. Lá Sé pɔ́ te ḡgá fu' níine-pwɔ, é gɔ́ mbɔ́, mbɔ́ pɔ́p zεε éfaane menu te! lá, jɛ́ Sé tsɛ́' ḡdíηε wɔ́p pɔ́p pɔ́ pɔ́ ndúηndɛη mbi yé, ntsaη pɔ́ pɛn ḡgŵεε wɔ́p pɔ́,

¹⁷pá' tá' ηumesɔ́η wémɔ́' ka faanéne nu, neví fú nũu wé ḡgŵεε ηumesɔ́η pɔ́ ké vu' wεcɔ́, lá wεcɔ́ ηu wî a Yésu Kelístɔ, yé fa' pɔ́ nde!. Pwɔ pi Sé tsáane mejíη mɔ́p te! ḡgá fu' níine yɔ́p, a tsɛ́' ḡdíηε wɔ́p pɔ́p pɔ́ pɔ́ ndúηndɛη mbi yé. Pɔ́p gɛ ḡdeεte nũu Yésu mbɔ́ gú, mben mbɔ́ pá' pefɔ́ lá mbí' Kelístɔ.

¹⁸Pá' pekηε jɛ́ɔne ηgɔ́ é ka fú nũu nu yi tá' ηu faanéne, Ádam, pwɔ pɛtsɛu pfúte pfúténe lá, é pɛn mbɔ́ pɔ́ ndúηndɛη pá' tá' ηu wémɔ́', Yésu Kelístɔ ka gene yúu mi Sé sé ḡkɔ́η, pwɔ te ḡzɔ́a nán ḡdeε nũu ḡduk ntsaη, ḡgŵεε luk kéme.

¹⁹Ndúηndɛη pá' tá' ηumesɔ́η ka lɛ'ne nezá' ntsu-Sé, nɔ́ɔ-lá' fú nũu ḡtsɛ́' gaηmefaane lá, tá' ηu wémɔ́' ka zú' ntsu-Sé, éfú nũu nɔ́ɔ-melá' melá' tsɛ́' pwɔ pi Sé líηéne wɔ́p pɔ́p pɔ́ ndúηndɛη mbi yé.

²⁰Lá é pɛn ḡgɛ nũu nepúu-Mɔ́sêε, mbɔ́ Sé ka pɔ́ ḡzɔ́p nepó yi pwɔ gɛ ḡge éfú nũu ḡjɛ́ɔ nden wî pɔ́p lɔkne ḡge nu kepɔ́η pɔ́'ɔ. Pá' menu kepɔ́η sé ḡzɔ́a ηgɔ́ku lá Sé pɔ́ ḡtsɔ́a mejíη pwɔ ḡgá fu' níine yɔ́p te ḡdeε nté.

²¹É lee pɔ́'ɔ, Sé lɔk pá' a tsáane mejíη mɔ́p, jɛ́ tsɛ́'ne ḡgŵεε wɔ́p, ḡge pɔ́p tsɛ́' pwɔ pi pɔ́p ndúηndɛη mbi yé, é lɔk éfí pá' nu kepɔ́η ka gene neví gŵεε pwɔmesɔ́η, ḡjwíte wɔ́p. Sé tsáa mejíη mekηε ḡgá fu' níine yeκηε pɔ́'ɔ, pekηε lú'ne Tsapwɔ Yésu Kelístɔ la ḡgŵεε luk kéme.

Pwɔ-Lɔ́ma 6

Nepfú nũu nu kepɔ́η, mben ḡɔ́k Kelístɔ mbɔ́ ntɛu

¹Te é pá'a pekηε ḡge ηgɔ́ku? Pekηε ké ḡkŵí' ḡge pɔ́ nu kepɔ́η nepó yi Sé gɛ ḡɔ́k nelikηε mɛfaane meκηε, pé tsuη ḡjɛ́ɔ pá' a sé ḡgá fu' níine-pwɔ kíi?

²ḡgáη! Mbɔ́ pekηε pɔ́ pɔ́'ɔ ge. Pá' é zεε mbɔ́ nũu nege nu kepɔ́η, mbɔ́ pekηε ka pfú mɔ́ lá, mbɔ́ pekηε ḡge pá'a la mben mbɔ́ ḡge pɔ́ nu kepɔ́η?

³Pwɔ likηε ηgɔ́ é gɛ nũu pekηε pɛtsɛu pi pé ka nu'ne weκηε ηki, pekηε lɔk ḡdat mbɛu yeκηε nũu Yésu Kelístɔ, nenu' weκηε ηki êwá lɔk ḡde'le ηgɔ́ pekηε pepɔ́p ka temte ḡpfú tá' neví kíi?

⁴Pá' é ka fúne nũu cŵéε ηki, pekηε pepɔ́p temte ḡpfú, pé pɛn ḡtemte weκηε pepɔ́p ḡtŵíi lá, nepó yi pá' Sé Tɔ́a ka lɔkne metɛu mi é gŵεεne negú', ḡge Kelístɔ zŵíime nũu neví lá, pekηε gúu gɛ tsɛ́' mbɔ́ pɔ́ tset luk fí.

⁵Έ ζεε μβό πά'α, mbo pekhe ka pfú neví wí é fí we, ndok p'ó'w, pekhe pepóp puute nñu tá' nu é pen μβό p'w pá' pekhe pepóp ga ήγε μβεν μbuute nñu nezwíime nñu neví.

⁶Κω pekhe likhe ηγω: Πέ ka temte Kelísto ne nden ηu wí a ka p'ó nñu pekhe ήkwíi nñu tá mbáηte páηtène, nep'ó yi metua yúu mi é ka p'ó nñu pekhe, ήtsúune wekhe pekhe ge nu kep'w, é ga ήme pekhe p'w pen μβό pekwa-a-nu kep'w p'ó.

⁷ηu ζεε μβό τε ήpfú, a p'w pen ήku' nege yec'ó yúu p'ó, ηka-nu kep'w fú nñu wé ήkíe'ne.

⁸Πά' pekhe pe Kelísto ka temtène ήpfú lá, é lok μβό ηγω pekhe pepóp ga ήγε ήtemte μβό gú.

⁹Πek tsuη μβό ήjí ηγω Kelísto ka piite τε ήzwíime nñu neví, a ké lá' μβεν ήpfú p'ó. Neví ká pen ήgwéee yec'ó nu nñu wé p'ó.

¹⁰Kelísto ka pfú, ήpfú p'w tá' ηká, nñu menu kep'w-p'w. A ηk'wne μβό gú p'w negá meku'-Sé.

¹¹Mba p'ua yúu, p'ua líηe túmbua yúu pá' p'w pi p'óp nñu nu kep'w, ήtsú' p'w pep'fú. P'ua tsú' μβό p'w p'w pi p'óp lok pá' p'óp latne mbua nñu Kelísto, ήtsú' ήgwéee p'w nté yé fí pá' p'óp ga éfa' fa'-Sé.

¹²Π'ó'w lá, é ká p'ó μβίκηη ηγω nu kep'w pen ésá' mbua y'ua yi é ga ήγε ήpfú p'ó, p'ua p'áa nepen ήná mbua y'ua é tsúune w'ua ήní' tset keg'w'.

¹³Κω p'ua pen ήdok mekem-mbua máu ήγε nu kep'w pá' pé lokne yúu-ntso ήγε menu kep'w lá. Te ήtsú' p'ó'w, p'ua ná mbua y'ua mb'ó Sé μβό kwa' p'w pi p'óp ka pfúne μβεν ήzwíime. P'ua lok mekem-mbua máu ήγε yúu mi p'ua ga ήdok ήγε yúu mi é nd'ηnd'η.

¹⁴Nu kep'w ζεε μβωw ήdá' ήga μβεν ήgwéee w'ua p'ó, mbí'ηγω p'ua ká pét ήnen nñu sêndúη nep'ua p'ó, p'ua ήtsú' ήnen p'w nñu sêndúη wí Sé sé ήδεε nñu ήγά fu' níine y'ua, p'ua p'ó ήγε yúu mi é nd'ηnd'η.

Netsú' ηkwa-a nñu nege yúu mi é p'wηe Sé

¹⁵Π'ó'w, ήdok ήcú ηγω k'w'ó? Πέ lok ήcú ηγω pekhe ge menu kep'w, mbí'ηγω pekhe ká pét ήnen nñu sêndúη-nep'ua p'ó, ήtsú' ήnen p'w nñu wí Sé ήδεε nñu ήγά fu' níine yekhe, ήdok wekhe ήγε p'w pé kek'w'ó? ηγάη μβό pekhe p'w p'ó'w ge.

¹⁶Κω p'ua ké ήdikhe ηγω ηu laa μβém ηkwa-a-ηu pá' a ga μβό ήzú' ntsu-ηγαη, mbo a tsú' ηkwa-a-ηγαη. É lok μβό ηγω p'ua laa μβό ήzú' ntsu-nu kep'w, mbo p'ua tsú' ηkwa-a-nu kep'w, é ge p'ua pfú, ήké μβό yi p'ua laa μβό ήzú' ntsu-Sé, mbo p'ua ga ήtsú' ηkwa-a-Sé, a ge p'ua ge yúu mi é nd'ηnd'η mbi yé.

¹⁷Πekhe ké ήγά pá'λά mb'ó Sé, mbí'ηγω p'ua ka p'ó yec'ó ηká μβό ηkwa-a-nu kep'w, p'ua ηk'wne, mbo p'ua lok túm yúu tsua, μβém yúu mi pé ka zí'ne w'ua. É p'ó yi é sé μβίκηη ηγω p'ua piite ήjí,

18mbí'ηγω Sé ήκίε! ηκν-nu κερων νύυ ραα, ραα ηκδωνε ήτσί! πεκwaα-nu yi é ndáηndαη.

19N daa ήβό yi m βέε fu' nύu menu mi é sé ήδεεε tsetset ρααμεσων, mbo mo, n dok ήδω νεγε ραα tsuη ήζύ!, mbí'ηγω ηυμεσων πότ πότνε. Ραα ka lok mekem-mbαα μάα ήγε πεkwaα-menu-ntsέλέ πόρ yé menu lok ήτάκ za!. Mímá menu πό mi é gene pé ταα tú mbō Sé ταανε. Ndáηndαη πό'ω, ραα πό ηκδωνε ήτσί! ήδω mekem-mbαα μάα ήμα ήγε πο ηkwaα wí a fa'ne mbō yúu mi é ndáηndαη mbi Sé, é κε έφύ πό'ω, nenάη wαα πό we Sé.

20Έ ka πό ηκά yi ραα ka πέτνε πεkwaα-nu κερων, νεγε yúu mi é ndáηndαη mbi Sé ποα yeσό nu nύu ραα gwέε.

21Ραα ka ήύ pii káσ nύu yíγá nté mefa'? Ραα ηκδωνε ήτσί! ήkwaηe mímá mefa' sáα kó wáα nύu kóne, mbí'ηγω é γό ήμε ήγά πο neνύ.

22Λά pá! é ké ήβεν ήβό ηκδωνε, mbo Sé κίε! ηκν-nu κερων nύu ραα, ραα tsá! πεkwaα pé lá, pii yi é sé ήcōwet é pá! Sé sé ήcōwéle wáα ραα πό ήgwέε tswé-ραα pé, é ga ήγε ήτσί! nemekηe ραα gwέε luk kéme,

23mbí'ηγω yúu mi nu κερων lokne ήtsó'fa! nté fa'-ηu, é πό πο ηγαη nepfú, lá fu' yi Sé gáne mbō ηu πο níine, é πό pá! ηγαη latne mbαα ye nύu Tsapαo Yésu Kelíσto, ήgwέε luk kéme.

Ραα-Λόμα 7

Φα' yi é fúne nύu nu-láandá

1Πόσπέμά páα, ραα pi ραα sé ήjí yúu mi nepáα yeτέ, ραα κά πό ήmuηe ηγο nepáα gwέε nu nύu ηu πο ηκά yi ηγαη πέτνε nταα πό.

2Πεκηe πέε fu' nύu maηγέ zó'ne. Ndúu me pét πό sá'ne, a ká gwέε nenά wé ήga ήtsét weσó ηu mbέene πόpmé zó' πό, nepáα la' πό'ω. Lá ndúu me laa ήβό te ήpfú, nepáα péμ ηγο ήβό a ga ήtsét weσó ηu mbέene πόpmé zó'.

3Πό'ω lá mbo yi ndúu me laa ήβέτ ké pfú, a zó' weσó ηu mbέene, mbo pé ga fúη wé ηγο ηγαηγά maηγέ. Lá ήké ήβό yi ndúu me laa ήpfú, mbo nepáα ká pen ήtō! wé nezó' weσó ηu mbέene πό. A tsá! ήβό πο nzwé weσó ηu ηκδωνε, é ποα πό ηγο a ge gap πό.

4Έ pen ήβό πο ndáηndαη πό'ω nύu ραα mbáα πόσπέμά páα. Ραα ηκδωνε ήβό nύu nu-nepáα ήβό πο nepfú la ήδω ήku' ραα-Sé, mbí'ηγω ραα pé Kelíσto ka temte ήpfú ηκά yi a ka pfúne, ραα pé nepáα lok πό'ω, fakηe pá! ραα ga ήtsá! ήβό πο ραα weσó ηu nde!, ραα-Yésu Kelíσto wí Sé ka gene a zwíime nύu neνύ. Neπό yi πεκηe ga έfa' mefa' mi é me sá'ne mbō Sé.

5Έ ka zeε ήβό ηκά yi mbαα yeκηe ka πέτνε έsá! weκηe, netsáα νεγε nu yi é ká ποη pá'te mbαα yeκηe, mbí'ηγω nepáα tō, ήβεν ήkwí! ήbá'te weκηe, πεκηe fa' πο mefa' mi é ga έfúη πο neνύ ήní! nύu πεκηe.

⁶Λά έ κέ μβό ηκῶνε πεκηε ποω μβέτ ήνεη πο νϋυ sêndúη-νερού la ήτςάα νερό ndúηndúη πό, mbí'ηγω πεκηε νϋυ wíwá sêndúη wí έ μβό ήδok wekηε ήγε gaηtsáη, ήτςά' πό πεpfú. Λά πεκ ηκῶνε ήτςά' έφα' mbö Sé πο νϋυ ντέ yi fí, ήδok μετϋ-Zwíκηε Λέεnéε έφα', τε πεκ κά πεη έφα' νϋυ ντέ yé ηκάmbi, ηκά yi πεκ ka πό ήζύ' πό ntsu-νερού ni πέ ka ηwa'néε πό.

Nu-νερού πόρ nu κερῶη

⁷Πέ lok pá'ne ήκύ ηγω νερού-Sé yúu κερῶη keküó? Ηγάη έ κά πό πό'ω πό, mbí'ηγω η ka fú πο νϋυ νερού ένά la ήjí nu κερῶη, έ ka πό πέ'ne έ ποω ήκύ ηγω: «Κῶω gwéε kégüó' πό, mbo η κά jí kégüó' πό.»

⁸Nu κερῶη yi έ νϋυ mῶ ka leete πο νϋυ νερού ένά, μβά'te wáa, nege yúu κερῶη yi túm yáa tsáane τε έ záa záane, νερού ka zee πέ'ne mböw gú πό, mbo nu κερῶη κά gwéε tϋυ πό.

⁹Έ ka πό ηκά yi η ka πέ'tne ké jí νερού-Sé, ήζύ' μβό πό σά'ne, η ka πεη μβό τε ήjí, netsáa nege nu κερῶη kúu νϋυ mῶ,

¹⁰m pfú. Έ πό πό'ω, mbo νερού ni έ ήζεεε μβό ήγϋ ήγε ηυ πό gú, mbo έ tsá' ήτς νϋυ mῶ ήcakle wáa ήní' πό νϋυ neví.

¹¹Η ka zú' níná νερού, nu κερῶη yi έ νϋυ mῶ jüo shé ήδok νερού ένά ήdúwakle wáa, η γε nu κερῶη, nu κερῶη lee νϋυ ήjwí wáa.

¹²Νερού lok πό'ω, έfú mbö Sé, nu yi έ cúne ηγω πέ γε πεη έfú yé πο mbö Sé, μβό nu yi έ ndúηndúη, μβό yi έ ποηε.

¹³Τε έ πό'ω pá'ne ήδok ήκύ ηγω yúu mi έ ποηε τό νϋυ mῶ ήτςά' πό neví kíi? Ηγάη έ κά πό πό'ω πό. Nu κερῶη ka gene m pfú, nu κερῶη ka tsuη ήnyet ηγω έ κά ποη. Έ ka leete νϋυ yúu mi έ ποηε ήδok ήγε m pfú, ήδok πό'ω, ήδεε νϋυ yúu mi Sé ka cúne ηγω πέ γε, ήcwet kwa' máma nu κερῶη.

Nu κερῶη ka jé ημεσῶη

¹⁴Πεκηε zee μβό ήjí ηγω νερού fú mbö Sé. Λά έ κέ ήγϋ νϋυ mῶ ημεσῶη n zaηe zaηéne, mbo πέ ka fen wáa n tsá' ηkwaa-nu κερῶη.

¹⁵N zee ήtsuη μβöw ήjí yúu mi mῶ ήγε πό. Yúu mi mῶ sé ήκῶη, m böw yíyá γε, η γε πο yúu mi η κά πό ήκῶη πό.

¹⁶Έ laa μβό yi η ka πό ήκῶη yúu mi mῶ sé ήγε πό, mbo mῶ ήδok πό'ω, μβém ηγω νερού ποη.

¹⁷Πό'ω lá, mῶ káne πό ήδok ήγε mímá menu πό, nu κερῶη yi έ ka jé mῶ wáa gene.

¹⁸Mῶ sé ήjí ηγω nu sá'ne ηkaane wáa jé, n da' mῶ ημεσῶη wí n zaηe zaηéne. N tsáa nege nu sá'ne ηκά tsϋυ lá ήké mböw ku' nege πό.

¹⁹Η κά πό ήγε nu sá'ne yi mῶ sé ήτςάα nege πό, η γε πο nu κερῶη yi mῶ sé μβöw ήτςάα πό.

²⁰É laa mbó yi mɔ sé ḡge yúu mi η κά πό ḡtsáa nege πό, mbo mɔ káne πό ḡge πό, nu keɔɔη yi é ka jé mó wáa gene.

²¹N dɔk πό'ɔ, ḡjéɔ ηɔɔ ηɔɔη ηκά tsuu, η ɔɔ mɔ ḡge nu sá'ne, náa neɔúu πό ηɔɔ η ɔe ɔɔ nu keɔɔη.

²²Mɔ kwa' tset tám mɔ, neɔúu-Sé ɔɔη wáa te'.

²³Lá é ɔu tset mbuu yaa, η jéɔ neɔɔ neɔúu πό ɔú, ni é náηne ḡdɔk ntsɔ́ mma' neɔúu ni jínu yáa tsuηne mbém, ḡge η tsá' ηɔaηtsáη-neɔúu nu keɔɔη ni é ka jé mó wáa.

²⁴ḡ κά πό ɔá'ne mbó ɔɔ ɔúktú πό, wó ɔuηe ḡdɔ́ éfú tset ɔɔ mbuu yi é fúηne nevú ḡní' núu mɔ ḡcŵeete wáa?

²⁵Sé ɔuηe ḡtɔ́ tsetú ḡcŵeete wáa. ḡdæete núu Tsapɔ́ wekηe Yésu Kelístɔ́, ɔú'le πό mbɔ́ wé. É πό'ɔ, jínu yáa πό éswíi wáa ηɔɔ mɔ ɔwēene neɔúu-Sé, lá mɔap-mbuu-ηuηeɔɔη yi η ɔwēene πό ḡtsúuηe wáa η kú'le ɔɔ neɔúu-nu keɔɔη.

ɔuɔ-Lóma 8

Luk yí Zwíkηe Léenéne ɔáne mbɔ́ ɔuɔ

¹É lɔk mbó ηɔɔ ɔuɔ ɔi ɔóɔ latne mbuu ɔɔɔ núu Yésu Kelístɔ́, ké ɔu ḡdɔ́' mben ḡnvu ntsaη πό,

²mbí'ηɔɔ ηu zee mbó te ḡdat mbuu ye núu Yésu Kelístɔ́ neɔúu ni é tsá'ne ésdá' wé πό ɔɔ ye Zwíkηe Léenéne yi é ḡge pé πό ɔú. Míma mbuu ka cŵéee wáa mbɔ́ neɔúu ni é jíne nu keɔɔη, mbó mi é gene pé ɔfú.

³Neɔúu-Mɔ́sêe ḡkaa ku' nege yíyá yúu πό, mbí'ηɔɔ ηuηeɔɔη ka lɔk ɔá' a zaηe zaηéne ḡtaate. Lá Sé ka ké ḡge yíyá yúu, ḡtsá' nege, ḡtúu kwa' Móɔ ne a shɔtne ḡtsá' ηuηeɔɔη, mbó ηuηeɔɔη wí a ηɔaηmefaane núu ɔá' a ɔu ḡcŵeete wé tset nu keɔɔη. Sé ka lɔk πό'ɔ, ḡjwí meuu-nu keɔɔη yi é sá'ne ɔuɔηeɔɔη.

⁴A ka ɔe πό'ɔ, neɔ́ yi ɔekηe ɔu ḡku' neɔáη núu nté yi neɔúu sé mbíkηe, η da' ɔekηe ɔi ɔekηe cá ɔét ḡnen ɔá' mbuu yeκηe tsúuηe weκηe πό, ɔekηe tsá' ḡnen ɔɔ ɔá' Zwíkηe Léenéne sé éswíi weκηe.

⁵ɔuɔ ɔi ɔóɔ zee ḡnáη ɔɔ núu nté yi mbuu ɔɔɔ sé éswíi wóɔ, ḡtík tám ɔóɔ ɔɔ núu yúu mi mbuu ɔɔɔ sé ḡkɔη, lá ɔuɔ ɔi ɔóɔ náηne núu nté yi Zwíkηe Léenéne sé éswíi wóɔ, tík tám ɔóɔ ɔɔ núu yúu mi Zwíkηe Léenéne sé ḡkɔη.

⁶ḡu lɔk ɔɔ nté yi mbuu ye sé éswíi wé ḡdɔk ḡnáη, mbo ηɔaη núu sēndúη-nevú. Lá ηu wí a lɔkne nté yi Zwíkηe Léenéne sé éswíi wé ḡdɔk ḡnáη, mbo ηɔaη núu sēndúη-luk, é ɔen mbó sēndúη-mbótne.

⁷ɔeɔɔ ɔuɔ núu sēndúη-nevú mbí'ηɔɔ ɔuɔ ɔi ɔóɔ náηne ḡtík tám ɔóɔ ɔɔ núu yúu mi mbuu ɔɔɔ sé éswíi wóɔ, ɔeɔaηmbuu-Sé. ɔóɔ cá kú'le neɔúu-Sé πό, weɔɔ shé nezeee ḡkú'le cá πό mbɔ́ ɔóɔ πό.

⁸Mbo pɔɔ pi mbɛɛ yɔɔ sá'ne wɔɔ zee mbɔɔ ku' nege yúu mi é pɔɔne Sé pɔ.

⁹Lá é ké ɔɔ nɔu pɛɛ, mbo pɛɛ ké ɔɔ nɔu nté yi mbɛɛ yɛɛ sɔ́'ine wáɛ pɔ, pɛɛ nán pɔ nɔu nté yi Zwíkɛ-Sé sé éswíi wáɛ, ɔkɔɔne yi Zwíkɛ-Sé nɔu pɛɛ. Zwíkɛ-Kelístɔ laa mbɔɔ nɔu ɔu pɔ, mbo ɔɔ ɔkɔɔ ká pɔ ɔu-Kelístɔ pɔ.

¹⁰Lá Kelístɔ laa ɔkɔ́ mbɔ nɔu pɛɛ, mbo Zwíkɛ yé ɔɔ ɔɔ pɛɛ pɔ gú. É mbí'ɔɔ Sé ge pɛɛ pɔ pɔ pi a tsɛ' ɔ́'ine wɔɔ pɔɔ pɔ ndáɔndɔɔ mbi yé. Pɛɛ ɔɔ ɔ́'ine mbɔ́ gú, te mba pɔ' mbaɔ-mbɛɛ yɛɛ ɔɔ ɔ́'ine mbí' menu keɔɔ.

¹¹É laa mbɔ yi Zwíkɛ-Sé wí a ka zɔ́'ine Yésu nɔu neɔ nɔu pɛɛ, mbo já wí a ka zɔ́'ine Kelístɔ nɔu neɔ, ɔɔ ɔɔ mbɛɛ yɛɛ yi é yi pɔ́'ine ɔ́'ine Zwíkɛ yé yi é nɔu pɛɛ mbɔ́ yé gú.

¹²Pɔ'ɔ lá, mbáa pɔɔpɛmá pɔa, é ɔɔ nɔu Zwíkɛ-Sé, mbo nzɔ́ tú peɔɔ, te mbo peɔɔ pɔɔ ɔ́'ine pɔ pɔ' mbɛɛ yeɔɔ sé éswíi weɔɔ pɔ.

¹³Pɛɛ laa ɔ́'ine nɔu nté yi mbɛɛ yɛɛ sé éswíi wáɛ, mbo pɛɛ ɔɔ mɔ́'ine, lá ɔkɔ́ mbɔ yi pɛɛ laa ɔ́'ine metɛɛ-Zwíkɛ-Sé mbík mat keɔɔ wí é ɔ́'ine nɔu mbɛɛ, mbo pɛɛ ɔɔ mbɔ́ gú.

¹⁴Mbí'ɔɔ pɔ pi Zwíkɛ-Sé tsiine wɔɔ pɔɔ-Sé.

¹⁵Zwíkɛ yi pé ka ní'ne nɔu pɛɛ, zee mbɔɔ Zwíkɛ yi é ɔɔ ɔɔ pɛɛ pen mbɔ́ pɔ pekwaa pi pɔɔ ɔɔ mbɔ́ ɔ́'ine cɔ́'ine pɔ. É pɔ pɔ Zwíkɛ yi é ɔɔ ɔɔ pɛɛ tsɛ' pɔɔ-Sé. Peɔɔ pen ɔ́'ine yí'ine Zwíkɛ, éfú wé ɔɔ Ába; é pɔ ɔɔ Táa.

¹⁶Kwa' já Zwíkɛ éyá pɔ ɔɔ peɔɔ tsuɔ́ ɔ́'ine tset tám peɔɔ ɔɔ pɔɔ-Sé.

¹⁷Pá' peɔɔ pɔɔ-Sé lá, peɔɔ ɔɔ ɔ́'ine ɔ́'ine yeɔɔ yúu nɔu fu' yi Sé ka ka'ne mbɔ́ pɔ pé, ɔ́'ine ɔ́'ine yeɔɔ yúu nɔu yúu-Sé, peɔɔ pe Kelístɔ lɔk ɔ́'ine ɔ́'ine. Pá'

peɔɔ sé mbém neɔ́ ɔ́'ine pɔ' a ka péɔne yé lá, peɔɔ peɔɔ ɔɔ ɔɔ mbem temte mbɔ́ tset neɔ́ we.

Neɔ́ wí pé sé ɔ́'ine

¹⁸N zee mbɔ́ ɔkɔɔne ɔɔ, ɔ́'ine yi peɔɔ ɔkɔɔne mbɔ́ ɔ́'ine ká síi ɔku' yeɔ́ yúu nɔu neɔ́ wí Sé ɔɔ ɔɔ peɔɔ jé pɔ.

¹⁹Kúɔ́ lá yi Sé ka niitene zee mbɔ́ ɔ́'ine te' neɔ́ ɔkɔ́ yi Sé ɔɔ ɔɔ pé jé neɔ́ pɔ-pé.

²⁰Kúɔ́ lá yi Sé ka niitene ka nu mɔ́ nɔu mbɔ́-metɛɛ mi é lɔkne wɔɔ ɔɔ yúu ké ɔ́'ine pɔ' ɔkɔ́ mbɔɔ kɔɔ keɔne la mbɔ́ yúu ké ɔ́'ine pɔ, Sé péɔne pɔɔ tsɛ' pɔ'ɔ, mbí'ɔɔ a ka kɔɔ ɔɔ pɔɔ nán mbɔ́ ɔ́'ine yúu pɔ.

²¹É pɔ ɔɔ yeɔ́ lé' ɔɔ ɔ́'ine ɔku', a fú ndá-kwaa ɔ́'ine mba kúɔ́ lá yi a ka niitene, yeɔ́ yúu pɔɔ pen ɔ́'ine nɔu pɔ, mba kúɔ́ lá pɔ zɛ' yi pɔɔ-Sé zú'u tset neɔ́, yeɔ́ yúu lɔk mɔ́'ine zú'u pɔ, yeɔ́ ké mbɔɔ lyɔ́.

22 Πεκνε ζεε μβό ήjí ηγο κῆό λά yi Sé ka niiténe, te ήκúu ηκῶνε é sé ήtswii, ήjέo ηγῆó' pá' μαηγέ wí a γῆ μβό μβί λά.

23 Yúu êμά κά πόνε ήcú zéne jé πό πεκνε pi Sé ka lókne Zwíkne yé ήγε πεκνε gῶεε tú-yúu núu yúu mi a ka ka'ne negá mbḏ πεκνε, πεκνε γúu pen μβό tset tám πεκνε ήcú πο πό'o, μβό ήzῶí'le lé' yi Sé γῆ ήdók wekne ήγε pῶo-pé nda' nda', πεκνε gῶεε mbῆῆ yi fí, ήduk ηγῆó'.

24 Πεκνε ηκῶνε, mbo πεκνε ka luk, λά πεκνε pét ké jéo yúu tsῆῆ né mík. Πεκνε ζεε ήdók mík ήjέo yúu mi πεκνε ka πό ήzῶí'le, πεκνε ποo pen ήzῶí'le πό, mbí'ηγο é lá'mó μβό mbḏ πεκνε. Mbo wḏ ζεε ήnánη μβό ήzῶí'le yúu mi a sé ήjέo?

25 Te pá' πεκνε sé ήzῶí'le yúu mi πεκνε ka πό ήjέo πό lá, πεκνε lók suk ήniite ήzῶí'le.

26 Nezῶí'le êwá pen μβό πο ndéηndῆη pá' Zwíkne-Sé tóne ήcῶéle wekne wí πεκνε káa káane lá. Πεκνε ποo jí necé'le Sé núu nté yi é sé mbíkne πό, Zwíkne-Sé cé'le Sé núu tú yeκne, we nepú' μβό mbḏ Sé lee yúu mi μβό πεκνε cú mbḏ Sé.

27 Sé jí yúu mi é tset tám-pῶomesoη, a jí yúu mi Zwíkne yé sé ήcú, Zwíkne-Sé ζεε μβú' μβό mbḏ Sé núu tú-pῶo-Sé πο núu nté yi Sé sé ήκoη.

28 Πεκνε pen μβό ήjí ηγο menu mi é gene pῶo pi πόp sé ήκoη Sé, Sé ge mîmá menu, ήγε πο nu sá'ne núu πόp, πόp wí a ka tsó'ne núu nté yi a ka zá'ne njí ήkwaηe.

29 Mbí'ηγο pῶo pi Sé ka zá'ne njí ήtsó' wóp, a ka pen ήzá' njí ήzáp ηγο móyúu γῆ ήdá' μβό ήkúpme núu πόp kúpméne, te πόp fí Móo ne. É lee πό'o, Móo ne πό we ndém núu ncoo-póoπέmá pé pi πόp záa záane.

30 Pῶo pi Sé ka zá'ne njí ήtsó' wóp, a lee te mben éfúη πο wóp, éfúη wóp πό'o, mben ήtsῆ' ήdíηe wóp πόp πό πο ndéηndῆη mbi yé, é ποo ku' πο nda' πό'o πό, a ka pen ήgá negú' mbḏ πόp.

Όκoηe-Sé gú' te'

31 Mbo πεκνε pen ήkῶí' kῆó núu nu yi πεκνε cúne laa? Pá' Sé laa μβό núu yeκne gúη, mbo wḏ pen ήku' núu πεκνε?

32 Jé wí a ηkaa páa kwa' Móo ne nejéo ηγῆó' πό, jé wí a ka gene pé jwí wé mbí' wekne pétsῆῆ, é γῆ ήγε pá' lá a ποo pen ήgá πο fu' níine yeκne ήdók πο jé móo ne ήgá mecó meyúu tsῆῆ mbḏ πεκνε πό o?

33 Mbo wḏ fen pῶo pi Sé ka zá'ne yóp ntsaη? Nγαη ka πό gú πό, mbí'ηγο Sé ka lókne wóp ήγε pῶo pi a tsῆ' ήdíηe wóp πόp πό πο ndéηndῆη mbi yé,

34 mbo wḏ ku' necú ηγο ntsaη jéne wóp? Nγαη ka πό gú πό, mbí'ηγο Yésu Kelísto ka pfú núu tú yóp, mboo góη πό'o πό, a ka zῶíime núu nenú. A nánη núu gúη-pó-Sé yi tsῆῆ, μβό μβú' μβό mbḏ wé núu tú yeκne.

³⁵Τε γεκό γύου γύου γύου έ fyak wekne pe Kelísto te a pɔɔ pen ήκωη wekne πό ɔɔ? Njɔ́' ɔɔ? Nεpύ' mbɔɔ ɔɔ? Pé nekúune wekne ɔɔ? Nji ɔɔ? Pύη ɔɔ? Yúu mi έ vuknéne wekne ɔɔ? Ke pɔ neví?

³⁶Έ lɔk mβó γύου mi pé ka ηwa'néne tset ηwa'ne-Sé ηγω: «Lέ' tsɔɔ neví sé ήnɔk wek nɔkne mbí' wú. Pé πό ήδίηη wék pά' menjinjɔ mi pé ɔne ne gwat lá».

³⁷Lά έ κέ ήγω nύu γύου έpά tsɔɔ, pekne πό petámetɔɔ, palee nύu mímá meyúu ήdύ'ne πό pɔ pi πόρ ka kɔne wekne.

³⁸N zee mβó ήtsuη ήjí ηγω, γεκό γύου mi mβo έ fyak wekne pe Sé κά πό γύου πό, te pά' έ laa mβó pɔ neví, mβó pɔ ηγú' yi έ nύu luk, ήzee mβó pɔ pecú' -Sé, mβó pɔ γύου mi έ sά'ne mbí, mβó pɔ γɔ ηká mbí ke pɔ yi έ ɔ ηγε la ήtɔ ɔɔ,

³⁹mβó pɔ metɔɔ nté né nté mi έ ndǔmbí, mi έ tά, ke mi έ tset sé ɔɔ, mβó pɔ γεκό γύου nde' yi Sé ka pɔɔne, mβo γεκό γύου κέ lá' ήku' netate Sé nekɔη wekne πό. A ka lee nύu Yésu Kelísto, Tsapɔ wekne, ήnyet ηγω a kɔη wekne.

Ρɔɔ-Lóma 9

Sé πόρ nu-pɔ pi a ka tsó'ne

¹Nu yi η ɔ η cú laa, έ nénwín. Pά' η ka lat mó mbɔɔ nύu Kelísto lá, η κά πό ήγω έswíi ɔɔnu πό. Zwíkne Léene sé ήγε tám yáa swíi wáa ηγω nu yi mó ήcú έ nénwín.

²Yíyá nu έ ηγω n nάη kwa' né nemɔk, mben mβó ήzú' kékáη tám mɔ ηká tsɔɔ mbi πόpémá páa payúda.

³Pekne pepóp tá' njwet. Έ ka πό yi mβo séndúη πό γύου nepó yi Sé ɔ mba'ne wáa pek Kelísto pen έfakne, te έ πό yi πόpémá páa payúda ɔ ηδέe nύu ήjí ηu wí Kelísto já, mβo έ laa mβó m bɔɔ lá'.

⁴Póp Paíslayêl. Mβo Sé ka kaη wóp ήdɔk wóp ήγε πό pé, ήnyet wóp né negú' we, ήγε πόρ pepóp gwat kaa, a gá nepú né mbǔ πόρ, έswíi wóp né nté yi πόρ ɔ ηdɔk ήgú'le wé, ήka' menu mbǔ πόρ te έ záa záne.

⁵Pé mâangapnjwet πόρ ka cwet nύu njwet-Ábelehâm. Kelísto wí a Sé, ka cwet yé nύu yíyá njwet, ηká yi pé ka píne wé a πό ηumesɔη. A lee mba kú' lá. Mbótne πό nύu wé meηgu' meηgu'. Έ πό'ɔ.

⁶Póp zee mβó mμne Kelísto, lá mβo m bɔɔ cú ηγω nu yi Sé ka ka'ne mbǔ Paíslayêl κά κέ ήcwet nu πό πό. Έ mbí'ηγω έ zee ήgó mβó, pɔ pi πόρ nύu njwet-Paíslayêl, nelúm κά πό kwa' pɔ-Paíslayêl πό,

⁷mben mβó mβo pé pɔɔ cú ηγω πόρ njwet-Ábelehâm pé'ne ήdɔk mβó kwa' pɔ-Ábelehâm πό. Mbí'ηγω Sé ka cú mbǔ Ábelehâm ηγω: «Pɔ pi pé ɔ ηdá' έfúη ηγω njwet yu, πόρ πό pɔ pi πόρ ɔ ηdá' mβó pí-Ésak».

⁸Yɔ nu lɔk ńcú ηγω: Pɔ́w pi ηu mbéene pɔ́p maηgέ kɔη kɔηne mbí, ká pɔ́ pɔ́w-Sé pɔ́. Pwɔ pi pé ka píne wɔ́p nũu pá' Sé ka ka'ne lɔkne mbɔ́ pɔ́w-Sé.

⁹Pwɔ kŵiite pá' Sé ka ka'ne mbɔ́ Ábelehâm ηγω: «N ηu ńdá' mben ηgɔ́ ńtɔ́ ntí ηkɔ́ne ηgu'laa, nzwé wu Sála gŵee mɔ́w mbéene».

¹⁰Yecó fɛ' pen mbɔ́ gú, mbo Lebéka pá' pɔ́p mâηgarpnjwɛt wekηe Ésak ka píne mefák mbéene yépa.

¹¹⁻¹²Sé ka cú mbɔ́ Lebéka ηγω, nduηmbi mɔ́w ηu ηge éfa' mbɔ́ we nzɔw. Sé ka pɔ́ ńcú pá'ne, má wɔ́p pét pɔ́ shũute nũu pɔ́p, mbo a ηkaa pí wɔ́p la pɔ́p jí nu sá'ne ke yi keɔwɔw. Sé ka ge pá'ne nelɔk ńnyet ηγω a náη mbɔ́ ηge pɔ́ yúu mi jɛ́ Sé sé ηkɔ́. A pɔ́ ηgɔ́ tsetset pwɔ ńtsɔ́' ηu we, mbow éfú pɔ́ nũu nu sá'ne yi ηgaw gene pɔ́.

¹³É lɔk mbuute nũu nu yi pé ka ηwa'néne tset ηwa'ne-Sé ηγω: «N kɔη Yakɔ́p, mbá'ne Ésaŵi»

¹⁴É lɔk pɔ́'ɔ, ńcú ηγω kɔ́w? Nγω Sé ká pɔ́ ndúηndɔw pɔ́ kíi. Nγáη é ká pɔ́ pɔ́'ɔ pɔ́.

¹⁵Mbíηγω Sé ka cú mbɔ́ Mɔ́sêe ηγω: «Jɛ́ Sé ηge ńtsáa mejɛ́η-ηu wí a jɛ́wne ηγω a ńtsáa, ηge nu sá'ne nũu ηu wí a jɛ́wne ηγω a ηge».

¹⁶Pekηe lɔk ηjɛ́w ηγω Sé gɔ́ ńtsɔ́' ηu mbow fú pɔ́ nũu pá' ηgaw kɔηne pɔ́, ηké mbow fú nũu pá' ηgaw sá'ne tɔw ηge yecó yúu pɔ́, é fú pɔ́ nũu pá' jɛ́ Sé tsáane mejɛ́η-ηgaw.

¹⁷É tset ηwa'ne-Sé, mbo pé ka zee ηηwa'ne ηγω: Sé cú mbɔ́ fɔw Falahɔw ηγω: N ka lɔk wú ηge fɔw nepɔ́ yi η ηu ńnyet wú né yúu, pwɔ fú nũu ηjɛ́w pá' n tenne pɔ́'ɔ, lá pé gɔ́w ńjí lík yáa zɛ' tsɔw ndũ tsétsá'.

¹⁸É lɔk pɔ́'ɔ, mbɔ́ ηγω Sé ge ηu wí a jɛ́wne ηγω ηgaw ηu ńtɔw tú mbɔ́ wé, ńtsáa mejɛ́η ηu wí jɛ́ Sé jɛ́wne ηγω a ηu ńtsáa mejɛ́η-ηgaw.

Nu nũu Sé nezánη lónη mba nũu pá' a tsáane mejɛ́η pɔ́'ɔ

¹⁹Líkcɔ́ ηu zú' pá'a te mbíkηe wáa ηγω é laa mbɔ́ pɔ́'ɔ, Sé pen ηkakηe ηu nũu nu melá' kɔ́w, mbíηγω ηu ké ku' nege yúu ké pɔ́ yi jɛ́ Sé ka zárpne ηγω ηgaw ηge pɔ́ wɔ́?

²⁰Gu ηmesɔw, w laa mbíkηe pɔ́'ɔ, mbo w wɔ́ te Sé cú nu w pá'? Mbo tsá' píkηe mbɔ́tsá' ηγω, w ka pɔ́w wáa nũu yɔ́ nté pá'ne mbí' kɔ́w wɔ́?

²¹Mbɔ́tsá', pée tsá' ńdɔk mbɔ́w yúu nũu nté yi a tsáane. A lɔk pɔ́w tá' nté tsá' mbɔ́w tsá' yi nden nũu, mben ńdɔk pɔ́w yíyá mbɔ́w yi nden ku' ku'ne.

²²É ndúηndɔw pá' Sé ηge nũu pwɔmesɔw. A ka kɔη nenyet ηγω lónη we sé ńzánη nũu menu mi pwɔmesɔw gene, pé fú nũu ηjɛ́w pá' a tenne pɔ́'ɔ. Lá, mbo a ka ηu nũu pwɔ pi, a ka pɔ́ ηgɔ́ ńzánη lónη nũu pɔ́p, ηké éswk swkne ńzwí'le. Mbo é ka gɔ́ mbɔ́, mbɔ́ pɔ́p ku' pá' a ηu mbík wɔ́p píkne.

23 Lá Sé ka pɔ́ mbɛn ɛ́kɔŋ nɛnyɛt ndɛn fu' yi é tset nɛgú' wɛ, mbó yi a ɛ́gá mbɔ́ pɔ́ pi a tsáane meɛ́ŋ mɔ́p, pɔ́ pi a ka lɔ́'ne ɛ́zɔ́' nɛ́ ɛ́niite wɔ́p ɛ́tík, nɛgŵɛ nɛgú' wɛ wíwá.

24 Pírá pɔ́ lɔk mbó pɔ́ wɛkɛ wɔ, pɛkɛ pi a tsó'ne tsetset payúda mba tsetset pɔ́ pi pɔ́p ká pɔ́ payúda pɔ́.

25 É pɔ́ kwa' yúu mi a ka lɔ́'ne ɛ́cú tset ɛ́wa'ne-Ɔzɛɛ ɛ́gɔ: Pɔ́ pi pɔ́p ɛ́kaa pɔ́ pɔ́ pɔ́a pɔ́,

ɛ́ gɔ ɛ́gɛ ɛ́fúŋ wɔ́p ɛ́gɔ pɔ́ pɔ́a. Pɔ́-lá' pi ɛ́ ká pɔ́ ɛ́nyɛt ɛ́gɔ ɛ́ kɔŋ wɔ́p pɔ́

ɛ́ gɔ ɛ́gɛ ɛ́fúŋ wɔ́p ɛ́gɔ pɔ́ pi ɛ́ kɔŋne wɔ́p tɛ'.

26 É pɔ́ pɔ́'ɔ, zɛ' yi pɔ́p ka tɛ́ne zú'u pé cú mbɔ́ pɔ́p ɛ́gɔ pɔ́p ká pɔ́ pɔ́ pɔ́a pɔ́, pɔ́p ɛ́gɛ ɛ́tɛ́ zú'u, pé cú mbɔ́ pɔ́p ɛ́gɔ: Pɔ́ pɔ́-Ɔé wí a nɛ́.

27 Nɛ́mndú' -Ɔé Ɔsáya ka lɔ́' ɛ́zɔ́' nɛ́ ɛ́cú yé ɛ́gɔ: pɔ́-Íslayɛ́l ka laa ɛ́zɛɛ ɛ́zɔ́a tɛ mbó pɔ́ pɔ́' sɛ́sɛ́ yi é mbɔ́ ɛ́ki ké nɛpat lá, mbɔ́ mbɔ́ntá' gɛne ɛ́dá' ɛ́gŵɛ luk.

28 Mbí'ɛ́gɔ Tsapɔ́ gɔ ɛ́gɛ fé'ne ɛ́gɛ yúu mi a ka ka'ne nɛgɛ ndú tsétsá'.

29 Ɔsáya ka pɛn ɛ́zɔ́' nɛ́ ɛ́cú ɛ́gɔ: «Tsapɔ́ wí a sá'ne yúu tsɔ́ ndúmbí ka pɔ́ pé'ne mbɔ́ ná yɛcɔ́ mbɔ́ntá' nūu nɛ́wɛt yɛkɛ mbɔ́ pɛkɛ pɔ́, mbɔ́ pɛkɛ ɛ́tsɛ́' pɔ́' tɛ́sɔŋ-Ɔɔdɔ́m kɛ pɔ́ pɔ́' yé gɔmɔ́».

Nu-Ɔkɔ́ Ɔú'ne mbɔ́ payúda

30 Pɛkɛ fú nūu yɔ́ nu ɛ́jɛ́ ɛ́gɔ kú'ɔ? Pɛkɛ jɛ́ ɛ́gɔ tɛ mba pɔ́' pɔ́ pi pɔ́p ká pɔ́ payúda pɔ́ ɛ́kaa ɛ́ké mbó ɛ́dɔ́ shɛ́ nɛpɔ́ pɔ́ pi pɔ́p ndɛ́ɛndɛɛ mbi Ɔé pɔ́, shɛ́ ka cŵɛt mbɔ́ pɔ́p. É pɔ́ pɔ́' pɔ́p ka zɔ́pne tɛ́m yɔ́p nūu Kɛ́lístɔ́, Ɔé tsɛ́' ɛ́díŋɛ wɔ́p pɔ́p pɔ́ pɔ́ ndɛ́ɛndɛɛ mbi yé,

31 ɛ́ké ɛ́gɔ nūu Páslayɛ́l pi pɔ́p ka pɔ́ ɛ́dɔ́ nɛfú pɔ́ nūu nɛkú'le nɛpɛ́-Mɔ́sɛɛ mbó pɔ́ pi pɔ́p ndɛ́ɛndɛɛ mbi Ɔé, mbɔ́ pɔ́p ɛ́kaa ku', wɔ́p sɛ́ndúŋ pɔ́p mɔ́p nɛwɛtne ndá nɛpɛ́ ɛ́kaa ké mbuute pɔ́.

32 Pɔ́p ɛ́kaa ku' pɔ́ mɛlá' kú'ɔ? É ka pɔ́ mbí'ɛ́gɔ pɔ́p ɛ́kaa mbó ɛ́kwaŋɛ ɛ́gɔ pɔ́p gɔ ɛ́zɔ́p tɛ́m yɔ́p nūu Ɔé la jɛ́ gɛne pɔ́p pɔ́ ndɛ́ɛndɛɛ mbi yé pɔ́, pɔ́p ka pɔ́ ɛ́cú pɔ́ ɛ́gɔ pɔ́p gɔ ɛ́gɔ mbó ndɛ́ɛndɛɛ mbi Ɔé, ɛ́dɛɛ pɔ́ nūu mɛfa' mɔ́p. Pɔ́p gɛ pɔ́'ɔ, ɛ́gɔ ɛ́ké ɛ́tɛ́m ku yɔ́p nūu ɛ́gɔ' yi pé kɔ́tɛ́ne nūu mɛvɔ́ sɛ́.

33 Nɛgɔ' yi pé ka ɛ́wa'néne yúu nūu tset ɛ́wa'ne-Ɔé ɛ́gɔ: Ɔé cú ɛ́gɔ: Mɔ́ ɛ́nɔŋ tá' ɛ́gɔ' tɛ́sɔŋ-Siyɔŋ,

É pɔ́ yí pé gɔ ɛ́kɔ́tɛ nūu.

É mɔ́má ɛ́gɔ' yí é gɔ ɛ́gɛ pé vu. Lá ɛ́ wí a gɔ ɛ́zɔ́p tɛ́m yé nūu wé, sɛ́ ké lá' ɛ́kɔ́ wé pɔ́.

Ρῶ-Λόμα 10

¹Πόρεμά πάα, γύου μι μο σέ ήτσάα νέ ηγοη τήμ γάα τσῆ, μβεν μβό ήδόο μβό Σέ μβί' παγύδα, έ πό ηγο α γε πόρ luk.

²Ν τσῆ μβό ήjí ηγο, πόρ τσῆ μβό ήκῶη νεφα' φα'-Σέ πο νέ ζαηε μβῆ, λά πόρ κά πό ήζύ' kwa' sêndúη πό.

³Έ πό μβί'ηγο πόρ κά πό ήκῶη νεπέμ ντέ γι Σέ λῶκνε ήγε ρῶ πό ndáηndῆη mbi γέ πό mba μβί'ηγο πόρ λῶ πο wῶρ sêndúη. Πόρ κά πέμ sêndúη wí Σέ fúne nū ηγο ρῶ πό ndáηndῆη mbi γέ πό.

⁴Κελίστο κα ζεε ήτό, ncw̄etne-ndá νεράῆ λῶκ μbuute. Πό'ῶ, ηυ ζάπ τήμ nū Κελίστο λα Σέ tsʰí ήδίηε wé α πό πο ndáηndῆη mbi γέ.

Σêndúη γύ, έ μβό mba wété ηυ λά neluk

⁵Ρῆα ζύ' γύου μι M̄sêe κα ηwa'néne nū nu-sêndúη wí ηυ έφύ nū pá' α gw̄eene νεράῆ, μβό ndáηndῆη mbi Σέ. «Α κα cú ηγο: Νυ λα ήκύ'ε nu τσῆ γι νεράῆ κα cúne, λά mbo α γῆ ήδύ'ne νεράῆ lú'néne»

⁶Λά nu nū sêndúη wí έ nezáp τήμ nū Κελίστο λα μβό ndáηndῆη mbi Σέ nde'. Πέ κα ηwa'ne tset ηwa'ne-Σέ ηγο: Κῶ pen ήcú tset τήμ γύ ηγο: «W̄ḡ γῆ ήκό' τήνέρύ»? Έ nelῶκ ήcú ηγο w̄ḡ γῆ ήγε έφύ ζύ'u ήκῶκ Κελίστο.

⁷Κῶ ké μβεν ήcú mba ηγο: «W̄ḡ ήγῆne λά'-pepfúsé μβό ζύ'u»? Υά nelῶκ ήcú ηγο w̄ḡ γῆne έφύ ζύ'u ήc̄w̄eete Κελίστο.

⁸ηwa'ne-Σέ γῆ ήcú πο ηγο sw̄iηe-sé nejóη gu, έ ntsu gu, μβό τήμ gu. Yîγá sw̄iηe έ nu γι pek sá'ne μβό ρῶ ηγο πέ ζάπ τήμ nū Κελίστο.

⁹Έ λῶκ μβό ηγο ῶ λα ήτύῆ mbi λά', sáane sáanéne ήτσό' ntsu wú ήcú ηγο Yésu Tsarῶ, μβό tset τήμ γύ μβό μβém ηγο Σέ κα γε α zw̄íime nū neví, mbo Σέ γῆ ήγε ῶ luk.

¹⁰Μβί'ηγο ηυ ζάπ τήμ γέ nū Κελίστο, Σέ tsʰí ήδίηε ηγαη α πό πο ndáηndῆη mbi γέ. Νυ pen ήτύῆ tsetset λά' ήτσό' ntsu wé, sáane sáanéne ήcú ηγο α ηυ-Yésu, mbo Σέ ήγε α luk.

¹¹Έ λῶκ ήζεε μbuute nū pá' ηwa'ne-Σέ κα cúne ηγο: «Νυ λα ήζάπ τήμ nū wé, mbo súῆ ké γε ήκό' ηγαη πό».

¹²Πό'ῶ λά, γεcό' τῆη κά pen μβό tsetset ηυ-Payúda πόρ ηυ wí α κά πό ηυ-Payúda πό πό. Πόρ pétsῆ temte ήgw̄ee πο τά' Tsarῶ wémó' wí α gene menu sá'ne μέ nū ρῶ τσῆ pi πόρ λαane έφύη wé.

¹³Έ λῶκ μbuute nū pá' ηwa'ne-Σέ cúne ηγο: «Νυ λα ήδά' ήδαα έφύη Tsarῶ Σέ, mbo ηγαη γῆ ήduk».

¹⁴Λά mbo ρῶ πο ζάπ τήμ nū Tsarῶ πό, ήγε ηγόku λα ήδαα έφύη wé? Mbo ρῶ pen ήγε ηγόku ήζάπ τήμ nū Tsarῶ ké πό γι πόρ ζύ' pá' ηυ sw̄íine nu-Tsarῶ

mbɔ ɛwɔ? Mbɔ ɛwɔ pen ɲzú' pɔ' pé sɔ́wíne nu-Tsapɛw ɲɔ́ku, ké pɔ' yi ɲu wí a ɠa éswíi nu-Tsapɛw ɠú?

¹⁵Mbɔ pé pen éswíi nu-Tsapɛw ɲɔ́ku ké pɔ' yi pé túu ɛwɔ pi pɔ́p ɠa éswíi? É fí nu yi é tset ɲwa'ne-Sé, mbɔ ɲɔ́: «Mántúu pɔ' te ɲtɔ́, éswíi ɛwɔ né nu sá'ne, tsáate pɔ' sé ɲká éyá.»

¹⁶Lá ɛwɔ ɛetsɛw ɲkaa zú' ɲkɛw Sá'ne mbém pɔ'. ɲɠémndúɔ'-Sé Esáya ka zee ɲcú ɲɔ́: «Tsapɛw, ɛek ka cú nu yú wɔ́ ké mbém?»

¹⁷ɛekɲe lɔk pɔ́'a ɲjɛɔ ɲɔ́, nezáp tɛm núu Kelístɔ́ fú pɔ́ núu ɲkɛw wí ɲu zú'ne. ɲu ɠɔ́ ɲzú' wíwá ɲkɛw, mbɔ ɲu cúne.

¹⁸É zee mbɔ́ te mbɔ́ yi m bó mbíɲɲe ɲɔ́ te payúda ka zee ɲtsuɲ ɲzú' wɔ́ ɲkɛw ɔ́? N jɛɔ ɲɔ́ pɔ́p ka zú' zú'ne. É pɔ́ pɔ́' pé ka ɲwa'néne tset ɲwa'ne-Sé ɲɔ́: «Pé zú' ɲɲi yɔ́p, pɔ́p sé éswíi nu-Sé zɛ' tsɛw ndú tsétsá'.» Nu yi pɔ́p cúne pen ɲnen te ɲkúu ndwíkle tsétsá'.

¹⁹Pɔ́'ɔ́, m ben mbíɲɲe ɲɔ́: Payúda pɔ́'a, mbɔ pɔ́p ka zú' yɔ́ nu mbɔɔ lii kekúɔ́? Pɔ́p ka lii lá ɲdɛ' lɛ'ne. É pɔ́ pɔ́' Mɔ́sêe ka ɲwa'néne ɲɔ́ Sé cú mbɔ́ payúda ɲɔ́: «Mɔ́ ɲɲe lɔ́ɲ wɛw kɔ́' Mbí' ɛwɔ-lá' pi ɲ ká lɔk wɔ́p éfúɲ yecɔ́ yúu pɔ́. Mɔ́ ɲdá' ɲɲe nu záɲ wɛw.» Mbí' patúu pi ɛwɔ cúne ɲɔ́ jínu yɔ́p ká pɔ́ ɠú pɔ́.

²⁰ɲɠémndúɔ'-Sé Esáya ka sáane sáanéne mben ɲcú ɲɔ́ Sé cúne ɲɔ́: ɛwɔ pi pɔ́p ka zee mbɔɔ ɲdɔɔ wáa pɔ́ jí wáa.

ɲ ka pen ɲnyet mbɛw yɔ́ ɲjé'-ɛwɔ pi pɔ́p ká ké mbɔ́ ɲdɔɔ yecɔ́ yúu mbɔ́ mɔ́ pɔ́.

²¹Lá ɲɲa núu paíslayêl, Sé cú ɲɔ́: «N júk lé' tsɛw pɔ́ necakle pɔ́ ɲdɔk éfúɲ wɔ́p, pɔ́p tɛw tú tɛwne, éshot shɛ'-nu yi n cúne shotne.»

ɛwɔ-Lɔ́ma 11

Sé ká mɛ' paíslayêl pɔ́

¹É pɔ́ pɔ́'ɔ́, m bíɲɲe ɲɔ́ te é pɔ́'a, mbɔ Sé mɛ' ɛwɔ pé kekúɔ́? ɲɲáɲ é ká pɔ́ pɔ́'ɔ́ pɔ́, mbí'ɲɔ́ mba mɔ́ yáa mɔ́ ɲu-Íslayêl, ɲjwɛt-Ábelehâm, éfú núu tsénndá-Mbɛ́zamen.

²Sé ká mɛ' ɛwɔ pé pi a ka zú'ne ɲjí ɲtsɔ́' wɔ́p pɔ́. É ɠa ɲɲe pɔ́' la ɛwɔ pɔ́ ɲjí zɛ'-ɲwa'ne-Sé yi é zú'lu Elíi pɔ́ éswíi Sé né yúu mi paíslayêl gene,

³mbɔ́ ɲcú ɲɔ́: «Tsapɛw pɔ́p jwíte ɛacwíɲkɛw pú, ésat mekel-múk zɛ' yi pé tɔ́ɔne yúu zú'lu ɲdɔk ɲɲú'le wú. N tsɛ' mbɔ́ pɔ́ zéne mɔ́ wí mɔ́ nzɛw ɠu, pɔ́p pen mbɔ́ ɲdɔɔ neɲwí wáa.»

⁴A cú pɔ́'ɔ́, Sé tsɔ́' mbɔ́ wé ɲɔ́ kúɔ́? Sé tsɔ́' ɲɔ́: «ɲ ka tíite ɛwɔ pɔ́a te pɔ́p pɔ́ ntsá' saambá, é pɔ́ ɛwɔ pi pɔ́p ká ɲkwí'le mbi sé wí pé fúɲne ɲɔ́ Baal pɔ́.»

⁵É pen mbɔ́ ndúɲndɛɲ pɔ́'ɔ́, núu lɔ́'ne. ɛecɔ́ ntá'ɛwɔ pɔ́ tsetset ɛek payúda pi Sé ka ɲáne fu' níine yɔ́p, ɲtsɔ́' wɔ́p.

⁶É laa mbó yi Sé ka gá fu' fěe yóp, ntsó' wóp, mbo é ká pó ndok mbó ηγο póp ka γε γεσό yúu sá'ne pó. Sé ka pó pé'ne éfú pɔ nūu yúu sá'ne yi póp gene la ntsó' wóp, mbó mbo pé pɔɔ pen ηγο a mbó ndok ηγά fu' fěe yóp pó.

⁷É pó'ɔ, ndok mbó ηγο'ku? É lok mbó ηγο yúu mi paíslayêl ka pó ndɔɔ póp ηkaa jáɔ pétsuu pó. Pécó ntá'pɔɔ tsetset póp pi Sé ka tsó'ne ka jáɔne. É tsá' pful, Sé ná wóp póp ten ndá'.

⁸É lok mbuute nūu nu yi pé ka ηwa'néne tset ηwa'ne-Sé ηγο: «Sé ka jáɔ' mó jínu yóp

ntsét mík móp, ntsó' wóp nejáɔ zɔ'.

Nzuumne metúute móp, ntsó' wóp né zú' nu te ηkúu ló'ne.»

⁹Fɔɔ Ndavít ka pen ncú yé ηγο: «É pɔη ηγο yúu mi póp kwétne shotne ntsá' gwak, ntsá' ηka wí é ga ηgwěe wóp.

É pɔη ηγο Sé ní' ηgüó' tú póp.

¹⁰É pɔη ηγο Sé tsét mík móp te póp pɔɔ pen njáɔ zɔ' pó, ηγε póp jáɔ ηgüó' te ηkwen yóp tsá' ηηó'ne ηó'néne ηká tsuu.»

¹¹N da' ηγοmbáa, pá' paíslayêl ka pó te ntém ku yóp nūu Kelíto mvu Sé lá, é ka pó pó'ɔ, mbó nda' nda'? Njáη é ká pó pó'ɔ pó. Lá é ka fú pɔ pá' póp témne ηkwen yóp, te pɔɔ pi póp ká pó paíslayêl pó leete nūu nduk. Sé ka pó ηγε pá'a nepó yi Paíslayêl ga nzáp lík nūu, ηkó' lóη.

¹²É laa mbó yi é ka fú nūu pá' póp témne ku yóp, ndümbí tsuu leete nūu ηgwěe fu' yi é fúne mbó Sé, éfú nūu pá' póp vune Sé, pɔɔ pi póp ká pó payúda pó leete yóp nūu ηgwěe fu', mbo Sé ga ndá' mbó te mbá' wóp petsuu, fu' pɔɔ mekne ηγά' pó ɔɔ?

Luk-pɔɔ pi póp ká pó payúda pó

¹³Nu yi η ga ncú ηkɔɔne laa, n cú mbó pɔɔ pi pɔɔ ká pó payúda pó. Sé ka túu wáa mbó pɔɔ pi póp ká pó payúda pó. Túfa' yi Sé ka gáne mbó mɔ, n ní' meku' nūu.

¹⁴Mɔ sé mbó éfa' tsetset pɔɔ, mbó ntsáa ηγο pɔɔpémá páa payúda jáɔ mefa'-Sé nūu pɔɔ lóη wɔp kó', níj ηγο η ga ηγε Sé fú nūu ηγε pécó ntá' tsetset póp luk.

¹⁵Sé ka zee mbó te ntík wóp nzuu la ηγε já Sé póp pɔɔmesɔη ndümbí mímik mbuu, a ga mben ndá' mbó te mben ndíηe wóp é pó ηγο'ku? É pó kwa' nepen mbó gú mbó pɔɔ pi póp ka zee ne mífú.

¹⁶Nu laa nze mbiiite ηγά nduηmbi kem-mbelêt mbó Sé, mbo mbelêet tsuu tsuu pó pɔ yé Sé. Meηη-tá' tɔ' laa mbó mbó Sé, mbó mbo tɔ' pen mbó pɔ mbó wé.

¹⁷Lá paíslayêl pá' tɔ'-megwét-ɔliive-ηu, mbo ηγαη ka kúɔ' mecó mbó nūu mme'. Gu wí ɔ ká pó ηu-Yúda pó, ɔ pá' pepótá megwét-ɔliive yi é pó pɔ mbén, mbo pé

ka lok wú ntó ndat tsetset mbó mi é ka pétne mbó nüu tã êyá. O nüu ñkôone mbó ndú'ne meci-tã mi é fúne nüu meñan ñkúu nüu pãa pepóp petsãa.

¹⁸Koo ké ndok p'ó, ñhál'te mbi mbótã mi pé ka ká'ne. O laa mbó ñkwanje neñál'e, o jí ñgo gu káne p'ó ñzwík meñan-tã p'ó, meñan mé séné ñzwík wú.

¹⁹Líkcó o zú' p'á'a ñcú ñgo pé ka ká' mîmá mbó mme' nepó yi pé ga ndat wú nüu tã.

²⁰Oñ pé ka ké ñkú' wóp mme', é p'ó, mbí'ñgo póp ká záp tãm nüu Kelísto p'ó. O pen mbó zú'u, mbí'ñgo o záp tãm nüu Kelísto, lá koo ké ñhál'te, te ñtsá' p'ó, o lak po tú yú.

²¹Mbí'ñgo é laa mbó yi Sé ka ká' kwa' mbó yíyá tã mme', mbo é laa mbó a pen ñkú' wú po p'ó.

²²Jí ñgo Sé laa mbó yi a gwee p'ñtãm, mbo a pen cáok. A ka cáok pã pi póp ka vune sé. M ben mbó ñgwee p'ñtãm nüu gu. Lá é sé mbíkne ñgo o ké mbó ñkwí' ñge po yúu mi é p'ñne wé, te é p'oo p'ó p'ó, mbo a ga ñzá' wú me' p'á' p'ótã lá.

²³É ga nüu payúda, mbo póp laa mme' tãtú, ñzáp tãm nüu Kelísto, mbo a ga ndat wóp nüu zã' yi póp ka zee mbó zú'u. Mbí'ñgo jã Sé gweene metãa nelat wóp fí né fí.

²⁴O ka zee mbó po p'ótã-megwét-oliive-mben. Sé zá' wú, ntó ndat nüu tã megwét-oliive-ñká', é p'ó ñkã'ne nu. É ké ñga nüu payúda, mbo póp mbótã-megwét-oliive-ñká'. Sé laa mben ñge mben wóp nüu tã êyá, mbo é ga ñzane te', mbí'ñgo póp ka zee éfú po nüu.

É ñge ñgó ñdwikle Sé ge paíslayêl luk

²⁵P'óopémá p'áa, mo sé ñkôñ ñgo pãa jí yúu mi é nüu yo nu, mbo é ka zee mbó yi læméne, mbók wãa nekwanje ñgo pãa pajínu. Yíyá yúu ñgo yecó gún-paíslayêl sé ñtãa tú mbó Sé ñkôone, lá é ké lá' mbó po p'ó p'ó. Póp ga ñtãa tú te kúu ñká' yi pã tsã pi Sé ka tsó'ne, póp pen mboo payúda p'ó, ga ñcá' nzãa wé.

²⁶É ké mbó ñkôone Sé ge paíslayêl petsãa luk. É lok mbuute nüu p'á' pé ka ñwa'ne tset ñwa'ne-Sé ñgo: «Nzá'ñka ga ndá' fú tãcôñ-Siyôñ.

Éshot njwet-Yakop póp po pen ñtãa tú mbó Sé p'ó.»

²⁷Yo kaa yi pekne pepóp ga ndá' ñgwat, ñká' yi ñ ga ndá' ñcwete menu kepon móp.

²⁸Póp ka læ' ñkãa Sã'ne, ñtsá' ganmbuu-Sé, pãa lú'ne. Lá, p'á' Sé ka lã'ne ñtsó' wóp ndok ñge pã pé lá, a pét ñkôñ wóp kôñne mbí' pemãñganjwet póp.

²⁹É p'ó, mbí'ñgo Sé ká lok yúu ñgá fu'-ñu mben ñcwée p'ó, ñké mboo cú ñgo a fún ñu mben ñkúpme nu yi a cúne p'ó.

30É ka pó yecó ñká pɛɛ pi pɛɛ ká pó payúda pó, pɛɛ tɛɛ tú mbɔ́ Sé, lá é ké mbó ñkôɔne, mbo Sé ka tsáa mejáñ máa, mbí'ngɔ payúda ka tɛɛ tú mbɔ́ wé.

31É ñge mben mbó pɔ́ pɔ́'ɔ́ nũu pɔ́p. Pɔ́p sé ñtɛɛ tú mbɔ́ Sé ñkôɔne, é fú pɔ́'ɔ́, Sé pó ñtsáa mejáñ máa, ñge pɔ́'ɔ́, nepó yi pɔ́p gɛ mben mbɔ́ wé, a tsáa mejáñ mɔ́p pá' a ka tsáane máa lá.

32Mbí'ngɔ Sé ka ná

pɔ́tsɛɛ tɛɛ tú mbɔ́ wé nepó yi a gɛ ñge ñtsáa mejáñ mɔ́p pɔ́ tsɛɛ.

Jínu-Sé tsuñ ñdɛɛ ñumɛɔɔñ

33Sé tsuñ ñgɔ́wɛɛ pɔ́ɔ́tám nɔ́ɛɛ pɔ́ɔ́ tsɛɛ, mbo ñumɛɔɔñ pɔ́ɔ́ tii jínu Sé pó, ñké mbɔ́ jí yúu mi Sé sé ñkwaɔne pó, mbó wɔ́ jí yúu mi Sé záɔne ñgɔ́ a gɛ ñge? Mbo wɔ́ kyé'ɛ pá' Sé gene menu pɔ́'ɔ́?

34É lok mbuute nũu pá' ñwa'ne-Sé cúne ñgɔ́: «Wɔ́ ku' nejí yúu mi Tsarɔ́ Sé kwaɔnéne, Wɔ́ laa mbó a gá wé né ntík,

35Wɔ́ ka piite ñgá yúu mbɔ́ Sé nepó yi Sé gɛ ñgɔ́wɛɛ netsó' ñgá mbɔ́ wé.»

36Mba kúó lá zɛɛ éfú pɔ́ mbɔ́ wé. Mba kúó lá gó mbó gú já gene la é pó gú, a pen mbó pɔ́ já. Pé gúl'ɛ wé, meɔgu' meɔgu'. É pɔ́'ɔ́.

Pɔ́-Lóma 12

Nɛnán wí Sé kɔ́ɔne

1Pɔ́ɔ́pémá páa, pá' Sé ka ñtsáa mejáñ mekɔ́ne lá, mɔ́ sé ñcú mbɔ́ pɛɛ ñgɔ́ pɛɛ gá mbɛɛ yɛɛ mbɔ́ wé pá' yúu-pɔ́' lá, ñtsú' ñnán ñzú' pɔ́ mbɔ́ wé, mbó pɔ́ pɔ́ pɛ nda', ñge pɔ́ yúu mi é gɛ mbɔ́ne wé. Nege pɔ́'ɔ́, é negú'ɛ Sé nũu nté yi sá'ne.

2Kɔ́ pɛɛ ge máa menu pá' pɔ́ pi pɔ́p ndũmbí ñkôɔne. Pɛɛ pém Sé pó ñgá jínu ye fí mbɔ́ pɛɛ ñdɔ́k ñkúpme yɛɛ nté nekwaɔne nu pɔ́ tsɛɛ, é lɛɛ pɔ́'ɔ́, pɛɛ ku' nejí yúu mi já Sé sé ñkɔ́ ñgɔ́ pɛɛ ge. Pɛɛ jí yúu mi é pɔ́ɔ́ne, ñjí yi é pɔ́ɔ́ne wé, ñjí yi yecó ló' ká pó nũu pó.

3Ñ gɛ éfú nũu pá' Sé ka tsú' negá fu' níine yáa, ntík wáa nũu zɛ' gwé, ñcú mbɔ́ mba wɔ́ lá tsetsɛt pɛɛ ñgɔ́: Kɔ́ ñu kwaɔne ñgɔ́ a yúu ké pó yi a yéte. Ñu gɔ́wɛɛ yi kwaɔne é ku' ku'ne. Ñu kú'ɛ pɔ́ yé fa' yi Sé ka gáne, ñgó ñgá, éfú nũu pá' a záɔne tám nũu Kelístɔ́.

4É zɛɛ mbó nũu mbar-mbɛɛ-ñumɛɔɔñ, mekem pó nũu te ñzáa mben ñké mbɔ́ gɔ́wɛɛ tá' fa' pó.

5É pen mbó pɔ́ ndáñndáñ nũu pá' pekɔ́ne pó te ñzáa záane lá, ñdɔ́k pá' pekɔ́ne latne mbɛɛ nũu Kelístɔ́, ñtemte ñcú'ɛ nũu tá' ñu, pá' mekem mbɛɛ temténe, mba yéte lá pó ñtɔ́ɔ́te yecó lá.

⁶É yété la Sé gá fu' níine yekhe, ígá fu' yé mba wǎ lá é pɔ pɔ yé nté. Fu' yi nu laa mbó ínnáŋ íncwí Nkɛɛ wí é fúine mbǒ Sé, a gɔ íncwí, íncwí núu nté yi a sé ínzú', mbo Sé lɔk éswíi wé pɔ'ɔ.

⁷Fu'-nu laa mbó necwéle núu mefa', a cwéélé. Yé nu pɔ nezí' pɛɔ né yúu, a zí'.

⁸Fu'-nu pɔ není' metɛɛ-pɛcɔ pɛɔ, a íní'. Nu laa mbó ígá yúu mbǒ nu, a gá ké sáŋ. Nu laa mbó nu wí a níiténɛ cú'le, a níite te íjí yúu mi a gene yété. Nu laa mbó íncwéle pɛpúŋ, a cwéélé né tǎm sǎ'ne.

⁹Pɛɛ kɔŋ pɛɔmesɔŋ pɔ né tǎm yúu tsɛɛ. Pɛɛ küó nu kɛpɔŋ te ítɔŋ mekáa, íjkú'le pɔ nu sǎ'ne te é ten.

¹⁰Pɛɛ lɔk prá' pɛɛ pɔɔpémá, íkɔŋɛ pɛɛ né pɛɛ, nu wɛɛ piite ígá meku' mɔɔmá wɛ.

¹¹Kɔɔ pɛɛ pɔ pɛlɔŋ, pɛɛ pɔ pɔ gaŋfa'. Pɛɛ lɔk tǎm yúu tsɛɛ éfa' mbǒ Tsapɛɔ.

¹²Pɛɛ ínnáŋ né tsáate mbí' yúu mi pɛɛ sé ínzwí'le. Njgǔó' laa íjkúu wɛɛ, pɛɛ suk sukne. Pɛɛ ké mbó mbú' mbó pɔ mbǒ Sé ké káa.

¹³Yúu laa íják mbǒ pɔɔpémá, pɛɛ pɛɔ-Kelístɔ, pɛɛ cwéélé wɔp. Pɛɛ ínnáŋ íncwéé pɛɔ-túu sǎ'ne.

¹⁴Pɛɛ tsáa pɔ nu sǎ'ne núu tú-pɛɔ pi pɔp sé ígɛ pɛɛ júɔ njgǔó'. Pɛɛ tsáa pɔ nu sǎ'ne, kɔɔ pɛɛ tsáa nu kɛpɔŋ.

¹⁵Pɛɔ laa mbó ítsáate pɛɛ pɛpɔp temte ítsáate, mbó índa pɛɛ pɛpɔp temte índa.

¹⁶Pɛɛ gwéé tá' ntsu tsetset pɛɛ, kɔɔ pɛɛ tsáa pɔ mentsu-fa'-pɛlím, pɛɛ pém nege mefa' mi é ku' ku'ne, kɔɔ pɛɛ kwaŋɛ njɔ pɛɛ jí nu.

¹⁷Kɔɔ pɛɛ tsó' pɛn nu kɛpɔŋ ígá nu kɛpɔŋ. Te ítsǎ' pɔ'ɔ, pɛɛ lɔɔ shǎ ígɛ pɔ nu yi mba wǎ lá gɛ íjúɔ mbém njɔ é pɔŋ.

¹⁸Mba yété nu lá laa mbó sé, te shǎ pɔ mbǒ gu, ɔ gɛ pɔ prá' pɛɛ pé pɛɔ tsɛɛ gɛ ínnáŋ né mbótne.

¹⁹Pɛɛ pɛsúu práa, kɔɔ nu wɛɛ shɔtne ítsó' nu kɛpɔŋ yi pé gene núu wé, ígá yecɔ. A ná Sé lǎ'ne mbǔɔt, mbí'njɔ é tset njwa'ne-Sé, jí Tsapɛɔ cú njɔ: «Mɔ gwéene netsó' nu kɛpɔŋ ígá yecɔ, mɔ gwéene netsó' fa' mba wǎ lá».

²⁰A pɛn ícú njɔ: «Nji laa mbó ízánŋ njagmbuu wu ɔ gá yúu a kwét. Nji njki pɔ ízánŋ wé, ɔ gá njki a nó. ɔ laa ígɛ pɔ'ɔ, mbo sɛɛ gɛ íjkó wé, a kúpme mat wɛ».

²¹Kɔɔ nu pém te nu yi nu gene núu wé tsǎ'ne wé, a gɛ nu kɛpɔŋ, te ítsǎ' pɔ'ɔ, a lɔk nege nu sǎ'ne, mbík nu kɛpɔŋ.

Pɛɔ-Lóma 13

Nezú' ntsu-pasá'njɔŋ

- ¹É sé mbíkhe ηγω mba wété ηυ lá tsetset p̄̄ zú' ntsu-p̄̄ pi póp sá'ne ηγωη, mbí'ηγω nesá' ηγωη fú p̄̄ mbō Sé. Sé ka zárne pasá'ηγωη pi póp gú.
- ²Pó'w lá, mbó yi ηυ laa nt̄̄ tú mbō pasá'ηγωη, mbo a l̄k nd̄̄' p̄̄ yúu mi Sé ka zárne. Yíyá nté p̄̄ pó'w, nd̄̄k ésh̄̄tne éfúη ntsaη n̄n' tú póp.
- ³Page nu sá'ne ká gw̄ee nepók pasá'ηγωη p̄̄, page nu kep̄̄η gw̄eeene nepók wóp. ɔ laa ηké mboɔ k̄̄η nepók pasá'ηγωη p̄̄, ɔ ge nu sá'ne, póp gá p̄̄'lá mbō gu.
- ⁴Mbí'ηγω póp fa' p̄̄ fa'-Sé w̄i a ḡ̄ nt̄̄s̄̄ne wú nege nu sá'ne. Lá, ɔ ke éfaane nu mbo ɔ n̄n̄áη mbók wóp, mbí'ηγω met̄̄ mi Sé gáne mbō póp, a ká p̄̄ ηgá níine p̄̄. Póp l̄k není' ηḡ̄' tú-ηυ w̄i a faanéne nu, nd̄̄k éfa' fa'-Sé, mben nd̄̄k n̄nyet ηγω Sé zán l̄̄η n̄̄u gaηmefaane.
- ⁵É yúu mi é gene la é p̄̄ mbíkhe nek̄̄k mb̄̄ ηgá sé mbi pasá'ηγωη. Pé ká gá é p̄̄ p̄̄ nda' nel̄̄k mbók ηγω Sé ḡ̄ n̄zán l̄̄η p̄̄, é pen mbó, mbí'ηγω t̄̄m yekhe sé mbíkhe ηγω pekhe ge pó'w.
- ⁶É yúu mi é penne ηge la p̄̄ ma' ntsup-ηγωη, mbí'ηγω Sé ka zárne pafa' yíyá fa', p̄̄' póp ḡ̄ nt̄̄suη n̄niite éfa' fa' yóp.
- ⁷Pó'w lá, é ḡ̄ n̄̄u pasá'ηγωη, p̄̄ gá yúu mi é sé mbíkhe ηγω p̄̄ gá mbō mba wété ηυ lá mbō wé. É laa mbó ntsup-ηγωη, p̄̄ gá mbō ηυ w̄i a c̄w̄éene ntsup-ηγωη, mbó ηkáp yi nep̄̄ sé mbíkhe mbō p̄̄ n̄̄u yecó nu, p̄̄ gá mbō ηυ w̄i a c̄w̄éene. P̄̄ zú' ntsu-ηυ w̄i é sé mbíkhe ηγω pé zú' ntsu wé, ηgá meku' ηυ w̄i é sé mbíkhe ηγω pé gá meku' mé.

Nek̄̄η p̄̄ts̄̄u

- ⁸K̄̄ ηυ w̄̄ gw̄ee yecó nzó nde' te ndí' nda' nek̄̄η ηυ, é nzó yi p̄̄p̄̄émá gw̄eeene net̄̄ηe tsetset póp mbí'ηγω ηυ laa ηk̄̄η pecó p̄̄, mbo a l̄k ηkú'le nep̄̄-Sé ts̄̄u.
- ⁹P̄̄ zee n̄j̄ nep̄̄ ni é cúne ηγω: «K̄̄ ge gap. K̄̄ j̄w̄i ηυ. K̄̄ j̄̄. K̄̄ t̄k m̄k n̄̄u yúu-ηυ». L̄k ηkút metú m̄one mb̄̄ te mba mecó p̄̄ ηγω: «K̄̄η m̄ómá wu ηumes̄̄η p̄̄ ɔ k̄̄ηne t̄̄mb̄̄ yú».
- ¹⁰ηυ laa mbó ηk̄̄η m̄ómá we ηumes̄̄η, mbo a ká p̄̄ nd̄̄k ηge yecó nu kep̄̄η n̄̄u ηgaη p̄̄, a l̄k pó'w, ηkú'le nep̄̄-Sé ts̄̄u.

Nen̄̄áη mbó n̄z̄w̄i'le Kelist̄̄ z̄w̄i'léne

- ¹¹P̄̄ sá' t̄̄, ηge m̄má menu mbí'ηγω p̄̄ sé n̄j̄ kem n̄j̄ yi pekhe n̄̄u. Ȳo ηká yi é p̄̄k̄̄éne ηγω p̄̄ j̄̄ome. Mbí'ηγω é ηk̄̄one, mbo ηká yi Sé ḡ̄ ηge pekhe luk, é p̄̄ate m̄, nd̄̄e p̄̄' é ka p̄̄ne ηká yi pekhe ka pét n̄ze nezáp t̄̄m n̄̄u Sé.
- ¹²Za' tsuη m̄ nd̄̄e, n̄j̄ p̄̄ m̄ ηk̄̄ie. Pó'w lá, pekhe me' mefa' mi pé fa'ne p̄̄ tset nzénz̄̄, pekhe t̄̄i yúu-nts̄̄ yi é t̄̄ne n̄̄u za' kye', nd̄̄k nd̄̄' nts̄̄.
- ¹³Pekhe gw̄ee ts̄̄wé sá'ne n̄̄u p̄̄' é sé mbíkhe ηγω pé gw̄ee pó'w, ηká yi za' sé éfúk, mb̄̄a nek̄̄wét yúu ke né nó melu' p̄̄ né geḡ̄, mb̄̄a né puute mba w̄ó lá

pekhe pepóp koo kooone, mbáa yúu mi sáa gu kó wekhe nüu, mbáa neták mefe!, mbáa kégüa'.

¹⁴Ρῆε τί νερό we fí wí Yésu Kelísto Tsarḡo wekhe gáne mma'. Koo pḡe pen ḡnán ḡkwaḡe nu nüu meýúu kepoḡ mi mbar-mbḡe yḡe tsáunéne wáa pḡe tsáa negá mbö wé.

Ρḡo-Lóma 14

¹Πόρεμά páa, pḡe sé ḡjí ḡḡo é tsetset pekhe, pepó pḡo lok pá' póp sé ḡzú' yóp nu-Sé, mbó ḡdúo'te yecó yúu, pḡe kú'le wóp kú'léne koo pḡe pepóp zoḡ nu nüu yóp yúu mi póp sé ḡkwaḡe.

²Wecó ḡu lok nu-Sé ḡjí ḡḡo a júo mba kúo lá, ḡkwét yé kwétne. Wecó ḡu wí a sé ḡdók nu-Sé ḡdúo'te yecó yúu ḡjí ḡḡo a gu ḡkwét pö nda' nzap.

³ḡu wí a júo mba kúo lá ḡkwét yé kwétne, páa nekáune ḡu wí a ká pö ḡkwét yúu tsḡe pö. ḡu wí a ká kwét yúu tsḡe pö páa netó ló' ḡu wí a júo yé mba kúo lá ḡkwét yé kwétne mbí'ḡḡo Sé kúkḡe wé gúu.

⁴Ḳ wö te ḡtó ló' ḡḡaḡfa'-ḡu nde'? A laa éfaane nu, ke mboö faane oo, mbo tát-fa' we ḡwéene necú. Já Tsarḡo zeeḡe ḡku' necú ḡḡo ḡḡaḡ ká faane nu pö.

⁵É mbö wecó ḡu, a jí ḡḡo mecó melé'lá' lee mecó, mbó mbö wecó ḡu, a jí yé ḡḡo melé'lá' pö pö ndáḡndḡe. É píḡḡe ḡḡo mba wö lá tsuḡ ḡniite ḡjí yúu mi a tset tám yé mbó ḡjí.

⁶ḡu wí a ḡwéene toḡ nüu melé'lá', a ge toḡ pö'ö, pö nelök ḡgú'le Tsarḡo. ḡu wí a júone mba kúo lá ḡkwét yé kwétne, pö'ö, pö nelök ḡgú'le Tsarḡo, mbí'ḡḡo a sé ḡḡá pá'lá mbö Sé nüu. ḡu wí a pen ḡké mboö júo mba kúo lá ḡkwét kwétne pö, a ká kwét pö'ö pö, é pö pö nelök ḡgú'le Tsarḡo. A pen mbó ḡḡá yé pá'lá mbö Sé.

⁷É zee ḡḡó mbó, wecó ḡu wekhe ká ḡó mbó ḡú é pö negé yúu mi é poḡḡe wé pö, wecó ḡu pen ḡké mboö ḡó ḡp'fú é pö negé yúu mi é poḡḡe wé pö.

⁸Πekhe ḡó mbó ḡú é pö pö ḡḡo pekhe yúu-Tsarḡo, ḡḡo ḡp'fú é pö pö ḡḡo pekhe gu mbó yúu-Tsarḡo. Pö'ö lá, pekhe laa mbó pö ntḡe oo, mbo pekhe pö pö pḡo-Tsarḡo, ke ḡp'fú p'fúne oo, mbo pekhe pö pö pḡo-Tsarḡo.

⁹Kelísto ka zee ḡp'fú ḡben ḡzḡíime nepó yi a gu mbó Tsarḡo pep'fú mba we pḡo pi póp ntḡe.

¹⁰Πá' é pá'a lá, gu, melá' kúo o pen ḡtó ló' móomá wú? Gu yú melá' kúo o pen ḡkáune móomá wú? Πekhe petsḡe zee ḡḡwée nelá' ḡdee mbi Sé a ḡak wekhe.

¹¹Mbí'ḡḡo é tset ḡwa'ne-Sé, mbó ḡḡo: «Mö Tsarḡo wí a ntḡe cúne ḡḡo: Ρḡomésḡḡe te ḡme gu ḡdá' ḡkwí'le mbi mḡ. Mba wö lá tsó' ntsu wé, ésdáne sdáneḡe mbém ḡḡo mḡ Sé.»

¹²Πεκηε lok pá'a h́jáo ηγο mba wš lá tsetset πεκηε γα h́dá' t́u mbi Sé, kwa' j́é péeténe ntsu wé nüu pá' a ka gene.

Κω ηυ γε μώμα wε vu sé

¹³Πό'ω, κω πεκηε pen h́hak memb́u meκηε. Yúu mi ṕu gwéene negε é pω pá' ṕu γα ḿbáa negε yecó yúu mi μώμα ẃu γα h́kωte nüu é tśuene wé a γε nu κερωη.

¹⁴Μω sé h́j́, lá h́dók pω pá' n datne mb́u yaa nüu Tsaṕu Yésu, h́niite h́j́ ηγο yecó yúu ká pó gú yi é gwéene ló' pó. Lá h́ké ḿbó yi ηυ laa ḿbó h́kwanη ηγο ló' nüu yecó yúu, mbo é γα ḿbó nüu yé tú ló' pó nüu ýyá yúu.

¹⁵Πό'ω, é laa ḿbó yi ḿbó ω læ nüu nu-yúu mi ω kwétne, h́γε mb́u-μώμα wu ḱó, mbo ω ká pó ḿben h́γε nüu nté yi ω lok h́kωη μώμα gu pó. Κω lok nu yúupej́é h́γε μώμα wu ẃi Kelístω ka pfúne nüu tú yé kúu pé,

¹⁶mba negε yúu mi pé γα h́δεε nüu, ésẃite nüu gu, te mba pá' ω laa h́j́ yú pω ηγο ýyá yúu pωη.

¹⁷Έ zεε ηγο ḿbó, nu-nefω-Sé ká pó nu-yúupej́é ke pω nu-melu' pó. Nu-nefω-Sé pó pω negε menu mi é fúne mbš Zwíkηe Léeneéne. Έ pó pω negε menu mi é nd́hnd́h mbi Sé, ḿbó nenáη né móf́ite, ḿbó nenáη né tsáate.

¹⁸ηυ laa éfa' fa'-Kelístω né yω nté, mbo nu yé γα ḿbωη Sé, ṕu mesωη pen h́gá meku' ηγαη.

¹⁹Πό'ω lá, πεκηε lok yúu mi é γα h́γε πεκηε náη né móf́ite, ḿben h́kwil' h́tóte memb́u meκηε nüu nezáp t́m nüu Sé.

²⁰Κω ṕu ṕe fa'-Sé mb́l' nu yúupej́é. Έ nénẃin ηγο ló' ká pó nüu yecó yúupej́é pó, lá é ṕk nüu ηυ nej́é yecó yúu mi ṕu γα h́jáo h́kωte nüu ḿvu Sé.

²¹Yúu mi é pωηne, é nelu' mba ḱó lá yi mbo μώμα wu kωte nüu ḿvu Sé, ke ḿbó é pó pω nekwt́ mbar ω, ke nenó melu' ω.

²²ω laa h́γγ nüu pω yúu h́j́ ηγο ḱó tset t́m yu ω, ṕu Sé j́ine. Póttú a ηυ ẃi t́m yé ká pó ésa' wé nüu yúu mi a γα h́γε pó.

²³Λά ηυ laa ḿḿ'le nüu yúu kω a j́é, h́ké h́j́é, mbo a vu ntsanη mbi Sé. Mb́l'ηγο a ká γε pá' a j́ine ηγο nu-Sé sé mb́kηe pó. ηυ laa h́gó h́γε yúu ḿbó ḿḿ'le, mbo a γε nu κερωη.

Ρω-Lóma 15

ηυ tsáa pω nu-μώμα wε

¹Yúu mi πεκηε gwéε negε é ηγο ṕu pi póp lok nu-Sé h́j́ yúu mi póp γα h́γε, gwéε nelok t́m ś'ne h́cwéle ṕu pi póp ká pó h́j́ pá' póp pó. ηυ ká gwéε negε yúu mi é pωηne pω wé pó.

²É píkɛ ɛɔ mba wɔ lá tsetset pekɛ ɔɔ pɔ́ a ɔ ɛ ɛ ɛ yúu mi é mɔɔɔ pekɔ́ pɔɔ, pɔ́ɔ ɛ́ɔk ɛ́tsáa nu sɛ́'ne nũu pɔ́p, é ɔk cɔ́wélé wɔ́p pɔ́p kɔ́wí' ɛ́zɔ́p tɛ́m nũu Sé.

³Kelístɔ ka zee mɔɔɔ ɔɔ pɔ yúu mi é pɔɔɔ pɔ nda' wé pɔ́. Te ɛ́tsá' pɔ́ɔ, mɔɔ a ka pém yúu mi pé cúne tset ɛ́wa'ne-Sé ɛ́ɔ: «Nzɔ́ɔme-pazɔ́ɔte wú ka vu tú mɔ».

⁴É zee ɛ́ɔ mɔ́, mɔɔ mba kɔ́ɔ lá yi pé ka lá'ne ɛ́zɔ́' nǝ́ ɛ́wa'ne tset ɛ́wa'ne-Sé, pé ka pɔ́ ɛ́wa'ne pɔ nelɔk ɛ́ndɔ́ ɛ́zɔ́' wɛkɛ né yúu, nepɔ́ yi é ɔ ɛ́ɔk pɔ́' é sé ɛ́nǝ́' metɔ́ mekɛ, mɔ́ben mɔ́ɔ ɛ́ɛ ɛ́ɔ kɔ́ pekɛ káa, pekɛ jí ɛ́ɔ pekɛ gɔ́ɛ yúu mi Sé ka ka'ne mɔ́ pekɛ.

⁵Mɔ sé ɛ́ɔ mɔ́ Sé ɛ́ɔ jɔ́ wí a nǝ́'ne metɔ́ mekɛ, ɛ ɛ́ɔ kɔ́ pekɛ káa, a ɛ ɛ́ɔ gɔ́ɛ tɔ́' kwanɛ tsetset pɔ́, é ɔk pɔ́ɔ, mɔ́ɔ yúu mi Yésu Kelístɔ ka zǝ́'ne wɔ́.

⁶É lee pɔ́ɔ, pɔ́ ɔk tɔ́' ntsu, ɛ́ɔk tɔ́' ɛ́ɔ ɛ́ɔ'le Sé Tɔ́t mba Tsapɔ́ wɛkɛ Yésu Kelístɔ.

Nu-Kelístɔ yé melá' tsɔ́

⁷Pɔ́ɔ lá, mba wɔ́ lá tsetset pɔ́ pém pekɔ́ pɔɔ nepɔ́ wé, ndɛ́ɛndɛ́ɛ pɔ́' Kelístɔ ka pémne wɔ́ nepɔ́ wé, pɔ́ ɛ ɛ́ɔ pɔ́ɔ, pɔ́ jɔ́ ɛ́ɔ'le Sé.

⁸É yúu mi é ka ɛ́ne Kelístɔ tɔ́ éfa' mɔ́ payúda, nepɛ menu mi Sé ka ka'ne mɔ́ pemɔ́ɛɛɛɛɛɛɛ pɔ́p puute. Ndɛ́ɛndɛ́ɛ pɔ́' mba kɔ́ɔ lá yi Sé cúne ɛ́kɛ mbuute puuténe.

⁹Kelístɔ ka pɔ́ mɔ́ben ɛ́tɔ́ nepɔ́ yi pɔ́ pi pɔ́p ká pɔ́ payúda pɔ́ ɔ ɛ́ɔ'le Sé mbí' pɔ́ɛtɔ́m yé nũu pɔ́p. É zee ɛ́ɔ mɔ́ɔ ɛ́wa'ne-Sé cú ɛ́ɔ: «É yúu mi é ɔ ɛ́ɛ n tɔ́ tsetset pɔ́ pi pɔ́p ká pɔ́ payúda pɔ́ ɛ́ɔ'le wú mɔ́ben ɛ́zɔ́p ɛ́ɔ'le lík yú.»

¹⁰ɛ́wa'ne-Sé pen ɛ́cú ɛ́ɔ: «Pɔ́ pɔ́ pi pɔ́p ká pɔ́ payúda pɔ́, pɔ́ tsáate. Pɔ́ pé pɔ́-Tsapɔ́ temte ɛ́tsáate.»

¹¹É pen ɛ́cú ɛ́ɔ: «Pɔ́ melá' mi é ká pɔ́ payúda pɔ́, pɔ́ ɛ́ɔ'le Tsapɔ́.

É pɔ́ ɛ́ɔ pɔ́ melá' tsɔ́ ka' lík-Tsapɔ́ ɛ́ɔ tɔ́.»

¹²ɛ́ɛmndɔ́'-Sé Esáya ka ɛ́wa'ne yé ɛ́ɔ: «ɛ́ nũu nǝ́ɛndɔ́'-ɛ́ɛ ɔ ɛ́ɔ' lá ɛ́tɔ́.

Mɔ́ɔ ɛ́ɔ wí a ɔ ɛ́sá' pɔ́ pi pɔ́p ká pɔ́ payúda pɔ́. Pɔ́p tík mík mɔ́p pɔ́ nũu wé, mɔ́ɔ ɛ́zɔ́'le ɛ́ɔ a ɛ ɛ́ɔ pɔ́p gú.»

¹³Pɔ́ɔ, mɔ́ sé ɛ́tsáa ɛ́ɔ Sé wí jɔ́ ɛ́ne la pé nán mɔ́ɔ ɛ́zɔ́'le yúu, a lee nũu pɔ́' pɔ́ zɔ́pne tɔ́m nũu wé, ɛ́ɛ tsáate pɔ́p mɔ́fite jɔ́ tɔ́m yɔ́, nǝ́ ɛ́ɔ Zwíkɛ Leeéne ɔ ɛ́ɔk metɔ́ mé ɛ́ɛ pɔ́ kwa' panán ɛ́zɔ́'le yúu mi Sé ka ká'ne.

Pɔ́ ka gɔ́ɛ nepɔ́'ne yɔ́ ɛ́wa'ne

¹⁴Pɔ́ɔpémá páa, kwa' mɔ́ sé nǝ́ ɛ́ɔ pɔ́ gɔ́ɛ pɔ́ɛtɔ́m tɔ́, mɔ́ɔ nǝ́ite nǝ́ yúu mi é píkɛne ɛ́ɔ pé jí, mɔ́ben ɛ́ku' netík memɔ́ mɔ́ pɔ́ né pɔ́.

15Μο σέ ήjí πό'ο λά, η γα νύu μεκό μεζα' tset γο ηwa'ne, ήjάο ηγο η γα niite ήcύ μεκό menu, nelok ήkwiite wuu né menu mi pé ka zí'ne wuu. N cú πό'ο, ήδεε νύu pá' Sé ka gáne fu' níine yáa,

16ήδok wáa ήγε ηu wí a γα mbó éfa' fa'-Yésu Kelísto tsetset pao pi πόp ká pó payúda pó. A ka tsó'ne wáa nepó yi η γα ήtsá' ήcwi po Nkua Sú'ne mbó πόp, Zwikhe Léene éne lok wóp ήγε pao-Sé, mo ήgá wóp mbó Sé, πόp πό pá' yúu πό' yi é pōne Sé.

17N dok pá' datne mbua νύu Yésu Kelísto, ήku' nelok fa'-Sé yi mo sé éfa' ήka'me.

18Mbí'ηγο n daa ήcύ kúó lá yi η ka gene νύu fa'-Sé, mbo é pó po yi Kelísto ka lokne wáa ήγε. Pó'ο, nega pao pi πόp ká pó payúda pó zú' ntsu-Sé, é lee νύu swiηe yi n cúne mba νύu mefa' mi e fa'ne,

19ήδεε νύu melii-menu πόp menu máamaane, mben ήδεε νύu metua-Zwikhe-Sé. Yo nté yi η ka lokne ήniite ήcwi Nkua Sú'ne-Kelísto za' tsua, nefú Yelúsalem ήγα ήkúu Ilylí.

20Lá, η ka sá' tua né ké ήcwi Nkua Sú'ne po za' yi pé zee mboo Kelísto zú'u kwii, mbók nekút ndá νύu cánda yi wecó ηu nde' ka nōne.

21N ka pó ήdok πό'ο, ήγε pá' ηwa'ne-Sé sé ήcύ ηγο: Pao pi pé ηkaa swíi wóp né nu νύu wé pó πόp γα ήzáp lík νύu wé. Pao pi πόp ηkaa zú' yecó nu νύu wé pó, γα ήγε ήzú'.

ΠÓI sé ήkwanηe nega Lóma

22Nekát ήnen ήcwi Nkua Sú'ne é yúu mi é ka to'ne wáa meku te ήzáa netó ήjáo wuu.

23Lá é ké mbó νύu ηkōne, mbo m mik mó fa' yáa νύu moηe mepak-ηγοη pá' mo sé ήtsáa netó ήjáo wuu.

24Μο σέ ήjáo ηkōne ηγο mo ήgó ήγα Espâne, ήtó lá' pua. Mo sé ήzee ήtsáa negó ήδεε, ήjáo wuu, pua cwéle wáa nega zú'u. É γα ήγε mbó ηgoku oo pekhe ge ήtemte ήná' ήnáη móza'.

25Lá é νύu ηkōne m bó ήγα né Yelúsalem negá ηkáp mbó pao-Sé pi πόp tset wíwá túsoη.

26Mbí'ηγο pao-Kelísto pi πόp Masendwan mba pé Akây ka jōne ηγο πόp γα ríma' ηkáp ήdok cwéle pao-Kelísto pi πόp Yelúsalem, mbó pepúη.

27Πόp ka jōne πό'ο λά, é zee mbó po nzó yi πόp gwēene netōne mbó πόp. Mbí'ηγο é laa mbó yi pao pi πόp ká pó payúda pó gwēe yóp yúu νύu yúu mi Sé ka niiténe, mbo pípa' pao gwēe pá' πόp ήγα νύu yúu mi é yóp, mbée yecó νύu pé lok ήcwéle payúda.

28Μο ήγε mbó te ήγα ήgá γο ηkáp yi pé ka ma'ne laa, ήγα Espâne, ηγο ήγα ήδεε wé lá' pua.

29 M ben mbó híjí ηγω μο ήγε ήτό, Sé λεε núu μο, ήní' mbótne núu paa te'.

30 Póopémá páa, é λεε núu Tsarwo wekhe Yésu Kelísto mba núu pá' Zwikhe Léenéne sé ήγε pekhe gwéε ηkóηε tsetset pekhe lá, μο mbú' mbó mbō paa ηγω paa lok necé'le Sé ήcwéle wáa. Paa cé'le Sé núu tú yáa, ήtsá' necé'le, mbú' mbó né ηγωη tám yáa tsaa,

31 nepó yi η ké vu núu mbó-pwo-Judê pi póp ká pó ήzáp tám núu Kelísto pó pó, ήben mbú' mbó mbō Sé ηγω a γε pwo-Kelísto pi póp Yelúsalem lok tám sá'ne ήcwéε yúu mi n dokne ήγα né zú'u necwéle wóp.

32 Pó'w, η γó ήτό lá' paa, tám yáa pó ήtsáate, Sé péμ, mbo η ga ήnánη tsetset paa, ήna' ήjwiite.

33 É pōη ηγω Sé wí a gáne mófiite pó mbó né paa petsaa. É pó'w.

Pwo-Lóma 16

Cé'le-Pó

1 N ní' móómá wekhe we maηgé wí pé fúηε wé ηγω Fébe mbō paa, a fa' mēfa' tset nda-cú'le-pwo-Kelísto yi é túsōη-Seqkelê.

2 Paa lok lík-Tsarwo ήkúkhe wé núu nté yi pwo-Kelísto gwéεεε nekúkhe ηu pó'w. Paa tám pá' mba yéte nu lá laa ήδεε wé, te a kíi mbō paa, paa cwéle wé núu. Kwa' jé ka cwéle mó pwo te', ήben ήcwéle mba wáa gúu.

3 Paa cé'le Pilíska póp Akilas ήγά mbō μο, é pwo pi pek pepóp temtéε éfa' fa'-Yésu Kelísto.

4 É ka tsá' mózw' póp pfú núu tú yáa. Mo ká póne nda' ηu wí yō nu náηε ήbōη wé pó. É pen ήbōη mba mecú'le-pwo-Kelísto mí é tset melá' mi é ká pó mé payúda pó.

5 Paa pen mbú' mbó mbō cú'le-pwo-Kelísto yi é ndá póp. Paa cé'le Epenet, móómá wáa we taaunden. A nduηmbi ηu nezáp tám núu Kelísto tset pak-ηγωη-Azîi.

6 Paa ήcé'le Malíya. A ka kíε zi'ne te' mbí' wáa.

7 Paa cé'le Andelónikus póp Juníyas. Pek pepóp petsaa payúda, mbo pek pepóp ka pó ndátsáη. Póp tsetset gaηntúu pé ήkōη nu yóp te'. Póp ka zεε míbiite mbó pwo-Kelísto la η γε mbó páa.

8 M ben mbú' mbó mbō Amplíyatus. A móómá wáa we taaunden nzaa Tsarwo.

9 Paa ήcé'le Ulbeη, pekhe fa' fa'-Kelísto, mbú' mbó mbō mba mbō móómá wáa we taaunden Stashis.

10 Paa cé'le Apeles, a ka nyet ηγω A kwa' ηu-Kelísto. Paa cé'le pwo ndá-Alistōbul.

11 Pɛɛ ce'le Elôdíyɔn. A ηu-Yúda pá' mɔ. Pɛɛ ce'le pɔɔ-ndá-Naasis pi póp latne mbɛɛ nũu Tsarɔɔ.

12 Pɛɛ ce'le Tilifen póp mɔɔmá we Tilifɔs, é paɲgé pi póp fa'ne fa'-Tsarɔɔ te'. Pɛɛ ce'le Pɛɛside. A tɛɛnden mɔɔmá wáa we maɲgé. A ka fa' yé fa'-Tsarɔɔ te'.

13 N ce'le Lufus. A ηu wí Tsarɔɔ ka tsó'ne wé a pen ní' tú nũu fa' yé te'. Pɛɛ pen mbú' mbó mbɔ mba mbɔ má we, má we êwá pen mbó má waa gúu.

14 Pɛɛ ce'le Asɪɲkelit, né Fleɲɔɲ, né Helmes, né Patelɔbas, né Helmas, mba pópémá pi póp pɛpóp pónɛ.

15 Pɛɛ ce'le Filɔɔk, né Julí, né Néle te mba mɔɔmá we we maɲgé, ḡge ɔlempás, te mba pɔɔ-Kelístɔ pɛtsɛɛ pi póp pɛpóp pónɛ.

16 Pɛɛ ce'le membɛɛ múu, nítsú' necé'le, níniite membɛɛ múu nũu nté yé pɔɔ-Sé. Mecú'le-pɔɔ-Kelístɔ tsɛɛ nũu wɔ shé ce'le wáa.

Nd̄wiknzɛ tík

17 Pópémá páa, mɔ nícu mbɔ pɛɛ ḡɔ pɛɛ páa pɔɔ pi póp ma'ne fyakɲe tsetset pɛɛ, níɔk pá' póp læ'ne yúu mi pé ka zí'ne wáa nũu Kelístɔ, ḡge pɔɔ faane sêndúɲ. Pɛɛ kúó pîpá pɔɔ.

18 Mbí'ḡɔ yîyá nté pɔɔ ká pɔ éfa' fa'-Tsarɔɔ wekɲe Yésu Kelístɔ pɔ, póp tsáa pɔ nɛɛɛm nóp. Póp lɔk s̄wɪɲe pópnéne mba s̄wɪɲe l̄wákɛ, éfúkɛ pɔɔ pi jínu yóp tú' tu'ne.

19 É gɛ nũu pɛɛ, pɔɔ pɛtsɛɛ sé níjɪ ḡɔ pɛɛ zú' ntsu-Tsarɔɔ. Lá tám yáa náɲ nítsáate tsáaténe nũu yúu mi pɛɛ sé ḡge. Lá mɔ sé nítsáa ḡɔ pɛɛ ḡwɛɛ jínu s̄á'ne nelɔk ḡge nu s̄á'ne, mbɛn nínáɲ mbó pɔɔ pi póp lɔk nekɔ nu keɔɔɲ mbó pa ké ḡwɛɛ ló'.

20 Pɛɛ laa ḡge pá'a, mɔ Sé wí a gáne mófiite, gɛ níma' Sáta sé, pɛɛ lɔk meku níɲɲɛte wé. Tsarɔɔ wekɲe Yésu Kelístɔ pɔ mbó né pɛɛ.

21 Timɔtêe wí pɛkne fa'ne, ce'le wáa. Lusius mba Jason mba Sɔsipateɛ, pi pɛk pɛpóp temte mbó payúda póp ce'le wáa gúu.

22 Mɔ Tɛɛtilus wí pé cúne ḡɔ η ḡwa'ne yɔ ḡwa'ne, n ɔk pá' n datne mbɛɛ nũu Tsarɔɔ wí a ka temtene wekɲe, n ce'le wáa gúu.

23 ḡgaŵís wí a kúɲéne wáa, ce'le wáa, cú'le-pɔɔ-Kelístɔ ndá yé. Elastɛ, wí a túsɔɲ mbó ndwé' ḡkáp, mba mɔɔmá wekɲe Kaatwís póp temte mbú' mbó mbɔ pɛɛ.

[24 Tsarɔɔ wekɲe Yésu Kelístɔ pɔ mbó né pɛɛ pɛtsɛɛ. É pɔ'ɔ.]

Nɛgú'le Sé níɔk nídwikɛ

25 Pɛkɲe gú'le Sé. Jú ku'ne nege pɛɛ tente tenténe nzɛɛ wé. ḡkɛɛ S̄á'ne wí n c̄wɪne é cú nu nũu Yésu Kelístɔ, é gɛ mbó éfa' yîyá fa'. Sé lɔk wɔ ḡkɛɛ S̄á'ne,

ńnyet yúu mi a ka zápne nũu Kelístɔ, mbo é ka zee mbó yi lɔméné te éfú te menɔu'!

²⁶É pen mbó nkône, mbo é cwet mó mántáa. Pá! Sé ka cúne lá, pé nkône mbó éfú nũu yúu mi pacwĩnkũ-Sé ka ŋwa'néne, mbó éśá' nepó yi pɔ pi póp ká pó payúda pó ɔ ńjí Kelístɔ, ńzáp tãm nũu wé, ńzú' ntsu wé.

²⁷Sé jĩne nu zéne já. Pekɛ lee nũu Yésu Kelístɔ ńgú'le wé nũu menɔu' menɔu'. É pɔ'ɔ.

1 Κολήντε

1 Κολήντε 1

Γε'λε

¹Υο ηωα'νε φύ μβḡ μω Ρῶλ γαητῦ-Υέσου Κελίστω. Κωα' jά Σέ κα τσό'νε wάa νῦu we nekῶη ἰdῶk ἡγε wέτέ. Mba μῶmά wekηe Σῶstēn γύu.

²Μω ηωα'νέne ἡγά μβḡ cú'le-ρῶ-Σέ-túsῶη-Κολήντε, πόρ pine Σέ κα temténe wόρ νῦu Υέσου Κελίστω ἰdῶk wόρ ἡγε ρῶ πέ, ἰcύ μβḡ πόρ ηγω πόρ πό kwa' ρῶ πέ. N γά yῶ ηωα'ne mba μβḡ ρῶ tsῶu pi πόρ mba γό lá, éfύη lík-Tsapῶ wekηe Υέσου Κελίστω. A lῶk πό'ῶ, ἰmben ἰmḃ Tsapῶ wόρ γύu.

³Τάτ wekηe Σέ mba Tsapῶ Υέσου Κελίστω πό μβḡ né ρῶu ἰmben ἰmḃ ἰní' mῶfίite túm ρῶu.

Menu sú'ne mi Σέ lῶkne ἡγά fu' níine-ρῶ-Κολήντε

⁴Μω sé ἡγά pá'lá μβḡ Σέ ηκά tsῶu mbί' wῶu, νῦu menu sú'ne mi a ka lῶkne ἡγά fu' níine yῶu, ἰdεε νῦu pá' ρῶu pé Υέσου Κελίστω ka kémῶ ἰtemte lá.

⁵Πά' ρῶu pé Κελίστω ka kémῶ ἰtemte lá, Σέ κα φύ πό'ῶ, ἡγά πόfa' tsῶu μβḡ ρῶu. A ka γε ρῶu ku' neswíi nu yé, ἰmben ἡγε ρῶu ku' nejínu nénwín.

⁶Éfύ νῦu pá' pé ka swíine wῶu né nu yi pé jíne νῦu Κελίστω lá, ρῶu pé m né túm yῶu tsῶu,

⁷τε é ηkῶne ἰmḃ μβḡ ρῶu pi ρῶu sé ἰzwí'le ηκά yi Tsapῶ wekηe Υέσου Κελίστω ἡγε ἡηwak, yecῶ fu' yi é fúne μβḡ Σέ, τε ρῶu pét ἰmḃ ἰmmuηe muηéne ká πό γύ πό.

⁸Jά Υέσου Κελίστω γῶ ἡγε ρῶu tente tentene τε ἰdá' ἰmmekeηe, é lá' lé' yi jά Tsapῶ wekηe, γῶ ἰdá' ἰmben ἰtῶ pé pῶ μḃ ἰdá' wῶu νῦu yecῶ yúu πό.

⁹Jά Σέ wí a ka τσό'ne wῶu pá' ρῶu γῶ ἰnánη ηκά tsῶu ἰtemte mbῶu γῶu νῦu Μῶ ne Υέσου Κελίστω wí a Tsapῶ wekηe, a lῶ ἡka' yúu mi a γῶ ἡγε ἰmben ἡkúρme πό.

Fakηe tsetset ρῶ-Κελίστω-Κολήντε

¹⁰Πῶpémá, n dῶk lík-Tsapῶ wekηe Υέσου Κελίστω ἰcύ μβḡ ρῶu ηγω: «Ρῶu gwēe tá' ntsu, ηγω kῶ fakηe πό tsetset ρῶu, ηγω ρῶu gwēe tá' nté nesáη nu, ἡgwēe tá' kwaηe.

¹¹Πῶpémá páa n zee ἰcύ pá' mbί'ηγω ρῶu νῦu njwēt-Kelῶwé ka éswíi wáa ηγω fakηe ka kémῶ ἡkúu tsetset ρῶu.

¹²N ka φύ νῦu ἰzú' ηγω mba wḡ lá tsetset ρῶu tsú' éswíηe pῶ νῦu yé nté. Wecῶ ηu γό μω ηu-Pῶl, wecῶ γῶ a ηu we Apῶlós. Wecῶ γῶ a ηu-Kefas, wecῶ cú ἡγω a ηu we Κελίστω.

13 Ἐ πά'α mbo Kelísto gap mbuu yé? Pé ka kwii po Pól nüu tá mbánte pánténe mbí' wuu? Ke ruu ka cwéé ηki po nüu lík-Pól?»

14 «Μο sé ήgémte Sé mbí'ηγο α κά πό nda' Gaŵís πόρ Kelíspus πό, mbo wecó ηu wuu κά ké ηcwéé ηki mbō mo πό.

15 Πό'ο lá, wecó ηu wí mbó α cú ηγο ruu ka cwéé ηki ndok πό'ο, ηtsá' ruo páα ka πό gú πό.

16 Ὁη, n dikηe küó, k'ndá-Stefanas ka pen ηcwéé ηki mbō mo, é κά πό nda' πό'ο πό, mbo mo ηkaa pen ηjí wecó ηu tsetset ruu wi α ka cwéene ηki mbō mo πό.

17 Kelísto ηkaa zee ηtúu wáα ηγο η gu ηγε ruo cwéé ηki mbō mo πό. Α ka túu wáα po ηγο η gu ηcwí Νkuu Sá'ne. Lá ηké mboo lok πό jínu-ηumesoη ηcwí πό, mbók nege metuu mi é fúne nüu pá' Kelísto ka pfúne nüu tá mbánte pánténe ríme.»

Yésu Kelísto metuu mba jínu-Sé

18 Pé zee ηcú nu nüu nevú-Kelísto nüu tá mbánte pánténe é πό mbō ruo pi πόρ nüu sêndúη nepe mbó po nu-pepále, lá ηké ηgu nüu pekηe pi pekηe nüu sêndúη-luk, yíγá nu πό mbō pekηe ndok ηde'le po metuu-Sé.

19 Sé ka zee ηcú tset ηwa'ne yé ηγο: «Μο ηγε ésat jínu-pajínu, mbík jínu-ruo pi jínu yóp gú.»

20 Jínu lok pá'α mben mbó gó? Nkyé'te ηwa'ne-Sé πό gó? Nzohnu nüu yo kem-njí πό yé gó? Sé ηkaa ké ηγε jínu-ndümbí tsá' menu-ruo po?

21 Ἐ πό'ο, pá'α mbí'ηγο ruomesoη ηkaa lok yóp jínu ηjí Sé πό, te mba pá' Sé sáane sáanéne ηnyet jínu yé. Ἐ yúu mi é ka gene Sé záρ ηγο α gu ηγε ruo pi πόρ záρne tám nüu wé luk, éfú nüu yo nu yi pekηe sé ηcú lá, ruo πό ηjáo ηγο é πό po menu pálé laa.

22 Payúda nüu yóp gúη mbó mbíkηe ηγο pé nyet yúu mi é lé'léne metuu-Sé. Ruo-ηgelék πό mbíkηe yúu mi é lé'léne kwa' jínu.

23 Lá é ké ηgu nüu pek, pek sé ésa' po nu-Kelísto wi pé ka kwíine wé nüu tá mbánte pánténe. Yíγá nu πό mbō payúda mbó nu yi mbó pé zee mboo kwíi te éswíi ηu πό, mbó mbō ruo pi πόρ κά πό payúda πό mbó po menu-pepále.

24 Lá é gu mbō ruo pi Sé tsó'ne wóp, ke é πό po payúda o, ke ruo pi πόρ κά πό payúda πό o, Kelísto lé'léne pá' metuu-Sé póne, mba pá' jínu-Sé póne.

25 Mbí'ηγο yúu mi Sé gene ηumesoη jáo ηγο é nu-pále, jínu nüu ηdee yi é nüu yúu mi ηumesoη gene. Yúu mi Sé penne ηγε ηumesoη jáo ηγο é póτ póτne, yíγá gwee tuu ηdee yi yúu mi ηumesoη gene.

26 Πό'ορέμά, ruo pi Sé ka tsó'ne wuu, ruo jáo nté yi ruo lokne mbó, ruo pi pé ndümbí ηjáo ηγο πόρ pajínu, πόρ κά πό tsetset ruu te ηzáα πό. Pagwée metuu

ká pɔ tsetset pɛɛ te ńzɔ́a pɔ. Pafú nũ metsénndá-pemá pɛɛ pen ńké mbɔɔ tsetset pɛɛ te ńzɔ́a pɔ.

²⁷Lá, Sé ka tsó' yúu mi ndũmbí jáɔne é pɔ pɔ yúu pepálé ńdɔk ńtém sũɛ nũu pajínu, ńtsó' yúu mi é ndũmbí mbót pótne ńdɔk ńtém sũɛ nũu mi é gwẽene tɛɛ.

²⁸Sé ka tsó' yúu mi é ndũmbí ńké mbɔɔ yecó yúu ku', ńkũók ńkũókne, pé gwák gwákne, ńdɔk ńcɔɔ nden yúu mi pé kwanéne ɲɔ é yúu tɛ'.

²⁹É lee pɔ'ɔ, wecó ɲumesɔɲ pɔɔ ɲá'le mbi Sé pɔ.

³⁰Já Sé ka lɔk wé ɲge yekɲe jínu. Sé fú nũu wé ńjáo wekɲe pá' pakefaane, ńdɔk wekɲe ɲge pɛɛ pé, ńzá' ɲkɛ-pu'-nu kepɔɲ nũu pekɲe.

³¹É lɔk pɔ'ɔ, ńcũɔkɲe nũu nu yi ɲwa'ne-Sé cúne ɲɔ: «Nju laa mbó ńkɔɲ neɲá'le, a lɔk pɔ yúu mi Tsapɛɛ ka gene la ńdɔk ńjáo'le.»

1 Kɔlɛɲte 2

Nu-Kelístɔ wí pé ka kwiine wé nũu tɛ́ mbáɲte páɲtɛne

¹Pɔɔpémá páa, é ka pɔ ńká yi ɲ ka tɔne lá' pɛɛ necú nu-Sé, é pɔ nu yi é ka zeene mbó yi læɔméne, ɲ gó ńcú mbɔ pɛɛ, ńké mbɔɔ lɔk yecó swiɲe yi é ten tenne ńcú pɔ, ńké mbɔɔ lɔk pɔ nenyet wɛɛ né yecó yúu mi n jíne tɛ' ńdɔk ńcú pɔ.

²Mbí'ɲɔɔ ɲ ka záɲ ɲɔɔ ɲ ká pɔ ɲgɛ ńjí yecó nu nde' tsetset pɛɛ tɛ é pɔɔ pɔ pɔ nu-Yésu Kelístɔ pɔ, Yésu Kelístɔ wí pé ka kwiine wé nũu tɛ́ mbáɲte páɲtɛne pɔ.

³ɲ ka tũɛ tsetset pɛɛ, ńzú' mbót pótne, ńzú' mbók pókne tɛ mbó ɲgwet.

⁴Swiɲe yi é ka pɔ ńcũwet ntsu mɔ, mba nu-Kelístɔ yi ɲ ka pɔ ésá' mbɔ pɛɛ, ká pɔ ńnyet jínu-ɲumesɔɲ yi pé lɔkne ɲge ɲu pé m nu pɔ. Metɛɛ-Zwíkɲe-Sé ka pɔ ɲge pɛɛ jáo ɲɔɔ é nu nénwín.

⁵Pɔ'ɔ nepɔ yi wɛɛ nezáp tɛ́m nũu Sé ké jáo'ne nũu jínu-pɛɔmesɔɲ pɔ. É gɛ ńjáo'ne pɔ nũu metɛɛ-Sé.

Jínu-Sé

⁶Pek pen ńké ɲgɛ nũu pɛɔ-Kelístɔ pi póp tsɛklene nũu nezáp tɛ́m nũu Sé, ńz' wóp né jínu. Lá yíyá jínu ké mbɔɔ jínu yɔ mbí pɔ, ńké mbɔɔ jínu yi é fúne mbɔ yúu kepɔɲ yi é sá'ne yɔ mbí, mbó mi pé gɛ ɲge mbík pɔ.

⁷É gɛ nũu pek, mbɔ pek le'le yék pɔ jínu-Sé yi é ɲkɛ'ne nu yi é ka pɔ yi læɔméne, mbɔ Sé ka lá' mɔ ńniite ńzáɲ tɛ mbí pét ké pɔ gú, nepɔ yi a gɛ ńdá' ńdɔk ɲgá negú' wekɲe.

⁸Sáa tá' nũu yúu kepɔɲ yi é sá'ne yɔ mbí ɲkaa jí yíyá jínu pɔ. Póp ka pɔ pé'ne ńj' yíyá jínu mbɔ póp ɲkaa ge pé kwii Nde nũu tɛ́ mbáɲte páɲtɛne pɔ, Nde wí a gwẽene negú'.

⁹Πέ ka zεε ήηwa'ne tset ηwa'ne-Sέ ηγω: «Υúu mi ηυμεσση κά πό ήjúu πό ήké mbóu ήzú' πό, mbó a κά πό ήζεε ήkwaηe πό, Sé ka niiténe yíyá yúu ήzáp. Neπό yi pwa pi πόp kσηne wé ga ήγε ήjú pii.»

¹⁰Σέ ka pen ήγε Zwíkηe Léeneéne γε pekηe jίne yíyá nu yi é ka πό γε λωoméne. Zwíkηe Léeneéne zεe ήtuηté nu tsuu, te mba menu mi Sé pétne ήgwee πό tset mvu'-tám yé.

¹¹Mbó wó jí nu yi ηυμεσση sé ήkwaηe tám yé ké πό πό ηγαη? É pen mbó ndáηndηη pá' wecó ηu laa mbó a πόu jí nu yi Sé sé ήkwaηe ké πό πό Zwíkηe-Sé πό.

¹²É ga núu pekηe, mbó pé ηkaa gá zwíkηe-ndümbí mbó pekηe πό. Pé ka gá πό Zwíkηe yi é fúne mbó Sé mbó pekηe pá' é ga ήγε pekηe jí pófa' yi Sé ka lókne ήgá fu' níne yeκηe.

¹³Pekηe κά πό ήgó ήcú nu núu mîmá meyúu mi Sé ka gáne mbó pekηe ήdók πό swiηe yi pwaηeσση ka lókne jínu yóp ήzί' weκηe πό. Pekηe lók πό swiηe yi Zwíkηe-Sé zί'ne weκηe la ήcú nu núu. É lee pó'w, pekηe tsá' negó ήkyé'te nu núu yúu mi é fúne mbó Zwíkηe-Sé, ήdók πό swiηe yi é fú mbó Zwíkηe-Sé la ήkyé'te.

¹⁴ηυμεσση laa mbét mbó πό núu nté yi pé ka píne wé a πό, mbó é laa mbó a πόu zú' yúu mi é fúne mbó zwíkηe-Sé πό. É mbó yé mbó πό menu-pále. A ké ku' nezú' nu yi a cúne πό. Mbí'ηγω Zwíkηe Léeneéne gene la pé zú' nu yi yíyá yúu lókne ήcú.

¹⁵ηu wí Zwíkηe Léeneéne núu wé, a ku' neta' mba yété nu lá tsuu ήdíηe. Lá ήga núu wé, mbó é laa mbó wecó ηu πόu yé nu líηe.

¹⁶É lók mbuute núu pá' ηwa'ne-Sé cúne ηγω: «Wó jí yúu mi Tsapwa ndá ήkwaηe? Mbó wó gá wé né ntík?» Lá é ké ήga núu pekηe, mbó Kelísto laa mbó ήkwaηe πό küó lá, mbó pekηe ήjí.

1 Kólêηte 3

Pafa' fa'-Sé

¹Πówépémá páa, mo η kaa tsá' necú nu mbó pwa, ήjúu ηγω mbó m bóu cú pá' mbó n cú nu mbó pwa pi πόp zú'ne ntsu Zwíkηe-Sé πό. η ka ήcú πό núu nté yi m bó ήcú nu mbó pwa pi πόp pét ήzú' πό yúu mi mbuu yóp sé ήcú. η ga ήcú πό pá' é laa mbó n cú nu mbó pwa pi πόp núu nezáp tám núu Kelísto, mbét mbó πό póombót.

²η ka gá πό nepáa none mbó pwa. Mo ήkaa gá yúu kwétne mbó pwa πό, mbí'ηγω pwa ka pét ké ku' nekwét yúu. Te mba ηkōne pwa pét πό ké ku' nezú' nu yi é tenne nezú',

³mbí'ηγω mbuu yáa pét ésá' wáa, kégüo' zεe mbét mbó πό tsetset pwa, pwa pét ήzση nu zσηne. Mbuu yáa káne πό ήdók mbét ésá' wáa πό wó? Pwa κά πό ήdók pó'w, mbét ήγε πό pá' pwa ndümbí gene πό wó?

⁴Ñu wɛɛ náŋ te ńcú ŋɔ a pɔ pɔ ŋu-Pɔl, wɛcɔ cú ŋɔ a yé pɔ ŋu-Apɔlɔs, mbo é ká pɛt ńɔk mbɔ pɔ s̄wɪŋe-pɛɔ-ndũmbí pɔ ɔɔ?

⁵Apɔlɔs pá'a mbɔ wɔ? Pɔl pɔ wɔ? La pɛɛ cú pɔ'ɔ? Pɛkné pɔ pɔ pafa' fa'-Sé pi pɛɛ ka lú'néne wék la ńzáp tɛm nũ Yésu Kelísto. Mba wɔ lá nũ pɛkné ge pɔ yúu mi Tsapɛɔ ka gáne shé ŋɔ a ge.

⁶Ñ ka pi tá sé, Apɔlɔs tswet ŋki nũ. Lá Sé ge é gú'.

⁷É pɔ pɔ'ɔ, ŋu wí a pine tá pɔp ŋu wí a tswetne ŋki pɔɔ lɔk mbɔ yecɔ yúu pɔ. Sé wí a gene é gú' ḡwɛene nu tsɛɛ.

⁸Ñu wí a pine tá pɔp ŋu wí a tswetne ŋki nũ pɔ pɔ ndáŋndɛŋ. Mba wɔ lá nũ pɔp pɔ ŋgɛ ńc̄w̄éé yé tsɔ' fa' é ku' nũ fa' yi a fa'ne.

⁹Mbí'ŋɔ pek temte mbɔ éfa' pɔ fa'-Sé. Pɛɛ pɔ ŋká'-Sé, mbɛn mbɔ ndá yi Sé sé ŋkút.

¹⁰Sé ka gá fu' níine yáa, mɔ nɔŋne c̄ndá pá' ŋgaŋ-negwɛe we s̄'ne. Ñ ka nɔŋne c̄ndá, wɛcɔ ŋu sé ńɔk fa' ŋgɛ mbi. A sé ŋkút ndá ndũ. Lá mba wɔ lá lak tú yé nũ nté yi a lɔkne ŋkút ndá ndũ.

¹¹É gɛ nũ c̄ndá, mbo é ndá' mɔ mbɔ sé. Mbo ŋu pɔɔ pen ńnɔŋ yecɔ ye nde' pɔ.

¹²Mbɔ ŋu tsú' nepɔɔ ndá nũ c̄ éyá ńɔk tɛn-ḡl mbɔɔ. Wɛcɔ ŋu lɔk tɛn-ŋkáɔ mbɔɔ. Wɛcɔ lɔk tɛnden menɔɔ' mbɔɔ. Wɛcɔ ŋu lɔk yé pɔ metá ŋkút. Wɛcɔ lɔk negí zúune ke pí ɔɔ éfetne.

¹³Mbo é ka pɔ yecɔ ló' pɔ. Fa'-mba wɔ lá gɛ ńdá' ńc̄w̄et mántáa. Pé gɛ ńdá' ńj̄ɔ nũ lé' yi pé ŋakne metsaŋ. Mbí'ŋɔ múk gɛ ńdá' ńdɛe nũ fa' mba wɔ lá te pé j̄ɔ pá' é zú'u mbɔ pɔ'ɔ.

¹⁴Yúu mi ŋu ka lɔkne ŋkút ndá nũ c̄ndá éyá, laa ńdá' mboɔ shí, mbo ŋgaŋ gɛ ńdá' ńc̄w̄éé tsɔ'fa'.

¹⁵Lá fa'-ŋu laa ŋké ńdá' éshí, mbo ŋgaŋ táŋ pé, ŋké ńduk lukne, mbo a luk pá' ŋu wí a tɔkne tset lɛm-múk la ńduk lá.

¹⁶Pɛɛ ka pɔ ńj̄i ŋɔ pɛɛ pá'a mbɔ ndá-nɔŋpɔ', Zwíkŋe-Sé pɔ ts̄w̄é tsetú pɔ ɔɔ?

¹⁷Ñu laa ńtákte ndá-nɔŋpɔ', mbo Sé gɛ ŋge ésat ŋgaŋ ńme'. Mbí'ŋɔ ndá-nɔŋpɔ' pɔ pɔ j̄ɔ zéné j̄ɔ. Pɛɛ pen ŋḡw̄e nejí ŋɔ ndá-nɔŋpɔ' éyá lɔk mbɔ pɔ wɛɛ.

¹⁸Mbáa ŋu nefúkle túmbɛɛ yé. Ñu laa mbɔ tsetset pɛɛ mbɔ ŋkwaŋe ŋɔ pɛɔ-ndũmbí sé ńj̄ɔ ŋɔ a j̄inu, a zɛe mbiite éshɔtne ńtsú' ŋu la mbɔ kwa' ńj̄inu.

¹⁹Mbí'ŋɔ nu yi é tset yɔ ndũmbí mbɔ j̄inu, é mbi Sé mbɔ pɔ menu-pepále. Ñwa'ne-Sé zɛe ńcú ŋɔ: «Sé lɔk pɔ gwak-ńj̄inu ńɔk ŋḡw̄e wé».

²⁰Ñwa'ne-Sé pen ńcú ŋɔ: «Tsapɛɔ jí kwaŋe-paj̄inu. A jí ŋɔ é ká ku' yecɔ yúu pɔ».

21 Pó'ɔ lá, kɔɔ ɲu wɛɛ lɔk páf' a ɲu wɛ mákɛkɛ, ńdɔk ńka'mɛ. Mbí'ɲɔ mba kű́ɔ lá pɔ pɔ yɛɛ.

22 A laa mbó pɔ Pól, mbó pɔ Apólɔs, mbó pɔ Kefas, mbó pɔ ndũmbí, mbó pɔ luk ke pɔ neví ɔɔ, mbó pɔ yɔ kem-njí ke yi é pét la ńtɔ ɔɔ, mbo kű́ɔ lá pɔ pɔ mbɔ pɛɛ.

23 Lá é gɛ nũ pɛɛ, pɛɛ pɔ mbɔ Kelístɔ, Kelístɔ pen mbó mbɔ Sé.

1 Kɔlêɲte 4

Pafa' fa'-Kelístɔ

1 Pó'ɔ lá, pɛɛ líɲe wék páf' pafa' fa'-Kelístɔ mba páf' pɛɔ pi pɔp gŵɛɛɛ nu nũ nekyé'ɛ nu-Sé yi é ka pɔ ye lɔɔméne éswíi pɛɔ.

2 Yúu mi pé sé ńzwí'le mbɔ pɛɔ pi pɔp gŵɛɛɛ nu nũ fa', é pɔ pɔ ɲɔ pɔp jí pɔ nda' yúu mi pé píkɲéne ɲɔ pɔp gɛ.

3 É ké ńgɛ nũ mɔ, mbo é ká pɔ ńgáane wáa páf' mbo pɛɛ cú nu nũ fa' yáa pɔ. Ke pɔ pɛɔ pɛɔ pɛnde' nenáɲ sé ńdíɲe nu ńgá nũ ɔɔ. Kwa' mɔ, mbó m bɔɔ jí neswíi ɲu páf' fa' yáa pɔne pɔ.

4 É nénwín ɲɔ mbɛɛ yaa ká pɔ ńtswáa wáa nũ yecɔ nu pɔ. Lá ɲ ká pɔ ńdɔk ńcú ɲɔ yecɔ lɔ' ká pɔ nũ fa' yi mɔ ńge pɔ pɔ. Tsapɛɔ pɔne ɲu wí a gŵɛɛɛ neta' fa' yáa ńtíite.

5 N dɔk pɔ'ɔ, éswíi wɛɛ ɲɔ kɔɔ pɛɛ záf' ńjí ńcú nu nũ fa'-ɲu ké pɔ yi ńká ku'. Ké pɔ yi Tsapɛɔ tɔ mɔ. Jí ńge ńkye' mba kű́ɔ lá yi é tset nzénzɛɛ. A ńge ńge pé jéɔ menkwanɲe mi é tset metám-pɛɔ. Pó'ɔ lá, Sé ké ńgá tsó'fa' mba wɔ lá nũ nté yi é sé mbíkɲe ɲɔ ɲgaɲ gŵɛɛ.

6 Pɔpémá páa, mɔ sé ńcú nu mbɛn ńde'le páf' nu yi n cúne nũ mɔ mbó, mba páf' é nũ Apólɔs mbó pɔ'ɔ. N de'le pɔ'ɔ, pɔ nelɔk ńzí' wɛɛ né yúu. ɲ kɔɲ ɲɔ pɛɛ fú nũ pek ńzí' yúu mi saknekɛt yi é cúne ɲɔ: «Mbáa ɲu nege yúu te ńdeɛ yi pé ka ńwa'néne, ńdɔk éswíi wɛɛ ɲɔ ɲu wɛɛ ká gŵɛɛ nelɔk páf' a nzɛɛ wɛɔ ɲu ńɲá'te mbi wɛɔ pɔ.»

7 Kű́ɔ zeɛne ńge ɔ kwanɲe ɲɔ ɔ lee pɛɔ pɛɔ? ɔ gŵɛɛ kű́ɔ te é pɔɔ pɔ pɔ yi Sé ka gáne mbɔ gu pɔ ɔɔ? É laa mbó yi Sé ka gá mbɔ gu gáne, mbo ɔ pen ńdɔk ńɲá'te pɔ páf' ńká yi Sé ńkaa gá mbɔ gu gáne pɔ melá' kű́ɔ?

8 Pɛɛ tsáf' ńjúk ńcú ɲɔ pɛɛ ka kémɔ ndáf' ńgŵɛɛ yúu tsɛɛ yi é ka pɔ ńják mbɔ pɛɛ. Pɛɛ ka tsáf' mɔ ganɲúu pɛɔ? Pɛɛ tsáf' mɔ pɛfɔɔ ńdeɛ wék ɔɔ? Lá é láf' mbó pé'ne pɛɛ pɔ pɛfɔɔ kwa' nénwín, mbo é pɔɲ wáa te', mbo a pekɲe.

9 Mɔ sé ńjéɔ yáa ɲɔ Sé ka gɛ nũ pek ganntúu ńgá yék za' é pɔ pɔ ndwíknzɛɛ. Páf' pɛɔ pine pé záf'ne ntsaɲ yɔp te pé lɔk wɔp ńkɔ' né zán páf' pé gɛ ńjwíte wɔp. ɲgɔɲ né ɲgɔɲ pɔ ńjéɔ, pɛɔmesɔɲ mba pɛɔ'ɔ'-Sé pɔ ńjéɔ yɔp.

10Nu-Kelístɔ ge pek tsá' pepálé. Lá h́kéké h́gɔ nũ pɔɔ, mbo pɔɔ ka kémó h́dee nũ Kelístɔ h́jí nu. Pek pɔ pepót pɔɔ. Pɔɔ gwěe metɔɔ. Pé ge meku' mɔɔ, mben h́tɔ nũ pek h́gwák wék gwákne.

11Nji júk nezán wék. Gák yék júk éshí. Ndwí ma'ne pɔɔ gú pɔ. Pé júk pɔ netswáa wék. Wecó nepó wí mbo pek pótne h́nán tál' zɔ' pɔɔ gú pɔ.

12Kwa' pek lok mbó mék éfa' fa' te h́zi'ne la h́gwěe yék yúu. Pé zɔɔte wék lá pek tsáa pɔ nu sɔ'ne nũ pɔɔ. Pé kɔne wék pek pɔɔ zɔɔ.

13Pé éswíne kepɔɔ nũ lík yék, pek lok pɔ swíne sɔ'ne mbɔɔt. Te h́kúu h́kɔɔne yi pé línene wék h́jɔ pek pɔ pɔ pɔ' mekyane mí é ndũmbí, mbó pɔ pɔ' mefɔɔple níne mi é tsetset pɔɔmesɔɔ lá.

14Ŋ ká pɔ h́wa'ne yɔ nu h́dɔk h́tém pɔ sɔɔ nũ pɔɔ pɔ, n dɔk h́zíl' wɔɔ pɔ né yúu, mbí'ngɔ pɔ mbóh́kɔ́ pɔ pi h́ kɔɔne wɔɔ tɔ'.

15Pɔɔ laa h́ze h́gwěe pɔɔ pi pɔp zí'ne wɔɔ né nu-Kelístɔ te é zee mbó pɔ yúu ntsá' negém, mbó petát pɔɔ ka zaa záane. Mɔ pɔne tát wɔɔ mbí'ngɔ mɔ tɔne h́cwi Ŋkɔ Sɔ'ne mbɔ pɔɔ, lá pɔɔ lat mbɔ yɔ nũ Yésu Kelístɔ.

16Pó'ɔ lá, n dɔk h́cú mbɔ pɔɔ ngɔ, pɔɔ pée fɔ' nũ mɔ.

17Ŋ gó h́túu Timɔtêe mbɔ pɔɔ mbí' pɔ pɔ'ɔ. A nũ nu-Kelístɔ mbó mɔɔ wáa wi h́ kɔɔne wé tɔ'. A jí pɔ nda' nu-Tsapɔ. A h́ge h́tɔ h́kwíite wɔɔ né yúu mi n zí'ne pɔ nũ nenɔn nzɔ Kelístɔ pɔ kwa' pɔ' mɔ sé h́tɔ mba gó lá tset mecú'le-pɔ-Kelístɔ h́zíl' lá.

18Pecó pɔ tsetset pɔɔ ka kwaɔne ngɔ h́ ké lá' mben h́tɔ te h́jɔ wɔɔ pɔ, h́kwaɔne pɔ'ɔ, h́ze nepɔ'le.

19Lá Tsapɔ laa mbém, mbo mɔ h́ge fé'ne h́tɔ h́jɔ wɔɔ. H́tɔ pɔ'ɔ, mboɔ líne nu pɔ nda' nũ swíne yi pɔp niitene h́cú mbɔ lá' pɔ, m ben h́jí yúu mi pɔpá gaɔ-h́d'le ku' negɔ.

20Mbí'ngɔ nu-nɔɔ-Sé, é ká pɔ neniite swíne pɔ, metɔɔ-Zwíkɔne Léene fa'ne fa'.

21Pɔɔ ga nũ menu mɔne membá h́kan yúu. Pɔɔ tsáa ngɔ h́ gó h́tɔ tsetset pɔɔ h́gwěe pɔ ngwaa ke h́ gɔ h́tɔ tám wáa pɔ mbɔɔ pɔɔne, m bó h́kɔɔ wɔɔ kɔɔne?

1 Kɔlêɔte 5

Tswé kepɔɔ yi é tset cú'le-pɔ-Kelístɔ

1Pé sé h́zú' pé pɔ gó lá éswíi ngɔ é tsetset pɔɔ, wecó h́u pɔ gú éfɔ' yecó nté menu tɔ', yíyá nté tswé pék pekne te pakéjí Sé zee mboɔ pɔ'ɔ ge. Mɔ sé h́zú' ngɔ wecó h́u tsetset pɔɔ mbó a tíi nzwé-tát wɔ.

²Ρῦα πό ζύ'υ μβό ήηά'λε, λα μβω ρῦα μβό ήγῦ ήδύη γίγῦά ντέ ну λύηε, πέ πεη έφύ tsetset ρῦα ήζυη ηυ ῶί α gene πό'ῶ.

³Ρῦα κά πό ήήῶ wάα né mίk tsetset ρῦα πό. Λά έ λεε νῦυ τά' ntsu wekηε m βό πο tsetset ρῦα. Έ γῦ νῦυ μῶ, μβω μῶ ndά' μῶ ήηαk ηυ ῶί α ka gene γίγῦά ну πο πά' ηκά yi η ka πό πο sé tsetset ρῦα λα ήζάp ηγῶ:

⁴«Ρῦα λα ήκύ'λε νῦυ lík-Tsarῶ Yésu. Μβω έ ήδεε νῦυ τά ntsu wekηε m βό γάα πο sé. Ρῦα lək μετῦα-Tsarῶ Yésu,

⁵ήcakle ῶίwά ηυ ήγά mbḥ Sáttá. A sat mbap-mbῦα-ηγαη νερό yi έ γῦ ήδά' lé' yi Tsarῶ γῦ ήδά' ήτό, zῶikηε ηγαη luk.»

⁶Έ κά ποη ηγῶ ρῦα ήά'λε né γίγῦά ντέ ну tsetset ρῦα πό. Ρῦα ka πό ήή ηγῶ μῶζῦ' fente gene falín tsepne κό' πό κε?

⁷Ρῦα cῶεete fente-ndwen mat tsetset ρῦα, ήή ηγῶ ρῦα γῦ μβό ké ló'. Έ φύ πό'ῶ, ρῦα πό falín tsepne yi έ πέτ πο yi fí, ké γεκό fente νῦυ. Ρῦα ka zεε μῶ ήδά' μβό πό'ῶ, mbí'ηγῶ πέ ka lək Kelísto ήνωη πο', έ πό πά' wekηε μῶῶ-ηjinjῶ-ndína-Páska lá.

⁸Πό'ῶ lá, πεkηε ήά ndína-páska né mbelêet ké fente, né tám léenéne, tám yi έ sῶíine ну nénwín. Κοῶ πεkηε ήkwét mbelêet yi πέ ləkne fente-ndwen mat ήδək ήniite, mba mefa' κερωη, ήβεν ήβό γε ну κερωη.

⁹Η ka ήτύυ ηwa'ne mbḥ ρῦα ήκύ tsetú ηγῶ: «Ρῦα πάα πά' ρῦα πέ ρῶ pi πόρ ήάῶne mba ῶḥ lá πόρ περόρ κοῶ κοῶne temte ну.»

¹⁰Μῶ ηkaa μβό ήδα' ρῶ tsῦα pi πόρ tset γῶ ndǔmbí ήtsét mba ῶḥ lá πόρ περόρ κοῶ κοῶne πό, ήké ήβῶῶ ήκύ petsónη tsῦα πό, ήké ήβῶῶ ήκύ gaη kégῶῶ' tsῦα πό, ήké ήβῶῶ ήκύ pagú'le γύυ ηγῶ έ mesé tsῦα πό. Mbí'ηγῶ έ ka πό πό'ῶ, μβω ρῦα ka tsῦ' έφύ πο tset nefῶῶ-ndǔmbí ήcῶet.

¹¹Ηγάη, η ka πό ήηwa'ne ήκύ mbḥ ρῦα πο ηγῶ, ρῦα πάα ηυ ῶί α tsetset ρῦα μβό ήκύ ηγῶ α μῶῶmá ῶῦα nzῦα Kelísto, ήβεν ήtsét mba ῶḥ lá πόρné κοῶ κοῶne, μβό ntsónη, κε μβό πο ηυ ῶί α γύ'λέne meγύυ ηγῶ έ mesé ῶῶ, κε πο ηυ ῶί α sῶiηéne κερωη νῦυ melík-ρῶῶ ῶῶ, κε pálé-melu' ῶῶ, κε πο ηυ ῶί α κῶηε ηκάp τε' ῶῶ. Κοῶ ρῦα πε γίγῦά ντέ ηυ zεε ήtemte γύυ ήή.

¹²Πεkηε πέ ρῶ pi πόρ κά πό ρῶ-Kelísto πό zεε ήgῶεε küḥ τε η ηαk ῶόρ? Ρῦα gῶεε πο νεηαk ρῶ pi ρῦα πέ πόρ πόne ndá.

¹³Σέ γῦ ήδά' ήηαk ρῶ pi πόρ κά πό ρῶ-Kelísto πό. Ρῦα φύ tsetset ρῦα ήζυη ηυ κερωη.

1 Κοιλήτε 6

Nu νῦυ πά' πόῶpémá fenne mentsaη μῶρ mbḥ ρῶ-píi

¹Έ γε πά'α λα ηυ wuu πόρ wecό ηυ-Kelísto gwεε ntsaη a pét ké lok ήγμ ήΐάο pα-
Sé πόρ ήηακ, ήγμ ήΐάο pα pα pi πόρ κά jí Sé πό ρο?

²Puu κά πό ήΐ ήγο pα Ndéene Léeneε γμ ήδά' lé' ήηακ pα-ndũmbí πό κε? Έ
laa mβó yi puu γμ ήδά' ήηακ pα-ndũmbí, mβo küó mβen ήγε puu pαo ku' neηακ
menu mi έ zεε mβo γεcό yúu ku'?

³Puu ka πό ήΐ ήγο pεκηε γμ ήδά' ήηακ pεcüó'-Sé πό κε? Te ηκά yέú' nüu menu
mé ηκóone?

⁴Lá puu ké mβó te ntsaη yi έ λίέene menu mé ηκóone cwet tsetset puu, puu γóo
ήδoκ ήγμ ήΐάο pα pi cú'le-pα-Kelísto κά sáη wóp nüu γεcό nu πό, ήγο πόρ
ήηακ.

⁵N dok pá'a ήτέm súu nüu puu. Puu lok πό'ο, ήΐák ηΐínu tsetset puu wí mβó á
ήnen kêm nüu nu yi έ tsetset ηυ-Kelísto πόρ wecό keküó?

⁶Lá έ tsetset puu, ηυ-Kelísto lok wecό ήγμ zα' yi pé ηακne metsaη zú'u, te έ zεε
mβó pα mβi pα pi πόρ κά záp tãm nüu Kelísto πό.

⁷ηυ wuu nezeε ήδoκ wecό ήγμ zα' yi pé ηακne metsaη zú'u, έ lok ήnyet ήγο cú'le
yúu κά πό ήnen πό. Έ zεε ήγε πά'α pé faane nu mβó ηυ wuu, ηγαη pαo suk sukne
πό, ήΐάο yúu ηυ, a pαo gwák?

⁸Lá, puu kéne mβen έfaane nu mβó πόpρέmá púu. Puu jαone yúu πόρ.

⁹⁻¹⁰Puu ka πό ήΐ ήγο pα pi πόρ gwεene mat kepαη πόρ ké lá' ήgwεε yóp zα' tset
nu-nefαo-Sé πό κε? N da' pαo pá' pi πόρ puute mba wó lá πόρ pepóp nαo nαone,
mba pαo pi πόρ gú'léne yúu ήγο έ mesé, mba mβéene πόρ paηgé pi πόρ gene
gap, mba page menu shwetshwetne, mba mβéene yi έ shotnéne ήγε nu-ηυ
mβéene πόρ maηgé tsetset πόρ ke paηgé ρα, mba petsóη, ke pakαη ηκáp te', πόρ
pepá'le-melu', πόρ paswíηe kepαη nüu melík-pαo, πόρ pagwεε ήcwέε, líkcό puu
fúkle mβuu yuu nüu mαone menu kíi, pípá pαo ké lá' ήkúu nüu nu-nefαo-Sé πό.

¹¹Έ pá' pεcό pαo tsetset puu ka zεε mβó πό'ο. Lá Sé ka suk mímá menu nüu puu,
ήδoκ wúu ήγε pαo pé. Sé wekηe ka lok Zwíkηe yé ήγε puu tsá' mβó pα pα pi
πόρ ndúηnduη mβi yé nté Tsapαo Yésu Kelísto. Puu gwεε mβuu yuu la ήΐ ήγο
puu ήδoκ ήgú'le Tsapαo.

Puu gwεε mβuu yuu te ήΐ ήγο puu lok ήgú'le Tsapαo

¹²Pεcό pαo tsetset puu, mba wó lá nüu πόρ πό ήcú ήγο a ήγε yé küó lá mβó ké
pók nepúu. Έ nu lá yúu tsuu κά cwé'le πό. Έ nu ήγο m βó ήγε küó lá mβó ké pók
nepúu. Lá m βó ήké mβo pém γεcό yúu lok wáa ήγε ηkwaα we πό.

¹³Puu pen mβó ήcú ήγο: «Pé ka γε yúupéjú mβí' nepem, ήγε nepem mβí'
yúupéjú.» Έ nu nénwín lá Sé ήγε έsat yúupéjú me', mβen έsat nepem. Mba πό'ο,
mβo ηυ pαo lok mβuu yé ήγε mba küó lá yi a tsáane πό, mβí'ήγο mβuu-ηυ ye
Tsapαo, Tsapαo λίέene nu ήgá nüu.

¹⁴Líkcó pɛɛ likɛ ɲɔ Sɛ wi a ka zwiiméne Tsarɛɔ nɔu nevé, a ga ɲge ndɔk metɛɛ mé mben zwiime wekɛ ɲɔu nɔu nevé.

¹⁵Pɛɛ ká pɔ ɲí ɲɔ mbɛɛ yɛ mekem-mbɛɛ-Kelístɔ pɔ kíi? ɲ ga ndɔk kem-mbɛɛ-Kelístɔ ndɔk ɲge kem-mbɛɛ-ɲkattá maɲgé? ɲgáɲ,

¹⁶ɲí ɲɔ pɛɛ ka pɔ ɲí ɲɔ ɲu pɔp ɲkattá maɲgé laa ɲtemte, mbo pɔpne tsú' mbó pɔ tá' mbɛɛ pɔ ɔɔ? ɲwa'ne-Sɛ zɛɛ ɲcú ɲɔ: «Pɔp pépá ga ɲtsú' mbó pɔ tá' mbaɔ-mbɛɛ.»

¹⁷Lá, ɲu wí a latne yé mbɛɛ pɔ nɔu Tsarɛɔ, pɔpne tsú' ɲgwee pɔ tá' Zwikɛ.

¹⁸Pɛɛ niite mbáa nelɔk mbɛɛ yɛ ɲge kúó lá yi pɛɛ kɔɲne. Mecó menu keɔɔ mi pɛɛmeɔɔ gene, é nɔu pɔp mbó pɔ nzeɔpíi. Lá mbó yi ɲu laa ndɔk mbɛɛ yé ɲge kúó lá, mbo a shɔtne ɲge nu keɔɔ pɔ nɔu yé.

¹⁹Pɛɛ ká pɔ ɲí ɲɔ mbɛɛ yɛ ndá-Zwikɛ Léene pɔ kíi? Yíyá Zwikɛ tswé tsetú, mbo Sɛ ka gáne mbó pɛɛ. Pɛɛ pɔɔne gwee túmbɛɛ yúu pɔ.

²⁰Sɛ ka gáne yúu ndɔk éfú ndá-kwaa ɲtsú' wúu. Pɛɛ ké ndɔk pɔ mbɛɛ yɛ ɲgá meku' mbó Sɛ.

1 Kɔlɛɲte 7

Menu mi pé píɲéne nté láandá

¹Pekɛ cú nu ɲkɔɔne nɔu menu mi pɛɛ ka ɲwa'ne tset ɲwa'ne mbíɲne wáa. Pɛɛ ka cú ɲɔ: «É pɔɲ mbó ɲu mbéene nenáɲ ké lee nɔu nzwé we».

²Lá é ke ɲtsú' yi ɲu puute mba wó lá pɔp né nɔɔ nɔɔne, wété ɲu mbéene lá kú'le nzwé we, wété maɲgé lá kú'le ndúu me.

³É sé mbíɲne ɲɔ ɲu mbéene ge nu-ɲu mbéene nɔu nzwé we, maɲgé ge nu-maɲgé nɔu ndúu me.

⁴Maɲgé ká gwee nelɔk mbɛɛ yé ɲge yúu mi a kɔɲne pɔ, mbɛɛ yé pɔ pɔ yé ndúu me. É pen mbó pɔ ndáɲndɛɲ pá' ɲu mbéene ká gwee nelɔk mbɛɛ yé ɲge yúu mi a kɔɲne pɔ, mbɛɛ yé pɔ pɔ yé nzwé we.

⁵Kɔɔ ɲu mbéene lɛ' nu mbó nzwé we, kɔɔ maɲgé ké ɲdu'ne yé mbó ndúu me. É laa mbó pɛɛ ge pɔ'ɔ, pɔ nɔu mɔɔ mɔɲká wi pɛɛ lɔkne tá' ntsu ɲjéɔ ɲɔ pɛɛ ga mbú' mbó mbó Sɛ, mbú' mbó mbó Sɛ te mbóɲne ɲnánɲ, pɛɛ pen ɲnánɲ tset láandá yúu pá' pɛɛ zɛene ɲnánɲ, mbóɲ neɔp yi é laa mbó Sáta lɔk pá' pɛɛ káane neɲweete mbɛɛ yúu ɲkwa'ne wúu.

⁶É ká pɔ pá'a mbó pɔ neɔpɛ ni n záɔne pɔ, ɲ ga ɲcú pɔ yúu mi pɛɛ laa ɲge é pɔɲ.

⁷Mɔ sé ɲkɔɲ ɲɔ pɛɛ tsɛɛ pɔ pá' mɔ. Lá mba wó lá gwee yé yúu é pɔ pɔ yi Sɛ ka gáne. Ye wecɔ ɲu pɔ a ga ɲzɔ', ye wecɔ pɔ pá' a ɲnánɲ pɔ'ɔ.

⁸N cú mbǒ pekwi mba mbǒ pɛpfúk paŋgé ηγω é pɔŋ ηγω póp pótne ńńáŋ pá' mɔ.

⁹Lá ńké mbó yi póp jáɔ ηγω póp ká ku' negwɛɛ mbɛɛ yóp póp, póp zó', mbí'ηγω mbi nezó' ńdɛɛ nenáŋ ńtsáa.

¹⁰Ŋgɛ nǔu pɛɔ pi póp ka lá' mót ńzót', mbo mɔ ńcú nu yi Tsapɛɔ ka zápne é póp ηγω, maŋgé wí a zó'ne, a ká gwɛɛ necwɛt nǔu ndúu me póp.

¹¹Lá ńké mbó yi a laa ńcwɛt nǔu ndúu me, kɔɔ a ke mbɛn ńzót' wɛcót ηu, te ńtsɛ' pót'ɔ, a pen nzɛɛ póp ndúu me mek cɛ́k. Ŋu mbéene pen ńké mboɔ gwɛɛ nezun nzwé we póp.

¹²É gɛ nǔu pɛcót pɛɔ, n cú ηγω: «Ŋu laa mbó ηu-Kelístɔ, ńgwɛɛ maŋgé wí a ka póp ηu-Kelístɔ póp, wíwá maŋgé pém ηγω pópne ńńáŋ kɔɔ ηgaŋ zun wé.» Mɔ cúne yɔ nu, Tsapɛɔ káne cú póp.

¹³Maŋgé pen mbó ηu-Kelístɔ, ndúu me pɔɔ ηu-Kelístɔ póp, mbém pá' pópne gɛ ńńáŋ, kɔɔ a cwɛt nǔu wé,

¹⁴mbí'ηγω ηu mbéene wí a ka póp ηu-Kelístɔ póp, a lɔk pá' a ka latne mbɛɛ nǔu nzwé we wí a ηu-Kelístɔ, mbó nejóŋ Sé. Maŋgé wí a ka póp ηu-Kelístɔ póp lɔk pá' a latne mbɛɛ nǔu ndúu me wí a ηu-Kelístɔ, mbó nejóŋ Sé, mbó yi é ké mboɔ pót'ɔ póp, mbo mbót'kɔ́ póp ká gwɛɛ nepót nejóŋ Sé póp. Póp pen mbó ηkɔ́ɔne mbó nejóŋ Sé.

¹⁵Lá é laa ńké mbó yi ηu wí a ká póp ηu-Kelístɔ póp jáɔ ηγω a gɛ éfak mbɛɛ ye, pé ná wé a fak. É gɛ nǔu yíyá nté, yɛcót yúu ká kú'le ηu-Kelístɔ we mbéene ke we maŋgé póp. Sé ka zɛɛ éfún wɛkɛne pɔ pá' pekɛne gɛ ńńáŋ né mbótne.

¹⁶É zɛɛ ńγω mbó, gu wí ɔ maŋgé, mbó ηu-Kelístɔ, mbo ɔ ge pá' lá ńtsun ńjí ηγω ɔ gɛ ńdá' ńge te ndúu mu luk? Ke gu wí ɔ ηu mbéene, mbó ηu-Kelístɔ, mbo ɔ ge pá' lá ńjí ηγω ɔ gɛ ńdá' ńge te nzwé wu luk?

Nenáŋ nǔu zɛ' yi Sé ka fúnɛ wáɛ ηγω pɛɛ nán zú'u

¹⁷Lá ńgɛ nǔu mɔne menu tsɛɛ, mbo é pɔŋ ηγω mba wǒ lá póp pɔ nǔu zɛ' yi Sé ka zápne ηγω a póp zú'u, ńńáŋ nǔu zɛ' yi Sé ka gót éfún wé a nán zú'u. É yúu mi mɔ sé ńcú tset mecú'le-pɛɔ-Kelístɔ tsɛɛ ηγω pé ge.

¹⁸É laa mbó yi Sé ka gót éfún ηu, mbo pé ka púp' wé, pá' pé púp'ne payúda lá, te ηgaŋfa' pɔɔ lɛ' ηγω a ká póp ηu-Yúda póp, mbó yi a ka gót fún ηu, mbo pé ńkaa ηgaŋ púp', kɔɔ a cú ηγω a gɛ ńge ńtsɛ' ηu-Yúda.

¹⁹Nepót yi pé ka púp' ηu ke pé ńkaa wé púp' póp ká póp yɛcót nu mbi Sé póp. Nekú'le nepúɛ-Sé pónɛ nu.

²⁰É laa mbó yi Sé ka gót fún ηu, a nán nǔu yéte zɛ' ɔɔ, ηgaŋ ké ńńáŋ póp zú'u,

²¹mbó yi Sé ka gót fún wú ɔ póp ńkwaɔ, kɔɔ púp' mbɛɛ yu mbí' pót'ɔ. Lá ńké mbó yi mbo shɛ́ cwɛt, ɔ leete nǔu

ńtsá' ndúunút,

²²Pɛɛ jí ηγο ηυ wí Tsarɛɔ ka gó fúnj wé, a pɔ ηkwaɔ, a c̄wɛt ndá-kwaɔ nu kepɔη, ńtsá' mbó pɔ ηυ-Tsarɛɔ. É pen mbó pɔ ndáηndɛη n̄u ηυ wí pé ka gó fúnj wé a pɔ ndúunút, ηγαη ńtsá' ηkwaɔ Kelístɔ, ńdɔk mbó yé ηυ-Kelístɔ.

²³Kelístɔ ka tsu' wáɛ ndá ηkwaɔ né t̄ɛɛnden yúu. Pó'ɔ lá kɔɔ pɛɛ tsá' pekwaɔ-pɛɔmɛɔη.

²⁴Pó'ɔpémá, mba wɔ́ lá pɔ mbi Sé, ńńáη pɔ n̄u zɛ' yi Sé ka gó fúnj wé a pɔ ńńáη zú'u.

Nu n̄u pakéláandá mba n̄u pɛpfúk

²⁵É ɣɛ n̄u pɛɔ pi pɔp ηkaɔ zó', mɔɔ Tsarɛɔ ka ké ńcú nu yi mɔ ńcú mbɔ́ pɔp. Lá, mɔ ńcú pá' mɔ sé ηkwaηe yáa n̄u nu yɔp, ńdɔk pá' mɔ ηυ wí Tsarɛɔ ka tsáane mejúη m̄á, ńdɔk wáa ηγε ηυ wí m bó ńcú nu pé zú'.

²⁶Pá' yɔ kem-ńjí sé ńten nden wɔ́ laa, η kwaηe yáa ηγο é pɔη mbɔ́ mba wɔ́ lá nenáη ké zó'. Óɔη é pɔη mbɔ́ mba wété ηυ lá nenáη pá' a pónɛ.

²⁷É laa mbó yi pɛɛ maηgé zó', ɔ práa nelɔɔ nec̄wɛt n̄u wé, ηké mbó yi ɔ ká zó', ɔ práa nelɔɔ maηgé.

²⁸Ó laa ńzɛɛ ńzó', mɔɔ ɔ ká faane yecó nu pɔ. Mɔɔ maηgé laa ńzɛɛ ńzó', mɔɔ a ká faane yecó nu pɔ. Lá pɛɔ pi pɔp zó'ne ɣɛ ηγε mbó lé' tsɛɛ mbó ńjɛɔ pɔ ηgɔ́ó'. N tsáa pɔ ηγο kɔɔ pɛɛ kúu yíyá ηgɔ́ó'.

²⁹Pó'ɔpémá práa, yúu mi n dɔɔ necú pɔ pɔ ηγο: «Mɛfɛ'-ńjí ká pen ńzáa pɔ. É sé mbíkηe ηγο te éfú ηk̄ɔne, pɛɔ pi pɔp zó'ne ńńáη pá' ηká yi pɔp ká zó'.»

³⁰Te éfú ηk̄ɔne pɛɔ pí pɔp sé ńdaa, ɣɛ ńńáη pá' ηká yi pɔp ká pɔ ńmɛk yecó nu pɔ. Pɛɔ pí pɔp sé ηgwe náη pá' ηká yi pɔp ká pɔ ńtsáate pɔ. Pɛɔ pí pɔp sé ńzúu yúu náη pá' ηká yi yúu pɔp zúune ká pɔ yɔp pɔ lá

³¹Pɛɔ pí pɔp sé ńjɛ́ fu' tset yɔ mbí náη pá' ηká yi pɔp ká pɔ ńjɛ́ pɔ lá, mbí'ηγο ndũmbí yɔ yí pekηe sé ńjɛ́ laa ké ge ńdá' mbó pɔ gú pɔ.

³²M ben mbó ηkɔη ηγο kɔɔ mecó menu gáane wáɛ t̄ám pɛɛ. Nu wí a ká zó' ke kwaηe pɔ menu-Tsarɛɔ. A lɔɔ pɔ nege yúu mi é ɣɛ mbɔη Tsarɛɔ.

³³Lá ηgɛ n̄u ηυ wí a zó'ne, mɔɔ a kwaηe pɔ menu ndũ tsétsá', a lɔɔ pɔ nege yúu mi é ɣɛ mbɔη nzwé we.

³⁴É læe pó'ɔ, jínu yé pɔɔ t̄áɛ n̄u tá' nu pɔ. Maηgé wí a ηkaɔ zó' ke pɔ mɔɔ maηgé ɔɔ, a ke ηkwaηe yé pɔ menu-Tsarɛɔ, ńjí ηγο a ɣɛ mbó pɔ ηυ-Tsarɛɔ n̄u mba k̄ɔ́ lá yi a sé ηγε, mba yi a sé ηkwaηe kwaηéne. Lá ηgɛ n̄u maηgé wí a zó'ne, a kwaηe pɔ menu-ndũ tsétsá', ndɔɔ pɔ nege yúu mi é ɣɛ mbɔη ndúu mɛ.

35É swíi wáw né mone menu, pɔ nelɔk ńcŵéle wáw, ɲ ká pɔ ńdɔk ńdɔ! pɔ gwak mbi pɔw pɔ. Mɔ sé ńtsáa ɲɔ pɔw tɔw nũ kɔ́ lɔ́, ɲge pɔ yi é pɔɲne ɲɔ pé ge, mben mbɔ́ ńtsáa ɲɔ pɔw lat mbɔw pɔ nda' nũ fa'-Tsarɔ.

36É gw nũ mɔ́ mbéene wi a kaɲne mɔ́ maɲgé, nu yé pɔ tú wé te!, lɔ́ mbɔ́ mbɔ́k nege pá! é ká pɔ mbíkɲe pɔ nũ wé, ɲjɔ́ ɲɔ pé gw niite menu pá! é sé mbíkɲe, a ge pá! a jɔ́ne. A ká pɔ pɔ́ɔ ńdɔk éfaane pɔ yecɔ́ nu pɔ. É pɔɲ ɲɔ pɔ́p zɔ́!

37Lá mɔ́ mɔ́ mbéene laa ńnán te ɲkwaɲe tɔ́m yé ɲɔ, a ké zɔ́, ɲké mɔ́ɔ ge yúu mi é ká pɔ mbíkɲe pɔ nũ mɔ́ maɲgé; mɔ́ a laa ńtsuɲ ɲkwaɲe pɔ́ɔ, pɔ tɔ́m yé ké ɲu ńtsɔ́ne wé, mben ɲkú'le mbɔw yé, mɔ́ a ge nu sá'ne pá! a ká zɔ́ mɔ́ maɲgé pɔ.

38Pɔ́ɔ lɔ́, ɲu wí a zɔ́'ne mɔ́ maɲgé wi a kaɲne píi, a ge sá'ne. Lá ɲu wí a jɔ́ne ɲɔ a ké zɔ́ pɔ, a ge sá'ne te!

39É gw nũ maɲgé wi a zɔ́'ne a ké ɲgŵee pɔ nelat mbɔw ye nũ ndúu me nũ ɲká yi ndúu me pét gú. Ndúu me ké ɲpfú, a gŵee nezɔ́ ɲu wi jɔ́ maɲgé kɔɲne. Nu pɔ pɔ ɲɔ wíwá ɲu mbéene pɔ ɲu-Kelístɔ.

40Lá ɲ kwaɲe yáa ɲɔ a laa ńnán ké pen ńzɔ́, mɔ́ a gw ńzú! sá'ne te!. M ben mbɔ́ ɲkwaɲe ɲɔ Zwíkɲe-Sé nũ mɔ́ gúu.

1 Kɔ́lɛɲte 8

Nu-pfu'-mbap yi pé gáne mbɔ́ meyúu mi pé gú'léne ɲɔ é mesé

1É gw nũ nu-pfu'-mbap

yi pé gáne nũ yúu mi pé gú'léne ɲɔ é mesé, mɔ́ é nénwín ɲɔ pɔw petsɔw júk ńcú ɲɔ pɔw jíne nu nũ. Lá yíyá nté jínu ge ɲu ɲá'le ɲá'léne. Lá yúu mi é gene pé kwi' ńzáp pɔ tɔ́m nũ Sé, a ɲu nepɔ́ ɲkɔɲ mɔ́ɔmá we.

2ɲu laa mbɔ́ ɲkwaɲe ɲɔ a sé ńjí yecɔ́ yúu, mɔ́ a pét ké jí pá! é lɔ́ mbɔ́ mbíkɲe ɲɔ a jí.

3Lá mbɔ́ yi ɲu laa mbɔ́ ɲkɔɲ Sé, mɔ́ ɲgaɲ ɲu wí Sé ńdá! mɔ́ ńjí wé.

4É ké ɲgw nũ nu pfu'-mbap yi pé gáne nũ yúu mi pé gú'léne ɲɔ é mesé, mɔ́ pekɲe sé ńjí ɲɔ yecɔ́ yúu mi é laa mbɔ́ pé gú'le ɲɔ é yecɔ́ sé ká pɔ ndũmbí pɔ. Pekɲe sé ńjí ɲɔ Sé pɔ pɔ wémɔ́!

5Te mba pá! meyúu-nefan mba ndũ tsétsá! pecɔ́ pɔw cú ɲɔ é mesé lɔ́, lɔk pɔ́ɔ ɲge mesé záa, petsarɔw pen ńzáa yɔ́p,

6lɔ́ é ké mbɔ́ mbɔ́ pekɲe, tá! Sé wémɔ́! pɔ́ne gú, mbɔ́ Tɔ́a wi kɔ́ lɔ́ fú pɔ mbɔ́ wé. Pekɲe pen mbɔ́ gú mbí! pɔ wé. Tá! Tsarɔw pɔ́ne gú, mbɔ́ Yésu Kelístɔ, wi mba kɔ́ lɔ́ gɔ́ mbɔ́ gú jɔ́ gene. Pekɲe pen ɲɔ mbɔ́ gú ńdú'ne pɔ wé.

7Lá pɔw tsɔw tsetset pekɲe káne jí ɲɔ mesé zee mɔ́ɔ tsuɲ mbɔ́ gú pɔ. Ntí ká sak pá! yecɔ́ ntá! pɔw ka pɔ ɲgw zɔ́-yúu mi pé gú'léne ɲɔ é mecɔ́ mesé pɔ. É lee

πό'β, μβό yi πόρ ka πό ήkwét pful'-mbap yi pé gáne nüu yúu êμά pé'ne, é πό mbö πόρ, πόρ πό ήjí ηγο pé ga mbö kwa' mesé, mbo mbuu yop ήtswáa wóp. Tám yóp yí é pét μβót póτne zú' ήtíi ntséllé.

⁸Ίine ηγο yúupéjá ká póne ήγε lá Sé kwi' ήkωη wekηe πό. Pekηe laa mbo ήkwét, mbo pekηe ká pé yecó yúu πό, ήkwét, mbo yecó yúu ká kwi' nüu pekηe πό.

⁹Λά, puu ké μβάα pá' mbo yuu yúu mi puu sé ήjí ηγο puu ku' nege, tsú' yúu mi puo pi πόρ pét μβót póτne ga ήkωte nüu mvu Sé,

¹⁰mbí'ηγο ηu laa ήjáo wú wi o ηu wi o jine nu, o náη sé μβό ήkwét yúu, nüu yecó zu'-mesé êμά, mbo wíwá nepó ké tsúune ηu wí a péτne μβót póτne nekwét pful'-mbap yi pé gáne nüu yúu mi pé ήgú'le ηγο é mesé πό o?

¹¹Πό'β lá, é λeε nüu yúu mi o sé ήjí, ηu wí a pét μβót póτne kúu pé, lá μβό móωμά wekηe wi Kelísto ka pfúne nüu tú yé.

¹²Puu laa ήγε nu kepōη né yo nté nüu πόopémá puu, nege yúu mi é ga ήgáane wóp tset tám yóp yi é pét μβót póτne, mbo puu ge nu kepōη po nüu Kelísto.

¹³É πό'β lá μβό yi n daa ήjáo yúupéjá, yi mo ήjáo é ge móωμά mo vu sé, mbo é laa ήtsú' yi η ge πό'β, m bo lá' mben ήkwét mbap πό.

1 Κολήητε 9

Πόι ná pii-ηγαηntúu-Yésu nelok ήγε Okuu Sú'ne sat zu'

¹Μο pá'a mbo m bo ge yúu nüu nté yi mo sé ήjí πό kii? Η ká πό ηγαηntúu-Yésu πό o? Μο ηkaa jáo yáa Tsapuo wekηe Yésu πό o? Puu ηkaa gó ήjí Tsapuo, éfu po nüu fa' yi e fa'ne mbö wé πό o?

²Pecó puo laa μβό ήdu' ηγο η ká πό ηγαηntúu-Yésu πό, mbo é ga nüu puu m bó wété. Pá' puu latne mbuu nüu Tsapuo lá, puu lok πό'β, μβό lii yi é lé'léne ηγο mo ηγαηntúu-Yésu Kelísto.

³Puu zú' nu yi η ga ήcú nelok ήcwée tú yáa mbö puo pi πόρ tóne ló' nüu yo nté nelok éfa'.

⁴Pek ká gwēe yék necwée yúu ήkwét, mben ήnó mbí' fa' yék πό kii?

⁵Mba wété ηu lá nüu pek ká gwēe yé negó ήnen, πόρ wecó móωμά wekηe ηu-Kelísto we maηgé, a πό nzwé we πό kii? É ká πό pá' Kefas, né pecó gaηntúu, mba πόopémá-Tsapuo gene po?

⁶Ke é πό po ηγο pek Panepáashi zéne pek gwēene neloo la ήjáo o?

⁷Puu ka zú' gó ηu πό ndüó'ntso, éshōtne ήkwét po paa yé? Ke ήjáo gó ηu pi tá zémne, mboo já ntáa nüu πό o? Ke ήjáo gó ηu πό ήtsiine pefōη, mboo ήnāη ήkíe mbuu-na'á ήnó πό o?

8 Líkćó p̄u cú ηγο m bée f̄u' p̄o n̄u menu mi é sé ndeete p̄o tsetset p̄uomesoη. Nεp̄u -M̄s̄êe ká pen ícú yé p̄o p̄ó'ɔ p̄o ke?

9 Pé ka ηwa'ne tset nep̄u -M̄s̄êe ηγο: «K̄o kút ntsu f̄oη w̄i ɔ sé ndok wé mbú' mesan̄ts̄u». Te Sé lok p̄ó'ɔ, íts̄a p̄o mej̄η f̄oη?

10 A ηkaa p̄o ícú pá'a mbí' p̄o wek̄ηe p̄o ɔ? N̄ kw̄aηe ηγο a cú mbí' p̄o wek̄ηe. Pé ka ηwa'ne ȳo nu, mbí' p̄o wek̄ηe, é zee mbó mbík̄ηe ηγο nz̄á'naη, p̄op̄ ndakyúu, z̄w̄í'le ȳóp̄ yúu n̄u yúu mi é ḡu íc̄w̄et ηká'.

11 P̄ek ka pi mbiyúu mi é fúne mb̄ó Sé tsetset p̄u. P̄ek laa mbó pá'a ηḡu n̄u yúu p̄u, ηḡw̄ee yecó pá' p̄u pi p̄op̄ fúne ηká' lak yúu lá, mbo p̄ek lok ηḡoó ηj̄é pii ȳu te é lee leene kii?

12 É laa mbó yi pecó p̄u sé íc̄w̄ée yúu mb̄ó p̄u, mbo p̄ek zeene mboɔ ḡw̄ee nep̄iite íc̄w̄ée p̄o ɔ? Te mba p̄ó'ɔ, p̄ek ηkaa ké íc̄w̄ée p̄o. Te íts̄u' p̄ó'ɔ, mbo p̄ek sé és̄uk n̄u mba k̄üó lá suk̄ne, mbók̄ nege yúu mi é ḡu ít̄o' p̄u nezú' N̄k̄u S̄á'ne-Kelíst̄o.

13 P̄u ká p̄o ηj̄í ηγο ndá-n̄oηp̄o' z̄w̄ik̄ne-p̄u pi p̄op̄ fa'ne tsetú p̄o kii? M̄ben mboɔ j̄í ηγο p̄u pi p̄op̄ n̄oηne p̄o' z̄u' yi pé n̄oηne p̄o'-Sé zú'u, ḡw̄ee ȳóp̄ yúu n̄u yúu p̄o' yi pé lok̄ne ít̄o' mbi Sé p̄o kii?

14 É nd̄ηnd̄η pá' Tsap̄u ka záp̄ne ηγο p̄u pi p̄op̄ sé íc̄w̄i N̄k̄u S̄á'ne, p̄op̄ ḡu mbó ηj̄é yúu mi é fúne n̄u fa'-nec̄w̄i N̄k̄u S̄á'ne.

15 É lok̄ mbó ηγο η ka ḡw̄ee nep̄ík̄ηe yúu mb̄ó p̄u, lá m̄o ηkaa m̄o ká p̄ík̄ηe p̄o. N̄ ká p̄o ηηwa'ne pá'a ndok̄ mbík̄ηe ηγο pé gá yúu mb̄ó m̄o p̄o. É ts̄u' yi m bém̄ ηu ge n ná ȳo nu yi n dok̄ne íts̄áate, m pfú.

16 É mb̄ó m̄o, nec̄w̄i N̄k̄u S̄á'ne, p̄o p̄o yecó yúu nelok̄ ηj̄á'te p̄o. É p̄o p̄o yúu mi η ké ηḡw̄ee p̄o nege. N daa nd̄u' nec̄w̄i N̄k̄u S̄á'ne, mbo n tí nd̄o.

17 É ka p̄o pé'ne m̄o kaηne ȳo fa', mbo η ḡw̄ee nez̄w̄í'le tsó'fa'. Lá, pá' é fa' yi η ké ηḡw̄ee p̄o nefa' lá, é mb̄ó m̄o mbó p̄o pi' yi η ké ηḡw̄ee p̄o net̄i.

18 Yáa tsó'fa' pá'a mbó k̄üó? É p̄o p̄o m̄o nec̄w̄i N̄k̄u S̄á'ne p̄o ké ká yúu, p̄o ké p̄ík̄ηe yúu mi η ḡw̄eene nelok̄ pá' m̄o ηu w̄i a c̄w̄ine N̄k̄u S̄á'ne lá ḡw̄ee nep̄ík̄ηe.

19 Pá' n cúne lá, η ḡw̄ee nege k̄üó lá n̄u nté yi n j̄íne, lá η ka pé̄m̄ ηkwāa-p̄u ts̄u, ηj̄í ηγο η ḡu ndok̄ p̄ó'ɔ, ηge p̄u te íz̄a ts̄u' p̄u-Kelíst̄o.

20 M̄o ηká yi m̄o sé éfa' tsetset payúda, n n̄aη pá' ηu-Yúda lá, ηj̄í ηγο η ḡu ndok̄ p̄ó'ɔ, ηge payúda ts̄u' p̄u-Kelíst̄o. Mbó ηká yi m̄o tsetset p̄u pi nep̄u-M̄s̄êe sé és̄á' wóp̄, n n̄aη pá' ηu w̄í nep̄u sé és̄á' wé lá, ηj̄í ηγο η ḡu ndok̄ p̄ó'ɔ, ηge p̄u pi nep̄u sé és̄á' wóp̄ ts̄u' p̄u-Kelíst̄o, ín̄aη p̄ó'ɔ, lá nep̄u-M̄s̄êe ké mboɔ és̄á' wáa p̄o.

21 M̄o ηká yi m̄o sé éfa' tsetset p̄u pi nep̄u-M̄s̄êe ká p̄o és̄á' wóp̄ p̄o, n n̄aη pá' ηu w̄í nep̄u ká p̄o és̄á' wé p̄o lá, ηj̄í ηγο η ḡu ndok̄ p̄ó'ɔ, ηge p̄u pi nep̄u ká p̄o

ésá' wóp pɔ́, ńtsú' pɔ́-Kelístɔ́, ńńán ɔ́'ɔ́, é ɔ́ɔ́ lɔk ńcú ɔ́ ɲɔɔ ɲerɔ́-Śé ká ɔ́
ésá' wáa ɔ́ ɔ́, é ɔ́ ésá' wáa sá'ne, mbí'ɲɔɔ n nán ɔ́ nũ ɔ́' ɲerɔ́-Kelístɔ́ sé
mbíkɲe.

22 Mɔ́ ɲká yi mɔ́ sé éfa' tsetset pɔ́ pi ɔ́p pét mbót ɔ́tne nũ nezáp tɔ́m nũ
Kelístɔ́, ńńán ɔ́' ɲu wí a pét mbót yé ɔ́tne lá, ńjí ɲɔɔ ɲ ɲ ńdɔk ɔ́'ɔ́, ńge ɔ́p
tsú' kwa' pɔ́-Kelístɔ́. ɲu laa mbót ɔ́ ɲɔ́ku ɔ́, mbót ɔ́ ɲɔ́ku ɔ́, n tsú' ɔ́' ɲ, ńjí
ɲɔɔ ɲ ɲ ńdɔk ɔ́'ɔ́, ńge nũ nté yi mbót a luk.

23 ɲ ge yíyá ɲɔɔ ɲu tsɔ́ ɔ́ ɔ́' ɲkɔ́ Śú'ne ɲ ɲ sat zɔ́', mba ɔ́' mɔ́ sé ńzwí'le
yáa yúu sá'ne yi é fúne nũ ɲkɔ́ Śú'ne lá.

24 Pɔ́ sé ńjí yúu ɲɔɔ é ɲ zɔ́' yi pé kɔ́ne ndúɔ́lé zú'u, pakɔ́ ndúɔ́lé kúɔ́ ɔ́
pɛtsɔ́, lá tá' ɲu wémó' nũ ɔ́p tíne yúu mi pé zápne. Mba wɔ́ lá nũ pɔ́ kúɔ́
nũ nté yi a ɲ ńtí yúu mi pé zápne.

25 Page metáame mi nu metɔ́ nũ, ɔ́p lɔ́ meyúu te', ńjí ɔ́' ɔ́p ɲ ńgŵee
mbɔ́ ɔ́p ɔ́'ɔ́, ńdɔk ńtsáa ɔ́' pé ɲ ńdá' ńtɔ́' ɲɔ́'

ɔ́p. Yíyá ɲɔ́' ɔ́ yi é ɲ ńdá' mbúɲe. Lá ńge nũ pɛkɲe, pɛkɲe ɔ́ ńge ɔ́'ɔ́,
ńtsáa ɲɔ́' yi é ké lá' púɲe ɔ́.

26 É yúu mi é gene m bót ɔ́'a mbót ńkɔ́ ndúɔ́lé. Lá mbót ńkɔ́, mík máa tɔ́ nũ
yúu mi n dɔ́nténe. M ben mbót ɔ́'a mbót ɲu wí a sé ńtwíne ɲkɔ́ lá, lá ńké mbɔ́
ńma' ɔ́ ńtsem zɔ́'-ńíne ɔ́.

27 Mɔ́ sé ńgŵee mbɔ́ yaa ɔ́'te', ńkú'le te ńjí yúu mi ɲ gene, mbót k ɲecwí ɲkɔ́
Śú'ne mbót pɔ́, pé pen ńge mba'ne wáa ńgá nzɔ́.

1 Kɔ́lɛ́ɲte 10

Menu mi é ka gene Paíslayél kɔ́ɲtet, é lé'léne nu mbót pɔ́-Kelístɔ́

1 ɔ́ɔ́pémá ɔ́a, mɔ́ sé mbɔ́ ńkɔ́ ɲɔɔ pɔ́ likɲe nu nũ yúu mi é ka gene pɛtát
pɛkɲe ɲká yi ɔ́p pé Mɔ́sêe ka ɔ́ ńnen ɔ́, ɔ́p pɛtsɔ́ ka ɲɔ́ meláa-Śé nejóɲ
ɔ́p. ɔ́p pɛtsɔ́ ka lee tset ɲki ké ɲepat,

2 ńdɔk ɔ́'ɔ́, ńcwéee ɲki, ńtsú' pɔ́-Mɔ́sêe.

3 ɔ́p pɛtsɔ́ ka temte ńjɔ́ tá' tú-yúupéjɔ́ yi é ka ɔ́ éfú mbót Śé.

4 Mba ɔ́' ɔ́p ka penne ńtemte ńńɔ́ ɲki wí é penne éfú mbót Śé lá. ɔ́p ka ɔ́ ńńɔ́
wíwá ɲki, é ɔ́ éfú tset máma ɲɔ́' yi Śé ka gene ɲɔɔ é ɔ́ nzɔ́ ɔ́p. Yíyá máma
ɲɔ́' ka ɔ́ ɔ́'ɔ́, ńdɔk mbót Kelístɔ́.

5 ɔ́p ka ɲɔ́ mba mɔ́ne menu la nezáa pɔ́ tsetset ɔ́p ke mbɔ́ ge yúu mi é ɔ́ɲne
Śé ɔ́. É yúu mi é ka gene ɔ́p vute kɔ́ɲtet ńpífúte.

6 Mɔ́ne menu ka ge ɔ́'ne ɔ́' pɛkɲe ɲ éfú nũ ńdak tú yekɲe. La é lee ɔ́'ɔ́, pɛkɲe
ɔ́ɔ́ tsáa yúu keɔ́ ɔ́' ɔ́p ɔ́.

⁷Έ πεν ήκέ mboo mbíkhe ηγο paa gú'le yúu mi pé gú'léne ηγο έ mesé pó. Έ πεν mbó yúu mi pecó paa tsetset póp ka gene. Έ fú nüu pé ηwa'ne tset ηwa'ne-Sé ηγο: «Lá' kókhe hnéh sé, ήkwét yúu, hno yúu. Nka ku' póp lo sé ηγε mega». »

⁸Πεκηε páa nekŵéete wété ηu oo pekhe pé póp noo noone. Έ πεν mbó pá' pecó paa tsetset póp ka gene. Te έ táa tá' lé' ηumesoη ntsá' ntsǒpétaa né megémembá vute tsetset póp mpfúte.

⁹Πεκηε páa netsúune Tsapaa tsúunéne. Έ πεν mbó pá' pecó paa tsetset póp ka gene la menó tsúkte wóp póp pfúte.

¹⁰Koo paa swíite nüu Tsapaa. Έ πεν mbó pá' pecó paa tsetset póp ka gene. Έ lee pó'w, Cü'-Sé wí a jwíténe paa tó hñwíte wóp.

¹¹Mone menu ka ge wóp pá'a ndok hnyet fa'-nu. Pé ka πεν ήηwa'ne pá' pekhe pi pekhe tsá' mbó po nüu hka nelwikle laa ga éfú nüu hñinu.

¹²Πεκηε fú nüu yo nu hñú' ηγο nepét ηga gahe ηgóc mbó hñop, ka poη.

¹³Μηηkwa'ne mi έ ka kúune wáa, έ mi έ kúune ηumesoη. Sé wí a loo hñú nu mben hñkúpme pó, a ké péem ηγο ηkwa'ne kúu wáa te ηgá' metaa máa pó. Nkwa'ne ga mbó te hñtó, a gá metaa mbǒ paa nelok suk mben ηgá shá nelok éfú tsetú hñwét.

Κoo ηu-Κελίστο póp zwíkhe kepoη temte

¹⁴Έ ga nüu menu mone tsaa, mbaa pesúu páa pé taunden, koo paa gwéee yecó nu nüu negú'le yúu mi pé gú'léne ηγο έ mesé.

¹⁵N cú nu pá'a nüu nté yi mbo pé cú nu mbǒ paa pi póp sáηne nu. Kwa' paa líηe yáa te hñhú ke nu yí n cúne έ néhñín oo?

¹⁶Πεκηε sé hno ntú'-melu' yí pekhe gáne pá'la mbǒ Sé nüu, pekhe ka pó hñok pó'w, htemte nüu meci-Kelísoto po? Mbeléet yí pekhe pǒt'éne ηgar, ka pó htemte wekhe nüu mbap-mbaa-Kelísoto pó oo?

¹⁷Πά' tá' mbeléet wémó' póne sé lá, pekhe petsaa temte ήkwét yíyá tá' mbeléet hñok hnyet ηγο pekhe temte mbó po tá' mbaa wémó'.

¹⁸Paa líηe paíslayêl la hñhú, έ tsetset póp, paa pí póp lo ήkwét yóp mbap po nüu yúu po' yí pé lokne hñtó mbi Sé lá, póp pé Sé wí za'-po' yé lok pó'w htemte mbó tá' ηu.

¹⁹N dok pá'a hñú ηγο küó nüu mbap yi pé gáne nüu yúu mi pé gú'léne ηγο έ mesé? Mbap éyá zee éfa' yecó fa'? Mesé éhá zee mbó gú?

²⁰Ηγάη! Έ gú pó. N ga hñú po ηγο paa pi póp noηne po' noη po mbǒ mezwíkhe kepoη. Póp ka pó hñoη po' mbǒ Sé pó. N ka pó hñoη ηγο paa pé mezwíkhe kepoη temte pó.

21 Mbo pɛɛ pɔɔ pɔ pɔ pi pɛɛ nɔne ntú'-Tsarɛɔ, mben mbó pɛɛ pi pɔp nɔne yé mezwíkɛ keɔɔ pɔ. Mbo pɛɛ pɔɔ pɔ pɔ pi pɛɛ júne yúupejú-Tsarɛɔ, mben mbó pɛɛ pi pɔp júne yúupejú-mezwíkɛ keɔɔ pɔ.

22 Pɛkɛ laa ɛge pɔ'ɔ, mbo pɛkɛ ká pɔ ndɔk ndɔɔ ɛgo lɔɔ-Tsarɛɔ záɔ mbí' wekɛ pɔ ɔɔ? Pɛkɛ ten ɛde wé?

Πέ γό ɛge mba küó lá ndɔk ɛgú'le pɔ Sé

23 Pɛɔ pɛɔ tsetset pɛɛ, mbó ɛcú ɛgo mbo ɛu ge küó lá pɔ ké pɔk neɔú. Ɛ nu lá, yúu tsɛɛ ká cŵélé pɔ. Ɛ nu ɛgo mbó ɛu ge mba küó lá pɔ ké pɔk neɔú, lá yúu tsɛɛ yi pé geɛ ká cŵélé pɛɔ nekŵi' ɛzár tɛm núu Sé pɔ.

24 Kɔɔ ɛu lɔɔ pɔ yúu mi ɛ ge ɛcŵélé pɔ túmbɛɛ yé. Ɔu lɔɔ yúu mi ɛ ge ɛcŵélé móɔmá we.

25 Ɛ ge núu nu-mbar, mbo pɛɛ laa ɛtɔ mentáa ɛjúɔ mbar pɛɛ zúu, ɛtɔ lá' ɛkwét ké gŵee yeɔ kwanɛ, ké píkɛ yeɔ nu.

26 Ɔwa'ne-Sé cú ɛgo: «Ndúmbí te mba meyúu tsɛɛ mi ɛ tsetú zee mbó pɔ mbó Tsarɛɔ».

27 Ɔu wí a ká pɔ ɛu-Kelístɔ pɔ laa ɛfúɔ wáɛ ndá yé ɛgo pɛɛ pepɔp jú yúu, pɛɛ péɛm, pɛɛ tɔ zú'u pé gá mba küó'lá mbó pɛɛ ɔɔ, pɛɛ jú ké gŵee yeɔ kwanɛ, ké píkɛ yeɔ nu.

28 Lá mbó yi ɛu laa ɛké ɛcú ɛgo, mbar yɔ pá'a mbó pɛɛ-mbar yi pé gáne núu yúu mi pé gú'léne ɛgo ɛ mesé lá, pɛɛ gɔɔ ɛké ɛdɛ' nekŵét, ɛdɛ' mbí' ɛu wí a sŵíine wáɛ né zɛ' yi ɛ fúne né zú'u. Mbo tɛm yú ké zú' kékáɔ tsetú pɔ.

29 Ɔ ká pɔ ɛcú pá'a ɛgo yú tɛm geɛ ɛzú' kékáɔ pɔ, n da' pɔ yé ɛu wí a sŵíine wú. Mbo ɔ píkɛ ɛgo melá' küó ɔ ge yúu pɔ núu wu nekɔɔ, tɛm weɔ ɛu nde' pen ɛɛak wé núu yíyá yúu?

30 N daa ɛgɔ ɛjú yúupejú, ɛzee mbiite ɛgá pá'lá mbó Sé, mbo melá' küó ɛu nde' ɛtɛm sɛɛ núu mɔ mbí' yíyá yúu la mbo ɛ gɔ ɛjú, ɛgá pá'lá mbó Sé?

31 Ɔ ge ɛcú yáa ɛgo, pɛɛ laa mbó ɛjú pɔ yúu, ke mbó ɛnɔ pɔ melu' ɔɔ, ke mbó ɛge pɔ küó ɔɔ, pɛɛ ge mímá meyúu tsɛɛ pɔ núu nté yi pé ge ɛgú'le Sé.

32 Kɔɔ pɛɛ ge yúu mi ɛu-Yúda ke ɛu-Ngelek ɔɔ, ke ɛu-cú'le-pɛɔ Sé ɔɔ, ge kɔɔte núu mɛvú sé.

33 Ɛ pá' mɔ sé ɛge yáa. Mɔ sé ɛdɔɔ shɛ neɔɔ ɛge mba küó lá, ɛ pɔ yi ɛ ge mbɔɔ pɛɔtsɛɛ. Ɔ ká pɔ ɛdɔɔ pɔ yúu mi ɛ ge ɛcŵélé pɔ wáa pɔ. N dɔɔ pɔ yúu mi ɛ ge ɛcŵélé pɛɔ te ɛzáa, ɛjí ɛgo Sé ge ɛge pɔp luk.

1 Kɔlɛɛte 11

1 Pɛɛ pɔ pɛɛ pi pɛɛ péene fɛ' núu mɔ, ndɛɛndɛɛ pá' m béene fɛ' núu Kelístɔ.

Mat wí ɛ píkɛne ɛgo meɔú'le-pɛɔ-Kelístɔ gŵee

- ² Nj gá metuu máu pá' pua túu núu mba yéte nu oo, hkwíite wáa kwíiténe lá. Mba pá' pua sé ítsun hkwí'le mat wí η ka zí'ne wuu lá.
- ³ É pɔη lá yúu ké mbét gú yi mɔ sé hkwɔη ηgɔ pua jí sá'ne. Nu wí a gwéene ηu mbéene tsuu a Kelístɔ, ηu wí a penne hgwéε maηgé a pɔ ηu mbéene, ηu wí a gwéene Kelístɔ a pɔ Sé.
- ⁴ Nu mbéene laa hgwɔ mbú' mbɔ mbɔ Sé, ke hgwɔ ícwí Nkua wí é fúne mbɔ Sé oo, ndɔk yúu mbɔɔ tú yé, mɔ a lɔk ícwɔη nden-Kelístɔ wí a gwéene wé.
- ⁵ Lá maηgé wí a gɔ mbú' mbɔ mbɔ Sé, ke hgwɔ ícwí Nkua wí é fúne mbɔ Sé oo, mɔɔ lɔk yúu mbɔɔ tú yé pɔ, a lɔk pɔ'ɔ, ícwɔη ndwen ndúu me wí a gwéene wé, a túu ηká yíyá pɔ'ɔ mbɔ maηgé wí pé ziine tú yé lá.
- ⁶ Maηgé wí a ká lɔk yúu mbɔɔ tú yé pɔ, a zii. Lá pa' é mbɔ maηgé mbɔ nu sáa pá' mbɔ tú yé pɔ yi ziine ke yé kɔɔne oo lá, a pɔɔ tú yé.
- ⁷ É ga núu ηu mbéene, a pɔɔ gwéε negɔ ícɛ'le Sé, mbɔɔ tú yé pɔ, mbí'ηgɔ a fí Sé. Pé líηε wé hkwɔ negú'-Sé. Lá hgwɔ núu maηgé, mɔ pé líηε wé hkwɔ pɔ negú'-ηu mbéene,
- ⁸ mbí'ηgɔ Sé ka fú pɔ núu ηu mbéene mbɔɔ maηgé. A hkaa fú pɔ núu maηgé mbɔɔ ηu mbéene pɔ.
- ⁹ Sé hkaa pen hkwé mbɔɔ ηu mbéene mbí' maηgé pɔ. A ka pɔɔ pɔ maηgé mbí' ηu mbéene.
- ¹⁰ Yúu mi é gene maηgé gwéε nepɔɔ tú yé, ndɔk hnyet ηgɔ a gá mbuu sé mbi ndúu me. Pɔ'ɔ, mbí' pecɔ'ɔ'-Sé.
- ¹¹ É ké mbɔ pɔ'ɔ lá, hgwɔ núu pá' pekηε latne mbuu núu Tsapɔ lá, mɔ maηgé pɔɔ cú ηgɔ pɔp ηu mbéene ké nu pɔ. Nu mbéene ké mɔɔ cú ηgɔ pɔp maηgé ké nu pɔ.
- ¹² Te mba pá' Sé ka fú pɔ núu ηu mbéene mbɔɔ maηgé lá, maηgé píne ηu mbéene. Nɔɔη nu tsuu pen éfú pɔ mbɔ Sé.
- ¹³ Pua sáη yáa lá hkwí'. Te é pé'ne mbɔ mbɔη ηgɔ maηgé cɛ'le Sé tset cú'le-pɔ-Kelístɔ ké pɔɔ tú yé?
- ¹⁴ Kwa' píimbí ká pɔ hkwí' wuu ηgɔ é kɔsáa mbɔ ηu mbéene netsáp menuk-tú pɔ oo?
- ¹⁵ Lá é mbɔ negú' mbɔ maηgé netsáp. Mba pɔ'ɔ, menuk-tú mbɔ maηgé mbɔ nelɔk mbɔɔ tú yé.
- ¹⁶ Nu laa hkwé hkwɔ ηgɔ a ga hkwɔη nu hgwá núu yɔ nu, mɔ pek ká gwéε mat we nde' pɔ. Mecú'le-pɔ-Sé ké mɔɔ gwéε mat we nde' pɔ.

Nu núu nejí yúupéjú-Tsapɔ

- 17 Yecó nu pen mbó Sé yi η γη ícú nu nũ ηkôone. É pó yi p̄ p̄ sé ηγε é p̄ m̄w̄ wáa p̄. P̄ sé ηkúu mecú'le m̄, é tsá' yi nu s̄'ne lá'ne mbó ηγ̄ íc̄w̄et zú'u lá, yi kep̄w̄ c̄w̄etne.
- 18 É γη nũ menu mi é sé, nduηmbi nu é pá' η ka zú'ne ηγ̄ p̄ ηnán̄ sé tset cú'le ȳ, é fak̄ne men̄w̄ men̄w̄, m b̄ó ηj̄w̄ ηγ̄ é ηγε pá' lá, é p̄ p̄ nu.
- 19 É n̄n̄w̄ín ηγ̄ p̄ p̄ p̄ te fak̄ne men̄w̄ men̄w̄, pé fú nũ ηj̄w̄ p̄w̄ pi p̄p̄ ká k̄w̄ fak̄ne p̄.
- 20 N d̄k̄ ηj̄w̄ ηγ̄ p̄ kúu tset cú'le, ηγ̄ j̄ yúup̄éj̄-Tsar̄w̄, k̄w̄ne ȳw̄ p̄w̄ t̄w̄ nũ wé p̄.
- 21 N cú pá'a, mbí'ηγ̄w̄ ηká-nej̄ yúu p̄ te ηku', mba w̄ lá gw̄etne ηnán̄ sé, ηj̄ yé yúu mi a l̄'ne nd̄k̄ nt̄. Lá pé j̄w̄ p̄c̄ p̄w̄ ḡó ηnán̄ n̄i, m̄b̄w̄ p̄c̄ p̄w̄ nó te mbá.
- 22 P̄w̄ ká gw̄ee m̄endá m̄w̄ n̄enán̄ zú'u ηkw̄ét m̄ben ηn̄ó p̄ kii? Ke p̄w̄ k̄w̄ p̄ nel̄k̄ s̄w̄ ηk̄ p̄w̄ pi p̄p̄ ká gw̄ee yúup̄éj̄ p̄, nd̄k̄ p̄'w̄ ηgw̄ák cú'le-p̄w̄-Kelíst̄? P̄w̄ l̄w̄ ηγ̄ n cú mb̄ p̄w̄ ηγ̄ k̄w̄? N̄w̄ η gá pá'lá mb̄ p̄w̄? N̄ḡw̄! K̄w̄! n̄n̄w̄ín, m b̄ó m̄w̄w̄ gá pá'lá mb̄ p̄w̄ p̄.
- 23 N̄ ka ké ηz̄í' w̄w̄ né yúu mi η ka zú'ne mb̄ Tsar̄w̄, é p̄ ηγ̄: «É ka p̄ netú' w̄i pé ka fenne Tsar̄w̄ Yésu, á pé m̄bel̄et,
- 24 ηγ̄ pá'lá mb̄ Sé, mb̄w̄' ícú ηγ̄: Ȳw̄ m̄bar-m̄w̄w̄ yaa yi pé ηγ̄ nũ tú ȳ. P̄w̄ tsá' mb̄ó ηγε pá'a nd̄k̄ ηkw̄íite w̄a».
- 25 P̄p̄ j̄ yúu te mb̄ótne ηnán̄, a pen ηt̄íi ntú' ícú ηγ̄: «Ntú' ȳw̄ pá'a mb̄ó kaa f̄i yi Sé l̄k̄ne mec̄i m̄á ηgw̄at. P̄w̄ tsá' mb̄ó ηγε pá'a, nd̄k̄ ηkw̄íite w̄a ηká ts̄w̄ yi p̄w̄ γη ηγε mb̄ó ηn̄ó.»
- 26 P̄w̄ jí ηγ̄ ηγ̄w̄ ηká ts̄w̄ yi p̄w̄ kw̄étne ȳw̄ m̄bel̄et, m̄ben ηn̄ó ȳw̄ ntú', p̄w̄ l̄k̄ p̄'w̄ ésá' ηγ̄ Tsar̄w̄ ká pfú, ηk̄é ndá' ésá' p̄w̄ p̄'w̄, te ndá' kúu lé' yi a γη ndá' m̄ben ηt̄.
- 27 É yúu mi é gene pé cú ηγ̄ ηu laa ηkw̄ét m̄bel̄et-Tsar̄w̄, ke ηn̄ó p̄w̄ ntú' yé né ηgw̄ák w̄, m̄b̄w̄ ηγ̄w̄ faane nu nũ m̄bar-m̄w̄w̄, mba nũ mec̄i-Tsar̄w̄.
- 28 P̄'w̄ lá, mba w̄ lá tsa' m̄w̄w̄ yé. Lá m̄w̄w̄ ηk̄é ηkw̄ét ȳw̄ m̄bel̄et m̄ben ηn̄ó ȳw̄ ntú',
- 29 mbí'ηγ̄w̄ ηu laa ηkw̄ét m̄bel̄et, ηn̄ó ntú', ké p̄ ηkw̄íite yúu mi é l̄k̄ne ícú, m̄b̄w̄ ηγ̄w̄ l̄k̄ éf̄w̄ n̄ts̄w̄ ηn̄í' nũ wé.
- 30 É yúu mi é gene lá p̄w̄ te ηz̄áa p̄ tsetset p̄w̄, mb̄ó γ̄w̄w̄. P̄c̄ p̄w̄ pek̄w̄, m̄b̄w̄ p̄c̄ ka pfute m̄.
- 31 Pek̄ne ka p̄w̄ pé'ne m̄biite n̄tsa' m̄w̄w̄ yek̄ne, m̄b̄w̄ é laa mb̄ó pek̄ne l̄w̄'le te m̄w̄w̄ vu n̄ts̄w̄ m̄bi Sé p̄.

³² Lá Tsapwə́ ḡḡak wəkḡe, ḡḡok ḡḡík wəkḡe, mbók pá' mbo pé lá' ḡḡemte wəkḡe pé pəw-ndũmbí ḡḡak.

³³ Pó'ɔ́ lá, mbāa pɔ́pémá páa, pəw laa mbók ḡḡá yi pəw cú'léne neḡé yúu, pəw pyéɾ pɛcɔ́ pəw.

³⁴ Nji laa mbók ḡzán ḡu, a gó éfú ḡḡé' yé, ḡmbiite ḡḡé yúu, neɾó yi pəw ké ḡu zə' yi pəw cú'léne zú'u, éfúḡ pɔ́ ntsaḡ yi Sé ḡu ḡḡak wəw ḡakne pɔ́. É ḡu nũu mecɔ́ menu, mbo mɔ́ ḡḡe ḡḡó la niite.

1 Kɔ́lêḡte 12

Zwìḡḡe Léenéne fu' níine-pəw pɔ́p fa'ne mefa' nté né nté

¹ Pɔ́pémá páa, é ḡu nũu pá' Zwìḡḡe Léenéne gáne fu' níine mba pɔ́fa' wété ḡu lá, mɔ́ sé ḡḡɔḡ ḡḡɔ pəw jínu nénwín nũu nu-pɔ́fa' éyá.

² Pəw sé ḡḡí ḡḡɔ, é ka pɔ́ ḡḡá yi pəw ka pétne ké záp tám nũu Yésu Kélístɔ, yecɔ́ yúu pɔ́ ḡḡsúune wəw pəw gú'le mesé, te mba pá' é yúu mi mbo é pɔ́ɔ nu cú lá.

³ É pɔ́'ɔ́ la m bók ḡḡɔḡ ḡḡɔ pəw jí ḡḡɔ Zwìḡḡe-Sé laa mboḡ ḡḡsúune ḡu necú nu pɔ́, mbo mbók ḡḡaḡ pɔ́ɔ ní' ndoḡ tú-Yésu pɔ́. Zwìḡḡe Léenéne laa ḡmben mboḡne tsúune ḡu necú nu pɔ́, mbo ḡḡaḡ ká ku' necú ḡḡɔ Yésu Tsapwə́ pɔ́.

⁴ Pɔ́fa' yi Zwìḡḡe Léenéne lɔkne ḡḡá fu' níine-ḡu, é menté menté, lá Zwìḡḡe Léenéne yi é gáne fu' níine éyá ké mbók pɔ́ wémó'.

⁵ Mefa' mi Tsapwə́ gáne mbɔ́ pəw, é menté menté. Lá Tsapwə́ wí a gáne ké mbók pɔ́ wémó'.

⁶ Məndúnḡ nelɔk éfa' mefa' menté menté. Lá tá' Sé wémó' gáne metəw mbɔ́ mba wété ḡu lá.

⁷ Pó'ɔ́ lá, Zwìḡḡe Léenéne lɔk pɔ́fa' ḡḡá fu' níine mba wété ḡu lá, ḡḡok pɔ́'ɔ́, ḡnyet ḡḡɔ é nũu ḡḡaḡ. Yíyá pɔ́fa' pɔ́ pɔ́ nelɔk ḡcwéle pəw tsəw.

⁸ É pɔ́'ɔ́ la Zwìḡḡe gá pɔ́fa' wecɔ́ ḡu, a pɔ́ ḡḡwəe shé nelɔk jínu ḡmbəɔt nu, wecɔ́ ḡwəe shé neɾəɔt nu nũu nté yi pé ḡu ḡḡí nu nénwín, tá' zwìḡḡe kéne ḡḡe.

⁹ Zwìḡḡe éyá penne ḡḡe wecɔ́ ḡu pɔ́ ḡzáp tám yé nũu Sé te', wecɔ́ ḡwəe neḡe gaḡḡɔ fíte.

¹⁰ É tɔ́ nũu wecɔ́ ḡu yé pɔ́fa' yi a lɔkne ḡḡá fu' níine-ḡḡaḡ é pɔ́ ḡḡaḡ neḡe menu mǎamaane, ḡḡó nũu wecɔ́ ḡḡá fu' níine yé é pɔ́ necwí Nḡəw wí é fúne mbɔ́ Sé, ḡḡó nũu wecɔ́ ḡḡá pɔ́fa' yé a jí yúu mi é fúne mbɔ́ Zwìḡḡe Léenéne mba yi é fúne mbɔ́ mezwìḡḡe keɾɔḡ, ḡḡu nũu wecɔ́ ḡḡá fu' níine yé a swíḡe meswíḡe mi a ka zí'ne, ḡḡu nũu wecɔ́ ḡḡá fu' níine yé a jí shé nelɔk ḡḡyé'te mímá meswíḡe.

¹¹ Tá' Zwìḡḡe Léenéne, pɔ́ yété ḡene mímá menu, mbók ḡḡá fu' níine mba wété ḡu pá' Zwìḡḡe kɔḡne.

Mbap-mbəw tá', mezə' mé zaa

12Ndúhnduη pá' mbap-mbua pɔ pɔ tá' lá, te mba pá' é gwēene mezu'-mbua te é záa záne lá, mezu'-mbua zee ízáa te' lá, íké ícú'le mbɔ pɔ tá' mbap-mbua wémó', é pen mbɔ pɔ pɔ'ɔ núu Kelístɔ.

13Mbí'ηgɔ Sé ka lɔk tá' Zwíkηe wémó' ítemte wekηe petsua nepɔ yi pekηe ga ídɔk pɔ'ɔ, mbɔ tá' mbap-mbua, pɔ laa mbɔ pɔ payúda, ke pɔ pɔ pi pɔp ká pɔ payúda pɔ ɔɔ, mbɔ pɔ pekwa ke pɔɔ-lá' ɔɔ, mbɔ Sé ka temte íní' tá' Zwíkηe wémó' tám pekηe pepɔp petsua.

14Pekηe zee mbɔ ní' ηgɔ mbap-mbua ká pɔ pɔ tá' kem pɔ, é gwēe mezu'-mbua te é záa záne.

15Ku laa mbɔ pé'ne ícú ηgɔ pá' a pɔ pɔ lá, mbɔ a ká pɔ ídɔk ídatne núu mbap-mbua pɔ, a laa íké ícú pɔ'ɔ, mbɔ é ká lɔk mbɔ pɔ ηgɔ a ká pét núu mbap-mbua pɔ pɔ.

16Netúute laa mbɔ pé'ne ícú ηgɔ pá' a ká pɔ lík pɔ lá, a ká pɔ ídɔk ítemte núu mbap-mbua pɔ, mbɔ a ká cú pɔ'ɔ, ídɔk íná ké pɔ pɔ núu mbap-mbua pɔ.

17Mbap-mbua tsua ka pɔ pé'ne mbɔ pɔ nda' lík, mbɔ é laa mbɔ pé lɔk kúɔ ízú' nu? É ka pɔ pé'ne mbɔ pɔ nda' netúute, mbɔ é laa mbɔ pé lɔk kúɔ ízú' ják-yúu?

18Lá Sé ka kɔηe, ítik mba yéte za'-mbua lá pɔ núu yé za'.

19Mbap-mbua ka pɔ pé'ne mbɔ pɔ tá' kem wémó', mbɔ pé fúη ηgɔ mbap-mbua?

20Mezu'-mbua zee ízáa te' lá íké ícú'le mbɔ pɔ tá' mbap-mbua.

21Mbɔ lík pɔɔ cú mbɔ pɔ ηgɔ mbɔ a pɔɔ wé lú'ne pɔ, tú ké mbɔɔ cú mbɔ meku ηgɔ mbɔ a pɔɔ meku lú'ne pɔ.

22Te ítsú' pɔ'ɔ, mbɔ mezu'-mbua mí pé kwaηéne ηgɔ é metua ká gwēe, ke cwéléle cwéléne gúu.

23Mezu'-mbap-mbua mi pé pen mbɔɔ lɔk éfúη yúu pɔ, pé ge meku' mímá te'. Mecó mi pé zee mbɔɔ náη ík'wíi mba k'wíine pɔ, pekηe líηe nu ígá núu te',

24íηga núu mi pé zee ínáη ík'wíi nu ígá núu, pé pɔɔ líηe nu ígá núu ndennú pɔ. Lá Sé ka tsú' neniite mbap-mbua, ígá meku' núu mezu'-mbua mi pé gwákne nu núu gwákne,

25ní' ηgɔ mbap-mbua ké náη menji menji pɔ, te ítsú' pɔ'ɔ, za'-mbap-mbua gɔ éfa' yé fa', éfa' pá' mecó mezu' ga íjé pii yé.

26Lá mbɔ yi mecó mezu'-mbua laa mbɔ íjé ηgü'ɔ, mecó pen íjé yɔp ηgü'ɔ yíyá gúu, mbɔ yi pé laa mbɔ ígá meku' yecó za'-mbua, mecó pen ítsáate yɔp gúu.

27É ga núu mbua-Kelístɔ, mbɔ pua wɔ lɔkne mbɔ yíyá, wíwá ηu pɔ núu pua, mbɔ tá' kem núu mbua éyá.

28 Sé ka tsá' neniite cú'le yé, mbiite ízáp gañntúu, mbáate ízáp pacwĩñkũ pi póp fúne mbõ wé, mbáate ntík pazi' pũ né nu-Sé, pé fú nõu póp ñjũ pũ pine a ka gáne fu' níine yóp, é póp pá' póp gũ ñge menu mãamaane, mbáate ñjũ pũ pi a ka gáne fu' níine yóp, é póp pá' póp gũ ñge gañgɔɔ fiite, pé fú nõu póp ñjũ pũ pi yóp pɔfa' é necwéle pecó pũ mba pũ pi póp niiténe cú'le, te mba pũ pi a ka gáne fu' níine yóp é póp pá' póp gũ éswĩñe meswĩñe mi póp ñkaa zí'.

29 Pũ petsũ tset cú'le ká póp gañntúu póp, ñké mbɔɔ pacwĩñkũ pi póp fúne mbõ Sé póp, ñké mbɔɔ pazi' pũ né nu-Sé póp, Sé ñkaa gá fu' níine-pũ petsũ pá' póp gũ ñge menu mãamaane póp,

30 ke pɔ nege gañgɔɔ fiite ɔɔ, ke pɔ neswĩñe meswĩñe mi póp ka zí'ne póp, ke pɔ nekýé'te mĩmá meswĩñe póp.

31 Póp'ɔ lá, pũ sé ítsáa ñgɔ Sé lok meyúu mi é cwéle'ne te' ñgá fu' níine yũ. Lá, mɔ ñké ñnyet wũ né sêndúñ wĩ é leene mecó tsũ.

1 Kɔlêñte 13

Nu nõu ñkɔñe

1 N daa ñjí neswĩñe meswĩñe mi pé swĩñéne tset meñgɔñ tsũ te mba mi pecúó'-Sé swĩñéne, lá mben mbɔɔ kɔñ ñumesɔñ póp, mbɔ m bákɩe pɔ zũ' pá' yúu tũñ yi pé pú'ne, mba pá' kwĩ'fɔɔ wĩ a zɔtnéne lá.

2 Mbɔ Sé gá fu' níine yáa n cwĩ Ñkũ wĩ é fúne mbõ wé, ñjĩnu nõu mba kũó lá yi é læméné, mben ñjĩnu nõu yúu tsũ. É laa mbó n záp tũm nõu Sé, te ñku' nege meñkó' kwé'le, lá ñké mbó yi n daa mbɔɔ kɔñ ñumesɔñ póp, mbɔ ñ ká póp yecó yúu póp.

3 É laa mbó ñ gañte yúu páa tsũ ñgá mbõ pũ pi ñji sé ízán wóp, mbɔ m bém ñgɔ pé tɔɔ wáa, lá é gó mbó póp'ɔ, m bɔɔ ñkɔñ ñumesɔñ póp, mbɔ é ké cwéle' wáa nõu yecó yúu póp.

4 Ñu wĩ a kɔñne ñumesɔñ, a gwéne kɔk mbũ, a cwéle' pũ, a ká gwéne kégũɔ' póp, a ká nyet mbũ ye póp, a ká ñá'le póp,

5 a ká ge menu sũ póp, a ká nyép póp, a ká fé'ne ízán lón póp, a ká gwéne ñu lón ye póp,

6 a ká tsáate nõu cɔtnu póp, a tsáate yé pɔ nõu nu nénwín.

7 Ñu wĩ a kɔñne ñu mesɔñ, ñu faane pɔ yéte nu mbõ wé lá, a likñe likñéne, é gũ nõu mba kũó lá a záp tũm ye pɔ nõu Sé, ñnán mbó ízwí'le ye pɔ ñgɔ mba kũó lá gũ ñge ñdwíkle pɔ sũ'ne, a jũ ñgũó' ñgókũ ɔɔ ñpfú pɔ mí'le.

8 Ñkɔñe yi ñumesɔñ gwéene nzũ wecó, gũ ñdá' mbó pɔ gú. Lá é gũ nõu pá' Sé gáne fu' níine-pũ, póp cwĩ Ñkũ wĩ é fúne mbõ yé, wĩwá nepó me, neswĩñe meswĩñe mi pé ñkaa zí' póp me yé, nejí yúu mi é læméné pɔɔ pen mbó gú póp,

⁹mbí'ηγω pekηe ηκῶνε ήjí πο γεκό γύη, Sé κά πό ήnyet wekηe né yúu tsuu la pekηe cwí Nkuu wí é fúne mbö wé πό.

¹⁰A γη ήκέ ήδά! μβό τε ήnyet wekηe né yúu tsuu, μῶμο jínu-ηκῶνε με.

¹¹É ka πό ηκά yi η ka πέtne μῶyúu μῶ, ε swíηe pá! μῶyúu μῶ, ήkwaηe nu pá! μῶyúu μῶ, jínu yáa sáη nu pá! yé μῶyúu μῶ. É ηκῶνε n tsu! μβό πο ndám, η κά pen μβό ήγε menu pá! μῶyúu μῶ πό.

¹²É ηκῶνε pekηe sé ήjúo yúu é tate tatene pa! ηκά yi pekηe júo tset nden júoshé lá. É γη ήδά! γεκό ηκά pekηe ήtsuη ήjúo, é πό mbi pekηe. Núu ηκῶνε η κά jí yúu tsuu πό, lá η γη ήδά! γεκό ηκά ήjí yúu núu nté yi Sé sé ήjí wáa ηκῶνε.

¹³Pekηe lok pá'a ήjúo ηγω yúu mi é γη ήδά! μβό πο γú é yétát: «Yó nezáp tám núu Sé, γó πό nenáη μβό ήzwí'le yúu mbö Sé, ήγε nekωη ηumesωη.» Lá, tú yi gwé núu meyúu mone méntát é πό πο nekωη ηumesωη.

1 Κολήητε 14

Zwíκηe Léeneéne gá fu' níine-puo tset cú'le, ήγά wóp né metuu póp lok ncwéle puo tsuu

¹Πό'ω lá puu piite ésá! tuu ήγε tá! yúu, é πό nekωη ηumesωη, puu pen ήtsáa yúu nté nente yi Zwíκηe Léeneéne lokne ήγά fu' níine-puo, nelám πό netsáa necwí Nkuu wí é fúne mbö Sé.

²Mbí'ηγω ηu laa ήdók meswíηe mi pé κά πό ήjí πό ήcú nu, mbo a ké μβωό ήcú nu mbö puomesωη πό. A ήγη ήcú πο mbö Sé, mbí'ηγω wecó ηumesωη κά πό ήzú! nu yi a cúne πό, ηγαη sé ήdók metuu-Zwíκηe Léeneéne ήcú nu núu yúu mi é lωoméne.

³Lá é γη núu ηu wí a cwí Nkuu wí é fúne mbö Sé, a cú nu mbö puomesωη, ήdók ncwéle wóp póp kwí! ήzáp tám núu Sé, ήdók ήní! metuu móp mba nelok ήní! tám γóp.

⁴ηu wí a sé éswíηe meswíηe mi pé κά jí, é fú πό'ω, ncwélé túmbuu yé nekwi! ήzáp tám núu Sé. Lá é γη núu ηu wí a cwíne Nkuu wí é fúne mbö Sé, é lok πό'ω, ncwéle cú'le-puo-Kelísto tsuu nekwi! ήzáp tám núu Sé.

⁵N júo yáa ηγω é ποη ηγω puu petsuu swíηe meswíηe mi puu ηkaa mó zí! lá η κωη πο ηγω puu cwí πο Nkuu wí é fúne mbö Sé. Necwí Nkuu wí é fúne mbö Sé é ποη ήδεε neswíηe meswíηe mi pé κά jí πό, τε ήdí! nda! pá! ηu γó éswíηe, wecó ηu πό sé μβό ήkyé'te éswíi cú'le la é cwéle puo nekwi! ήzáp tám núu Sé.

⁶Πῶπέμά páa, pekηe cú ηγω m bó ήtó τε ήkúu tsetset puu, ήtsú! necú nu mbö puu, ήdók swíηe yi puu κά πό ήjí πό, mbo é γη ncwélé wuu ηγóku? Mo necwéle wuu, a puu nefú núu yúu mi n cúne ήjí yúu mi Sé nyetne wáa é πό ye lωoméne, mo ήγε puu jínu nénwín núu γεκό nu. Puu pen ήdú'ne wáa, ήzú! γεκό Nkuu wí é fúne mbö Sé. Mo fú núu nu yi n cúne, ήzí! wuu né γεκό nu.

7É pen mbó ndáñndáñ nñu ndón-mándélé póp nelún, meýúu mi pé lókne mbú' yúu pé nñ. É ka póp pé'ne meñgi mi é fúne nñu mímá meýúu póp póp tá' yúu, mbo mbó pé gó ñjí ñgi yi pé lókne ndón-mándélé mbú' ñge ñgókú, mba yi nelún ñge ñgókú,

8mbó ñgi-ntañ laa mbo cwet sá'ne póp, mbo mbó wó niite mba ye nega ríma' ntsó?

9É mbó pñ mben mbó póp'w, pñ laa éswíñe meswíñe mi pé ká póp ñzú' póp, mbo pé ga ñge pá' la ñzú' nu yi pñ cúne? Mbo pñ zotne zotnéne pá' fefüt lá.

10Meswíñe-ndü tsétsá' menté te ñzá, lá pé lók mba yété lá ñcú póp nu.

11Lá mbó yi ñu laa mbó ñcú nu mbó m, m ben mbo mbó ñjí swíñe yé póp, mbo m mbi yé mbó póp ñgñ, a pen mbó yé mbi m, mbó póp ñgñ.

12É pen mbó mbó pñ mbó póp'w. Pá' pñ sé mbó ñtsá te' ñg Zwíñe Léene lók pófa' nté nente ñgá fu' níne yá lá. Pñ sé ñnáñ ñtsá ñg é kwí' ñzá lá, é póp nelók ñge cúlle tsñ kwí' ñzóp tím nñu Sé.

13É yúu mi é gene la ñu wí a swíñéne swíñe yi pé ká póp ñjí póp, a gwé nece'le Sé ñg a lók nekyé'te mben ñgá fu' níne yé,

14mbí'ñg n daa ñtsá' nece'le Sé, ñdók swíñe yi pé ká póp ñjí póp, mbo m sé ñdók zwíñe yá ñce'le Sé lá ñké mbó mbó ñzú' nu yi m sé ñcú póp.

15Te é póp'w, pá' mbó ñ ge ñgókú? N jñ ñg ñ ga ñce'le Sé nñu nté yi Zwíñe-Sé ñtsá'ne wá ñg n ce'le póp'w, lá mben ñce'le nñu nté yi mbó ñu zú' nu yi n cúne. N ga ñzóp ñki nñu nté yi Zwíñe Sé ñtsá'ne wá ñg n zóp póp'w, lá mben ñzóp nñu nté yi mbo ñu zú' yúu mi zóp cúne,

16mbí'ñg ñu laa mbó pé'ne ñgémte Sé póp nda' nñu nté yi Zwíñe tsá'ne wé ñg a ge, mbo ñu wí a náñe sé mbo mbó ñjí nu nñu yíyá nté póp, ga ñg cú ñg é póp'w, ñdók cókñe nu yi ñgñ lókne ñgémte Sé, é ge ñgókú pá' a ká póp ñzú' nu yi a cúne póp w?

17Yíyá nté negémte Sé zee mbó mbóñ te' lá, é ká cwé'le wécó ñu nekwi' ñzóp tím nñu Sé póp.

18Mó sé ñgémte Sé nñu pá' a ka gene e swíñe meswíñe mi m ñkaa zí, te ñde wñ pétsñ.

19Lá é ga ñká yi m tset cúlle-pñ-Kelíst, ñ kñ necú nu metú méntaa é póp yi pé ga ñzú', ñjí ñg n dók póp'w ñzú' pñ né yúu, ñde necú nu metú ntsá' negém é póp yi pé ká póp zú' póp.

20Pópémá páa, kó pñ tsá' nesáñ nu, ésná pá' mbóñküs lá. Pñ ga nñu nu kepñ mbó póp pegesñ. Lá ñga nñu nesáñ nu, ñnyet ñg pñ tsukle.

21É tset ñwa'ne-Sé, Tsapñ cú ñg: «Mó ñge ñtsá' necú nu mbó Paíslyél

ńdɔk pɔɔ nde! Pi pɔp s̄wĩńe ne mes̄wĩńe nde! Te mba pɔ'ɔ, pɔp pɔɔ kɔŋ ne zú' nu yi n cúne pɔ.»

²²É lɔk pɔ'ɔ, mbɔ ŋɔɔ, Sé lee n̄u nes̄wĩńe mes̄wĩńe mi pé ŋkaa zí, ńde'le yecó lii pɔ mbɔ pɔɔ pi pɔp ká záp t̄m n̄u wé pɔ, é ké mbɔɔ ńde'le pɔ'ɔ, mbɔ pɔɔ pi pɔp zápne t̄m n̄u wé pɔ. Nec̄wi Ŋkɔɔ wí é fúne mbɔ Sé, é le'le yecó yúu pɔ mbɔ pɔɔ pi pɔp zápne t̄m n̄u Sé, é ké mbɔɔ mbɔ pɔɔ pi pɔp ká záp t̄m n̄u Sé pɔ pɔ.

²³Pɔɔ pɔɔ-Kelístɔ laa mbɔ pé'ne ńcú'le pétsɔɔ, mba wɔ lá n̄u pɔɔ pɔ ńze nes̄wĩńe s̄wĩńe yi a ŋkaa mɔ zí, pɔɔ pi pɔp ká pɔ ńjí nu n̄u yíyá nté nes̄wĩńe pɔ, te mba pɔɔ pi pɔp ká pɔ ńzáp t̄m n̄u Sé pɔ, jé' ŋkúu ndá, mbɔ pɔp ké lɔk wáɔ éfúŋ pepálé pɔ ɔɔ?

²⁴Lá mbɔ yi pɔɔ petsɔɔ laa mbɔ ńc̄wi pɔ Ŋkɔɔ wí é fúne mbɔ Sé, ŋu kúu ndá, ke mbɔ pɔ ŋu wí a ká záp t̄m n̄u Sé pɔ pɔ, ke ŋu wí a ká jí nu n̄u yíyá nté pɔ pɔ, mbɔ k̄ɔ lá yi a sé ńzú' é gɔ ŋge a sáŋ nu, s̄wĩńe éyá tsɔɔ cú nu mbɔ wé.

²⁵Yúu mi é ńzɛene mbɔ tset t̄m yé yi læm̄ene, c̄wet mántáa, a k̄wí'le sé, éɔp shé wé sé, ŋɔɔ mbɔ ŋgú'le Sé, mbɔ ńcú ŋɔɔ: «É ńenwín Sé tsuŋ mbɔ tsetset pɔɔ.»

Nu n̄u cú'le-Kelístɔ nen̄en nd̄ɔŋnd̄ɔŋ

²⁶Pɔɔpémá páa pá' é pá'a laa pekŋe ge ŋɔɔku? Pɔɔ laa mbɔ te ńcú'le, ŋu wɔ ḡwɛe zɔp ŋki a zɔp, ŋu ḡwɛe yúu mi a gɔ ńzí' pecó pɔɔ, a zí, ŋu ḡwɛe yúu mi Sé sé ńnyet wé, a cú, ŋu ḡwɛe nu yí a gɔ ńcú né s̄wĩńe yi pé ká pɔ ńjí pɔ a cú, ŋu ḡwɛe nekýe'le a kyé'le. Lá é sé mbíkŋe ŋɔɔ m̄má meyúu tsɔɔ c̄wélé nelɔk ŋge cú'le-pɔɔ-Kelístɔ tsɔɔ k̄wí' ńzáp t̄m n̄u Sé.

²⁷É laa mbɔ nes̄wĩńe mes̄wĩńe mi pé ká jí pɔ, pɔɔ pépá s̄wĩńe. Pé cú ŋɔɔ pé s̄wĩńe te' pɔɔ petát éswĩńe. Tád' ŋu s̄wĩńe te mbótne ńnánŋ, la wecó ŋu s̄wĩńe yé, é zee mb̄en mbíkŋe ŋɔɔ wecó ŋu kyé'le.

²⁸Ŋu wí a gɔ ŋkyé'le mes̄wĩńe mi pé ká pɔ ńjí pɔ laa mbɔɔ jí, a páa necú nu tset cú'le te ŋgi ye kó' t̄. É pɔ pɔ'ɔ, ŋu cú nu pɔ tset t̄m yé mbɔ Sé.

²⁹É gɔ n̄u nec̄wi Ŋkɔɔ wí é fúne mbɔ Sé, pɔɔ pépá ke petát ɔɔ, pɔ ńcú nu, pecó pɔɔ sáŋ nu ŋgá n̄u nu yi pɔp cúne.

³⁰Lá mbɔ yi ŋu laa mbɔ ńcú nu, Sé cú nu mbɔ wecó ŋu wí a zú'u, ŋgaŋ zád' necú nu.

³¹Pɔ'ɔ, pɔɔ petsɔɔ ḡwɛe shé nec̄wi Ŋkɔɔ wí é fúne mbɔ Sé, ŋu cú te ŋɔɔ ńna'cí wecó ŋu c̄wi yé. Pɔ'ɔ, ńjí ŋɔɔ pɔɔ petsɔɔ gɔ ńjé pii ńzí' nu-Sé, Ŋkɔɔ wí pé c̄wine, ní' metɔɔ mɔp.

³²Sé ka ge ŋɔɔ é gɔ tsetset pɔɔ pi pɔp c̄wine Ŋkɔɔ wí é fúne mbɔ wé, mba wɔ lá n̄u pɔp jí yé ŋká yi a gɔ ńcú nu, yé nu pɔɔ vukŋe vukŋene ńc̄wet pɔ,

³³mbí'ŋɔɔ Sé ká kɔŋ ŋɔɔ pé n̄ɔŋ ŋgwétne ŋkaŋ pɔ, a kɔŋ pɔ mbótne.

É ɣa nũ paŋgé, mbo ɣa g̃wɛɛ ne ké ɣge ɔ ndáɣndɔ pa' é tset mendá cú'le-
ɣa-Kelístɔ tsɛa mbó ɔ'ɔ lá,

³⁴ɣa laa mbó tset cú'le paŋgé na'. Póp ká g̃wɛɛ necw̃éé sw̃iŋe ɣcú nu ɔ. Póp
g̃wɛɛ nepótne ɣnán, ɣzw̃í'le nu yi pé sé ɣcú, é ɔ ɔ'ɔ pa' nep̃a-Sé cúne ɔ'ɔ.

³⁵Póp laa ɣzú' yecó nu, te mbó ɣdɔ netsuŋ ɣjí, póɔ ɣa ɣkúu ndá la mbíkɣe pelúu
ɔ'ɔ. É ká ɔ'ɔ pa' mbo ɣa-Kelístɔ cú'le tɔ' zɛ', maŋgé cú nu ɔ.

³⁶Nu-Sé ka sá' ɔ lá' ɣa kii? Ke pé ka cú ɔ nda' mbɔ ɣa?

³⁷Nu laa mbó ɣkwaŋe ɣɔ a c̃wi Nkɛa w̃í é fúne mbɔ Sé, ke ɔ mbɔ Zw̃ikɣe
Léɛnéne ɔ, mbo a g̃wɛɛ nejí ɣɔ ɔ nu yi ɣ wa'néne ɣgá mbɔ ɣa laa é nep̃a
ni é fúne mbɔ Tsarɛa.

³⁸Lá mbó yi ɣu laa ɣmuŋe, mbo Sé muŋe wé gúu.

³⁹Pópémá ɔá, pa' é ɔ'ɔ lá, ɣa tsá te' nepó ɔacw̃iŋkɛa pi póɔ fúne mbɔ Sé
mben mbáa netɔ' ɔecó ɣa nesw̃iŋe mesw̃iŋe mi póɔ ɣkaa mó zí' ɔ.

⁴⁰Lá pé lɔk ɔ mbótne ɣge mba k̃ú' lá, kɔ ɣu nɛɣ ɣgwétne ɣkaŋ.

1 Kɔlêŋte 15

Nu nũ pa' Kelístɔ ka zw̃íméne tset nenú

¹Pópémá ɔá, tsá'ne ɣ kw̃íite Nkɛa Sá'ne w̃í ɣ ka c̃wine mbɔ ɣa, Nkɛa w̃í
ɣa ka zú'ne mben mbém lá, ɣa ke ɣzár t̃ám nũ zárne te ɣkúu ló'ne.

²Sé sé éfú nũ Nkɛa Sá'ne êwá ɣge ɣa luk, pa' ɣa laa ɣké mbó ɣkú'le kwa'
yúu mi ɣ ka cúne mbɔ ɣa kú'léne. Te é ɔ'ɔ ɔ'ɔ ɔ, mbo w̃a nezáɔ t̃ám nũ
Sé ɔ ɔ níne.

³N dyakɣe yúu mi pé ka zí'ne wáa ɣgá mbɔ ɣa. É ɔ nũ Nkɛa Sá'ne mbó ɣgút.
Yíyá nu ɔ ɣɔ Kelístɔ ka ɔfú nté nu keɔɔ ɣekɣe, pa' ɣwa'ne-Sé ka zá'ne njí
ɣcú.

⁴Pé ka ɣní' wé tset neshi, é ɔ'ɔ mbó lé' ɔetát a zw̃íime nũ nenú, pa' ɣwa'ne-Sé
ka zá'ne njí ɣcú.

⁵A ka nyet mbɛa yé mbɔ Pyê, mba mbɔ ɔecó ɣaŋku pé nũ ɣa ntsɔppá,

⁶mbáate ɣnyet mbɛa yé mbɔ ɔ'ɔ'émá te é leɛ ɣa ɣka yéta, póɔ temte ɣjɔ
wé. É nũ póɔ nel̃ám ɔét ɔ gú, lá mbo yecó ntá' ɔfúte mó.

⁷A ka ɣe mbáate ɣnyet mbɛa yé mbɔ Jâk mben ɣnyet mbɔ ɣaŋtúu ɔétsɛa.

⁸Ntsá' nel̃wikle, pa' a nyetne mbɛa ye mbɔ ɔecó ɣa la ɣnán lá, a nyet mbɛa yé
mbɔ mɔ. Mba pa' mɔ ɔ mó ɔe ɔíne ké ku' lá,

⁹mbí'ɣɔ mɔ tsetset ɣaŋtúu mbó we nzɛa. N zeɛ ɣké mbo ku' nepó yi mbo pé
fúŋ wáa né ɣaŋtúu ɔ, mbí'ɣɔ ɣ ka nyet cú'le-ɣa Sé né ɣgú'.

10É ka ké ndee pɔ nŭu pá' Sé gáne fu' níine yáa, ínánŭ ícŭéle wáa lá n tsá' yúu mi mɔ yéte laa. Yíyá nté negá fu' níine yáa ũkaa lee níine pɔ, ɛ fa' fa' ndee pecó gaŭntúu, lá mɔ káne pɔ ndɔk mɔa metɔ ɛfa' pɔ. Sé cŭéléne wáa ũgá metɔ n dɔk ɛfa'.

11Pá' é pá'ne lá, pɔp laane ícú nu nŭu ũkɔ Sɛ'ne, ke mɔ ɔɔ, mɔ pɔ zú' yúu mi pekŭe pepɔp temte ɛsá' ɛsŭíi pɔ. É pen mbó yéte yi pɔ ka zárne tám nŭu.

Pá' Kelístɔ ka zŭíime nŭu nevé lá, pɔ pé gɔ ndá' ízŭíime yɔp

12Pekŭe pepɔp laa mben mbó ɛsá' ɛsŭíi pɔ ũgɔ Kelístɔ ka zŭíime nŭu nevé, mɔ é gɔ ũge pá' pecó ntá' pɔ tsetset pɔ cú ũgɔ pé ké pfú mben ízŭíime pɔ pɔ ɔɔ?

13É laa mbó yi pé ké pfú mben ízŭíime nŭu nevé pɔ, mɔ mba Kelístɔ ũkaa ké ízŭíime yé nŭu nevé pɔ.

14É laa mben mbó yi Kelístɔ ũkaa ké zŭíime nŭu nevé pɔ, mɔ nu yi pek sá'ne ɛsŭíi pɔ é pɔ pɔ nu níine, mba wɔ nezáp tám nŭu Sé é pɔ pɔ nu níine.

15É laa mbó yi pé ká pfú mben ízŭíime nŭu nevé pɔ, mɔ pek pi pek sé ícú nu yi pek jíne nŭu Sé lá, pek lɔk mbó pɔ gaŭcɔtnu, mbí'ũgɔ pek cɔt pɔ nu la ícú ũgɔ pek sé níj ũgɔ Sé ka zŭíime Kelístɔ nŭu nevé é pɔ zú'u ũké mɔɔ pɔ'ɔ pɔ,

16mbí'ũgɔ é laa mbó yi pé ká pɔ mpfú mben ízŭíime nŭu nevé pɔ, mɔ mba Kelístɔ ũkaa zŭíime nŭu nevé pɔ.

17É pen mbó yi Kelístɔ ũkaa ũké zŭíime nŭu nevé pɔ, mɔ wɔ nezáp tám nŭu Sé é pɔ pɔ níine, pɔ pen mbét mbó pɔ tset menu kepɔŭ mɔ.

18É pen ndɔk mbó ũgɔ, pɔ pi pɔp ka gó mpfú, tám yɔp zárme nŭu Kelístɔ, pɔp ka pé mɔ.

19É laa mbó yi pekŭe ízŭí'le yúu mi é gɔ ɛfú mbɔ Kelístɔ, mbí' pɔ nda' ũkɔne yi pekŭe pét ndŭ tsétsá' laa, mɔ pekŭe tsetset pɔmesɔŭ mbó kwa' pegɔŭ ũgɔ'.

20Lá é ké mɔɔ pɔ'ɔ pɔ, Kelístɔ ka tsuŭ ízŭíime nŭu nevé mbó nduŭmbi, ndɔk ínnyet ũgɔ pɔ pi pɔp ka pfúne gɔ ndá' mben ízŭíime yɔp nŭu nevé.

21É lɔk mbó ũgɔ, pá' nevé ka tsá' netɔ ndŭmbí, ndee nŭu tá' ũu lá, nezápime nŭu nevé ka pen ndee yé pɔ nŭu tá' ũu la ntɔ ndŭmbí.

22Ndúŭnduŭ pá' pɔmesɔŭ tsɔ lɔkne pá' pɔp ka leete nŭu Ádam mpfúte lá, pɔp pétsɔ gɔ mben ndɔk pá' pɔp ndee nŭu Kelístɔ ízŭíime nŭu nevé.

23Lá mba wɔ lá ízŭíime pɔ nŭu yé ũká. Kelístɔ ka piite ízŭíime. Pɔ pé gɔ ndá' ízŭíime yɔp, ũká yi a gɔ ndá' mben ntɔ.

24É páate mbó ũká yi ndŭmbí míme. Kelístɔ mbík mba kɔ lá yi é sé ɛsá' mbí, mbík mba tátndá wɔp, mba kɔ lá yi é gŭeene tsɔ ndŭmbí, mbík pɔ'ɔ, ũgɔ ũké ũgá nefɔ mbɔ Sé Tát.

25 Kelísto zee ígŵee nepó ésá' mbí te íkúu íká yi Tát we lókne pegan mbuu pé íge zé' yi íé Kelísto gɛ tík meku mé zú'u.

26 Ndŵiknzɛɛ nganmbuu wí Sé gɛ ndá' mbík wé a nevé wí a lókne pɛɔ.

27 É zee mbó tset nwa'ne-Sé, Sé cú ngɔ: «A lók mba kúó lá íge ntíkne meku-Kelísto». Sé cú p'ó, pá'a, é pɔɔ ndók mbó ngɔ íé Sé gɛ ndá' mbó núu mbó-Kelísto p'ó, mbí'ngɔ Sé zee ígá metɛɛ mbó Kelísto la a lók ésá' mba kúó lá.

28 Yúu tsɛɛ pen ndá' mbó te ítsɛ' ízú' pɔ mbó íé M'ó, kwa' íé M'ó ítsɛ' ízú' pɔ mbó Sé wí a ka gáne wé né mba kúó lá, níj ngɔ Sé gɛ ítsun íésá' yúu tsɛɛ.

29 É laa mbó yi pé pfú mbɔɔ pen ízŵíime núu nevé p'ó, mbɔ pecó pɛɔ cŵée nki núu tú-pepfú pi p'óp nkaa nki cŵée pé'ne ítsáa kúó? Mbɔ melá' kúó p'ípa pɛɔ cŵéene nki núu tú-pepfú?

30 Mbɔ pek pé m nenán nká tsɛɛ mbó pɔ ntsu-nevé melá' kúó?

31 P'ó p'émá páa, lé' tsɛɛ n cŵet ntsu-nevé cŵetne, n cú pá'a, yúu mi n dókne ízá' nkwaa ngɔ é nénwín, é pɔ pá' n dókne wɛɛ íka'me te', ndee núu pá' pekke nɛɛ Tsapɛɔ wekke Yésu Kelísto.

32 N ka tó éfêze wɔ pek pɛɔ ma', y'óp nté p'ó te p'óp meýúu meku p'ó pɔ tá' yúu. É laa mbó yi pekke pep'óp ka p'ó mma' p'ó, yáa jínu tɛɛ pɔ núu yúu mi é tset yo ndŵmbí, mbɔ pii yi n ka jáne núu kúó? É laa mbó yi pé pfú mben mbɔɔ ízŵíime núu nevé p'ó, mbɔ é tsɛ' mbíkne pɔ ngɔ pekke ge pá' sakneket ka cúne lá ngɔ: «Ye nɔ yé ntsu wé, mbí'ngɔ níj íkie pé gɛ.»

33 Kɔɔ pɛɛ pé m pé fu wɛɛ, pɛɛ máa ndíkne ngɔ taa-kulú keɔɔ lo mbáɛre cú'?

34 Pɛɛ gŵee mbɛɛ yáa núu nté yi é mbɔɔ Sé, kɔɔ pɛɛ pen íge menu keɔɔ. N cú mbí'ngɔ mɔ sé íjé pecó pɛɔ p'ó tsetset pɛɛ mbɔɔ Sé jí, n cú pá'a ítsáa ngɔ sɛɛ k'ó wɛɛ.

Nu núu mbap-mbɛɛ-pazŵíime núu nevé

35 Mbó nɔ p'íkne ngɔ pep'ú zŵíime núu nevé ng'óku ɔɔ? Mben ígŵee yéte nté mbap-mbɛɛ nk'ónne?

36 Nɔ laa mbíkne p'ó, mbɔ a gegɛɛ, mbí'ngɔ nɔ pi yúu, é piite ndá, la ésá' ígá netsén-yúu yi fí.

37 Yúu mi nɔ penne mbi sé é p'ó pɔ mban-yúu níine, ke yé ngesán ɔɔ, ke yé yecó yúu nde' ɔɔ, é ká p'ó netsén yúu mi é gɛ ító cŵet sé p'ó.

38 Sé páate ígá nté netsén ni a k'onne mbó mbiyúu êmá, ígá kwa' nté netsén y'íyá mbiyúu p'ó mbó yé.

39 É ndéngndéng pá' mbap-mbɛɛ yecó yúu ká fí yé yecó pɔ, mbap-mbɛɛ-pɛɔmesɔɔ nde', ye meýúu meku p'ó nde', ye peshéng p'ó nde', ye meshú p'ó nde'.

40Yúu pen mbó tá nefan, Yecó pó ndü tsétsá! Nesíi we yúu mi é tá nefan é pó po nde!, we yúu mi é ndü tsétsá! pó po nde!.

41Nesíi we nem a nde!, we san pó nde!, we pecüó'-san é pó nde!. Mba wété cüó'-san co, síi pó né yé nté nüu pecó.

42É gɛ ndá! mben mbó pó p'ɔ, nká yi pepfúsé gɛ ndá! nzwíime nüu nevé. Yúu mi pé pine sé, mbɛɛ yi é läónɛ, lá mbɛɛ yi é zwíimene nüu nevé ké lá! mben ndüó pó.

43Πέ γó ήní! yɔ mbap-mbɛɛ sé, é pɔɔ ku! nüu yecó nu pó, ήγε mbó te ήzwíime nüu nevé, ήgwɛɛ negú!. Πέ γó ήní! sé é pó pó yepót, ήγε mbó te ήzwíime nüu nevé ήgwɛɛ metɛɛ te!.

44Πέ γó ήní! sé, é pó pó mbap-mbɛɛ-ηumesɔ, ήγε mbó te ήzwíime nüu nevé, mbó mbap-mbɛɛ yi é fúne mbö Zwíkɛ yi é gene pé pó gú, é lɔk pá'a mbó ηgo yecó mbap-mbɛɛ pó pó yé ηumesɔ, yecó pen fú mbö Zwíkɛ.

45É yúu mi é ka gene pé ηwa'ne ηgo Ádam wí a ka póne nduɛmbi ηumesɔ, Sé ka ge la a pó gú, lá ndwíknzɛ Ádam tó mbó pó Zwíkɛ yi é ήγε pé pó gú.

46Πέ κά πό míiite ήjɔ pó mbap-mbɛɛ yi é fúne mbö Zwíkɛ yi é gene pé pó gú pó, pé piite ήjɔ pó mbap-mbɛɛ-ηumesɔ. Mbap-mbɛɛ yi é fúne mbö Zwíkɛ ge mbáate te mbó gú.

47Σέ ka tsú! nepóɔ nduɛmbi ηumesɔ, ndɔk tsétsá! mbóɔ wé. Wíwá ηu lɔk pó'ɔ, éfú ndü tsétsá!, lá ηu mbáate yépa fú pó tɛnépú.

48Ρɔɔ pi póp ndü tsétsá!, fí ηu wí Sé ka lɔkne tsétsá! mbóɔ wé, pɔɔ pi póp tɛnépú fí ηu wí a ka fúne tɛnépú ήcúɛ.

49Ndúɛndɛη pá!, pekɛ fíne ηu wí Sé ka lɔkne tsétsá! mbóɔ wé lá, é gɛ ndá! mbó yecó lé!, pekɛ fí ηu wí a ka fúne tɛnépú ήcúɛ.

50Πóɔpémá páa, n dɔk pá'a ήcú ηgo, mbó ηu pɔɔ lɔk mbap-mbɛɛ yɔ yi é gwɛene mbap-mbɛɛ né mɛci laa, ndɔk ήkúu tset nefɔɔ-Sé pó. Mbó yúu mi é läónɛ póp yi é κά läó póɔ ήtemte tá! zɛ! pó.

51Tsú'ne ε swíi wɛɛ né yecó nu yi é ka zeene mbó yi læoméne, pekɛ petsɛɛ ké lá! ήtemte ήpfú pó, lá pekɛ petsɛɛ gɛ ndá! ήtemte gwɛɛ yecó mbɛɛ yi fí,

52Πó tá! nká ηgo: «Gak!» Mbɔ ndwíknzɛ ηgi-ntaη cɔɔ, mbí'ηgo yíyá ηgi-ntaη gɛ ndá! ήcúɔ pepfú zwíime nüu nevé pá! póp ké gɛ ndá! mben ήpfú pó, é pó pó'ɔ, pekɛ gwɛɛ mbɛɛ yi fí.

53É lɔk ήcú ηgo yɔ mbɛɛ yi é pfúne, ndüó laa, gɛ ndá! éshɔtne ήtsɛ! yi é ké pen ήpfú pó, ήké mbɔɔ läó.

⁵⁴É ɣa ndá' mbó te ɔ mbɛɛ yi é p'fúne ndüó laa, shotne ntsá' yi é ké pen ípfú p'ó, íké mbóɔ pen ndüó p'ó, s'wíne yi pé ka ηwa'nene tset ηwa'ne-Sé lók mbuute. Pé ka ηwa'ne ηɔ, neví ká pen mbó gú p'ó, pé ma' wé te íj'á wé.

⁵⁵Neví, mú metɛɛ lók íj'á ntsɔ lee negó? Neví, mú mété lee negó?

⁵⁶Sɛɛ wí neví lókne ntsúk ηu é menu keɔɔ, metɛɛ-menu keɔɔ fú n'nu neɔ'ɛ-Sé ni é nyetne ηɔ ηu vu ntsaη.

⁵⁷Lá pekhe gá pá'lá mbó Sé wí a gene pekhe lee n'nu Tsarɛɔ wekhe Yésu Kelístɔ, íge pekhe tsa nu keɔɔ mba neví.

⁵⁸P'óɔpémá páa petɛɛnden, pá' é p'ó'ɔ lá, pɛɛ tente tentene, kɔɔ ηu cɔ'ɔ, pɛɛ k'wí' éfa' mefa'-Tsarɛɔ ndók íge p'ó né mbi, íge éfa' mbó íj'í ηɔ fa' yi pɛɛ fa'ne, mbí' ηɔ pɛɛ pɛɔ-Tsarɛɔ lá, ké ge ndee níne p'ó.

1 Κοιήητε 16

Ntsup yi pé ma'ne nté p'óɔpémá pi p'óp Yelúsalem

¹É ɣa n'nu nu-ntsup yi pé sé ícú'le negá mbó pɛɔ-Kelístɔ pi p'óp Yelúsalem, pɛɛ gúu ge pá' η ka cúne mbó mecú'le mi é Ngalât lá.

²É p'ɔ ηɔ é náη mbó mba wété s'ndii lá, mba wété ηu wɛɛ, ɣa n'nu yúu mi a g'wene, ndaηte mbéee yecó nden-ηkáp n'nu, nd'wé' ndá yé, íj'í ηɔ pé ké ge íz'wí'le te n t'ó la pé ma' ntsup p'ó.

³Mɔ íge ntó, ntúu pɛɔ pi pɛɛ ts'ó'ne, ígá meηwa'ne mbó p'óp, p'óp lók íge Yelúsalem ígá ηkáp yi pɛɛ cú'lene.

⁴É laa ntó mbó mbíkhe ηɔ η ɣa yáa zú'u, mbo pek peɔ'óp ɣa mbó t'á'ku.

Menu mi P'ól sé íkwaηe negɛ

⁵Mɔ íge íg'ó ntó lá' pɛɛ, ízee ndók we tset pak-ηɔɔ-Masendwan, mbí'ηɔ η g'wene negɛ zú'u.

⁶Líkc'ó mɔ íge íná' ndáate lá' pɛɛ, líkc'ó η ge ínáη te ηká-mbɛη lá' ímme, p'ó'ɔ, m b'ó te íkwaηe za' yi η ɣane né zú'u pɛɛ c'wélé wáa.

⁷Ŋ ká p'ó íkɔη negó íj'á w'ɛɛ ηk'ɔne, mbó ndee lee ne p'ó. Tsarɛɔ laa mbém, mbo pekhe ɣa íná' ínáη.

⁸Lá mɔ sé íkwaηe nenáη éfêze wɔ te ndíina-Paηntekôt lá' ndee,

⁹mbí'ηɔ wec'ó s'endúη nts'ó'ne mbó mɔ za'ne nelɔɔ fa' yi é ɣa c'wélé te'. Te mba pá' palɛ' nu yi n cúne záa te' lá.

¹⁰Timɔtêe laa ntó lá' pɛɛ, pɛɛ kúkhe wé s'í'ne. Neɔ' yi a ɣa ínáη tsetset pɛɛ, ízú' mbɛɛ yé p'ɔ, mbí'ηɔ a fa' yé p'ó fa'-Tsarɛɔ pá' mɔ.

11 Πό'ω λά, κω ηυ gwák wé. Ρηυ γά wé né shé pá' a γη ήγγω μβεν ήκwέετε wάα, ήnen μβό ήtsάate tsάatέne. Μω sé ήzwί'le wé pá' πόρ πόρπέμά γη ήτό.

12 Έ γη nñu mόwμά wekηe Αρwός, μβω n ze mό ήní' μετηυ μέ pá' πόρ πεcό πόρπέμά γη ήγγη λά' ρηυ. Λά a κά πό ήκωη ηεγη ηκwone πό, a γη ήγε ήgwέe ηκά la ήγγη.

Ce'le πόρ lək ήkút μετό

13 Κω ρηυ με' mβηυ γηυ ήδέ, ρηυ záρ tήm nñu Sé ké kάa, ρηυ πόω mβέene, ρηυ tente tentέne.

14 Ρηυ laa μβό ήγε ρω kűó ω, ρηυ lək ρω ηκωηe.

15 Πόρπέμά páa, ρηυ sé ήjí ηγγω Stefanas πόρ tsénndά yέ, pelymbi-pazáp tήm nñu Kelisto tset ndά γηυ Akāy, πόρ sé ήní' μετηυ ήγε yúu mi cú'le-ρω-Kelisto γη ήdύ'ne. Έ πό'ω, la m ben μβό μβίκηe wήυ ηγγω:

16 Ρηυ zú' ntsu-ρω pá' πόρ, mba we ρω pi πόρ περπόρ ήκίene zi'ne.

17 Nu sé μβωη wάa te' mbí' pá' Stefanas, πόρ Fōtunátus πόρ Akakwīs tó te μβό nejόη mω laa. Πόρ za'ne, μβό ήkúpme tú yήυ nejόη mω.

18 Πόρ ka ní' tήm yάa pá' πόρ ka ní'ne yήυ gúu. Ρηυ γά meku' mbō nté-ρω pá' πόρ laa.

19 Mecú'le-ρω-Kelisto mi é nñu shé-Azīi ce'le wήυ. Akilas πόρ Peleseka mba cú'le-ρω-Kelisto yi é jήne ndά πόρ lək lík-Tsapwō ήce'le wήυ te'.

20 Πόρπέμά pétsuυ pi πόρ za'ne ce'le wήυ. Ρηυ ήce'le membηυ mήυ, ήtsύ' nece'le, ήniite membηυ mήυ nñu nté ye ρω-Sé.

21 Kwa' mω Pōl, n dək πό yάa, ήηwa'ne γω ήce'le.

22 ηυ laa mβωω κωη Tsapwō Yésu πό, Sé ní' ndωω tú-ηγαη. Malanata Tsapwō wek, tó!

23 Tsapwō wekηe ní' mbótne nñu ρηυ pétsuυ.

24 N dək pá' pekηe temténe μβό nzηυ Kelisto ήκωη wήυ pétsuυ.

2 Κολήητε

2 Κολήητε 1

Γε'λε

¹Υο ηωα'νε φύ mbö mo põl wi Sé ka kəη kəηne ítso' wáa ndək ήγε ηγαηητού-Υέσου Κελίτω. Πεκ μόωμά wekηe Timotēe ηωα'néne yo ηωα'ne, ήγά mbö cú'le-πω-Σέ túσəη-Κοληητε. M ben ήηωα'ne ήγά mba mbö πω-Σέ petsəə, pi põp nüu shá-Akâη tsəə.

²Táa wekηe Sé mba Tsapəo Υέσου Κελίτω sé mbó né πəə mben mbó ní' mófiite túm πəə.

Πòι sé ήγέμητε Σέ

³Πεκηe γά pá'lá mbö Sé, Lá pa' Tsapəo wekηe Υέσου Κελίτω, wi netsáa meijəη-πω φύ põ nüu wé, netóote wóp φύ põ nüu wé.

⁴A τόote wekηe ηγəη ηκά tsəə yi πεκηe tset ηγüó' nepó yi πεκηe γúu γə ήku' netóote pecó πω pi põp tset ηγüó', ítə' netóote wóp ítóote nüu nté yi Sé ka τόóte wekηe.

⁵Ndúηndəη pá' πεκηe sé ήjúo ηγüó' te', pá' Κελίτω ka júone yé ηγüó' te' lá, Sé pen mbó ítóote wekηe te' ndəe nüu Κελίτω.

⁶Πεκ laa mbó ήjúo ηγüó', mbo πəə γə ndú'ne, Sé lee nüu, ítóote wəə, πəə ké mbó põ nüu sëndúη-Σέ. É laa mbó yi Sé sé ítóote wék, mbo é põ põ nelək ítóote wəə, põ'ə πəə ku' nesək nüu ηκά yi nté ηγüó' yi é sé ήkúu wék, kúune wəə γúu.

⁷É γə ηκά yi πεk sé ήkwaηe wəə πεk tsuη ήjí ηγə é laa mbó πεk põ wəə põk, mbí'ηγə πεk sé ήjí ηγə, ndúηndəη pá' πəə sé ήjúo yəə ηγüó' lá, Sé pen mbó ítóote wəə γúu pá' πεk.

⁸Póəpémá, πεk sé ítsoá ηγə πəə jí nden ηγüó' yi πεk ka júone tset pak-ηγəη Azii, πεk ka júo ηγüó' zú'u ήjúo te metəə mek me, πεk tsú' ήzú' ήγə põ nepfú.

⁹Kwa' πεk yék ka péη ηγə pé záη ηγə pé γə ήjwíte wék, é lee põ'ə, πεk põ pen ήkwaηe ηγə é laa mbó πεk né tú yék pen ήku' nege yecó yúu põ, πεk tsú' ήgwee yék põ nenyet yék ηγəη nu tsəə mbö Sé wi a zwíiméne pepfú tset nevú.

¹⁰Πεκ ka põ ntsu-nevú mbúk põ'ə, jú zəene ícweete wék, a γə ήγε mben cwēete wék tset mecó meηgüó' megwé. É nénwín πεk tsuη mbó ήjí ηγə a γə ήγε mben ícweete wék tset mecó meηgüó' megwé,

¹¹ήγə ícweete wék, yəə põ põ nüu, mbí'ηγə πəə sé íce'le Sé nüu tú yék. Pá' πəə te ízáa ce'léne wé nüu tú yék lá, a γə ήγε ήγά fu' níine yék, é põ ítóote wék, é põ põ'ə, πəə te ízáa γά pá'lá mbö Sé wəp nüu tú yék.

Πòι kúpme nté yi a ka zəene ήkwaηe nenēn põ'ə

12É ɣɛ nũu wek nenánɔ tsetset pɔɔmesɔɔ, mbó yék yúu mi pek lɔkne ɔka'me é pɔ' pek ge pɔ yúu mi é fúne mbɔ́ Sé. Pek ká pɔ́ éfúkɛ wecɔ́ ɔu pɔ́, pek paswíi pɔ́ né nu né tɔ́m Léenéne, mbɔ́ yek naɔne éswíi wék pɔ́ɔ. É pɔ' pek ka gene tsetset pɔ́. Pek ɔkaa ké ndɔk pɔ́ jínu-pɔɔmesɔɔ la ndɔk ɔnánɔ pɔ́ɔ pɔ́. Pek ka lɔk pɔ́ pɔ' Sé sé ɔ́gá fu' níine yék, ɔ́cwéle wék.

13É yéte lá pek pɔ́ ɔwa'ne yecɔ́ yúu tset ɔwa'ne ɔ́gá mbɔ́ pɔ́ é pɔ́ yi nde' nũu nu yí pɔ́ fúne ɔ́zú' pɔ́, ɔ kwane ɔ́gɔ pɔ́ ɣɛ zú' te mɔ́mik.

14Pá' pɔ́ ka zene nezú' nté ɔu wí mɔ́ jé lá, é ɣɛ ndá' lé' yi Tsapɔ́ Yésu Kelísto tɔ́ne, ɔ́ gɔ́ mbó mbɔ́ pɔ́ mbó yúu yúu-ka'me, pɔ́ pen mbó yáa.

15ɔ ka pɔ́ ɔ́jɔ́ ɔ́gɔ́ é ɣɛ mbó pɔ́ pɔ́ɔ. É yúu mi é ka gene lá n dɔ́ nepiite nde ɔ́jé' pɔ́, la ɔ́ge mben nde, ɔ́jɔ́ ɔ́gɔ́ ɔ́ ɣɛ ɔ́ge pɔ́ tsáate tsáatene ɔ́ká yépa.

16ɔ ka pɔ́ ɔ́kwane negɔ́ ɔ́gɔ́ Masendwan nde lá' pɔ́, mben éfú Masendwan mben ɔ́tɔ́ né lá' pɔ́, pɔ́ cwéle wáa negɔ́ te ɔ́kúu Judê,

17ɔ́jɔ́ ɔ́gɔ́ ɔ́ ka pɔ́ ɔ́kɔ́ nege pɔ́ɔ, ndɔk mɔ́a' pɔ́ kwane kíi? Ke pɔ́ kwane ɔ́gɔ́ n tsá' necú nu yi ɔ́ ɣɛ ɔ́ge, ndɔk pɔ́ jínu-ɔ́mesɔɔ ɔ́cú, te é pɔ́ ɔ́gɔ́ m bɔ́ n cú nu, mben ɔ́kúpme?

18ɔ́gáɔ́! É ɣɛ nũu nu yi pek ka swíine wáa, pek ɔkaa mbó ɔ́cú nu mben ɔ́kúpme pɔ́. Sé sé ɔ́jɔ́.

19N cú pá'a mbí'ɔ́gɔ́ Yésu Kelísto, mɔ́ɔ-Sé wí pek Sílas, ɔ́ge Timɔ́têe ka cúne nu yé mbɔ́ pɔ́, a ɔ́kaa mbó ɔ́tɔ́ mbó ɔ́u wí mɔ́ a cú nu, mben ɔ́kúpme pɔ́. A ka tɔ́ mbó pɔ́ ɔ́u wí a cúne nu, mɔ́ɔ kúpme.

20Jé zene mbó ɔ́u wí a gene ɔ́gɔ́ ká lá yi Sé ka ka'ne lá puute. Pɔ́ɔ, pekne lɔk lík yé, ɔ́cú ɔ́gɔ́ é pɔ́ɔ, ndɔk pɔ́ɔ, ɔ́gá meku' mbɔ́ Sé.

21Kwa' Sé gene lá pek pɔ́ ɔ́tente tentene nɔ́a Kelísto te mba pɔ́. A ka fak wekne,

22ɔ́cwá' líi yé nũu pekne, ɔ́nɔ́! Zwíkne Léenéne tɔ́m pekne. É lɔk mbó nduɔ́mbi yúu nũu yúu mi a ɣɛ ɔ́gá mbɔ́ pekne.

23Pɔ́ tsá' é swíi wáa né yúu mi é ka gene la m bɔ́ pen ɔ́tɔ́ lá' pɔ́ Kɔ́lêɔ́te pɔ́, mɔ́ ɔ́kaa mbó ɔ́kɔ́ nege pɔ́ zú' kékáɔ́ pɔ́. N cú pá'a éswíi nu. N daa ɔ́cwá' nu, Sé jwí wáa.

24Pek sé ɔ́jɔ́ ɔ́gɔ́ wáa nezáp tɔ́m nũu Yésu Kelísto tente, pek ká pɔ́ ndɔ́ netɔ́ éfyét wáa, ɔ́záp pá' pɔ́ ɣɛ ɔ́ge pɔ́. Pek tsáa pɔ́ netɔ́ ɔ́cwéle wáa pɔ́ mekne ɔ́zú' sá'ne.

2 Kɔ́lêɔ́te 2

1 Pɛɛ zú' yúu mi é ka gene n jáw ɲɔw ɲ ké pen mben lá' pɛɛ, ɲge pɛɛ pen mɛmɛk pɔ́,

2 mbí'ɲɔw n daa ɲge pɛɛ mɛk, mbo pé wɔ́ gw mben ɲge tɛm yáa tsáate te é pɔw pɔ́ wáɛ wí n zee ɲge pɛɛ mɛk pɔ́ wɔ́?

3 É yúu mi é ka gene ɲ ɲwa'ne pɔ ɲwa'ne ɲgá mbɔ́ pɛɛ, nũu nté yi ɲ ka ɲwa'néne lá, mɔ ɲkaa mbó ɲkɔw neɲɔ́ ntɔ́ lá' pɛɛ, ɲjɛ́w pɔw pɔ́p ge ɲ gwɛe nemɛk lá mbo pɔ́p mbó ɲgw ɲge tɛm yáa tsáate tsáaténe pɔ́. Mɔ sé ɲjí sɛ'ne ɲɔw n daa mbó ɲtsáate, mbo pɛɛ gw ɲtsáate yáɛ.

4 ɲ ka pɔ́ ɲɲwa'ne ɲwa'ne êyá, ɲdɔk pɔ ɲki-mík, tɛm yáa pɔ́ ɲzán te', mbɛɛ yaa pɔ́ ɲcite, lá mɔ ɲkaa ɲké mbó ɲɲwa'ne ɲdɔk ɲge ɲɔw pɛɛ mɛk pɔ́. ɲ ka pɔ́ ɲɲwa'ne pɔ́'ɔ, pɔ nelɔk ɲnyet wáɛ ne máamá ɲkɔwe yi ɲ gwɛene nzɛɛ pɛɛ.

Pɛɛ likɲe ɲgá mbɔ́ pɔw pi pɔ́p gene nu keɲɔw nũu pɛɛ

5 É gw nũu ɲu wí a ka gene pɛɛ nán né nemɛk, mbo a ɲkaa mbó ɲge pɔ́ nũu mɔ pɔ́, a ka ge pɔ́ nũu pɛɛ pɛtsɛɛ. Líkɔ́ é ɲkaa mbó nũu pɛɛ pɛtsɛɛ pɔ́, lá é ka ké mbó nũu nezáa pɔw.

6 Nezáa pɔw ké ɲkakɲe wé, é ku' pɔ́'ɔ.

7 Lá é sé mbíkɲe ɲkɔwne pɔ ɲɔw pɛɛ likɲe ɲgá mbɔ́ wé, ɲtɔ́wte wé, mbók pá' é laa mbó a mɛk sésɛɛ, ɲkáa.

8 Pɔ́'ɔ lá, mɔ sé ɲtsáa ɲɔw pɛɛ ge nũu nté yi a gw ɲjí ɲɔw pɛɛ pét ɲkɔw wé kɔwne.

9 Pɛɛ jí ɲɔw ɲ ka pen ɲɔw ɲɲwa'ne ɲwa'ne mbɔ́ pɛɛ mbó ɲdɔw nekwa'ne wáɛ ɲjɛ́w, ke pɛɛ ku' nezú' ntsu nũu menu tsɛɛ wɔ́.

10 Pɛɛ laa ɲdikɲe mefaane-ɲu, ɲgá mbɔ́ wé, mbo mɔ ɲdikɲe yáa ɲgá mbɔ́ ɲgaɲ, mbó yi n daa ɲgwɛe nelikɲe mefaane-ɲu, ɲdikɲe, mbo n tɛm mbi Kelístɔ ɲdikɲe pɔ nelɔk ɲcɔ́éle wáɛ,

11 ɲjí ɲɔw pekɲe ké ná Sáttá a lee wekɲe pɔ́, mbí'ɲɔw pekɲe ká pɔ́ ɲmɔwe yúu mi a nzɛɛ pekɲe ɲdɔw pɔ́.

Pôl kúu Tólás mbɛɛ yé pɔ́ ɲcite

12 É gw nũu waa nenen êwá, mbo ɲ ka kúu tɛsɔw-Tólás necwí ɲkɛɛ Sɛ'ne-Kelístɔ zú'u, Tsapɔ́w tsó' sêndún mbɔ́ mɔ nefa' fa' yé,

13 Lá', mbɛɛ yaa ké ɲcite citéne, mbí'ɲɔw mɔ ɲkaa mɔ́wá wekɲe Titeus zú'u jɛ́w. É yúu mi é ka gene n deeme pɔw-Tólás ɲgw né Masendwan nelɔw wé.

Nelɔk lík-Yésu Kelístɔ ɲjɛ́ ntsɔ

14 Lá, pek gw ɲké ɲgá pɔ́ pá'lá mbɔ́ Sé, mbí'ɲɔw pek laa mbó pɔ́ gɔ́ lá, mbo a gw ɲge pek pɔ́ pɔ́ nũu mánzɔw-Kelístɔ, mbo jɛ́ Kelístɔ jɛ́ ntsɔ. Jɛ́ Sé lɔk wék ɲge pé jí Kelístɔ zú' tsɛɛ, pá' yúu mi pé tɔwne, ják kó' ésat zú' tsɛɛ lá.

¹⁵ Pɛk zɛɛ mbɔ mbɔ Sɛ mbɔ pɔ pɔ́ jɔ́k yúu sá'ne yi é fúne mbɔ́ Kelístɔ. Jɔ́k yi é kɔ́'ne ntéme melwí-pɔɔ, melwí pɔɔ pi pɔ́p sé nduk, te mba núu mé pɔɔ pi pɔ́p sé mbé.

¹⁶ Yíyá jɔ́k é mbɔ pɔɔ pi pɔ́p sé mbé mbɔ́ jɔ́k nevú ni é gáne nevú, mbɔ́ pɔɔ pi pɔ́p sé nduk, mbɔ́ jɔ́k luk yi é gene pé pɔ́ gú, te é pá'a, mbɔ́ wɔ́ ku' nepó yúu mi pé gɔ́ ndɔ́k éfa' yɔ́ fa'?

¹⁷ Lá' pɛk ka pɔ́ pɔ́́ pɛcɔ́ pɔɔ te nɔ́da pi pɔ́p lɔ́kne sɔ́wɛ-sé h́ge yɔ́p yúu mentáa pɔ́, pɛk éswíi yék pɔ́ né t́m Léénéne, mbɔ́ pɔ́ pɔɔ pi Sɛ ka túune. Pɛk pɔ́ éswíi, Sɛ pɔ́ h́jɔ́ wék pɛk pen ndat mbɔ́ núu Kelístɔ.

2 Kɔ́lɛ́ntɛ 3

Pafa' fa' núu kaa fí

¹ Pɛk cú ndɔ́k mbɛn h́ze zene nelé'le nté pɔɔ pi pɛk péte kekɔ́? Ke é sé mbíkɛ pɔ́ h́gɔ́ pɛk cɔ́wée h́wa'ne yi é lé'léne pɔɔ pi pɛk péte, pá' pɛcɔ́ pɔɔ gene la ndɔ́k ntɔ́ mbi pɔ́, ke pɔ́ necɔ́wée mbɔ́ pɔ́ la ndɔ́k h́gɔ́ yecɔ́ zɛ' ɔɔ?

² Pɔ́ wá pɔ́ne yék h́wa'ne, mbɔ́ pé ka h́wa'ne tset t́m pɛk, pɔɔ pɛtsɔ́ sé h́jɔ́ mbɛn mbɔ́ éfú,

³ mbɔ́ pé lɔ́k pɔ́ mík h́jɔ́ h́gɔ́ pɔ́ h́wa'ne yi Kelístɔ ka h́wa'néne, ntúu wék pɛk tɔ́ h́gá. A h́kaa lɔ́k pɔ́ h́kɔ́h́wa'ne lá h́h́wa'ne yíyá h́wa'ne pɔ́, é ka pɔ́ h́wa'ne, h́dee pɔ́ núu Zwíkɛ-Sɛ, jɔ́ Sɛ wí a gú, mbɔ́ ntɔ́. É h́kaa pɔ́ h́wa'ne núu pɛtáfélé-h́gɔ́ pɔ́, a ka h́wa'ne pɔ́ núu t́m-pɔ́mesɔ́.

⁴ Pɛk cú nu núu fa' yék pá'a, mbí'h́gɔ́ pɛk lɔ́k pɔ́́ pɛk latne mbɔ́ núu Kelístɔ, h́tsuɔ́ h́jɔ́ h́gɔ́ Sɛ pém nu yék.

⁵ Pɛk ká pɔ́ h́cú pá'a h́gɔ́ mbɔ́ pɛk lɔ́k kwa' mɔ́k metɔ́ h́ge yecɔ́ yúu pɔ́. Metɔ́ mi pɛk lɔ́kne h́ge yɔ́ fa' fú pɔ́ mbɔ́ Sɛ.

⁶ Jɔ́ ka gene pɛk ku' nepó pafa' fa', núu kaa yé fí. Yíyá kaa ká pɔ́ fú pɔ́ núu nepɔ́ ni pé ka h́wa'néne pɔ́, é fú pɔ́ núu Zwíkɛ-Sɛ. Nepɔ́ ni pé ka h́wa'néne, é ge h́u pfú pfúne, Zwíkɛ ge h́u pɔ́ gú.

⁷ Pɔ́ pen mbɔ́ h́jɔ́ yɔ́ pá' nu-nepɔ́ ka pɔ́ne pɔ́'ɔ. Pé ka h́wa'ne núu táfélé-h́gɔ́, é ge pé pfú pfúne. Te mba pɔ́'ɔ, fa' núu nu-nepɔ́ éndá, ǵwɛe máma nehwáɛ, te paíslayêl pɔ́ ku' nelíɛ wíwá nehwáɛ núu shɔ́-Mɔ́sɛe pɔ́, mba pá' a h́kaa h́nánɛ pɔ́.

⁸ Pá' é ka pɔ́ pɔ́'ɔ lá, é gɔ́ h́ge pá' lá fa' núu nu-Zwíkɛ Léénéne, pɔ́ gá nehwáɛ te h́dee wíwá pɔ́ ɔɔ?

⁹ É laa mbɔ́ yi nu núu fa'-nepɔ́ ni te mba pá' é mbɔ́ h́ge pé pfú pfúne, é ka ǵwɛe nehwáɛ, mba nu núu fa' yi é gene pɔ́ t́m ndɔ́h́ndɔ́ mbi Sɛ gɔ́ h́ké h́ǵwɛe nehwáɛ h́dee yíyá,

- 10** mbo pekhe zee ncú ngo, nehwáhe we hkwáne tsúh mbó gú te', te we hkwámbi hkaa pó yecó yúu pó.
- 11** É zee mbó yi yúu mi é hkaa ndá' h́úk mbó pó gú pó, é ka gwéee we nehwáhe, mba yúu mi é ga ndá' h́úk mbó pó gú, h́ge h́ké h́gwéee nehwáhe é lee ýyá.
- 12** Pá' pek sé níiite níj ngo mone menu nénwín lá, pek sáane sáanéne ncú nu n̄u.
- 13** Pek ká pó h́ge pá' M̄s̄é wí a mbóne ntó' hkwá n̄u shé wé ndok mbók vuvuk wí é hkaa mbó h́ga h́nán pó, negó mme pwo-Íslayél pó h́jé pó.
- 14** La, é ka zee h́go mbó, mbo jínu yóp ka j́'ne, é ka j́'ne j́'néne te h́kúu ló'ne, mbí'hgo póp mbó éfúh hwa'ne-Nden Kaa, hkwá éyá pét mbó pó gú, é pét mbó pó gú, mbí'hgo hu laa mbét ké lat mb̄ n̄u Kelístó, wíwá hka pét mbó pó gú.
- 15** Te h́kúu ló'ne pwo-Íslayél pó te mbó éfúh mehwá'ne-M̄s̄é, yecó hkwá pwo jínu yóp.
- 16** Lá hu laa mbó te éshot mb̄ ndíhe Tsarwo, hkwá jépmé,
- 17** mbí'hgo Tsarwo pó pó Zwíhge, za' yi Zwíhge-Tsarwo pen mbó zú'u lá, yecó yúu mi mbó é táate hu, pwo pen mbó zú'u pó.
- 18** Pekhe pets̄ ká pen h́gwéee yecó hkwá n̄u shé wekhe pó, nehwáhe Tsarwo sé ntémé n̄u pekhe mben nz̄ pá' kye' yi é téméne n̄u j́' shé lá. Tsarwo wí a pó pó Zwíhge, a sé h́ge pekhe kúpmé nté, h́ge pekhe fí wé, nehwáhe wí é n̄u pekhe, pen mbó h́kwí' k̄wí'ne.

2 Kólêhete 4

Fu'-Sé yi é tset mekhe-tsa'

- 1** Pó'w lá, pá' Sé ka lok pó tsáa mejúh yé, h́gá yo fa' mbó pek lá, pek pwo káa pó.
- 2** Pek pwo n̄u menté lok éfa' mefa' mi é mé ntsem, mben mbó mé s̄ pó, wecó hkwá hka pwo n̄u ku-nenen yék pó, pek pen h́ké mbwo mbó ndok mecó menu éfente swíhge-Sé pó, te h́tsú' pó'w, pek lok pá' pek mbi Sé h́de'le pó nu nénwín mbó pwo mesoh, te mbó yi é laa mbó hu pwo lá' wék n̄u yecó nu pó.
- 3** É laa mben mbó yi Nk̄ Ś'ne wí pek c̄wine, é mbó pecó pwo mbét pó tset hkwá, mbo hkwá pó pó'w, pwo mbó pwo pi póp sé h́kwo Sé, lá h́ge mbé péne,
- 4** é pazú' nu-Sé ké záp t̄m n̄u, pi sé we yo mbí ka kémó h́jé' jínu yóp ndok ntó' wóp nejú' kye' yi é fúne n̄u Nk̄ s̄'ne. Pó'w, póp pwo jí pá' nehwáhe-Kelístó póne pó. J́ Kelístó pá' Sé póne.
- 5** Pek ka pó h́go nc̄wi Nk̄ Ś'ne, mbwo fa' pó pá' pé ga h́jé wék pó, pek fa' pó pá' pé ga h́jé h́go Yésu Kelístó Tsarwo. Pek t̄m mbó pó pafa' fa' pi póp fa'ne mbó p̄ mbí' Yésu,

⁶mbí'ηγω Sé wí a ka cúne ηγω: «Έ πωη ηγω kye', é kye' zu' tset nzénzúu», jú né tú yé ka ké ntó ηkye' metúm mék, nege pek jí pá' neηwáηe we póne, é neηwáηe wí pé sé ηjúw núu shú-Kelísto.

⁷Lá pek pi yó fu' núu pek, pek pó pó pá' mekuη-tsdá' lá. Έ fú núu pé júw sú'ne ηγω mímá metuu mi fu' ye ká pó gú pó, fú pó mbō Sé, é ká pó fú mbō pek pó.

⁸Ngüó' sé éfú meshú meshú ntó núu pek lá ηké mbow mbó ηγω' wék pó. Έ ga yecó ηká pek pōw pen ηjí pá' pek ga ηγε pó, lá ηκέ mbow ícú ηγω nu lwikle zú'u pó.

⁹Πέ kuene wék Sé ké mbow wék me'. Έ ga yecó ηká yi pé témne wék sé lá, pek ké mbow pfú.

¹⁰Pek pó ηká tsuu, mbó mbém ηγω pek ga mpfú nté neví ni Yésu ka pfúne. Pó'w, nepó yi pé ga ηjúw ηγω luk-Yésu é yé sōη mbuu pek.

¹¹Pek pí pek pét gú, pek ηká tsuu mbó pō ntsu-neví, mbí' nu-Yésu. Έ pó'w, nepó yi pé ga ndíηe wék, ηjúw ηγω luk-Yésu núu mbuu yek te mba pá' é ga ηγε mpfú.

¹²Έ fú pó'w, neví gó mbó sōη-mbuu pek mbó éfa' yé fa', luk pó éfa' yé fa' sōη-mbuu puu.

¹³ηwa'ne-Sé cú ηγω: η ka záp túm núu Sé, é yúu mi é ka gene n cú nu, pek ka lok pá' pek zápne túm núu Sé, núu yíγá nté, ηgŵee yék pō necú nu Sé,

¹⁴mbó ηjí ηγω Sé wí a ka gene Tsaruu Yésu zŵíime núu neví, ga ηγε mben ηγε pekηe zŵíime yekηe, mbí'ηγω pekηe lat mbuu núu Yésu, Sé ge pekηe pétsuu cŵet, pekηe pe Yésu cú'le.

¹⁵Pek pémm mone menu tsuu mi Sé sé ηjúw ηγω é ku' mék, ndok ítsáa pō ηγω puu lú'ne. Pó'w, ηjí ηγω nden-pají ηγω Sé kōη wóp ηγε ηkwí' záa, nden pagá pá'lá mbō wé, mba pagú'le wé, kwí' ízázá gúu.

Nezáp túm núu Yésu ndok ínnáη

¹⁶Έ yúu mi é gene pek pōw káa, mbuu yek sé ízeη ηkwí' ηkáa káane lá, túm yék pó tsetú mbó suute suuténe lé' tsuu.

¹⁷Mów móyúu ηgüó' wí pek ηkōne mbó ηjúw, é lee leene. Pé laa ηga mbée fu', é pōw ku' yecó yúu núu negú' ké nden wí é ká pó ηga ndá' ímme pó, wí yíγá ηgüó' lok ítsó' sêndúη ηgá mbō pekηe.

¹⁸Pek ká pó éfa' pō yúu mi pé lokne mík ηjúw pó, pek sé éfa' pō yi pé ká pó ηjúw né mík pó. Έ zee ηγω mbó, yúu mi pé lokne mík ηjúw é ká ínnáη te' pó, lá yi pé ká pó ndok mík ηjúw pó, é ηké ndá' mbó pō gú.

2 Κολήητε 5

¹Πεκ ζεε μβό ήjí ηγο ntap wə wi πεκηε tsetú, é πό mβuu γεκηε laane, é laa ήζεε μβό γεσό lé! ήκeme κemeνε, mβo πεκηε gwεε ndá tάνέρú, é πό yi é γu ήdá! μβó πο γú. Ρωomέσoη ηκαane πόo, Sé ka πόoηe.

²Έ yúu mi é γεηε πεκηε πό ηκôoηe μβó ήdaa, ήtsáa ηepó tset ndá γεκηε tάνέρú, ηepó tsetú pá! ηu wi a tset ndwí fí yi a ma'ne lá.

³Yíyá mβuu laa ήkŵíipe weκηε, πεκηε ποo ηen μβó mbi Sé μβó pakéma'ndwí πό,

⁴mbí'ηγο é ηká yi πεκηε πέtne tset wə ntap, menu πό fyét weκηε, πεκηε laa. Έ nénwín ηγο πεκηε ka πό ήkôη ηγο πέ fú núu πεκηε ήcŵεete γo mβuu, πεκηε loo ηema! ndwí ye tάνέρú núu, ηepó yi mβuu yi é ká pfú γu mi mβuu yi é gwεene ηepfú.

⁵Sé ka niiténe weκηε núu wíwá ηepó, ήgá Zwíκηε yé mβō πεκηε ηelok ήγε ζεsé núu yúu mi a γu ήγε lá ήgá mβō πεκηε.

⁶Πό'o lá, πεκηε ηká tsuu, ήtsú! ήnánη πο né tsáate pá'te. Πεκηε ká πό ήmμηε ηγο πεκηε laa ήdá! μβét μβó πο tset γo mβuu, mβo πεκηε πέt ké πό ηeϊóη Tsapwə, mβo πεκηε πό πο ηga sɛsa.

⁷Έ lok ήcú ηγο πεκηε πέt μβó ήdok mík μεκηε ήjúo wé. Lá, πεκηε nánη μβó ήzŵí'le pa'ne, mbí'ηγο πεκηε záp tám núu wé.

⁸Πεκηε tsú! ήnánη πο né tsáate pa'ne, Tú yúu gwé yi πεκηε sé ήtsáa é πό ηecŵet tset γo mβuu, ήγu ήtsú! nánη πο ηeϊóη Tsapwə.

⁹Έ lee πό'o, yúu mi πεκ sé ήtsáa ηege te!, é ηege yúu mi é ποηηe wé. Ke πο pá! πεκ tset γo mβuu o, ke πο pá! πεκ cŵetne tsetú o,

¹⁰mbí'ηγο é sé μβíκηε ηγο πεκηε petsuu lee mbi Kεlísto a ηak weκηε, é lee πό'o, mba wŵ lá cŵéε ye tsó'fa! núu yúu mi a ka γεηε, é πό yi sŵ'ne ke yi κepoη o, ηká yi a ka πόηe tset yíyá mβuu.

Sé ka lok Kεlísto ήmik mβuu γop pωomέσoη

¹¹Πά! πεκ sé ήjí yúu mi πέ fúηηe ηγο ηepók Tsapwə lá, πεκ nánη ήdoo πο shú, ήγε pwo tsuη ήjí pwo pi πεκ πέte. Sé sé ήtsuη ήjí pwo pi πεκ πέte, mo sé ήkwaηe ηγο pwa tset tám púu μβó ήtsuη ήjí ηu wi mo wété.

¹²Πεκ ká πό pá'a la mβen μβó ήdoo neswíi wúu né pwo pi πεκ πέté πό, πεκ gá wúu πο né shú pá! μβó pwa kwaηe wék, nu yék ποη wúu ποηηe. Έ lee πό'o, pwa jí netsó! nu mβō pwo pi πόp sé ήdok yúu mi é πό πο nzeηpíi ήηá'le, lá mβo πόp μβó ήγu ήdok πο mi é πό πο tset tám πόp ήηá'le.

¹³Πέ laa μβó ήjúo ηγο πεκ sé ήγε pá! ηepá'le lá, mβo πεκ πέte, πο pá! nu-Sé γu ήnen, ήké μβó yi jínu yék gú, mβo pwa γuηe ήdú'ne.

14Yék pɔ pɔ ŋɔ pɔ́ Kelístɔ kɔŋne wɛkɛ lɔ́, pɛk sé ńzú' pɔ ntsu wé. Pɛk sé ńtsun ńjí ŋɔ tɔ́ ŋu wémɔ́' ka pfú nũ tú-pɔ́ tsuu. É lɔk pɔ́'ɔ, m̀bɔ́ ŋɔ pɔ́p pɔ́ pɛtsuu ka tɛmte m̀pfú.

15A ka pfú nũ tú-pɔ́ tsuu, nɛpɔ́ yi pɔ́ pi pɔ́p ntuu ké pen m̀bɔ́ gú pɔ́ pɔ́' pɔ́p gɔ́ ńge yúu mi é pɔ́ŋne wɔ́p pɔ́. Pɔ́p gɔ́ ńtsú' m̀bɔ́ gú, pɔ́ pɔ́' pɔ́p gɔ́ ńge yúu mi é pɔ́ŋne wé, jɛ́ wí a ka pfúne nũ tú yɔ́p la Sé z̀wíime wé nũ nɛnú.

16Pɔ́' é pɔ́'ɔ́ lɔ́, pɛk nũ ŋk̀ɔ́ne ńtsú' m̀bɔ́ ńjí ŋu pɔ́ nũ nté yi pɔ́mɛsɔ́ŋ lɔkne ńjí ŋu pɔ́. É laa m̀bɔ́ yi pɛk ka zɛɛ ńjí Kelístɔ nũ yíyá nté, m̀bɔ́ pɛk ŋk̀ɔ́ne m̀bɔ́ m̀ben m̀bɔ́ ńjí wé pɔ́'ɔ́ pɔ́.

17Ŋu pɔ́ tɛ ńdat mbuu ye nũ Kelístɔ, ńtsú' m̀bɔ́ pɔ́ ŋu fí, m̀bɔ́ tset t́m yé m̀bɔ́ pen m̀bɔ́ pɔ́' a ka zɛɛne m̀bɔ́ pɔ́, m̀bɔ́ a zɛ nɛnán wɛ fí.

18Mímá menu tsuu fú m̀bɔ́ Sé wí a ka lɔkne Kelístɔ m̀mik mbuu yí é ka pɔ́ne tsetset pɛkɛ pɛ jɛ́ Sé, a ka pen ńgá fa' m̀bɔ́ pɛk, é pɔ́ nɛgɔ́ éswíi pɔ́ ŋɔ shé nɛmek mbuu yí é ka pɔ́ne tsetset pɔ́p pé Sé é c̀wɛt.

19Sé ka zɛɛ m̀bɔ́ ńgá Kelístɔ, m̀bɔ́ m̀mik mbuu yí pɔ́p pɔ́mɛsɔ́ŋ ndũmbí g̀wɛɛɛ, pɔ́'ɔ́, ké pen sán menu kɛpɔ́ŋ m̀pɔ́, ńge ńd̀wíkle swíŋɛ lɔk m̀mik mbuu m̀bɔ́ pɛk.

20Pɛk lɔk pɔ́'a m̀bɔ́ pɛmántúu-Kelístɔ la ńcú nu. É pɔ́'a ńdɔk m̀bɔ́ ŋɔ Sé êwá fúŋne pɔ́. Pɛk lɔk lík-Kelístɔ, m̀bú' m̀bɔ́ ŋɔ pɔ́ pém Sé ńge pɔ́p pɛpɔ́p pen m̀bɔ́ s̀'ńɛ.

21Pɔ́' ndɔ́ ka pɔ́ tú pɛkɛ lɔ́, Sé ka tí menu kɛpɔ́ŋ mɛkɛ, ńzɔ́p tú-Kelístɔ, m̀bɔ́ a ŋkaa yɛcɔ́ nu kɛpɔ́ŋ g̀wɛɛ. A ka gɛ pɔ́'ɔ́, pɔ́' pɛkɛ gɔ́ ńdɔk nɛlat mbuu nũ Kelístɔ, m̀bɔ́ pɔ́ pi pɔ́p m̀bɔ́ Sé m̀bɔ́ nd̀ŋndɛŋ.

2 Kɔ́lêŋtɛ 6

Fu' mba ŋgüó' yi é nũ fa'-Kelístɔ

1Pɔ́' pɛkɛ pé Sé tɛmténe m̀bɔ́ éfa' lɔ́, pɛk sé ńní mɛtuu m̀uu ŋɔ kɔ́ pɔ́ ge nũ nté yi, nɛpɔ́ wí Sé tsáane ẃuu, ńgá fu' níine ýuu, gɔ́ ńdɛɛ f̀ɛɛ.

2Sé ka zɛɛ ńcú ŋɔ:

Ŋká nɛc̀wéle wú ka pɔ́ tɛ ńku', n zú' ŋgi yu, lé' nɛgɛ pɔ́mɛsɔ́ŋ luk ka ku', n tɔ́ ńc̀wéle wú. Pɔ́u jí ŋɔ é ké m̀bɔ́ ŋk̀ɔ́ne pɔ́'a m̀bɔ́ ŋká s̀'ńɛ, yɔ́ lé' yi m̀bɔ́ ŋu luk.

3É gɔ́ nũ pɛk gɔ́ŋntúu, pɛk ká pɔ́ ńge yɛcɔ́ yúu mi m̀bɔ́ ŋu kɔ́tɛ nũ m̀vu sé pɔ́, pé fú nũ ńdɔk ńzɔ́tɛ fa' yék pɔ́.

4Tɛ ńtsú' pɔ́'ɔ́, pɛk t́uu nũ k̀ɔ́ lɔ́, ńnyɛt ŋɔ pɛk pafa' fa'-Sé, ńdɔk pɔ́' pɛk sé ésuɔk tɛ', nũ ŋká-ŋgüó', nũ ŋká yi nu lɛɛne wék, nũ ŋká yi pɛk sé ńc̀ɔ́' tɛ',

5ke pɔ́ ŋká yi pé sé ńtswáa wék ɔ́, ke pɔ́ ŋká yi pé ní'ne wék tsán ɔ́, ke pɔ́ ŋká yi pé tsúunéne lɔ́' m̀ma' nzuu pɛk ɔ́, ke nũ ŋká yi pɛk t́uu nũ mɛfa' mi é

ten tenne ɔɔ, ke nüu ñká yi pek sé ñdé ké lé ɔɔ, mba nüu ñká yi pek sé ñnáñ ké ñkwét yúu.

⁶Pek sé ñdɔk wɛk mat ñnyet ñgɔ pek pafa' fa'-Sé. Pek gŵee tám Léénéne, mba jínu yi é fúne mbɔ Sé, ñge kɔkmbɛɛ. Pek gŵee pɔ pɔɔtám nzɛɛ pɔɔmɛsɔɔ, ñzŵí'le yék kɔ́ɔ lá pɔ mbɔ Zŵíkɛ Léénéne, ñgŵee ñkɔɔɛ yi é ká pɔ ñkɔɔ-ńík pɔ,

⁷Pek éswíi yék pɔ nu nénwín, yúu mi pek gene nyet pɔ metɛɛ Sé. Pek lɔk pɔ nu yi é tɛɛne ndáɔndɔɔ ñdɔk ñge yék yúu lɔk ñkem ntsɔ te mba yé lɔk ñdɔ́' ntsɔ.

⁸Pecɔ pɔɔ sé ñgɔ ñgá meku' mék, pecɔ pɔ ñtém sɛɛ nüu pek. Pecɔ gɔ ñgɔ'le yúu mi pek sé ñge, pecɔ pɔ ñzɔɔte wék zɔɔtene. Pé sé ñdɔk wék ñge gaɔɔɔnu, lá pek ké mbɔ éswíi pɔ nu nénwín.

⁹Pé sé ñmɔɔne wék, lá ñké mbɔ ñjí wék jíne, ñdɔk wék éfúɔ pɛpɛfú lá pek tsuɔ mbɔ pɔp nɛɛ, ñnyet wék né ñgɔ́', lá ñké mbɔ wék jwí.

¹⁰Pé kwanɛ ñgɔ pek sé ñmɔk yecɔ nu, lá pek ñnáñ ñká tsɛɛ pɔ né tsáate. Pé sé ñdɔk wék éfúɔ pɛpúɔ, lá pek pɔ ñdɔk pɔɔ te ñzáa ñge gaɔyúu. Pé sé ñdíɔne wék pá' ñká yi yúu yék ká pɔ gú pɔ lá, lá pek ké ñgŵee yúu tsɛɛ.

¹¹Pɛɛ pesúu pek pi pɔp Kɔlɛɔnte, pek swíi wɛɛ ne nu ké lwé' pɛfú',pek temte ñjíe' tám wék ñnyet wɛɛ.

¹²Pek ká pɔ ñdɔ' nekɔɔ wɛɛ pɔ, yecɔ yúu laa mbɔ ñtáate wɛɛ nekɔɔ wék, mba é fú mbɔ pɛɛ.

¹³Ñ gɛ ñcú nu mbɔ pɛɛ ñkɔɔne pá' ñu cú nu mbɔ mbɔɔkɔ́ pɛ lá. É pɔ ñgɔ pɛɛ kɔɔ wék gúu pá' pek sé ñkɔɔ wɛɛ gúu.

Ƙɔɔ pɔɔ-Kelístɔ pɔp pakezáp tám nüu Sé ñtemte nu

¹⁴Ƙɔɔ pɛɛ pakezáp tám nüu Yésu temte pa' ñu pɔp wɛɔ́ temtene ñnen tá' ku ñge tá' yúu lá, mbɔ nu yi é tɛɛne ndáɔndɔɔ pɔp yi é ká tɛɛ zɛ ñtemte ku ñnen ñgɔ́ku? Mbɔ kye' pɔp nzénzɛɛ pɔ tá' zɛ' ñgɔ́ku?

¹⁵Te é laa mbɔ Kelístɔ pɔp Belial pɔ tá' ntsu? Te a laa mbɔ ñu wí a zápne tám nüu Kelístɔ pɔp ñu wí a ká záp tám nüu wé pɔ ñgŵee tá' kwanɛ?

¹⁶Mbɔ pé lɔk ndá-ɔɔpɔ'-Sé pɔp yúu mi pé gú'le ñgɔ é mesé ñdɔk éfúɔ tá' yúu ñgɔ́ku? Pɛkɛ zɛ mbɔ ndá-ɔɔpɔ'-Sé wí a mbɔ ñcú mbɔ pɔp, pá' kwa' jɛ ka cúne ñgɔ: Mɔ, ñ gɛ ñge ñtsú' ñnáñ pɔ tsetset pɔp, mbɔ nen tsetset pɔp. Mɔ ñge mbɔ Sé wɔp, pɔp pɔ pɔ pɔ.

¹⁷É yúu mi é ge jɛ Tsapɔ cú ñgɔ: Pɛɛ fú tsetset pɔp ñcwɛt, éfak yɛɛ mbɛɛ, Ƙɔɔ pɛɛ gŵee yúu mi ló' nüu, Mɔ, m ben ñké ñkúɔɔne wɛɛ.

¹⁸Mɔ, ñ gɛ ñge mbɔ mbɔ pɛɛ mbɔ tát wɛɛ, Pɛɛ pɔ mbɔ mɔ, mbɔ pɔ pɔ pɔ pé mbéene mba pé paɔɔ, Tsapɔ, ñgaɔmetɛɛ tsɛɛ cúne.

2 Kɔlênte 7

¹Pówépémá páa pé tɔɔnden, pá! Sé ka ka'ne mone menu mbɔ pekhe lá, é sé mbíkhe ngɔ kwa' pekhe né tú yekhe küó menu mi é ká pɔɔh Sé pɔ, mi pé ge gene, te mba mi pé kwanje kwanjéne, hkwí! ndɔk nepɔ ké ló' hɔɔ né mbi te ndwíkle, hɔɔ hɔɔ, mbó mbók Sé.

Tsáate yi é tset tám-pól

²É pen mbó mbíkhe ngɔ pɔɔ ge te pek jí ngɔ nu yék é tset tám pɔɔ, pek ká faane nu mbɔ wecɔ ɔu pɔ, pek ɔkaa ge ɔu éfaane sɛndúɔh-Sé pɔ, pek ké mbɔɔ fúkle wecɔ ɔu hɔɔ yúu yé pɔ.

³Ŋ ké mbɔɔ hɔú pá'a ndɔk hɔú ngɔ pɔɔ faane yecɔ nu pɔ. Mɔ hɔɔe mó ndá' éswíi wɔɔ ngɔ, nu yúu é tset tám pek. Pek zú' pekhe pɔne pɔ nɔu tá' nɔɔ, ke pekhe sé hɔú' pɔ sɔ'ne ɔɔ, ke pekhe pɔ pɔ ntsu nevé ɔɔ.

⁴Mɔ hɔɔe mó hkwɛn yaa hɔɔ mbɔ pɔɔ, n ɔk pɔ wɔɔ hɔɔe tsáate te!, m bét hɔɔe pɔ suk te!, tsáate tám mɔ te! te mba pá' pek sé hɔɔ hɔɔ' te! lá.

⁵Pek ka zee hɔɔ te hkwú Masendwan, wecɔ nejwíite pɔɔ gú pɔ. Ngɔ' fú meshé meshé hɔɔ. Pɔɔ gɔ mbó nzempíi mma' wék né ntsɔ, tám yék pɔ tsetú mbók mbí mecɔ menu.

⁶Lá, Sé tuk hki-mík mék pá! a tukne hki-mík-pɔ pi pɔp sé hɔɔ. É pɔ pá! a ka gene Titeus lutne hɔɔ hɔɔ wék.

⁷Sé ká lɔk pɔ nda' pá' Titeus tɔne pɔ, a pen ndɔk mba pá' pɔ ka zíine hki-mík-Titeus gúu. Titeus ka piite, éswíi wék né nté yi pɔ sé hɔɔ nejwíi wáa pɔ'ɔ, mbɛn mbéete nté yi pɔ sé ndɔk mmɔk nu yáa pɔ'ɔ, mbɛn éswíi wék pá' pɔ tɔne mbé! mélá' máa pɔ'ɔ. Te n zú', nu pen hkwí' mbɔɔ wáa te!.

⁸Nu gɔe nepɔɔ wáa te!. Nwa'ne yi h ka piitene hɔú mbɔ pɔɔ, é ka ge pɔɔ muk, lá h ká pɔ hɔɔ yecɔ ló' nɔu pɔ. É laa mbó yi h ka hɔɔ ló' nɔu, mbɔ é pɔ pɔ pá' h ka pɔ hɔɔ hɔɔ é gɔ hɔɔ pɔɔ zee mmɔk.

⁹Lá, mɔ hkwɔne mbó hɔɔe tsáatene. Mɔ sé mbɔ hɔɔe tsáate, pɔ mbí'ngɔ pɔ ka muk pɔ, n tsáate mbí'ngɔ nemɔk wɔɔ ka ge pɔ kúpme mat. Pɔ ka muk nɔu nté yi Sé sé hɔɔ, te mbó pɔ pɔ cú ngɔ pek ka ge yecɔ nu kepɔɔ nɔu pɔ pɔ,

¹⁰mbí'ngɔ nemɔk nɔu nté yi Sé sé hɔɔ, é ge ɔu kúpme mat. Wíwá nekúpme mat ge ɔu luk, te mbó nu pɔ pɔ wék wé pá' a mukne pɔ. Lá nemɔk nɔu nté yé pɔ-ndumbí, é gá pɔ nevé.

¹¹Pɔ líne pɔ yúu mi yíyá nté nemɔk, nɔu nté yi Sé sé hɔɔ, é ka ge nɔu pɔ lá hɔɔ. Hɔɔ wɔɔ negwetne hkwá yi nu sé. Hɔɔ wɔɔ nelɔɔ ngɔ pé likhe mefaane máu hɔɔ mbɔ pɔ. Hɔɔ wɔɔ nemɔk nu yáa. Hɔɔ wɔɔ nepók nu. Hɔɔ wɔɔ netsáa nejwíi wáa. Hɔɔ wɔɔ nezaje mbɔ. Hɔɔ wɔɔ nezáp ngɔ' tú-ɔu wí a faane nu. Pɔ ka lɔk meshé tsɔ hɔɔ hɔɔ ɔkaa pen mbó hɔɔ yecɔ nu nɔu yɔ nu pɔ.

12 Pá' η ka ηwa'néne ηwa'ne ήγά mbǒ paa lá, η κά πό ήηwa'ne mbí' gaημεfaane πό, ήκέ mbǒ ηήwa'ne mbí' ηu wí pé gene nu κερωη nũu wé πό. Mbó ηήwa'ne πο ηγο paa túu mbi Sé, ήύó nté yi paa ήdǒk ήgwetne nũu nu yék.

13 Yó yúu mi é ka zíine ηki-mík mék.

ηki-mík mék ηkaane πό μέ zíine nda' πό, pek ka pen ήkwi' ήtsáate te' nũu nu yi Titeus ka πό ήtsáate yé, mbǒ paa petsuu gene túm yé fíite.

14 É gó mbó, mbǒ η ka túu mbi Titeus ήνά' ήdǒk nu yúu ήka'te. A pen fú lá' paa, sáa ké mbǒ wáa kó. Yúu mi pek ka πό ήdǒk nu yúu ήka'te mbi Titeus nũu, é ka pen ήcwet mbó πο nu nénwín, ndéηndéη pá' pek ήjúkne éswíi wáa πο né nu nénwín lá.

15 Lá, é fú πό'ó, m ben ήkwi' ήkωη wáa πο nde' nde', ήνάη mbó ήkwiite pá' paa petsuu ka temtene ήtúu nezú' ntsu, mba pá' paa ka kúkηéne wé, mbók wé pá' pé πόk mántúu, ήγά mbuu sé mbi wé.

16 Mǒ sé mbó ήtsáate te' pá' m bó ήga nũu kǔs lá, ήtém ηkwen yaa ήγά mbǒ paa, ké πόk.

2 Kǒlêηte 8

Negá yúu nũu fa'-Sé né ποη túm

1 Pǒpémá pék, pek sé ήdǒk nege paa jí yúu mi Sé ka gáne fu' níine mecú'le-pǔo-Kelístǒ mi é Masendwan πόp γε.

2 ηgǔó' menté menté sé ήkúu pǔo-Kelístǒ zú'u lá, túm yóp πό ήtsáate tsáaténe te'. Póp zee mbó πο περύη te' lá, ήgǔee túm sá'ne negá yúu te é záa záane.

3 E swíi wáa né yúu mi η ka ήó ήóne, πόp ka gá yúu mi πόp ku' negá te mben ήδεε pá' mbǒ πόp gá, ήκέ ήkωη kωηne lá ήγά πό'ó.

4 Póp ka Pú' mbó mbǒ pek te' ηγο pek pép πόp gá yóp yúu nelǒk ήcǔéle pǔo-Sé pi πόp Yelúsalem.

5 Pek ka zee mbǒ kwanη ηγο mbǒ πόp gá yúu nden nú πό, πόp ka πό ήγά nden nú, mbí'ηγο πόp ka piite ήγά yóp luk mbǒ Tsapǔo, mben túu ήzǔ'í'le mba kǔs lá yi pek ga cú mbǒ πόp. É πό pá' Sé kωηne.

6 É yúu mi é ka gene pek Pú' mbó mbǒ Titeus ηγο a ga lá' paa, ήγε yo fa'-ποηtám yi a ka gene paa jí, é mekηe ήdǔwikle.

7 É túu nũu kǔlǎ paa gáne fa' sá'ne, paa záp túm nũu Sé sá'ne, ήjí necú nu é cǔwet, ήjí nu-Sé kwa' sá'ne, ήzane mbuu ηγοη ηká tsuu, ήgǔee ηkωηe nzuu pek, πό'ó lá paa pen ήnyet fa' sá'ne nũu yo fa'-ποηtám.

8 η κά πό ήcú pá'a ήdǒk ήcú πο yecó nu yi paa ga ήγε πό. E swíi wáa πο pá' mecó mecú'le-pǔo-Kelístǒ sé zane mbuu ήγε πό'ó, ήdǒk ήγά wáa né shá nege pé jí ηγο paa gǔee ηkωηe te éswíi nu.

9 Pɛɛ zee mbó híjí yúu mi Tsarɛɔ Yésu Kelístɔ ka lɔkne pɔ tám sù'ne íggá. A ka gw̃ee yúu tsɛɛ, lá ítsá' mbúny mbí' wáɛ, pɔ' pɛɛ gɛ éfú núu púnj yé, ítsá' pɛɔ pi Sé gáne yúu yé mbɔ́ póp te'.

10 Nj gɛ íkɔ́ɔne nesw̃íi wáɛ né yúu mi mɔ́ sé íkwanye núu yɔ nu-íkáɔ. É ka pɔ́ ngu'laa m biite íkwanye ngɔ́ mbó pé gá yúu ídɔk ícw̃éle pɛɔ-Kelístɔ. Pɛɛ pen ímbiite neze. Yúu mi pɛɛ laa íge íkɔ́ɔne é pɔ́ɔ,

11 pɔ' pɛɛ gɛ mek yíyá fa' yi pɛɛ ka zene lá. Pɛɛ gɔ́ mek yíyá fa', mba wɔ́ lá gá pɔ́ yúu mi a ku'ne núu. Ndáɛndɛɛ pɔ' pɛɛ ka lɔk zanye mbɛɛ íkwanye, pɛɛ pen ídɔk zanye mbɛɛ íge.

12 Nj gá yúu né tám sù'ne, Sé gɔ́ mbém yúu mi ngany gáne, éfú pɔ́ núu yi ngany gw̃eeɛ, a ké fú núu yi ngany ká gw̃ee pɔ́.

13 É gɛ núu yɔ nu, pé ká pɔ́ ídɔk ícú ngɔ́ ny gá yúu ídɔk ícw̃éle pecɔ́ pɛɔ te híják yé pɔ́. Pé lɔk ícú pɔ́ ngɔ́ mba wɔ́ lá gw̃ee we mɔ́zɛ'.

14 É gɛ núu nu yi pekɛe cúne laa, pɛɛ jép yúu mi é záɔmɛne núu yáɛ yúu íggá mbɔ́ pɛɔ pi póp sé híják, é lee pɔ́'ɔ, é lá' yecɔ́ lé' pɛɛ pɔ́ híják yáɛ, póp jép yúu mi é záɔmɛne núu yóp ídɔk ídw̃íkɛe yáɛ, pɛɛ pé póp lɔk ígw̃ee yúu ndáɛndɛɛ.

15 É lɔk ímbuute núu pɔ' pé ka ɛwa'neɛ tset ɛwa'ne Sé ngɔ́: «Nj wí a ka lakne yúu te é záa ɛkaa gw̃ee te é lee pɔ́. Nj wí a ka lakne yúu é pɔ́ záa ɛkaa yecɔ́ yúu híják».

Pɛɔ pi pé gɛ cú'le íkáɔ nní' mbɔ́ póp

16 Pekɛe gá pállá mbɔ́ Sé núu pɔ' a gene Titeus zanye mbɛɛ núu nu yáɛ pɔ' pek.

17 É yúu mi é ka gene pek cú mbɔ́ wé ngɔ́ a pen lá' pɛɛ ídíɛe wáɛ, a gɔ́ mbém. A ká pɔ́ ítɔ́ mbí' pɔ́ nda' pɔ' pek túune wé pɔ́, a ka pɔ́ íkwanye netɔ́ híjáo wáɛ, te mbɛɛ ye pɔ́ ízanye núu te'.

18 Pek túu wóp wecɔ́ mɔ́ɔmá wekɛe. A pɔ́ wí mecú'le-pɛɔ-Kelístɔ tsɛɛ gene meku' mé te', éfú núu yé nté není' tú núu Njɛɛ Sù'ne.

19 Pek ká pɔ́ ítúu wé zéne pek pɔ́, mecú'le-pɛɔ-Kelístɔ ka pen ítsɔ́' wé ngɔ́ pekɛe pépóp tém ku, ícú'le yɔ́ íkáɔ. Pek ge yɔ́ fa'-pɔ́ɛtám nelɔk íge Tsarɛɔ gw̃ee negú' mba nelɔk ínyet ngɔ́ pek sé ítsáa necw̃éle pecɔ́ pɛɔ.

20 Pek ká pɔ́ íkɔ́ɔ ngɔ́ pé zɔ́ɔte wék núu yɔ́ mámá nepu'-íkáɔ ni pé sé ítsup ígɛ nní' mbɔ́ pek pɔ́.

21 Pek sé ítsáa negɛ yúu mi é ké pɔ́ɔ pɔ́ nda' Sé pɔ́, pek sé ítsáa negɛ yi é gɛ ímben ímbɔ́ɔ mba pɛɔmɛɔɔɔ.

22 Pek túu wóp Titeus, ímben íge wecɔ́ mɔ́ɔmá wekɛe. A pɔ́ ny wí a kɔ́ɔ necw̃éle pecɔ́ pɛɔ te'. Pek zee mɔ́ híjáo pɔ́'ɔ, núu menu te ízáa. É núu íkɔ́ɔne mbɛɛ yé pen ímbɔ́ ízanye pɔ' te' netɔ́ híjáo wáɛ mbí' pɔ' é laa ímbɔ́ a tém ɛkwɛn yé íggá mbɔ́ pɛɛ ké cɔ́'.

²³É ɣɛ nũu Titeus, mbo a nɔaŋku waa, a sé ñcŵéle wáa nũu fa' yi ε fa'ne mbí' wáa, ñɔa nũu pɔne pɔɔpémá pɛkɛ péré, mbo pɔp pɔɔ pi mecú'le-pɔɔ-Kelístɔ ka túune wɔp, pɔɔ pi yɔp fa' ñka' lík-Kelístɔ ñgá tɛ.

²⁴Pɔp pérépɔp laa ñtɔ, pɔa ge te pɔp jí nɔɔ pɔa sé ñkɔɔ wɔp te éswíi nu. Mecú'le-pɔɔ-Kelístɔ gɔɔ ñké ñjí nɔɔ pɛk lɔk nu yáa ñka'te mbi pɔp pa'ne te éswíi nu.

2 Kɔlêŋte 9

Sé ní' mbótne nũu ñu wí a lɔkne tím sá'ne ñgá yúu

¹É ɣɛ nũu yúu lɔk ñcŵéle pɔɔpémá pi pɔp Yelúsalem, mbo n jáɔ nɔɔ é ká pɔ mbí'kɛ nɔɔ m ben mbó ñɔwa'ne yúu nũu nɔwa'néne pɔ.

²Mbí'ñɔɔ mɔ sé ñjí nɔɔ pɔa gŵee pɔɔtám nũu yɔ nu, lá mbo ñ ka lɔk nu yáa ñka'me mbi pɔɔ-Kelístɔ pi pɔp Masendwan. Ñ ka swíi wɔp nɔɔ pɔɔ-Kelístɔ pi pɔp nũu pak-nɔɔ-Akây, tɛa negá yúu te éfú nɔu'laa. Wɔa nezɔɔe mbɔa ñgá yúu ka ge nezáa pɔɔ nũu pɔp gŵee pɔɔtám negá yɔp yúu.

³Lá, n túu pɔɔpémá pa'ne, nepɔ yi luk yi pɛk ka lɔkne nu yáa ñka'me nũu yɔ nu ké lee fɛe pɔ. Mɔ sé ñtsáa nɔɔ pɔa tsuñ ñtɛa negá pá' ñ ka swíine pɔɔ,

⁴mbí'ñɔɔ pɛkɛ pɛcɔ pɔɔ-Masendwan laa ñtɔ, ñké mboɔ jáɔ pɔa tɛa negá yúu pɔ, mbo nepɔ wí pɛk ka le'léne yúu mi pɔa tɛa negɛ, te pɛk pɔɔ ñmɔ'le, ɣɛ shɔtne ñge sáa kó wék. Yáa pen ñdee yék.

⁵Yúu mi é ka gene n jáɔ nɔɔ é sé mbí'kɛ nɔɔ mbú' mbó mbɔ pɔɔpémá páa, pɔp piite lá' pɔa lá pɛk ñtáa ñtɔ, mbiite pɔ'ɔ, necú'le yáa yúu mi pɔa ka lá'ne ñka' nelɔk tím sá'ne ñgá, ñjí nɔɔ ñ ɣɛ ñgɔ ñtɔ, é pɔ tá' zɛ'. Pé jáɔ nɔɔ é kwa' yúu pɔɔtám, te é ká pɔ yúu mi pɔa gáne pé pɔ éfyét wáa fyétne pɔ.

⁶Pɔa jí nɔɔ ñu laa mbi yúu é pɔɔ záa, mbo a ɣɛ ñdá' ñká nelak yúu, a lak é pɔɔ záa, mbi é záa, mbo é ɣɛ ñdá' ñká nelak yúu, a lak é záa.

⁷Pɔ'ɔ lá, é pɔɔ nɔɔ mba wɔ lá gá yúu pɔ pá' a ñkwaɔene tset tím yé, ñgá ké ñzán lón, ké pɔ yi pé fyét wé fyétne, mbí'ñɔɔ Sé kɔɔ ñu wí a lɔk tsáate ñgá yúu.

⁸Sé pen ñku' pá' mbó a gá yúu sá'ne menté menté mbɔ pɔa, nepɔ yi pɔa ɣɛ mbó ñká tsɔa ñgŵee yúu mi é sé mbí'kɛ mbɔ pɔa, te mben ñgŵee mba mi mbó pɔa lɔk éfa' mefa' sá'ne ñji ñji.

⁹É pɔ pá' pé ka nɔwa'ne tset nɔwa'ne-Sé nɔɔ:

Ñɔaɔyúu sá'ne mbɔ pepúñ, Pɔɔtám yé lɔɔ ñme pɔ.

¹⁰Sé wí a gáne mbiyúu mbɔ ñu wí a pine, ñgá yúu pejá a ñkwét, a ɣɛ ñge ñké mbó kwi' yúu pɔa kwi'ne, é ge sáa, nepɔ yi pɔa ɣɛ ñɔk pɔɔtám ñkwi' ñgá yúu mbɔ pɔɔ.

¹¹É ɣɛ ñdee pɔ'ɔ, pɔa gŵee yúu nelɔk éfa' mefa'-pɔɔtám nté né nté, é lee pɔ'ɔ, pɔɔ te ñzáa gá pá'lá mbɔ Sé tɛ', nũu nu yúu mi pɔa gáne pɛk ɔaɔte mbɔ pɔp.

¹²Ρῆα ζεε ήjí ηγο γο ntsup yi ρῆα ma'ne έ κέ γε ρῶ-Κελίστο πι πόρ Υελύsalem πόρ γῶεε γύυ mi έ jákne mbǔ πόρ nda' πό, έ γῆ μben ήγε ρῶ kwi' ήγά pá'lá mbǔ Sé τε'.

¹³Πόρ γῆ ήjí nden γο fa', ήγύ'le Sé nüu pá' ρῆα sé ήτίk ku nüu nu yi Νkῆα Sῆ'ne-Κελίστο sé ήκύ. Πόρ γῆ μben ήγύ'le Sé nüu pá' ρῆα lókne ποηtám, ήγά γύυ mbǔ πόρ τε mba pecó ρῶ.

¹⁴Nu γῆα γῆ ήκύú tám πόρ, πόρ nán μbó ήce'le Sé nüu tú γῆα, mbí'ηγο πόρ jáo ηγο a γá fu' níine γῆα, ρῆα γῶεε tám sῆ'ne τε', lá mbó ήcwéle ρῶ pá'a.

¹⁵Πό'ο lá, έ ποη ηγο πεκηε γά pá'lá mbǔ Sé, nüu fu' níine κέ fῆ' yi a ka γάνε mbǔ πεκηε.

2 Κολήητε 10

Πῶl sé ήde'le ηγο fa' yé ká πό yé mcocténe πό

¹Μο Πῶl, η γῆ ήdók pá' Yésu Κελίστο πόtnéne τε' μben μbó ηγαη-ποηtám, έswíi wῆα né tá' nu. A kwa' mo pól wá wí pé cúne ηγο ηká yi mo tsetset ρῆα, n nῶεε nῶεene, ήké μbó ηká yi η γῆne ηγα sesa, ήκύ nu mbǔ ρῆα tset ηwa'ne κέ πόk lá.

²Μ bú' mbó mbǔ ρῆα ηγο kco ρῆα γε nüu nté yi mo ήγε ήtó tsetset ρῆα, ήκύ nu πο né cúk. Μο ήγε ήké ήcüók ρῶ πι πόρ sé ήjáo γόρ πο ηγο πεk ήγε yék küó lá ήdók ήdco πο pii pá' mba wǔ lá.

³Πεκ ζεε μbó πο ρῶmesoη pá' pecó lá, yek nté nema' ntsco ká γóo μbó πο yé ρῶmesoη πό.

⁴Υύυ mi πεk lókne ήmma' ntsco ká πό πο ye ρῶmesoη πό, μεtῆα mi έ nüu fú mbǔ Sé, nepó yi πεk γῆ ήdók έsat küó lá yi έ tῆune tú. Πεκ sé ήjól mekwaηe mi έ πό πο μέ cotnu.

⁵Πεκ sé ήnyet ηγο meswíηe mi ρῶ lókne ήηá'le, έ πό ήtó' ρῶ nejí nu-Sé, έ ká πό yecó nu πό, έsá' tῆα ήkúpme γύυ mi ρῶ γῶεene tám πόρ, ήγε pîpá ρῶ tsá' ήzú' πο ntsu-Κελίστο.

⁶Πό'ο lá, ρῆα sá' tῆα, ήtsῆ' ήzú' πο nda' ntsu-Κελίστο nüu küó lá, μbó ήjí ηγο ηυ laa ήké ήtῆα tú tῆune, μbó πο wǔ lá, mbo πεk tῆα není' ηgῆó' tú yé.

⁷Ρῆα sé ήjáo küó lá πο nüu nzempíi. Πá' έ πό'ο, ηυ laa ήké μbó ήκύ ηγο a ηυ-Κελίστο, a tsuη ήjí ηγο a laa μbó ηυ-Κελίστο, mbo πεk pen μbó yék ρῶ-Κελίστο pá' já.

⁸Tsapῶ ka záρne wék, netῆα mbi ήκύ nu mbǔ ρῆα, nelok ήγε cú'le γῆα kwi' ήγῆ πόρ né mbi, έ ηkaa πό nelok ήták πό. Έ laa ήζεε μbó yi mo sé ήdók wíwá nepó ήka'me τε έ lee, mbo έ laa μbó sῆα ποo wáa kó.

⁹Ŋ ká kɔŋ nɛpɔ mbɔ ɾɛɛ, mbɔ ɾɔ ɾá' ŋká yi ŋ ku' ɾɔ nɛtáɛ ŋga sɛsa ŋŋwa'ne ŋwa'ne ndɔk vukŋɛ wáɛ ɾɔ.

¹⁰Mɔ sé ŋjí ŋɔ ɾɛɔ ɾɛɔ sé ŋcú ŋɔ ɾɔl túu ŋwa'ne ŋcúɔk tɛtú tɛ', ŋcú nu é tɛn, mbɛn ŋtɔ tɛ ŋtáɛ sé mbɔt, nu yí a cúne ɾɔɔ ɾɛn ŋcúɛne ɾɔ.

¹¹Ʋɛgaŋ gŵɛɛ nɛjí ŋɔ, yúu mi ɾɛk cúne tɛt ŋwa'ne ŋká yi ɾɛk ŋga sɛsa, ɾɛk ŋɛ ŋtɔ tɛ ŋtáɛ mbi ɾɛɛ ŋké ŋɛ ɾɔ yɛtɛ.

¹²É ɾɛ núu ɾɛɔ ɾi ɾɔɾ shɔtne ndɛ'le ɾɛɔ ɾi ɾɔɾ ɾɛtɛ, mɔ ɾɛk ká gŵɛɛ sɛk nɛcú ŋɔ ɾɛk ɾá' ɾɔɾ ɾɔ, mbɔ ɾɛk ɾɔɔ lɛŋtɛ ntí wék núu ntɛ ɾɛɔ éɾá ɾɔ. Tú yɔɾ ká táɛ. ɾɔɾ ɾɛɛ fɛ' wɔɾ ɾɔ núu ɾɔɾ, ndɛŋtɛ mɛmbɛɛ mɔɾ tɛtɛt ɾɔɾ.

¹³É ɾɛ núu ɾɛk, mɔ mbɔ ɾɛk ɾɔɔ ká'mɛ tɛ ŋjé' ndŵiklɛ ɾɔ, ŋtsá' ɾɔ'ɔ, ɾɛk ɾɔ ŋká'tɛ ndɔk ɾɔ mɛzɛ' mi Sé ká gáne mbɔ ɾɛk ɾá' ɾɛk ɾɛ ŋɾɛ zú'u. A ká ɾɛ ɾɛk ɾɛ tɛ ŋkúu mba lá' ɾɛɛ.

¹⁴Ʋɛk ká ɾɔ ŋɾɛ ŋjé' ndŵiklɛ-fa' yék ɾɔ ɾá' ŋká yi ɾɛk ŋkaa zɛɛ ŋɾɛ tɛ ŋkúu lá' ɾɛɛ ɾɔ ɾɔ. Ʋɛk wɔne ká ɾiitɛne mbi ndɔk Ŋkɛɛ sá'ne-Kelístɔ ŋtɔ lá' ɾɛɛ.

¹⁵Ʋɛk ká ɾɔ ŋɾɛ ká'mɛ tɛ jé' wék ndŵiklɛ fa', ndɔk fa'-ɾɛɔ ɾɛndɛ' ká'mɛ ɾɔ. ɾá' ɾɛɛ núu wék ndŵiklɛ fa' lá, ɾɛk sé ŋzŵí'le ŋɔ wɛɛ nɛzár tɛm núu Sé kŵi' ŋɾɛ ɾɔ né mbi. Nu yi ɾɛk ká cúne é cɛŋɛ mɛŋaŋ tɛtɛt ɾɛɛ ɾá' é sé mbíkŋɛ.

¹⁶Ʋɛk ɾɔɔ ŋké fú ɾɔ'ɔ, ŋɾɛ ŋcŵi Ŋkɛɛ Sá'ne núu mɛɔ mɛlá' mi ɾɛ lɛne lá' ɾɛɛ lá' ŋkúu zú'u, ɾɛk ɾɔɔ lɔk fa' yi ɾɛɔ ɾɛɔ ká fa'ne núu yɔɾ ɾúŋ fa' ndɔk ŋká'mɛ ɾɔ.

¹⁷Ʋɛ kɛ ŋkŵiite ɾá' ɾɛ ká ŋwa'ne tɛt ŋwa'ne-Sé ŋɔ: «Ŋu laa mbɔ ŋkɔŋ nɛká'mɛ, a lɔk ɾɔ yúu mi Tsarɛɔ ɾɛne ndɔk ŋká'mɛ».

¹⁸É lɔk mbɔ ŋɔ ŋu wí ɾɛ ɾémne nu wé, a ká ɾɔ ŋu wí já lɛ'léne yúu mi é ɾɛne ɾɔ. A ɾɔ ɾɔ ŋu wí Tsarɛɔ lɛ'léne yúu mi ŋgaŋ ɾɛne.

2 Kɔlɛŋtɛ 11

Ʋɔl sé mbɔt nu mbɔ ɾaŋtúu-Kelístɔ ɾi ɾɔɾ ɾɔ ɾɛɾwatŋkúu

¹Ŋ kwaŋɛ ŋɔ n daa ŋcú yáa nu mbɔ ɾɛɛ ɾá' ŋu wí a ɾálɛ lá, mɔ ɾɛɛ ɾɛ mbém, ɾɛɛ kɛ ŋzŵí'le n cú nu núu yíyá ntɛ.

²Ʋɛɛ jí ŋɔ ŋ kɔŋ wáɛ tɛ ŋ ká ɾém ŋɔ ŋu ɾɔ ŋɛ yúu núu ɾɛɛ m bɔ ŋjɛ ɾɔ. Yíyá ntɛ ŋkɔŋɛ yi ŋ gŵɛɛne nɛɛ ɾɛɛ fú ɾɔ mbɔ Sé, mbí'ŋɔ ɾɛɛ mbɔ mɔ, mbɔ ɾá' mɔɔ maŋɛ wí ŋ ká ɾáne mbɔ tá' ŋu wémɔ', ŋgaŋ ɾɔ Kelístɔ. Mɔ sé ndɛ'le wáɛ mbɔ wé ŋɔ ɾɛɛ ɾá' mɔɔŋɔ wí a ká tii yɛɔ lɔ' ɾɔ.

³Lá ŋ ká ɾɔk ɾɔ ŋɔ, é laa mbɔ wɛɔ ŋu ɾáɾɛ tɛ yáɛ ɾá' nɔ ká lɔkne mɛzúŋ éfúkɛ Éfa, ɾɛɛ ɾɔɔ ɾɛn mbɔ ɾɛɔ ɾi ɾɔɾ ɾɔ ŋcú ŋɔ ɾɔɾ jí yɔɾ ɾɔ nda' nu-Kelístɔ ŋcú éswíi nu ɾɔ.

⁴N cú pá'a mbí'ηγω μο sé ηjúo ηγω ηυ πό τε ήτό, έswíi wáa né nu núu wecó Yésu, a ké mbóo wi pek ka cúne nu núu wé πό, paa góo mbém, mben mbó ηjúo, ηυ τό ήcú nu nde' núu Zwíkηe Léeneéne, ke πό núu Nka S'ne o, é πόo mbuute núu menu mi paa ka piitene mbém πό, paa pé m pé mne.

⁵Lá μο sé ηkwaηe yáa ηγω pao pi paa jéone ηγω πόp πό pemá gaηntúu-Yésu lá, πόp ká lee wáa núu yecó yúu πό.

⁶Líkcó é nénwín ηγω mma' ma'ne lá, ηga núu nejí nu-Sé, yecó ló' ká cwet. Pek ka nyet mó yíyá luk mbó paa núu menté te ήzáa, ηγωη ηká tsaa yi é ka gáne shá.

⁷η ka gó ήcwí Nka S'ne-Sé mbó paa, ήcwí πό níne. ηkək mbaa yaa ηgá sé, nelək ήka' πό yáa ηgá tá pé'ne é lək mbó πό yecó ló' keküó?

⁸η ka πό éfa' lá' paa, mbém mecó mecú'le-pao-Kelíto πό ηgá ηkáp mbó μο, ήdək ήtóote wáa te mbó pé cú ηγω η ka γε πόp pún.

⁹η ka πό lá' paa, é πό ηká n jákne yúu, m boó cwéee yúu mbó wecó ηυ wáa πό. Póopemá pi πόp ka fúne Masendwan ka gá küó lá yi é ka πό ήják mbó μο. É ka ga núu küó lá, m boó pé m nepó pi' mbó wecó ηυ wáa πό, ηké mbóo lá' yecó lé' la mbó pi' mbó wecó ηυ wáa πό.

¹⁰Μο éfú núu nu nénwín-Kelíto yi é tset tám μο, ήcú mbó paa ηγω, n daa ηga πό gó tset Akáy, m boó me' yíyá luk yi n dəkne ήka'me πό. M boó lá' yecó lé' ήcwéee yúu mbó ηυ waa πό.

¹¹N cú πό'ó, melá' küó? Mbí'ηγω η ká kəη wáa πό keküó? ηgáη, Sé sé ήjí ηγω η kəη wáa.

¹²É yúu mi μο sé ηge, η ga mben ήkwi' ηge πό πό'ó, ήdək ηga né mbi, ήjí ηγω η ga ήdək ήzá' meku-pao pi πόp sé ήdoo mbětntáη nelək ήka'me ήcú ηγω pekηe pépóp fa' πό tá' nté.

¹³Pao épa' ká πό kwa' gaηntúu-Kelíto πό, πόp cətnu ηγω πόp fa' fa'-Kelíto. Mbo πόp ka gemó te mbó yi pé laa ηjúo wóp pé cú ηγω πόp gaηntúu-Yésu.

¹⁴É ká πό πό'ó, mbó πό yecó nu māamaane πό, mbí'ηγω Sáttā pen ήnáη yé te éshətné ήtsá' mbó πό pá' Cəo'-Sé wi a fúne za' yi kye' zú'u lá.

¹⁵Paa lək ηjúo ηγω, é ká ten mbó pafa' fa'-Sáttā neshətné te pé tsá' ηjúo wóp ήcú πό ηγω πόp pafa' fa'-Sé πό. Lá é ga ηké ήdá' tsá' nelwíkle, πόp cwéee tsó'fa' é πό πό pá' mefa' móp póne.

Ngüó' yi Pól jéone fú núu pá' a ηgaηntúu-Yésu

¹⁶Tsá'ne m ben έswíi wáa, mbáa ηυ waa nekwaηe ηγω μο pálé, ηkəη paa kwaηe, mbém ηγω η γε pá' pálé lá, mbí' πό'ó ήndá' ήka'me mózə'.

¹⁷Pá' é πό mó ηγω η ka'me lá, yúu mi η gaηne cú ηkəone, η ká πό ηga ήcú núu nté yi Tsapao kəηne πό. η ga ήcú πό pá' ηká yi n tsuη mbá lá.

- 18 Pwɔ tɛ ńzɔ́a sɛ́ ńdɔk pɔ́ yúu mi é pɔ́ pɔ́ yɛ pɔ́mɛsɔŋ ńka'mɛ, pɔ́'ɔ́ lá, ɲ ɠɛ ka'mɛ yáa.
- 19 Pwɛ́ sɛ́ ńkwaŋɛ ɲɔɔ́ jínu yáa ɠú, lá pɛ́ ńmɛ lá nu pɛ́pálé!
- 20 Pwɔ́ sɛ́ ńdɔk wáa ńɲɛ pɛkwaa pɔ́p, pɛ́ ɛ́fa' pɔ́p já, pɔ́p sɛ́ ńɔ́ yúu pɛ́, mɔ́ ńɔ́t wáa, ńtɔ́ pɔ́ nɛɠü' pɛ́, pɛ́ ńm ńmɛ.
- 21 Sáa tsuŋ mɔ́ ńkɔ́ wáa pá' mɔ́ ńkaa ɠwɛɛ sɛk tɛ́m nɛnyɛt wáa né nu pá' pɔ́p pɔ́. Lá, ɲu laa ńńá' ɛ́fɛ' fɛ'ne ńdɔk yɛcɔ́ yúu ńka'mɛ, mɔ́ ɲ ɠɛ ka'mɛ ńdɛɛ wé, ńcú nu pá' pálé lá.
- 22 Pɔ́p lɔk pɔ́ pá' pɔ́p pɔ́-Hebelɛ́ ńka'mɛ kɛkɛ́? Mba mɔ́ yáa mɔ́ pɔ́ wɛcɔ́. Kɛ pɔ́ pá' pɔ́p pɔ́-Íslayêl? Mɔ́ n tɛ́a pá'a mɔ́ pɔ́ wɛcɔ́. Kɛ pɔ́ pá' pɔ́p pɔ́ ńü nɲwɛt-Ábelɛ́hâm? Mba mɔ́ yáa m ɔ́ pɔ́ wɛcɔ́.
- 23 Kɛ pɔ́ pá' pɔ́p pafa' fa'-Kelístɔ́? M ɔ́ ńcú nu kwa' pá' pálé lá, ńcú ɲɔɔ́ mɔ́ ɲu wí ɛ́ fa'ne fa'-Kelístɔ́ tɛ́ ńdɛɛ wɔ́p pɛ́tsɛ́, ńcú pɔ́'ɔ́, ɛ́fú ńü pá' ɲ ka kíɛ zí'ne ńdɛɛ wɔ́p, ɛ́fú ńü ndɛn wí ɲ ka kúune tsáŋ ńdɛɛ wɔ́p, ɛ́fú ńü ndɛn wí pɛ́ ka tswáane wáa ńdɛɛ wɔ́p, ɛ́fú ńü ndɛn mɛŋká tɛ́ ńzɔ́a mi nɛvú ka ńkɛne wáa ńdɛɛ wɔ́p,
- 24 ɛ́ ńká yétaa pá' payúda ka tswáane wáa ɲɠwaa ntsɔ́pɛ́nɛ́pfu'ú né mɛɠémɛ́ntát,
- 25 ɛ́ ńká yétát pá' Palóma ka lɔkɛ kem-yúu ńtswáa wáa, pɛ́ ka lɔk mɛŋɔ́ ńtémte wáa tá' ńká, ńdɔ́ ńɛjwí wáa, ɛ́ ńká yétát pá' ɛ́ ka tsú'ne mɔ́zɛ', sɛ́tíma lɔk wáa ɛ́fú́t ńki. ɲ ka lé ndü ńki tɛ́ mɛn ńjúk.
- 26 ɲ ka ńnen tɛ́, nɛvú ńnɛk wáa tɛ́, ńjúk ńńáɔ́ ɲɠü' mɛŋki mi é kɔ́'ne tɛ́ ɛ́sat zɛ́, ńjúk ńnvu nu mɔ́ pɛsemntsɛ́, ńjúk ńnvu nu mɔ́ pɔ́pɛ́má páa payúda, ńjúk ńnvu nu mɔ́ pɔ́ pi pɔ́p ká pɔ́ payúda pɔ́, ńjúk ńkúu nu tɛ́t mɛtásɔŋ, ńjúk ńkúu nu kɔ́ŋtɛ́t, ńjúk ńkúu nu tɛ́t ńki kɛ́ nɛpat, ńjúk ńkúu nu mɔ́ pɔ́ pi pɔ́p cɔ́tne nu ɲɔɔ́ pɔ́p pɔ́-Kelístɔ́,
- 27 ńjúk ɛ́fa' mɛfa' mi é tɛ́nne tɛ́ ńzú' ńkáa tɛ́, ńjúk ńdɛ́ kɛ́ lé. Nɲi júk ńzɔ́ŋ wáa, ɠák yáa júk ɛ́shí, mɔ́ yɛcɔ́ ńká, yúu pɛ́jɛ́ ńmɛ mɔ́ mɔ́, fák ɠɔ́ ńkɔ́ wáa, mɔ́ n ják ndwí.
- 28 ɲ ká tɛ́a tsɛ́ pɔ́, ɛ́ lé' tsɛ́ mɔ́ ɛ́sáŋ nu ńü mɛcú'le-pɔ́-Kelístɔ́ mi é zɛ́ tsɛ́,
- 29 mɔ́ yí ɲu-Kelístɔ́ laa mɔ́t n zú' ɛ́ pɔ́ pɔ́ pá' ńká yí m ɔ́t yáa lá, mɔ́ yí ɲu-Kelístɔ́ laa ńɲɛ nu kɛpɔ́ŋ, ɛ́ ɠáane wáa tɛ́.
- 30 ɛ́ pɔ́ pɛ́'ne mɔ́ mɔ́bíkɲɛ ɲɔɔ́ pɛ́ ka'mɛ, mɔ́ m ɔ́ ńdɔk pɔ́ pá' m ɔ́t pɔ́tne ńka'mɛ.
- 31 Sɛ́ wí a tát pɛ́ Nde wɛkɲɛ Yésu Kelístɔ́, jɛ́ Sɛ́ wí a sɛ́ mɔ́bíkɲɛ ɲɔɔ́ pɛ́ ɠú'le wé kɛ́ zɛ́ nɛpat, a sɛ́ ńjí ɲɔɔ́ ɲ ká pɔ́ ńcú pá'a ńdɔk ńcú́t nu pɔ́.

32É ka pó ñká yi η ka póne túsɔŋ-Ndámás, ηγómnaa wí fɔɔ Alesta ka zápne wé, a cú pé pó mbyép mentsu-ñká'-túsɔŋ, lɔɔ negwée wáa.

33Lá pé ní' wáa tset kekak, éfú nñu yecó tók yi é nñu ñká' ñcakle wáa, ñkɔk wáa ñtík sé, lá n duk wé.

2 Kɔlêŋte 12

Meyúu māamaane mi Sé ka ñie' mík-Pôl a júɔ

1M ben ñkwí' ññá'le ñdɔk ñgɛ né mbi? É ká cwélé nege p'ɔ p'ɔ. Lá η gɛ ñké éswíi wáa né nu ñkɔne nñu yúu mi Tsarɔɔ ka ñie'ne mík mda, n júɔ mba mi η ka júɔne pá' ñká yi n dé ñɔɔ lá.

2Mɔ sé ñjí wecó ηu wí a ka latne mbɛɛ nñu Kelístɔ, é ñkɔne mbó ηgu' ntsɔpénékwa né negém pá' Sé ka tíine wé ñdɔk ñk' k'one te ñkúu te tñnépú ke é ka p'ɔ p'ɔ, kwa' jú gɛne zú'u ɔɔ, mɔ η ká jí, ke a ka lé p'ɔ ñɔɔ ɔɔ, mɔ η ká jí. Sé jine.

3-4Mɔ sé ñjí ηgɔ pé ka tíi ηgaŋ ñdɔk ñk' te ñkúu zɛ' yi Sé zú'u, a t'ɔ zú'u ñzú' nu é p'ɔ yi mbó ηumesɔŋ p'ɔ fɛ' necú p'ɔ, ηumesɔŋ pen ñzee mɔɔ gwée necú p'ɔ. Ke é ka p'ɔ p'ɔ, kwa' ηgaŋ gɛne zú'u ɔɔ, ke a ka lé p'ɔ ñɔɔ ɔɔ, mɔ η ká jí. Sé jine,

5mbó n dɔk ηu êwá ñka'me. Lá ñgɛ nñu nelɔk túmbɛɛ yáa ñka'me, mɔ mbó η g'ɔ ñdɔk ka'me, éfú p'ɔ nñu pá' m bót p'ɔtne.

6Mɔ mbó pé'ne ñdɔk túmbɛɛ yáa ñka'me, mɔ η ká p'ɔ ñdɔk mbá páne p'ɔ, mbí'ηgɔ η gɛ ñcú p'ɔ nu nénwín. Lá η ká p'ɔ ñgɛ ñka'me p'ɔ, mbók pé nejáɔ wáa ñdeε yúu mi pé sé ñjé η ge, te mba yi mɔ sé ñcú.

7Pá' η ka júɔne menu māamaane lá, Sé júɔ ηgɔ η g'ɔ mbó ñdɔk ññá'le, mbém mántúu-Sáttá ñnán ñtswáa wáa, é p'ɔ ηg'ɔ' yi é ka kúune nñu mɔ pa' nzóŋ yi é lé'ne nñu mɔ mbó ñnán ñgáane wáa lá, p'ɔ, nep'ɔ yi η ké ka'me p'ɔ,

8é ñká yétát pá' m bú'ne mbó mb' Tsarɔɔ ηgɔ a fú nñu mɔ ñcwéete yíyá ηg'ɔ',

9mbú' mbó mb' wé p'ɔ, a ts' ηgɔ, mɔ sé ñdíne wú, ñcwéle wú, yú ku' p'ɔ, mbí'ηgɔ ɔ p'ɔ te mbó mbót p'ɔtne la ñdɔk ñgá shé pá' mda metɛ gɛ tsuŋ éfa'. É yété lá η k'ŋ nepiite ñdɔk pá' mbót p'ɔtne ñka'me. P'ɔ, ñjí ηgɔ metɛ-Kelístɔ gɛ ñt' mbó nñu mɔ.

10É yúu mi é gene m b' te mbó ñjé ηg'ɔ', mbí'ηgɔ mɔ ηu-Kelístɔ, nu p'ɔŋ wáa, mbó te mbó ñják yúu, ke pé sé ñkúune wáa kúne ɔɔ, ke mɔ sé sáŋ p'ɔ mec' menu kékáŋ ɔɔ, nu p'ɔŋ wáa p'ɔŋne, mbí'ηgɔ m b' te mbó mbót p'ɔtne la ñzú' ñgwée tɛɛ.

Pôl sé sáŋ nu kékáŋ mbí' p'ɔ-Kelístɔ pi p'ɔp Kɔlêŋte

11P'ɛ júɔ pá' n ts' éswíite p'ɔ pá' pálé lá, é ké éfú p'ɔ mb' p'ɛ, mbí'ηgɔ p'ɛ ka gwéene nege pé jí yaa nté nefa'. Te mba pá' mɔ tsetset p'ɛ mɔɔ nñu yecó yúu

ku'. Pwɔ pi pɔp tsetset pɛw pɛ fɔŋ nɛ kwa' gaŋntuu lɔ, pɔp kɔ ge yecɔ yuu te ndɔk ndɛɛ wɔa pɔ.

12 Ɛ ka pɔ ŋkɔ yi ŋ ka pɔne tsetset pɛw, pɛw tsuŋ ŋjɔ melii mi ɛ le'lene ŋɔ mɔ kwa' ŋgaŋntuu-Yɛsu Kelisto. Ɛ pɔ pɔ' yiyɔ ŋgɔ' pɔ mbɔ ŋkɔ wɔa ɛ sɔk sɔkne, ɛ pɔ pɔ' pɛw jɔne melii-menu mɔamaane, mbɛn ŋjɔ ndaakajɔ menu.

13 Pii yɔa yi mecɔ mecɔ'le pɛw-Kelisto ka jɔne ndɛɛ wɔw ɛ kɔ'ɔ? Ke ɛ zɛɛ mbɔ pɔ pɔ' mɔ ŋkaa ŋkɔp yɔw cɔwɛɛ ɔɔ? Pɛw laa ŋjɔ ŋɔ wɔwɔ nepɔ kɔ pɔ ŋnen pɔ. Pɛw likɛ ŋgɔ mbɔ mɔ lɔ.

14 Ɛ pɔwɔlaa yi mɔ sɛ ŋkwaŋe netɔ lɔ' pɛw nɔu mbɔate yɛtɔt laa. Lɔ mɔ ntɔ, pɛw kɛ mbɔɔ wɛɔ pɛ tɔ mɔ tɔŋ, mbɔ'ŋɔ ŋ kɔ pɔ ntɔ lɔɔ yuu pɔw pɔ, n tɔ pɔ lɔɔ wɔw. Ɛ zɛɛ mbɔ pa'ne, gɛgɛ mbɔŋkɔ' kɔ gɔwɛɛ nelep ŋkɔp ŋgɔ mbɔ petɔt pɔp pɔ, petɔt-pɔɔ gɔwɛɛne nelep ŋkɔp ŋgɔ mbɔ mbɔŋkɔ' pɔp.

15 Ɛ gɔ nɔu mɔ, mbɔ ɛ pɔŋ wɔa pɔŋne negɔ kɔ' lɔ yi ŋ gɔwɛɛne mbɔ pɛw. Mbɔ m bɛn ŋgɔ mba tɔ yɔa mbɔ' wɔw. N daa mbɔ ŋkɔ' ŋkɔŋ wɔw pɔ ndennu, yɔw kɔŋne nzɔw mɔ pɛn cɔwɛte cɔwɛtene ɔɔ?

16 Lɔ, lɔkɔ ɛ fɔ nɔu pɔ' mɔ ŋkaa pɛm pɛw tɔŋ pɛ tɔ mɔ pɔ, pɛɔ pɛw tsetset pɛw sɛ ŋcɔ ŋɔ jɔnu yɔa gɔ te', mɔ sɛ ndɔk jɔnu la ŋcɔwɛɛ ŋkɔp mbɔ pɛw.

17 Ɛ yɛtɛ lɔ mɔ sɛ mbɔŋne wɔw ŋɔ ŋ ka tɔu pɛw mbɔ pɛw pɛ'ne pɔp kɛmɔa ntɔ ŋcɔwɛɛ yecɔ yuu yɔw?

18 Ŋ ka Pɔ' mbɔ mbɔ Titeus ŋɔ a gɔ te ŋjɔ wɔw, ntɔu wɔp wɛɔ mɔɔmɔa wɛkɛ wɔ' pɛw sɛ ŋjɔ wɛ lɔ. Ke Titeus ka tɔ ɛfɔkle wɔw ŋcɔwɛɛ yecɔ yuu mbɔ pɛw ɔɔ? A ŋkaa ŋnen pɔ nɔu meku mɔa pɔ ɔɔ? Pɛkne kɛ mbɔɔ gɔwɛɛ pɔ tɔ' kwaŋe pɔ ɔɔ?

19 Lɔkɔ, mbɔ pɛw ndɔ'mɔ ŋze nekwaŋe ŋɔ pɛk sɛ ndɔɔ nezɔŋ tɔ yɛk mbɔ pɛw. Ŋgɔŋ ɛ kɔ pɔ pɔ' pɔ. Pɛk gɔ ŋcɔ nu, ɛ pɔ pɔ nɔu ntɛ yi Kelisto sɛ ŋkɔŋ, pɛk pɛn ntɔw pɔ mbi Sɛ la ŋcɔ. Pɔɔpɛmɔ pɔa pɛ tɔwɛndɛn, pɛk gɔ ŋcɔ pɔ' pɔ, ɛ pɔ pɔ nelɔk ŋge, pɛw kɔ' ŋzɔp tɔm yɔw nɔu Sɛ.

20 N zɛɛ mbɔ mbɔk pa' m bɔ ŋɔ ntɔ lɔ' pɛw, ŋjɔ pɛw pɔɔ pɔ nɔu ntɛ yi mɔ sɛ ŋkɔŋ pɔ. Mɔ yɔa gɔu mbɔɔ pɔ nɔu ntɛ yi pɛw sɛ ŋkɔŋ pɔ. Mɔ sɛ mbɔk ŋɔ mbɔ ŋ gɔ ntɔ mentsu mentsu pɔ tsetset pɛw, kɛgɔ' pɔ zɔ'u, cɔk pɔ zɔ'u, nezɔŋ zɔ' pɔ zɔ'u, nekɔ' ŋu kɛpɔŋ pɔ zɔ'u, sɔwɔte pɔ zɔ'u, ŋɔ'le mbɔw pɔ zɔ'u, ntɔkɛ pɔ zɔ'u.

21 Mɔ sɛ mbɛn mbɔ mbɔk negɛ mbɛn ntɔ te ŋkɔu lɔ' pɛw, Sɛ waa pɛn ŋkɔk ndɛn wɔa mbi pɛw te lɔkɔ ŋ gɔwɛɛ nelaa mbɔ' pɛw te ŋzɔa pi pɔp tsetset pɛw, mbɔ pɔp ka pɔ ŋge menu kɛpɔŋ, pɔp ŋkaa mɔ mat wɔp kɔpme, pɔp ŋkaa mɔ cɔwɛt nɔu menu-ndɔmbɔ mɔp pɔ, ŋkɛ mbɔɔ nu mpfu' yɔp me', ŋkɛ mbɔ ŋkɔ' ŋge pɔ menu kɛpɔŋ ntɛ nɛ ntɛ kɛ gɔwɛete mbɔw yɔp.

2 Kɔlɛŋte 13

Pɔl sɛ ntɔk pɛw mbɛn mbɔ ŋcɛ'le wɔp

- ¹Mo ntó njé' pɛɛ ɲkɔɔne é lok mbó ɲká yétát, ntó pé gó ɲɲak mba yété ntsaɲ lá, ɲzŵí'le nu ntsu-pɛɔ pépá ke pɛɔ petát ɔɔ pá' ɲwa'ne-Sé sé ɲcú.
- ²Mo zá'ne ɲjí ɲkɔɔne, mbɛn ɲcú nu mbɔ pɛɔ pi póp ka gó mbó mecó meku, mbo póp ge menu keɔɔɲ mba mbɔ pɛɔ tsɛɛ. É nŵu ló'ne, ɲ ká pó tsetset pɛɔ pó, lá mo ɲkŵí'ite wáɛ né nu yi ɲ ka cúne mbɔ pɛɔ ɲká yi ɲ ka tóne lá' pɛɔ nŵu mbáate yé'pá. ɲ ka cú ɲgɔ ɲ gɛ ɲge ntó, ɲní' ntsaɲ tú-pɛɔ tsɛɛ pi póp faanéne nu.
- ³Pá' pɛɔ ké mbó ɲdɔɔ neɲɔ yúu mi é nyetne ɲgɔ nu yí é cŵetne ntsu mo é fú mbɔ Kelístɔ lá, pɛɔ gɛ ɲké ɲge ɲjɔ. Pɛɔ jí ɲgɔ Kelístɔ ká pó ɲzɔɔte wáɛ pó. A sé ɲnyet metɛɛ mé tsetset pɛɔ.
- ⁴É nénwín ɲgɔ a ka pó yecó ɲká, mbót pá' ɲumesɔɲ, pé kŵii wé nŵu tɛ mbáɲte páɲtɛne. Lá a ké mbó ɲkɔɔne mbó ntɛɛ, é pó metɛɛ-Sé. Pɛk yék, pɛk fú nŵu pá' pɛk latne mbɛɛ nŵu wé, mbót pá' a ka póne. Lá ɲké ɲge ɲdɔk yek nté neɲwɛe wáɛ, ɲnyet wáɛ ɲgɔ pɛkɲe pé Kelístɔ ntɛɛ, é pó metɛɛ-Sé.
- ⁵Pɛɔ né tú yáɛ pɛɔ líɲéne mbɛɛ yáɛ ɲjɔ. Ke pɛɔ sé ɲnen ndáɲndɛɲ nŵu nu-Kelístɔ yi pɛɔ ka pémmɛ ɔɔ. Pɛɔ niite ɲtsa'. Pɛɔ ká pó ɲjɔ ɲgɔ Kelístɔ tset tɛm pɛɔ pó ɔɔ? É pó pé'ne mbɔɔ pó'ɔ pó, mbo é lok mbó ɲgɔ pɛɔ ká pó pɛɔ-Kelístɔ pó.
- ⁶ɲ kwanɲe ɲgɔ pɛɔ gɛ mbém ɲgɔ é gɛ nŵu pɛk, mbo pɛk ka ké ɲnyet kwa' sá'ne ɲgɔ pɛk gaɲntúu-Kelístɔ.
- ⁷Pɛk sé mbú' mbó mbɔ Sé ɲgɔ a cŵélé wáɛ te pɛɔ pɔɔ ge sáa nu keɔɔɲ pó. ɲ ká pó ɲdɔk ɲdɔɔ pó'ɔ, pɔ neɲe lá pɛɔ jɔɔ ɲgɔ pɛk gaɲntúu-Yésu Kelístɔ pó. Pɛk tsáa pɔ nda' ɲgɔ pɛɔ ge nu sá'ne te mba pá' fa' yék gɛ mbó pɔ pa' fa' yi pé gwák gwákne.
- ⁸Pɛk zɛɛ ɲgŵɛɛ yék pɔ nefúɲ nu yi é nénwín, pɛk ká gŵɛɛ netákte nu yi é nénwín pó.
- ⁹Pɛɔ laa mbó nŵu sêndúɲ-Sé, mbó pentɛɛ-pɛɔ, pɛk pó yék nŵu, mbó pɔ pepót pɛɔ, mbo nu gɛ mbɔɲ wék pɔɲne. É yúu mi é gene pɛk pó te mbó ɲce'le Sé, ɲdɔɔ ɲgɔ a ge pɛɔ ɲnen pɔ nŵu sêndúɲ wé te ɲdŵikle.
- ¹⁰Yúu mi é gene, m bét pɔ ɲga sesa ɲɲwa'ne yɔ nu tsɛɛ, mbó ɲtsáa ɲgɔ ɲ ké ge ntó te kúu tsetset pɛɔ ɲdɔk pá' Tsapɛɔ ka tíkne wáa mbi pɛɔ, ɲcú'k wáɛ cú'kne pó. Tsapɛɔ ka tík wáa mbi pɛɔ pɔ neɲe cú'le kŵi' ɲgɛ né mbi. A ɲkaa tík wáa ɲgɔ n ták tákne pó.
- ¹¹É nŵu ɲkɔɔne pócópémá páa, pɛɔ ɲnánɲ né tsáate. Pɛɔ pó ɲdɔɔ shá pá' yecó ló' ké ge mbó tsetset pɛɔ pó. Pɛɔ pó ɲní metɛɛ-membɛɛ máɛ. Pɛɔ sé ɲgŵɛɛ tɛ' ntsu, ɲnánɲ né mbótne, é lee pó'ɔ, Sé, jɛ' wí a gŵɛɛne ɲkɔɲe póp mbótne pó tsetset pɛɔ.

¹²Ŋu wuu ce'le mɔ́má we, ŋu ce'le mɔ́má we, ńtsá' nece'le ńniite membuu múu nŋu nté yé pwo-Sé. Mecú'le-pwo-Sé tsuu temte ńce'le wuu.

¹³Tsapwo Yésu Kelísto pɔ́ mbó né pua petsuu, ŋkɔŋe-Sé mba Zwikŋe Léenéne yi é témténe wekŋe pɔ́ mbó tsetset pua petsuu.

Ngalât

Ngalât 1

Cε'ε

¹Υο ηwa'ne fú mbǒ mǒ Pǒl, ηγαηntúu-Yésu Kεlísto, mbo pǔomεσoη ηkaane wáa tsó', wecǒ ηumεσoη ké mbǔo wáa túu. Yésu Kεlísto pǒp Sé tát ka túune wáa. Já tát ka gene la Yésu zǔime nǔu nevú.

²Pεk pé pǔopémá pi pek pépǒp za'ne temténe ηgá yo ηwa'ne mbǒ mecú'le-pǔo-kelísto mi é tset ηgoη-Ngalasíi.

³Pεk sé ítsáa ηgo Tát wekηe Sé mba Tsapǔo pǒ né pǔu, mbǒ íní' mǒfíite tám pǔu.

⁴Pǔu sé íjí ηgo Kεlísto êwá ka gá tú yé nǔu menu kepǔoη mekηe nelǔk éfe' ndǔo yekeηe, pǔ'ǔ nefú mbǒ yo kem ní yi é ye kepǔoη ícǔwεεte wekηe. Mone menu pǒ pǒ pá' Tát wekηe Sé ka zápne.

⁵Pǔomεσoη ηgú'le Sé meηgu' meηgu', é pǔ'ǔ.

Ɔkǔu Sú'ne pǒ pǔ wémó'

⁶É ka'ne wáa te' nǔu pá' Sé ka leene nǔu Kεlísto, éfúη wáa, ηgá fu' fǔe yáa, η ka cǔwet tsetset pǔu, pǔu shotne nzǔu wé, te ítsá' ízú' pǔ ye cǔ Ɔkǔu sú'ne we nde'.

⁷Ɔ ká pǒ ídǔk ícú ηgo ye cǔ Ɔkǔu sú'ne pen mbǒ gú pǒ, pe cǔ pǔo sé mbǒ mbúune tú yáa, mbǒ ídǔo nekúrme Ɔkǔu Sú'ne-Kεlísto.

⁸Pεk ka kémó ídá' ícǔwi Ɔkǔu Sú'ne mbǒ pǔu. Te wecǔo ηu laa mben ító ηkǔone, ke pǔo ηu wek ǔo, ke pǔo Cǔǔ'-Sé éfú tǔnépú ǔo, ícǔwi wecǔo Ɔkǔu sú'ne we nde' mbǒ pǔu, te é pǔo pǒ pǔo wí pek ka cúne pǒ, mbo é píkηe ηgo Sé ní' ndǔo tú-ηgaη.

⁹Pεk ka zεe ícú mbǒ pǔu. Mo ηkǔone mben ηkǔwíte kǔwíténe ηgo, ηu laa ító ícǔwi wecǔo Ɔkǔu sú'ne we nde' mbǒ pǔu, te é ké mbǔo pǒ pǔo wí pek ka cǔwine pǒ, mbo é píkηe ηgo Sé ní' ndǔo tú-ηgaη.

¹⁰Pǔu sǔwíi wáa né nu yi ε fúne necú laa, é nyet ηgo mǔ sé ítsáa ηgo nu yáa pǔoη pǔomεσoη ke ηgo é pǔoη pǔo Sé? Mo pá'a mbǒ ítsáa nege yúu mi é gǔ mbǔoη pǔomεσoη? É pé'ne, m bǔo ídǔo mba nege yúu mi é mbǔoη pǔomεσoη, mbo η ká pen mbǒ ηu wí ε fa'ne fa'-Kεlísto pǒ.

Ɔkǔu Sú'ne wí Pǒl cǔwine fú ndúηnduη mbǒ Kεlísto

¹¹Pǔopémá, tsú'ne ε sǔwíi wáa, Ɔkǔu Sú'ne wí pǔu ka zú'ne ηkaa kwanε-ηumεσoη pǒ.

¹²Ɔnumεσoη ηkaane zεe éféε wíwá Ɔkǔu mbǒ mǔ pǒ. Ɔnumεσoη kéne mbǔo wáa zí', Yésu Kεlísto ka gene n jí.

13Kwa' pɛɛ ka zɛɛ ɲzú' pɔ́' ɲ ka pɔ́ ɲɣɛ pɔ́'ɔ, ɲká yi ɲ ka pɛ́t mɔ́bɔ́ ɲɣú'le Sé nũu nté yé payúda. Pɛɛ sé ɲjí nté yi ɲ ka pɔ́ ɲɔ́k ɛ́sá' tɛɛ ɲtsɔ́' ku-cú'le-pɛɔ-zwɪkɲɛ kɛɔɲ mɛben ɲɔ́ɔ nɛpík wɔ́p pɔ́'ɔ.

14É ɣɛ nũu nɛɣú'le Sé nũu nté yé payúda, mɔ́ɔ n datnɛ nũu tɛ ɲɔ́ɛɛ ɲkaɲ yɛk pɔ́ɔ-Yúda. ɲ ka pɔ́ mɛma' mɔ́ɛɛ yaa tɛ' nũu mat wí pɛtát pɛk ka zí'ne wék, n dɛɛ wɔ́p.

15Pá' mɔ́ɔ ɲ ka pɛ́t pɔ́ nɛpɛm, Sé tsɔ́' wáa, ɲɣɛ ɲɣá fu' yáa, ɛ́fúɲ wáa ɲɣɔ n tsɛ́' mɔ́bɔ́ pɔ́ nũu mé mɔ́bɔ́.

16A ka pɛn ɲnánɲ tɛ ɲjɛ́ɔ ɲɣɔ a ɣɛ ɲɣɛ n jí Mɔ́ɔ nɛ, nɛpɔ́ yi mɔ́ ɲɣɛ ɲcwi ɲkɛɛ wí ɛ́ lɲɛ́ne Mɔ́ɔ nɛ ɛ́wá mɔ́ɔ pi pɔ́p ká pɔ́ payúda pɔ́. N jɛ́ɔ Mɔ́ɔ nɛ ɛ́wá, mɔ́ɔɔ pɛn mɔ́bɪkɲɛ ɲu né yɛcɔ́ nu pɔ́.

17ɲ ké mɔ́ɔɔ pɛɛ Yelúsalem, ɲjɛ́ɔ pɛɔ pi pɔ́p ka piitɛ́ne mɔ́bɔ́ ɣaɲntúu-Yésu la n tɔ́ yáa pɔ́; tɛ ɲtsɛ́' pɔ́'ɔ, mɔ́ɔ ɲ ka ɣɛ pɔ́ tset ɲɣɔɲ-Alabîi, ɲɣɛ mɛben mɛben tɛ́sɔ́ɲ-Ndámás.

18ɲ ka lál' ɲɣɔ mɔ́ɛɛ Yelúsalem nɛɣɛ ɲjɛ́ɔ Pyê pɛkɲɛ jíne mɛmɔ́ɛɛ mɛkɲɛ, mɔ́ɔ ɛ́ lɛɛ ɲɣu' yɛ́tát. ɲ kúu zú'u pɛkɲɛ nánɲ lɛ́' ntsɔ́pɛ́taa né nɛɣém,

19a ká pɔ́ nda' jɛ́ pɔ́, mɔ́ɔ mɔ́ ɲkaa pɛn ɲjɛ́ɔ wɛcɔ́ ɲɣaɲntúu-Yésu wɛ ndɛ' pɔ́, ɲ ka pɛn ɲjɛ́ɔ pɔ́ Ják mɔ́ɔmá pɛ Tsarɛɔ.

20Yúu mi ɲ ɲwa'néne ɛ́swíi wɛɛ laa, ɛ́ nɛ́nwín. Mɔ́, n tɛ́ɛ pá'a mbi Sé, ɲcú ɲɣɔ ɲ ká pɔ́ ɲcɛ́ɔt nu pɔ́.

21ɲ ka páate ɲɣɛ tset mɛlá'-ɲɣɔɲ-Silîi mba tset mé Silisîi,

22ɲɣɔ mɔ́bɔ́ ɲnɛn ɛ́fa' pɔ́'ɔ, mɔ́ɔ pɛɔ-Kelístɔ́ pi pɔ́p Judê ɲkaa mɔ́ jɛ́ɔ nɛzîi náa pɔ́.

23É ka ɣɔ́ mɔ́bɔ́, mɔ́ɔ pɔ́p ka zú' pɔ́ pɔ́' pɛ́ sé ɲcú ɲɣɔ: ɲu wí a ka pɔ́ yɛcɔ́ ɲká mɔ́bɔ́ ɲtsɔ́' ku yɔ́p kɛɔɲ lá, a ɲkɔ́ɔne mɔ́bɔ́ ɲcwi ɲkɛɛ Sɛ́'ne, ɲcú nu nũu nɛzár tám nũu Yésu wí a ka pɔ́ yɛcɔ́ ɲká ɛ́sá' tɛɛ pɔ́ nɛpík lá.

24É lɛɛ pɔ́'ɔ, pɔ́p pɔ́ ɲɣú'le Sé nté wáa.

Dgalât 2

Pôl né pɛcɔ́ ɣaɲntúu

1N dá' ɲɣɛ ɲɣɔ mɛben Yelúsalem, mɔ́ɔ ɛ́ lɛɛ mɔ́ ɲɣu' ntsɔ́pɛ́nɛ́kwa né nɛɣém, ɲɣɔ mɛben pɔ́'ɔ, pɛk Panɛpáashi pɔ́ne, mɛben ɲɔ́k mba Titeus ɲɣɛ.

2ɲ ka pɔ́ ɲɣɛ zú'u, mɔ́bɪ'ɲɣɔ Sé ka cúne ɲɣɔ ɲ ɣɛ zú'u. ɲ ka tɔ́ zú'u, ɲkyé'tɛ ɲkɛɛ Sɛ́'ne wí n cwiɲɛ mɔ́ɔ pɛɔ pí pɔ́p ká pɔ́ payúda pɔ́, ɛ́swíi pɛɔ pi pɛ́ ka pɔ́ ɲɔ́ɲɛ wɔ́p ɲɣɔ pɔ́p pɛlúm. Pɛk pɛpɔ́p nánɲ pɔ́ zɛ' tsɛɛ la ɲ kyé'tɛ ɛ́swíi wɔ́p. Pɔ́'ɔ, mɔ́bɪ'ɲɣɔ ɲ ka ké mɔ́ɔɔ ɲkɔ́ɲ ɲɣɔ fa' yi ɲ ka fa'ne mba yi mɔ́ mɔ́bɔ́ ɛ́fa' lɛɛ níine pɔ́.

³Titeus wí pekne ka pónne ka pó ñu-Ngelek, lá te mba pól'o, póp ké mbɔɔ éfyét wé ñgo a pé m pé púl' wé la a pó ñu-Sé pó.

⁴Te mba pá' pecó pacɔtnu ñgo póp pócópémá pek ka pó ñkɔñ ñgo pé púl' wé. Pwɔ êpá ka só ñkúu tsetset pek pá' pemánáñ. Póp ka pó ntó nejáɔ pá' pek pendwíi núu mat-payúda, mben mbó ñge mék menu pól'o. Póp ka pó ndɔɔ nelɔk wék ñge pekwaɔ.

⁵Lá pek ñkaa ké mbém yecó nu mbɔ pwɔ êpá pó, te mba nená' mbém la mben ndɔɔ'. Pól'o, núu pá' Nkɛɛ Sáf'ne gɛ ntúu pɔ ndáñndɛñ pá' mbo pɛɛ pɔɔ lú'ne.

⁶É gɛ núu pwɔ pí pé ka pó ndíñe wóp ñgo póp pelám, mbo póp ñkaa ké ñjáɔ ñgo póp gɛ ñkwíl' yecó yúu núu nu yí n cúne pó. Yúu mi póp ka zeene mbó yéte ñkámbi pɔɔ líñe wáa núu yecó nu pó. Mbí'ñgo Sé lɔɔ ñge tɔñ núu pwɔmesɔñ pó.

⁷Te ntú' pól'o, mbo póp ka jáɔ pɔ ñgo Sé ka féɛ necwí Nkɛɛ Sáf'ne mbɔ pwɔ pí póp ká pó payúda pó mbɔ mɔ, ndáñndɛñ pá' a ka gáne necú nu mbɔ pwɔ pi póp payúda mbɔ Pyê.

⁸É lɔk mbó ñgo Sé wí a ka zeene ñgá metɛɛ mbɔ Pyê, ntúu wé mbɔ payúda, já ka penne ñgá metɛɛ mbɔ mɔ, ntúu wáa mbɔ pwɔ pí póp ká pó payúda pó.

⁹Jâk, Pyê mba Jâñ, pwɔ pi pé ka pó ndíñe wóp pá' mentɔɔ tset cú'le-pwɔ-Kelísto lá, ñ ka pó te ñjí ñgo Sé ka tsuñne éféɛ yɔ fa' mbɔ mɔ, ñgá pɔ mbɔ pek Panepáashi, nelɔk nde'le ñgo pek pépóp tá' ntsu núu fa'-Sé. Pól'o, pek gwéɛ negɛ tsetset pwɔ pí póp ká pó payúda pó, ñcwí Nkɛɛ Sáf'ne, póp gúu ñge Pyê gwéɛ negɛ tsetset payúda ñcwí.

¹⁰Póp cú mbɔ pek pɔ nda' ñgo pek kwíite pepúñ pi póp tset cú'le-pwɔ-Kelísto Yelúsalem. Nj ka kwíite wóp kwa' sáf'ne.

Pól' sé ñkakñe Pyê Antíyɔshe

¹¹Lá, Pyê ka ge ntó Antíyɔshe ésáane sáanéne ntúu mbi lá' ndɔɔ' yúu mi a gene, mbí'ñgo é ka gó mbó, mbo a faane nu.

¹²Yíyá nu pó pá', pwɔ pi Jâk ka túune, ka gó ntó, Pyê póp pwɔ-Kelísto pi póp ká pó payúda pó, pó ñtemte ñjá yúu. Pí'pá pwɔ pó te ntó a lɔk pɔ ndáa ndaa ñcwet tsetset póp, póp pepóp pɔɔ kii ñtemte yúu pó, mbí'ñgo a ka pó mbóɔk nu yi pwɔ pi póp kwíiténe nu-nepúl' pwɔ gɛ ñcú núu wé.

¹³Pecó pócópémá pi póp ka pó Antíyɔshe mbó payúda, pen ñcwet yóp penkɔñmík pá' Pyê. É pó pónne te kwa' Panepáashi pen ñge yé pɔ pól'o.

¹⁴Lá ñ ka pó te ñjáɔ ñgo póp ká pó ñnen ndáñndɛñ núu pá' Nkɛɛ Sáf'ne zú'u mbó pól'o pó, ɛ sáane sáanéne ntúu mbi lá', ñcú mbɔ Pyê ñgo: Gu wí ɔ ñu-Payúda, ɔ ká nán za'ne núu nté yi pwɔ pí póp ká pó payúda pó sé ñnán pó, lá ɔ ñkaa ké ñnán pá' ñu-Payúda pó. ɔ pen ndɔɔ nefyét pwɔ pí póp ká pó payúda pó, nenán pá' payúda melá' kúú? Payúda, mba pwɔ pi póp ká pó payúda pó luk ndeɛ pɔ núu pá' póp záñne túm núu Kelísto.

¹⁵N cú mbö Pyê pá'a, é lok mbó ηγω πεκηε περόρ payúda te fú lé' nepí, pek ká pö pwo pi pöp fúne tset mecó melá' mi pöp ká jí nepúu-Sé pö.

¹⁶Lá pek ké mbó níjí ηγω ηumesöη ká gó mbó ndúηnduη mbi Sé, éfú pö nüu pá' ηγαη cúne ηγω a kú'le nepúu-Sé pö. É píkηe pö ηγω a záρ tám yé nüu Yésu Kelístö. É yúu mi é ka gene pek gúu záρ tám yék nüu wé, pá' pek gwa mbó pwo pi Sé ká pét ndíηe wöp pá' pwo pi pöp ndúηnduη pö. É ké éfú pö nüu pá' pek záρne tám nüu Kelístö, te é pöw pö pö ηγω pek kú'le nepúu pö, mbí'ηγω Sé ka zεene ícú ηγω säa ηu ké lá' ηγω íku' nepö ndúηnduη mbi wé éfú pö nüu pá' ηγαη cúne ηγω a kú'le nepúu pö.

¹⁷Pá' pek sé ndöw nelee nda' nzuu Kelístö la íku' pwo pi pöp mbi Sé mbó ndúηnduη lá, payúda laa mbó pé'ne ndök wék éfúη pwo pi ndöw tú pöp pá' pöp fúηne pwo pi pöp ká jí nepúu-Sé pö lá, é lok pö'ö, mbó ηγω Kelístö ηu wí a gene pwo tíi ndöw kíi? Ngáη é ká pö pö'ö pö.

¹⁸Mbö m ben ízεe ízáρ tám yáa nüu nu nepúu ni η ka náne? N daa íγε pö'ö, mbö kwa' mō ndök ínyet ηγω mō ηu wí a faanéne nepúu, ndök pö'ö, ítíi ndöw.

¹⁹É ka pö ηká yi η ka pétne mbó ndöw ηγω Sé fú nüu pá' n cúne ηγω η kú'le nepúu, ítsú' ndíηe wáa pö pá' ηu wí a ndúηnduη, n zú' ηγω mbö é pöw pö'ö pö, yéte gene la n tsú' mbó yáa nüu nu nepúu mbó pö mpfú, pö'ö lá, níjí ηγω η gwa mbó mbi Sé mbö sú'ne. Sé ka zεe ndat wék Kelístö pé temte wékne íkwíi nüu tē mbáηte páηténe.

²⁰Mö káne pen mbó ésá' túmbuu yáa pö, Kelístö tsú'ne mbó söη-mbuu mö ésá' wáa. N daa íγε pö kúö lá, mbö é pö pö ηγω ízáρ tám yáa nüu mów-Sé. A ηu wí a ka kōηne wáa kōηne te ípfú nüu tú yáa.

²¹η ká pö ígwa mbém, nu sú'ne yi Sé ka lokne ígá fu' yáa lee níine pö. N cú, mbí'ηγω é laa mbó yi mbö ηu lee nüu nu nepúu la Sé tsú' ndíηe wé pö pá' ηu wí a ndúηnduη, mbö é lok mbó ηγω Kelístö ka pfú pö níine.

Ngalât 3

Nu-nepúu ke nezáp tám nüu Kelístö

¹Puu pwo-Ngalât, jínu yúu pé keküö? Wö ka lokne nekah mbúune wúu pá'a? La, mbö pé ka niite éswíi wúu né nu nüu nevú te é pö pö pá' ηká yi puu sé ndök mík múu íjüö wé nüu tē mbáηte páηténe lá.

²η gwa mbíkηe wúu né tá' nu, puu ka lok pá' puu ka pö íγε yúu mi nepúu-Sé píkηéne la Sé gá Zwíkηe Léenéne mbö puu keküö? Ke puu ka lok pö pá' puu zú'ne Nkúu Sú'ne ízáρ tám nüu la Sé gá mbö puu?

³Jínu yúu ge pá'a mbót pö nden wö? É ge ηγω ku yúu mi puu ka lokne metuu-Zwíkηe-Sé íze, puu pen ítsú' mbó ηkōone mbó ndöw nelök pö múu metuu la ímkekηe?

- 4**Pɔɔ kwanɛ ɛɔ menu mi pɔɔ ka pɔ́ ńjáɔ, pɔɔ ka pɔ́ ńjáɔ pɔ́ ńine kîi?
- 5**Pɔ́ɔ lá, é pɔɔ ɛɔ pɔɔ pen ńjáɔ ɛɔ Sé sé ńgá Zwíkɛ yé mbɔ́ pɔɔ, mben mbó ńge menu mǎamaane tsetset pɔɔ. Pɔɔ kwanɛ ɛɔ a ge pɔ́ɔ, mbí'ɛɔ pɔɔ sé ńge yúu mi nɛpɔ́u sé mbíkɛ kîi? Njǎɔ, a ge mbí' pɔ́ ɛɔ pɔɔ ka zú' Nkɔɔ Sǎ'ne ńzǎp tǎm wǎu nǔu.
- 6**Nwa'ne-Sé zɛɛ ńcú ɛɔ Ábelehâm ka lɔk yé pɔ́ nezǎp tǎm nǔu Sé, la Sé fú nǔu pǎ' a zǎpne tǎm yé nǔu wé pɔ́ɔ, mbém wé pǎ' ɛɔ wí a mbi yé mbó ndǎɛndɛɛ.
- 7**Pɔ́ɔ lá, pɔɔ jí ɛɔ pɔ́ pi pɔ́p zǎpne tǎm yɔ́p nǔu Sé pɔ́ne kwa' njwɛt yi Sé ka ka'ne mbɔ́ Ábelehâm.
- 8**Nwa'ne-Sé ka zɛɛ ńzǎ' nǎ ńnyet ɛɔ: Sé gɔ́ ńdá' éfú nǔu pǎ' pɔ́ pi pɔ́p ká pɔ́ payúda pɔ́, gɔ́ ńdá' ńzǎp tǎm nǔu wé a pém wɔ́p pǎ' pɔ́ pi pɔ́p mbi yé mbó ndǎɛndɛɛ. É yété la nwa'ne-Sé ka zǎ' nǎ ńcwi wɔ́ Nkɔɔ Sǎ'ne mbɔ́ Ábelehâm ɛɔ: Sé gɔ́ ńdá' ńdɛɛ nǔu gu ńní' mbótnɛ nǔu melá' tsɔɔ mi é ndǔ tsétsǎ'.
- 9**Ábelehâm ka zǎpne tǎm nǔu Sé, Sé ní' mbótnɛ nǔu wé. Pɔ́ɔ lá, pɔ́ pi pɔ́p zǎpne tǎm nǔu Sé pǎ' Ábelehâm lá, Sé ńge ńní' mbótnɛ nǔu pɔ́p gúu.
- 10**Sé zɛɛ ńní' pɔ́ ndɔɔ tú-pɔ́ pi pɔ́p lɔkne necú ɛɔ pɔ́p gwɛɛne nɛpɔ́u ńdɔk ńge yɔ́p mba kǎɔlá, mbí'ɛɔ nwa'ne-Sé cú ɛɔ: Nju laa mbɔɔ kú'le nɛpɔ́u pɔ́ tsɔɔ pɔ́, mbó ɛɔ ńká tsɔɔ mbɔɔ ńge pɔ́ yúu mi é tset nwa'ne-nɛpɔ́u pɔ́, mbɔ ɛɔ ńtí ndɔɔ.
- 11**Pé pen ńniite ńnyet tset nwa'ne-Sé ɛɔ mbɔ ɛɔ pɔ́ lɔk pǎ' a cúne ɛɔ a kú'le nɛpɔ́u ńdɔk ńku' ɛɔ wí a mbi Sé mbó ndǎɛndɛɛ pɔ́, mbí'ɛɔ pé ka nwa'ne ɛɔ: Nju wí a ku' nɛpɔ́ mbi Sé mbó ndǎɛndɛɛ mbí'ɛɔ a zǎp tǎm yé nǔu wé, pɔ́ne ɛɔ wí a gɔ́ ńdá' ńduk.
- 12**É zɛɛ ńge mbó, nekú'le nɛpɔ́u la mbó gú, ká puute nǔu nezǎp tǎm nǔu Sé pɔ́. É gɔ́ nǔu nu-nɛpɔ́u, mbɔ pé ka nwa'ne ɛɔ: Nju wí a gɔ́ ńdá' ńkú'le mbɔ́u êmá tsɔɔ gɔ́ne ńdá' ńduk.
- 13**Lá, pǎ' sêndúɛ-nɛpɔ́u ge pekɛ tii pɔ́ ndɔɔ lá, Kelístɔ ka tó ńge pekɛ luk ndɔɔ êyá. A ka jép ńtíi mbí', ńtsǎ' ɛɔ ndɔɔ mbí' wɛkɛ. Pé cú mbí'ɛɔ pé ka nwa'ne ɛɔ: Ndɔɔ tú-ɛɔ wí pé kwiine wé nǔu tǎ.
- 14**Yɔ́ nu pɔ́ pǎ'a nɛpɔ́ wi Sé gɔ́ éfú nǔu yúu mi Yésu Kelístɔ, wí a nǔu njwɛt-Ábelehâm gene, ńní' mbótnɛ nǔu pɔ́ pi pɔ́p ká pɔ́ payúda pɔ́, é leɛ nǔu Ábelehâm, mba nɛpɔ́ yi pekɛ gɔ́ ńdɔk pǎ' pekɛ zǎpne tǎm nǔu Kelístɔ ńgwɛ Zwíkɛ yi Sé ka ka'ne mbɔ́ pekɛ.

Nu nɛpɔ́u pɔ́p nu yi pé ka ka'ne

- 15**Pɔ́ɔpémá, ɛɔ gɔ́ mbéɛ fɔ́ nǔu mat wɛkɛ pɔ́mɛɔɔ, pekɛ jí ɛɔ ɛɔ pɔ́ tɛ ńnwa'ne yúu ńdɔk ńtík nɛvú né nǔu nté yi é píkɛne, mbó mbɔ wɛcɔ ɛɔ pɔ́ pen ńdut, ńké mbɔɔ pen ńkwi' yɛcɔ yúu nǔu pɔ́.

16 Ἐ mbö Sé mben mbó pɔ pɔ'ɔ. Sé ka ka' yúu mbö Ábelehâm te mba mbö ηu wí Ábelehâm ka pɔ ḡgɛ ḡdád' lá mbí wé. Nwa'ne-Sé ka cú ηgɔ pé ka ka' mbö pɔ pi a ka pɔ ḡgɛ ḡge la mbí wɔp pád' ḡká yi pɔ pi pé ka pɔ ḡká' yíyá yúu é pɔ yɔp ḡkaa záa záane pɔ. Ngáḡ é ka pɔ pɔ nu tá' ηu, mbí'ηgɔ pé zee éfúy tset ηwa'ne-Sé ηgɔ: Te mba mbö ηu wí ɔ gɛ ḡge mbí wé. Wíwá ηu pen mbó Kelístɔ.

17 Pɔ zú' nu yi n dɔɔne necú. Sé ka gɔ ḡze ḡká' nu mbö Ábelehâm. Nεpɔ lá' ḡgɔ ḡtɔ, mbo é lee mó ηgu' ḡkɛ yénékwa né megéméntát. É ké mboɔ gɛ núu ka yɔp Ábelehâm mbík yecó yúu pɔ, ḡdɔk pɔ'ɔ, ḡge yúu mi a ka ka'ne mbö wé pɔ lee níine pɔ.

18 Mbí'ηgɔ ntík wí é fúne mbö Sé ka pɔ pé'ne pé leete pɔ núu nεpɔ la ḡgɔwee, mbó mbo é pɔɔ pen éfú núu pád' Sé ka ka'ne pɔ. Sé ka zee ḡnánḡ te ḡká ku' a lɔk yúu mi a ka ka'ne mbö Ábelehâm ḡdɔk ḡgá fu' fḡe yé gáne.

19 Mbo ηu zú' mbíkḡe ηgɔ te Sé ka pɔ pád' a mben ḡzáp nεpɔ mbí' pɔ kḡó? A ka pɔ ḡzáp pɔ nelɔk ḡge ηu éfaane nu ḡjí ηgɔ a faane. Nεpɔ ka fa' yé fa' te ḡdád' ḡkúu ḡká yi ηu-Ábelehâm wí Sé ka ka'ne yúu ηgɔ é yé ηgḡ ka lánε ḡtɔ. É gɛ núu mímád mbúu, mbo Sé ka túu pecüó' pé, pɔp gá mbö nenkém.

20 Pé gɔ ḡkḡíi nenkém núu nu, é lɔk mbó nu yi pεgḡ ká gḡee shá pá' nu gɛ ḡcḡet ntsu-ηu ḡkúu ntsu wecó pɔ. Lá é ké ḡgɛ núu nu yi Sé ka ka'ne lá, mbo kwa' jḡ ka túune ḡcú.

21 Pád' é pánε laa é lɔk mbó ηgɔ nεpɔ-Sé ka pík yúu mi a ka ka'ne kíi? Ngáḡ é ká pɔ pɔ'ɔ pɔ. É ka pɔ pé'ne mbó nu núu necó nεpɔ ni mbo é ge pɔmesɔḡ pɔ gú, mbo é laa mbó ηu lɔk pád' a gḡeene nεpɔ, ḡku' ηu wí a mbi Sé mbó ndḡḡndḡ.

22 Lá ηwa'ne-Sé nyet ηgɔ mba wété ηu lá pɔ pɔ ḡkwa mbö nu kepɔ. É pɔ'ɔ la yúu mi Sé ka ka'ne puute núu pɔ pi pɔp leeene núu Yésu Kelístɔ ḡzáp tám yɔp núu wé.

23 Kelístɔ ka gɔ ḡtɔ te pé záp tám núu wé, pek payúda pɔ ḡzú' pɔ ntsu nεpɔ-Mḡsḡe, é pɔ ḡcḡé wék pád' pé cḡéene gḡtsánḡ lá, te ḡkúu núu ḡká yi Sé ka pɔ ḡgɛ ḡge pé jí Yésu Kelístɔ ḡzáp tám núu wé.

24 Nεpɔ ka lɔk mbó pád' ηu wí Sé ka túune a pɔ ḡdíḡe wék te ḡkúu ḡká yi Kelístɔ ka tóne nεpɔ yi pek gɛ ḡzáp tám núu wé; Sé lɔk pɔ'ɔ, ḡtsú' ḡdíḡe wék pɔ pád' pɔ pi pɔp ndḡḡndḡ mbi yé la.

25 Lá é ḡkḡɔne yi Kelístɔ ka tóne, te pé pɔ ḡzáp tám núu yé laa, wíwá ηu wí a ka pɔ ḡdíḡe wék pɔ kíi ḡgḡee nu núu pek pɔ.

26 Pɔ pεtsɔ zee ḡdɔk pád' pɔ zápne tám núu Yésu Kelístɔ mbó pɔ-Sé.

27 Pɔ pεtsɔ, pi pɔ ka cḡéene ḡki é pɔ nelat mbɔ núu Kelístɔ, mat-Kelístɔ ka kémó ḡjḡ wá.

²⁸É fú pólɔ, Sé pɔɔ pen ḡge yecó tɔŋ nũu payúda póp pɔɔ-Ngelék pól, ḡké mbɔɔ pen ḡge nũu pekwaɔ póp pendw̃i pól, ḡké mbɔɔ pen ḡge nũu mbéene póp paŋgé pól, mbí'ŋgɔ pɔɔ lɔk pól pɔɔ latne mbɔɔ nũu Yésu Kelístɔ ḡtsú' mbó pɔ tá' nté.

²⁹Pól pɔɔ pɔɔ-Kelístɔ lá, pɔɔ lɔk mbó njw̃et-Ábelehâm, mbó pagw̃ee yúu yúu nũu yúu mi Sé ka ka'ne.

Dgalât 4

¹Pɔɔ zú' nu yi n dɔɔne necú. Nju w̃í pé ka náne yúu mbó wé, a pét pól mól, a laa ḡdá' mbét ké pól ndám, mbɔ a pól pɔ pól ḡkwaɔ lá, te mba pól yúu mi pé ka náne, pól pɔ yé.

²A laa mbét mbó pɔ mól yúu mól, mbɔ a g̃w̃ee nezú' ntsu-pɔɔ pi póp tóóténe wé mba we pɔɔ pi póp líhéne yúu pé te ḡdá' ḡkúu ḡgu' yi tát we ka zápnɛ.

³É pen mbó pɔ ndáŋndɔŋ pól é ka pónne ḡká yi pekŋe ka pétne mbó pól pólmbóŋkúó lá, pekŋe pól pekwaɔ mbí' nenen w̃í pekŋe nenne nũu tset yo ndũmbí.

⁴Lá ḡká yi Sé ka zápnɛ ka pól te ḡku', a túu Mól nɛ. A gól ḡtɔ maŋgé pí wé. A pól ḡnánŋ nũu pól nɛpɔɔ Mós̃é píkŋéne.

⁵A ka tól pólɔ, necú pɔɔ pi nɛpɔɔ Mós̃é ka pól ḡdɔk wóp ḡge pekwaɔ, mba pól a gɔ ḡge pekŋe pɛtsɔ tsú' pól-Sé.

⁶É nénw̃ín pɔɔ tsuŋ mbó kwa' pól-Sé. Lii pól Sé ka ní'ne Zwíkŋe-Mól nɛ tset metám mekŋe, Zwíkŋe yi é gene pekŋe fúnŋ Sé ḡgɔ Ába. ḡdɔk ḡcú ḡgɔ T̃áa.

⁷Pólɔ, ɔ pɔɔ pét ḡkwaɔ pól. ɔ tsú' mbó pɔ Mól pí we. Pól ɔ tsú' mbó pɔ Mól nɛ lá, Sé gɔ ḡge ḡgá pú yúu pi a ka l̃w̃e'ne negá mbó pól-pé. Pól sé mbók ḡgɔ pɔɔ-Ngalât gɔ mben mbó pekwaɔ mecó menu.

⁸Pɔɔ ka pól yecó ḡká mbɔɔ njí Sé pól, mbó pekwaɔ yúu pi pé kwanŋéne ḡgɔ é mesé, lá é pɔɔ Sé pól.

⁹É pen ḡgɔ nũu ḡk̃ɔɔne pɔɔ sé ḡjí Sé te n dá' ḡzɛe mbó ḡgɔ ḡcú pɔ ḡgɔ Sé sé ḡjí w̃úu. É pen ḡge pól'a la pɔɔ pen mben nzɔu, tset m̃ímá meyúu mi é ká g̃w̃ee metɔu pól, ḡké mbɔɔ yecó yúu g̃w̃ee? Pɔɔ kɔŋ nɛpen mben nzɔu mbém pekwaɔ mbó póp kekúó?

¹⁰Pɔɔ ka' nden mecó melé' nji, ḡka' me pɛcó pesaŋ, ḡka' we mecó mefɔ' nɛ mé mecó meŋgu' te'.

¹¹M bók yúu mi pɔɔ sé ḡge lá, mbó mefa' mi ḡ ka fa'ne tsetset pɔɔ lɛe níine.

¹²Pólópémá páa, m bú' mbó mbó pɔɔ te', ḡgɔ pɔɔ gɔ nũu menu nɛpɔɔ mbéé fɔ' nũu mɔ. É gɔ nũu, mbɔ ḡ ka tsú' pól pɔɔ ka pónne. É ka pól ḡká yi ḡ ka pónne tsetset pɔɔ mbó ésw̃íi w̃úu né nu Sé, pɔɔ ke mbɔɔ ge nu kepɔŋ nũu mɔ pól.

13 Pɛɛ kŵiite ηγο γύυ mi é ka gene n cŵi Nkɛɛ Sá'ne mbɔ pɛɛ nduηmbi ηká yi η ka tóne ηjé' pɛɛ ka pɔ pá' η ka pɔ ηγω.

14 É ka pɔ ηká êyá, mbo γω tswáa wáa te' te m búk. Lá pɛɛ ké mboω wáa níηe, ηké mboω wáa me'. Te ítsé' pɔ'ɔ, mbo pɛɛ ka kúkηe wáa pɔ pá' Cü'-Sé, ke pɔ pá' Yésu Kelístɔ lá.

15 Tsáate yi é ka póne tám pɛɛ, lee negó? N ku' necú ηγο é ka pɔ pé'ne mbó yi mbó pɛɛ tsó' mík múu ndɔk ηkúrme máa, mbo pɛɛ tsó' ndɔk ηkúrme ηkóne.

16 É ηkóne, mbo n tsú' ηγαηmbuu wáa mbí'ηγο n dá' mbó éswíi wáa pɔ ne nu nénwín kíi?

17 Pɛɛ sé ηjéω ηγο pazí' wáa ne menu êmá sé ηkωη wáa te', lá kwanηe wí póp gwēene nŵu pɛɛ é ká pɔ we sá'ne pɔ. Póp lɔω pɔ nefú nzɛɛ mɔ ícŵeete wáa pɛɛ tsú' ηkωη pɔ wóp.

18 Lá é ga nŵu mɔ, η kωη wáa, te mbó pɛɛ jé pii yáa ηγωη ηká' tsɛɛ, te é pɔω pɔ pɔ ηká yi mɔ tsetset pɛɛ pɔ.

19 Mbóηküs páa, m ben mbó ηjéω ηgü'ó' fí nefí nŵu pɛɛ pɔ pá' manηé wí a sé ínéme mbó ηgɛ mbí lá. Mɔ ηké ηjéω ηgü'ó' pɔ pɔ'ɔ, te ηkúu ηká yi pɛɛ tsú' kwa' pɛɔ-Kelístɔ.

20 É ηkóne pá'a m bó ítsáa te' nepó tsetset pɛɛ, la ηjí nté yi mbó n dɔk éswíi wáa ne nu pɔ'ɔ. Mbí'ηγο mɔ sé ηkwanηe menu múu ítsé' mbók pókne.

Fɛ'nu-Aηγaa póp Sâalá

21 Pɛɛ pi pɛɛ sé ηkωη ηγο nepúu ésa' wáa, pɛɛ éswíi wáa: Pɛɛ ká pɔ ízú' yúu mi nepúu êná cúne pɔ kíi?

22 Pé ka ηwa'ne tset ηwa'ne-nepúu êná ηγο: Ábelehâm ka gwēe mbóηküs pépá, tá' pɔ wí a ka pínne nŵu manηé wí a ka pɔ ηkwaa, wecó pɔ wí a ka pínne nŵu manηé wí a ka tátne.

23 Móω-ηkwaa ka pɔ wí pɛɔmesωη ka kωη kωηne mbí wé. Móω manηé wí a ka tátne pɔ wí pé ka gó mbí wé é pɔ pɔ nu yi Sé ka ka'ne.

24 Yɔ nu mbó pé pen ízú' nŵu wecó shé. Panηé pɔne pépá lɔk nyet kaa yépá. Nduηmbi kaa pɔ yi é ka fúne ndü neηkó'-Sinayi. Yíyá kaa ge, pé pí mbóηküs póp pɔ pɔ pekwa. A lɔk mbó Aηγaa.

25 É pen mbó ηγο lík-Aηγaa cŵé'ne nŵu ye sinayi, neηkó' ni é ηγωη Alabîi. Aηγaa lɔk pá'a mbó túsωη-Yelúsalem we ηkóne, é yi póp pɛɔ pé petsɛɛ pɔ pɔ pekwa-nepúu.

26 Lá Yelúsalem we tánépú ká pɔ ηkwaa pɔ, jé póne má wekηe.

27 Nwa'ne-Sé zee ícú ηγο: Nán né tsáate, n da' mbɔ gu wí ɔ ηkén! Tsáate te ηgi yú kó' tɛ, n da' mbɔ gu wí ɔ ká jí pá' manηé lɔ ínéme pɔ'ɔ lá mbí pɔ! Mbí'ηγο

mbóhküó-maṅgé wí pé ka me'ne wé ḡge ḡzáa ḡdee pé maṅgé wí a gṵeene ndúu.

²⁸Pówépémá páa, é gṵ nṵu pṵṵ, mbo pṵṵ mbóhküó pi pé ka pínne wóp nṵu nté yi Sé ka ka'ne, ndáḡndṵḡ pá' Ésak lá.

²⁹Lá pá' é ka póp yecó ḡká, mṵó wí pé ka kṵḡ kṵḡne mbí pṵ ḡkáṵne wí Zṵwikḡe-Sé ka gene la pé pí wé lá, é pen mbó ló'ne mbó pṵ pṵ'ṵ.

³⁰ḡwa'ne-Sé zee ḡcú ḡḡo kṵó láa? É cú ḡḡo: Zṵḡ maṅgé wí a ḡkwaá póp mṵó ne. Mbí'ḡḡo mṵó-ḡkwaá ká gṵee yecó nu nṵu tṵṵt-tát wṵp pá' mṵó maṅgé wí pé ka tátne pṵ.

³¹Pówépémá páa, é yúu mi é gene pekḡe pṵṵ mbóhküó maṅgé wí a ḡkwaá pṵ, pekḡe pṵ pṵ mbóhküó-maṅgé wí pé ka tátne.

ḡgalât 5

Kṵṵ pṵṵ pen nṵṵ mbém ḡkwaá

¹Kelístṵ ka zá' ḡkṵ-pu' lṵḡ pekḡe nepṵ yi pekḡe gṵ mbó pṵṵ pi póp tsṵḡ ḡduk kwaá-nepṵṵ. Pṵ'ṵ lá, pṵṵ kú'le nṵná nepṵ sṵ'ne, mbáa nepen mbém yecó yúu pen ḡdṵk wṵṵ ḡge pekwaá.

²Mṵ Pṵl, tsṵ'ne e sṵ'íne wṵṵ. Pṵṵ laa mbíḡḡe ḡḡo pé pṵ' wṵṵ, la pṵṵ pṵ pṵṵ-Sé, mbo yúu mi Kelístṵ ka gene mbí' tú yṵṵ ké pen cṵ'élé wṵṵ nṵu yecó yúu pṵ.

³Mṵ mben ḡcú nṵu yecó ḡká mbṵ mba wété ḡu lá wí é píkḡe ḡḡo pé pṵ' wé, ḡḡo a gṵee nepḡe yúu tsṵṵ yi nepṵṵ-Mṵsḡe sé mbíḡḡe.

⁴Pṵṵ pi pṵṵ sé ḡdṵṵ nepḡe yúu mi nepṵṵ ḡná sé mbíḡḡe lá ḡdṵṵ ḡku' pṵṵ pi póp mbi Sé mbó ndáḡndṵḡ lá, pṵṵ pá'a ḡdṵṵ mbó pṵṵ pí pṵṵ fakne mbṵṵ nṵu Kelístṵ. É pṵ pṵ'ṵ pṵṵ lṵk mbé nu yi Sé lá' mbó ḡḡṵ ḡḡo ḡḡo fu' fḡe yṵṵ.

⁵É gṵ nṵu pek pi pek zápne tṵm nṵu Kelístṵ, pek sé ḡzú' nu pṵ mbṵ Zṵwikḡe Léene'ne, é sé ḡge pek pṵ ḡzṵ'í'le ḡḡo Sé ḡge ḡge pek pṵ pṵṵ pi póp mbi yé mbó ndáḡndṵḡ.

⁶Mbí'ḡḡo ḡu laa ḡdat mbṵṵ nṵu Kelístṵ, mbo pé ké pṵ' wé pṵ, ke nená ké pṵ' wé ṵṵ, mbo é ká pṵ yecó nu pṵ. Nezáp tṵm nṵu Kelístṵ mben ḡkṵḡ pṵṵmesṵḡ pṵne nu.

⁷Pṵṵ ka pṵ ḡḡṵ né mbi kwa' sṵ'ne, wṵ tṵ' wṵṵ nepen ḡzú' nu yi é nḡnṵín ḡtík ku nṵu?

⁸Wíwá gwétnembṵp wí pé ka sṵ'íne wṵṵ te pṵṵ pé'm, é ḡkaá mbó fú mbṵ Sé wí a sé éfṵḡ wṵṵ pṵ.

⁹Pṵṵ laa mbáa kepṵḡ é cṵ'et kṵṵte wí a sé ḡdṵṵ nenáḡ.

10 Lá Tsarwə ké mbó ḡge n jí ḡgə pəw ké kwi' yecó yúu nūu yúu mi ḡ ka zí'ne wáw pó. M ben mbó ḡjí ḡgə ḡu wí a sé ḡmma' ntakḡe tsetset pəw, a laa mbó pə wǒ lá wə, mbo Sé ḡw ḡge ḡzá' ntsaḡ yé.

11 Pówəpémá páa, mə pé'ne ḡben ḡbó éśá' ḡgə pəw ge pé pú' wóp, payúda pen ḡkúwne wáa pə melá' kǎó? Mbo nepó wí Kelístə ka pfúne nūu tǎ mbáḡte pǎḡténε ká pen ḡḡáane wóp pó.

12 É ḡw nūu pəw pi póp púunéne wáw nūu nu nepú' ḡu, póp lək nu yóp ḡḡw mbi, kwa' póp shotnéne éshǎó túmbəw yóp.

13 Pówəpémá páa, é ḡw nūu pəw, mbo Sé ka fúḡne wáw pá' pəw ḡw ḡduk kwaanepúw. La Kəw pəw lεete nūu, ḡge yúu mi mbəw ḡw sá'ne wáw pəw ge. Te ḡtsǎ' pǎ'w, pəw ge ḡkəḡe pó tsetset pəw, pəw cǎélé membəw máw.

14 Mbí'ḡgə nu yi é kútne metú menu mi é tset nepúw cú ḡgə: Kəḡ mǎwámá wu ḡumesəḡ pá' túmbəw yú.

15 Lá mbó yi pəw laa mbó ḡge pá' menaa tet mbó ḡnénte membəw máw ḡní' mefúḡ, pəw lak tú yúw, mbí'ḡgə pəw pǎ'w, ḡtsǎ' ḡdəw pə nepúwre membəw máw.

Pəw pém Zwíkḡe-Sé tsú'ne éśá' wáw

16 ḡw ḡcú mbǎ pəw ḡgə: Pəw pém Zwíkḡe-Sé tsiine wáw nūu wáw nepó, pǎ'w pəw pəw ge menu kepəḡ mi mbəw yúw tsúunéne wáw ḡgə pəw ge pó.

17 Mbí'ḡgə menu mi mbəw-ḡumesəḡ tsúunéne wé ḡgə a ge é ká pó mi Zwíkḡe Léeneéne sé ḡkəḡ ḡgə a ge pó. Menu mi Zwíkḡe Léeneéne sé ḡkəḡ é ká pó mi mbəw-ḡumesəḡ kəḡne pó, póp pépá lək ḡdǎ'ne lǎ'néne. É pǎ'w lá pəw ká ḡwεe nege yúu mi pəw tsáane pó.

18 Lá pəw laa ḡbém Zwíkḡe Léeneéne pó ḡtsiine wáw, mbo nepúw ké pen ḡḡwεe nesá' wáw pó.

19 Pé sé ḡtsuḡ ḡjí menu mi mbəw-ḡumesəḡ tsúunéne wé a faane, nu pá' nefúḡ paḡḡé ke neləw mbéene wə, nu pá' nege menu ntséllé, nu pá' ḡu netík tǎm yé pə nūu nu-mpfu'.

20 Pá' negú'le yúu ḡgə é mesé, pá' negwεe nekəḡ, pá' neji mbuu, pá' neták mefe', pá' negwεe kéḡǎ'w, pá' necǎ'k, pá' neləw pə netúw mbi nūu mba kǎó lá, pá' nenáḡ pə fyakḡe fyakḡéne, pá' nege təḡ.

21 Pá' netík lík nūu yúu pəw, pá' nenó melu' te ḡbá, pá' necú'le nūu ndíina nekwét yúu ḡge menu sǎw, mba pá' nege mecó meyúu mi é fíne mi pé tǎwne laa. ḡ ka zεe éśwíi wáw, ḡ ḡw ḡben éśwíi wáw ḡgə: Pəw pi póp ḡene yə nté menu ké lá' ḡwεe zǎ' nūu nu nefəw Sé pó.

22 Lá, menu sǎ'ne mi Zwíkḡe Léeneéne ḡene ḡu ge é məne: Mbó negwεe ḡkəḡe, mbó nenáḡ né tsáate, mbó nenáḡ né mǎfíte, mbó negwεe kəkmbəw, mbó netúw necwéle pəw, mbó negwεe pəḡtǎm, mbó nenáḡ ké pó ḡḡaḡ mefúkεe,

²³mbó nepótne, mbó nekú'le mbuu. É kwa' nénwín, nepúu ká la' mone meyúu pó.

²⁴Puo pi póp pé Yésu Kelísto ka míme'ne yúu kepəŋ yi é pəŋne mbuu yop, póp mine mbuu êyá tsáane, la é póp pá' nká yi póp ka kwii mbuu êyá nüu tá mbáŋte páŋtəne lá.

²⁵Pá' wekhe nepó we nkôone fú pə mbö Zwíkhe Léenéne lá, pekhe nen nüu nté yi Zwíkhe êyá sé hnyet wekhe.

²⁶Koo pekhe hálte mbuu, Koo pekhe ták fe' tsetset pekhe, koo pekhe gwéee kégyá tsetset pekhe. A 5.9 é póp ngə: Mózú' fente ge falín tsepne kó'.

Dgalât 6

Puu pó ntii pi' ncwéne

¹Pópémá, puu laa hkem nu a pó éfaane nu, puu lok pá' puu sé hzú' mbö Zwíkhe-Sé la hge ngəŋ pen nüu sēndúŋ wí é ndéŋndəŋ. Lá ntú' nege ndok pə mbótne. Mba wö lá nüu puu pen mbáa tú yé mbók pá' a gu mvu yé tset nkwa'ne.

²Puu tíi menu múu mbi' ncwéne. Puu laa hge póp, mbo puu ge yúu mi nepúu-Kelísto sé mbíkhe.

³Nu laa hkwəŋe ngə a yúu, ké pó yété, mbo a shotne éfúkle túmbuu yé.

⁴Mba wö lá tsuŋ ntəsa' kwa' mé mefa'. A laa ntəsa', hjuo ngə mbó nu pəŋ wé nüu, mbo é píkhe ngə nu gó mbəŋ wé mbi' pə ngə é kwa' mefa' mé. Te é pəŋ pó hgyó mbəŋ wé mbi' pə pá' a laŋte mímá mefa' nüu mé pecó puo pó,

⁵mbí'ngə mba wö lá gwéee nefa' mé mefa' mi Sé ka gáne mbö wé.

⁶É pəŋ ngə nu wí pé sé hzi' wé ne nu-Sé gap yúu pé hgyá ye nu wí a sé hzi' wé.

⁷Koo nu shotne éfúkle túmbuu yé, pé loo hgyák Sé pó. Nu laa mbi kəólá, mbo a gu ndá' hkáŋ pə yété.

⁸A laa mbi yúu mi é pəŋ pə mbuu yé, mbo yúu épá gu ndá' hge a mpfú mbé. Lá mbó yi a laa mbi yúu mi é pəŋne Zwíkhe Léenéne, mbo Zwíkhe Léenéne gu ndá' hge a gwéee luk kéme.

⁹Koo pekhe ke hkaa nege nu sá'ne, mbí'ngə pekhe laa hge nu sá'ne ndok hgya pə né mbi, mbo nká gu ndá' hku', Sé ge pekhe lak yúu te'.

¹⁰Póp lá, pekhe laa mbét hgyéee shá, pekhe ge nu sá'ne mbö puo tsuu, ntəsuŋ hge pə mbö pópémá pi pekhe pepóp záŋne təm nüu Kelísto.

Ndwiknzuu nu mba ce'le

¹¹Puu juo pá' mone mík-ŋwa'ne gu hgyú'le gúlléne. Kwa' mo Pól lokne pó yáa hŋwa'ne yo zu'!

12 Pwɔ pi pɔp ɛfyɛt wɛwɛ fyɛtne ηγω pɛwɛ pɛm pɛ pɹ' wɛwɛ, ɛ pɛwɛ pi pɔp lɔɔ pɔ nege yɹu mi ɛ gwɛ mɔwɛ payɹda. Pɔp ge pɔ'ɔ, ntsɔa ηγω kɔɔ payɹda kwɛne wɔp mbɪ' ηγω pɔp tɛwɛ yɔp nɹu nu nevwɹ-Kelɪstɔ nɹu tɛ mbɔnɛ pɔnɛtɛne.

13 Pwɔ pi pɔp fyɛtne wɛwɛ pɔ'ɔ, kwa' pɔp yɔp zɛɛ mbɔɔ ɛkɹ'le nepwɛwɛ-payɹda tsɛwɛ pɔ. Lɔ ɛkɛ mɔbɔ ɛkɔwɛ pɔ ηγω pɛ pɹ' wɛwɛ pɹ'ne. Pɔ'ɔ pɔp lɔk pɹ' pɔp ge te pɛ pɹ' wɛwɛ, nɔɔk ɛnɛnɔ'te mbi payɹda,

14 ɛgwɛ nɹu mɔ, mɔwɛ yɹu mi ɛ laa mɔbɔ n dɔk ɛnɛnɔ'te, ɛ pɔ pɔ pɹ' Tsapwɔ wɛkɛwɛ Yɛsu Kelɪstɔ ka pɹfɹ nɹu tɛ mbɔnɛ pɔnɛtɛne lɔ. Pɹ' a ka pɹfɹne nɹu tɛ mbɔnɛ pɔnɛtɛne lɔ, yɹu yɔ ndɹmbɪ ɛ tsɛ' neɔwɛ mɔ mɔbɔ pɔ pɹfɹ-yɹu, ɛ gwɛ nɹu mɔ m bɔ mbɔ pɔp, mɔwɛ η ka pɹfɹ mɔ.

15 ɛ mbɔ Sɛ nepwɹ' ηw, ke neɛnɔ ηgan kɛ pɹ' ɔɔ, pɔɔ cɔwɛlɛ. Nu yi ɛ cɔwɛlɛne pɔ pɔ pɹ' ηw shotne ntsɛ' ηw fɪ.

16 Sɛ nyɛt ηγω tɛm yɛ pɔwɛ, mɔben nɛnɪ' mɔfɪite tset tɛm pwɔ pɛtsɛwɛ pi pɔp gwɛ nɔzɹ' wɔ tɪk wɛ fɪ, nɛtɪk ku nɹu, mba mbɔ pwɔ-Sɛ te mɛmɛ.

17 Te fɹ lɔ'ne, mɔbɔa ηw neɪlɔ' mɔben nɔɔk yɔ nu ɛnɛnɔ wɔa. Mɛcɹ-fɹnɛ mi η gwɛɛne lɛ'lɛne ηγω mɔ ηw-Yɛsu.

18 Pɔɔpɛmɔ, Tsapwɔ wɛkɛwɛ Yɛsu Kelɪstɔ pɔ mbɔ nɛ pɛwɛ tset tɛm yɹwɛ pɛtsɛwɛ. ɛ pɔ'ɔ.

Éfêze

Éfêze 1

Pôl sé mbú' mbó mbõ pwa-Éfêze

¹Yô ñwa'ne fú mbõ mɔ pól, Sé ka kɔne ñgɔ m bó ñgañntúu-Yésu Kelístɔ. Ñ gá mbõ pwa pwa-Sé pi pwa náñne Éfêze, mbɔ pwa ka záp tám nũu Yésu Kelístɔ, ñké ñjí pɔ nda' nu yé.

²Lá wekne Sé mba Tsapwa Yésu Kelístɔ sé mbó né pwa, mbó ñní' mófíite tám pwa.

Yúu mi Sé ka læne nũu Kelístɔ ñdɔk ñgá fu' níine yekne

³Pekne sé ñgú'le Sé Tát pé Tsapwa wekne Yésu Kelístɔ. A ka ge nu sá'ne nũu pekne, ñgá yúu sá'ne tsuu yi é fúne te tánepú mbõ pekne, ñgá pólɔ, ñdee nũu pá' a ka lá'ne temte wekne pé Kelístɔ,

⁴mbɔ a ka læe nũu Kelístɔ ñtsó' wekne, ñdɔk ñge pwa pé te mbét pɔ ké niite mbí pá' pekne ga mbó mbi yé mbó pwa læenéne, mbó pakéfaane. A ka lɔk pá' a kɔne wekne,

⁵ñzáp te ntí sak te' ñgɔ a ga ñdee nũu Yésu Kelístɔ ñge pekne tsá' pól pé. É pól pɔ we nekɔte, mbɔñ wé te'.

⁶A ka lɔk wekne ñge pwa pé nepó yi pekne ga ñgú'le wé nũu máma nu ké fa' yi a ka gene. É ka læe nũu pá' a ka temténe wekne pé Mól ne wí a kɔne wé te', ñgá fu' fêe yekne, pólɔ é pól kwa' máma nu te'.

⁷Mól ne êwá ka lɔk meci mé ñdɔk ñtsú' wekne, pekne luk. Sé likne mefaane mekne ñgá mbõ pekne. Yô nu ké fa' yi Sé ka lɔkne ñgá fu' fêe yekne,

⁸é fu' yi a ka gáne mbõ pekne te é záa záane, ñgɔ ñgá, ñtsó' jínu yekne pekne jí nu.

⁹É yété la pekne jí yúu mi a ka zápane, mbɔ é ka zee mbó pɔ yi læoméne. Yíyá yúu pól yi a ka zá'ne ñjí, é pɔñ wé pɔñne, a záp ñgɔ a ga ñdá' ñdɔk Kelístɔ ñge é puute,

¹⁰mbó ñgɔ ñká ga ñdá' mbó te ku', já Sé cú'le yúu tsuu yi é tánepú pól mi é ndũmbí, ñgá tsuu tsuu mbõ Kelístɔ a pól ésdá' pɔ zéne já.

¹¹Pek ka lú'ne pɔ pá' pek ka latne mbuu nũu Kelístɔ, la ñgŵee yék za' tsetset pwa pi a gene pól luk, é mbí'ñgɔ Sé ka zá'ne ñjí ñtsó' wék. É pól pá' a ka zápane. Sé pen ñge kúó lá pɔ pá' a ka zápane ñgɔ a ga ñge pólɔ.

¹²A ka pól ñtsó' wekne pólɔ, luk yi pek pi pek ka piiténe nezáp tám nũu Kelístɔ, pek ga ñgú'le já Sé mbí'ñgɔ a gú' te'.

¹³É ga nũu pwa yúu, mbɔ pwa ka zú' swíñe yi é yé nénwín, é pól Ñkwa Sú'ne wí Sé ka læe pɔ nũu la ñge pwa luk. Pwa ka zú' pólɔ, ñzáp tám yáa nũu Kelístɔ, Sé

ńcǎ' lii yé nǔu pǎa, ńdǎk ńnyet ηγο pǎa pǎo pé. Yíyá lii pǎo Zwíkηe Léenéne yi a ka ka'ne ηγο a ga ηγά mbǎ pekηe.

¹⁴Zwíkηe Léenéne lǎk mbǎ zesé nǔu fu' yi Sé ka niite ńzǎp negá mbǎ pǎo pé. Sé lǎk ńniite ésǔwíi wekηe ηγο pekηe ga ńdá' ηgǔwee mecǎ nǔu ηká yi a ga ńdá' ńtemte ńcǔweete wekηe nǔu nu kepǎη. Pá' é pǎ'ǎ lǎ, pekηe sé ηgǔ'le Sé mbí'ηγο a gǔ' tǎ'.

Pǎi sé mbú' mbǎ mbǎ Sé nǔu tú-pǎo-Kelístǎ pi pǎp Éfêze

¹⁵Pá' η ka zú'ne ηγο pǎa sé ηkǔwí' ńzǎp tǔm yǔa nǔu Tsapǎo Yésu, mben ńzú' ηγο pǎa sé ηkǎη pǎo-Sé petsǔa lǎ,

¹⁶mo mbǎ ηká tsǔa mbǎ mbú' mbǎ mbǎ Sé, mben ηgémte wé nǔu tú yǔa.

¹⁷Mo sé mbú' mbǎ mbǎ Sé Tsapǎo wekηe Yésu Kelístǎ, jǔ wí a gǔweene negǔ', ηγο a gǎ wǔa né jínu, ηγά wǔa né shǔ nelǎk ńtsuη ńjí wé te ésǔwíi nu.

¹⁸Mo sé mben mbú' mbǎ mbǎ wé, ηγο a ge tǔm yǔa jí kye' yé nepǎ yi pǎa ga tsuη ńjí yúu mi a ka pǎo éfúη wǔa nté yété. Mba pá' pǎa ga ńjí mǎmá nu sǔ'ne yi pǎa pé pecǎ pǎo pi a ka tsǎ'ne wǎp ga ηge cǔéé, é pǎo yúu mi a ka niiténe ńzǎp mbǎ pǎa.

¹⁹Mo sé mben mbú' mbǎ mbǎ wé ηγο a ge pǎa jí ηγο metǔa mé gǔ' ńdee metǔa tsǔa, mba ηγο a ge pǎa jí pá' mǐmǎ metǔa tǎtǎne wekηe pazǎp tǔm nǔu wé pǎ'ǎ.

²⁰Mǐmǎ metǔa mi Sé ka lǎkne ηge Kelístǎ zǔwíime tsetset pepǔ', kǎ' tǎnépǔ ńńǎη nǔu gǔη pǎo yé yi tǔa.

²¹A pǎo zú'lu ńdǎk ńdee ηγοη pecǔǎ'-Sé pǎp pǎfǎo pǎp mba mecǎ meyúu mi é gǔweene metǔa tǎnépǔ. É lea pǎo tsǔa te mba pá' ηgaη laa mbǎ pǎo wǎ lǎ, ke pǎo nǔu yo kem-ńjí ǎǎ, ke pǎo nǔu yi é ga ńdá' la ńtǎ ǎǎ.

²²Sé ka ní' yúu tsǔa mbǎ wé. Sé ka pǎo te ńńí' kǔǎ lǎ nǔu mbǎ mé, ηge a pǎo mbǎ cú'le-pǎo Sé, mbǎ tú, nepǎ yi pǎo-cú'le ga mbǎ ńzú' ntsu wé.

²³Cú'le-pǎo-Sé mbǔa-Kelístǎ. A tset cú'le-pǎo pé ηká tsǔa, jǔ wí a za' tsǔa ndǔmbí.

Éfêze 2

Sé gǎ nepǎ we fí mbǎ pǎo-Kelístǎ

¹Pǎa ka pǎo yecǎ ηká mbǎ mbǎ Sé, mbǎ pǎa ka pǎfǔ mǎ mbí' pá' pǎa ka pǎo gaηmefaane mben mbǎ page menu kepǎη.

²Pǎa ka pǎo ηká êyá mbǎ ηge pǎo yíyá nté menu. Pǎa ka pǎo ńnen pá' pǎo pi pǎp tset yo mbí mbǎ ńnen pǎ'ǎ, mbǎ ńzú' ntsu-fǎo-mezwíkηe kepǎη wi a sǎ'ne mezwíkηe kepǎη mi é tǔ tset fǎk. Jǔ pǎne ηkǎne mbǎ ńtsǔane pǎo pi pǎp lǔ' nepǔ' ntsu-Sé, pǎp pǎo ηge menu kepǎη.

³Πεκηε petsuu ka zee mbó pɔ pá' póp, mbó h́ge pɔ yúu mi t́m-nyumesɔh sé ntsáa, meyúu mi t́m-nyumesɔh póp kwahye yé t́une ńu, mbo pé ka pí wekhe pekhe pɔ pɔ pɔ pi Sé sé ńzán lón ńu póp pá' a sé ńzán lón ńu pecó pɔ.

⁴Λά Sé tsáa mej́h-pɔɔmesɔh te'. A ka pen ndee pɔ ńu nté yi a ka lɔkne h́kɔh wekhe,

⁵a ka ge pekhe pe Kelístɔ pen mbó gú, te mba pá' pekhe ka pɔ mbó wé yecó h́ká, mbo pekhe ka pfú mbí' mefaane mekhe lá. A ka lɔk pɔ pɔh́tám yé h́ge pekhe luk.

⁶Πά' pekhe ka lat mó mbuu yekhe ńu Yésu Kelístɔ lá, a ka zwíime wekhe pepóp ńu nevú, mben h́ge pekhe ćɔ nzuu Yésu Kelístɔ, pekhe pepóp temte h́kó' h́nán t́népú mbó ésdá' mba ḱɔ' lá zú'u.

⁷A ka ge mɔne menu pá' a gɔ h́d́' h́dɔk h́de'le ńu ýgá kem njí yi é sé h́tɔ h́gɔ a ka gá fu' níine yekhe te ndee nté, éfú ńu pá', a leene ńu Yésu Kelístɔ h́gwée pɔh́tám ńu pekhe pɔ'ɔ.

⁸A ka gá fu' f́e ýu, h́ge pɔ luk, éfú ńu pá' pɔ ka zárne t́m ńu Yésu. É ká pɔ éfú mbó pɔ pɔ, a ka lɔk pɔ pɔh́tám yé h́ge.

⁹É pɔ'ɔ, h́ké mbɔɔ fú ńu mefa' mi pɔ fa'ne pɔ. Pɔ'ɔ lá, mbó hu pɔɔ lɔk h́h́'ate pɔ.

¹⁰Πεκηε laa mbó ḱɔ' ɔɔ, mbo pekhe lú'ne pɔ Sé. Sé ka lee ńu Yésu Kelístɔ mbóɔ wekhe, nepó yi pekhe gɔ éfa' mefa' ś'ne mi j́ Sé ka lá'ne h́niite h́zár pá' pekhe gɔ éfa'.

Kelístɔ cú'léne pɔ menté menté h́dɔk h́ge tá' nɔɔ

¹¹Pɔ'ɔ lá, pɔ ḱwíite pá' pɔ ka zee mbó, pé ka pí ẃu pɔ pɔ payúda pi pé pú'ne wóp pɔ, Payúda pi pé pú'ne wóp, lɔk pɔ'ɔ, h́h́ɔ h́gɔ póp pɔ-Sé h́tsá' h́ḱune ẃu ḱanéne h́gɔ pɔ ká pɔ pɔ-Sé pɔ, h́cú pɔ'ɔ, lá nepú' wóp éwá pɔ pɔ lii yi pé ka lɔk pɔ mbó h́ge ńu mbuu yɔp.

¹²Pɔ pen h́ḱwíite h́gɔ é ka pɔ h́ká éyá, pɔ pɔ mbó h́jí h́gɔ wecó hu gú mbó Nzá'h́kɔ, te pé gwée nezwí'le wé pɔ. Pɔ pɔ tsetset pɔ-Íslayél mbó pɔ pegɔ, pɔ pɔ nu ńu kaa yóp pe Sé gwée te mba ńu yúu mi Sé ka ka'ne mbó póp. Pɔ ka pɔ ýu ndú yɔ mbí, mbɔɔ mbó h́zwí'le yecó yúu pɔ, mben ké mbɔɔ h́jí Sé pɔ.

¹³Λά, é ké mbó h́kɔɔne, mbo pɔ pi pɔ ka pónne h́ga sesa, pɔ ka lɔk pá' pɔ latne mbuu ńu Kelístɔ ndee pá' a ka lɔkne mbuu ye h́nɔh pɔ'. Sé tíi ẃu h́tík nejón wé, mbí'h́gɔ Yésu Kelístɔ ka tswet meci mé mpfú mbí' ẃu.

¹⁴Kelístɔ ka pfú h́dɔk h́tákte táanh́ká' wí é mbó éfyak wekhe. Pekhe lú'ne pɔ wé h́gwée mbótne tsetset pekhe. Mbo é ka pɔ h́kámbi payúda póp patúu pɔ pɔ peganh́mbuu. A ka kémó h́temte wekhe h́dɔk wekhe h́ge pɔ tá' hu.

¹⁵Yésu ka pík mb́u-payúda yi é cúne h́gɔ, ge yɔ, ge yi, la h́dɔk mbó hu-Sé, mbík pɔ'ɔ, pá' Payúda mba pɔ pi póp ká pɔ payúda pɔ gɔ h́dɔk pá' mba ẃ lá ńu

πόρ γα ήδατ μβυυ γορ νύυ Υέσυ, ήτεμτε ήτσύ' νωο φί. Α λοκ ήμμεκ μβυυ τσετσετ πόρ, πόρ νάη νέ μβότνε.

¹⁶Πά' πεκηε ήτσύ'νε τά' νωο λά, έ λοκ ήκύ ηγο μβυυ γί έ κα πόνε τσετσετ μενωο μεκηε έ κα κέμό ήμμε. Έ κα φύ πο νύυ πά' Κελίστο κα πφύνε νύυ τή μβήητε πάητένε ήδωκ ήγε μβυυ ώί έ κα πόνε τσετσετ μενωο μεκηε πέ Σέ με. Πεκηε πετςυυ τσύ' ήμβό πο πωο-Σέ. Υο γύυ μι έ κα μεκνε μβυυ ώί έ κα πόνε τσετσετ πεκηε.

¹⁷Κελίστο κα τό necwi Νκυυ Σύ'νε ώί έ γάνε μόφιιτε μβό πυυ πι πυυ κά πό παγύδα πό, μβο πυυ ήκαα πό νεζόη Σέ πό, ήβεν ήcwi μβα μβό παγύδα πι πόρ κα πόνε νεζόη Σέ.

¹⁸Πό'ω, πυυ τε μβα πεκ παγύδα λεε πο νύυ ήύ Κελίστο, ήγα νεζόη Σέ Τάτ, τά' Ζωίκηε Λέενένε wémó' κένε ήcwéle weκηε.

¹⁹Έ λεε πό'ω, πυυ ποο πέτ ήμβό πεγυυ πό, ήκέ μβοο πεη ήμβό πο πωο πι πόρ λεε λεεεε πό. Πυυ λοκ ήμβό γύυ πωο-λά' πά' πεcό πωο πι πόρ πωο-Σέ. Πυυ λοκ ήμβό νύυ τσέννδά-Σέ.

²⁰Πυυ τσύ' ήμβό πο πά' μβελήκ γι πέ λοκνε ήμβόο νδά. Céndá πό γαηητύυ-Υέσυ πόρ παcwiηκυυ-Σέ, Υέσυ Κελίστο νέ túmbyy γέ πό ηγο' γί έ πι'νε νδά.

²¹Ηύ gene la mesák-ndá túy ndúηndηη, ήκό' νέ τή, έ πό νδά γι Σέ kwa' ήύ νέ túmbyy γε νάηνε τσετύ.

²²Πυυ γύυ νέ πεcό πωο, πυυ λοκ πο πά' πυυ latne μβυυ γυυ νύυ Κελίστο, λα ήμβό γεcό γύη-ndá έγά, ήδωκ ήμβό νδά γι πέ sé ήμβόο, έ πό ζω' γι Σέ νάηνε ζύ'υ, λά Ζωίκηε γέ πόνε ζύ'υ.

Έφêze 3

Fa'-Pôl nûu πωο πι πόρ κά πό paislayêl πό

¹Έ γύυ μι έ gene, μο Pôl ώί μο ndátsáη μβί'ηγο ε σά' nu-Υέσυ Κελίστο μβό πυυ πι πυυ κά πό παγύδα πό, μο sé ήμβύ' μβό μβό Σέ ηκά τςυυ νύυ tú γύυ.

²Έ γα ήγε πά'λά, μβο πυυ κα ζύ' ηγο kwa' Σέ κα γάνε γο fa' μβό μο, νεπό γι μο ήγε γο fa' πυυ λύ'νε. Α κα πό ήδωκ ήγά πο fu' ήίνε γάα.

³Α κα kye' γύυ μι έ κα zee ήdöme mík-πωο λωομένε, ήnyet wáa, πά' n zee ήηwa'ne tset γο ηηwa'ne έswíi wáy lá. Η κά ηηwa'ne έ sak πό.

⁴Πυυ γα φύη γο ηηwa'ne ήζύ' ητέ γι n δωκνε ήή ηtsem γι έ νύυ nu-Κελίστο.

⁵Σέ ηκαα kye' γο ηtsem γέ μβό πωομεcη πέ ηκάμβι πό. Έ κέ ήμβό ηκώοη, μβο α γε Ζωίκηε γέ sáane sáane ήkyé' nu έγά μβό πωο πι α κα ηιιτένε wóp ήδωκ ήγε γαηητύυ-Υέσυ μβα πι α κα λοκνε wóp ήγε πωο πι πόρ γα ήνάη cwi Νκυυ ώί έ φύνε μβό γέ.

⁶Ntsem êyá púɔlaa, é fú nüu Nkɛɛ Sɛ'ne, pɛɔ pi pɔp ká pɔ payúda pɔ, gwɛɛ yɔp yúu nüu yúu mi Sé ka ka'ne mbɔ pɛɔ pé payúda. Mbɔ mekem tá' mbar-mbɛɛ, mbɛn ãgwɛɛ yɔp nu nüu yúu mi Sé ka fúne nüu Yésu Kelístɔ ãka' mbɔ pɛɔmesɔɗ.

⁷Sé ka gá pɔ fu' fɛɛ yáa la ãge m bɔ nganfa' necwi Nkɛɛ Sɛ'ne. A ka lok pɔ metɛɛ mé la ãge pɔ'ɔ.

⁸Te mba pá' mɔ tsetset pɛɔ-Sé petsɛɛ mbɔ pɔ ndwiknzɛɛ, a ka ké mbém pémne ngɔ mɔ gwɛɛ ãcwi Nkɛɛ Sɛ'ne mbɔ pɛɔ pi pɔp ká pɔ payúda pɔ, ãde'le pii kéme yi é nüu nu-Kelístɔ.

⁹Mba pá' ã gwɛ ãnyet mántáa, pé jí pá' Sé gwɛ ãge yúu mi a ka lá'ne ãzáp, mbɔ é ka zɛɛ mbɔ pɔ ntsem lá, gwɛ mbuute pɔ'ɔ. Jé Sé wi a ka niiténe mba küó lá, a ka læ yíyá nu te ãkúu ãkɔɔne,

¹⁰ãnyet pɔ'ɔ, ãjí ngɔ petátndá-yúu mi é te tɛ gwɛɛ tɛɛ, mba metɛɛ tɛɛ mi é te tɛ gwɛ ãdú'ne cú'le-pɛɔ-Kelístɔ, ãjí nu nüu jínu-Sé te cókɗe.

¹¹Sé ka ge pá'a é lok mbuute nüu yúu mi a ka zápne te mbét pɔ ké pu' mbí, ngɔ a gwɛ ãdá' éfú nüu Tsapɛɔ wekɗe Yésu Kelístɔ, ãge yíyá yúu.

¹²Pá' pekɗe latne mbɛɛ, mbɛn mbɔ ãzáp tám nüu jé Kelístɔ lá, pekɗe gwɛɛ pá' mbɔ pekɗe gwɛ ãejɔɗ Sé te yeɔ yúu pɔɔ wekɗe tɔ', pekɗe ké mbɔɔ pók.

¹³Pá' Sé ka ge pɔ'ɔ lá, mɔ sé mbú' mbɔ mbɔ pɛɛ ngɔ kɔɔ pɛɛ jé pá' mɔ sé ãjé ngüó' nüu tú yáɛ, ãkáa. Yíyá ngüó' sé ãcwele wáɛ, mbɔ mbɔ pɛɛ mbɔ pɔ cɔ'nefɔɔ.

Ñkɔɗe yi é fúne mbɔ Kelístɔ

¹⁴É yúu mi é gwɛɛ ã kwí'le mbi Sé Tát

¹⁵wí metsénndá mi é tánépu mba mi é ndü tsétsá' tɛɛ, é gɔ mbɔ gú ãdú'ne pɔ wé,

¹⁶mɔ sé ãdɔɔ mbɔ wé ngɔ a lok pá' ãegú' we gú te' lá, mbém, ãge Zwíkɗe yé gá yáɛ tɛɛ ãepɔ yi tám yáɛ gwɛ tsuɗ tente te'.

¹⁷Mɔ sé mbɛn mbɔ mbú' mbɔ mbɔ wé ngɔ a ge pɛɛ ké mbɔ ãzáp tám pɔ nüu Yésu Kelístɔ. Kelístɔ êwá lok pɔ'ɔ, ãké mbɔ ãndá mbɔ pɔ tset tám pɛɛ. Mɔ sé mbɛn mbɔ mbú' mbɔ mbɔ ngɔ a ge pɛɛ kɔɗ Sé, mbɛn ãgwɛɛ ãkɔɗe tsetset pɛɛ, é læ pɔ'ɔ, pɛɛ tente pá' tɛ yi ãɛɗaɗ mé kúune sé lá, mba pá' ndá yi cɛ kúune sé.

¹⁸É læ pɔ'ɔ, pɛɛ ku' ãepɔ yi mbɔ pɛɛ pé pɛɔ-Sé petsɛɛ zú' nté yi ãkɔɗe Kelístɔ gú'ne pɔ'ɔ, ésak pɔ'ɔ, ãgwɛ tɛ pɔ'ɔ, ãkúu sé pɔ'ɔ.

¹⁹Yɔ pá' mɔ sé mbɔ mbú' mbɔ mbɔ Sé pɔ'ɔ. A gwɛ éfú nüu pɛɛ ku' ãejí pá' ãkɔɗe-Kelístɔ pɔ'ɔ, te mba pá' é læne jínu tɛɛ. Pɛɛ gwɛ mbɔ te ãjí yíyá ãkɔɗe, yúu tɛɛ yi é tám-Sé ãpen mbɔ tset tám pɛɛ te yúu pɔɔ nüu ják.

²⁰Já Sé, ku' nege mba küó lá nüu pekhe, hge te ntsun ndee pá' pekhe sé ndóó, mba pá' pekhe sé hkwahé. A gó hge ndók pɔ metuu mé mi é fa'ne tset metám mekhe.

²¹Gú'le pɔ mbɔ wé tset cú'le-pɔ-Kelístɔ, ndee nüu Yésu Kelístɔ, nüu menɔu' menɔu', ké nepat! É pɔ'ɔ.

Éfêze 4

Pɔ-Kelístɔ pɔ pɔ tá' nɔɔ

¹Mɔ wí mɔ ndátsán mbí' nu-Tsapɔ Yésu Kelístɔ, η gɔ éfú nüu menu mi ε swíine wúu, mbíkhe ηgɔ pɔu gó hge yúu mba küó lá, hkwíte ηgɔ Sé ka fúhne wúu ηgɔ pɔu pɔ pɔ pé.

²Pɔu kɔk mbuu yuu hɔgá Sé, mbó pɔ pɔténé, hɔwéε kɔkmbuu. Ndeε nüu kɔhe yi é tsetset pɔu, míme! zán lón.

³Pɔu sá' tuu né ké hɔwéε pɔ tá' ntsu wí é fúne mbɔ Zwíkhe-Sé, yéte séné hɔgá mbótne mbɔ pɔu, hɔgá wɔp né tá' ntsu.

⁴Mbap-mbuu-Kelístɔ yémó', Zwíkhe léenéne pɔ yémó' ndáhndah pá' yúu mi Sé ka fúhne wúu, pɔu pɔ hzwí'le é pɔ pɔ yémó'.

⁵Pekhe petsuu gweε pɔ tá' Tsapɔ wémó', hzáp tám pɔ nda' nüu wé zéne jú, mbɔ pekhe petsuu ka temte hzwéε ηki pɔ nüu lík-tá' ηu.

⁶Sé pɔ yémó', a Tát pe pɔ tsuu. A sá' pɔ pɔ tsuu, ndók pɔ tsuu éfa' fa' yé, mba nüu mba wɔ lá.

⁷É ké hɔgɔ nüu mba wɔ lá tsetset pekhe, mbɔ Kelístɔ ka gá fu' fεε mba wɔ lá nüu nté yi jú Kelístɔ kɔhne.

⁸É lɔk mbó pá' pé ka ηwa'néne tset ηwa'ne-Sé ηgɔ; A ka kó' né tánépu,

Ñgɔ hkwí' ndók gahsán-ntɔ hɔgɔ,

Ñgá fu' nté né nté mbɔ pɔmesɔh.

⁹Pɔ'ɔ, pé cú ηgɔ a ka kó' né tánépu, ndók hkwí' ηgɔ küó? Ndeε hkwí' ηgɔ Kelístɔ ka zεε hkwí' te hkwí' ndú tsétsá' za'ne.

¹⁰Ñu wí a ka hkwí'ne, htwó ndú tsétsá', mben ndók mbó pɔ ηu wí a ka kó'ne hɔgɔ te né tánépu yi a gɔ mbó nüu yúu tsuu.

¹¹Já ka gáne fu' yé mba wɔ lá nüu pɔu pé, ndók hɔgá fu' fεε yé, ndók pɔcɔ hge gahntúu, ndók pɔcɔ hge pɔu pi pɔp náhne hkwí' Nkwu wí é fúne mbɔ Sé, ndók pɔcɔ hge pasá' Nkwu Sɔ'ne, ndók pɔcɔ hge pa cweε mbi, mba pá' pɔp gɔ mbó hzwí' pɔu né nu-Sé.

¹²A ka záhne pípá pɔu nepɔ yi pɔp gɔ cweélé pɔu-Kelístɔ nefá' fa'-Sé, cú'le-pɔ-Kelístɔ yi é mbap mbuu yé, kwí' hɔgɔ né mbi.

13 Έ κῶι' ἡγῃ né mbi te pekhe tsá' ἡγῶεε πο τά' ntsu wí é fúne nūu pá' pekhe zárne tám yekhe πο nūu Yésu móo-Σέ, ῥβεν ἡί wé, ἡγύ' te yecó yúu ποο pen ἡják wekhe πό, pá' é nūu wé ῥbó πό'.

14 Έ λαε πό'ο, pekhe ποο pen ῥbó pecucuh mbóhköó pi é pá' kanú' yi ηki shuhne ἡdök ἡγῃ za'ne, ἡγῃ zí'ne πό. Πέ ποο pen éswíi wekhe ηγο pekhe pua puane ke ηγο pekhe cúη cúηne πό, koo pekhe zú' mîmá menu mi pé zí'ne puo ῥbém πό. Έ fú πό'ο, pekhe ποο pen ῥbó pá' pecucuh pi πόρ πέμne, puo kwanhe menu ἡdök éfúkle wóp πόρ πέμ cōtnu nu πό.

15 Τε ἡtsá' πό'ο, pekhe kōhe membua mekhe, ηu swíi nu nénwín mbō móomá we, ἡγύ' nūu meshá tsua, Kelísto ge pekhe πό ἡdök ndāa ndaa ἡkwi' ῥbó pá' já wi a tú nūu mbap-mbua.

16 Já gene mezu'-mbua-cú'le ἡtemte ῥbó τά' yúu. Μεηη-mbua te ἡzáa cwélé nege mezu'-mbua temte, mba yéte zu'-mbua lá pen ῥbó te ῥbó éfa' yé fa', mbap-mbua tsua temte ἡγύ', ἡtenté ἡdee πο nūu ηkōhe yi é tsetset πόρ.

Ndwen nenáη πόρ nenáη fí

17 Έ yúu mi é gene, m bó ἡcú yo nu te tsuh ἡcú mbō puo nūu lík-Tsapuo ηγο: Κοο puo pen ἡge yáa πο pá' puo pi πόρ ká jí Sé πό lá. Πόρ ge πο yúu mi kwanhe yóp yi é ká cwélé swíηe wóp ηγο πόρ ge.

18 Μεkwanhe móρ πό πο μέ tset nzénzáa. Πόρ gu nūu nenáη we fí wi Sé sé ἡgá, ῥbó πο pegua, mbí'ηγο πόρ ká jí sēndúη-Sé πό. Mbó tám yóp ka suk mó.

19 Πόρ ka tsá'mó paké kósáa, ῥme' mbua yop, ῥbó nūu nu-mpfu', ῥbó ἡkwi' ἡge menu kepōη nté né nté ké gwēe mbua yop.

20 Lá é ké ἡgῃ nūu puo, mbó Kelísto ἡkaa ké ἡzí' wáa negwēe yîyá nté tswé πό.

21 Έ laa ῥbó ηγο puo ka zú' nu yé, te pé éswíi wáa nu nénwín tsua yi é sé ἡdíηe wé,

22 mbó é sé ῥbíηe ηγο puo cwet nūu ndwen mat wí pé ka lōkne ῥbí wáa, ndáηndah pá' ηu écot ndwen ndwí nūu wé ῥme' lá. Wîwá mat é wí a ῥbó ἡdee nūu meyúu kepōη mi a ῥbó ἡtsáa, ἡkwi' ῥbák pákne. Mîmá meyúu kepōη πό mi é éfúkléne ηu fúkléne.

23 Έ pen ῥbó ῥbíηe nūu ηkōone ηγο puo πέμ Sé kúpme mat wáa, a tsá' we fí, mba kwanhe yáa tsá' we fí.

24 Έ pen ῥbó ῥbíηe ηγο puo kúu nūu mat fí pá' ηu tíi ndwí fí ῥma' nūu wé lá. Sé ka nōηe wîwá mat. Wîwá mat wí pé jéone nūu ηu wí a sé ἡnen nūu pá' é sé ῥbíηe, ῥbó ηu wí a ka ná yé luk tsua mbō Sé. Wîwá nenen éfú nūu nu nénwín.

25 Έ laa ῥbó πό'ο, puo me' cōtnu. ηu cú πο nu nénwín mbō πόρπέμá pé, mbí'ηγο pekhe temte ῥbó πο mekem-tá' mbua yémó'.

26 Pɛɛ laa ńzán lón, pɛɛ pɔ́a nege nu keɔɔ, mbáa nem negó mbót, zán lón pét tám pɛɛ.

27 Pɛɛ pɔ́a negá shé lok ńgŵee wáɛ mbō Sáta.

28 Pɛɔ pi póp gŵeeene mat nejo me' tsón, ńtsé' ńdɔk mbó móp, éfa' te ńkíe zi'ne ńjí ηgo póp ga ńgŵee yúu te ńdɔk yecó ńcŵélé pɛɔ pi póp sé ńják yóp,

29 mbáa mba tá' sŵiηe keɔɔ neɔwɛt ntsu pɛɛ. Pɛɛ cú pɔ nu yi é ga cŵélé nŵu yíyá ηká, é pó pɔ sŵiηe sá'ne yi é ga cŵélé pɛɔ póp nekŵi' ńzár tám nŵu Sé. Pɛɛ cú pɔ nu yi é ga cŵélé mba wō lá nŵu pɛɔ pi póp sé ńzŵí'le.

30 Kɔɔ pɛɛ ge Zŵikηe Léeneéne yi Sé ka lokne ńcū' lii nŵu pɛɛ jác ηgū'! A ka pó ńdɔk ńnyet ηgo pɛɛ pɛɔ pé, mben ńdɔk ńnyet ηgo lé' ga ńdđ' mbó, a temte ńtsú' wekηe, pekηe temte ńduk.

31 Pɛɛ cŵeeete yúu mi é tám pɛɛ ńge ntsu wáɛ pák, ńcŵeeete zá' ηkwa, ńcŵeeete zán lón, kɔɔ pɛɛ pen ńták mefe', kɔɔ pɛɛ kóɔme ntsu, pɛɛ me' fa'ne nté né nté,

32 ńdíηe pópémá páɛ pɔ né tám sá'ne, ńgŵee tsáa mejáη nzɛɛ pɛɔ pɛɔ, pɛɛ likηe mefaane tsetset pɛɛ né pɛɛ, ndáηndáη pá' Sé ka leene nŵu Kelísto ńdikηe máɛ ńgá mbō pɛɛ.

Éfêze 5

Ku-nenen-pɛɔ-Kelísto

1 Pɛɛ póp-Sé, Sé kɔη wáɛ te', póp lá pɛɛ pée fa' nŵu wé.

2 Pɛɛ gó ńge yáɛ mba kü' lá, ńdɔk pɔ ηkɔηe ndáηndáη pá' Kelísto ka kɔηe wekηe te ńgá tú yé ńdɔk ńnɔη pɔ' mbi Sé nté wekηe lá. Pɔ' êwá wí ják yé pɔηe mbō Sé.

3 Pá' pɛɛ ηkóɔne mbó pɛɔ-Sé lá, yecó yúu mi é ká píkηe ηgo ηu wɛɛ ge pó, mben mbɔɔ píkηe ηgo pé zee ńkŵíi mba kŵíine tsetset pɛɛ pó, pé cú nu pá' mbéene nefúη paηgé, paηgé nelɔɔ mbéene, yúu pá' menu ntséllé mba nu kégū'!

4 É ká pó mbíkηe ηgo pɛɛ sŵiηe ńmek mekne pó, te mba nema' kwaηe nŵu yecó nté, póp nege yecó nté mega. É pɔη ηgo sŵiηe gó ńcŵet ntsu pɛɛ, pɛɛ lok ńgémte pɔ Sé nŵu yúu mi a gene mbō pɛɛ.

5 Pɛɛ jí ηgo, ηu mbéene wí a fúηe paηgé, ke maηgé wí a lɔɔne mbéene ɔɔ, mba ηu wí a gene menu-ndŵmbí, te mba ηu wí a záɔne tám yé nŵu yúu-pɛɔ, wɛɔ wɔp ké mbɔɔ ńgŵee yé za' tset nu-nɛfɔ-Kelísto póp Sé pó. Nezár tám nŵu yúu-pɛɔ, é pó pɔ yecó nté negú'le yúu ńdɔk ńcú ηgo é Sé.

6 Kɔɔ ηu lok pŵu sŵiηe éfú wáɛ. Menu mi pé táɛne laa zee ńge, Sé zán pó lón mbí' pɛɔ pi póp ká pó ńge yúu mi a sé ńkɔη pó.

7 Póp lá, kɔɔ pɛɛ pé yíyá nté pɛɔ temte yecó nu.

⁸Ρῦῃ ka πό γεκό ηκά μβό πο tset nzénzúῃ. Έ λεε núu pá' ρῦῃ latne mbῦῃ γῦῃ núu Tsarῦῃ, ρῦῃ tsá' μβό ηκῶνε μβό πο zῦ' fúkne. Pó'ῃ lá, ρῦῃ γό ἡγε mba kῦῃ lá γῦῃ, ἡγε pá' ρῦῃ pi πόρ núu zῦ' fúkne.

⁹N cú πό'ῃ, mbí'ηγο, pii nepó zῦ' fúkne έ nege menu sῦ'ne, ἡγε menu mi έ mbi Sé μβό ndáηndῦη, ἡνάη tset nu nénwín.

¹⁰Ρῦῃ γό ἡγε mba kῦῃ lá, ἡτα' menu, nejí mi έ ποηne Tsarῦῃ.

¹¹Κῶῃ ρῦῃ kúu tsetset ρῦῃ pi πόρ fa' πο mefa' mi έ κά πό ἡcῶélé πό, mefa'-nzenzúῃ. Ρῦῃ sáane sánéne ἡkyé' ntsem γορ kίe'ne.

¹²Menu mi ρῦῃ έπά gene tset nzénzúῃ, έ menu sῦῃ, ἡζεε μβῶῃ mi mbo ηu kῦíi mba kῦíine πό.

¹³Ρῦῃ laa έsáane sánéne ἡkyé' mímá menu tsῦῃ, mbo έ ga έfúk.

¹⁴Έ zee mboῃ πό πο nda' πό'ῃ πό, γúu piite te ἡcῶet zῦ' fúkne, ἡkúpme, ἡtsá' ἡkye' πο zῦ'. Έ πό'ῃ lá pé cú ηγο: Gu wí ῶ sé ἡδέ, ηῶme, fú tsetset pepfú ἡdo sé, Pó'ῃ, Kelísto ní' kye' yé núu gu.

¹⁵Pó'ῃ lá ρῦῃ γό ἡγε γῦῃ mba kῦῃ lá, ἡdak tú γῦῃ sῦ'ne. Ρῦῃ páa nenáη we pegῦῃ, ρῦῃ ἡνάη pá' ganfa-jínu

¹⁶pi πόρ jí nelú'ne melé'lá' mi Sé gáne mbῶ πόρ, έfa' mefa' sῦ'ne, mbí'ηγο fu' njí γο κά ποη.

¹⁷Pó'ῃ, kῶῃ ρῦῃ πό pegῦῃ. Ρῦῃ tá' menu nejí mi έ ποηne mbi Tsarῦῃ.

¹⁸Κῶῃ ρῦῃ nó melu' te έ ηῦ wῦῃ. Nege πό'ῃ, έ necáῃ núu séndúη kepoη. Zwíkηe Léeneéne jéne wῦῃ.

¹⁹Pó'ῃ lá, ρῦῃ πό ἡzορ mezορηki mi έ tset ηwa'ne ἡdῃk ἡní' μετῦῃ-membῦῃ mῦῃ, ἡzορ mezορ-ρῦῃ-Kelísto, ἡzορ mezορ mi Zwíkηe-Sé ní'ne tám ρῦῃ. Ρῦῃ zορ ἡgú'le Tsarῦῃ né ηγοη tám γῦῃ tsῦῃ.

²⁰Ρῦῃ lῃk lík-Tsarῦῃ wekηe Yésu Kelísto μβό ἡgémte Sé Tát ηκά tsῦῃ, núu γúu tsῦῃ.

Nté yi ρῦῃ-Kelísto pi πόρ zó'ne ga ἡdῃk ἡνάη πό'ῃ

²¹Ρῦῃ lῃk pá' ρῦῃ gáne mbῦῃ γῦῃ sé mbi Kelísto, mba wῶ lá gá mbῦῃ ye sé mbi móῃmá we.

²²Έ ga núu ρῦῃ paηgέ, mba wῶ lá gá mbῦῃ ye sé mbi ndúu me pá' a gáne mbῦῃ yé sé mbi Tsarῦῃ lá.

²³Mbí'ηγο ndúu-maηgέ póne túmbi, maηgέ πό mbap-mbῦῃ. Kelísto πό tú, cú'le-ρῦῃ pé πό mbap-mbῦῃ ye. Jῦ gene la cú'le-ρῦῃ pé gῶee luk kéme.

²⁴Ndáηndῦη pá' cú'le-ρῦῃ-Kelísto sé ἡgá mbῦῃ ye sé mbi Kelísto lá, έ píkηe ηγο mba wῶ lá núu ρῦῃ paηgέ, gá mbῦῃ ye sé mbi ndúu me πό πό'ῃ.

25 ǃgɛ nũ ɾɛ mbéene, mba wǎ lá kɔŋ nzwé we ndáŋndɔŋ ɾá' Kelístɔ kɔŋne cú'le-ɾɔ ɾé te mɔ a ka gá tú yé mbí' yéte lá,

26 ǃge ɾó'ɔ, ńdɔk éfak cú'le yé ǃgá mbǔ Sé. É gó mbó, mɔ a lɔk ŋki é suk wóɾ, mben ńdɔk swiŋe ńcwéete ló' nũ ɾóɾ.

27 A ka ɾó ǃkɔŋ ŋgɔ yíyá cú'le, é gó tɛɛ mbi yé, ńtsuŋ mbó ǃŋwaŋe, mbó ké ncá, ké yecó zɛ' mbɛɛ yé ǃú'le, ké yecó ló', yecó yúu ɾɔɔ ɾét ńják nũ wé ɾó.

28 ɾó'ɔ, é sé mbíkŋe ŋgɔ ŋu mbéene kɔŋ nzwé we gúu ɾá' a kɔŋne túmbɛɛ yé. Ŋu wí a kɔŋne nzwé we lá, a kɔŋ ɾɔ túmbɛɛ yé.

29 Wecó ŋu ŋkaɔ mó zee mbaa mbɛɛ yé ɾó. Ŋu lɔ ńzwík mbɛɛ yé zwíkne mben ńniite. É ndáŋndɔŋ ɾá' Yésu Kelístɔ gene nũ cú'le-ɾɔ ɾé ɾó'ɔ,

30 mbí'ŋgɔ ɾekŋe ɾó ɾɔ mekem-mbɛɛ mé.

31 «É yúu mi é gene ŋu mbéene náŋ te éfak mbɛɛ yé nũ tát we ɾóɾ má we, ǃgɛ ńdat mbɛɛ ye nũ maŋgé ɾóɾné temte ńtsú' tá' ŋu».

32 Yɔ ntsem gú te', n cú ɾá'a nũ Kelístɔ mba nũ cú'le-ɾɔ ɾé.

33 Lá ŋ ké mben ńcú ɾá'a mba nũ ɾɛ yɛɛ. É sé mbíkŋe ŋgɔ mba wété ŋu mbéene ɾó ǃkɔŋ nzwé we ɾá' a kɔŋne túmbɛɛ yé, mba wété maŋgé lá ɾó ǃge meku' ndúu me.

Éfêze 6

Mbóŋkǔɔ ɾóɾ ɾetát

1 ǃgɛ nũ ɾɛ mbóŋkǔɔ, mba wǎ lá zú' ntsu tát we ɾóɾ má we nũ ɾá' Tsarɔ sé ǃkɔŋ. É yúu mi é tɛɛne ndáŋndɔŋ, ɾɛ gwéee nege ɾó'ɔ.

2 Necó neɾɛ Sé ńcú ŋgɔ: «Ge meku'-tát gu ɾóɾ má gu. É nduŋmbi neɾɛ ni Sé ka ka'ne tsó'fa' nũ.

3 É lɔk mbó ŋgɔ ɔ laa ǃge ɾó'ɔ, mɔ ɔ gɛ mbó ɾóttú, ǃkwí' ńnáŋ ndũ tsétsá'».

4 ɾɛ ɾetát-mbóŋkǔɔ, kɔɔ ɾɛ ge lóŋ-mbóŋkǔɔ ɾɛ zán. ɾɛ tsú' netsáp wóɾ, ńtík wóɾ, ńzíl' wóɾ né yúu mi Tsarɔ sé ǃkɔŋ.

ɾekwaa ɾóɾ ɾetát-ɾu'

5 ǃgɛ nũ ɾɛ ɾekwaa, ɾɛ zú' ntsu-ɾɔ ɾi ɾóɾ gwéene wɛɛ, mbó ǃgá meku' móɾ, ǃkɔk mbɛɛ yɛɛ ǃgá sé mbi ɾóɾ, ǃgwéee tám sá'ne nzɛ ɾóɾ, ndáŋndɔŋ ɾá' ɾɛ zú'ne ntsu-Kelístɔ lá.

6 ɾɛ ɾáa nege ɾó'ɔ, ɾɔ nda' ŋká yi ɾóɾ tɛɛne nzɛ ɾɛ. ɾá' ŋká yi ɾɛ ge ɾɔ yúu mi é gɛ mbóŋ ɾɛmɛɔŋ lá. ɾɛ fa' ɾɔ ɾá' ɾekwaa-Kelístɔ ɾi ɾóɾ sé ǃge yúu mi Sé sé ǃkɔŋ né ŋgɔŋ tám yóɾ tsɛɛ.

⁷Ρῡḅ fa' fa' yóp né tǎm sǎ'ne, pɔ pǎ' pḅḅ éfa' mbǔ Tsarḅɔ te pḅḅ ká pɔ éfa' pɔ mbǔ pḅɔmesɔŋ pɔ.

⁸Ρῡḅ kŵíite ηγο, ηυ laa mbó ηkwa, ke mbɔɔ ηkwa pɔ ɔɔ, mbɔ Tsarḅɔ ɣḅ ḥdá' tsǎ' negá tsó'fa' mba wǔ lá, nǔu pɔ pǎ' ηγαη ka lɔkne éfa' sǎ'ne pɔ'ɔ.

⁹Ρῡḅ petát-pu' pḅḅ ɣwēe yǎḅ pekwa pḅḅ né tǎm sǎ'ne. Kɔɔ pḅḅ vukηe wóp vukηene. Ρῡḅ jí ηγο pḅḅ pé póp temte ḥɣwēe pɔ tá' ηυ wí a sǎ'ne wǎḅ pepóp a pɔ tǎnépú. A ké mbɔɔ ḥɣwēe tɔŋ tsetset pḅɔmesɔŋ pɔ.

Yúu-ntsɔ yi Sé gáne

¹⁰Ndŵiknzḅḅ nu yi mɔ éswíi wǎḅ, é pɔ pɔ ηγο: Pǎ' pḅḅ latne mbḅḅ nǔu Tsarḅɔ lá, pḅḅ cŵéé metḅḅ mbǔ wé. A ηγαη metḅḅ tsḅḅ. Ρῡḅ cŵéé metḅḅ mbǔ wé.

¹¹Ρῡḅ tíi yúu-ntsɔ yi Sé gáne mbǔ pḅḅ pɔ tsḅḅ, lá ḥdɔk ḥjí ηγο Sáttá ɣḅ ḥdɔk wété shǎ ḥmma' wǎḅ ɔɔ pḅḅ pɔɔ nukle,

¹²mbí'ηγο pekηe ká pɔ ḥɣḅ ḥdǎ' pḅɔmesɔŋ pɔ. Pekηe ɣḅ pɔ nelǎ' mezŵikηe kepɔŋ mi é te tǎ, ḥdǎ' petátndá póp, ḥben ḥdǎ' yúu mi é te tǎ ḥɣwēe metḅḅ, póp pḅɔ-ntó'-nzenzǎḅ pi póp sǎ'ne yɔ ndǔmbí.

¹³É yúu mi é gene la é pɔ mbíkηe ηγο, pḅḅ tíi yúu-ntsɔ-Sé pɔ tsḅḅ, la ḥku' nepó yi lé'lá' kepɔŋ ɣḅ ḥtɔ, pḅḅ ma' ntsɔ meshǎ meshǎ te ḥna' cí, ḥké mbɔɔ nukle.

¹⁴Pɔ'ɔ lá, kɔɔ pḅḅ nukle. Nu nénwín pɔ kɔp yi pḅḅ lɔkne ḥzǎḅ lú' yǎḅ, yúu mi é tǎḅne ndǎḥndḅḅ pɔ ndwí-ntsɔ yi pḅḅ ɣḅ ḥmma' nǔu pḅḅ.

¹⁵Nenǎŋ ḥcŵi Nkḅḅ Sǎ'ne-Kelístɔ wí é nu-mbótne, é pɔ máḅ metap mi pḅḅ ɣḅ ḥzŵík ku pḅḅ.

¹⁶Wḅḅ kí'-ntsɔ pɔ pɔ nezáp tǎm nǔu Sé te mba pǎ' pḅḅ laa ḥtǎḅ pɔ nǔu wété shǎ-tso lá. Wíwá kí'-ntsɔ cŵélé wǎḅ nepík múk wí Nγαηmbuu lyetne nǔu mekɔŋ la ḥdɔk ḥmma' wǎḅ.

¹⁷Ρῡḅ péḅ ηγο Sé sé ḥɣe pḅḅ luk. Nepém pɔ'ɔ, é netíi cɔ'-ntsɔ ḥtɔ'. Ρῡḅ cŵéé ní-ntsɔ yi Zŵikηe Léenéne gáne mbǔ pḅḅ. Yíyá ní-ntsɔ swíŋe-sé.

¹⁸Ρῡḅ pɔ ḥká tsḅḅ mbó mbú' mbó mbǔ Sé, mbó mbú' pɔ'ɔ nǔu menté tsḅḅ, pǎ' Zŵikηe ɣḅ mbó ḥnyet wǎḅ ηγο pḅḅ ɣe pɔ'ɔ. Kɔɔ pḅḅ ḥme' jínu, pḅḅ pú' mbó mbǔ Sé nǔu tú-pḅɔ-Sé pétsḅḅ.

¹⁹Ρῡḅ pú' mbó mbǔ wé mba nǔu yáa tú nepó yi a ɣḅ ḥní' swíŋe ntsu mɔ, ηγο a ɣe pɔ'ɔ, nepó yi n daa ḥié' ntsu wáa ḥká kǎ' lá, n cú nu ké pók, nepó yi pḅɔ ɣḅ ḥjí nu yi Nkḅḅ Sǎ'ne ka lɔkne ḥtɔ, mbɔ é ka zee mbó yi lḅɔméne.

²⁰Mɔ mántúu necŵi wíwá Nkḅḅ, te mba pǎ' mɔ pɔ ndátsǎŋ laa. Ρῡḅ ce'le Sé ηγο η ɣwēe sǎk nelɔk ḥcú pǎ' é sé mbíkηe ηγο n cú.

Ce'le

²¹Tishîk wî a mójmá wekhe we tæunden, mbó nganfa'-tsarwo, te híjí yé pɔ nda' yîdá fa', a ga ító, éswíi wáa pá' mɔ za'ne mbó, nepó yi pæ ga híjí yúu mi n tsáf'ne, mba yúu mi η gene.

²²N zee híké ítúu wé mbɔ pæ pɔ ηgɔ a éswíi wáa pá' pek pónne, mba pá' a ga híí' metæ mæ.

²³Sé Tát, mba Tsarwo Yésu Kelístɔ ní' mófíte tset tám pɔpémá pi pɔp sé ηgwee ηkɔhe, mbó ízáp tám pɔ núu Sé.

²⁴Sé pɔ mbɔ ηu tsæ wî a kɔhe Tsarwo wekhe Yésu Kelístɔ né nté ηkɔhe yi é ká pɔ ηga ídá' ímme pɔ.

Filipe

Filipe 1

Ge'e

¹Yɔ ŋwa'ne fú mbɔ̃ mɔ Pɔl ŋge Timɔtêe. Pɛkne temtêne éfa' nzuu Yésu Kelístɔ. É yáa paa pɔɔ-Yésu Kelístɔ pi póp tásɔŋ-Filip. É pen mbó yáa, paa palíŋe cú'le-pɔɔ-Kelístɔ póp paa pafa' tset yáya cú'le.

²Táa wekŋe Sé mba Tsapɔɔ Yésu Kelístɔ pɔ mbó né paa, mbó ní' mɔfíite tám paa.

Pɔl gá pá'lá mbɔ̃ Sé mben mbú' mbó mbɔ̃ wé nüu tú-pɔɔ-Filipe

³Ŋ kwaŋe wáa tset tám mɔ ŋká kúó lá, ŋgá pá'lá mbɔ̃ Sé.

⁴Ŋ gó mbú' mbó mbɔ̃ Sé nüu tú yáa ŋká tsaa, tám yáa pɔ́ ntsáate tsáatêne,

⁵ntsáate pɔ'ɔ, mbí' yáa yúu mi paa gene nelɔk ícwéle wáa, ndɔk Ŋkɔɔ Sɔ'ne-Yésu Kelístɔ ésat za'. É yi paa gene te éfú lé' yi paa ka pémne Ŋkɔɔ Sɔ'ne ŋgɔ ŋkúu ló'ne.

⁶N jí ŋgɔ já Sé wí a ka zene mefa' sɔ'ne tset tám paa, ga ndɔk ŋgɔ pɔ né mbi te ndá' ŋkúu lé' yi Yésu Kelístɔ ga ndá' mben ntó.

⁷Ŋ gwéee nepó ŋkwaŋe pɔ pɔ'ɔ nüu paa, mbí'ŋgɔ n tsuŋ ŋkɔŋ wáa te mmik tám yáa. Mbí'ŋgɔ paa pɛtsaa gwéee mbótne nüu yúu mi Sé ka lɔkne ŋgá fu' yáa pɔ né pɔŋtám yé, te mba pá' mɔ ŋkɔŋne mbó ndátsáŋ laa, mba ŋká yi mɔ sé ŋnyet ŋgɔ Ŋkɔɔ Sɔ'ne é nénwín, mba ŋká yi mɔ sé ŋge pɔɔ niite mbém.

⁸Sé jí ŋgɔ ŋ kɔŋ wáa né tám yáa tsaa, ndáŋndɔŋ pá' Yésu Kelístɔ.

⁹Yúu mi mɔ sé mben nnáŋ mbú' mbó mbɔ̃ Sé ntsáa ŋgɔ a gá mbɔ̃ paa é ŋgɔ já Sé gene paa kwí' ŋgwéee ŋkɔŋe ndɔk ŋgɔ né mbi, mbó ntsuŋ ní' wé sɔ'ne, mbó ní' tɔŋ yi é nüu nu sɔ'ne póp yi kepɔŋ.

¹⁰É lee pɔ'ɔ, paa ku' nepée yi sɔ'ne. É lá' lé' yi Kelístɔ ga ndá' mben ntó, paa pɔ́ ndéene léenéne mbó pakéfaane.

¹¹Yésu ga ícwélé wáa nefa' pɔ mefa' sɔ'ne, nelɔk ŋgú'le Sé, ŋka' lík yé.

Kelístɔ nu tsaa

¹²Pɔɔpémá, paa jí ŋgɔ ŋgú' yi é ka kúune wáa, é ka ge ŋgɔ Ŋkɔɔ Sɔ'ne kwí' ésat pɔ za',

¹³lá palü'ntso pi póp pyépne njé' ŋgómnaa ŋge pɔɔ tsaa sé ní' ŋgɔ mɔ ndátsáŋ pá'a nté pɔ nu-Kelístɔ.

¹⁴Ŋ ka pɔ́ te ŋkúu tsáŋ, nelúm pɔɔpémá jáa pɔ'ɔ, ŋkwí' nzáp tám yóp nüu Tsapɔɔ. Lá póp sé ésu'k éswíi nu-Sé ŋkɔŋne ké pɔk.

15 Έ νένwín ηγο πεκό ραο sé έswíi nu-Kelísto πο nelok ndoo nu núu mo, mba nelok ndunte ntí. Lá πεκό ké έswíi yóp πο né kwanε sá'ne.

16 Πόρ έswíi πό'ο, mbí'ηγο πόρ κωη wáa. Πόρ sé mbó ήjí ηγο Sé ka κωη ηγο m bó ndátsán zá'ne nepó yi η ga mbüot nu núu Nkua Sá'ne, é nyet ηγο é nένwín.

17 Lá ραο pi πόρ swíine nu-Kelísto πο nelok ndunte ntí, kwanε yóp ká ποη, kwanε yóp πο nelok ήkwí' menu núu ηgüó' yi mo sé ήjáo ndátsán laa.

18 Nu ga ήzán wáa melá' küó? Nu laa mbó έswíi nu-Kelísto, ήdok kwanε sá'ne ke kwanε κepoη o, mbo é ká πό ló' πό, nu πό πο ηγο a swíi nu-Kelísto. Tám yáa ga ήtsáate tsáaténe, ήké ήdá' ήjúk ήtsáate tsáaténe núu.

19 N zεε mbó ήjí ηγο ηgüó' yi é ka kúune wáa ga ήtó ήtsá' ήγε n duk lukne. N duk πό'ο, ήdú'ne nté yi ραυ sé ήdok mbú' mbó mbó Sé, mben ήdú'ne Zwíkηe-Yésu Kelísto yi é sé ήtóote wáa.

20 Yúu mi mo sé ήtsáa te', kwanε yáa náη ήtáa πο núu, é πό πο ηγο koo mo γε yecó yúu mi sáa ga έfú núu ήkó wáa. Te ήtsá' πό'ο, mbo é laa mbó πο ηkóone, ke ηká küó o, m bét πο sá'ne ke ήzεε ήpfú pfúne o, mbo mo sé ήjí sá'ne ηγο pé ga έfú núu waa nenán, ήgú'le Kelísto.

21 Kelísto zεε mbó yáa nu tsaa. N daa mbó gú, mbo mo gú mbí' Kelísto, ήké ήpfú, mbo n já pii nzaa yé.

22 Lá é πό'ο, pá'a mbó yi n daa mbét ήgwεε nenán ndü tsétsá', éfa' mefa' sá'ne, mbo mo ήkaη πο nepfú ke nenán? N ká jí yi mo ήkaη πό.

23 Menu membá moηe mbi mo. Mo sé ήtsáa nefú ndü tsétsá' ήga pek Kelísto tsá'ne ήnán. É yáa tú yi sá'ne núu.

24 Lá, é ποη ηγο m ben ήnán nté wáa.

25 Mo sé ήniite ήjí πό'ο. N ga mben ήnán mbó ήcwéle wáa pétsaa netsuη mbém nu-Yésu, ήgwεε tsáate.

26 Πό'ο lá, mo ήγε mben te mbó tsetset ραυ, ραυ lú'ne wáa ήkwí' ήgwεε tsáate yí é fúne núu pá' ραυ latne mbaυ yaa núu Yésu Kelísto.

Ntso mbí' Nkua Sá'ne-Yésu

27 Yúu gwé yi ραυ gwεene nege é ηγο, ραυ nen πο pá' Nkua Sá'ne-Yésu Kelísto sé mbíkηe. Núu nté yi n daa ήtó ήjáo wáa, ήzεε mbooo τό, η ké mbó ήzú' πο pá' pé cúne ηγο ραυ pét ήgwεε πο tá' ntsu, mbó ήdok πο tá' tám ήdüó' ntso-pémám, nepó yi ραυ ga ήdat mbaυ yaa núu nu yi ραυ ka pémnε, yi é fúne núu Nkua Sá'ne.

28 Pegaηmbuu laa ήvuute wáa koo ραυ cwo'. Ραυ laa mbooo cwo', mbo é ga mbó mbó πόρ, mbó lii ηγο πόρ núu sëndúη-nepé, lá é πό mbó ραυ mbó lii ηγο ραυ núu sëndúη-luk. Sé gene moηe menu.

²⁹A ka gá fu' yáa, paa pɔ paa-Kelístɔ, lá é ké mbɔɔ pɔ pɔ nda' pɔ'ɔ pɔ, é pen mbó mba nejúɔ ngü'ó nté Kelístɔ.

³⁰Yíyá ngü'ó é ntsɔ wí paa sé mma', mbɔ paa ka júɔ pá' m ma'ne yáa. Mɔ sé mbét mma' pɔ wété.

Filipe 2

Nekɔk mbuu pɔp Nεgú'-Kelístɔ

¹Te nepó wí paa pe Kelístɔ ka temte mó ká né pɔ ḡge paa kwí' é suk pɔ ɔɔ? Te nté yi Kelístɔ lɔkne ḡkɔḡ wáa ká pɔne ḡní' metuu máa pɔ ɔɔ? Te paa pé Zwíkḡe Léenéne ká pɔne pɔ ɔɔ? Te paa ká ḡwée ḡkɔḡe né tsáa mejúḡ tsetset paa pɔ ɔɔ?

²Pá' é pɔ'ɔ lá, paa ge n tsáate né tám yáa tsuu, paa ke mbó ḡḡwée pɔ tá' kwanḡe, ḡḡwée pɔ tá' ntsu, ḡḡwée pɔ tá' tám, mben ḡḡwée pɔ tá' nté netsáa nu.

³Kɔɔ paa ge yecó yúu mi é pɔ nelɔk é sá' nda', ke pɔ nelɔk ḡḡú' níine ɔɔ. Paa kɔk pɔ mbuu yaa ḡḡá sé, ḡdíḡe pecó paa pɔ pá' ḡká yi pɔp lee wáa lá.

⁴Kɔɔ ḡu waa kwanḡe pɔ nda' yé tú. A pen ḡkwanḡe yé pecó paa.

⁵Paa ḡwée kwanḡe yí Yésu Kelístɔ ka ḡwéene.

⁶A ḡkaa lɔk pá' a Sé te mmik, ḡcḡe nŭu nepó wí pɔp Sé ḡe ḡké ḡnánḡ pɔ tá' za' pɔ.

⁷Te ḡtsú' pɔ'ɔ, mbɔ a ka pém nepó ḡḡaḡfa', ḡná mba kúó lá yi é ka pɔ yé, ḡtsú' ḡumecḡḡ. Pé pí wé pá' pé píne paaḡmecḡḡ.

⁸A ka pém nekɔk mbuu yé ḡḡá sé, mben mbém nezú' ntsu-Sé, te pé kwíi wé nŭu tá mbánḡe páḡténe, a pfú.

⁹É yúu mi é ka ḡene la Sé tswíkḡe wé nŭu za' ḡwé, ḡḡá lík yi é leene melík tsuu mbɔ wé,

¹⁰nepó yi ḡu laa ḡzú' lík-Yésu, ke mbó pɔ ḡu wí a táné pú ɔɔ, ke ndŭ tsétsá' ɔɔ, ke nzem sé ɔɔ, a gá meku' ḡtsa pefɔɔ mbɔ wé.

¹¹É pen mbó mbíkḡe ḡḡɔ mba wɔ lá é sá' ḡḡɔ Yésu Kelístɔ Tsapaa. Pé ḡe ḡcú pɔ'ɔ, é lɔk ḡḡá meku' mbɔ Sé Tát.

Paa pɔ pá' kyé' yi é ndŭmbí lá

¹²É lee pɔ'ɔ, mbáa pɔɔpémá páa petuunden, pá' paa ka ké ḡzée ḡzú' pɔ ntsu-Sé te fúne pá' ḡ ka pɔne tsetset paa lá, paa mben mbó ḡtík ku pɔ nŭu ḡkɔḡne yi ḡ ká pɔ tsetset paa pɔ laa. Paa lɔk mefa' máa ḡnyet ḡḡɔ Sé gá luk mbɔ paa.

13Σέ zεε mbó éfa' tset tám yuu nepó yi paa ga íkɔŋ mben íge yúu mi é pɔŋne wé.

14Paa ge mba kúó lá ké swíite, ké yecó zɔŋ nu tsetset paa,

15nepó yi, yecó yúu mi pé ga ndá' wuu núu ké pɔ gú pɔ. Paa pɔ ndéene léenéne. Paa lɔk mbó ndü yɔ mbí, mbó paa-Sé pi yecó ló' ká pɔ núu pɔp pɔ, é lɔk mbó ηgo paa kyé' yi é kyé'ne zú' tsetset yɔ nɔɔ-paa pi pɔp pɔ pɔ gaŋɔtɔnu, mben mbó pasán nu ηkŵepme ηkŵepme,

16nelɔk Ŋkua Sú'ne ntó mbó pɔp. É lá' lé' yi Kelístɔ mben ntó, n diŋe wuu, nu yuu pɔŋ wáa. Mba wó lá jáó ηgo mefa' mi η ka jáɔne ηgúó' éfa' é ηkaa lee níine pɔ.

17Wuu nezáp tám núu Yésu é pá' yúu-pɔ' yi paa nɔŋne mbi Sé lá, mbó yi pé laa íjwí wáa, mbo é lɔk mbó pá' wáa pɔ' wí n nɔŋne mbi Sé. É tó mbó pɔ'ɔ, mbo mɔ pótú, mbo pekŋe ga ítemte ítsáate.

18Te mba paa yuu, paa tsáate, pekŋe temte ítsáate pétsaa.

Pólú túu Timotêe póp Epafɔɔdit

19Mɔ sé ítsáa netúu Timotêe mbó paa, pá' Tsapaa Yésu laa mbém. A ntó ígwá wuu, mben nzuu éswíi wáa, n dɔk ígwéee suk,

20a nda' já wí pekne sé ésán nu núu menu mi é núu mɔ, mben mbó ímæk nté wuu.

21Pecó paa sé ésán nu pɔ nda' núu yóp tú te póp ká pɔ ésán nu núu nu-Yésu Kelístɔ pɔ.

22Lá ígaa núu Timotêe, mbo paa jí ηgo a gwéee mat sú'ne. Pekne ka temte ícwí Ŋkua sú'ne mbó lá'. A tsuŋ ícwéle wáa ndúŋnduŋ pá' móó sú'ne cwéléene tát we lá.

23Mɔ sé íkwane ηgo pé laa mbó te ízá' ntsaŋ yaa, mbo mɔ ígɔɔ ntúu wé mbó paa.

24Tsapaa pen íge íjí ηgo kwa' mɔ, η ga fé'ne ntó íjéó wuu.

25Ŋ ka jáó ηgo é pɔŋ, η ge móómá wekŋe Epafɔɔdit pen nzuu, ítsét wuu. É yété yi paa ka túune wé a tó ígá yúu mi é ka pɔ íják mbó mɔ ndá'. A ηu wí pekne ka zene éfa', íze ndúó' ntɔɔ núu nu-Yésu Kelístɔ.

26Kwa' já zεε mbó ítsáa te' nepen íjéó wuu pétsaa, mbí'ηgo a jí ηgo paa ka zú' nu-gɔɔ yé, é gáane wuu te'.

27Gɔɔ éyá ka pɔ gú te', te é ka tsú' móó' a pfú. Lá Sé tsáa meján mé, mben ítsáa mba máa ηgo kɔɔ mɔ pɔ tset ηgúó', mben ítíi yecó.

28É yúu mi é gene kwa' mɔ yáa m bó ítsáa nefé'ne ntúu wé mbó paa, ndɔɔ ηgo paa gó mbó tsáate pá' paa penne íjéó wé, tám yáa ná' fiite.

29 Pó'w lá, pɛɛ kúkɛ wé né kwa' tsáate, mbí'ngɔ a mó'wá wɛɛ nzɛɛ Tsarɛɔ. Pɛɛ ge meku'-nté pɛɔ pá' póp lá,

30 mbí'ngɔ é ka tsá' mó'zɛ, a tó nefa' fa'-Kelístɔ, mpfú nɔ. A ka tó negɛ yúu mi pɛɛ ka pónɛ ɛ́gɛ ɛ́gɛ nɔ mɔ, é tsá' mó'zɛ a gá tú yé.

Filipe 3

Pôl ná mat-lá' wɔp ɛ́tsá' ɛ́jɛ yé pɔ nu-Kelístɔ

1 É nɔ ɛ́kɔɔne, mbáa pɔ'pémá páa, pɛɛ tsáate tsáatène nté Tsarɛɔ. É laa mbó m bɔɔ káa neɣwa'ne ɣwa'ne ɛ́gá mbɔ pɛɛ nelɔk ɛ́kɔ'wíte wɛɛ né yúu mi ɛ ka zɛene ɛ́cú mbɔ pɛɛ pɔ. É gɛ mbɛyɛp wɛɛ nevu nɔ gwak.

2 Pɛɛ páa pazí' pɛɔ né yúu mi é ká pɔɛ! Pɛɛ páa menaa ɛ́má! Yóp nu pɔ pɔ ɛ́gɔ pé laa mbɔɔ ɛ́u pú', Sé pɔɔ ge a luk pɔ.

3 Pɛkɛ pónɛ pɛɔ pi pé ka tsuɛne mbú' wóp. Zwíkɛ gene pɛkɛ gú'le Sé. Pɛkɛ lɔk pɔ Yésu Kelístɔ ɛ́tsáate, kɔɔ pɛkɛ záp tɛ́m pɔ nɔ yúu mi pɛkɛ gene.

4 Lá m bó ɛ́u wí n dá' mbó pé'ne ɛ́kɔɔ, mbɔ é laa mbó n dɔk yúu mi pé gene mbí' mat-lá' wek ɛ́dɔk ɛ́tsáate. Te mbó yi ɛ́u laa ɛ́swíi wáa ɛ́gɔ a jí nu nɔ, ɛ swíi wé ɛ́gɔ n jí nu nɔ ɛ́deɛ wé.

5 Pé ka pí wáa, é lee lé' pénéfóm, pé pú' wáa. Mɔ ɛ́u nɔ njwɛt-Paíslayêl, nɔ tsénndá-Mbɛ́zamen, mbó ɛ́u-Hebelɛ te petát páa pɔ pɔ pa ɛ́belɛ, ɛ́gɛ nɔ neɣɛ-payúda, m bó ɛ́u nɔ nɔɔ-pafalísay.

6 ɛ́u ka pɔ ɛ́nɛ' tɛɛ nɔ neɣɛ te', te ɛ́tsá' ku-pɛɔ-Kelístɔ keɣɛ. Nekú'le neɣɛ-lá' ka pónɛ pé'ne mbó ɛ́de'le ɛ́gɔ ɛ́u faane, mbɔ é laa mbó ɛ swíi wɛɛ ɛ́gɔ mɔ ɛ́kaa faane.

7 Lá mɔne menu mi é ka pɔ mbɔ mɔ mbó pɔ nɛman, Kelístɔ ka ge n jáɔ, é pɔ pɔ pé.

8 É ká pɔ pɔ nda' pɔ'w pɔ, nejí Yésu Kelístɔ, Tsarɛɔ waa tsá'ne ɛ́deɛ nu tsɛɛ. Mba kú'w lá tsá' mbó pɔ pé. Mbɔ ɛ ka læ' yúu tsɛɛ mbí' pɔ wé. N tsá' ɛ́dɛɛ mímá meyúu tsɛɛ é pɔ pɔ kyaɛ. Kelístɔ tsá'ne yáa pii,

9 neɣɔ yi ɛ́u tsá' mbó pɔ nɔ mbó mé, mbó m bɔɔ pen ɛ́cú ɛ́gɔ mɔ kéfaane mbi Sé, mbí'ngɔ n jí neɣɛ-payúda pɔ. Mɔ mbi yé mbó kéfaane mbí' pɔ nu yi n zápne tɛ́m yáa nɔ Kelístɔ, Sé gene ɛ́gɔ m bó ɛ́u nénwín pá' wété ɛ́u wí a zápne tɛ́m yé nɔ Kelístɔ lá.

10 Mɔ sé ɛ́tsáa pɔ tá' nu wémó'. É pɔ ɛ́gɔ n jí Kelístɔ, ɛ́jɛ metɛɛ mi é ka gene a zwíime nɔ nevé, ɛ́jɛ ɛ́gɔ'w pá' a ka jáɔne yé, mbém negá tú yáa mpfú pá' a ka gáne yé,

11 neɣɔ yi, é laa mbɔɔ pɔ pɔ kú'w pɔ, Sé lá' ɛ́gɛ n zwíime yáa nɔ nevé pá' Kelístɔ.

Pôl sé ɛ́tsáa neɣɔ pá' Kelístɔ

12 M̀b́ m̀ b̀ẁẁ cú ηγw η γm̀ m̀ tē h́kúu p̀. M̀b́ m̀ b̀ẁẁ cú ηγw m̀ẁ nd́hnd́h p̀. M̀ b́t̀ s̀nd́d́h, h́k̀ẁ nd́ẁĺ, h́tśa nejh́ nd́ẁĺ éyá, mb́'ηγẁ Ýesu Kelistẁ ka ḱm̀ẁ h́t́k p̀ ńu m̀ẁ.

13 P̀ẁẁṕḿa ṕaa, m̀ẁ m̀ b̀ẁẁ cú ηγw η γm̀ tē h́kúu p̀, m̀ẁ ś h́ge p̀ẁ t́a' ýu, é p̀ẁ neǵẁ h́ge ýu, h́dikhe Mba ḱẁ ĺa yi η ka gene, h́tśa' h́d́he p̀ẁ yi é mbi.

14 M̀ẁ s̀nd́d́h h́k̀ẁ p̀ẁ nd́ẁĺ nekúu zẃ' yi η γm̀ne zú'u h́cẃee tsó'fa' yi Sé ka ka'ne neǵẁ mb́ pekhe t́nérú. Ýyá tsó'fa' p̀ẁ neṕẁ nejh́ẁ Ýesu t́nérú.

15 Pekhe pi pekhe tś'ne p̀ẁ peĺm̀ ńu nezu' nu-Sé laa, é p̀ẁ ηγẁ yekehe kwahē p̀ẁ p̀ẁ ṕ'a, h́ké m̀b́ẁ yi p̀ećẁ p̀ẁẁ ǵwee yećẁ kwahē tē é p̀ẁẁ ýa p̀ẁ, m̀ẁ Sé γm̀ ésd́ane śd́ańe, ésẃi ẃm̀ né nu éyá.

16 Nu gwé p̀ẁ ηγẁ, zẃ' yi pekhe γm̀ tē h́kúu zú'u laa, pekhe temte ké h́gm̀ p̀ẁ né mbi.

17 P̀ẁẁṕḿa ṕaa, p̀m̀ p̀etsm̀, p̀m̀ ṕee fa' ńu m̀ẁ. Pek ka nyet ẃm̀ ṕa' p̀m̀ γm̀ h́nen p̀ẁ. P̀m̀ líhe p̀ẁ pi p̀p̀ẁ ś h́nen p̀ẁ, h́nen ým̀.

18 P̀ẁẁ tē h́źa zee m̀b́ẁ tsetset pekhe, mat ẃp̀ f́i p̀ẁ we p̀ẁ pi p̀p̀ẁ h́he nevú Kelistẁ ńu t́ mb́h́te ṕh́t́ne h́h́ne. Ń ka ze ésẃi ẃm̀, tē mba ĺ'ne, m̀ ben m̀b́ẁ h́cú tē h́d́k p̀ẁ ηki-ḿk h́cú.

19 M̀p̀ẁ melé' γm̀ h́d́a' h́m̀e nd́mb́, p̀p̀ẁ γm̀ neṕa-ḿk, mb́'ηγẁẁ ẃp̀ẁ ś p̀ẁ p̀ẁ nepem̀ ńp̀. P̀p̀ẁ tsáate ńu ýu mi śm̀ γm̀ h́ḱẁẁ ńu, ýp̀ẁ kwahē pen h́t́m̀ p̀ẁ ńu ýu-nd́mb́.

20 É γm̀ ńu pekhe, m̀ẁ wekehe ηγẁẁ p̀ẁ t́nérú. Pekhe ś h́zẃ'le ηγẁ Tsapẁẁ Ýesu Kelistẁ f́u zú'u h́t́, h́ge pekhe luk.

21 A γm̀ h́ge h́t́ẁ éshot ỳẁ mbap-mb́m̀ yi é p̀t́ẁ p̀t́ne laa, é tś' ṕa' ýe yi é ǵweene nehẃh́e. É p̀ẁ p̀ẁ, h́d́k metm̀ mi a ǵweene nelok h́ge mba ḱẁ ĺa tś' h́zú' p̀ẁ ntsu wé.

Filipe 4

P̀ĺ ś h́gá ntík mb́ẁ-Filipe

1 P̀ẁẁṕḿa ṕaa p̀etm̀nden, é yéte ĺa n cú mb́ẁ p̀m̀ ηγẁ, p̀m̀ lok ẃm̀ẁ nenáh h́nyet ηγẁ p̀m̀ ḱ'le nu-Tsapẁẁ tē é ten. M̀ẁ ś h́tśa nepem̀ h́j́ẁ ẃm̀. P̀m̀ẁ p̀ẁẁṕḿa ṕaa p̀etm̀nden. P̀m̀ pi p̀m̀ ýa tsáate, m̀b́ẁ ýa ηgú'.

2 M̀ bú' m̀b́ẁ mb́ẁ Evodí p̀p̀ẁ Sēh́tish ηγẁ p̀p̀ẁ p̀ẁ t́a' ntsu mb́'ηγẁẁ p̀p̀ẁ ṕetsm̀ p̀ẁ p̀ẁẁ-Tsapẁẁ.

3 M̀ben h́gm̀ ńu gu, kwa' śu waa tset fa', m̀ẁ ś m̀b́' m̀b́ẁ mb́ẁ gu ηγẁẁ cẃeléẁẁẁ, pahé épá pekhe p̀eṕẁẁ né Keleḿh́ ka temt́ne h́d́ẁ' ntsu ńu nu-Ńk̀m̀ Ś'ne, h́ge p̀ećẁẁ pi pek p̀p̀ẁẁ ka p̀ẁ éfa' tē melík m̀p̀ẁẁ tset ηwah́ne yi é mb́ẁ Sé.

⁴Ŋ ɣɛ ńcú mbɔ̃ ɓɛɛ ɲɔɔ tám yáɛ nán ńtsáate tsáaténe, mbí'ɲɔɔ ɓɛɛ ɓɔɔ-Tsarɓɔ. M ben ńzɛple ńcú mbɔ̃ ɓɛɛ ɲɔɔ, tám yáɛ nán ńtsáate tsáaténe.

⁵ɓɛɛ ɓɔ ɓɔɔ pi pé jí ɲɔɔ ɓɛɛ ɓótnɛ ɓótnéne. ɓɛɛ kŵíite ɲɔɔ ɲká yi Tsarɓɔ ɣɛ ńtɔ́ ká sak.

⁶Kɔɔ ɓɛɛ ɓú' mbɛɛ yɛɛ núu yɛcɔ́ nu. Lá, kŵ́ lɔ́ laane ńtúɛ sé ɔɔ, ɓɛɛ ɓú' mbɔ́ mbɔ́ Sé, ɛ́sŵíi wé né yúu mi ɓɛɛ sé ńtsáa, mbú' mbɔ́ mbɔ́ wé, mben ɲgá ɓá'lá mbɔ́ wé.

⁷ɓɛɛ ɣɛ ɲge ɓɔ'ɔ, Sé gá mɔ́fiite wí ɲumesɔɲ ká jí ɓá' é ɓóne ɓɔ́ mbɔ́ ɓɛɛ. Wíwá mɔ́fiite ɓyɛɓne metám máɛ, kwanɛ yáɛ tɛɛ ɓɔ́ núu Yésu Kelístɔ.

⁸ɓɔ́ɔɓɛmá ɓáa, nu yi m bó ńdɔk ńcókɲe é ɲɔɔ, kwanɛ yáɛ ńnán ńtúɛ ɓɔ́ núu menu sá'ne mi ɓɔɔ te ńzɔ́a gŵɔ'téne, ńtúɛ núu nu nɛnŵín, núu nu yi é tɛɛne ndáɲndɛɲ, núu nu ké lɔ́, núu menu mi é mé meku', núu menu mi pé ge ɓɔɔ gá ɓá'lá, menu mi é cŵéleɛne, núu menu mi pé sente ɲu núu.

⁹Kŵ́ lɔ́ yi ɲ ka zí'ne wáɛ, kŵ́ lɔ́ yi ɓɛɛ ka zú'ne ntsu mɔ́, kŵ́ lɔ́ yi ɓɛɛ ka jɛɔne ɲ ge, ɓɛɛ ge ɓɔ'ɔ pé jɛɔ. Sé wí a gáne mɔ́fiite ɓɔ́ mbɔ́ ɓɛɛ.

Pôl gá ɓá'lá mbɔ́ ɓɔɔ-Filipe

¹⁰Tsarɓɔ sé ɲge n tsáate tɛ', mbí'ɲɔɔ ɓɛɛ ɓɛn ɲgŵɛɛ shá nenyɛt ɲɔɔ ɓɛɛ sé ɲkŵíite wáa. ɓɛɛ ka zɛɛ mbɔ́ ɲkŵíite wáa kŵíiténe lá ńják sɛndúnɲ nelɔk ńcŵéleɛ wáa.

¹¹Ŋ ká ɓɔ́ ńcú ɓɔ'ɔ, mbí'ɲɔɔ yɛcɔ́ yúu sé ńják mbɔ́ mɔ́ ɓɔ́. Ŋ ka zí' nɛɓɔ́ yi n daa ńják yúu ɔɔ, ke ɲgŵɛɛ mba gŵɛɛne ɔɔ, m bó ńtsáate tsáaténe.

¹²Ŋ ka zí' mɔ́ nesɔk ɓúɲ, mben ńzí' nenánɲ tset fu'. Ŋ ka zí' mɔ́ nɛɓɔ́ yi n daa ńtúɛ ɓɔ́ gɔ́ lá, kŵ́ lɔ́ ɓóne sé ɔɔ, é ɓɔ́ ɓɔ́ nesɔk ɲji, ɛ sɔk sɔkɲe, mbɔ́ ɓɔ́ nekŵét te ńzwét ɲ kwét, mbɔ́ yi é laa mbɔ́ ɓɔ́ ɲká-cá, ke ɲká-yúu ɓɛjɔ́ ɔɔ, m bɔɔ ɓɔ́k yɛcɔ́ yúu ɓɔ́.

¹³Kelístɔ gáne wáa né metɛɛ, la ɲ ku' nɛge ɓɔ'ɔ.

¹⁴Tɛ mba ɓɔ'ɔ, ɓɛɛ ka ge sá'ne necŵéleɛ wáa núu ɲkɔɔne yi mɔ́ sé ńjɔ́ ɲgŵɔ́ laa.

¹⁵ɓɛɛ ɓɔɔ-Filipe, ɓɛɛ sé ńjí sá'ne ɲɔɔ ɓɛɛ zéne ɓɛɛ ka kéne ńcŵéleɛ wáa, ɲká yi ɲ ka fúne tset ɲɔɔɲ wáɛ Masendwan ɲɲɛ, nejúk ńnen ńcŵi ɲkɛɛ Sá'ne. É ka ɓɔ́ ɲká yi pé ka ɓét ńze zɛne necŵi ɲkɛɛ Sá'ne, yɛcɔ́ cú'le-ɓɔɔ-Kelístɔ nde' ɲkaa zɔ́p ɓɔ́ núu fa' yáa ɓɔ́, mbɔɔ jí yúu mi é sé ńják wáa ɓɔ́, mben mbɔɔ jí yi fa' yáa sé ɲgá ɓɔ́.

¹⁶Ŋ ka ɓɔ́ te ɲkúu Tesalɔnik, ɓɛɛ túu yúu mi é ka ɓɔ́ ńják mbɔ́ mɔ́. ɓɛɛ ka túu meɲká te ńzáa.

¹⁷N cú ɓá'a, é ɓɔɔ ɓɔ́ ɓɔ́ ɲɔɔ mɔ́ sé ńdɔɔ ɓɔ́ yúu mi pé ɣɛ ńtúu ɲgá mbɔ́ mɔ́ ɓɔ́. Mɔ́ sé ńtsáa ɓɔ́ ɲɔɔ Sé fú núu ńní' mbɔ́tnɛ núu ɓɛɛ.

18É ɣɛ nŋu yúu mi pɛɛ ka túune ɣǵá mbɔ̃ mɔ, mbɔ̃ ɣ ka jɛ̃. N ɣw̃ee yúu ɣkɔ̃ne te é záa te!. N jɛ̃ yúu êmá yi ɣpafɔ̃dit lɔkne ɣtɔ̃. N ká pen mbɔ̃ ɣjɔ̃k ɣecɔ̃ yúu pɔ̃. Yúu êmá pɔ̃ ɣáa te!, mbɔ̃ pɔ̃ pá! yúu-pɔ̃! yi pé laa ɣnɔ̃ ɣbi Sé, é pɔ̃ ɣé te! lá.

19Σé ɣaa ɣɛ ɣdɔ̃k nté yi a ɣw̃eeɣe yúu pɔ̃ɔ̃, ɣdɛete nŋu Yésu Kέlístɔ̃, ɣǵá ɣba kɛ̃ɔ̃ lá yi é sé ɣjɔ̃k mbɔ̃ pɛɛ ké sáɣ.

20Γύ'le pɔ̃ mbɔ̃ Tát ɣekɣe Sé nŋu ɣeɣɣu! ɣeɣɣu!. É pɔ̃ɔ̃.

Ɔe'le lɔk ndw̃ikɛ

21Pɛɛ ɣce'le pɔ̃ pɛtsɛɛ pi pɔ̃p ka lú'neɣe Yésu Kέlístɔ̃ mbɔ̃ pɔ̃-Sé. Pɔ̃pɛmá pi pɛk pɛpɔ̃p zá'ne ce'le ɣw̃ɛ ɣúu.

22Pɔ̃-Kέlístɔ̃ tsɛɛ ce'le ɣw̃ɛ, n cú pá'a ké likɣe ce'le ɣé pɔ̃-Kέlístɔ̃ pi pɔ̃p ntɔ̃'-Kása.

23Tsapɔ̃ Yésu Kέlístɔ̃ pɔ̃ mbɔ̃ né pɛɛ pɛtsɛɛ.

Kɔlɔsɪyɛ̃n

Kɔlɔsɪyɛ̃n 1

Cɛ'ɛ

¹Yɔ ɲwa'ne fú mbɔ̃ mɔ̃ Pɔ̃l, Sé ka kɔn ɲɔɔ m bɔ̃ ɲɔaɲntúu-Yésu Kelístɔ. Pɛk mɔ̃má wekɲe Timɔ̃tɛ̃e gáne

²mbɔ̃ pɛɛ pɛɔ-Sé pi pɛɛ náɲne Kɔlɔs. Pɛɛ temte mbɔ̃ pɔ̃ɔpémá nũ nu-Kelístɔ, pɛɛ ké ɲjí pɔ̃ nda' yétẽ. Tát wekɲe Sé pɔ̃ mbɔ̃ né pɛɛ, mbɔ̃ ɲní' mbɔ̃tne pɔ̃p mɔ̃fíite tãm pɛɛ.

Pɔ̃l sé mbú' mbɔ̃ mbɔ̃ Sé nũu tú-pɛɔ-Kɔlɔs

³Pɛk ɲká tsɛɛ ɲgɔ̃ mbɔ̃ ɲgá pá'lá mbɔ̃ Sé nũu tú yáɛ, mbɔ̃ ɲgémte wé gémtene. Pɛk gémtte wé wí a Tát pé Tsapɛɔ wekɲe Yésu Kelístɔ,

⁴mbí'ɲɔɔ pé ka swíi wék né nté yi pɛɛ sé ɲdɔk ɲzáp tãm nũu Yésu Kelístɔ mba nté yi pɛɛ sé ɲdɔk ɲkɔn pɛɔ-Sé pɛtsɛɛ.

⁵Pɛɛ ge pɔ̃'ɔ, mbí'ɲɔɔ pɛɛ sé ɲzŵí'le yúu mi Sé ka niitêne ɲzáp tánépu mbí' wáɛ. Pɛɛ ka gɔ̃ ɲjí yíyá yúu, éfú nũu nu nénwín yi pé ka swíine wáɛ, yíyá nu nénwín fú nũu ɲkɛɛ Sú'ne.

⁶ɲkɛɛ Sú'ne sé ésat za' ndũmbí ké vu' yecɔ̃, mbɔ̃ pá' tã yi é sé ɲzém ntáa, mben mbɔ̃ ɲgú' lá, é tsetset pɛɛ, mben mbɔ̃ ɲgɛ né mbi pɔ̃ pɔ̃'ɔ, te éfú nduɲmbi lé' yi pɛɛ ka zú'ne pé ze nekŵíi pá' Sé lɔk menu sú'ne mé ɲgá fu'-pɛɔ, yi é tsuɲ mbɔ̃ nénwín.

⁷Pɛk sé ɲjí ɲɔɔ Epafalas ka zí'ne wáɛ ne yíyá nu. A mɔ̃má wek we tɛɛnden, pɛkɲe pɛpɔ̃p fa'ne. Pɛɛ jí ɲɔɔ, já wí a nejóɲ pɛɛ lá, a jí pɔ̃ nda' nu-Kelístɔ.

⁸A ka swíi wék né nté ɲkɔnɲe yi Zwíkɲe Léénéne ka ní'ne tãm pɛɛ.

⁹Mɔ̃ne menu mi é gene la pɛk ɲkaa mó lá' ɲcɛ'le Sé nũu tú yáɛ te éfú lé' yi pé ka swíine wék né nté yi pɛɛ lɔkne ɲkú'le nu-Sé pɔ̃'ɔ pɔ̃. Pɛk sé ɲdɔɔ mbɔ̃ Sé ɲɔɔ a ge pɛɛ tsuɲ ɲjí yúu mi a kɔnɲe, ɲdɛe nũu jínu mba nesáɲ nu yi Zwíkɲe Léénéne gáne mbɔ̃ pɛɛ.

¹⁰Pɔ̃'ɔ, pɛɛ ku' nenáɲ nũu nté yi Tsapɛɔ sé ɲkɔn, mbɔ̃ ɲge pɔ̃ yúu mi é pɔ̃ɲne wé, éfa' mɛfa' sú'ne menté menté, ɲkŵí' ɲjí já Sé.

¹¹Pɛk pen mbɔ̃ ɲdɔɔ mbɔ̃ Sé ɲɔɔ a lɔk pá' metɛɛ pɔ̃p neɲú' pɔ̃ pɔ̃ mé lá, ɲge pɛɛ tsuɲ ɲtente la ɲku' nesɔk menu tsɛɛ ké cite mbɛɛ.

¹²Pɛɛ lɔk tsáate ɲgémte Sé wí a Tát wekɲe, já wí a ka gene pɛɛ ku' neɲwɛe yáɛ yúu nũu ntɔ̃ɔt wí a ka ka'ne mbɔ̃ pɛɔ pé. Wíwá ntɔ̃ɔt nũu za' kyɛ'.

¹³A ka sa' wekɲe mbɔ̃ metɛɛ-nzenzɛɛ, ɲcakle wekɲe ɲní' tset nu-nefɔɔ-Mɔ̃ɔ ne, a kɔn Mɔ̃ɔ ne êwá te'.

14Já mɔɔ ne êwá ka gene Sé fú tset nu keɔɔŋ ítsú' wɛkɛ, ndikɛ mefaane mekɛ, ɛ́gá mbɔ́ pekɛ.

Κερίστο λεε mba küó lá

15Pé ɛ́kaa mɔ́ já Sé pɔ́, lá Mɔɔ ne wí pé ka jáɔne wé a pɔ́ pɔ́ Sé te míme. Já túme túmbi núu mba küó lá yi Sé ka pɔ́ɔne.

16Sé ka zee ɛ́ge mba küó lá lee núu mbɔ́-Mɔɔ ne la já Sé pɔ́ɔ. Pé lá' yúu tsɛɛ yi é tɛ́népú, mba yi é ndü tsétsá', meýúu mi pé jáɔne mba mi pé ká pɔ́ ɛ́jɛ pɔ́, mba küó lá yi é ndümbí gwɛene metɛɛ núu pɛɔ, ésa' pɛɔɔ. Sé ka ge míma meýúu lee núu mbɔ́-Mɔɔ ne la pé pɔ́ɔ, mben mbɔ́ é pɔ́ pɔ́ yé Mɔɔ ne.

17Ndümbí ka pét pɔ́ ké pɔ́ gú, Kερίστο pɔ́ pɔ́ gú, küó lá pen ndeete pɔ́ núu wé la mbɔ́ gú.

18Já pɔ́ne tú núu mbap-mbɛɛ yi é cú'le pɛɔ pé. A nzene, mbɔ́ nduɛmbi ɛ́u wí a ka pfúne mben ɛ́zwíime. Pɔ́ɔ lá, mbɔ́ nduɛmbi núu mba küó lá.

19É nénwín, mɔɔ Sé ka kɔɔne ɛ́gɔ kɔɔ yecó yúu mi é núu wé ják núu Mɔɔ ne,

20mben ɛ́kɔɔ ɛ́gɔ a gɛ éfú pɔ́ núu wé, éshuɛ mba küó lá, mben tik nejóɔ wé, ke é pɔ́ yúu mi é ndü tsétsá' ɔɔ, ke tɛ́népú ɔɔ, é lok pá' Mɔɔ ne ka tswetne meci mé núu tɛ́ mbáɛte páɛtɛne lá, mímik mbuu yi é ka pɔ́ne tsetset já pɔ́pɔ́ pɛɔmesɔɔ.

21Pɛɛ yáɛ, pɛɛ ka pɔ́ yecó ɛ́ká mbɔɔ nejóɔ Sé pɔ́, mbɔ́ pɔ́ ɛ́ga sɛsa, mbɔ́ pɛgaɛmbuu-Sé, mbí'ɛ́gɔ pɛɛ ka pɔ́ ɛ́kwaɛ ne keɔɔŋ, ɛ́ge pɔ́ yéte.

22Lá é ké mben mbɔ́ ɛ́kɔɔne, mɔɔ é ka fú núu pá' Mɔɔ ne ka tsá'ne ɛ́mesɔɔ, mípfú, éshuɛ wáɛ mben ɛ́tik nejóɔ wé, éshuɛ wáɛ pɔ́ɔ, nepɔ́ yi pɛɛ gɛ mbɔ́ Ndéene Léene, mbɔ́ pakéfaanne, mbɔ́ pekéló'.

23Lá, é ké mbɔ́ mbíɛne ɛ́gɔ pɛɛ záp túm núu já Yésu ɛ́jí ɛ́gɔ pɛɛ gɛ túɛ ké zɔɔne, kwaɛ yáɛ ké ɛ́táɛ pɔ́ núu yúu mi pɛɛ sé ɛ́zwí'le mbɔ́ Sé, mɔɔ pɛɛ ka zú' yíyá yúu ɛ́ká yi pé ka pɔ́ ɛ́cwíi ɛ́kɛ Sá'ne mbɔ́ pɛɛ, é pɔ́ pɔ́ wéte wí pé cwíne mbɔ́ ɛ́mesɔɔ tsɛɛ ndü ɛ́gɔɔ. Mɔ́ Pól yáa fa' necwí wíwá ɛ́kɛ.

Fa' yi Sé ka gáne mbɔ́ Pól

24É ɛ́kɔɔne ɛ́gɔɔ' yi mɔ́ sé ɛ́jɛ núu tú yáɛ ge n tsáate tsáatɛne. Pá' Kερίστο ka jáɔne ɛ́gɔɔ' lá, mɔ́ sé ɛ́jɛ ɛ́gɔɔ' nté cú'le yi é mbɛɛ ye. ɛ́ ge pɔ́ɔ ndɔk mímikɛ fa' yé.

25ɛ́ ka ɛ́tsú' mɔ́ ɛ́gaɛfa'-cú'le-pɛɔ-Kερίστο, pɔ́ɔ, é nefa' fa' yi Sé ka gáne mbɔ́ mɔ́ mbí' wáɛ. Yíyá fa' pɔ́ necú swíɛne-sé mbɔ́ pɛɛ pɔ́ tsɛɛ:

26Swíɛne éyá ntsem yi a ka lá'ne ndɛɔ mbɔ́ pɛɔmesɔɔ mezuɛ mezuɛ te fú ɛ́gu'. É ké mbɔ́ ɛ́kɔɔne, mɔɔ a kíe' yíyá ntsem ɛ́nyet mbɔ́ pɛɔ pi pɔ́pɔ́ pé.

27Mbí'ɛ́gɔ Sé ka jáɔ ɛ́gɔ a gɛ ɛ́ge pɛɔ pé jí yúu mi é ka zee ɛ́dɛɔme mík-pɛɔ læméne, mbɔ́ yi a ka ka'ne nege núu metúu metúu, yíyá yúu gwé fu', mben

ńbɔŋ te!. Yíyá ntsem pɔ ɲɔ pɔ jí ɲɔ Kelístɔ a tset tɔ́m pɔ, ńbɔ ɲge pɔ zwí'le ɲká yi pɔ ɲá ńdál' kúu tset ɲegú'-Sé.

²⁸É yéte lá pek ké ńbɔ éswíi nu-Kelístɔ mbɔ pɔtsɔ swíine, ńdɔk pɔ jínu yi Sé gáne mbɔ pek, ńzíl' pɔ né yúu, éshuɲ netúute mba wɔ lá, ɲepɔ yi a ɲá ɲké ńdat mbɔ ye pɔ ńúu Kelístɔ ńdɔk ɲɲá né mbi, te ńtsɔkle pɔ' pɔ-Sé gwéene ɲepɔ pɔ'ɔ lá.

²⁹Pɔ zú' yúu mi m pfúne ńúu. ɲ ké ńdɔk pɔ metɔ mi é fúne mbɔ Kelístɔ la éfa' yɔ fa!. Mímá metɔ tsuɲ ńbɔ sɔɲ mbɔ mɔ ńbɔ éfa'.

Kɔɔsɔyêɲ 2

¹Mɔ sé ɲkɔɲ ɲɔ pɔ jí ɲɔ ntsɔ wí mɔ sé ńma' é ten. M ma' wíwá ntsɔ ńúu tú yá, mba ńúu tú-pɔ-Kelístɔ pi pɔp Laɔdisé, mba ńúu tú pɔcɔ pɔ-Kelístɔ te ńzáa pi pɔp ɲkaa mɔ wáa júɔ.

²Mɔ ɲge pɔ'ɔ, ɲelɔk ńńí' tɔ́m yɔp, ɲkɔɲe temte wɔp, mba pɔ' pɔp ɲá niite ńjí nu yi é ńúu Kelístɔ, éfú ńúu ńjí ntsem-Sé, yíyá ntsem pɔ pɔ kwa' jú Kelístɔ.

³Fu'-jínu tsɔ, mba yi kwaɲe nu tsɔ temte ńcú'le ńdɔme pɔ ńúu Kelístɔ.

⁴É swíi wá né mɔne menu ńbɔk wɔcɔ ɲu netɔ ńdɔk swíɲe yi pé náɲne sé ńniite, éshot tú yá.

⁵N zee ńbɔ pɔ ɲga sɛsa, lá kwaɲe yáa tɔ pɔ ńúu pɔ. Mɔ sé ńtsáate mbí'ɲɔ ɲ jí ɲɔ pɔ sé ńniite menu má sɔ'ne, ńben ɲkú'le nu-Kelístɔ te é ten.

Kwa' luk yi é fúne ńúu Kelístɔ

⁶Pál' pɔ ka pé mɔ ɲɔ Yésu Kelístɔ Tsapɔ wá lá, é sé ńbíɲe ɲɔ wá ɲɔndáɲ pɔ pɔ' a sé ɲkɔɲ.

⁷Pɔ niite ńdat ɲɲaɲ ńá pɔ ńúu wé, ńtík yá luk pɔ ńúu wé pɔ' pé tíkne ndá ńúu cɔ lá, ńbɔ ɲkɔ' ńzáp tɔ́m ńúu wé sɔ'ne, pɔ pɔ' pé ka zí'ne wá. Pɔ pɔ' ɲgá pɔ'lá mbɔ Sé kwa' sɔ'ne.

⁸Pɔ pɔa ɲu ɲelɔk jínu-pɔmesɔ yi é pɔ pɔ fák fɛe, éfúkle wá, pɔ vu ńúu gwak yé. Yíyá pɔ pɔ cɔtnu yi é jú'ne ńúu ɲɔɲ-pɔmesɔ, ńben ńjú'ne ńúu metɔ menté menté mi é ndɔmbí, é ká jú'ne ńúu Kelístɔ pɔ.

⁹Mbí'ɲɔ kɔ' lá yi é ńúu Sé ɔɔ, pé jú ńúu Kelístɔ.

¹⁰Pɔ pé Kelístɔ temte, Sé fú ńúu ɲgá yá fu' nté né nté. Kelístɔ êwá lee mba kɔ' lá yi é gwéene tɔ, ńben ńbɔ ésd' mbí.

¹¹Pɔ pe Kelístɔ ka pɔ te ńtemte, Sé ge lii ńúu pɔ. É pɔ yi é nyetne ɲɔ pɔ pɔ pé. A ka pɔ yɛcɔ ɲká ńcú mbɔ payúda ɲɔ pɔp ge pé pú'

wóp, é póp lii, lá é ké h́gwa nŭu pwa, mbo lii yi a gene nŭu pwa, é ka póp éfú mbō pwa-mesōŋ póp, é fú pō mbō Kelístō. Nđok h́cwēete nu kepōŋ yi é mbōne mbwa pwa.

12É ka póp h́ká yi pé ka nu'ne wáwa tset h́ki, pé ka póp póp, h́dok h́temte wáwa pé Kelístō h́ní' tset neshi, pwa pé póp pen h́temte h́zwíime nŭu nevé, mbí'ngō pwa pémmne ngō Sé wí a ka zwíiméne Yésu nŭu nevé, a gwēe twa nelok h́ge pwa h́zwíime yáwa gúu.

13Pwa ka póp yecó h́ká mbō mbō Sé, mbō pō pepfú, mbí' menu kepōŋ máwa, mba páf' pwa ka póp pō pi pé ka pú'ne wóp nelok wóp h́ge pwa-Sé lá. É ké mbō nŭu h́kōne, mbo Sé temte njwet-Kelístō h́zwíime nŭu nevé. A likhe menu kepōŋ mekhe tswa, h́gá mbō pekhe.

14A ka gwétne h́wa'ne-nzó yekhe pepóp, mbo nepwa ka póp tset yíyá h́wa'ne mbō éfen wekhe nŭu menu mi pekhe faanéne, mbō pé cú ngō a ka temte wóp Yésu h́kwii nŭu tá mbáŋte páŋténe, h́dok póp, mbáwa h́wa'ne.

15Sé ka póp h́dok póp, h́gwēe mezwikhe kepōŋ, mi é gwēene twa, mbō ésd' ndŭmbí yō, h́cwēete metwa móp h́me', h́tem swá tú póp mbi lá'. É póp páf' a ka lokne wóp h́ge pu'-ntso, Kelístō lok wóp h́kát h́nen h́dok h́de'le ngō a jé ntso.

Pwa-Kelístō zú' yóp pō ntsu-Kelístō

16N dok páf' h́cú ngō kō pwa pémm h́u h́ak wáwa nŭu nu yúu kwétne ke yi nōne cō, ke nŭu ndíina-saŋ fí cō, ke nŭu melé'h́ji-Sé cō.

17Míma meyúu lok mbō pō jájáŋ-yúu mi é sé h́tó. Kwa' nénwín a Kelístō.

18Pwa páf' páf' mbo pecó pō tó éfúkle wáwa pwa pé tsóf'a'-ntso yi Kelístō ka jáne h́gá mbō pwa. N da' pō pi póp cúne ngō póp gá mbwa yōp sé te', mbō pō pi póp gúlléne pecú'-Sé. Póp pen h́dok yúu mi póp cúne ngō Sé níe' mík móp póp jé h́dok h́h́'ate níine. Pípa pō gwēe pō kwaŋe-pwa-mesōŋ, h́ge póp pémm pō mém.

19Póp ka póp h́kwí' h́dat mbwa nŭu Kelístō wí jé pōne tú póp. Lá mbo tú gáne mba kú' lá yi é gwá h́cwéle mbap-mbwa. Tú gene mezuh-mbwa mba meŋaŋ-mbwa cú'le h́kú'le mbap-mbwa, é gú' páf' Sé sé h́kōŋ.

Páf' h́u póp Kelístō h́pfú, h́ben h́temte mbō gú

20Pwa pé Kelístō ka temte h́pfú, é lok póp, h́cwéé wáwa mbō metwa-nzenzáwa mi é sáf'ne mbí. Meláf' kú' pé pen éswíi wáwa ngō yecó yúu é yúu mi h́ji nŭu te pwa zwí'le páf' h́ká yi pwa póp pō pō yō mbí?

21N cú páf' pé cúne ngō kō pwa jé yecó yúu pejé, kō pwa zwí' mba zwí'ne, kō pwa záp mba póp nŭu.

22Mōne mendúŋ ké mbō pō nŭu yúu mi pé jáne é me mene, mbō pō menu mi pwa-mesōŋ náŋne sé h́kwaŋe h́záp.

²³É nénwín mɔ menu fí njüǎ é pɔɔ tɛ' lá, mbí'ngɔ é píkɔɔ negú'le Sé, ɔ́gá mbɔ́ sɛ́, ńnyet mbɔ́ né ngüǎ'. Lá mîmá meyúu mɔ é pɔɔ cŵélé nüu yecó yúu pɔ́. É cŵélé pɔ́ nda' nege yúu mi ɔumɛɔɔɔ kɔɔne.

Kɔ́lɔ́sɔ́yêɔ́ 3

¹Pá' pɔ́ pé Kelísto ka temte ńzŵíime nüu neví lá, pɔ́ tík lík yáa pɔ́ nüu yúu mi é tánɛ́rú, zɔ́ yi Kelísto zú'u, ńńáɔ́ nüu gúɔ́ pɔ́ Sé yi tɔ́.

²Pɔ́ náate pɔ́ yúu mi é tánɛ́rú, kɔ́ pɔ́ náate yi é ndü tsétsá'.

³Pɔ́ jí ngɔ́ é nüu menu ndümbí, mɔ́ pɔ́ ka pɔ́ mɔ́. Wɔ́ neɔ́, mbǎ Kelísto nejóɔ́ Sé, pé ká pɔ́ ńjáɔ́ pá' é pɔ́ne pɔ́.

⁴Kelísto pɔ́ne kwa' yáa luk. A gɔ́ ńdá' mbó tɛ ńcŵet, pɔ́ pen ńcŵet yáa, pɔ́ pé pɔ́p temte mbó tset negú' wɛ.

Ndwen neɔ́ pɔ́p neɔ́ wɛ fí

⁵Pá' é pɔ́' lá, pɔ́ jŵí mat keɔɔ wɛ ndü tsétsá' wí é nüu pɔ́. Pé cú yúu pá' mbéene nefúɔ́ paɔ́gɛ́, paɔ́gɛ́ neɔ́ mbéene, yúu pá' nu-mpfu', yúu pá' tɛ́m-ɔ́u neńáɔ́ éshí, pá' negŵee yecó nté netsáa yúu, pá' netík tɛ́m nüu yúu, mbí'ngɔ́ netík tɛ́m nüu yúu, é pen mbó pɔ́ yecó nté negú'le yúu ngɔ́ é Sé.

⁶Mɔ́ne menu mi é gene Sé záj lón nüu pɔ́ pi pɔ́p ká pɔ́ ńzú' ntsu wé pɔ́,

⁷é menu mi pɔ́ ka pɔ́ ɔ́ge ɔ́ká yi mɔ́ne menu keɔɔ ka pɛ́tne éśá' wɔ́.

⁸Lá, é ké mbó ɔ́kɔ́ne mbó mbí'ngɔ́ ngɔ́ pɔ́ cŵeete mîmá menu nüu pɔ́ mîmɛ'. Pé lá' ɔ́u wɔ́ nezáɔ́ lón, ɔ́u wɔ́ neńáɔ́ cók lón, ɔ́u wɔ́ nezá' ɔ́kwaa-ɔ́u, ɔ́u wɔ́ netáj pɔ́ zɔ́, sŵiɔ́ keɔɔ neɔ́ ńcŵet ntsu pɔ́.

⁹Pá' pɔ́ cŵeete mɔ́ mat pɔ́p menu mé nüu pɔ́ tɛ mîmɛ' lá, kɔ́ cɔ́tnu pen mbó tsetset pɔ́.

¹⁰Pɔ́ pá'a, mɔ́ pɔ́ ka tíi mat-ɔ́u fí, mîma' mbɔ́ pɔ́. Wíwá mat fú mbǎ Sé. Jé niiténe ngɔ́ ɔ́ká tsɔ́ neɔ́ yi mat êwá gɔ́ fí wɛ. Sé ge pɔ́' lá, neɔ́ yi pɔ́ gɔ́ tsuɔ́ ńjí wé.

¹¹Pɔ́' lá, kɔ́ tɔ́ pen mbó tsetset pɔ́ tɛ mbó pé cú ngɔ́: «Yɔ́ ɔ́u-Ngelek, yɔ́ pɔ́ ɔ́u-payúda pɔ́. Pé pɔ́ pen ńcú ngɔ́ yɔ́ ɔ́u wí pé ka pú'ne wé, yɔ́ pɔ́ ɔ́u wí pé ɔ́kaa wé pú' pɔ́. Ke pɔ́ neɔ́ ńcú ngɔ́ wɔ́ ka zí' ɔ́wa'ne, wɔ́ pɔ́ zí' pɔ́. Pé ké mbɔ́ pen ńcú ngɔ́ wɔ́ ɔ́u ɔ́kwaa, wɔ́ pɔ́ ɔ́kwaa pɔ́. Kelísto tsú' mbó yáa nu tsɔ́, mbó tɛ́m pɔ́ pɛ́tsɔ́.»

¹²Sé ka kɔ́ wɔ́, ńtsó' wɔ́, ńdɔ́k ɔ́ge pɔ́ pé. Pɔ́' lá, pɔ́ pé tswé fí mîma', ńtsáa mejúɔ́ pɛ́cɔ́ pɔ́ tɛ', ɔ́gŵee pɔ́ɔ́tɛ́m, ɔ́gá mbɔ́ sɛ́, mbó ɔ́gaɔ́-mbóɔ́tne, ɔ́gŵee suk tɛ́m.

13 Pɛɛ gwɛɛ suk tɛtɛt pɛɛ, ɲu wɛɛ laa faane nu pɛɛ likɲe ɲgá mbɔ́ wé, ɲdikɲe mɛfaane múɛ tɛtɛt pɛɛ né pɛɛ, pá' Tsarɛɔ ka likɲéne mɛfaane múɛ gúu lá.

14 Nu yi é læene mɔne menu tsɛɛ, é pɛɛ negwɛɛ ɲkɔɲe tɛtɛt pɛɛ. ɲkɔɲe ɲkɛ wí é gu ɲkút wɛɛ ɲdɔk ɲge tá' neká' pá' é sé mbíkɲe ɲgɔ pɛɛ temte pɔ́ɔ lá.

15 Mɔ sé ɲtsáa ɲgɔ mbótne yi é fúne mbɔ́ Kelístɔ jú tɛm yúɛ, Sé ka fúɲ wɛɛ pɛtsɛɛ nepó yi pɛɛ gu ɲgwɛɛ mbótne éyá, pá' pɛɛ gu mbó mekem tá' mbɛɛ. Pɛɛ ké mbó ɲká tsɛɛ, mbó ɲgá pá'lá mbɔ́ Sé.

16 Pɛɛ lok swɲɲe-Kelístɔ ɲze tɛm yúɛ kwa' sá'ne. É læe pɔ́ɔ, pɛɛ gwɛɛ jínu nelɔk ɲzí' yúu tɛtɛt pɛɛ, mba nelɔk ɲtík memɛɛ múɛ. Pɛɛ zɔp ɲki ɲdɔk ɲgú'le Sé né ɲgɔɲ tɛm yúɛ tsɛɛ, ɲdɔk ɲgá pá'lá mbɔ́ wé. Pɛɛ zɔp pɔ́ɔ, meɔp mi é tset ɲwa'ne-Sé, ɲzɔp zɔp-pɛɔ-Kelístɔ, ɲzɔp meɔp mi Zwíkɲe-Sé sé ɲní' tɛm pɛɛ.

17 Pɛɛ laa mbó ɲge pɔ́ kúɔ́ ɔɔ, ke éswíi pɔ́ kúɔ́ lá, pɛɛ tík pɔ́ lík-Tsarɛɔ Yésu mbi, mbó ɲgá pá'lá mbɔ́ Tát wekɲe Sé, ɲdeɛ núu Yésu.

Nté yi pɛɔ-Kelístɔ gwɛɛne nelɔk ɲnánɲ tɛtɛt pɔ́p

18 Pɛɛ paɲgé pi pɛɛ zó'ne, mba wété ɲu lá núu pɛɛ, gá mbɛɛ yé sé mbi ndúu me. É pá' é pɔɲne ɲgɔ maɲgé wí a nzɛɛ Tsarɛɔ ge.

19 Pɛɛ mbéene pi pɛɛ zó'ne, mba wété ɲu lá núu pɛɛ kɔɲ nzwé we, kɔɔ a gwɛɛ mat tɛne núu wé.

20 Pɛɛ mbónkúɔ́ pɛɛ zú' ntsu-pɛtáa pɛɛ pɔ́p pɛmá pɛɛ núu mba kúɔ́ lá, mbí'ɲgɔ é yúu mi é pɔɲne Tsarɛɔ.

21 Pɛɛ pɛtát mbónkúɔ́, kɔɔ pɛɛ ge lónɲ-mbónkúɔ́ pɛɛ zánɲ, mbók mbɛɛ yóp necite.

22 Pɛɛ pekwaɛ, pɛɛ zú' ntsu-pɛɔ pi pɔ́p gwɛɛne wɛɛ ndú tsétsá', núu mba kúɔ́ lá. Pɛɛ pɔ́a nelɔɔ nɛfa' pɔ́ nda' ɲká yi pɔ́p tɛɛne nzɛɛ pɛɛ ɲjüɔ́ yi pɛɛ ge pɔ́ yúu mi é gu mbɔɲ pɛɔmɛɔɲ lá. Pɛɛ fa' né ɲgɔɲ tɛm yúɛ tsɛɛ mbí' pá' pɛɛ sé ɲgá meku'-Tsarɛɔ.

23 Pé laa ɲgá yété nté fa' lá mbɔ́ pɛɛ, pɛɛ fa' pɔ́ né tɛm sá'ne, pá' ɲká yi pɛɛ fa' pɔ́ mbɔ́ Tsarɛɔ te mbɔɔ éfa' pɔ́ mbɔ́ pɛɔmɛɔɲ pɔ́ lá.

24 Kɔɔ pɛɛ likɲe ɲgɔ Tsarɛɔ-Kelístɔ gɛne ɲdá' ɲtsó' fa' yúɛ, ɲgɛ núu yúu pé, ɲgá yúɛ, mbí'ɲgɔ jú pónɛ kwa' ɲu wí pɛɛ fa'ne mbɔ́ wé.

25 Lá ɲké mbó yi ɲu laa ɲge yúu mi é ká pɔɲ, mbɔ́ Sé gu ɲdá' ɲgá pɔ́ yúu mi é ku'ne núu wé mbɔ́ wé, mbí'ɲgɔ a lɔɔ ɲge tɔɲ pɔ́.

Kɔ́lɔsɲyêɲ 4

¹Puu petát-pu', puu pɔ ndáɣndɔɣ mbi pekwaɔ puu, mben ɣge pɔ yúu mi é ríkɣéne ηgɔ pé ge, mbó ɣkŵíite ηgɔ puu yúu gŵee wúu Táfa' tɔnépú.

Yúu mi Pól sé níí' metuu puɔ-Kelístɔ núu

²Puu ké mbó mbú' mbó mbɔ Sé ce'lléne, kɔɔ puu lé, puu pɔ ɣge pólɔ, mbó ɣgá pólá mbɔ Sé,

³mben mbó mbú' mbó mbɔ Sé núu yék tú, núu nté yi pek ndɔk ésŵíi nu yé. É fu pólɔ, η kyé'ite nu-Kelístɔ yi é ka zee ndüɔme mík-puɔ lɔméné, mɔ ndátsán pólá mbí' pɔ yété.

⁴Puu tsuη mbú' mbó mbɔ Sé níí ηgɔ η gu ésáane sáanéne ɣcú nu yé pól' é sé mbíkɣe ηgɔ n cú.

⁵É gu núu puɔ pi póp ká pɔ puɔ-Kelístɔ pɔ, puu jí nté yi puu gu ndɔk ɣnánη tsetset póp. Sé gá ndúη necŵi Nkpuu Sá'ne mbɔ póp, kɔɔ puu pé m yíyá ηká lɛɛ.

⁶Puu pɔ ηká tsuu ɣgŵee pɔ ntsu-ηgŵánη, ɣcú pɔ nu yi é gu ɣcŵélé, ɣtsól' nu mbɔ ηu pɔ pól' é zee mbɔη ηgɔ pé tsól'.

Ce'le lɔk ndŵikle

⁷Tuunden móɔmá wekɣe Tishik, wí pekɣe pepóp temtene éfa' mbɔ Tsapuɔ gu ɣntó ésŵíi wúu pól' mɔ za'ne ɣnánη pólɔ. A ηgafá' te', a jí pɔ nu-Tsapuɔ.

⁸N tsuη ɣtúu wé ηgɔ a tó ésŵíi wúu pól' pek lɔkne ɣnánη za'ne pólɔ, mben ɣntó níí' metuu múu.

⁹Tishik póp ɔnezim gu ɣge ɣntó. ɔnezim a wecól' tá' ηu wuu, mbó tuunden móɔmá wekɣe, níí yé pɔ nda' nu-Tsapuɔ. Póp gu ɣntó, ésŵíi wúu mba kúól' lá yi é sé ɣdeete za'ne.

¹⁰Alistak wí pekne temténe mbó ndátsán ce'le wúu. Málékúshi wí a móɔmá-Panepáshi pen mbú' mbó mbɔ puu gúu. Nη ka zee ɣkŵíi wé mbɔ puu. A laa ɣkúu zá'a, puu kúkɣe wé sú'ne.

¹¹Yésu wí pé penne éfúη wé ηgɔ Jwístwís ce'le wúu gúu. É gu tsetset payúda pi póp ka pé mne nu-Kelístɔ, a nda' póp pɔne petát pi pek pepóp za'ne, éfa' mbí' nu-nɛfɔɔ-Sé. Póp ka pɔ níí' túm yáa.

¹²Erafalas wí a ηu lá' wuu, ce'le wúu. Yɔ ηu wí a fa'ne fa'-Yésu Kelístɔ, ɣnánη ηgɔη ηká tsuu mbó ndɔk necelle Sé, mma' ntsɔ núu tú yúu. A ge pólɔ, nepó yi puu gu tente núu nu-Yésu, yecól' yúu pɔɔ pen ɣjá k núu puu pɔ, puu ɣnánη ηgɔη ηká tsuu, mbém pɔ nege yúu mi Sé sé ɣkɔη ηgɔ puu ge.

¹³N dɔk mík máa ɣjúɔ pól' a júɔne ηgüól', éfa' mbí' wúu, éfa' mbí' mba puɔ-Sé pi póp Laɔdisé mba pi póp Hiyelapólís.

¹⁴Súu wekɣe Lúkáshi, ndókta gwé, mba Ndemas ce'le wúu.

15 Pɛɛ cɛ'le pɔɔpɛmɔ pi pɔp tɛsɔŋ-Lawɔdisɛ, nɛɛ'le Nimfa mba cɛ'le-pɛɔ-Kelɛstɔ yi ɛ ndɔ yɛ.

16 Pɛɛ ɔɛ ɛfɛŋ yɔ ŋwa'ne te ɛ me, ndɔɔ shɛ ntu ŋgɔ mbɔ pɛɔ-Kelɛstɔ pi pɔp Lawɔdisɛ, pɔp fɛŋ yɔp. Yi ŋwa'ne n tɛune, pɔp ŋgɔ pɛɛ pen ɛfɛŋ yɛ.

17 Pɛɛ cɛ mbɔ Aleshipe ŋgɔ, kɔɔ a lɔk fa' yi Tsarɛɔ ka gɔne mbɔ wɛ ŋge megaa, ŋgɔ a fa' sɛ'ne.

18 Pɛɛ jɛɔ cɛ'le yi mɔ Pɔl, n dɔkne kwa' pɔ yɔa ŋwa'ne. Kɔɔ pɛɛ likne ŋgɔ mɔ ndɔtsɔŋ. Mbɔtne-Sɛ pɔ nɛ pɛɛ pɛtsɛɛ!

1 Tesaloník

1 Tesaloník 1

¹Mɔ Pól, η ηwa'ne yɔ ηwa'ne nüu lík yék pe Silás mba Timotêe, ηγά mbɔ pɔ-cú'le-Kelístɔ, pi póp Tesalonik, mbɔ pɔ-táa Sé Lá, mben mbɔ pɔ-Nde Yésu Kelístɔ. Sé pɔ mbɔ né pɔ, mbɔ ηγά fu' níine mben mbɔ ní' mófíite tím pɔ.

Nté yi pɔ-Tesaloník lokne ízáp tím nüu Sé mben ínán pɔ

²Pek sé ηγά pállá mbɔ Sé ηká tsɔ nte wá, mben mbɔ mbú' mbɔ mbɔ Sé ηká kú lá, ηkwaηe wá kwaηéne.

³Pek sé mbú' mbɔ mbɔ Táa wekηe Sé ηká kú lá, ηkwíite pá' pɔ lokne pá' pɔ zápnε tím nüu Yésu éfa' mefa', ηkwíite nte fa' yi pɔ lokne ηkwaηe éfa', mben ηkwíite pá' pɔ sé ízwí'le Tsapɔ Yésu Kelístɔ ké káa.

⁴Pópémá pék, pek sé ní ηgɔ Sé kwa wá, mɔ a ka tsó' wá ídɔk ηge pɔ pé.

⁵Mbí'ηgɔ pek ηkaa lok pɔ swiηe nda' ícwí Nkɔ Sú'ne lá' pɔ pɔ, pek ka lok pɔ metɔ-Zwíkηe Léenéne, mben mbɔ ítsuη ní ηgɔ Nkɔ wí pek mbɔ ícwí ka pɔ nénwín, pɔ sé ní yú mi pek ka gene ηká yi pek ka pónε tsetset pɔ, é ka pɔ pɔ nelok ícwéle wá.

⁶Pɔ ka péε fu' nüu pek, mba nüu Tsapɔ. Pé zε mbɔ ínyet wá né ηgú' telá, pɔ lok tsáate yí é fúne mbɔ Zwíkηe Léenéne, mbém swiηe-tsapɔ.

⁷Pɔ, papém swiηe-sé pi póp Masendwan mba Akây péε fu' nüu pɔ.

⁸Swiηe-tsapɔ ka zε éfú pɔ tsetset pɔ, íjâ pak-ηgɔ-Masendwan mba yé Akây. Lá pé ké mbɔ za' tsɔ ní nte yi pɔ lokne ízáp tím nüu Sé, te mbɔ pek pɔ pen éswí ηu swíine pɔ.

⁹Pé náη éswí nte yi pɔ ka lokne ícwéε wék, ηká yi pek ka tónε tsetset pɔ, mba nte yi pɔ ka lokne ítém ηkwen nüu yú mi pé gú'lene ηgɔ é mesé, éshotne ídíηe Sé ké kúp swiηe, ítsú' éfa' pɔ mbɔ wé wí a ntɔ.

¹⁰Pɔ, ítsú' ízwí'le pɔ ηgɔ Mɔ ne fú ínépú ítɔ, Mɔ ne êwá Yésu, mɔ Sé ka zwíime wé nüu nevú. Jâ sé ne mbáa wekηe nüu záηlón-Sé yi é sé ítɔ.

1 Tesaloník 2

Mefa'-Pól Tesaloník

¹Pópémá pék nzɔ Kelístɔ, pɔ sé ní sú'ne ηgɔ pek ηkaa tɔ túswη pɔ pɔ níine pɔ.

²Pɔ pen mbɔ ní ηgɔ pek ka gɔ ítɔ, éfú né Filipe, mɔ pé nyet wék né ηgú' zú' te', ízwote wék. Lá Sé gá wék né nesuk necwí Nkɔ sú'ne yé mbɔ pɔ te mba pá' pé ka pen mbɔ ínyet wék pɔ né ηgú' lá.

³Nu yi pek zεε mbó éswíi pwa, é ká pó nu yi é gwáñene pó, pek hka gwee kwanje kepeñ pó, hke mbw taa po mezúñ pó.

⁴Pek hcu po nu yi Sé sé hkeñ ηgo pek cú, mbíηgo a ka kwa'ne wék te hjeñ ηgo pek ku' necwi Nka sá'ne yé. Pó'w lá pek po hcu nu po nu nte yi pwa ga hkeñ wék pó, pek cú nu po nu nte yi Sé ga hkeñ wék, ja wi a líñene tám yék.

⁵Pwa sé híj sá'ne ηgo pek hka swíñe swíñe-lwakle pó, hke mbw cú nu yi pek lok htsáa pii yi é ga kúu paa pek pó. Te Sé pó híj.

⁶Pek hkaa píññe ηgo pé gá meku' mék pó, ke po pwa negá pó, ke po pecó pwa pó.

⁷Lá, mbw pek ka ku' nelok metwa mbíññe, mbíηgo pek gañntúu-Kelístw. Lá pek hkaa pó'w ge, pek ka pótné yék pótnene po pá' Mámw wi a sé hññe mbóñküs pé lá.

⁸Pek ka keñ wáñ keññe te hññ pá' mbó pek po gá po nda' Nka sá'ne nu-Sé mbó pwa pó, pá' mbw pek pen hga mba tú yék, mbíηgo é ka gó mbó, mbw pwa tsá' yúu-tuñden mbó pek.

⁹Pwa kwíite pá' é ka póñne hka yi pek ka pó hcuwi Nka sá'ne mbó pwa lá, pek pen éfa' te hkaa, la hgwéé yúu kwétné. Pek ka pó éfa' nenem éfa' netú'. Pek hkaa keñ netsá' pi' mbó wecó ηu wwa pó.

¹⁰Pwa sé híj yúu mi pek ka gene, Sé pen mbó híj yé mat wek tsetset pwa papém swíñe-sé, é ka pó sá'ne. Pek pó ndáñndañ yecó ló' yék po gú pó.

¹¹Pwa pen mbó híj ηgo pek mbó nejóñ mba wó lá nu pwa, hge po pá' támw ge nejóñ mbóñküs pé lá.

¹²Pek ka ní' metwa máñ, híj tám yáñ, hññ hcu mbó pwa ηgo pwa nen nu sêndúñ wi Sé sé hkeñ. Ja wi a sé éfúñ wáñ tset nefw né, tset negú' we.

¹³Yecó yúu mi é gene pek gá pá'lá mbó Sé hka tsaa, é mbíηgo pek ka swíi nu-Sé mbó pwa, pwa zú', mbém ηgo é swíñe-sé, ηgo é ká pó swíñe-ñumecñ pó. É sé éfa' tset tám yáñ, pwa pí pwa ka záñne tám yáñ nu Yésu.

¹⁴Pó'pémá, ηgüs' yi é ka kúune pwa-Kelístw Judê pi pó'p ka záñne tám nu Kelístw, hcu'le hññ' pwa-Sé, ka kúu wáñ gúu. N cú mbíηgo pwa lá' pwa ka nyet wáñ né ηgüs', é pó pá' payúda, pwa-lá' pó'p gúu, ka nyetne wóp né ηgüs'.

¹⁵Payúda êpá ka jwí pacwíñka-Sé pé hkañbi, pó'p ka pen hñwí Tsapwa Yésu. Pó'p pen mbó hkañne wék. Pó'p ká pó hge yúu mi é keñne Sé pó, pó'p paa pwa tsaa.

¹⁶Pó'p sé ésa' taa hñ' wék neswíi nu-Sé mbó pwa pi pó'p ká pó payúda pó, mbók pá' é ga hge pó'p luk. É pó'w, hñ' hkwí' ndennú kepeñ yóp kwí'ne. Sé ka ké hñ' lóñ te hñ'p pó yé nu pó'p.

Pól sé hñ'sáa nepen hjeñ pwa-Tesalónik

¹⁷É ɣa nũu pek, mba pɔɔpémá, te fúne pá' pekɛ ka fyakɛné, te pekɛ pɔɔ mbét ńjɔne nũu meshá pɔ, lá ńké ńgɔwɛe pɔ tá' kwanɛ lá, pek lɔɔ shá te' nepen ńtɔ pekɛ jɔne nũu meshá, mbí'ngɔ nji ɣaa sé ńzán wék te'.

¹⁸É nénwín ngɔ pek ka kɔɛ nepen ńtɔ lá' paa, kwa' mɔ Pól, n dɔɔ meshá meku te ńzása lá Sátta ké ńtaate wék taaténe.

¹⁹Paa zee ne mbó pɔ pi pɔp ɛne pek pɔ ńzwí'le lé'lá'-Tsarɔ Yésu te'. Paa pɔne yék tsáate, mbó yék ngú' yi pek ɣa ńdá' ńdɔk ńtáa mbi Tsarɔ wekɛ, ńká yi a ɣa ńdá' mben ńtɔ.

²⁰Óɔɛ paa wek negú', mbó yék tsáate.

1 Tesaloník 3

¹Pá' nji ɣaa ka pɔ ńzán wék te' lá, pek ńkaa zú' nepen ésak pɔ. É yété lá pek Sílas ka jɔ ngɔ pekne ɣa mbó ńnán Atên,

²ńtúu Timɔtêe mbɔ paa. Paa sé ńjí ngɔ a mɔɔmá wekɛ wí pek pepɔp fa'ne fa'-Sé, ńnen ńcwí Nkɔ sá'ne-Kelístɔ. Pek ka túu wé nepɔ yi a ɣa ńge paa tente, mben ńní' metaa máa nũu waa nezáp tám nũu Sé,

³nepɔ yi ngü' yi paa sé ńjɔ ńkɔne, ké ge wecɔ ɲu tsetset paa ma'le nũu nu-Sé pɔ. Paa zee mbó ńjí ɣaa ngɔ ngü' gɔwɛe nekúu wekɛ pazartám nũu Sé.

⁴Paa kwíite pá' pek ka pétne tsetset paa, mbiite éswíi wáa ngɔ ngü' ɣa ńtɔ nũu pekɛ. É ka ké ńtɔ te paa pɔ ńjí ɣaa.

⁵É yúu mi é ka ɛne la m bɔɔ pen ńku' nezwí'le pɔ, ńtsá' ńtúu Timɔtêe, ngɔ a ɣa ńjɔ pá' waa nezáp tám nũu Sé ka tsá'ne mbó pɔ'ɔ, ńgɔ ńtúu wé, mbó mbɔk ngɔ Sátta ka tsá' ńkwa'le wáa te fa' yi pek ka fa'ne lee níne.

⁶Lá é nũu ńkɔne, mɔ a fú lá' paa mben te ńkúu za'ne. A swíi wék né nu nũu waa nezáp tám nũu Sé, nũu ńkɔne yi paa gɔwɛene, te nu pɔɛ wék. A swíi wék pá' paa naɲne ńkwíi wék pɔ sá'ne, mba pá' paa sé ńtsáa nepen ńjɔ wék pá' pek gúu sé ńtsáa nepen ńjɔ wáa.

⁷Pɔɔpémá, pek zú' pɔ'ɔ, menu zee mbó éfyét wék fyétne, pek zee mbó ńjɔ pɔ ngü' lá, nu ɣaa mba waa nezáp tám nũu Sé ní' metaa mék níne.

⁸É ńkɔne, pek zú' é pɔɛ, mbí'ngɔ paa ńkaa káa nepɔ pɔ nzaa Tsarɔ pɔ,

⁹mbó pek gá pá'lá mbɔ Sé kwa' ngɔku nté wáa? A sé ńge pek gɔwɛe tsáate pá'te' nté wáa.

¹⁰É ɣa nũu ńká yi pek sé mbú' mbó mbɔ Sé, nenem, ke netú' ɔɔ, pek laa mbɔ wé te', ngɔ a ge pek pen ńjɔ meshá máa, pek pen ńgá wáa né yúu mi é sé ńjɔk nũu waa nezáp tám nũu wé.

¹¹Πό'ω, pek sé ndóo ηγο jé Sé êwá, wí a Tãa wekhe, mba Yésu wi a Tsarwo wekhe tsó' sêndúη pek tó te ηjwo wáa.

¹²Pek pen mbó ndóo ηγο Tsarwo ge ηkone yi paa gwéene tsetset paa, mba yi paa gwéene núu pecó pwo meson tsaa, é kwí' kwí'ne, ηγο a ge é pó pá' yi pek gwéene núu paa,

¹³mben ηge tám yáa ké mbó ηzapme po núu wé. La é lá' lé' yi Tsarwo wekhe Yésu póρ pwo pi a ka tsó'ne tóne, paa táa mbi Tãa wekhe Sé, mbó ndéene léenéne, yecó ló' yáa pwo pó gú pó.

1 Tesaloník 4

¹Πόρémá, nu yi pek ga ndok ndwikle é pó po ηγο pek ka swíi wáa né nté yi é laa mbó paa lok hnánη pó'ω, nu yáa pwoη Sé. É ga ηge pá' lá paa pó hnánη po pó'ω. Lá pek pen mbó mbíkhe mbó paa, te mbú' po mbó núu lík-Tsarwo Yésu ηγο, paa ge po pó'ω, ndok ηga né mbi.

²Paa zee mbó ηjí yúu mi pek ka lokne lík-Tsarwo Yésu ncú ηγο paa ge.

³Yúu mi Sé sé ηkone é pó po ηγο paa pó ndéene léenéne, kwo mbéene lwo panhé, kwo panhé lwo mbéene,

⁴ηγο mba wó lá tsetset paa guute mbaa ye núu nté yi Sé sé ηkone, núu nté yi é gwéene meku'.

⁵Te a pwo prém kwanη kepon ndumbí gúu pá' yi pwo pi póρ ká jí Sé pó.

⁶Lá é ga núu nu-manhé, kwo ηu ge nu kepon núu mówma we, kwo a zee éfúkle wé mba fúkléne, mbí'ηγο Tsarwo wekhe ga ndá' hní' ηgwo' tú-pwo pine póρ gene pó'ω. Pek ka lá' éswíi wáa te ntsun éswíi.

⁷Sé ka zee mboω fúnη wekhe ηγο pekhe ge menu mi é gwéene ntséllé pó, a ka fúnη wekhe ηγο pekhe gwéee po mat wí é we pwo pé.

⁸Πό'ω lá, ηu wí a zú'ne yo nu nda', a ká pó nda' po ηumeson pó, a la' póρ Sé wi a ka gáne zwíkhe léenéne yé mbó paa.

⁹Yecó yúu mi m bó ηηwa'ne ηgá mbó paa nté ηkone tsetset póρémá é ká pó gú pó, n cú mbí'ηγο paa ka zí' po kwa' mbó Sé nekone membaa máa.

¹⁰Paa sé mben mbó ηkone póρémá pi póρ Masendwan tsaa. Πό'ω lá, pek sé ncú mbó paa ηγο paa pen ηkwí' ndok ηga né mbi.

¹¹Paa sá' taa, hnánη ké cúok tsetset paa, ηu wáa cú nu po núu nu yí é sé ndíηe wé. Paa lok meláa-mbó máa éfa' la ηjé pá' pek ka cúne ηγο paa ge lá,

¹²ηjí ηγο pwo pi póρ ká pó pwo-Kelísto pó, ga ηjwo pó'ω, ηgwo'te yaa nté nenánη. Paa pen ηké mboω tsá' pi' mbó wecó ηu pó.

Netó we Tsarwo

¹³Πόρρέμά, πεκ sé ήκωη ηγω ραα jí nu nénwín yi é λίηε περφύ, νερό yi ραα ké νάη tset nemuk pá' πεσό ρααμεσση πι πόρ κά πό ήζwί'le yeσó yúu mbö Sé πό πό.

¹⁴Πεκηε sé μβέμ ηγω Yésu ka pfú μβεν ήζwίime nñu neví. Πεκηε πεν μβό ήjí γúu ηγω ραα πι πόρ ka γó ήρpfú μβό ήζáp tám nñu Sé, a γα ήδok Yésu ήγε πόρ zwίime.

¹⁵Ραα zεε ήζú' γo nu yi πεκ γαηε νεσύ, é πό yeσó tá' nu yi Tsapαo ka swίine weκηε ηγω: Ραα πεκηε πι Tsapαo γα ήδά' ήγω ήτό, πόρ πέτ πο nταα ké γα ήδά' ήδυηmbi la ραα πι πόρ ka pfúne páate πό.

¹⁶É γα ήδά' lé' éyá, pé zú' yúu mi é pñne, tátndá-πεcöó'-Sé γα ήδά' ήγά ηγι ye tá ήcú nu, pé γα ήζú' ηγι-ηταη-Sé, kwa' Tsapαo fú tñnépú ήρpfúu, ραα πι πόρ ka γó ήρpfú μβό ήζáp tám nñu wé piite ήζwίime nñu neví.

¹⁷Πεκηε πι πεκηε γα ήδά' μβét nταα, Sé páate ήtíi wóp περóp nñu μελά, πόρ περóp πέτσαα γα ήκwέετε Tsapαo weκηε tá. Πεκηε πε Tsapαo λά'ne ήτσα' μβó.

¹⁸Πό'o lá ραα νάη ήδok swίηε γo, éshotne ήtík memβαα μάα.

1 Tεsaloník 5

¹Πόρρέμά, yeσó nu yi πεκ γα μβεν ήηwa'ne mbö ραα nelok éswίi wáα né lé' ke πο ηκá' yi mone menu γα ήδά' ήδεετε κά πό γú πό,

²é mbí'ηγω ραα sé ήτση ήjí yáα ηγω lé'lá'-Tsapαo γα ήδά' ήvukηε vukηéne ήτό pá' ntsóη wí a tóne netú' lá.

³Ρααμέσση γα ήδά' μβó τε μβó ήcú ηγω: Mbótne tset lá', πόρ ποα πεν μβó ήcöó' πό, lá máma ηγöó' γóo ήké ήτό nñu πόρ pá' móo naηne τε ήném maηγé shüute lá. Nñu wop ποα lá'le τε ήduk πό.

⁴Λά ήγα nñu ραα πόρρέμά, mbo ραα κά πέτ μβó πο tset nzénzáα πό, nñu nté yi yíyá lé'lá' γα ήτό nñu ραα πο pá' ntsóη πό.

⁵Ραα πετσαα zεε μβó πο ραα πι πόρ nenne nñu za' yi é yi kye'ne, μβó ραα πι πόρ nenne πο nenem. Πεκηε κά πό ραα πι πόρ nenne netú' πό, ήké mboo πό ραα πι πόρ nenne né nzénzáα πό.

⁶Πό'o lá, koo πεκηε lé pá' πεσό ραα. Lá πεκηε guute mβαα yeκηε ήtík μεtúuté.

⁷Palé felók lé netú', Panó melu' τε μβά nó πο netú'.

⁸Λά ήγα nñu πεκηε πι πεκηε nenne nenem, mbo é sé μβίκηε ηγω πεκηε guute mβαα yeκηε, ηκωηε mba nezáp tám nñu Sé πό yeκηε ndwί-ntso yi pé lokne tán ήniite. Nezwί'le lé' yi Sé γα ήγε πεκηε luk, é πό yeκηε cö'-ntso yi pé lokne tán ήniite.

⁹Sé ηkaa zεε ήτσó' weκηε πο nezáη lóη nñu πεκηε, πεκηε jáo ηγöó' πό, a ka tsó' weκηε πο nege πεκηε lee nzaα Tsapαo weκηε Yésu Kelísto ήgwéε luk.

10 A ka pfú nŭu tú yékŭe, nepó yi pekŭe laa nŭee mpfú mba pfúne, ke mbét po ntuu ɔɔ, mbo pekŭe pérépɔ zeeene mbó.

11 Pó'ɔ lá, pua ní' metuu máu pua né pua, ŋu tóɔte ŋu, ŋu tóɔte ŋu, páf' pua sé ŋge lá.

Lok ŋkút metú-nu mba ce'le

12 Póɔpémá, pek pú' mbó mbɔ pua ŋɔɔ pua gá meku' mbɔ pɔɔ pi póp fa'ne fa'-Sé tsetset pua, mbɔ pɔɔ pi Tsarɔɔ ka tíkne wóp mbi pua ŋɔɔ póp tšó'le wáa.

13 Pua ge meku' móp sáf'ne, ŋkɔŋ wóp te', nté túfa' yi póp nŭu, mbáa cáf'ok tsetset pua.

14 Póɔpémá, pek sé mbú' mbó mbɔ pua ŋɔɔ pua gá ntík mbɔ pelóŋ, nní metuu-pɔɔ pi póp ká gŭee mboŋyúu póp, ntóɔte pɔɔ pi póp pét pɔ ké tentɔ, ŋgŭee pɔ kɔkmbuu nzuu mba wɔ lá.

15 Pua páa nelok nu kepɔŋ mbá' nu kepɔŋ. Pua ge pɔ nu sáf'ne tsetset pua ké tɔŋ.

16 Pua póp ntsáate tsáaténe ŋká tsuu.

17 Pua póp mbú' mbó mbɔ Sé ŋká tsuu,

18 mbó ŋgá páf'lá mbɔ wé nŭu káf' lá. É yúu mi Sé kɔŋne ŋɔɔ pua pi pua pé Yésu Kelístɔ ka tsáf' mótáf' ŋu lá, póp ŋge.

19 Kɔɔ pua tɔ' Zwíkŋe-Sé nefa' fa' yé.

20 Kɔɔ pua gwák swíŋe-pɔɔ pi póp náŋne nŭwi Nkua wí é fúne mbɔ Sé,

21 ŋgaa nŭu káf' lá, ntsa' mbéee pɔ ye sáf'ne,

22 mbuu ŋkɔɔ nu kepɔŋ tsuu.

23 Pek sé ndóɔ ŋɔɔ Sé né tú yé, wí a Sé-mbótne, a ge pua póp pɔɔ pé te ndwíkle, ŋɔɔ a pyép zwíkŋe yáa, mbyép tám yáa, mbyép mbuu yaa, é ge mbó lé' yi Tsarɔɔ wekŋe Yésu Kelístɔ ga ŋge ntó, pua póp ké sáa ló' nŭu pua.

24 Sé wí a ka tsó'ne wáa pua tsáf' pɔɔ pé ga ŋge é póp póp'ɔ, mbí'ŋɔɔ a ká kúrme.

25 Póɔpémá, pua pú' mbó mbɔ Sé mba nŭu yék tú.

26 Pua ce'le póɔpémá tsuu, ntsáf' necé'le mmaaa membuu máa nŭu nté yé pɔɔ-Sé.

27 Nŭu lík-Tsarɔɔ, n cú mbɔ pua ŋɔɔ pua fúnŋ yɔ ŋwa'ne mbi pɔɔ-Sé tsuu.

28 Mbótne-Tsarɔɔ wekŋe Yésu Kelístɔ póp mbó né pua.

2 Tesaloník

2 Tesaloník 1

¹Mɔ Pól, η ηwa'ne yɔ ηwa'ne nũ lík yék pe Silás mba Timotêe, ηγά mbɔ pɔ-cú'le-Kelístɔ, pi póp Tesalonik, mbɔ pɔ-tãa Sé Lá, mben mbɔ pɔ-Nde Yésu Kelístɔ.

²Sé pɔ mbɔ né pɔ, mbɔ ηγά fu' níine mben mbɔ ní' mɔffite tám pɔ.

Kelístɔ gu ηγε ntɔ ηhak pɔmɛsɔη

³Pópémá, pek gwεε negá pá'lá mbɔ Sé nũ tú yá ηγωη ηká tsɔ. É pɔη ηγω pé γε pɔ'ɔ, mbí'ηγω pɔ ká pɔ ηkáa nezáp tám nũ wé pɔ, mben mbɔ ηgwεε ηkɔηε tsetset pɔ ndɔk ηgɔ pɔ né mbi.

⁴É lee pɔ'ɔ, la pek gɔ ηkŵíi lík yá tset mɛcɔ mɛcú'le-pɔ-Sé, ηkŵíi pɔ né ka'mε, mbí'ηγω pɔ sé ηnyet wá né ηgü'ɔ, mbɔ ηkúne wá, pɔ kε mɔɔ cú'le kú, pɔ kε ésak sakne, mbɔ ηzáp tám yá pɔ nũ Yésu Kelístɔ.

⁵É lok ηnyet ηγω Sé ηak ntsaη pɔ ndáηndáη. Mbí'ηγω ηgü'ɔ yi pɔ sé ηjá ηkɔne, é γε ηγω pɔ ku' pɔ pi pɔ gu ndá' ηkúu tset nefɔ-Sé. Pɔ já ηgü'ɔ nté pɔ pɔ'ɔ.

⁶Pɔ jí sá'ne ηγω Sé gu ndá' ηhak ntsaη pɔ pá' é sé mbíkηε, ηγά ηgü'ɔ mbɔ pɔ pi póp nyetne wá né ηgü'ɔ ηkɔne laa,

⁷ηγά mɔffite mbɔ pɔ pi pɔ sé ηjá ηgü'ɔ ηkɔne laa, mben ηγά mba mbɔ pek gú. Mɔne menu gu ndá' ndεεε ηká yi Tsapɔ wekηε Yésu Kelístɔ gu ndá' éfu túnérú ncwεt, ηnyet mbɔ ye. Póp pecü'ɔ pé pi póp gwεεεε metɔ te' pɔne.

⁸A gu ndá' ηγω ntɔ pekηε já múk tã'le wé ní' sɔη, a γε pɔ pi póp ka jí Sé pɔ mben ndá' Nkɔ Sá'ne wé já ηgü'ɔ.

⁹ηgü'ɔ yi póp gu ndá' já é pɔ pɔ pá' póp gu ndákηε tá' ηká, Tsapɔ wekηε tsét ndúη mbɔ póp te póp pɔ sɔp lík nũ wé pɔ, ηké mɔɔ já máma neηwáηε we pɔ.

¹⁰É gu ndá' mbɔ pɔ'ɔ, nũ lé' yi Tsapɔ gu ndá' ntɔ, é pɔ nũ yá lé' gwé, pɔ pé pɔ ηγά meku' mé, pɔ pi póp záρne tám nũ wé tsɔ pɔ ηgú'le wé. Pɔ pɔ yá tsetset póp, mbí'ηγω pɔ ka pé m nu yé yi pek ka swíine wá.

¹¹É yú mi é γεε la pek pɔ mbú' mbɔ mbɔ Sé ηká tsɔ nũ tú yá, ηγω a γε pɔ pɔ pɔ pi pɔ ku' neluk pá' a ka ka'ne mbɔ pɔ. Pek pen mbɔ mbú' mbɔ mbɔ wé, ηγω a lok metɔ mé ncwéle wá pɔ γε mba kú lá nu sá'ne pɔ yi pɔ sé ηkɔη negε, mba fa' yi pɔ sé ηγε nté pá' pɔ záρne tám nũ wé.

¹²É lee pɔ'ɔ, pɔmɛsɔη gú'le lík-Tsapɔ wekηε Yésu, ndεε nũ mat wá. Pɔmɛsɔη gú'le wá ndεε nũ wé gú. É gu ndá' mbɔ pɔ'ɔ, mbí'ηγω Sé wekηε mba Yésu Kelístɔ sé ndɔk pá' póp kɔηε wekηε, ηγά fu' fεε.

2 Tesaloník 2

Yúu é gu ndá' ndee la Yésu tó

¹Pówpémá, é gu nüu nu yi é sé ndíje lé'lá' yi Tsarwo wekhe Yésu Kelísto gu ndá' mben ntó, pekhe cú'le mbi yé lá, pek sé mbú' mbó mbó pwe ngo:

²«Koo pwe zú' pá' pecó pwo sé ncú ngo lé'lá'-Tsarwo tó, mvukhe vukhéne. Koo pwe pók. Te mba pá' nu wí a nahe ncwi Nkwe wí é fúne mbó Sé laane ncú, te nze mbó yi pwe zú' po mbó nu wi a sé éswíi nu-Sé, ke pé zee éswíi wwe po ngo pek nwa'nene pó'w w, koo pwe pé.m.»

³«Koo pwe pé.m nu fúkle wwe, ke po né yété nté lá. Yíyá lé'lá' ké lá' ntó ké pó yi yecó nté menu piite ndeete pó. É lok mbó pá' pwo te nzáa gu ndá' nda' nezú' ntsu-Sé. Fwo-menu kepohe cwet ntwe la yíyá lé'lá' góo hke ntó. Já wá wí pé gu ndá' mma' wé tset múk lá.»

⁴A gu ndá' cwet ntwe, hgo hke nze neto' pwo ngo koo póp pen hgú'le yecó yúu te mba Sé, é pó ncú ngo já leene wóp pétswe, a hkúu mba tset za' Sé náhe, cú ngo já póne Sé.

⁵Te pwe ká pó hkwíte ngo hka yi h ka póne tsetset pwe, h ka swíi wwe né mene menu pó w?

⁶Pwe sé ní yúu mi é taaténe fwo-menu kepohe la a po cwet ntwe hkwéne pó. Yíyá hka gu hge hku', la a cwet.

⁷Menu mí fwo-menu kepohe gu ndá' hge, é ké mó nze nze, lá hke mbét éste sóténe, é tsá' po nda' pá' pé gu mba'ne nu wí a taaténe wé.

⁸Já fwo-menu kepohe góo hke ncwet. A já wi Tsarwo Yésu gu ndá' fák zwét-ntsu wé nüu wé a pfú, nté yi Yésu lokne ntó, ge a me.

⁹Fwo-menu kepohe gu ndá' hgo ntó, Sáta ní' metwe mé nüu wé, a lok hge menu maaane póp ndaakájwe menu menté menté, ndok éfúkle pwo.

¹⁰A gu ndá' ndok menu mi é ká pó nu pó menté menté, éfúkle pwo pi póp gu nda' pé. Póp pé pó'w, mbí'ngo póp la' nekhe nu yi é nénwín yi é mbó hge hge póp luk.

¹¹É yúu mi é gene, Sé túu yecó yúu tó hge póp tsá' mbúune púunene, nepó yi kwahe yóp gu ntsá' ntwe po nüu menu mi é ká pó nu pó.

¹²É lee pó'w, pwo pi póp hkaa pé.m nu yi é nénwín pó, nu yi é ká pó nu pó tsá'ne mbhe wóp, póp góo hke mvu ntsahe.

Sé ka tsó' wwe pá' pwe gu ndá' nduk

¹³Pówpémá pi Tsarwo kche wóp, é gu nüu pek, mbo pek gwéee negá pá'lá mbó Sé hka tswe nté wwe, mbí'ngo a ka tsó' wwe te éfú nzene nepó yi pwe gu nduk. Pwe luk nté pá' Zwikhe Léene sé hge pwe pó pwo-Sé, mba pá' pwe záne tám nüu nu yi é nénwín.

14 Mɔne menu mi é ka gene Sé lok Nkɛɛ Sɛ'ne wi pek ka cwiɛne mbɔ ɔɛɛ, éfɛn wɛɛ, nepɔ yi ɔɛɛ gu ɛkɛu tset nepɔ'-Tsarɛɔ wekɛne Yésu Kelístɔ.

15 Pɔ'ɔ lá mbɔa pɔɔpémá, kɔɔ ɔɛɛ káa. Yúu mi pek ka zí'ne wɛɛ, ke né ntsu ɔɔ, ke ɛnwa'ne pɔ tset nwa'ne ɔɔ, ɔɛɛ gwɛɛ sɛ'ne.

16 Tɔa wekɛne Sé ka kɔn wekɛne, ɛdɔk ɛgá fu' fɛɛ yekɛne, ɛnɛ metɛɛ mɛkɛne nɔu nté yi é ɛgɛ ɛdɔ'á mɛɛ pɔ, mɛben ɛgɛ pekɛne náɛ mɔbɔ ɛzɔ'í'le yúu sɛ'ne yi a ka ká'ne mbɔ ɔɛɔ pɛ. Pɔ'ɔ, pek sé ɛdɔɔ mbɔ wé mba mbɔ Tsarɛɔ wekɛne Yésu Kelístɔ nɔɔ:

17 «Pɔɔ ní' metɛɛ mɛɛ, ɛgá wɛɛ né metɛɛ ɔɛɛ lok ɛgɛ pɔ menu sɛ'ne, mɛben ɛgwɛɛ pɔ sɔ'ɛne sɛ'ne.»

2 Tesalɔnɛk 3

ɔɛɛ cɛ'le Sé nɔu tú yék

1 Pɔɔpémá, nu yi pek gu ɛdɔk ɛdɔ'ɛkɛ, é pɔ pɔ nɔɔ ɔɛɛ cɛ'le Sé nɔu tú yék, la sɔ'ɛne-tsarɛɔ kɔ'í' ésat zɛ', mɔbɔ yúu-mekɛ' pɔ' é nɛ' ɔɛɛ mɔbɔ lá.

2 ɔɛɛ pen mɔbɔ' mɔbɔ mbɔ Sé nɔɔ kɔɔ pek vu mbɔ ɔɛɔ kɛɔɔ, pi pɔɔ palɔɔ melá'. Pɔ'ɔ, mbí'ɛnɔɔ ɔɛɔ tsɛɛ ká ne pém nepɔɔ tɛm nɔu Sé pɔ.

3 Tsarɛɔ, a ké mɔɔɔ ɛkúɔɔ pɔ. A gu ɛgɛ ɔɛɛ pɔɔ káa, mɛben mɔɔɔ pém Sáta zɔɔ pɔ nɔu ɔɛɛ pɔ.

4 É gu nɔu ɔɛɛ, mɔɔ Tsarɛɔ sé ɛgɛ pek jí nɔɔ ɔɛɛ sé ɛgɛ yúu mi pek sé ɛcú nɔɔ ɔɛɛ ge. Mɔbɔ yi pek laa mɛben ɛcú nɔɔ ɔɛɛ ge nɔgɔku ɔɔ, mɔɔ ɔɛɛ gu ɛgɛ pɔ pɔ'ɔ.

5 Pek sé ɛdɔɔ nɔɔ Tsarɛɔ zí' wɛɛ nekɔ'í' ɛkɔn Sé, mba nepɔk nɔgɔ' pɔ' jɛ Kelístɔ.

ɔɛɔ sé ɛgwɛɛ nepɔ' lá ɛjɛ

6 Pɔɔpémá, pek lok lík-Tsarɛɔ Yésu Kelístɔ, ɛtsɔn ɛcú mbɔ ɔɛɛ nɔɔ ɔɛɛ láɔ' mba wété mɔɔmá wɛɛ wi a pɔk fa' pɔkne, mɛben ɛkɛ mɔɔɔ mɔbɔ ɛnen nɔu nté yi pek ka zí'ne wɛɛ lá pɔ.

7 Kwa' ɔɛɛ yúu sé ɛjí pɔ' é sé mbí'ɛne nɔɔ ɔɛɛ ge pɔ'ɔ, ɛdɔk ɛnen nɔu meku mék, mbí'ɛnɔɔ pek ka pɔ tsetset ɔɛɛ, mɔɔɔ mɔbɔk fa' pɔ.

8 Pek ɛkaa ɛjɛ yúɔɔɛjɛ-nɔ nɛɛne pɔ, pek ka fa' te ɛkɛ zɛ'ne la ɛjɛ yúu, éfa' nepɔ' mba nepem mɔbɔk nepɔ' ɔɛɔ pi ɔɛɛ gu ɛjúk ɛzɔ'ík wɔɔ zɔ'íkne.

9 Pek ka zɛɛ ɛtsɔn ɛgwɛɛ nepɔ' nɔɔ ɔɛɛ ɛzɔ'ík wék, lá nɔɔ ɛgɛ pɔ'ɔ, mɔbɔ ɛtsáa pɔ nɔɔ ɔɛɛ pɛɛ fa' nɔu pek.

10 É ka pɔ ɛká yi pek ka zɛɛne mɔbɔ tsetset ɔɛɛ, pek pɔ ɛtsɔn ɛcú mbɔ ɔɛɛ nɔɔ: «Nɔ laa mɔbɔ yi a ké fa' fa' pɔ, kɔɔ a ké ɛjɛ yúɔɔɛjɛ.»

11 Pek pen mɔbɔ ɛzú', pɛ cú nɔɔ nepɔ' ɔɛɔ tsetset ɔɛɛ mɔbɔk fa' pɔkne, ɛjúk ɛsɔ'í' pɔ menu mi é ká pɔ ɛdí'ne wɔɔ pɔ.

¹²Πεκ λək lík-Tsarɔ́ Yésu Kέlístɔ́ ńcú mbǒ rîpá pɔ́ te ńdɔk ńtík wóp tíkne ηγɔ́ póp pótne éfá' fa', ńjé yúu pεjé pi póp fa'ne.

¹³Ńgɔ́ nŃu pɔ́, pópémá, kɔ́ pɔ́ káa nege pɔ́ menu mi é pɔ́ne.

¹⁴Ńu læ' nezá' nu yi pek cúne tset yɔ́ ηwa'ne laa, pɔ́ líne wé sɛ'ne. Kɔ́ pɔ́ pεpóp pen ńtem nu, ńjí ηγɔ́ sɛ́ gɔ́ ńkó wé.

¹⁵Λά, mbáa wɛ́ neɔk wé ηγε ηγαηmbuu wɔ́. Pɔ́ kakne wé pɔ́ pá' é laa mbó ηu kakne móómá wε.

Mbótne póp cε'le neɔk ńdɔ́kɛ

¹⁶Tsarɔ́ wí a ní'ne mófiite tɛ́m-pɔ́, kwa' jé né túmbɔ́ yé sé ne ńní' mófiite tɛ́m pɔ́ ηká tsɔ́, nŃu meshé tsɔ́. Tsarɔ́ póp mbó né pɔ́ pεtsɔ́.

¹⁷Kwa' mɔ́ Pól, n cε'le wɛ́. N dɔk pɔ́ kwa' póp yáa, ηηwa'ne yɔ́ cε'le. É pá' mɔ́ ńzee ηηwa'ne nŃu yéte ηwa'ne lá yi mɔ́ ńtúu. Pɔ́ gɔ́ ńdii póp-ηwa'ne yáa.

¹⁸Mbótne-Tsarɔ́ wεkne Yésu Kέlístɔ́ póp mbó né pɔ́ pεtsɔ́.

1 Timotée

1 Timotée 1

¹Υο ηwa'ne é ηwa'ne mo Pôl, ηγαηntúu-Yésu Kelísto. Mo ηγαηntúu-Yésu mbí'ηγο Sé póp Yésu ka záρne ηγο m bó wété. Já Sé gene pekhe luk, Yésu Kelísto sé ηγε yé ηγο mba küó lá yi pekhe sé nzwí'le mbö Sé puute.

²Ŋ ηwa'ne ηγά mbö gu Timotêe. Ŋ mbö mo mbó móo waa te!, mbí' nu-Yésu Kelísto wí püu záρne tám nüu wé. Mo sé ndóo mbö Täa wekhe Sé mba mbö Tsaruo wekhe Yésu Kelísto ηγο póp pó né gu, ntsáa mejáη mú, hní' mófiite tám gu.

Timotêe la' yúu mi pé zí'ne pwo a pwo jí pó

³Mo sé ηκωη ηγο o nánê éfêze, pá' η ka pó ηγη né Masendwan ncú mbö gu lá, nánê zú'u, hní' ηγο o ga ndu' mbö pecó pwo pi póp zú'u ηγο kwo póp pen hí' pwo né menu mi é nüu nu-Yésu Kelísto mboo nüu sêndúη pó.

⁴Cú mbö póp ηγο póp ná menu-mápitsó!, póp melík pemâηgaηjwêet póp pi póp sáηne é pwo hme. Yíyá nté menu ge pé zōη nu po níne, é pwo cwélé nejí yúu mi Sé ka kwanéne negge ηumesōη luk pó. Pé lok po nezáp tám nüu Sé la hí' yíyá yúu.

⁵Ŋ cú yíyá nu mbö póp nepó yi póp ga ηκωη pecó pwo te éswíi nu. Nekōη ηu te éswíi nu, é píκηη negwêe tám Léenéne, mbíκηη negge yúu mi mbuu yu ké tswáa wú nüu pó, mben mbíκηη nezáp tám nüu Sé, kwa' nénwín.

⁶Pecó pwo ná mó mone menu, ηkúu pé, ntsú' ηjúk ηzōη po menu mi é ká tám.

⁷Póp sé ηκωη nepó pazí' mbuu-Môsêe mbö pwo. Póp sé ncú nu yi kwa' póp ká pó hí' pó, mben mbó nde'le nu yi póp ká pó hí' pó te hní' po tú.

⁸Pekhe petsuu sé hí' ηγο mbuu mi Sé ka læene nüu Môsêe ηγά, é pōη nüu pá' pé laa ηkú'le nüu nté yi Sé píκηéne.

⁹Pekhe pen mbó hí' ηγο Sé ηkaa mbó ntík nepuu mbí' pwo pi póp gene nu yi é támne pó, a ka pó ntík nepuu mbí' pafu' menu, póp patuatú, mbí' pagwák Sé, póp page menu kepōη, mben mbí' mba pwo pi póp ká zú' ntsu-Sé pó, ηké mboo lok yecó yúu mi é fúne mbö wé éfúη yecó yúu pó. Sé ka pó mben ntík nepuu mbí' pwo pi póp jwíte petát póp póp pemá póp, mbí' pefút.

¹⁰Pé ka tík nepuu mbí' pwo pi póp puute mba wó lá póp pepóp nōo nōone, mbí' mbéene yi é nōηne pecó, mbí' patáηpu!. Pé ka tík nepuu mbí' gaηcōtnu, mbí' pajé hñó pi póp po gaηcōtnu. A ka tík nepuu mbí' pwo pi póp loōne shé ηge po yúu mi é ká pó mbuute nüu nu nénwín yi pé zí'ne wekhe pó.

¹¹Yíyá nu yi pé zí'ne wekhe, é tset Ŋkuu Sú'ne wí pekhe fúne nüu hí' neηwáηe-Sé. Já Sé wí a sé ηκωη po nu sú'ne nüu pekhe ka ní' wíwá Ŋkuu Sú'ne mbö mo.

Nejí nu sú'ne yi Sé gene

12 N gá pá'lá mbǎ Tsarɔ wɛkɛ Yésu Kelístɔ pá' a ka gáne wáa né metɔ nelɔk éfa' fa' yé. N gá pá'lá mbǎ wé pá' a ka jáwone ηγω η ku' we ηυ, ítso' wáa ndɔk ηγε ηγαηfa' we.

13 Te mba pá' é ka pɔ yecɔ ηká, ε swiηe nǔu wé keɔw, ítso' ku-pɔ pé keɔw, ηzɔte Sé. A ka tsáa mejáη máa, mbí'ηγω η ka pɔ ηγε ké jí yúu mi η gene, mbo mɔ ηkaa záp tám nǔu wé pɔ.

14 Tsarɔ wɛkɛ Yésu Kelístɔ, ka ge nu sá'ne yé nǔu mɔ te é jé'. A ka ge n záp tám nǔu wé, m ben ηkɔw pecɔ pɔ. É fú nǔu pá' n datne mbɔ nǔu wé.

15 Yésu Kelístɔ ka tɔ ndǔmbí nege pɔ keɔw luk, yíyá nu é zú'u mbɔ pɔ'ɔ, é laa mbɔ ηυ záp tám yé nǔu tsɔ tsɔ. M ben mbɔ tsetset pɔ keɔw mbɔ ndúu.

16 Lá, Sé ka tsáa mejáη máa, te Yésu Kelístɔ nyet nǔu mɔ wí mɔ ndúu tsetset pape menu keɔw ηγω a jí nesak. Pɔ'ɔ ndɔk ηγά fa' mbǎ pɔ pi pɔp ga ηγε ηzáp tám nǔu wé, ηgwéε luk kéme.

17 Meku' pɔp gú'le ndá' mbɔ meηgu' meηgu', pɔ mbǎ fɔ wí a ga ndá' mbɔ pɔ gú. Já wí a ndá' Sé, mbɔ keɔfú, mbɔ wi pé ká pɔ ηjá wé né lík pɔ. É pɔ'ɔ.

18 Timɔtêe, gu mów wáa, η gá yɔ swiηe mbǎ gu, é pɔ pá' pacwíηka-Sé ka zá'ne ηjí ncú nǔu gu. Náη mbɔ ηkwíite menu mi pɔp ka cúne lá, ηjí ηγω é ga mbɔ yú yúu nelɔk ndɔ' ntsɔ sá'ne nǔu lík-Sé.

19 O laa ítso' nelá' wíwá ntsɔ, ɔ lɔk pɔ nezáp tám nǔu Sé, mben mbáa nege yúu mi mbɔ yu ga ítswáa wú nǔu. Mbɔ-pecɔ nelám pɔ ka tswáa wɔp, pɔp læ nezú', wɔp nezáp tám nǔu Sé kúu pé.

20 É tsetset pîpá pɔ, Himenê pɔp Laksánda pɔ zú'u. N ka ní' pɔne pɔ pépá nǔu mbɔ-Sátta. Nepɔ yi pɔp ga ηkúu mbǎ wé, ηzí' pá' pɔp ké pen ηjúk mbɔ mbúpe lík-Sé pɔ.

1 Timɔtêe 2

1 Pɔ'ɔ lá, mɔ ηγε ηγω mben ncú nu, mbiite ncú ηγω é sé mbíηe ηγω pɔ-Sé pɔ ncé'le wé nǔu tú pɔ tsɔ, mbɔ ndɔw mbǎ wé ηγω a cwélé mba wɔlá, mbɔ mbú' mbɔ mbǎ wé, mbɔ ηgénte wé nǔu tú mba wɔlá.

2 Pé sé mbú' mbɔ mbǎ Sé nǔu tú-pefɔ, te mba nǔu tú pecɔ pɔ pi pɔp sá'ne lá'. Nepɔ yi pekɛ ga ηnáη sá'ne, lá' yekɛ pɔ lá' mbɔtne. Pekɛ pɔ pɔ pi pɔp gene yúu mi é pɔηne Sé, ηgwéε tswé wi é gwéene meku'.

3 Necé'le Sé nǔu tú-pɔ pɔ, mbɔ yúu mi é pɔηne Sé wí a gene pekɛ luk.

4 Já wí a sé ηkɔw ηγω pɔmesɔw tsɔ luk, mben ηjí nu nénwín.

5 Sé zεε mbɔ pɔ wémó'. Nenké m pɔ pɔ wémó' tsetset Sé pɔp pɔmesɔw. A Yésu Kelístɔ, mbɔ yé ηmesɔw.

⁶Kwa' Jé ka gáne tú yé ndok ntsú' pwa petsu mbö nevé, ndok p'w, nnyet nüu nká yi Sé ka zárne ngo jé Sé sé nkön ngo pwa meson tsu luk.

⁷Sé ka zárne wáa ngo m bó Ncwinku we, mbó ngantúu-Yésu necú yíyá nu. A ka gá mbö mo ngo n zí' pwa pi póp ká póp payúda póp, nezáp tám nüu Kelísto, mba nejí nu yi é nénwín. E swíi nu nénwín, η ká póp ícötnu póp.

Nté yi mangé ke ηu mbéene óo gwéee nelok nnáη tset cú'le-pwa-Kelísto póp

⁸É gu nüu nu necé'le Sé mo sé nkön ngo mba gó lá yi pwa-Kelísto cú'léne zú'u, mbéene cé'le Sé, nkön ícé'le, mbó pwa pi póp ká záp mbó nüu yúu kepon la mben nká' nká t' nká necé'le Sé póp. Póp pen mbó pwa pi póp ká póp pazánlón póp, nké mbo lo fe' póp.

⁹M ben mbó nkön ngo pangé-cú'le-pwa-Kelísto, ma' mendwí mi é ponne, mendwí mi é ká póp póp yecó nté póp, mi é póp póp mé pangé pi meku' nüu póp. Koo póp ts' nekwi mbu yop, níiite menuk-tú mop póp nüu yecó nté yi é shwet shwetne. Ke ízwík póp yúu mi é cáok póp nkáp te' w, koo póp ma' mendwí nelok nnyet póp mbu.

¹⁰É píkne ngo póp lok póp mat wop nnyet ngo póp pangé pi póp síne. É pá' pangé pi póp gene yúu mi é ponne Sé gwéene nege.

¹¹Pangé laa nnáη ntó tset cú'le-pwa-Kelísto, póp pótne nnáη sé, ízwí'le yúu mi pé sé íz' te koo póp páklé z'.

¹²η ká pé m ngo pangé z' mbéene ne yúu póp. Póp pen nké mbo gwéee nesá' mbéene póp. Póp gwéee póp ne pótne nnáη, nká' ntsu wóp.

¹³Pwa zee nké ngo Sé ka piite mbó Adam, la mbáate mbó Éve.

¹⁴Adam nkane pen nké mbém pé fúkle wé póp. Mangé ka pé mne pé fúkle wé, a faane nu mbö Sé.

¹⁵Lá, n cú pá'ne, mangé gu ndok póp pá' a gwéene mbónkú' la nduk. Lá, é píkne ngo a ké ízáp póp tám nüu Sé, nkön pwa meson, nké mba yé né meku', nké yúu mi é ponne Sé.

1 Timótée 3

Palíne cú'le-pwa-Kelísto

¹Nu yi η gu ícú é nénwín. ηu laa mbó ntsáa nepó ndíne cú'le-pwa-Kelísto, mbo a tsáa fa' yi é gwéene meku'.

²É píkne ngo ηu wí a línéne cú'le-pwa-Kelísto póp ηu wí pé ká kwíi lík yé kepon póp. É píkne ngo a gwéee póp tá' mangé wémó', koo a ge yecó yúu te é lee. A póp ηu wí a sán nu la nké, mbó ηu wí a kúnke pegu s'ne, nkú' nezí' pwa né yúu.

³É ká píkne ηγο a πό ηυ wí a ma'ne mbuu ye nüu melu' πό, ηγο a sá' mbu' πό. É píkne ηγο a πό ηυ wí a pótneue, ηυ wí a ká ló fe' πό. Koo a πό ηυ wí a zárne tám yé nüu ηkáp.

⁴A πό ηυ wí a líhène njé' yé sá'ne, mbó ηυ wí a gwéene mbóhköó pé nüu nté yi póp gu ízú' ntsu wé, íge meku' mé.

⁵ηυ laa ízee mboo jí nelíne njé' ye πό, a líne cú'le-puo-Sé ηγοku?

⁶É ká πό mbíkne ηγο ηυ wí a líhène cú'le πό ηυ wí a ka pét la mbó ηυ-Kelísto πό, mbo mbó a tó nehd'le mbuu, éfaane nu, mnu ntsaη pá' Sáttá.

⁷É pen mbó mbíkne ηγο a πό ηυ wí puo pi póp ká πό puo-Kelísto πό, πό kwíi lík yé po sá'ne. Pó'bo, mecó menu mé mi mbó pé kem sá'u kó wé poó gú πό, Sáttá poó ku' nelu' ηku te ídók ígwéee wé πό.

Pafa' tset cú'le-puo-Kelísto

⁸É pen mbíkne ηγο pafa' mefa' tset cú'le-puo-Kelísto πό yóp puo pi póp gwéene meku', mbó paswíi nu nénwín, mbó puo pi póp ké ma' mbuu yop nüu melu' πό, íké mboo puo pi póp kóne ηkáp gáté gáténe πό.

⁹É píkne ηγο πόp kú'le nu nénwín yi é ka πό yi lóoméne, Sé nyet wekne, íkú'le nüu nté yi mbuu yop ké tswáa wóp πό.

¹⁰É píkne ηγο pé zee mbiiite ítsa' wóp sá'ne, mbó yi pé laa mboo ló' yóp júo, pé lok wóp íge pafa' tset cú'le-puo-Kelísto.

¹¹É pen mbíkne ηγο pezwé πόp pen ígwéee meku', koo πόp πό pazáp sóo, koo πόp ge yecó yúu te é lee, mbó puo pi é laa mbó πόp ge mba köó lá yi pé ní'ne mbó πόp te pé poó ló' nüu júo.

¹²É píkne ηγο pafa' mefa' tset cú'le-puo-Kelísto gwéee po tá' tá' maηgé, ídíne menjé' móp sá'ne, te mba mbóhköó πόp.

¹³Pafa' mefa' tset cú'le-puo-Kelísto laa éfa' fa' sá'ne, mbo pé gu ígá meku' móp, πόp ku' necú nu yi πόp zárne tám nüu Yésu mbí' yété te πόp poó pók.

Nu yi Sé ka gene pé jí

¹⁴Timotêe, mo sé íkwanne ηγο η ké láate la ító íjúo wú πό. η ké íηwa'ne yo ηwa'ne, ígá mbó gu pá'a,

¹⁵neπό yi n daa mboo fé'ne ító πό, o fún yó ηwa'ne, ízú' pá' puo-Sé gwéene nenene pó'bo, tset cú'le-póo-Sé. Yíyá cú'le πό yi puo-Sé wí a ntuu. Cú'le éyá tík ntóo nüu nu nénwín pá' ntóo-ndá.

¹⁶É swíi nu ηγο nu nénwín yi Sé ka gene pekne jí, é pen nyet wekne pá' mbó pekne nen nüu sêndúη-Sé, é gú' te'. É ηγο: Jé wí a ka shotne ítsá' ηumesoη, Zwíkne Lééne ka nyet ηγο a ké ló'. Pecüó'-Sé ka júo wé. Puo ka ésá' nu yé

tsetset pɔ pi pɔp ká pɔ payúda pɔ, pé záp tám nũ wé zɔ' tsɔɔ ndũmbí. Sé ka sa' wé, ńɔk ńgɔ ne tɔ́nɛ́pú zɔ'-nɛgú'.

1 Timotée 4

Pazí' nu-Sé pé cɔtnu

¹Zwíkɛ Léenéne sé ńniite ńcú ńgɔ: Pɛcɔ pɔɔ ɔ ńdɔ' mɔ́bɔ nũ mɛndwɪkɔzɔɔ melé'lá' mɔɔɔ pɛn ńzáp tám nũ Sé wɪ pɛkɛ sé ńzáp tám nũ wé laa pɔ, jínu yɔp tsɔ' ńtɔɔ pɔ nũ mezwɪkɛ kɛpɔɔ mi é fúkléne pɔɔ, mɛn ńtɔɔ pɔ nũ menu mi mezwɪkɛ kɛpɔɔ zɪ'ne pɔɔ.

²É lɔk mɔ́bɔ ńgɔ mɪmá menu ɔ ńdɔ' cwɛt ntsu-pɔɔ pi pɔp cɔtne nu, mɔ́bɔ pɛɔkɔɔmɪk, mɔɔ pɔp ka sɔk mɔ́ te mɔɔɔ yɔp pɔ ńtswáa wɔp pɔp pɔɔ ńkii ńzú' pɔ.

³Pɪpá pɔɔ sé ńzɪ' pɔɔ ńgɔ kɔɔ pɔp zɔ', ńgɔ kɔɔ pɔp kwét yɛcɔ yúupɛjɛ, la mɔɔ Sé ka niitene mɪmá meyúu nɛpɔ́ yi pɔɔ pi pɔp zápne tám nũ wé, mɔ́bɔ ńjɪ nu yi é nɛnwɪn, ɔ mɔ́bɛɛ, ńgá pá'lá' mɔ́ wé nũ, ńjɛ.

⁴É zɛɛ ńgɔ mɔ́bɔ, mba kɔ́ɔ lá yi Sé ka niitene pɔ pɔ sɔ'ne. Yɛcɔ yi mɔ́bɔ pé mɛɛ' nũ é ká pɔ gú pɔ. Lá é ké mɔ́bɪkɛ ńgɔ pé gɔ́ mɔ́bɔ ńjɛ mɪmá meyúu, mɔ́bɔ ńgá pá'lá' mɔ́ Sé.

⁵Meyúu ɛmá tsɔɔ pɔɔ mɔ́bɪ'ńgɔ Sé cúne pɔ'ɔ, pé pɛn mɔ́bɔ ńgá pá'lá' mɔ́ wé nũ.

Ŋganfa' sɔ'ne nɔɔ Yésu Kɛlɪstɔ

⁶ɔ laa mɔ́bɔ ńzɪ' pɔɔpɛmá ne mɔne menu, mɔɔ ɔ ɔ ɔ mɔ́bɔ kwa' ńganfa'-Yésu Kɛlɪstɔ. É ɔ nũ kwa' gu, nu Yésu ɔ tsuɔ ńtɛntɛ pá' ɔ kú'le mɔ́ nu yi pɛk ka zápne tám nũ sɔ'ne mba pá' ɔ ka zú' nu nɛnwɪn yi pé ka zɪ'ne wú lá.

⁷Ké mɔ́báa menu mápɪtsɔ' mi é ké cwé'lé pɔ, te ńtsɔ' pɔ'ɔ, é tɔ' pɔ pɔɔ nezáp tám nũ Yésu. Ké mɔ́bɔ ńzɪ' pɔ nɛɛɛ yúu mi é mɔ́bɔɔ Sé.

⁸Ŋu laa ńkɔɔ ndúɔ'lé, mɔɔ é ɔ ńcwé'lé nda' mɔɔɔ yé. Lá nɛɛɛ yúu mi é pɔɔne Sé, cwé'lé nũ yúu tsɔɔ. Pɛkɛ fú nũ ńjɪ ńgɔ pɛkɛ gú ńkɔɔne te mba nũ ńká yi é ɔ ńgɛ lá ńtɔ́.

⁹Swɪɔne yɔ kwa' nɛnwɪn, mɔ́bɔ yi mɔɔ mba wɔ́ lá zú' mɔ́bɛm.

¹⁰Yɔ yúu mi é ɔne pɛk fa' fa'-Sé te ńkɪɛ zɪ'ne, mɔ́má' ntsɔ. Pɛk fa', mɔ́bɔ ńzwɪ'le mba kɔ́ɔ lá pɔ mɔ́ Sé wɪ a ntsɔ. Jɛ ɔne pá' pɔɔmɛɔɔ tsɔɔ ɔ ńdɔk, lá ńu ké ńgɔ́ ńdɔk, éfú pɔ nũ pá' a zápne tám nũ Yésu.

¹¹Mɔne menu mi ɔ ɔ ɔ ńcwɪ mɔ́ pɔɔ, mɛn mɔ́bɔ ńzɪ' wɔp.

¹²Pé ńgɔ ńgwák wú mɔ́bɪ'ńgɔ ɔ mɔ́ pɔ. Sá' tɔɔ te pɔɔ-Kɛlɪstɔ péɛ fɔ' nũ gu. É lɛɛ nũ swɪɔne yú, nũ nɛnne mú, nũ yú nté nɛkɔɔ ńmɛɔɔ, nũ yú nté nezáp tám nũ Sé, nũ wu nɛpáa kwaɔne yi mɔ́bɔ é pɔɔne wú.

13 Pó éfún ɲwa'ne-Sé mbi pɔɔ, mbó ɲní' metɔ-ɔɔ, mbó ɲzí' wóp né yúu lá ɲɔk ɲzŵí'le wáa.

14 Kɔɔ lɔk yúu mi Sé ka lɔkne ɲgá fu' yú, ɲma' kwanɛ. Náɲ mbó ɲkŵíite pá' pé ka gáne yɔ fu' mbɔ gu ɲɔɛɛte nŵu sŵiɲɛ-Sé yi é fúne mbɔ pɛɲgémndžó', mba pá' pacŵéembi tset cú'le-ɔɔ-Kelístɔ ka zárne mbó móp tú gu.

15 Niite ɲní' tú nŵu yɔ fa' ké cite mbɔ, ɲjí ɲgɔ pɔɔ pɛtsɔ ɲ ɲjáo pá' fa' yú sé ɲnen.

16 Lak tú yú nŵu wu nenán mba nŵu yúu mi ɔ zí'ne ɔɔ. Kɔɔ lɔk yɛɔ tú ɲma' kwanɛ. ɔ ɲ ɲgɛ pɔ'ɔ, Sé fú nŵu ɲgɛ ɔ lú'ne wé, ɲgɔ ɲduk, ɔ pi póp zŵí'léne nu yi ɔ cúne pɛn ɲduk yóp.

1 Timotée 5

1 ɔ laa mbó éswíi nden ndám ne nu, kɔɔ cɔk wé cɔkne. Cú nu mbɔ wé pá' ɔ cú mbɔ tát wu. Líɲe pɔɔsuu pá' pɔɔpémá pú pé mbéene,

2 ɲdíɲe pɛlen paɲgé pá' pɛmá pú, ɲdíɲe ɲgwanɲgɔ pá' pɔɔpémá pú pé paɲgé, ké gŵɛɛ yɛɔ kwanɛ nde' tám gu.

Nté yi cú'le gŵɛɛ nɛlíɲe pɛpfúk pɔ'ɔ

3 Lɔk meku' ɲcŵéle pɛpfúk pi ɲu ká pɔ nzɔ póp pɔ.

4 Mpéfúk maɲgé laa ɲgŵɛɛ mbóɲkžó, ke pɔɔ-pɔɔ pé ɔɔ, mbo é sé ɲbíɲɛ ɲgɔ póp cŵélé wé la ɲdíɲe sɛndúɲ. Póp gŵɛɛ nefú nŵu yɔɔ ɲjé', ɲzí' neɲe yúu mi é pɔɲɛ Sé, ɲdíɲe pɛtát póp pá' póp ka zɛene ɲdíɲe wóp gúu. Mbí'ɲgɔ yíyá nu pɔɲ mbi Sé.

5 Mpéfúk wí ɲu ká pɔ nzɔ wé pɔ, pɔ pɔ zéne jú, a náɲ yé ɲdíɲe sɛndúɲ ɲzŵí'le pɔ Sé, mbó mbú' mbó mbɔ wé nenem, netú' ké káa, ɲgɔ a cŵélé wé.

6 Lá ɲgɔ nŵu mpéfúk wí a kátne ɲjé mbyaɲte, mbo pé líɲe wé te mbó ɲcú ɲgɔ maɲgé pɔ lá, lá a pɔ mbɔ Sé mbó pɔ mpfú.

7 Yɔ lɔk mbó yúu mi ɔ gŵɛɛ necú nu mbɔ póp, ɲjí ɲgɔ pé ké kŵíi lík yóp keɔɲ pɔ.

8 É ɲ nŵu mbóɲkžó, mbo ɲu wɔp laa ɲme' ɔ tsɛnndá yóp, pé lá' ɔ pi póp pɛpóp tsŵéne, mbo a lɔk pɔ'ɔ, ɲɔ' nu-Yésu yi pɛɲɛ pémne. ɲgaɲ lɔk pɔ'ɔ, mbúk ɲɔɛ ɲu wí a ká záp tám yé nŵu Yésu pɔ.

9 Mpéfúk wí mbo ɔ ɲwa'ne lík yé nŵu melík-pɛpfúk pi cú'le ɲ mbó cŵélé wóp, é sé ɲbíɲɛ ɲgɔ a pɔ wí a lɛɛ mɔ ɲgu' meɲéménéntúkú, mbó wí a ka jí pɔ nda' ndúu me.

10 É píɲɛ ɲgɔ a pɔ wí ɔ sé ɲbéɲ wé mbí' mɛfa' sŵíne mé, a pɔ wí a cú'léne mbóɲkžó pé sŵíne, mbó wí a ɲkúkɲéne pɛɲɛ ɲjé' yé, wí a ésuɲne meku-ɔɔ-Kelístɔ, mbó wí a ɲcŵéléne pɛgaɲɲgžó', mbɛn mbó wí a gene pɔ nu sŵíne.

11Κω κέ ηηwa'ne melík-pepfúk pi póp pét mbó pɔ mbóηkǔó tset ηwa'ne-pepfúk. ɔ laa ηγε p'ɔ, mbɔ póp γη ηνάη te nu-nez'ɔ lo sé tú póp, póp mme fa' yi póp ká p'ɔ éfa' nzɛɛ Kelístɔ, ηγη ηz'ɔ,

12ηγε p'ɔ, ηdɔk éfaane nu, mbí'ηγɔ póp kúp nu yi póp ka ka'ne, é p'ɔ ηγɔ póp γη ηνάη κέ z'ɔ, éfa' mb' Kelístɔ.

13Póp laa mbɔɔ gwɛɛ yúu póp ηγε p'ɔ, póp ts'í pelóη, mbó ηkát tset mendá, é g'ɔ mekhe mb'ík póp me' ηtí melík-pɔ, ηkát ηkíe' menu mi pé lo ηkíe' p'ɔ, ηcú nu n'uu menu mi é ká p'ɔ ηdíηe wóp p'ɔ.

14É yúu mi é gene la n jáɔ ηγɔ é p'ɔη ηγɔ pepfúk pi póp pét mbóηkǔó póp z'ɔ, mbí mbóηkǔó, ηniite mendá móp, é lee p'ɔ, peγαηmbuu pekhe p'ɔ gwɛɛ shé necú nu n'uu pekhe p'ɔ.

15N cú pá'a mbí'ηγɔ pec'ɔ nelím pepfúk mbóηkǔó ná m'ɔ nu-Sé, ηc'úɔ nzɛɛ Sáttá.

16Maηgέ laa mbó ηu-Kelístɔ, pepfúk p'ɔ n'uu tsénnadá yóp, mbɔ é sé mbíkhe ηγɔ já p'ɔne ηc'wélé wóp te mbɔɔ gá yíyá pi' mb'ɔ cú'le-pɔ-Kelístɔ p'ɔ, ηjí ηγɔ cú'le-pɔ-Kelístɔ γη ηc'wélé p'ɔ pepfúk pi ηu ká p'ɔ nzɛɛ póp p'ɔ.

Ντέ yi cú'le gwɛɛne nelíηe pac'wéembi p'ɔ

17É γη n'uu pɔ pi póp c'wéene mbi n'uu cú'le-pɔ-Kelístɔ, mbó éfa' s'í'ne, pé ge meku' móp, ηgá ts'ɔ'fa' yi é píκηéne mb'ɔ póp, ηtsuη ηγε μέ pɔ pi póp swí'ine nu-Sé mben ηz'í' pɔ né yúu.

18Swíηe-sé zee ηcú ηγɔ: «Κω ηu kút ntsu f'ɔη wí a s'í'léne mesáηnts'úu pá' pé γη ηts'í' éfák fákne. É pen ηcú ηγɔ pé gá ts'ɔ'fa' mb'ɔ ηu wí a fa'ne fa'.»

19Pé laa ηt'ɔ éswíi wú né nu n'uu ηu wí a c'wéene mbi-cú'le, ɔ pét κέ zú' ntsu-pɔ pépá ke pɔ petát ɔ, kɔ loκ éfúη nu.

20É γη n'uu pɔ pi póp tsuηe ηγε nu kep'ɔη, ɔ t'úu p'ɔ tset cú'le ηkakhe wóp, pec'ɔ pɔ jáɔ p'ɔ, mb'ɔk nege nu kep'ɔη.

21Mɔ ηdɔk lík-Sé, ηdɔk lík-Yésu Kelístɔ mba lík-pec'ú'ɔ-Sé pi Sé ka ts'ɔ'ne ηcú mb'ɔ gu ηγɔ: «Tsuη ηzú' yúu mi m'ɔ ηcú. Páa nelíηe shé-ηu, ke ηdɔk p'ɔ t'ɔη ɔ ηγε yúu n'uu ηu.»

22Κω gwetne nezáp mbó tú-ηu, ní fa'-cú'le-pɔ-Kelístɔ mb'ɔ wé. Zee mbiite ηtsa' wé s'í'ne, mb'ɔk ηγαη nege nu kep'ɔη, é ts'í' yú. Páa mba k'ú'ɔ lá yi mbɔ é p'úpe wú.

23Κω pen ηn'ɔ p'ɔ nda' ηki. N'ɔ m'ɔz'í' melu', mbí' nepem nú ni é júkne ηgáane wú lá.

24Pec'ɔ pɔ ge nu kep'ɔη pé jáɔ p'ɔ né mík la ηηak wóp. Pec'ɔ pɔ faane pé lá' la ηjí.

²⁵É pen mbó pɔ ndáɣndɔɣ nũ mefa' sá'ne, é zee íc̄w̄et pɔ mántáa, te mba mi pé ká pɔ fé'ne íjɔ́ pɔ, pé ndá' íjké íjɔ́ jɔ́ɔne.

1 Timotêe 6

Dkwaɔ pɔp ɣu wí a ḡw̄eene wé

¹É ɣu nũ pɔ pi pɔp ndá-kwaɔ, mbo é sé mbíkɣe ɣɔ pɔp jí ɣɔ pɔp ḡw̄ee nege meku' pɔ pi pɔp ḡw̄eene wɔp, íjí ɣɔ pé ké ge íkwíi lík-zwíkɣe keɔɔ pɔ, íjké mboɔ gwák nu yi pé zí'ne pɔ nũ Yésu Kelístɔ pɔ.

²É ɣu nũ pekwaɔ pi pɔ pɔp ḡw̄eene wɔp pɔ-Kelístɔ pɔp páa nekwaɣe ɣɔ pá' pɔp pepɔp pɔɔpémá lá ígwák wɔp. Te ítsá' pɔ'ɔ, pɔp fa' fa' yɔp é pɔɣe ndee pá' pɔp ka zee mbó éfa', mbí'ɣɔ pɔ pi pɔp fa'ne mbɔ pɔp záp t̄ám nũ Kelístɔ Sé kɔɣ wɔp pɔp pɔ íjɔ́ pii-fa'-pekwaɔ pɔp.

Pazí' pɔ né nu nde', tsu' tú-pɔ

Yúu mi ɔ ɣu mbó ízí' pɔ, é pen mbó íní' metɔ́ mɔp nege pɔ'ɔ, pɔ́ laa:

³Ŋu laa ízí' pɔ né nu nde' ídɔk íme' s̄w̄iɣe nénw̄ín yi é fúne mbɔ Tsapɔ wekɣe Yésu Kelístɔ, mba yúu mi pekɣe zí'ne pɔ pɔp fú nũ ízáp t̄ám nũ wé,

⁴mbo ɣɔɣe ɣá'te ɣɔ a jí nu, lá íjké mboɔ mbó íjí pɔ. A jí yé pɔ neɔɔ nu, íjúk éfú yé pɔ nũ nu yi pé cúne, ítsu' tú-pɔ. É lee pɔ'ɔ, pɔ zee negw̄ee kéḡɔ́, íze neɔɔ nu, íze nɔɔme, íze nekwaɣe pɔɔpémá pɔp nũ nu keɔɔ,

⁵mbó ɣká tsɔ́ ízɔɣ nu tsetset pɔp zɔɣne, íkwaɣe yɔp fu wɔp, mbí'ɣɔ pɔp ká pé't íjí nu nénw̄ín pɔ, ɣɔ ɣu laa ízáp t̄ám yé nũ Sé, mbo é s̄endúɣ wí a ɣu éfú nũ íḡw̄ee ɣkáɔ.

Nu-fu' sá'ne pɔp yi keɔɔ

⁶É ké ízee mbó nénw̄ín ɣɔ ɣu laa ízáp t̄ám yé nũ Sé, mbo a pɔttú pá' nu laa mbɔɣe wé nũ yúu mi Sé gáne mbɔ wé.

⁷Pekɣe íkaɔ zee íjké ídɔk yecó yúu ítɔ ndũ mbí yɔ pɔ, pekɣe ké lá' ídɔk yecó éfú zú'u íḡɣu pɔ.

⁸Pɔ'ɔ lá, mbó yi pekɣe laa íḡw̄ee yúupejɔ́ mba ndwí ma'ne, mbo w̄íwá nden ká k̄ɔ́k.

⁹Lá é íjké íḡɣu nũ pɔ pi pɔp kɔɣ negw̄ee yúu te é zaa záane, ɣu ímvu tset ɣkwa'ne. Meyúu keɔɔ mi pɔp tsáane, é mine é p̄ɔ́pe ɣu p̄ɔ́péne, é ḡw̄ee wɔp pá' gwak lá. Míímá meyúu ts̄ɔ́nénéne pɔɔmeɔɔ pɔp vu sé, íkúu pé.

¹⁰Mbí'ɣɔ netsáa pɔ negw̄ee ɣkáɔ, é lok menu nté né nté ítɔ. Pécó pɔp tsetset pɔp ka íme' mɔ́ mbɔ́ yɔp nũ nu-ɣkáɔ, éfaane s̄endúɣ, mboɔ pen ízáp t̄ám nũ Sé pɔ, ídɔk éfú ɣḡɔ́' záane íní' nũ pɔp.

Nu yi pé cúne kwa' mbɔ Timotêe

11É ké ḡḡ nũu gu wí ɔ ḡu-Sé, pɔ ḡkɔ mîmá menu kepɔḡ, mbó éśá! tɛɛ ḡḡe pɔ menu mi é tɛɛne ndɛḡndɛḡ, mben mbó yúu mi é pɔḡne Sé, mbó ḡzɔp tɛm yú pɔ nũu wé, mbó ḡkɔḡ ḡumesɔḡ, mbó ḡtente tentene nzɛɛ Sé, ḡtɛɛ nũu yéte nu ɔɔ, mbótne pótne.

12Ké mbó mma' yú pɔ ntsɔ sɛ'ne wé pazáptɛm nũu Sé. Kú'le luk kéme sɛ'ne, mbíḡḡ Sé ka fúḡ wú, nté pɔ wéte. ɔ ka pen ḡtɛɛ mbi pɔɔ te ḡzɔá mbém nu sɛ'ne yi ɔ zɔpne tɛm yú nũu.

13Mɔ sé ḡcú yɔ nu mbɔ wú, ḡtɛɛ mbi Sé wí a ḡene yúu tsɛɛ pɔ gú, mba mbi Yésu Kelísto wí a ka tɛɛne mbi Póḡtí Piláto ḡcú nu nénwín yi a jine:

14Mɔ sé ḡcú mbɔ gu ḡḡ ɔ ḡe yúu mi Sé cúne mbɔ gu. Kɔɔ ḡḡ nũu ḡme' yecɔ. Kɔɔ ḡe pé tɔ lɔ' nũu, ké mbó ḡḡe pɔ pɔ'ɔ, te ḡkúu lé' yi Tsapɔ wekḡe Yésu Kelísto ḡḡ ḡḡe mben ḡtɔ.

15A ḡḡ ḡḡe ḡtɔ nũu ḡká yi Sé ka zɔpne. Jɛ Sé wí a ḡwɛene metɛɛ tsɛɛ. Jɛ pɔne nda' Sé, ḡnɔḡ pɔ tset tsáate, mbó Fɔɔ ḡḡe pefɔɔ, mbó Tsapɔ petsapɔ,

16A nda' jɛ zéneḡ wí a kepú. A ḡnɔḡ nũu zɛ' yi é ḡwanéne te mbó ḡumesɔḡ pɔɔ kwé'le te mbáate zú'u pɔ. Nj ḡkaa mɔ zee ḡḡɔ wé pɔ, mbó ḡu pɔɔ ku' neḡɔ wé pɔ. É pɔḡ ḡḡ meku' mé mba nefɔɔ né lá' mbó pɔ gú. É pɔ'ɔ.

NTík mbɔ ḡḡyúu

17É ḡḡ nũu pɔɔ pine pɔp ḡḡyúu ndũ yɔ mbí, n cú mbɔ pɔp ḡḡ pɔp páa neḡá'le mbɛɛ, ḡḡ kɔɔ pɔp ḡnɔḡ ḡz'wí'le wɔp neɔḡ pɔ nũu yúu mi pɔp ḡwɛene, mbíḡḡ é pɔ pɔ fu'ḡḡ. Cú mbɔ pɔp ḡḡ pɔp z'wí'le wɔp neɔḡ pɔ mbɔ Sé wí a ḡáne wekḡe né yúu tsɛɛ te é záa záne ḡḡ pekḡe lɔk ḡtsáate.

18Cú mbɔ pɔp ḡḡ pɔp ḡe nu sɛ'ne. Nefa' mefa' sɛ'ne pɔ yɔp fu', ḡḡ pɔp zí' neḡap pɔ, ḡḡɔk yúu pɔp ḡc'wéle pɔ.

19Pɔp laa ḡḡe pɔ'ɔ, mbɔ pɔp lɔk ḡcú'le fu' yɔp ḡḡwé' nũu zɛ' sɛ'ne, zɛ' yi yíyá fu' ḡḡ ḡḡá' mbó pɔ gú, ḡḡɔk pɔ'ɔ, ḡḡwé kwa' luk.

Nd̄wiknzɛɛ ntík pɔp cɛ'le

20Timɔtêe, páa nelɔk nu yi Sé ka lwé'ne mbɔ gu, ḡḡɔk mma' kwane. Páa swíḡe yi é ká c'wéle, mbíḡḡ é tɔ' pɔɔ tɔ'ne nezɔp tɛm nũu Sé, swíḡe yi é ḡene pé zɔḡ nu te ḡkwane pɔ ḡḡ pé lɔk ḡjɔ nu.

21Pecɔ pɔɔ ka ḡó éfaane sêndúnḡ ḡzee ḡcú pɔ ḡḡ pɔp jí te', pɔp pen mbɔɔ ḡzɔp tɛm nũu Sé pɔ. Mɔ tsú' nelwíkle, mbú' mbó mbɔ Sé ḡḡ mbótne yé pɔ né pɛɛ petsɛɛ.

2 Timotée

2 Timotée 1

Ɔɛ'ɛ

¹Yɔ ɲwa'ne fú mbɔ̃ mɔ Pɔ̃l, ɲgaɲntúu-Yésu Kelístɔ, mbɔ Sé ka kɔɲne ɲɔ m bɔ wété. Yáa fa' pɔ̃ neɣã ɲcú nu n̄u luk kéme yi Sé ka ka'ne ɲɔ pɔ̃mɛsɔɲ ɣã ɲdeɛte n̄u Yésu Kelístɔ ɲɣw̄ɛɛ.

²ɲ ɲwa'ne yɔ ɲwa'ne ɲɣá mbɔ̃ gu Timotêe, gu mɔ́ wáa, ɲ kɔɲ wú te'. Mɔ sé ɲdɔ́ mbɔ̃ Tãa wekɲe Sé mba mbɔ̃ Tsarɔ̃ wekɲe Yésu Kelístɔ ɲɔ pɔ̃p pɔ̃ né gu, ɲbɔ̃ ɲtsáa meɲɲ m̄, ɲbɔ̃ ɲní' mɔ́fiite t̄m gu.

Pɔ̃l sé ɲɣá pá'lá mbɔ̃ Sé n̄u tú-Timotée ɲben ɲbɔ̃ ɲní' metɔ̃ mɛ

³Mɔ sé ɲɣá pá'lá mbɔ̃ Sé n̄u tú yú, Sé w̄i mɔ sé ɲɣú'ɛ né t̄' t̄m pá' pɛm̄aɲgaɲɲjw̄et pek ka gú'ɛne yɔ̃p lá. Nenem ke netú' ɔ̃, m bɔ̃ ɲbú' mbɔ̃ mbɔ̃ Sé, mbɔ̃ ná ké k̄w̄i lík yú pɔ̃.

⁴ɲ ká likɲe pá' p̄u ka gɔ̃ fakɲe ɔ̃ laa pɔ̃. Mɔ sé ɲtsáa te' pá' m bɔ̃ ɲben ɲjɔ́ wú, nu pɔɲ wáa pá'te'.

⁵ɲ ká likɲe ɲɔ ɔ̃ záp t̄m n̄u Yésu Kelístɔ te ɛsw̄i nu pɔ̃, ɲ ká likɲe ɲɔ má wu we nd̄m Lɔw̄is te mba má wu En̄s ka pɔ̃ ɲɣe pɔ̃ pɔ̃'ɔ pɔ̃. N jí ɲɔ mba gu yú pen ɲzáp t̄m yú n̄u Yésu pɔ̃ pá' pɔ̃p.

⁶É yúu mi é gene m bɔ̃ ɲk̄w̄iite wú ɲɔ, yúu mi ɲ ka záɲne mbɔ̃ máa tú gu, Sé gá fu' f̄ɛ yú, ɔ̃ ku' neɣe, kɔ̃ ná é lé.

⁷N cú mbí'ɲɔ Zw̄ikɲe yi Sé ka zɛ ɲɣá mbɔ̃ pekɲe, é ká pɔ̃ yi é ɲɣe pekɲe pɔ̃k pɔ̃kne pɔ̃. Te ɲtsá' pɔ̃'ɔ, mbɔ̃ Zw̄ikɲe ɛyá ní' metɔ̃ n̄u pekɲe, ɲɣe pekɲe kɔɲ pɔ̃mɛsɔɲ, ɲben ɲkú'ɛ mbɔ̃ yekɲe.

⁸Pɔ̃'ɔ lá, kɔ̃ ɔ̃ kɔ̃ s̄u necú yúu mi ɔ̃ jine n̄u Tsarɔ̃ wekɲe. Kɔ̃ ɔ̃ kɔ̃ s̄u necú ɲɔ ɔ̃ jí wáa mba pá' mɔ ndátsáɲ mbí' wé lá. ɲtsá' pɔ̃'ɔ, ɔ̃ Pém yú p̄u temte ɲjɔ́ ɲɣɔ́', ɲdɔ̃k ɲɣe ɲkɔ̃ S̄'ne sat za', ɛsáɲ n̄u metɔ̃ mi Sé gáne mbɔ̃ p̄u.

⁹A ka ge pekɲe luk, ɛfúɲ wekɲe ɲdɔ̃k ɲɣe pɔ̃ pɛ. A ɲkaa ge pɔ̃'ɔ, ɛfú n̄u mɛfa' s̄'ne mi pekɲe fa'ne pɔ̃, a ka gá pá' a ka kwaɲéne ɲben ɲɣe pɔ̃ɲt̄m yé. A ka lee n̄u Yésu Kelístɔ ɲnyet pɔ̃ɲt̄m yé ɛyá te nd̄mbí pɛt pɔ̃ ké pɔ̃ gú.

¹⁰É ɲk̄ɔ̃ne, mbɔ̃ Sé ge pekɲe jɔ́ ȳyá pɔ̃ɲt̄m mántáa, mbí'ɲɔ ɲu w̄i a gene pekɲe luk, Yésu Kelístɔ tɔ̃ mɔ. J̄ ka ḡw̄ɛene neví ɲcw̄éɛ metɔ̃ mɛ. J̄ ka cw̄ine ɲkɔ̃ s̄'ne mbɔ̃ pek, ɲnyet wekɲe ɲɔ ɲu laa ɲnen pá' ɲkɔ̃ S̄'ne êwá cúne a ḡw̄ɛɛ Luk kéme mbɔ̃ pen ɲp̄fú pɔ̃.

¹¹Sé ka tsó' wáa ɲɔ m bɔ̃ ɲgaɲntúu ɲcw̄i wɔ̃ ɲkɔ̃ s̄'ne, ɲben ɲbɔ̃ ɲde'ɛ nu mbɔ̃ pɔ̃.

¹²Yéte gene n jɔ́ yɔ̃ nté ɲɣɔ́' ɲk̄ɔ̃ne pá'la mbí' pɔ̃ pɔ̃'ɔ. Lá, s̄u ké mbɔ̃ ɲkɔ̃ wáa n̄u pɔ̃, mbí'ɲɔ mɔ sé ɲjí ɲu w̄i n záɲne t̄m n̄u wé. N tsuɲ ɲbɔ̃ ɲjí ɲɔ

ηγαη gw̄ee metuu nelok h̄kú'le nu yi a ka lw̄e'ne mb̄ɔ mɔ, te h̄kúu lé' yi Yésu ndá' h̄tɔ́.

¹³Timotêe, péee f̄a' n̄uu sw̄iηe yi ɔ ka zú'ne ntsu mɔ é pɔ nénw̄ín. Záp t̄ám yú n̄uu Sé, h̄kɔη p̄wɔmesɔη mbí' pá' pekηe latne mbuu yekeηe n̄uu Yésu Kelístɔ lá.

¹⁴Zw̄ikηe Léeneéne pá' é n̄uu pekηe lá c̄w̄élé wú. Ɔ pɔɔ péem yecó yúu kúpme n̄uu nu S̄é'ne yi pé ka lw̄e'ne mb̄ɔ gu pɔ.

¹⁵Ɔ sé h̄jí pá' p̄wɔtsuu tset pak-ηgɔη-Az̄i me' mɔ wáa te mba Fijél póp Elmɔjél gúu.

¹⁶ηgɔ Tsap̄wɔ ge nu s̄é'ne n̄uu p̄wɔ tsuu ηjé'-Ɔnezifɔɔ, ndáɔ pɔ'ɔ, mbí'ηgɔ a mbó h̄nán̄ h̄n̄í' t̄ám yáa te', a ηkaa mɔ kó s̄uu n̄uu mɔ pá' mɔ ηgaηtsán̄ pɔ.

¹⁷Te h̄tsú' pɔ'ɔ, mbɔ a ka gɔ h̄kúu t̄úsɔη-Lɔma wɔ, ésá' t̄uu h̄dɔɔ z̄a' yi mɔ zú'u te h̄dád' h̄j̄ɔ wáa.

¹⁸Mɔ sé mbú' mbó mb̄ɔ Tsap̄wɔ ηgɔ a lá' lé' nezá' ntsaη h̄ḡw̄ee pɔηt̄ám n̄uu wé. Kwa' gu sé h̄jí pá' η ka pét t̄úsɔη-Éf̄éze a c̄w̄élé wáa pɔ'ɔ.

2 Timotêe 2

Timotêe péem nejúɔ ηḡɔ' pá' Yésu

¹ηk̄é ηḡu n̄uu gu móɔ waa, ná Yésu Kelístɔ gá metuu mb̄ɔ gu h̄dee n̄uu pá' a ḡw̄eeene pɔηt̄ám.

²Nu yi ɔ ka pɔ h̄zú' n zí' mbi p̄wɔ te h̄záa, ké h̄zú' pɔ yété mb̄ɔ p̄wɔ pi mbɔ ɔ t̄ém ηkw̄en h̄gá mb̄ɔ póp, la póp ku' yóp nezí' pecó p̄wɔ.

³J̄ɔ yú ηḡɔ' tset fa'-Yésu Kelístɔ pá' kwa' nd̄ɔ'ntsɔ.

⁴ηu lee te mbém fa'-nd̄ɔ'ntsɔ, mbɔɔ kíi h̄záp t̄ám yé n̄uu yúu nde' pɔ, pá' a laa mbó h̄dɔɔ ηgɔ nu pɔη ηu w̄í a ka lɔkne wé fa'.

⁵Nd̄h̄nd̄h̄ pá' ηu laa mbó h̄k̄wɔ nd̄ɔ'lé, mbɔɔ k̄wɔ n̄uu nté yi nep̄uu-nd̄ɔ'lé sé mbíkηe pɔ, pé pɔɔ tsó' fa' yé pɔ.

⁶Nz̄á'naη w̄í a h̄k̄iene zi'ne s̄é'ne, mbó nduηmbi nek̄wét yúu mi é fúne ηká' yé.

⁷Sán̄ nu n̄uu menu mi ε fúne necú laa, Tsap̄wɔ ḡu h̄ge ɔ zú' tsuu.

⁸Kw̄iite Yésu Kelístɔ, pá' a ka zw̄iiméne n̄uu nevú, a ka fú n̄uu ηj̄wet-fɔɔ Ndav̄it, é pá' ηk̄uu s̄é'ne w̄i mɔ sé h̄c̄w̄i h̄c̄une.

⁹N j̄ɔ ηḡɔ' te pé ní' wáa ndátsán̄ pá' ηká' yi mɔ ηu kepɔη lá pá'a mbí' pɔ ηk̄uu S̄é'ne êwá. Lá pé ká ní' sw̄iηe-sé ndátsán̄ pɔ.

¹⁰É yúu mi é gene m bó h̄j̄ɔ ηḡɔ' pɔ ηḡɔku ɔɔ, mbí' p̄wɔ pi Sé tsó'ne wóp h̄dɔk h̄ge p̄wɔ pé, suk sukne, h̄jí ηgɔ Yésu Kelístɔ ḡu h̄ge póp luk yóp. Póp fu pɔ'ɔ, h̄kúu tset neηwáηe-luk kéme.

11 Menu mi mo ícú laa é zú'u mbó p'ó'w: «É laa mbó yi pekhe pe Kelísto ka temte íp'fú, mbo pekhe pepóp íge ítemte mbó gú.

12 Pekhe laa íké mbó ésak tset ígü'ó' sákne pá' jé, mbo pekhe pepóp ga íge ítemte é'sá' ígö. Pekhe laa ké ímuíge wé, mbo a íge ímuíge wekhe gúu.

13 É laa mbó yi pekhe nán ítsó' nzuu ye ítik ígü'öle, mbo a ké mbo'w tsó' nzuu yekehe ítik ígü'öle p'ó. Mbí'ígö mbó a p'wó cú nu íben íkúp p'ó.»

Timotéé p'ó ígafá' wí Sé pémne

14 Mone menu tsuu mi o g'wée nek'wíite mb' p'wó tsuu, ítúu mbi Sé é'sáne sáanéne éswíi p'wó ígö k'wó p'óp kát ízö nu. P'óp zö nu p'ó'w, é p'wó c'wélé nú ye'c'ó yúu p'ó, te ítsú' p'ó'w, mbo é mbú'upe p'wó pi p'óp zú'ne mímá menu p'ú'p'éne nzuu Sé.

15 Sá' tuu neg'ó ítúu mbi Sé, mbó íu wí a pémne wé, mbó ígafá' wí s'uu ká p'ó ík'ó wé nú fa' yé p'ó. Mbó ígafá' wí a c'wíne Ík'uu wí é nénwín, ké ga nú íkú'p'me ye'c'ó yúu.

16 Páa nezáp wú ntsu nú we pazö meswííge mi é p'ó p'wó níine, meswííge mi é táate íu táténe nezáp t'ám nú Sé. P'wó pi p'óp zöíne mímá meswííge ké mbó éfú ne'j'ö Sé ík'wí' ík'wó k'wöne.

17 Swííge-p'wó é'pá p'ó p'wó pá' f'íí yi é ní'ne mbet, mbó ík'wí' ígá' lá. Himenê p'óp Filete p'ó líi-p'wó é'pá.

18 P'óp ímme' s'éndúí-nu nénwín. P'óp sé íjúk ícú ígö Sé ka k'ém'ó ídá' íge p'wó z'wíime nú ne'vú. P'óp ge m'ó p'ó'w, te p'wó te íz'áa pi p'óp zápne t'ám nú Sé fú nzuu ye' ík'wó.

19 Te mba p'ó'w, c'ándá yi Sé ka n'öíne p'ét íten tenne. Pé ka íwa'ne ndü ígö: «Tsap'wó sé íjí p'wó pé, íben ííwa'ne ígö: Íu laa ígö a íu-Tsap'wó, a k'wó nu ke'p'ö.»

20 Pé laa íga ndá-ígaíyúu pé j'á' mek'áí nte né nte. Pé j'á' mi pé ka l'ok t'án-íg'ól íniite, íj'á' mi pé ka l'ok t'án-íká'p' íniite, íben íj'á' mba mi pé ka l'okne t'á ík'ó, mba mi pé ka l'okne tsá' mb'ó'w. Mec'ó p'ó mi pé t'íkne sé p'wó nú melé'lá' gwé. Mec'ó p'ó mi pé t'íkne sé lé' tsuu.

21 P'ó'w, íu laa mb'uu'pe mbuu ye nú menu ke'p'ö mi e fúne necú laa, mbo íga ga mbó pá' k'áí yi pé t'íkne sé p'wó nú lé' gwé lá. Mbo a ga mbó íu Tsap'wó fyakne wé íd'ok íge we, a c'wélé Tsap'wó we, a p'ó íu wí a gene nu s'í'ne tsuu.

22 K'wó me'yúu ke'p'ö mi ígwasuu tsáne neg'e. P'uu pe p'wó pi p'óp fúíne Tsap'wó né t'ám léenéne l'wó nu yi é t'áíne nd'íínd'íí, ízáp t'ám nú Sé, ík'öí p'wó me'wöí, ínáné né mb'ótne.

23 K'wó menu mi pé júkne ízöí é p'ó p'wó me g'ug'uu menu mi é ká c'wélé. O jí ígö pé zöí mímá menu te ítsú' ne'mek, ít'ák p'wó me'f'í'.

²⁴É pen ḡké mbɔɔ pɔŋ ŋɔɔ ŋɔŋfa'-Tsarɔɔ ták fe' pɔ. A gŵee nekɔŋ pɔɔ tsɔɔ, ḡku' nezí' pɔɔ né yúu sá'ne, mbó mbɔŋlɔŋ.

²⁵A gŵee nelɔk mbótne ḡde'le yúu mbɔ pɔ pi a cúne nu pɔp kúp pɔ shé-nu yíyá. Líkɔ Sɛ gɔ ḡgá shé mbɔ pírá pɔ pɔp kúpme yɔp nté nesáŋ nu, éfú pɔ'ɔ, ḡjí nu yi é nénwín,

²⁶mben ḡkwaŋe nu pá' é sé mbíkŋe ŋɔ pɔp kwaŋe, ḡgɔḡ ḡké éfú tset megwak mi Sátta ka lɔkne ḡgŵee wɔp ḡcŵet. Mbɔ pɔp ka pɔ tsetú ḡtsá' mbó pɔ gaŋtsáŋ, ḡge pɔ yúu mi Sátta sé ḡkɔŋ.

2 Timɔté 3

É ḡdá' mbó nüu mendwíknzɔɔ melé'lá' zɔ' ten te'

¹Timɔté Jí ŋɔ, é gɔ ḡdá' mbó nüu mendwíknzɔɔ melé'lá', zɔ' ten te'.

²N cú mbíŋɔ, pɔɔmesɔŋ gɔ ḡge mbó gaŋyɛp, ḡkɔŋ pɔ ḡkáɔ, mbó gaŋnyet mbɔɔ, mbó gaŋḡá'te, mbó ḡzɔɔte Sɛ zɔɔtene, ḡtɔɔ tú mbɔ petát pɔp, mbó pajántukntsɔ, pɔp ká pen ḡɔk yúu mi é yé Sɛ ḡɔk éfúy yecɔ yúu pɔ.

³Tám yɔp ḡge ḡten pá' ŋɔ' lá, pɔp pɔ pakétsá mejéŋ, ḡcɔt nu nüu pɔɔ, mbó pɔɔ gá'lléne. Mbó pefút, mbó gaŋmbuu-nu sá'ne,

⁴mbó gaŋmenan, ḡge nu ké sáŋ, mbó gaŋḡá'te te', ḡtsá' yi pɔp kɔŋ Sɛ, pɔp kɔŋ pɔ yúu mi mbɔɔ yɔp tsáunéne wɔp nege,

⁵mbó pɔɔ-Sɛ pɔ nzempíi, ḡɔ' metɔɔ-Sɛ. Timɔté lú' nté pɔɔ épá'

⁶Pecɔ pɔɔ tsetset pɔp, ḡjúk sɔ ḡkúu mendá-pɔɔ, éshɔt mík-paŋgé pi pɔp pémpémne, mbó pi pɔp gene menu keɔŋ te', mbɔɔ yɔp tsáune wɔp nege yúu nté né nté.

⁷ḡká yi pé zí'ne yíyá nté paŋgé né nu, pɔp zŵí'le zŵí'léne lá ḡké mbɔɔ ku' nejí nu nénwín pɔ.

⁸Ndúŋndɔŋ pá' é ka pɔ yecɔ ḡká, Janês pɔp Jámbeles lɔ' nu yi Mɔsêe mbó ḡzí' lá, pírá pɔɔ pen mbó ḡɔ' nu yi é nénwín, pɔp pɔ pi kwaŋe yɔp ká pɔŋ, pɔp ḡkaa záɔp tám nüu Sɛ te éswíi nu pɔ.

⁹Lá mbó pɔp pɔɔ lɔk yíyá nté fa' ḡkwí' ḡgɔ te ŋga sak pɔ, mbíŋɔ pɔɔ tsɔɔ gɔ ḡjúɔ ŋɔ pɔp ká jí yecɔ nu pɔ, ndúŋndɔŋ pá' é ka cŵetne pɔ'ɔ nüu Janês pɔp Jámbeles lá.

Ndwíknzɔɔ ntík

¹⁰É gɔ nüu gu, ɔ ka tsuŋ ntík ku nüu yúu mɔ mbó ḡzí', ɔ sé ḡjí waa netswé, mbó ḡjí yúu mi mɔ sé ḡgɔ éfa' mbó ḡtsáa, mbó ḡjí pá' n záɔpne tám yáa nüu Sɛ, ḡjí pá' ḡ gŵeene suktám pɔ'ɔ, pá' ḡ kɔŋne pɔɔmesɔŋ pɔ'ɔ, mben ḡjí pá' e sá'ne tɔɔ ké káa pɔ'ɔ.

11 ɔ sé híjǎ pá' pɔ ka tsó'ne ku yáa keɔɔ, híjǎ pá' η ka jé'ne ηgü' p'ó' túsɔɔ-
Antíyɔshe mba lkɔnyɔm mba Listele. P'ɔp ηkaa tsó' ku yáa keɔɔ né yé'té nté p'ó.
Lá Tsapɔ ke éfú tsetú íc'wéete wáa c'wéeténe,

12 mbó ηu zee mbɔɔ lat mbɔɔ ye nüu Yésu Kelístɔ, mbó ηkɔɔ nenánǎ pá' Sé kɔɔne,
pé ná ké tsó' ku yé keɔɔ p'ó.

13 Ǟgɔ nüu pɔ keɔɔ p'ɔp gahfúkle gɔ ηge ídɔk nu keɔɔ ηk'wí' ηgɔ pɔ né mbi,
mbó éfúkle pɔ, pé pen mbó éfúkle w'ɔp gúu.

14 É gɔ nüu gu, mbɔ é pí'kɔne ηgɔ ɔ kú'le pɔ yúu mi pek ka zí'ne wú ɔ pé'm ηgɔ é
zú'u mbó p'ó'ɔ. ɔ ká p'ó m'muɔne pɔ pí p'ɔp ka zí'ne wú p'ó.

15 ɔ ka g'ó ídɔ sé mbó híjǎ yúu mi ηwa'ne-Sé yé'té, mbó yé'té gáne wú né jínu nelɔk
ízáp tám nüu Yésu Kelístɔ, Sé ge ɔ luk.

16 Mba k'ú' lá pé ηwa'néne tset ηwa'ne-Sé, é fú pɔ ntsu-Sé. Ǟku' nelɔk ízǎ' nu
nénwín mb'ɔ pɔ, ηku' nelɔk ídɔ' nu yi é ká p'ó nu p'ó, ηku' nelɔk íc'wéle pɔ
necwét tset ló' y'ɔp, mben ηku' nelɔk ítík pɔ pá' mbó p'ɔp ge yúu mi é nd'ηnd'η
mbi Sé.

17 É lee p'ó'ɔ, ηu a fa'ne fa'-Sé niite mbɔɔ ye kwa' s'á'ne, ηku' negwéee k'ú' lá yi
mbɔ a lɔk ηge nu tsɔɔ yi é p'ɔɔne.

2 Timɔtée 4

Timɔtée sá' Ǟkɔ S'á'ne

1 N t'áɔ mbi Sé mba mbi Yésu Kelístɔ wi a ts'á' ít'ɔ t'óne nezá' ntsaɔ y'ɔp pɔ ntɔɔ
mba y'ɔp pepfú, éfú nüu pá' a gɔ ηge ít'ɔ íkɔɔ nefɔ né, n t'áɔ mbi p'ɔp ícú mb'ɔ
gu ηgɔ:

2 «Sá' Ǟkɔ S'á'ne-Sé, ítsuɔ íz'éple ηká yi pɔ kɔɔne nezú', ke mba ηká yi p'ɔp
ηkɔɔ nezú' p'ó, ɔ sá' sá'ne. Ǟu faane nu ɔ kakɔne wé, ésá' ídɔk mbapme w'ɔp, ésá'
ídɔk hí' m'etɔ m'ɔp. Kát ηge p'ó'ɔ, ídɔk saktám hí' pɔ né yúu.

3 N cú mbí'ηgɔ yec'ɔ ηká gɔ ηge mbó, pɔ p'ɔɔ pen ηkɔɔ nezwí'le nu nénwín yi pé
zí'ne nüu Yésu Kelístɔ p'ó, lá pá' p'ɔp kɔɔ nezwí'le pɔ nu yi tám y'ɔp tsáane lá,
ídɔɔ p'ɔp pazí' w'ɔp né yúu te é záa záane. P'ɔp zí' w'ɔp né nu yi p'ɔp kɔɔ nezú'.

4 P'ó'ɔ lá, p'ɔp zɔɔne metúuté m'ɔp, íts'á' ízwí'le pɔ menu-mápíts'ɔ'.

5 Lá ηgɔ nüu gu, ge yú mba k'ú' lá é ku' ku'ne. Ǟgü' kúu wú ɔ s'ak s'akne. Ké mbó
éfa' p'ɔ fa' yú yi é necwí Ǟkɔ S'á'ne-Sé mb'ɔ pɔ. Éfa' fa'-Sé yi ɔ nüu s'á'ne.

6 É gɔ nüu mɔ, mbɔ waa nefú nd'ü tsetsá' ηgɔ sé ηku'. Ǟká ku' pá' pé gɔ hí'wí
wáa, é lɔk mbó pá' wáa p'ó' wí pé n'ɔɔne mbi Sé.

7 Ǟ ka ké mbó m'ma' yáa p'ɔ ntsɔ s'á'ne, η ka k'ɔ nd'ú'ɔlé te ηkúu ndwíkle. Ǟ ka ké
mbó ízáp p'ɔ tám nüu Yésu.

⁸É nũu ñkôone, mbo tsó'fa' yi pé gáne mbö ñu wí a kœone ndúolé te ñjú sé mbyép wáa. Yíyá tsó'fa' é pá' ñ gene nu yi é ndúñnduñ. Tsapœ wí a za'ne ntsañ pœ ndúñnduñ, a ñge ñgá mbö mœ nũu lé' yi a gœ ñzá' metsañ. A ké lá' ñgá pœ nda' mbö mœ pœ. A gœ ñdá' mben ñgá mba mbö pœ pi pœp sé ñtsáa nejúœ ñká yi a ñge ñcœet.

Pôl sé ñgá ndwíknzœ sœwíñe mbö Timœtœ

⁹Sá' tœœ fé'ne ñtó ñkwœete wáa zá'ne.

¹⁰Mbí'ñgœ Ndemas míme' wáa, a kœñ yúu-ndũmbí te'. Yíyá ka gene a gœ né túœñ-Tesalonik. Kelésen gœ né pak-ñgœñ-Ñgalât, Titeus gœ né pak-ñgœñ-Ndalmatîi.

¹¹Pœk Lúkashi tsá'ne mbö zá'ne. Õ laa ñgœ ñtó, pœœ Málékúshi pœne, mbí'ñgœ a gœ ñtsuñ ñcœélé wáa nũu fa'-Sé.

¹²Ñ ka ñtúu Tishik túœñ-Éfêze.

¹³Õ laa mbö ñtó, œ lok ndwí-fák yaa yi ñ ka náne túœñ-Tólás ñjé! Kalpûs ñdœk ñtó, mben ñdœk mba meñwa'ne ñtó, kœœ likñe mi é pœ pœ ñgœp-naa lá.

¹⁴Jí ñgœ Alekzâñdele wí a táalaa lá, ka ge nu kepœñ nũu mœ te'. Tsapœœ gœ ñdá' ñtsó' fa' yé nũu menu mi a ka gene.

¹⁵Mba gu yú lœœ' wé, mbí'ñgœ a ka tœ' nu yi pek ka pœ ñzî' pœœ te ñzá' ñkwaœ.

¹⁶É gœ nũu nu yáa, mbo ñ ka pœ nduñmbi ñká yi ñ ka gœne zœ'-ntsañ zœñ tú yáa. Pœœ tœœœ míme' wáa, n cœœet zéne mœ. Sé likñe yíyá nu ñgá mbö pœp!

¹⁷Pœp ka me' wáa pœ'œ, Tsapœœ pœ ñtœœte wáa. Éfú ntsu-pœpú'ntœœ ñcœœete wáa, ñgá meœœ mbö mœ, n cœwi Ñkœœ wé pá' é sé mbíkñe ñgœ pé cœwi, te pœœ pi pœp ká pœ payúda pœ zú' pœtsœœ.

¹⁸Tsapœœ gœ ñge éfú nũu nu kepœñ nté né nté ñcœœete wáa, ñge ñduk nepœ yi ñ gœ ñkúu tset nefœœ né tánépú. Gú'le pœ mbö Tsapœœ meñgu' meñgu'. É pœ'œ.

Cœ'le

¹⁹Cœ'le Pœlesîl pœp Akilas ñgá mbö mœ. Ñcœ'le mba pœœ-ñjé'-Õneziŕœœ.

²⁰Elaste ka gœñ túœñ-Kœlêñte. Ñ ka ná Tœœfîm túœñ-Milê a pœ ñgœœ.

²¹Sá' tœœ ñtó la ñká-fák ze. Ebulûs, mba Pudêns, mba Linus, mba Kelódya ñge pœœpémá tœœœ sé ñcœ'le wú.

²²Tsapœœ pœ né gu! Mbo ñní' mbœtne yé túm pœœ pœtsœœ.

Tîte

Tîte 1

Cε'le

¹Yɔ ηwa'ne fú mbɔ̃ mɔ Pól, ε fa' fa'-Sé, mben mbó ηgaηntúu-Yésu Kelístɔ. Sé ka záp wáa nege ηγɔ pɔ pi a ka tsó'ne záp tám nũu wé. Mben híj nu nénwín yi póp ndeete nũu hínáη pá' é pɔηne Sé.

²Pólɔ, mbo póp hínáη mbó hzwí'le luk kéme yi Sé ka lá' mbét pɔ ké pu' ηγɔη, hka' mbɔ̃ pɔ pé. Pé jí ηγɔ a lɔɔ h́cú nu pé lɔɔ kékáη pɔ.

³A ka hínáη te ηká ku', a ge pé jí swiηe yé, h́deε nũu ηkɔ a ka ní'ne mbɔ̃ mɔ. Mɔ sé h́cwí wíwá ηkɔ mbɔ̃ lá' mbí'ηγɔ Sé wí a gene pekηe luk ka cúne ηγɔ ε sá'.

⁴η ηwa'ne yɔ ηwa'ne, h́gá mbɔ̃ gu Tite. ɔ kwa' mɔ́ waa mbí'ηγɔ pũu tεmte h́záp tám nũu Yésu Kelístɔ. Mɔ sé h́dɔ́ mbɔ̃ Táa wekηe Sé póp Yésu Kelístɔ, jí wí a gene pekηe luk, ηγɔ póp pɔ mbó né gu, mbó h́ní' mɔ́fiite tám gu.

Fa'-Tîte tset ηγɔη-Kelêτ

⁵η ka ná wú ηγɔη-Kelêτ nepó yi ɔ ga h́tsú' mekηe h́téε cú'le-pɔ Kelístɔ, mben h́záp pacwéembi tset mba wét túsɔη lá, h́tsú' nezáp, h́záp pɔ pá' η ka cúne mbɔ̃ gu.

⁶É píkηe ηγɔ ncwéembi pɔ ηu wí pé ká pɔ h́kwíi lík yé kepɔη pɔ. É píkηe ηγɔ a gwéε pɔ tá' maηgé wémó', mbɔ́ηkúó pé záp tám yóp nũu Sé, mat wɔp pɔ we sá'ne, póp pen h́náη h́zú' ntsu wé.

⁷N cú mbí'ηγɔ, Pá' ηu wí a fa'ne fa'-Sé lá, é ká pɔ mbíkηe ηγɔ ηu wí a líh́éne cú'le-pɔ-Kelístɔ pɔ ηu wí pé kwíine lík yé kepɔη pɔ. Kɔɔ a pɔ ηgaη nyet mbɔ̃, kɔɔ a náη h́záη lóη, kɔɔ a ma' mbɔ̃ ye nũu melu', kɔɔ a pɔ ηu gá'léne, kɔɔ a lɔk gáte h́dɔɔ ηkáp.

⁸Lá é píkηe pɔ ηγɔ a pɔ ηu wí a kúkηéne pegɔ̃ sá'ne, mbó ηu wí a naηne h́kɔη yé pɔ menu mi é pɔηne. É píkηe ηγɔ a pɔ ηu wí a sáηne nu la h́ge, a pɔ ηu wí a gene menu mi é t́ane ndáηndáη, mbó ηu wí mat we pɔηne Sé, mbó ηu wí a jíne negwéε mbɔ̃ ye.

⁹É píkηe ηγɔ a niite h́gwéε ηkɔ̃ wí é wí mbó pé záp tám nũu, é pɔ wí é cwé'néne nũu wí pek zí'ne pɔ. É lee pólɔ, a ku' nelɔk swiηe yi é nénwín, h́ní' metɔ̃-pεcɔ̃ pɔ, h́ku' nenyet melɔ'-pɔ pi póp læ'ne nu yi a cúne kwa' mbɔ̃ póp.

Pazí' nu yi é ká pɔ nu pɔ

¹⁰N cú ηγɔ ɔ záp pɔ pá'a, mbí'ηγɔ pɔ te h́záa sé mbó h́tɔ̃ tú. Póp sé h́zί' pɔ né menu mí é ká t́ɔ̃, h́dɔk éfúkε wóp. Nezáa pɔ payúda pi póp pémmne nu-Yésu Kelístɔ.

11É píkɛ ɛɔ ɔ jáɔ' ntsu wóp, mbí'ɛɔ póp sé ńdɔk yúu mi póp zí'ne pɔ, ńteple pɔ tsɔ tset metsénnɔ. É póp yúu mi é ká póp mbíkɛ nezí' póp, ńdɔk ńdɔk ɛkáp.

12Kwa' wɛcóp ɛu-ɛɔɔɔ-Kelét wí a mbɔ póp mbó páf' ɛgémndü', a ka cú ɛɔ: «Pɔ-Kelét póp pɔ ɔaɔɔtɔnu, mbó pɔ pɛpáf' mɛnaa, mbó pɔ pɛlɔɔ, yóp nu póp pɔ yúu mi é ɔ ɛkúu nɛɛɛm póp.»

13Nu yi a ka cúne laa, é nu nɛnwin. É yéte lá é sé mbíkɛ ɛɔ ɔ lɔk cúɔk ńcú nu mbɔ póp, ńjí ɛɔ póp ɔ ńtsuɔ ńzáp tám yóp nüu Sé,

14póp pɔɔ pɛn ńzú' mɛnu-mápitsɔ'-payúda, ńcɛɛ nüu póp, te mba nɛpáf' ni pɔ pi póp tɛmne ɛkwɛn nüu nu yi é nɛnwin zápne.

15Kü' lá ké ló' mbɔ pɔ pi póp ɔwɛɛne tám léɛɛne mbi Sé. Lá ɛɔ nüu pɔ pi tám yóp ká léɛɛ, póp pɔɔ záp nüu Sé póp, kü' lá mbɔ póp ɛɔwɛ pɔ ló'. Mbí'ɛɔ kwanɛnu yóp náɛ ńtáf' pɔ nüu mɛnu kɛɔɔ, tám yóp pɔɔ léɛɛ.

16Póp táf' ńcú ɛɔ póp jí Sé, lá mɛnu mi póp ɔɛɛ nyet ɛɔ póp ká jí wé póp. Póp ɔɛ yúu mi é shwɛt shwɛtne, ńtáf' tú mbɔ Sé tɛ', mba póp zɛ mbaɔ ɔɛ nu sáf'ne póp.

Tite 2

Yúu Tite ńzí' mbɔ pɛlám

1Lá ɛɔ nüu ɔ, ké mbó ńzí' pɔ pɔ né yúu mi é puuténe pɔ nüu nu nɛnwin yi pé zí'ne pɔ nüu Yésu Kelístɔ.

2Zí' mbɔ pɛlám mbéɛɛ ɛɔ kɔ póp ɔɛ yɛcóp yúu te é lɛɛ, ɛɔ póp póp pɔ-mɛku', ɛɔ póp póp pɔ pi póp sáɛne nu la ɛɛ. Póp pɛn ńzáp tám nüu Sé te ńzáp, ńnáɛ ɛkɔɔ pɔ te ɛkɔɔ, éɔk mɛnu te éɔk.

3É ndúɛndɛɔ páf' ɔ ɔ ńzí' mbɔ pɛlám pɔɔɛ ɛɔ póp ɔwɛɛ mat wí é pɔɔne Sé, ɛɔ kɔ póp swíite nüu melík-pɔ, ɛɔ kɔ póp ma' mbaɔ yóp nüu melu'. É píkɛ ɛɔ póp zí' pɔ né mat sáf'ne,

4ńjí ɛɔ póp ɔ ńzí' pɔɔɛ pi póp pɛt ńzáf' páf' mba wét lá ɔ ɛkɔɔ ndúu mɛ mba mbóɛkú' pé,

5mbó mɔɔɛ wí a sáɛne nu la ɛɛ, mbó mɔɔɛ wí a jíne pɔ nda' ndúu mɛ, éfa' mɛfa'-ndá mé sáf'ne, a póp mɔɔɛ wí pé kɔɔ nu yé, a póp mɔɔɛ wí a zú'ne ntsu-ndúu mɛ. Póp laa ɛɛ póp, ɛu pɔɔ swíɛɛ kɛɔɔ nüu nu-Sé póp.

Yúu mi Tite ńzí' mbɔ pɔɔsuu

6É pɛn mbó pɔ ndúɛndɛɔ páf' ɔ ɔ ńzí' pɔɔsuu nɛsáɛ nu la ɛɛ,

7mba nüu kü' lá. Kwa' ɔ táf' nüu kü' lá, ńnyet pɔ fáf'-yúu sáf'ne. ɔ laa mbó ńzí' pɔ né yúu, ɔ zí' wóp pɔ nda' né nu yi Sé kɔɔne, mbɛn ńzí' te ńjí yúu mi ɔ zí'ne yéte.

⁸Cú nu é tãu ndũhndũh, yi é laa mbó pé pɔɔ zɔh, níjĩ hɔɔ pɔɔ pi póp læ'ne nu-Sé, gɔ hĩák nu keɔɔh yi póp gɔ hĩcú nũu pekehe, sũu kó wóp.

Yúu mi Tite níjĩ' mbõ pekwa

⁹Zĩ' mbõ pekwa hɔɔ: «Póp zú' ntsu-pɔɔ pi póp gũeene wóp, te mba nũu kũs lá, hɔɔ póp lɔɔ shé hĩge yúu mi é pɔhne pɔɔ pi póp gũeene wóp, hɔɔ kɔɔ póp zɔh nu ntsu póp,

¹⁰hɔɔ kɔɔ póp jãɔ yúu-pɔɔ pi póp gũeene wóp. Te hĩtsú' póp, póp nyet hɔɔ póp pɔɔ mbo pé ná nzũu mbõ póp. Póp laa hĩge pá'a, mbo pɔɔ gɔ sũhĩe sũ'ne nũu menu mi pekehe zĩ'ne nũu Sé wĩ a gáne luk.»

Pɔɔ pi póp pɔɔ-Sé

¹¹É pá' pɔɔ-Kelístɔ gũeene nege, mbĩ'hɔɔ Sé ka tsuh hĩnyet mbõ pɔɔ hɔɔ a hu-pɔhĩám, hĩku' nege hɔɔ pɔɔ tsũu luk.

¹²Yĩyá nté pɔhĩám sé níjĩ' wekehe neme! mat wĩ é ká pɔh Sé póp, mba pá' pekehe ké pen hĩge yúu mi mbũu yekehe tsũunéne wekehe hɔɔ pekehe ge póp. Pekehe póp ndũ yɔ mbĩ, mbó pɔɔ pí póp sáhne nu la hĩge, hĩge pɔ menu mi é tũne ndũhndũh, mben hĩzú' pɔ nda' ntsu-Sé.

¹³Pekehe nán mbó hĩwĩ'le yúu sũ'ne yi pekehe sé níjĩ hɔɔ pekehe hĩge hĩgũe. Mba lé'lá' yi Sé wekehe wé gwé, Ngáluk Yésu Kelístɔ gɔ hĩdd' hĩnyet neɡú' we.

¹⁴Kwa' jũ ka gá tú yé hĩɔk hĩzúu tú yekehe, nelɔk hĩtsú' wekehe nũu menu keɔɔh mekehe tsũu. A ka niite wekehe, pekehe tsũ' pɔɔ pé, mbó pɔɔ ké ló', hĩtsú' hĩní' tú hĩge pɔ yúu mi é pɔhne.

¹⁵Mɔne menu mi ɔ gũe ne ké hĩcú mbõ pɔɔ cúne, hĩgóp hĩcú nelɔk nenĩ' metũu móp, nelɔk hĩnyet hu né yúu mi a faanéne, hĩɔk pɔ metũu-Sé. Kɔɔ hu gwák wú!

Tite 3

Nté yi mbo pɔɔ-Kelístɔ nán

¹Kwĩite pɔɔ-Kelístɔ hɔɔ póp gũe ne zú' ntsu-pasá'hɔɔh póp patsiine hɔɔh, hĩge yúu mi póp sé mbĩkehe, mben hĩnán hĩtũu pɔ nege menu mi é pɔhne.

²Cú mbõ póp hɔɔ kɔɔ póp cú nu keɔɔh mbõ hu, hɔɔ póp páa mefe!, mbó pɔɔ mbótne pótne, hĩnán hĩgá meku' mba wó lá.

³É ka póp yeɔ́ hĩká pekehe gúu póp page nu ké sáh, mbó patũutú mbõ Sé, mbó pɔɔ pi póp faanéne ndũh, mbó pekwa mbõ yúu tsũu yi mbũu yekehe tsũunéne wekehe netsáa mba nege. Pekehe ka póp pɔɔ hĩzáa sóɔ, mbó gahkegũɔ', mbaane membe mekehe te'.

⁴Lá hĩká yi Sé wĩ a gene pekehe luk nyetne hɔɔ tãm yé pɔh, a pen hĩkɔh pɔɔmesɔh lá,

⁵α γε πεκνε luk. Α γε πό'ο έ ποο πό ηγο πεκνε γε menu mi έ τύνε ndύηndυη πό, λά έ mbί'ηγο α tsάα mejύη mekνε. Α ka suk menu κερωη mekνε, ήδεε nύu Zwίkνε Λέενένε ήγε πέ πί wekνε neπί we fí.

⁶Σέ ka lee nύu Yέsu Kελίsto, já wi a γεne πεκνε luk, ήní' Zwίkνε Λέενένε έyά τύm πεκνε ké gwá'.

⁷Α ka ní' pá'a neπό yi πεκνε gw ήδεε nύu ποη τύm yέ, ήtsύ' pwo ndύηndυη ήgwεε luk kéme πό' πεκνε naη mβó ήzwί'le lá.

⁸Menu mone mi ε fύne necú laa zύ'u mβó πό'ο. M ben mβó ήkωη ηγο o tsuη έswίi wóp sά'ne, ήjí ηγο pwo tsuu pi πόp zápne τύm yóp nύu Σέ gw έsd' tuu nege mefa' sά'ne, έ πό πό'ο, yúu mi o zί'ne ποη mβen mβó yúu mi έ ήcwέλέ pwo mesωη.

⁹Λά páa neωη menu ké tú, mβáa menu nύu melík-pemáηgarpnjwεt, mβáa neωη nu ήdok έshot shά-nepύu-Mōsέe, έ menu ké tú mi mbo έ ποο cwέλέ.

¹⁰Nu laa mβó ηu wi a ma'ne fakνε tset cú'le-pwo Kελίsto, o papme wé tá' ηká a ποο zύ', o páate mβen mβapme wé a ke mboω zύ', o cwεεte wé tsetset pwo.

¹¹Ο jí ηγο ntέ ηu πό'ο κά pen mβó nύu sêndύη-Σέ πό, mβó ηgemenu κερωη. Menu κερωη mé sé ήγε ηγο a vu ntsaη mbi Σέ.

Cε'le lok ήdwíkle

¹²N daa ήtúu Altemís ke πο Tishik ωω mbō gu, o sά' tuu te ήtó ήkwέεte wάa túωη-Nikωpols. Έ zά' yi η ka zápne ηγο η gw ήnáη zύ'u nύu ηká-fák gwέ.

¹³Zenás wi a mβe' melá'-pwo zά'-ntsaη, te mba Apólós laa ήγο ήcάo sêndύη nenen, o loω shά ήgá kăó lá yi έ sé mβίkνε ηγο πόp gwεε.

¹⁴Έ píkνε ηγο πόωpémá πεκνε nzuu Kελίsto gwεε nesά' tuu ήγε menu sά'ne, nelok ήcwέλέ pwo pi kwa' nu τύνε nύu πόp, kωω πόp πό pwo ke πέ ήdύ'ne wóp.

¹⁵Pwo-Kελίsto tsuu pi pek nepóp pónne, sé cε'le wú. Cε'le pwo-Kελίsto pi πόp kωηne wúu, mbί'ηγο πεκνε nepóp temte ήzáp τύm nύu Yέsu Kελίsto.

Ngω mbótne-Σέ πό né puu petsuu.

Filemôḡ

Filemôḡ 1

Ge'le

¹Yɔ ɲwa'ne fú mbɔ̃ mɔ Pɔl, ɲgaɲtsáɲ mbí' nu-Yésu Kelístɔ. Pɛk Timɔtêe wí a mɔ́má mɔ nzɛɛ Yésu Kelístɔ gáne yɔ ɲwa'ne mbɔ̃ gu Filemôḡ. Ɔ mɔ́má wek we tɛɛnden, pɛkɲe pɛtsɛɛ temte éfa' núu nu-Yésu Kelístɔ.

²É yú, mben mbó yé Apíya, mɔ́má wek we maɲgé, mba yé Aleshipe, ɲgaɲku wekɲe tset ntsɔ, ɲge cú'le-pɛɔ-Kelístɔ yi é kúune ndá gu.

³Táa wekɲe Sé, mba Tsarɛɔ Yésu Kelístɔ pɔ mbó né pɛɛ, mbó ɲní' mɔ́fiite tɛm pɛɛ.

Pɔl sé ɲce'le Sé nté Filemôḡ

⁴Mɔ́má mɔ Filemôḡ, mɔ sé ɲgá pá'lá mbɔ̃ Sé ɲká tsɛɛ, ɲká yi n ce'lléne Sé n ce'le núu yú tú.

⁵ɲ gá pá'lá mbɔ̃ wé mbí'ɲgɔ mɔ sé ɲzú' pé le'le nté ɲkɔɲe yí ɔ gwéene nzɛɛ pɛɔ-Sé mba nté yi ɔ lokne ɲzár tɛm yú núu Tsarɛɔ Yésu Kelístɔ.

⁶Mɔ sé mbú' mbó mbɔ̃ Sé ɲgɔ a lok pá' pɛkɲe temtene, é fú núu nezár tɛm núu wé lá, ɲge ɲgɔ ɔ tsuɲ ɲjí menu sɛ'ne mi é píkɲene ɲgɔ púu ge la ɲdɔk éfa' mbɔ̃ Kelístɔ.

⁷N cú mbí'ɲgɔ, ɲkɔɲe yi ɔ gwéene ka ge n tsáate te'. Mɔ́má mɔ, tɛm yáa pótne, é fú núu pá' ɔ ka kuuténe pɛɔ-Sé.

Pɔl sé mbú' mbó mbɔ̃ Filemôḡ núu tú-Ɖnesime

⁸Mɔ ɲgaɲtúu-Kelístɔ, n zɛɛ ɲku' neswíi wú né yúu mi é píkɲene ɲgɔ ɔ ge lá, é fú núu yúu mi ɔ sé ɲge,

⁹n jáɔ ɲgɔ ɲ gɛ ɲdeɛ núu ɲkɔɲe yúu, mbú' mbó mbɔ̃ gu pú'ne. Te mba pá' mɔ Pɔl, n tsɛ' pɔ ndwen ndám, mben ɲgɔ mbó ɲkɔɲe, mbó ndátsáɲ nté Yésu Kelístɔ laa.

¹⁰Mɔ sé mbú' mbó mbɔ̃ gu núu tú-Ɖnesime, a tsɛ' mɔ́ waa núu nu-Yésu ndátsáɲ.

¹¹É ka pɔ yecɔ ɲká ɔ pɔɔ ɲgɛɔ' wé pɔ lá, é ke mbó ɲkɔɲe ɔ gɔ mbó ɲgɛɔ' wé, m bɔ̃ ɲgɛɔ' wé gúu.

¹²N túu wé ɲgɔ a pen nzɛɛ ɲtsét wú. A pá'a mbó tɛm yáa.

¹³N jáɔ ɲgɔ é mbó mbɔɲ ɲgɔ a pɔ pɔ neɲɔɲ mɔ, mbó éfa' fa' yi ɔ pé'ne mbó zɔ'ne, mɔɔ ɔ fa', núu ɲkɔɲe yi mɔ núu meɲka nté ɲkɛɛ sɛ'ne laa.

¹⁴Lá, mɔ ɲkáa ɲkɔɲ nege yecɔ yúu te ɔ zú' zú'ne pɔ. ɲ ká pɔ ɲkɔɲ netsɛ'ne wú tsɛ'ne la ɔ ge nu sɛ'ne núu mɔ pɔ. Mɔ sé ɲtsáa ɲgɔ ɔ ge pɔ yúu mi ɔ kɔɲe.

15 L'é'cɔ́, mbo a ka ná' éfú nejóŋ gu ɛ́gɛ nepó yi ɔ gu ɛ́gɛ mben ɛ́gɔ́ jéɔ wé, é pɔ́ pá' pɛɛ né gu tsɛ́' ɛ́nánŋ pɔ́ ɛ́ká tsɛɛ.

16 A pɔɔ pen mbó pɔ ɛ́kwaɔ pɔ. A lɛɛ ɛ́kwaɔ, ɛ́tsɛ́' mbó pɔ mɔ́ɔmá wu wí ɔ gu ɛ́kɔŋ tɛ'. A mbɔ́ mɔ, mbó tɛɛnden tɛ ɛ́ká yéɛ' pá' a gu mbó mbɔ́ gu? Mbí'ɛ́gɔ́ a kwa' ɛ́mɛɛɔŋ, mben mbó mɔ́ɔmá wu nɛɛ Yésu Kelístɔ.

17 É laa mbó yi ɔ jí ɛ́gɔ́ púu nũ tá' nu, ɔ kúkɛ wé pá' a pé'ne mbó mɔ, mbo ɔ kúkɛ wáa pɔ́'ɔ,

18 mbó yi a ka púɛɛɛ yɛcɔ́ yúu mbɔ́ gu, kɛ ɔ sé ɛ́ká pɔ yɛcɔ́ yúu mbɔ́ wé ɔɔ, ɔ ná ɛ́gɛ ɛ́tú mbɔ́ gu.

19 Kwa' mɔ Pól n dɔkne pɔ yáa ɛ́ɛwá'ne yɔ zɛ', ɛ́gɔ́ ɛ́ gu ɛ́gɛ ɛ́tú mbɔ́ gu. Lá jí ɛ́gɔ́ ɛ́ gŵɛɛ yɛcɔ́ yúu mi é laa mbó m bíkɛ ɛ́gɔ́ ɔ tú mbɔ́ mɔ. É pɔ́ pá' ɔ gɔ́ ɛ́gŵɛɛ nepó wí ɔ gŵɛɛne ɛ́kɔ́ɔne tɛ', ɛ́tŵɛ' pɔ wáa.

20 Mɔ́ɔmá mɔ, séswíi lɔk lík-Tsapɛɔ ɛ́gɛ yúu mi mɔ sé ɛ́dɔ́ mbɔ́ gu. Lɔk pá' púu latne mbɛɛ nũ Kelístɔ, mbótne tɛm yáa.

21 N dɔk pɔ pá' ɔ ɛ́ɛ ɛ́zú' nu la ɛ́ɛwá'ne yɔ ɛ́wá'ne. Mɔ sé ɛ́jí ɛ́gɔ́ ɔ gu ɛ́gɛ yúu mi mɔ sé mbíkɛ mbɔ́ gu tɛ ɛ́dɛɛ pɔ́'ɔ.

22 Pen ɛ́niite lúmndá, ɛ́dɔk ɛ́zŵí'le wáa mbí'ɛ́gɔ́ mɔ sé ɛ́kwaŋɛ ɛ́gɔ́ Sé laa ɛ́zú' pú' mbó yɛɛ, mbo pé gu mben mbá' wáa mbɔ́ pɛɛ.

Ndŵiknzɛɛ cɛ'le

23 ɛ́pafalas, wí pɛkné mbónɛ ndátsánŋ nté nu-Yésu Kelístɔ cɛ'le wú.

24 Mba Málékúshi, mba Alistak, mba Ndemas pɔp Lúkáshi wí pɛk pépɔp fa'ne tá' fa'.

25 Tsapɛɔ Yésu Kelístɔ pɔ́ mbó né pɛɛ.

Ébeluu

Ébeluu 1

Sé ka cú nu mbǎ pɛmɛsɔŋ ńɔɔe nũu móɔ ne

¹É ka pɔ yecó ŋká, Sé cú nu mbǎ pɛmɔaŋgarnjwɛt pɛkɛ, nũu mɛku tɛ ńzáa, mba nũu menté tɛ ńzáa. Pó'ɔ, ńɔɔe nũu pacwĩŋkɛ pɛ.

²É ké mbó nũu yɛkɛ kem-njí yɔ yí é tsá' mbó pɔ yé lɔk ndwĩkɛ, a cú nu mbǎ pɛkɛ, ńgɔ ńcú, ńɔɔe pɔ nũu Móɔ ne. A pɔ jú wĩ a ka lɛene nũu wé, ńniite ndũmbí tsuu, mbɛn ńzáp wé pá' mba kǎólá gɛ ńdá' mbó pɔ yé.

³Pé fú pɔ nũu móɔ wɔ la ńjǎ pá' negú' Sé ké ndwĩkɛ pó'ɔ. É laa mbó yi Sé ŋóku ɔɔ, mba móɔ ne pɛn mbó yé pɔ kwa' pó'ɔ. A jú wĩ a lɔk pɔ mɛtɛ mi é nũu swĩŋe yé, ńtɔɔtɛ mba kǎólá yi é ndũmbí tsuu. A ka pɔ tɛ ńgɛ yúu mi Sé sé éfú nũu ńdikɛ menu kɛɔŋ pɛmɛsɔŋ tɛ é mme, ńgɛ né tánɛpú, ńńáŋ nũu gúŋ-pó-Sé yi tɛ, jú Sé wĩ a sá'ne mba kǎólá.

Móɔ-Sé lɛe pɛcǔó'-Sé

⁴É ka lɛe pó'ɔ, Móɔ lɛe pɛcǔó'-Sé, lá Sé gá lík yé, é nyɛt ŋgɔ a gú' ńɔɔe wɔp.

⁵Sé ŋkaa mó zɛe ńcú mbǎ wɛcó cǔó' wɛ ŋgɔ: «ɔ móɔ wáa tɛ fú ló'ne m bó Tát wu pɔ.» A ńkaamó zɛe ńcú mba nũu wɛcó ŋgɔ: «Mɔ, ŋ gɛ ńgɛ mbó mbǎ wé mbó tát wɛ

a pɔ mbǎ mɔ mbó móɔ wáa pɔ.»

⁶Lá é ka ké ńgɛ ŋká yi Sé ka pɔ ńgɛ ńgɛ Móɔ ne wĩ jú pɔne túmbi nũu mba kǎólá tó ndũmbí, jú Sé cú ŋgɔ: «É pɔŋ ŋgɔ pɛcǔó' pɛ jú Sé pɛtsuu gú'le wé,»

⁷ńgɛ nũu pɛcǔó' pɛ ńcú ŋgɔ: «A gɛ pɛcǔó' pɛ pɔ pɔ pá' fɛfɔɔt lá mbɛn ńgɛ gaŋfa' pɛ êpá pɔ pá' mɛlám-múk lá.»

⁸Lá ńké ńgɛ nũu móɔ ne, a cú ŋgɔ: «Gu Sé, kɔ'-nɛfɔɔ nú ńdá' mbó pɔ gú.»

Mbɛn ŋgɔ: «Nté yi ɔ sé ńdɔk éśá' lá' yú, é ndúŋndɛŋ.

⁹ɔ kɔŋ nu yi é tǔne ndúŋndɛŋ, mbaa yi é ká tǔ.»

É yúu mi é gɛne pé jí, mɔ Sé wu ka zó'ne wú

ńdɔk wú ńgɛ yúu, mbuu yu pɔŋ nũu tɛ'.

Ŋ ka gá fu' yú ńɔɔe yé gaŋku pú.

¹⁰Mbɛn ńcú ŋgɔ: «A gu, Tsapɔ, wĩ ɔ ka pɔ nzɛne ńniite tsétsá', mba nɛpú kɛ mbó pɔ mɛfa' mú.

¹¹Mímá mɛyúu gɛ ńgɛ mme, lá ńgɛ nũu gu, ɔ pɔ pɔ gú. Mímá mɛyúu gɛ ńgɛ ńdwen pá' ndwĩ lá.

¹²Ḑ ɣɛ ḡɣε ḡkáte wóp pá' pé kátene ndwí-fák lá.» Pé ɣɛ ḡɣε kúp wóp pá' pé kúpme ndwí lá. Lá ḡɣɛ nũu ɣu, mbo ɔ ɣɛ ḡdá' mbó póp ɣú, yu luk ké lá' ḡme póp.

¹³Σέ κά πό ḡζεε ḡcú né wecó cüó' we ḡɣo: «Tó ḡnánḡ nũu ɣúnḡ-póp yáa yi tɛɛ ḡzŵí'le n dɔk ɣaḡmbuu pú, ḡɣε ntíkne-me ku mú póp.»

¹⁴Nu-pecüó'-Σέ zεε pá'a ḡbó küó? Póp póp pɔ mezŵikḡe mi é fa'ne mbö Σέ, a sé ḡtúu wóp ḡɣo póp ɣɛ éfa' fa' yi é ɣɛ cŵélé pɛɔ pi já Σέ ɣɛ ḡtáa ḡɣε póp luk.

Ébɛɩɩ 2

ḡbáa ḡu neɣwák nu-luk yi mɔ Σέ ka lɔkne ḡtó

¹Póp lá, pekḡe tsuḡ ḡɣwεε né ké ḡkú'le pɔ nu yí pekḡe ka zú'ne, ḡɣwεε te mbo póp póp, mbo pekḡe ɣɛ éfaane sēndúḡ, ḡkúu pé,

²pekḡe sé ḡjí ḡɣo, nu yi cüó'-Σέ ka lɔkne ḡtó ḡkámbi, é ḡkaa mónce' nu póp. Mba wö lá ŵi a ka póp éfaane yíyá nu, ḡtɛɛ tú nũu, Σέ ka póp ḡní' ḡɣöó' nũu wé póp pá' é sé ḡbíḡḡe.

³Pá' é ka póp póp lá, pekḡe laa ḡɣwák nu nũu máma nu yi Σέ ka ɣene pekḡe luk, mbo Σέ ḡɣε pá' te ḡnán wekḡe? Tsapɛɔ Yésu né túmbɛɛ yé ka piite ḡze necú nu éyá. Pɛɔ pi póp ka zú'ne ntsu wé, ɣɛ ḡtsuḡ éswíi wekḡe ḡɣo é kwa' máma nu.

⁴Σέ pen ḡtóɔte wóp nũu nu yi póp sé ḡcú, ḡdee nũu melii, póp menu māamaane, póp mendaakájɔ́ menté menté, ḡben ḡdee nũu mefa' mi a záɣne nũu wé nekḡte ḡɣo Zŵikḡe Léeneḡe ɣɛ ḡɣá fu' níine-pɛɔ póp ku' nefa'.

Móɔ-Σέ ɣene la pɛɔmesḡ luk

⁵Σέ ka zεε mboɔ ɣε ḡɣo pecüó' pé ɣwεε nu nũu nesá' ḡɣoḡ ŵí é sé ḡtó póp, ḡɣoḡ ŵí pekḡe sé ḡcú nu nũu.

⁶Wecó ḡu ka zεε ḡḡwa'ne yúu nũu ɣo nu tset ɣecó zɛ'-ḡwa'ne-Σέ ḡɣo: «Σέ, ḡumesḡ pá'a ḡbó küó te ɔ nán ḡkwaḡe wé? Móɔ ŵí ḡumesḡ píne a póp küó te ɔ nán ḡtík wé?»

⁷Ḑ ka ɣɛ nũu pá' pecüó'-Σέ pónε, ḡkɔk wé ḡɣá sé pɔ mózɛ' ḡɣá fu' níine yé, ḡtɔ' cɔ'-nefɔ tú yé, yété ɣene a ɣwεε neɣú'.

⁸Ḑ ka lɔk wé ḡɣε ḡu ŵí a sá'ne meyúu tsɛɛ mi ɔ ka niitene, ḡɣε ḡɣo mba küó lá zú' ntsu wé. Σέ ka ɣó ḡcú ḡɣo mba küó lá zú' ntsu-ḡumesḡ pá'a, ḡké ḡbɔɔ ḡcú te ḡba'ne ɣecó yi é ɣɛ ḡnán ké zú' ntsu wé póp. É ké ḡbó ḡkḡone pá'a, pekḡe cá póp ḡjéɔ ḡɣo yúu tsɛɛ sé ḡzú' ntsu-ḡumesḡ éwá póp.

⁹Lá, yúu mi pekḡe sé ḡjéɔ ḡkḡone póp pɔ ḡɣo Yésu ŵí Σέ ka kɔkne wé ḡɣá sé te pecüó'-Σέ lee wé mózɛ', Σέ ka ké tɔ' cɔ'-nefɔ tú yé, yété ɣene a ɣwεε neɣú', ḡben ḡní' meku' mé, mbí'ḡɣo a ka pé m nejéɔ ḡɣöó' la ḡpfú. Yésu laa ḡpfú nũu tú-pɛɔmesḡ tsɛɛ, mbo é fú pɔ nũu pá' Σέ tsáane mejéḡ pɛɔ te'.

10Σέ ka γε yúu tsuu yi é ndümbí é pó gú, mbó pɔ yúu pé. Pá' a ka pen mbó ḡkɔŋ ηγɔ pɔ te ḡzáa gu ḡtsú' pɔ pé, é pó tset negú' we lá, Yésu pen ḡgŋee nege póp luk lá, é ka pó mbíkhe ηγɔ a γε Yésu fú nüu ḡgüó' yi a jáɔne, ḡku' ηu wí a gu ḡge póp luk.

11Yésu wí a zee ḡge pɔ ku' pɔ-Sé mba pɔ pi a γε mɔ póp ku', póp pepóp temte mbó pɔ pɔ tá' ηu. É yúu mi é gene súu pɔ kó wé nefúŋ wóp ηγɔ pópémá pé pó.

12A ka zee ḡcú mbó Sé ηγɔ: «Mɔ ḡge éswíi pópémá páa né ηu wí ɔ jé. Mɔ ḡge túu tset cú'le ḡgú'le wú.»

13Mben ḡcú ηγɔ: «Mɔ ḡge ḡzáp tám yáa nüu Sé.»

Mben ḡcú ηγɔ: M báɔ laane, mbo pek mbóŋküó pi Sé ka gáne wóp mbó mɔ tó.

14ḡcú p'ɔ, mbóŋküó éprá pó pɔmesɔŋ. Póp pé pɔmesɔŋ pó pɔ tá' yúu, ḡgŋee mbar-mbuu, ḡgŋee meci, jé né túmbuu yé ka pen ḡtsú' yé ηmesɔŋ pá' póp, nepó yi a gu ḡtáa éfú nüu neví né, ḡgŋee ηu wí a gene pɔ pfúte, ḡcwéee metuu mé. Pé fúŋ ηγαŋ ηγɔ Sáta.

15A ka ḡtáa ḡpfú, nelɔk p'ɔ, éfú tset ndá-ŋkwa, ḡcwéete pɔ tsuu pi te fúne pá' pé ka píne wóp, póp ḡjúk mbók nepfú te mbo póp ka tsú'mó mbó mbó neví mbó pɔ pekwa pé.

16É zee mbó, kwa' nénwín, ηγɔ Yésu ηkaa ké ḡtɔ necwéle pecüó'-Sé pó, a ka tó necwéle pɔ njwetndá-Ábelehâm.

17É ka pó p'ɔ, mbó mbíkhe ηγɔ a gu nüu mba küó lá mbó pá' pópémá pé, é lee p'ɔ, a pó nɔŋpɔ' we gwé wí a náŋne ḡtsáa mejéŋ-pɔ, ḡjí yé pɔ nda' nefa' mbó Sé, nepó yi a gu ḡge Sé likhe mefaane-pɔmesɔŋ.

18É zee fú nüu pá' Yésu né túmbuu yé ka jáɔne ηgüó', ηkwa'ne pen ḡkúu wé, a ku' necwéle pɔ pi ηkwa'ne sé ḡkúu wóp gúu.

Ébeuu 3

Yésu tsa Mósêe

1P'ɔ la, pópémá páa pɔ-Kelíto, Sé wi kwa' jé ka fúŋne wúu nüu nu yé, mba wó lá tó nüu yé yúu. Puu sáŋ nu nüu ηu wí Yésu jé, a jé wí Sé ka túune ηγɔ a pó wekhe nɔŋpɔ' we gwé nüu nu-Sé wí pekhe túne nüu.

2A ka γε mba küó lá yi Sé ka tsó'ne wé nepó yi a gu ḡge, ndéŋndéŋ pá' Mósêe ka penne ḡge yé p'ɔ, nüu ηká yi a ka pó ḡdíŋe pɔ-Sé.

3É zee ḡγɔ mbó we negú' wí pé ka gáne lee we Mósêe, mbí'ηγɔ ηu kút ndá pé gáɔ'te ηγαŋ ḡdee ndá yi a kútne.

4Mba yété ndá lá zee ḡgŋee ηu wí a ka kútne, lá ηu wí a ka gene yúu tsuu a Sé.

⁵É ké ḡḡ nũ Mõsêe, mbo é ka pò ḡká yi a ka pò ḡdíḡe pwo-Sé, ḡjí yé pò nda' yúu mi Sé ka cúne ḡḡ a ḡe, ḡbó pò ḡḡaḡfa', mba kũó'lá yi a ka pò ḡḡe nyet yúu nũ menu mi Sé ka pò ḡḡ ḡdá' ḡḡe c̄w̄et.

⁶Lá é ḡ nũ Kelísto, a jí yé pò nda' yúu mi Sé ka cúne ḡḡ é ḡḡe mbó ḡú, ḡbó m̄o-nda', w̄í pé ka tíkne wé pá' a ḡ ḡsá' pwo-Sé. Pwo-Sé l̄ok ḡbó pò weḡḡe, pá' p̄eḡḡe laa ḡkú'le yúu mi p̄eḡḡe ka p̄émne te p̄eḡḡe p̄o ḡm̄a'le, ḡben ḡn̄áḡ ḡbó ḡd̄ok p̄o ka'me ḡz̄w̄í'le yúu mi Sé ka ka'ne mb̄ p̄eḡḡe.

Mófiite wi Sé ka ka'ne mb̄ pwo pé

⁷É yúu mi é ḡene Z̄wikḡe Léeneéne cú ḡḡ: P̄a laa ḡzú' ḡḡi-Sé l̄'ne

⁸k̄o p̄a z̄aḡne metúute m̄a pá' p̄e m̄aḡḡaḡḡw̄et p̄a ka z̄aḡne nũ l̄é' yi p̄o ka p̄o ḡt̄a tú mb̄ wé. Lé' yi p̄o ka ts̄aḡneéne wé k̄ḡḡet ḡḡ a ḡe yúu mb̄ p̄o.

⁹Sé cú ḡḡ: «Pé m̄aḡḡaḡḡw̄et p̄a ka ts̄aḡne w̄a k̄ḡḡet, ḡḡ ḡ ḡe yúu mb̄ p̄o ḡd̄ok ḡd̄o neḡá pá' ḡ ḡ ḡḡe,

ḡts̄aḡne w̄a pá'a te mba pá' p̄o j̄aḡne yúu mi m̄o ḡḡe ḡj̄a nũ ḡḡu'lá' megéménékwa.»

¹⁰É yúu mi é ka ḡene nu ȳíḡa ḡḡku-p̄aḡes̄o p̄k w̄a. Lá n cú ḡḡ: P̄o ḡká ts̄a t̄m ȳo éfú nũ m̄o ḡj̄epme j̄epméne. P̄o ḡkaa lá' ké ḡd̄ok yecó tá' nũ menu mi ḡ ka p̄o ḡcú mb̄ p̄o, éfúḡ yecó nu p̄o.

¹¹É yúu mi é ka ḡene n d̄ok z̄aḡl̄oḡ ḡkaa ḡḡ: «P̄o ké lá' ḡkúu tset mófiite wi ḡ ka ka'ne mb̄ p̄o p̄o.»

¹²P̄o' lá, mb̄a p̄oḡp̄eḡm̄a p̄a, p̄a lak tú ȳa, k̄o t̄m wecó ḡu w̄a ten nda' te éfú nũ Sé w̄í a p̄o ḡú ḡj̄ep t̄m yé.

¹³Lá, p̄a p̄o ḡn̄í' met̄a-memba m̄a p̄a né p̄a, p̄o' ḡjí ḡḡ nu keḡoḡ ké ḡe éfúkle wecó ḡu w̄a, te t̄m yé ten, a p̄o p̄en ḡzú' ḡḡi-Sé p̄o p̄o. P̄a ḡe p̄o', lé' ts̄a, mb̄'ḡḡo ȳo lé' yi pé tset ḡwa'ne-Sé éfúḡ ḡḡ é l̄'ne. Ȳo p̄one lé' yi ḡbó pé zú' ḡḡi-Sé.

¹⁴P̄eḡḡe pé Kelísto z̄e ḡts̄a' ḡtemte ḡbó p̄o nũ tá' nu, lá é sé ḡbíkḡe tá' yúu wéḡó', é p̄o nekú'le yúu mi pé ka s̄w̄iine weḡḡe lá p̄eḡḡe z̄aḡ t̄m nũ Sé, ḡkú'le kú'léne te ḡdá' ḡkúu nũ nd̄wiknz̄a lé'.

¹⁵Pá' ḡwa'ne-Sé cúne ḡḡ: P̄a laa ḡzú' ḡḡi-Sé l̄'ne, k̄o p̄a z̄aḡne metúute m̄a pá' p̄a ka z̄aḡneéne nũ l̄é' yi p̄a ka p̄o ḡt̄a tú mb̄ wé lá.

¹⁶Pwo pine p̄o ka z̄eene ḡzú' ḡḡi-Sé, ḡt̄a tú mb̄ wé, é ka p̄o p̄e w̄? P̄o ka p̄o pwo ts̄a pi Mõsêe ka l̄okne w̄o éfú tset ḡḡoḡ-Éḡíḡto ḡc̄w̄et.

¹⁷Nu p̄e w̄ p̄enne ḡdá' ḡbúk Sé p̄kne ḡḡu' megéménékwa? É ka p̄o nu-pwo pi p̄o ka p̄uune éfaane menu, la ḡvute k̄ḡḡet ḡp̄fúte, meḡfú m̄oḡ sat z̄a'.

18A pen ḡkaa n̄u nu pé wǎ te ḡcú ḡḡ póp ké lá' ḡkúu tset móf̄iite w̄i a ka ka'ne mbǎ póp pǎ ɔ? É ka pǎ n̄u nu p̄wɔ pi póp ka t̄w̄ne tú mbǎ wé.

19Pek̄ne lɔk ḡj̄wɔ ḡḡ póp ḡkaa ḡkúu tset móf̄iite w̄i Sé ka ka'ne mbǎ póp pǎ, mbí'ḡḡ póp ḡkaa zú' nu yi a ka cúne, te mbém pǎ.

Éb̄el̄u 4

1Lá nepó w̄i Sé ka ka'ne móf̄iite w̄i mbó p̄wɔ kúu tsetú pét pǎ gú. Pá' w̄iwá ḡk̄w̄ pen mbó wek̄ne lá, p̄wɔ páa pá' mbó wecǎ tá' ḡu tsetset p̄wɔ lá' mbɔɔ tsetú kúu.

2Pek̄ne ka zee mb̄en ḡzú' yek̄ne ḡk̄w̄ Sú'ne êwá pǎ pá' p̄wɔ pi póp ka pǎ k̄ḡtet ka zú'ne yǎp. Lá póp ka ké ḡzú' yǎp é p̄wɔ wǎp c̄w̄élé, mbí'ḡḡ póp ḡkaa záp t̄m yǎp n̄u pǎ.

3É ḡw̄ n̄u pek̄ne pi pek̄ne ka zú'ne te ḡzáp t̄m n̄u, pek̄ne ḡḡe ḡkúu tset w̄iwá móf̄iite. É pǎ w̄i Sé ka cúne nu n̄u, pá' a ka cúne ḡḡ: «Mɔ sé ḡɔk z̄ḡl̄ḡ ḡkaa ḡḡ: Póp ké lá' ḡkúu tset móf̄iite w̄i ḡ ka niiténe mbí' wǎp pǎ.» Sé ka gó cú pá'a, mbɔ a ka lá' éfa' m̄efa' mé ḡká yi a ka niiténe nd̄umbí te é m̄e.

4Pé ka cú nu tset yecǎ z̄w̄-ḡwa'ne yé, nté lé'lá' mbáate saambá ḡḡ: «Sé ka fa' m̄efa' mé ts̄w̄, ḡj̄w̄iite n̄u lé'lá' mbáate saambá.»

5É pen ḡtǎ n̄u yɔ z̄w̄-ḡwa'ne ḡcú ḡḡ: «Póp ké lá' ḡkúu tset móf̄iite w̄i ḡ ka niiténe mbí' wǎp pǎ.»

6Sé ka záp ḡḡ p̄cǎ p̄wɔ ḡw̄ ḡḡe ḡkúu tsetú, lá peluḡmbi p̄wɔ p̄wɔ zú' ḡk̄w̄ Sú'ne la mb̄en ḡké mbɔɔ tsetú kúu pǎ pǎ, mbí'ḡḡ póp ka zú' mbɔɔ pém pǎ.

7É lee pǎɔ, Sé pen ḡzáp yecǎ lé' yi fí é pǎ ḡḡ: É pǎ pǎ lǎ'ne. Mbɔ ȳyá nu ka lee mǎ, a ka lɔk ntsu-fɔ Ndav̄it ḡcú yúu mi pek̄ne ḡd̄á'mǎ ḡcú ḡḡ: P̄wɔ laa ḡzú' ḡḡi-Sé lǎ'ne kɔɔ p̄wɔ z̄w̄ne metúute m̄w̄.

8É ka laa ḡzee mbó yi Yéshua ka lɔkne p̄wɔ ḡḡw̄ te póp kúu tset w̄iwá móf̄iite, mbɔ é laa mbó Sé p̄wɔ pen ḡk̄w̄i yecǎ lé' nde' pǎ.

9É lɔk pǎɔ, ḡcú ḡḡ: Móf̄iite w̄i Sé ka fa'ne m̄efa' mé te ḡḡw̄ee n̄u lé'lá' mbáate saambá, pen ḡt̄w̄ t̄w̄ne mbó ḡz̄w̄í'le p̄wɔ-Sé.

10Mbí'ḡḡ ḡu w̄i a kúune tset móf̄iite w̄i Sé ka niiténe mbí' wé, a pen ḡj̄w̄iite yé n̄u m̄efa' mé pá' Sé ka fa'ne mé gúu la ḡj̄w̄iite lá.

11Pǎɔ lá, pek̄ne sá' t̄w̄, ḡkúu tset w̄iwá móf̄iite, pek̄ne ḡe n̄u nté yi wecǎ tá' ḡu n̄u pek̄ne ké pǎ ḡḡe t̄w̄tú pá' petát pek̄ne, ésdá pǎ.

12S̄w̄ḡe-sé tente sú'ne la ḡtsuḡ éfa' m̄efa', tú yé sh̄w̄itne te ḡd̄ee m̄ba yé m̄ba yété nté ní-ntsɔ lá yi é ḡw̄eeene meḡḡ m̄embá, é sǎ ḡkúu n̄u ḡu kúune te ḡd̄ee n̄u z̄w̄ yi z̄w̄ik̄ne-ḡḡaḡ póp t̄m yé, z̄w̄ k̄waḡe yé zú'u, t̄emt̄ene, te ḡd̄ee n̄u z̄w̄ yi m̄ezuḡ-m̄b̄w̄-ḡḡaḡ póp m̄efǎ mi é tset m̄ets̄w̄íi mé zú'u. É ḡak ḡu n̄u yúu mi ḡḡaḡ sé ḡtsá m̄ba n̄u yi a sé ḡk̄waḡe t̄m wé.

13É mbi Sé yecó yúu pɔɔ yi lɔwóméne pɔ, tset yɔ ndũmbí yi a ka niiténe. A jáɔ yúu tsuu, a ma' mík híjɔ mba kǔólá pá' é pónne. Pekhe ge híge ítemte túu mbi yé mbéete ntsu wekhe.

Yésu ku' nepó kwa' Nɔhpɔ' we gwé

14Pá' pekhe gwéene tá' Nɔhpɔ' we gwé wí a kwa' wíwá lá, wí a ka gane te híkúu nejóh Sé nté wekhe lá, a pɔ Yésu, mbó móɔ-Sé lá, pekhe kú'le nu yi pé ka swíine wekhe, pekhe záp tám núu, mben mbó éswíi yíyá nu mbɔ pecó pɔɔ.

15Wekhe Nɔhpɔ' we gwé êwá zee híjí nté yi menu kúune wekhe pɔ'ɔ, menu ka kúu wé, hkwa'ne menté menté kúu wé gúu pá' pekhe, lá a ké ndá' mbɔɔ yecó nu faane.

16Pɔ'ɔ lá, kɔɔ pekhe mɔ'le nekwé'le híge né za' yi kɔ'-nefɔɔ-Sé zú'u, nelɔk pɔ'ɔ, mbó nejóh já Sé wí a gwéene pɔhám. Pekhe kwé'le pɔ'ɔ, la Sé tsáa mejíh mekhe, hínyet wekhe né pɔhám yé, mbó ícwéle wekhe núu hká yi pekhe jákne nege.

Ébɛluu 5

1Pé zee híge pɔ tsetset pɔwmesɔh ítsó' Nɔhpɔ' we gwé pɔ nepó yi a ge éfa' mbɔ Sé, núu tú-pɔwmesɔh. Yé fa' pɔ nelɔk yúu ntó mbi Sé hínyet wé, mba nenɔh pɔ' ndɔk mbú' mbɔ mbɔ wé hɔɔ a likhe menu kepɔh-pɔwmesɔh.

2Pá' já Nɔhpɔ' pen híkáa yé káane núu meshé tsuu lá, mbó a zú' yúu mi é gene la pɔ pi pɔp ká pɔ híjí yúu mi pɔp gene pɔ, mba pɔ pi pɔp faane sêndúh, faane nu mbɔ Sé.

3É lɔk pá' já né túmbuu yé pen híkáa yé káane lá, hígwéee nenɔh pɔ' mba núu yé tú ndɔk mbú' mbɔ mbɔ Sé hɔɔ a likhe menu kepɔh mé gúu, te a pɔɔ nɔh pɔ' pɔ nda' núu tú-pɔwmesɔh pɔ,

4mbó hu zee mbɔɔ náh te ícú hɔɔ pé gá meku'-Nɔhpɔ' we gwé mbɔ wé pɔ. Sé tsó'ne hu ndéhndɔh pá' a ka tsó'ne Álɔh.

5É ka ge núu Kelístɔ mben mbó pɔ pɔ'ɔ. Já hkane náh te ícú hɔɔ a gwéee negú' we Nɔhpɔ' we gwé pɔ. A ka gɔ ítsé' pɔ'ɔ é fú pɔ mbɔ Sé wi a ka cúne mbɔ wé hɔɔ: «ɔ Móɔ wáa, te éfú ló'ne m bó tát wu.»

6É pen mbó pɔ ndéhndɔh pá' a ka penne ícú núu yecó za' hɔɔ: «ɔ Nɔhpɔ', te híké ndá' mbó pɔ wété, núu nté yi Melkisedek ka pónne yé.»

7A pen mbó pɔ já Yésu wí a ka pónne hká yi a ka pétné ndũ tsétsá', íc'e'le Sé wí mbó a ge te a pɔɔ pfú, mbú' mbɔ mbɔ wé lá mbó hígá gwát híkíi. Sé fú núu pá' Yésu zwí'le mba kǔólá pɔ mbɔ wé, hízú' c'e'le yé.

8A ka pɔ pɔ móɔ-Sé lá, híjɔ hɔǔ' jáɔne, te éfú pɔ núu híz' nezú' ntsu-Sé,

⁹mben ízú' te íku' ñu wí mbó a ge pɔ pi póp zú'ne ntsu wé temte nduk nda' nda'.

¹⁰É gó mbó, mbo Sé ka lok wé íge Nɔɔpɔ' we gwé ñu nté yi Melkisedek ka pónne yé.

Ñu páa nená ké pɔ ízáp pɔ tím yé ñu Sé

¹¹É gɔ ñu nu-Melkisedek, mbo pek gwé menu mi pek gɔ ícú ñu te é zaa zaaɛ, nekyété mîmá menu mbɔ pɔ ten te', mbí'ngɔ pé ká cú nu pɔ fé'ne ízú' yúu mi pé lokne ícú pɔ.

¹²Pɔ mbó ígɔ mbó íkɔɔne ítsú' mbó pɔ pazí' pɔ né nu-Sé. Lá pɔ pen mbó ítsáa ngɔ pé pen ízú' wɔ né menu mi pé piitène ñu nezí' ñu né nu-Sé. É pɔ pónne te pɔ pé ítsáa pɔ nepɔ, lá mbo pɔ lá' mbó ígɔ ítsú' ítsáa pɔ yúupéjé pi é sé ítente.

¹³Ñu laa íké mbét ínɔɔ pɔ nepɔ, mbo é laa mbó a pɔ ku' nejí nu ñu yúu mi é tíɔne ndáɔndá pɔ, mbí'ngɔ ngan pé pɔ mɔɔmbót.

¹⁴Lá ígɔ ñu pɔ pi póp tsukléne, mbo póp íkwét pɔ yúupéjé pi é tenténe. Póp pɔ pi póp ka zí' mɔ te ígwé mat nesáɔ nu, íjí yi sɔ'ne, íjí yi kepɔɔ.

Ébɛɛ 6

¹É yúu mi é gene é pɔ mbíkɔ ngɔ kɔ pekɔ gɔɔ tá' íká ñu menduɔmbi menu mi pekɔ ka zene ñu nejí nu-Kelíɔ. Pekɔ sá' tɔ ízú' menu mé mi pé zí'ne pɔ pi póp tsuklene ñu nu wé, te pekɔ pɔ lá' íjúk ínɔɔ pɔ cé nde' pɔ. Pé cú nepen mben ñu menu pá' netém íkwɛn ñu mefa' mi é gáɔne pɔ neví, pá' nezáp tím ñu Sé,

²pá' nezí' nu ñu necwéé íki, pá' nezí' nu ñu nezáp mbó tú-pɔ, pá' nezí' nu ñu nezwíime ñu neví mba ñu pá' Sé gɔ ídá' ígak metsan ídɔk ídwíkle.

³Pekɔ ná mɔne menu, ídut ígɔ né mbi, pá' Sé laa mbém.

⁴⁻⁶Pé gwé nená mbí'ngɔ pɔ pi Sé gene, póp júɔ zɔ' fúk, íge ítém íkwɛn mbɔ Sé, é ten pá' é laa mbó ñu éswíi wóp né nu te póp pen mben mbɔ Sé. Pé cú pɔ pá' pi póp ka zú'ne yúu mi Sé fúne ténepú ígá pɔ níne. Sé gá Zwíkɔ Lééne mbɔ póp, póp zú'í swíɔne-sé te ízú' pá' é pɔɔne, mben íjí mba pá' metɔ mi é gɔ ídá' la ítɔ pónne. Póp laa íkɔ Sé, mbo é ten pá' mbó pé ge te póp pen mben mbɔ Sé, mbí'ngɔ póp lok nege pɔɔ, mben íkwíi mɔɔ-Sé ñu tɔ mbáɔte páɔtène, ítsɔ' wé ítík pé zɔɔte wé.

⁷Pekɔ zɛe íjí ngɔ, mɔɔ laa ídɔ ñu tsétsá' kwa' sɔ'ne, yúu mi é gɔ cwéle pɔ pi póp gene pé zɔ' yíyá tsétsá' é kɔ', é pá' Sé gɔ ní' mbótne ñu yíyá zɔ' tsétsá'.

⁸Lá mbó yi cwéenaɔndɔɔ póp mesɔpnzɔɔ laane íkɔ' ñu yíyá zɔ'-tsétsá', mbo é ké cwéle ñu yecɔ yúu pɔ, mbo Sé gɔ íní' ndɔɔ ñu pé me', íge ítsú' ítɔɔ tɔɔne.

⁹Πόρπέμά πεκ πέ ταινδεν, πεκ κέ ή cú pá'a mób ήjí kwa' sá'ne ηγο ραι νύu sêndún we sá'ne é πό wí πέ λεene νύu ήduk.

¹⁰Σέ λο ήγε nu yi é κά túu ndáηndηη πό πό. Mób a ποο likηe yúu mi ραι ka gene πό, pá' ραι ka cŵéléne πόρπέμά ραι ραι-Kelísto, ραι zee mbét ήcŵéle wóp cŵéléne, é lok ήnyet ηγο ραι κωη Σέ.

¹¹Yúu mi πεκ κέ mób ήtsáa πό πο ηγο mba wǎ lá tsetset ραι, κέ mób ésá' túu πο πό'w, ήdok ήγη né mbi, te ήdá' ήkúu ndŵikle nepó wí mba kǎs lá yi a sé ήzŵí'le mbǎ Σέ γαι ήγε mbuute.

¹²Κωο ραι tsá' pelón. Te ήtsá' πό'w, ραι πέe fu' νύu ραι pi πόρ lok nezáp tám νύu Σέ mba nezŵí'le κέ κάa, ήcŵée yúu mi Σέ ka ka'ne negá mbǎ πόρ.

Yúu mi Σέ ka ka'ne mbǎ ραι, a γαι ήγε ήγά mbo a ποο ná

¹³Ραι zee ήjí ηγο Σέ ka ka' yúu mbǎ Ábelehâm. Pá' wecó ηu wí a gú'ne ήδεe jé Σέ, te mób a lok wé ήkaa κά πό gú πό lá, jé Σέ lok kwa' túmbαι yé ήkaa,

¹⁴ήcú ηγο: «N cú te ésŵíi nu, mo ήγε ή' mbótne νύu gu te', ήγε ηjwet yu tsuη ήzáa te'».

¹⁵Ábelehâm zú', ήzŵí'le κέ κάa, é lee πό'w, a lá' ήgŵee yúu mi Σέ ka ka'ne mbǎ wé.

¹⁶Ραιmésuη zee ήtsá' nekaa nu, ήdok lík-ηu wí a gú' ήδεe wóp ήkaa, ήγο kaa πό'w, ήdok ήnyet ηγο é nu, mben ήdok ήjǎ' ntsu-pazou yíyá nu.

¹⁷É yúu mi Σέ ka gene. A ka cú nu te ήkaa, mbí'ηγο a ka πό ήdoo né tsuη ήnyet mbǎ ραι pi a ka ka'ne yúu mbǎ πόρ ηγο, yúu mi a ka záρne yi a κέ lá' ήkúpme πό.

¹⁸Πό'w lá, yúu gú yépa yi mób é ποο kúpme, pá' Σέ ka ka'ne nu mba pá' a ka κάane, é πό menu mi é tenne te Σέ cú πέ λο κέkáj. Wíwá nepó ή' metαι mék te', πεκ pi πεκ ka náne mba kǎs lá, kwaηe wék tsá' ήtúu πο νύu yúu mi πεκ zŵí'léne mbǎ wé.

¹⁹Nepó wí πεκηe sé ήzŵí'le yúu πο mbǎ Σέ ge tám yekηe póρne ήnánη κέ gwet. Πεκηe sé ήtsuη ήjí ηγο πεκηe γαι ήdá' ésó neshŵélé, ήkúu zai yi Σέ zú'u.

²⁰Mbí'ηγο Yésu ka piite ήkúu zú'u mbí' weκηe. A pen mób zú'u ηkôone, mób Noupa' weκηe we gwé, νύu meηgu' meηgu', νύu nté yé Melkisedek.

Ébeiau 7

Melkisedek ka πό fow, mben mób noupa'

¹Melkisedek êwá ka πό fow-ραι-Salem, mben mób noupa'-Σέ, Σέ wí a pi'ne mba kǎs lá. Ábelehâm ka πό yeçó lé' yi a ka γαιe ntsó, ήtó ήdǎ' pefow te ήzáa, ήjé wóp, mób mben nαι, Melkisedek γαι ήzá' wé, ήní' mbótne νύu wé.

²A gapte yúu pi a lókne éfú ntsɔ nji negém, ɣgá tá' nji mbɔ wé. Lík-Melkisedek lók ńcú ɣgɔ: «Fɔɔ-nu yi é tɛ́ɛne ndɛ́ɣndɛ́ɣ», a pen mbɔ fɔɔ-pɛɔ-Salem pɔ'ɔ, ńdɔk mbɔ fɔɔ-mbɔ́tne.

³Pé ká jí tát pe Melkisedek pɔ. Pé ká jí má we pɔ, ɣké mbɔɔ jí tsénndá yi a fúne nŭu pɔ, pé ká tɔ nŭu yecó zɛ' tset ɣwa'ne-Sé ńzú' pé cú nu nŭu nepí wé pɔ, ɣké mbɔɔ zú' pé cú nu nŭu nevé we pɔ. É pɔ pɔ'ɔ, a lók mbɔ pɔ' mɔɔ-Sé, mbí'ɣgɔ a nɔɣpɔ' wí a pɔ pɔ gú.

⁴Pɛɛ jɛɔ pɔ' Melkisedek lókne mbɔ máma ɣu pɔ'ɔ, jɛ́ wí Ábelehâm, mâaɣapɣnjwɛt-Paíslayêl, ka lókne yúu éfú ntsɔ, ɣgap nji negém, ɣgá tá' nji mbɔ wé.

⁵Nepɛ́ɛ-Mɔ́sêe píkɣe mbɔ panɔɣpɔ' pi pɔp lók mbɔ njwɛt-Lévi ɣgɔ, pɔp píkɣe mbɔ Paíslayêl ɣgɔ pɔp gapte mba kɛ́ɔlɔ́ yi pɔp gwɛene, ɣgapte nji negém, ɣgá tá' nji mbɔ pɔp panɔɣpɔ', mbíkɣe pɔ'ɔ, mbɔ pɔɔpémá pɔp, la pɔp pɛtsɛɛ pɔ éfú pɔ nŭu njwɛt-Ábelehâm.

⁶Melkisedek ɣkaa ɣu nŭu njwɛtndá-Lévi pɔ, lá Ábelehâm gapte yúu pé nji negém, ɣgá tá' nji mbɔ wé, a cwéé, ńní' mbɔ́tne nŭu wé wí Sé ka ka'ne yúu mbɔ wé.

⁷Pé zee ńjí sá'ne ɣgɔ ɣu wí a ní'ne mbɔ́tne lee ɣu wí a cwééne mbɔ́tne.

⁸Panɔɣpɔ' pi pɔp lókne mbɔ njwɛt-Lévi, pi pɔp cwééne tá' nji nŭu yúu nji negém, pɔp pɛɔ pi pɔp náɣne ńpfúte. Lá ɣgɛ nŭu Melkisedek wí a ka cwééne tá' nji nŭu nji negém, a ɣu wí a mbɔ pɔ gú, pɔ' ɣwa'ne-Sé sé éswíi wekɣe pɔ'ɔ.

⁹É laa mbɔ pekɣe cú ɣgɔ pɛɔ-Lévi pi pɔp cwééne tá' nji, nŭu nji negém, ka gá yɔp tá' nji nŭu nji negém mbɔ Melkisedek, pɔ'ɔ ńdɛe nŭu Ábelehâm.

¹⁰Mbí'ɣgɔ é ka pɔ lé' yi Melkisedek ka gɛne ńzá' Ábelehâm, Lévi pɔ yé sé, ńdɛe nŭu pɔ' a ka pɔne nepɛm-Ábelehâm, ɣgapɣnjwɛt wɔp.

¹¹Nepɛ́ɛ-Paíslayêl píkɣe ɣgɔ pé lók pɔ pɛɔ-njwɛt-Lévi ɣgɛ panɔɣpɔ'. Pɔp pɔ panɔɣpɔ' nŭu nté yi Álɔɣ ka pɔne yé. Yúu ka pɔ pé'ne mbɔɔ ják nŭu yɔp nté nenɔɣ pɔ' pɔ, mbɔ nená wɔp, ńtsɛ' ńdɔɔ pɔ wecɔ nɔɣpɔ' pɔ nŭu nté yé Melkisedek ka pɔ ɣgɛ cwéélé nŭu kɛ́ɔ?

¹²Nté yé nelɔk ńtsɔ' panɔɣpɔ' laa ńzee ɣkúpme, mbɔ nepɛ́ɛ gwéee nekúpme yé.

¹³Pé cú mɔne menu pɔ'a mbí' Tsapɛɔ wekɣe. Jɛ́ wí a fúne nŭu yecó njwɛt yé, yi wecɔ ɣu ka pɔ éfú nŭu éfá' fa' zɛ' yi pé nɔɣne pɔ' zú'u pɔ.

¹⁴Pɛɔ pɛtsɛɛ zee mbɔ ńjí ɣgɔ, Tsapɛɔ wekɣe fúne nŭu njwɛt-Jwída, njwɛt yi Mɔ́sêe ɣkaa ɣkɔ́wí lík yɔp ɣká yi a ka pɔ ńcú nu nŭu panɔɣpɔ' pɔ.

Yésu nɔɣpɔ' nŭu nté yé Melkisedek

¹⁵Yúu mi pé gɛ éfú nŭu ńniite ńzú' nu yi pé ńdɔ́mɔ ńze necú, é pɔ' wecɔ nɔɣpɔ' wí a ka cwɛtne, nŭu nté-Melkisedek.

- 16 A ká gó mbó nɔŋpɔ' pá'a, é fú nũu necó nepɛ́ɛ ni pé ka zápne ηγο pɛɔmesɔŋ nen nũu pɔ. É fú pɔ nũu metɛɛ mi é nũu ye luk. Wîwá nepɔ pɔ luk kéme,
- 17 mbo pé ka ηwa'ne nu nté wé ηγο: «Ɔ nɔŋpɔ' wî a gɛ ndá' mbó pɔ wété nũu meŋgu' meŋgu', nũu nté-Melkisedek».
- 18 Pé lɔk pɔ'ɔ, mbiite ntsét ndwen ndún wî pé ka piite ntík ηγο pé nen nũu, mbí'ηγο yúu ka ják nũu wîwá ndún, é pen mboɔ cwélé.
- 19 Pɔ'ɔ mbí'ηγο nepɛ́ɛ-Mɔsêe ηkaa ge te yecó yúu ku' nũu nté yi Sé sé ηkɔŋ pɔ. É ηkɔŋe, mbo Sé ka tík yecó ndún fí, kwaŋe yekeŋe náŋ ηkɔŋe ntsé' ntɛ́ɛ pɔ nũu. É pɔŋ ndee wecó, mbí'ηγο pekŋe ndee nũu ηgɛ te ηkúu nejóŋ Sé.
- 20 É pen mbó mbɔŋ, mbí'ηγο Sé ka gó tík nɔŋpɔ' we gwé we wîwá ndún, ícú nu te ηkaa. Panɔŋpɔ' pé pelɛ́m ka gó ícwet nũu njwet-Lévi, Sé pɔɔ cú nu te ηkaa pɔ,
- 21 Lá é gɛ nũu Yésu, a gó ntsé' Nɔŋpɔ' we gwé, Sé cú nu mbɔ wé te ηkaa ηγο: «Mo Tsapɛɔ, mo cúne te ηkaa Mo ηgɛ ndá' ηkúpme nu yí n cúne pɔ.» N cú ηγο: «Ɔ Nɔŋpɔ', ndá' mbó pɔ wété nũu meŋgu' meŋgu'.»
- 22 É ka fú nũu, Sé lɔk Yésu ηge nelwîi yo kaa fí yi é pɔŋne ndee yecó.
- 23 Yúu mi é pen mbó nũu pɔ ηγο: Panɔŋpɔ' pé njwet-Lévi ka gó ízɔa zɔane mbí'ηγο nevú ka pɔ ítɔ' wɔp né ké ndá' éfa' fa' yɔp fa'ne te mboɔ lá' ípfú pɔ.
- 24 Lá é ké ηgɛ nũu Yésu, mbo yá fa'-nɔŋpɔ' ká pɔ yi mbo wecó ηu nde' fa' pɔ, mbí'ηγο jɛ́ Yésu gɛ ndá' mbó pɔ gú, nũu meŋgu' meŋgu'.
- 25 Yúu mi é pen ηge a ku' nege pɛɔ pi pɔp sé ndɔk wé ηkwé'le ítɔ né nejóŋ-Sé, pɔp luk pɔ tá' ηká. Pɔ'ɔ mbí'ηγο jɛ́ Yésu pɔ pɔ gú, pá' a gɛ ícɛ'le Sé nũu tú yɔp.
- 26 A lɔk mbó Nɔŋpɔ' we gwé wî é ka pɔ mbíkŋe mbɔ pekŋe. A kwa' móɔ-Sé, mbó mbú' nũu mba kɛ́ɔlá, mbó ké yecó nu kepɔŋ nũu wé, pɔp page menu kepɔŋ ká tém yecó nu pɔ, mbo Sé ka tswíkŋe wé te tɛ́ te yecó yúu ká pen ndee wé tɛ́ pɔ.
- 27 A ká pɔ pá' pecó panɔŋpɔ' pegwé pi pɔp ka gwɛene nenɔŋ pɔ' lé' tsɛɛ pɔ. Pɔp ka pɔ mbiite ínɔŋ pɔ' nũu móp menu kepɔŋ, la mben ínɔŋ pɔ' nũu menu kepɔŋ pecó pɛɔ. A ka nɔŋ wé pɔ' pɔ tá' ηká, é pɔ pá' a ka gáne túmbɛɛ yé nũu tɛ́ mbáŋte páŋtɛne, é ku' pɔ'ɔ.
- 28 Nepɛ́ɛ-Mɔsêe zee ηge pé lɔk ηumesɔŋ wî mbap-mbɛɛ ye pɔt pa' ye pecó pɛɔ ηge Nɔŋpɔ' we gwé. Lá nu yi Sé ka zápne nepɛ́ɛ-Mɔsêe mben ítɔa ícú te ηkaa, é ka ge a lɔk Móɔ ne wî a ka lá' mó ηku' nũu mba kɛ́ɔlá yi jɛ́ Sé ka pɔ ízwí'le wé nũu, ndɔk ηge Nɔŋpɔ' we gwé nũu meŋgu' meŋgu'.

Ébɛɪɪ 8

Yésu Nɔŋpɔ' gwé nũu kaa fí

¹Kwa' nu yi pek sé ndɔɔ neswíi wɛ́ ɛ́ pɛ́ɔ́ mbó ηγω pekηε tsuη ηγw̄εε yɔ nté Nɔηpɔ' we gwé. A ka kémó ńndáη nũu kɔ'-nefɔɔ, nũu gúnη pɔ'-Sé yi tɛ́, a jɛ́ w̄i a tsuηε ηγú' ńdεε mba wɔ́ lá.

²A sé éfa' fa'-Nɔηpɔ' we gwé kwa' zɛ́ yi Sé zú'u, tset kwa' ntap-Sé. W̄iwá ntap pɔ́ w̄i Tsapɛɔ ka lɔkne kwa' mbo mé ńnɛk te ηumεση pɔɔne nɛk.

³Pé zεε ńzáp Nɔηpɔ' we gwé pɔ nepɔ́ yi a gɛ ńdɔk yúu ńtɔ mbi Sé ńnyet wé mba pɔ́ a gɛ ńnɔη pɔ́ mbi Sé. É yúu mi é gene é pɔ́ mbíkηε ηγω wekηε Nɔηpɔ' we gwé pen ηγw̄εε yé yúu mi a gɛ ηγá mbɔ́ Sé.

⁴Kelístɔ ka pɔ́ pé'ne mbó ndũ tsétsá', mbo a zεε mboɔ nɔηpɔ' pɔ́, mbí'ηγω panɔηpɔ' nũu pɔ́ nepɛ́-Mɔ́s̄εε sé mbíkηε, ka lá' mɔ́ mbó gú.

⁵Fa' yi p̄ipá panɔηpɔ' fa'ne, é lɔk mbó pɔ́ fɛ́, ńdɔk mbó pɔ́ jɛ́jɛ́η nũu kwa' nu yi é t̄ánɛpú. É lɔk pɔ́'ɔ, mbó pɔ́' Sé ka nyetne Mɔ́s̄εε pɔ́' a gɛ ηγε ηká yi a ka pɔ́ ηγɛ nɛk ntap-Sé, Sé ka cú mbɔ́ wé ηγω: «Lɛηte pɔ́ nũu yi η ka nyetne wú ndũ nepkɔ́ lá».

⁶Lá é ηkɔɔne, mbo Kelístɔ ka kémó ηγw̄εε yé fa' é lεε yé panɔηpɔ' êpá tɛ', mbí'ηγω a zεε mbó nenkém nũu nu-kaa yi é pɔηε ńdεε yi ηkámbi, Sé ka pɔ́ ηgwat yɔ kaa, ηká' menu mbɔ́ pekηε, é pɔη te ńdεε.

⁷Yúu ka pɔ́ pé'ne ńzεε mboɔ ják nũu nduηmbi kaa pɔ́, mbo pé ηkaa pen ηγε yεcɔ́ kaa ńdɔk ηkúpme ȳiyá pɔ́.

⁸Pé ka gw̄εε nekúpme, mbí'ηγω Sé ka sá' pɛɔ pé ńcú ηγω: «É ké laa mbó, yεcɔ́ ηká sé ńtɔ, mɔ́ Tsapɛɔ cúne

mbó ηká yi mɔ́ ηγε ηgwat kaa fí tsetset pekηε pé pɛɔ-Íslayêl pɔ́p pɛɔ-Jwída.»

⁹É ká pɔ́ ηγɛ mbó pɔ́' kaa yi η ka gwatne tsetset pekηε pemâηγapηjw̄et pɔ́p, nũu lé' yi η ka gw̄εene pɔ́ yɔ́p, ηγε pɔ́p fú tset ηγωη-Égíptɔ ńc̄w̄et pɔ́. Pɔ́p ká ké ńjí pɔ́ nda' nepɛ́-kaa ni η ka gwatne tsetset pekηε pepɔ́p pɔ́. Mɔ́ yáa, mɔ́ ηkaa ké mben ésáη wɔ́p nũu yεcɔ́ nu pɔ́, mɔ́ Tsapɛɔ cúne.

¹⁰Lá kaa yi mɔ́ ηgwat tsetset pekηε pe pɛɔ-Íslayêl pɛ́ɔ. Ȳiyá ηká gɛ ηγε mbó te ńdεε, mɔ́ Tsapɛɔ cúne Mɔ́ ηγε jínu yɔ́p nánη ńt̄ɛ́ pɔ́ nũu menepɛ́ maa mba t̄ám yɔ́p t̄ɛ́ pɔ́ nũu. M bɔ́ Sé yɔ́p pɔ́p pɔ́ pɛɔ páa.

¹¹É pɔ́ ηká êyá, wεcɔ́ ηu pɔɔ pen ńzí' ηu-lá' wɔ́p né yúu zí'ne pɔ́,

ηu ké mbɔɔ pen ńzí' mɔ́ɔmá we zí'ne ηγω: Jí yú nu-Tsapɛɔ pɔ́. Mbí'ηγω pɛɔtsɛ́ gɛ ńdá' mbó ηká êyá mbó ńjí wáa. Nefú nũu mɔ́yúu mɔ́ w̄i a tsetset pɔ́p, ηγɛ ηkúu nũu ndwen ndám.

¹²Mɔ́ ńzεε ηγε ńdikηε mefaane mɔ́p ηγá mbɔ́ pɔ́p.

Ŋ ká pɔ́ ηγɛ mben ηkw̄íte menu kepɔη mɔ́p pɔ́.

13 Sé ka lɔk pá' a fúhne yɔ kaa ηγω kaa fí, ndɔk nde'le ηγω nduηmbi kaa lwen mó. Pekhe pen hí ηγω yúu mi é lwen mó, te mbó h́kúne tsá' h́gɛ pɔ neme.

Ébɛɩɩ 9

Nenɔηpɔ' we ndwen kaa

1 Nduηmbi kaa ka gŵee yé nté mendendák yi pé ka pɔ h́nen nŷu la h́nɔη pɔ'. Pé ka pen h́gŵee zɛ' yi pé nɔηne pɔ'-Sé zú'u, é pɔ pɔ ndŷ tsétsá'.

2 Mbo pé ka zuηe mǎmǎ ntap, ndɔk yúu ndŷí h́zá' nji yepá, éfún lŷm we píi ηγω tset zɛ' yi Sé zú'u, wecó nté mǎmǎ túlkáη pɔ zú'u, h́gŵee mentyak saambá, tápele pen mbó zú'u, mbelêet yi pé gáne mbɔ Sé pɔ ndŷ.

3 Lŷm we tsetú wí a nzɩ yúu ndŷí êyá pɔ kwa' zɛ'-Sé.

4 É pɔ tset wŷwá lŷm, nekelemúk tŷɩ tsetú, mbo pé ka lɔk tŷn-ηgɔl h́niite, pé tɔ lŷi-pɔ' ndŷ, ηkɔp-kaa yi Sé pɔp pɔɔ ka gwatne tŷɩ yé tsetú, mbo pé ka lɔk pɔ tŷn-ηgɔl ndɔk shɩη menzem tsɩɩ, wecó móyúu tsé' yi pé ka pen ndɔk pɔ tŷn-ηgɔl h́niite tŷɩ tset yŷyá ηkɔp né mǎane tsetú, ntŷí-Alɔη yi petɔɔtɔɔ ka lǎ' h́cŵeeete nŷu pen h́nɔɔ tsetú, petǎafelé-ηγω' pi pé ka ηwa'ne nu-kaa yi Sé pɔp pɔɔ pé ka gwatne pen mbó tsetú.

5 É pɔ ndŷ ηkɔp-kaa, mbo pé ka tŷk petétók-peçüó'-Sé, é pɔ h́nyet ηγω Sé zú'u, jǎjǎη-meɔap móp h́kwŷipe zɛ' yi pé tswetne meci meyúumeku zú'u, h́tsŵet nepɔ yi Sé gɩ h́dikhe menu keɔɔη-pɔɔmesɔη. Lá, yɔ kǎ pɔ ηkǎ yi pekhe gɩ h́cú nu nŷu menu mɔne tsɩɩ te h́tsun h́kyé'te pɔ.

6 Pé niite pá', panɔηpɔ' h́kúu tset lŷm we píi lé' tsɩɩ éfǎ' fa' yɔp.

7 Lá h́gɩ nŷu lŷm we tsetú, nɔηpɔ' we gwé zéne jǎ kúune zú'u tá' ηkǎ nŷu ηgu'lǎ', h́ké mbɔɔ h́kúu zú'u ké gŵee meci mi a lɔkne h́tɔ mbi Sé nenyet nté menu keɔɔη mé gúu, mba mé peçó pɔɔ pɔ.

8 Zwŷkhe Léene ka pɔ ndɔk pɔ'ɔ, nyet ηγω wɔ nduηmbi ntap laa h́ké h́dá' mbét mbó pɔ gú, mbo sêndúη netók te h́kúu nŷu kwa' zɛ' yi Sé zú'u, ké tsó'ne pɔ.

9 É mbɔ pekhe nŷu ηkɔɔne mbó lii yi pé lɔkne nyet wekhe ne nu. Yŷyá nu pɔ ηγω: Yúu mi pé gáne mbɔ Sé pɔp pɔ' wí pé nɔηne mbi yé, mbó é pɔɔ ge te tŷm-ηu wí a gúléne Sé nŷu yŷyá nté, ké mbét mbó h́ηak wé ηakne pɔ.

10 Yŷyá nté negú'le Sé nté yi é líh́ene pɔ mbɩ-ηu, é pɔ nu h́díηe yúupejǎ, h́díηe melu', h́díηe nesuk meló'. Metɩ mǎmǎ mbɩ ka gŵee nepɔ gú te h́dá' h́kúu pɔ ηkǎ yi Sé ka pɔ h́gɩ mben h́ge mba kǎó lá pɔ fí fí.

11 É ké mbó nŷu ηkɔɔne, mbo Kelŷtɔ ka tɔ mbó nɔηpɔ' we gwé nŷu yúu sǎ'ne yi é sé h́tɔ. A ka gɔ h́tɔ, h́jé' tset yecó ntap, é pɔ wí é tsun h́gú' h́de wecó wá, yecó yúu pen h́ké mbɔɔ h́jǎk nŷu pɔ, é h́kaa pɔ wí pɔɔ ka lɔkne mbó móp h́niite pɔ, é lɔk mbó ηγω wŷwá ntap kǎ pɔ tset yɔ mbí yi pé ka niite niiténe pɔ.

12 Kελίστο ka kúu kwa' tset zə' yi Sé zú'u. A ka kúu pɔ tá' ηκά é ku'. A ka gó ηκúu, mbɔɔ gw̃εε meci p̃əɔp, ke mé pɔɔ-fɔη nenyet mbɔ́ Sé pɔ. A ka lɔk pɔ kwa' meci mé ηκúu. Yɔ pá' a ka c̃w̃εεt̃εne wekηe ndátsáη pɔ'ɔ, ta' ηκά.

13 É ka pɔ yecɔ ηκά, pé tswet meci p̃əɔp, ke mé pelúu-pɛfɔη ɔɔ, ke pfú yi é fúne ñuu mɔɔ-fɔη w̃í pé tɔɔne ɔɔ, ñtsw̃ete m̃ímá meyúu ñuu p̃wɔ pi ntséllé nu kepɔη ñuu pɔp, é ge ló' me ñuu mb̃w̃u yɔp te pɔp ku' nepen ηgú'le Sé.

14 É laa mbó yi é ka pɔ pɔ'ɔ, mbɔ ηκά yés̃ə' ñuu pá' meci-Kελίστο gw̃ mbó? A Kελίστο w̃í Zw̃ikηe kéme ka ge, a lɔk tú yé ηnɔη pɔ' w̃í ló' ká pɔ ñuu pɔ mbi Sé. Mec̃i mé gw̃ ñdá' suk ntséllé-mefa' mi é ηgá pɔ nevú w̃í é ñuu pekηe te t̃ám yekηe pɔɔ pen ηηak wekηe pɔ, nepɔ yi pekηe gw̃ éfa' mbɔ́ Sé w̃í a mbó pɔ gú.

15 Yɔ yúu mine é gene Kελίστο pɔ ñuu nu yecɔ kaa yi é ye fí, yi é pen ñdɔk mbó pá' ηwa'ne lɔk ñtík nevú, mbó nenkém. A ka pfú é pɔ nelɔk pɔ'ɔ, éfú ndátsáη yi menu kepɔη-p̃wɔmesɔη ka ní'ne wɔp zú'u, ηκά yi pé ka pét pɔ ñuu nu nduηmbi kaa, ñc̃w̃εete wɔp. É ké fú pɔ'ɔ, p̃wɔ pine pé ka tsó'ne wɔp, pɔp ku' nec̃w̃ée meyúu s̃ə'ne mi a ka p̃áne, é pɔ mi é gw̃ ñdá' mbó pɔ gú.

16 Mbó pé pɔɔ zεε éfúη ηwa'ne yi ηu ka lɔkne ñtík nevú né ké pɔ yi ηgaη pfú te pé j̃úɔ pɔ.

17 Ñu zεε mbó te m̃pfú la ηwa'ne yi a lɔkne ñtík nevú né c̃w̃et, pé lɔk éfúη yecɔ nu. A laa mbét mbó pɔ nt̃w̃u, ỹiyá ηwa'ne c̃w̃et, pé pɔɔ lɔk éfúη yecɔ nu pɔ.

18 É yúu yi é ka gene pé pɔɔ ηnɔη mba nduηmbi kaa ké tswet meci pɔ.

19 M̃s̃êe ka fúηne mb̃w̃u mi Sé ka cúne a ηwa'ne tset ηwa'ne-nep̃w̃u, éfúη mbi lá' ts̃w̃u te m̃ímá mb̃w̃u m̃me, a t̃íi meci pɔɔ-fɔη, ñtemte ñuu mé p̃əɔp, ññí' ηki ñuu, mb̃éε tsáη negíi ni pé fúηne ηgɔ nesɔt, ηkáte menuk-njinjɔ mi é paη paηne ñuu tú, ñc̃əɔ' ñuu, ñzat ñuu kwa' ηwa'ne, m̃ben ñzat ñuu p̃wɔts̃w̃u, mbó ñzat mbó ñcú ηgɔ:

20 M̃ɔne meci-kaa mine Sé cúne ηgɔ kɔɔ p̃w̃u lá' ñdɔk m̃ma' kwaηe,

21 m̃ben ñzat meci ñuu ntap mba ñuu yúu ts̃w̃u yi panɔηpɔ' lɔkne éfa'.

22 Pé laa ñdíηe ñuu nté yé nep̃w̃u-M̃s̃êe, mbɔ mbó pé cú ηgɔ pé lɔk meci-menaá, suk ló' ñuu nel̃ám meyúu. Pé pen ñj̃í ηgɔ: Pé laa ηké mbɔɔ tswet meci pɔ, Sé ké mbɔɔ m̃efaane p̃wɔmesɔη likηe.

Pɔ' w̃í Kελίστο ka lɔkne túmb̃w̃u yé ηnɔη, fú ñuu ηumεɔη ηj̃ép menu kepɔη

23 É laa mbó yi é ka pɔ mb̃íkηe ηgɔ pé lɔk nté yi pé lé'léne lá, ñc̃w̃εete ló' ñuu yúu mi pé k̃w̃íine, é pɔ mi pé ka pɔ ñdɔk f̃ə'ne mi é t̃áñépy f̃ə'néne, mbɔ é gw̃ ñuu kwa' m̃ímá meyúu mi é t̃áñépy, é píkηe ηgɔ pé nɔη pɔ' w̃í é pɔηne ñδεε w̃íwá.

24 Kελίστο ka zεε mbɔɔ kúu tset zə' yi pé nɔηne pɔ' zú'u, é pɔ yi p̃wɔmesɔη ka lɔkne mbó mɔp ñniite ñdɔk éf̃ə' kwa' ỹiyá yi é t̃áñépy pɔ. A ka kúu pɔ kwa' t̃áñépy, lá a ηk̃ɔne ñdɔk yekηe nu mbó nejóη Sé.

²⁵A ἡκαα κúu zú'lu pá' a ɣɛ ἰdɔk tú yé nɔŋ pɔ' meŋká te ἰzɔá, pá' nɔŋpɔ' we ɣwé ka pɔ ἡκúu tset kwa' zɛ'-Sé, meŋɣu' meŋɣu', ἰdɔk meci-naa ἰnɔŋ pɔ' pɔ.

²⁶Mbí'ŋɔ é ka pɔ pé'ne mbɔ pɔ'ɔ, mbo te fú pá' Sé ka niiténe ndũmbí, Kelístɔ ka ɣwɛe nenáŋ ἡḡɔ ἡɣü'ɔ', ḡp'fú mben ḡp'fú. Lá pekŋe jí ŋɔ ἡká ka pɔ te ἡku', a c̄wɛt pɔ tá' ἡká, é ku' pɔ'ɔ, a lɔk túmbɛɛ yé ἰnɔŋ pɔ' nelɔk mbík nu keɔŋ.

²⁷Pá' Sé ka zárne ŋɔ wété ḡmesɔŋ lá ɣɛ ἡké ḡp'fú pɔ pá' ḡ Sé ɣɛ ἰtsó'te ntsaŋ-ŋgaŋ lá,

²⁸é ndũŋndɛŋ pá' a ka ɣe Kelístɔ lɔk túmbɛɛ yé, ἰnɔŋ pɔ' pɔ tá' ἡká, nelɔk ἡjép menu keɔŋ pɔɔ te ἰzɔá. A ɣɛ ἡɣe mben ἰc̄wɛt nüu mbáate yéɔá. A pɔɔ pen ἰtɔ ἡká yíɣá nejép menu keɔŋ-pɔɔmesɔŋ pɔ. A tɔ pɔ'ɔ, neɣe pɔɔ pi pɔp sé ἰzɔá'le wé luk.

Ἐβελυ 10

¹Mendéndák mi é nüu Nepúɛ-Mɔsêe zee mbɔ pɔ jújúŋ-meyúu sá'ne mi Sé ka ɣene pá' é ɣɛ ἰdɔá' ἰtɔ, é ká lɔk mbɔ kwa' mímá meyúu pɔ. É yúu mi é ἡɣe, mbo nepúɛ ἰná pɔɔ lɔk nu pɔ' wí é mbɔ mbíkŋe ŋɔ pé lɔk ἰtɔ mbi Sé ŋɣu' tsɛɛ, é ké mbɔ pɔ tá' nté, ἰdɔk ἡɣe pɔɔ pi pɔp sé ἰtsáa nekŵé'le ἰtɔ né nejɔŋ Sé, ku' nepɔ pɔɔ ké lɔ' pɔ.

²É ka pɔ pé'ne mbɔ yi nenɔŋ pɔ' mbi Sé nüu yíɣá nté c̄wɛete lɔ' nüu pɔɔ te tám yɔp pɔɔ pen ἡŋak wɔp nüu ɣecɔ nu pɔ, mbo pé lɔɔ mbét ἰnɔŋ wecɔ pɔ' pɔ.

³Pé laa ἰtsuŋ ἰdíŋe sá'ne, mbo yíɣá nté nenɔŋ pɔ' ka pɔ ἡɣɛ mbɔ ŋɣu' tsɛɛ ἡkŵíite pɔɔmesɔŋ ŋɔ pɔp pɔɔ keɔŋ.

⁴Mbí'ŋɔ ɣecɔ luk yí mbɔ meci pelúu-pefɔŋ mba mé pekekɔm fú nüu ḡmesɔŋ ἡjép menu keɔŋ mé ɣú pɔ.

⁵É yúu mi é ka ɣene Kelístɔ ɣó ἰtɔ ndũmbí, ἰcú mbɔ Sé ŋɔ: ɔ ἡκαα ké ἡkɔŋ yúu-pɔ' pɔ, ἡké mbɔɔ menaa mi pé jwíne ἰdɔk ἡɣú'le wú kɔŋ. Lá ἡké ἡɣá mbɛɛ mbɔ mɔ.

⁶ɔ ká kɔŋ pɔ' wí pé tɔɔne naa pɔ tsɛɛ pɔ, ἡké mbɔɔ kɔŋ pɔ' wí pé nɔɔne mbi gu mbí' nu keɔŋ pɔ.

⁷É lee pɔ'ɔ, n cú ŋɔ: M bɛɔ laa, mbáa Sé, mɔ sé ἰtɔ neɣe yúu mi ɔ sé ἡkɔŋ.

É pɔ ndũŋndɛŋ yúu mi pé ka ḡwa'néne tset nepú'-ḡwa'ne yú mbí' wáa.

⁸A zee míiite ἰcú ŋɔ: «ɔ ká kɔŋ pɔ' pɔ, ἡké mbɔɔ kɔŋ yúu mi pé lɔkne ἰtɔ mbi gu pɔ, ἡké mbɔɔ kɔŋ naa wí pé tɔɔne wé pɔ tsɛɛ pɔ, ἡké mbɔɔ kɔŋ pɔ' wí pé nɔŋne mbi gu mbí' nu keɔŋ pɔ, mímá meyúu ká pɔŋ wú pɔ, lá é ké mbɔ pɔ meyúu mi nepúɛ sé mbíkŋe ŋɔ pé ɣe».

⁹Kelístɔ páate ἰcú ŋɔ: «M bɛɔ laa, mɔ sé ἰtɔ neɣe yúu mi ɔ sé ἡkɔŋ», Kelístɔ cú pá'a, ἰdɔk mbík nduŋmbi nté nenɔŋ pɔ', ἰdɔk yi fí ἡkúpme.

10Κελίστο ka γε yúu mi Sé sé ἡκῶη. A ka gá túmbuu yé tá' ἡκά é ku'. A lok p'ó'w, ἡγε pekhe ku' p'w-Sé.

11É g'w n'uu n'w'p'w' we nden kaa, m'bo a lé' tsuu, ἡt'uu p'w ntsu fa' yé, ἡκέ ἡκῶη p'w tá' nté p'w' w'i m'bo é p'w'w l'á' yec'w'w lé' ἡku' nefú n'uu ἡu ἡjép menu kep'w'w mé p'w'.

12Λά é ké ἡg'w n'uu Κελίστο, m'bo a ka n'w'w p'w' m'bí' menu kep'w'w p'w'w'm'w'w'w, é ku' p'w tá' ἡκά é ku' p'w nda' nda'. A g'w ἡk'w'k'he ἡn'á'w n'uu g'ú'w p'w'-Sé yé t'uu.

13A zú'u te ἡkúu ἡk'w'w'w, m'bo ἡz'w'í'le ἡg'w Sé lok p'eg'w'w'm'buu pé ἡγε t'ík'ne meku mé.

14Y'w p'á' a ka lok'ne p'w tá' yúu w'é'm'w' w'i a g'áne m'bo Sé, ἡγε p'w'w pi p'w'w ἡdú'ne w'é, ἡku' p'w'w-Sé, m'bo pé ké l'w' p'w nda' nda'.

15Yúu mi Z'w'ík'he Léénéne pen m'bo ésw'í' wek'he ἡg'w é nu n'én'w'ín. É piite ἡcú ἡg'w:

16Tsap'w'w cúne ἡg'w: M'ím'á mel'é' ἡd'á' m'bo te ἡd'ee, lii-kaa yi ἡ g'w ἡd'á' ἡg'wat tsetset pek p'ep'w'w, é p'w'w'laa,

ἡ g'w ἡd'á' ἡγε t'ám y'w'w t'uu p'w n'uu m'buu m'á. M'ba k'w'w'he y'w'w t'uu p'w n'uu m'buu m'á.

17Ἰben m'ba'ate ἡcú ἡg'w «É g'w n'uu menu kep'w'w m'w'w m'ba n'uu menu m'w'w mi é k'á t'uu, m'bo l'á' ἡben ἡk'w'í'ite p'w'».

18É ké ἡg'w n'uu ἡká yi Sé piite te ἡd'ík'he m'efaane-ἡu ἡg'á m'bo yé, ἡg'w'w p'w'w pen ἡt'w' m'bi Sé ἡg'á yec'w'w yúu m'bí' menu kep'w'w p'w'.

Πεκηε k'w'é'le m'buu yek'he né nej'w'w Sé

19P'w'w'p'ém'á p'áa, p'á' é p'w'w'w l'á, pek'he ἡk'w'w'w, ἡtsu'w'w m'bo ἡj'í s'w'í'ne ἡg'w yec'w'w yúu k'á p'w'w ἡt'w' w'ek'he nelee ἡkúu n'uu k'w'á' z'w'í'-Sé p'w, p'w'w'w, ἡd'ee'w'w n'uu p'á' Y'ésu ka tsw'et'ne meci mé.

20A ka ésa m'ám'á yúu nd'w'í yi pé ka lok'ne ἡts'é't ndú'w'w nekúu k'w'á' z'w'í'-Sé, ἡd'w'k' p'w'w, ἡts'w'í' s'éndú'w'w w'í pek'he g'w ἡd'ee n'uu ἡkúu z'w'í' yi Sé zú'u. É p'w'w we f'í w'i pek'he g'w ἡd'ee n'uu m'bo g'ú. M'ám'á nd'w'í yi é ka ésanéne, é p'w'w p'w'w m'bar m'buu yé yi pé ka k'w'í'ine n'uu t'á m'ba'w'w'w p'á'w'w'w'w.

21Pek'he lok p'w'w'w, ἡg'w'w'w'w n'w'w'p'w'w'w we gw'é' w'i a k'w'á' w'é'té, j'á l'í'w'w'w'w p'w'w-Sé.

22P'w'w'w'w l'á, pek'he p'w'w k'w'é'le m'buu né nej'w'w'w Sé, ἡg'w'w'w'w t'ám w'i é n'én'w'ín, ἡben ἡz'á'w'w t'ám n'uu Sé k'w'á' s'w'í'ne, m'bí'ἡg'w'w Y'ésu ka lok meci mé ésw'uk t'ám yek'he te é p'w'w'w ἡben m'bo ἡἡak' w'ek'he p'w, a ka lok ἡki w'i é sé ἡd'ee'w'w'w ésw'uk m'buu yek'he.

23Sé ka k'á'ne yúu m'bo pek'he. A pen ἡk'á' yúu, ἡγε p'w'w y'í'y'á. P'w'w'w l'á, pek'he ké m'bo ἡk'w'í' ésw'áne s'áne ἡcú ἡg'w, pek'he sé ἡz'w'í'le yúu mi a ka k'á'ne te pek'he p'w'w m'bo ἡm'w'í'le p'w'.

24Κωο ηυ wekηe likηe nelίηe mόomά we, mβen ndίηe wé, ηjí ηγω pekηe γu ndok pό'v, ηní' metu mekηe nū negwēe ηkωηe mba nū nefa' mefa' sá'ne.

25Κωο pekηe ná né ké mbό ntό mecú'le-mekηe tόne, te mba pá' netwí cú'le tsá' pω mat mbō pecó pω lá, te ntstá' pό'v, ηυ wekηe ní' metu mόomά we, mβen ηní kwa' mé gúu, mbí'ηγω pω sέ ηjáo pá' lé'lá'-Tsapω sέ mbάate.

26Πέ laa ηζεe nyet wekηe né nu nénwín te pekηe pό ηjí sá'ne, mβen mme', ηké ηγε pω nu kepωη te mbό ηjí jίne, mβω wecό pω' nde' wí mbό pé nωη nelok ηjép menu kepωη mekηe, pωω pen mbό gú pό.

27Pekηe tsá' ηgwēe pω negό ηzwí'le yúu mi é sέ ntό, mβen mbό ηgwet, yíyá yúu pό ηγω pé γu ηγε ηηak pωomesωη mba ηγω, ηkú'ne pemúk γu ηγε ntω patuutú mbō Sé.

28Πέ zee ηjí ηγω, ηυ laa éfaane nepúu-Mōsēe, pé jwí ηγαη, pω ké tsáa mejáη mé, pá' pajáηjáo pépá ke petát ω laa ncú ηγω é nunéwín.

29Τε é laa mbό pό'v, mβω pωu kωaηe yúu ηγω ηgü'ó' yi é sέ mbíkηe ηγω pé záp tú ηυ wí a lokne mόo-Sé éfúη yá yúu γu ndá' mbό pa'? Pé lá' ηυ wí a gwákne nu meci mi Sé lokne ηgwat kaa, é pό mi pé ka lokne ηγε a tsá' ηυ-Sé, a ηυ wí a zωote Zwíkηe Léeneηe yi é gene pekηe jí pá' tám Sé pωηne nzu pekηe pό'v.

30Pekηe zee ηtsuη mbό ηjí ηυ wí a ka cúne ηγω: «Mω gwēene netsó' nu kepωη ηgá yecó, mω gwēene netsó'fa' mba wō lá». A ka pen ncú ηγω: «Tsapω γu ηγε ηηak pω pé».

31Yúu mi mbό ηυ ηnánη mbók te', é nevu ntsaη mbi Sé wí a pό pω gú!

32Lá, Κωο pωu likηe pá' é ka pό nū menduηmbi melé', nū pá' pωu ka pό te Sé lok kye' ηkye' wúu, pωu jáo ηgü'ó' te'. Pé mma' wúu né ntω te', lá pωu ke ésak sukne.

33Πέ sέ ntúu mbi lá' ηzωote wúu, ηkúuηe wúu, pωu pen ηjáo ηgü'ó' mbí'ηγω pωu sέ mbe' mela'-pω pi pé sέ ηgáane wóp pá' pωu.

34Ngaηtsánη ka pό ηjáo ηgü'ó', pωu kúu yúu tsetset póp. Nká yi pé ka gwēene yúu púu ncwēe, pωu lok pω tsáate mbém pé cwēe, mbí'ηγω pωu ka pό ηjí ηγω pωu gwēe mecó meyúu é pό mi é pωη ndee mîmá mβen mbό mi é γu ndá' mbό pω gú.

35Pό'v lá, Κωο pωu káa nezáp tám nū Sé, mbí'ηγω máamá tsó'fa' nū.

36É zee mbό mbíkηe ηγω pωu ké sá' pω tuu, ηjí ηγω pωu γu mbό ηγε pω yúu mi Sé sέ ηkωη, é fú pό'v, pωu gwēe yúu mi a ka ka'ne negá mbō pωu.

37É zee mbό tset ηwa'ne-Sé, mβω pé ka ηwa'ne ηγω:

É tsá' mózu', kwa' mó mózu'

ηυ wí a sέ ntό, tó.

É ké láate pό.

- 38**Waa ηu wí n jáone ηγω a ndáηnduη mbi ma,
 ɣu ηγε nduk, éfú nũ pá' a zárne tám nũ ma. Lá ηké mbó yi a laa mben nzuu,
 nu yé pɔɔ pen mbɔɔ wáa pɔ.
- 39**Lá é ké ηɣu nũ pekηe, mbo pekηe ká pɔ nté pɔ pi pɔp penne nzuu, ηkúu pé
 pɔ. Pekηe pazáp tám nũ Sé, a læete pɔ'ɔ, ηγε pekηe luk.

Ébeluu 11

Nezáp tám nũ Sé

- 1**Nezáp tám nũ Sé, é netsuη ηjí sá'ne ηγω, yúu mi pé sé ηzwí'le ηγω Sé gá, a ɣu
 ndá' ηgá, mben mbó netsuη ηjí ηγω, yúu mi pé ká pɔ ndɔk mík ηjáɔ pɔ ηtsuη
 mbó gú.
- 2**Sé ka cú nũ pecɔ pɔ pé ηkámbi ηγω, pɔp kwa' pɔ, é fú pɔ nũ yɔp nté
 nezáp tám nũ wé.
- 3**Pekηe fú pɔ nũ pá' pekηe zárne tám nũ Sé la ηzú' ηγω Sé ka lɔk swiηe yé
 níiite ndũmbí, éfú nũ ηjí ηγω yúu mi pekηe jáone né mík, fú nũ yúu mi pé ká
 pɔ jáɔ né mík pɔ.
- 4**É ka fú pɔ nũ pá' Ábee ka zárne tám yé nũ Sé, la ηnɔη wé pɔ', é pɔη mbɔ Sé
 ndee we Kayin. A ka fú pɔ nũ, Sé líηe wé te ηcú ηγω, a ndáηnduη mbi yé, mbo
 a ka tsá' nenyet, mbém yúu mi Ábee lɔkne ηtɔ mbi yé. É ka fú pɔ nũ pá' Ábee
 ka zárne tám yé nũ Sé, é pét ló'ne ηcú nu mbɔ pekηe cúne, lá mbo a ka pfú mɔ.
- 5**É ka fú pɔ nũ pá' Enɔk ka zárne tám yé nũ Sé, la Sé lɔk wé ηɣu ɣuηe te a pɔɔ
 pfú. Pé lɔk wé mboɔ pen ηjáɔ wé pɔ, mbí'ηγω é ka gɔ mbó, mbo Sé lɔk wé ηɣu.
 Nɣa'ne-Sé cú ηγω Sé ka gɔ ndɔk wé ηɣu, mbo nu yé pɔη wé.
- 6**Pé lɔk ηjáɔ ηγω ηu laa mboɔ záp tám nũ Sé pɔ, mbo shá pá' mbó nu yé pɔη Sé
 ká pɔ gú pɔ. Nu laa mbó kwé'le mbuu né nejóη Sé a ɣwēe nezee mbiite mbém
 ηγω Sé gú, mben mbó ηtsɔ' fa' pɔ pi pɔp sé ndɔɔ wé.
- 7**É ka fú pɔ nũ pá' Nɔwe zárne tám yé nũ Sé, a pɔɔ lɔk yúu mi Sé zá' ηjí nyet
 wé, ndɔk mma' kwaηe pɔ. É pen mbó yúu mi pé ka pét ké jáɔ. É yété Nɔwe kɔɔ
 máma kanú', nelɔk ηγε ηγω njwēt yé kúu tsetú nduk, ndɔk pɔ'ɔ, ηnyet ηγω ntsaη
 tú pecɔ pɔ, lá mbo é ɣu nũ wé, é fú nũ pá' a zárne tám yé nũ Sé, Sé tsá'
 ndíηe wé a pɔ ηu wí a ndáηnduη mbi wé.
- 8**É ka fú pɔ nũ pá' Ábelehâm ka zárne tám yé nũ Sé, la Sé fúη wé a zú' ntsu
 wé, ηɣu né tset wecɔ ηɔɔη wí é ka pɔ ηɣu ηγε tsá' mbó pɔ wé, ndɔ sé ηɣu ké jí
 za' yi a ɣuηe te ηkúu zú'u.
- 9**É ka fú pɔ nũ pá' a zárne tám yé nũ Sé la a tɔ ηnánη tset ηɔɔη wí Sé ka ka'ne
 mbɔ wé, ηnánη zú'u pɔ pá' ηɣu lá, pɔp pɔ pé tswé tset mentap, Ésak pɔp pé
 pɔ lá' ηtswé pɔ zú'u tset mentap, Yakɔp pɔp pé pɔ lá' ηtswé pɔ zú'u tset
 mentap, pɔp yɔp pen mbó pɔ pi pé ka ka'ne negá wɔ ηɔɔη mbɔ pɔp.

10^Abelehâm ka ge p'ɔ, mbí'ngɔ a ka p'ɔ ńzŵí'le tásɔŋ yi é gŵee cú yi é ten tenne. Sé né túmbuu yé jíne pá' yíyá tásɔŋ gu ́ge mbó, jú né túmbuu yé penne ́kút.

11^E ka fú pɔ nŷu pá' Saalá ka zápne t́m yé nŷu Sé gúu, ńze ńts'í mbó pɔ ndám te' lá, Sé ké ́ge jú wí a ́kaa pí p'ɔ shuŋ, ́ge mbí m'ɔ mbí'ngɔ a ka p'ɔ ńtsuŋ ńjí ngɔ Sé ka' yúu mbɔ ɲu ńdá' ́gá.

12^E yúu mi é ka ge Ábelehâm, tá' mâaŋgarnjw̄et wém'ɔ, wí a ka ts'í' mbó ńpfú pfúne, gap njw̄et tá' m'ámá tsénndá. Pw̄omesɔŋ pi p'ɔp fúne nŷu yíyá tsénndá, z'á pá' pec'ú'-saŋ pi é t́nefaŋ mba pá' membaŋ-saŋsaŋ mi é satnéne ́kaŋ ́ki ké nepat, mbó pé p'ɔ s'áŋ te ńjí nden p'ɔ.

13^Pɔp petsuu ka g'ɔ ńpfúte mbó ńz'áp t́m y'ɔp pɔ nŷu Sé, ́ké mbét pɔ ké gŵee yúu mi Sé ka ka'ne mbɔ p'ɔp. Lá p'ɔp ka ké ńt'uu ńj'ú é pét ́ga sesa, nu p'ɔŋ w'ɔp te', p'ɔp s'áne s'áne ńcú ngɔ p'ɔp ndú tséts'á' mbó pɔ p'eguu, mben mbó pɔ negwá.

14^Pɔp ka cú p'ɔ, ńdɔk ńtsuŋ ńnyet ngɔ p'ɔp pét lá mbó ́kát ńd'ɔ z'á' yi kwa' lá' y'ɔp z'ú'u.

15^Pɔp ka p'ɔ pé'ne ńn'áŋ ́kwane nu nŷu lá' yi p'ɔp ka l'one sé éfú z'ú'u ́gu, mbo p'ɔp ́kaa ják sh'á nege la mben z'ú'u p'ɔ.

16^Wec'ɔ nege p'ɔ'ɔ ́kaa ké mben mbó gú mbɔ p'ɔp p'ɔ, mbí'ngɔ p'ɔp ka ts'í' ńts'á pɔ yec'ɔ lá' yi é p'ɔŋne ńde yíyá, lá' yi é t́nép'ú. É yúu mi é gene Sé l'ok pɔ ts'áte mbém ngɔ p'ɔp f'úŋ wé ngɔ Sé y'ɔp. A ka zee ńniite tá' tásɔŋ mbó ńdɔk ńzŵí'le w'ɔp.

17^E ka fú pɔ nŷu pá' Ábelehâm ka zápne t́m yé nŷu Sé, lá ńt'uu nelɔk Ésak ńnɔŋ p'ɔ' mbɔ Sé nɔŋne, nŷu ́ká yi Sé ka l'ɔŋt'ene wé, ńt'uu nelɔk Ésak ńnɔŋ p'ɔ' p'ɔ'ɔ, a p'ɔ mbɔ wé mbó nda' m'ɔ, mbó ɲu mbéene, mbo Sé ka lá' ́ka' nu mbɔ wé mbí' Ésak.

18^E p'ɔ pá' Sé ka cúne nu mbɔ Ábelehâm ngɔ: «ɔ gu ńdá' ńdeete pɔ nŷu Ésak lá ́gŵee njw̄et yi ɲ ka ka'ne mbɔ gu».

19^Lá Ábelehâm t́uu nelɔk wé ńnɔŋ p'ɔ', mbí'ngɔ a ka p'ɔ ńjí tset t́m yé ngɔ, Sé ku' mba nezŵíime ɲu wí a pfúne. É yúu mi é ka gene Sé pen m'ɔ ne mbɔ wé, te é ts'í' mbó pɔ pá' ́ká yi m'ɔ zŵíime nŷu nevé lá, ńdɔk p'ɔ'ɔ, ńzá' ńjí ńnyet fa' nu.

20^E ka fú pɔ nŷu pá' Ésak ka zápne t́m yé nŷu Sé la a ní' mbótne nŷu Yakôp mba nŷu Esaŵi, mbó ńz'á' ńjí éswíi w'ɔp né menu nŷu p'ɔp, é p'ɔ mi p'ɔp gu ńdá' lá ńj'ú.

21^E ka fú pɔ nŷu pá' Yakôp ka zápne t́m yé nŷu Sé, lá a p'ɔ te ńts'í' nepfú, ńní' mbótne nŷu mbóŋk'ú Y'osêp petá' petá', mbó ńt'ɔte tú yé, ́gú'le Sé.

- 22 Ἐ ka fú pɔ nũu pá' Yɔsêp ka zápne tãm yé nũu Sé, la a pɔ te ntsá' ḡgɛ ɣane, ḡkŵíi ḡgɔ pɔɔ-Íslayêl ɣɛ ḡdád' fú Ḙgíptɔ ḡcŵet, ḡben ḡcú pá' a ɣɛ ḡdád' ḡbɔ te ḡpfú, pé tsá' ḡgɛ nũu metsŵíi mé.
- 23 Ἐ ka fú pɔ nũu pá' tát pe Mɔsêe pɔp má we ka zápne tãm yɔp nũu Sé, lá pɔp pɔ te ḡbí wé, ḡdɛ wé lɛɔméne nũu pesaḡ petát. Pɔp ka jáo a pɔḡ nũu shá te', pɔp zee mbɔɔ pɔk nefaaḡ neḡá-foɔ pɔ.
- 24 Ἐ ka fú pɔ nũu pá' Mɔsêe ka zápne tãm yé nũu Sé, la a pɔ te ḡbɔ ndám, ḡdɛ meku' ḡu wí má we mɔɔ-foɔ Falahɔḡ.
- 25 A ka jáo yé, é pɔḡ mbɔ wé nekúu tsetset pɛɔ-Sé pɔp peḡpɔp temte ḡjáo ḡgüó', ḡdee nezú' sá'ne nũu mɔɔ mɔḡká lá ḡké ḡbɔ pɔ tset mefaane.
- 26 A ka pɔ ḡjáo ḡgɔ pé laa ḡgwák wé pá' pé ka ɣeḡ ḡgwák Nzád'ḡkɛ, mbɔ é ɣɛ ḡbɔ mbɔ wé ḡbɔḡ ḡdee fu' yi é Ḙgíptɔ, mbí'ḡgɔ mík mé ka tɛɛ pɔ nũu tsó' fa' yi a ɣɛ ḡdád' ḡgŵee.
- 27 Ἐ ka fú pɔ nũu pá' a ka zápne tãm yé nũu Sé, lá foɔ Ḙgíptɔ ze nezáḡ lón, a fú zú'u ḡcŵet ḡgɛ ké pɔk yúu mi ḡbɔ a ɣe nũu wé. Tãm yé tente tentene, mbí'ḡgɔ é ka pɔ ḡká yi a sé ḡdɔk mík ḡjáo Sé wí ḡbɔ ḡu pɔɔ wé jáo.
- 28 Ἐ ka fú pɔ nũu pá' a ka zápne tãm yé nũu Sé, la a ze nu-Páska. Ἐ pɔ pá' a ka cúne pé lɔk meci-menjinjɔ ḡzɔ' mezé'-ndád, ḡjí ḡgɔ Cüɔ'-Sé wí a tónne ḡbík ḡgaḡmbuu-Sé, a ké kuu pɔɔ-netú pɛɔ-Íslayêl pɔ.
- 29 Ἐ ka fú pɔ nũu pá' Paíslayêl ka zápne tãm yɔp nũu Sé, la pɔp jé' máma ḡki wí pé fúḡne ḡgɔ ḡki peḡaḡ, ḡgɔ ḡjé' ḡbɔ ḡnen nũu tsétsá' zúpléne. Pɛɔ Ḙgíptɔ jáo éfɛ'ne, ḡki tíi wɔp.
- 30 Ἐ ka fú pɔ nũu pá' pɛɔ-Íslayêl ka zápne tãm yɔp nũu Sé, pɔp zeme tásɔḡ-Yélikɔ zemene lé' saambá, la ḡká' wí pé ka pɔɔne ḡdɔk ḡzeme tásɔḡ kéme ḡbɔɔtne sé.
- 31 Ἐ ka fú pɔ nũu pá' Lăap ḡgaḡgáa maḡgé ka zápne tãm yé nũu Sé, la patáɛ tú mbɔ Sé pɔɔ puu ḡdákḡe pɔ. Pé ḡkaa wé jwí mbí'ḡgɔ a ka kúkḡe peḡánáḡ-paíslayêl sá'ne, nũu ḡká yi pé ka túune wɔp.
- 32 N ɣɛ ḡkŵíi wɔ, ḡná wɔ? N daa ḡgɔ ḡ ɣɛ ḡcú nu nũu Jedeɔḡ, ḡcú nũu Balak, ḡcú nũu Samsɔḡ, ḡcú nũu Jefte, ḡcú nũu fɔɔ Ndavít, ḡcú nũu Samíe mba nũu peɔ pɔcŵi ḡkɛ-Sé, mbɔ ḡ ké gŵee ḡká nelɔk ḡcú pɔ.
- 33 Pɔp pɛɔ pi pɔp ka fú pɔ nũu pá' pɔp ka zápne tãm yɔp nũu Sé, ḡma' ntsɔ ḡjé túu netúu, ésá' lá' pɔ ndáḡndɛḡ, pɔp zwí'le yúu mi Sé ka ka'ne mbɔ pɔp te ḡgŵee, ḡjáo' ntsu-peḡú'ntɛɛ,
- 34 ḡbík meḡɛ-ntɛɛ múk, ḡduk níi-ntsɔ te pé pɔɔ lɔk ḡjwí wɔp pɔ, ḡgɔ ḡben fíite te ḡbɔḡ, ḡtɛ tet-ntsɔ, ḡbɔ palüó' ḡgwat, ḡzuḡ gaḡntsɔ pi pɔp fúne mentsó mentsó tset melá' nde'.

35É ka fú pɔ nũu pá! pecó paŋgé ka záɓne tám yóɓ nũu Sé, pɔ póp pi póp ka pfiine, zwiime te póp pepóp pen ínán. Lá é gɛ nũu pecó pɔ, pé ge pɔ ɛgókú nũu póp ɔɔ, póp pɔɔ íná nezáp tám nũu Sé pó, níj ɛgɔ pé ɛge íná. É ka pó mbɔ póp, mbii pó pá! póp gɛ mɔfú, níj ɛgɔ Sé gɛ ɛge zwiime wóp,

36mɓen ɛgɛ nũu pecó pɔ, pé tám sɛɛ nũu póp, ndɔk ɛgwaa ítswáa wóp, ít nũu pecó pɔ pé pɔɔ ge pɔ nda! pólɔ pó, mɓen ɛkút wóp né mecên, mma! wóp ndátsán,

37ít nũu pecó pɔ pé lɔk meɛgɔ! ítémte wóp níwí, ít nũu pecó pɔ, ndɔk sɔɔ éshɔk wóp ízálte, ít nũu pecó pɔ, ndɔk níi-ntso ɛgwat wóp. Pecó pɔ tsɛ! pe ké ndá, mma! meɛgɔɓ njinjɔ póp meɛgɔɓ mbí, pecó ják yúu ké vu! yecó, pé nɔt wóp, ínɛt wóp né ɛgɔɔ!

38Póp ka pó níjúk mbúune pekɔɓtet, mba ndũ meɛkó!, ɛkúu tset memvu!-meɛgɔ!, mba tset yéte mvu!-meɛgɔ! lá. Póp ka pó pɔ, mat wɔɓ pɔɓ pɔɓne te ndũmbí yɔ pɔɔ ku! zɛ! yi mbó pɔ ínán zú'u pó.

39É ka fú nũu pá! pɔ êpá pétsɛɛ ka záɓne tám yóɓ nũu Sé, nu yóɓ pɔɓ Sé, lá sáa ɛu wɔɓ pɔɔ síi ízáp lík nũu nepɔɓ wí Sé ka ka'ne mbɔ póp pó.

40Pólɔ mbí'ɛgɔ Sé ka kwaɓe yecó nu ízáp, é pó yi sɛ'ne mbɔ pekɓe te!. A ka pó ɛkɔɓ ɛgɔ pekɓe pepóp temte mbó pétsɛɛ, la a ge pekɓe pepóp ku! pɔ pé pɔ tá! ɛká.

Ébɛɛ 12

Sé lɔk pá! a Tãa wekɓe, ɛkakɓe wekɓe

1É gɛ nũu pekɓe, pɔ êpá petsɛɛ tãó!le wekɓe íní! sɔɓ, mbó ínɛt wekɓe né sêndúɓ. Pólɔ lá, pekɓe ítsɛɛ mba kũó lá yi é sé ítaate wekɓe ímɛ!, ké likɓe menu kepɔɓ mí é gweene wekɓe te ítsa ítsɛ! mat. Pekɓe mɛ!, ítáame yekɓe ndũlé yi Sé cúne ɛgɔ mɔ pekɓe táame. Pekɓe pó te mbó ɛkɔ kɔɔ pekɓe káa.

2Pekɓe pó ítík mík pɔ nũu Yésu wí a ka zí'ne wekɓe nezáp tám nũu Sé, jí pónɛ ɛu wí a gɛ ndá! íní! wekɓe nũu mbó Sé pɔ tá! ɛká. A ka ná tsáate yi é ka pónɛ yé, pé kwíi wé nũu tá mbáɓte páɓtène a sɔk sɔkne, a pɔɔ lɔk sɛɛ wí é nũu nepfú pólɔ éfúy yecó nu pó. A ɛkɔɓne ínán mɔɔ kɔ'-nefɔɔ-Sé, nũu gúɓ pó yé yi tɔɔ.

3Pɔ zɛɛ ínán ɛkwaɓe pɔ Yésu, gaɓmɛfaane ka pó mbaa wé, ɛgáane wé, a ké é sɔk sɔkne. Pɔ ge pólɔ níj ɛgɔ tám yɛɛ ké pót pɔ káa pó.

4Pɔ zɛɛ mbét pɔ ké lɔk pá! pɔ sé nda! nu kepɔɓ, mbyép ntso te pé tswet mɛci múɔ.

5Pɔ likɓe pá! Sé sé íní! metɔ múɔ pá! ɛu ní'ne metɔ-mbóɓkũó pé? A tset ɛwa'ne-Sé êwá ícú ɛgɔ: «Mó waa, Tsapɔ laa mbó ɛkakɓe wú, ɔ páa negwák nu nũu, A laa ícũók wú ɔ páa necite mɔɔ

⁶mbí'ηγω Tsarɔ sá' pɔ ηυ wí a sé ḡkɔη wé.» A lɔk kem yúu ḡtswáa mba wɔ lá wí jɛ Sé jíne ηγω a móɔ ne.

⁷Pɔ laa mbó ḡjɔ ηγü' pɔ suk sukne, mbí'ηγω Sé lɔk ḡkakηe wɔ kakηéne nté pá' pɔ mbóηkɔ' pé, mbó pé jɔ móɔ wíne tát we ηkaa kakηe wé pɔ gɔ?

⁸Sé laa mboɔ kakηe wɔ pá' a kakηe mbóηkɔ' pé pɔ, mbo pɔ lɔk mbó pɔ pɔɔgáa, mboɔ pɔ kwa' pɔ pé pɔ.

⁹Pá' petát pekηe pé ndü tsétsá' ka pɔ ḡkakηe wekηe, pekηe zú' ntsu wɔp lá, te ηká yesá' pá' pekηe gɔ ḡnɔ sé mbi Tát wekηe wí a tɔnépú, a gá luk zú'u mbɔ pekηe?

¹⁰Petát pekηe pé ndü tsétsá' ka pɔ ḡzεe ḡkakηe wekηe nü yɔp nté, é ka ké mbó pɔ nü móɔ móηká. Lá ḡgɔ nü Sé, mbo a kakηe wekηe, ḡdɔk ḡge pɔ kwa' nu sɔ'ne nü pekηe, nepɔ yi pekηe gɔ mbó ké ló' pá' jɛ.

¹¹É nénwín ηγω é gɔ ηká yi pé sé ḡkakηe ηυ, nu pɔ ηγαη ηká éyá pɔη, nu pɔk wé pɔkne. Lá yecɔ ηká ḡge mbó, pɔ pi pɔp ka fúne nü ḡzί' yúu, ge yúu mi é ndɔḡndɔη mbi Sé, mben ḡnánη né mbótne.

Menu nelɔk éshuη netúute mba nelɔk ḡcú nu yi pé gɔ ḡge

¹²Pɔ'ɔ lá, pɔ sen mbó mɔ mi é káane, ésen mekwí'le mɔ mi é sé ḡzɔḡé.

¹³Pɔ nen nü sɛndúη wí é tɔ ndɔḡndɔη, nepɔ yi nelɔ'ku-ηυ yί é sé ḡḡí'ne ké mekηe mbɔ'ne pɔ, te ḡtsɔ' pɔ'ɔ, é fíite fíiténe.

¹⁴Pɔ lɔ pá' pɔ pé pɔ tsɔ gɔ ḡnánη né mbótne. Pɔ lɔ mba pá' pɔ gɔ ḡge yúu mi Sé ké jɔ ló' nü pɔ. Mbí'ηγω ηυ laa ḡge yúu mi Sé gɔ jɔ ló' nü, mbo ηγαη ḡdá' ḡjɔ Tsarɔ pɔ.

¹⁵Pɔ páa pá' mbó ηυ tém ηkwen mbɔ Sé wí a sé ḡdɔk nekɔη wekηe ḡgá fu' níne yekηe, mbáa ηυ wɔ neshɔne, te ḡge menu mé, ḡtsɔ' ηgwenelaη kepɔη, mbo a gɔ ḡnók pecɔ pɔ tset cú'le yɔ, pɔ te ḡzɔa ge pá' jɛ.

¹⁶Pɔ páa pá' mbó ηυ wɔ puute mba wɔ lá pɔp né nɔ nɔne, mbáa pá' mbó ηυ ná ké gá meku' nü yúu mi é yé Sé, ndɔḡndɔη pá' Ezawí wí a ka fenne nu-ndɔm wí a ka pɔ wété, pé lɔk tát kánη yúupejɔ ḡzúu.

¹⁷Pɔ tsuη mbó ḡjí ηγω ηká yi tát we ka pɔ ḡgɔ ḡní' mbótne nü wé ka ge ḡku', tát we tsɔ' mba'ne wé pa'nene. A lɔk nekíi, ḡdɔ shɔ pá' tát we gɔ ḡkúp kwaηe yé, mbɔ nü ku'.

Nté yi pɔ-Kelísto lɔkne kwé'le mba mbáate Sé, leε yé paíslayêl

¹⁸É gɔ nü yɔ nté nelɔk kwé'le mbaate Sé, mbo é ká pɔ pá' yé paíslayêl mba nepkɔ'-Sinayi yi é pɔ pɔ yé ndü tsétsá' pɔ. Pɔp ka jɔ múk pá' é káne, ḡjɔ zɔ' sɔ, nzénzɔ vu, ḡzú' fé m tsɔ'ne,

¹⁹ńzú' pé tón ntaŋ, ńzú' yecó máamá ŋgi pó ńcú nu, ńzot te pɔ pi pɔ ka pó ńzú', pɔɔ pen ńkɔŋ ŋɔ é pen ńkŵi' ńcú yecó nu mbɔ póp pó,

²⁰mbí'ŋɔ póp ka zú' pé záɔ ŋɔ: Njumesɔŋ ke pɔ naa ɔɔ laa ńkuu neŋkɔ' éná pé lɔk meŋɔ' ńtémté wé ńjwí, póp zú' é gáane wóp tɛ'.

²¹Yúu mi pé ka pó ńjɔ, ńvukŋe vukŋene, lá Mɔsêe cú ŋɔ a sé ńcú' cɔ'ne te ńtsɛ' ńgwet gwetne.

²²Lá é ké ńgɔ nŵu pɔɔ, mbɔ pɔɔ ka kŵé'le ńtɔ neŋkɔ'-Siyɔŋ, é lɔk ńbɔ tɔsɔŋ-Sé wí a lɔ ńbɔ pɔ gú, Yelúsalem wí é tɔnépú, zɛ' yi pecú'ó-Sé ká sáŋ te ńjí nden mecú'le mí é zú'u tset tsáate pó.

²³Pɔɔ ka kŵé'le mbɔ ńtɔ tset cú'le-pɔɔ pí Sé ka lɔkne wóp ńge pɔɔ-pé pi póp túmbi, póp pó tset tsáate, melík móp pó mé ŋwa'néne tɔnépú. Pɔɔ ka kŵé'le mbɔ ńtɔ né kwa' nejóŋ Sé, a nda' jɛ, ńbɔ ŋak pɔɔmesɔŋ pétsɔɔ. Pɔɔ ka tó né zɛ' yí mezwíkŋe-pɔɔmesɔŋ pi póp ndɛŋndɛŋ mbi Sé zú'u. Póp ŋkɔŋne ńbɔ pɔɔ-Sé pɔ tá' ŋká.

²⁴Pɔɔ ka kŵé'le mbɔ yɔ ńtɔ né nejóŋ Yésu wí a ka tswet meci mé nelɔk ésuk ló' nŵu pekŋe, a nenkém nŵu kaa yi é yi fí, meci mé gwɛe nu yi é cú mbɔ pekŋe, é cúne ńde nu yi meci Ábe e cúne.

²⁵Pó'ɔ lá, pɔɔ pɔá nelɛ' nezwí'le nu yi é cŵetne ntsu-ŋu wí a sé ńcú nu mbɔ pɔɔ, mbí'ŋɔ ńbɔ yi pé ka ní' ntsaŋ tú-pɔɔ pi póp ka lɛ'ne nezú' nu yi Mɔsêe ka pó ndú tsétsá' ńbɔ ńkák netúute nóp nŵu, mbɔ pekŋe laa tém ŋkwen mbɔ Sé wí a tɔnépú, ńbɔ éswíi wekŋe ne nu, mbɔ é ńge pá' lá pekŋe pɔɔ kúu pɔ ŋgú' yi é le e yíyá pó.

²⁶Sé wí a ka lá' ńbɔ yecó ŋká ńcú nu, ŋgi yé ge tsétsá' tsɛ'ne lá, é nŵu ló'ne, mbɔ a ka ka' mbɔ pekŋe ŋɔ: A gɔ ńdá' ńben ńbɔ yecó ŋká, ńbɔ ge nda' tsétsá' tsɛ'néne pó, mba tɔnépú tsɛ'ne yé.

²⁷Yɔ nu lɔk ńcú ŋɔ: É gɔ ńdá' yecó ŋká pé pa'ne yúu pi a ka pó ńnɛ'ne é zɔŋe, ńgá nzɔ é ńme, mbí'ŋɔ é yúu pi pé ka niite niiténe, é ńge pɔ'ɔ, ńjí ŋɔ yúu mi pé ńnɛ'néne ké zɔŋe, é gɔ ńtsɛ' ńbɔ pɔ gú.

²⁸Pá' pekŋe gɔ ńdá' ńbɔ tset nu nefɔ ni yecó yúu ké ńnɛ'ne ńzɔŋe pó la, pekŋe gémté Sé, éfá' mbɔ wé nŵu nté yi a sé ńkɔŋ, ńgá mbɔ sé, ńbɔk wé.

²⁹Mbí'ŋɔ Sé wekŋe, é múk wí é tɔŋe yúu tsɔ yi é mbɔ wé ńbɔ ye keɔŋ.

Ébɛɛ 13

Mat wí é pɔŋe Sé

¹Pɔɔ kŵi' ńgwɛe ŋkɔŋe tsetset pɔɔ, pá' é sé ńbíŋe ŋɔ pɔɔ-Kelístɔ ge pɔ'ɔ, tsetset póp.

²Κω ραυ likηε νεκúkηε πεγαυ πι ρόρ τότε ηέ' ραυ, πεσό ραυ κα λά' ήκúkηε πεγαυ κύκηε, τε ήδά' λέ' ήκúkηε πεσüó'-Σέ κέ jí.

³Ραυ κwíite ραυ πι ρόρ ndátsán τε έ πό ραυ ρά' ηκά yi ραυ πέρρρ temtene mbó ndátsán lá, ήκwíite mba ραυ πι πέ sé ήnyet wóp né ηγüó' ρά' yi πέ ήnyet ραυ wáυ né ηγüó' lá.

⁴Έ ραυ ηγω láandá πό mbó ραυ tsáυ mbó yúυ meku', ηυ mbéene jí nda' nzwé we, μαηγέ jí nda' ndúυ με, Sé γα ήζεε ήδά' ήηak ραυ πι ρόρ puutene mba wó lá ρόρ περρρ nωω nωone, mba page gáa.

⁵Κω ραυ κωη ηκάρ κωηε τε έ tsá' έsá' wáυ έsáne, ραυ tsáate tsáaténe nüυ küó lá yi ραυ gwéene, mbí'ηγω Sé ka cú mbó ηυμεσωη ηγω: «Né κέ lá' ήme' wú πό, ήκέ mbωω ήνά κέ πό ήdíηe wú πό».

⁶Έ yúυ mi έ gene ηυ wekηe ku' necú nu τε mbωω ήmá'le nüυ yé tú πό ηγω: Tsarαω sé ήtó ήcwéle wáa,

Né κά πό ήγα mbók yecó yúυ πό.

ηυμεσωη ku' negε küó nüυ mω?

⁷Ραυ κwíite ραυ πι ρόρ ka piite ήtsa wáυ nüυ sêndúη-Σέ, ραυ πι ρόρ ka swíine wáυ né nu-Σέ, ήκwíite nté yi ρόρ ka lókne ήνάη τε ήδά' ήpfú, ραυ πέε fα' nüυ γωρ nté nezáp tím nüυ Sé.

⁸Yésu Kelisto ήkaa κά κύρμε, a κά κύρμε, a κέ lá' λέ' ήκύρμε πό.

⁹Κω ραυ πέμ πέ zí' wáυ né menu nté né nté mi έ κά cwé'ne nüυ nu yi πεκηε záρne tím nüυ πό, ήγε ραυ faane sêndúη. Έ ραυ ηγω tsáamejáη-Σέ ήne tím-ηυ τε mbáυ mi πέ záρne, ήcú nu nüυ yúυ pejá ρωω náη. Ραυ πι ρόρ gwéene mímá mbáυ κά πό ήjé yecó pii nüυ πό.

¹⁰Panωηρω' πέ payúda, ρόρ κωη ρω' tset zα'-Σέ, ήδεετε nüυ ήkwét pfu'-mbar yi πέ lókne κωη ρω', έ κέ ήγα nüυ ρω' wí Yésu ka nωone mbí' wekηe, ρόρ ρωω yúυ nüυ lú'ne.

¹¹Wíwá ρω' πό we κωηρω' we gwé we payúda. A lók meci-mena mi πέ jwíténe, ήγα ήγά kwa' zα'-Σέ, nelók ήjép menu κερωη-ρωωμεσωη, έ tsá' pfú naa, πέ lók fú zα' yi πέ tswéne zú'u ήcwet, ήγα nzempíi ήtω.

¹²Έ yúυ mi έ ka gene, mba Yésu gúυ lók meci mé ήγε ρωωμεσωη tsá' ραυ-Σέ, a pfú ρωω nzempíi, τε a ρωω pfú túsωη πό. Zα' yi a ka jéone ηγüó' zú'u πό.

¹³Πó'ω lá, πεκηε fú yekηe zα' yi πέ tswéne zú'u, ήcwet, ήγα ήtsét wé, mbó mbém ηγω πέ zωote wekηe ρά' jé.

¹⁴Mbí'ηγω túsωη yekηe yé ndü tsétsá' za'ne κά πό yi έ γα ήdá' mbó ρωω gú πό, lá πεκηε κέ mbó ήdωω yi έ ήγε la ήtó.

15 Pεκηγε λεε nzuu Yésu, é pó ηκά tsuu, pekηγε lok negú'le Sé, ndok ñkɔη pɔ', ndok pɔ'ɔ, mbó pɔ'-puɔ pi pɔp ηgá meku' nūu lík yé.

16 Kɔɔ puu likηγε negε nu sá'ne mba nelok yúu mi puu gwεene ñcwéle puɔ, mbí'ηgɔ negε mîmá menu é lii-pɔ' yi é pɔηne Sé.

17 Puu zú' ntsu-puɔ pi pɔp tsiinene wuu. Puu gá mbuu sé mbi pɔp, mbí'ηgɔ pɔp sé ñdíηe wuu ηgɔη ηκά tsuu, mbó ñjí ηgɔ pɔp gu ñdá' ñtúu mbi Sé mbéete nté yi pɔp ka lokne éfa' tsetset puu. Pɔ'ɔ lá, puu γε nūu nté yi pɔp gu éfa' fa' yɔp né tsáate, te pɔp pɔɔ pɔ tswii tswiine pɔ, mbí'ηgɔ é laa mbó pɔ'ɔ, puu pɔɔ lú'ne.

18 Puu ké mbó mbú' mbó mbɔ Sé, mbú' mbó nūu tú yék. Pek tsuη mbó ñzú' ηgɔ mbuu yek ká pɔ ñtswáa wék nūu yecɔ nu pɔ, mbí'ηgɔ pek sé ñtsáa nepɔ yi kɔ́ laane ñtúu sé, pek γε pɔ yúu mi é sé mbíkηε.

19 N tsuη ñdɔɔ mbɔ puu ηgɔ puu niite mbú' mbó mbɔ mbó Sé, a pé m ben nzuu ñtɔ ñtsét wuu.

Cε'le-Sé

20 Sé wí mbótne fúne mbɔ wé, a ka γε Yésu, Tsapuo wekηε fú lá'-pepfú ηkɔ'. Já Tsapuo wekηε ka lok pá' a tswetne meci mé, Sé lok ηgwat kaa yi é ké lá' ñme pɔ, ñtsú' mbyép mbí we gwé, pá' a gu mbyép njinɔ yé.

21 É pɔη ηgɔ Sé mbótne êwá, γε puu ku' negε nu sá'ne nepɔ yi puu gu ηγε pɔ yúu mi a sé ηkɔη. É pɔη ηgɔ já Sé fú nūu Yésu Kelístɔ, ηγε yúu mi é pɔηne wé pɔ nūu pekηε. Negú' pɔ mbɔ Yésu Kelístɔ nūu meηgu' meηgu'! É pɔ'ɔ.

Lok ηkút metú mba ce'le

22 Pɔɔpémá páa pé mbéene mba pé paηgé, mɔ sé mbú' mbó mbɔ puu ηgɔ puu lok kɔkmbuu, ñzwí'le yɔ swiηe yi η gáne mbɔ puu, ndok ñní' metuu múu laa. N zεε ηké mɔɔ ηwa'ne é sak pɔ.

23 Puu jí ηgɔ pé tsɔ' mbó nūu mɔɔmá wekηε Timɔtêε. A laa fé'ne ñtɔ, mɔ mɔ ηγε ηgɔ ñtɔ jáɔ wuu pekne pɔne.

24 Puu ce'le patsiine wuu ké vu' wεcɔ, ñce'le mba puɔ-Sé pétsuu. Puɔ pé Itálîi cú ηgɔ n ce'le wuu.

25 Sé pɔ mbó né puu petsuu.

Jâk

Jâk 1

Cɛ'ɛ

¹A mo Jâk, mo nganfa'-Sé, mba we Tsarɔo Yésu Kelísto. N gá yo ngwa'ne mbɔ pɔɔ pɔɔ-Sé pi pɔɔ nũu menjwɛtndá-pɔɔ-Islaêl ntsɔppá né negém, mbo pɔɔ ka sat mó zɛ' tsɔɔ ndũmbí. N cɛ'ɛ wɛɛ.

Pémám pɔɔ jínu

²Pɔɔpémá páa, ngɔɔ' menté menté laa mbó ñkúu wɛɛ, pɔɔ lok pɔɔ kwa' tsáate ñcwéɛ.

³Pɔɔ ge pɔɔ'ɔ, mbí'ngɔ pɔɔ sé ñjí ngɔ, pɔɔ laa ésuɔ ngɔɔ' yi é sé ñkúu wɛɛ, mben mbó ñkwi' ñzár tɛm yáa nũu Sé, mbo pɔɔ ga mbó ñtentɛ tentene.

⁴Lá, é pɔɔ ngɔ netentɛ êwá fa' yé fa' te ñmekɛ, ñjí ngɔ pɔɔ ga ñtsú' pɛlɛm, ñkwi' ñgɔwɛɛ metɛɛ, yecó yúu pɔɔ ják nũu pɔɔ pɔ.

⁵Nu laa mbó tsetset pɔɔ, ñtɛɛ nũu nu, jínu ják wé, a lóo mbɔ Sé, mbo Sé ga ñgá. É mbí'ngɔ Sé zɛɛ ñɔɔk pɔɔ tɛm sɛ'ne ñgá yúu mbɔ mba wɔ lá ké lɛmte.

⁶Lá ngan ke ñtsú' nelóo, ñzár tɛm yé nũu Sé ké pɔɔ ñmɛ'tɛ, mbí'ngɔ nu wí a mɛ'léne, a pɔɔ pɔɔ pɔ' kanú' wí é tɛɛne ndũ ñki, fɛfɛɔt pɔɔ ñɔɔk mbɛɛ, ñɔɔk ñcúɔ lá.

⁷Kɔɔ nté nu pɔɔ'ɔ, kwaɛ ngɔ Tsarɔo ga ñgá yecó móyúu mbɔ wé,

⁸mbí'ngɔ nu pɔɔ'ɔ, ká cú yecó nu te ñtík ku nũu pɔ. A kwaɛ nɛpɛɛ, mben ñkwaɛ nɛcúɔ pɔ ñká êyá.

Nu-mbúɔ pɔɔ nu-nganɔyúu

⁹É pɔɔ ngɔ móɔmá wɛkɛ wí a mbúɔ tsáate, mbí'ngɔ Sé ññá' nden wé.

¹⁰Wí a nganɔyúu tsáate yé mbí'ngɔ Sé ka kɔk nden wé, la a jí ngɔ a ga ñdá' ñmɛ yé pɔ pɔ' tɔtɔ me nũu negíi lá.

¹¹Mónem tá tɛ' ñtɔ negíi é zúu, tɔtɔ vu, we nɛpɔɔ lok ñmɛ, é ndɛɛndɛɛ pɔ' nganɔyúu ga ñge ñmɛ mɛfa' mé pfú.

Ngɔɔ' pɔɔ ñkwa'ne

¹²Póttú, nu wí ngɔɔ' kúune wé a tentɛ tenténe, mbí' pɔ' ngɔɔ' kúune wé a tentɛ tentene lá, Sé ga ñtɔ' ngú' tú yé. É lok mbó luk ké me yí a ka ka'ne mbɔ mba wɔ lá wí a ñkɔɛne yé Sé.

¹³Ñkwa'ne laa ñké ñtɔ nũu ngan, kɔɔ a cú ngɔ ñkwa'ne yo fú mbɔ Sé, mbí'ngɔ é laa mbó Sé pɔɔ gwɛɛ kwaɛ nɛge nu kɛpɔɔ pɔ, kwa' já ké mbo tsɛɛne nu ngɔ a ge nu kɛpɔɔ pɔ.

¹⁴Yé nté netsáa yúu tsɛɛnéne wé, a vu nũu gwak.

¹⁵Netsáa yúu êyá pó te ígá! íc̄w̄et nu kep̄oŋ, nu kep̄oŋ gá! ítsá! neví.

¹⁶Póopémá páa pé t̄aunden, k̄o kwan̄e yáa fúkle wáa.

¹⁷Yúu mi é p̄oŋne te!, mba tsó'fa! sá'ne fú p̄o t̄ánépú, mb̄ S̄é w̄i a ka niit̄éne m̄ónem p̄óp̄ pec̄ü'-'saŋ nefan̄. A ká kúp̄me, ík̄é mb̄ōo nzénz̄úu gw̄ee.

¹⁸Já ka k̄oŋne, nd̄ok s̄w̄iŋe yi é n̄énw̄ín, íge pek̄e luk, nep̄o yi pek̄e ḡa mb̄o mb̄o wé, mb̄o ntú-nu n̄u ŋḡoŋ k̄ü' l̄a yi a ka gene.

Nezú' s̄w̄iŋe mb̄ben íge pó'c̄

¹⁹Póopémá páa pet̄aunden, p̄aa jí ŋḡo é p̄oŋ mb̄o ŋu nep̄í nez̄w̄í'le nu yi pé cúne, mb̄ben ícú yé nu é ku' ku'ne, ík̄é mb̄ōo fé'ne n̄zán̄ l̄oŋ pó,

²⁰mb̄í'ŋḡo ŋu laa n̄zán̄ l̄oŋ, mb̄o a ká pó nd̄ok íge yúu mi é nd̄úŋnd̄uŋ mbi S̄é pó.

²¹Pó'c̄ l̄a, p̄aa me! menu-nd̄ümb̄í ts̄aa, m̄me! mat w̄í é fúne n̄u sh̄ísh̄í t̄ám. P̄aa n̄o s̄é mbi S̄é, mb̄bém s̄w̄iŋe yi a ka pine tset t̄ám p̄aa. É mb̄í'ŋḡo é ku' nep̄e p̄aa luk.

²²K̄o p̄aa pó pazú' s̄w̄iŋe-S̄é zú'ne nda!, p̄aa ge yúu mi s̄w̄iŋe êyá cúne ŋḡo p̄aa ge. Te é póo pó'c̄ pó, mb̄o p̄aa ésh̄otne fúkle memb̄aa máa.

²³Mb̄í'ŋḡo ŋu laa n̄zú' s̄w̄iŋe-S̄é, mb̄ben ík̄é mb̄ōo ge p̄á! é s̄é mb̄ík̄e pó, mb̄o ŋgan̄ pó p̄o p̄á! ŋu w̄í a l̄íŋéne sh̄á wé tset j̄á' sh̄á, n̄j̄á' p̄á! a p̄óne.

²⁴A l̄íŋe te mb̄ó'ne n̄nán̄, te éfú zú'u íḡa, íḡo'c̄ nd̄ik̄e p̄á! a p̄óne.

²⁵Lá ŋu w̄í a niit̄éne mb̄bém nu n̄u nep̄áa ni yec̄o yúu ká j̄ák n̄u pó, ni é gene ŋu pó nd̄w̄íi. A laa n̄zár t̄ám yé n̄u ké káa te a p̄o pó p̄o zú'nd̄ik̄e pó, mb̄o zú'ŋge, mb̄o a ḡa mb̄o' p̄óttú n̄u k̄ü' l̄a yi a gene.

²⁶Ŋu laa mb̄o' ík̄wan̄e ŋḡo a n̄u nu-S̄é, ntsu wé pen mb̄o' p̄oŋ, mb̄o a fúkle túmb̄aa yé. We nep̄o n̄u nu-S̄é pó p̄o f̄é.

²⁷Nep̄e ŋḡo nu-S̄é pó ké l̄á! é p̄ík̄e ŋḡo ŋu l̄íŋe póo pec̄í mba pep̄fúk tset ŋḡü'c̄' ȳo, mb̄o ŋu w̄í a p̄áa mb̄aa ye, mb̄ók ntséllé nep̄áape wé.

Ják 2

P̄aa ts̄aa pó p̄o tá' yúu mbi S̄é

¹Póopémá páa k̄o p̄aa pó n̄zár t̄ám n̄u Tsap̄aa Yésu Kelísto wek̄e w̄í a gw̄eeene m̄amá nep̄á! mb̄ben ígw̄ee t̄oŋ tsetset p̄aa.

²Pek̄e cú ŋḡo p̄aa pep̄á kúu tset nd̄a-cú'le yáa, tá! ŋu z̄w̄ík kw̄án̄ w̄i é c̄ók ŋkár, m̄ma! mend̄w̄í ŋkár. Wec̄o ma! yé p̄o mecak-nd̄w̄í.

³P̄aa t̄ík m̄ík n̄u ŋu w̄í a ma'ne mend̄w̄í-ŋkár, ŋu w̄aa cú mb̄o' we ŋḡo z̄a'-pel̄ám p̄á, mb̄aa! T̄ó n̄nán̄ z̄á'ne, mb̄ben ícú mb̄o' mb̄úŋ ŋḡo yú z̄a' nenán̄ gú pó, ík̄é mb̄o'c̄ pó'c̄ pó'c̄ t̄ó n̄tém n̄z̄aa yu s̄é, mb̄aa-yúu mi n̄ t̄ík̄e meku máa n̄u laa.

⁴Ρῦῃ laa ἡγε π'ό'ῶ, ρῦῃ πῶῶ ἵδῶκ ἡγῶεε τῶη tsetset ρῦῃ π'ό' ῶῶ? Ρῦῃ πῶῶ ἵδῶκ πῶ kwanḡe kepῶη ἡδίηε ρῦῶ π'ό' ῶῶ?

⁵Π'όῶπ'εμά π'άα ρε tḡnden, ρῦῃ ζύ' sḡ'ne: Σέ ka tsó' ρῦῶ π'ί π'έ φύηε ndḡmbí ηγῶ ρεπύη, ἵδῶκ ἡγε pazáp tḡm nḡu wé te', π'όρ γῶεε γ'όρ ζḡ' tset nu-nefῶῶ ni a ka ka'ne mbḡ ρῦῶ π'ί π'όρ κῶηε wé.

⁶Λά ἡγῦῃ nḡu ρῦῃ, mbῶ ρῦῃ ka cῶη nden-περύη. Λά πεγαηγύῡ κά π'όηε éfiet wḡḡ π'ό' ῶῶ? Π'όρ κά π'όηε ἵδῶκ wḡḡ ἡnen mendátsánḡ π'ό' ῶῶ?

⁷Π'όρ κά νέ swiḡe kepῶη nḡu Yésu Kelístῶ wí Σέ ka γάνε lík yé mbḡ ρῦῃ π'ό' ῶῶ?

⁸É tsú' yí ρῦῃ γε π'ό'ῶ, mbῶ ρῦῃ ἡnen nḡu π'ά' neρḡḡ ne gwé nḡu nu-nefῶῶ-Σέ cúne tset ηγῶ'ne-Σέ, é cú ηγῶ: «Κῶη m'óῶmá wu ηγῶmesῶη π'ά' ῶ κῶη túmbḡḡ yú. Ρῦῃ lῶk π'ό'ῶ, ἡγε sḡ'ne.»

⁹Λά ρῦῃ ke ἡγῶεε τῶη tsetset ρῦῃ, mbῶ ρῦῃ γε nu kepῶη. Neρḡḡ-Σέ γῶεε wḡḡ mbí'ηγῶ ρῦῃ faane neρḡḡ.

¹⁰Ἡ laa ἡζεε ἡγῶεε neρḡḡ-Σέ tsḡḡ, lá ἡγῦῃ nḡu éfaane π'ῶ nda' tá', mbῶ a faane π'ῶ neρḡḡ tsḡḡ.

¹¹Mbí'ηγῶ Σέ wí a ka cúne ηγῶ: «Κῶῶ γε gap, a ka pen ἡcú ηγῶ: Κῶῶ jwí ηḡ.» Λά mbó yí ῶ laa mbῶῶ gap γε, mben ἡjwí ηḡ, mbῶ ῶ faane neρḡḡ né faanéne.

¹²Ρῦῃ γ'ό mbó ἡcú nu, mbó ἡγε π'ά' ρῦῶ π'ί π'έ γḡ ἡdá' ἡδῶk neρḡḡ ni é γε π'έ tsú' pe'lúunút ἡδῶk ἡηak w'óp.

¹³Σέ γḡ ἡdá' mbó ἡzá' mentsanḡ, mbῶῶ tsáa mejḡḡ kétsáamejḡḡ ρῦῶ π'ό', lá mbó yí ηḡ ka tsáa mejḡḡ, mbῶ a γḡ ἡdá' ἡδῶk π'ό'ῶ, Σέ π'ῶῶ wé ηak.

Π'έmtúm π'όρ mefa'

¹⁴Π'όῶπ'εμά π'άα, ηḡ laa ηγῶ a záp tḡm yé nḡu Σέ, mbῶῶ éfa' mefa' ἡδῶk ἡnyet π'ό', mbῶ é γḡ ἡcῶwélé wé nḡu kḡḡ? Te mbῶ yḡyá nté nezáp tḡm nḡu Σέ γε ηḡ luk?

¹⁵Π'εκηε cú ηγῶ wec'ó m'óῶmá wekḡe we mbéene mba we maḡḡé, π'ό' ké ma' ndwí, mben mbó ἡják yúu mi π'όρ γḡ ἡkwét nḡu lé'lá',

¹⁶wec'ó ηḡ nḡu ρῦῃ pen ἡcú mbḡ π'όρ ηγῶ: «Ρῦῃ nen né ku yḡḡ yí sḡ'ne. Mbḡḡ yḡḡ tῶne. Ρῦῃ kwét ἡzwét,» ἡcú π'ό'ῶ, ἡké mbῶῶ ἡγ'ά yec'ó yúu mi é γḡ ἡcῶwélé w'óp π'ό', mbῶ wḡwá necú γḡ ἡcῶwélé w'óp nḡu kḡḡ?

¹⁷É pen mbó π'ῶ ndḡḡndḡḡ π'ό'ῶ, nḡu ηḡ wí a sé ηγῶ a záp tḡm yé nḡu Σέ. Π'έ laa mbῶῶ mbó ἡjḡḡ mefa' mé π'ό', mbῶ yḡyá nezáp tḡm nḡu Σέ fḡe.

¹⁸Líkc'ó mbῶ ηḡ cú ηγῶ: «wec'ó ηḡ sé ἡzáp tḡm yé nḡu Σέ, wec'ó π'ό' fa' mefa'. Mbῶ η γḡ ἡcú yáa mbḡ wé ηγῶ: Nyet wáa π'ά' é laa mbó ῶ záp tḡm nḡu Σέ ké π'ό' éfa' mefa', n dῶk mefa' máa ἡnyet wú ηγῶ n záp tḡm nḡu Σέ.»

¹⁹ῶ sé mbém ηγῶ Σέ, wém'ó', ῶῶη é π'ῶη, mezwíκηε kepῶη pen mbó mbém γ'όρ π'ῶ π'ό'ῶ, lá mben mbó ἡgwet.

20 Γεγυα γάα, ɔ κɔη kǎ́? Μɔ, η γυά ḡnyet wú ηγɔ nezáp tǎm núu Sé yi é ká gwēe mefa' pɔ́ fěe.

21 Sé ka γɔ́ ḡcú ηγɔ Tǎa wekhe Ábelehâḡ ndǎ́ηndɔ́η mbi yé, é lee pɔ́ núu mefa' mé ḡben ḡge pǎ' a ka lɔkne mɔ́ ne Ésak ḡnɔ́η pɔ́ zɔ́ yi pé nɔ́ɔne pɔ́ zú'u.

22 ɔ lɔk ḡjǎ́ɔ ηγɔ we nezáp tǎm núu Sé pɔ́p mefa' mé ka tɛmte ḡnen tǎ' ku. É ka fú núu mefa' mé we nezáp tǎm núu Sé pɔ́ gú te ḡku'.

23 Nu yi pé ka ηwa'néne tset ηwa'ne-Sé nté wé fú pɔ́'ɔ, ḡbuute, pé ka ηwa'ne ηγɔ: «Ábelehâḡ ka záp tǎm yé núu Sé, Sé fú núu, ḡtsǎ' ḡdíηe wé a pɔ́ mbi yé, ḡbɔ́ pɔ́ ndǎ́ηndɔ́η,» a fúη wé ηγɔ súu ne.

24 Pɔ́ lɔk ḡjǎ́ɔ ηγɔ é lee pɔ́ núu mefa' mi ηu sé éfa', la Sé cú ηγɔ ηγαη ndǎ́ηndɔ́η mbi yé, lá é pɔ́ pɔ́ ndǎ' pǎ' ηγαη zǎpne tǎm yé núu Sé pɔ́.

25 É ka pen ḡbɔ́ pɔ́ pɔ́'ɔ, núu Laap, ηγαηγá maηgέ, Sé ka γɔ́ ḡcú ηγɔ a ndǎ́ηndɔ́η mbi yé, ḡδεε pɔ́ núu mefa' mé. Pǎ' a ka γáne zɔ́ nelɔ́ɔme mbɔ́ pɔ́-Íslaêl pí pé ka túune, ḡben ḡnyet wɔ́p né ndúη yi pɔ́p γυά ḡδεε núu ḡγυ.

26 Ndǎ́ηndɔ́η pǎ' z'wíκηe laa mbɔ́ núu mbap-mbɔ́ pɔ́, mbɔ́ é pfú lá, nezáp tǎm núu Sé, nezáp wí pé ká pɔ́ ḡjǎ́ɔ mefa' pɔ́, mbɔ́ yíγá nezáp fěe.

Jâk 3

ḡbɔ́ ntsu pǎ́ɔpe nenáη

1 Pɔ́ɔpémá pǎa, kɔ́ pɔ́ pɔ́ pɔ́ tsáa nepɔ́ pazí' pɔ́ né yúu, pɔ́ sé ḡjǎ́ sǎ'ne ηγɔ, pek pí pek zǎ'ne pɔ́ né yúu, nté yi pé γυά ḡdǎ' ḡdɔ́k ḡηak wék, é γυά ḡdǎ' ḡten ḡδεε yé pɔ́ pɔ́.

2 Pekhe faane menu nté nté pɔ́ ké vu' ηu. Nu laa ḡbɔ́ ηu wí a ká tɔ́ necú nu éfaane pɔ́, mbɔ́ a ηu ké ló', ḡku' negwēete mbɔ́ ye tsɔ́.

3 Pekhe líηe pelǎ́ɔ la ḡjǎ́ɔ, pekhe ní' kwáη ntsu pɔ́p nelɔ́k ḡge ηγɔ pɔ́p zú' ntsu wekhe. Pekhe γɔ́ ḡké ḡdɔ́k wɔ́p ḡγυ zɔ́ yi pekhe sé ḡkɔ́η.

4 Pɔ́ líηe mba láaηki la ḡjǎ́ɔ, é gú' pɔ́ ηγɔ ku lá, fɛfǎ́ɔt yí é tsǎ́une wé ḡten pɔ́ ηγɔ ku lá, mbɔ́ yúu lɔk shuη yi ηu wí a sé éshuη lɔkne éshuη wé ḡgá núu zɔ́ yi a sé ḡkɔ́η pɔ́ pɔ́ mɔ́ mɔ́yúu.

5 É pen ḡbɔ́ pɔ́ ndǎ́ηndɔ́η pǎ' lǎ́m-ηu, é núu mekem-mbɔ́ mé ḡbɔ́ pɔ́ mɔ́ mɔ́yúu, lá ḡηǎ'le tɛ'. Pɔ́ pen ḡbɔ́ ḡjǎ́ pǎ' mɔ́sesa'-múk laa ḡbɔ́ é tɔ́ mǎmǎ mbén.

6 Lǎ́m pen ḡbɔ́ yé pɔ́ pǎ' múk, ḡbɔ́ zɔ́ yí menu kepɔ́η fúne zú'u. Lǎ́m-ηu núu mekem-mbɔ́-ηu, ḡbɔ́ yi kem é ní'ne ntséllé núu mbap-mbɔ́ tsɔ́. É γυά nekɛlemúk, ḡbéε múk, ḡtɔ́ ḡdɔ́k ḡtɔ́ nenáη-ηu pɔ́ tsɔ́.

⁷Numesɔŋ ku' nekúkɛ meyúumeku-tet menté menté, ɛ́ku' nekúkɛ pesháŋ, ɛ́ku' nekúkɛ meyúumeku mi pɔp shuŋ nepem nɔp pɔ sé, nekúkɛ meshú.

⁸Lá ɛ́gɛ núu lám, mbó wecó ŋu ká ku' nekúkɛ pɔ. Ɛ́ ták zɛ' ké jwíite. Ɛ́ gwɛe méte kɛpɔŋ mi ɛ́ kúu núu ŋu ɛ́jwí wé jwíne.

⁹Pɛkɛ lɔk pɔ lám ndɔk ɛ́gú'le Tsapɔ Táa wɛkɛ, mben ndɔk pɔ yéte ɛ́ní' ndɔɔ tú-pɔmesɔŋ píne Sé ka pɔɔne ɛ́ge pɔp fí wé.

¹⁰Mbótne mba ndɔɔ cwet pɔ tset tá' ntsu wémó'. Pɔpémá páa, ɛ́ ká pɔ mbɔŋ ŋgɔ ɛ́ pɔ pɔ'ɔ pɔ.

¹¹Ɛ́ laa mbó yecó sá' ɛ́ki pɔɔ mbó fú núu zɛ' ɛ́gá ɛ́ki nɔne, mben ɛ́fú pɔ zú'u ɛ́gá ɛ́ki wí ɛ́ sé ɛ́dwi pɔ.

¹²Pɔpémá páa te ɛ́ laa mbó pé káp zɔɔ núu tá-mbéle? Ɛ́ké ɛ́káp nepi núu tá-zɔɔ? Ɛ́ ndúŋndɛŋ pá' sá' ɛ́ki wí ɛ́ sé ɛ́gá ɛ́ki wí ɛ́ gwɛene ŋgwáŋ, mbɔ ɛ́ pɔɔ gá ɛ́ki nɔne pɔ.

Jínu yí ɛ́ fúne tánépy

¹³Ŋu laa mbó tsetset pɛɛ, mbó ɛ́kwaŋe ŋgɔ a gwɛe jínu, mben ɛ́gwɛe kwaŋe nu, a lɔk tswé sá'ne yé ɛ́nyet, mben ndɔk mɛfa' mi ɛ́ nyetne ŋgɔ a ŋu mbótne pɔtnéne mbó njínu, ɛ́nyet.

¹⁴Lá ɛ́ké mbó yi pɛɛ laa ɛ́gwɛe ké gɔɔ' wí ɛ́ ka gá' mɔ mba nyet mbɛɛ tset tám pɛɛ, kɔɔ pɛɛ pen ɛ́gá'le ŋgɔ pɛɛ pajínu, kɔɔ pɛɛ lɔk cɔtnu, mbík nu nénwín.

¹⁵Yíyá nté jínu ká pɔ ɛ́fú tánépy pɔ. Ɛ́ pɔ pɔ yé ndú tsétsá' yɔ, mbó pɔ yé pɔmesɔŋ, ɛ́fú mbɔ mezwíkɛ kɛpɔŋ.

¹⁶Nyet mbɛɛ mba kégɔɔ' piite te mbó núu zɛ', tákɛ mba mɛfa' kɛpɔŋ menté menté pɔ zú'u.

¹⁷Lá ŋu wí a gwɛene jínu yi ɛ́ fúne tánépy, a zɛe mbiite mbó ŋu wí yecó ló' ká pɔ núu ŋgene menu mé pɔ, mbáate ɛ́nen pɔ né mbótne, mbáate mbó ŋu mbótne pɔtnéne, ɛ́ge nu ɛ́ ku' ku'ne, ɛ́jí netsáa mejáŋ te', ɛ́fa' mɛfa' sá'ne pɔ pɔ'ɔ. A ká ge tɔŋ pɔ, ɛ́ké mbɔɔ ɛ́kɔŋmík pɔ.

¹⁸Pɔɔ pí pɔp lɔk pɔ mbótne ɛ́nánɛ tsetset pɔmesɔŋ, pɔp sé mbi yúu né mbótne. Mentáa mi pɔp kápne ɛ́ pɔ nenánɛ ndúŋndɛŋ pá' Sé sé ɛ́kɔŋ.

Jâk 4

Nekɔŋ-ndũmbí ɛ́ nepaa Sé

¹Mentsu mentsu pá'a ɛ́fú gó tsetset pɛɛ? Mɛlá' ɛ́fú gó tsetset pɛɛ? Ɔ́ kwaŋe ŋgɔ ɛ́ fú núu yɛɛ nté netsáa yúu mi ɛ́ tset tám yáɛ tsúunéne wáɛ.

²Pɛɛ tsáa yúu te' lá ɛ́ké mbɔɔ ku' negwɛe pɔ, ɛ́gɔɔ ɛ́ké ɛ́tsá' ɛ́túu pɔ nejwí ŋu. Pɛɛ jáɔ yúu ɛ́tík tám yáɛ núu, lá wecó negwɛe pɔɔ gú pɔ. Pɛɛ gaabe tsetset

ἄβό mensu mensu, ἵτάκ μελά! Ρῦα κά πό ἡγῶεε γύου μι ρῦα σέ ἡκῶη πό, mbí'ηγο ρῦα κά λῶ mbḥ Sé πό.

³Ρῦα ζεε ἡδῶ, Sé ποῶ γά, mbo é mbí'ηγο ρῦα κά jí nelῶ πό. Ρῦα ζεε ἡδῶ πο nelῶκ ἡγε ἡγε γύου μι é sé ἄβῶη πο wá.

⁴Ρῦα palan nzau-pau. Ρῦα κά πό ἡjí ηγο ηυ wí a súu-yúu-ndǔmbí, tsá' ἄβό πο ηγαηmbuu-Sé πό κε? Νυ wí a κῶηνε γύου-ndǔmbí tsá' ἄβό πο ηγαηmbuu-Sé.

⁵Ρῦα kwanje ηγο ηwa'ne-Sé cú ηγο: Sé κά πέμ ηγο πεκῆνε ná wecῶ ηυ jí zá'-z'wíκηνε yi a ka ní'ne núu πεκῆνε πό πέ'ε, ἡμέε, μεεεε ἡκού kii?

⁶Λά, Sé ka lá' mó ἡγά fu' níine γῶκηνε, ποηtám yé nzau πεκῆνε γύ' ἡδέε küḥ lá. Νηwa'ne-Sé ζεε ἡκού ηγο: «Sé lá' paηá'le mbuu lá'ne, ἡκέ ἡδῶκ ποηtám ἡδίηε πο πί πόρ κῶκηνε mbuu γῶη ἡγά sé.»

⁷Πῶ'ῶ lá! Ρῦα κῶ sé mbi Sé, ἡdu' Satta, a fú nejῶη ρῦα küḥ.

⁸Ρῦα kwé'le mbuu γῶη ἡγά né nejῶη Sé, a kwé'le yé mbuu ἡγά nejῶη ρῦα. Ρῦα γαημεfaane, ρῦα suk mbḥ mḥ, peηκῶηmík, ρῦα c'wεεε ntséllé tset μεtám mḥ.

⁹Ρῦα jí ηγο ρῦα γαηηgüḥ', ἡdún neνύ ἡdaa. É sé ἡbíκηνε ηγο wau neγwe shotne ἡtsá' nelaa, γῶη tsáate shotne ἡtsá' nemak.

¹⁰Ρῦα κῶκ mbuu γῶη ἡγά sé mbi Tsapau, a pa' wá.

Κῶη ηυ ηak móomá we

¹¹Πῶοπέμά πάα, κῶη swíite πό tsetset ρῦα. Νυ laa éswíite núu móomá we, κε ἡτό πο ló' yé ῶ, mbo a swíite πο núu neρḥ, ἡben ἡτό πο ló'-neρḥ. Νυ laa ἡκέ ἡτό ló' neρḥ, mbo a κά peη ἄβό ηυ wí a g'wεεε neρḥ πό, a tsá' ἡτό ló' neρḥ tῶne.

¹²Sé zéne jí záρne neρḥ, ἡben ἡzá' ntsaη-pau, jí zéne jí ku'ne neγε ηυ luk κε neγε a ἡpfú ῶ. Ὁ kwanje yú ηγο ῶ wḥ te ἡzá' tsaη-móomá wu?

Κῶη ηυ ἡá'le

¹³Ρῦα zwí'le ἡzú'. Ρῦα πί ρῦα sé ἡka' ηγο: Peκ γῶ ἡδῶκ ló'ne κε zón ῶ, ἡγε tset túsῶη yi keke, ἡnánη zú'lu tá' ηγυ' ἡtánη μεntáa ἡgῶεε ηκάρ.

¹⁴Ρῦα ποῶ jí pá' lé'lá' zón γῶ ἄβό πό'ῶ, mbḥ ρῦα πό, ρῦα jí ηγο ρῦα pá' zwét-neκῶη ní é c'wetne, ἡτό nenánη éfé.

¹⁵Ρῦα ἄβό ἡγε ἡκού πο ηγο, Tsapau laa ἡbéμ, mbo peκ γῶ ἄβό sú'ne, ἡγε γῶ, ἡγε yi.

¹⁶Λά ρῦα tsem πο nzῶ' γῶη, ἡκού πο menu mí ρῦα γῶ ἡγε ἡγε. Yíyá nté neηá'le κά ποη.

¹⁷Πῶ'ῶ lá, ηυ wí a jí neγε nu yí é ποηηε, ἡben ἡκέ mbῶῶ γε, a lok ἡγε nu κεποη.

Jâk 5

Ganyúu lak tú yóp

¹Puu zwí'le nízú! Puu ganyúu, puu laa te ngi yuu kó' tã nté máamá ngüó' yi é sé ító nüu puu.

²Yúu yúu yi é cók ñkáp lüó, shüó'ngó' já mendwí máu.

³Gwétkáa gwëe tán-gól yúu mba ñkáp yuu. Pé gu ñge éfú pɔ nüu ñjúo ngɔ puu vu ntsaŋ, mbar-mbua yuu me pá' ñká yi pé tɔɔ wuu múk lá. Puu ka cú'léne yúu mi é cók ñkáp nüu mɔ melé'lá' mi é ndwiknzuu.

⁴Gañfa' ka lak yúu puu ñka', puu já ñkáp yɔp. Puu zú' pá' póp laane! Ngɔ-puɔ pí póp lakne yúu puu ñgá ndá kó' te ñkúu metúuté-Sé, já Tsaruo wí a sá'ne palüó'ntso tsuu pí póp tã.

⁵Puu ka náŋ ndü tsétsá' ñgwëe meýúu, ítsáa küó ɔ ñgwëe, ñkwét yúu ñgú' pá' meýúume ku mí póp zwí'léne lé' yi pé gu ñgwat wóp lá.

⁶Puu ka záp menu tú-pakefaane, ñjwíte wóp, póp ké mbɔɔ nyet yecó tuu mbi puu pó.

Nesuk mba nese'le Sé

⁷Póopémá páa, pó'ɔ lá puu lok kɔk mbua ñzwí'le te ñkúu ñká yi Tsaruo gu ító. Puu júo pá' nzú'nan ka lá' ndɔk pɔ kɔkmbua ñzwí'le ngɔ tsétsá' zém yúu sá'ne, é zém, a káp ntú, ñzwí'le te ítáa mben ñkáp nzuu.

⁸Mba puu yúu, puu lok kɔkmbua ñzwí'le, kɔɔ puu cite mbua mbí'ngɔ é tsá' pɔ mótá', Tsaruo tó.

⁹Póopémá páa, puu páa negwëe swíite tsetset puu, ñjí ngɔ Sé ké ge ícú ngɔ puu vu ntsaŋ pó, nzá'mentsaŋ tó te ítáa ntsundá.

¹⁰Póopémá páa, puu pée fa' nüu peŋgémndüó'-Sé pi póp mbó ícú nu nüu lík-Tsaruo. Nüu nesuk ngüó', mba nüu nelok kɔkmbua ñzwí'le yúu.

¹¹Puu júo pá' pekhe fúŋne puɔ pí póp ka sukne ngɔ pepóttú. Puu ka zú' pá' pé ka lé'léne nté yi Jɔp ka lokne ésak pó'ɔ. Puu pen ñjí yúu mi é ka tsá' nemekhe Tsaruo ge nüu wé, mbí'ngɔ Tsaruo gwëe pɔŋtám te', ítsáa mejáŋ pɔ pó'ɔ.

¹²Póopémá páa, é laa mbó pɔ nu küó ɔɔ, kɔɔ puu cú nu te ñkaa. Kɔɔ puu lok nepú ñkaa nu, kɔɔ puu lok tsétsá' ñkaa. É pɔŋ ngɔ wuu ɔɔŋ pó pɔ ɔɔŋ, wuu ngáŋ pó pɔ ngáŋ. É lee pó'ɔ, la Sé pɔɔ ge ngɔ puu vu ntsaŋ pó.

¹³Nu wuu laa mbó ñjúo ngüó', a pú' mbó mbó Sé. Nu laa mbó ítsáate a zɔp mezɔpŋki ndɔk ñgú'le Sé.

¹⁴Nu wuu laa mbó ñgɔɔ, a fúŋ pacwéembi tset cú'le-puɔ-Kelístɔ, póp tó ndɔk megwét ízó' wé nüu lík-Tsaruo, íce'le Sé.

15 Cε'λε yi πέ γό ήγε, ήζάp τάm nũ Sέ, έ γε a fίite. Tsapw pα' wέ, mβó yi a ka zεε ήγε pɔ nu κεpɔη, mbɔ Sέ gw ήdikηε menu κεpɔη μέ ήγá mbɔ wέ.

16 Pó'ɔ lá, ηu πέm mefaane μέ mbɔ mɔ́omá we, mɔ́omá we πέm μέ mbɔ wέ. Nu wαα pύ' mbó mbɔ Sέ nũu tú-mɔ́omá we. Έ lee pó'ɔ, pαα fίite. Cε'λε-ηu wί a ndáηndαη mbi Sέ, nen te'.

17 Elii ka pó pɔ ηumesɔη pá' pekηε, a ka cε'λε Sέ né τάm yέ tsαα ηγɔ kɔɔ mbαη ló, Sέ γε mbαη pɔɔ ló te έ pó ηgu' yétát né pesαη pένένtúkú.

18 A pen mbú' mbó mbɔ Sέ, mbαη ló, tsétsá' gá yúupéjá.

19 Póɔpémá páa, ηu wαα laa έfaane sêndúη, ήná nu yi έ nénwín, πέ pen ήtík wέ, te a pen nzαα,

20 jíne ηγɔ ηu wί a tíkne wέ te a fú nũu sêndúη κεpɔη c̄w̄et, gw ήγε a luk. Έ lee pó'ɔ, Sέ likηε menu κεpɔη me te έ záa záane.

1 Pyê

1 Pyê 1

ᑕᑦ'ᑖ

¹A mɔ Pyê, ŋgaŋntúu-Yésu Kelístɔ, ŋ gá yɔ ŋwa'ne mbɔ̃ pɔ̃ pí Sé ka tsó'ne wá̃, pɔ̃ ka sat mɔ̃ zɔ́', ŋgɔ̃ mbó̃ tset ŋgɔ̃ Pɔ̃ŋne, tset we Ŋgalât, tset we Kapadôs, tset we Azîi, mba tset we Mbitinî. Pɔ̃ tset meŋgɔ̃ êmá̃ mbó̃ pɔ̃gɔ̃.

²Sé Tát ka tsó' wá̃, é pɔ́ pá' a ka lán'ne nízá' njí nízáp, mbɛn ndɛɛ nũ Zwíkɛ yé ŋgɛ pɔ̃ tsú' pɔ̃ pɛ́, nepɔ́ yi pɔ̃ gɔ̃ nízú' ntsu-Yésu Kelístɔ, a lɔk meci mé é suk wá̃. Sé pɔ́ mbɔ̃ pɔ̃, ŋgá mɔ́fiite mbɔ̃ pɔ̃ te é záa záne.

Nezŵí'le ŋká tsɔ̃ ké káa

³Pɛkɛ gémte Sé Tát pɛ Tsapɔ̃ wekɛ Yésu Kelístɔ. A ka tsáa mejá̃ mekɛ, ŋgɛ pɛ́ pí wekɛ nepí we fí, ndɛɛ nũ Yésu Kelístɔ wí a ka zŵíimene nũ nevú. É lee pɔ́'ɔ, pɛkɛ nnán̄ ŋká tsɔ̃, mbó̃ nzwí'le kwa' luk,

⁴é pɔ́ ntüɔt wekɛ wí é tánɛpú, mɔ̃ Sé ka lŵɛ' mbɔ̃ pɛkɛ, yi é laa mbó̃ é pɔ̃ pɔ̃pɔ̃, ntséllé ké mɔ̃ gŵɛɛ, é ké mɔ̃ lüɔ̃,

⁵é yúu yúu, pɔ̃ pɔ̃ pi Sé sé ndɔk metɔ̃ mé mbyép wá̃, é pɔ́ pá' pɔ̃ sé nízáp tɔ̃m nũ wé. Já pyéɛne wá̃ pá' pɔ̃ gɔ̃ ŋgɛ ŋgŵɛɛ luk yi é gɔ̃ ndá' ndwíknzɔ̃ lé' ŋgɛ pɛ́ jɔ̃.

⁶Pɔ̃ jɔ̃ yúu mi é gene pɔ̃ pɔ́ ntsáate tsáatɛne, te mba pá' é ŋkɔ̃ne mbó̃ mbíkɛ ŋgɔ̃ pɔ̃ na' mɔ̃k nũ ŋgüɔ́ menté menté yi é sé ŋkúu wá̃ lá.

⁷Ŋgüɔ́ kúu wá̃ nepɔ́ yi pɛ́ gɔ̃ ŋjɔ̃ ŋgɔ̃ pɔ̃ tsuŋ nízáp tɔ̃m nũ Sé. Tán-ŋgôl yi é ŋgɔ̃ ndá' mbó̃ pɔ̃ gú pɔ́, pɛ́ tsú' nezŵí', ntsɔ̃ múk, ntséllé cŵɛt nũ. É ndúnduŋ pá' wɔ̃ nezáp tɔ̃m nũ Sé wí a yúu tɔ̃nden ndɛɛ tán-ŋgôl, gɔ̃ ndɛɛ pɔ̃ nũ pá' ŋgüɔ́ menté menté yi é sé ŋkúu wá̃, gɔ̃ mbó̃ nzwí' wá̃ gúu, lá ndɔk ŋnyet ŋgɔ̃ é tente. É lee pɔ́'ɔ, pɔ̃ lá' lé' yi Yésu Kelístɔ tónɛ, pɛ́ gá tsó'fa' yá̃, nní' wá̃ tset nepú', ŋgɛ meku' mɔ̃.

⁸Pɔ̃ ŋkaa mɔ́ Yésu jɔ̃, lá ŋké mbó̃ ŋkɔ̃ wé. Pɔ̃ sé nízáp tɔ̃m nũ wé, te mba pá' pɔ̃ pɛ́t ké gɔ̃ ŋjɔ̃ wé. Mámá tsáate pɔ́ tɔ̃m pɔ̃ te é laa mbó̃ pɔ̃ pɔ̃ jí nesŵíi ŋu pɔ́.

⁹Pɔ̃ tsáate mbí'ŋgɔ̃ pɔ̃ gɔ̃ ŋgŵɛɛ yúu mi pɔ̃ kɔ̃ne, nízáp tɔ̃m nũ Sé mbí' yéte, é pɔ́ pá' Sé gɔ̃ ŋgɛ pɔ̃ luk.

¹⁰Pacwíŋkɔ̃-Sé ka cúne nu nũ nté yi Sé ka niitɛne nízáp pá' a gɔ̃ ndá' ŋgá fu' yá̃ pɔ́'ɔ, pɔ́pɔ́ ka fa', ntún̄te mbíkɛ pá' é gɔ̃ ndá' ndɛɛ pɔ́'ɔ, la Sé ge pɔ̃ luk.

¹¹Pɔ́pɔ́ ka sá' tɔ̃ nejí fɔ́'-njí, mba yúu mi é gɔ̃ ndá' ndɛɛ la yúu mi Zwíkɛ-Kelístɔ ka pɔ́ ndɛ'le wɔ́p ge. Yíyá Zwíkɛ yi é ka pɔ́ nũ pɔ́pɔ́, ka zɛɛ nízá' njí mbó̃ ndɛ'le wɔ́p né ŋgüɔ́ yi Kelístɔ gɔ̃ ŋgɛ ŋjɔ̃ te mba nepú' wí é gɔ̃ ndá' mbáate ŋgüɔ́ yé éyá.

12Σέ ka γε πόρ jí ηγο nu yi πόρ ka πό ήκύ, ήκαα πό ήγα ήγε nüu γόρ ηκά πό, έ ka πό ήγα ήγε πο nüu γύα ηκά. Έ γίγα nu yi paa ηκώνε μβό ήjí, έ φύ πο nüu nu yi πεηγέμndüó'-Nkaa Sá'ne sé ήκύ, ήγό ήκύ, ήδok πο μετα-Zwíκηε Léeneνε yi Sé ka fúne tánépú ήτύu. Pecüó'-Sé sé ήkíi ήtsáa nejí yíγα nu.

Έ ποη ηγο Ραο-Σέ gwee mat wóp έ πό pá' we Sé

13Πό'ω, jínu γύα taa πο nüu nege yúu nüu nté yé paο-Σέ, koo paa pé jínu, paa náη μβό ήniite ήzwi'le fu' yi Sé ήγε ήγά mbō paa, nüu ηκά yi Yésu Kelísto ga ήγε ήτό.

14Ραα zú' ntsu-Σέ, pá' mbóηküs pi πόρ zú'néne, koo paa pen mbém mekwaηe kepoη mi έ ka πό έsá' waa ηκά yi paa ka pétne ké jí Kelísto pen έsá' waa.

15Ραα πό πο Ndéene Léeneνε nüu ku-nenen γύα tsaa, ndáηndaaη pá' Sé wí a ka fúηne waa a Ndéene Léeneνε lá.

16Έ zee μβό tset ηwa'ne, Sé cú ηγο: «Ραα πό Ndéene Léeneνε, mbí'ηγο mo Ndéene Léeneνε.»

17Ραα ga ηκά tsaa yi paa ce'lléne Sé, yi paa fúηne Sé ηγο Tát waa, ήδok melé' lá' mi paa pétne ήgwee ndü yo mbí, ήnyet tset waa nenáη ηγο paa sé ήγά meku' mé. A ηu wí a zá'ne ntsaη-paοmesoη ké gwee toη, έfύ πο nüu yúu mi ηu gene la ήzá' ntsaη-ηgaη.

18Ραα zee μβό ήjí taunden yúu mi Sé ka gáne la ήδok ήcwéete waa nüu nté nenáη wí έ κά cwé'é πό, yi petát paa ka zá'ne waa. Yíγα yúu κά πό pá' tán-ηgól ke ηkáp oo, yi nden wé ga ήdá' lé' ήme πό.

19A ka lok πο taunden meci-Kelísto wí yecó nu kepoη κά πό nüu wé πό, yecó ló' ké mboo nüu wé πό. Kelísto ka πό pá' móo-ηjinjo wí pé ka jwíne wé ήδok ήnoη πο'.

20Σέ ka piite ήtsó' wé nüu yíγα nu, la ήniite ndümbí. Έ ké ήga nüu yo ηκά yi έ nelok ήdwikle laa, ήtik wé mántáa mbí' waa.

21Ραα lú'ne πο wé la ήzáp tám nüu Sé wí a ka zwíimene wé nüu nevú, mba pá' a ka gáne we negú' te paa gó ήzáp tám nüu Sé, mben μβό ήbyép yúu mi Sé ka'ne, já gene.

22Ραα ka lok nepém nu yi έ nénwín, έsuk tám γύα. Nepó yi paa ga ήkoη πόopémá páa pi paa pepóp zárne tám nüu Sé, ήkoη wóp te έswíi nu. Πό'ω lá, paa gwee kwa' ηkoηe tsetset paa, ηu koη móomá we né tám yé tsaa.

23Πέ ka zee mbí waa nepí we fí, te έ κά πό πο nepí we ηumesoη wí a mpfú πό. Έ πό πο wí έ fúne nüu mbiyúu mi έ ké lá' mpfú πό, yíγα mbiyúu πό swíηe-sé yi έ gáne kwa' luk, μβό yi έ ga ήdá' μβό πο gú.

24Πέ ka ηwa'ne tset ηwa'ne-Σέ ηγο:

Ñumesɔŋ tsuu pɔ pɔ pɔ' negíi. We negú' tsuu pɔ pɔ pɔ' tɔɔtɔɔ-negíi wí a ñká' lá. Negíi lee te ñzúu, tɔɔtɔɔ tsó'ne m̄vu sé.

²⁵Lá, s̄wíŋe-tsapɔɔ ɣa ñdá' ñtáa pɔ pɔ'ɔ, n̄uu meŋgu' meŋgu'. Yíyá s̄wíŋe é yi paa ka zú'ne tset Ñkaa S̄'ne wí pé ka c̄wíne mbɔ paa.

1 Pyê 2

Ñgɔ' yi é ntuu mba pɔɔ-Sé pé Léénéne

¹Pɔ'ɔ lá, paa me' menu keɔŋ tsuu, kɔɔ paa pen éfúkle pɔɔ, kɔɔ paa pen mbɔ pɔɔkeŋmík, kɔɔ paa pen ñḡw̄ee kéḡɔ' n̄uu yúu-pɔɔ, kɔɔ paa pen s̄wíite n̄uu pɔɔ.

²Paa pɔ pɔ pɔ' pɔɔmbɔt pi pɔp tsáane neɔáa, s̄wíŋe-sé neɔáa ké ló', paa pɔ ñnɔŋ, ñjí ñgɔ paa ɣa ñḡú', Sé ge paa luk.

³Ñwa'ne-Sé zee ñcú ñgɔ: Paa z̄wí' mɔ te ñzú' pɔ' Tsapɔɔ pɔŋne pɔ'ɔ.

⁴Paa k̄w̄é'le mbuu ɣaa ñtɔ né neɔŋ wé, jé gáne kwa' luk. A ñgɔ' yi ñwa'ne-Sé cúne ñgɔ pɔɔmesɔŋ ka me'ne, la Sé kaŋ wé, é pɔ yúu t̄aunden mbɔ wé.

⁵É pɔŋ ñgɔ paa gúu pi paa ḡw̄ee kwa' luk, paa pé m, Sé lɔk wáa ñge meŋgɔ', ñdɔk ñkút ndá-Z̄wíkŋe Léénéne. Paa pɔ tsetú mbɔ panɔŋpɔ' pi Sé ka tsó'ne, pi pɔp ɣa ñdeete nzaa Yésu Kelístɔ, ñnɔŋ pɔ' wí é pɔŋne Sé.

⁶Pé ka ñwa'ne tset ñwa'ne-Sé ñgɔ: Paa jé, n tíi ñgɔ'-nelwí-ndá, ñnɔŋ tásɔŋ-Siɔŋ,

é pɔ ñgɔ' ñḡw̄ee shá m̄ben mbɔ t̄aunden

mbɔ yi ñu laa ñzár t̄ám n̄uu wé, s̄aa pɔɔ lá' ñkɔ ñgaŋ pɔ.

⁷É mbɔ paa pazár t̄ám n̄uu wé, mbɔ yúu meku'. Lá ñḡa n̄uu pɔ pi pɔp ká pɔ ñzár t̄ám n̄uu yíyá ñgɔ' pɔ, mbɔ pé ka ñwa'ne ñgɔ: «Ñgɔ' yi papɔɔndá ka me'ne ka tsú' mɔ ñgɔ'-nelwí-ndá.

⁸M̄ben mbɔ ñgɔ' yi é ɣa ñge pé vu sé,

é m̄amá ñgɔ' yi pé ɣa kɔɔte n̄uu.» Pɔp ñkɔɔte n̄uu, mbí'ñgɔ pɔp læ' nezú' s̄wíŋe-sé. É ké mbɔ pɔ pɔ' Sé ka záɔne ñgɔ é ɣa ñdá' mbɔ pɔ pɔ'ɔ n̄uu pɔp.

⁹Lá ñḡa n̄uu paa, mbɔ paa ñj̄wet-pɔ pi Sé ka kaŋne, mbɔ panɔŋpɔ'-fɔɔ we gwé, mbɔ lá' yi é yé, mbɔ pɔ pi a ka tsú'ne wɔp pɔp pɔ pé, pɔ' pɔp ñge ñḡa éswíi memá menu mi a ka gene, jé wí a ka fúne tset nzénz̄aa ñc̄w̄eete wáa, ñní' wáa n̄uu za' fúkne yi kyé' s̄'ne yé zú'u.

¹⁰Paa pi paa ka pɔ yeɔ́ ñká, mbɔɔ pɔɔ-Sé pɔ, paa ka tsú' mɔ pɔɔ pé. Paa pine paa ñkaa ké ñtsáa meɔŋ-Sé pɔ Sé ka ké mɔ ñtsáa meɔŋ máa.

Ñenán wí é pɔŋne ñgɔ é pɔ tsetset pɔɔ-Sé

11 Pəsúu páa pé tæ̀nden, pæ̀ ndũ tsétsá' zá'ne mbó pɔ paleendúŋ, mben mbó pɔ pɛgæ̀. Yúu mi é gene m bó éswíi wáa ηgɔ kɔɔ pæ̀ ná te mbæ̀ yæ̀ tsúune wáa nege yúu mi é ηkɔŋne, mbí'ηgɔ é pɔ'ɔ, mbó ndüɔ' tám yáa né ntsɔ.

12 Pæ̀ gwëe tswé sá'ne tsetset pakéjɪ nu-Sé, te mbó yi pɔp laa mbó éswíite keɔŋ nũ lík yáa, pɔp jáɔ menu sá'ne mi pæ̀ sé ηge, ηgú'le lík-Sé ηká yi Sé gæ̀ ηge ító ícú nu mbɔ pɔp.

13 Pæ̀ lee nũ lík-Tsapæ̀ó ízú' ntsu-pasá'lá' pɛtsæ̀. Pæ̀ zú' ntsu-Kása wí a tæ̀une mbí pasá' lá' pɛtsæ̀,

14 mben ízú' ntsu-peŋútá' pé. Mbí'ηgɔ fɔɔ túune wɔp nege ínyet page menu keɔŋ né ηgǘɔ', mben ηgá tsó'fá'-pæ̀ pi pɔp sé ηge nu sá'ne.

15 É yúu mi Sé kɔŋne ηgɔ pæ̀ ge, íjɪ ηgɔ pæ̀ gæ̀ ídɔk nege nu sá'ne, íjüɔ' ntsu-pɛgegæ̀ pi pɔp læ̀ne nu-Sé, pɔp pɔɔ pen éswíite nũ pæ̀ pɔ.

16 Pæ̀ lɔk mat wæ̀ mbó pá' pæ̀ pi pé ka cwëeténe wɔp ndá-kwaa. Lá, kɔɔ wíwá nepɔ́ ké ítsú' mbɔ pæ̀ mbó ηkwá yi pæ̀ gæ̀ ídɔk ídæ̀ menu keɔŋ. Pæ̀ lɔk mat wæ̀ mbó pɔ pɛkwaa-Sé.

17 Pæ̀ gá meku' pæ̀tsæ̀, ηkɔŋ pɔɔpémá pæ̀ pæ̀-Kełístɔ, mbók Sé, ηgá meku'-fɔɔ.

Pæ̀-Σé gwëe neɔ́e fæ̀' nũ Kełístɔ

18 Pæ̀ pi pæ̀ fa'ne mbɔ pæ̀, mbó mbóŋküɔ́ pɔp, pæ̀ kɔk mbæ̀ yæ̀ ηgá sé mbi petát pæ̀ nũ mba kǘ lá, pæ̀ pɔɔ kɔk pɔ nda' mbi pi pɔp gwëene pɔŋtám, mben mbótne pótne ne pɔ, pæ̀ pen ηkɔk mba mbi pi pɔp cǘk cǘkne.

19 Pæ̀ jí ηgɔ pæ̀ laa ídɔk pá' pæ̀ sé ηkɔŋ ne ké íjɪ pɔ Sé nda', éswik ηgǘɔ' yi é kúune wáa mbí' yúu mi pæ̀ ηkaa ge, mbɔ é nu sá'ne.

20 Pæ̀ zee ítsú' nesuk ηgǘɔ', éswik yi é kúune wáa mbí' nu keɔŋ yi pæ̀ gene, mbɔ pé gæ̀ ηgá meku' mæ̀ nũ kǘ? Lá pæ̀ ké ηge nu sá'ne, pé gá wáa né ηgǘɔ', pæ̀ suk, mbɔ wíwá nesuk mbi Sé mbó nu sá'ne.

21 Sé ka gɔ éfúŋ wáa, mbó ndɔɔ ηgɔ pæ̀ ge pɔ pɔ'ɔ. Kełístɔ ka jüɔ́ yé ηgǘɔ' mbí' wáa, ídɔk ηgá wáa né fæ̀, ηgɔ pæ̀ nen pá' jé.

22 Já Kełístɔ ηkaa ké ηge yecɔ́ nu keɔŋ pɔ, ηké mbɔɔ swíi cɔtnu pɔ.

23 Pé ka zɔɔte wé, a ké mbɔɔ tsó'. A ka pɔ íjüɔ́ ηgǘɔ', ηké mbɔɔ ηu vukŋe, íná yé nu tsæ̀ pɔ nũ mbó-ηu wí a zá'ne ntsaŋ ndüŋndæ̀.

24 Kwa' jú Kełístɔ ka tíi menu keɔŋ mekŋe íní' sɔŋ-mbæ̀ yé, é ηká yi pé ka kwiine wé nũ tá mbáŋte páŋténe. A ka ge pɔ'ɔ, nepɔ́ yi pɛkŋe gæ̀ ítsú' pɔ mbɔ nu keɔŋ, mbó pɔ pɛpí, ηku' nege yúu mi é ndüŋndæ̀ mbi Sé. Pæ̀ ka lú'ne pɔ mefúŋ mé la éfiite.

²⁵É pó ηγο ρuu ka pó yecó ηká mbó ηkát mbúune pá' menjinjo mi é faane sêndún. Lá ρuu ka kémó mben nzuu, ηcúo nzuu-ηu wí a sé ndíηe wúu, já séné mbyéρ wúu.

1 Pyê 3

Nté yi ρuo-Kelísto gwéene nelok nnáη tset láandá yóp

¹Mba ρuu yúu paηgé, ρuu kók mbuu yuu ηγά sé mbi pelúu páu, é lee pó'c, mbó yi pecó ρuo tsetset póρ sé ndu' nezáp tám nüu swiηe-sé, póρ cúo nzuu ρuu ké pó yi ρuu cú nu, éfú nüu mat wuu.

²Mbo póρ ηjúo ku-nenen yúu yi ló' ká pó nüu pó, mben ηgwéee meku'.

³Ρuu páa nekwi mbuu yuu po nzempí, pá' neniite mbá' tú yúu, ηzwík pekwanη pi pé lokne ηgól nniite, mma' mendwí sú'ne.

⁴É pco ηγο yúu kwii-mbuu fú po tset tám ρuu. Yíyá é kwii-mbuu yí é gu ndá' ηjúk náη náηne, é pó nepótne pótnene ké loo fe'. É mbö Sé mbó máma kwii.

⁵Yíyá póne nté yi paηgé pé ηkámbi pi póρ ka pó mbók Sé, náη mbó ηzwí'le yúu mi Sé ka ka'ne, ka pó ηkwii mbuu yop pó'c, mbó ηkók mbuu yop ηγά sé mbi pelúu póρ,

⁶πά' Sálaa wí a ka pó ηzú' ntsu-ndúu me Ábelehâm, te éfún wé ηγο Nde we. Ρuu ηkôone pá'a mbó yi ρuu laa ηγε nu sú'ne ké pók yecó yúu, mbo ρuu gu ηtsá' póρ pé pé paηgé.

⁷Mba ρuu yúu mbéene ρuu gwéee pezwé páu sú'ne, ηkwíite pá' paηgé pó po ρuo zóple zópléne. Ρuu gá meku' móρ, mbí'ηγο Sé ka gá fu' yúu pepóp petsuu, ηγε pá' ρuu gu ndá' ηgwéee kwa' nepó. Ρuu ge pó'c, ηce'le Sé, yecó yúu poo wúu taate.

Nejúo ηgüó' ηké ηγε po yúu mi Sé kôηe

⁸Μo ηγó ndwikle, ηcú ηkôone mbö ρuo tsuu ηγο, ρuu gwéee tá' ntsu, ηu wuu júo nu-ηu pá' yé, mbó ηγαη tsáa mejúη, ηgwéee ηkôηe tsetset póρpémá, ηγά mbuu sé.

⁹Κoo ρuu lok nu kepcoη mbá' nu kepcoη. Κοo pé zootε wúu ρuu pá'. Te tsá' pó'c, ρuu cú ηγο Sé pó né ηγαη, Sé ka tsó' wúu po pá' a gu mbó né ρuu.

¹⁰Πέ ka zee ηηwa'ne tset ηwa'ne-Sé ηγο:

ηu laa mbó ηkcoη nenáη sú'ne,

mben ηgwéee melé'lá' sú'ne,

é pco ηγο ηγαη shot lám yé la ηcú nu, mbók nu kepcoη,

mbáa ntsu wé, mbók cotnu.

¹¹É pco ηγο a lúo' nu kepcoη, ηγε po nu sú'ne,

ńdɔɔ mbótne, ńcɔne nzɔ yé.

¹²Mbíhɔ mík-Tsarɔ tɔm nɔ pɔ pi póp gene yú mi é ndáhndɔ mbi yé. Metúute mé pó ńzǔ'le pá' póp ce'léne wé. Lá Tsarɔ lo ńké ńtém ńkwɛn ye pɔ nzɔ pɔ pi póp gene nu keɔɔ.

¹³Pɔm laa ńńí' tú ńge pɔ nu sá'ne, mbɔ wǔ ɔm ńge nu keɔɔ nɔ pɔm?

¹⁴Pɔm ké ńda' lé' ńge ńjɔ ńgǔ', é pó mbíhɔ pɔm sé ńge yú mi é ndáhndɔ mbi Sé, mbɔ pɔm pɛpótú. Kɔ pɔm ma te ńbók pɔmɛɔɔ. Kɔ tɔm-ńu wɔm ma te ńvukɔ.

¹⁵Te ńtsú' pǔ, pɔm pó tset tɔm pɔm, ńbók ńgá pɔ meku'-Kelíto ńgɔ jɔ pónɛ Nde wɔm. Pɔm pó ńká tsɔm ńtɔm pɔ pá' ńu laa píkɔ wɔm ńgɔ melá' kǔ pɔm tík kwanɔ yú nɔ Kelíto ɔ, pɔm kyé'te éswí ńgɔ.

¹⁶Pɔm tsú' neswí wé ńdɔk pɔ ndáa ndaa, ńdɔk meku'. É pɔ ńgɔ kɔ é ɔ ńbók mbɔm yɔm pó ńtswáa wɔm nɔ yeɔ yú, la é lee pǔ, ńbók yi pɔm laa ńbók ńtík sɔ tú pɔm, éfú nɔ pá' póp sé ńzɔte nenán wɔm we pɔ-Kelíto wí é pɔne, sɔm kó wóp.

¹⁷Mbii ńu neɔ ńjɔ ńgǔ' ńbók ńge pɔ nu sá'ne pá' Sé laa ńkɔ ńgɔ é pó pǔ, ńde pá' mbɔ ńu ɔ ńjɔ ńgǔ' ńbók ńge nu keɔɔ.

¹⁸Kelíto ka ze ńjɔ yé ńgǔ' te ńpǔ nelɔk ńjɛp menu keɔɔ-pɔmɛɔɔ, ńké ńpǔ nda' tá' ńká, é ku'. Jɔ ké faane ńpǔ nté ɔm-mefaane, pǔ, nelɔk wɔm ńtɔ mbi Sé. Pé ka jwí mbap-mbɔm ye, la Zwíkɔ Léenéne ɔ a pen ńbók ɔ.

¹⁹Zwíkɔ Léenéne éyá ɔ a ɔm lá'-pɛpǔ éswí nu-Sé mbɔ mezwíkɔ-pɔmɛɔɔ mi é ka pónɛ ndátsá.

²⁰Mímá mezwíkɔ pó mé pɔ pi póp ka tɔm tú mbɔ Sé ńká yi Nɔwe ka pó ńniite kanú', Sé pó ńdɔk kɔkmbɔm ńzǔ'le pɔm zwí'lene. Lá pɔm pénéfóm nda' gene ńkúu tset kanú' te ńduk ńki.

²¹Wíwá ńki ka pó lii cǔéɔki yi é gene pɔm luk ńkɔne laa. Pé ká pó ńdɔk é suk pɔ ntséllé nɔ mbɔm pó. É pó pɔ nelɔk ńdɔk mbɔ Sé ńgɔ a suk metám mekɔ, é pɔ pen ńhak wekɔ pó. Cǔéɔki lɔk pǔ, ńge pɔm luk, ńdú'ne pá' Yésu Kelíto ka zwíimene nɔ nevú.

²²A ka kó' né tǔnépú, ńnán nɔ ɔm pó-Sé yi tɔm. A ńkɔne ńbók é sá' pɛcǔ'-Sé tsɔm, ńbók é sá' kǔ lá yi é sá'ne mbí, é sá' metɔm tsɔm mi é tǔ.

1 Pyé 4

Neńán we fí

¹Pá' Kelíto ka jɔne ńgǔ' nɔ mbap-mbɔm lá, pɔm yú pɔm pó tú pɔm, ńtɔm nejɔ ńgǔ' pá' jɔ, ńbók ńjɔ ńgɔ jɔ Kelíto wí a ka jɔne ńgǔ' nɔ mbap-mbɔm ye, a ka ńmek nu keɔɔ.

²Πό'ω λά, ραα γα νū melé'λά' mi ραα πέτνε ήγwεε ndū tsétsá', ήγε πο γύου mi Sé sé ήκωη, κω ραα γε γύου mi mba-ηυ tsúnnéne wé a γε.

³Υο ndwikle pá' é zεε ήγγό μβό mbo ραα ka πό γεσό ηκά μβό ήγε γύου mi pakéjί Sé sé ήκωη. Ραα κωη nefá' menu te ésd' sá'ne, μβό ήγε mba küó lá yi mbaa γαα tsúnnéne wáa nege, μβά melu', ήcύ'le nū ndína nekwét γύου ήγε menu sáa, ραα κωη nejúk πο nenó melu', ραα κωη negú'le γύου ηγο é mesé, é πό γύου mi Sé ká sii ήκωη πό.

⁴Έ pen μβό nū ηκōone pakéjί Sé tsú' ήjáo γαα nté mmaa maane, mbí'ηγο ραα πέπόρ κά πέτ ήtemte ku ήnen nege menu mi πόρ gene é πό πο menu sáa πό. Πόρ κε ήtsú' ήzōte wáa zōtene.

⁵Λά πόρ γα ήγε ήtáa mbi Sé wí a táane pá' a γα ήzá' ntsaη-ραο ntαα πόρ πεpfúsé, μβέετε ntsu wόρ nū ηgene menu mόρ.

⁶Έ γύου mi é ka gene la pé cwi ηkaa Sá'ne mba mbō πεpfú. Pé ka cwi te mba pá' Sé ka ηakne mbaa γορ, pá' a ηakne ραο tsaa, πόρ gwεε nepfú. Πόρ ηκōone ήku' pá' μβό πόρ πό nū zwikηe γόρ πόρ pé Sé náη.

Mba wó lá niite ήkú'le πο γύου mi Sé ka lokne ήγά fu' yé

⁷Ndwiknzαα ηκά γε mba küó lá sé ήku'. Pá' é πό'ω λά, ραα πό pajínu. Κω ραα ήme' mbaa γαα, ήjί ηγο ραα γα ήku' nece'le Sé.

⁸Nduηmbi γύου mi ραα γα ήγε, a ραα negwεε ηκωηe tsetset ραα, mbí'ηγο ηκωηe píkne nelám menu κερωη.

⁹Ραα κύκηε πόρπέμά ραα tsetset ραα tset mendá máa ké πό ήcύte.

¹⁰Mba wó lá lok yé pófa' yi Sé ka lokne ήγά fu' níine yé, ήcwéle πόρπέμά pé. Ραα πό pá' gaηfa' sá'ne pi πόρ sé ήkú'le pófa' nté né nté yi Sé gáne mbō πόρ pá' é γα ήcwéle pécό ραο.

¹¹Πόfa'-ηυ laa μβό necú nu-Sé, a cú πο yi é fúne mbō Sé. Ye ηυ πό nefá' mefa' tset cú'le, a lok πο μεταα mi Sé gáne mbō wé ήdōk éfa'. Ραα γε pá'a ήjί ηγο pé γα ήδεε nū Yésu Kelísto, ήgú'le Sé nū mba küó lá, já wí μεταα tsaa, mba nesá' mbí mbō wé nū μεηγου' μεηγου'. Έ πό'ω.

Nejáo ηgüó' nū lík-Kelísto

¹²Pesúu páa pé taunden, ραα tset múk μβό ήjáo ηgüó'. Κω ραα jáo é ka'ne wáa, é κά πό γεσό nu fí πό. Pé γα éfú nū ήjί γύου mi ραα yété.

¹³Ραα tsú' ήtsáate tsáaténe mbí'ηγο ραα sé ήjáo γαα ηgüó' pá' Kelísto, é lee πό'ω, ραα γε μβό te ήjáo negú' we ήben ήgwεε γáa máma tsáate.

¹⁴Πέ laa ήzōte wáa mbí' lík-Kelísto, mbo ραα πεπόttú, mbí'ηγο Zwíκηe negú', Zwíκηe-Sé nū ραα,

¹⁵mbáa nu wuu negó njáó ngüó' é pó ngó a jwí nu, ngó a jüó, ke pó ngó a ge nu kepóh zó, ke pó ngó a jüó nu-nu njáku nüu zó.

¹⁶Lá mbó yi nu laa ngó njáó ngüó', é pó ngó a nu-Kelístó, kóh ngan kó súu. Te ntsá' p'ó, a gú'le pó Sé mbí' lík-Kelístó yi a g'wéene.

¹⁷Nká pá'a, mbo é ku' pá' Sé gu n'zá' ntsan-pwameson, a gu n'ze pó nüu pwó pé. A laa n'ze nüu pekhe, mbo é gu ntsá' nelwikle é pó ngóku nüu pwó pi póp ká kóh nepém Nkúu Sá'ne-Sé p'ó zó?

¹⁸Pé ka nwa'ne tset nwa'ne-Sé ngó: «É laa mbó yi pwó pi póp gene yúu mi é ndáhndah mbi Sé, negó nduk ten te', mbo é gu n'tó mbó nüu pwó pi póp ká p'ó hge yúu mi Sé sé h'kóh p'ó, pwó kepóh, mbó ngóku?»

¹⁹P'ó' lá, é p'óh ngó pwó pi póp g'ó mbó njáó ngüó', é p'ó mbí'ngó p'óp sé hge yúu mi Sé sé h'kóh, p'óp gá y'óp nu tsuu mb'ó mbu'ngóh wí a ka'ne yúu, hge h'gá, h'gá p'ó' b, h'kwí' hge p'ó nu sá'ne.

1 Pyé 5

Nté nepyép njinjó-Sé

¹N cú yó nu nkóhne nelók n'ík pacwéembi pi póp tset cú'le yúu, m'ó yáa n'cwéembi pá' póp, mbo Kelístó ka g'ó mbó njáó ngüó', n t'uu zú'u. M'ó hge h'gwéene yáa z'á' tset negú' wí Sé gu hge hge é c'wét.

²N cú mb'ó p'uu pacwéembi ngó p'uu tsiine n'óh-njinj'ó-Sé yi a ka gáne mb'ó p'uu, k'óh p'uu tsiine p'ó pá' nká yi pé g'wéene w'uu g'wéene lá, p'uu tsiine né t'ám sá'ne, pá' Sé sé h'kóh. K'óh p'uu ge pá' nká yi p'uu l'óh nkáp lá, p'uu l'ók p'ó h'kóh.

³K'óh p'uu l'ók metuu ésá' pwó pi Sé ka gáne mb'ó p'uu, p'uu nen p'ó nüu nté yi póp gu mbéé f'á' nüu p'uu.

⁴P'uu laa hge p'ó' b, mbo é gu n'dá' lé' yi mbyépm'í we gwé n'tó, a t'ó' ngú' t'ú p'uu, yi nden we ké lá' m'ime p'ó.

⁵É gu nüu p'uu g'úu p'ó'osu, p'uu gá mb'uu y'uu sé mbi pacwéembi tset cú'le, h'gu nüu pwó tsuu, k'óh p'uu p'ó hge y'ec'ó yúu, te nu w'uu kwahe ngó a lee w'ec'ó. Mbí'ngó nwa'ne-Sé cú ngó: Sé l'á' pa'ha'te mb'uu l'á'ne, h'ké n'dók p'óh'tám n'díhe pwó pi póp k'ókne mb'uu y'óp h'gá sé.

⁶P'ó' lá p'uu gá mb'uu y'uu sé mbi Sé wí a g'wéene metuu, é lee p'ó' b, a ge mb'á' w'uu nüu nká yi a ka zápne.

⁷P'uu ní' mba k'ü'ó lá yi é sé n'déé w'uu, tset mb'ó-Sé, mbí'ngó a sé n'díhe w'uu.

⁸K'óh p'uu mé' mb'uu y'uu, k'óh p'uu lé. Nganmbuu w'uu, Sá'tta, a sé mb'ó h'kát n'zeme, n'd'óh nu wí a gu h'gwéene wé, pá' p'ú'ntuu wí a kíine mb'ó n'd'óh yúu mi a gu h'kwét lá.

⁹Pó'w lá, pɛɛ záp tɛm yáɛ nú Sɛ́, ɛ́kwí' íntente, ɛ́dɛ' Sátta, mɛ́bɔ́ ɛ́jɛ́ ɛ́gɔ́ pɔ́ɔpémá pɛɛ ndũmbí mɛ́bɔ́ ɛ́jɛ́ pɔ́ nté ɛ́gɛ́ɔ́ yí pɛɛ jɛ́ɔne.

¹⁰ɛ́gɛ́ɔ́ yɛɛ ɛ́ɛ na' ɛ́nɛ́ɛ pɔ́ mɔ́zɛ', Sɛ́ wí mba yété nu sɛ́'ne lá fú pɔ́ mbɔ́ wé, jɛ́ wí a ka leene nú Yésu Kelístɔ́ ɛ́fúɛ wáɛ pɔ́' pɛɛ ɛ́ɛ mɛ́bɔ́ yáɛ tset negú' we wí ndwíkle ká pɔ́ gú pɔ́, ɛ́ɛ ɛ́fú pɔ́'ɔ́, ɛ́gɛ́ yecɔ́ yúu pɔ́ɔ pen ɛ́jɛ́k nú pɛɛ pɔ́, ɛ́twí fufu' wɛɛ, pɛɛ tente, pɛ́ pɔ́ɔ pen ɛ́ku' netsáɛ wáɛ te ɛ́ma' sé pɔ́.

¹¹Jɛ́ ɛ́wɛene nesá' mbí núu meɛgu' meɛgu'. ɛ́ pɔ́'ɔ́.

ɛ́'le nelɔk ndwíkle ɛ́wa'ne

¹²Sílas ka cɔ́élé wáa neɛwa'ne wɔ́ mɔ́yúu ɛ́wa'ne. A mbɔ́ mɔ́ mɛ́bɔ́ mɔ́ɔmá wí a jí yé pɔ́ nda' nu-Yésu. ɛ́ gá yɔ́ ɛ́wa'ne mbɔ́ pɛɛ nelɔk ɛ́nɛ́' metɛɛ máɛ mba nelɔk ɛ́niite ɛ́swíi wáɛ né nté yí Sɛ́ ka lɔkne menu sɛ́'ne ɛ́gá fu' níine yekɛ, kwa' pɔ́' ɛ́ ɛ́wa'ne lɔa. Pɛɛ tente núu menu ɛ́má sɛ́'ne.

¹³Cú'le-pɛɔ-Kelístɔ́ yí ɛ́ Mbabelɔ́ne ɛ́'le wáɛ. Sɛ́ ka tsɔ́' wɔ́p gúu pɔ́' pɛɛ. Mɔ́ waa Málékúshi ɛ́'le wáɛ gúu.

¹⁴Pɛɛ ɛ́'le memɛɛ máɛ, ɛ́tsɛ́' neɛ'le ɛ́sente memɛɛ máɛ núu nté yé pɔ́ɔpémá pí ɛ́kɔ́ɛ tsetset pɔ́p. Mɔ́fiite pɔ́ mɛ́bɔ́ tɛm pɛɛ pɛɔ-Kelístɔ́ pɛtsɛɛ.

2 Pyê

2 Pyê 1

Ge'e

¹A mo Símdê Pyê, ñu wí a fa'ne fa'-Yésu Kelísto, mben mbó ñgañntúu we. Ñ gá yó ñwa'ne mbó pwe pi pwe ka záñne tám yáa núu Yésu Kelísto pá' pek yék. Nezáp tám núu Yésu Kelísto, é yúu tãunden mbó pwe mba mbó pek gúu. Yésu Kelísto kwa' já ka gene p'ó'w mbó peñe, mbí'ñgá a ge yúu núu mba wó lá pò ndáñnduñ. A Sé weñe, mbó ñu wí a gene peñe luk.

²Sé p'ó né pwe, mbó ñní' mófíite tám pwe sá'ne, éfú núu pá' pwe jíne wé, mben ñjí Tsarwe weñe Yésu.

Pwe-Sé gwëe nege yúu mi Sé ka fúñe wóp núu

³Sé ka lok mó metwe mé, ñgá weñe né mba káó lá yi é sé mbíñe ñgá peñe gwëe la ndók ñnán, mbó ndat mbwe yeñe p'ó nda' núu wé. A ka zee ñge peñe jí já Sé wí a ka fúñe weñe pá' peñe pep'óp ge ñtemte mbó tset nequí' we, ñjá pii p'óñtám yé.

⁴É ka fú p'ó'w, a gá meyúu tãunden mbó peñe, é p'ó mi é ñcwéle weñe te', mbó yi a ka ka'ne, ñgá p'ó'w, nep'ó yi peñe ge ñdeete núu mímá meyúu, ñku' nekwe menu-ntséllé mi é tset yó mbí, éfú núu yúu mi mbwe yeñe tsáñnéne weñe nege, kwe p'ó'w, ñtsá' ñgwëe p'ó tswé we já Sé.

⁵P'ó'w, pwe sá' tã, ñkwí' mat sá'ne núu wwe nezáp tám núu Sé, mben ñge núu mat sá'ne ñkwí' nejí yúu mi Sé sé ñk'ñ,

⁶Ñge núu nejí yúu mi Sé sé ñk'ñ, ñkwí' pá' pwe ge ñguute mbwe ywe, ñge núu neguute mbwe ñkwí' ñtente tentene, ñge núu netente tentene, ñkwí' nejí p'ó nda' Sé,

⁷Ñge núu nejí p'ó nda' Sé, ñkwí' pá' nu-p'ó'pémá pwe ge mb'ñ wáwe, ñge núu pá' nu-p'ó'pémá pwe sé mb'ñ wáwe, ñkwí' ñk'ñ.

⁸Mbí'ñgá pwe laa mbó ñge menu mi pé kwíine laa, mbó ndók ñge né mbi, mbo é ge ñge mbwe ywe zañe nege yúu mi Sé k'ñe, é pen ñge pwe p'ó ñkwí' ñjí ñu wí Tsarwe weñe Yésu Kelísto já.

⁹Lá mbó yi ñu laa ñké mb'ñ ñge m'ñe menu p'ó, mbo a ká p'ó ñj'ó za' sá'ne p'ó, a p'ó p'ó pá' famík lá. Mbo a likñe ñgá pé ka suk yíyá nté menu ke'ñ mi a ka p'ó ñge.

¹⁰P'ó'pémá páa, pá' é p'ó'w lá, pwe kwí' é'sá' tã, nep'ó yi pwe ge ñge pé jí sá'ne ñgá Sé ka fúñe wáwe, ñts'ó' wáwe. Pwe laa ñnán núu yíyá nté, mbo pwe ké lá' m'vu núu nu ke'ñ p'ó.

¹¹É p'ó p'ó'w, pé lá' é'sáne sáñnéne ñts'ó' ndúñ wí é gwe ñkúu tset nef'ó kéme-Yésu Kelísto, ñgá mbó pwe. A Tsarwe weñe, mbó ñu wí a gene peñe luk.

12É yúu mi é gene η γα ἰδά' ἡἵκ kŵíite wáa né mone menu kŵíiténe te mba pá' paa sé ἡἵ, ἡben ἡβό ἡnen pɔ nŷu nu yi é nénwín yi pé ka sŵíine wáa lá.

13Lá η kwanη ηγο ηκά yi m bét ntaa laa, mo ἡκέ ἡβó kŵíite wáa né mone menu kŵíiténe, é lok jwome wáa.

14Mb'ηγο n jí ηγο, ηκά yi mo ἡpfú tsá' ἡku' ku'ne. Tsapwɔ wekηe Yésu Kelísto ka gene n jí.

15ἡ ké ἡβó ἡtsuη ἡniite nŷu nté yi mo ἡβó te ἡpfú, paa táa mba nŷu mba yéte nu ɔɔ, ἡkŵíite yúu mi η ka z'íne wáa.

Pwɔ pi póp ka jéne neηwáηe-Kelísto

16Pek ἡkaa ké ἡḡó éswíi wáa pá' Yésu Kelísto, Nde wekηe γα ἡḡe ἡtó, né neηwáηe we, éfú pɔ nŷu menu ἡpítso' mi pek náηne sé ἡdɔk jínu ἡdu'le pɔ. Pek ka fú nŷu pá' pek lokne mík mék ἡḡáɔ neḡú' we.

17ἡκά yi Sé Tát ka gáne neḡú' mba meku' mbɔ wé, pé zú' ηḡi-Sé wí a ḡwεene metaa, é cú ηγο: Yɔ Mɔɔ wáa, η kɔη wé te', a yáa tsáate.

18Kwa' pek né túmbaa yék ka zú' yíyá ηḡi, pek ka zú' pá' é fúne túnépy ἡκά yi pek pé Yésu ka pɔ ndŷu neḡkɔ' Léenéne.

19É ká pɔ nda' pɔ'ɔ pɔ pekηe pen ἡḡwεe sŵiηe-pacwíηkaa-Sé yi é laa ἡβó pé pɔɔ zú' ἡmá'le pɔ. É pɔη ηγο paa tsuη ἡzú' yíyá sŵiηe. É pá' lám wí é kye'ne za' yi é sé sáaηe lá. Paa tsuη ἡβó ἡzú' ἡdɔk ἡzŵí'le lé' yi Yésu γα ἰδά' ἡben ἡtó. Pá' cäó'-saη wí a kɔ', ἡἵ ḡó ἡḡie. A γα ἡtó ἡkye' za' mbɔ metám máa.

20Yúu mi paa ḡwεe nepiite ἡἵ é pɔ ηγο: Yecɔ sŵiηe-ncwíηkaa-Sé yi é tset ηwa'ne-Sé, ἡβó yi é laa ἡβó ηu lok jínu yé zéne já ἡkyé'te é ká pɔ ḡú pɔ

21mb'ηγο mba káɔ lá yi pacwíηkaa-Sé ka cúne, póp ka pɔ ἡḡo ἡcú, é pɔɔ éfú nŷu jínu-ηumesɔη pɔ. Póp ka ḡó ἡβó ἡcú nu yi Sé sé ἡkɔη ηγο ἡβó ἡcú, Zwíηe Léenéne tsáaηéne wóp la póp cú.

2 Pyé 2

Pazí' pwɔ pé cɔtnu

1Pacwí ἡkaa-Sé pé cɔtnu ka pɔ yecɔ ἡκά ἡβó tsetset pwɔ-Íslayêl, é ndáηnduη pá' pazí' pwɔ né nu-Sé pé cɔtnu γα ἡḡe ἡcwet tsetset paa. Póp γα ἡḡe ἡdɔk pɔ ndáa ndaa ἡz'í' pwɔ né cɔtnu, é pɔ yi mbo é páape tám-pwɔ, é pɔ pɔne te ἡmuηe Nde wí a ka gene póp luk, ἡḡe pɔ'ɔ, ἡdɔk éshuη ηḡá' yi é γα ἡbík wóp, é ké ἡbɔɔ líi netó pɔ.

2Pwɔ te ἡzáa cúɔ nzaa póp ἡtsá' ἡḡe pɔ menu sáa. Pé lee nŷu póp, ἡzɔɔte sêndúη-nu yi é nénwín.

³Πά' πόρ κωη ηκάπ τε' λά, πόρ ήγε ήδωκ swiηe yi πόρ λα'λε λα'λένε, ήδωκ ήδwakle wάα, ήcwέe yúu pάα, ήké ήγε πό'ω πά'α, mbo Sé ka λά' ήzά' ntsaη yop, te é tsά' pō mózα' ηgüó' vu nüu πόρ.

⁴Πεcüó'-Sé ka zee éfaane nu, Sé pōw wóp ná. A ka tsάα wóp ήmma' tset nepά ké ndúη zα'-nzenzάα, πόρ gó ήbó tset meηka, ήbó ήzwί'le lé' yi pé ga ήηak metsaη.

⁵Te mba ηgōη we ηκάmbi wί pαwmeσōη ka πό tsetú, mbo gaηmefaane Sé ka ké ná. A ka ge ηki fú meshά meshά ήkó', ήηά tsétsά', pēgaηmbuu pé fūót tsetú. É ge nda' Nōwe, wί a ka πό éswίi λά' né nu yí Sé sé ήkōη, πόρ pαw saambά lukne.

⁶Sé ka pen ήtéμ ηgüó' nüu pαw-tάσōη-Sōdōm πόρ nüu pαw-tάσōη-Ŋgōmōw ήδωk múk ήbík wóp, ήδωk ήnyet pαw kepōη né fa' yúu mi é ga ήγε ήtó nüu πόρ.

⁷A ka fú zú'lu ήcwéete Lōt. A πό ηu wί a ka πό ήγε pō yúu mi é ndάηndαη mbi jά Sé, te ήηά tswé kepōη, πόρ menu sάα mi pαw petάσōη épά ka πό éfa' te ésd' sά'ne, é tsuη ήbúk wé te'.

⁸Jά ηu ndάηndαη mbi Sé, ka πό ήnάη tsetset pαw épά, ήηά nté yi πόρ lōkne ήnάη, ήzú' menu mi πόρ cúne. Πά' tάm yé ka tάne pō nüu yúu mi é ndάηndαη λά, mīmá menu gáane wé gáanéne lé' tsάα.

⁹Pé fú nüu mōne menu ήηά ηgō Tsapαw κωη nefú tset ηgüó' ήcwéete pαw pi πόρ jίne pō nda' wé, é tsά' pαw kepōη a nyet wóp ηgō πόρ ήzwί'le ηgüó' lé' neηak metsaη.

¹⁰A ήγε ήbó lé' éyά, ήbiite ήtsuη ήzáp ηgüó' pō tú-pαw pi πόρ ήnάηne ήγε yúu mi mbάα yóp tsάanéne wóp nege, ήnάη ήtsάa menu-ncéllé. Sé cú nu πόρ gwák gwákne. Pazí' pαw né cōtnu, πόρ kwen nzo' yop te', ήbém mém te mbozō pók nezōote mezwíkηe mi é gwéene negú' πό.

¹¹Πόρ zōote wóp πό'ω, λά mbo mba πεcüó'-Sé ké mbozō tó ló' mīmá mezwíkηe πό, ήben ήké mbozō fen wóp mbō Tsapαw πό. Lá ήké ήgwéee μεtαα ήdεe pīpά pazí' pαw né cōtnu.

¹²Pīpά pαw πό pō pakéjínu pá' menaa, mi πόρ ka fú zú'lu ήbó pō yúu mi pé ga ήdα' gwak ήδωk ήgwéee ήjwί. Πόρ zōote yúu ké πό ήjί pá' é pōne, pé ήγε ήjwί wóp pá' menaa émá.

¹³Πόρ lōk πό'ω, ήcwéee tsó'fa'-menu kepōη mi πόρ ka fa'ne. Nu pōη wóp te' nege meyúu kepōη mi μεtαα móp sé ήtsάa, te pá' é laa ήbó pō nenem. Pαα pépóp temte ήnάη sé ήkwét yúu lá wīwά nepó πό nu-sάα, ήbúk te', mbίηgō é sé ήbōη wóp pá' πόρ sé éfúkle wάα.

¹⁴Yóp jínu tάα pō nüu paηgέ. Πόρ ká káa nege nu kepōη πό. Πόρ lwakle pαw pi πόρ pót pótne. Tάm yóp ηká tsάα ήtάα pō nüu pii yi mbo πόρ jά. Ndōzō tú πόρ.

15 Póp ka me' mós sêndúŋ wí é tǎune ndǎŋndǎŋ, mbé ítsǎ' ínen pɔ núu we Mbalam, mós-Mbɔzɔ. Mbɔ pé ka gá ñkáp mbɔ wé, ndɔk ínzúu wé pá' a gɔ íge nu keɔŋ. A líŋe ñkáp é pɔŋ wé, a pé m.

16 Lá Sé kakŋe wé ncwíŋkɔ núu nu yi a faanéne. A zú' njakáashi wí a lɔɔ éswíŋe pɔ cú nu pá' ñumesɔŋ lá, ndɔk íjǎ' sêndúŋ mbɔ wé núu yíyá gɛgɔ nu yi a ka pɔ ígɔ íge.

17 Pazí' pɔ né nu-Sé pé cɔtnu êpá pɔ pɔ pá' zǎ' yi ñki ka pɔ ícwɛt zú'u, é ka ké mós ínzúu lá, pɔp pɔ pɔ pá' mbɔŋ yi é kó'néne, fé m tí ndɔk ígɔ. Sé ka ké íniite zǎ' yɔp ítík tset nzénzǎ.

18 Póp lɔk yúu mi póp zí'ne pɔ íŋá'le, lá é pɔ pɔ fák fɛe yi é zɔtne. Póp cú mbɔ pɔ ñgɔ mbɔ ñu gɛ kǎ' lá yi ñumesɔŋ tsáane, lá é pɔ nu sǎ. Póp lɔk pɔ'ɔ, éshuŋ pɔ pi póp ka pé ícwɛt tsetset pɔ pi póp núu sêndúŋ keɔŋ,

19 íben mbó éswíi wóp ñgɔ póp gɔ íge póp pɔ pen mbó pekwaá pɔ, lá kwa' póp gúu pɔ pekwaá-yúu mi póp tsáane, é pen mbó mbík wóp. Yúu laa íze íjǎ tǎm-ñu, ñgaŋ tsǎ' mbó pɔ ñkwaá mbɔ yíyá yúu.

20 Pɔ laa íze ndɔk pá' póp jíne Tsapɔ Yésu Kelísto wí a gene pekŋe luk, éfú núu ntséllé wí é ndǔmbí ícwɛt, íge íben íben tsetú, mbém mímá meyúu puu íjǎ wóp, mbɔ póp gɔ mbúk te íde pá' póp ka zeene mbó.

21 Mbii ka pɔ pá' é laa mbó póp pɔ jí sêndúŋ ndǎŋndǎŋ pɔ, ítsa pá' póp gɔ íjǎ neɔ'í-Sé ni n zí'ne wóp íben íme'.

22 Mba yúu mi é gene wóp, lɔk mbuute pá' sakneket ka cúne ñgɔ: «Mómú jé' íben íjǎ jé' yé. Pé suk ñjínaa te ígɔ mbótne ínán a gɔ íkatne tset tetɔp».

2 Pyê 3

Tsapɔ gɔ íge ítɔ

1 Pesúu páa pé tǎunden, mɔ pá'a ndɔk ígá ñwa'ne mbɔ pɔ ñká yépa. É tset meŋwa'ne êmá, m bɔ ndɔɔ nekwiite wǎ né yúu mi pɔ ka zí'ne, ndɔk pɔ'ɔ, mbǎ' te jínu yǎ ñgɔ é kwaŋe nu ndǎŋndǎŋ.

2 Pɔ kwíite swíŋe yi pacwíŋkɔ-Sé pé Léenéne ka zá'ne ñjǎ ícú, mba neɔ'í ni gaŋntúu-Yésu ka zí'ne wǎ, éfú mbɔ Tsapɔ a pɔ ñu wí a gene pekŋe luk.

3 Pɔ ze mbíite ñjǎ ñgɔ, é íge mbó núu ndwíknzɔ melé'lá', pecɔ pɔ cwɛt, íge yɔp pɔ yúu mi metɔ móp sé ítsǎune wóp ñgɔ póp gɛ. Póp íge ígwe wǎ,

4 ícú ñgɔ: Yésu ñkaa cú ñgɔ a gɔ ítɔ pɔ? Te a pɔ gó? Petát pek ka lá' mós ípǎfúte, yecɔ yúu íké mbɔ kúpme, mba kǎ' lá ké mbó pɔ pá' é ka pɔne te éfúne pá' pé ka niiténe ndǔmbí.

5 Póp gó ícú pɔ'ɔ, mbó ndíkŋe te íjǎ jíne ñgɔ Sé ka lá' íniite tǎnépú póp tsétsá' te ntí sak. A ka lɔk pɔ swíŋe yé íge, tsétsá' fú tset ñki ícwɛt, a lɔk pɔ ñki íniite.

- 6A ka pen ndɔk pɔ ŋki wí é ka jáne tsétsá' ndɔk mbík ŋɔŋ-ŋkámbi,
- 7ŋgɛ núu nefan ŋkɔɔne, mba tsétsá' ŋkɔɔne, mbo yíyá Swíŋe lwé' wóp lwé'ne ndɔk nzwí'le lé' yi Sé gɛ ŋge ŋhak pɛgaŋmbuu pé. É gɛ ndá' mbó lé' éyá, múk ge tǎnépú póp tsétsá' temte ndákne.
- 8Lá pesúu páa pé tɛnden, yecó tá' yúu gú yi é ká pɔŋ ŋgɔ pɛɛ likne pɔ. É mbɔ Tsarɛ tá' lé' pɔ pá' ŋgu' ntsá', ŋgu' ntsá' pɔ pá' tá' lé'.
- 9Tsarɛ ŋkaa líi nege yúu mi a ka ka'ne nege pá' pɛcɔ pɛɔ sé ŋkwanne pɔ. A gwéɛ pɔ kɔkmbɛ mbí' wɛɛ, mbí'ŋgɔ a ká pɔ ŋkɔŋ ŋgɔ wɛcɔ tá' ŋu pé pɔ, a sé ŋkɔŋ pɔ ŋgɔ pɛɔ pɛtsɛ gwéɛ shé nekúrme mat.
- 10Lé' lá'-Tsarɛ gɛ ndá' ntó pɔ pá' tsón tóne lá. É pɔ lé' éyá, nefan gɔ míme, zɛ' zɔtne te pé pók. Yúu mi é nefan puu éshí, tsétsá' póp yúu mi é ndú puu me.
- 11Pá' yúu épá gɛ ŋge míme laa, é lɔk éswíi wɛɛ né nté yi é pɔŋne ŋgɔ pɛɛ nán pɔ'ɔ. É sé mbíkne ŋgɔ pɛɛ nán pɔ núu nté yi Sé sé ŋkɔŋ, níj pɔ nda' wé,
- 12mbó nzwí'le ŋgɔ lé'lá'-Sé tó, mbó ésd' tɛɛ nepó yi a gɛ fé'ne ntó. Lé' yi múk gɛ ndá' ntɔ nefan é kéme, zɛ' tɔɔne, mba kǎs lá yi é nefan síi nǎɔte.
- 13Lá Sé ka pɛ nefan fí, mbú tsétsá' fí, zɛ' yi pé gɛ ndá' mbó zú'u ŋge pɔ yúu mi é ndúndɛ mbi yé. É yúu mi pekne nán mbó nzwí'le.
- 14Pesúu páa pé tɛnden, é yúu mi é gene, pɛɛ pɔ nzwí'le yíyá lé'lá', ésd' tɛɛ nán ké ló'. Pɛɛ pɔɔ ge yecó yúu mi Sé gɛ ŋkakne wɛɛ núu pɔ, pɛɛ pɛpóp pen mbó ké cɔk.
- 15Tá' yúu mi é pen mbó mbíkne ŋgɔ pɛɛ kwíite é pɔ pɔ ŋgɔ, Tsarɛ pótne nzwí'le, a ká pɔ fé'ne ntó pɔ, negá shé pá' mbó pɛɔ luk. É pen mbó pɔ yúu mi Pól, mɔɔmá wekne, mbó súu wekne ka cúne tset meŋwa'ne mi a ka gáne mbɔ pɛɛ. A ka lɔk pɔ jínu nu yi Sé ka gáne mbɔ wé la ndɔk nǎ.
- 16A cú yíyá nu tset meŋwa'ne mi a ŋwa'ne tɛɛ, ŋká yi a cúne nu te ŋkwíi yɔ tú-nu. Mezɛ' mi é ten nezú' é tset meŋwa'ne mé. É yúu mi é gene pɛɔ pi póp mɔɔte mɔɔténe, mbét ké tsuŋ níj zɛ' yi póp tɛne zú'u kúrme nu yi é lɔkne nǎ. É pen mbó pɔ pá' póp gene núu mecó mezɛ'-ŋwa'ne-Sé. Póp ké ŋge pɔ'ɔ, ndɔk éfúŋ ndɔɔ níí' tú póp.
- 17Pesúu páa pé tɛnden, é gɛ núu pɛɛ, mbo mɔ nzá' níj éswíi wɛɛ. Pɛɛ ké ndak tú yúu, mbók pakékósɛ nefúkle wɛɛ pɛɛ faane sɛndúŋ, nze nemú'le núu yúu mi tám yúu ka zɛene ntúu núu te ntúu.
- 18Pɛɛ lɔk pɔ pá' pɛɛ sé níj Yésu Kelístɔ, Tsarɛ wekne, mbó ŋu wí a gene pekne luk, ndɔk ŋgɛ né mbi, níj ŋgɔ a gɛ kwí' ŋgá fu' yúu, é pɔ mbɔ pɛɛ. Negú' pɔ mbɔ wé te éfú ŋkɔɔne, é ndá' mbó pɔ pɔ'ɔ! É pɔ'ɔ.

1 Jân

1 Jân 1

¹Pek ηwa'ne yɔ ηwa'ne ηγά mbɔ pɛɛ ndɔk ɛswi wɛɛ né nu nũ swiηe yi ɛ gene pé pɔ gú, yi ɛ pɔ pɔ gú te ɛfúne nzene-yúu tsɛɛ, pek ka lɔk metúute mék ńzú', ndɔk mík mék ńjɛ́, ńniite ndiηe ndɔk mbɔ mék ńkuu.

²Sé ka pɔ te ńtɔ ηγά mbɔ pek, pek jáw wé, te pek pá'a mbɔ pajɛ́njɛ́, mbɔ ɛswi wɛɛ né nu nũ luk kéme yí ɛ ka fúne nejóη Tãa ńtɔ ńnyet mbɛɛ yé mbɔ pek.

³Yúu mi pek ka jáwne mben ńzú', ɛ yíyá yi pek swiine wɛɛ gúu, ńjí ηgɔ pɛɛ gɛ temte nũ pek, pekηe petsɛɛ temte nũ Tãa mba nũ Mɔ́w ne Yésu Kelístɔ.

⁴Pek ηwa'ne yɔ nu ηγά mbɔ pɛɛ, nepɔ yi yecɔ yúu ké ge ńják nũ yék tsáate pɔ.

Sé kye'

⁵Nu yi Yésu Kelístɔ ka swiine wék, ɛ yɔ yi pek gɛ ɛswiine wɛɛ laa. A ka cú ηgɔ: «Sé pɔ pɔ kye', mba mɔ́zɛ' nzénzɛɛ ká pɔ nũ ηgene menu mé pɔ.»

⁶Pekηe laa ńcú ηgɔ pekηe pepɔp temte, lá mben mbɔ ńnen tset nzénzɛɛ, mbo pekηe cɔtnu, ndɔk mbɔw ηge yúu mi a sé ńkɔη pɔ.

⁷Lá ńké mbɔ yi pekηe laa mbɔ ńnen nũ zɛ' fúkne pá' já né tú yé nũ zɛ'-fúkne lá, mbo pekηe gɛ ńtemte ηgwɛe tá' ntsu tsetset pekηe, meci-Mɔ́w ne Yésu suk wekηe nũ nu kepɔη tsɛɛ.

⁸Pekηe laa ńcú ηgɔ nu kepɔη ká pɔ nũ pekηe pɔ, mbo pekηe lɔk pɔ'ɔ, ɛfaane sɛ́ndún, mben ńké mbɔw ńjí nu nénwín yi ɛ fúne mbɔ Sé pɔ.

⁹Pekηe laa mbém mefaane mekηe, mbo Sé gɛ ńdikηe ηγά mbɔ pekηe, ɛfú nũ pekηe ńcwɛete nu kepɔη tsɛɛ, mbí'ηgɔ Sé ka'ne yúu mben ηge, ɛ pɔ ndáηndɛη.

¹⁰Pekηe ke ńcú ηgɔ pekηe ká pɔ gaηmefaane pɔ, mbo pekηe lɔk Sé ɛfún ηgaη cɔtnu, swiηe yé pɔw lɔk mbɔ nũ pekηe pɔ.

1 Jân 2

¹Mbɔ́ηkã́w páa, η ηwa'ne mɔne menu nepɔ yi pɛɛ gɛ ηgwɛe shé te mbow ge nu kepɔη pɔ. Lá mbɔ yi ηu laa ηge nu kepɔη, mbo pekηe gwɛe wekηe ηu nejóη Tãa, a pɔ Yésu Kelístɔ, já wí a ndáηndɛη mbi Sé.

²A ka zɛe ndɔk tú yé, ńkɔη pɔ' pá' ɛ laa mbɔ Sé likηe menu kepɔη mekηe. Pá' ɛ laa mbɔ a pɔw likηe pɔ nda' mekηe pɔ, pá' mbo a pen ńdikηe mé pɛɔmesɔη tsɛɛ ndũmbí.

³Pekηe laa ηge yúu mi Sé sé ńcú mbɔ pekηe, mbo wíwá nepɔ gɛ ńnyet wekηe ηgɔ pekηe jí Sé.

⁴Nu wí a cúne ηγω: «N jí wé» Lá ηκέ mbɔɔ mbáa mé kú'le, mbɔ ηγαη ncɔtnu, nu nénwín yi é fúne mbɔ́ Sé lok mbɔɔ mbó tset tám-ηγαη πό.

⁵Lá ηu wí a kúlléne swiηe-Sé, a ηu wí a tsuη ηκɔη Sé te éswíi nu. Yɔ pá' pekηe lokne ηjí ηγω pekηe pe Sé ka temte.

⁶Nu laa ncú ηγω: Pek Sé ka temte, é píκηe ηγω ηγεne menu mé πό pá' mé Yésu Kelístɔ ka póne pó'ɔ.

Νερού fi

⁷Pesúu páa pé tænden, yɔ ká πό πο νερού fí ni η ηwa'néne ηκɔɔne ηγά mbɔ́ pæa πό, é πό πο ndwen νερού ni pæa sé ηjí te éfú nzene, níná ndwen νερού πό πο swiηe yi pæa ka zú'ne.

⁸Te mba πό'ɔ, νερού ni η ηwa'néne ηγά mbɔ́ pæa laa, é pá'a, ηκέ mbó ne fí, é ne fí ndee nüu yúu mi pé sé ηjáo nüu Kelístɔ mba nüu pæa gúu. Pæa zee ηjáo pá' nzénzúu sé míme, lá mbɔ kwa' kye' ze mó nekyé' zæ'.

⁹Nu wí a cúne ηγω ηγεne menu mé é μέ zæ' fúkne, mben mbó mbaa móɔmá we, ηγαη lok mbét mbó πο tset nzénzúu.

¹⁰Nu wí a κɔηne móɔmá we, a ηu wí ηγεne menu mé μέ zæ'-fúkne. Mbɔ a πό κɔɔte nüu yecó yúu mvu sé πό.

¹¹Lá ηu wí a paane móɔmá we, a ηu wí ηγεne menu mé tset nzénzúu, a nen πο tset nzénzúu, ηκέ mbɔɔ mbó ηjí zæ' yi a gaηe né zú'u πό, mbí'ηγω nzénzúu ka ge mó a fæ.

¹²Mbóηkää páa, mɔ tset yɔ ηwa'ne, mbó éswíi wæa ηγω Sé lee nüu yúu mi Yésu Kelístɔ ka gene, ndikηe menu κερωη múa ηγά mbɔ́ pæa.

¹³Mɔ sé éswíi wæa pelúm ηγω: Pæa pe'ne mbó ηjí ηu wí a gú te éfúne nzene, mbó éswíi wæa póɔsuu ηγω pæa ka ké nten ndee ηu κερωη.

¹⁴Mbóηkää páa, mɔ pá'a mbó ηηwa'ne éswíi wæa ηγω pæa sé ηjí Tát weκηe, ηγæ nüu pæa pelúm, mbɔ mɔ pá'a mbó éswíi wæa ηγω pæa sé ηjí ηu wí a gú te éfú nzene, ηγæ nüu pæa póɔsuu, mɔ sé éswíi wæa ηγω, pæa πό ntente tentene, swiηe-sé ké mbó πο tám pæa, pæa πο nten ndee ηu κερωη.

¹⁵Kɔɔ pæa tík mík múa nüu ndümbí, kɔɔ pæa tík mík nüu yúu mi é ndümbí. Nu laa ηκɔη ndümbí, mbɔ a ká πό ηκɔη Sé Tát πό,

¹⁶mbí'ηγω mba käó lá yi é ndümbí, pá' yúu mi mbæa-ηu tsúnnéne wé a tsáa, pá' yúu mi ηu záρne lík yé nüu ntsáa negwæe, mba yúu mi pæamesɔη lokne ηjá'te, mîmá meyúu ká πό éfú mbɔ́ Tát weκηe πό, é éfú πο ndümbí.

¹⁷Ndümbí zee mbó ndee læene, te mba yúu mi pæamesɔη sé ηjáo ndümbí ntsáa negwæe. Lá ηu wí a gene yúu mi Sé sé ηκɔη, a ga mbó πό gú ηká tsæa.

Ŋgaηmbuu-Kelístɔ

18Mbónkäs pása, ndwíknzæ ηκά sé ηku'. Pæ ka zú' pé cú ηγω, ηγαηmbuu-Kelísto ga ndá' ntó. É ηkône, mbo gaηmbuu-Kelísto tó te ηzáa záane. É yúu mi é gene pekhe jí ηγω ndwíknzæ ηκά sé ηku'.

19Gaηmbuu fú pɔ tset cú'le yekehe ícwet ηga. Póp ka zæe mboɔ pæɔ pekhe pɔ. Póp ka pɔ pé'ne mbó pæɔ pekhe, mbo póp ka gón tsetset pekhe. Lá, é ka ké mbɔη ηγω é cwet pɔ pɔ'ɔ núu póp, mba wɔ lá júɔ ηγω póp ηkaa pɔ pæɔ pekhe pɔ,

20ηga núu pæ, mbo Kelísto ka gá Zwíkhe Léenéne mbɔ pæ. É yúu mi é gene pæ petsæ jí nu nénwín.

21η ka gó ηwa'ne ηwa'ne ηgá mbɔ pæ mboɔ ndɔk ícú ηγω pæ ka pɔ ηjí nu nénwín pɔ pɔ. É pɔ pɔ nu yi pæ sé ηjí. Pæ pen mbó ηjí ηγω, mbo yecó cɔtnu pɔ tset nu nénwín cwet.

22ηga cɔtnu wɔ? A ka pɔ pɔ ηu wí a cúne ηγω Yésu ka pɔ Nzá'ηka pɔ pɔɔ? A ηγαηmbuu-Kelísto, mbó ηu wí a gó ndæ'ne nu-Táa, ndæ' mba nu-Mó.

23ηu laa ndæ' nepém nu-Mó, mbo a læ' nepém nu-Táa wekhe, ηu wí a péme nu-Mó, a pen mbém yé Táa wekhe.

24É yúu mi é gene n cú mbɔ pæ ηγω pæ kú'le swíηe yi pæ ka zú'ne te éfú nzene kwa' sá'ne. Swíηe yi pæ ka zú'ne te éfú nzene laa mbó tset tám pæ, mbo pæ yæ ga ítemte núu Mó mba núu Tát.

25Kelísto ka ka' mbɔ pekhe ηγω, pekhe pe Sé ga ndá' mbó pɔ ηká tsæ.

26Yɔ yúu mi n dá' mbó ndɔɔ neswíi wæ, mbí' pæ pi póp lɔɔne nefúkle wæ pæ faane sêndún,

27ηga núu pæ, mbo Kelísto ka gá Zwíkhe yé mbɔ pæ. Yíyá Zwíkhe pen ηké mbó pɔ núu pæ, é yúu mi é gene, é ka pɔ mbíkhe ηγω ηumesɔη zí' wæ né yúu pɔ, mbí'ηγω Zwíkhe Léenéne sé ηzí' wæ né mba ká lá, yúu mi é lé'léne pen mbó nénwín, é ka pɔ cɔtnu pɔ. Pɔ'ɔ lá, pæ ké ndat pɔ mbæ yæ núu Kelísto pá' Zwíkhe Léenéne ka zí'ne wæ lá.

28Pá' é pɔ'ɔ lá, mbáa mbónkäs pása, pæ ké ndat mbæ yæ pɔ núu Kelísto, ηjí ηγω é ga ndá' lé' yi a cwetne, pekhe pɔ yecó yúu pɔk, tám yekehe pɔɔ sii ícúɔ núu yecó yúu pɔ. É pɔ lé' éyá, pekhe pɔ tám mbi yé sæ kɔ wekhe pɔ.

29Pæ sé ηjí ηγω Kelísto ge yúu mi é ndúnndæη mbi Sé, pɔ'ɔ lá pæ pen ηjí ηγω ηu laa ηge yúu mi é ndúnndæη mbi Sé, mbo a ga ítsá' mó-Sé.

1 Jân 3

Pæ-Sé

1Pæ júɔ pá' Tát wekhe kɔηne wekhe kɔηne te éfún wekhe ηγω pɔɔ pé, é swíi nu pekhe pété. Lá pæ-ndũmbí pɔɔ wekhe jí, mbí'ηγω póp ηkaa ké ηjí ηu wí Sé jú pɔ.

²Pesúu páa pé t̃and̃en, pekhe ñk̃ōne pá'a mbó p̃w-Sé, lá nté yi pekhe g̃a ñge mbó p̃'w, é p̃ét mbó yi l̃w̃méne. Pekhe ké mbó ñjí ñg̃o Kelíst̃o g̃a ñge mbó te ñc̃w̃et, pekhe jú wé pá' a zú'u mbó, mbó yi a ñg̃óku w̃, pekhe p̃ó yekhe p̃o p̃'w.

³Mba w̃ lá w̃i a ñãne mbó ñzw̃í'le ñg̃o Kelíst̃o ge ỹo nu, a ñáñ mbáa pá' mbo ló' p̃ó ñu wé, mbí'ñg̃o Kelíst̃o ké ló'.

⁴Ñu laa ñnáñ ñge nu kep̃oñ, mbo ñgañ l̃a' neñen ñu nep̃w̃-Sé, mbí'ñg̃o nege nu kep̃oñ é nel̃a' neñen ñu nep̃w̃-Sé.

⁵P̃w̃ sé ñjí ñg̃o Yésu Kelíst̃o ka tó ñej̃ep̃ menu kep̃oñ, yecó nu kep̃oñ pen ñké mbo ñu wé p̃ó.

⁶É yéte, mba w̃ lá w̃i a latne mb̃w̃ ye ñu wé, a ká pen éfaane nu p̃ó, mba w̃ lá w̃i a ñáñ éfaane p̃o nu, a ñkaa mó Yésu jú, ñké mbo wé jí.

⁷Mbóñk̃ú páa, mbáa ñu nege p̃w̃ faane s̃end̃úñ. Ñu laa ñge yúu mi é nd̃áñnd̃a mbi Sé, mbo ñgañ l̃ok ñge yé pá' Yésu Kelíst̃o. A ge yúu mi é nd̃áñnd̃a mbi Sé.

⁸Ñu laa ñké ñnáñ ñge yé p̃o nu kep̃oñ, mbo a ñu-Sáta, mbí'ñg̃o Sáta ñgañ mefaane te éfú p̃o nzeñe ñg̃oñ. Mó-Sé ka zee ñt̃o p̃o nege k̃ú? A ka tó nep̃ík mefa'-Sáta.

⁹Mba w̃ lá w̃i a piit̃ene te ñts̃á' mó Sé, a ká pen ñnáñ ñge nu kep̃oñ p̃ó, mbí'ñg̃o luk yi é fúne ñu Sé é ñu wé mbó pá' mbiyúu lá. A ká pen ñku' nege nu kep̃oñ p̃ó, mbí'ñg̃o a mó-Sé.

¹⁰P̃w̃ jú yúu mi pé fúne ñu ñd̃ok ñjí p̃w̃-Sé, mb̃en ñjí pé Sáta. Ñu laa ñké ñge yúu mi é nd̃áñnd̃a mbi Sé, ñké mbo k̃oñ móómá we p̃ó, mbo ñgañ ká p̃ó mó-Sé p̃ó.

Ñk̃oñe ts̃ets̃et p̃óóp̃émá

¹¹Nu yi p̃w̃ ka zú'ne te éfúne nzeñe é p̃ó p̃o ñg̃o: Pekhe g̃w̃ee ñk̃oñe ts̃ets̃et pekhe.

¹²K̃w̃ pekhe p̃ó pá' Kayin w̃i a ka p̃ó nz̃w̃-Sáta, ñj̃w̃i móómá we pí tá' mañgé. A ka j̃w̃i wé melá' k̃ú? É ka p̃ó mbí'ñg̃o mefa' mé ka p̃ó mé kep̃oñ, mé móómá we p̃ó mi é nd̃áñnd̃a mbi Sé.

¹³P̃óóp̃émá páa, p̃w̃-nd̃umbí laa mb̃aa w̃w̃, K̃w̃ p̃w̃ māamaane.

¹⁴Pekhe fú ñu pá' pekhe sé ñk̃oñ p̃óóp̃émá pekhe, ñjí ñg̃o pekhe ká pen mbó pep̃fú p̃ó, pekhe nt̃w̃. Ñu w̃i a ká k̃oñ ñumes̃oñ p̃ó, p̃ét mbó p̃o mp̃fú.

¹⁵Wéte ñu lá laa mb̃aa móómá we, mbo ñgañ fút, p̃w̃ pen mbó ñjí ñg̃o wecó ñj̃w̃iñu ká p̃ó gú w̃i a g̃w̃eene luk kéme mb̃w̃ ye p̃ó.

¹⁶Ñk̃oñe k̃ú? Pekhe ñk̃ōne, mbo pekhe jí ñg̃o: Yésu ka gá tú yé mbí' wekhe. P̃ó'w lá, é sé mbí'ñge ñg̃o pekhe gá tú yekhe mbí' p̃óóp̃émá pekhe.

¹⁷Ñu laa mbó ñgañyúu, ñjéw mótómá we pó ñják yúu, a pɔw wé líje, mbo pé ga ñcú ñgɔ wíwá ñgañyúu sé kɔñ Sé ñgókú?

¹⁸Mbóñkúú páa, kɔw pekñe lɔk pɔ nda' ntsu ñcú mbó ñu ñgɔ pekñe kɔñ wé. Lá é ké mbó pɔ ñkɔñe-mekup-ntsu. Pekñe lɔk pɔ yúu mi pekñe gene, lá é pó nu nénwín ñgɔ pekñe sé ñkɔñ wé.

Netúu mbi Sé ké pók

¹⁹Pekñe ga ñge pólɔ, lá ñjí ñgɔ pekñe núu gún nu nénwín, túu mbi Sé tím yekñe pɔw gwet.

²⁰Tím yekñe laa ñzee éśá' wekñe, mbo pekñe sé ñjí ñgɔ Sé gú' ñdee tím yekñe mben mbó ñjí nu tsuu.

²¹Pesúu páa pé tɔundɛn, tím yekñe laa mbɔw mbó éśá' wekñe pó, mbo pekñe ga túu mbi Sé ñké pó ñgwet,

²²Ñdɔw pɔ kúú mbó wé lá, a gá mbí'ñgɔ pekñe sé ñnen núu nepúu né, mben ñge yúu mi a sé ñkɔñ.

²³Nepúu né éñá, é pɔ ñgɔ: Pekñe záp tím núu Mót ne Kelístɔ, mben ñgwée ñkɔñe tsetset pekñe, é nepúu ni Yésu ka zápne ñgɔ pekñe nen núu.

²⁴Ñu wí a kú'léne mbúu-Sé, a ké ñdat mbuu ye núu Sé latne, Sé lat mbuu ye núu wé. Pekñe fú núu Zwíkñe Léénéne yi Sé gáne mbó pekñe, ñjí ñgɔ Sé lat mbuu ye núu pekñe.

1 Jâñ 4

¹Pesúu páa pé tɔundɛn, kɔw pɔw zú' ñu cú ñgɔ Zwíkñe Léénéne núu wé, pɔw gót mbém pémne, ké tsuñ ñdíje ke é kwa' Zwíkñe-Sé wɔ. Mbí'ñgɔ pacwíñkɔw-Sé pé cɔtnu záa ndúmbí te'.

²Yúu mi pɔw ga ñdɔk ñjí Zwíkñe yi é fúne mbó Sé páɔlaa. Ñu laa mbém ñgɔ Yésu Kelístɔ ka shɔtne ñtsú' kwa' ñumesɔñ, mbo ñgañ gwée Zwíkñe yi é fúne mbó Sé.

³Lá ñu laa ñké ñdɔ' nepém ñgɔ Yésu Kelístɔ ka tó mbó ñumesɔñ, mbo ñgañ ká gwée Zwíkñe yi é fúne mbó Sé pó, yé zwíkñe é yi é fúne mbó ñgañmbuu-Kelístɔ wi pɔw ka zú' pé cú ñgɔ a sé ñtɔ lá. A ka kémó ñdá' ñtɔ te mbó ndúmbí.

⁴Pɔw mbóñkúú páa, pɔw núu gún yé Sé. Pɔw ka kémó ñdɔ' te ñdee pacwíñkɔw-Sé pé cɔtnu, mbí'ñgɔ Zwíkñe-Sé yi é núu pɔw é ten ñdee ñgañmbuu-Kelístɔ wí a ndúmbí.

⁵Pacwí ñkɔw-Sé pé cɔtnu, póp núu gún yé pɔw-ndúmbí. É yúu mi é gene póp zí' yúu é pó pɔ yé ndúmbí, pɔw-ndúmbí pen ñzwí'le yóp nu.

⁶É ɣɛ n̄u pekɛ, mbo pekɛ n̄u gún-Sé. N̄u wí a sé híj Sé a sé ńwí'le nu yi pekɛ cúne. N̄u wí a ká pɔ n̄u gún-Sé pɔ, a pɔɔ yekɛ nu zwí'le. Pekɛ fú pɔ pɔ'ɔ, lá híj nu nénwín, híj cɔtnu.

Sé kɔɔ pɔɔ kɔɔɔ

⁷Pesúu páa pé tɔɔnden, pekɛ ḡwɛɛ ɛkɔɔ tsetsɛt pekɛ, mbí'ɛgɔ ɛkɔɔ éfú mbɔ́ Sé. N̄u wí a ḡwɛɛɛ ɛkɔɔ a mɔɔ-Sé, mbɔ́ híj Sé.

⁸N̄u laa mbɔɔ ɛmɛsɔɔ kɔɔ, mbo a pét ké jí Sé, mbí'ɛgɔ Sé ḡwɛɛ pɔ ɛkɔɔɔ.

⁹Nu yi Sé ka lɔkne ńnyet wekɛ ɛgɔ a kɔɔ wekɛ pɔɔlaa: A ka túu nda' Mɔɔ ne wémɔ́' ndũmbí ɛgɔ pekɛ lee nzɔɔ wé mbɔ́ gú.

¹⁰ɛkɔɔɔ ka pɔ pɔ pá'ne. Pekɛ ɛkaane ké ɛkɔɔ Sé pɔ, jí ka kɔɔɔ wekɛ. A ka kɔɔ wekɛ kɔɔɔ te ńtúu Mɔɔ ne, a tɔ ńdɔk tú yé ńkɔɔ pɔ' mbí' wekɛ, é yúu mi é gene Sé likɛ menu keɔɔ mekɛ.

¹¹Pesúu páa pé tɔɔnden, é laa mbɔ́ yi Sé ka kɔɔ wekɛ pá'ne, mbo é sé mbí'ɛgɔ ɛgɔ pekɛ gúu ḡwɛɛ ɛkɔɔ tsetsɛt pekɛ.

¹²Wecó ɛu wí a ka záɔ mɔ́ lík n̄u Sé ká pɔ gú pɔ. Lá mbɔ́ yi pekɛ laa ɛḡwɛɛ ɛkɔɔ tsetsɛt pekɛ, mbo pekɛ pe Sé pɔne, ɛkɔɔ yé lɔk ńtsuɛ mbɔ́ n̄u pekɛ te yúu pɔɔ ják n̄u pɔ.

¹³Yúu mi é gene pekɛ jí ɛgɔ pekɛ lat mbɔɔ yekɛ n̄u Sé, Sé lat ye n̄u pekɛ é pá' a ka gáne Zwíkɛ yé mbɔ́ pekɛ.

¹⁴Pek ka lɔk mík mék ńjɔ́ te mbɔ́ ńcú pá'a, mbɔ́ ɔajɛɛɛ n̄u pá' a ka túune Mɔɔ ne, pá' a mbɔ́ ɛu wí a ɛge pɔɔ-ndũmbí luk.

¹⁵N̄u laa mbém ɛgɔ Yésu mɔɔ-Sé, mbo Sé ɣɛ ńdat mbɔɔ ye n̄u ɛgɔ, ɛgɔ ɔɔ ńdat ye n̄u Sé.

¹⁶É ɣɛ n̄u pek, mbo pɔp sé híj pá' Sé kɔɔɔ wék pɔ'ɔ, pek ka jɔ́ yíyá nté ɛkɔɔ te mbém. Sé ḡwɛɛ pɔ ɛkɔɔ, ɛu laa mbɔ́ ɛkɔɔ pɔɔmɛsɔɔ, mbo ɛgɔ ńdat mbɔɔ ye n̄u Sé, Sé lat ye n̄u wé.

¹⁷Pekɛ laa ɛḡwɛɛ ɛkɔɔ tɔm pekɛ te yecó yúu pɔɔ ják n̄u pɔ, pekɛ pɔɔ kwanɛ lé' neɛak metsaɛ tɔm yekɛ gwet pɔ. Pɔ'ɔ, mbí'ɛgɔ wekɛ nenáɛ ndũmbí yɔ é pá' nenáɛ-Yésu Kelístɔ.

¹⁸ɛkɔɔ piite te mbɔ́ sé, cɔɔ' me. ɛkɔɔ laa mbɔ́ te yecó yúu pɔɔ ják n̄u pɔ, é pík cɔɔ', ɛu gɔ ńcɔ́', mbo a faane nu la mbɔ́ mbɔ́k. Pɔ'ɔ lá, ɛu laa ńcɔ́', mbo é lɔk mbɔ́ ɛgɔ yúu pét ńjɔ́k n̄u ɛkɔɔ yi a ḡwɛɛɛ.

¹⁹É ɣɛ n̄u pek, pek kɔɔ ɛmɛsɔɔ, mbí'ɛgɔ Sé ka piite ɛkɔɔ wék.

²⁰N̄u laa ńcú ɛgɔ a sé ɛkɔɔ Sé, ɛgɔ ńcú pɔ'ɔ, mbɔ́ mbaa mɔɔmá we, mbo a ɛgɔ cɔtnu. Mbí'ɛgɔ ɛu laa mbɔɔ kɔɔ mɔɔmá we wí a sé ńjɔ́ wé pɔ, a pɔɔ ku' nekɔɔ Sé wí a ká pɔ ńjɔ́ wé pɔ.

²¹Νερού ni Kelísto ka gáne mbɔ pekɛ, é pɔ. Nju laa ɛkɔ Sɛ, a pen ɛkɔ mɔmá we ɛmesɔ.

1 Jân 5

Wekɛ nelá' ntsɔ te ndɛ ndũmbí

¹Nju wí a pémne ɛgɔ Yésu Nzá'ɛkɛ, a mɔ-Sɛ. Nju wí a kɔne Sɛ Tát, a pen ɛkɔ mba pɔ-Sɛ.

²Yúu mi pekɛ ɛ ɛfú nüu níjɛ ɛgɔ pekɛ sé ɛkɔ pɔ-Sɛ, é pá' pekɛ kɔne Sɛ, mbɛn nítk ku nüu mbɛ mé.

³Mbí'ɛgɔ nekɔ Sɛ é píkɛ netík ku nüu mbɛ mé, neɔ né pen ɛké mbɔ ten ndɛ wekɛ pɔ.

⁴Mbí'ɛgɔ mba wɔ lá wí a mɔ-Sɛ, ten ndɛ mba kɔ lá yi é taatene wé ndũmbí. Yúu mi é gene pekɛ ten ndɛ ndũmbí, é pá' pekɛ zápne tám nüu Yésu Kelísto.

⁵Mbɔ wɔ zɛé nten ndɛ ndũmbí? A pɔ pɔ nda' ɛ wí a pémne ɛgɔ Yésu a mɔ-Sɛ?

⁶Pé lá' Yésu Kelísto wí a ka tɔne, pé nu' wé tset ɛki, a ge ɛtswɛt meci mé, pé ɛka nu' wé pɔ nda' tset ɛki pɔ, pé ka nu' wé tset ɛki, mba tset meci. Zwíkɛ-Sɛ nüu mbɔ jánjɔ ɛgɔ é nu nɛnwín. Zwíkɛ-Sɛ zɛé mbɔ pɔ nɛnwín,

⁷é lɔk mbɔ menu méntát mi é lé'léne wekɛ né nu nüu Yésu.

⁸Yɔ Zwíkɛ-Sɛ, yɔ pɔ ɛki, ɛge meci, pɔp petát sé nde'le tá' nu wémɔ'.

⁹Pɛmésɔ cú yúu mi pɔp jine nüu nu, pekɛ zú' mbém ɛgɔ é nu nɛnwín. Yúu mi Sé cúne nüu nu é pen ndɛ yi pɛmesɔ cúne. A lɔk menu méntát mímá, ɛcú nu nüu nu-Mɔ ne.

¹⁰Nju laa ɛzáp tám yé nüu mɔ-Sɛ, mbɔ mɔne menu méntát ɛ mbɔ éfa' tám yé. Nju wí a ká pém nu yi Sé cúne pɔ, ɛgɔ lɔk Sé ɛge gɔ cɔtnu, mbí'ɛgɔ a ká záp tám yé nüu nu yi Sé cúne mbí' yúu mi jɛ Sé jine nüu nu-Mɔ-ne pɔ.

¹¹Yúu mi Sé ka cúne nüu nu-Mɔ ne, é pɔ mbɔ ɛgɔ: Jɛ Sé ka gá luk kéme mbɔ pekɛ, yíyá luk fú nüu Mɔ ne.

¹²Nju laa ɛzáp tám yé nüu mɔ-Sɛ, mbɔ ɛgɔ gwee yíyá luk, lá ɛ wí a ké mbɔ záp a ká gwee.

Nu luk kéme

¹³Nju ɛwa'ne mɔne menu ndɔk ɛswí wɛ wi pɛ zápne tám nüu mɔ-Sɛ ɛgɔ: Pɛ gwee luk kéme.

¹⁴Yúu mi é gene pekɛ tám mbi Sé tám yekɛ pɔ gwɛt, é pɔ pɔ ɛgɔ: Pekɛ sé níjɛ ɛgɔ, pekɛ laa ndɔcú yúu mbɔ wé, é pɔ yi a sé ɛkɔ, mbɔ a ɛ zú'.

15Pá' pekhe sé híjí ηγω Sé sé ízú' nu yekhe lá, pekhe pen mbó híjí ηγω pekhe laa ídóo po kúó mbó wé lá, mbo a gɛ ígá yúu mi pekhe lóone mbó pekhe.

16Nu laa híjú mómá we pó ηγε nu kepoη, é ké mboo nu kepoη yi ηgaη gɛ éfú núu ípfú pfúne pó, a mbú' mbó mbó Sé núu tú-ηgaη, mbo Sé gɛ ηγε ηgaη luk, pá' é laa ítsuη mbó nu kepoη yi a ké fú núu ípfú pfúne pó. Lá, yecó nu kepoη gú yi ηu gene, éfú núu ípfú pfúne, η ká pó ícú ηγω pé ce'le Sé núu yíyá nté pó.

17Mba kúó lá yi ηu gene, te é pó yi Sé ká pó ηkpoη pó, é nu kepoη, lá ηu ká pó ηγε po menu kepoη tsɛɛ, la éfú núu ípfú pfúne pó.

18Pekhe sé híjí ηγω ηu pó te ítsú' móm-Sé, mboo pen ínáη éfaane nu faanéne pó, mbí'ηγω móm-Sé sé ítík wé, ηu kepoη poo gwéε shé nezáp pó núu wé pó.

19Pekhe sé híjí ηγω pekhe póo-Sé, lá ndúmbí tsɛɛ zú' po mbó ηu kepoη.

20Pekhe sé híjí ηγω móm-Sé ka tó ígá wekhe né jínu pá' pekhe gɛ ídók híjí kwa' Sé we nénwín, pek ka lú'ne po jé Yésu Kelísto la pekhe pe Sé we nénwín tsú'ne ínáη, mbo pekhe pépóp ka ítemte móm.

21Mbóηkúó páa, pɛɛ lak tú yúu núu yúu mi pɛo gú'léne ηγω é sé.

2 Jân

2 Jân 1

Ɔɛ'ɛ

¹Mɔ wí mɔ ńcŵéembi tset cú'ɛ-pɔ-Kelístɔ, ɲ gá yɔ ɲwa'ne mbɔ́ má pé mbóŋkɔ́ wí Sé ka tsó'ne. M ben ɲgá mba mbɔ́ mbóŋkɔ́ pé, n tsuɲ ɲkɔɲ wáɔ pɛtsɔɔ, mbí'ɲgɔ pekɲe pɛtsɔɔ temte ńtáɔ núu nu nénwín, é ká pɔ nda' wáa wi ɲ kɔɲne wáɔ pɔ, mba wɔ́ lá wí a tɛɔne núu nu nénwín pen ɲkɔɲ wáɔ gúu.

²Pek kɔɲ wáɔ, é fú núu pá' nu nénwín é tset tɛm yekɲe, é ɲké ńdá' ńtswé mbó pɔ tsetú.

³Sé Tát, mba Yésu Kelístɔ wí a Mɔɔ-Táa pɔ mbó né pekɲe, mbó ńdikɲe mefaane mekɲe, mbó ńní' mɔ́fiite tɛm pekɲe pi pekɲe tɛɔne núu nu nénwín mben ɲgwɛe ɲkɔɲe tsetset pekɲe lá.

Nu nénwín mba ɲkɔɲe

⁴Nu ka tsuɲ mbóɲ wáa tɛ' pá' ɲ ka zú'ne ɲgɔ pɛcɔ́ mbóŋkɔ́ sɛ ńnen núu sɛndúɲ-nu nénwín pá' Tát wekɲe ka cúne mbɔ́ pekɲe lá.

⁵Tɔɔnden Má pe mbóŋkɔ́, yúu mi mɔ́ sɛ mbí'ɲkɲe mbɔ́ gu ɲkɔɲne é pɔ ɲgɔ pekɲe gwɛe ɲkɔɲe tsetset pekɲe, yɔ ke mbɔɔ pɔ pɔ necɔ́ neɔ́ɔ ne fí ni ɲ ɲwa'néne ɲgá mbɔ́ gu pɔ, é neɔ́ɔ ni pekɲe gwɛene te éfú nzene.

⁶Neɔ́ɔ ɲkɔɲe é pɔ pɔ nekú'ɛ mbáɔ-Sé. Neɔ́ɔ ni pɔɔ ka zú'ne te éfú nzene é pɔ pɔ ɲgɔ pɔɔ nán né ɲkɔɲe.

⁷Pacɔtnu sat mɔ́ ndũmbí te ńzáa. Pɔp ká pɔ mbém ɲgɔ Yésu Kelístɔ ka tsuɲ éshɔtne ńtsú' ɲumesɔɲ pɔ, pɔp kwa' gaɲcɔtnu, mbó pɛgaɲmbuu-Kelístɔ.

⁸Pɔɔ lak tú yáɔ mbók pá' mɔɔ pii yi pɔɔ ka júne núu fa' yék lee níine. Pɔɔ sá' pɔ tɔɔ, ɲge ńcŵéé tsó'fa' yáɔ pɔ tsɔɔ.

⁹ɲu laa mbɔɔ kú'ɛ pɔ nda' nu yi Kelístɔ ka zí'ne wekɲe pɔ, ɲgɔ núu ɲkwi' yecɔ́ yúu, mɔɔ ɲgaɲ pɔp Sé ké temte. ɲu wí a kú'léne nu yi Kelístɔ ka zí'ne wek, pɔp Táa temte, mba pɔp Mɔɔ pen ńtemte.

¹⁰ɲu laa ńdɔk yecɔ́ nu ńtɔ́ tsetset pɔɔ, te é pɔɔ pɔ pɔ yi Kelístɔ ka zí'ne wáɔ pɔ, kɔɔ pɔɔ kúkɲe wé, kɔɔ pɔɔ zɛɛ mbú' mbó mbɔ́ wé mba necɛ'ɛ.

¹¹ɲu laa mbú' mbó mbɔ́ wé, mɔɔ pɔp ɲgaɲ lɔk mbó tá' ntsu núu mefa' keɔɔ mi a sɛ éfa'.

Swíɲe lɔk ndwíkle

¹²ɲ gwɛe menu te é zaa záane mi m bó éswíi wáɔ, lá n jáɔ ɲgɔ ɲ ké ɲwa'ne ɲwá'néne pɔ, mbí'ɲgɔ mɔ́ sɛ ɲkwaɲe netɔ́ lá' pɔɔ, nu cŵet ntsu mɔ́ ɲkúu ntsu pɔɔ, ńjí ɲgɔ tsáate yekɲe tsuɲ mbuute.

13 Mbónkää-móomá gu we maḡé wí Sé ka tsó'ne wé, cú ḡḡ n ce'le wú ḡḡ mbó
póp.

3 Jân

3 Jân 1

Cɛ'le

¹Mɔ́ ñcŵéembi tset cú'le-pɔɔ-Kelístɔ, η γá yɔ́ ηwa'ne mbɔ́ gu Gaŵîs, súu wáa we tɔ́unden. Nj kɔ́η wú mbí'ηgɔ́ púu temte ñtɔ́u núu nu nénwín.

²Súu wáa we tɔ́unden, mɔ́ sé ñtsáa ηgɔ́ ɔ́ zú' sɛ́'ne núu mba kúó lá, sɔ́η-mbɔ́u wú tente pɔ́' ɔ́ sé ñtente núu nu-Kelístɔ lá.

³Nu ka zεε mbɔ́η wáa tɛ', mbí'ηgɔ́ pɛcɔ́ pɔ́ɔpémá pekηε ka tɔ́ za'ne, éswíi wáa ηgɔ́ ɔ́ lat mó mbɔ́u yu núu nu nénwín, mben mbó ñnen zú'u pɔ́ pɔ́' é sé mbíkηε.

⁴Yáa mámá tsáate é pɔ́ pɔ́ nezú' ηgɔ́ mbóηkúó pɔ́a sé ñnen pɔ́ pɔ́' nu nénwín sé mbíkηε.

Gaŵîs jí pɔ́ nda' nu-Yésu

⁵Súu waa we tɔ́unden, ɔ́ jí yú pɔ́ nda' Kelístɔ, ɔ́ cŵélé pɔ́ɔpémá te mba pi pɔ́p pɔ́ pɔ́ pɛgɔ́u.

⁶Pɔ́p ka tɔ́u tset cú'le-pɔɔ-Kelístɔ, éswíi pɔ́ pɔ́' ɔ́ ka kɔ́ηne wɔ́p pɔ́'ɔ́, ηgá wɔ́p né yúu mi é gɔ́ ñcŵélé wɔ́p sêndúη, ñjí ηgɔ́ pɔ́p gɔ́ ñnen núu nté yi é sé mbíkηε ηgɔ́ pafa' fa'-Sé nen pɔ́'ɔ́.

⁷Mbí'ηgɔ́ pɔ́p cúó sêndúη pɔ́ nelɔ́ fa'-Kelístɔ, mben ηké mbɔ́ mbó mbém necŵéε yúu mi é fúne mbɔ́ pakéjí Sé pɔ́.

⁸Pɔ́'ɔ́ lá, pekηε pɔ́-Kelístɔ gwεε necŵéle pɔ́ɔpémá pɔ́' pîpá, nepó yi pekηε pepɔ́p gɔ́ ñdɔ́k ñtemte ηγε nu nénwín sat zɛ'.

⁹η ka ηwa'ne mekem-ηwa'ne, ηgá tset yɔ́u cú'le-pɔɔ-Kelístɔ, lá Ndyɔteléf wí a kɔ́η nezá'te mbi pɔ́ tsɔ́u læ' nezú' nu yi n cúne tsetú.

¹⁰É yúu mi é gene mɔ́ ηγε ñtɔ́ te ηkúu tsetset pɔ́u, ηkem menu kepɔ́η mi é gene, mben éswíi pɔ́ né swíηε kepɔ́η mba cɔ́tnu yi a cúne núu pek. A ká ge pɔ́ nda' pɔ́'ɔ́ pɔ́, a læ' nekúkηε pɔ́ɔpémá pi pɔ́p pɛgɔ́u, mben ñtɔ́' mba pɛcɔ́ pɔ́ nekúkηε wɔ́p, te éfú tset cú'le ñzuy pɔ́ pi pɔ́p sé ñdɔ́ nekúkηε wɔ́p.

¹¹Súu waa we tɔ́unden, pɔ́a nepéε fɔ́'-nu kepɔ́η, péε pɔ́ fɔ́'-nu sɛ́'ne. Nju wí a gene nu sɛ́'ne a mɔ́-Œé, ηu wí a gene nu kepɔ́η a ká jí Sé pɔ́,

¹²ηgɔ́ núu Ndɛlmétélwís, mbɔ́ mba wɔ́ lá kwíi lík yé pɔ́ sɛ́'ne. Nté yi a sé ñdɔ́k ñnen núu sêndúη-nu nénwín sé ñdɛ'le ηgɔ́ mɛfa' mé pɔ́η. Pek gúu sé ηkwíi lík yé pɔ́ sɛ́'ne, ɔ́ pen mbó ñjí ηgɔ́ pek lɔ́k ñcú éswíi nu.

Cɛ'le lɔ́k ndwíkle

¹³N dá' ηgwεε menu te é záa záne mi m bó éswíi wú, lá n jɔ́o ηgɔ́ η ké ηwa'ne ηwa'néne pɔ́.

14 Mɔ sé ɣkwaŋe neɔ́ ɣjáo wú, p̄u náŋ sé s̄wiŋe.

15 Sé ní' mófite t̄m gu. P̄súu p̄khe pé za'ne ce'le wú. N̄ce'le p̄súu p̄khe pé za'a wémó' wémó'.

Jwïde

Jwïde 1

Ge'le

¹Yɔ ɲwa'ne fú mbɔ̃ mɔ̃ Jwïde, ɲu wï a fa'ne fa'-Yésu Kelístɔ, mbó mɔ́má pe Jâk. Ʋ ɲwa'ne yɔ ɲwa'ne ɲgá mbɔ̃ pɔɔ pi Tát wekɲe Sé ka fúɲne wáɔ neɔ́ pɔɔ pé lá. A kɔɲ wáɔ mbó ɲdŵe' wáɔ ɲdɔk ɲzŵí'le Yésu Kelístɔ.

²Sé gá tsáa meɲúɲ mé, mbótne yé, ɲge kɔɲe yé mbɔ̃ pɔɔ é záa.

Pɔɔ pi póp zí'ne cɔtnu ɲge ɲtíi ɲgüó'

(2 Pyê 2.1-17)

³Pesúu páa pé tɔɔnden, ɲ ka pɔ́ ɲtsáa te' neɲwa'ne ɲwa'ne ɲgá mbɔ̃ pɔɔ nŷu pɔ́! Sé gene pekɲe pɛtsɔɔ luk, lá ɲkôɔne, é píɲɲe ɲgɔ ɲ ɲwa'ne ɲdɔk ɲní' meɲɔ̃ mɔ̃ nɛmá' ntsɔ̃ nŷu nté yi yúu ké kŵi' nŷu sŵiɲe-Sé yi pekɲe pémmne yi Sé gáne mbɔ̃ pekɲe pi pekɲe pɔɔ pé te éféé.

⁴N cú mbí'ɲgɔ pecó pɔɔ keɔɔɲ sɔ́ ɲkúu tsetset pɔɔ. Póp sé éshɔt shá lɔk ɲzú' nu yi pɔɲtám-Sé wekɲe lɔkne cú, éshɔt pɔ́'ɔ, ɲnen pɔ́' póp kɔɲne. Póp ge pɔ́'ɔ ɲdɔk ɲmɲɲe Yésu Kelístɔ wï a nda' Nde wekɲe, mbó nda' Tsarɔɔ wekɲe. Ntí gú pɔ́' pé ka ɲwa'néne nté ɲgüó' yi patɔ̃ tú mbɔ̃ Sé lɔ ɲjúɔ tset ɲwa'ne-Sé, pîpá pɔɔ ɲdá' ɲjúɔ gúu.

⁵Mɔ́ sé ɲkɔɲ nekŵíite wáɔ né nu yi pɔɔ tsɲɲ mbó ɲjí sá'ne, é pɔ́ pɔ́' Tsarɔɔ ka cŵeeténe pɔɔ pé pɔɔ-Isayêl tset ɲgɔɲ-Égíptɔ póp luk, mbáate ɲge pɔɔ pi póp ɲkaa záp tám nŷu wé tsetset póp pɔ́ lákɲe.

⁶Pɔɔ kŵíite pecüó'-Sé pi póp ɲkaa kɔɲ nenánɲ zɔ' yi Sé ka tíkne wóp zú'u pɔ́, ɲná zɔ' yi póp ka póne. Pɔ́'ɔ lá Sé cɔɲe né mecêñ te nda' zɔ' yi nzénzɔ̃ zú'u, póp zú'u mbó ɲzŵí'le lé' gwé yi a gɔ̃ ɲdá' ɲzdá' metsaɲ.

⁷Pɔɔ pen ɲkŵíite nu túsɔɲ-Sɔdôm mba yé Ʋgɔmô, te mba yé mecó metúsɔɲ mi póp pepóp ka gŵeene neɔat. Pɔɔ-metúsɔɲ êmá ka nen nŷu sêndúɲ-gáa pɔ́' pecüó'-Sé êpá. Mbó ɲdɔɔ nenɔɔ né pecüó'-Sé é pɔɔ mbíɲɲe pɔ́. É nŷu ɲkôɔne mbo Sé ní' pɔɔ-túsɔɲ êpá tset múk wï é ké lá' mbé pɔ́. É lɔk ɲcú nu mbɔ̃ mba wɔ́ lá.

⁸Pɔɔ pi póp ka sɔ́ne ɲkúu tsetset pɔɔ ge pɔ́ pɔ́' pɔɔ pi póp ka pɔ́ tset mîmá metúsɔɲ. Menu-ɲɲɔ móp ge póp lɔk mbɔ̃ yɔɔ ɲge menu keɔɔɲ. Sé cú nu póp gwák gwákne. Póp zɔɔte pecó'-Sé, gaɲɲegú'.

⁹Lá mbo Míshêe, tátndá pecüó'-Sé ka ké mbɔɔ pɔ́'ɔ ge. É ka pɔ́ yecó lé' yi póp Sátta ka pɔ́ ɲzɔɲ nu nŷu pfú-Môsêe, a ké mbɔɔ Sátta zɔɔte, ɲké mbɔɔ fa' necú nu-ló' yé ɲdɔk ɲzɔɔte wé pɔ́. Nda' ɲgɔ a ka cú pɔ́ ɲgɔ: «Tsarɔɔ ɲdá'ne ɲní' ɲgüó' tú gu.»

10 Lá ḡḡ n̄u p̄a pí p̄p s̄óte ḡkúu tsetset p̄a lá, p̄p z̄ote yúu ké p̄ó ḡjí p̄á' é p̄one, ḡḡ n̄u yi p̄p jíne nu n̄u é mb̄ p̄p ḡb̄ p̄á' nu-k̄ó'tú-naa w̄í jínu yé ká p̄ó gú p̄ó, yúu mi p̄p jíne n̄u ȳo nté ge p̄p faane ndún̄.

11 Nd̄o tú p̄p mbí'ḡḡ p̄p nen n̄u meku-Káyín, ḡb̄ éfaane ndún̄ mbí' ḡkáp p̄á' Mbalam. P̄p p̄'̄o, mb̄ p̄p lák̄e m̄, mbí'ḡḡ p̄p t̄a tú mb̄ Sé p̄á' K̄olê.

12 P̄p p̄a pi p̄p c̄ḡne nden w̄a ḡká yi p̄a pé p̄p̄émá cú'léne ḡb̄ ḡjé yúu, p̄p t̄ ḡk̄one ḡkwét yúu t̄e', ḡn̄ó melu' t̄e', p̄p ká k̄ s̄a p̄ó, ḡkwaḡe p̄o nda' ȳp̄ tú. P̄p p̄á' mb̄ yi é k̄'néne te pé p̄ó ḡz̄wí'le ḡḡ é l̄, fém tíi lá, metá mi é ké ḡb̄o ḡzém ntáa p̄ó, mba ḡká yi é ḡz̄e ḡb̄ ḡḡ ḡzém, metá mi é ka mu'ne m̄ ḡp̄fú te ḡp̄fú.

13 P̄p p̄á' men̄a-ḡki mi é sé ḡtéme, mefa'-s̄a m̄p̄ sat z̄a' p̄á' mekyḡe mi ḡki l̄kne ésat z̄a' ts̄a lá. P̄p p̄á' p̄eç̄ó'-saḡ pi p̄p ḡ ḡb̄ ḡb̄une, mb̄ Sé ka niite z̄a' ȳp̄ t̄á' ḡká tset fém nzénz̄a.

14 ḡn̄k w̄í a n̄u mezuḡ saambá nefú n̄u Ádam, a ka z̄a' ḡjí ḡc̄wi ḡka-Sé w̄í é líḡéne w̄p̄ ḡcú ḡḡ: «P̄a zú' Tsap̄a ḡ ḡn̄k p̄eç̄ó' pé pe Léene, ḡt̄o te p̄p z̄a z̄ane te ḡb̄ p̄o s̄ḡ ḡjí nden p̄ó.»

15 ḡt̄o p̄'̄o, nezá' ntsaḡ ȳp̄ p̄a ts̄a, ḡní' ḡḡó' tú-p̄a keḡḡ ts̄a mbí' mefa' keḡḡ mi p̄p ka fa'ne. Mb̄ate n̄u p̄a p̄p ka t̄a te tú mb̄ Sé, te mba n̄u s̄w̄ḡe ȳp̄ ts̄a yi é p̄k̄ p̄k̄ne, yi p̄a keḡḡ êp̄a pi p̄p ḡkaa ḡw̄e meku' p̄o ka p̄ó ḡcú n̄u Sé.

16 P̄a êp̄a n̄ḡ ḡká ts̄a nu p̄ó ḡz̄ḡ w̄p̄ z̄ḡne, ḡb̄ ḡk̄i ḡḡó' ȳp̄, ḡn̄ḡ ḡḡe p̄o yúu mi mb̄a ȳp̄ sé ḡts̄a neḡe, p̄p ḡká ts̄a ésw̄i p̄o s̄w̄ḡe yi p̄p l̄k ḡḡá'te ḡá'téne, ḡb̄ ḡd̄wakle ḡu ḡb̄ ḡjí pii yi p̄p ḡ ḡjé n̄u wé.

Neshuḡ netúute ḡben ḡcú nu yi pé ḡ ḡḡ

17 Lá é ḡ n̄u p̄a mb̄a pesúu p̄a pé t̄and̄en, p̄a k̄w̄ite menu mi gaḡntúu-Tsap̄a wek̄e Yésu Kelíst̄o ka z̄á'ne ḡjí ḡcú mb̄ p̄a.

18 P̄p ka cú mb̄ p̄a ḡḡ, é ḡ ḡd̄á' ḡb̄ n̄u ḡká yi nd̄mbí ḡ ḡme, p̄eç̄ p̄a ḡwe w̄a, ḡḡe menu keḡḡ n̄u nté yi mb̄a ȳp̄ sé ḡts̄a neḡe p̄'̄o.

19 P̄p p̄one p̄a pi p̄p ma'ne fak̄e tsetset p̄a-Kelíst̄o. P̄p ge p̄o yúu mi p̄p zú'ne s̄ḡ-mb̄a p̄p, Z̄wik̄e-Sé ká p̄ó n̄u p̄p p̄ó.

20 Lá ḡḡ n̄u p̄a mb̄a pesúu p̄a pé t̄and̄en, p̄a k̄w̄i' ḡnen p̄o n̄u s̄w̄ḡe yi pé ka z̄í'ne w̄a é fú mb̄ Sé p̄a pém lá. P̄a l̄k met̄a-Z̄wik̄e Léene ḡc̄'le Sé.

21 P̄a ge Sé ké ḡb̄ ḡk̄w̄i' ḡk̄ḡ w̄a k̄ḡne, ḡb̄ ḡz̄wí'le ḡḡ Tsap̄a wek̄e Yésu Kelíst̄o ḡḡ ḡḡe p̄a ḡw̄e luk kéme, mbí'ḡḡ a ts̄a meḡḡ m̄a.

22 P̄a ts̄a meḡḡ p̄a pi p̄p sé ḡm̄'le m̄'léne

²³Ρῡῡ fú tset múk ícŵεετε wóp, póp luk. Ρεcό ρῡο ρεν ἰbό gú pi ρῡῡ gῡ ἰben ἰtsáa meǰíḡ móp, ἡgό ἰtsáa, ἰbό ἰbáa yῡῡ mbῡῡ. Ρῡῡ ρáa mba mendwí móp ρá' ntséllé-menu κερῡḡ gó ἡkúu nῡu éfú nῡu yúu mi mbῡῡ yῡp tsáane.

Νεgú'le Sé ἡdók mekḡe

²⁴Gú'le pó mbǰ ḡu wí a ku' netǰ'le wúῡ te ρῡῡ ρῡῡ nu, jé wí a ku' nege ρῡῡ cŵet ἡtῡῡ nῡu zῡ'-negú' yi kwa' jé a zú'u te ló' ρῡῡ nῡu ρῡῡ pó, ἰbό ἡtsáate tsáaténe,

²⁵ḡu êwá pónε nda' Sé. A ka lok Tsarῡo wekḡe Yésu Kεlísto ἡge pekḡe luk. Pé gú'le ρῡ wé, jé gŵεεne negú', jé gŵεεne metῡῡ, jé sá'ne ρῡo, ρá' a ka lǰ'ne ἡze, é ké ἰbό ρῡ pó'ῡ, te ἡkúu ḡkῡne, é ἡdá' ἰbό ρῡ pó'ῡ, nῡu meḡu' meḡu'. É pó'ῡ.

Menu é ndá' ncw̄et

Menu é ndá' ncw̄et 1

Yúu luoméne é cw̄etne mántáa

¹Nu yi é tset yɔ ŋwa'ne é yi é ka luoméne, Yésu Kelístɔ ge ŋge pé jí. É gó mbó, mbo Sé zá' njí ŋge Yésu jí yîyá nu nepó yi a ga nde'le mbɔ pɔ pé né yúu mi é ga fé'ne ntó. Kelístɔ ka túu cü' wɛ, a ga nde'le yîyá nu mbɔ Jâh wí a ŋaŋfa'-Yésu.

²Jâh êwá a za'ne mbó ŋwa'ne küs lá yi a ka júone. Kwa' jú sé ncú ŋɔ é fú mbɔ Sé, mbó nu yi é nénwín, mbo Yésu Kelístɔ ka ge pé jí.

³Póttú ŋu wí a ga fún yɔ ŋwa'ne. Pepóttú pɔ pɔ pi pɔp ga nzu' yɔ swiŋe yi é fúne mbɔ Sé, ŋge yúu mi pé ŋwa'néne tsetú. Mbí'ŋɔ ŋká yi mone menu ga mbuute kwé'le te mbó mbáate.

Ce'le mbɔ mecú'le-pɔ-Kelístɔ mi é saambá

⁴Yɔ ŋwa'ne fú mbɔ mɔ Jâh, ŋ ŋwa'ne ŋgá mbɔ mecú'le-pɔ-Kelístɔ mi é saambá, mbó tset ŋɔŋ-Azîi. Sé wi a gú, mbo a ka pɔ gú, a pen mbó ntó, pɔp mezwikŋe saambá mi é mbi kɔ'-nefɔw né, pɔp pɔ mbó né pɔ, mbó ŋgá fu' níine yúu mben mbó nní' mófiite tám pɔ.

⁵Yésu Kelístɔ wi a júnjúwɔ wɛ nénwín, mbó nduŋmbi mów, mbó nduŋmbi ŋu wí a ka pfúne mben nzwíime, mbó Fɔw ntsa pɔw pí pɔp ndú tsétsá', mbó ŋgá fu' níine yúu, mben mbó nní' mófiite tám pɔ. Jú Kelístɔ kɔŋ wekŋe te', a ka lɔk meci mé ŋkíe' ŋkɔ menu keɔŋ núu pekŋe.

⁶A ka lɔk wekŋe ŋge pɔ pi pɔp tset nu-nefɔw-Sé, mben ndɔk wekŋe ŋge panɔŋpɔ' pá' pekŋe ga éfa' mbɔ Táa wɛ Sé. Negú' mba metɔ ndá' mbó pɔ mbɔ jú Yésu Kelístɔ núu meŋgu' meŋgu'. É pɔ'ɔ.

⁷Pɔ ké njí ŋɔ a sé ntó. A ga ndá' ntó pɔ tset meláa. Mba wɔ lá ga ndá' nzáp lík núu wé, te mba pɔ pi pɔp ka sɔpne gúŋ ŋgíi yé. Pɔw ŋɔŋ né ŋɔŋ ndú tsétsá' ga ndá' nzwík ŋɔw, ŋkú' nevé nté wé. Óŋ é ga ndá' mbó pɔ pɔ'ɔ, te yúu pɔw núu kúpmɛ. É pɔ'ɔ.

⁸Tsarɔw Sé wi a gú, mbo a ka pɔ gú, a pen mbó ntó, a ŋaŋmetɔ tsɔ, a sé ncú ŋɔ: Mɔ Alfa, mbó Ōmeŋga, nduŋmbi mbó ndwíknzɔ.

Sé níe' mík-Jâh a júw Kelístɔ

⁹A mɔ Jâh, mów má wɔ, ndee núu pá' pekŋe latne mbɔ núu Yésu, Pekŋe temte mbó njúw ŋgü' mbó tset nu-nefɔw-Sé, mben mbó ndɔk kɔkmbɔ nzwí'le Yésu. Pé ka ga Patmɔs, é pɔ lá' yi ŋki ka zemene nní' sɔŋ, nná wáa, mbí'ŋɔ e swíi nu-Sé mben ŋkú'le yúu mi Yésu Kelístɔ ka gene pé jí.

¹⁰É ge mbó lé'lá'-Tsarɔw, Zwíŋŋe-Sé jú wáa. N zú' yecɔ ŋgi tenne pɔ nzɔ mɔ, mbó ncúw pá' ŋgi-ntaŋ lá,

11 ἄβό ἵκού ἡγο: «Cú'le küó lá yi ɔ sé ḡjáo, ḡḡwa'ne tset nepú'-ḡwa'ne, ḡtúu ḡgá mbō mecú'le-pwá-Kelístɔ mi é saambá, ḡbó tset metúsɔḡ mɔne: Éfêze, Semilne, Pehgame, Tyatfi, Saldes, Filadelfi, Laodisé.»

12 N zú' p'ɔ, éshɔtne nejúɔ ḡu wí a cúne nu mbō mɔ, éshɔtne p'ɔ, ḡjúɔ mekye' saambá mi pé ka lɔkne tán-ḡgól ḡniite.

13 N júɔ wecɔ ḡu túu tsetset mekye' êmá, ḡbó pɔ p'á Mɔɔ-ḡumesɔḡ lá, ḡmma' wecɔ tá' sɛsa ndwí é cúḡ te ḡtúu meku wé, a lɔk yecɔ p'á-yúu ḡkí' nɔɔ' ye, é p'ɔ yi pé ka lɔkne tán-ḡgól ḡniite.

14 Menuk-tú mé fúk ḡgo ntót, pɔ p'á' mezwii lá. Mík mé kye' zɛ' p'á' lám-múk lá.

15 Meku mé ka p'ɔ ḡḡwaḡe p'á' tán-mbelɔḡe yi pé pét ḡcŵeete múk lá. ḡḡi ye p'ɔ ḡzɔt p'á' nepí ni é jé'ne lá.

16 A ḡwēe pecüó'-saḡ saambá núu láapɔ yé yi túu. Yecɔ níi-ntsɔ yi tú yé shwítne, é ḡwēe megúḡ membá ḡbó fú ntsu yé ḡcŵet. Shú wé ḡwaḡe pɔ p'á' lík-nem yi é tset túu mónem lá.

17 N júɔ wé p'ɔ, ḡnvu meku wé, ḡtsú' ḡnɔɔ zú'u, ḡtsú' ḡbó pɔ p'á' mp'ú. A záp p'ɔ yé yi túu núu mɔ, ḡcú ḡgo: «Kɔɔ pen ḡcúɔ', mɔ Nduḡmbi, ḡbó ndwíknzúu.»

18 Mɔ p'one ḡu wí a ntúu. ḡ ka pfú, lá mɔ ḡkɔɔne ḡbó ḡú, ḡké ḡdá' ḡbó pɔ ḡú. ḡ ḡwēe metsó' m'ájó', mi é ḡáne wáa né metúu nelɔk ḡjúɔ' zɛ' yi pep'ú zú'u, ke pɔ nelɔk ḡtsó' éfú zú'u ḡcŵeete pwá ɔɔ.»

19 P'ɔ lá, ḡwa'ne küó lá yi ɔ júɔne, yi ɔ sé ḡjúɔ ḡkɔɔne mba yi ɔ ḡu ḡben la ḡjúɔ.

20 É ḡu núu nejí yúu mi pecüó'-saḡ saambá pi ɔ júɔne ḡ ḡwēe núu p'ɔ yáa yi túu, mba núu mekye' saambá mi pé ka lɔkne tán-ḡgól ḡniite, mɔ ḡ ḡu éswíi wú ḡgo: Pecüó'-saḡ saambá lɔk ḡbó pecüó'-Sé pi p'óp pyéḡne mecú'le-pwá-Kelístɔ êmá saambá, mekye' saambá lɔk ḡbó mecú'le-pwá-Kelístɔ êmá saambá.

Menu é ḡdá' ḡcŵet 2

ḡkuu wí é ḡne mbō cú'le-pwá-Kelístɔ yi é túɔḡ-Éfêze

1 ḡ ḡwa'ne menu mɔne, ḡtúu ḡgá mbō Cüó'-Sé wí a líḡéne cú'le-pwá-Kelístɔ yi é túɔḡ-Éfêze. ḡwa'ne ḡgo: ḡu wí a ḡwēene pecüó'-saḡ saambá núu láapɔ yé yi túu lá, jú wí a ḡo ḡnen, mekye' saambá mi pé ka lɔkne tán-ḡgól ḡniite é túó'le wé ḡní' sɔḡ lá, a sé ḡcú ḡgo:

2 Mɔ sé ḡjí mefa' máu, ḡbó ḡjí wúu nekíe zí'ne, ḡjí p'á' pwá s'áne túu p'ɔ, ḡjí p'á' pwá ká kɔḡ nep'ɔ yi pwá pé pwá pi p'óp ḡwēene shíshí túm ḡtemte ku p'ɔ, ḡbó ḡjí p'á' pwá ka ké ḡkwa'le pwá pi p'óp cúne ḡgo p'óp ḡaḡntúu-Yésu lá ḡbó pɔ pagwatḡkúu, te ḡjí ḡgo p'óp p'ɔ ḡaḡɔtnu.

3 Pwá sé éśá' túu. Pwá ka júɔ ḡḡúó' nté wáa, ḡké ḡbɔɔ káa.

⁴Λά, η κέ μβό νδά' wáa nté nu yi paa ká pét ηκωη wáa pá' paa ka piiténe μβό ηκωη wáa pó'w pó.

⁵Paa ké ηκwíite za' yí paa ka táune zú'u la mnu sé, ηκúρμε mat waa mben éfa' mefa' mí paa ka pó éfa'. Te é pɔɔ pó'w pó, mbo n daa ηγω ήτό, paa pét pɔ ké kúrμε mat, mbo η ga ήτί yaa kye', ηκúρμε za' yé.

⁶Λά yúu mi mɔ sé ήjáω ηγω paa núu μβό ήγε sá'ne, é pá' mefa'-paa núu nɔɔ yi pé fúηne ηγω Nikolayide é pó μβúk wáa ndáηndηη pá' é púkne wáa gúu.

⁷Ŋu laa ήgŵee μετύτε, a zú' nu yí Zwíkηe-Sé sé ήcú mbɔ mecú'le-paa-Kelístɔ laa. Mɔ ήγε ήγά ntáa wi é fúne núu tá yi é gene pé pó gú, mbɔ ηu wí a læó'ne ntsɔ te ήdee nu κερωη, a já. Yíγá tá pó tset ηká'-Sé.

Ŋkua wi é gune mbɔ cú'le-paa-Kelístɔ yi é túɔɔη-Smilne

⁸Ŋ ηwa'ne menu mɔne, ήtúu ήγά mbɔ Cäɔ'-Sé wi a líηene cú'le-paa-Kelístɔ yi é túɔɔη-Smilne. Ŋwa'ne ηγω: Ŋu wí a nduηmbi, μβó ndwíkznzua, ηu wí a ka pfúne mben fú lá'-pepfú, a sé ήcú ηγω:

⁹Mɔ sé ήjí ηgüó' yaa, μβó ήjí ηγω paa pó pɔ pepúη, lá ήké μβó núu nejí Sé μβó gaηyúu. Mɔ, m ben μβó ήjí ηγω paa pí póp cúne ηγω póρ payúda, lá ήké ήdɔk pɔ ntsu ήcú, póρ sé ήkwíi lík yáa κερωη. Póp pó pɔ paa-cú'le-Sátta.

¹⁰É nénwín ηγω paa ga ήjáω ηgüó', lá, kɔɔ paa ké μβók. Paa jí ηγω Sátta ga ríma' pecó paa paa ndátsáη nelɔk ήkwa'le wáa ήjáω. Paa jáω ηgüó' jáone núu lé' lá' negém. Paa ké ήjí pɔ nda' wáa, te mba pá' pé laa μβó ήjwíite wáa nté pó'w. Mɔ, η ga ήdá' ήtɔ' ηgú' yaa, é pó pá' paa ga ήdá' μβó pɔ gú.

¹¹Ŋu laa ήgŵee μετύτε, nelɔk ήzú' nu, a zú' nu yi Zwíkηe-Sé sé ήcú mbɔ mecú'le-paa-Kelístɔ laa. Ŋu wí a læó'ne ntsɔ te ήdee nu κερωη, nepfú núu mbáate yépa ké lá' ήgŵee wé pó.

Ŋkua wí é gune mbɔ cú'le-paa-Kelístɔ yi é túɔɔη-Pelηgame

¹²Ŋ ηwa'ne menu mɔne, ήtúu ήγά mbɔ Cäɔ'-Sé wi a líηene cú'le-paa-Kelístɔ yi é túɔɔη-Pelηgame. Ŋwa'ne ηγω: Ŋu wi a gwēene ní-ntsɔ yá yi é shwítnéne, mben μβó megúη membá lá, a sé ήcú ηγω:

¹³Mɔ sé ήjí za' yi paa náηne zú'u. Kɔ'-nefɔɔ-Sátta táa zú'u lá, η κέ μβó ήjí ηγω paa tsuη ήcáηe pɔ núu mɔ. Paa ηkaa mó ná nezáp tám núu mɔ pó, te mba núu melé' mi pé ka jwíne Aηntipas lá' paa, núu za' yi Sátta náηne zú'u. Aηntipas ka pó ηu ήcú yé pɔ nda' nu yi a jíne núu mɔ.

¹⁴Λά, η κέ ήgŵee yecó yúu mi mɔ sé ήdá' wáa núu. Pecó paa ηjé' paa μβó ήzáρ tám núu ndɔktele-Mbalam. Pé lá' Mbalam wá wí a ka swíine Mbalak, pá' Mbalak ga ήda' gwak, paíslayêl vu núu. A ka tsáune wóp póρ kwét pfu'-mbap yi pé lɔkne ríma' mesé, mbéene póρ paηgé tsetset póρ pen mbuute mba wɔ lá póρ pepóp nɔɔ nɔɔne.

15Pecó pɔɔ pen mbó njé' pɔɔ gúu pi póp sé n̄zú' ndɔktele-pɔɔ pi póp tset nɔɔ yi pé fúhne ηγω Nikolayide.

16Pɔɔ ké ηkúpme mat wáɔ, te é pɔɔ p'ɔ́ p'ɔ́, mbɔ ntí ké ge ésak la n tó lá' pɔɔ p'ɔ́, ntó ndɔk ní-ntso yi é c̄wɛtne ntsu mɔ, m̄ma' wóp né ntsɔ.

17N̄u laa ηḡw̄ee metúute, nelɔk n̄zú' nu, a zú' nu yi Zwíkηe-Sé sé ncú mbɔ mecú'le-pɔɔ-Kelístɔ laa. N̄ gɔ ndá' ηgá mâane

wí é lɔɔméne, mba fúfú ηγω', mbɔ ηu wí a l̄ɔ'ne ntsɔ te ndee nu keɔɔη, mbɔ pé ηwa'ne lík fí n̄u ηγω' êyá, é p'ɔ́ yi wecó ηu ká jí te ndí' nda' ηu wí pé gáne ηγω' êyá mbɔ wé.

Ɔkɔ wí é gɔne mbɔ cú'le-pɔɔ-Kelístɔ yi é túsɔη-Tyatíi

18N̄ ηwa'ne menu mɔne, ntúu ηgá mbɔ C̄ɔ'-Sé wí a línene cú'le-pɔɔ-Kelístɔ yi é túsɔη-Tyatíi. N̄wa'ne ηγω: mɔɔ-Sé wí mík mé ky'e'ne zɔ' p'á' lám-múk lá, meku mé p'ɔ́ p'á' t̄n̄ Mbeloηze lá, a sé ncú ηγω:

19Mɔ sé njí mefa' máɔ, mbó njí p'á' pɔɔ ḡw̄eene ηkɔηe tsetset pɔɔ p'ɔ́, mbó njí p'á' pɔɔ záɔne t̄m̄ n̄u mɔ p'ɔ́, mbó njí p'á' pɔɔ kíene zi'ne, mbó njí p'á' pɔɔ sá'ne t̄m̄ p'ɔ́, mbó njí ηγω mefa' mi pɔɔ ηk̄ɔne mbó éfa' zɔ́a n̄tsa mé ηkámbi.

20Lá, η ké mbó ndá' wáɔ, mbí'ηγω Jizabel nejóη pɔɔ, pɔɔ pé m̄ pé m̄ne. Maηgé êwá sé és̄wíi pɔɔ ηγω a c̄wí Nkɔɔ wí é fúne mbɔ Sé, ndɔk p'ɔ́, éfúkle gaηfa' p'áa, mbó n̄z' wóp p'á' mbéene póp paηgé tsetset póp laa ηk̄w̄éete mba w̄ lá póp pepóp nɔɔ nɔɔne, mba nek̄wét p̄fu'-m̄baɔ yi pé lɔkne m̄ma' mesé.

21N̄ ka ná' mbó n̄z̄wí'le z̄wí'léne ηγω a kúpme mat we. Lá, a pɔɔ mbó ηkɔη nekúpme mat-mp̄fu' êwá p'ɔ́.

22N̄ ké mbó p'á'a, η gɔ n̄tsúɔ wé m̄ma' kúu, a j̄ɔ́ ηḡɔ' te'. N̄ gɔ m̄ben ηge pɔɔ pi póp pepóp gene nu-gaɔ j̄ɔ́ ηḡɔ' te'. Póp gɔ n̄j̄ɔ́, p'á' póp laa m̄bɔɔ kúpme mat wɔɔ, nc̄wɛt n̄u nté mefa' mi póp pepóp ka p'óne n̄u p'ɔ́.

23N̄ gɔ n̄j̄w̄íte mbóηk̄ɔ́ pé. É lee p'ɔ́, mecú'le-pɔɔ-Kelístɔ tsɔm̄ jí ηγω mɔ ηu wí a jíne kwaηe-pɔɔmesɔη, m̄ben njí mba yúu mi póp sé n̄tsáa. N̄ gɔ ηge éfú pɔ n̄u yúu mi mba w̄ lá gene, la njí p'á' η gɔ ηge n̄u ηgaη.

24N̄ gɔ ncú nu ηk̄ɔne mbɔ pɔɔ pecó pɔɔ tset cú'le-pɔɔ-Kelístɔ yi é túsɔη-Tyatíi, pɔɔ pí pɔɔ ká p'ɔ́ m̄bém ndɔktele p̄p'á pɔɔ p'ɔ́, ηké m̄bɔɔ p'ɔ́ ndɔɔ nejí yúu mi póp fúhne ηγω kwa' nu nénw̄ín yi Sáttá ka gene póp jí p'ɔ́. É s̄wíi wáɔ ηγω: Mɔ ηgɔ n̄zár yecó pi' yé nde' tú pɔɔ p'ɔ́.

25Mɔ sé mbíkηe pɔ nda' ηγω, yúu mi pɔɔ ḡw̄eene, pɔɔ niite ηḡw̄ee s̄'ne te ηkúu ηká yi η gɔ ηge ntó.

26É gɔ n̄u ηu wí a gɔ ηge nd̄ɔ' ntsɔ te ndee nu keɔɔη, a ηu wí a gɔ ηge ηké mbó ηge pɔ yúu mi η ka cúne ηγω pé p'ɔ́ ηge, é nege pɔ p'ɔ́, te ηkúu nd̄wiknz̄m̄ lé', mbɔ mɔ, η gɔ ndá' ηgá met̄m̄ mbɔ wé, a lɔk ésá' pakéjí Sé.

²⁷Ngan ɣa ndá' ndɔk ntwi-tɛn, ɛsá' wɔp, ɛtswáa wɔp ɛnwí'le pá' é laa mbó pé ɛnwí'le mekɛɛ-tɛsá' pɔ'ɔ. N ɣa ndá' ɛgá metɛ mbɔ ɛgan pá' Tãa mɔ ka gáne metɛ mbɔ mɔ gúu,

²⁸mben ɛgá cü'ɔ'-saɛ-ɛkɔ'ɛnɛ, nɛi gɔɔ ɛkie mbɔ ɛgan.

²⁹Nu laa ɛgɛwɛe metúute, nelɔk ɛzú' nu, a zú' nu yí Zwíkɛ-Sé sé ɛcú mbɔ mecü'le-pɛɔ-Kelístɔ laa.

Menu é ndá' ɛcwɛt 3

Dkɛ wí é gɛne mbɔ cú'le-pɛɔ-Kelístɔ yi é túsɔɛ-Saldɛs.

¹ɔ ɛɛwa'ne menu mɔne, ɛtúu ɛgá mbɔ Cü'ɔ'-Sé wí a líɛne cú'le-pɛɔ-Kelístɔ yi é túsɔɛ-Saldɛs. Nwa'ne ɛgɔ: Nu wí a gɛwɛene Mezwikɛ-Sé saambá mba pɛcü'ɔ'-saɛ saambá lá, a sé ɛcú ɛgɔ: Mɔ sé ɛjɛ mɛfa' mɛɛ, mbó ɛjɛ ɛgɔ pé gɔ ɛcú ɛgɔ pɛɛ sá'ne, mbɔ pɛɛ ka pfú mɔ.

²Pɛɛ jɛɔme, ɛgɛwɛe yá pfu' yi é sé ɛgɛ mekɛ ɛrfú lá, ɛkúle. N cú mbí'ɛgɔ n jɛɔ mɛfa' mɛɛ pɔ mbi Sé waa, sãa tá' nũu pɔɔ ná pɔ ké gɛwɛe ló' pɔ.

³Pɔ'ɔ lá, pɛɛ ké ɛkwíite yúu mi pé ka zí'ne wɛɛ, mben ɛkwíite nté yi pɛɛ ka lɔkne ɛzú'. Pɛɛ gɛwɛe yíyá yúu, ɛkúpme mat wɛɛ. Pɛɛ laa mbét ndé léne, mbɔ ɛ ɣa ɛnvukɛ vukɛne ɛtɔ pá' ntsɔɛ lá, te pɛɛ pɔɔ jí ɛká yi mɔ ɛge ɛtɔ pɔ.

⁴N ké ɛcú pá'a, pɛcɔ ntá' pɛɔ pɔ tsetset pɛɛ túsɔɛ-Saldɛs, mbɔ pɔp ɛkaa lɔk ntséllé ɛzú' mɛndwí mɔp pɔ. Pɔp ɣa ɛge ɛmma' mɛfúfú ndwí, pɛk pɛpɔp púu ɛtemte ku ɛnen, mbí'ɛgɔ pɔp ku' pá' mbó pɛk pɛpɔp ɛnen.

⁵É pá' ɛwí a ɣa ndá' ndɔ'ɔ' ntsɔ te ɛdɛ nu kɛpɔɛ ɣa ndá' ɛmma' mɛfúfú ndwí pɔ'ɔ. Mɔ, m ben mbɔɔ lá' ɛzú' lík yé tset ɛwa'ne yi Sé ka ɛwa'néne mɛlík-pɛɔ pí pɔp gɛwɛene luk kéme tsetú pɔ. N ge tɛɛ mbi Tãa mɔ pɔp pɛcü'ɔ' pé, ɛcú ɛgɔ a waa ɛwí.

⁶Nu laa ɛgɛwɛe metúute, nelɔk ɛzú' nu, a zú' nu yi Zwíkɛ Sé sé ɛcú mbɔ mecü'le-pɛɔ-Kelístɔ laa.

Dkɛ wí é gɛne mbɔ cú'le-pɛɔ-Kelístɔ yi é túsɔɛ-Filadelfii

⁷ɔ ɛɛwa'ne menu mɔne, ɛtúu ɛgá mbɔ Cü'ɔ'-Sé wí a líɛne cú'le-pɛɔ-Kelístɔ yi é túsɔɛ-Filadelfii. Nwa'ne ɛgɔ: Nu wí a Ndéene Léenéne, mbó ɛnɛwín, jɛ wí a gɛwɛene tsó'-Fɔɔ Ndavít, jɛ wí a tsó'ne ntsundá ɛwí pɔɔ ku' ɛejó' pɔ, ɛjɛ'ɔ' ɛwí pɔɔ ku' nɛtsó' pɔ, a sé ɛcú ɛgɔ:

⁸Mɔ sé ɛjɛ mɛfa' mɛɛ, mbó ɛjɛ ɛgɔ pɛɛ ká gɛwɛe mbɔɛ metɛ pɔ lá mbɔ pɛɛ ka ké ɛgɛwɛe sɛwíne yáa te mbɔɔ wáa muɛ. É pɛɔlá, mbɔ n tsó' ntsundá ɛgá mbɔ pɛɛ. Wɛcɔ ɛwí a pɛn ɛku' ɛejó' pɔɔ gú pɔ.

⁹Ŋ ɣɛ ɨɣe ɛfen pɔɔ-cú'le-Sátta mbɔ̃ pɔɔ, mbó ɣaŋɔɔtnu pi póp cúne ɨɣo póp payúda, lá ɨké ndɔk pɔ ntsu ɨnú. Mɔ, ɨ ɣɛ tsɔ́ne wóp, póp tó ɨkwí'le mbi pɔɔ, mbém ɨɣo ɨ kɔɨ wáɔ.

¹⁰Pá' pɔɔ ka ɣwɛene swiɨe yáa te mbɔɔ káa lá, mɔ yáa ɨ ɣɛ ɨɣe ɨtɔ́'le wáɔ nŭu ɨká yi ɨɣüó' ɣɛ ɨɣe ɨtó ndŭ yɔ mbí tsɔɔ, ɨkwa'le pɔɔmesɔɨ pi póp ndŭ tsétsá'.

¹¹Ŋ ɣɛ fé'ne ɨtó. Pɔɔ ɣwɛe yúu mi é mbɔ̃ pɔɔ te é ten ɨjí ɨɣo wɛcɔ ɨu ké cŭéee ɣɔɔ ɨɣú' póp.

¹²Ŋu wí a ɣɛ ɨdɔ́' ntsɔ te ɨdɛe nu keɔɔɨ, ɨ ɣɛ ɨɣe ɨdɔk ɨɣaɨ tík ntɔɔ nŭu zɔ'-nɔɨpɔ'-Sé waa, ɨɣaɨ pɔɔ lá' ɛfú zú'u, ɨɣɔ nŭu ɣeɔ zɔ' póp. Ŋ ɣɛ ɨɣe ɨɨwa'ne lík-Sé waa nŭu ɨɣaɨ, mbɛn ɨɨwa'ne lík-tɔ́ɔɨ-Sé waa nŭu ɨɣaɨ. Yíyá tɔ́ɔɨ póp Yelúsalem ɣe fí yi é fúne tɔ́nɛpú, nejóɨ Sé waa, ɨnú. Ŋ ɣɛ mbɛn ɨɨwa'ne mba lík yáa yi fí nŭu ɨɣaɨ.

¹³Ŋu laa ɨɣwɛe metúute, nelɔk ɨzú' nu, a zú nu yi Zwíkɨe-Sé sé ɨnú mbɔ̃ meɔú'le-pɔɔ-Kelístɔ laa!

Dkɔɔ wí é ɣɔne mbɔ̃ cú'le-pɔɔ-Kelístɔ yi é tɔ́ɔɨ-Laɔdisé

¹⁴Ŋ ɨwa'ne menu mɔne, ɨtúu ɨɣá mbɔ̃ Cɔ́ɔ'-Sé wí a líɨéne cú'le-pɔɔ-Kelístɔ yi é tɔ́ɔɨ-Laɔdisé. Ŋwa'ne ɨɣo: Ŋu wí lík yé ɨɣo é póp, a póp jɔ́ɨjɔ́ we ké kúɔme swiɨe, wí a cúne nu yí é nɛnwín, wí jɔ́ nzene nŭu kɔ́ lá yi Sé ka niiténe, a sé ɨnú ɨɣo:

¹⁵Mɔ sé ɨjí mefa' mɔɔ nŭu pém tám. Pɔɔ ká fé, ɨké mbɔɔ tɔɔne. Pɔɔ lá' mbó pé'le ɛfé féne, ɨké ɨzee tɔɔne tɔɔnene mbo é ɣe pá'a?

¹⁶Pá' pɔɔ sé mbót pótne pá' ɨki wí pé lŭiite lŭiiténe lá, ɨké mbɔɔ fé, ɨké mbɔɔ tɔɔne lá, pɔɔ ɣɛ ɛfú ntsu mɔ ɨcŭet pá' zé' lá.

¹⁷Pá' pɔɔ sé ɨnú ɨɣo pɔɔ ɣaɨyúu, ɨɣo pɔɔ ka ɣwɛe mɔ ɨkáp te é záa, te pɔɔ tsá' mbɔɔ ɨják ɣeɔ yúu póp lá, pá' pɔɔ ká póp ɨjí ɨɣo pɔɔ ɣaɨ ɨɣüó' te mbó pé tsáa mejúɨ mɔɔ tsáane póp lá, mba pá' pɔɔ ká póp ɨjí ɨɣo pɔɔ pɛpúɨ, mbó pɛfumík, ɨtɔ́ute ké zwík ndwí póp lá,

¹⁸ɨ ɣɛ ɨké ɛswíi wú ɨɣo ɔ tó mbɔ̃ mɔ, ɨzúu tɔ́n-ɨɣól yi pé ka lɔk mɔ múk ɨcŭeete lól ndŭmbí yɔ tsɔɔ, ɨɣóɔ ɨké mbó ɨɣaɨyúu ɨkɔɔne, mbɛn ɨzúu mefúfú ndwí mbɔ̃ mɔ, ɨjí ɨɣo ɔ ɣɛ ɨɣwɛe ndwí yi ɔ ɣɛ ma', sɔ́ɔ pɔɔ pɛn ɨkó wú ɨɣo ɔ tɔ́ɔ ké zwík ndwí póp. Ŋ ɣɛ mbɛn ɨzúu fumík mbɔ̃ mɔ, ɨní' nŭu mík mú nɛpóp yi ɔ ɣɛ jɔ́ zɔ'.

¹⁹Ŋ ɣɛ nŭu pɔɔ pí ɨ kɔɨne wóp, ɨkakɨe wóp pétsɔɔ, ɨtsa mba netswáa. Póp lá, zaɨe mbɔɔ ɣu ɛfa' fa', mbɛn ɨkúɔme mat wu.

²⁰M báɔ, mbo n tó ɨtɔ́ɔ mbó mbú'te ntsundá, mbó yi ɨu laa ɨzú' ɨɣi yaa, ɨtsó' ntsundá, mbo mɔ ɨkúu ndá-ɨɣaɨ, ɨnánɨ sé pek ɨɣaɨ tɛmte né tá' tɔ́m ɨkwét yúu.

²¹É ɣɛ ɣɣɛ ɣɣɛ nũ ɲu wí a lãó'ne ntsɔ te ńɔɔ nu keɔɔ, ɲ ɣɛ a nán nũ kɔ'-nefɔ neɣó ɣá, pɔ' mɔ ɣá ɲ ka lãó'ne ntsɔ te ńɔɔ nu keɔɔ, Tãa mɔ ɣɛ n nán nũ kɔ'-nefɔ neɣó ɣé lá.

²²ɲu laa ɣɣwɛɛ metúte, nelɔk ńzú' nu, a zú' nu yi Zwíkɲɛ-Sé sé ńcú mbɔ meɔú'le-pɔɔ-Kelístɔ laa.

Menu é ńdá' ńc̄wɛt 4

Nté yi pé lɔkɛ ɣɣú'le Sé t̄nɛ́pú

¹N ɣá mɔne meýúu te mbótne ńńá, ɲ ɣɔ ńɣá, mɔ pé tsó' ɣɛcɔ ntsundá t̄nɛ́pú. ɲ ɣó ńké mbɛn ńzú' ɲu wí a ka zɛɛ ńcú nu mbɔ mɔ, ɲɣi ɣɛ pɔ pɔ pɔ' ɲɣi-ntaɲ lá, a cú mbɔ mɔ ɲɣɔ: Kó' te ńkúu za'ne, n nyet wú né ɣúu mi é ɣɛ mbáate ńtɔ.

²Zwíkɲɛ-Sé ɣó ɣɣwɛɛ wáa, ɲ ɣɔ ńɣá ɣɛcɔ kɔ'-nefɔ t̄ɛ t̄nɛ́pú, wɛcɔ ɲu ńńá ndũ.

³A ka ɲwanɛ pɔ pɔ' ɣɛcɔ nté meɲɔ' mi é meɲɔndɛn, pé fún ɣɛcɔ ɲɔ Jásɛ, éfún ɣɛcɔ ɲɔ Saldwane lá. ɲkɔɲ-ɲɣémɔ zɛɛ kɔ'-nefɔ êná ńńí' sɔɲ mbɔ ɲwanɛ pɔ' ɣɛcɔ nté ɲɔ' t̄ɛndɛn yi pé fúnɛ ɲɔ ɛmɛɔd.

⁴Meɔ mekɔ'-nefɔ ntsɔp̄nɛ́kwa né meɣém mémbá ka zɛɛ ɣá kɔ'-nefɔ ńńí' sɔɲ. Pɛl̄m ntsɔp̄nɛ́kwa né meɣém mémbá nánɛ ndũ, ńma' mefúfú ndwí, ńtɔ meɔ'-nefɔ mi pé ka lɔkɛ t̄n-ɲɔl ńńiite.

⁵Menéɛ-mbɛɲ ka pɔ éfú nũ kɔ'-nefɔ ńc̄wɛt. Meɲɣi-pɔ pɔ éfú nũ ńkó'. Nɛfaɲ pɔ éfú nũ ńkwɛɛ. Meɣye' saambá t̄ɛte mbi kɔ'-nefɔ, mbɔ ńká, ńɔk mbɔ Mezwíkɲɛ-saambá mi é mé Sé.

⁶Zɛ' yi é mbónɛ mbi kɔ'-nefɔ, é mbɔ pɔ' ɲki ké ndwíkle yi é t̄ɛne ɲɔ k̄ɛm, mbɔ síi pɔ' ɣɛcɔ nté ɲɔ' yi pé fúnɛ ɲɔ kelistal.

É mbɔ sɔɲ zɛ' yí kɔ'-nefɔ t̄ɛne zú'u, ɣɛcɔ nté ɣúumeɔ, te mbɔ ménɛ́kwa t̄ɛte ńzɛɛ kɔ'-nefɔ ńńí' sɔɲ. Mík pɔ tú pɔp, mbi mba nzɛɛ.

⁷Nduɲmbi nũ pɔp ka pɔ pɔ pɔ' pú'ntɛ lá, mbáate ɣɛpá pɔ pɔ pɔ' mɔɔ-fɔɲ wí a ndúu, mbáate ɣétát ɣwɛ shá wé, é pɔ pɔ pɔ' wɛ ɲumesɔɲ lá, mbáate ɣénɛ́kwa pɔ pɔ pɔ' máɣúu wí a sé ńtat lá.

⁸Mba wété lá nũ meýúumeɔ êmá ménɛ́kwa ka ɣwɛ meɔp mé ménɛ́ntúkú, mík pɔ nũ zɛ' tsɛɛ, nzempíi mba nzɛm tsetú. Pɔp pɔ ńzɔp ké káa nenem mba nɛtú', ńcú ɲɔ: Nɔɛnɛlénéne, Nɔɛnɛlénéne, Nɔɛnɛlénéne,

a Tsapɔ Sé ɲɣaɲmeɛ tsɛɛ, ɣá wí a mbónɛ ɣú, a ɣú, a pɛn mbɔ ńtɔ.

⁹É pɔ ɲɔɲ ɲká tsɛɛ yi meýúumeɔ mónɛ ménɛ́kwa sé ńzɔp, ńɔk ɣɣá neɣú', ńɔk ɣɣá meɔ, ńɔk ɣɣá pɔ'lá mbɔ ɲu wí a nánɛ ndũ kɔ'-nefɔ mbɔ pɔ zú'u meɲɣu' meɲɣu',

¹⁰pelám pá ntsǒpénékwa né megém membá, pfúu ñkwí'le mbi ñu wí a náñne ndũ kɔ'-nefɔɔ, ñgú'le wé wí a pɔ pɔ gú nüu menɔgu' menɔgu', ñtsɔ' mecɔ'-nefɔɔ tú pɔp, ñnɔñ mbi kɔ'-nefɔɔ, mbó ñcú ñgɔ:

¹¹Ɔ ñu wí ɔ ku'ne mbáa Tsarɔ wek, mbó Sé yeK, Ɔ ku' pá' é laa mbó pé gá negú' mbɔ gu, ñgá meku' mbɔ gu, pá' é laa mbó gu gwēene metɔɔ.

É mbí'ñgɔ ɔ ka ge kǔs lá é pɔ gú,
gu ka kɔñne la mîmá meyúu cwet ndũmbí,
gu penne mbó ñkɔñ la é pɔ gú.

Menu é ñdá' ñcwēt 5

Nu-ñwa'ne pɔp nu-mɔɔ-Njinjɔ

¹M ben ñjɔ ñu wí a ka náñne nüu kɔ'-nefɔɔ lá, a gwēe tá' sesa ñwa'ne nüu pɔ yé yi tɔɔ, mbɔ pé ka ñwa'ne yúu nüu nzem tɔɔ, ñkáte, ñdɔk ñeme-ñwá' ñdɔk ñdát nüu mezɔ' saambá.

²M ben ñjɔ wecɔ Cüɔ'-Sé wí a gwēene metɔɔ, a cú né ñgi tenne ñgɔ: Lá ñu gú wí é laa mbó a ku' ñu wí mbɔ a ñié' ñeme-ñwá' éyá, ñkíe' ñwa'ne yɔ?

³Ñcú pɔ'ɔ, pé pɔɔ jɔ ñu fú tǎnépú, ke ndũ tsétsá' pɔ, ke tset tsétsá' pɔ, ñku' ñu wí mbó a kíe', mben ñdíñe yúu mi é tsetú pɔ.

⁴N jɔ pɔ'ɔ, ñze nelaa te', mbí'ñgɔ pé ká jɔ ñu wí a ku' nekíe' tá' sesa pak-ñwa'ne éyá, mben ñdíñe yúu mi é tsetú pɔ.

⁵Lá wecɔ ñu nüu pelám pá tó ñcú mbɔ mɔ ñgɔ: Kɔɔ pen ñdaa. Ñu sé. Pú'ntɔɔ wí a fɔɔ nüu tsénndá-Jwída, é lík-yúu mi é fúne nüu neñan-fɔɔ Nдавít, a ka ké ñdǔɔ' ntɔ te ñtsa nu keɔñ. A gɔ ñdɔk pɔ'ɔ, ñku' ñu wí mbó a kye' ñeme-ñwá' yi pé ka latne nüu mezɔ' saambá, mben éfii tá' sesa pak-ñwa'ne.

⁶Ñcú pɔ'ɔ, m ben ñké ñjɔ mɔɔ-ñjinjɔ tɔñ nejóñ kɔ'-nefɔɔ, tsetset meyúumeku ménékwa, mba tsetset pelám, mbó pɔ pá' ñká yi pé ka shóne lóñ we lá. Mendóñ pɔ tú wé saambá. Mík mé pɔ saambá ñdɔk mbó mezwíkñe saambá mi é mé Sé, mi Sé sé ñtúu wóp ñgɔñ zɔ' tɔɔ ndũ tsétsá'.

⁷Mɔɔ-Njinjɔ tó nejóñ ñu wí a ka náñne ndũ kɔ'-nefɔɔ lá, ñcwēe ñwa'ne éyá yi a ka gwēene nüu pɔ yé yi tɔɔ.

⁸Mɔɔ-Njinjɔ ka cwēe ñwa'ne te ñgwēe, meyúumeku má ménékwa, mba pelám pírá ntsǒpénékwa né megém mémba ñkwí'le mbi yé. Mba wɔ lá nüu pɔp pɔ ñgwēe yeɔ nté nelúñ mba mentú' mi pé ka lɔkne tǎn-ñgɔl ñniite, laméndaa pɔ tsetú te ñdúu, ñdɔk mbó mecɔ'le-pɔ-Sé.

⁹Pelám pá, pɔp meyúumeku má pɔ ñzɔp zɔpñki fí ñcú tsetú ñgɔ: Ɔ ku' ñu wí mbó ɔ cwēe ñwa'ne, ñku' ñu wí mbó ɔ ñié' ñeme-ñwá' yi pé ka lɔkne ñdat. Pé ka jwí wú ñdɔk ñnɔñ pɔ'. Ɔ ka tswet meci mú ñdɔk ñtsú' pɔ, ñtsú' te mba pɔ pí pɔp

nũu yété njwɛtndá lá, te mba pɔ pi póp swĩjéne yété swĩje lá, te mba yété nté lá, te mba pé wété ηγοη lá,

ńtsú' wóp p'ɔ, póp pen mbɔ Sé.

10 ka lɔk wóp ηγε pɔ pi póp tset nu-nefɔ-Sé,

ńben ńdɔk wóp ηγε panɔηpɔ' pá' póp gɔ éfa' mbɔ Sé wekɛ, mba pá' póp gɔ ηγε ésd' pɔ ndũ tsétsá'.

11 M bét ńdíηe líηéne, ńzú' ηgi pecü' -Sé, póp p'ɔ ntsá' te mbo pé pɔɔ sáη ńjí nden p'ɔ, mbo póp tš'le kɔ'-nefɔ, mba meyúume ku má póp pelám pá, ńń' sɔη,

12 mbó ńzɔp ńcú ηγο; Mɔɔ-Njinjɔ wí pé ka jwíne wé lá, a ku'

ηu wí é laa mbó pé gá metɔ mbɔ wé, ηgá meyúu mbɔ wé, ηgá jínu mbɔ yé,

ńtɔ' ηgú' ye, ηgá meku' mbɔ wé, ηgá negú' mbɔ wé, ńzɔp lík ye.

13 M ben ńzú', kš' lá yi Sé ka niitene, yi é tánépy, yi é ndũ tsétsá', yi é tset tsétsá', yi é tset ηki ké nepat te mba kš' lá yi é ndũmbí lá, é p'ɔ ńzɔp ńcú ηγο: Pé zɔp lík, ηγε meku'

ńtɔ' ηgú' ye, ηgá nesá' mbí mbɔ ηu wí a náηne nũ kɔ'-nefɔ, mba mbɔ mɔɔ-Njinjɔ nũ meηgu' meηgu'.

14 Pé zɔp p'ɔ, meyúume ku má ménékwa g'ɔ ηké ηγο é p'ɔ. Pelám pá g'ɔ ηké ηkwí'le sé, ηgú'le Sé.

Menu é ńdá' ńcwɛt 6

Neηíe' ηeme-ηwá' nũ ηwa'ne

1 M bét ńdíηe líηéne, ńjé mɔɔ-Njinjɔ ηíe' ηeme-ηwá' nũ nduηmbi zɔ' nũ mezɔ' mîmá saambá. N zú' wec'ɔ tá' nũ menaa má ménékwa cú nu né yec'ɔ ηgi yi é p'ɔ p'ɔ pá' nefan ni é kwenéne lá ηγο: T'ɔ.

2 N diηe ńjé, tá' fúfú lɔɔ cwɛt, ηu wí a náηne ndũ gwɛe kye'. Pé gá cɔ'-nefɔ mbɔ wé. A p'ɔ ηgɔ, ńnen ńtɔ meηguη, mbó ésd'.

3 Mɔɔ-Njinjɔ ηíe' ηeme-ηwá' nũ zɔ' mbáate yépa, n zú' naa mbáate yépa ka' ηgi yé ηgá tš' ńcú ηγο: T'ɔ.

4 Wec'ɔ tá' lɔɔ g'ɔ ńcwɛt, mban pá' múk lá. Pé gá metɔ mbɔ ηu wí a ka náηne ndũ ηγο a gɔ ńma' tákɛ ndũ tsétsá', ńjí ηγο pɔmesɔη gɔ éshɔtne sɔpte memɔ m'ɔp ńp'fúte, ηγε p'ɔ, ηgá máma níi-ntsɔ mbɔ wé.

5 Mɔɔ-Njinjɔ ηíe' ηeme-ηwá' nũ zɔ' mbáate yétát, n zú' naa mbáate yétát ka' ηgi yé ηgá tš' ńcú ηγο: T'ɔ. N diηe ńjé tá' shíshí lɔɔ cwɛt. Njw wí a náηne ndũ gwɛe kílo lɔk fɔ' yúu mbɔ wé.

6 N zú' yec'ɔ yúu fú tsetset menaa ménékwa ńcwɛt, mbó pa' ηgi-ηu lá, mbó ńcú ηγο: Ge nũu nté yi pé gɔ ńdɔk ηká-p-fa'-tá' lé'lá', ńzúu p'ɔ nda' tá' kílo

mesáñntsáa, mbó yi é laa mbó ηgesáñ yekñe, pé lok ηkáρ-fa'-tá' lé'lá', n̄zúu kílo yétát, ηgá n̄u megwét póp melu', koo ge n̄u nté yi pé ga ηják.

⁷Móo-Njinjo ηíe' ηeme-ηwá' n̄u za' mbáate yénékwa, n zú' naa mbáate yénékwa ka' ηgi yé ηgá t̄á' ncú ηgo: Tó.

⁸N diñe ηjáo wecó láo c̄wet, ηgép s̄aa s̄aune. Lík-ñu wí a náñne ndü pó ηgo nevé. Za' yí pepfú zú'u pó nzaa yé. Pé gapte ndü tsétsá' n̄i yénékwa, ηgá tá' n̄i ηgo póp sá' nepó yi póp ga ndok ní-ntsó, ndok c̄á, ndok gwá' mba menaa-tet, ηjwíte p̄a n̄u ȳyá gúñ.

⁹Móo-Njinjo ηíe' ηeme-ηwá' n̄u za' mbáate yétáa, n jáo metám-p̄a pí pé ka jwíténe wóp, mbí'ηgo póp ka swíi nu-Sé mba n̄u pá' póp ka cúne yúu mi póp jíne n̄u nu-Yésu, n̄ote netsén-za' yí pé n̄ñe p̄a' zú'u,

¹⁰mbó ηkíi né ηgi tenne ncú ηgo: Tsap̄a, gu wí o Sé, mbó ηu wí a swíine nu nénwín, o ga n̄zwí'le te ηkúu p̄a sh̄ane, la ηñak p̄a ndü tsétsá', nní' ηḡá' t̄u póp nté pá' póp ka jwíténe wék?

¹¹Pé góo ηké ηgá fúfú ndwí mb̄ mba w̄ lá n̄u póp, ncú mb̄ póp ηgo póp ná' mben mbótne n̄zwí'le móza', pfu' p̄ópémá póp pi póp pepóp ka p̄ éfa' fa'-Sé t̄ te m̄me, mbí'ηgo é sé mbíkñe ηgo pé pen ηjwíte wóp gúu pá' póp.

¹²Móo-Njinjo pó ηíe' ηeme-ηwá' n̄u za' mbáate yénéntúkú, m bó ndíñe, n̄zú' tsétsá' p̄u n̄tsa'ne pá'te', nem shotne ésaa pá' ndwí yi pé lok ndún nevé lá. Sañ p̄u éshotne m̄bañ pá' meci lá.

¹³Pec̄á'-sañ fú nepú ηkeme mb̄otne ndü tsétsá' pá' máma fém sé ndee, mentáa-t̄á mi é mbóne t̄á kéme mb̄otne sé p̄o lá.

¹⁴Nepú me pá' tá' sesa pak-ηwa'ne yí pé sé ηkáte lá. Pé fú n̄u meza' mí meñkó' zú'u, te mba n̄u meza' mí melá' mi ηki ka zemeñe nní' soñ zú'u, ésa' ndok ηga.

¹⁵Pefoo pí póp ndü tsétsá', pemá p̄a, petátná-pal̄á' n̄tsó, gaññkáρ, gañmetaa, pekwa te mba ndúunút. Póp pétsaa l̄ame tset memvu' mba tset meñgá' mí é ndü meñkó',

¹⁶mbó ncú mb̄ meñkó', mba mb̄ memámá meñgá' ηgo: P̄aa kéme éfyét wék, nd̄a wék. Ñu wí a náñne ndü k̄a'-nefoo lá, p̄o pen ηjáo wék pó. Móo-Njinjo p̄o pen n̄zán l̄ñ n̄u pek pó.

¹⁷Mbí'ηgo máma lé'lá' yi póp ga n̄zán l̄ñ pá'a m̄o é laa ntó, m̄o w̄ mvu'?

Menu é ndá' nc̄wet 7

Yúu mi é ηge ntó n̄u p̄a-Sé

¹M báate ηjáo pec̄á'-Sé pénékwa ndü tsétsá', t̄ute n̄u meshá ménékwa, mbó ntó' mefef̄ot ménékwa mí é ndü tsétsá', nepó yi yecó fef̄ot kíi ndee ndü tsétsá' pó, ηké m̄o l̄ee ndü ηki ké nepat pó, é ké m̄o tsá'ne yecó tá' t̄á pó.

²N jáw wecó tá' Cüw'-Sé, pó éfú shá sá'nem, ígwëe yúu mi Sé wí a lo mbó pò gú, a lok ícüw' lii yé nüu yúu. Wíwá Cüw'-Sé pó ndók ngi tenne ícú mbö pecüw'-Sé pénékwa pí pé ka ntúune wóp ngò póp gú íge nu kepòng ndü tsétsá', mba nüu ngi ké nepat lá ngò:

³Kòw püu gów íge nu kepòng ndü tsétsá'. Kòw püu ge nüu ngi ké nepat. Kòw püu ge nüu metú. Püu zwi'le te pek cüw' lii nüu nezíi-pafa' fa'-Sé wek.

⁴M ben íké ízú' pé cú ngò, püu pí pé cüw' lii-Sé nüu nezíi nóp é püu ntsá' ngü né ntsá' ntsöpénékwa megém ménékwa (144.000), te fú nüu metsénndá-püu-Íslayêl tsüü tsüü.

⁵É ka gú nüu njwët-Jwída, pé ícüw' lii nüu püu ntsá' ntsöppá (12.000), ígwü nüu njwët-Lwiben, é pó ntsá' ntsöppá (12.000), ígwü nüu njwët-Gad, é pó ntsá' ntsöppá (12.000),

⁶ígwü nüu njwët-Aset, é pó ntsá' ntsöppá (12.000), ígwü nüu njwët-Neftalíi, é pó püu ntsá' ntsöppá (12.000), ígwü nüu njwët Manasé, é pó püu ntsá' ntsöppá (12.000),

⁷ígwü nüu njwët-Símôh, é pó püu ntsá' ntsöppá (12.000), ígwü nüu njwët-Lévi, é pó püu ntsá' ntsöppá (12.000), ígwü nüu njwët-Izakaa, é pó püu ntsá' ntsöppá (12.000),

⁸ígwü nüu njwët-Zabulòng, é pó püu ntsá' ntsöppá (12.000), ígwü nüu njwët-Yôsêp, é pó püu ntsá' ntsöppá (12.000), ígwü nüu njwët-Mbëzamen, é pó püu ntsá' ntsöppá (12.000) pí pé cüw'ne lii-Sé nüu nezíi nóp.

Nòw-püu yi é fúne meḡḡḡ meḡḡḡ

⁹N jáw mò meyúu te mbótne ínná, m ben íjüw nòw-lá' yi mbò ngü pòw sáḡ te íjí nden pó. Mbò püu fú nüu meḡḡḡ tsüü, éfú nüu menjwët menjwët, mbó menté menté, éswíḡe meswíḡe nté nté mi é ndü tsétsá'. Póp ka tüü mbi kò'-nefòw, mba mbi Mòw-Njinjò, ímma' mefúfú ndwí, ígwëe mezáḡ-netú,

¹⁰mbó ndók ngi tenne ícú ngò: «Luk fú mbö Sé wekḡe wí a náḡne ndü kò'-nefòw mba mbö Mòw-Njinjò.»

¹¹É gó mbó pò'w, pecüw'-Sé tsüü tütte ítüw'le kò'-nefòw-Sé, ítüw'le pelám, mba meyúumeku ménékwa íní' sòḡ. Pecüw'-Sé êpá vu sé, éswòp shá wóp sé, mbi kò'-nefòw, ígú'le Sé,

¹²mbó ícú ngò: É pò'w, gú'le, negú', jínu, negá pá'llá, negá meku', metüü póp ngú' pó mbö Sé nüu meḡḡḡ meḡḡḡ. É pò'w.

¹³Wecó tá' nüu pelám gów íké mbíkḡe wáa ngò: Püu pòne pí póp ma' mefúfú ndwí laa póp pé wö, mben éfú gó?

¹⁴N tsó' ngò, Nde, gu jíne. A cú ngò póp püu pí póp fúne tset máma' ngüw' yá. Póp ka lok meci-mòw-Njinjò, éswuk mendwí móp te é léene, ítsú' fúfú.

¹⁵É yúu mi é gene póp tǎu mbi kɔ'-nefɔɔ-Sé, mbó tset zɛ'-nɔŋpɔ', mbó ɣgú'le wé nenem mba netú'. Nju wí a náŋne ndǔ kɔ'-nefɔɔ, a ɣɛ éfi ntap wé ɛdɔk ɣkǔwíite wóp.

¹⁶Nji pɔɔ pen ɛzán wóp pɔ, ɣák yóp pɔɔ pen éshí pɔ. Nem pɔɔ pen ɛtɔɔ ndǔ yɔp pɔ. Yecó yúu pɔɔ pen ɣge mbuu yɔp tɔɔne pɔ.

¹⁷Mbǐ'ɣɔɔ mɔɔ-Njinjɔ wí a tǎune tsetset kɔ'-nefɔɔ ɣɛ mbó ɣŋaŋpyép wóp, ɛdɔk wóp ɣɣɛ nǔu metwé'-ɣki, zɛ' yi ɣki ɣɛ ɣge pé pɔ ɣú. Sé ɣɛ ɛtuk ɣki-mík móp tsuu.

Menu é ɛdǎ' ɛcǔet 8

¹Mɔɔ-Njinjɔ ka pɔ te ɣɣíe' ɣeme-ɣwǎ' nǔu zɛ' mbáate Saambá, zɛ' pǔu ɛna' tǎnépú ɣɔɔ kǔm nǔu yúu mínwít meɣéméntát.

²N ɣáɔ pé ɣá mentaŋ Saambá mbǔ pecǔó'-Sé saambá pi póp ntǎune mbi Sé.

³Wecó Cǔɔ'-Sé tɔ ɛtǎu mbuu zɛ' yi pé tɔɔne yúu ɣák zú'u, ɣɣwǔe yúu mi pé ní'ne yúu ɣák tsetú ɛtɔɔ. É pɔ, mbo pé ka lɔk tǎn-ɣɣól ɛniite. Pé ɣá laméndaɔ mbǔ wé te é zǎa zǎane pá', a ɣɛ temte mece'le-pɔɔ-Sé nǔu, ɛtɔɔ zɛ' yi pé nɔŋne pɔ' zú'u, ɣɣá mbǔ Sé. Yíyá zɛ' pɔ, mbo pé ka lɔk tǎn-ɣɣól ɛniite. É pɔ mbi kɔ'-nefɔɔ.

⁴Ndǐndí-laméndaɔ póp mece'le-pɔɔ-Sé fú mbǔ Cǔɔ'-Sé ɣkó' ɣɣɛ né mbi Sé.

⁵Cǔɔ'-Sé pen ɛtíi yúu mi pé tɔɔne yúu ɣák tsetú, ɛní' múk wí é fúne zɛ' yí pé nɔŋne pɔ' zú'u te é lúu, a jé' ɛma' ndǔ tsétsá'. Nefaŋ kwene. Pé zú' meŋgi, ɛɣáɔ menéembaŋ. Tsétsá' tsǔ'ne.

Mentaŋ

⁶Pecǔó'-Sé pi póp ka ɣwǔene mentaŋ saambá lá, póp niite mbuu yɔp pá' póp ɣne tóŋ mentaŋ éma'.

⁷Nduŋmbi tóŋ yé ntaŋ. Pé ma' mezwii né múk ndǔ tsétsá'. É ɣó mbó mbo pé temte meci nǔu. Tá' nji nǔu tsétsá' nji yétát, pǔu éshí né metǔ, póp negíi wí é we fé.

⁸Mbáate yépa tóŋ ye ntaŋ. Yecó nté máma neŋkó' ni pé témne múk nǔu, pé jé' ɛma' tset ɣki ké nepat. Tá' nji-ɣki ké nepat nǔu menji méntát shɔtne ɛtsǔ' meci.

⁹Tá' nji nǔu yúu mi é ɣki te ɛnukle nukléne nǔu nji yétát pǔu ɛdákŋe. Tá' nji nǔu mesetíma nji yétát pǔu ɛtákte.

¹⁰Cǔɔ'-Sé mbáate yétát tóŋ yé ntaŋ. Wecó máma cǔó'-saŋ fú nefaŋ ɛnvu, mbó ɣká pá' máma kye'-múk wí pé lyetne lá, ɛnvu pɔ'ɔ, ɣɣá tá' nji nǔu meŋki ɣwé nji yétát te mba nǔu mesá'ɣki.

¹¹Lík wíwǎ cǔó'-saŋ pɔ ɣɔɔ yúu lwíne, tá' nji nǔu meŋki nji yétát tsǔ' yúu lwíne éyá. Pɔɔmésɔŋ te ɛzǎa pfúte nté pá' póp nɔŋne wíwǎ ɣki wí é tsǔ' ɛdǔwí lwíne lá.

¹²Cü'-Sé mbáate yénékwa tón wé ntañ. Yúu læe nüu tá' nji-lík-nem nüu nji yétát, ndee nüu tá' nji-lík-sañ nüu nji yétát, ndee nüu tá' nji pecü'-sañ nüu nji yétát nepó yi póp kii hkye' za' póp, nenem ga mbé tá' nji nüu nji yétát, netú' pen mbé yé tá' nji nüu nji yétát.

¹³M bét ndíñe líñene ízú' wecó máamá mágúu wí a ka póp ítat te tá' póp ícú né ñgi tenne ñgo: Paa pepúktú. Paa pepúktú. Paa pepúktú. Paa pwaomeson pi paa ndü tsétsá', táa íñá mentañ mí pecü'-Sé pétát pét la íga ítón.

Menu é ndá' ícwet 9

¹Cü'-Sé mbáate yétaa tón yé ntañ. Mō n jáo wecó cü'-sañ, mbo a fú tánépu mnu ndü tsétsá'. Pé ígá máj' lók íts' ntsu nepú ké ndún mbö wé.

²Cü'-sañ êwá ts' ntsu-nepú ké ndún. Ndíndí fú zú'u ík' pá' ndíndí wí é fúne za' yi pé ítō tsá' zú'u lá. Wíwá ndíndí já za' te pé pō pen íñá sāa yúu póp mba lík-nem.

³Ngwíime cwet tset ndíndí-múk êwá, mbuu ésat ndü tsétsá'. Pé gá metaa mbö póp nelok ítsúkete pwa pá' pñgásé pi póp ndü tsétsá' tsúkténe pwa lá.

⁴Pé cú mbö póp ñgo kō póp ge nu kepon nüu negí, ñgo kō póp ge nu kepon nüu yecó yúu mí é sá'ne ndü tsétsá', ké póp ígwetne, ñgo kō póp ge nu kepon nüu yecó tá, ñgo póp ge nu kepon pō nüu pwa pí lii-Sé ká póp nüu nezí nóp póp.

⁵Pé ñkaa gá metaa mbö póp é póp nelok íñwí pwaomeson póp. É ka ga pō nelok ígá wóp né ñgü', ígá gáne pesañ pétaa. Yíyá ñgü' ke mbó pō pá' yi ñu jáone nüu pá' ñgásé tsúkne wé lá.

⁶É ga mbó nüu ñká êyá, pwaomeson lō neví mbo jáo, ítsáa nepfú, lá neví kō wóp kōne.

⁷Yíyá ñgwíime ka póp pō pá' pelwó pi pé niite wóp nelok íga índá' ntsō lá. Yecó yúu ka póp tú póp, mbó pō pá' cō-nefō yi pé ka lōkne tán-ñgól íniite lá. Meshé móp póp pō pá' meshé-pwaomeson lá.

⁸Menuk-tú móp ka póp pō pá' menuk-tú-pañgé lá. Meson móp póp pō pá' meson-pú'ntaa lá.

⁹Nzō' yōp ka póp pō pá' ñká yi pé záp ndwí-ntsō yí pé ka lōkne tán ítwí lá. Póp póp te mbó ítat, mepap móp ge za' zōt pá' ñká yi pekálek pí pelwó te ízáa shuñe, é póp ízōt ndee íga índá' ntsō lá.

¹⁰Mesán móp gwé menzón, mbó pō pá' mé ñgásé lá. Metaa móp nelok ígá pwa né ñgü' nüu pesañ pétaa fú nüu mesán móp êmá.

¹¹Ñu wí a mbö póp mbó pá' fō wōp, mbó ésa' wóp, póp zwíkñe kepon wí a gwéene nu nüu nepú ké ndún wí lík yé nüu swíñe-Hebelé mbó ñgo Ambadon, mbó nüu swíñe-pwa-Ñgelék mbó ñgo Apolyon ídōk ícú ñgo: ñgañták.

- ¹²Nduṅmbi ḡgüó' læ. É p̄á mecó meḡgüó' membá p̄ét nz̄u mbó ñtó.
- ¹³Cüó'-Sé mbáate yénéntúkú t̄ṅ yé ntaḡ. N zú' yecó ḡgi fú nüu mendóḡ ménékwa mi é nüu z̄á' yí pé t̄ṅne yúu-p̄ó' zú'u ñc̄w̄et. Yíyá z̄á' p̄ó mbi Sé, mbo pé ka l̄k t̄n-ḡḡl ñniite.
- ¹⁴ḡgi éyá cú mbó Cüó'-Sé w̄i a mbáate yénéntúkú, w̄i a ka ḡw̄eene ntaḡ ḡḡ a kyé'te mezw̄ikḡe keḡḡ ménékwa mi pé ka l̄kne mec̄ên ḡkút w̄óp, p̄óp p̄ó mb̄u ḡki w̄í pé f̄ḡne ḡḡ Efelâta lá.
- ¹⁵Pé ḡḡ ḡké ḡkyé'te mezw̄ikḡe keḡḡ êmá ménékwa. Mbo Sé ka niite w̄óp ñd̄k ñzw̄í'le yíyá lé'lá', w̄íwá saḡ, yíyá ḡḡu', neḡó yí p̄óp ḡá ḡjw̄í tá' nji nüu p̄w̄mesḡḡ nji yétát.
- ¹⁶N zú' pé cú nden palüó' nts̄ó pí p̄óp l̄kne pelüó' ñnen ḡḡ p̄óp p̄emilyḡḡ ḡka yéḡá.
- ¹⁷Ȳó pá' Sé ka ḡié'ne mík m̄á, n j̄á pelüó', te mba p̄w̄ó pí p̄óp ka p̄ṅne nd̄. P̄óp ka ma' mekem-ndw̄í-nts̄ó mi pé l̄kne t̄n ñniite, é p̄ó nz̄ó' p̄óp m̄baḡ pá' múk lá, m̄ben ḡḡwaḡe ḡwaḡéne pá' yecó ḡḡó' yí nden nüu te' lá, lii yé p̄ó pá' yecó nté mekaa lá. Tú-pelüó' ka p̄ó p̄ó pá' tú-p̄ú'nt̄u lá. Múk, né ndíndí mba yecó nté mekaa p̄ó éfú ntsu p̄óp ñc̄w̄et.
- ¹⁸Múk êwá, p̄óp ndíndí, mba p̄óp yíyá nté mekaa, é yúu má yí é ḡáne ḡgüó', mbo é ka p̄ó éfú ntsu-pelüó' ñc̄w̄et lá, é ka j̄w̄í tá' nji nüu p̄w̄mesḡḡ nji yétát.
- ¹⁹É p̄ó mbí'ḡḡ meḡu-pelüó' p̄ó p̄ó ntsu p̄óp, mba nüu mesáḡ m̄óp. Mesáḡ m̄óp p̄ó p̄ó pá' menó lá, ḡḡw̄ee metú, ñd̄k p̄ó mété ḡḡe nu keḡḡ.
- ²⁰É ḡá nüu p̄f̄u' p̄w̄ó pí s̄á yúu mi é ḡáne ḡgüó' ḡkaa w̄óp j̄w̄í, p̄óp ké m̄b̄w̄ó k̄upme mat w̄óp m̄me' mefa' keḡḡ mí p̄óp l̄ṅne p̄ó. P̄óp ḡkaa ná neḡú'le mezw̄ikḡe keḡḡ p̄ó. P̄óp p̄w̄ó ná neḡú'le yúu mi pé ḡú'léne ḡḡó' é mesé p̄ó, mi pé ka l̄kne t̄n-ḡḡl ñniite, ke p̄ó mi pé ka l̄kne t̄n-ḡkáḡ ñniite p̄ó, ke mi pé ka l̄kne t̄n-Mbelḡze ñniite p̄ó, ke mi pé ka l̄kne ḡḡó' ñniite p̄ó, ke mi pé ka l̄kne kem tá' ñniite p̄ó, meyúu mi é ká ku' nej̄á z̄á' p̄ó, ḡké m̄b̄w̄ó ku' nezú' nu p̄ó, ḡké m̄b̄w̄ó ku' nen̄en p̄ó.
- ²¹P̄óp ka p̄ét ké k̄upme mat w̄óp, m̄b̄w̄ó ná nej̄w̄í ḡu p̄ó, ḡké m̄b̄w̄ó ná nekaḡ p̄ó, ḡké m̄b̄w̄ó ná pá' m̄b̄ó mb̄eene p̄óp paḡḡé tsetset p̄óp kw̄éete mba w̄ó lá p̄óp p̄ep̄óp n̄ṅ n̄ṅne p̄ó, ḡké m̄b̄w̄ó ts̄ṅ ná.

Menu é ñdá' ñc̄w̄et 10

- ¹M ben ḡj̄á w̄ecó Cüó'-Sé w̄i a ḡw̄eene meḡu, a p̄ó éfú t̄nép̄ú m̄pf̄úu, yecó nté meláa p̄w̄ó mb̄u ye pá' ndw̄í p̄w̄ó mb̄u-ḡu lá. ḡkaḡ-ḡḡém̄n̄ó zeme tú yé. Shé wé p̄ó pá' lík-nem lá. Mentáa mé p̄ó ma' mel̄úm-múk mi é p̄á'néne ñt̄u t̄ṅne lá.
- ²A ka ḡw̄ee w̄ecó m̄ṅ m̄ḡwa'ne mbó wé, é mbó yí fiine, ñtaa ku yé yí t̄u ñtík nd̄ ḡki ké nepat, ñtík yí ḡkw̄epme nd̄ tsétsá',

³ήκίí né ηγι tenne pá' pú'ntæ wí a sé ítsu' lá, ήκίí pól'w, pé zú' nepú kwene ηκά saambá.

⁴Nepú ka kwene ηκά saambá pól'w, lá m bó ídɔɔ nepwa'ne yúu mi nepú cúne, ízú' ηγι-ηυ fú nepú ícú mbɔ mɔ ηγο: Læ nu yí nepú kwenéne ηκά saambá ícú. Kɔɔ ηwa'ne.

⁵Cü'w'-Sé wí n jáɔne wé a tæú ítk ku yé ndü ηki ké nepat, yecó pól'w tsétsá' lá, a ka' pól'w yé yi tæú ήγά tæ mbó ήκαα,

⁶índɔk lík-ηυ wí a pól'w gú nüu meηgu' meηgu', já wí a ka niiténe nepú mba küó lá yi é tsetú, já wí a ka niiténe tsétsá' mba küó lá yi é ndü, já wí a ka niiténe ηki ké nepat mba küó lá yi é tsetú, ήκαα, ícú ηγο yecó nepen ízú'íle ká péτ mbó gú pól'w.

⁷Lá, é gæ ήγε mbó ηκά yi Cü'w'-Sé we mbáate saambá zene netɔη yé ntaη, yúu mi Sé ka zápnε, é pól'w yi læɔméne, é puute ndæηndæη pá' a ka zá'ne ní ícú mbɔ pηηgémndü'w' pé pafa' mbɔ wé.

⁸Ícú pól'w, ηγι-ηυ wí n dá'ne ízεε ízú' é fú tænépú ícú nu lá, é pen ícú mbɔ mɔ yecó ηκά ηγο: «Gæ, fú mbɔ Cü'w'-Sé wí a tæúne ítk ku ndü ηki ké nepat, yecó pól'w ndü tsétsá' lá, ícúwéε mól'w» mól'wa'ne yi pé fiine lá.

⁹η gæ nejíη Cü'w'-Sé êwá, mbú' mbó mbɔ wé ηγο a gá mól'w mól'wa'ne êwá mbɔ mɔ. A cú mbɔ mɔ ηγο: «Kɔ kwét. É gæ ήké ήkúu nepem gu ídwi l'wine, lá, é ke mbó ntsu gu ídæ pá' nelæ-ηwá'!»

¹⁰É fú mbɔ Cü'w'-Sé, ícúwéε mól'w mól'wa'ne êwá, ήkwét. É pól'w ntsu mɔ ídæ pá' ηwá' lá. Te m bó te mi, é kúu nepem mɔ ítsú' ídwi l'wine.

¹¹Pé páate ícú mbɔ mɔ ηγο: «É sé mbíkηe ηγο ɔ pen ήgæ ésá' ηkæ-Sé mbɔ pæ nte né nte, mbɔ ηγοη né ηγοη, mbɔ pæ pí pól'w swíηéne meswíηe menté menté, mba mbɔ pefɔɔ te ízáa.»

Menu é ndá' ícúwét 11

Pajéηjæ pi pól'w cúne nu yí pól'w jíne nüu nu-Sé

¹Pé cú pól'w, te é ku', pé gá yecó nte kεka', é pól'w pá' kem yúu mi pé lɔkne fæ' yúu, ήγο ήγά, mbó ícú mbɔ mɔ ηγο: «Lɔ sé éfæ' ndá-nɔηpól', éfæ' mba zæ' yi pé nɔηne pól'w zú'u, ésáη nden pæ pi pól'w tsetú mbó ήgú'le Sé.»

²Lá ήké ήgæ nüu tetáa zæ'-nɔηpól'w yi é nzempíi, ɔ ná ké fæ'. Mbíηγο pé ka gá yíyá tetáa mbɔ meηγοη mi é ká Jí Sé pól'w, lá pól'w gæ ήγε ínæηte túsɔη Ndeenelénéne næηténe nüu pesaη ntsɔppá megéménékwa.

³ήgæ nüu pajéηjæ páa pɔ pépá, mɔ ήγε ήγά wól'w né metæ nelɔk ícúwí ηkæ wáa. Pól'w pól'w, mma' mendwí lɔk ídúη nevú nüu melé'lá' ntsá' né ηkæ yepá né megéménéntúkú (1.260).

⁴Pîpá pajúnhjó pépá pi póp cúne nu yí póp jíne núu mɔ, é μετά-μεγwét-Όλιive membá, ήγε mekye' membá mí é túne mbi Tsarɔ wí a sá'ne mbí tsɔ.

⁵Nu laa mbó ndɔɔ negáane wóp, a jí ηγο wecó múk ɔ ́fú ntsu póp ́ncwét mbík pɛgaηmbuu póp. É nénwín ηγο ηu laa ndɔɔ negáane wóp, mɔ ηgaη ɔ ́mpfú ɔ póp'ɔ.

⁶Póp ɔwēe μετɔ nelɔk ήkíte mβη ηεφαη, núu nté yi mβη ήɔ ήγε ήdó núu melé' mi póp sé ́ncwí Nkɔ-Sé póp. Póp pɛη ήɔwēe μετɔ nelɔk éshɔt ηki é tsú' meci, mbɛη ήku' pá' póp laa ήkɔη ηká kúó lá, póp ɔe ηɔúó' nté né nté tó ndú tsétsá'.

⁷Lá, póp ɔ ήké ́ncú nu yi póp sé ήjí núu mɔ te ήná'cí, ηkɔ'ne naa wí a fúne tset ɔem ké ndwíkle ήkó', a tó ma' wóp né ntsɔ, ήjé wóp, ήjwíte wóp.

⁸Meɔfú móp ɔ ήγε ήnɔɔte ndú zán-mámá túɔɔη. Pé lɔk nté yi Sé lɔkne ήjé yé yúu, éfúη wíwá máma túɔɔη ηγο Sɔdɔm, mba ηγο Égíptɔ. É póp zɔ' yí pé ka zɛe ήkwíi Tsarɔ wɔp núu tɔ mbáηte páηtēne zú'u.

⁹Pɔmésɔη menté menté, pɔ núu menjwét menjwét, paswíηe meswíηe nté né nté, mba pakéjí Sé ɔ ήdá' ήjé pá' meɔfú móp nɔɔtēne ήjé núu lé' pétát né kem, mbɛη ήké mɔɔ pém ηγο pé tíi meɔfú móp ήní' tset meshi póp.

¹⁰Pɔ-ndú tsétsá' ɔ ήγε ήtsáate mbí' pá' pɔ ɔɔne pépá pfúne. Nu ɔɔη wóp. Nu túu nepú' ήɔá mbó súu ne, a pɛη ήɔá né. Pópme lɔk póp'ɔ, ήtsáate. Mbí'ηγο pacwíηkɔ êpá pépá ka ɔá pɔ né ηɔúó' ndú tsétsá' te'.

¹¹Lá, melé'lá' êmá méntát né kem póp te ήδε, Zwíηe yi é ɔene pé póp gú, fú mbó Sé, ήtó ήkúu núu póp. Póp lɔ sé ήtɔú túne. Cɔ' ɔwēe pɔ pi póp ka póp ήjé meɔfú móp.

¹²Pacwíηkɔ-Sé pá pépá zú', yeɔ ηgi tenne fú tɔnépú ́ncú mbó póp ηγο: «Pɔ kó' ήtó né za'ne. Póp póp ήkó', mbó tset meláa, pɛgaηmbuu póp póp ήjé.»

¹³Póp póp ήkó' póp'ɔ, tsétsá' tsɔ'ne te'. Tá' ηji-túɔɔη núu ηji negém kéme. Tsétsá' tsɔ'ne póp'ɔ, ήjwíte pɔmɛɔη ntsá' saambá. Pfu' pɔ pi póp lukne, jé mbók, ήɔá negú' mbó Sé wí a náηne tɔnépú.

¹⁴ηɔúó' mbáate yeɔpá lɔk póp'ɔ, ήδε. É pɔlɔa mbáate yétát sêndúη mbó ήtó.

Ntaη mbáate saambá

¹⁵Cú'á-Sé mbáate saambá tóη wé ntaη. Pé zú' meηgi póp tɔnépú ήdɔk ηgi tenne ́ncú ηγο: «Nesá' mbí tsɔ' mbó ɔ núu mbó-Tsarɔ wekηe mba núu mbó-Nzá'ηkɔ wí a ka tsó'ne.» Wíwá nesá' ɔ ήdá' mbó núu meηɔu' meηɔu'.

¹⁶Pelúm pá ntsɔpénékwa né meɔémembá pi póp náηne núu mekɔ'-nefɔ móp mbi Sé lá, vu sé éɔɔp shé wóp sé, mbó ήɔú'le Sé,

¹⁷́ncú ηγο: «Pek ɔá pá'lá mbó ɔu mbáa Tsarɔ Sé ηgaημετɔ tsɔ, ɔ gú, mɔ ɔ ka póp gú, pek ɔá pá'lá mbí'ηγο ɔ nyet μετɔ mú mi é gú te',

mben mbí' pa' gu tsá'ne éśá' mbí ηkôone.

18Ngon ne ngon ka zán lón, lá yú ηká yi ɔ gu ányet yú zán lón tó,
mben mbó ηká yi ɔ gu ázá' ntsan-pepfúsé,
mbó ηká yi ɔ gu átsó' fa' ganfa' pú, pacwíηkæ pú,
átsó' fa'-pæ pú, pæ pi póp ηgú'léne lík Yú, mbóηkúó mba pelém,
mben mbó ηká yi ɔ gu éśat pæ pí póp júkne mbúæpe ndü tsétsá'!»

19Póp cú póló, te ηgo mmekηe, ntsundá-nonpó'-Sé yí é tánípú tsó'ne átuæ, ηkɔp wi Sé ka lokne ηgwat kaa cwet átuæ tset zæ' yé yîyá. Menéε-mbæη kye' zæ'. Pé zú' meηgi, ázú' nefan kwene ηga ηga. Tsétsá' tsá'ne. Mezwi pú mívute pá'te'.

Menu é ndá' ácwet 12

Mangé póp nóneηgém

1Yecó ηkæ'ne yúu cwet nefan mbó wecó mangé, a ma' yé ndwí, é pó pɔ lík-nem, átik meku mé nü san, áto' cɔ'-nefɔ, pecüó'-san pó yúu ntsǔppá né neηém.

2A ka pó mangé shüute, mbó ákii mbí'ηgo móo ka pó áném wé, a pó ηgæ mbí.

3Yecó yúu pen ácwet nefan, mbó yecó nté máma nóneηgém wá, mban pá' múk lá, metú mé pó saambá, mendónη mé pó neηém, cɔ'-nefɔ pó nü metú mé saambá tsæ.

4A ka pó ádɔk sánη wé ázæk tá' nji nü Pecüó'-san nji yétát, mbüot ndü tsétsá', átuæ mbi mangé êwá, mbó mbýep pá' a gu mbí a góo átii móo mími.

5Mangé êwá pí móo mbéene. A pó wi pé ka tíkne wé ηgo, a tuæ ηku' pá' a gu ádá' ádɔk kem-tán, éśá' ηgon né ηgon. Pé sa' móo êwá ádɔk ákó' né nejónη-Sé, né zæ' yí kɔ'-nefɔ-Sé zú'u.

6Mangé êwá kæ ηgæ né kóηtet, nü zæ' yí Sé ka niiténe pá' a gu ándánη zú'u, ájí ηgo pé gu ániite ázwík wé zwíkne nü melé'lá' ntsá' né ηkæ yépa né meηéménéntúkú (1.260).

7Ntsɔ læ te mívu tánípú, Míshěε, tátndá-pecüó'-Sé, lok pecüó'-Sé pi póp nzæ yé, áma' máma nóneηgém êwá né ntsɔ. A lok pecüó' pé, ádúo' Míshěε né ntsɔ.

8Lá áké mbɔɔ ntsɔ jú. Yóp zæ' pɔɔ pen mbó tánípú pó.

9Pé tsúæ wé póp pecüó' pé, mbüot ndü tsétsá'. A jú mbó nó wá wi a ka fúne ηká mbi lá, pé fúnη wé ηgo ndeεbele, mben éfúnη wé ηgo Sáttá, a jú wi a fúkléne pæmeson tsæ ndü tsétsá'.

10M ben áké ázú' wecó ηu lok ηgi tenne, éfú tánípú mbó ácú ηgo: «É púɔlaa, mbɔ ηká yi pé gu áduk ku'. É púɔlaa, mbɔ ηká yi Sé wekηe gu ányet metæ mé, jú tsá'ne éśá' pæ é ku'. É púɔlaa, mbɔ ηká yi Nzá'ηkæ we wí a ka tsó'ne gu ányet

μέ μετῃ ku'. Mbí'ngɔ pé tsúu ηυ wí a mbó ñjúk ñtúu mbi Sé wekɛ ne nem póp netú', éfen pópémá pekɛ. Pé tsúu wé mma' ndũ tsétsá'.»

11 Pópémá pekɛ ka læte nũ meci-móɔ-Njinjo, mben ñdeete mba nũ swiɛe yi póp ka pó ñcú ñɔk ñde'le yúu mi póp jine nũ móɔ-Njinjo, ñjé wíwá ηυ. Póp ηkaa lɔk tú yóp éfúɛ yecó yúu te mbók pá' mbó pé jwí wóp pó.

12 Pó'ɔ lá, tǎnépú né panáɛ zú'u, pɛ tsáate. Lá ñgɛ nũ ndũ tsétsá' mba ηki ké nepat, nu pɛɔlá yi é gene wáa lá. Mbí'ngɔ ndeɛbele pfúu ñtɔ ñtsét wáa, lón we sé ñzán te'. A sé ñjí ηgɔ a ké pen éfa' yé fa' te ntí sak pó.

13 Mámá nónɛɛgém wá, pó te ñjéɔ pá' pé tsúuɛ wé mma' ndũ tsétsá', ñjé' ñcúɔ nzɛ maɛgé wá wí a píne móɔ mbéene lá, ñze nenáa wé.

14 Pé gá mepap membá, mé mámá mágúu mbɔ maɛgé êwá pá' a gɛ ñɔk ñtat gɛ né kɔɛtet ñnán, nũ yé zɛ', zɛ' yi mámá nónɛɛgém wá ké pen ñjéɔ wé pó. Zɛ' yi pé ka niitene nelɔk ñzɔ'ík maɛgé êwá, nũ ηgu' yétát ñge pesaɛ pénéntúkú.

15 Mámá nónɛɛgém wá jé', ηki ñcɔwet ñcúɛ nzɛ maɛgé wá pá' mí, nepó yi é gɛ ñtíi wé.

16 Lá tsétsá' cɔwélé maɛgé wá, ñjé' ntsu wé, ñgɔɔ ñnɔ ηki wí mámá nónɛɛgém wá zé'ne lá.

17 Lón mámá nónɛɛgém êwá puu ñzán nté maɛgé wá te'. Nónɛɛgém gɛ ñɔk ntsɔ ñtsɛ' ñdɛ' pɔ pfu' njwet maɛgé êwá, pɛɔ píne póp sé ñkú'le nepúu-Sé, mben mbó ñkɔwíite nu nénwín yi Yésu ka cúne.

18 Mámá nónɛɛgém páate mbɛ' mbɛɛ ye ñtúu ndũ saɛsán ηkaɛ ηki.

Menu é ñdá' ñcɔwet 13

Nu-meɛkɛ'ne meyúumeku mémbá

1 M ben ñjéɔ wecó ηkɛ'ne naa fú tset ηki ké nepat ñcɔwet, ñgɔwɛe metú saambá, ñgɔwɛe mendónɛ negém, mba yété ndónɛ lá gɔwɛe cɔ'-nefɔɔ, mbɔ pé ηwa'ne lík yi pé lɔkne ñzɔɔte Sé zɔɔtene nũ mba yété tú lá.

2 Naa wí η ka jéɔne ka pó pɔ pá' naaɛgwe, meku mé pó pá' mé wecó mámá ntsɔp, ntsu wé mbó pá' we pú'ntɛɛ. Mámá nónɛɛgém wá gá μετῃ mé mbɔ wé, ñgá kɔ'-nefɔɔ né mbɔ wé, ñgá nesá' pɛɔ mbɔ wé.

3 Yecó tá' nũ tú yé ka pó pɔ pá' ηká yi pé ka ní' fúɛ nũ te mbó é jwí wé jwíne lá, lá fúɛ éyá yi é ka pó yi mbó é jwí wé jwíne pó mbó é ka tɛmɔ. Pɛɔ ndũ tsétsá' jéɔ pó'ɔ mma, mɛpfúu ñcúɔ nzɛ wé.

4 Póp ñgú'le nónɛɛgém êwá, mbí'ngɔ a ka ná nesá' pɛɔ mbɔ naa, mbó ñgú'le naa, ñcú ηgɔ: «Wɔ gɔwɛe tɛɛ pá' naa? Mbó wɔ ma' wé né ntsɔ?»

⁵Πέ γά ntsu wí a ɣɛ ńdɔk éfi'te meswíŋe-ɲɔwák, mba pá' a ɣɛ ńdɔk ńzɔɔte Sé mbɔ wé. M ben ńnyet wé pá' a ɣɛ éśá' né nefɔɔ nũ pesaŋ ntsɔppá né megéménékwa.

⁶Naa êwá ze neswíŋe keɔɔŋ nũ Sé, ńzɔɔte lík-Sé, ńzɔɔte zɛ' yi Sé náŋne, ńzɔɔte mba pɔɔ pi pɔɔ náŋne tánépu.

⁷Πέ ná wé ɲɔɔ a ɣɛ ńma' pɔɔ-Sé né ntsɔ ma' te ńdeɛ wɔɔp, ńná wé ɲɔɔ a sá' menjwɛtndá tsɛɛ, éśá' pɔɔ nté né nté, ɲɔɔ a sá' paswíŋe meswíŋe nté né nté, ɲɔɔ a sá' meɲɔɔŋ tsɛɛ.

⁸Pɔɔ tsɛɛ pí pɔɔ ndũ tsétsá' ɣɛ ɲge ɲkwí'le mbi yé, ɲgú'le wé. Pé lá' ɲɔɔŋ pɔɔ tsɛɛ pí pé ɲkaa ɲwa'ne lík yɔɔ tset ɲwa'ne-luk te éfú ɲká yi mbí ka zene pɔ, ɲwa'ne êyá yé móɔ-Njinjɔ wí pé ka jwíne wé.

⁹Ŋu laa ɲgweɛ metúute nelɔk ńzú' nu, a zú'.

¹⁰Ŋu laa mbó wí pé ka záɔne ɲɔɔ a ɣɛ ńdá' mbó pu'-ntsɔ, mbɔ a ɣɛ ńdá' mbó pɔ wété. Ŋu wí pé ka záɔne ɲɔɔ pé ɣɛ ńdá' ńdɔk níi-ntsɔ ɲjwí wé, mbɔ pé ɣɛ ńdá' ńdɔk pɔ yété ɲjwí wé. Yɔ nu lɔk ńcú ɲɔɔ pɔɔ pi pɔɔ pé Sé gweɛ suk, ɲké mbó ńzáɔ pɔ tɛm nũ Sé.

¹¹M ben ɲjɔ wɛɔɔ ɲkɛ'ne naa pɔ éfú tset tsétsá' ńcwɛt. Mendóŋ mé pɔ membá pá' mé móɔ-Njinjɔ, te a pɔ ńcú nu pá' máma nónɛŋém lá.

¹²A ka gweɛ metɛɛ-nduɲmbi naa, nelɔk ɲge menu mbi yé, mbó ɲge pɔɔ tsɛɛ ndũ tsétsá' ɲkwí'le mbi nduɲmbi naa êwá, ɲgú'le wé. Naa wá wí fɛɲ ka pɔ nũ wé te mbó pɔ yi mbó é jwí wé jwíne mben ńtɛɛ lá.

¹³Wɔ naa mbáate yépa ge memá menu māamaane, te ɲge múk fú tánépu ńpɔfúu ndũ tsétsá', pɔɔ tsɛɛ tɛɛ mbó ɲjɔ.

¹⁴A ka lwakle pɔɔmesɔŋ ndũ tsétsá' né ɲkɛ'ne nu yi a ka gene mbi nduɲmbi naa. A ka píŋɲe mbɔ pɔɔ ndũ tsetsá' ɲɔɔ pɔɔ ge tétɔk-nduɲmbi naa wá, nduɲmbi naa êwá ka lɔɔ fɛɲ lá ɲké mbɔɔ pfú.

¹⁵Πέ pen ɲgá wé né metɛɛ pá' a ɣɛ ɲge tétɔk êwá nukle, ńjí ɲɔɔ tétɔk êwá ɣɛ ɲku' necú nu, ɲku' nejwíte pɔɔ tsɛɛ pí pɔɔ ɲkaa péɛ negú'le jɛ tétɔk pɔ.

¹⁶Naa mbáate yépa ge nũ nté yi wété lá ɣɛ ɲgweɛ lii nũ pɔ yé ke pɔ nũ nezí né ɔɔ. Te mba pá' a laa mbó pɔ móɔ, ndɛm, ɲgaɲyúu, mbúŋ, ndwíi ke ɲkwaɔ ɔɔ.

¹⁷Ŋu laa mbó a pɔɔ zúu yúu, ke nefen ké pɔ yi a gweɛ yíyá lii yi é lík-nduɲmbi naa êwá, mben ńdɔk mbó menómbaa mi é cú'léne mbó lík yé pɔ.

¹⁸É pɔŋ ɲɔɔ pɔɔ tsuɲ ɲkwaɲe sá'ne. Ŋu laa ɲgweɛ jínu a lii menómbaa mi é cú'léne ńdɔk ńde'le lík-naa. Wíwá nómbaa lɔk mbó lík wɛɔɔ ɲumesɔŋ. É ntsɔpénéntúkú né megéménéntúkú nzɛɛ ɲka yénéntúkú (666).

Menu é ńdá' ńcwɛt 14

Zɔpɛkɪ-pɛɔ pɪ Sé tsú'ne wóp

¹N júɔ pɔ yúu te mbótne ínán, ñjúɔ Móɔ-njinjɔɔ, a túɛ ndũ neŋkól'-Siyɔŋ. Póp pɛɔ ntsá' ŋkɛ né ntsá' ntsɔpénékwa né megéménékwa pónne (144.000). Mbo pé ka ŋwa'ne lík-Móɔ-Njinjɔ mba yé Tát we nüu nezíi nóp.

²N zú' yecó ŋgi-ŋu fú túnépú, mɔpúu pá' máamá ŋki wí é sé ñjé' lá, mben mbó pa' nefan ni é kwenéne lá, mben mbó pá'-ŋgi nelúŋ ni papú' yecó nté nelúŋ sé mbú' lá.

³Póp túɛ mbi kɔ'-nefɔɔ, mba mbi meyúumeku má ménékwa mba mbi pelám pîpá, mbó ñzɔp yecó zɔp ŋki fí, é pɔɔ pó pɔ nda' pɛɔ ntsá' ŋkɛ né ntsá' ntsɔpénékwa né megéménékwa (144.000) pi pé ka tsú'ne wóp ndá-kwaa ndũ tsétsá' pó, mbo wecó ŋu ŋkaa pó gú te ŋku' nezí' yîyá zɔp ŋki te ñzɔp pó,

⁴pɛɔ pɪ póp paŋgé ŋkaa ge menu ndũmbí pó, póp pó pɔ pɛɔ pi póp ŋkaa maŋgé jí. Móɔ-Njinjɔ ɔɛ gó lá, póp cúɔ pɔ nzɛɛ yé. Pɛɔ pi pé ka ɔɛne tsetset pɛɔmesɔŋ ñtsu' wóp, póp mbó mbi Sé mba mbi Móɔ-Njinjɔ, mbó pɔ pá' ntú-yúu mi é fúne ŋká' lá,

⁵mbo pé ŋkaa mó zú' cɔtnu cŵet ntsu póp pó, ló' yóp pɔɔ gú pó.

Pɛcúó'-Sé pétát

⁶M ben ñjúɔ wecó tá' Cüó'-Sé pó te túnefan mbó ñtat, ñgŵee wecó Ŋkɛɛ sá'ne wí é we kéme, pá' a ɔɛ ñgɛ ñcŵi mbɔ pɛɔ pɪ póp ndũ tsétsá', tset mba wété ŋgɔŋ lá, mbɔ mba yété ñjwɛtndá lá, mbɔ paswíŋe mba yété nté swiŋe lá, mbɔ nté né nté pɛɔmesɔŋ.

⁷A mbó ñdɔk ŋgi tenne ñcú ŋgɔ: «Pɛɛ pók Sé, ñgá neɔú' mbɔ wé. Mbí'ŋgɔ ŋká yi a ɔɛ ñŋak pɛɔmesɔŋ é pá' mbo é ku'. Pɛɛ gú'le ŋu wí a ka ñiiténe neɔú, ñniite tsétsá', ñniite ŋki ké neɔat, ñniite mba sá'ŋki.»

⁸Wecó Cüó'-Sé, mbó mbáate yéɔá páate mbó ñcú ŋgɔ: «A vu sé, ŋgɔ a vu sé. N da' máamá túɔŋ-Mbabilône wí a ka pó űge ŋgɔŋ né ŋgɔŋ pó ñnó melu'-gɔp yi é léene nté.»

⁹Wecó Cüó'-Sé, mbó mbáate yétát páate wóp, mbó ñdɔk ŋgi tenne ñcú ŋgɔ: «Ŋu laa űgú'le naa mba tétók we, mbém pé cɔɔ' lii-naa nüu nezíi né ke nüu pó yé ɔɔ,

¹⁰ŋgɔŋ jí ŋgɔ mba jú ɔɛ űge ñnó melu'-záŋlón-Sé, mi Sé ɔɛ űge ñní' tset ntú'-záŋlón yé, te mboɔ síi űgwate pó. Ŋgɔŋ páate űkúu űgüó' tset múk-meɔaa, mbi pɛcúó'-Sé pe léenene mba mbi Móɔ-Njinjɔ.»

¹¹Ndídí-múk-űgüó' yɔp ñdá' ñjúk űkól' kó'ne nüu meŋgu' meŋgu'. Mba wɔ lá wí a sé űgú'le naa, mben mbó űgú'le tétók naa êwá, te mbo pé cɔɔ' lii-lík-naa nüu wé, a ñdá' ñjúk nejúɔ űgüó' nenem mba netú', wecó nejúwiite pɔɔ pó gú pó.

¹²Yɔ nu lɔk ñcú űgɔ pɛɔ-Sé, pɛɔ pɪ póp gŵeeene neɔúɛ-Sé, ñzáp túm nüu Yésu suk.

13 N zú' yecó ηγι-ηυ fú tǎnépú ńcú ηγω: «Nwa'ne ηγω: É ɣa fú ηkǒɔne, pepóttú pɔ pɔ pí pɔp ɣa ηγω ńpfú, ńpfú ntsufa'-Tsaɔɔ. Zwikhe léene ne pé m ηγω é nu, pǎpá pɔ ɣe ηɣa jwiite nü mefa' mɔp. Mbí'ηγω mefa' mɔp ηγε pɔp ɣwée tsó'fa' ɣóp.»

Nɛɣak pɔ wí é ɣa mbó pɔp pá' nelak yúu lá

14 N jǎɔ pɔ yúu te mbótne ńnǎɣ, ηɣɔɔ ńjǎɔ wecó fúfú meláa, ηu ńnǎɣ ndü mbó pá' mɔɔ-ηumesɔɣ lá, ńtɔ' cɔ'-nefɔɔ ní pé ka lɔkne tǎn-ηɣɔl ńniite, ηɣwée yecó nté ní yi pé lɔkne ńdak yúu ηká', é pɔ ńcǔók tɛ'.

15 Wecó Cǔɔ'-Sé fú tset zɔ'-Sé yi é tǎnépú ńdɔk ηγι tɛne ńcú mbɔ ηu wí a nǎɣne ndü fúfú meláa lá ηγω: «Lɔk ní-lakyúu, ńdak yúu ndü tsétsá'. Nká nelak yúu ku', mbí'ηγω yúu ndü-tsétsá' tǎ.»

16 Nju wí a lǎ'ne ńnǎɣ ndü fúfú meláa lá ɣɔɔ ηké mma' ní ye, ńdɔk ńdak yúu ndü tsétsá', te yúu lak lakne me ndü tsétsá'.

17 Wecó Cǔɔ'-Sé fú tset zɔ'-Sé yi é tǎnépú ńcǔwet, mben ηɣwée ye nté ní yá yi pé lɔkne ńdak yúu ηká' lá, é pɔ ńcǔók tɛ'.

18 Wecó Cǔɔ'-Sé fú zɔ' yi pé nɔɣne pɔ' zú'u ńcǔwet, mbó wí pé ka ɣáne nu-múk mbɔ wé, a lɔk ηγι tɛne ńcú mbɔ wí a lǎ'ne ηɣwée ní é pɔ ńcǔók tɛ' lá ηγω: «Ma' ní yu yi é sé ńcǔók lá, ńdɔk ńzǎ' mentswá mentáa mi pé kíene ńdɔk ńniite melu', é pɔ ndü tsétsá' mbɔ é tǎu lá.»

19 Cǔɔ'-Sé lɔk ní ye, ηɣa ndü tsétsá', ńzǎ' mentswá mi é nüu metú-melu', tset ηká'-melu' ndü tsétsá', mbɔt tset máma' ɣǎɔ, zɔ' yi pé cú'ne mentáa zú'u, ηɣwée melu'. Necú' tset ɣǎɔ êyá lɔk ńde'le ηγω Sé sé ńzǎɣ lɔɣ nüu pɔɔ kɛɔɣ.

20 Pé fú tset tǎɔɣ ńcǔwet te ńjǎɔ yíyá ɣǎɔ. Pé ɣɔɔ ηké ńcú' mentáa êmá tsetú, meci fúne tset ɣǎɔ êyá ńcǔwet, ńcúɣ nüu pekíɔmíta ηka yétát, nekúu sé pɔ tá' míta né kem.

Menu é ńdá' ńcǔwet 15

Nu-pecǔó'-Sé saambá mba yé ndwiknzɔu ηɣǔó'

1 M báate ńjǎɔ yecó yúu pen ńcǔwet nefan, mbó ɣú tɛ', mbó yi é ηγε pé vukhe vukhe, é pɔ Pecǔó'-Sé saambá. Pɔp tǎute ηɣwée meηɣǔó' menté saambá mi é ɣa ηkúu nüu pɔɔmesɔɣ, é lɔk mbó melwiknzɔu ηɣǔó', mbí'ηγω lɔɣ-Sé ɣa ηγε ηγω mbótne, mbɔ yíyá ηɣǔó' lee mɔ.

2 M ben ńjǎɔ yecó nté tetáa, é saɣte pá' ηki ké nepat, mbó síi pɔ pǎ' yecó nté ηɣɔ' yi pé fúɣne ηγω Kelistal lá. É mbó pɔ pǎ' ηká' yi múk tsetú mbó ηkye' zɔ' lá. Pɔ tǎute ndü, mbó pɔ pi pɔp ma'ne ntɔɔ te ńdeɛ ηka'ne naa, pɔ pí pɔp ηkaa tétók we ɣú'le, ηké mbɔɔ pé m pé ηwa'ne menómbaa mí é lé'léne lík yé nüu pɔp pɔ. Pɛɣan ɣwée mecó menté nelúɣ mbó pɔp, é pɔ mi Sé ka ɣáne mbɔ pɔp.

³ Póp pó ńzop mezopɔŋki mi Mõsêe ŋgaŋfa'-Sé ka zopne, mben mbó ńzop mi Mõ-
Njinjɔ ka zopne, mbó ńcú tset mĩmá mezop ŋgɔ: «Tsapɔ Sé Ŋgaŋmetɔ tsɔ, mefa' mú gú' te', pé júo m̄vukɛ vukɛne. Gu Fɔɔ wí ɔ sá'ne ŋgɔŋ né ŋgɔŋ. Yúu mi ɔ ka'ne nege é ndáŋndɔŋ, mbó nu yi é nénwín.

⁴ Tsapɔ, mbo wɔ ná ké pók wú? Mbo wɔ ná ké gú'le lík yú. Nda' gu póne Ndéene Léene; Meŋgɔŋ tsɔ gɔ ŋge ńtɔ ŋk'wí'le mbi gu mbí'ŋgɔ mba wɔ lá ŋjúo mefa' mú pá' é tɔne ndáŋndɔŋ.»

⁵ N júo pɔ yúu te mbótne ńnán, n júo zɔ'-Sé tɔnɛpú, ntap wí é nyetne ŋgɔ Sé tsetset pɔ pé, ŋí'ne ńtɔ.

⁶ Pɛcɔ́'-Sé saambá, pi póp ka ḡweene ŋḡɔ́' menté saambá lá, fú zɔ'-nɔŋpɔ́' ńc̄wet, mma' fúfú ndwí tɔnden, é pɔ ŋŋwanɛ. Mbo póp lɔk yecó páa-yúu, ŋkí' nzo' yɔp, é pɔ yi pé ka lɔk tɔn-ŋḡɔ́' ńniite.

⁷ Wecó tá' n̄u meyúumeku má ménékwa, gá mentú' saambá mbɔ pɛcɔ́'-Sé pá saambá. Mentú' êmá pɔ mi pé ka lɔkne tɔn-ŋḡɔ́' ńniite, zɔŋ lón-Sé wí a póne gú n̄u meŋgu' meŋgu' pɔ tset mentú' êmá te ńdúu.

⁸ Metɔ-Sé póp negú' we, ge ndíndí kúu tset zɔ' yé te ńdúu, te wecó ŋu pɔɔ ku' nekúu tsetú pɔ, te ńdá' ŋkúu ŋká yi menté ŋḡɔ́' má saambá mi é mbɔ pɛcɔ́'-Sé saambá lá, læene te mme.

Menu é ńdá' ńc̄wet 16

Mentú' mi Sé lɔkne ńde'le ŋgɔ lón we zán

¹ N zú' yecó ŋgi tɛne fú tset zɔ'-nɔŋpɔ́' mbó ńcú mbɔ Pɛcɔ́'-Sé pá saambá ŋgɔ: «Pɔ gɔ ndũ tsétsá', ńtswet zán lón-Sé yi é tset mentú' saambá lá.»

² Nduŋmbi gɔ ńtswet yé ntú' ndũ tsétsá'. Yecó nté mefɔŋ mi é zán pá'te, c̄wet n̄u pɔɔmesɔŋ pi pé ka cɔ' lii-ŋkɔ'ne naa n̄u póp, póp pen mbó ŋgú'le tétɔk-ŋkɔ'ne naa êwá.

³ Mbáate yépa tswet yé ntú' tset ŋki ké nepat. Ŋki ké nepat shɔtne ńtsú' pá' meci-ŋu wí a pfúne lá. K̄ɔ́' lá yi é tset ŋki ké nepat te mbó ńnúkle nukléne p̄u m̄pfúte.

⁴ Mbáate yétát tswet yé ntú' tset mí mba tset sá'ŋki êwá, é shɔtne ńtsú' meci.

⁵ N zú' C̄ɔ́'-Sé wí a ka ḡweene nu n̄u meŋki pɔ ńcú ŋgɔ: «Gu wí ɔ gú, mbo ɔ ka pɔ gú, gu wí ɔ Ndéene Léene, ɔ ge é pɔ pɔ pá' é ńzeene mbó pɔ'ɔ, mbí'ŋgɔ, ɔ ge pɔ ndáŋndɔŋ.

⁶ Mbí'ŋgɔ póp ka tswet meci-pɔ pú, mba mé pacwíŋkɔ pú. Gu ŋgáne meci póp ńnɔ. É pɔ pá' é ka pɔ mbíkɛ ŋgɔ pé ge n̄u póp pɔ'ɔ.»

⁷ N zú' ŋgi-ŋu fú zɔ' yi pé nɔŋne pɔ' zú'u ńcú ŋgɔ: «Tsapɔ Sé Ŋgaŋmetɔ tsɔ, wu neŋak ntsaŋ é nénwín, mben mbó ndáŋndɔŋ.»

⁸Mbáate yénékwa tswet yé ntú' nũu nem, Sé ge pá' nem ga ndok múk ítɔɔ pɔɔmesɔɔ.

⁹Zɔ' ke ɔ́gɔ́ ítɔɔne tɔɔne te ítɔɔ pɔɔmesɔɔ. Póp zɔɔte lík-Sé, wí já gene la póp jáɔ yɔ ɔ́gɔ́' nté né nté, ɔ́ge pó'ɔ, ɔ́ké mbɔɔ kúpme mat wóp ɔ́gɔ́ negú' mbɔ́ Sé pó.

¹⁰Mbáate yétaa tswet yé ntú' nũu kɔ'-nefɔɔ ɔ́kɔ'ne naa êwá. Nzénzɔ́u pũu ɔ́jɔ́ lá'-naa êwá. Pɔɔmésɔɔ jáɔ ɔ́gɔ́' jáɔne te ɔ́ném lúm yóp.

¹¹ɔ́gɔ́' yɔp mba mefúɔ́ móp ge póp zɔɔte Sé wí a tánépu, lá ɔ́ké mbɔɔ kúpme mat wɔp, mme' mefa' keɔɔ móp pó.

¹²Mbáate yénéntúkú tswet yé ntú' tset wecɔ́ máma mí wí pé fúɔ́ne ɔ́gɔ́ Efelâta. ɔ́ki mí êwá zúu, ɔ́tsɔ́' ndúɔ́ mbɔ́ pefɔɔ pi póp fúne né Sá'nem.

¹³N jáɔ yecɔ́ zɔ́ikɔ́ keɔɔ fú ntsu-máma nónɔ́gém ɔ́cɔ́wet, wecɔ́ fú ntsu-ɔ́kɔ'ne naa ɔ́cɔ́wet, wecɔ́ fú ntsu ncwíɔ́kɔ́ Sé we cɔ́tnu ɔ́cɔ́wet, te póp pó petát, mbɔ́ pɔ́ pá' petetɔ́ lá,

¹⁴é pó pó'ɔ, mbɔ́ mezɔ́ikɔ́ keɔɔ mí é ɔ́ge menu ma maane. Póp ge ɔ́gɔ́ ɔ́jɔ́ pefɔɔ pi é ndũ tsétsá' tsɔ́, nepɔ́ yi póp ga ɔ́cú'le wóp ndok ɔ́zɔ́'le ntsɔ́ wí é ga ɔ́dá' mbɔ́ nũu máma lé'lá' yi, Sé ɔ́gaɔ́metɔ́ tsɔ́ ga ɔ́dá' ɔ́ɔak pɔ́ pɔɔmesɔɔ.

¹⁵Tsarɔ́ cú ɔ́gɔ́: «Pɔ́ ké ɔ́jɔ́ ɔ́gɔ́, mɔ́ ɔ́tɔ́ pá' ntsɔ́ɔ lá. Póttú a ɔ́u wí mɔ́ ɔ́ge ɔ́gɔ́ ɔ́tɔ́, a pɔ́ mbɔ́ ɔ́dé pó, mendwí mé pó nũu wé, mbɔ́k pá' a ga ɔ́dɔ́ sé ɔ́nen ké zɔ́ik ndwí, sɔ́ kɔ́ wé.»

¹⁶Mezɔ́ikɔ́ keɔɔ êma gɔ́ ɔ́ké ɔ́cú'le pefɔɔ nũu yecɔ́ zɔ́' yi pé fúɔ́ne nũu swíɔ́ne-pahebelɔ́ ɔ́gɔ́: Amanɔ́edɔ́.

¹⁷Cɔ́ɔ'-Sé mbáate saambá tswet ye ntú' tɔ́ tset fák. Yecɔ́ ɔ́gi tenne fú nũu kɔ'-nefɔɔ ní é tset zɔ́'-nɔ́ɔ' ɔ́cɔ́wet, ɔ́cú ɔ́gɔ́: «É ku'.»

¹⁸Menéɛ-mbɔ́ kyɛ' zɔ́, pé zú' meɔ́gi-pɔɔmesɔɔ, nefɔ́ kwene ɔ́ká né ɔ́ká, tsétsá' tsɔ́'ne tɛ', mbɔ́ te fúne pá' ɔ́mesɔɔ ndũ tsétsá', é ɔ́kaa mó ká tsɔ́'ne pó'ɔ pó.

¹⁹Máma tɔ́ɔɔ êwá sáane ɔ́jɔ́ yétát. Metɔ́ɔɔ mi é ɔ́gɔ́ né ɔ́gɔ́ kéme. Sé gɔ́ ɔ́ké ɔ́kɔ́'ite máma tɔ́ɔɔ-Mbabilɔ́ne, ɔ́ge a ɔ́nɔ́ ntú'-melu' zɔ́ɔ́ɔ yé yi é gá' mó tɛ'.

²⁰Melá' mi ɔ́ki ka zeméne ɔ́nɔ́' sɔ́ ɔ́kúu ɔ́ki. Pé pɔ́ pen ɔ́jɔ́ meɔ́kɔ́' mi é ndũ tsétsá' pó.

²¹Memá mezɔ́ii mi é ɔ́jɔ́ne kíɔ́ meɔ́éménékwa, fú tɔ́ mɔ́vute nũu pɔɔmesɔɔ. Pɔɔmésɔɔ zɔɔte Sé, mbí' ɔ́gɔ́' yi póp jáɔne, é fú nũu mezɔ́ii, mbí'ɔ́gɔ́ yéte ɔ́gɔ́' lá ten tɛ'.

Menu é ɔ́dá' ɔ́cɔ́wet 17

Ntsaŋ-Babilône

- ¹M ben ńjǎ́ wecó tá' nũu pɛcǔ́'-Sé saambá pi póp ka gw̃eene mentú' saambá lá tó ńcú mbǎ́ mɔ́ ηγɔ: «Tó, mɔ́ ńnyet wú pǎ' Sé gɛ́ ηγε ńńí' ηγǔ́' tú máma ηgaŋmpfu' maŋgé pǔ'ɔ́. É máma tǔsɔŋ wí pé ka kútne mbɛɛ meŋki te ńzǎ́a lá.»
- ²Póp pɛfɔ́ ndũ tsétsǎ' tsɛɛ ηγε mɔ́ gap. Pɛɔ́mésɔŋ pi póp ndũ tsétsǎ', nó melu'-mpfu' êmá te mbá.
- ³Zw̃ikɛ Léenéne tó ńjǎ́ wǎa, Cǔ́'-Sé wǎ tii wǎa ńdɔk ηgɛ nũu yecó kǔŋtet. N jǎ́ wecó maŋgé ńńǎŋ ndũ wecó naa, a paŋ ηγɔ gǎɛŋ, melík lɔk ńzɔɔte Sé páte mbɛɛ naa êwǎ, metú mé pǔ saambá, mendóŋ mé pǔ negém.
- ⁴Maŋgé êwǎ ma' mendw̃í tɛɛnden, é paŋ ηγɔ gǎɛŋ. Yúu mi a lɔkne kw̃ii mbɛɛ ye é pǔ mbo pé ka lɔk tǎn-ηγǔ́l, né meŋgɔ' mi é mé tɛɛnden, ne metúkcí ńdɔk ńniite. A gw̃ee yecó ntú' mbǎ́ wé, mbo pé ka lɔk tǎn-ηγǔ́l ńniite. Menu ndũmbí mi é fúne nũu menu-mpfu' êmá pǔ tsetú te ńdúu.
- ⁵Mbo pé ka ηwa'ne yecó lík nũu nezíi né. Nejí yúu mi é lɔkne ńcú ten te'. Lík êyǎ́ lɔk mbó ηγɔ máma tǔsɔŋ-Mbabilône, má pé pagegap mba nté nté menu kepaŋ mi é ndũ tsétsǎ'.
- ⁶N jǎ́ maŋgé êwǎ, mbo a nó meci-pɛɔ́-Sé mba mé pɛɔ́ pi póp cúne yúu mi póp jíne nũu Yésu nó te mbá. N jǎ́ wé te ńmaa te'.
- ⁷Lá Cǔ́'-Sé cú mbǎ́ mɔ́ ηγɔ: «Ǿ maa kǔ́? N gɛ́ kye' ntsem-maŋgé wǎ, wí a ndũ naa lá ésw̃ii wú, mba jǔ́ naa w̃í tú yé saambá, mendóŋ mé pǔ negém lá.
- ⁸Naa w̃í ɔ́ jǔ́ne lá, a ka pǔ gú, lá a ké pen mbó gú pǔ. A gɛ́ ηγε ńben mbó gú, éfú tset nepú ké ndúŋ ńkǔ́' ηgɛ né zɛ' yi a gɛ́ ńkúu zú'u ńkúu pé. Pɛɔ́ pi póp ndũ tsétsǎ', mbo pé ηkaa ηwa'ne lík yóp tset ηwa'ne yi é gene pé pǔ gú, te éfú ηká yi pé ka nɔŋne ndũmbí pǔ, póp gɛ́ ηγε ńjǎ́ naa êwǎ maa te'. Mbíηγɔ a ka pǔ gú, a kǎ pen mbó gú pǔ, ńké ηγε ńben ńcw̃et.»
- ⁹Yɔ́ zɛ' yi é píkɛne ηγɔ jínu c̃w̃et jínu yi ηu gw̃eene nelɔk ńzú' yúu mi pé cúne yéte. Metú êmá saambá lɔk mbó meŋkǔ́' saambá mi wɔne maŋgé ńńŋne ndũ,
- ¹⁰ńben ńdɔk mbó pɛfɔ́ saambá. Pe péta tsetset póp ka kémó ńvu, tá' pǔ ndũ kɔ' ηkǔ́ne, wecó pét ké tó, a gɛ́ ńké ηγε mbó te ńtó, ńké mbɔɔ ńńǎŋ te' pǔ.
- ¹¹Naa w̃í a ka zɛe mbó gú, a pen mboɔ pǔ gú pǔ lá, jǔ́ né túmbɛɛ yé lɔk mbó fɔ́ mbáate yénéfóm, ńben mbó wecó tá' nũu pé saambá. A pen mbó ηgɛ, negɛ ńkúu pé.
- ¹²Mendóŋ negém mi ɔ́ lá'ne ńjǎ́ lá lɔk mbó pɛfɔ́ negém pi pé pét ké gǎ́ nóp nefɔ́. Lá póp pe naa gɛ́ ηγε temte ésá lá' nda' nũu tá' nem wémó'.
- ¹³Póp negém gw̃ee tá' kwanɛ. É pǔ netemte móp metɛɛ, póp nóp nefɔ́, ńgǎ́ mbǎ́ naa.

¹⁴ Póp ɣa mma' Mɔɔ-Njinjo né ntsɔ, lá a ké nde wóp, mbí'ngɔ a Tsarɔa pɛtsarɔa, mbó Fɔɔ pɛfɔɔ. Pɔɔ pí a ka fúɣne wóp, ntsó' wóp, póp jí pɔ nda' wé, póp pɛpóp lɛɛ naa éwá.

¹⁵ Cüɔ'-Sé pen ícú mbɔ mɔ ɣɔ: «Meɣki mi ɔ sé nǰá, é pɔ mbɔ zɛ' yi ɣaɣɣá maɣgé wá tswéne zú'u lá, meɣki é má lɔk mbó pɔɔ nté né nté, mbó pɔɔ menɔ menɔ, mbó ɣɔɣɣ né ɣɔɣɣ, mbó meswíɣe nté né nté.»

¹⁶ Mendónɣ neɣém mi ɔ lá'ne nǰá mba naa lá, póp ɣa ɣɣe mbaa ɣaɣɣá maɣgé éwá, mbuu ícwéɛ yúu pé te a tɛɛ ké zwík ndwí, ɣkwét kup yé, ntsɔ pɛfu' múk.

¹⁷ Mbí'ngɔ Sé ka kwanɣe yúu nǰá' tset tɛm póp pá' póp ɣane tsɛ' ɣɣe yúu mi a ka kwanɣéne. É pɔ pá' mendónɣ é má neɣém ɣa ɣɣwéɛ tá' kwanɣe, ícú'le nɛfɔɔ nóp ɣɣá mbɔ naa, é pɔ pɔ mbɔ wé te ndá' ɣkúu lé' yi yúu mi Sé ka cúne puuténe.

¹⁸ Maɣgé wí ɔ sé nǰá lá, a lɔk mbó má má tɛsɔɣ wí é sá'ne pɛfɔɔ pí póp ndú tsétsá'.

Menu é ndá' ícwét 18

Nu nǰu pá' Mbabilónɣe ka vune

¹ N jáɔ mɔne meyúu te mbótne nǰá, n jáɔ wɛɔ Cüɔ'-Sé fú tɛnépú ícú, mé meɛɛ gú' te', wɛ neɣwáɣe púu ɣkɣe' tsétsá' tsɛɛ.

² A lɔk ɣɣi tenne ícú ɣɔ: «A vu sé. N cú ɣɔ a vu sé. N da' má má tɛsɔɣ-Mbabilónɣe. Mbabilónɣe tsɛ' lá nǰé'-mezwíɣe keɔɣ, ntsɛ' ɣkaa-mezwíɣe keɔɣ tsɛɛ, mba yé pɛsháɣ pi nǰi nǰu póp nekwét, pé pen mbɔ wóp kɔɣ,

³ nǰu sé pɔ'ɔ, mbí'ngɔ, meɣɔɣɣ tsɛɛ nɔ mɔ melu'-mpɛfu' é má te', mbí'ngɔ póp pɛfɔɔ ndú tsétsá' ka ɣe mɔ mpɛfu', mba pá' patáɣ mentáa pi póp ndú tsétsá' tsɛ' ɣaɣɣkáɔ, mbí' pá' a ka ɣwéne-yúu-kwii é zaa te'.»

⁴ N zú' yeɔɔ ɣɣi fú tɛnépú mbó ícú ɣɔ: «Pɔɔ páa, pɔɔ fú tset wɔ tɛsɔɣ ícwét, mbók wɛɛ neɣe menu keɔɣ pá' jɛ, nǰi ɣɔ ɣɣü' nté né nté yi é ɣa ɣkúu nǰu wé é ké kúu wɛɛ pɔ.»

⁵ ɣɣü' nté né nté ɣa ɣkúu wé, mbí'ngɔ a ka ké mɔ ntsup menu keɔɣ nǰu meɔɔ tsupne te é kɔ' te ɣkúu tɛnépú. Mba pá' Sé ka ké ɣkwíite menu keɔɣ mé mi a ɣɔ ɣɣe, é pɔ tɛɛ ndɛɣndɛɣ pɔ.

⁶ Pɔɔ pen ɣɣe nǰu wé pá' a ka zeene ɣɣe yé nǰu pɛɔ pɔɔ. Pɔɔ tsɛ' neɣe, yúu mi a ka ɣene nǰu pɛɔ pɔɔ tá' ɣká, pɔɔ ɣe nǰu wé ɣká yéɔ. Ntú' yi a ka ní'ne melu' tenne tsetú, ɣɣá mbɔ pɛɔ pɔɔ, pɔɔ ní' mé tsetú é pɔ mi é tenne nde mímá ɣká yéɔ.

⁷ É laa mbó yi a ka gú' ɣɔkú lá, mbó tset yúu-mesuu ɣɔkú lá, pɔɔ ɣá yé ɣɣü' pɔ ndennú, mben ɣɣe a laa nevé pɔ ndennú. Mbí'ngɔ a ka pɔ ícú tset tɛm yé

ηγο: A náη ndũ kɔ'-pemáa, ηγο a ká pɔ mpfúk pɔ, ηγο a ké lá' yecɔ lé' la nádaa neví pɔ,

⁸πά' a ka pɔ ícú pɔ'ɔ lá, ηγüɔ' nté né nté yi pé ka niiténe mbí' wé, γα ító nüu wé pɔ tá' lé', mbó nepfú, mbó nelaa neví, mbó cɔ, pé pen ndɔk múk ítɔ wé. Mbí'ηγο Tsapɔ Sé wí a íηak wé, gŵee metɔ.

⁹Πó'ɔ lá, pefɔ píne pɔp ndũ tsétsá' tsɔ, pi pɔp pepɔp ka pɔ íjúk íγε mpfu', íjúk ígŵee yúu-mesuu, pɔp kɔ' neví nádaa wé, ηká yi pɔp γα íγε íjúɔ ndíndí-múk kɔ', a pɔ éshí.

¹⁰Πóp γα íγε ítú pɔ te ηγα sesa, mbí'ηγο pɔp sé mbók ηγüɔ' yi é íkúu wé, é pɔ ícú ηγο: «ɔ péktú. ɔ péktú. Gu máma tɔsɔη-Mbabilône. ɔ ka pɔ gú te'. Ndɔɔ yu gŵee wú, é γα íγο íδεε tá' háwa mbɔ ɔ me.»

¹¹Patáη mentáa píne pɔp ndũ tsétsá' γα íγε mbó nádaa nté wé, mbí'ηγο pé ká pét ízúu yúu mi pɔp lɔkne setíma ítí ndɔk ító pɔ,

¹²é yúu pá' tɔn-ηγɔl, mba tɔn-ηkáρ. Yúu pá' meηγο' mi é mé tɔunden, mba metúkci, mba mendwí tɔunden, mba me pɔpɔη, mba mendwí meselek, mba mi é pɔη ηγο γêη, mepeláη mi éfú nüu yecɔ nté tɔ yi pé lɔ fé'ne íjúɔ pɔ, mba yété nté yúu mi pé ka lɔkne nesɔη-shüɔ íniite, mba yété nté yúu mi pé lɔk tɔ yi nden nüu te' íniite, mba yi pé lɔkne tɔn-Mbelɔηze íniite, mba yi pé lɔkne kwa' tɔn íniite, mba yi pé lɔkne yecɔ nté ηγο' yi pé fúηne ηγο mâbele íniite.

¹³Yúu pá' yecɔ nté yúu-ná' pá' yi pé fúηne ηγο kanel mba laméndaá nté né nté, né líi né mecɔ meyúu mi pé tɔɔne, né melu', né megwét, né falín nté né nté, né pefɔη, né menjinjɔ, né pelüɔ né mekálek, pɔp pu' zúu zúune mba we ntsɔ.

¹⁴Patáη mentáa pɔ ícú nüu tɔsɔη ηγο: «Yúu mi ɔ ka pɔ ítsáa negŵee shí ηié' gu te íme. Yúu tsɔ yi ɔ ka gŵeeene, é pɔ yi pé laa ígŵee kepɔη é pɔpɔpe, mba mi é náη náηne, é me mbɔ gu, pé pen mbɔɔ lá' mben íjúɔ mímá meyúu pɔ.»

¹⁵Patáη mentáa pi pɔp ka fenne yɔp yúu-metáa mbɔ wé la ndɔk ítsú' gaηηkáρ γα íγε ítú pɔ ηγα sesa, mbó mbók ηγüɔ' yi é kúune wé, mbó íkɔ' neví,

¹⁶mbó ícú ηγο: «ɔ péktú. ɔ péktú. Gu máma tɔsɔη wí ɔ mbó íma' ndwí tɔunden, íma' mi é pɔη pɔηne, né mi é pɔηne ηγο γêη, ndɔk yúu tɔn-ηγɔl íkwíi mbɔ yu, mba meηγο' mé tɔunden, mba metúkci, pé lɔk pɔ tá' nem wémɔ' mbɔpɔpe fu' tsɔ yi é ka pɔne mbɔ gu.»

¹⁷Ngɔη pɔ tsɔ píne pɔp shuηne pesetíma, ηγοη pakúu setíma ndɔk íγɔ zɔ', ηγοη pafa' fa' tset setíma, ηγοη panen tset ηki ítáη mentáa, tɔ pɔ ηγα sesa,

¹⁸mbó íjúɔ ndíndí-múk wí é fúne nüu tɔsɔη pá' é sé éshí, pɔ ígá gwát ícú ηγο: «Yéte tɔsɔη ka pɔ yi mbó é pɔ pá' máma tɔsɔη wɔ?»

¹⁹Πóp ka pɔ íηwat pépép ndɔk ízɔ' tú yɔp, mbó íkɔ' neví ígá gwát nádaa ícú ηγο: «ɔ péktú. ɔ péktú. Gu máma tɔsɔη wí ɔ ka gŵeeene ηkáρ te', mben mbó ízú'

սի'նե, մբեն իցե քառ pi քօր ցօքե սեթիմա տսե դի կե նեքատ տսի' քեքադիքաք, է քառլա, մբօ յ լօք քօ տա' նեմ ւեմօ' իտսի' կօդտե լա.»

²⁰Քառ տաների, քառ տսատե տսատենե մբի' քառ' Babilօն ւունե սե. Mba քառ քառ-Տե, քառ քառտիւս նե քառւիքառ-Տե, քառ տսատե քառ. Mբի'դքօ Տե դիք ւե նիւս նս կեքօդ քի ա կա քեքե նիւս քառ.

²¹Մեքօ Ըի'Տե ւի ա քօքեքե մեքառ տե' քօք իքե իտի ւեքօ մամա դքօ', է յօք քառ' լսդ-դքեճի լա, իքօ իքե' մմա' տսե դի կե նեքատ, մբօ իքիւ դքօ: «է լառ մբօ քի քե իքե' քօ դքօ' մմա', է ւս դի կե նեքա դքօ'քս յօ, մբօ է նդիդքառ քառ' քե քառ իքե' ւի Mբաբիլօնե, մամա տսօք, մմա', յ ւս քի քօ'ք. Քե քեռ մբօք լա' մբեն իքիւս ւի քօ.»

²²Քե իքա' մբեն իքիւս' դքի քառի' քեքօ նեք նեքիւս իքե' քս քօ, իքե' մբօք քեքառի' նեքիւս նեք քեքօք մանդեքե մբա քեքառի' նեքառ իքե' քս քօ. Քե քօք քեռ իքիւս ւեքօ նիւսքս նեք մբօ իքե' քս քօ. Տե մբա ւի ա քառ' քօ մբա քեքեքառ' լա. Քե քօք քեռ իքիւս' քառ' քեք լսդ իքօ' քիւս իքե' քս քօ.

²³Քքե' քի է քիւսե նիւս լամ է իքա' մբեն իքքե' յա' իքե' քս քօ. Քե կե մբօք քեռ իքիւս' դքի նդիւս-նքւեքքառ քօ, իքե' մբօք քեքառի' նքւեքքառ յի'. Քե քօք յի' քօ'ք քօ, մբի'դքօ քառ քի քօք կա քօ իտի մեքառ քս, քօք կա քօնե քեմարքառ նիւս տսեքառ'. Յ լօք մեքառ մի իքառքե մեքօք տսառ.

²⁴Mba մբի'դքօ քե կա տօ իքե' քս, իքիւս մեքի-քառւիքառ-Տե, իքիւս մեք քառ-Տե մբա մեք քառ տսառ քի քե կա յիւսիւսե ւօք նիւս տսեքառ'.

Menu է իքա' իքառ 19

¹N իքիւս մքեքե մեքիւս տե մբօքնե իննի, իքիւս' քեքօ դքի տենե է քօ քօ քառ' դքի մամա նօք լա' լա, է քօ տաների մբօ իքիւս' դքօ: «Ալեքիւս, լսք իքեքե նեքիւս' մբա մեքառ մբօ Տե ւեքքե,

²մբի'դքօ ւեք նեքիւս իքեք է նեքնիւս մբեն մբօ նդիդքառ. A կա կեքօք իքիւս իքեք մամա դքառքառ մաքքե ւի ա մբօ իքառքս նս քառ քեք, իտիք յա' նիւս տսեքառ'. A քառ' քեննս-մեքի-քառքառ' քեք քիքեք դքառքառ էքառ կա տսեքնեք. A քառ' քօ կքառ' նիւս ւեք.»

³Nօք-լա' քեռ իքիւս' դքօ: «Ալեքիւս! Nդիքիւս' ւի է քիւսե նիւս տսօք քի է իքեք, է քառ իքա' իքիւս' կօքնեք նիւս մեքքս' մեքքս'.»

⁴Քեքիւս քառ իքիւս'քեքառ նեք մեքքեքեքառ, մբա մեքիւսքեքառ մա մեքեքառ կքի'լեք սեք, իքիւս'լեք Տե ւի ա նաքքեք նիւս կօ'-նեքօք, մբօ իքիւս'լեք ւեք, իքիւս' դքօ: «է քօ'ք! Ալեքիւս!»

Յիւսքիւս-նդիւս-մօք-Nքիւս

⁵Մեքօ դքի-քս քի յա'-կօ'-նեքօք իքիւս' դքօ: «Քառ քի'լեք Տե ւեքքեք, քառ քառքառ' քեք տեք մեքեք ւառ, քառ մբօքիւս' մբա քեքիւս քի քառ քօքնեք ւեք.»

⁶N zú' ngi-ncɔ-lá' zot pá' nepíi ni é jé'ne lá, mben mbó pá' ntɛ nefaŋ ni é kwenéne lá, mbó ícú ngɔ: Aléluya. Mbí'ngɔ Tsarɛ Sé wekɛ, mbó Nɔŋmetɛ tsɛ, nɔŋ nefɔ né.

⁷Pekɛ tsáate, ɛ́gá wúwíi, ɛ́gá negú' mbɔ wé. Mbí'ngɔ mɔɔ-Njinjɔ gɛ ízɔ'. Nzwéngɛ, kwíi mɔ mbɛ ye te mbó ízwí'le.

⁸Pé ka ge nũ nté yi a gɛ mma' ndwí tɛnden yi é nwanéne mbó ké ló'. Mbí'ngɔ ndwí tɛnden lɔk mbó mefa'-pɛ-Sé mi é tɛne ndúndɛ.

⁹Wecó Cüɔ'-Sé cú mbɔ mɔ ngɔ: «Nwa'ne tset nwa'ne ngɔ pepóttá pɛ pí pé fúŋne wɔp zɛ'-ndína láandá-mɔɔ-Njinjɔ, mben ícú mbɔ mɔ ngɔ: É swíŋe yi é cwetne kwa' ntsu-Sé.»

¹⁰N zú' pɔ'ɔ, íncɔ meku wé negú'le wé. Lá a cú mbɔ mɔ ngɔ: «Kɔɔ ge pá'a lá.» Mben mbó yáa pɔ wecɔ ŋu nũ gaŋkufa' yɛ, mben mbó we pecɔ pɔɔpémá pí pi, pɛ pɛpɔp gwɛene yú mi Yésu Kelístɔ ka gene pé jí. Nepɔ jánjɛ-Yésu, é necú ngɔ yú mi pé ngémndüɔ'-Sé ka cune é nénwín!

Nu-ŋu wí a náŋne nũ fúfú lɛɔ

¹¹Mben íjɛ ntsu-tánɛpú jíe'ne ítɛ, fúfú lɛɔ cwet ítɛ. Ŋu wí a náŋne ndũ wíwá lɛɔ, pé fúŋ wé ngɔ kekúp swíŋe, mba né ŋu wí a ge pɔ yú mi é nénwín. A zá' ntsaŋ pɔ ndúndɛ, ídɔɔ' pɔ ntsɔ wí é ndúndɛ.

¹²Mík mé kye' zɛ' pá' lím-múk lá, a tɔ' mecɔ'-nefɔ te é záa záane, mɔ pé nwa'ne mecɔ melík nũ wé, mi wecɔ ŋu ká jí yú mi é lɔkne ícú pɔ te ndí' nda' jɛ.

¹³A ma' yecɔ ndwí-fák, mɔ pé ka nu' tset meci. Pé fúŋ wé ngɔ swíŋe-sé.

¹⁴Mencɔ-ntsɔ mi é tánɛpú mbó nzɛ yé, náŋte ndũ pefúfú lɛɔ, mma' mendwí tɛnden mi yecɔ páp ká pɔ nũ pɔ.

¹⁵Yecɔ níi-ntsɔ pɔ éfú ntsu-ŋu éwá wí a náŋne ndũ fúfú lɛɔ lá ícwet. Éshwítne shwítne, mbó yi a gɛ ídɔk íkúɔ' pɛ pine pɔp tset meŋgɔŋ meŋgɔŋ. A pɔ ŋu wí a gɛ ídɔk ntwí-tán ésa' pɛmesɔŋ, mbó ŋu wí a gɛ ícú' mentáa mi pé lɔkne íniite melu' tset gúɔ-melu' mi é le'léne ngɔ Sé nɔŋmetɛ tsɛ sé ízán lón te'.

¹⁶Mɔ pé nwa'ne yecɔ lík nũ ndwí-fák yé, mba nũ ntáa wé, é pɔ ngɔ: «Fɔɔ ítsa pefɔ, mba ngɔ Tsarɛ petsarɛ.»

¹⁷M báate íjɛ wecɔ cüɔ'-Sé tɛ nũ lík-nem, ídɔk ngi tenne ícú mbɔ peshúŋ tsɛ pi pɔp sé ítate te tɛ nefaŋ ngɔ: «Pɛ tɔ. Pɛ cú'le nejú máma ndíina-Sé,

¹⁸nekwét mbap-mbɛ-pefɔ. Nekwét mbap-mbɛ-petátndá-ntsɔ. Nekwét mbap-mbɛ-petɛpɛ. Nekwét mbap-pelúɔ, mba mbap-mbɛ-pɛmesɔŋ pí pɔp náŋtɛne ndũ. Nekwét mbap-mbɛ-pɛmesɔŋ tsɛ. Pɔp panáŋ mbó pelúunút ke panáŋ mbó pekwaɔ ɔɔ, mbóŋkúɔ mba pelám.»

¹⁹M ben h́j́á h́kɛ'ne naa êwá, h́j́á pefɔɔ ndũ tsétsá' mba menɔɔ-palüó'ntso póp. Mbo póp cú'le nema' ηu wí a náηne ndũ lúɔ póp nɔɔ-palüó'ntso pé né ntso.

²⁰Pé j́á h́kɛ'ne naa êwá, h́gŵee wé, mben h́gŵee mba ηgémndüó'-Sé we cɔtnu wí, a ka túne mbi yé, h́ge menu máamaane ndɔk éfúkle pɔɔ pi póp ka pé m pé cɔ' lii h́kɛ'ne naa êwá nüu póp, póp pen h́gú'le tétók-naa êwá lá. Pé gŵee wóp póp, h́j́é' wóp pépá pɔ ntɛɛ, mma' tset gúɔ-ntɛɛ múk.

²¹É gɛ nüu pecó pɔɔ, níi ntso yi é ka póp éfú ntsu-ηu wí a náηne ndũ lúɔ h́cŵet lá, j́wíte wóp. Nηoη pesháη tsɛɛ kwét mbap γop te h́zwét.

Menu é h́dá' h́cŵet 20

Nefɔɔ-ηgu' ntsá'

¹M ben h́j́á wecó cüó'-Sé fú t́népú ḿbó ḿpfúu, h́gŵee tsó' lok h́tsó' ntsu-nerá ké ndúη, mben h́gŵee wecó máma cên mbó wé.

²A gŵee máma nóneηgém wá, j́á wá wí a nó wá wí a ka fúne te ηkámbi lá, j́á wí a deebele, mben ḿbó Sátta lá, h́ɔk cên éyá h́kút wé pá' a gɛ h́ké ḿbó pɔ meηkɛ nüu ηgu' ntsá'.

³H́gɔɔ h́ké h́j́é' wé mma' tset nerá ké ndúη, h́ɔk máj́ó' h́j́á' wé tsetú, h́naη né ηeme-ηwá' neró yi a ké pen h́júk tset meηgɔη meηgɔη éfúkle pɔɔ póp te ηgu' ntsá' lá' h́ku'. Lé' ḿbó te h́ku', pé na' h́kíe' wé nüu móɔ ḿηká.

⁴M ben h́j́á mekɔ'-nefɔɔ túte. Pɔɔ t́ h́náηte ndũ. Ḿbó pɔɔ pé gáne metɛɛ mbó póp nelok h́zá' ntsaη. N j́á mba metám-pɔɔ pí pé ka gŵeeene wóp h́zá' metú móp, nté pá' póp jí γóp pɔ nda' nu yí Yésu ka gene pé jí, mba nu-Sé. Mbo póp ηkaa gú'le h́kɛ'ne naa póp, h́ké mboɔ tétók we gú'le, lii-naa êwá pen mboɔ nüu nezii nóp ke nüu póp γóp póp. Póp fú lá'-pepfú mben nzɛɛ, mben ḿbó zú'u, póp pé Kelísto temte ésá' mbí nüu ηgu' ntsá'.

⁵Pecó pepfú ké mboɔ fú lá'-pepfú mben nzɛɛ mben ḿbó gú ké póp yi yíyá ηgu' ntsá' ku' póp.

⁶Pepóttú, pɔɔ pí póp gɛ zŵíime nüu neví nüu nduηmbi nezŵíime, é pɔɔ pí póp kwa' pé Sé. Nevú we mbáate yépa pɔɔ pen h́ku' negŵee wóp póp. Póp gɛ h́ge ḿbó panɔηpɔ'-Sé, mba pé Kelísto, póp pé Kelísto sá' mbí nüu ηgu' ntsá'.

Ntso gwat Sátta

⁷Meηgu' ntsá' êmá gɛ h́ge ḿbó te ku', pé gɛ tset ndátsáη yi Sátta tsetú lá, h́kíe'te mecên nüu wé, h́ná wé.

⁸A cŵet, nejúk éfúkle pɔɔ pí póp tset meηgɔη meηgɔη, ndũ mbí mesák ménékwa. Pé fúη mɔne meηgɔη ηgɔ Nηók mben éfúη ηgɔ Maηgók, éfúkle wóp póp, h́cú'le wóp nelok h́gɛ mma' ntso. Póp záa pá' membaη-saηsáη mi é mbɛɛ-ηki ké nepat lá.

⁹Póp ka puu njá zɛ tsɛɛ ndũ tsétsá, ńzeme mba zɛ yí pɔ-Sé cú'léne ńńáń zú'u, é pɔ tɛsɔŋ yí Sé kɔŋne tɛ. Lá wɛcɔ múk ké éfú tɛńɛpú, ńtɔ ńtɔ wɔp.

¹⁰Sáttá wí a ka pɔ éfúkɛ wɔp lá, pé tsɛɛ wé ńmma' tset gɔc múk ntɛɛ, nejóŋ ŋkɛ'ne naa mba nejóŋ ŋgémndɔ́'-Sé we cɔtnu. Póp lá' ńtswé zú'u, njáń ŋgɔ́' nté né nté, nenem pɔp netú, nũu meŋgu' meŋgu'.

Sé ŋŋak pɔɔmɛsɔŋ nũu ndwíknzɛɛ ŋká

¹¹M ben njáń yɛcɔ mámá kɔ'-nefɔc tɛɛ, ńbɔ́ fúfú, n jáń mba ŋu wí a náŋne ndũ. Tsétsá' pɔp nefan puu éfú mbi yé ŋkɛɔ. Yɔp zɛ' pɔc pen ńbɔ́ zú'u pɔ.

¹²M ben njáń pɛpɛfúsé, pɛ pelám mba mbɔ́ŋkɔ́, pɔp tɛɛtɛ mbi kɔ'-nefɔc. M ben njáń pá' pé ŋíɛ'ne meŋwa'ne. Pé ge ńben ŋŋíɛ' yɛcɔ, é pɔ yí pé ka ŋwa'néne melík-pɔc pí pɔp gɔwɛene luk kéme tsetú. Pé lɔk yúu mi pé ka ŋwa'ne tset meŋwa'ne ŋŋak pɛpɛfúsé, ŋŋak wɔp pɔ pá' mɛfa' mɔp ka pɔne.

¹³Ŋki ké nepat gá mepɛfú pɔc pí pɔp ka fɔ́tne ŋki. Nevú mba lá'-pɛpɛfú pen ŋgá mɔp mepɛfú, pé ŋak mba wɔ́ lá nũu pá' mɛfa' mé ka pɔne.

¹⁴Pé gɔc ŋké njé' nevú mba lá' yí pɛpɛfú zú'u, ńmma' tset nepɛ-múk. Nepɛ-múk êńá lɔk ńbɔ́ nevú mbáate yépa.

¹⁵Wɔ́ lá wí pé ŋkaa jáń lík yé tset ŋwa'ne yí melík-pɔc pí pɔp gɔwɛene luk kéme tsetú pɔ, pé ma' wé tset nepɛ-múk.

Menu é ńdá' ńcɔ́et 21

Nefan ne fí mba ndũ tsétsá' yí fí

¹M ben ŋgɔc ŋké njáń nefan ne fí mba ndũ tsétsá' yí fí. Mbɔ́ nduŋmbi nefan mba nduŋmbi tsétsá' ka kéńmɔ́ ńme, mba ŋki ké nepat pɔc pɛt gú pɔ.

²M ben njáń tɛsɔŋ Léenéne, Yelúsalem yí fí, pɔ éfú nejóŋ Sé ńpɛfúu, ńbɔ́ pá' nzwéŋgɛɛ wí a kɔ́iine mbɛɛ yé ńbɔ́ ńzɔ́'le ndúu me lá.

³N zú' yɛcɔ ŋgi tɛnne fú zɛ'-kɔ'-nefɔc ńbɔ́ ńcú ŋgɔ: «É ŋkɔ́ne, mbɔ́ zɛ' yí Sé náŋne zú'u, é pɔ tsetset pɔɔmɛsɔŋ. Póp pɛpɔp gɔne ńtsɛ' ńńáń, pɔp pɔ mbɔ́ wé, a pɔ Sé wɔp.

⁴A gɛ ŋge ńtuk ŋki-ńík mɔp tsɛɛ. Nevú ké ge ńben ńbɔ́ gú pɔ. Pé pɔc pen ńdaa nevú pɔ. Pé pɔc pen ŋkíi pɔ. Pé pɔc pen njáń ŋgɔ́' pɔ. É mbí'ŋgɔ ŋgɔŋ lwen ka me mɔ.»

⁵Ŋu wí a ka náŋne ndũ kɔ'-nefɔc pen ńcú ŋgɔ: «Ŋkɔ́ne mɔ sé ŋge kɔ́ lɔ pɔ fí fí, ńbáate ńcú mbɔ́ mɔ ŋgɔ: Ŋwa'ne. É mbí'ŋgɔ nu yɔ ká pɔ yí é laa ńbɔ́ ŋu zú' ńmɛ'le pɔ, é nénwín,

⁶ńben ńcú mbɔ́ mɔ ŋgɔ: É ku'. Mɔ, Alfa, ńbɔ́ Ōmeŋga, ńbɔ́ nduŋmbi, ńbɔ́ ndwíknzɛɛ, mɔ nzenɛ ńbɔ́ ndwíkléne gák-ŋu laa ńbɔ́ éshí, mbɔ́ ŋ gɛ ŋgá ŋki

wí é gene pé ke mbó pɔ gú mbɔ wé. Wíwá ŋki fú nūu nesá'-ŋki náa, ŋ ɣa ḡgá pɔ níne.

⁷Wíwá ŋu pɔ wí a ma'ne ntsɔ te ntsa nu keɔŋ, ŋ ɣa ḡge ḡgá yíyá fu' mbɔ wé, m bó Sé we, a pɔ móɔ waa.

⁸Lá ḡké ḡɣa nūu pentsɔɔ, mba nūu papém mben nda', mba nūu page menu ndũmbí, mba nūu pajwíte pɔɔ, mba nūu page menu-gap, mba nūu pagwɛe mekaŋ, mba nūu pagú'le yúu ŋɔ é mesé, ḡge gaŋɔtɔnu tsɛɛ, mbo yɔp yúu mi pé ɣa ḡge ndɔk ntsɔ' fa' yɔp é pá' pé ɣa ḡge mma' wɔp tset nepɛ-múk megɔ'le, é lɔk mbó nepfú ḡká yépa.»

Túsɔŋ-Yelúsalem yi fi

⁹Wecó Cü'-Sé pen ntsɔ nejɔŋ mɔ, mbó wecɔ tá' nūu pecü'-Sé saambá pi pɔp ka gweene mentú' êmá saambá, melwɔknzɛ ḡgá' saambá pɔ tsetú te ndúu lá, ntsɔ pɔ'ɔ, ncú mbɔ mɔ ŋɔ: «Tó, Mɔ ḡnyet wú né nzwéŋɣɛ, nzwé-móɔ-Njinjɔ.»

¹⁰Ncú pɔ'ɔ, Zwikŋe jɛ wáa, ntíi wáa ndɔk ḡɣa ndũ necó māmá neŋkɔ' ntík, é sak ḡɣa tɛ' tɛ', ḡgá ḡké ḡnyet wáa né túsɔŋ léenene, Yelúsalem. A pɔ éfú tɛnépú nejɔŋ Sé mpfúu.

¹¹Vuvuk yi é mbóne nūu, mbó we Sé, mbó ḡge é ŋwaŋe pá' yecó nté túkci, pá' túkci yi pé fúŋne ŋɔ jáspe, ḡŋwaŋe ŋwaŋéne lá.

¹²É ka gɔ mbó, mbo pé ka pɔ tá' sesa táaŋká' wí é ɣa né tɛ, ndɔk ḡzeme túsɔŋ êwá. É gwee mentsu-ŋká' ntsɔppá né negém. Tá' Cü'-Sé tɛ nūu wété ntsu lá, mbó mbyép. Mbo pé ka ŋwa'ne melík ntsɔppá nūu, é pɔ melík menjwetndá pɔ-Páisláyêl ntsɔppá né negém.

¹³É mbó shá sá' nem mentsu-ŋká' pɔ méntát, mbó shá kɔŋ, mentsu-ŋká' pɔ méntát, mbó shá ntsɛ mentsu-ŋká' pɔ méntát, mbó shá mbénem, mentsu-ŋká' pɔ méntát.

¹⁴Pé ka lɔk memá ŋɔ' ntsɔppá né negém ḡŋɔ cɛ-táaŋká' wí é ka zeméne túsɔŋ, mba yéte ŋɔ' pɔ ḡgwee lík tá' ŋu nūu gaŋntúu-Móɔ-Njinjɔ pí pɔp mbóne ntsɔppá né negém.

¹⁵Cü'-Sé wí a ka pɔ ncú nu mbɔ mɔ gwee kem-yúu mi pé lɔkne éfɛ' yúu, mbo pé ka lɔk tɛn-ŋgól níiite, a pɔ ḡɣa ndɔk éfɛ' túsɔŋ, éfɛ' mentsu, éfɛ' mba táaŋká' wí é ka zeméne túsɔŋ.

¹⁶Túsɔŋ ka gwee meshá ménékwa, é pɔ pɔ ndúŋndɔŋ. Ntí wé pɔp nepem né pɔ pɔ ndúŋndɔŋ. Cü'-Sé lɔk kem-yúu má éfɛ' túsɔŋ, é pɔ yúu pekilómíta, ntsá' yepá né ḡka yepá (2.200 km). Ntí pɔp nepem mba nekó' ḡɣa tɛ pɔ pɔ tá' yúu.

¹⁷Cü'-Sé fɛ' táaŋká' wí é ka zeméne túsɔŋ, nefú sé ntɛ tɛ, é pɔ yúu míta ntsɔppá megém saambá (72 m), mbo a lɔk fɛ' yi pé lɔ ndɔk fɛ' yúu ḡkɔne, éfɛ'.

18 Pé ka lok yecó túkci mbóo táanaka', pé fúy yíyá nté túkci ηγω Jáspe, nté ηγôl yi pé ka lokne ηkút túsɔη, é pó yecó ló' pɔɔ nüu pó, é ηwanηe ηwanηene.

19 Pé ka lok nté nté metúkci ηkwii memá meηγω' mi pé ka lokne ηnɔη mecú-táanaka' wí é ka zeméne túsɔη. Nduηmbi cú pé lok yecó nté túkci yi pé fúηne ηγω jáspe ηkwii, mbáate yépa pé lok yecó nté túkci yi pé fúηne ηγω safii, mbáate yétát pé lok nté yi pé fúηne ηγω kalsedonî, mbáate yénékwa pé lok nté yi pé fúηne ηγω Emelod,

20 mbáate yétaa pé lok nté yi pé fúηne ηγω saldwane, mbáate yénéntúkú pé lok nté yi pé fúηne ηγω kolnaline, mbáate saambá pé lok nté yi pé fúηne ηγω kelisolite, mbáate yénéfóm, pé lok nté yi pé fúηne ηγω belil, mbáate yénépfú'ú pé lok nté yi pé fúηne ηγω topaze, mbáate negém pé lok nté yi pé fúηne ηγω kelizɔpelaze, mbáate ntsɔppɔ' né negém pé lok nté yi pé fúηne ηγω hyacɛηte, mbáate ntsɔppá né negém pé lok nté yi pé fúηne ηγω amétiste.

21 Mentsu-ηká' ntsɔppá né negém ka pó metúkci ntsɔppá né negém, mba yéte ntsuηká' pó, mbo pé ka lok pɔ tá' túkci nüu mîmá menté ηniite. Ndúη gwé wí é læene tset túsɔη pó, mbo pé lok gôl ké ló' ndɔk mbóo, é ηwanηe ηwanηéne pá' ηgeláshi.

22 Lá η ké ndíηe túsɔη tsɛɛ mboɔ ndá-nenɔηpɔ' zú'u jáɔ, mbí'ηγω ndá-nenɔηpɔ' yé túsɔη êyá, mbó pɔ Tsapɔɔ Sé, Nηanηmetɛɛ tsɛɛ mba Móɔ-Njinjɔ.

23 Nηηwáηe-Sé pó ηkye' yíyá túsɔη, kyel'-móɔ-Njinjɔ pen mbó ηkye' wé. Te yíyá túsɔη pɔɔ pen mbó ηtsáa ηγω nem tá' zú'u pó, ηké mbóo mbó ηtsáa ηγω saη kyel' zɛ' zú'u pó.

24 Nηɔη né ηɔη ηγ ηγε ndɔk pɔ kyel' yi é fúne nüu wé ηnánη. Pefɔɔ pi póp ndú tsétsá' lok wɔp negú' ndɔk ntó ηnɔη zú'u.

25 Mentsu-ηká' ηγ ηké ηηíe'ne ntúɛ túsɔηe ηká tsɛɛ. Pé pɔɔ lá' ηjáo' pó, mbí'ηγω tú' lɔɔ ésɛɛ zú'u pó.

26 Pé ηγ ndá' ndɔk negú' póp meku' ntúu metúu tsɛɛ, póp lok ntó ηnɔɔ zú'u.

27 Lá yecó yúu mi ntséllé nüu, ké ηe ndee te ηkúu zú'u pó. Te mba sáa ηu a nüu page menu ndúmbí, mba nüu ηanɔɔtnu. Nda' pɔɔ pi melík móp tset ηwa'ne-Móɔ-Njinjɔ yi lík-pɔɔ pí póp gwēene luk kéme tsetú, ηγ ndá' ηkúu zú'u.

Menu é ndá' ηcŵet 22

1 Cɔɔ'-Sé páate ηnyet wáa né mí wí é ηki wí é gene pé pó gú, é pó ésíi pá' te ndee túkci yi pé fúηne ηγω kelistal lá, é pó éfú nüu kɔ'-nefɔɔ-Sé póp Móɔ-Njinjɔ ηcŵet.

2 Tɛ' yi é gene pé pó gú pó tsetset sêndúη gwé yi é túsɔη, nüu meηkan-ηki membá, mbó ηzém ηká ntsɔppá, ηɔη pesaη tsɛɛ, mentáa pó pɔ tɛ'. Pé pen ndɔk mefu mé ηzɔη meɔɔ nüu pɔɔmesɔη pi póp metúu metúu.

³Yecó ndóó ké ge mben mbó gú pó. Kó'-nefóo-Sé póp Móo-Njinjo ga hge mbó tset túsɔɲ. Pafa' fa'-Sé pó hgu'le wé.

⁴Póp ga hge mbó ndók mík móp hjuó shá-Sé. É gó mbó, mbo pé hwa'ne lík yé nũ nezí nóp.

⁵Netú' hga hge mben mbó gú pó. Póp pɔɔ hga hge mben ntsáa kye' yí é fúne nũ lâm pó, hke mboɔ yé nem tsáa. Mbí'ngɔ Tsarɔɔ Sé ga hge ndók yé kye' hkye' wóp. Póp sá' mbí nũ meɲgu' meɲgu'.

Nu nũ pá' Yésu sé ntó

⁶Cüo'-Sé práate ícú ngɔ: Menu mɔne ká pó mi mbó pé zú' ímmɛ'le pó é nénwín. Tsarɔɔ Sé wi jú lɔkne zwikhe yé ntúu pacwíɲkɛɛ pé kwa' jú túune wé pá' a ga hnyet mbɔ gaɲfa' pé né yúu mi é ga éfé'ne ntó.

⁷Yésu ka pó ícú ngɔ: Mɔ n ga fé'ne ntó. Póttú a ηu wí a kúlléne menu mi pé cúne tset nepú'-hwa'ne-ɲgémndüó', é pó mi é ga hge ηkɔɔne mba mi é ga ndá' lá hge.

⁸Mɔ Jâη, η ka zú' mɔne menu, mben hjuó. η ka zú' mɔne menu mben hjuó p'ɔ, hɔɔη meku Cüo'-Sé negú'le wé, a Cüo'-Sé wi a ka pó hnyet wáa né mímá menu.

⁹Lá a cú mbɔ mɔ ngɔ: Kɔɔ ge pá'a. M ben mbó yáa pɔ wecó ηgaɲku wu nũ fa', mba we pɔɔpémá pú payúda pacwíɲkɛɛ-Sé, mba we pɔ pi póp gweene menu mi é tset yɔ hwa'ne. Ŋgú'le pɔ Sé.

¹⁰Mbáate ícú mbɔ mɔ ngɔ: Kɔɔ læɔ menu mi pé cúne tset yɔ hwa'ne, é menu mi é ga hge, mba mi é ga ndá' la hge. Kɔɔ læɔ, mbí'ngɔ ηká yi mɔne menu ga mbuute é kwé'le te mbó mbáate.

¹¹P'ɔ lá, ηu laa mbó yi a ká pó hge yúu mi é ndáɲndɛη mbi Sé pó, a ké hge pɔ p'ɔ, ndók hga né mbi. ηu wi ntséllé nũ wé, a pen ηkwí' hní' ntséllé nũ wé. Lá ηu wí a sé hge yúu mi é ndáɲndɛη mbi Sé, a ké mben ηkwí' mbó hge pɔ yúu mi é ndáɲndɛη. ηu wí a ηu-Sé, a ké mben ηkwí' mbó pɔ wété.

¹²É pɔɔ, Yésu ké mbó ícú ngɔ: η ga fé'ne ntó, η gwéne yúu mi η ga ndók ntsó' fa'-pɔ, é pó hga yé mba wɔ lá pɔ pá' mefa' mé pɔne.

¹³Mɔ Alfa, mbó Ōmeɲga, mbó nduɲmbi, mbó ndwíknzɛɛ, mbó nzeɲe, mbó ndwíknzɛɛ.

¹⁴Pepóttú é pɔ pi póp sukne mendwí móp te é léene, nepó yi póp ga ηku' nefú nũ mentsu-ηká', ηkúu túsɔɲ, hjuó ntáa-tá yá yi é gene pé tsuη mbó gú lá.

¹⁵Lá hke hga nũ page menu pá' mvú, é pagwéne mekaη, é page menu mpfu', é pajwíte pɔ, é pagú'le yúu ngɔ é mesé, mbó mba wɔ lá wi a kɔɲne cɔtnu, te éswíi yé pɔ cɔtnu, pegaη góη nzeɲpí.

¹⁶Yésu sé ícú ngɔ: N túu cüó' waa ngɔ a ga ícwí mɔne menu mi é nénwín mbɔ pɔɔ, hji ngɔ pé ga ícú mbɔ mecú'le-pɔ práa. Mɔ Yésu, lík-yúu mi é fúne nũ neɲaη-fɔɔ Ndavít, mbó cüó'-saη wi a k'ne hji góɔ hkie.

17Zwìkhe Léenéne póp nzwé we gune ícú ηγω íτό. É pωη ηγω ηu wí a zú'ne yω nu a cú yé ηγω τό. Nu wí nji-ηki sé ízáη wé a τό. Nu wí a kωηne a nó ηki wí é gene pé tsuη mbó gú, ínó pω ké gá yecó yúu.

Nu lək íd̀wìkìe

18Mω Jâη n cú yω nu pá'a mbǒ wété ηu lá wí a gα ízú' menu mi pé cúne tset yω ηwa'ne, é pó menu mi é gα ήγε mba mi é gα ídá' la ήγε. Nu kwí' yúu núu, mbo Sé gα ήγε ήgα núu yé nu, ήkwí' meηgǒ' mi pé lé'léne tset yω ηwa'ne laa.

19Nu ké ήgα núu menu mi pé cúne tset yω ηwa'ne, é pó mi é gα ήγε mba mi é gα ídá' la ήγε laa, c̀wéte yecó yúu, mbo Sé gα ήγε íc̀wéte yé yúu mi a mbó ήgα ήg̀wεε núu mentáa-tá mi é gene pé tsuη mbó gú te mba yé yúu mi a kéné ήg̀wεε tset túsωη léenéne yi pé lé'léne tset yω ηwa'ne.

20Nu wí a sé íniite ícú mωne menu, cú ηγω: Kwa' nénwín, mω η gα fé'ne íτό.

É pó'ω. Tó mbáa Tsapω Yésu.

21Mbótne-Tsapω Yésu pó mbó né pαα petsαα!

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer “não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR” (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: “e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações” (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira
2021, Vitória/ES - Brasil